

New Testament

Didinga Language

Didinga - Bible - New Testament

Maatteeo	3
Maarko	81
'Luuka	132
Yõaannē	214
Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu	275
'Rooma	349
1 Korinthia	381
2 Korinthia	413
'Galaa'thia	434
Eevvetho	446
Pilippi	457
Koloo'the	465
1 Tē'thaloonika	473
2 Tē'thaloonika	480
1 Timotteeo	484
2 Timotteeo	491
Tiito	498
Vilōmēēnō	502
Ebereei	504
'Jeemith	527
1 Pēētūrū	536
2 Pēētūrū	545
1 Yõaannē	551
2 Yõaannē	559
3 Yõaannē	561
'Juud	563
Terethiinit	566

Didinga - Bible - New Testament

Maatteeo

Maatteeo 1

Hībaangī cīg Yeesu (Tigiił 'Luuka 3:23-38)

- ¹Baa arrittiaa Yeesu Kr̄istō halaangatōō cī habu Daavide hī halaangatōō cī Abūrahamī. Nē 'thaarriok cīg hībaangī cīgīnnīg cieegi.
- ²Baa ̄n Abūrahamī maa'nyī I'thaako, nē ̄ I'thaako maa'nyī Yakobo. Nē ̄ Yakobo maa'nyī 'Juuda hī 'gōtōōnōgī.
- ³Ma ho, ikia ittira 'Juuda Pērēth hī 'Thēēra, 'cīg baag haī aattīnnīng Tamar, baa ̄n Pērēthī maa'nyī Hethoronī, nē ̄ Hethoronī maa'nyī Ramī,
- ⁴nē baa ̄n Ramī maa'nyī Ammīnadabī, nē ̄ Ammīnadabī maa'nyī Nahathōnī, nē ̄ Nahathōnī maa'nyī 'Thalmōnī,
- ⁵nē ̄ 'Thalmōnī maa'nyī 'Bōathī, 'cī baa haī aattīnnī Rahab. Baa ̄n 'Bōathī maa'nyī Obeede 'cī baa haī aattīnnī 'Ruuth, nē ̄ Obeede baa ̄n maa'nyī 'Jee'the.
- ⁶Baa ̄n 'Jee'the maa'nyī habu Daavide. Nē baa ̄n Daavide maa'nyī 'Thōlōmōōnē, 'cī baa ̄n ngaannia ngaa cī eet 'cī haī Uria.
- ⁷Nē baa ikia ittira 'Thōlōmōōnē ngeerīnī 'cī haī Rehoboam, 'cī baa ̄n maa'nyī Abija. Nē ittira Abija ngeerīnī 'cī haī Atha
- ⁸ikia tarī ittira Atha ngeerīnī 'cī haī 'Jehothavat, nē 'Jehothavatī ̄n maa'nyī 'Jehoramī. Ma nīngaata ittira 'Jehoramī ngeerīnī 'cī haī Uthia,
- ⁹Nē ikia ittira Uthia ngeerīnī 'cī haī 'Jotham, 'cī baa aku ̄n maa'nyī Ahathī. Nē baa ̄ Ahathī maa'nyī He'thekia,
- ¹⁰Ma nīngaata, ikia ittira He'thekia ngeerīnī 'cī haī Manaa'the, 'cī baa ̄n maa'nyī buulenit 'cī haī Amon. Ikia ū'thūwanōō Amōnī nē ittira ngeerīnī 'cī haī 'Jothia,
- ¹¹nē 'Jothia ikia ittira nyahaappan 'cī haī 'Jekoniia hī 'gōtōōnōgī, korrioohī 'cīg baag attīnganēēkī habuui cī Babiloonia eet cīg 'Judeei hōōt ̄icī looc cī Babiloonia.
- ¹²Ma baa ūhī habuui cī Babiloonia eet cīg 'Judeei looccaa cī Babiloonia, ūūk ittira 'Jekoniia ngeerīnī 'cī haī Thealtieele, nē ittira Thealtiēēlī ngeerīnī 'cī haī 'Therubbabel,
- ¹³nē ittira 'Therubbabelī ngeerīnī 'cī haī Abiud
'cī baa aku arrita Eliaakim, maa'nyī nyahaappan 'cī haī Athor.

¹⁴Ikia ittira Athorī ngeerīnī 'cī haī Thadok, nē baa ū Thadohī maa'nyī nyahaappan 'cī haī Akim, 'cī baa hikia hittira ngeerīnī 'cī haī Eliud.

¹⁵Nē baa ikia a'nyak Eliudī ngeerīnī 'cī haī Eleathar, nē ikia ittira Eleatharī ngeerīnī 'cī haī Matthan, 'cī baa hikia ha'nyak buulenit 'cī haī Yakobo,

¹⁶nē Yakobo ikia ittira Yothebo, 'cī baa hikia hū'thūwan Maria 'cī hikia hī aattī Yeesu 'cī haī Krīstō.

¹⁷Nēēthī, baa ūn maajiha vēlēk 'cīg i'thianaanī hī Abūrahaamō hōdōlan Daavide ūmmōtō hī 'wec nē i'thianaanī hī Daavide ūthōng hōdōlan korriook baag ūoī eeta cīg ūthīraēlī looccaa cī Babiloonia, ūmmōtō hī 'wec buuk. Ma ngaati, i'thiattaaī maajiha ūmmōtō hī 'wec tarī ūthōng hōdōlan 'tirriaanīt cī Krīstō.

'Tirriaanīt cī Yeesu Krīstō

(Tigil 'Luuka 2:1-7)

¹⁸Gōōl 'cī baa arrittiaanī Yeesu Krīstō cieeni: Baa aaī būhēēcī umwaa 'cī haī Maria 'cī ēlēmmōō hī eet 'cī haī Yothebo cī hattūug cī habu Daavide. Ma baa nga hūrūmtī hōdēī, ikia ummuddia thōōth 'cī aī, a'nyak Maria loholeec 'cī arrittiaa Loriiāa 'cī Ellēēmīthī.

¹⁹Nē hīnīngītī baa ūn Yothebo eet 'cī abūnnaa nē hōllōngaa adiim aa'nyīk Maria ngaaoni lothippita, ikia ummuk nēē 'gōōl 'cī occa ūūnnīkī Maria, 'gōōlaa 'cī aitiōō hōllōngaa aga eeta.

²⁰Ma baa nga ammuk nēē thōōth icci, ikia uduhaak ūnōōnnō aajīlōcī Makayyiookto honoothittatōō ūnnīk, "Ellē Yothebo ngeertī Daavide, ma hiteelli ngaatī a'thūwanī Maria hī ngaa cunni, hīnīngītī ūn loholeec cī a'nyak Maria ho, loholeec 'cī aku hī Lori 'cī Ellēēmīthī.

²¹Uūkca hatī nēē loholeec 'cī maacī. Kateek hatī loholeec 'thaar 'cīg haī Yeesu, hīnīngītī ūela hatī nēē eet cīgīnnīg 'thēccanēētī cīggīng."

²²Baa adīmanni thoo'thioha cieeg vēlēk hoti, hātī hidticattī thoo'thioha cīg Makayyiooktak baag aduha pōrōvētaacī aī,

²³"Uūkca hatī būhēēcī 'cī nga hataggūutho hī eet, loholeec 'cī maacī nē hatī hītō 'thaar cīgīnnīg Emmanuele," Nīngītī aī, "Aaī Nyekuci hī ngagīta."

²⁴Ma baa ūtīngā Yothebo ū'nyaahī, ikia ūdīman nēē thōōth baa aduhaak ūnōōnnō aajīlō cī Makayyiookto nē ūhī Maria hī ngaa cīnnī.

²⁵Nēēthī, baa nga hataggūutho Yothebo hī Maria ūthōng hūtūhūa nēē loholeec. Nīngītī akannēēkī Yothebo loholeec 'thaar 'cīg haī Yeesu.

Maatteeo 2

Heerinniook 'cīg ūn 'gee'nyiak

¹Baa ñin Ŋrõõdõ habu irkitaa 'cī arrittaanī Yeesu Bëtélēma looccaa cī 'Judeea. Nē waathinnioohī nñicag, iita uppwaatta 'gee'nyiaha ûgẽegī 'cīg au ñicī uruto hiita hõdõlanit 'Jeru'thalēm.

²Baa nē iita ijinit 'gee'nyiaha niccieeg eet cīg 'Judeei ñittik, "Aaī loholeec baa aī arrittiaa hī habu cī 'Judeei ho ngaana? Baa hacīnaanna coobooc cīnnī uppwaanna ñicī uruto nē 'yioko, hauunna haī hiita hubulu'thia ñõõnnō."

³Ma baa athihī habuui Ŋrõõdõ thõõth icci hoti ho, ikia upuppuud 'thīnīt cīnnī gērrēēt hī eet cīg 'Jeru'thalēmī vēlēk.

⁴Ma ho, ikia ûtūvva Ŋrõõdõ makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha nē ijin ñhõõggō ñinnīk, "Arrittiaa Krīstō ngaana?"

⁵Edēcī nēēg ñõõnnō anneek, "Arrittiaa nēē Bëtélēma looccaa cī 'Judeea, hī baa ëhēēd põrõvētaacī aī,

⁶"Niig eeta cīg Bëtélēmī looccaa cī 'Judeea, iiginnu niig tiirik gērrēēt 'taaünnioohī cīg 'Judeea vēlēk. Aku hatī ëetī 'cī ñin habu 'taaünaa cunuung ko. Ín hatī nēē tūhayyioohit cī eet cīgannīg ì'thīraēl.'

⁷Nīngītī avvaanī Ŋrõõdõ 'gee'nyiak 'cīg au ñicī uruto ho ñicī burki nē ijin 'thaa 'cī baa uppwaannakī ñhõõggō cōõbōõcī ho.

⁸Ma ho, ì'thooik ñhõõggō bëtélēma nē ñinnīk, "Ööt da atarrabatta ïdõlī tīho nē ma ummudiaau, iita uduktaahaangu hīdīkoothong, hātī hūük hala naa buúk ñõõnnō."

⁹Ma baa ìthihīt 'gee'nyiaha niccieeg thõõth 'cī aduha habuui Ŋrõõdõ ho ëlēk, iita ûtūngteek ñõõnnō, nīngītī õõī. Baa uwattēēkī ñhõõggō cōõbōõcī baa acinoothi nēēg ñicī uruto, ì'thōng hūük hībīl ngaatī baa aayyi ïdõlī ho.

¹⁰Ma baa acīn nēēg coobooc nicci ho, iita accamattoothīk gērrēēt.

¹¹Ma baa õdõlanit nēēg 'cieeth tīho, iita ummuddiaak nēēg ïdõlī tīho hī aattīnnī Maria nīngaata, nīngītī akannēēkī huru'nyia nē alaacō ñõõnnō. Ma ho, itikta 'baaninit 'cī ñin 'daab hī mõhõõkac hī ngõrrō umwa 'cī õ'ngõlī ëmmēdī 'cī haī 'miira.

¹²Ma baa urutaa cīnnī, ikia othoothīk Nyekuci 'gee'nyiak niccig honoothittatōõ, hiittiōõ hõllõngaa obodoothi hī Ŋrõõdõ tarī. Nīngītī õbõdõõ'thī nēēg looccaa cīnīng 'gõõlaa umwaanī ñicī 'rīng.

Üuhī Yothebo loholeec Ijjiba

¹³Ma baa oboddioothī 'gee'nyiaha niccieegi, ikia uppwaannak aajīlō cī Makayyiookto Yothebo honoothittatōõ nē ñinnīk, "Tīnga hataman! Viri loholeec hī aattīnnī bītī Ijjiba! Bīt awwuaaī ñica ì'thōng, huduhaaahi naa kōr 'cī hatī õbõdaanī, hīnīngītī adiim Ŋrõõdõ aruk loholeec."

¹⁴Nīngītī ūnīgaannī Yothebo baalin niccia noho nē ivviri loholeec hī aattīnnī ūnhī Ijjiba,

¹⁵ūcī baa õō aattiyyi ūthōng hadaak Ērōōdē. Nīngītī aku ūnnī thōōth cī Makayyiookto baa ēhēēd pōrōvētaacī dīdī baa aī, “Hūtūvva naa loholeec caannī hūtūngeek Ijjib.”

Uruk Ērōōdē lōhōlī 'cīg kidicig

¹⁶Ma baa ammūda Ērōōdē ngaatī ūggōōlī 'gee'nyiaha ūnōōnnō thōng ko, ikia ūlīlī gērrēēt, nīngītī aduhaakī athegeree'nya cīgīnnīg huruhit lōhōlī 'cīg hidicig 'cīg maacīg, 'cīg aattīg Bētēlēma hī 'cīg ūbōhōō nīngaata vēlēk, 'cīg ūn irki'nyia cīggīng 'ramma hī 'cīg nga ūn ūdōlēēt vēlēk. Baa adticaniini nēē thōōth baa aduhaak ūnōōnnō 'gee'nyiaha.

¹⁷Nīngītī aku ūnnī thōōth baa Makayyiookto dīdī, baa aduha pōrōvētaacī 'Jeremia aī,

¹⁸Athīhī eeta ulwa 'cī arruuēnī ngaaī 'taaūnaa cī Raama, ulwa hī ūlaali, arruui Rakīlē, hūtūbūr ngaatī amammaayaniini, hūnīngītī ucuddia lohollia hī ūlōcī 'thī.

Ūbōdōōthī Yothebo Naa'tharēta

¹⁹Ma baa adaak Ērōōdē, ikia uppwaannak aajīlō cī Makayyiookto Yothebo honoothitatōō baa nga aaī nēē Ijjiba

²⁰nē ūnnīk, “Tīnga bōdī loholeec hī aattīnnī looccaa cī ūthīraēlī. Adaahito eeta baag adiim aruk ūnōōnnō.”

²¹Nīngītī ūnīgaannī Yothebo nē ūnhī loholeec hī aattīnnī ūthīraēla.

²²Ma baa athīhī nēē aī ū, ngeertī Ērōōdē 'cī haī Arkelao habu cī 'Judeea ho, ikia itingōlī ngaatī ūkōōī looccaa cī 'Judeea. Baa aku adukiaak ūnōōnnō thōōth honoothittatōō hūūk looccaa cī 'Galileea.

²³Ma ho, õōt ūlōmanit nēēg 'taaūnaa cī Naa'tharētī, looccaa cī 'Galileea. Nīngītī aku ūnnī thōōth cī Makayyiookto dīdī, baa aduha pōrōvētaacī aī, “Aū hatī eeta ūnōōnnō anneek, eet cī Naa'tharētī.”

Maatteeo 3

Irrioon Yōaannē Batitta

(Tigiil Maarko 1:1-8; Luuka 3:1-18; Yōaannē 1:19-28)

¹Ma baa urutaa cī irki'nyia ūgī, ikia irrioon Yōaannē Batitta horrwaa 'cī ūdōhōhī kak looccaa cī 'Judeea.

²Baa irrioon nēē nyeemuut 'cī aī, “Ūtūngteek 'thēccanēēt cugguung nē oboddiaau hī Nyekuc, hūnīngītī aau habuccieet cīnnī cī hēētkujjieen ojoonu.”

³Baa Yōaannē Batitta baa ōthōōth pōrōvētaacī I'thaia aī, “Ēggērēny mōlōōhī cī eet umwa horrwaa 'cī ōdōhōhī kak aī, ‘Ūkūmatteek 'gōōl cī Makayyiookto, aanytīk 'gōōl cīnnī hūūlan.’”

⁴Baa ahimit Yōaannē ceremwa 'cīg ēhēnytaa īmanīī cīg nyaakaalak nē ēcēb hadēēngō. Baa 'gēēn cīnnī 'girooc hī loteec.

⁵Nīngītī allūnganniaanī eeta cīg 'Jeru'thalēmī hī cīg looc cī 'Judeea vēlēk, hī cīg unak cī hidioo cī 'Jōrdanī vēlēk hiita hī Yōaannē,

⁶nē uduktaak īnōōnnō 'thēccanēēt cīggīng, nīngītī aggamēēkī nēē īhōōggō baattithimo hidiovwaa cī 'Jōrdanī.

⁷Ma baa acīn Yōaannē Vari'theei hī Thadutheeī 'cīg mēēlīg ngaatī au aggamī baattithimo ho, ikia eggerenyeek īhōōggō īnnīk, “Niig eeta 'cīg aba'thu aaut hī hūkaa'nya ho, nganī 'cī aduhaakuung ngagiit aī, iita baattithimooa, hātī iliittia ukēēnīt 'cī hatī aku ho?

⁸Ildicanit thoo'thiok 'cīg ētēr'tha aī, ūtūngteeihu niig 'thēccanēēt cugguung dīdī.

⁹Ma hammuku hainnu, ‘Ha'nyaka nēē naag baangeet cīnaang Abūrahaamō.’ Haduhaakuunga! Aga Nyekuci ngaatī ūūkcī biyyiēēn iccig hītō lōhōlī cīg Abūrahāmī.

¹⁰Nēēthī 'yioko, ataadoothīk mēlēēhī correettaa cī heenu ēlēk. E'ngeddoothīk hatī hēēt 'cī hōllōngaa ūddōngta 'gēēn 'cī abūnnaa tuu nē udhuhoothīk 'gwoyyiatōō.

¹¹“Haggameekuung naa baattithimo cī tūngēēnīt cī 'thēccaneetu maamī haaga, nēēthī, aku hatī eet umwaa 'cī īllōōanna nganīīta, eet 'cī aitiōō naa hōllōngaa hūūppani ngaatī hīnnī appahaca cīnnī nē hitilola caawa cīgīnnīg. Aggameekuung hatī nēē ngagiit baattithimo Loriiaa 'cī Īllēēmīthī hī 'gwoyyia.

¹²A'nyak nēē hēddēm cī anyiitto attiaa cīnnī. Aany hatī nēē haal hilongana nē aarīk īragawatōō nē udduutik ngarrimo 'gwoyyiaa 'cī hōllōngaa adītī.”

Aggam Yeesu Baattithimo

(Tigjil Maarko 1:9-11; Luuka 3:21-22)

¹³Ma baa ho, ītīngaayya Yeesu looccaa cī 'Galileea ī'thōng hōdōlan hidioo cī 'Jōrdanī, hikia haggameek Yōaannē īnōōnnō baattithimo.

¹⁴Aku nōō hinnia abūrī Yōaannē ngaatī aggamēēkī īnōōnnō baattithimo nē īnnīk, “Nganiit 'cī occa aggameekaa nganīīt baattithimo, akuu hinnia nii hī nganīīta?”

¹⁵Ēdēcī hinnia Yeesu īnōōnnō anneek, “A'nyīk nōō haau hī 'yioko ho, hātī hīdīmanit thoo'thiok vēlēk 'cīg adiimmeet Nyekuci ngagīt hidticānit.” Nīngītī ēlēmmī Yōaannē ngaatī aggamēēkī īnōōnnō baattithimo.

¹⁶Ngaanīngītī aggamī Yeesu baattithimo ho, ikia ī'ngōtha nēē maamī battaala. Ma nīngaata noho, ēdēēnyōthī hēētkujjieen ngaatī abbuuhēnī nē udtuuha Lori cī

Nyekuci ngaatī alluucciakī īnōōnnō, 'cī aaī hī bōllōōī hikia hiccioloonganī īnōōnnō.

¹⁷Ma ho, ōthōōtha mōlōōhī umwaa hēētahujjieen ë, "Loholeec caannī ciee 'cī hamīna, haccamanaa naa īnōōnnō gērrēēt."

Maatteeo 4

Íttīman 'Thīttaanī Yeesu

(Tigii Maarko 1:12-13; 'Luuka 4:1-13)

¹Ma baa urutaa cīnnī, ūūhī Lorii 'cī Êllēēmīth Yeesu horrwaa 'cī ōdōhōhī kak, hūūk hīttīman habuui cī loriēēt 'cīg abathī.

²Baa ēdēta nēē ēlē 'gēēna waathinniook hēēn 'wec hī baalinniook hēēn 'wec nē ikia adak magīthī īnōōnnō gērrēēt.

³Nīngītī aku attīmanī 'Thīttaanī īnōōnnō annēēkī, "Má ënnī nii Ngeertī Nyekuci dīdī, duhaak biyyiēēn iccig hutuhuyyi hītō ūbūnēēta."

⁴Ēdēcī Yeesu anneek, "Eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, 'Aitiōō ēētī hōllōngaa arūgī 'gēēna diooni. Arūgī nēē hīnīngītī thoo'thiok vēlēk 'cīg aduha Nyekuci.' "

⁵Ma ho, ōtōdī habuui cī loriēēt 'cīg abathī Yeesu 'Cieeth cī Nyekuci'Jeru'thalēma nē aa'nyīk hībīl ngaatī ënn 'thilo.

⁶Ma nīngaata, ïttīman īnōōnnō ënnīk, "Má ënnī nii Ngeertī Nyekuci dīdī, dhuhi da ngaati, hīnīngītī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, " 'Aduhaak hatī Nyekuci aajīlēēt cīgīnnīg halaamtaii athīnī cīggīng, hātī hiittiōō hōllōngaa aduulli bēē 'thoo.' "

⁷Ēdēcī Yeesu anneek, "Eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci buúk aī, 'Ma hattīmani Nyekuc Makayyioohit cunni!'

⁸Ma tarī ho, ūūhī habuui cī loriēēt 'cīg abathī īnōōnnō muuraa 'cī uuni kīdak nē eteretheek īnōōnnō habucciee'nya cīg lootu hī makaa'thīt cīnīng vēlēk.

⁹Nē uduhaak ënnīk, "Occa haa'nyii naa nganiit loonyin iccig vēlēk, hatī akanneekaa huru'nyia nē ubuluthaanī."

¹⁰Ēdēcī Yeesu anneek, "Ma'nyanī ngaatī haayyi naana 'Thīttaan! Eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, 'Buluth Nyekuc Makayyioohit cunni nē idticanoothihuu īnōōnnō diooni.'

¹¹Nīngītī ūūnnīkī habuui cī loriēēt 'cīg abathī ho, Yeesu nē iita eelito aajīlēēta īnōōnnō haanytīk 'gii 'cī adiim nēēnī.

I'thianaaī Yeesu dtiic cīnnī

(Tigii Maarko 1:14-15; 'Luuka 4:14-15)

¹²Ma baa ëthīk Yeesu ngaatī aarīhōōthīhī Yōaannē Batitta baabuuth, ikia ūūk nēē ūūcī 'Galileea.

¹³Ma baa ūtūngeek nēē Naa'tharēt, ūūk aau Kapernauma ngaatī abak'thōō hī būlūc looccaa cī 'Thebuluni hī Navtali.

¹⁴Nīngītī aku ūnnī thōōth cī Nyekuci baa aduha pōrōvētaacī I'thaia dīdī baa aī,

¹⁵"Niig loonyini cīg 'Thebuluni hī Navtali, niig loonyini 'cīg aattīg 'gōōlaa 'cī ōkō ūcī būlūc cī hidoo cī 'Jōrdanī! Thīhōō nii 'Galileea, lōōcī cī eet 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei!"

¹⁶Tananga aattīg eeta cugunnig muguratōō, acīn hatī nēēg lanyit 'cī ūōppēr. Tananga aattīg nēēg muguraa cī daahīthōō, attūlla hatī lanyit ūhōōggō."

¹⁷Ngaanīngītī kōr niccia, i'thianaaī Yeesu ngaatī irrioonīkī eet annēēkī, "Ūtūngeek 'thēccanēēt cugguung, hīnīngītī aau habuccieet cī hēētkujjieen ojoonu."

Ūtūvvū Yeesu nuuyiook 'cīg oou

(Tigil Maarko 1:16-20; 'Luuka 5:1-11)

¹⁸Kōr umwa, baa ūvvō Yeesu dēmētaa cī Būlūc cī 'Galileea. Ma ho, ūcīn 'gōtōn 'ramma 'cīg adhuheek nyelelewwa būlūcatōō, hīnīngītī baa ūn nēēg eet 'cīg aggam ulugo. Baa haī umwa 'Thimōōnē nē hītō umwa Andrea. Haī 'Thimōōnē 'thaar ūgī Pēētūrū.

¹⁹Nīngītī annēēkī Yeesu ūhōōggō, "Unuyyaangu nganīita nē hatī haa'nyuung ūtō eet 'cīg alūtaannu eeta."

²⁰Ma hīdīkoothong, ūtūngeek nēēg nyelelewwa'nya cīggīng nē ūnnēēcō ūnōōnnō.

²¹Ma baa nga ūvvō Yeesu nīngaata, ikia ūcīn 'gōtōn 'ramma tarī, 'Jeemith hī Yōaannē 'cīg baag akūmaneek nyelelewwa'nya cīggīng haahūlatōō, hī maa'nyī ūcīnīng 'Thebedeeo. Nīngītī avvaanī Yeesu ūhōōggō buúk.

²²Ma hīdīkoothong, ūtūngeek nēēg haahūl hī maa'nyī nē ūnnēēcō Yeesu.

Anū lothippi'nya Yeesu

(Tigil 'Luuka 6:17-19)

²³Baa ūvvōōī Yeesu looc cī 'Galileea vēlēk alliman eet 'Cieethinii cīg Laiittak nē irrioon nyeemuut 'cī abūnnaa cī habuccieet cī Nyekuci nē tarī aa'nyīk eet 'cīg ūmmōōrī moori'thiook cūūmō cūūmō hūbūttaathō.

²⁴Nīngītī aku allūnganī nyeemuut ūcīnī looc cī Thiiria vēlēk nē a'nyaktaak eeta ūnōōnnō moorriak 'cīg ūmmōōrī moori'thiook cūūmō cūūmō. Baa a'nyakiaa eeta 'cīg a'nyak moori'thiook 'cīg mēēlīg, hī 'cīg a'nyak loriēēt 'cīg abathī hī 'cīg ūhōda namakarī hī 'cīg alalliaa 'thoona, nīngītī ūēlanī Yeesu ūhōōggō vēlēk hūbūttaathō.

²⁵Baa anū ūnōōnnō lothippi'nya 'cīg mēēlīg gērrēēt. Baa au ūgēēgī looccaa cī 'Galileea nē iita ūgēēgī ūcī 'Jeru'thalēmī hī ūbūtēēt cīg 'Judeea. Nē baa au ūgēēgī

buúk 'taaúnnioohī 'cīg ñīn õmmōtō, īcīg agayyi haī Dekapoli nē abaakta ūgēēgī dhoortaa cī hidioo cī 'Jōrdanī.

Maatteeo 5

Alliman Yeesu eet muura hujjieen

1 Ma baa acīn Yeesu lothippit ngaatī alluttiaanī ho, ikia ūūk aau loota muura ūbūta. Nīngītī aluttiaanī nuyyiooha cīgīnnīg hiita hirriamatteek īnōõnnō nē i'thianaaī illiman īhōõggō.

Eet 'cīg agatanni
(Tigiiil 'Luuka 6:20-23)

2 Baa alliman Yeesu īhōõggō anneek,

3 "Gattan hī eet 'cīg appīrna loriia, ñīn hatī habuccieet cī hēētkujjieen cīnīng.

4 Gattan hī eet 'cīg alu, amammaayanni hatī nēēgī!

5 Gattan hī eet 'cīg tarbalīg, arigth hatī nēēg looc.

6 Gattan hī eet 'cīg adak magīthī nē aam kōrra 'cī anūī thōõth 'cī aūlanī. Aa'nyīhoothīk hatī īhōõggō 'gii 'cī adiim nēēgī!

7 Gattan hī eet 'cīg ammaannīk 'gōõnōgī, ammaannīk hatī Nyekuci īhōõggō buúk!

8 Gattan hī eet 'cīg õõrīg 'thinneeti, acīn hatī nēēg Nyekuc.

9 Gattan hī eet 'cīg a'nyaha ganōn, aū hatī eeta īhōõggō anneek, lōhōlī cīg Nyekuci!

10 Gattan hī eet 'cīg adīman eeta 'buth, hīnīngītī thōõth 'cī aūlanī, ñīn hatī habuccieet cī hēētkujjieen cīnīng.

11 "Gattan hī ngagiit eet 'cīg odoommung eeta, adīmannuung 'buth nē addangtaahuung thoo'thiohī 'cī abathī, hīnīngītī nganīita.

12 Accamattoothīk gērrēēt, hīnīngītī ereeyyuung ngagiit 'baaniniti cobbi gērrēēt hēētahujjieen. Nē ummuhuttooth, baa 'thēk adīman eeta pōrōvētaa'nya baag 'rēēttīg buúk noho diooni."

Immile hī lanyit
(Tigiiil Maarko 9:50; 'Luuka 14:34-35)

13 "Aattiyyu niig hī imilla 'cī adiim eeta vēlēk loota nīnga. Nēēthī, má iittiōō immile mūccarōōnī tōō, occa hatī aa'nyihi nii hūmmūccar tarī hutuno? Occa adduutoothīk tuu, hatī haa'thiothī eeta 'thōōnī, hīnīngītī accakaha.

14 "Aattiyyu niig hī lanyit cī looc vēlēk. 'Taaūnī cobbi 'cī ēhēnytī muura hujjieen, hōllōngaa agu'thi ūdūt.

15 Aitiōō ūtī 'cī attūlleek 'loomo nē aarīk ijja uruta tōō. Nēēthī hinnianī, occa arimthoothīk 'loomo dilaata, ngaatī attūllī 'cieeth vēlēk hīcīnīt eeta.

¹⁶Nē 'gōõla hōdēēthōng, a'nyīk thoo'thiok 'cīg abūnnaa 'cīg adīmani nii hatalanyit hudtuukta eeta vēlēk, hatī hīdīhīthīt eeta Maa'nyu cī hēētkujjieen."

Nyattal cī Mūū'tha

¹⁷"Ma hammuku hainnu hakuu naa hikia hībīlī nyattal cī Mūū'tha, hode thoo'thiok 'cīg baag īhēēd pōrōvētaa'nya. Baa hakuu naa hikia haa'nyīk nyattal hī thoo'thiok iccig, hiita hēēnyta hīltō dīdī.

¹⁸Haduhaakuung dīdī, tananga hi'ngittōōthī hēētkujjieen hī looc, hōllōngaa hatī a'nginoothi nyattalī 'cī ītēhēēdī loota, tananga nyamacaar 'cī hidici haaga, ī'thōng hiita hūttūbattoothīk thoo'thioha vēlēk.

¹⁹Má abūrī eet umwaa tilooinit 'cī hidici cī nyattaalō nē illimaneek 'gōõnōgī ūgī buúk hūtūbūrīt, auyyuung hatī eeta annekuung, eet 'cīg kidicig gērrēēt habuccieetaa cī hēētkujjieen. Nēēthī, īētī 'cī īlēmī nyattalliook cīg Nyekuci nē illimaneek 'gōõnōgī, aū hatī eeta īnōõnnō anneek, eet cobbi habuccieetaa cī hēētkujjieen.

²⁰Haduhaakuung dīdī, má 'thēk hōllōngaa anuyyu tilooinit cī Nyekuci jurrung īllōõanit Vari'theei hī 'limmanniook cīg Nyattaalak, hōllōngaa hatī aduhunnu habuccieet cī hēētkujjieen ūdūt!"

Ruhēēnīt cī eeto

²¹"Baa ithiktu niig adukiaak hībaangī baarkit aī, 'Ma haruhi.' Nē īētī 'cī aruk eet, ūkō hatī lokihooda.

²²Nēēthī, haduhaakuung dīdī, má aliilliku niig eet umwa, ooyyu hatī lokihooda. Nē tarī, má akanneku eet umwa 'giithēnīt, occa hatī ammūdaannu niig bathi 'cī ooyyu lokihooda. Má ainu īn eet umwaa 'giimwa haaga, obokii hī ngagiit 'gwaa 'cī aalla ūdūt.

²³"Nēēthī hoti ho, má aa'nyihi nii 'baaninit cunni hī Nyekuc altaarīa, nē ummuhunoothu ngaatī a'nyaheeki eet umwaa thōōth 'cī abathī,

²⁴tūngeek 'baaninit cunni ho altaarīa. Bīt nōō ūt agayyo hī eet tīho, nēēthī hatī ūbōda ikia aa'nyihuu Nyekuc 'baaninit cunni.

²⁵"Ma ūkō abilli īētī umwaanī, agayyo nōō hī eet tīho 'gōõla hīdīkoothong, nga ūdōlanit lokiho. Ma aitiōō, okooyyi hatī īētī 'cī abilli ho hī 'gaadī. Ma hatī ho, aggameehi 'gaadī athegereeec 'cī aarikii baabuutha.

²⁶Haduhaakuung thōōth dīdī, ma īnattaaau thoo'thiok 'cīg aattīg hoti, aitiōō hatī hōllōngaa ooggia ī'thōng dūman 'rabbēēt vēlēk."

Thōōth 'cī attihi īētī ngaa cī eeto

²⁷"Agayyu niig tilooinit 'cī aī, 'Ma hattihi ngaa cī eet umwa.'

²⁸Nē haduhaakuung dīdī, īētī 'cī abūraneek ngaa umwa, ittik nēē ngaa tīho 'thīnītatōō cīnnī ūlēk.

²⁹Má aa'nyi nganiit hēbērēēcī cī a'thiit cobbi 'thēccaanō, 'tōkōcaak tuu. Mēēn ngaatī adhuhēēkī ēlē cunni umwa tuu, hīllōōan ngaatī ūkōōī ēlē hūtūrūūr 'gwoyyiaa 'cī aalla ūdūt.

³⁰Má aa'nyi nganiit a'thiiti cobbi 'thēccaanō, 'tēēdak tuu! Mēēn ngaatī adhuhēēkī ēlē cunni umwa tuu, hīllōōan ngaatī ūkōōī ēlē hūtūrūūr 'gwoyyiaa 'cī aalla ūdūt."

Thōōth cī ūōgī ēētī ngaa

(Tigiiil Maatteeo 19:9; Maarko 10:11-12; 'Luuka 16:18)

³¹"Baa illimanoothihuung ngagiit nyattalī 'cī aī, 'Má ūōg eet umwaa ngaa cīnnī, a'nyīk hētēhēēd waraga 'cī ūōgī ngaa cīnnī ho.'

³²Nēēthī, hanneekuung naa nēē, occa ūōg ēētī ngaa, hatī aggamoothīk hī eet umwa diooni. Nē ēētī 'cī ūōg ngaa cīnnī, aa'nyīk īnōōnnō hē'thēcanōō ngaatī ooginni hī eet umwa nē ēētī 'cī attik ngaa 'cī itiggia eet umwaanī, adīman nēē 'thēccan 'cī attihī ngaa cīrrīng."

Lōbūtī

³³"Nē tarī, agayyu niig baa udukiaak hībaangī cīggaac aī, 'U'thuutti lōbūtī cunuung hī Makayyioohit.'

³⁴Nēēthī, haduhaakuung naa hanneekuung, ma habūtannu thōōth umwa ūdūt. Ma hainnu, 'Būtī hī hēētkujjieen,' hīnīngītī īn hēētkujjieen dtaaba cī Nyekuci.

³⁵Nē tarī ma hainnu, 'Būtī hī lōōcī,' hīnīngītī īn lōōcī dtaaba 'cī ataadīkī Nyekuci 'thoo. Ma tarī hainnu, 'Būtī hī 'Jeru'thalēmī,' hīnīngītī īn 'Jeru'thalēmī 'taaūn cī habu cobbi gērrēēt ūdūt.

³⁶Ma 'thēk hainnu, 'Būtī hī ūō caannēēnī,' hīnīngītī hōllōngaa uuluyyu niig ngaatī uuhuyyu īmaacit hōdēēthōng hī ūōra hode hīī hollia.

³⁷Udukta thōōth 'cī īn dīdī hatī īn dīdī nē ma īn thōōth 'cī īn ūōlōng, a'nyīk hīī ūōlōng. Nē thōōth umwaa 'cī īlōōan thōōth icci, aku hī 'Thīttaan."

Ricino

(Tigiiil 'Luuka 6:29-30)

³⁸"Baa ithiktu niig udukiaahuung ngagiit aī, 'Hebereec hī hebereec nē nyīgītaat hī nyīgītaat.'

³⁹Nēēthī, haduhaakuung hanneekuung, ma haburru eet 'cī adīmannuung ngagiit 'buth. Má atabaa'ngi eet umwaa mūūcīc cī a'thiit cobbi, a'nyīk hatabaang cī a'thiit 'cī hidici buúk.

⁴⁰Nē má adiim eet umwaa abilli lokihooa, hīnīngītī cērēm cunni, a'nyīk hūūhī koout cunni buúk.

⁴¹Nē má attīnganeeki athēgērēēcī umwaa cōōd ijgio cīgīnnīg maaīl hōdēī, cōōdīhī īnōōnnō īthōng maaīl'nya 'ramma.

⁴²Êēl eet 'cī alayyi nganiit 'giimwa nē ma haburi ngaatī aa'nyīkī eet hucuhanaai 'giimwa."

Ímmīnanit mīrōk cugguung

(Tigil 'Luuka 6:27-28,
32-36)

⁴³"Baa athiknu niig aduha eeta aī, 'Mīnnan eet 'cī aaronnu nē aabureehu mirohit cunni.'

⁴⁴Nēēthī, haduhaakuung hanneekuung, Ímmīnanit mīrōk cugguung nē alayyiooyyu eet 'cīg adīmannuung ngagiit 'buth.

⁴⁵'Gōōlaa nīca, adticaninnu hatī hī lohollia cīg Maa'nyu cunuung 'cī aaī hēētahujjieen. Hīnīngtī aa'nyīk nēē kōr haara eetinii 'cīg abūnnaa hī īcīg abathī nē īthōōak tammu eet 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg aūlanī hī 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg hōllōngaa aūlanī.

⁴⁶Má ammīnannu niig eet 'cīg ammīnannuung ngagiit diooni, adūmannuung occa hatī Nyekuci hīnīngtī thōōth niccia? Ammīnan eeta 'cīg alūt occoro buúk 'gōōnōgī.

⁴⁷Nē má īthaayyu niig eet 'cīg ammīnannuung ngagiit diooni, ne 'yioko 'thēk 'cī īdīmattu niig 'cī illōōan eet ūgī ho? Hōllōngaa nooyyia adīman eeta 'cīg hōllōngaa aga Nyekuc buúk noho?

⁴⁸Aanytīk būnnai cunuung hīī maka, haau hīcī Baangeet cunuung 'cī aaī hēētahujjieen."

Maatteeo 6

Heelit pīrnattiaak

¹"Ícīnīt jurrung, ma hadticannu 'thoo'thiok 'cīg abūnnaa' hīcīnīt eeta. Má īdīmattu hoti, aitiōō hatī Maa'nyu hēētahujjieen hōllōngaa adūmannuunga.

²"Nēēthī, ma eellu pīrnattiaak, ma haduhaaku eet, hīcī adīman olo'ngiaaha 'Cieethinii cīg Laiittak hī 'goolliohī, aī hātī hitingolli eeta īhōōggō. Haduhaakuung dīdī, ummuddia nēēg dūman cīnīng ēlēk.

³Nē ma eellu niig hullaha, ma haduhaaku tananga 'goonogu cugguung cīg 'thinneetinu,

⁴hātī īdīmanit eliinit cunuung ko 'gōōlaa 'cī hōllōngaa acīn eeta. Ínōō 'cī hatī adūmannuung Maa'nyu 'cī acīn thōōth 'cī adīmanni burkiitina."

Illimaneek Yeesu eet 'gōōl 'cī alaiini

(Tigil 'Luuka 11:2-4)

⁵"Nē má alaiinnu, ma hattiyu hī olo'ngiaaha aag gōōng ammīnan ngaatī alaiini abīllī 'jieena 'Cieethinii cīg Laiittak hī 'goolliohī ngadihēētī, aī hātī hīcītteet eeta. Haduhaakuung dīdī, ūdūmattī nēēg ēlēk.

⁶Nēēthī, ma alayyi, duhun 'cieeth cunni nē u'nyuugu hattūūg, nēēthī alau Maa'nyu 'cī hōllōngaa edee'nyia. Īnōō 'cī hatī adūmanni Maa'nyu 'cī acīn thōōth 'cī adīmanni burkiitina.

⁷"Ma alayyi, ma hara halayyi hūnūūk au hī eeta 'cīg hōllōngaa aga Nyekuc, ammuk nēēg aī athīhī hatī Nyekuci laiinit cīnnīng, hīnīngītī laiinit cīnnīng 'cī uuni ho.

⁸Ma hattiyu hī nēēgī, hīnīngītī aga Maa'nyu 'gii 'cī adiimmu niig nga alaac īnōōnnō.

⁹"Gōōl 'cī occa alaiinnu niig cieeni, " 'Baangeet 'cī aaī hēētahujjieen, hubulli 'thaara cugunnig,

¹⁰hikia habuccieet cunnēēnī, hīdīmanī tabiiniti cunni loota hīcī adīmanni hēētahujjieen.

¹¹Anyeet ngagīt iyyieni, 'gēēn cī kōr nicci.

¹²Tamaatīheet ngagīt, hīnīngītī 'thēccanēēt cīggaang, hīcī hammaannīka naag eet 'cīg adīmanneet ngagīt 'buth.

¹³Ma haa'nyeet ngagīt hīttīmaneet 'Thīttaanī, nēēthī, ðgaaeet ngagīt 'tīmmanniittaa cī 'Thīttaanō.'

¹⁴Má ammaanniku niig eet 'cīg adīmannuung ngagiit 'buth, ammaannīk hatī ngagiit buúk Maa'nyu 'cī aaī hēētahujjieen, 'thēccanēēt cugguung.

¹⁵Nēēthī, má hōllōngaa ammaanniku niig 'thēccanēēt cīg eet 'cīg adīmannuung ngagiit 'buth, aitiōō hatī Maa'nyu hōllōngaa ammaannikuung ngagiit buúk, 'thēccanēēt cugguung."

Alliman Yeesu 'gōōl 'cī hēētāanī eleeti 'gēēna

¹⁶"Ma ēdētaannu niig eleeti 'gēēna, ma haa'nyiku muumti cugguung hu'ngurruunyti hī olo'ngiaaha aag gōōng eter'theek eet aī, hēētāanna eleeti 'gēēna. Haduhaakuung dīdī, ummuddia nēēg dūman cīnīng ēlēk.

¹⁷Ma ēdētaannu eleeti 'gēēna, ūtūūnyīt muumti cugguung, arraacit īma nē uuddieu thōng,

¹⁸hātī hiittiōō hōllōngaa aga eeta aī ēdētaannu eleeti 'gēēna, acīn Maa'nyu thōōth 'cī adīmannu burkiitina nē hatī ūdūmanuunga."

Baliinit 'cī aaī hēētahujjieen

(Tigil 'Luuka 12:33-34)

¹⁹"Ma hitiangi'thu baliinit cunuung loota nīnga, ngaatī aduhēēkī hurubo hī hēēlgī 'cīg aa'nyīk 'thīk hohonoo'thi, hī ngaatī avvahanī igorriaaha 'cieethi nēigorithita.

20Aarrik baliinit cunuung hēētahujjieen, ngaatī hōllōngaa aduhēēkī hurubo hī ngaatī hōllōngaa ohonoothini 'thīha, hī ngaatī hōllōngaa avvahanī igorriaaha 'cieeth nē igorithita.

21Hīnīngītī aaī 'thīnīt cunni ngaatī aayyi baliiniti cunnēēnī."

Lanyit ēllaa cī eeto

(Tigiiil 'Luuka 11:34-36)

22"Iīn hēbērēēcī lanyit cī ello. Má abūnnaa hēbērī cugunnēēgī, abbī'thī hatī lanyit ēlē cunni vēlēk.

23Nēēthī, má rubettīg nganiit hēbērī, abbī'thī hatī muguuri ēlē cunni vēlēk. Nē má iīn lanyit 'cī ammuhi nii aini aaī ēllaa cunni ho muguur, iīn occa hinnia muguuri ēllaa cunni hutuno?"

Nyekuc hī 'rabbēēt

(Tigiiil 'Luuka 16:13)

24"Aitiōō ēētī 'cī occa adticanoothīk makayyiook 'ramma tōō! Ma adīman noho, occa hinnia hatī aaburreek makayyioohit umwa nē īmmīnan umwa, hode occa hinnia hatī adticanoothīk makayyioohit hōdēēthōng nē aabureek umwa. Aitiōō niig hōllōngaa occa adticanoothiku Nyekuc hī 'rabbēēt hōdēēt."

Ma haa'nyiku 'thinneeti hupuppidit

(Tigiiil 'Luuka 12:22-31)

25"Nēēthī, haduhaakuunga, ma hapuppuddu, hīnīngītī rūgēt cunuung, hode hīnīngītī 'gii 'cī hatī adaku hī 'cī ahuddu, hī ceremwa 'cīg ahimittu. Hōllōngaa nooyya aaddi rūgētī hīllōōan 'gēēn nē īllōōan ēlē ceremwa?

26Icīnīt nōō hībaallī cīg hēētkujjieen, hōllōngaa akannī nēēgī hode ajanni, hode a'nyak īragēēt cīg haalu nē aalla irohīt Maa'nyu cī hēētkujjieen īhōōggō noho. Hōllōngaa nooyya īllōōannu niig hībaallī?

27"Nganī hōrggēēnaa cunuung 'cī occa īttōōrīkī hayūngī kōr hōdēēthōng rūgētaa cīnnī?

28Inni ahayūngattī niig, hīnīngītī ceremwa haaga ho? Icīnīt nōō 'gōōl 'cī alī'thī nyetturi cīg moru, aitiōō nēēg hōllōngaa adticanni hode īhēnyta ceremwa.

29Tananga 'Thōlōmōōnē baliittaa cīnnī vēlēk, nga hitihimi haau hī nyetturi cieegi.

30Aa'nyīk Nyekuci 'lēēmīth 'cī aaī noho ho artī vēlēk 'cīg alī'tha mōrōtōō, tananga aaī kōr nicci, ma lohatha udhuhoothīk 'gwoyyiatōō. Adīmaneekuung 'thēk hatī Nyekuci ngagiiit hēēlgī 'cīg mēēlīg! Inni 'thēk a'nyahit lemiinit 'cī hidici haaga ho?

31"Ma hahayūnganiinnu nē ijittu eleeti iittu, 'Hammūda occa hatī 'gii 'cī hadak īina?' Hode 'Hattiha occa hatī 'gii 'cī hahūd ngaana?' Hode 'Hammūda occa 'thēk hatī ceremwa 'cīg hahimit īina?'

³²Eet 'cīg hõllõngaa aga Nyekuc diooni, 'cīg a'nyak muhẽenit 'cī aañ nohota. Aga Maa'nyu cī hẽetkujjieen ngaatī adiimmu niig hēlēggī iccig vēlēk.

³³Nēethī, hēlēggēennī cīg vēlēk, idiimit nōō habuccieet cī Nyekuci hī thōōth cīnnī 'cī aūlan ñīcī oou. Nēethī hatī aa'nyuung hēlēggī vēlēk 'cīg adiimmu niiga.

³⁴"Ma hapuppuddu, hīnīngītī waathīn cī lohatha. Agawa hatī kōrra cī lohatha 'gōōl cīnnī ēmmēn. Hīnīngītī waathīnī ma aañ ho, a'nyak pīrnānīt cīnnī 'cī ēllēennōō."

Maatteeo 7

Ma hetteediku 'goonogu thoo'thiok

(Tigiiil 'Luuka 6:37-38,
41-42)

¹"Ma hetteediku 'goonogu thōōth, haau hīcī hatī aitiōō Nyekuci hõllõngaa etteedikuung ngagiit buúk thōōth.

²Hīnīngītī etteedikuung hatī Nyekuci ngagiit buúk thōōth, 'gōōlaa 'cī gōōng etteediku niig 'goonogu! Adīmaneekuung hatī nēē thōōth 'cī gōōng adīmaneeku niig 'goonogu.

³"Inni cīn nii tahahaac 'cī mīllī'nyī hebereecaa cī 'gotoononu nē iittiōō hõllõngaa acini iggoli 'cī aañ hebereecaa cunni ho?

⁴Occa gōōng anneehi nii 'gotonu, 'T'nya hittihaii tahahaac 'cī mīllī'nyī hebereeca,' nē nēē a'nyahi nii iggoli hebereecaa cunni hutuno?

⁵Nii olo'ngiaahiti, 'tiha nōō iggoli 'cī a'nyahi hebereecaa cunni ho hātī cīnī jurrung, nēethī hātī ittiha tahahaac 'cī mīllī'nyī hebereecaa cī 'gotoononu.

⁶"Ma haa'nyiku ūthūrēēt 'gii 'cī a'ngirannii cī Nyekuci. Nē ma hadhuheeku 'ngōōhī'nya pēal'nya. Ma adīmannu noho, aathī hinnia hatī 'thōōnī cīggīng nē T'ngo'thia hiita hadaktuung ñītō 'thī.

Ijinit, idiimit nē uruktu hattūūg

(Tigiiil 'Luuka 11:9-13)

⁷"Ijinit, hātī haa'nyīhoothīhuunga. Idiimit, hātī ummuddia. Uruhit hattūūg nē hatī ubbuuhothoothīhuunga.

⁸Hīnīngītī ēētī 'cī ajin 'giimwa, aanytīhoothīk hatīnī nē ēētī 'cī adiim 'giimwa, ammūda hatīnī nē abbuuhothoothīk hatī hattūūg eet 'cī aruhi.

⁹"Nganī occa hōrggēēnaa cunuung 'cī ma ajin ngeerīnī ūbūnī aa'nyīk hinnia bēē?

¹⁰Hode ma ajin ngeerīnī ulugooc aa'nyīk hinnia hūkaat?

¹¹Má agayyu niig tananga aba'thu, ngaatī aa'nyiku lōhōlī cugguung 'baaninit 'cī abūnnaa, ñīn occa hatī 'baaniniti 'cī aa'nyīk Maa'nyu cī aañ hēetahujjieen eet 'cīg ajin ñōōnnō hutuno?

¹²Nēēthī hēlēggēēnnī vēlēk, īdīmatteek 'goonogu thoo'thiok vēlēk 'cīg adiimmu niig hīdīmatteeihuung nēēg ngagiita, hīnīngtī arūma thōōth ciee Nyattal hī thōōth cī Pōrōvētaa'nyanu vēlēk.

Hattūūg 'cī lūdūcī

(Tigiiil 'Luuka 13:24)

¹³"Uduhunit hattūūg 'cī lūdūcī. Hīnīngtī pad tac hattūūg hī 'gōōl 'cī ōkōōō eet īicī daahīthōō nē mēēlīg eeta 'cīg aduhun ngaatīho.

¹⁴Nēēthī, lūdūc hattūūg 'cī ōkō īicī rūgētō. Nē ōkōmī ngaatī hanūū 'gōōl 'cī ōkō īica ho gērrēēt, nē hīdīcīg eeta 'cīg ēdēcī 'gōōl tīho.

Hēēt 'cī ōddōngōtī

(Tigiiil 'Luuka 6:43-45)

¹⁵"Īcīnīt pōrōvētaa'nya 'cīg īin olo'ngiaak jurrung! Hīnīngtī au nēēg hī ngagii tarbalīg haauto hī a'tha, nē īko 'thinneetinitōō cīggīng, aattīg hī huduumwaana 'cīg au arukuung thōōng.

¹⁶Occa agayyu īhōōggō, hīnīngtī thoo'thiok 'cīg adtican nēēgī. Nganī occa 'cī adūūca 'mūūnīc cīlkanooca, hode nganī 'cī occa adūūca hōmmōōk hēēnī 'cīg īin bīlla?

¹⁷Hēēt 'cī abūnnaa ōddōngta 'gēēn 'cī abūnnaa, nēēthī, ōddōngōta hēēt 'cī abathī 'gēēn 'cī abathī.

¹⁸Aitiōō hēēt 'cī abūnnaa hōllōngaa occa ōddōngta hēēt 'cīg abbiiri 'cīg abathī nē hēēt 'cī abathī, hōllōngaa occa ōddōngta hēēn 'cīg abbiiri 'cīg abūnnaa.

¹⁹Hēēt 'cī hōllōngaa ōddōngta hēēn 'cīg abbiiri 'cīg abūnnaa, e'ngedoothīk hatī looc nē udhuhoothīk 'gwoyyiatōō.

²⁰Occa 'thēk agayyu niig pōrōvētaa'nya 'cīg īin olo'ngiaak ko, hīnīngtī thoo'thiok 'cīg adtican nēēgī.

Tilooinit

(Tigiiil 'Luuka 13:26-27)

²¹"Hōllōngaa eet vēlēk 'cīg aūyya nganīt anneeka, 'Makayyioohit, Makayyioohit,' 'cīg hatī aduhun habuccieet cī hēētkujjieen. Nēēthī, eet 'cī adtican dtiic cī Nyakangaan caannī cī hēētkujjieen diooni, 'cī hatī aduhuni.

²²Kōr 'cī hatī etteedini thoo'thioha, mēēlīg hatī eeta 'cīg aūyya nganīt anneeka, 'Makayyioohit, Makayyioohit, ma baa tarī hirrioonīka eet 'thaarī cugunnig, hiiggiayya loriēēt 'cīg abathī nē hidticatta thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg īnaat eeta?

²³Nēēthī, haduhaahi hatī naa īhōōggō cūrūmūūm hanneehi, 'Hōllōngaa hagayyuung naa ngagiit ūdūt. Ammanyattī ngaati, niig eeta 'cīg adīmannu thoo'thiok 'cīg abathī dtēc ko!'

Tehe'nyiook 'cīg īggēēnyīth hī 'cīg aggiithi

(Tigiiil 'Luuka 6:47-49)

²⁴"Nēēthī hoti ho, ēētī 'cī athīhī thoo'thiok cīgannīg ko nē idticanōōī, aaī nēē hī ēētī 'cī ēggēēnyīth 'cī ēhēnyīt 'cieeth lōbaraba hujjieen.

²⁵Tananga hītīl tammu cobbi 'cī aku ngōōta, hirik tawanī nē ībbītīt liillioha, huuhan ngōōtī hīdda 'cieeth, aalla hatī hōllōngaa arribanni, hīnīngītī ēhēnyīt lōbaraba hujjieen.

²⁶Nēēthī, ēētī 'cī hōllōngaa athīhī thoo'thiok cīgannīg ko nē idticanōōī, aaī nēē hī 'gii'thiahiti 'cī ēhēnyīt 'cieeth ngaatī ūn̄ hathaac.

²⁷Ma ikia ūtīl tammu cobbi hībbītīt liillioha, huuhan ngōōtī nē ūddā 'cieeth niccia, arribanni hatī 'cieeth niccia hī ūōcī 'thī.

²⁸Ma baa ēdēcaak Yeesu ngaatī aduhaanī thoo'thiok iccig, ikia ubulan lothippit 'limmanī cīnnī ho gērrēēt,

²⁹hīnīngītī baa alliman nēē eet makaa'thīta nē hōllōngaa allimanni hī 'limmannioha cīg nyattal cī Mūū'tha.

Maatteeo 8

Aa'nyīk Yeesu eet 'cī adak helleggeri hūbūna

(Tigil Maarko 1:40-45; 'Luuka 5:12-16)

¹Ma baa ulluuccia Yeesu muura hujjieen, ikia ūnū lothippiti cobbi gērrēēt ūnōōnnō.

²Ma nīngaata, uppwaannak ūnōōnnō eet umwaa 'cī adak helleggeri nē ikia akat huru'nyia muumaa cīnnī nē ūnnīk, "Makayyioohit, má adiimi, a'nyaa hūbūna."

³Nīngītī ataadīkī Yeesu a'thiit cīnnī ūllaa cī eet nicci nē ūnnīk, "Hadiimmii naa nganiit būna." Nīngītī a'nginōō'thī helleggeri noho matada'nyak.

⁴Ma ho, ūnnīk Yeesu ūnōōnnō, "Ma haduhaahi eet umwa thōōth icci. Deceek bīt teretheek paadīr ūlē cunni nē aa'nyihuu ūnōōnnō 'baaninit baa aduha Mūū'tha, hātī hagaacō eeta ngaatī ūbūnaī nii dīdī."

Lemiinit cī 'gaalac cī ūrūta

(Tigil 'Luuka 7:1-10; Yōaannē 4:43-54)

⁵Ma baa ūdōlan Yeesu Kapernaum, ū'thūkūcoothīk 'gaalacī cī ūrūta ūnōōnnō adiim eliinit.

⁶Baa aduhaak nēē Yeesu anneek, "Makayyioohit, appīrna dticciannioohiti caannī umwaa ūlō gērrēēt halallia ūlē."

⁷Nīngītī annēēkī Yeesu ūnōōnnō, "Hakuu hatī hēēla ūnōōnnō hūbūna."

⁸Anneek hinnia 'gaalacī Yeesu, "Makayyioohit, hōllōngaa hūūppani naa ngaatī occa ha'nyahaanni nganiit ūlō caannī. Duha nēē nii thōōth haaga, hātī hūbūna dticciannioohiti caannēēnī.

⁹Hīnī naa buúk 'gaalac 'cī ha'nyahi makayyiook cīgannīg nē hīnī eet 'cī haggami ūrūta. Má hanneehi ūrūtaac umwa, 'Bītō,' ōkō 'thēk hīcī haduhaahi naana nē má hanneehi umwa, 'Ijjia,' aku 'thēk hīcī hanneehi naa ho. Má hanneehi dticciannioohit caannī, 'Dīman 'giimwa,' adtican 'thēk 'gōōlaa tīho."

¹⁰Ma baa athīhī Yeesu thōōth icci ho, ukuleek 'jieen gērrēēt, nīngītī annēēkī eet 'cīg baag anū īnōōnnō, "Haduhaakuung dīdī, nga hūmmūda eet 'cī a'nyak lemiinit 'cī aaī hoti eetinii cīg ī'thīraēlī.

¹¹Nē hannekuung mēēlīg hatī eeta 'cīg au loonyinii cīg uruto hī 'cīg au īcī ōkōlōōthīkī kōrra, hiita hūrūmtī hī Abūrahaamō hī I'thaako hī Yakobo, ngaatī adahī karraama habuccieetaa cī hēētkujjieen.

¹²Nēēthī, eeta 'cīg occa baa aattīg habuccieetaa cī hēētkujjieen, iggiaoothīk hatī battala muguratōō hīccīnīt luulu nē adahit nyīgīt huciitha."

¹³Nīngītī annēēkī Yeesu 'gaalac cī ūrūta, "Bītō! Adīmanni 'thēk hatī thōōth hīcī elemu nii ho." Nē baa ūbūna dticciannioohiti cīnnī ho 'thaa niccia noho.

Aa'nyīk Yeesu eet 'cīg mēēlīg hūbūttaathō

(Tigil Maarko 1:29-34; Luuka 4:38-41)

¹⁴Ma baa ikia uduhun Yeesu 'cieeth cī Pēētūrū, ōkō hinnia adtuuha inyitti Pēētūrū oongi loota aī ēlē lōbbī lōbbī.

¹⁵Ma nīngaata, ikia uhum Yeesu a'thiit cī inyitti Pēētūrū ho, nīngītī alahanēēkī abuur'thet īnōōnnō hītīnga hidticaneek Yeesu 'gēēn.

¹⁶Ma 'jiaatīn niccia, a'nyaktaak eeta Yeesu eet 'cīg a'nyak loriēēt 'cīg abathī. Baa iiggia nēē loriēēt 'cīg abathī 'tirriaanaa cī thōōth 'cī aduha nēēnī nē aa'nyīk eet 'cīg baag ūmmōōrī vēlēk hūbūttaathō.

¹⁷Baa adticanni thōōth ciee hēdēcaak thōōth baa aduha pōrōvētaacī I'thaia aī, "Iggia nēē moori'thiook cīggaang vēlēk nē aa'nyeet ngagīt hūbūttayyia."

Pīrnānīt 'cī hanūī Yeesu

(Tigil Luuka 9:57-62)

¹⁸Ma baa adtuuha Yeesu lothippit ngaatī irriamanēēkī īnōōnnō ho, ikia uduhaak nuyyiook cīgīnnīg habaaktī hōōt dhoortaa cī būlūc cī 'Galileea.

¹⁹Ma ho, ikia 'limmannioohiti cī nyattal cī Mūū'tha īnnīk īnōōnnō, "Limmannioohit, hanuyyii naa nganiit 'goolliohī vēlēk īcīg ōkōōtī."

²⁰Ēdēcī Yeesu anneek, "A'nyak irrieerrwaana 'lōōhīt nē a'nyahit hībaallī 'cieethi cīggīng, nēēthī aitiōō Ngeertī Eeto nīngītī oongiyi haaga tōō."

²¹Ma nīngaata, īnnīk nuyyioohiti umwaa tarī Yeesu, "Makayyioohit, īnya nōō hūūk hada nyakangaan caannī nē hikia hunuii nganiita."

²²Ēdēcī Yeesu īnōōnnō anneek, "Nūaa nganītā, a'nyīk daakiak hadaacō eleeti cīggīng ēmmēn."

Abīllī Yeesu ngōōt
 (Tigiiil Maarko 4:35-41; 'Luuka 8:22-25)

23 Nīngītī ōtōdī Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg haahūl.

24 Ma nīngaata, ītīngaayya ngōōtī umwaa hīdīikoothong 'cī attiran gērrēēt 'cī ūmmōōnnī būlūc hi'ngo'thiaak maama haahūlatōō. Nēēthī, baa hinnia ammūdeek oongi Yeesu thōng.

25 Nīngītī ūō attirani nuyyiooha īnōōnnō annēēkī, "Makayyioohit, eleeta! Hōōt hutududdi naaga!"

26 Edēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Niig eeta 'cīg a'nyaku lemiinit 'cī hidici haaga ho, itieelinnu inni?" Ma ho, ītīnga Yeesu nē eggerenyeeek ngōōt hī maam hībīlīt. Nīngītī au abīllī dīdī hīl lōōcī 'thīlī.

27 Baa abulan nuyyiook thōōth ciee gērrēēt nē ijitto ītō, "Eet occa gōōng 'cī aattī aaī hutuno ciee athīhī ngōōtī hī maam ko?"

Eet 'ramma 'cīg a'nyak loriēēt 'cīg abathī
 (Tigiiil Maarko 5:1-20; 'Luuka 8:26-39)

28 Ma urutaa 'cī abaahōō Yeesu būlūc, ikia ōdōlan dēmēt ngaatī ūbōhōō hī looc cī 'Gadarene, nīngītī edēcī 'gōōla. Ma ho, iita ommottio hī eet ūgī 'ramma 'cīg a'nyak loriēēt 'cīg abathī. Baa au eeta cieeg ngaatī adaiini daakiahā. Nē baa a'thīlan nēēg gērrēēt hiittiōō eet 'cī ūttēēd 'gōōlaa tīho tōō.

29 Ma ho, eggerenyit ītō, "Adiimi nii hī ngagīt neegi Ngeertī Nyekuci? Ikia nii uuheet ngagīt nga hūttūbanoothīk kōrra baa eberriaa 'cī hatī ukēēttō?"

30 Baa ēgī tēēnyī cī 'ngōōhī'nyannu 'rēēna hīdīhīdīcī.

31 Nīngītī īlalēēkī loriēēta 'cīg abathī ho Yeesu annēēkī, "Má itiggiaeet ngagīta, 'thooīheet nuun hoottia tēēnyaa cī 'ngōōhī'nyannu hata."

32 Ma ho, īnnīk Yeesu īhōōggō, "Ōōtō!" Nīngītī aduknaanī loriēēta 'cīg abathī ho eleetinii cīg eet 'cīg īīn 'ramma ho battaala, nē edeccieek tēēnyaa cī 'ngōōhī'nyannu, nīngītī uumuroothīkī 'thilla hedeccieek būlūcatōō hutududdi hīl lōōcī 'thīlī.

33 Ma nīngaata, ukulit tūhayyiooha cīg 'ngōōhī'nyannu ho, ūōt uduktaak eet 'taaūna thōōth icci hī thōōth cī eet 'cīg īīn 'ramma 'cīg a'nyak loriēēt 'cīg abathī ho.

34 Nīngītī allūnganniaanī eeta vēlēk 'taaūna hōōt hommottio hī Yeesu. Ma baa adtuuha nēēg īnōōnnō ho, iita īlallieek īnōōnnō hūtūngeek looc cīnīng.

Maatteeo 9

Aa'nyīk Yeesu tuhuulliahit hūbūna
 (Tigiiil Maarko 2:1-12; 'Luuka 5:17-26)

1 Baa ūtōd Yeesu haahūl nē abaahī ūūk īīcī 'taaūn cī ūlō cīnīng.

²Ma hīdīkoothong, irriongatta eeta ūgēēgī eet 'cī alalliaa ēlē oongi lotoonwa. Ma baa acīn Yeesu lemiinit cīnīng ko, ikia īnnīk eet 'cī alalliaa ēlē ho, "Ngeertī, a'nyīk 'thīnīt hōkōm. Ūtūngtoothīk nganiit 'thēccanēēta cugunnēēgī."

³Ma nīngaata, othoothito 'limmanniooha ūgēēgī cīg nyattal cī Mūū'tha nyaagwaana ītō, "Aī ēētī ciee hīnī Nyekuc!"

⁴Baa aga Yeesu muhēēnīt cīnīng ko, nīngītī annēēkī, "Inni ummuhit thoo'thiok 'cīg īn 'riiring 'thinneetinii cugguung ko?

⁵Thōōth iina 'cī ammūjī, 'cī hannēēkī eet icci alalliaa ēlē ho, 'Ūtūngtoothīk 'thēccanēēta cugunnēēgī,' hode 'cī hannēēkī, 'Tīnga tōō'?

⁶Nēēthī, heter'theekuung naa ngaatī a'nyahī Ngeertī Eeto makaa'thīt 'cī ammaannīkī eet 'thēccanēēt, loota nīnga." Nīngītī annēēkī Yeesu eet 'cī alalliaa ēlē ho, "Tīnga! Dūhan lotoonu bīt īcī olu."

⁷Nīngītī īngaannī ēētī noho, wētēttēl hūūk īcī olu.

⁸Ma baa acīn lothippiti thōōth icci ho, iita a'ngalilli nēēg gērrēēt ūdūt nē īdīhīthīt Nyekuc 'cī aa'nyīk eet makaa'thīt 'cī aaī noho ho.

Aū Yeesu Maatteeo

(Tigil Maarko 2:13-17; 'Luuka 5:27-32)

⁹Ma baa ītīnga Yeesu nīngaata ūūha, ikia ēdēēnyōthī eet umwa 'cī haī Maatteeo iccioloongan ngaatī aayyi ēētī 'cī alūt occoro. Ma ho, ūtūvvū īnōōnnō īnnīk "Ijjia nūaa nganīīta." Nīngītī īngaannī Maatteeo nīcī noho nē ūnū īnōōnnō.

¹⁰Ma baa nga aduhi Yeesu 'cieethaa cī Maatteeo hī nuyyiook cīgīnnīg, iita eeta 'cīg mēēlīg 'cīg alūt occoro hī 'thēccanniook vēlēk hiita hadahit 'gēēn hī īnōōnnō.

¹¹Ma baa adtuuha Vari'theei thōōth icci ho, iita ijinit nuyyiook cīgīnnīg īttīk, "Inni hudukto 'limmannioohiti cunuung hī eet 'cīg alūt occoro hī 'thēccanniook ko?"

¹²Īko nēē īthīk Yeesu thōōth icci nē ēdēc īhōōggō īnnīk, "Hōllōngaa eet 'cīg abūnnaa 'cīg adiim akīīm, eet 'cīg ūmmōōrī 'cīg adiimi.

¹³Ōōt da nōō umuddia thōōth baa aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, 'Haccamanaa naa tamaati, hōllōngaa haccamanaa 'gaarrieenit,' hadiimmung naa ngagiit atamaatīk 'goonogu. Baa hōllōngaa hakuu naa hikia hūtūvva eet 'cīg abūnnaa. Hakuu naa havva 'thēccanniook."

Jinēēnīt 'cī hēdētaanī eleeti

(Tigil Maarko 2:18-22; 'Luuka 5:33-39)

¹⁴Ma kōr umwa, iita ijinit nuyyiooha cīg Yōaannē Yeesu īttīk, "Inni baa hedettiaawa naag hī Vari'theei eleeti 'gēēna nē iittiōō nuyyiooha cugunnig hōllōngaa ēdēta ho?"

¹⁵Edēcī Yeesu īhōõggō anneek, "Occa gōõng ēdēta heerinnooha cīg nyattaraanak eleeti 'gēëna, hatī nga arūmī hī īhōõggō hutuno? Aku hatī kōrra 'cī agammaanī lōõcī īhōõggō nyattaraan, nēëthī hatī edettia nēëg eleeti 'gēëna.

¹⁶"Aitiōõ ëetī 'cī ahubeek cērēm 'cī īin ngeju cērēmaa 'cī ūnūūk tōõ. Hīnīngītī ërrēec hinnia hatī cērēm 'cī īin ngeju ho 'cī ūnūūk hī maka loppulacī.

¹⁷Aitiōõ ëetī 'cī adūddeek mērtī cī viinoo 'cī īin ngeju hutubēëtī 'cī ūnūūhītō tōõ. Má uduu mērta cī viinoo ho, alib hinnia hatī hutubēët 'cī ūnūūhītō ho, hudduti hūūk tuua. Occa adūddoothīk mērta cī viinoo 'cī īin ngeju hutubēëtī 'cī īin ngeju, hātī hiittiōõ hōllōngaa alibi hutubēëta nē iittiōõ hōllōngaa adduuti mērta cī viinoo ho."

Būhēēc 'cī adaahī hī ngaa 'cī ömmōõrī

(Tigil Maarko 5:21-43; Luuka 8:40-56)

¹⁸Ma baa nga õthōõth Yeesu, uppwaanna 'gaalacī umwaa hikia hakat huru'nyia nē ïi, "Nga adaakna loholeec aa iyyohoothong. Ijjia taadīk a'thiit cunni ëllaa cīnnī, hātī hūrūga."

¹⁹Nīngītī ëngaannī Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg nē ookorit hī eet tīho.

²⁰Ma nīngaata, ikia ūnū ngaa umwaa 'cī baa arik ëlē irki'nyia õmmōtō hī 'ramma Yeesu uruta, ëthōng hikia huhum eetoc cī cērēm cīnnī.

²¹Baa ammuk ngaa ciee 'thīnītatōõ cīnnī aī, "Má huhuma eetoc cī cērēm cīnnī haaga, habūnna hatīnī."

²²Ma ho, ubbuudi Yeesu nē udtuuha īnōõnnō nīngītī annēēkī, "A'nyīk 'thīnīt hōkōm tīnaatī. Aa'nyi lemiiniti cunni būna." Ma 'thēk nīngaata noho, ūbūna ngaa niccieeni.

²³Ma baa uduhun Yeesu halang cī 'gaalacō, ūūk udtuuha eet 'cīg adtak loboruëët hī lothippit 'cī awacak gērrēët,

²⁴nīngītī annēēkī, "Ööt battala, nga hadaak loholeeca, oongi nēë haaga." Baa hinnia arannī eeta Yeesu thōng.

²⁵Ma baa urutaa 'cī ūūhī lothippiti battala, ikia uduhun Yeesu 'cieetōõ hūūk haggam loholeec a'thiit, nīngītī ëngaannī loholeec 'jieena.

²⁶Nīngītī aku ëthanōthōõthīkī nyeemuut ciee looc tīho vēlēk.

Aa'nyīk Yeesu eet 'cīg rubettīg hūbūttaathō

²⁷Ma baa nga õvvō Yeesu 'gōõla, iita ūnnēēcō eeta ūgēëgī 'ramma 'cīg rubettīg īnōõnnō nē ïtō, "Ngeertī Daavide, tamaatīheet ngagīta!"

²⁸Ma baa uduhun Yeesu 'cieetōõ, iita rubenniaaha hī īnōõnnō nē ijin nēë īhōõggō ënnīk, "Elemmu niig occa hūūlū naa ngaatī heelluung ngagiit ūbūttaathō?" Ëdēcī nēëg aī, "Eei Makayyioohit."

²⁹Nīngītī ahumi Yeesu hēbērī cīggīng nē ñī, "Hīnīngītī lemiinit cunuung a'nyīk thī da haau hīcī adiimmu niig ko."

³⁰Ma nīngaata, iita īcīttī hēbērī cīggīng. Ma ho, itilo Yeesu īhōōggō gērrēēt ñīnnīk, "Ma hooyyu haduhaaku eet umwa thōōth icci ūdūt."

³¹Baa hinnia õō ī'thaanīk nēēg nyeemuut icci looc tīho hūtūrūūr.

Aa'nyīk Yeesu eet 'cī hōllōngaa õthōōth hūbūna

³²Ma baa nga õō Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg battala, iita a'nyaktaak eeta ūgēēgī ñīñōnnō, eet umwa 'cī hōllōngaa õthōōth, hīnīngītī a'nyak lori 'cī abathī.

³³Ma urutaa cī itiggiaī Yeesu lori 'cī abathī, ikia õthōōth ēētī lō'ngōōc. Baa akuleek lothippiti 'jieen nīngītī õthōōthī eeta aīnnī, "Gōōng nga hedee'nyia thōōth 'cī aaī hoti ī'thīraēla hūtūrūūr!"

³⁴Baa hinnia aī Vari'theei, "Habu cī loriēēt 'cīg abathī 'cī aa'nyīk ñīñōnnō makaa'thīt 'cī iiggiaī loriēēt 'cīg abathī ho."

Ammaannīk Yeesu eeta

³⁵Baa õkō Yeesu 'taaūnnioohī hī oloooyioohī vēlēk alliman eet 'Cieethinii cīg Laiittak, irrioon nyeemuut 'cī abūnnaa cī habuccieet cī Nyekuci nē aa'nyīk eet 'cīg õmmōōrī vēlēk hūbūttaathō.

³⁶Ma baa acīn nēē lothippi'nya ho, ikia atamaatīk īhōōggō, hīnīngītī baa atalmaanyanni nēēg nē ippiirria gērrēēt haauto hī a'tha 'cīg aitiōō tūhayyyioohiti tōō.

³⁷Nīngītī annēēkī nuuyiook cīgīnnīg, "Maka janiiiniti gērrēēt, hīdīcīg hinnia dticcianniooha.

³⁸Nēēthī hoti ho, ijinit Makayyyioohit cī manu ha'nyaha dticcianniook cīg janiiittak manatōō cīnnī."

Maatteeo 10

ī'thō Yeesu 'thooyyiak õmmōtō hī 'ramma

(Tigiil Maarko 3:13-19; 'Luuka 6:12-16)

¹Ütūvva Yeesu 'thooyyiak cīgīnnīg õmmōtō hī 'ramma hiita hī ñīñōnnō nē aa'nyīk 'tirrian 'cī iiggiaī loriēēt 'cīg abathī hī 'cīg eēlanī eet moori'thioohī cūūmō cūūmō.

²'Thaarriok cīg 'thooyyiak 'cīg ñīn õmmōtō hī 'ramma ho cieegi: Hōdēī 'Thimōōnē 'cī haī 'thaar ūgī Pēētūrū, hī 'gōtōnī 'cī haī Andrea, hī 'Jeemith ngeertī 'Thebedeeo, hī 'gōtōnī 'cī haī Yōaannē.

³Pilippo hī Bartolomeeo, Tomaa'thio hī Maatteeo baa ñīn eet 'cīg alūt occoro, 'Jeemith ngeertī Aliveo, hī Tadeeo;

⁴hī 'Thimōōnē 'cī haī 'Thilot, hī 'Juuda Ithkarioote 'cī hatī aku õhōppōōcan Yeesu.

Tilooinit 'cī adukiaak 'thooyyiak ömmötō hī 'ramma
(Tigii Maarko 6:7-13; 'Luuka 9:1-6)

5Baa ī'thō Yeesu 'thooyyiak iccig īn ömmötō hī 'ramma ho, 'gōōlaa 'cī annēēkī īhōōggō, "Ma hooyyu hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei hode 'taaūnnioohī cīg eet cīg Thamaria.

6Õõt hī eet cīg Í'thīraēlī diooni, hīnīngītī aattīg nēēg hī a'tha 'cīg i'ngittōōthī ēlēk.

7Nē ma oottu, irrioonit nyeemuut 'cī aī, 'Óbōhī habuccieet cī hēētkujjieen aau ojoonu.'

8Aanytīk eet 'cīg ömmōōrī hūbūttaathō, urugu'thia eet 'cīg adaahī, ūtūūnyīt eet 'cīg adak helleggeri nē itiggiayyu loriēēt 'cīg abathī. Baa ammūdaannu niig 'baaninit 'cī hōllōngaa adūmannu thōng, nēēthī 'yioko, eelit niig buúk eet haaga.

9Ma ha'nyaku 'rabbēēt hode 'daab hode maccīrēēn.

10Nē ma ha'nyaku locoburēēt hēērōna hode īttooriku ceremwa ūgī hode caawa hode hībahīt cī tohomiiitto, hīnīngītī gōōng 'thēk adiim dticcianniooha 'gēēn dtiicaa 'cī adtican nēēgī.

11"Ma aduhunnu 'taaūn hode õlō umwa, ī'thaac eet nē idiimtau eet 'cī öōrī 'thīnīt nē aauttu nīngaata, Í'thōng ūtūngteek nīngītīho.

12Má aduhunnu õlō umwa, aanytīk 'gattan cī ganōōnō ngaatīho.

13Má abūnnaa õlō tīho, aanytīk 'gattan haau nīngaata. Má aitiōō, aanytīk 'gattan cunuung ko, hōbōda hī ngagiita.

14Nēēthī, má aburruung eet umwaanī hode hōllōngaa athīhī nyeemuut, utuddungteek tuduhaac cī 'thoo cugguung hī terethiinit 'cī aburruung nēēg ngagiit, hatī ūtūngteehu õlō tīho hode 'taaūn tīho.

15Haduhaakuung dīdī, mēēn hatī ukēēnītī cī 'Thōōdōmī hī 'Gōmōōra kōr cī decciaanīt cī lootu, hīlōōan ukēēnīt cī 'taaūn tīho.

Terethiinit cī thōōth 'cī abathī
(Tigii Maarko 13:9-13; 'Luuka 21:12-17)

16"Hī'thooyyuung naa ngagit aaut hī a'tha 'cīg hī'thooikuung hōrggēēnaa cī huduumwanu. Nēēthī, õõt eggeenyit aaut hī hūkaa'nya nē iittu tarbalīg hī ngabuuthi'nya.

17U'thuutti eleeti cugguung, hīnīngītī aggammuung hatī eeta nē oottuung lokiheētī nē uuktuung 'Cieethinii cīg Laiittak.

18A'nyakiaannu hatī lokihoa hī 'gaala 'cīg obbitig hī habuēēta, hīnīngītī iiginnu nuyyiook cīgannīg. Íñ hatī ciee kōr 'cī aduhaaku makayyiook hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei nyeemuut caannī.

¹⁹Nēēthī, ma aggamtunga, ma hommothiinnu thōōth 'cī hatī ooyyu aduhaannu hode ooyyu hatī aduhaannu hutuno. Kōr niccia, adukiaakuung hatī thōōth 'cī ooyyu othoo'thu,

²⁰hīnīngītī hōllōngaa hatī ngagiit 'cīg hatī othoo'thu ho, Lori cī Maaconu 'cī hatī aduhaakuung thōōth 'cī hatī ooyyu othoo'thu.

²¹"Waathinnioohī nīcag noho, ōhōppōōcan hatī 'gotonna 'gōtōnī huruhi hadaak nē ōhōppōōcan maa'nyia loholeec cīnnī. Aruhōō hatī lohollia hī maajihī hī ngaaggi haanytīk hurukti.

²²Aaburreekuung hatī eeta vēlēk, hīnīngītī nganīta. Nē ēētī 'cī a'thūūnnī lemiinit cīnnī īthōng dtuurnanīt cī lootu, eelliaa hatī nēēnī.

²³Ma adīmannuung eeta 'buth ngaamwaanī, ūtūngteek nīngītīho nē ivvirru oottu ngaatī 'rīng. Haduhaakuunga, hōllōngaa hatī ēdēcaaku ngaatī ooyyu 'taaūnnioohī cīg ī'thīraēlī vēlēk, õoaa 'cī nga hikiaā Ngeertī Eeto.

²⁴"Hōllōngaa occa īllōōan loholeec cī 'thukuulo 'limmannioohit cīnnī, hode īllōōan appahaca makayyioohit cīnnī.

²⁵Ūūppan ngaatī occa aayyi loholeec cī 'thukuulo hī 'limmannioohiti cīnnēēnī nē occa ūūppan appahaca buúk ngaatī occa aayyi hī makayyioohiti cīnnēēnī. Nē mā aūyya eeta nganīt baattī olu anneeka 'Beelthebub, aū hinnia hatī eeta eet cīg halang cīnnī vēlēk anneek nganī?

Itingolli Nyekuc (Tigil 'Luuka 12:2-7)

²⁶"Nēēthī hoti ho, ma hi'ngolinnu eet umwa! Hēlēggī vēlēk 'cīg agu'thi, appulanniaa hatī battala nē hēlēggī vēlēk 'cīg ammi'thi, au hatī edee'nyia.

²⁷Thōōth 'cī haduhaakuung naa muguratōō, õōt othoothit waath nē thōōth 'cī īgōr'thaaki ēētī hīdīc ītaata, othoothit thōōth tīho òlīla cī 'cieethu.

²⁸Ma hi'ngolinnu eet 'cīg aruk ēlē diooni nē hōllōngaa occa aruk lori buúk. Itingolli Nyekuc diooni 'cī occa aruk ēlē hī lori cunuung 'gwoyyiaa 'cī aalla ūdūt.

²⁹Hōllōngaa nooyyia ūūtī hībaallī 'ramma 'cīg kidicig 'rabbaacit hōdēēthōng? Nēēthī, hōllōngaa occa adhukiaak umwaa looc, nga haga Maa'nyu cī hēētahujjieen.

³⁰Tananga īmana cīg õō cunni buúk, itigiilli vēlēk.

³¹Ma hiteelinnu, hīnīngītī iiginnu niig eet 'cīg tiirik īllōōannu hībaallī 'cīg hidicig 'cīg mēēlīg.

Uduktaak eet thōōth cī Krīstō (Tigil 'Luuka 12:8-9)

³²"Ēētī 'cī aduhaak eet ūgī aī hīnī eet caannī, haduhaahi hatī naa buúk Baaba 'cī hēētkujjieen hanneehi, īnī nii nuuyyioohit caannī.

³³Nēēthī, ēētī 'cī abūrra nganīit hēbērēennī cīg eetuk, haburi hatī naa buúk īnōōnnō hēbērēennī cīg Baaba caannī cī hēētahujieen.

A'nyaha Yeesu jore höllōngaa ganōn

(Tigilil 'Luuka 12:51-53;
14:26-27)

³⁴"Ma hammuku hainnu hakuu naa ha'nyaha ganōn looccaa nīīcī. Höllōngaa ha'nyaha ganōn, ha'nyaha bathi cī joro.

³⁵Hakuu hikia hūtūhū, " 'Nyahaappanīt hurukto hī maajihī, nē urukto buheeci hī ngaaggi, aruhōō alawanīta hī inyigwa.

³⁶Arūmeennu hatī hī mīrōk hala'ngiōōhītōō cugguung.'

³⁷"Ēētī 'cī ammīnan maa'nyī hode aattīnnī hīllōōan ngaatī ammīnanna nganīīta, höllōngaa īin caannī. Nē ēētī 'cī ammīnan ngeerīnī hode būhaanyīnī hīllōōan ngaatī occa ammīnanna nganīīta, höllōngaa īin nēē buúk eet caannī,

³⁸nē ēētī 'cī höllōngaa irriongan hurucce cīnnī nē ūnūa nganīīta, höllōngaa īin nuyyioohit caannī.

³⁹Ēētī 'cī adiim a'thūūnnī rūgēt cīnnī loota nīngā, adhuheek hatī rūgēt cīnnī ho tuu. Nē ēētī 'cī adhuheek rūgēt cīnnī tuu, hīnīngītī nganīīta, aalla hatī rūgētī cīnnī ūdūt.

Dūman cī thoo'thiok 'cīg abūnnaa

(Tigilil Maarko 9:41)

⁴⁰"Ēētī 'cī elemmuung ngagiita, ēlēmma nganīīt buúk nē ēētī 'cī ēlēmma nganīīta, ēlēmī eet baa īthōōanna nganīīta.

⁴¹Nē ēētī 'cī ēlēmī pōrōvētaac hīnīngītī īin nēē pōrōvētaac, aa'nyīhoothīk hatī īnōōnnō 'baaniniti cī pōrōvētaacō. Nē má ēlēmī ēētī eet umwa, hīnīngītī adīman thoo'thiok 'cīg aūlanī, aa'nyīhoothīk hatī īnōōnnō 'baaniniti cī eet 'cī adīman thoo'thiok 'cīg aūlanī.

⁴²Nē má aa'nyīk eet umwaa tarballiook cīgannīg ko hooppo cī maam 'cīg alalī, hīnīngītī īin eet tīho nuyyioohit caannī, haduhaakuung dīdī, ammūda hatī nēē 'baaninit."

Maatteeo 11

Yeesu hī Yōaannē Batitta

(Tigilil 'Luuka 7:18-35)

¹Ma baa ēdēcaak Yeesu ngaatī ētēr'thī nuyyiook cīgīnnīg īin ūmmōtō hī 'ramma ho ēlēk, ikia ītīngā nīngāata ūūk illimanōō nē irrioon nyeemuut 'cī abūnnaa 'taaūnnioohīcīg 'Galileea.

²Ma baa athīhī Yōaannē dtiic 'cī adīman Krīstō, baa nga aaī nēē baabuuthatōō ho, ikia īthō nuyyiook cīgīnnīg,

³hõõt hijinit Yeesu hõittik, “Nganiit 'cī hereeyyi ho? Hode occa nga hõrõõanna eet umwa 'cī 'rõng?”

⁴Edēcī Yeesu ihõõggō anneek, “Õõt uduktaak Yõaannē thoo'thiok 'cīg athiknu niig nē icittu ho.

⁵Ícīttī rubenniaaha, õtõõcō 'ngoolliaha, übüttaathõ eeta 'cīg adak helleggeri, õthiktō eeta 'cīg adõtī iina, ûrûgtä daakiahā nē illimanoothik nyeemuut 'cī abünnaa eet 'cīg appõrna.

⁶Aggatan Nyekuci eet 'cī hõllõngaa abûrra nganñt, hõnõngitõ thõõth 'cī hadticani naana.”

⁷Ma baa õtõngaacõ nuyyiooha cīg Yõaannē õõta, i'thianaaõ Yeesu ijin lothippit thõõth cī Yõaannē õnnik, “Eet baa 'cī aaõ hutuno 'cī ooyyu acinnu niig horrwatõõ 'cī õdõhõhõi kak ko? Aaõ baa nēõ hõ õhaõõcī aagõõng uuni uuhan ngõõtī?

⁸Má aitiõõ, nganõ thõ baa 'cī ooyyu acinnu niig ko? Eet 'cī ahimti ceremwaanõ 'cīg õllõõmõthi? Aitiõõ, eeta 'cīg ahimit ceremwa 'cīg õllõõmõthi, aattig olooyyiohõi cīg habueetu.

⁹Nõõtõ, ne 'thõk baa dõõdõ 'cī ooyyu acinnu niig ko? Põrõvõetaac? Haduhaakuung dõdõ, õllõõan nēõ põrõvõetaac.

¹⁰Ínõõnnõ baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aõ, “'Hõ'thõõakii hatõ naa Nyekuci nganiit 'thooyyahit caannõ

'cī aku akõmaneek 'gõõl cunni.'

¹¹Haduhaakuung dõdõ, aitiõõ eet umwaa 'cī arrittiaa looccaa nõõcī 'cī maka õllõõan Yõaannē Batitta tõõ. Nõõtõ, eetõ 'cī hidici habuccieetaa cī hõõtkujjieen, maka nēõ õllõõan Yõaannē.

¹²Nganõngitõ waathinniook baag Yõaannē Batitta õthõng hõ noho, õtõlõth habuccieet cī hõõtkujjieen 'tirriaanaa 'cī maka gõõrreõt nē aattig eeta 'cīg adiim õõõ habuccieet nicci 'tirriaana.

¹³Hõnõngitõ, õthõõth põrõvõetaa'nya võlõk hõ nyattal cī Mõõ'tha, thoo'thiok 'cīg au edee'nyia õin dõdõ, õthõng huppwaanna Yõaannē.

¹⁴Nõ má adiimmu elemmu thõõth icci, õin Yõaannē Eliijja

¹⁵Eetõ 'cī a'nyak iina, a'nyõk hõõtkujjieen.

¹⁶“Occa 'thõk hõthak'theehi naa eet cīg irki'nyia iccig nganõ? Aattig nõõg hõ lohollia aagõõng iccioloongan ngaatõ 'cuuho nē othoo'thik 'gõõnõõtõ õttõ,

¹⁷“ ‘Hadtaheekuung loboruõõt nē hõllõngaa arugummu buúk, hebeneekuung tegellwa cīg ulwaanak nē hõllõngaa aluyyu buúk.’

¹⁸Hīnīngītī, ma baa aku Yōaannē nē hōllōngaa aduhi hode ahūdī, ainnu hinnia 'A'nyak nēē lori 'cī abathī!'

¹⁹Ma baa aku Ngeertī Eeto aduhi nē ūhūdī, ainnu, 'īn ēētī ciee lobolobbiaahit nē ū duuttiahit, 'gōōnī eet 'cīg alūt occoro hī 'thēccanniook.' Nēēthī hinnianī, edee'nyia 'gēēnyīthī 'cī ūn dīdī, thoo'thiohī vēlēk īcīg adtican nēēnī.'

'Taaūnniook 'cīg hōllōngaa ēlēmī Yeesu

(Tigil 'Luuka 10:13-15)

²⁰Nīngītī aku alīllīkī Yeesu 'taaūnniook baag adticanī nēē thoo'thiok 'cīg īnaat eeta, hīnīngītī baa abūrī eeta ngaatī ūūnnīkī 'thēccanēēt cīggīng.

²¹"Pīrnānīt hī ngagiit eet cīg Korathini hī cīg Be'thaida. Má baa hī 'cī hadticanī naa thoo'thiok baag īnaat eeta 'taaūnnioohī cugguung, hī 'cī baa hadticanī 'taaūnnioohī 'cīg abathī ūcīg 'Tire hī 'Thidōōnē, occa 'yioko baa ūtūngteek nēēg 'thēccanēēt cīggīng baa hūnūūk nē itihimit ceremwa cīg ulwaanak nē ujuhanit hati'theet ootinii cīggīng, hī terethiinit 'cī edeethini nēēg 'thēccanēētī cīggīng.

²²Nēēthī haduhaakuunga, mēēn hatī ukēēnītī cī Nyekuci kōr cī decciaanīt cī lootu, hī eet cīg 'taaūn cī 'Tire hī cīg 'Thidōōnē hīllōōan cunuung.

²³Nē niig eeta cīg Kapernaumī, ammuku niig ainnu odongiinnu hatī niig ūdōlanit hēētkujjieen? Aitiōō, oyuu hatī niig looccaa cī daakiahu. Má baa hīdīmattī thoo'thioha baag īnaat eeta 'taaūnaa cunuung, 'taaūnaa cī 'Thōōdōmī, occa 'yioko nga aaī 'taaūnī niccia hī noho.

²⁴Nēēthī haduhaakuunga, mēēn hatī ukēēnītī cī Nyekuci kōr cī decciaanīt cī lootu hī eet cīg 'Thōōdōmī hīllōōan cunuung."

Iita hī nganīt nē iyyiomattu

(Tigil 'Luuka 10:21-22)

²⁵Ma kōr niccia, ūthōōth Yeesu ū, "Hadihi'thii naa nganiit Baaba caannī, Makayyioohit cī hēētkujjieen hī cī lootu, hīnīngītī agunyuthi nii hēlēggī iccig vēlēk hī eet 'cīg ūn 'gee'nyiak, hī 'cīg illimattī vēlēk nē eteretheehu lōhōlī 'cīg kidicig.

²⁶Eei Baaba, hīnīngītī baa ūn ciee thōōth 'cī accamanaa niina.

²⁷"Baa aa'nya nganīt Baaba hēlēggī vēlēk. Aitiōō ūētī 'cī aga Ngeerīnī tōō, Maa'nyī dioo 'cī aga nē aitiōō ūētī 'cī aga Maa'nyī tōō, Ngeerīnī dioo 'cī aga, hī eet baag ībēra Ngeerīnī, hātī hagaacō nēēg buük ūnōōnnō.

²⁸"Iita hī nganīt niig vēlēk eeta 'cīg ippiirriaau dtiicanēēnnī ūcīg adīddīngī hī ngaatī irriongannu ijio 'cīg adīddīngī, haa'nyuung hatī naa nīngītī iyyiomannu.

²⁹Elemit dtiic 'cī haa'nyuung naana nē aanyaangu hillimanuung ngagiita, hīnīngītī tarbal nganīt 'thīnīt nē hatī ummuddiaau 'yiomman cī loriēēt cugguung.

³⁰Hīnīngītī abūnnaa dtiici 'cī haa'nyuung naana nē ūolōlī ūtiici 'cī haa'nyuung naa ūdīmanit."

Maatteeo 12

Makayyioohit cī Kōr cī 'Yiommaanō

(Tigiiil Maarko 2:23-28; 'Luuka 6:1-5)

¹Kōr niccia, baa õökōr Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg manēēnīi cīg 'gēēmē Kōrraa cī 'Yiommaanō. Nē baa adak nuyyiook cīgīnnīg ko magīthī gērrēēt, nīngītī ēttēēdanī 'gēēmē nē ūrūmtōōthī 'jieena.

²Ma baa acīn Vari'theei thōōth icci ho, iita ūttīk nēēg Yeesu, "Cīn nōō! Inni nuyyiooha cugunnig hīdīmanit 'gii 'cī abūrī nyattalī Kōrraa cī 'Yiommaanō, ngaatī ēttēēdanī 'gēēmē ho?"

³Ēdēcī Yeesu ūhōoggō anneek, "Nga baa itigiilit niig thōōth baa adīman Daavide hī nuyyiook cīgīnnīg baa adak magīthī?

⁴Baa aduhun nēē hī nuyyiook cīgīnnīg 'Cieeth cī Nyekuci nē ūt uduhit ūbūnēēt 'cīg a'ngirannii gōōng occa aduk paadīr'nya diooni.

⁵Hode nga nooyyia itigiilit niig nyattaala cī Mūū'tha, ngaatī ūlēmiaakī paadīr'nya 'Cieethaa cī Nyekuci hidticattōō Kōrraa cī 'Yiommaanō nē hi'thihi eet 'cī aī ūn nēēg 'thēccanniook buúk?

⁶Haduhaakuung dīdī, aaī eet umwaa ngaati 'cī maka ūllōōan 'Cieeth cī Nyekuci. ⁷Má baa agaac thōōth 'cī aduha thoo'thioha cieeg aī, 'Haccamanaa naa tamaati, hōllōngaa haccamanaa 'gaarrieenit,' occa 'yioko hōllōngaa addangaaku eet 'cī ammīrī.

⁸Hīnīngītī ūn Ngeertī Eeto Makayyioohit cī Kōr cī 'Yiommaanō."

Eet 'cī alalliaa a'thiiti

(Tigiiil Maarko 3:1-6; 'Luuka 6:6-11)

⁹Nīngītī ūngaannī Yeesu nē ūūk 'Cieethaa cīnīng ūcī Laiitto.

¹⁰Nē baa aaī ūētī umwaa 'cī alalliaa a'thiiti nīngaata. Baa aattīg Vari'theei 'cī adiim ūdēt Yeesu nē ijinit ūnōōnnō ūttīk, "Abūnnaa occa ngaatī haa'nyīkī eet hūbūna Kōrraa cī 'Yiommaanō?"

¹¹Ēdēcī Yeesu anneek, "Má ha'nyak eet umwaa hōrggēēnaa cunuung a'theet 'cī adhuhoothīk 'look Kōrraa cī 'Yiommaanō, hōllōngaa occa ūdōngaaak nēē a'theet battaali?

¹²Ōkōmī ūētī gērrēēt ūllōōan a'theet! Nēēthī, abūnnaa hadtican 'gii 'cī ūllēēmīth Kōrraa cī 'Yiommaanō."

¹³Nīngītī aduhaakī Yeesu eet nicci annēēkī, "Ōōd a'thiit cunni ho." Nīngītī ūōdī ūētī nicciee a'thiit cīnnī ho hūbūna hudukto hī 'gōōnī thōng.

¹⁴Ma ho, ūt utuhanit Vari'theei 'gōōl 'cī adiim aruhi Yeesu.

Dticciannioohit cī Nyekuci 'cī eberriaa

¹⁵Baa aga Yeesu thõõth 'cī atuhan nēēg ko, nīngītī aku ūūnnīkī nīngītīho. Nē baa maka lothippiti 'cī anū īnōõnnō gērrēēt, nīngītī aa'nyīkī eet cīggīng 'cīg õmmōõrī vēlēk hūbūttaathō,

¹⁶nē itilo īhōõggō hiittiōō hõllōngaa aduhaak eet umwa nganī nēē.

¹⁷Nīngītī aku edee'nyianī thõõth cī Nyekuci īnnī dīdī, hī baa aduha pōrōvētaaci I'thaia aī,

¹⁸"Dticciannioohit caannī cieeni baa hēbēra naana, hamīna naa īnōõnnō, nē haccamanoothihi naa, hīnīngītī īnōõnnō, haarihi hatī naa Lori caannī hī īnōõnnō. Nē hatī a'nyahaak nēē eet būnnai loonyini vēlēk.

¹⁹Aitiōō hatī nēē hõllōngaa ēggērēny hode arruui, nē aitiōō hatī ēētī 'cī athīhī molook cīnnī 'goolliohiī 'cīg obbitig tōō.

²⁰Aitiōō hatī nēē hõllōngaa aduul īhaooc 'cī aggiingi, hode adīit 'loomo 'cī attūllī, ī'thōng hatī ha'nyaha būnnai.

²¹Aarīk hatī loonyini vēlēk muhēēnīt cīnīng hī īnōõnnō 'thaarī cīgīnnīg."

Aī eeta īin Yeesu 'Beelthebub

(Tigil Maarko 3:20-30; 'Luuka 11:14-23;
12:10)

²²Ma ho, a'nyaktaak eeta Yeesu eet umwa 'cī rubenī 'cī ijjaaki kim nē a'nyak lori 'cī abathī, nīngītī aa'nyīkī Yeesu īnōõnnō hūbūna hikia hōthōõth nē īcīnī.

²³Ma nīngaata ikia ubulan thõõth ciee eet gērrēēt nē ijitto ītō, "Īn occa ēētī ciee Ngeertī Daavide?"

²⁴Ma baa athīhī Vari'thee thõõth icci ho, iita ītō, "Beelthebub makayyioohit cī loriēēt 'cīg abathī, 'cī aa'nyīk eet icci hitiggia loriēēt 'cīg abathī ho."

²⁵Baa aga Yeesu muhēēnīt cīnīng nē īnnīkī īhōõggō, "Habuccieet 'cī ē'ngēr ēlē cīnnī ēmmēn, aduhoothīk hatī hī 'thī. Nē 'taaūnī cobbi hode halang 'cī ē'ngērōō eeta ēmmēn, aitiōō hatī hõllōngaa abīlī ūdūt.

²⁶Má iiggia 'Thīttaanī 'Thīttaan 'gōōnī, ē'ngēr nēē ēlē cīnnī ēmmēn. Nē occa hatī abīlī habuccieet cīnnī ī'thōng hutuno?

²⁷Má hadticanīi naa 'tirrian cī 'Beelthebubi hitiggiaī loriēēt 'cīg abathī, 'tirrian iina 'cī adticanīi nuyyiooha cugguung hitiggiayyi loriēēt 'cīg abathī? Nuuyiook hatī cugguung 'cīg hatī ēttēēd thõõth cunuung.

²⁸Nēēthī, má hiiggia naa loriēēt 'cīg abathī 'tirriaanaa cī Lori cī Nyekuci, ikia thī habuccieet cī Nyekuci hī ngagiit ēlēk.

²⁹"Īcca occa 'thēk aduhun eet umwaa 'cieeth cī eet 'cī attiran nē īgōrīth ijjo cīgīnnīg? Hõllōngaa nōō occa ēcēb nēē eet 'cī attiran ko thōng nēēthī, õcōōd ijjo?

³⁰“Ēētī 'cī hōllōngaa harūmeenna hī nganīita, abūrra nēē nganīita nē ēētī 'cī hōllōngaa aku hiita hajatooa hī nganīita, ī'thaan haala.

³¹Nēēthī haduhaakuunga, ūūnnothoothīk hatī 'thēccanēēta vēlēk 'cīg adīmannu hode 'cīg othoo' thu, nēēthī, 'thēccanī 'cī ūdōōmī eeta Lori 'cī Ēllēēmīthī, ūn 'thēccan 'cī hōllōngaa ūūnnothoothīk ūdūt.

³²Má ūthōōth eet umwaa Ngeertī Eeto 'buth, occa horoong ūūnnothoothīk 'thēccanī cīnnēēnī. Nēēthī, ēētī 'cī ūthōōth Lori 'cī Ēllēēmīthī 'buth, hōllōngaa hatī ūūnnothoothīk 'thēccanī cīnnēēnī, rūgētaa cī looc nicci hode rūgētaa 'cī urutaa cī daahīthōō.

Aku thōōth 'cī abūnnaa 'thīnītaa 'cī abūnnaa (Tigiiil 'Luuka 6:43-45)

³³“Ōddōngta hēēt 'cī abūnnaa hēēn 'cīg abbiiri 'cīg abūnnaa nē ūddōngōta hēēt 'cī abathī hēēn 'cīg abathī. Agayyi hēēt 'cī abūnnaa, hīnīngītī ūddōngta hēēn 'cīg abūnnaa.

³⁴Niig cīg aba' thu dtēc aaut hī hūkaa'nya ho, occa gōōng aduhaannu niig thōōth 'cī abūnnaa hutuno? Hīnīngītī 'gii 'cī aduhaannu niiga, ētēr'tha 'gii 'cī aaī 'thinneetinii cugguung.

³⁵Ōthōōth eeta 'cīg abūnnaa thoo'thiok 'cīg abūnnaa 'cīg adukna 'thinneetinii cīggīng nē othoothito eeta 'cīg abathī thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg adukna 'thinneetinii cīggīng.

³⁶Haduhaakuung naa ngagiita, kōr cī decciaanīt cī lootu, etteedothonthoothīk hatī eet hōdēī hōdēī thoo'thioha 'cīg baag aduha nēēg tahatak.

³⁷Nēēthī kōr tīho, adukiaak hatī īhōōggō, má ammīrī hode ī'thēcattōō nēēg thoo'thiohī 'cīg baag aduha nēēgī.”

Terethiinit cī Yōōna (Tigiiil Maarko 8:11-12; 'Luuka 11:29-32)

³⁸Ma ho, iita īttīk Vari'theeī ūgēēgī hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha īnōōnnō, “Limmannioohit, hadiimmi naag nganiit anyeet terethiinit 'cī aku hēētahujjieen.”

³⁹Ēdēcī Yeesu aī, “Adiimmu niig terethiinit, hīnīngītī īgīnnu niig 'thēccannoook! Terethiinit cī pōrōvētaac Yōōna diooni, 'cī hatī aa'nyīhoothīkuung ngagiita.

⁴⁰Hīnīngītī baa aaī Yōōna hēēngatōō cī ulugooc cobbi waathinniook iyyio hī baalinniook iyyio, hīcī hatī aaī Ngeertī Eeto 'loohatōō, waathinniook iyyio hī baalinniook iyyio buúk.

⁴¹Kōr 'cī decciaanīt cī lootu, abīlī hatī eeta cīg Nineve nē etteeddihuung ngagiiit thōōth. Hīnīngītī baa ēlēmī nēēg thōōth cī Nyekuci baa ūūnnīk nēēg 'thēccanēēt cīggīng 'rioonaac cī pōrōvētaac Yōōna, nēēthī 'yioko, aaī ēētī umwaa 'cī īllōōan Yōōna ngaati.

⁴²Abīlī hatī ngaa 'cī ën habu cī looc cī hujjieen, hōrggēënaa cunuung nē etteeddihuung ngagiit thōōth. Baaaku nēē 'rēēna gērrēēt, hikia hīthīk 'gēēnyīth cī 'Thōlōmōōnē. Nēēthī 'yoko, aau eet umwaa 'cī ëllōōan 'Thōlōmōōnē ngaati.

Õbōda lorii 'cī abathī

(Tigiil 'Luuka 11:24-26)

⁴³"Hatī ûtūngeek lorii 'cī abathī eet, õvvō hatī nēē horrwaa 'cī õdōhōhī kak adiim nīngītī iyyiomānī. Nēēthī, má hōllōngaa ammūda nēē nīngīmwa,

⁴⁴ammuk hatī aī, 'Hobodoothi hatī 'cieethaa baa haayyi.' Ma baa õdōlan ko, ammūdeek 'cieeth nicci nga haavvi eet umwaanī, aiili hī tēlla nē ūkūmanoothīk jurrung.

⁴⁵Õkō hatī a'nyaha nēē 'gōōnōgī tūkīramma 'cīg abathī hīllōōanit ënōōnnō hōōt haauto nīngaata. Nīngītī hatī abathōō'thī authētī cī eeto hīllōōan baa oou. 'Gōōl 'thēk hatī 'cī aattiyyi eeta 'cīg abathī cīg irki'nyia niccig cieeni."

Eet cīg halang cī Yeesu dēēdē

(Tigiil Maarko 3:31-35; 'Luuka 8:19-21)

⁴⁶Ma baa nga õthōōthōō Yeesu hī lothippit, uppwaanna hinnia 'gootoonoggia hī aattīnnī hiita hībīlīt battala, adiim au õthōōthōō hī ënōōnnō.

⁴⁷Ma nīngaata, ikia uduhaak eet umwaa Yeesu ënnīk, "Aattīg nganiit morwahit hī 'gootoonogu battala, adiim othoothonnu."

⁴⁸Edēcī Yeesu anneek, "Morwahit caannī nganī nē hī nganī 'cīg ën 'gootoonoga cīgannīg ko?"

⁴⁹Ma ho, ūū Yeesu nuyyiook cīgannīg nē õthōōth ë, "Ën cieeg morwahit caannī hī 'gootoonoga cīgannīg.

⁵⁰Hīnīngītī ëētī 'cī adīman thōōth cī Baaba caannī cī hēētkujjieen, ën morwahit caannī hī 'gōtōna hī ngōōna caannī."

Maatteeo 13

Thōōth 'cī awantoothīk kattioohit

(Tigiil Maarko 4:1-9; 'Luuka 8:4-8)

¹Ma kōr niccia noho, ikia ûtūngeek Yeesu õlō nē ūūk aau dēmētaa cī būlūc cī 'Galileea nē illimanōō.

²Baa aluttiaak lothippiti 'cī maka gērrēēt ënōōnnō, nīngītī õtōdī nēē haahūl nē ëbīlīt eeta dēmētaa cī būlūcō.

³Nīngītī allimanī nēē ëhōōggō thoo'thiohī 'cīg awantoothīk annēēkī, "Baa õkō athacī kattioohiti umwaa hinyomo manatōō cīnnī.

⁴Ma baa athac nēē hinyomo, baa ë'thanothoothīk ūgēēgī 'gōōla nē iita adahit hībaallī.

⁵Baa ï'thanothoothïk hinyomona ūgëégï 'thëëmïï 'cïg ïïn 'thëhëk ngaatï hõllõngaa a'nyak 'thëëm 'cïg mëëlïg. Nïngïtï abûthaanï hïdñikoonthong, hïnïngïtï dëhënyïk 'thëëma.

⁶Nëëthï, ma baa ikia aabur kõrra, ikia ûtûûth kõrra mana hõdõhõk hïï 'thïï, hïnïngïtï baa huturig cõrrëêna.

⁷Baa ï'thanothoothïk hinyomona ūgëégï ngaatï ïïn bïlla, nïngïtï aruhi bïllana tïko haala.

⁸Nëëthï, baa ï'thanothoothïk ūgëégï 'thëëmïï 'cïg abûnnaa, nïngïtï au abbiirri hittoorri tabattï mëëlïg hïllõõanit baag athacci ïïcï ouu.

⁹Êetï 'cï a'nyak ïïna, a'nyñk hïthïhõ!"

Inni hillimanõõi Yeesu dtëëllën ko
(Tigil Maarko 4:10-12; 'Luuka 8:9-10)

¹⁰Ma ho, iita ijinit nuyyiooha Yeesu ïïttïk, "Inni nii 'limman eet dtëëllënïï cïg awantoothïk thõng ko?"

¹¹Edëcï Yeesu anneek, "Baa illimanoothihuung ngagiit thõõth 'cï ammi'thi cï habuccieet cï hëëtkujjieen në baa nga hillimanoothïk ïhõõggõ.

¹²Êetï 'cï a'nyak 'giimwa, aa'nyñhoothïk hatï 'cï maka. Nëëthï, êetï 'cï hõllõngaa a'nyahï, aggammiaa hatï 'cï abadtëc 'cï a'nyak nëë ho buúk.

¹³Hothoothi naa thõõthaa 'cï hawanteehi thõng, hïnïngïtï "Tananga acïn nëëg thõõth 'cï hadïmani naana, aitiõõ hõllõngaa aga, në má athihï thoo'thiok 'cïg haduha naa ho, aitiõõ hõllõngaa aga.

¹⁴Nïngïtï aku ïnnï thõõth baa Nyekuci dïdï baa aduha põrõvëtaacï I'thaia aï, 'Arayyu hatï athikneennu në hõllõngaa agayyu ûdüt; arayyu hatï atarraabannu në hõllõngaa ammûdaannu ûdüt.

¹⁵Hïnïngïtï õkõmï ïhõõggõ vëlëk ooti, iita idiitti ïïna cïggïng pïd, në ïïtõ rubettïg hëbëri cïggïng.

'Yoko baa hiittiõõ hõllõngaa aattïg nëëg hoti, occa 'yoko acïnï hëbëreënnïï cïggïng, në ïthïktõ ïïnïï cïggïng. Ma baa hagaacõ 'thinneetinitõõ cïggïng në iita hï nganïïta, occa thï baa hëëla ïhõõggõ.'

¹⁶Nëëthï, aggatannuung Nyekuci ngagiit, hïnïngïtï acïneennu në ïthïktoou.

¹⁷Haduhaakuung thõõth dïdï, baa mëëlïg põrõvëtaa'nya hï eet 'cïg abûnnaa 'cïg baag adiim acïn thoo'thiok 'cïg acinnu niig ko në nga hïcïnït në adiim thõõth 'cï athiknu niig ko në hõllõngaa athihï buúk."

Édtëbana Yeesu dtëëllën cïg kattiooktak
(Tigil Maarko 4:13-20; 'Luuka 8:11-15)

¹⁸"Nëëthï 'yoko, ïthihït dtëëllën 'cïg awantoothïk kattioohit.

¹⁹Nē hinyomona 'cīg ī'thanothoothīk 'gōōla, īthak'thoothīk eet 'cīg athīhī nyeemuut cī habuccieet cī Nyekuci nē hōllōngaa aga buúk. Aku 'Thīttaanī nē uvvucan nyeemuut nicci 'thinneetinii cīggīng.

²⁰Nē hinyomona aag ī'thanothoothīk looc 'cī īn biyyiēēna, īthak'thoothīk eet 'cīg athīhī nyeemuut taliitta nē elemit nīcī noho.

²¹Nē hīnīngītī hōllōngaa a'nyak nēēg cōrrēēn 'cīg uuthihi, hōllōngaa aalla lemiiniti cīnīng ī'thōng. Má ōkōmī rūgētī ho, hode aa'nyīk nyeemuut īhōōggō 'cannan, iita aharrieek nēēg thōōth cī Nyekuci.

²²Hinyomona aag ī'thanothoothīk bīllanītōō, īthak'thoothīk nēēg buúk eet 'cīg athīhī nyeemuut cī Nyekuci nē ummuhit pīrnanīt cī rūgētō hī 'goolinit cī baliitto, 'cī aa'nyīk eet hiittiōō hōllōngaa adtican dtiic 'cī adiim Nyekuci.

²³Nēēthī, hinyomona 'cīg ī'thanothoothīk 'thēēm 'cīg abūnnaa, īn eet 'cīg athīhī nē agaacō nyeemuut. Aattīg nēēg hī haala 'cīg abbiiri nē ittoorri tabattī mēēlīg hīllōōanit baag athacci īcī ouu."

Dtēēllēn 'cīg awantoothīk 'dwaanī hī 'gēēmē

²⁴Nīngītī aduhaakī Yeesu īhōōggō dtēēllēn iccig awantoothīk ko annēēkī, "Aaī habuccieet cī hēētkujjieen hī thōōth 'cī athacī kattioohiti hinyomo 'cīg abūnnaa manatōō cīnnī.

²⁵Ma baa nga oogin eeta vēlēk, ikia mirohiti athaceek hinyomo cīg 'dwaannak manatōō nē ūūha.

²⁶Ma baa ubu'thia 'gēēmēna nē iita itili'thia hiita hittirit, iita udtuukta dticcianniooha cīg manu 'dwaanī.

²⁷"Nīngītī ajini dticcianniooha cīg manu makayyioohit cīnīng annēēkī, 'Hōllōngaa nooyya baa athaceehi nii hinyomo 'cīg abūnnaa manaa cunni? Nē ikia 'dwaanī ciee hutuno?"

²⁸"Ēdēcī makayyioohiti cī manu īhōōggō anneek, 'Mirohit 'cī adtican thōōth icci ho.' "Nē tarī, ijinit dticcianniooha makayyioohit īttīk, 'Hoottia 'yioko hubbutattaaha 'dwaanī tuu?"

²⁹"Ēdēcī makayyioohiti aī, 'Aitiōō! Ma da hinnia ubbutatta 'cīg īn haal buúk!

³⁰Aanytīk 'dwaanī hitili'thia hī haal hōdēī, ī'thōng hōdōlan kōrra cī janiitto. Ma hatī kōr niccia, haduhaahi hatī naa dticcianniook cīgannīg huluttia nōō 'dwaanī īcī ouu hecebit nē ūtūūthītō thōng. Nē hatī huduhaaha īhōōggō haarrik 'cīg īn haal īragawatōō.' "

Dtēēllēn cīg hinyomooc 'cī mīllī'nyī (Tigil Maarko 4:30-32; Luuka 13:18-21)

³¹Ma ho, uduhaak Yeesu īhōõggō dtēellēn ūgī 'cīg awantoothīk tarī anneek, "Aaī habuccieet cī hēētkujjieen hī hinyomooc 'cī dīppīlī 'cī ōkō athaceek ēētī manatōō cīnnī.

³²Tananga mīllīny nēē hinyomonī vēlēk, alīthī nēē hīllōōan hēēn manatōō vēlēk. Au hībaallī 'cīg hēētkujjieen ēhēnyīt 'cieethi cīggīng tabaa cīgīnnīg."

³³Nē uduhaak nēē īhōõggō dtēellēn 'cīg awantoothīk ūgī tarī 'cīg aī, "Aaī habuccieet cī hēētkujjieen hī abūūlana 'cīg ūngōōtaneek ngaa umwaa tūkaanatōō 'cī ūn ūbūnī ūthōng huduu."

Thōōth 'cī allimaniini Yeesu dtēellēnītī cīg awantoothīhī (Tigiil Maarko 4:33-34)

³⁴Aduhaak Yeesu lothippit thoo'thiok iccig dtēellēnītōō 'cīg awantoothīk thōng, baa othoothīk nēē eet thoo'thiohī 'cīg awantoothīk thōng diooni.

³⁵Nē baa ikia edee'nyia thōōth baa aduha Nyekuci ū dīdī, hī baa aduha pōrōvētaacī aī, "Hadticaniini hatī naa dtēellēn 'cīg awantoothīhī huduhaahī eet nyeemuut caannī, hātī heteretheek thoo'thiok 'cīg agu'thi nganīngītī ēhēnytaanī Nyekuci looc."

Ētērētha Yeesu dtēellēn 'cīg awantoothīk 'dwaanī

³⁶Nīngītī ūūnnīkī Yeesu lothippit nē ūūk 'cieetōō. Ma nīngaata, iita ijinit nuyyiooha cīgīnnīg ūnōōnnō ūttīk, "Teretheeheet da ngagīt dtēellēn 'cīg awantoothīk 'dwaanī manatōō tōō cī 'gēēmē ho."

³⁷Ēdēcī Yeesu īhōõggō anneek, "Ēētī 'cī athacī hinyomo 'cīg abūnnaa ho, ūn Ngeertī Eeto.

³⁸Ūn mana looc nicci nē hinyomona 'cīg abūnnaa, ūn lōhōlī cīg habuccieet cī Nyekuci. Nē 'cī ūn 'dwaanī ho, ūn lōhōlī cīg 'Thīttaanak,

³⁹nē mirohitī 'cī athacī hinyomo 'cīg abathī ho, ūn habu cī loriēēt 'cīg abathī. Ūn janiiniti dtuurnanīt cī lootu nē janniook aajīlēēta.

⁴⁰"Hīcī udwaanni eeta nē uluttia ta'nyi nē ūtūūthītōō, aaī hatī noho buúk kōr cī decciaanīt cī lootu.

⁴¹Ū'thōōtī hatī Ngeertī Eeto aajīlēēt cīgīnnīg hōōt huluttia eet vēlēk habuccieetaa cīnnī 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg abathī, hī 'cīg aa'nyīk 'gōōnōgī hē'thēcattōō.

⁴²Nē hatī udhuheek īhōõggō 'gwoyyiaa 'cī ūn 'gelemit ūcī aaburii padtahac, ngaatī hatī ūō arruuēnī eeta nē adahit nyīgīt huciitha cobbi.

⁴³Nē eeta vēlēk 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg abūnnaa, alanyīt hatī nēēg haauto hī kōrra habuccieetaa cī Nyekuc 'cī ūn Maa'nyī cīnnīng. Nē ēētī 'cī a'nyak ūna, a'nyīk hīthīhō jurung!

Dtēellēn 'cīg awantoothīk baliinit 'cī agu'thi hī pēal

⁴⁴"Aaī habuccieet cī hēētkujjieen hī baliiniti 'cī agu'thi manatōō tōō. Nē ma ūmmūda ēētī umwaanī, agunyuth hatī nēē tarī nē hatī taliittaa 'cī a'nyak nēē ho, ūūk ūtūūōō ijjio cīgīnnīg vēlēk nē ūūk ūtūūwa mana tīho.

⁴⁵"Nē tarī, aaī habuccieet cī hēētkujjieen hī ēētī 'cī iīn tūjaarriohit 'cī adiim pēal'nya 'cīg ēllēēmīthī.

⁴⁶Ma baa ūūk ūmmūda nēē pēal umwa 'cī aaddi gērrēēt, ūūk ūtūūōō nēē hēlēggī cīgīnnīg vēlēk nē ūūk ūtūūwa pēal nicci."

Dtēēllēn 'cīg awantoothīk nyelelewwa cī ulugoonnu

⁴⁷Ma baa kōr umwa tarī, ūthōōth Yeesu iī, "Aaī habuccieet cī hēētkujjieen hī nyelelewwa 'cī haggamī ulugo, 'cī adhuheek ēētī būlūcatōō nē aggam ulugo 'goolliek mēēlīg 'rīng.

⁴⁸Ma baa ūbbīt nyelelewwa, iita utugurriaak eeta 'cīg iīn 'gammiook ko ulugo dēmētaa cī būlūcō. Nē iita aauto nēēg loota nē ahallieek ulugo 'cīg abūnnaa lohoddwaanītōō nē udhukteek 'cīg abathī tuu.

⁴⁹Aaī hatī hoti kōr cī decciaanīt cī lootu. Au hatī ahala aajīlēēta eet 'cīg iīn 'thēccanniook eetinii 'cīg abūnnaa,

⁵⁰nē udhukteek 'cīg abathī 'gwoyyiatōō 'cī iīn 'gelemit īcī aaburii padtahac, ngaatī hatī arruuēnī nē adahit nyīgīt 'cannaniittaa cobbi."

'Limman 'cī iīn ngeju hī 'cī ūnūūha

⁵¹Nē ijin Yeesu nuuyiook cīgīnnīg iīnnīk, "Iīthīktu niig thoo'thiok iccig vēlēk?" ūdēcī nēēg aī, "Eei, hīthīkta."

⁵²Nīngītī aduhaakī Yeesu ūhōōggō annēēkī, "Nēēthī, 'limmanniooha cīg nyattal cī Mūū'tha 'cīg baag etere'thoothīk thoo'thioha 'cīg habuccieet cī hēētkujjieen, aattīg nēēg hī baattī 'cieethu 'cī attiha baliinit cīnnī 'cī nga iīn ngeju hī 'cī ūnūūk battala 'cieethaa cī ijjioonnu."

Abūrī eeta cīg Naa'tharētī Yeesu

(Tigiil Maarko 6:1-6; Luuka 4:16-30)

⁵³Ma baa ūdēcaak Yeesu ngaatī aduhaanī dtēēllēn iccig awantoothīk ko, ikia ūūk nēē

⁵⁴Iīcī 'taaūn cīnnī. Nīngītī ūkō allimanī eet 'Cieethaa cīnnīng īcī Laiitto nē iita ubulattī nēēg gērrēēt hijitto īmmēn hītō, "Ammūda nēē 'gēēnyīth hī 'tirrian 'cī adīmanī thoo'thiok 'cīg īnaat eeta ho ngaana?

⁵⁵Höllōngaa nooyya iīn nēē ngeertī toddoyyoohit cī heenu? Höllōngaa nooyya aattīnnī Maria nē iītō 'Jeemith hī Yothebo hī 'Thimōōnē hī 'Juuda 'gōtōōnōgī?

⁵⁶Höllōngaa nooyya harūmī naag hī ngōōnōgī 'taaūnaa cīnaac ko? Nē baa ūmmūda eet ciee thoo'thiok iccig iīna?"

⁵⁷Nē baa hõllõngaa accamanoothīk eeta, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg adtican nēē ho. Nīngītī õthōōthī Yeesu aīnnī, "Aitiōō eeta hõllõngaa ēlēmī põrōvētaac 'taaūnaa cīnnī hī õlōō cīnnī."

⁵⁸Nē hīnīngītī baa hõllõngaa a'nyak eeta lemiinit, iittiōō hõllõngaa adīman Yeesu thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg īnaat eeta nīngaata.

Maatteeo 14

Daahīth cī Yōaannē Batitta

(Tigiiil Maarko 6:14-29; 'Luuka 9:7-9)

¹Waathinnioohī nīicag, baa īn Ūrōōdē habu , ikia īthīk nēē nyeemuut cī Yeesu.

²Nīngītī aduhaakī dticcianniook cīgīnnīg annēēkī, "Īn cīe Yōaannē Batitta, ūrūga nēē daahītha! īnōō 'cī a'nyahī 'tirrian 'cī adticanī thoo'thiok 'cīg īnaat eeta ho."

³Baa aggam Ūrōōdē Yōaannē hēcēb nē aarīk baabuuthatōō, hīnīngītī ngagōtōnōōnī 'cī haī Erodia, ngaa cī Pilippo,

⁴hīnīngītī baa gōōng ara aduhaak Yōaannē īnōōnnō anneek, "A'ngirannii ngaatī attihi ngaggotonoonu nga hadaak 'gotonu."

⁵Baa adiim aruk Ūrōōdē Yōaannē nē baa itieelli nēē lothippit cī eetu, hīnīngītī baa aī nēēg, īn Yōaannē põrōvētaac.

⁶Ma baa õdōlanit waathinniooha cīg karrama cī kōr baa arrittiaanī Ūrōōdē, ikia tīnaatī Erodia ūrūgūmeek eet cīg karramaawak nē aa'nyīk Ūrōōdē haccamanoothīk gērrēēt,

⁷nē ūbūtan ngaatī aa'nyīkī īnōōnnō 'gīi vēlēk 'cī adiim nēēnī.

⁸Ma ho, ikia uduhaak būhēēc nicci ngaannia īnnīk, "Bīt duhaak Ūrōōdē anneek, 'Hadiimi aarīka õō cī Yōaannē Batitta hēddēēma.'

⁹Baa hõllõngaa accamanoothīk habuui, nēēthī, hīnīngītī lōbūtī baa aduha nēē hēbērēēnnī cīg heerinnioohu, ikia uduhaak athegereeec

¹⁰hūūk īcī baabuutho, hūūk hēttēēda õō cī Yōaannē Batitta.

¹¹Nīngītī a'nyakiaanī õō cīnnī hēddēēma nē aa'nyīhoothīk būhēēc nicci ha'nyahoothīk aattīnnī.

¹²Ma ho, iita ootti nuyyiooha cīg Yōaannē ēlē cīnnī nē õōt adaacō. Nīngītī õō aduhaakī Yeesu daahīth nicci.

Aa'nyīk Yeesu eet aalib'nya 'tur 'gēēn

(Tigiiil Maarko 6:30-44; 'Luuka 9:10-17; Yōaannē 6:1-14)

¹³Ma baa urutaa 'cī īthīhī Yeesu daahīth cī Yōaannē, ikia abaahī nēē būlūc cī 'Galileea ūūk ngaamwaanī ngaatī õkō aayyi ēmmēn. Ma baa athīhī eeta thōōth icci ho, iita ūnnēēcō īnōōnnō lothippi'nya 'cīg au 'taaūnnioohī 'thōōnī.

¹⁴Ma baa uduhuna Yeesu haahūla battaalaa, ikia īcīn nēē lothippit cī eetu nē atamaatik īhōõggō, nīngītī aa'nyīkī eet 'cīg ōmmōõrī hūbūttaathō.

¹⁵Ma baa ïi 'jiaatīn, iita ummuddiaak nuyyiooha īnōõnnō nē ïttīk, "Īn nīngitee ngadik nē utub lōõcī. A'nyīk lothippit hī'thaanī hōõt hutuuyyia eeta 'gēēn oloooyyiohī."

¹⁶Ēdēcī Yeesu īhōõggō anneek, "Hōllōngaa adiim occa õõ nēēg īmwaanī. Aanytīk nōõ īhōõggō 'giimwa hadahit."

¹⁷Ēdēcī nēēg anneek, "Ha'nyaka naag ngaati ūbūnēēt 'tur hī ulugo 'ramma thōng."

¹⁸Ma ho, ïnnīk Yeesu īhōõggō, "A'nyaktahaangu da nganīt ngaati,"

¹⁹nīngītī aduhaakī nēē eet haauto loota arteetta. Ma ho, ittiha nēē ūbūnēēt 'cīg ïn 'tur hī ulugo 'cīg ïn 'ramma ho nē ēdēenyōthī hēētkujjieen nē agatana nē appaha. Nīngītī aa'nyīkī nuyyiook cīgīnnīg he'ngerrieek eeta.

²⁰Ma baa udukto eeta vēlēk hūuppattī, iita uluttia nuyyiooha 'gēēn 'cī anyi'thiaa abbī'thī lohoddwa ōmmōtō hī 'ramma.

²¹Baa ïn eeta 'cīg maacīg 'cīg aduhi aalib'nya 'tur (^{5,000}) nē hōllōngaa agili ngaaī hī lōhōlī 'cīg kidicig.

Õvvō Yeesu maamī hujjieen

(Tigiil Maarko 6:45-52; Yōaannē 6:15-21)

²²Ma nīngaata, ikia uduhaak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg hotodit haahūl habaaktī būlūc hoboddioothī ïaa auuni, nga ï'thaan nēē lothippit hōõt.

²³Ma baa urutaa 'cī ï'thaanī nēē lothippit, ikia õtōd muur ïcī õkō aayyi ēmmēn nē ūñk alaõ. Baa aaī nēē ïca ēmmēn ï'thōng hī 'jiaatīn lōõcī,

²⁴nē 'thaa niccia, ikia ï 'rēēn haahūlī gērrēēt hī dēmēt cī būlūcō. Baa uuhan ngōõtī hīddā haahūl nē õtōmōõcō maama buúk gērrēēt.

²⁵Ma baa õbōhī alīthī, ikia otoooyyia Yeesu maamī hujjieen ūmmūdaak nuyyiook cīgīnnīg.

²⁶Ma baa atiny nuyyiooha īnōõnnō ho, ammuk hinnia nēēg aī miningit. Nīngītī akulēēkī 'jieen hurruuyyio.

²⁷Ma hīdīkoothong, ikia othoothīk Yeesu īhōõggō ïnnīk, "Aanytīk 'thinneeti hokomit! Nganīt Yeesu. Ma hiteelinnu."

²⁸Ēdēcī Pēētūrū īnōõnnō anneek, "Makayyioohit, má ïnī nganiit dīdī, tūvvaahotoooyyia maamī lokora hikia hī nganiita."

²⁹Ēdēcī Yeesu īnōõnnō anneek, "Tooyyia ijja!" Nīngītī ï'ngōthaanī Pēētūrū haahūla battala nē õtō maamī hujjieen ūñk ïcī aayyi Yeesu.

³⁰Ma ho, īcīn Pēētūrū ngaatī attiranī ngōōtī nē itingōlī, nīngītī i'thianaanī iithoī maamītōō nē urruuo īī, "Ēlaanī Makayyioohit!"

³¹Ma hīdīkoothong, aggam Yeesu a'thiit cī Pēētūrū hōdōnga īnōōnnō nē īī, "Hīdīc lemiiniti cunnēēnī. Akidani inni?"

³²Ma baa ūdōlanit Yeesu hī Pēētūrū haahūl, ikia ījaaahō ngōōtī,

³³nīngītī au alaī nuyyiooha 'cīg baag aattīg haahūlatōō Yeesu annēēkī, "īlīnī nii Ngeertī Nyekuci dīdī!"

Aa'nyīk Yeesu moorriak hūbūttaathō

(Tigil Maarko 6:53-56)

³⁴Iita abaaktī Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg būlūc cī 'Galileea nē ūdōlanit dēmēt cī nīngītī haī 'Jēnē'tharēt.

³⁵Ma ho, iita ummuddia eeta ngaatī aayyi nēē nīngaata. Nīngītī ī'thanōthōōthīkī nyeemuut looc tīho vēlēk, ma hīdīkoothong iita a'nyaktaak eeta īnōōnnō eet 'cīg ūmmōōrī vēlēk,

³⁶hiita halaacō Yeesu hēlēmaahī eet 'cīg ūmmōōrī huhumit ceremwa cīgīnnīg, nē eeta vēlēk 'cīg baag uhumit īnōōnnō, iita ūbūttaathō.

Maatteeo 15

'Limman cī hībaangī

(Tigil Maarko 7:1-13)

¹Baa au Vari'theei ūgēēgī hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha 'Jeru'thalēma nē iita ijinit Yeesu īttīk,

²"Inni nuyyiooha cugunnig hē'thēcanit nyepitee cī makayyiook cīg eetuk ko? Hōllōngaa nēē ūūny athīn cīggīng ūōa 'cī duhēēttō inni?"

³Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Inni niig ē'thēcanit tilooinit cī Nyekuci, hīnīngītī nyepitee cunuung ko?

⁴Hīnīngītī aduha Nyekuci aī, 'Tingōlī maa'nyu hī ngaanu' nē 'Ēētī 'cī ūdōōm maa'nyī hode aattīnnī, occa aruhi nēē hadaak.'

⁵Othoo'thu hinnia niig ainnu, má anneek eet umwaa maa'nyī hode aattīnnī, 'Eliiniti vēlēk 'cī occa baa heelli naa nganiita, īī 'baaninit 'cī aa'nyīhoothīk Nyekuc.'

⁶īlīn occa 'thēk 'gōōl 'cī i'ngoliinnu maajihu hī ngaaggu cieeni? Amaaccu niig tilooinit cī Nyekuci nē unuyyu nyepitee cunuung.

⁷Niig olo'ngiaaha cieegi! Baa ībēaneek pōrōvētaacī I'thaia baa othoo'thuung ngagiit aī,

⁸"Adīhī'thaa eeta cieeg nganīt utugeetinii cīggīng haaga, nē 'rēēttīg 'thinneeti cīggīng hī nganīta.

⁹Abathī ngaatī alayya nēēg nganīt, hatī alliman nyattal cī eetu.' "

'Gii 'cī aa'nyīk eet hītō 'riiring

(Tigil Maarko 7:14-23)

¹⁰Nē ūtūvvū Yeesu lothippit hiita hī īnōōnnō nē īnnīk, "Īthīktō nē agaac jurrung aī,

¹¹'gii 'cī aduhun ūtūugaa cī eeto, hōllōngaa aa'nyīk īnōōnnō hī "riiring," nē thōōth 'cī aduha ēētī ūtūugaa cīnnī, īn 'gii 'cī aa'nyīk īnōōnnō hī "riiring," ko niccia."

¹²Nē iita ijinit nuyyiooha cīgīnnīg īnōōnnō īttīk, "Aga nii ngaatī ūdōōmī Vari'theei thōōthaa īaa aduha niina?"

¹³Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Abbutanniaa hatī hēēna vēlēk 'cīg baag hōllōngaa atiboolan Nyakangaan caannī 'cī aaī hēētahujjieen cōrrēēnī noho.

¹⁴Ūtūngteek Vari'theei niccig īmmēn! Aattīg nēēg hī eeta 'cīg rubettīg 'cīg atī'thīt 'gōōnōgī 'cīg rubettīg nē hatī udhuktoothīk nēēg vēlēk 'wooratōō."

¹⁵Ēdēcī Pēētūrū īnōōnnō anneek, "Duhaaheet da ngagīt dtēēllēn aag aduha nii awantoothīhī."

¹⁶Ēdēcī Yeesu anneek, "Aitiōō eet umwaa hōrggēēnaa cunuung 'cī aga thōōth caannī ho tōō?

¹⁷Hōllōngaa agayyu niig aī, 'gēēn 'cī aariku niig utugeetinii cugguung, ūkō hēēngatōō nē uduhuna battaala?

¹⁸Nē thoo'thioha 'cīg aduhaannu niiga, au 'thinneetinitōō cugguung. Nēēthī, thoo'thiok iccig 'cīg aa'nyuung ngagīt ītō 'riiring ko.

¹⁹Adukna 'thinneetini cugguung muhēēnītī 'cī abathī, ruhēēnīt hī 'tihēēnīt cī ngaa cī eeto, hī 'tihōōnīt tahatak, hī īgōr hī thoo'thiok 'cīg addangaakī eeta 'gōōnōgī hī ngaatī aduhaanī eeta thoo'thiok 'cīg abathī hē'thēcanit 'thaar cīg eet umwa.

²⁰Thoo'thiok 'cīg aa'nyīk eet hītō 'riiring ko nicciag, nēēthī, ma aduhi ēētī nga hūtūūnyī, hōllōngaa occa aa'nyīk īnōōnnō hī 'riiring."

Lemiinit 'cī ngaaō

(Tigil Maarko 7:24-30)

²¹Ikia ūtūngeek Yeesu nīngītī niccia nē ūūk īcī looc 'cī ūbōhōō hī 'taaūnniook cīg 'Tire hī 'Thidōōnē.

²²Ma ho, ikia uppwaanna ngaa umwaa 'cī īn Kanaaneenit cī looc niccia, arruyya 'jieena aī, "Makayyioohit, Ngeertī Daavide, tamaatīhaanī! Appīrna loholeec caannī a'nyak loriēēt 'cīg abathī."

²³Baa ījjaaki Yeesu hōllōngaa ēdēcī īnōōnnō. Ma nīngaata, iita nuyyiooha cīgīnnīg uduktaak Yeesu īttīk, "Tiggiaeek ngaa nicci 'gōōla, hīnīngītī arruui nē ūnūeet ngagīta."

24 Ëdëcī Yeesu aī, “Baa hī'thooyyiahi naa eet cīg Í'thīraēlī diooni! Hīnīngītī baa aauto nēēg hī a'tha 'cīg i'ngittōōthī.”

25 Nīngītī aku akannī ngaa nicciee huru'nyia muumaa cīnnī nē īnnīk, “Makayyioohit ēlaanī!”

26 Ëdëcī Yeesu anneek, “Höllōngaa abūnnaa ngaatī attikiaanī 'gēēn cī loholeenu nē udhuhoothīk ūthūrēēta.”

27 Ëdëcī ngaa nicciee aī, “Dīdī Makayyioohit, tananga ūthūrēēta buúk, nga 'thēk au auran thuruthur 'cīg adhuhi tērēmēējawaa 'cī aduhēēnī makayyiooha cīggīng.”

28 Ëdëcī Yeesu anneek, “Ngaa cieeni, a'nyahi nii lemiinit cobbi gērrēēt! Hēlēma naa thōōth 'cī ajini nii ho.” Nīngītī abūnnayyī būhaanyīnī 'thaa niccia noho.

Aa'nyīk Yeesu eet hūbūttaathō

29 Ma nīngaata, ëdēc Yeesu dēmēt cī Būlūc cī 'Galileea nē õtōd muur ūūk aau loota.

30 Ma nīngaata, ikia lothippiti umwaa cobbi gērrēēt, 'cī a'nyaha eet 'cīg ngōōlīg, hī 'cīg rubettīg hī 'cīg höllōngaa ūthōōthī. Nē aarrik īhōōggō vēlēk loota muumaa cī Yeesu. Nīngītī aa'nyīkī nēē īhōōggō vēlēk hūbūttaathō.

31 Ma nīngaata, iita atalit eeta hōdēī hōdēī, hīnīngītī 'gii 'cī adtuuha hī 'cī athīhī nēēgī. Iita othoothito eeta baag höllōngaa ūthōōthī. Iita õtōōcō 'ngoolliaha nē īcīttī eeta baag rubettēēgī nē ïdīhīthīt eeta Nyekuc cī Í'thīraēlī.

Arūgūth Yeesu eet aalib'nya 'wec

(Tigil Maarko 8:1-10)

32 Baa avva Yeesu nuyyiook cīgīnnīg hiita hī ïnōōnnō nē uduhaak īnnīk, “Ammaannīkaa eeta cieeg nganīt gērrēēt, baa hūrūmteea hī īhōōggō waathinniook iyyio nē hi'thihi 'gēēn 'cī adak buúk. Nē 'yioko, höllōngaa hadiimi hī'thooihi īhōōggō 'gōōl uraa, occa hinnia hatī ëttēēd looc 'gōōla.”

33 Ëdëcī nuyyiooha cīgīnnīg aī, “Hammūda 'yioko hatī ūbūnēēt 'cīg ūūppan ngaatī hiroktī lothippit icci ngaatī 'rēēnī ho hutuno?”

34 Ëdëcī Yeesu īhōōggō tarī anneek, “A'nyaku niig ūbūnēēt thōng?” Ëdëcī nēēg aī, “Ha'nyaka ūbūnēēt tūkīramma hī ulugo ūgī cīg kidicig haaga.”

35 Nīngītī aduhaakī Yeesu lothippit haau loota.

36 Ma ho, ittiha nēē ūbūnēēt 'cīg īn tūkīramma hī ulugo 'cīg abadtēc ko, ma baa īnnīk nēē Nyekuc Maa'nyī ïlaallē, ikia ē'ngēr nēē ūbūnēēt nē aa'nyīk nuyyiook cīgīnnīg, he'ngerrieek lothippit.

37 Iita udukto nēēg vēlēk hūūppattī. Ma baa urutaa 'cī duhēēttō, iita uluttia nuyyiooha cīgīnnīg thuruthur cīg ūbūneetu lohoddwa tūkīramma 'cīg abbī'thī.

38 Baa īn eeta 'cīg aduhi ho vēlēk, aalib'nya 'wec nē höllōngaa agili ngaaī hī lōhōlī 'cīg kidicig.

³⁹Ma baa ū'thooōk Yeesu lothippit 'gōōl ēlēk, ikia uduhun nēē haahūl nē abaahī ūūk ūcī ūbūtī cī looc 'cī haī Magadan.

Maatteeo 16

Ajin Vari'theei thōōth 'cī ūnaat eeta

(Tigil Maarko 8:11-13; 'Luuka 12:54-56)

¹Ma ho, ummuddiaak Vari'theei hī Thaduthee Yeesu nē idiiimito ūttīmanit ūnōōnnō ngaatī ajini thōōth 'cī ūnaat eeta 'cī aku hēētahujieen.

²Nē uduhaak nēē ūhōōggō ūnnīk, "Má marik hēētkujjieen 'jiaat, ainnu niig abūnnaa hatī lōōcī ahuluthi,

³nē má marik lōōcī hēētahujieen nē irimanaa ūgerrenita, othoo'thu niig ainnu, 'Ōkō hatī atīlī tammu.' Agayyu niig ngaatī aduhaannu thōōth 'cī aī, aaī hatī lōōcī hutuno ngaatī acinnu hēētkujjieen nē hōllōngaa dēēdē agayyu ne 'cī hatī edee'nyia 'yoko noho ho.

⁴Adiimmu niig terethiinit, hīnīngītī iiginnu 'thēccanniook nē hōllōngaa a'nyaku lemiinit! Nēēthī, terethiinit cī Yōōna diooni 'cī hatī aa'nyūhoothīkuung ngagiita." Nīngītī ūūnnīkī Yeesu ūhōōggō nē ūūha.

Abūūla cīg Vari'theei hī 'cīg Thaduthee

(Tigil Maarko 8:14-21)

⁵Ma baa abaaktī nēēg būlūc, ūko ataarriothī nuuyiooha ngaatī a'nyahī ūbūnēēta.

⁶Nē itilo Yeesu ūhōōggō ūnnīk, "Icīnīt abūūla cīg Vari'theei hī cīg Thaduthee jurrung."

⁷Baa ūthōōth nuuyiooha nyaagwaana aī, "Ūthōōth Yeesu hoti, hīnīngītī hatarriōthī naag ūbūnēēta."

⁸Baa aga Yeesu muhēēnīt cīnīng nē ū, "Hōllōngaa a'nyaku niig lemiinit cobbi! Inni othoothit niig ūtō, aitiōō ūbūnēēta tō ho?

⁹Aitiōō niig hōllōngaa agayyu? Hōllōngaa ammuhoo'thu niig ūbūnēēt baag ūn 'tur hī eet baag ūn aalib'nya 'tur buük nē ūn baa lohoddwaana thōng 'cīg alūtaannu niiga?

¹⁰Nē eetinii ūbaag ūn aalib'nya 'wec hī lohoddwa baag anyi'thiaanī ūbūnēēta, ūbūnēētī 'cīg ūn tūkīramma thōng?

¹¹Nga thi agaac 'yoko ūtō, hōllōngaa hothoothi naa thōōth cī ūbūneetu? Icīnīt abūūla cīg Vari'theei hī cīg Thaduthee jurrung!"

¹²Ma baa uruta, iita agaacō nuuyiooha cīg Yeesu ngaatī hōllōngaa ūthōōthī nēē thōōth cī abūūla 'cīg adīmanniaanī ūbūnēēta, nēēthī, baa ūthōōth nēē thōōth cī ūlōng cī 'limman cī Vari'theei hī cī Thaduthee.

Yeesu nganī?

(Tigil Maarko 8:27-30; 'Luuka 9:18-21)

¹³Ma baa õbõkti Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg õdõlanit 'taaūn cī Caetharea Pilippi, ikia ijin nē īhōõggō ïnnik, "Aī 'thēk eeta Ngeertī Eeto nganī?"

¹⁴Edēcī nuuyiooha cīgīnnīg anneek, "Aī eeta ūgēēgī ïnnī nii Yōaannē Batitta nē ïtō ūgēēgī, ïnnī nii Eliija nē ūgēēgī tarī, aī ïnnī nii 'Jeremia, hode pōrōvētaac umwa."

¹⁵Nē ijin Yeesu īhōõggō ïnnik, "Ma 'thēk niig ammuku ainnu nganī naa?"

¹⁶Edēcī 'Thimōõnē Pēētūrū ïnōõnnō anneek, "Ínnī nii Krīstō, Ngeertī Nyekuc 'cī arūgī."

¹⁷Edēcī Yeesu ïnōõnnō anneek, "Thimōõnē ngeertī Yōõna, agbatannii nganiit Nyekuci! Höllōngaa ammūda nii thōõth icci ēmmēn. Eter'theeki nganiit Baaba caannī 'cī aaī hēētahujjieen.

¹⁸Nēēthī 'yioko, hutuvvi hatī gōõng naa nganiit hiinnihii Pēētūrū, nīngītī aī, 'Lōbarab.' Nē lōbarabaa cī, hehenyiti hatī naa lothippit cī lemmioohu nē aitiõõ hatī 'tirriani cī daahīthōõ höllōngaa üülū īhōõggō.

¹⁹Haa'nyii hatī naa mūhūtēēt cīg habuccieet cī hēētkujjieen. Nē thōõth 'cī aburi nii loota nīnga, abūrrī hatī hēētahujjieen buúk nē thōõth 'cī elemi nii loota nīnga, elemmi hatī hēētahujjieen buúk."

²⁰Nīngītī ilootī nēē nuuyiook cīgīnnīg hiittiõõ höllōngaa aduhaak eet umwa ngaatī ïnnī nēē Krīstō.

Õthōõth Yeesu thōõth cī 'cannani hī daahīth cīnnī

(Tigil Maarko 8:31-9:1; 'Luuka 9:22-27)

²¹Nganīngītī kōr tīho, i'thianaaī Yeesu uduhaak nuuyiook cīgīnnīg thōõth 'cī hatī adīmanoothīk ïnōõnnō. Baa aduhaak nēē īhōõggō anneek, "Adiim 'thēk hōkō naa 'Jeru'thalēma ngaatī hatī hōkō haccananiini gērrēēt, athīnī cīg makayyioohu, hī ïcīg makayyiook cīg paadīr'nyaannu, hī ïcīg 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha. Aa'nya hatī nēēg nganīt haccananī gērrēēt ūdūt. Haruhi hatī naana nē urutaa cī waathinniook iyyio, harūgna hatī naa daahītha tarī."

²²Nīngītī õkōõī Pēētūrū Yeesu ngadiiha nē egger'nyeek ïnōõnnō ïnnik, "Aitiõõ hatī Nyekuci höllōngaa ëlēmaanī thōõth 'cī aaī hī ciee hīdīmanī ūdūt Makayyioohit!"

²³Ma ho, ubbuud Yeesu Pēētūrū nē ïnnik, "Nyēēhī muumaa caannī 'Thīttaan! Alaammaa nii nganītā, a'nyahi nii muhēēnīt cī eeto nē höllōngaa ïn cī Nyekuci."

²⁴Nīngītī aduhaakī Yeesu nuuyiook cīgīnnīg annēēkī, "Má adiim eet umwaa ïn nuuyioohit caannī, a'nyīk hataarōthī ëlē cīnnī nē irriongan hurucce cīnnī nē ūnūa nganītā.

²⁵Hīnīngītī ëētī 'cī adiim ëēla rūgēt cīnnī, adhuheek hatī tuu, nēēthī, ëētī 'cī adhuheek rūgēt cīnnī tuu, hīnīngītī nganītā, ammūda hatīnī.

²⁶Ne occa 'thēk 'cī abūnnaa 'cī ammūda ēētī, hatī ūmmūda nēē hēlēggī vēlēk cīg lootu nē udhuheek lori cīnnī tuu? Hode ne occa 'thēk 'cī occa ataalanī ēētī lori cīnnī?

²⁷Hīnīngitī ūkō hatī aku Ngeertī Eeto bulēēttaa cī Maacōnī hī aajīlēēt cīgīnnīg nē hatī ikia ūdūman eet hōdēī hōdēī 'gōōlaa 'cī baa aattiyyi nēēg loota nīnga.

²⁸Haduhaakuung dīdī, aattīg eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cunuung ngaati, 'cīg hatī hōllōngaa adaahī nga hīcīnīt Ngeertī Eeto, ngaatī alluuccianī habuccieetaa cīnnī."

Maatteeo 17

Ūtūhūī ēlē cī Yeesu

(Tigjil Maarko 9:2-13; Luuka 9:28-36)

¹Ma baa urutaa cī waathinniook tōrkōnōn, ikia ūūhī Yeesu Pēētūrū hī 'Jeemith hī Yōaannē 'gōtōnī 'Jeemithi, muuraa umwaanī ūcī uuni kīdak.

²Ma muuraa tīho, ikia ūtūhūī ēlē cī Yeesu hēbērēēnnī cīggīng hattaal hī ūōppēr. Baa attaalīth muum cīnnī haau hī kōrra nē attaalito ceremwaana cīgīnnīg buúk, haauto hī lanyit cī korro.

³Ma nīngaata noho, uppwaattak Mūū'tha hī Eliija ūhōōggō, nīngitī au ūthōōthōnī hī Yeesu.

⁴Ma ho, othoothīk Pēētūrū Yeesu ūnnīk, "Makayyioohit, ūllēēmīth gērrēēt ngaatī haattiyyi naag ngaati, mā adiimi, ūnya hētēhēnya tuggēēt iyyio, cunni hōdēī, cī Mūū'tha hōdēī nē ūcī Eliija hōdēī."

⁵Ma baa nga ūthōōth nēēnī, ikia ūmmūt ūhōōggō diith umwaa 'cī ūōppēr nē ūthōōtha mōlōōhī umwaa diithatōō ū, "Loholeec caannī 'cī hamīna cieeni, haccamanoothihi naa gērrēēt, hīnīngitī ūnōōnnō. ūthīhīt ūnōōnnō!"

⁶Ma baa athīhī nuuyiooha thōōth icci ho, iita itingolli nēēg gērrēēt, nīngitī ūttēēdī looc nīngaata tēēl'thīta.

⁷Ma baa ho, ikia uhū Yeesu ūhōōggō nē ūnnīk, "Ma hiteelinu! ūtīngaac 'jieena."

⁸Ma baa ūngaathī nēēg ko, adtuuha hinnia hi'thihi eet umwa, ūcī Yeesu diooni.

⁹Ma baa ulluuccia nēēg muura hujjieen, ikia itilo Yeesu ūhōōggō ūnnīk, "Ma hōō haduhaaku eet umwa 'gīaa acinnu niig ūdūt, ūthōōng hatī hūrūga Ngeertī Eeto daahītha."

¹⁰Nīngitī ajini nuuyiooha ūnōōnnō annēēkī, "Inni hītō 'limmanniooha cīg nyattal cī Mūū'tha, uwattaa hatī Eliija ho?"

¹¹Ēdēcī Yeesu ūhōōggō anneek, "Ūnya huduhaahuung dīdī, aku hatī akūmaneek Eliija hēlēggī vēlēk jurrung.

¹²Nēēthī haduhaakuung dīdī, ikia Eliija ēlēk, aitiōō hinnia hōllōngaa aga nēēg īnōōnnō. Nēēthī, baa īdīmatteek nēēg īnōōnnō 'gii vēlēk 'cī adiim nēēgī. Nē 'gōōlaa tīho dioo, ōkō hatī accananni Ngeertī Eeto athīnī cīggīng."

¹³Au hinnia aga nuyyiooha aī, ōthōōth Yeesu thōōth cī Yōaannē Batitta.

Aa'nyīk Yeesu buulenit hūbūna

(Tigil Maarko 9:14-29; Luuka 9:37-43a)

¹⁴Ma baa uppwaannak Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg eet ūgī ho, ikia akateek ēētī umwaa Yeesu huru'nyia nē īnnīk,

¹⁵"Makayyioohit, loholeec nganīt umwa ciee 'cī ara ēhēc namakarī nē accananni gērrēēt ūdūt. Ara adhuheek īnōōnnō 'gwoyyiatōō hode maamītōō. Tamaatīk baaī nuun īnōōnnō.

¹⁶Baa ha'nyahaahi īnōōnnō nuyyiook cugunnig, hōllōngaa tarī ēēl īnōōnnō hūbūna buúk."

¹⁷Ma ho, uduhaak Yeesu īhōōggō īnnīk, "Īgīnnu niig eet 'cīg okommung ooti nē aitiōō lemiiniti tōō! Harūmī hatī naag hī ngagiit ī'thōng ningina? Hemee'thuung hatī naa ngagiit ī'thōng ningina? A'nyaktahaangu da buulenit nicci ngaati."

¹⁸Nīngītī īggēr'nyēēkī Yeesu lori 'cī abathī nē uduhuna buulemmaa nīcī battaala, nīngītī abūnnayyī nēē 'thaa tīho noho.

¹⁹Ma baa urutaa cīnnī, iita ummuddoothīk nuyyiooha Yeesu ngadiiha nē ijinit īnōōnnō īttīk, "Inni hatī hanyamaneet ngagīt ngaatī hiiggiayya lori 'cī abathī hata?"

²⁰Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "A'nyamannuung ngagiit lorii 'cī abathī, hīnīngītī aitiōō ngagiit lemiiniti tōō! Nēēthī haduhaakuung dīdī, má a'nyahit lemiinit 'cī hidici 'cī īkkī buraacit 'cī dīppīlī, occa 'thēk anneeku muur icci, 'Tīnga nīngā bīt īica,' īngaathī 'thēk hatīnī. Aitiōō hatī thōōth 'cī a'nyamannuung ngagiit tōō."

²¹Nēēthī, ōkō lorii ciee abathī ho battaala, laiitta hī ngaatī hēdētaanī ēlē 'gēēna diooni.

Ōthōōth Yeesu daahīth cīnnī tarī

(Tigil Maarko 9:30-32; Luuka 9:43b-45)

²²Ma baa ūdōlanit nēēg 'Galileea, uduhaak Yeesu īhōōggō īnnīk, "Ōkō hatī ūhōppōōcanoothīk Ngeertī Eeto eet

²³'cīg hatī ū aruk īnōōnnō. Nēēthī, urutaa cī waathinniook iyyio, arūgna hatī nēē daahītha." Nīngītī aa'nyīkī thoo'thioha cieeg vēlēk nuyyiook homo'thi gērrēēt.

Dūman cī occoro cīg 'Cieeth cī Nyekuci

²⁴Ma baa ūdōlanit Yeesu hī nuyyiook Kapernaum, ūtōt ijinit eeta 'cīg alūt occoro cīg 'Cieeth cī Nyekuci Pēētūrū īttīk, "Adūman 'thēk 'limmannioohiti cunuung hata occoro cīg 'Cieeth cī Nyekuci?"

²⁵Edēcī Pēētūrū anneek, "Eei, adūmanī." Ma baa õdōlan Pēētūrū 'cieetōõ, i'thianaaõ Yeesu ijin īnōõnnō ñinnik, "Ammuhi nii hutuno 'Thimōõnē? Alūta habuēeta cīg lootu occoro hī lõhõlī cīggīng hode hī eet ūgī?"

²⁶Edēcī Pēētūrū anneek, "Alūta hī eet ūgī." Nē edēc Yeesu īnōõnnō ñinnik, "Aitiõõ thī lohollia cīggīng hõllõngaa adūman occoro.

²⁷Bīt dhuheek nyelelewwa bülūcatōõ nē utuguraa ulugooc 'cī oou 'cī aggami. 'Buuk ūtūg cīnnī, ammūda hatī 'rabbaacit 'cī hūtūrī ūtūugatōõ 'cī ūppan 'dinaar'nya 'wec, 'tiha dūmanī occoro cugguung hī cīgannīg buúk."

Maatteeo 18

Nganī cobbi habuccieetaa cī hēētkujjieen?

(Tigil Maarko 9:33-37; 'Luuka 9:46-48)

¹Ma baa kōr tīho, iita õõt nuyyiooha hī Yeesu nē ijinit īnōõnnō ñittik, "Nganī cobbi habuccieetaa cī hēētkujjieen?"

²Ma ho, ūtūvva Yeesu loholeec 'cī hidici nē aa'nyīk hībīl hōrggēēnaa cīnīng.

³Nē uduhaak Yeesu īhōõggō ñinnik, "Haduhaakuung dīdī, ma hõllõngaa oboddu niig eleeti aaut hī lohollia 'cīg hidiciēēgī, hõllõngaa hatī aduhunnu habuccieet cī hēētkujjieen.

⁴Nēēthī hoti ho, ēētī 'cī hõllõngaa õdõng ēlē cīnnī haau hī loholeec ciee hidici ho, maka nēē gērrēēt habuccieetaa cī hēētkujjieen.

⁵Nē ēētī 'cī ēlēmī loholeec 'cī hidici ho 'thaarī cīgannīg, ēlēmma nganīita.

'Timman 'cī aa'nyeet hē'thēcattōõ

(Tigil Maarko 9:42-48; 'Luuka 17:1-2)

⁶"Nē má aa'nyīk ēētī umwaa loholeec 'cī hidici 'cī ēlēmma nganīit ko hē'thēcanōõ, occa mēēn ngaatī ēcēbōõthīkī hirriaaõ cobbi i'nyiaawa cīnnī nē udhuhoothīk bülūcatōõ cobbi hūtūdūdīt maama.

⁷Pīrnānīt hī eet cīg looc nicci, hīnīngītī hēlēggī 'cīg aa'nyīk eet hē'thēcattōõ! Au 'thēk hatī 'thēccanēēta tīko, nēēthī, etteedothoothīk hatī pīrnānītī 'cī abathī gērrēēt eet 'cī auuni thoo'thioha tīko!

⁸Má aa'nyi a'thiiti hode 'thōõtī cunni 'thēccaanō, 'tēeda nē udhuheehu tuu! Mēēn ngaatī occa õkōõõ hēētahujjieen īnī 'ngooliahit, hīlōõan ngaatī a'nyahī athīn vēlēk hode 'thoo vēlēk nē udhuhoothihuu 'gwoyyiaa 'cī aalla ūdūt.

⁹Nē má aa'nyi hēbērēēcī cunni 'thēccaanō, 'tōkōca nē udhuheehu tuu. Mēēn ngaatī a'nyahī hebereec hōdēēthōng nē uuhu hēētahujjieen, hīlōõan ngaatī a'nyahī hēbērī vēlēk nē udhuhoothihuu 'gwoo 'cī aalla ūdūt."

Dtēēllēn 'cīg awantoothīk a'theet 'cī a'nginoothi

(Tigil 'Luuka 15:3-7)

¹⁰Ma nīngaata, õthōōth Yeesu ïi, "Ma hararru lōhōlī 'cīg kidicig 'cīg aattīg hī cieegi. Hīnīngtī haduhaakuung dīdī, acīn aajīlēēta cīggīng hēētahujjieen hōdōōkōthī muum cī Baaba.

¹¹Baa aku Ngeertī Eeto, hikia hēēla eet 'cīg i'ngittōōthī.

¹²"I'nya da hijinuung thōōth icci, "Yioko hī 'cī a'nyahī ēētī a'tha 'mīia hōdēī nē i'nginōōthī hōdēēthōng, occa adak neegi? Occa hōllōngaa ūūnnīk 'cīg ïin hēēn tūrkūwwec hī tūrkūwwec ko muura ūbūta nē idiomōthī 'cī a'nginoothi ho?"

¹³Nēēthī, má ūmmūda nēē a'theet tīho, haduhaakuung dīdī, occa accamanoothīk nēē hīllōōan ngaatī a'nyahī 'cīg ïin hēēn tūrkūwwec hī tūrkūwwec, baag hōllōngaa a'nginoothi.

¹⁴Aaī noho buúk hī Maa'nyu cī hēētkujjieen. Hōllōngaa adiim nēē ngaatī a'nginōō'thī loholeec umwaa lōhōlēēnī 'cīg kidicig ko.

'Gotonu 'cī adīmannii 'buth
(Tigil 'Luuka 17:3)

¹⁵"Má adīmannii 'gotonu 'buth, bīt teretheek ïnōōnnō bathi cīnnī ngaatī burki. Má athīkniina, ēēla nii ïnōōnnō.

¹⁶Nē má abūrī ngaatī athīkniina, 'nyaak eet 'ramma hode iyyio hītō hēbērī, ïnōō 'cī hātī 'ma othoo'thi thōōth umwaa tarī, athīhī hatī eeta 'cīg ïin 'ramma hode iyyio ho, hatī ïin dīdī.'

¹⁷Má abūrī nēē ngaatī athīknī ïhōōggō, uduktaak thōōth tīho lothippit cī lemmioohu. Má abūrī nēē ngaatī athīknī lothippit cī lemmioohu buúk, aanytīk haau hī eet 'cī hōllōngaa aga Nyekuc hode hī eet 'cī alūt occoro.

¹⁸"Nē haduhaakuung dīdī, thōōth 'cī aburru niig loota nīnga, abūrrī 'thēk hatī hēētahujjieen buúk nē má elemtu niig thōōth umwa loota nīnga, elemmi 'thēk hatī hēētahujjieen buúk.

¹⁹"Nē tarī haduhaakuung hanneekuung, má elemmu iiginnu 'ramma thōōth umwa 'cī ajinnu loota nīnga, attacan hatī Baaba hēētahujjieen thōōth tīho.

²⁰Hīnīngtī má alūtī eeta 'ramma hode iyyio ngaatī hōdēēthōng 'thaarī cīgannīg, haaī naa hōrggēēnaa cīnīng."

Alliman Yeesu 'gōōl 'cī occa ammaannīkī eeta 'gōōnōgī

²¹Ma ho, ikia ūmmūdaak Pēētūrū Yeesu nē ijin ïnnīk, "Makayyioohit, occa hammaannihi naa 'gōtōna 'cī adīmannaa nganīt 'buth tabattī thōng, tabattī tūkīramma?"

²²Edēcī Yeesu anneek, "Hōllōngaa tabattī tūkīramma haaga, tabattī hēēn tūkīramma hī tūkīramma!

²³"Nēēthī hoti ho, aaī habuccieet cī hēētkujjieen hī habuui 'cī adiim dticcianniook cīgīnnīg hūdūmatteek ïnōōnnō 'rabbēēt baag acuhana nēēg hī ïnōōnnō.

²⁴Ma baa idiim nēē 'rabbēēt cīgīnnīg, iita a'nyakta eeta eet umwa 'cī baa acuhana 'rabbēēt aalib'nya ūmmōtō, cīg 'talēn'nyaannuhī ūnōōnnō.

²⁵Ma baa adtuuha habuui ngaatī a'nyamanī dticciannioohit nicci ngaatī adūmanī 'rabbēēt tīko ho, ikia uduhaak nēē eet hutuuyyiōōi dticciannioohit nicci hī ngaa cīnnī hī lōhōlī cīgīnnīg hī 'gii vēlēk 'cī a'nyak nēēnī, hātī hūdūman 'rabbēēt cīgīnnīg ko.

²⁶"Nīngītī akannēēkī dticciannioohiti habu huru'nyia nē atamaatīk ūnōōnnō ūnnīk, 'Rēēō baaī nuun nōō hīdīhīdīc, hadūmannii 'thēk hatī naa nganiit 'rabbēēt cugunnig.'

²⁷Ma ho, atamaatīk habuui dticciannioohit cīnnī ho, nīngītī aa'nyīkī ūnōōnnō hiittiōō hōllōngaa adūman 'rabbēēt tīko nē uduhaak eet halahatteek ūnōōnnō hūūk.

²⁸"Ma baa alahanoothīk dticciannioohiti nicciee ho, ikia ūūk aggam nēē dticciannioohit umwa 'cī baa acuhana 'dinaar'nya 'mīia hōdēī. Ma ho, aggam ūnōōnnō nē ucud thōng. Nē ūnnīk, 'Dūman 'rabbēēt cīgānnīg!'

²⁹"Ma baa nīngaata, ikia akateek dticciannioohiti tīho ūnōōnnō buúk huru'nyia nē ala ūnōōnnō ūnnīk, 'Rēēō nuun nōō hīdīhīdīc nē hatī hūdūmanii naa nganiit 'rabbēēt cugunnig.'

³⁰"Abūrī hinnia nēē thōōth 'cī aduhaak 'goonnia ho, nīngītī adhuhēēkī 'gōōnī baabuuthatōō ūthōng hūdūman 'rabbēēt cīgīnnīg ko.

³¹Ma baa acīn dticcianniooha 'goonoggia thōōth icci ho, iita ommo'thi nēēg gērrēēt, nīngītī ūō aduhaakī habu thōōth 'cī adīman dticciannioohiti nicciee ho.

³²"Nīngītī avvaanī habuui dticciannioohit 'cī adīman 'gōōnī 'buth ko nē ūnnīk, 'Nii dticciannioohiti 'cī abathī ho, baa hutungeeki 'rabbēēt baagānnīg vēlēk, hīnīngītī baa alayyaa nii nganīt hatamaatihiina.

³³Aitiōō baa hōllōngaa ammaannihi nii 'goonu 'cī ūin dticciannioohit hī baa hammaannikii naa nganiit inni?"

³⁴Baa alūllīk habuui dticciannioohit nicci gērrēēt, nīngītī adhuhēēkī ūnōōnnō baabuuthatōō huukito eeta ūthōng hūdūman 'rabbēēt baagānnīg.

³⁵"Gōōl 'cī hatī adīmannuung Baaba 'cī aaī hēētahujjieen ngagiit cieeni, hatī hōllōngaa ammaanniku niig 'goonogu 'thinneetinii cugguung."

Maatteeo 19

Thoo'thiok 'cīg ūögī eeta ngaaī
(Tigii Maarko 10:1-12)

¹Ma baa ēdēcaak Yeesu ngaatī allimanī eeta, ikia ūtūngeek nēē 'Galileea nē ūūk ūcī looc cī 'Judeea, baakītaa cī hidioo cī 'Jōrdanī.

²Baa anū lothippiti 'cī maka īnōōnnō, nīngītī aa'nyīkī eet cīggīng 'cīg ūmmōōrī hūbūttaathō.

³Ma ho, īttīmanit Vari'theeī ūgēēgī īnōōnnō īttīk, "Ēlēmī nyattalī cī Mūū'tha ngaatī ūōgī ēētī ngaa cīnnī, hatī a'nyak thōōth 'cī abathī?"

⁴Ēdēcī Yeesu anneek, "Nga nooyya itigiilit niig aī, baa i'thianaanī Nyekuci īhēnyta looc, 'Baa īhēnyta nēē eet 'cī maacī hī ngaa 'cī ngayyi'?"

⁵Nē tarī ī, 'Hīnīngītī thōōth icci, ūūnnīk hatī ēētī maa'nyī hī aattīnnī nē ūōt ūrūmtī hī ngaa cīnnī nē iita ītō eeta 'cīg īn 'ramma ho ēlē hōdēēthōng.'

⁶Nēēthī hoti ho, iittiōō nēēg hōllōngaa īn 'ramma, ītō nēēg hōdēēthōng. Nēēthī, eeta 'cīg ūrūm Nyekuci hōdēē, anneek eet umwa ma he'ngerī."

⁷Ēdēcī Vari'theeī Yeesu anneek, "Inni thī baa Mūū'tha haduha hī, 'A'nyīk eet 'cī maacī hētēhēēd waraga 'cī ūōgī ngaa cīnnī ho'?"

⁸Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Baa ēlēmaakuung Mūū'tha ngagiit oogit ngaaī cugguung, hīnīngītī okommung ngagiit ooti. Nēēthī, baa gōōng hōllōngaa aaī noho baa hūnūūk.

⁹Nē haduhaakuung dīdī, adīman ēētī 'cī ūōg ngaa cīnnī nē ū'thūwan ngaa umwa tarī 'thēccan. Occa ūōg ēētī ngaa hatī itikto ngaa hī eet umwa 'cī 'rīng diooni."

¹⁰Nē īttīk nuuyiooha īnōōnnō, "Má thī ma aaī thōōth 'cī eet 'cī maacī hī ngaa 'cī ngayyi noho, occa thī mēēn ngaatī hīgīnnī būaarīna."

¹¹Nīngītī īdēcī Yeesu īhōōggō annēēkī, "Aitiōō eeta vēlēk hōllōngaa occa ēlēmī thōōth icci, eet 'cīg baag aa'nyīk Nyekuci 'baaninit 'cī hōllōngaa a'thūwaniini dioo, 'cīg occa ēlēmī thōōth icci.

¹²Aitiōō eeta ūgēēgī hōllōngaa a'thūwanni, hīnīngītī ilēlīk nēēg ngaanīngītī arrittiaanī, hode hīnīngītī thōōth 'cī aaranī eeta ūgēēgī īhōōggō thōng. Aitiōō ūgēēgī hōllōngaa a'thūwanni, hīnīngītī mīnnanī 'cī a'nyaheek nēēg habuccieet cī hēētkujjieen. Má aaī ēētī 'cī ēlēmī thōōth icci, a'nyīk hēēlēm."

Aggatan Yeesu lōhōlī 'cīg hidicig

(Tigii Maarko 10:13-16; 'Luuka 18:15-17)

¹³Ma kōr umwa, a'nyakta eeta lōhōlī cīggīng hī Yeesu, hātī hataadīk a'thiit nē alaōōī īhōōggō. Eggerenyeeek hinnia nuuyiooha eet anneek, ma haccanannu Yeesu.

¹⁴Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "A'nyīk lōhōlī 'cīg kidicig hiita hī nganīita, ma habīllu īhōōggō! Eet 'cīg aattīg hī lohollia cieeg kidicig ko, 'cīg īn eet cīg habuccieet cī hēētkujjieen."

¹⁵Ma baa aggatan Yeesu lōhōlī 'cīg kidicig ēlēk, ikia ītīnga nēē nīngaata nē ūūk ūmwaanī.

Eet 'cī īn ballioohit

(Tigiiil Maarko 10:17-31; 'Luuka 18:18-30)

16Baa aku eet umwaa hī Yeesu nē ijin īnōõnnō īnnīk, "Limmannioohit, ne occa 'cī abūnnaa 'cī occa hadīmanī naa, hātī hūmmūda rūgēt 'cī aalla ooo?"

17Ēdēcī Yeesu īnōõnnō anneek, "Inni jinaa thōõth 'cī abūnnaa ho? Nyekuc dioo 'cī abūnnaa. Má adiimi nii aduhuni habuccieet cī hēētkujjieen, thīk tilooinit cī Nyekuci."

18Ēdēcī ēētī nicciee Yeesu anneek, "Tilooinit iina?" Ēdēcī Yeesu īnōõnnō anneek, "Ma haruhi, ma hattihi ngaa cī eet umwa, ma hīgōr'thī, ma haduha õlōng lokihoa,

19tingōlī maa'nyu hī ngaanu nē 'Mīnnan eet 'cī aaronnu haau hīcī ammīnani ēlē cunni.'

20Ēdēcī nyahaappanī nicciee Yeesu anneek, "Baa hūnūa naa tilooinit icci ēlēk. Ne umwaa 'cī occa hadīmani naa?"

21Ēdēcī Yeesu īnōõnnō anneek, "Má adiimi ë eet 'cī abūnnaa, bīt tūõõi hēlēggī vēlēk 'cīg a'nyahi! Nē aa'nyīhuu 'rabbēēt eet 'cīg appīrna nē thī hatī ūmmūda baliinit hēētahujjieen. Nē thī ikia ūnūwaa nganīta."

22Ma baa athīhī nyahaappanī nicciee thōõth cī Yeesu ho, ikia ūmmōthī nēē gērrēēt nīngītī ūkōõtī, hīnīngītī baa aballi nēē gērrēēt.

23Nīngītī aduhaakī Yeesu nuyyiook cīgīnnīg annēēkī, "Ūkōmī gērrēēt ūdūt ngaatī occa adukni ēētī 'cī aballi habuccieet cī hēētkujjieen!

24Nē tarī haduhaakuunga, ammūjī ngaatī occa adukni nyaakaalī hutuli cī lībbīraaõ, hīllōõan ngaatī occa adukni ēētī 'cī ūn ballioohit habuccieet cī Nyekuci."

25Ma baa athīhī nuyyiooha thōõth icci ho, iita ukullieek 'jieen gērrēēt nē ijinit Yeesu ūttīk, "Nganī thī 'cī occa eelliaa loota nīnga?"

26Nīngītī akannī Yeesu ūhōõggō hēbērī nē ūnnīk, "Aattīg thoo'thioha ūgēēgī 'cīg a'nyaman eet ngaatī adticanī, nēēthī, aitiõõ 'gī 'cī a'nyaman Nyekuc tōõ."

27Ma ho, ēdēc Pēētūrū īnōõnnō ūnnīk, "Hūtūngteeha naag thoo'thiok vēlēk nē hunuyyi nganiita! Ne hatī 'cī aa'nyeet Nyekuci ngagīt ko?"

28Ēdēcī Yeesu īnōõnnō anneek, "Eei, iittu niig vēlēk nuyyiook cīgānnīg nē haduhaakuung dīdī, ma iccioloongan Ngeertī Eeto dtaabawaa cīnnī ūcī bulēēttō, iccioloongannu hatī niig buúk dtaabītī 'cī ūn ūmmōtō hī 'ramma nē etteeddu thoo'thiok cīg habucciee'nya ūmmōtō hī 'ramma cīg ūthīraēlī.

29Ēētī 'cī ūtūngeek ūlō cīnnī hode 'gōtōõnōgī hī ngōõnōgī hode maa'nyī hī aattīnnī, hode manēēn cīgīnnīg, hīnīngītī nganīta, ammūda hatī nēē 'baaninit tabattī 'mīa hōdēī nē hatī ūmmūda rūgēt 'cī aalla ooo.

30Nēēthī, mēēlīg hatī eeta 'cīg 'yoko uwattī 'cīg hatī au adtuurna nē mēēlīg hatī 'cīg 'yoko adtuurna, 'cīg hatī au uwattī."

Maatteeo 20

Dtēellēn 'cīg awantoothīk dticcianniook cīg manu

¹Baa aduha Yeesu 'gōōl 'cī hatī aayyi habuccieet cī hēētkujjieen aī, "Aaī habuccieet cī hēētkujjieen hī baattī manu 'cī ōkō kōr umwa ngerrenita nē ūlūta eet hiita hakattio manaa cīnnī īcī viinoo.

²Ma urutaa 'cī ēlēmī nēē ngaatī adūmanī dticcianniook 'dinaar hōdēēthōng cī dtiic cī kōr hōdēī, ikia ī'thooīk īhōōggō manaa cīnnī īcī viinoo.

³"Ma baa 'thaa tūrkūwwec ngaalloohoth, ikia ūūk nēē īcī 'cuuho nē uttuuha eet ūgī 'cīg aitiōō hōllōngaa adtican 'giimwa.

⁴Nīngītī aduhaakī īhōōggō annēēkī, 'Ōōt idticattō niig buúk manatōō tōō caannī īcī viinoo nē hatī hūdūmanuung ngagiit 'giiā 'cī abūnnaa.'

⁵Nīngītī ūōō nēēgī. Ma ho, ūūk ūlūta baattī manu eet ūgī tarī, baa aau kōrra lokora nē baa iggiingi kōrra buúk nē aa'nyīk hidticattōō.

⁶"Ma baa 'thaa 'tur baa ūbōhī okoloothīk kōrra, ikia ūūk ūmmūdoothīk eet ūgī tarī 'cīg abīlī haaga, nīngītī ajini īhōōggō annēēkī, 'Abillu ngaati huutub haaga inni?'

⁷"Ēdēcī eeta tīko īnōōnnō anneek, 'Hīnīngītī aitiōō ēētī 'cī alūtteet nē aa'nyeet dtiic tōō.' "Ēdēcī nēē īhōōggō anneek, 'Ōōt idticattō niig buúk manaa caannī īcī viinoo.'

⁸"Ma baa utub lōōcī, ikia othoothīk baattī manu makayyioohit cī dticciannioohu īnnīk, 'Tūū dticcianniook nē ūdūmanuu 'rabbēēt cīggīng, 'thianaaī dticciannioohī cīg adtuurna ī'thōng hōdōlan aag i'thianaanī dtiic īcī ouu.'

⁹"Iita dticcianniooha aag au dtiica 'thaa 'tur 'jiaat nē aggamit 'dinaar hōdēēthōng cī dtiic cī kōr hōdēēthōng.

¹⁰Ma baa au eeta baag atiman dtiic īcī ouu ho, baa ammuhuneek nēēg aī, occa baa haggamma 'rabbēēt 'cīg mēēlīg, au hinnia aggam nēēg buúk 'dinaar cī kōr hōdēēthōng.

¹¹Ma baa aggamit nēēg 'rabbēēt ēlēk, iita ongoongoyyieek nēēg baattī manu.

¹²Baa ūthōōth nēēg aī, 'Iyyia adticanni eeta caag 'thaa hōdēēthōng haaga, nē ūdūmanuu īhōōggō huduktooa hī ngagīt, eet aag hadticaninna huutub, kōrraa 'cī aaburii padtahac ko inni?'

¹³"Ēdēcī nēē dticciannioohit umwa hōrggēēnaa cīnīng anneek, "Gōōna, nga hīdīmanii 'buth ūdūt. Nga nooyyia helemiit naag ngaatī adūmaniini 'dinaar hōdēēthōng cīg dtiic cī kōr hōdēēthōng?

¹⁴'Gaam 'rabbēēt cugunnig bītō. Hadiimi hadūmani naa eet aa aku uruta, 'rabbēēt 'cīg aduhōō hī cugunnig thōng.

¹⁵Hõllõngaa ha'nyahi naa makaa'thít 'cī hadīmanī thõõth 'cī hadiimi 'rabbēētī cīgannīg? Hode iinani nii thõõth 'cī hēēlī naa eet iccig ko?"

¹⁶"Inõõ hatī 'cī aku adtuurnanī õõtī 'cī uwattī nē utuanī õõtī 'cī aku uruta."

Õbōdēēhī Yeesu thõõth cī daahīth cīnnī

(Tigiil Maarko 10:32-34; 'Luuka 18:31-34)

¹⁷Ma baa kõr 'cī õkõõī Yeesu 'Jeru'thalēma, baa õkõõī nēē nuyyiook cīginnīg õmmõtō hī 'ramma ngadiiha nē ūuk uduhaak īhõõggō õnnik,

¹⁸"Hõõ naag 'yioko õthõng 'Jeru'thalēm, ma hatī õica, õkõ hatī õhõppõõcanoothīk Ngeertī Eeto athīnī cīg makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha. Õõ hatī etteedīk nēēg inõõnnō daahīth,

¹⁹nēē hatī aanytīk inõõnnō eet 'cīg hõllõngaa õin 'Judeei, hodoomito inõõnnō nē uukito õthõng hotoddyieek huruccee. Ma urutaa cī waathinniook iyyio, arūgna hatī nēē daahītha."

Laiinit cī morwahitoo

(Tigiil Maarko 10:35-45)

²⁰Ma nīngaata, ikia ūmmūdaak aattī lõhõlēētīg 'Thebedeo Yeesu nē akateek inõõnnō huru'nyia nē ala inõõnnō 'gii 'cī adiim nēēnī.

²¹Nīngītī ajini Yeesu inõõnnō annēēkī, "Ne 'cī adiimi nii ho?" Õdēcī nēē Yeesu anneek, "A'nyīk baañ nuun lõhõlī cīgannīg ko, haau hõdēēthõng õicī a'thiit cunni cobbi nē aau umwaa õicī a'thiit cunni 'cī hidici habuccieetaa cunni."

²²Õdēcī Yeesu īhõõggō anneek, "Hõllõngaa agayyu niig thõõth 'cī ajinnu niig ko, uullu hatī niig ngaatī ahuddu hooppo cī 'cannaanō 'cī hatī hõkō hahudi naana?" Õdēcī nēēg aī, "Occa hahūdda."

²³Nīngītī aduhaakī Yeesu īhõõggō annēēkī, "Dīdī ahuddu hatī niig hooppo caannī, nēēthī, hõllõngaa nganīt 'cī occa haduha nganī 'cī hatī aañ õicī a'thiit caannī cobbi, hode õicī a'thiit 'cī hidici. Baaba 'cī hatī aduha."

²⁴Ma baa athīhī nuyyiooha ūgēēgī 'cīg baag õin õmmõtō thõõth icci ho, iita iliiliyyieek nēēg 'gõõnõgī 'cīg õin 'ramma ho.

²⁵Ma ho, ikia ūtūvva Yeesu īhõõggō ngaatī odoyyii nē õnnik, "Agayyu niig ngaatī arratanī habueēta cīg eet 'cīg hõllõngaa õin 'Judeei eet cīggīng nē aggamit makayyiooha cīggīng īhõõggō 'gõõlaa 'cī õdēēnyanī makaa'thít cīnīng.

²⁶Ma hadticaninnu hī nēēgī. Õõtī 'cī adiim õin makayyioohit hõrggēēnaa cunuung, a'nyīk hidticanoothīk 'gõõnõgī.

²⁷Nē õõtī 'cī adiim uwatteekuung ngagiita, a'nyīk hī appahaca cunuung,

²⁸haau hī Ngeertī Eeto baaaku hikia hidticanoothīk eet, hõllõngaa hidticattoothīk eeta inõõnnō, baaaku ajalana nēē rūgēt cīnnī hēēla eet 'cīg mēēlīg."

Aa'nyīk Yeesu eet 'cīg rubettīg hīcītī

(Tigiiil Maarko 10:46-52; 'Luuka 18:35-43)

²⁹Ma baa ūūnnik Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg 'Jeriko ho, ikia ūnū īnōōnnō lothippiti cobbiēēnī.

³⁰Baa iccioloongan eeta 'cīg maacīg 'cīg rubettīg 'ramma 'gōōla ngadiiha, ma baa athīhī nēēg aī ūvvō Yeesu obokii hī īhōōggō ho, iita eggerenyit nēēg ītō, "Makayyioohit, Ngeertī Daavide, tamaatīheet ngagīta!"

³¹Baa egger'nyeek lothippiti īhōōggō anneek ījjaaktō, ēggērēny hinnia nēēg gērrēēt aī, "Makayyioohit, Ngeertī Daavide, tamaatīheeta!"

³²Nīngītī abīllī Yeesu nē ūtūvvū īhōōggō nē ijin ūnnik, "Adiimmu niig hadakuung naa ne?"

³³Ēdēcī nēēg Yeesu anneek, "Makayyioohit, anyeet hīcītteea."

³⁴Nīngītī ammaannikī Yeesu īhōōggō nē uhum hēbērī cīggīng. Ma hīdīkoothong, īcīttī nēēgī nē ūnnēēcō Yeesu.

Maatteeo 21

Aduhun Yeesu 'Jeru'thalēm bulēēttaa cobbi

(Tigiiil Maarko 11:1-11; 'Luuka 19:28-38; Yōaannē 12:12-19)

¹Ma baa iita Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg ūbōktō hī 'Jeru'thalēm, ikia ūūk nēē īcī Bēthvaje, Muuraa 'cī Olivi nē īthō nuuyiook 'ramma hōōt īcī ouu.

²Baa aduhaak nēē īhōōggō anneek, "Ōōt īcī ūlō 'cī ouu ho, ammūdoothiku hatī thigir umwa 'cī ngayyi hīdīkoothong, 'cī ecebbi nīngaata, 'cī arūmī hī moolīt cīnnī. Ūōkta īhōōggō nē a'nyakthaangu nganīta.

³Mā ajinnuung eet umwaa annekuung, ne 'cī adīmannu ho, uduktaak īttīk, 'Adiim Makayyioohiti.' Ēlēmaakuung hatī thigirēēt nīcī noho."

⁴Nīngītī ūnnī thōōth baa aduha Nyekuci dīdī hī baa aduha pōrōvētaacī aī,

⁵"Nii tīnaatī 'Thionī, cīn nōō habu cunni ngaatī, ovvooyyanī moolītaa cī thigiyo. Aa'nyīk nēē īlē cīnnī hīdīca."

⁶Iita ūōt īdīmanit nuuyiooha hī baa aduhaak Yeesu īhōōggō.

⁷Ōōt a'nyakta nuuyiooha thigir moolītaa cīnnī noho nē ataaddik ceremwa ūgī bahucciinnii cīg thigireetu. Nīngītī ataadōōthīkī Yeesu.

⁸Baa ē'thēdaneek eeta 'cīg mēēlīg ceremwa cīggīng 'gōōla nē aarrik ūgēēgī taba 'cīg baag ē'ngēdda nēēg hēēnī 'gōōla.

⁹Baa uwattī eeta ūgēēgī hī Yeesu īcī ouu nē unuyya ūgēēgī uruta, ēggērēny nēēg vēlēk aī, "Bulēēnīt hī Ngeertī Daavide!" "A'nyīk haggatan Nyekuci eet 'cī aku 'thaarī cīg Makayyiookto!" "Bulēēnīt hī Nyekuc hēētahujjieen!"

¹⁰Ma baa õdõlan Yeesu 'Jeru'thalẽm, iita ukullieek eeta 'jieen 'taaũnatõõ nẽ ijitto ñitõ, "Nganõ occa 'cĩ aku ho?"

¹¹Edẽcĩ lothippiti aĩ, "Yeesu põrõvõtaac 'cĩ aku Naa'tharõta looccaa cĩ 'Galileea."

Yeesu 'Cieethaa cĩ Nyekuci

(Tigii Maarko 11:15-19; 'Luuka 19:45-48; Yõaannõ 2:13-22)

¹²Baa õkõ Yeesu ngaatõ õbõhõõ hõ 'Cieeth cĩ Nyekuci nẽ itiggiawaak eet 'cõg ūütõ nõngata battaali. Ebellaukan nõõ tõrõmõõjõt cõg tuuyyiok 'cõg appahõõnõ 'rabbõõt, hõ eet 'cõg ūütõnõ ngabuuthi'nya.

¹³Nõngitõ annõõkõ Yeesu õhõõggõ, "Aduha 'Buuhi cĩ Nyekuci aĩ, 'Haõ 'cieeth caannõ, 'Cieeth cĩ Laiitto,' au hinnia aarru niig hõõ, 'nõngitõ agu'thõõnõ igorriaaha.' "

¹⁴Ma nõngata, iita eeta 'cõg rubettõg hõ 'cõg õin 'ngoolliak hõ Yeesu 'Cieethaa cĩ Nyekuci, nõngitõ aa'nyõkõ nõõ õhõõggõ vëlõk hõbõttaathõ.

¹⁵Ma ho, iita iliiliyyieek makayyiooha cõg paadõr'nyaannu hõ 'limmanniook cõg nyattal cĩ Mõõ'tha Yeesu, ngaatõ acõnõ thoo'thiok 'cõg õnaat eeta 'cõg adõman nõõnõ nõõ õthõõt 'gerenyi cĩ loholeenu ngaatõ õbõhõõ hõ halang cĩ 'Cieeth cĩ Nyekuci aõnnõ, "Hõdõhõõt Nyekuc, hõnõngitõ Ngeertõ Daavide."

¹⁶Ma ho, ijinit nõõg Yeesu õttõk, "Hõllõngaa athihi nii thõõth 'cõ aduha lohollia ho?" Edẽcĩ Yeesu õhõõggõ anneek, "Eei, hathihi! Hõllõngaa agayyu niig thõõth 'cõ aduha 'Buuhi cĩ Nyekuci aĩ, " 'Ebõn hatõ lohollia hõ õdõlõõt dõhõõtõ?"

¹⁷Nõngitõ õuunnõkõ Yeesu 'taaõn nõõ õuk õicõ õlõ cĩ Bõthani, ngaatõ baa õkõ oongiyi.

Accõn Yeesu 'mõõnõc

(Tigii Maarko 11:12-14,
20-24)

¹⁸Ma baa õtõngaa Yeesu loohoth cõnnõ, ikia adak õnõõnnõ magõthõ nõõ i'thianaaõ õuk õicõ 'taaõnõõ,

¹⁹ma 'gõõla ngadiiha, ikia udtuuha nõõ 'mõõnõc. Ma baa õkõ acõn ko, hõllõngaa hinnia ammõda 'mõõnõ buúk, acõn bõllõõk diooni. Nõngitõ accõnõ 'mõõnõc annõõkõ, "Hõllõngaa 'thõõt hatõ abbiiri tarõ õdõt!" Ma hõdõkoothong õdõhõõk hõõt nõõcõ noho.

²⁰Baa õnaat nuyyiooha thõõth 'cõ õdõhõõknõ 'mõõnõcõ hõdõkoothong ko gõrrõõt.

²¹Nõngitõ aduhaakõ Yeesu õhõõggõ annõõkõ, "Má a'nyaku niig lemiinit nõõ hõllõngaa õccaaddu thõõth umwa, haduhaakuung dõdõ, occa adõmannu thõõth 'cõ hadõmaneehi naa 'mõõnõc icci ho, nõõ occa adõmannu thõõth 'cõ õllõõan buúk. 'Yoko 'thõõt uduktaak muur icci hõbõllõõgothoothõõk bõlõc cobbi, occa adõmanõ.

²²Má a'nyaku niig lemiinit hatõ alaiinnu, aga Nyekuci ngaatõ aa'nyuung 'gii 'cõ ajinnu niig ko."

Ajin eeta makaa'thõõt cĩ Yeesu

(Tigii Maarko 11:27-33; 'Luuka 20:1-8)

²³Baa õkõ aduhun Yeesu nîngîtî õbôhõõ hî halang cî 'Cieeth cî Nyekuci n  illiman eeta, ma ho, ummuddiaak makayyiooha c g paad r'nyaannu hî makayyiook c g eetuk  n o nn  n  ijinit  it k, "Amm da nii makaa'th t 'c  ad man  thoo'thiok iccig ko  na? Aa'nyi ngan ?"

²⁴ d c  Yeesu  h o gg  anneek, "Ha'nyahi naa bu k jin   t umwa hî ngagiita, m   d ccaangu, haduhaakuung hat  naa bu k ngagiit 'g  l 'c  hamm daan  makaa'th t 'c  had man  thoo'thiok iccig ko.

²⁵Ngan  baa 'c  aa'ny k Y aann  makaa'th t 'c  aggam  k  eet baattithimo? Aa'ny k baa Nyekuci hode aa'ny k eet 'c  holli    haaga?' Iita ijitto n  g nyaagwaana  it , "M  ha  h t k, 'Aku h  tahujjieen,' ajinneet hinnia hat  annekeet, 'N  baa h ll ngaa elemmu  n o nn  inni?'

²⁶"N  ma hanneek, 'Aku hî eeta,' hiteelli naag eeta, h n ng t  ammuk n  g v l k a ,  n Y aann  p r v taac."

²⁷N ng t   d c  n  g Yeesu ann  k , "H ll ngaa hagayya." N   nn k Yeesu  h o gg , "H ll ngaa th  haduhaakuung naa bu k ngagiit had mani naa thoo'thiok iccig makaa'th ta  na.

Dt  ll n 'c g awantooth k buul 'ramma

²⁸"N   th o th Yeesu  , h dt banaakuung 'yoko naa ngagiit dt  ll n  g  c  eet umwa 'c  a'nyak buul 'ramma. N  hat  uduktaahaangu th o th 'c  ammuku niiga. Baa õk  annek nyakangaan umwaa ngeer n  cobbi, 'B t aatt  dticcianno  manat   caann   c  viinoo k r nicci!'

²⁹ d c  ngeer n  a , 'H ll ngaa h k ,' ma uruta, ikia  t h  muh   t c nn , n ng t   k o   manat  .

³⁰"Ma n ngaata,   k uduhaak maa'nyia ngeer n  'c  hidici, th o th nicci diooni.  d c  ngeer n  a , 'H k  hat n  nyakangaan,' n  iitti   h ll ngaa  k  bu k.

³¹"Ma ammuku niig, occa buulenit iina 'c  ath h  th o th 'c  aduhaak maa'nyia ho?"  d c  paad r'nya 'c  obbitig hî makayyiook c g eetuk a , "Buulenit 'c  ouu." N ng t  aduhaak  Yeesu  h o gg  ann  k , "Haduhaakuung naa ngagiit th o th d d , aduhun hat  eeta 'c  al t occoro h  'waa'ngiak habuccieet c  Nyekuci  c i ouu h  ngagiita!"

³²H n ng t  baa aku Y aann  Batitta hikia heteretheehuung 'g  l 'c  ab nnaa h c  adiim Nyekuci n  baa hinnia h ll ngaa elemmu niig  n o nn , baa au  l  m  eeta 'c  al t occoro h  'waa'ngiak  n o nn . Tananga baa icittu niig thoo'thiok iccig  l  k, baa h ll ngaa uunniku 'th ccan  t cugguung n  elemtu  n o nn ."

Dticcianno ook c g mana c  viinoo

(Tigil Maarko 12:1-12; 'Luuka 20:9-19)

³³Ith h t dt  ll n  g  'c g awantooth k a , "Baa aa  eet umwaa 'c   k  atiboolan h  n c g viinoaak n   l  k araan hirriaman n  ada 'look 'c  ammacc  viino n 

ëttëēd lobelī 'cī behiitto. Ma nīngaata, ikia ūtūngēēhī mana cīnnī ho eet ūgī hebehit, nīngītī ōkōōtī hēērōna looccaa umwaanī.

34“Ma baa ikia kōrra cī janiitto, ūūk ī'thōōa nēē dticcianniook cīgīnnīg hōōt hī dticcianniook baag ūūnnīkī nēē mana cīnnī cī viinoo, hōōt ha'nyaktaak īnōōnnō viino 'cī ibbiira.

35Au hinnia aggam bekiooha dticcianniook cīgīnnīg ko nē uukito umwa nē uruhit umwa nē ohoddia 'cī īīn iyyio biyyiēēnī.

36Ma ho, ī'thō nēē dticcianniook ūgī tarī, 'cīg mēēlīg īllōōan baag oou, hōōt hī īhōōggō. Ōō hinnia adīman bekiooha baag ūūnnīkī ēētī mana īhōōggō buúk 'buth, 'gōōlaa ībaalī dioo noho.

37“Ma baa urutaa cīnnī, ikia ī'thooīk maa'nyia ngeerīnī dēēdē, hīnīngītī ammuk nēē aī, ‘Horoong hatī ūō i'ngolli loholeec caannī.’

38“Ma baa acīn nēēg buulenit cī baattī manu ho, iita utuhattōō nyaagwaana īitō, ‘Ngeerīnī niccieeni, aku hatī arigth mana, huruhit īnōōnnō! Nē hootti mana icci hīī cīnaac.’

39Nīngītī aggamī īnōōnnō nē utugurrieek tērētēraa cī manu nē ūōt uruhit nīngaata.

40“Nēēthī hoti ho, ma occa hatī ūbōda baattī manu, aku occa hatī adahī dticcianniook cīg manu ho ne?”

41Ēdēcī paadīr'nya 'cīg obbitig hī makayyiook cīg eetuk aī, “Aku hatī aruk nēē īhōōggō 'gōōlaa 'cī abathī gērrēēt. Nē hatī aa'nyīk nēē mana cīnnī ho, eet 'cīg hatī ē'ngēraak īnōōnnō viino 'cī abbiiri, kōr 'cī hatī ajaniini mana cīnnī ho.”

42Nīngītī annēēkī Yeesu īhōōggō, “Agayyu niig baa aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, ‘Ikia īī tiir bēē baa abūrī tehe'nyiooha gērrēēt hīllōōan 'gōōnōgī vēlēk.

'Gii 'cī baa adtican Makayyioohiti cieeni, nē ubulaneet ngagīt gērrēēt ūdūt.’

43“Nēēthī hoti ho, haduhaakuung naa ngagiit hanneekuung, aggammiaa hatī habuccieet cī Nyekuci hī ngagiit nē aa'nyīhoothīk eet 'cīg hatī adtican thoo'thiok 'cīg accamana Nyekuci.

44Nē ēētī 'cī hatī adaaca bēē cieeni, aduuli hatī nēē hīī 'thīī. Nē ēētī 'cī hatī adhukiaak bēē niccieeni, ōrōyōōhanni hatī nēē buúk hīī lōōcī 'thīī.”

45Ma baa athīhī makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī Vari'theeī dtēēllēn 'cīg awanteek Yeesu thōng ko, iita agayyiōōthī nēēg īitō, ūko ōthōōth Yeesu īhōōggō.

46Nīngītī atarraabanī nēēg 'gōōl 'cī adiim ababuuthanī īnōōnnō, nēēthī hinnia, baa itieelli nēēg lothippit, hīnīngītī baa ammuk lothippiti aī, īīn Yeesu pōrōvētaac.

Maatteeo 22

Dtēellēn 'cīg awantoothīk nyahūūta
(Tigil 'Luuka 14:15-24)

- ¹Baa aduhaak Yeesu eet dtēellēn 'cīg awantoothīk thōng tarī anneek,
- ²"Aaī habuccieet cī hēētkujjieen hī habuui 'cī akūmaneek karrama cī nyahūūta cī ngeerīnī.
- ³Baa ī'thō habuui nicciee dticcianniook cīgīnnīg hōōt ha'nyakta eet cīg karramaawak, abūrī hinnia eeta ngaatī auuni.
- ⁴"Nīngītī ī'thōōi dticcianniook cīgīnnīg ūgī tarī annēēkī, 'Uduktaak eet 'cīg au karramaawa ūttīk, hūkūmaneeha naa karrama ēlēk, hetteedi olī'nya hī tīn 'cīg adīhī nē ūkūmanoothīk 'gii vēlēk jurrung. Iita karramaawa.'
- ⁵"Hōllōngaa hinnia athīhī eeta tīko, nīngītī ūoī 'goolliohī cīggīng, ūkō umwaa ūcī mana cīnnī, ūkō umwaa ūcī dūkaan cīnnī.
- ⁶Nīngītī aggamī ūgēēgī dticcianniook cīg habuuak ko nē ūdīmanit 'buth nē uruhit thōng buúk.
- ⁷Baa aku alīlī habuui gērrēēt ūdūt nē ī'thō ūrūta cīgīnnīg hōōt huruhit mīrōk tīko nē ūtūūth 'taaūn cīnnīng.
- ⁸"Nīngītī aduhaakī dticcianniook cīgīnnīg annēēkī, 'Hūkūmaneeha karrama cī nyahūūtaaō ēlēk, nēēthī hinnia, occa baa hōllōngaa havva naa eet iccig.
- ⁹Ūōt utuvuyyia eet 'cīg ammūdaannu 'goolliohī vēlēk hiita karramaawa.'
- ¹⁰Nīngītī ūoī dticcianniooha 'goolliohī nē uluttia eet vēlēk 'cīg ammūda nēēgī, 'cīg abūnnaa hī 'cīg abathī nē ikia ūbbīt 'cieeth cī karramaaō.
- ¹¹"Ma baa aku acīn habuui heerinnoook cīgīnnīg ko, ikia ūmmūda nēē eet umwa 'cī baa hōllōngaa ahimit ceremwa cīg nyahūūtaawak.
- ¹²Nīngītī ajini nēē ūnōōnnō annēēkī, 'Ēlē 'gōōna, adukna hatī nii 'gōōlēēna, aitioonni ceremwaana cīg nyahūūtaawak tōō ho?' Baa aitiōō thōōth 'cī aduha ēētī nicciee tōō.
- ¹³"Nīngītī annēēkī habuui dticcianniook cīgīnnīg, 'Ecebit ūnōōnnō athīn hī 'thoo vēlēk nē udhukteeju ūnōōnnō battala muguratōō, ngaatī hatī arruuēnī nē adak nyīgīt cīgīnnīg huciitha.'
- ¹⁴"Hīnīngītī mēēlīg eeta 'cīg avvaa thōng nē ūtō ūdīcīg 'cīg eberriaa."

Thōōth 'cī adūmanī eeta cīg 'Judeei occoro
(Tigil Maarko 12:13-17; 'Luuka 20:20-26)

- ¹⁵Ma nīngaata, ulutti Vari'theei, ūōt ūkūmatteek 'gōōl 'cī hatī aggamī Yeesu thoo'thiohī cīgīnnīg.
- ¹⁶Ma ho, ī'thooyyia nēēg nuyyioook cīggīng hōdēē hī eet cīg ūrōōdē, hiita hī ūnōōnnō. Iita uduktaak nēēg ūnōōnnō ūttīk, "Limmannioohit, hagayyi naag ūnī eet

'cī abūnnaa nē allimani thōōth cī Nyekuci 'gōōlaa 'cī ūn dīdī. Acini nii eet vēlēk 'gōōlaa 'cī aduhōō thōng nē hagayyia ngaatī hōllōngaa ūūhūī thōōth 'cī allimani, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg aduhaaki eeta 'cīg obbitig nganiita.

¹⁷Duhaaheet da muhēēnīt cunni, aūlan ngaatī hadūmanēēkī occoro habu cobbi cī 'Rooma hode aitiōō?"

¹⁸Baa aga Yeesu muhēēnīt cīnīng 'cī abathī ho, nīngītī annēēkī īhōōggō, "Niig olo'ngiaaha cieegi! Adiimmu ēdēttaangu thōng inni?

¹⁹Iltāāi da 'rabbaacit 'cī hūtūrī 'cī adūmannu occoro ho ngaati." Nīngītī a'nyahaakī nēēg īnōōnnō 'dinaar hōdēēthōng,

²⁰nē ikia ijin Yeesu īhōōggō ūnnīk, "Cī nganī 'thooura 'cī a'nyak 'rabbaacit ciee ho nē 'cī nganī teheediniti 'cī aaī 'rabbaacitaa cī ho?"

²¹Ēdēcī nēēg anneek, "Cī habu cobbi cī 'Rooma." Ēdēcī Yeesu anneek, "Aanytīk habu cī 'Rooma hēlēggī cīgīnnīg nē aanytīhu Nyekuc hēlēggī cīgīnnīg."

²²Baa abulan thōōth 'cī ēdēcī Yeesu īhōōggō ho gērrēēt ūdūt, nīngītī ūūnnīkī nēēg īnōōnnō nē ūōta.

Alliman Yeesu thōōth 'cī arūgnaanī eeta daahītha

(Tigii Maarko 12:18-27; Luuka 20:27-40)

²³Baa hōllōngaa ēlēmī Thaduthee ngaatī occa arūgnaanī eeta urutaa cī daahīthōō tarī. Ma kōr niccia noho, iita ijinit nēēg Yeesu ūttīk,

²⁴"Limmannioohit, baa aduhaakeet Mūū'tha ngagīt aī, má adaahī ēētī nga ha'nyak lōhōlī, occa ūlōm 'gotonna ngaatībōyyī, hātī hittiraak 'gōtōnī baa adaak lōhōlī.

²⁵Nē 'yioko, baa aattīg 'gōtōnī tūkīramma 'cīg baag harūmeenna ngaati. Ikia ū'thūwanōō 'cī oou nē adaaha, nēēthī, hīnīngītī nga hittira lōhōlī, ikia ūtūngēēhī ngaa cīnnī 'gōtōnī.

²⁶Iita adaahito 'goatoonoggia hōdēī hōdēī ūthōng hōdōlan daahīthī 'gōtōnī cīnīng 'cī ūn nyangorori.

²⁷Ma baa uruta, ikia adaak ngaatībōyyī nicciee buúk.

²⁸Nēēthī 'yioko, 'cī nganī occa hatī ngaa nicciee eetinii 'cīg ūn tūkīramma ūn 'gōtōn ko, hatī kōr 'cī ūrūgūthaaī Nyekuci eet? Hīnīngītī baa olomit 'gōtōnī 'cīg ūn tūkīramma ho vēlēk īnōōnnō?"

²⁹Ēdēcī Yeesu anneek, "Ē'thēcattu nīngaata, hīnīngītī nga agaac niig 'Buuk cī Nyekuci hode makaa'thīt cīnnī.

³⁰Nē kōrraa 'cī hatī aa'nyīkī Nyekuci eet hūrūgtarī, hōllōngaa hatī a'thūwanni ngaaī hode iittiōō hatī hōllōngaa a'thūwan eeta 'cīg maacīg ngaaī, aauto hatī nēēg hī aajīlēēta cīg hēētkujjieen.

³¹Nē thōōth 'cī arūgnaanī eeta daahītha tarī, nga baa itigiilit niig thōōth baa aduha Nyekuci aī,

³²'Hīnī naa Nyekuc cī Abūrahāmī, Nyekuc cī I'thaako hī Nyekuc cī Yakobo.' ūn nēē Nyekuc cī eet 'cīg arūgī, hōllōngaa īn Nyekuc cī daakiahū.'

³³Ma baa athīhī lothippiti 'limman cīnnī ho, iita a'ngalilli nēēg gērrēēt.

Aduha Yeesu tilooinit 'cī tiiri

(Tigii Maarko 12:28-34; 'Luuka 10:25-28)

³⁴Ma athīhī Vari'theei ngaatī anyamūtanaanī Yeesu Thadutheeī ho, iita ūrūmīt nēēg eleeti cīggīng.

³⁵Nīngītī aku ajini Vari'theeniti umwaa 'cī aga nyattal cī Mūū'tha jurrung Yeesu, ngaatī aku attīmanī īnōōnnō ajini annēēkī,

³⁶"Limmannioohit, tilooinit iina 'cī tiiri nyattaala?"

³⁷Ēdēcī Yeesu anneek, " 'Mīnnan Nyekuc Makayyioohit cunni 'thīnītaa cunni vēlēk, hī loriiāa cunni vēlēk hī muhēēttaa cunni vēlēk.'

³⁸Tilooinit 'cī oou 'cī tiiri tilooitaa cī Nyekuci vēlēk cieeni.

³⁹Nē aduhōō 'cī īn 'ramma hī 'cī oou thōng aī, 'Mīnnan eet 'cī aaronnu haau hīcī ammīnani ēlē cunni.'

⁴⁰Aggam tilooiniti 'cī īn 'ramma ho, tilooinit vēlēk hī thoo'thiok cīg pōrōvētaa'nyanu."

Ngeertī nganī Krīstō?

(Tigii Maarko 12:35-37; 'Luuka 20:41-44)

⁴¹Ma baa nga alūtī Vari'theei ngaatī hōdēēthōng, ikia ijin Yeesu īhōōggō īnnīk,

⁴²"Ammuku niig Krīstō nganī? Ngeertī nganī nēē?" Ēdēcī nēēg īnōōnnō anneek, "Īn nēē ngeertī Daavide."

⁴³Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Nē baa aa'nyīk Lorii 'cī Īllēēmīth Daavide hūtūvvū īnōōnnō hīnnīk 'Makayyioohit' hutuno? Hīnīngītī baa aī nēē,

⁴⁴"Aduhaak Makayyioohiti Makayyioohit caannī anneek, "Cioloongan ngaati attiaa caannī cobbi īthōng haggam mīrōk cugunnig."

⁴⁵Mā baa aū Daavide anneek īnōōnnō, 'Makayyioohit,' aga nēē ngaatī īnnī ngeerīnī hutuno?"

⁴⁶Baa aitiōō ēētī 'cī ēdēcī īnōōnnō tōō, ma baa urutaa cīnnī, iittiōō ēētī 'cī nga ēhēggēēyan hijin īnōōnnō thoo'thiok ūgī tarī tōō.

Maatteeo 23

Accīn Yeesu makayyiook cīg 'Judeei

(Tigii Maarko 12:38-40; 'Luuka 11:37-52;

20:45-47)

- ¹Baa aduhaak Yeesu lothippit hī nuyyiook cīgīnnīg anneek,
- ²“²Íñ Vari'theei hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha, eet 'cīg arigth makaa'thīt cī Mūū'tha.
- ³Íthīhīt ìhōõggō nē ìdīmattu thoo'thiok vēlēk 'cīg aduhaakuung nēēgī. Ma thī hinnia hadīmannu thoo'thiok 'cīg adtican nēēgī, hīnīngītī hōllōngaa adtican nēēg thoo'thiok 'cīg alliman nēēgī.
- ⁴Écēbēēkī nēēg eet ijgio 'cīg adīddīngī 'gaaū'nyaannī cīggīng nē hōllōngaa ēēl ìhōõggō hīdīc haaga buúk.
- ⁵“Adīman nēēg thoo'thiok vēlēk, aī hātī hīcītteet eeta. Ecebeek nēēg òlēēt 'cīg eheedothoothīk thoo'thioha cīg Nyekuci nē itihimit ceremwa 'cīg uuttik 'cīg eceboothīk 'lōõrōngīta 'cīg ëllēēmīthī.
- ⁶Accamana nēēg 'goolliok 'cīg itieelini eeta ìhōõggō korrioohī 'cīg obbitig, hī ngaatī iccioloonganī dtaabītī 'cīg tiirik 'Cieethinii cīg Laiittak.
- ⁷Accamana nēēg ngaatī ì'thaaī eeta ìhōõggō 'cuuha annēēkī, ‘Limmanniook.’
- ⁸“Occa hōllōngaa annekuung eeta, ‘Limmannioohit,’ hīnīngītī a'nyaku niig 'limmannioohit hōdēēthōng nē aduhoonnu niig vēlēk iiginnu 'gōtōn hī ngōnat.
- ⁹Nē ma hauyyu eet umwa loota nīnga hanneku, ‘Nyakangaan,’ hīnīngītī Nyekuc dioo hēētahujjieen 'cī ñīn Maa'nyu cī loriēēt cugguung.
- ¹⁰Hode ma hauyyu eet umwa hanneku, ‘limmannioohit,’ hīnīngītī aaī ëētī hōdēēthōng 'cī ñīn 'limmannioohit, ìnōõnnō Krīstō.
- ¹¹Aanytīk eet cobbi hōrggēēnaa cunuung hī dticciannioohit cunuung.
- ¹²Hīnīngītī ëētī 'cī õdōng ëlē cīnnī hīllōōan 'gōõnōgī, aa'nyīhoothīk hatī hī hīdīca nē ëētī 'cī aa'nyīk ëlē cīnnī hī hīdīca, odo'ngi hatī nēē hī maka.
- ¹³“Pīrnānīt hī ngagiit 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha hī Vari'theei, niig olo'ngiaaha cieegi! A'nyuuggu niig habuccieet cī hēētkujjieen hēbērēēnnī cīg eetuk. Nē aitiōō niig hōllōngaa occa aduhunnu habuccieet cī hēētkujjieen hode ëlēmaaku eet 'cīg adiim aduhuni.
- ¹⁴Pīrnānīt hī ngagiit 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha hī ngagiit Vari'theei. Olo'ngiaaha cieegi! Arratanaannu ngaatībōyyī'nya ijgio oloooyyiohī cīggīng nē alayyioou lothippita hūnūūk, hātī hicittuung eeta. Uukuung hatī Nyekuci ngagiit gērrēēt ûdūt.
- ¹⁵“Pīrnānīt hī ngagiit 'limmanniook cīg nyattaalak hī Vari'theei, olo'ngiaaha cieegi! Ovvooyyu loonyin hī būlūccwa vēlēk, hātī aanytīk eet hōdēēthōng hī nuyyioohit cunuung nē má ammūdaannu ho, aa'nyiku habath gērrēēt hī ngeertī 'gwoo 'cī aalla ooo haau hī niiga.

¹⁶“Piīrnanit hī ngagiit ti’thittiook ‘cīg eet ‘cīg rubettīg! Hīnīngītī allimannu niig eet anneeku, hōllōngaa tiir ngaatī abūtanī ēētī ‘Cieethaa cī Nyekuci. Nē iittihu tiir ngaatī abūtanī eet umwaa, ‘Daab ‘cī aā ‘Cieethaa cī Nyekuci.’

¹⁷Niig ‘gii’thiaha ‘cīg iiginnu rubettīg ko! Iina ‘cī illōōan, ‘daab hode ‘Cieeth cī Nyekuci, ‘cī aa’nyīk ‘daab hēllēēm ko?

¹⁸Nē tarī ainnu niig, ‘Má abūtan ēētī umwaa ‘thaarī cīg altaarī ‘cī ūbboorini ‘gaarrieeniti, aitiōō lōbūtī tīho hōllōngaa aggam eet nē má abūtan ēētī ‘thaarī cīg ‘baaninit ‘cī aā altaarīa, lōbūtī thī dēēdē niccia!

¹⁹Niig eeta ‘cīg iiginnu rubettīg ko! Iina ‘cī illōōan, ‘baaninit hode altaarī ‘cī aa’nyīk ‘baaninit hi’ngiranī ho?

²⁰Nēēthī hoti ho, ēētī ‘cī abūtan, hīnīngītī nīngītī ūbboorini ‘gaarrieeniti, abūtan altaarīaa ‘cī ūbboorini ‘gaarrieeniti hī hēlēggī vēlēk ‘cīg aattīg nīngaata.

²¹Nē ēētī ‘cī abūtan ‘Cieeth cī Nyekuci, abūtan ‘Cieeth cī Nyekuci hī eet ‘cī aā ‘Cieetōō cī Nyekuci.

²²Nē ēētī ‘cī abūtan ‘thaarī cīg hēētkujjieen, abūtan nēē dtaaba cī Nyekuci nē tarī ūbūtan ‘thaarī cīg eet ‘cī aayyi dtaaba ho.

²³“Piīrnanit hī ngagiit ‘limmanniook cīg nyattaalak hī ngagiit Vari’theei, olo’ngiaaha cieegi! Aa’nyiku niig Nyekuc ‘baaninit ‘cī abadtēc ‘cī aā hī hēēt ‘cī hidici ‘cī aarīhoothīk ‘diaatatōō nē ataario’thu thoo’thiok ‘cīg ūkōmī cīg nyattaalak ‘cīg aattīg hī, būnnai hī tamaati hī ngaatī hathīknī Nyekuc. Abūnnaa ngaatī aa’nyiku Nyekuc ‘baaninit ‘cī abadtēc nē abathī ngaatī ataarro’thu thoo’thiok cīg Nyekuci ‘cīg aaddi.

²⁴Niig ti’thittiooha ‘cīg rubettīg ko! Acīccīhannu niig maam ‘cīg a’nyak ‘thūūlūl, hātī hiittiōō hōllōngaa akuuyyu ūhōōggō nē ukuuyyu nyaakaal.

²⁵“Piīrnanit hī ngagiit ‘limmanniook cīg nyattaalak hī ngagiit Vari’theei. Olo’ngiaaha cieegi! Ūgīnnu niig eet ‘cīg uu’nyu hooppo’nya hī hēddēmī battaali hītō tēllīg nē ūtūngteehu ūttōō hītō ‘riiring, haauto hī ‘thinneeti cugguung ‘cīg abbī’thī ūbōlōbēē’thīt hī muru’thēēt ko!

²⁶Nii Vari’theeniti ‘cī ūnī ruben ko! Tūūny nōō hooppo hī hēddēm ūttōō nēēthī hatī ūtēlla battaali buúk.

²⁷“Piīrnanit hī ngagiit ‘limmanniook cīg nyattaalak hī ngagiit Vari’theei. Olo’ngiaaha cieegi! Aattiyyu niig hī ‘lōōhīta ‘cīg adaiini eeta ‘cīg arrūūbī helleemito battaala nē ūttōō, ūko nēē abbī’thī ūmmē cīg eet ‘cīg adaahito hī ‘gii vēlēk ‘cī ūn ‘riiring.

²⁸Nēēthī ‘gōōla hōdēēthōng, acīnnuung eeta battaala iiginnu eet ‘cīg abūnnayyu nē ‘thinneetinitōō cugguung, ūko nēē iiginnu olo’ngiaak hī ‘thēccanniook.

²⁹“Piīrnanit hī ngagiit ‘limmanniook cīg nyattaalak hī ngagiit Vari’theei. Olo’ngiaaha cieegi! Ehenyittu niig nē ūkūmattu ‘lōōhīt cīg pōrōvētaa’nyanu hī cīg eet ‘cīg abūnnaa.

³⁰Nēēthī iittu, ‘Má baa hūrūmteea hōdēī hī hībaangī, occa baa hōllōngaa haruka pōrōvētaa’nya hōdēī hī īhōōggō.’

³¹Má othoo’thu noho, ūhōppōōcannu niig eleeti cugguung ēmmēn, ainnu iiginnu lōhōlī cīg eet baag aruk pōrōvētaa’nya.

³²Idīmanit noho, edecciaak dtiic baa i’thiattaaī maajihu!

³³“Niig lohollia cīg hūkaa’nyanu ho! Alītannu hatī niig ukēēnīt cī ‘gwoo ‘cī aalla ūdūt hutuno?

³⁴Hī’thōōwakuung naa pōrōvētaa’nya hī eet ‘cīg īggēēnyīth hī eet ‘cīg alliman nyattal cī Nyekuci. Aruku hatī ūgī, nē otoddoyyieehu ūgī hurucciēētī nē uuktu ūgī ‘Cieethinii cugguung īcīg Laiittak nē itiggiayyu īhōōggō ‘taaūnnioohī.

³⁵Nēēthī hoti ho, eheellu hatī niig daahī’thiook cīg eet vēlēk cīg Nyekuci, i’thianaanī hī eet ‘cī abūnnaa, Abeele hōdōlan ‘Thakaria ngeertī Berekia, baa aruku hōrggēēnaa cī ‘Cieeth cī Nyekuci hī altaarī ‘cī ībboorini ‘gaarriēēna.

³⁶Haduhaakuung dīdī, uukennu hatī niig eeta cīg irki’nyia iccig ko, hīnīngītī thoo’thiok iccig vēlēk!

Ammīnan Yeesu ‘Jeru’thalēm

(Tigil ‘Luuka 13:34-35)

³⁷“Niig eeta cīg ‘Jeru’thalēmī! Urukutu niig pōrōvētaa’nya nē ohoddiaau eet ‘cīg ī’thooyyiakuung ngagiit biyyiēēnī. Baa hatabi tabattī hiriiri halūtaannuung ngagiit hī tūhūlūc aagōōng alūtaak lōhōlī cīgīnnīg havvuutōnī cīgīnnīg. Hōllōngaa hinnia ēlēmaakaangu buúk.

³⁸Īcīnīt nōō, ūtūngoothīk ‘cieeth cunuung cī Nyekuci aau haaga.

³⁹Nē haduhaakuung dīdī, iittiōō hatī hōllōngaa acīnnaangu niig nganīt tarī ī’thōng othoothit ītō, ‘A’nyīk Nyekuc haggatan eet ‘cī aku ‘thaarī cīg Makayyiookto!’ ”

Maatteeo 24

‘Thaaninit cī ‘Cieeth cī Nyekuci

(Tigil Maarko 13:1-2; ‘Luuka 21:5-6)

¹Ma baa ūtūngeek Yeesu ‘Cieeth cī Nyekuci, iita ithithattaak nuyyiooha cīgīnnīg īnōōnnō ‘gōōl ‘cī ehenytiini ‘Cieeth cī Nyekuci hēllēēm gērrēēt.

²Nē ikia ijin Yeesu īhōōggō īnnīk, “Acinnu niig ‘cieethi niccig vēlēk, haduhaakuung dīdī, ī’thaanni hatī hiittiōō bēē ‘cī ataadothoothīk ‘gōōnī tōō!”

Tilooinit cī ‘cannanō

(Tigil Maarko 13:3-13; ‘Luuka 21:7-19)

³Ma baa urutaa cīnnī, baa nga iccioloongan Yeesu loota ūbūtaa cī Muur cī Olivi, iita ummuddioothīk nuyyiooha cīgīnnīg īnōōnnō ēmmēn nē ijinit ūttīk, "Adīmanni hatī thōōth ciee hatīngaan? Ne hatī 'cī ētēr'tha aī, akuu hatī niina, hī decciaanīt cī lootu?"

⁴Ēdēcī Yeesu aī, "Icīnīt jurrung nē ma haa'nyiku eet umwa higgoaluung ngagiita.

⁵Hīnīngītī mēēlīg hatī eeta 'cīg au aī, 'Hīnī naa Krīstō.' Īggōōl hatī nēēg eet 'cīg mēēlīg.

⁶Athiknu hatī thoo'thiok cīg joreenu nē ma hi'ngolinnu. Aluba 'thēk hatī hēlēggī 'cīg aattīg hoti, nēēthī nēē hatī nga aku decciaanītī cī lootu.

⁷Aruhōō hatī loonyina hī loonyin nē urukto habucciee'nya hī habucciee'nya. Aku hatī nyarōnī nē ūmmōōnnī hatī hirihidtihi looc loonyinii 'cīg mēēlīg.

⁸Ma iita ēdēēnyta thoo'thioha cieegi, agayyiooth ūtō, ūtī ciee 'thianaanīt cī thoo'thiok 'cīg abathī gērrēēt.

⁹"Aggamiinnu hatī nē aarrihoothihu baabuuth nē uukteu hode aruheennu thōng buük. Akannannuung hatī eeta cīg loonyin vēlēk, hīnīngītī nganīita.

¹⁰Waathinniook tīko, mēēlīg hatī eeta 'cīg ūūnnīk lemiinit, ūhōppōōcanōō nē aaburroo nyaagwaana.

¹¹Mēēlīg hatī pōrōvētaa'nya 'cīg hōllōngaa ūn dīdī, 'cīg au atalmaanyan eeta.

¹²I'thanothoothīk hatī bathi looc nē iittiōō hōllōngaa ammīnanōō eeta 'cīg mēēlēēgī.

¹³Nēēthī, ēētī 'cī ēlēmma nganīit I'thōng decciaanīt cī lootu, eelliaa hatīnī.

¹⁴Nē irrioonni hatī nyeemuut 'cī abūnnaa cī habuccieet cī Nyekuci loonyini vēlēk, hātī hīthīhīt eeta vēlēk, nēēthī hatī ikia decciaanītī cī lootu."

'Thērēt 'cī abathī hī Nyekuc

(Tigiii Maarko 13:14-23; Luuka 21:20-24)

¹⁵Nē ūthōōth Yeesu tarī ūtī, "Aaī hatī kōrra 'cī acinnu niig "gii 'cī abathī gērrēēt 'cī a'nyaha 'ribban,' abīlī Ngaatī Ellēēmīth 'Cieethaa cī Nyekuci, hī baa aduha pōrōvētaacī Danieele aī, anneek eet 'cī agili thōōth icci, thīik jurrung!"

¹⁶Má aattiyyu niig looccaa cī 'Judeea korriook nicciag, ivvirit ūōt hōrōmēētī.

¹⁷Má aaī ūlīlaa cī 'cieeth cunni, ma halluuccia hakuu 'cieetōō aī ijjia 'tiha 'giimwa.

¹⁸Má aaī manatōō, ma haini ūnya hobodooth ūtīcī olu hūūk hittiha cērēm.

¹⁹Abathī hatī gērrēēt korriook nicciag, hī ngaaī 'cīg a'nyaki hī 'cīg ūrōōktī lohollia.

²⁰Alayyio gērrēēt, hātī hiittiōō hōllōngaa airru tagūūtha hode Kōrraa cī 'Yiommaanō.

²¹Korriook hatī 'cīg 'cannan cobbi gērrēēt tīko, 'cī nga haau nganīngītī ēhēnytaanī Nyekuci looc nē hōllōngaa hatī aku 'cannani 'cī aaī hoti tarī ūdūt.

²²Má hōllōngaa ohodeek Nyekuci korriook tīko hītō huturig, aitiōō hatī ēētī 'cī arūgī tōō. Nēēthī, hīnīngītī eet 'cīg ēbēra nēēnī, ohodeek hatī nēē korriook tīko hītō huturig.

²³Waathinnioohī tīko, má annekuung eet umwa, 'Krīstō cieeni!' Hode, 'Īnōōnnō caanī!' Ma helemmu ūdūt.

²⁴Hīnīngītī au hatī krīstō'nya hī pōrōvētaa'nya 'cīg hōllōngaa īn dīdī nē idticanit thoo'thiok 'cīg īnaat eeta gērrēēt, hīttīmanit ngaatī īggōōlī eet 'cīg ēbēra Nyekuci buúk.

²⁵Agaac ītō heterethuung naa īcī ouu vēlēk.

²⁶"Nēēthī, má annekuung eet umwaa, 'Aaī Krīstō horrwatōō 'cī ūdōhōhī kak,' ma hooyyu ītīho! Nē má aduha eet umwaa aī, 'Agu'thi nēē ngaamwaanī,' ma helemmu ūdūt!

²⁷Aaī hatī kōrra 'cī akuuni Ngeertī Eeto hī bōrōhēēcī 'cī ammadī, 'cī aku īcī uruto, acīn eeta īcī ūkōlōōthīkī kōrra vēlēk nē aaī hatī kōrra cī akuuni Ngeertī Eeto noho.

²⁸Alūtī hodobwaana ngaatī aayyi 'gii 'cī adaaha."

Kōr 'cī uppwaannanī Ngeertī Eeto

(Tigiiil Maarko 13:24-27; 'Luuka 21:25-28)

²⁹Ūbōdēēkī Yeesu ūthōōth aī, "Urutaa cī korriook cīg 'cannaanak ko, " 'Adaahī hatī kōrra, hī nyīlōk. Adhukiaa hatī mūnyūnya, nē ūtōmō hēētkujjieen.'

³⁰"Ma urutaa cīnnī vēlēk, edee'nyia hatī terethiiniti hēētahujjieen, 'cī akuuni Ngeertī Eeto, hutullēēcō loonyini vēlēk cīg lootu. Edeenyothi hatī nēēg Ngeertī Eeto ngaatī alluuccianī dii'thiohī cīg hēētkujjieen, makaa'thīta hī bulēēttaa cobbi.

³¹Ī'thō hatī nēē aajīlēēt cīgīnnīg hadtahit illieeri cobbi gērrēēt, huluttia eeta 'cīg ēbēra Nyekuci 'goolliohī cīg 'rēēttīg loota nīnga hī hēētahujjieen vēlēk.

'Limman 'cī awantoothīk 'mūūnīc

(Tigiiil Maarko 13:28-31; 'Luuka 21:29-33)

³²"Illimatta thōōth hī 'mūūnīc. Ma ūtūrrūūmatta bōllōōha tabanī, agayyu ngaatī ūbōhōōī ūrraatī.

³³Ma icittu thoo'thiok iccig vēlēk, agaac ītō ūbōhī 'thaa.

³⁴Haduhaakuung dīdī, hōllōngaa hatī adaahī eeta cīg waathinniook niccig, nga hikia thōōth 'cī haduha naa ho.

³⁵Edecciaa hatī hēētkujjieen hī looc nē thōōth caannī ho, aitiōō hatī hōllōngaa edecciaa ūdūt.

Aitiõõ eet 'cī aga kōr hode 'thaa tōō
 (Tigil Maarko 13:32-37; 'Luuka 17:26-30,
 34-36)

36“Hi'thihi eet 'cī aga kōr hode 'thaa 'cī hatī akuuni thõõth cieeni, tananga aajilõeeta cīg hõõtkujjieen hī Ngeertī Eeto buúk, hõllõngaa aga thõõth icci, Maa'nyī dioo 'cī aga.

37Ma hatī õbõda Ngeertī Eeto, aattīg hatī eeta hī baa waathinniook baag Nõõa.

38Hīnīngītī baarkit, baa nga huruk Nyekuci eet vēlēk tawaana cobbi, baa aduhi eeta nē ūhūdīt mērtī nē ū'thūwattōō, hode aa'nyīk lõhõlī cīggīng hū'thūwattī, ī'thõng kōr baa adukni Nõõa haahūl cobbi.

39Baa hõllõngaa aga nēēg 'gii 'cī hatī aku, ī'thõng hikia tawanī cobbi hittik eet vēlēk. Aaī hatī noho, kōr 'cī hatī akuuni Ngeertī Eeto.

40Akannī hatī eeta 'ramma manatōō, hēbēra hatī naa hõdēē dioo nē hūtūngeeha hõdēēthõng.

41Gõõla 'cī aduhõõ thõng, ereki hatī ngaaī 'ramma hirriēētī, hēbēra hatī naa hõdēē nē hūtūngeeha umwa.

42Nēēthī hoti ho, aaut dīkīm, hīnīngītī hõllõngaa agayyu niig kōr 'cī hatī akuuni Makayyioohiti cunuung.

43Nē agaac thõõth icci, má baa haga baattī olu 'jiaatīn 'cī akuuni igorriaahiti, occa baa ēbēk õlõ jurrung, hiittiōō hõllõngaa īgōr'thī.

44Nē aaut dīkīm niig buúk jurrung, hīnīngītī aku hatī Ngeertī Eeto kōr 'cī hatī hõllõngaa ammuhuneeku īnõõnnō ngaatī akuuni.

Dticcianniook 'cīg abūnnaa hī 'cīg abathī
 (Tigil 'Luuka 12:35-48)

45“Nganī 'cī īin dticciannioohit 'cī abūnnaa 'cī ēggēēnyīth, 'cī anneek baattī olu, bēēk õlõ cīnnī nē aa'nyīk eet cīg olu 'gēēn 'thaa 'cī adiimi nēēgī?

46Abūnnaa hatī hī dticciannioohit tīho ngaatī ammūdaakī baattī olu īnõõnnō adtican dtiic tīho, kōr 'cī hatī õbõdaanī nēēnī.

47Haduhaakuung dīdī, aa'nyīk hatī baattī olu dticciannioohit tīho hēbēk 'gii vēlēk 'cī a'nyak nēē õlõõ cīnnī.

48Má occa hummuk dticciannioohiti 'cī abathī nē ī, ‘Nga baaī nēē aayyiaa nganīt baattī olu ī'thõng,’

49nē i'thianaaī uuk dticcianniook 'gōōnōgī nē uduho ēmmēn, hūhūdīt mērtī hī 'gōōnōgī 'cīg īin duuttiak.

50Uppwaannak hatī baattī olu dticciannioohit niccia, kōrraa hī 'thaawaa 'cī hõllõngaa aga nēēnī.

⁵¹Aku hatī uuks baattī olu dticciannioohit niccia 'buth nē itiggia īnōōnnō dtiicaa cīnnī, hōōt hūrūmtī hī olo'ngiaak, ngaatī arruuēnī eeta hadahit nyīgīt huciitha."

Maatteeo 25

Dtēellēn 'cīg awantoothīk buheeci ōmmōtō

¹"Kōr niccia, aaī hatī habuccieet cī hēētkujjieen hī thōōth 'cī baa 'jiaatīn umwa, ūōī buheeci ōmmōtō 'lōōmēēt cīg ngōōrrak, hōōt homottio hī nyattaraan umwa nyahūūtaawa.

²Baa aggiithi buheeci 'cīg īn 'tur nē eggeenyito 'tur.

³Ma ho, a'nyak hinnia buheeci 'cīg aggiithi ho ngōōrrō 'lōōmēētī cīggīng nē hōllōngaa ūthōhōt ngōōrrō umwa.

⁴Nē a'nyahit 'cīg ēggēēnyīth ho ngōōrrō cī 'lōōmēēt cīggīng umwa harajajītī.

⁵"Baa hinnia hōllōngaa aku nyattaraan hīdīkoothong, nīngītī adū'ngī buheeci niccieeg vēlēk nē atagguutho loota.

⁶Ma baa ēttēēdī baalini, ikia ēggēēny eet umwa ī, 'Ikia nyattaraana! Iita ommottio hī īnōōnnō!'

⁷"Nīngītī īngaannī buheeci niccieeg vēlēk nē ūkūmatteek 'lōōmēēt cīggīng.

⁸Ma nīngaata, iita ijinit buheeci 'cīg aggiithi ho 'gōōnōgī 'cīg ēggēēnyīth īttīk, 'Ibbaatteetu ngōōrrō umwa haarriha 'lōōmēētī cīggaang.'

⁹"Ēdēcī buheeci 'cīg ēggēēnyīth ko 'gōōnōgī 'cīg aggiithi ho anneek, 'Hōllōngaa occa ūūppanneet ngōōrra ciee ngagīt vēlēk, ūōt utuuyyia umwa hī eet 'cīg ūūtēnī.'

¹⁰"Ma baa nga ūō nēēg dūkaanaa 'cī ūō ūūtanī ngōōrrō cīnīng ko, uppwaanna nyattaraana. Nīngītī ūōkōrī buheeci baag ūkūmattoothīk ko, hī nyattaraan ūōī karramaawaa cī nyahūūtaaō, nīngītī a'nyūūgēnī hattūūga.

¹¹"Ma baa urutaa cīnnī, oboddia buheeci baag aggiithi ī baa ūōī nē iita ībīlīt hattūūga nē ūtūvvēēcō nyattaraan īttīk, 'Nyattaraan! 'Buuhiheet hattūūgī'

¹²"Baa Ēdēcī nyattaraan īhōōggō anneek, 'Haduhaakuung dīdī, hōllōngaa hagayyuung naa ngagiita.'

¹³"Nēēthī hoti ho, aaut dīkīm, hīnīngītī hōllōngaa agayyu niig kōr hode 'thaa 'cī hatī hakuuni naana.

Dtēellēn 'cīg awantoothīk dticcianniook iyyio

(Tigil 'Luuka 19:11-27)

¹⁴"Nē tarī, aaī habuccieet cī hēētkujjieen hī eet 'cī ūōkō hēērōna, 'cī baa aū dticcianniook cīgīnnīg nē ūtūngēēhī ijjo cīgīnnīg īhōōggō.

¹⁵Baa aa'nyīk nēē dticciannioohit umwa 'rabbēēt 'talēn'nya 'tur nē aa'nyīk umwa 'talēn'nya 'ramma nē aa'nyīk umwa 'talēn hōdēēthōng. E'ngereek nēē īhōōggō dticanī 'cīg occa ūūlū nēēgī, nīngītī ūkōōtī hēērōnaa cīnnī.

¹⁶Ikia idticanōōtī dticciannioohiti baa aggam 'talēn'nya 'tur hīdīkoothong hikia hūmmūda 'talēn'nya 'tur tarī.

¹⁷Nē dticciannioohiti baa aggam 'talēn'nya 'ramma buúk, ūmmūda ūgī 'ramma tarī.

¹⁸Nē dticciannioohiti baa aggam 'talēn hōdēēthōng, ada 'look 'thēēmītōō nē utuguny 'talēn cī makayyioohit cīnnī nīngaata.

¹⁹"Ma baa uruta 'rīng, ikia ūbōda makayyioohiti cī olu nē ijin dticcianniook cīgnīnīg ko 'gōōl 'cī baa adticanīni nēēg 'rabbēēt cīgnīnīg.

²⁰Ikia uduhaak dticciannioohiti baa aggam 'talēn'nya 'tur baattī olu ūnnīk, 'Makayyioohit, baa aa'nyaa nii nganīt 'talēn'nya 'tur, hikia hīttoorīha naa ūgī tarī 'tur.'

²¹"Ēdēcī makayyioohiti cīnnī aī, 'Ilaallē gērrēēt, ūnnī nii dticciannioohit 'cī abūnnaa 'cī athihi thōōth! Ídīmanuu jurrung ngaatī adticanīni 'rabbēēt 'cīg abadtēc haaga hītō mēēlīg, nēēthī 'yioko, haa'nyii hatī naa nganiit makaa'thīt 'cī aggamī hēlēggī 'cīg mēēlīg. Ijjia hiita hotholit hī nganīt taliinit caannī.

²²"Ma nīngaata, ikia dticciannioohiti baa aa'nyīk makayyioohiti 'talēn'nya 'ramma nē ūnnīk makayyioohit cīnnī, 'Makayyioohit, baa aa'nyaa nii nganīt 'talēn'nya 'ramma nē 'yioko, hīttoorīha ūgī 'ramma tarī.'

²³"Ēdēcī makayyioohiti tarī anneek, 'Ilaallē gērrēēt, ūnnī nii buúk dticciannioohit 'cī abūnnaa 'cī athihi thōōth! Baa adticanīni nii 'rabbēēt 'cīg abadtēc haaga hiita hītō mēēlīg nē 'yioko, haa'nyii hatī naa nganiit makaa'thīt 'cī aggamī hēlēggī 'cīg mēēlīg. Ijjia hiita hotholit hī nganīt taliinit caannī'

²⁴"Nē ēētī baa aa'nyīhoothīk 'talēn hōdēēthōng, ikia ūnnīk 'Makayyioohit, haga naa ūnnī nii eet 'cī okomi gērrēēt, 'cī ajana haal ngaatī nga katōōtī.

²⁵Baa hi'ngolli hinnia haini hammanyani mōnō hatī 'talēn cunni ho thōng, nīngītī hōkō hadaēēkī 'loohatōō. Eri 'talēn balunni ho cieeni.'

²⁶"Ēdēcī makayyioohiti cīnnī ūnōōnnō anneek, 'Nii dticciannioohiti ciee ūnnī nyamuttioohit abathi ho! Aga nii ngaatī hajaniini naa ngaatī nga hathacī hinyomo nē hajanō ngaatī nga hakatōōtī.

²⁷Nēēthī hoti ho, occa baa aarihuu 'rabbēēt cīgnīg 'bēēngīa, hātī ma hōbōda, hūmmūdeeha ittoorri ūtō mēēlīg.

²⁸"Nē ūtī baattī olu, 'Aggamta ūnōōnnō 'talēn 'cī ūn hōdēēthōng ko nē aanytīhu dticciannioohit 'cī a'nyak 'talēn'nya ūmmōtō.

²⁹Nē eeta vēlēk 'cīg adticanīni hēlēggī baag aanytīhoothīk īhōōggō jurrung, īttoorothoothīk hatī ūgēēgī hiita hītō mēēlīg gērrēēt. Nē eeta 'cīg hōllōngaa a'nyak 'giimwa, aggammiaa hatī 'gii 'cī a'nyak nēēgī.

³⁰Nēēthī 'yioko, itiggiayyieek ngejjiaahit icci battala muguratōō, ngaatī hatī arruuēnī nē adak nyīgīt huciitha.'

A'tha hī ēētha

³¹"Nē kōr 'cī hatī akuuni Ngeertī Eeto bulēēttaa cīnnī hī aajīlēēt cīgīnnīg vēlēk, iccioloongan hatī nēē dtaabawaa cobbi bulēēttaa cī hēētkujjieen.

³²Aluttiaa hatī eeta loonyini vēlēk hiita hī īnōōnnō nē hatī ē'ngēr nēē eet hīgōōng ē'ngēr tūhayyyioohiti a'tha hī ēētha.

³³Aarīk hatī nēē a'tha attiaa cīnnī ū cobbi nē aarīk ēētha ūcī a'thiit cīnnī 'cī hidici.

³⁴"Nē hatī uduhaak habuui eet 'cīg aattīg ūcī a'thiit cīnnī cobbi ūnnīk, 'lita niig 'cīg aggatanuung Baaba ēlēk ko, iita uduhunit habuccieet baa ūkūmaneek Nyekuci baa 'thianaattaa cī tehenyīinit cī lootu.

³⁵Hīnīngītī baa adaka nganīt magīthī nē aanyaangu 'gēēn 'cī hadahi, baa aamma kōrra nē aanyaangu maam 'cīg hahudi, baa hīnī tahanit nē utuvvuyyaangu ūlōō cunuung.

³⁶Baa haaī arriēēn nē aanyaangu ceremwa hitihimo, baa hommoori nē a'thūūnnaangu, baa haaī baabuuthatōō, au acīnnaangu.'

³⁷"Ēdēcī hatī eeta 'cīg abūnnaa īnōōnnō anneek, 'Makayyioohit, nīngaan baa 'cī hacinni nganiit adaki magīthī nē haanyti 'gēēn ko, hode aammi kōrra nē haanyti maam 'cīg ahudi ho?

³⁸Nīngaan nooyyia baa 'cī hacinni naag nganiit ūnnī tahanit nē hiita haanyti nīngītī aayyi ho, hode adiimi ceremwa nē haanyti ceremwa ho?

³⁹Nīngaan baa 'cī hacinni naag nganiit ommoori, hode aaī baabuutha nē hiita hicitti ho?"

⁴⁰"Ēdēcī hatī habuui aī, 'Haduhaakuung dīdī, 'gii 'cī baa adticaneeku niig 'gootonoga hī ngoonoga iccīg hōllōngaa aallak eeta ho, adticanekaangu nganīta.'

⁴¹"Nē aduhaak hatī habuui eet 'cīg aattīg ūcī a'thiit cīnnī 'cī hidici ho anneek, 'Ammanyattī hī nganīta, niig eeta 'cīg ūccīttoothihu 'gwoo 'cī aalla ooo, baa ēhēnytaak habu cī loriēēt 'cīg abathī hī aajīlēēt cīgīnnīg.

⁴²Hīnīngītī baa adaka magīthī nē hōllōngaa aa'nyaangu 'gēēn. Baa aamma kōrra nē hōllōngaa aa'nyaangu maam 'cīg hahudi.

⁴³Baa hīnī tahanit nē hōllōngaa aa'nyaangu nīngītī haayyi ūlōō cunuung. Baa haaī arriēēn nē hōllōngaa aa'nyaangu ceremwa 'cīg hahimiti. Baa hommoori nē haau baabuutha nē hōllōngaa au acīnnaangu buúk."

44“*Ēdēcī hatī nēēg īnōōnnō anneek, ‘Makayyioohit nīngaan baa ‘cī hacinni naag nganiit adaki magīthī hode aammi kōrra hode īnī tahanit hode aaī arriēēn hode ommoori hode aaī baabuutha nē hōllōngaa heelli ho?’*

45“*Ēdēcī hatī nēē aī, ‘Haduhaakuung dīdī, ‘gii ‘cī baa hōllōngaa adticaneeku niig ‘gootonoga hī ngoonoga iccig hōllōngaa aallak eeta ho, hōllōngaa adticaneekaangu nganīta.’*

46“*Nē hatī ūt nēēg ukēēttaa cī ‘gwoo ‘cī aalla ooo, nēēthī, eeta ‘cīg abūnnaa, ūt hatī nēēg rūgētaa ‘cī aalla ooo.’*

Maatteeo 26

Adiim aruk eeta Yeesu

(Tigii Maarko 14:1-2; Luuka 22:1-2; Yōaannē 11:45-53)

1Ma baa ēdēcaak Yeesu ngaatī aduhaanī thoo'thiok iccig vēlēk, ikia uduhaak nēē nuyyiook cīgīnnīg īnnīk,

2“*Hīcī agayyu niig buúk, idiongattaa waathinniooha ‘ramma thōng nē hatī ī Kōr cī Haangittōō, aa'nyīhoothīk hatī Ngeertī Eeto eet ‘cīg ūt odooddīk īnōōnnō huruccea.*”

3Ma ho, iita ulutti makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī makayyiook cīg eetuk ‘cieethaa cī Kaīava, eet ‘cī baa īn paadīr cobbi.

4Baa ūngōmīt nēēg ‘gōōl cī occa ūgōllōōthīkī nēēg Yeesu burkiitina, hātī haggamit nē uruhit īnōōnnō.

5Nēēthī aī nēēg, “*Occa hōllōngaa hadticanna thōōth icci, kōrraa cī karramaaō, hātī hiittiōō hōllōngaa īkōōtha lothippiti thōōth ‘cī abathī.*”

Uudi Yeesu ‘taaūnaa cī Bēthani

(Tigii Maarko 14:3-9; Yōaannē 12:1-8)

6Ma baa nga aaī Yeesu ‘taaūnaa cī Bēthani, ūlōō cī eet umwa ‘cī baa adak helleggeri hūnūūk ‘cī haī ‘Thimōōnē,

7ikia ngaa umwaa ‘cī baa a'nyaha ngōōrrō umwa deera, ‘cī ū'ngōlī ūmmēdī gērrēēt ‘cī uuttiaa ‘rabbēētī ‘cīg mēēlīg nē ikia udduutik ūōaa cī Yeesu, baa nga aduhi nēē tērēmēējawa.

8Ma baa acīn nuyyiooha cīgīnnīg thōōth icci ho, iita īlīllēēcō nē ītō, “*Inni occa hudduutīk ngaa ciee ngōōrrō tuu ho?*

9Occa baa ūtī ngōōrra ciee ‘rabbēētī ‘cīg mēēlīg gērrēēt nē aanytīhoothīk ‘rabbēēta eet ‘cīg īn pīrnattiaak.”

10Baa aga Yeesu muhēēnīt cīnīng ko nē uduhaak īhōōggō īnnīk, “*Inni accananit ngaa icci ho? Adīmaneeka nēē nganīt ‘gii ‘cī abūnnaa gērrēēt.*”

¹¹Arūmeennu hatī gōōng niig hī hullaha hōdōōkōthī, nēēthī, hōllōngaa hatī harūmī naag hī ngagiit hōdōōkōthī.

¹²Adduutik nēē ngōōrrō icci ēllaa caannī, hātī hūkūmaneeha nganīit hadāi 'loohatōō.

¹³Haduhaakuung dīdī, loonyini vēlēk īcīg hatī othoothini nyeemuut ciee abūnnaa ho, adukiaa hatī thōōth ciee, hātī humuhuttōōthī eeta thōōth 'cī adīman nēē ho."

Õhōppōōcan 'Juuda Yeesu

(Tigil Maarko 14:10-11; 'Luuka 22:3-6)

¹⁴Nīngītī aku õkōōi nuyyioohiti umwaa 'cī haī 'Juuda Ithkarioote, 'goonoginnii 'cīg īīn õmmōtō hī 'ramma, ammūdōōthīkī makayyiook cīg paadīr'nyaannu,

¹⁵nē ijin īhōōggō īnnīk, "Ne hatī 'cī occa aa'nyaangu niig nganīit, hātī heteretheehuung naa eet tīho?" Nīngītī agilakī nēēg īnōōnnō 'rabbēēt 'cīg hūtūrīg 'cīg īīn maccīrēēn hēēn iyyio.

¹⁶Ma baa nīngaata, ikia i'thianaaī 'Juuda atarraaban 'gōōl 'cī occa ētēr'thēēkī īhōōggō Yeesu.

'Gēēn cī 'jiaatinu 'cī udtuura

(Tigil Maarko 14:12-21; 'Luuka 22:7-13; Yōaannē 13:21-30)

¹⁷Ma baa kōr 'cī oou cī Karrama cī Ūbūnēēt 'cīg aitiōō Abūūlana tōō, iita ijinit nuyyiooha Yeesu īttīk, "Adiimmeet nii ngagīt hoottia hūkūmatteeha nīngītī õkō adahī 'gēēn cī Kōr cī Haangittōō ngaana?"

¹⁸Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Õōt 'taaūna, ummuddioothīk eet umwa, uduktaak īnōōnnō īttīk, 'Aī 'limmannioohiti, õbōhī kōrra caannēēnī. Hōkō hadahi naa Kōr cī Haangittōō hī nuyyiook cīgannīg õlōō cunni.' "

¹⁹Nīngītī adticanī nuyyiooha cīg Yeesu hī baa aduhaak nēē īhōōggō hūkūmatteek Kōr cī Haangittōō.

²⁰Ma baa õdōlan 'jiaatīnī niccia, iita aauto Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg 'cīg īīn õmmōtō hī 'ramma tērēmēējawa.

²¹Ma baa nga aduhi nēēgī, ikia õthōōth Yeesu īī, "Haduhaakuung dīdī, aaī eet umwaa hōrggēēnaa cunuung 'cī hatī õhōppōōcannaanī nganīta."

²²Baa ommo'thi nēēgēēt nē i'thiattaaī nēēg hōdēē hōdēē īttīk īnōōnnō, "Nganīt occa Makayyioohit?"

²³Ēdēcī Yeesu aī, "Õhōppōōcannaanī hatī nganīt ēētī 'cī hatī haduheenna hī nganīt hēddēēma hōdēēthōng.

²⁴Adaahī hatī Ngeertī Eeto hī baa aduha 'Buuhi cī Nyekuci. Nēēthī, appīrna hatī ēētī 'cī õhōppōōcan Ngeertī Eeto ho gēērēēt! Occa baa mēēn hī īnōōnnō ngaatī hōllōngaa arrittiaanī."

²⁵Nīngītī ēdēcī 'Juuda 'cī hatī ōkō ūhōppōōcan īnōōnnō ho aīnnī, "Nganīit occa 'limmannioohit?" Êdēcī Yeesu aī, "Eei nganiit 'thēk!"

'Gēēn cī 'jiaatinu cī Makayyiookto

(Tigiil Maarko 14:22-26; 'Luuka 22:14-23;
1 Korinthia 11:23-25)

²⁶Ma baa nga aduhi nēēgī, ittiha Yeesu ūbūnī, aggatana nē appak hī 'ramma, nīngītī aa'nyīkī nuyyiook cīgīnnīg nē īī, "Erito uduhit ēlē caannī cieeni."

²⁷Nē ittiha hooppo nē aggatana, nīngītī aa'nyīkī ūhōoggō nē īī, "Erito ūhūdīt niig vēlēk.

²⁸Biyyi cīgānnīg cieegi 'cīg īīn lōhōt cī Nyekuci hī eet cīgīnnīg. Êrrēnnaa, hīnīngītī eet 'cīg mēēlīg, hātī hūtūngtoothīk 'thēccanēēta.

²⁹Haduhaakuung dīdī, hōllōngaa hatī hahudi naa mērtī icci viinoo ho tarī, ī'thōng hōdōlan kōrra 'cī hatī hahūdī hī ngagiit mērtī cī viinoo 'cī īīn ngeju, habuccieetaa cī Baaba."

³⁰Ma baa ebenit nēēg tēgēl umwa, iita õōt nēēg īīcī Muur cī Olivi.

Uduha Yeesu pēkan cī Pēētūrū

(Tigiil Maarko 14:27-31; 'Luuka 22:31-34; Yōaannē 13:36-38)

³¹Nē uduhaak Yeesu ūhōoggō īnnīk, "Baalīn nicci noho, ī'thaaninnu hatī niig vēlēk ūtūngteehaangu nganīit ēmmēn, hīnīngītī eheeddi aī, "Huuki hatī naa tūhayyioohit, hī'thaanī nyalōmaar cī a'thaannu."

³²Nēēthī, ma urutaa 'cī hūrūgaa ī daahītha, huwwatteekuuung hatī naa ngagiit īīcī 'Galileea."

³³Êdēcī Pēētūrū aī, "Tananga hī'thaattī eeta vēlēk hūtūngteehi ēmmēn, hōllōngaa hatī huunnikii naa ūdūt."

³⁴Êdēcī Yeesu aī, "Haduhaaki dīdī, baalin nicci noho, õōa 'cī nga hōrōhī tūhūlūca, ēppēhanna hatī nii nganīit tabattī iyyio."

³⁵Êdēcī Pēētūrū aī, "Aitiōō, tananga hadaahit hōdēī, hōllōngaa hatī hēppēhannii naa nganiit ūdūt." Nīngītī ūthōōthī nuyyiooha vēlēk buúk noho.

Alaō Yeesu manaa cī 'Jethemani

(Tigiil Maarko 14:32-42; 'Luuka 22:39-46)

³⁶Ma nīngaata, õōt Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg ngaatī haī 'Jethemani nē īnnīk ūhōoggō, "Aaut loota ngaati, nga nōō hōkō halayyi naa īīca."

³⁷Baa õōkōr nēē hī Pēētūrū hī lōhōlēētīg 'Thebedeeo 'ramma, 'Jeemith hī Yōaannē, nīngītī i'thianaanī nēē ahayūnganiini nē ūmmōthī gērrēēt.

³⁸Nē īnnīk Yeesu ūhōoggō, "Hommo'thi naa gērrēēt haau hīcī hatī hadaaha thōng. Haaut 'jieena hī nganīit hōdēī."

39 Ma baa õejēk Yeesu ngadiiha hīdīhīdīc, ūūk akat huru'nyia nē akatī hēbērī looc nē alaō ï, "Baaba, má adiimi niina, a'nyïk hooppo icci hittihi hī nganñit battaala. Nē hōllōngaa hīcī hadiimi naana, a'nyïk haau hīcī adiimi niina."

40 Ma baa õbōda nēē ïcī aattiyyi nuuyiooha cīgīnnēēgī, ūmmūdoothīk atagguutho ohoddia ū'nyaaha. Nīngītī annēēkī nēē Pēētūrū, "Hōllōngaa uuluyyu niig ngaatī hacīnēēnī hī nganñit 'thaa hōdēē haaga buúk?"

41 Ícīttī nē alayyioou, hātī hiittiõõ hōllōngaa attīmaniinnu. Abūraneek lorii nē ahar 'cī ïin ēlē."

42 Nīngītī ïngaannī nē tarī õkōõi ngadiiha nē ūūk alaō ï, "Baaba, má aitiõõ 'gōõl umwaa 'cī attihi hooppo icci 'cannaanõ ho battaala hī nganñita, aalla nga hatī hadīmani naa tabiinit cunni noho."

43 Ma baa ikia õbōda Yeesu tarī, ūmmūdeek ïhōõggō atagguutho tarī, hīnīngītī baa adūngī ïhōõggō hēbērī gērrēēt.

44 Nīngītī ūūnnīkī nēē ïhōõggō nē ūūk ngadiiha tarī nē alaō laiinit 'cī ïin iyyio 'gōõla hōdēēthōng hī aa aangaani.

45 Ma ho, ikia õbōda Yeesu ūmmūdeek nuuyioook cīgīnnīg ko tarī nē ïnnīk ïhōõggō, "Nga ooginnu noho? Ícīnīt nōõ, õbōhī 'thaa 'cī hatī õhōppōõcanōõthīkī Ngeertī Eeto eet 'cīg ïn 'thēccanniook."

46 Ítīngaac hōõtō! Ikia ëētī 'cī hatī õhōppōõcanna nganñit ko ēlēk!"

Aggamī Yeesu

(Tigiiil Maarko 14:43-50; Luuka 22:47-53; Yōaannē 18:3-12)

47 Ma baa nga õthōõth Yeesu hoti, uppwaanna 'Juuda baa ïn 'thoooyyahit 'goonoginnii 'cīg baag ïn õmmōtō hī 'ramma, õökōra hī lothippit cī eet 'cīg a'nyak nyetuboo'nya hī hībahī'nya, 'cīg baag ï'thōõa makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī makayyiook cīg eetuk.

48 Baa uduhaak 'Juuda lothippit nicci ïcī ouu ēlēk ïnnīk, "Aggamit eet 'cī hatī hōkō hī'tha naana."

49 Nīngītī aku athūkcōõthīkī 'Juuda Yeesu cūrūmūum nē ūūk ïnnīk, "Hi'thaayyiina 'limmannioohit!" Nīngītī ï'thaa ïnōõnnō.

50 Êdēcī Yeesu ïnōõnnō anneek, "Êlē, dticciian nēē nii 'gii 'cī hatī 'thēk akuuni ho." Nīngītī au aggamī eeta Yeesu nē ababuuthanit ïnōõnnō.

51 Ma ho, ittiha nuuyioohiti cī Yeesu umwaa nyetuboot nē a'thalacana ïtat cī dticciannioohit cī paadīr cobbi.

52 Êdēcī Yeesu ïnōõnnō anneek, "Bōdēēhī nyetuboot ngaatīnnī, hīnīngītī eeta cīg acuhan eet nyetuboota, adaahī hatī acuhanni nyetuboota.

⁵³Höllöngaa agayyu niig aī, occa hajini naa Baaba nē occa ī'thōōakaa nēē nganīt lothippi'nya õmmōtō hī 'ramma cīg aažileetu hīdīikoothong?

⁵⁴Nē occa hatī adticanni thoo'thioha cīg 'Buuk cī Nyekuci hutuno, 'cī aī adiim 'thēk adticanni hoti?"

⁵⁵Ma baa kōr niccia, ikia uduhaak Yeesu lothippit ūnnīk, "Inni iita aggamtaangu nyetuboo'nyanī hī hībahī'nyannī hī eet 'cī hīnī 'loorriahit ko? Hallimannuung naa ngagiit hōdōōkōthī hī gōōng haaī loota halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci nē gōōng höllöngaa agammaangu inni?

⁵⁶Nēēthī, baa adīmanni thoo'thioha cieeg vēlēk, hātī hikia thōōth baa ēhēēd pōrōvētaa'nya hī dīdī." Ma ho, iita ivvirit nuyyiooha vēlēk ūtūngteek Yeesu.

Aau Yeesu muumaa cī lothippit cī makayyiooho

(Tigiil Maarko 14:53-65; 'Luuka 22:54-55,
63-71; Yōaannē 18:13-14,
19-24)

⁵⁷Ma nīngaata, iita ootti eeta Yeesu, 'cieethaa cī paadīr cobbi 'cī haī Kaīava, ngaatī arūmēēnī 'limmanniooha cīg nyattaalak hī ngaatī õmmōtōōnī makayyiooha.

⁵⁸Nēēthī, baa anū Pēētūrū ūnōōnnō ngadiiha hīdīhīdīc, ī'thōōng hōdōlan 'cieeth 'cī aayyi paadīrī cobbi ho. Baa aduhun nēē nē ūūk aau loota ūrūmtī hī bekioohit, aī hātī hīcīn ūō occa hatī adahī eeta Yeesu neegi.

⁵⁹Baa adiim makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī eet cīg lokihooak vēlēk, ammūda 'gōōl 'cī ūhōppōōcanī Yeesu, hātī huruhit ūnōōnnō hadaak.

⁶⁰Baa hinnia höllöngaa ammūda nēēg 'gōōl umwa ūdūt, tananga baa mēēlīg eeta gērrēēt 'cī au aduha thoo'thiok 'cīg ūhōppōōcanī ūnōōnnō. Ma urutaa cīnnī, iita ēdēēnya eeta 'ramma,

⁶¹'cīg au aduha cūrūmūūm aī, "Aī ēētī ciee, 'Occa hī'thaani 'Cieeth cī Nyekuci nē hētēhēnya waathinnioohī 'cīg ūn iyyio.' "

⁶²Nīngītī ūngaannī paadīrī cobbi 'jieena nē ūnnīk Yeesu, "Aitiōō nii höllöngaa edeci thōōth 'cī aduha eeta cieeg ko? Aini 'yioko nii neegi, thōōthaa 'cī ūhōppōōcanni nēēg nganiit ko?"

⁶³Baa aalla Yeesu ūjjaaki kim. Nīngītī annēēkī paadīrī cobbi ho ūnōōnnō, "Hajinnii naa nganiit 'thaarī 'cīg Makayyioohit Nyekuc 'cī aalla arūgī ūdūt hanneekii, duhaaheet da hatī ūnī nii Krīstō Ngeertī Nyekuci dīdī."

⁶⁴Ēdēcī Yeesu aī, "Eei, aaī hīcī aduha nii ho. Nēēthī, haduhaakuung ngagiit vēlēk, horumwa acinnu hatī niig Ngeertī Eeto iccioloongan attiaa cobbi īcī Nyekuc Gayyioohit vēlēk nē ulluuccia dii'thiohī hēētahujjieen."

⁶⁵Nīngītī ērrēēcī paadīrī cobbi ceremwa cīgīnnīg nē ū, "Ōdōōm ēētī ciee Nyekuc! Iittiōō höllöngaa occa hadiim eet umwa tarī! Ithiktu 'yioko niig buúk ngaatī ūdōōmī nēē Nyekuc.

66 Ammuku 'yioko niig ainnu neegi?" Ëdëcï nëëg aï, "Ë'thëcan nëë gërrëët, a'nyïk hadaak."

67 Nïngïtï attüürïkï nëëg Yeesu ammüt në ïddaacõ ïnöönnõ athïnï cïggïng, atabaang ügëëgï ïnöönnõ thõng,

68 në ïttik, "Duha da Krïstõ, nganï 'cï atabaa'ngi ho?"

Ëppëhan Pëëtûrû Yeesu

(Tigil Maarko 14:66-72; Luuka 22:56-62; Yôaannë 18:15-18, 25-27)

69 Ma baa nga aaï Pëëtûrû loota halaangatõõ, ikia ûmmüdeek bûhëecï 'cï ïn dticciannioohit ïnöönnõ në ïnnik, "Baa ookoru niig hï Yeesu cï 'Galileea hõdëi."

70 Ëppëhan hinnia nëë muumaa cï eet vëlëk aï, "Hõllõngaa haga naa thõõth 'cï othoothi nii ho."

71 Ma baa uruta, ikia ûük nëë ïcï hattüug cobbi, ngaatï baa õkõ acïnï loholeec umwaa 'cï ngayyi ïnöönnõ në ïnnik eet nïngaata, "Baa õökõr ëëtï ciee hï Yeesu cï Naa'tharëtï hõdëi."

72 Ma nïngaata, ikia ëppëhan Pëëtûrû Yeesu tarï, abütan aattï 'thaa icci thõng aï, "Hõllõngaa haga naa eet tïho!"

73 Ma uruta hïdihïdïc, iita eeta 'cïg baag abïlï nïngaata hï Pëëtûrû në ïttik, "Nganiit umwaanï, hagayyi naag nganiit, hïnïngïtï õkõdan ûtûgï hï ëëtï 'cï aku 'Galileea."

74 Nïngïtï aïnnï Pëëtûrû, "Bütï hï Nyekuci, hõllõngaa haga naa eet tïho!" Ma hïdïikoothong, õrõk tûhülüca.

75 Ma ho, ikia ummuhõõthï Pëëtûrû thõõth baa aduhaak Yeesu ïnöönnõ annëëkï, "Õoa 'cï nga hõrõhï tûhülüca, ëppëhanna hatï nii nganït tabattï iyyio." Nïngïtï ûnnikï Pëëtûrû nïngïtïho në ûük utulu gërrëët ûdüt.

Maatteeo 27

Ootti eeta Yeesu hï Pïlaatõ

(Tigil Maarko 15:1; Luuka 23:1-2; Yôaannë 18:28-32)

1 Ma baa ngaalloohoth ngerrenita gërrëët, uluttia makayyiooha cïg paadïr'nyaannu hï makayyiook cïg eetuk vëlëk në iita utuhanit thõõth 'cï adiim aruhi nëëg Yeesu hadaak.

2 Iita ecebit nëëg ïnöönnõ në ootti hõõt haanytïk 'gaalac cobbi 'cï haï Pïlaatõ, 'cï aggam looc niccia.

Itithing 'Juuda ëlë

(Tigil Dtïicanï cïg 'Thooyyiahu 1:18-19)

3 Ma baa acïn 'Juuda baa õhõppõõcan ïnöönnõ ngaatï ëttëedõthõõthïkï Yeesu daahïthï ho, ikia õmmõthï nëë gërrëët, hïnïngïtï 'gii baa adticaneek nëë Yeesu.

Nīngītī ūbōdēēkī 'rabbēēt 'cīg hūtūrīg ūn maccīrēēn hēēn iyyio, hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī makayyiook cīg eetuk.

⁴Nē ū, "Hē'thēcana, hōhōppōōcana eet 'cī ammīrī, nga hē'thēcan 'giimwa ūdūt." Êdēcī nēēg aī, "Ne niccia hī ngagīt? ūn niccia thōōth cunni ēmmēn."

⁵Nīngītī adhuhēēkī 'Juuda 'rabbēēt niccig 'Cieethaa cī Nyekuci nē ūūk itithing ēlē cīnnī.

⁶Iita uuratta makayyiooha cīg paadīr'nyaannu 'rabbēēt niccig nē ūtō, "Baa adūmaniini 'rabbēēt 'cīg kūtūrīg iccig ēētī 'cī adiim aruhi thōng. A'ngirannii nyattaala, ngaatī hitang'thi 'rabbēēt iccig 'Cieethaa cī Nyekuci."

⁷Nīngītī alūtēēnī nēēg nē utuhanit thōōth ūtō, "Hutuuyyiaā 'rabbēēt iccig mana cī eet gōōng ēhēnyīt ijgio'nya nē haarito hī nīngītī adaiini eeta cīg loonyin 'cīg 'rīng."

⁸Înōō 'cī annēēkī eeta nīngītīho, "Nīngītī biyyieetu," hī kōr hī nicciee ho.

⁹Nīngītī aku edee'nyianī thōōth baa aduha pōrōvētaacī 'Jeremia ūnnī dīdī baa aī, "Ootti nēēg 'rabbēēt 'cīg kūtūrīg ūn maccīrēēn hēēn iyyio, baag ēlēmī eeta cīg Î'hīraēlī ngaatī ūūtanī Yeesu,

¹⁰nē utuyyia nīngītī eet 'cī ēhēnyīt ijgio'nya 'rabbēētī ūicīg, hī baa aduhaaka nganīt Makayyioohiti."

Ijin Pīlaatō Yeesu

(Tigil Maarko 15:2-5; Luuka 23:3-5; Yōaannē 18:33-38)

¹¹Ma baa a'nyakiaa Yeesu hikia hībīl muumaa cī Pīlaatō ho, ikia ijin Pīlaatō ūnōōnnō ūnnīk, "Înī nii habu cī 'Judeei?" Êdēcī Yeesu aī, "Aaī hīcī aduha nii ho."

¹²Ma baa ūhōppōōcan makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī makayyiook cīg eetuk ūnōōnnō ho, baa hōllōngaa ëdēcī nēē ūhōoggō ūdūt.

¹³Nīngītī ajini Pīlaatō ūnōōnnō annēēkī, "Hōllōngaa athihi nii thōōth 'cī aduha nēēg aī, adīmani nii ho?"

¹⁴Baa îjjaaki Yeesu hōllōngaa ëdēcī thōōth umwa buúk, nīngītī abulanī thōōth cīee 'gaalac cobbi.

Etteedothoothīk Yeesu daahīthī

(Tigil Maarko 15:6-15; Luuka 23:13-26; Yōaannē 18:39-19:16)

¹⁵Baa gōōng ūn nyattal cī 'gaalac cobbi ngaatī ūoganī nēē eet hōdēēthōng irkita baabuuthatōō, 'cī ūbēra lothippiti korrioohī cīg Karramēēt cīg Haangittaak.

¹⁶Korriook nicciag, baa a'nyak eeta baabutheenit umwa 'cī haī Yeesu Barabbath.

¹⁷Ma baa uluttia lothippiti vēlēk hōdēēt, ikia 'cieethaa cī Pīlaatō, ikia ijin Pīlaatō ūhōoggō ūnnīk, "Adiimmu niig hōōgahuung naa nganī, Barabbath hode Yeesu 'cī haī Krīstō ho?"

¹⁸Baa aga nēē gērrēēt ngaatī ababuuthanī eeta cīg 'Judeei Yeesu, hīnīngītī baa ehe'thi nēēg thōng.

¹⁹Ma baa nga iccioloongan Pīlaatō dtaabawa cīnnī īcī habuēē'thītōō, ikia ī'thōōa ngaa cīnnī nyeemuut 'cī aī, "Ma haddangaahi eet niccia ammīrī hataa, hīnīngītī accanannaan ganīt honoothi aabaal gērrēēt, hīnīngītī īnōōnnō."

²⁰Nēēthī hinnia, baa alūllūūman makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī makayyiook cīg eetuk lothippit hijinit Pīlaatō hōōgak īhōōggō Barabbath nē uruk 'cī īn Yeesu.

²¹Nē ī 'gaalacī cobbi, "Nganī eetinii 'cīg īn 'ramma ho, 'cī adiimmaangu niig nganīt hōōgahuung?" Ēdēcī nēēg aī, "Ōgaahet Barabbath."

²²Nīngītī ajini Pīlaatō īhōōggō annēēkī, "Nē hatī hadahī naa Yeesu 'cī haī Krīstō ho ne?" Ēdēcī nēēg vēlēk aī, "Otoddoyyieek īnōōnnō huruccea!"

²³Ēdēcī Pīlaatō aī, "Inni? Neegi 'cī ē'thēcan nēē ho?" Ēggērēny hinnia nēēg gērrēēt aī, "Toddoeek īnōōnnō huruccea!"

²⁴Ma baa acīn Pīlaatō ngaatī aitioonni 'gōōl 'cī ūganī nēē Yeesu tōō nē i'thiattaaī eeta awacahit gērrēēt ko, ittiha nēē maam nē ūtūūny athīn cīgīnnīg hēbērēēnnī cīg lothippitaak nē ī, "Hammiri naa biyyiēētī cīg eet icci, īn niccia thōōth cunuung."

²⁵Ēdēcī hinnia eeta vēlēk aī, "Ī'nya heteheellia naag biyyi cīgīnnīg ko hī lōhōlī cīggaang vēlēk!"

²⁶Nīngītī ūgakī Pīlaatō īhōōggō Barabbath nē uduhaak athegeree'nya cīgīnnīg huukito Yeesu nē otoddoyyieek huruccea.

Atararri athegeree'nya Yeesu

(Tigil Maarko 15:16-21; Yōaannē 19:2-3)

²⁷Nīngītī ūōōlī athegeree'nya cīg 'gaalac cobbi Yeesu ngaatī aattiyyi nēēgī nē uluttia nēēg vēlēk iita irriamatteek īnōōnnō.

²⁸Ma ho, uppuruccia nēēg ceremwa cīg Yeesu nē itihimtēēhī īnōōnnō cērēm 'cī marihi, ²⁹nē ētēhēnyta tēē 'cī īn bīlla haau hī tēmēdēhī cī habuuuo nē aarrihī ūōōa cīnnī nē aarrihi hībahīt attiaa cīnnī cobbi nē akattieek īnōōnnō huru'nyia nē atararri īttīk, "Hī'thaaō habu cobbi cī 'Judeei!"

³⁰Ma ngaati, iita uttuurrik īnōōnnō ammūt nē aggamta hībahīt nē ohoddia īnōōnnō ūōō tabattī hiriiri.

³¹Ma baa uttumattōōī nēēg īnōōnnō nē atararri ēlēk, uppuruccia cērēm nē itihimtēēhī ceremwa aagīnnīg tarī, nīngītī ūōō ūdōōddī īnōōnnō huruccea.

Toddoiinit cī Yeesu

(Tigil Maarko 15:22-32; Luuka 23:27-43; Yōaannē 19:17-27)

³²Ma baa nga ūvvō nēēg 'gōōla, iita ommottio hī eet umwa 'cī haī 'Thimōōnē cī looc cī Cireene, nīngītī attīnganēēkī īnōōnnō hirriongan hurucce cī Yeesu ho.

³³Iita õdõlanit nēēg nīngītī haī 'Gologoo'tha, nīngītī aī, "Nīngītī ēmmēēn cī ūō ūō cī eeto."

³⁴Ma nīngaata, iita aanytīk nēēg Yeesu hūhūd mērtī cī viinoo 'cī ū'ngōōtanoothīk 'giimwa 'cī ahahatī dtum, ma baa atarī Yeesu mērtī nicci viinoo ho, ikia ūtūbūr ngaatī ahūdī.

³⁵Ma baa otoddyoyieek nēēg ūnōōnnō huruccea ēlēk, iita e'ngerit nēēg ceremwa cīgīnnīg 'gōōlaa 'cī aruhi tooto.

³⁶Nīngītī aattiyyi nēēg loota ēbēhī ūnōōnnō nīngaata.

³⁷Nē iita otoddyoyieek nēēg thōōth 'cī ūttēēdōthōōthīkī nēē daahīth ūōa cīnnī lokora aī, YEESU HABU Cī 'JUDEEI CIEENI.

³⁸Baa aattīg igorriaaha ūgēēgī 'ramma 'cīg ūdōōddī hī ūnōōnnō hōdēī, umwa ūicī a'thiit cīnnī cobbi nē ū umwa ūicī a'thiit 'cī hidici.

³⁹Baa ūdōōm eeta 'cīg baag ūvvō nīngaata vēlēk ūnōōnnō nē udhuhit ooti,

⁴⁰nē ūtō, "Nii 'cī othoothi aini ūkō hatī ūthaani 'Cieeth cī Nyekuci nē etehenyuu tarī urutaa cī waathinniook iyyio ho, ēla thī da 'yioko ēlē cunni, luuccia loota huruccea, hatī ūnī nii Ngeertī Nyekuci!"

⁴¹'Gōōlaa ūnīcī dioo noho, iita attarri makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha hī makayyiook cīg eetuk buúk ūnōōnnō,

⁴²nē ūtō, "Gōōng ūēla nēē eet ūgī, nēēthī 'yioko, hōllōngaa ūēla ēlē cīnnī inni? Má ūn nēē habu cī ūthīraēlī, a'nyūk hulluuccia huruccea loota! Nēēthī hatī helemiit ūnōōnnō.

⁴³Ēlēmī nēē Nyekuc. A'nyūk Nyekuc hēēla ūnōōnnō 'yioko hatī adiimi, hīnīngītī aī nēē, 'Hūnī Ngeertī Nyekuci.'

⁴⁴Nē igorriaaha baag ūdōōddī hī ūnōōnnō hōdēī buúk, iita odoomito ūnōōnnō 'gōōlaa ūnīcī dioo noho.

Adaak Yeesu

(Tigiil Maarko 15:33-41; Luuka 23:44-49; Yōaannē 19:28-30)

⁴⁵Ma baa aau kōrra lokora, ikia adaak kōrra hī ūlōōcī muguur ūthōng hī 'thaa iyyio.

⁴⁶Baa 'thaa niccia noho, urruuo Yeesu ū, "Eloi, Eloi, Lama Thabachthani?" Nīngītī aī, "Nyekuc caannī, Nyekuc caannī, ūūnnīkaa inni?"

⁴⁷Ma baa athīhī eeta 'cīg baag abīlī nīngaata thōōth icci ho, othoothito ūtō, "Avvī nēē Eliija."

⁴⁸Nīngītī airi eet umwaa nīngaata hī ūkoothong nē ūūk ittiha cērēm nē ū'nyōlaneek mērtatōō cī viinoo 'cī ammūccarī ū ūaarīk hēēta nē uduhuthēēhī Yeesu hūcūūcū.

⁴⁹Nē ñítō eeta ûgëëgī, "Hereeyyio da nōõ! Hīcīnīt da hatī aku ëëla Eliijja ïnõõnnō!"

⁵⁰Ikia urruuo Yeesu moloohaa cobbi tarī, nīngītī adaaknī.

⁵¹Ma nīngaata noho, appahī cērēm 'cī ë'ngēr 'Cieeth cī Nyekuci hī 'ramma, i'thianaanī hēétahujjien hōdōlan looc. Baa õmmōötī lōōcī nē ilibti lōbarabīta buúk.

⁵²Nīngītī abbuuhēnī 'lōōhīta nē ûrūgta eleeti cīg eet cīg Nyekuci baag adaahito.

⁵³Ma baa ûrūga Yeesu daahītha, iita uduutta nēēg 'lōōhītītōõ cīggīng nē õõt ñīcī 'taaün cobbi 'cī ëllēemīth cī 'Jeru'thalēmī, ngaatī baa acīnī eeta 'cīg mēēlīg ëhōõggō.

⁵⁴Ma baa acīn 'gaalacī cī ûürūta cīg 'Rooma hī eet 'cīg baag arūmī hī ïnõõnnō ëbēk Yeesu, hirihidtik hī hēlēggī 'cīg baag edee'nyia vēlēk ko, iita abarritit nēēg gērrēēt nē ñítō, "Íko mīi baa ñīn ëëtī ciee Ngeertī Nyekuci dīdī!"

⁵⁵Baa mēēlīg ngaaī 'cīg õõkōra hī Yeesu ñīcī 'Galileea 'cīg baag au ëēl ïnõõnnō, baa aattīg ngaaī tīko nīngaata nē ëdēēnytōthī Yeesu ngadiiha.

⁵⁶Hōrggēēnaa cī ngaaī iccig, baa aaī Maria Madalēēna, hī Maria aattī 'Jeemithi hī Yothebo, 'cīg ñīn lōhōlī cīg 'Thebedeeo.

Adaī Yeesu

(Tigiil Maarko 15:42-47; Luuka 23:50-56; Yōaannē 19:38-42)

⁵⁷Ma baa ñī 'jiaatīn lōōcī, ikia uppwaanna ëëtī umwa 'cī ñīn ballioohit 'cī haī Yothebo 'cī baa aku 'taaünnaa cī Arimathea, baa nē ikia ñī nēē buúk nuyyioohit cī Yeesu.

⁵⁸Nīngītīaku õkōõi nēē hī Pīlaatō nē ûük ijin ëlē cī Yeesu, nīngītī aduhaakī Pīlaatō athegeree'nya cīgīnnīg hōõt haanytīk ëlē cī Yeesu ïnõõnnō hūük hada.

⁵⁹Üük ittiha Yothebo ëlē cī Yeesu nē ûmūmmūûran cērēmaa 'cī tēllī,

⁶⁰nē aarīk 'loohaa cīnnī ñīcī baa accītha nēē lōbaraba. Nē ittiha bēē cobbi gērrēēt û'nyūügī hattūüg cī 'loohu, nīngītī õkōõi.

⁶¹Baa aaī Maria Madalēēna hī Maria baa umwa buúk, iccioloongan loota nīngaata ngadiiha ëbēk 'look.

Bekiook cīg 'loohu

⁶²Ma baa loohoth cīnnī, baa ñīn lōōcī Kōr cī 'Yiommaanō, iita õõt makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī eet 'cīg ñīn Vari'theei hī Pīlaatō,

⁶³nē ñittīk, "Makayyioohit, hammuhoo'tha naag thōõth baa aduha olo'ngiaahiti nicciaa, baa nga arūgī aī, 'Urutaa cī waathinniook iyyio, arūgna hatī nēē daahītha tarī'.

⁶⁴Nēéthī 'yioko, duhaak athegeree'nya hebehit hattūüg cī 'loohu jurrung, ìthōng hōdōlanit waathinniooha 'cīg ñīn iyyio ho. Má hōllōngaa aduhaahi jurrung, anīha

hatī nuyyiooha cīgīnnīg nē iita igorithit ēlē cīnnī nē ūt uduktaak eet ūttīk, ūrūga Yeesu daahītha. Nē 'goollitaa cīnīng adtuurna ho, abathī hatī gērrēēt hīllōōan baa ouu."

65 Êdēcī Pīlaatō aī, "Ootti niig athegeree'nya ūgī cugguung hōōt hebehit 'look hīcī agayyu niiga."

66 Nīngītī ūō a'nyūūgī nēēg hattūūg cī 'loohu ho nē idilit jurrung nē aarrik athegeree'nya ūgī hebehit hattūūg.

Maatteeo 28

Ūrūga Yeesu

(Tigiil Maarko 16:1-8; Luuka 24:1-12; Yōaannē 20:1-10)

1 Ma baa edeccia Kōrra cī 'Yiommaanō, lomidikaawa ngerrenita, iita ūt Maria Madalēēna hī Maria baa umwa, hōōt hīcīnīt 'look cī Yeesu.

2 Baa aaī hirihidtihi umwaa 'cī attiran gērrēēt, hīnīngītī baa alluuccia aajīlō cī Makayyiookto hēētahujjieen nē ūūk ūicī 'loohu. Nīngītī aku abīllīngī bēē 'cī a'nyūūgēnī hattūūg cī 'loohu ho nē ūūk iccioloonganī thōng.

3 Baa aaī nēē hī bōrōhēēcī 'cī ammadī thōng nē ūtō ūōrīg ceremwaana cīgīnnīg haauto hī loduruui.

4 Baa i'ngolli bekiooha ūnōōnnō gērrēēt nē abarritit haauto hī eeta 'cīg adaahito ēlēk.

5 Nē uduhaak aajīlō nicciee ngaaī niccig ūnnīk, "Ma hiteelinnu, haga naa adiimmu niig Yeesu baa odooddothoothīk huruccea.

6 Aitiōō nēē ngaati tōō! Ūrūga nēē daahītha hī baa aduha nēēnī. Iita da ūcīnīt nīngī baa aarīhōōthīk ēlē cīnnēēnī.

7 Nē 'yioko, ūt hīdīkoothong ūt uduktaak nuyyiook cīgīnnīg ūttīk, 'Ūrūga Yeesu daahītha nē utuwaneekuung ngagiit ūūk ūicī 'Galileea. Ūō hatī acinnu niig ūnōōnnō ūca.' Thōōth 'cī hakuu haduhaakuung naa ngagiit ko nicciaani.'

8 Nīngītī a'thūkcī ngaaī niccieeg ūūnnīk 'look hōōt huduktaak nuyyiook cīgīnnīg, tananga itieelli, baa accamanoothīk pee.

9 Ma hīdīkoothong, ikia uppwaannak Yeesu ūhōōggō nē ūnnīk, "Hī'thaayyuunga!" Nīngītī au ūthahaanī nēēg hiita hōbōktō hī ūnōōnnō nē arabūtītō 'thoo cīgīnnīg, nīngītī alaī ūnōōnnō.

10 Ma nīngaata, ikia uduhaak Yeesu ūhōōggō ūnnīk, "Ma hiteelinnu! Ūōt uduktaak 'gootoonoga anneek, hōōt hommottio ūicī 'Galileea, ūō hatī acīnna nēēg nganīt ūca.'

Nyeemuut cī bekioohu

¹¹Ma baa nga õvvõ ngaaõ cieeg 'gõõla, iita õõt athegeree'nya õgõõgõ 'cõg baag õbõk 'look cõ Yeesu õicõ 'taaõnõõ nõ õõt uduktaak makayyiook cõg paadõr'nyaannu thoo'thiok vëlõk 'cõg baag acõn nõõgõ.

¹²Ma baa iita ommottio makayyiooha cõg paadõr'nyaannu hõ makayyiook cõg eetuk, iita ummuhit 'gõõl 'cõ appirridanõ nõõg athegeree'nya 'rabbõõtõ 'cõg mõõlõg gõrrõõt.

¹³Nõ itilõõcõ õhõõggõ õittõk, "Uduktaak eet õttõk, 'Iita igorithit nuuyyiooha cõg Yeesu õlõ cõ Yeesu baa baal, baa nga hooginna naag thõng.'

¹⁴Nõ má õük õthõk 'gaalacõ cobbi thõõth icci, hothoothonna hatõ hõ ngagõita nõ hatõ iittiõõ thõõth umwaa 'cõ abathõ hõ ngagiit tõõ."

¹⁵Nõngõtõ aggamaanõ athegeree'nya 'rabbõõt niccig nõ õdõmanit hõ baa adukiaak õhõõggõ. Nõ nga aalla athithan eeta cõg 'Judeei nyeemuut 'cõ aõ, "Iita igorithit nuuyyiooha cõg Yeesu õlõ cõ Yeesu," hõõ kõr hõ niccieeni.

Tilooinit cobbi

(Tigil Maarko 16:14-18; 'Luuka 24:36-49; Yõaannõ 20:19-23; Dtõicanõ cõg 'Thooyyiahu 1:6-8)

¹⁶Nõngõtõ õngaannõ nuuyyiooha cõg Yeesu baag õnn õmmõtõ hõ hõdõõtõ õõtõ 'Galileea, õicõ muur baa aduhaak Yeesu õhõõggõ anneek hõõt homottiõõt.

¹⁷Ma baa õcõnõt nõõg Yeesu, iita alaacõ nõõg õnõõnnõ, nõõthõ hinnia, baa nga aalla õccaad õgõõgõ õnõõnnõ noho.

¹⁸Ma nõngata, ikia uppwaannak Yeesu õhõõggõ nõ õnnik, "Baa aa'nyõhoothõhaa nganõõt makaatõtõ cõ hõõtkujjeen hõ cõ lootu vëlõk.

¹⁹Nõ 'yioko, õõt aanytõk eet loonyini vëlõk hõõtõ nuuyyiook cõgannõg, aggamteek õhõõggõ baattithimo 'thaarõõtõ cõg Maacõnõ hõ cõg Ngeerõnõ hõ cõg Lori 'cõ Õllõõmõtõ,

²⁰õõt illimanit õhõõggõ jurrung hõõthõõtõ thõõth vëlõk baa hallimaneekuung naa ngagiita. Nõ dõidõ, harõmõtõ hatõ gõõng naag hõ ngagiit hõõdõõkõtõ õthõng kõr cõ decciaanõt cõ lootu."

Maarko

Maarko 1

Irrioon Yōaannē Batitta

(Tigii Maatteeo 3:1-12; 'Luuka 3:1-18; Yōaannē 1:19-28)

- 1** Šīn ciee 'thianaanit cī nyeemuut 'cī abūnnaa cī Ngeertī Nyekuci Yeesu Krīstō.
- 2** Aduha 'buuhi baa ēhēēd pōrōvētaacī l'thaia aī, "Hī'thōōakii hatī naa Nyekuci 'thoooyyahit caannī 'cī aku akūmaneek 'gōōl cunni."
- 3** "Eggērēny mōlōōhī cī eet umwa horrwaa 'cī ūdōhōhī kak aī, 'Ūkūmatteek 'gōōl cī Makayyiookto, aanytīk 'gōōl cīnnī hūulan.' "
- 4** Nīngītī uppwaannanī Yōaannē Batitta horrwatōō 'cī ūdōhōhī kak nē ikia aggameek eet 'cīg ūtūngteek 'thēccanēēt cīggīng baattithimo, ūnōō 'cī hatī ūūnnīkī Nyekuci 'thēccanēēt cīggīng buúk.
- 5** Baa ūō eeta vēlēk cīg looc cī 'Judeea hī cīg 'Jeru'thalēmī hī Yōaannē, hōōt huduktaak ūnōōnnō 'thēccanēēt cīggīng nē aggameek ūhōōggō baattithimo līlīlaa cī Hidioo cī 'Jōrdanī.
- 6** Nē baa ahimit Yōaannē ceremwa 'cīg adīmanniaa ūmanī cīg nyaakaalak nē ūcēb hadēēngō, nē adak 'girooc nē uduk lotec cī hurubulitu hī 'gēēn cīnnī.
- 7** Baa irrioonīk nēē eet anneek, "Aaī hatī ūētī umwaa 'cī anūaanna nganīt 'cī ūllōōannaa nganīta, hōllōngaa haga naa ngaatī occa hōōganī lōhamūcī cīg caawa cīgīnnīg.
- 8** Haggameekuung naa ngagiit baattithimo maamī haaga, nēēthī, aggameekuung hatī nēē ngagiit baattithimo Loriiā 'cī Ūllēēmīthī."

Baattithimo cī Yeesu

(Tigii Maatteeo 3:13-17; 'Luuka 3:21-22)

- 9** Ma waathinniook nicciag noho, ūtīngaayya Yeesu 'taaūnaa cī Naa'tharētī looccaa cī 'Galileea, hikia haggameek Yōaannē ūnōōnnō baattithimo līlīlaa cī hidioo cī 'Jōrdanī.
- 10** Ma baa ūngōtha Yeesu maamī battala, ikia ūcīnōōthī nēē hēētkujjieen ngaatī abbuuhēnī nē ulluucciak ūnōōnnō Lorii 'cī Ūllēēmīth 'cī aaī hī bōllōōī.
- 11** Ma ho, ūthōōth mōlōōhī umwaa 'cī aku hēētahujjieen ū, "Šīnī nii Loholeec caannī 'cī hammīnannii gērrēēt ūdūt nē haccamanoothihi naa, hīnīngītī nganiita."

Attīman 'Thīttaanī Yeesu

(Tigii Maatteeo 4:1-11; 'Luuka 4:1-13)

- 12** Ma hīdīkoothong, ūūhī Lorii 'cī Ūllēēmīth Yeesu horrwatōō 'cī ūdōhōhī kak,

¹³ūūk aau nēē nīca waathinniook hēēn 'wec horrwatōō 'cī ūdōhōhī kak, attīman 'Thīttaanī īnōōnnō. Baa arūmī nēē hī idi'ngwa cīg moru, nīngītī au ēēlī aajilēēta īnōōnnō.

Aū Yeesu nuyyiook 'cīg oou
(Tigii Maatteeo 4:12-17; 'Luuka 4:14-15)

¹⁴Ma baa urutaa 'cī aarīhōōthīhī Yōaannē baabuuth ēlēk, ikia ūūk Yeesu 'Galileea nē ūūk illiman nyeemuut 'cī abūnnaa cī Nyekuci.

¹⁵Baa ūthōōth nēē aī, "Ōbōhī habuccieet cī Nyekuci aau ojoonu. Ūtūngteek 'thēccanēēt cugguung nē elemtu nyeemuut 'cī abūnnaa!"

Aū Yeesu nuyyiook 'wec
(Tigii Maatteeo 4:18-22; 'Luuka 5:1-11)

¹⁶Ma baa nga ūvvō Yeesu ūdēcī dēmēt cī Būlūc cī 'Galileea, ikia udtuuha nēē 'gōtōn 'ramma, 'Thimōōnē hī Andrea, adhuheek nyelelewwa cīnīng būlūcatōō, hīnīngītī baa īn nēēg eet 'cīg aggam ulugo.

¹⁷Ma ho, ūtūvvū Yeesu ūhōōggō īnnīk, "Iita unuyyaangu nganīta nē hatī heteretheehuung naa ngagiit 'gōōl 'cī avvaannu eet hiita hī nganīta."

¹⁸Ma nīngaata noho, iita ūtūngteek nēēg nyelelewwa'nya cīggīng nē ūnnēēcō īnōōnnō.

¹⁹Ma baa ūūk Yeesu īcī oou hīdīhīdīc, udtuuha nēē 'Jeemith hī Yōaannē lōhōlī cīg 'Thebedeeo, 'cīg baag aattīg haahūlaa cīnīng alūūlū nyelelewwa'nya cīggīng.

²⁰Ma hīdīkoothong, ūtūvvū nēē ūhōōggō, nīngītī ūūnnīkī nēēg maa'nyī 'Thebedeeo hī dticcianniook haahūla nīngaata nē ūnnēēcō īnōōnnō.

liggia Yeesu lori 'cī abathī
(Tigii 'Luuka 4:31-37)

²¹Baa ūō Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg 'taaūnaa 'cī haī Kapernaum. Ma baa Kōrraa cī 'Yiommaanō, ūūk uduhun nēē 'Cieeth cī Laiitto nē i'thianaaī 'limman.

²²Baa īnaat eeta 'limman cīnnī ho gērrēēt, hīnīngītī baa alliman nēē eet makaa'thītaa 'cī hōllōngaa aduhōō hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha.

²³Ma 'Cieethaa cī Laiitto nīngaata, baa aaī eet umwaa 'cī a'nyak lori 'cī abathī nē urruuo ī,

²⁴"Adiimi nii hī ngagīt neegi Yeesu cī Naa'tharētī? Akuu nii, hātī ijjia 'ruheet ngagīta? Hagayyi naag nganiit īnī Eet 'cī Ūllēēmīth cī Nyekuci!"

²⁵Nīngītī īggēr'nyēēkī Yeesu lori 'cī abathī ho annēēkī, "Jaahō! Duhuna battala īllaa cī eet nicci!"

²⁶Ma ho, ikia ūtōmōōlī lorii 'cī abathī ho eet nicci gērrēēt nē īggērēny moloohaar cobbi, nīngītī aduknaanī īllaa cī eet nicci.

²⁷Baa abulan thõõth ciee eet vëlëk gërrëët nẽ ijitto nyaagwaana ïitõ, “Ne occa gõõng ciee? Occa ïn ciee 'limman 'cī nga ïn ngeju 'cī attiran gërrëët! Athihī aattī loriëëta 'cīg abathī buúk ïnõõnnõ.”

²⁸Ma hīdīkoothong, ikia ï'thanothoothīk nyeemuut cī Yeesu ho looc cī 'Galileea vëlëk.

Aa'nyīk Yeesu eet 'cīg mēëlīg hūbūttaathō

(Tigiiil Maatteeo 8:14-17; 'Luuka 4:38-41)

²⁹Ma baa uduhutta Yeesu hī nuuyiook cīginnīg hī 'Jeemith hī Yōaannē 'Cieethaa cī Laiitto, iita õot nēëg ïicī õlõ cī 'Thimõõnē hī Andrea.

³⁰Baa õmmõõrī inyitti 'Thimõõnē aaburii ëlē gërrëët, oongi 'cieetõõ. Ma nīngaata, ikia uduhaak eet umwaa Yeesu nīcī noho.

³¹Nīngītī õkõõtī nēë hõbõktō hī nangérēb nē aggam ïnõõnnõ a'thiit cīnnī nē õdõng haau 'jieena. Ma hīdīkoothong, ikia ûtûngeek ïnõõnnõ abuur'theta, nīngītī adticanõõthīkī nēë ïhõõggõ.

³²Ma 'jiaatīn niccia baa okoloothīk kõrra, iita a'nyaktaak eeta Yeesu eet 'cīg õmmõõrī vëlëk hī 'cīg a'nyak loriëët 'cīg abathī.

³³Baa allünganniaa eeta vëlëk cīg 'taaün cī Kapernaumī, hiita hībbītīt hirriamatteek hattūüg cī 'cieeth 'cī 'Thimõõnē ho.

³⁴Nīngītī aa'nyīkī Yeesu eet 'cīg mēëlīg 'cīg õmmõõrī moori'thiook cūumō cūumō hūbūttaathō nē itiggia loriëët 'cīg abathī 'cīg mēëlīg buúk eleetinii cīg eetuk nē ëtēdēyēhī loriëët 'cīg abathī ho ngaatī õthõõthī, hīnīngītī baa aga loriëëta 'cīg abathī ho Yeesu nganī.

Üük alaõ Yeesu ngadiiha

³⁵Ma baa ngaalloohoth ngerrenita, ïtīnga Yeesu ûtûngeek õlõ nē üük aau ëmmēn ngadiiha nē alaõ nīngaata.

³⁶Ma ho, ïtīngaacō 'Thimõõnē hī 'gõõnõgī õot idiumtõthī ïnõõnnõ.

³⁷Ma baa õõ ammūda ho, õot uduktaak ïttīk, “Adiimmī eeta vëlëk nganiita.”

³⁸Edēcī Yeesu ïhõõggõ anneek, “Hõõt olooyyiohī 'cīg obokii ho, hâtī hūük hillimman nyeemuut 'cī abünnaa ïica buúk. Thõõth 'cī hakuuni naa ho cieeni.”

³⁹Nīngītī õvvõõtī nēë looc cī 'Galileea vëlëk, irrioonīk eet 'Cieethini cīg Laiittak nē itiggia loriëët 'cīg abathī eleetinii cīg eetuk.

Eet 'cī adak helleggeri

(Tigiiil Maatteeo 8:1-4; 'Luuka 5:12-16)

⁴⁰Baa aku eet umwaa 'cī adak helleggeri ammūdaak Yeesu nē akateek ïnõõnnõ huru'nyia nē ïlaleek ïnnīk, “Má atabi, a'nyaa hūbūna.”

⁴¹Ma ho, atamaatik Yeesu eet nicci, nīngītī ahumi īnōōnnō nē īnnīk, “Eeī, hatabbii naa nganiit būna. Būna ī tēlla!”

⁴²Ma hīdīkoothong, ūtūngeek helleggeri īnōōnnō nē ūbūna.

⁴³Nīngītī ilootīkī Yeesu īnōōnnō thōōth gērrēēt nē ī'thooīk 'gōōl hūūk anneek,

⁴⁴“Ma hōkō haduhaahi eet umwa thōōth icci. Deceek bīt teretheek ēlē cunni paadīr nē aa'nyīhuu 'baaninit baa aduha Mūū'tha 'cī abūnnayyī nii ho, hī terethiinit cī būnnai cī ēlē cunni.”

⁴⁵Ma ho, ūkō hinnia ēētī nicciee ī'thaanīk nyeemuut nicci looc vēlēk, hikia haa'nyīk Yeesu hitingōlī ngaatī ūkōōī 'taaūna lothippita nē awwua 'rēēna ngadiiha, ngaatī aitiōōnnī eeta tōō. Aalla nēē au eeta loonyini vēlēk, ammūdeek īnōōnnō noho.

Maarko 2

Aa'nyīk Yeesu eet hūbūna

(Tigjil Maatteeo 9:1-8; 'Luuka 5:17-26)

¹Ma baa urutaa cī waathinniook 'cīg abadtēc haaga, ikia ūbōdōōthī Yeesu ūūk īcī 'taaūn cī Kapernaumī nē ī'thanothoothīk nyeemuut looc hīdīkoothong, īthīhīt eeta aī ikia nēē ūlō.

²Nīngītī allūnganniaanī eeta 'cīg mēēlīg auuni hībbīt 'cieeth hōdōlan hattūūg, hiittiōō nīngītī idiongan tōō. Nē ikia illimaneek Yeesu īhōōggō thōōth cī Nyekuci.

³Ma ho, uppwaatta eeta 'wec 'cīg irriongana eet umwa 'cī alalliaa ēlē.

⁴Baa a'nyaman īhōōggō 'gōōl 'cī ūdōlanī Yeesu, hīnīngītī lothippit cobbi ho. Nīngītī ūtōdī nēēg 'cieeth nē ūōt erreccia hutuli 'cieetha lokora, ngaatī aayyi Yeesu dēēdē. Ma baa erreccia ēlēk, iita ūyōyyōōratta nēēg eet 'cī alalliaa ēlē ho ī'thōng hōdōlan looc ngaatī aayyi Yeesu.

⁵Ma baa acīn Yeesu lemiinit cīnīng ko, ikia uduhaak eet 'cī ūmmōōrī ho īnnīk, “Loholeec caannī, ūtūngtoothīk nganiit 'thēccanēēta cugunnēēgī.”

⁶Baa aattīg 'limmanniooha cīg nyattal cī Mūū'tha iccioloongan nīngaata nē ummuhit ūmmēn ītōō,

⁷“Inni 'thēk hōthōōth ēētī ciee hoti ho? īn ciee doominit hī Nyekuc. Nganī gōōng 'cī occa ammaannīk eet, hīnīngītī 'thēccanēēt cīggīng ko? Nyekuc dioo 'cī occa ammaannīhī.”

⁸Baa aga Yeesu muhēēnīt cīnīng ko hīdīkoothong nē ijin īhōōggō īnnīk, “Inni ummuhit niig thoo'thiok 'cīg aattīg noho ho?

⁹Thōōth iina 'cī ammūjī, 'cī hannēēkī eet icci ūmmōōrī ho, ‘Ūtūngtoothīk nganiit 'thēccanēēta,’ hode 'cī hannēēkī, ‘Tīngā, dūhan lotoonu cunni bītō?’

10Nēēthī hátī agaac ïitō, a'nyak Ngeertī Eeto makaa'thīt 'cī ammaannīkī eet, hīnīngītī 'thēccanēēt loota nīnga." Nīngītī aduhaakī eet 'cī alalliaa ēlē ho annēēkī,

11"Hanneekii naa nganiit tīnga, dūhan lotoonu cunni bīt ïicī olu."

12Ma ho, ïtīnga ēētī nicciee hēbērēennī cīg eet vēlēk nē ūdūhan lotoonu cīnnī nīngītī ōkōōī, acīn lothippiti vēlēk. Baa abulan thōōth ciee eet vēlēk nē īdīhīthīt nēēg Nyekuc gērrēēt ïitō, "Gōōng nga hīcīta thōōth 'cī aaī hoti ūdūt!"

Ütūvvū Yeesu 'Leevi

(Tigil Maatteeo 9:9-13; 'Luuka 5:27-32)

13Ma baa ikia ūbōdōōthī Yeesu ūūk ïicī dēmēt cī Būlūc cī 'Galileea tarī, baa aku lothippiti cobbi gērrēēt irriamanee kīnōōnnō, nīngītī i'thianaanī nēē allimanī ïhōōggō.

14Ma baa nga ūvvō nēēnī, ēdēēnyōthī 'Leevingeertī Aliveo, iccioloongan ngaatī adūmanī eeta occoro. Nīngītī annēēkī ïnōōnnō, "Nūaa nganīita!" Ma ho, ikia ïtīnga 'Leevi nē ūnū ïnōōnnō.

15Ma baa uruta, iita udukto Yeesu hī eet 'cīg mēēlīg 'cīg alūt occoro hī 'thēccanniook, hī nuuyiook cīgīnnīg ūlōō cī 'Leevi. Baa mēēlīg eeta gērrēēt 'cīg anū ïnōōnnō.

16Ma baa acīn 'limmanniooha cīg nyattal cī Mūū'tha 'cīg baag ïin Vari'theei Yeesu, ngaatī aduhēēnī hī eet 'cīg alūt occoro hī 'thēccanniook ko, ijinit nēē nuuyiook cīgīnnīg ïttīk, "Inni hudukto Yeesu hī eet 'cīg alūt occoro hī 'cīg ïin 'thēccanniook hōdēē ho?"

17Ma baa athīhī Yeesu thōōth icci ho, ēdēc ïhōōggō ïnnīk, "Aitiōō hōllōngaa eet 'cīg abūnnaa 'cīg adiim akīm, ïin eet 'cīg ūmmōōrī diooni 'cīg adiim ïnōōnnō. Baa hōllōngaa hakuu naa, hīnīngītī eet 'cīg abūnnaa, hakuu naa, hīnīngītī 'thēccanniook."

Jinēēnīt cī thōōth 'cī hēdētaanī eleeti 'gēēna

(Tigil Maatteeo 9:14-17; 'Luuka 5:33-39)

18Kōr umwa, baa ēdēta nuuyiooha cīg Yōaannē Batitta hī eet 'cīg ïin Vari'theei eleeti 'gēēna. Ma ho, iita eeta ūgēēgī ijinit Yeesu ïttīk, "Inni nuuyiooha cīg Yōaannē Batitta hī nuuyiook cīg Vari'theei hedettia eleeti 'gēēna nē iittiōō cugunnig hōllōngaa ēdēta eleeti ho?"

19Ēdēcī Yeesu ïhōōggō anneek, "Hōllōngaa occa ēdēta eeta 'cīg ïin 'gōōnōgī nyattaraanak eleeti 'gēēna, hatī nga arūmī nēē hī ïhōōggō.

20Nēēthī, aaī hatī kōrra umwaa 'cī ūūnnīkī nyattaraan ïhōōggō nē hatī edettia nēēg eleeti kōr niccia.

21"Aitiōō ēētī umwaa 'cī occa ahubeek cērēm 'cī ïin ngeju cērēmaa 'cī ūnūūk tōō. Má uhubeeha, ērrēēc hinnia hatī cērēm 'cī ïin ngeju cērēm 'cī ūnūūk ko, hī maka loppulacī.

²²Nē aitiōō ēētī 'cī occa adūddeek mērtī cī viinoo 'cī ïin ngeju hutubaawa 'cī ūnūūk tōō, má ūtūdūdeeha, alibi hinnia hatī hutuba hudduti mērta. Abūnnaa ngaatī adūddēēkī ēētī mērtī cī viino 'cī ïin ngeju hutubaawa 'cī nga ïin ngeju."

Makayyioohit cī Kōr cī 'Yiommaanō

(Tigil Maatteeo 12:1-8; 'Luuka 6:1-5)

²³Ma baa Kōrraa umwaanī ïcī 'Yiommaanō, baa õökōr Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg ē'ngērkēēthan mana umwa cī 'gēēmē nē weetaa cīnīng ko, ajatta nuyyiooha cīgīnnīg 'gēēmē ūgī.

²⁴Nīngītī annēēkī Vari'thee Yeesu, "Cīn nōō, inni hīdīmanit nuyyiooha cugunnig 'gii 'cī a'ngirannii Kōrraa cī 'Yiommaanō ho?"

²⁵Ēdēcī Yeesu aī, "Nga nooyyia itigiilit niig thōōth baa adīman habuui Daavide, kōr baa adiimi nēē hī eet cīgīnnīg 'gēēn baa adak magīthī?

²⁶Baa aduhun nēē 'Cieeth cī Nyekuci waathinnioohī baag ïnnī Abiatharī paadīr cobbi, nē ūūk uduk 'gēēn 'cī aggatanī ēlēk, 'cī occa aduk paadīr'nya diooni nē ē'ngēra umwa aa'nyīk eet baag õökōr hī ïnōōnnō."

²⁷Nīngītī aduhaakī Yeesu ïhōōggō annēēkī, "Baa aarīhoothīk Kōrra cī 'Yiommaanō hī būnnai cī eetu nē baa hōllōngaa ēhēnytaa eeta hītō būnnai cī Kōr cī 'Yiommaanō.

²⁸Nēēthī 'yioko, ïn Ngeertī Eeto Makayyioohit cī Kōr cī 'Yiommaanō."

Maarko 3

Eet 'cī alalliaa a'thiiti

(Tigil Maatteeo 12:9-14; 'Luuka 6:6-11)

¹Ma baa kōr umwa, ikia ūūk Yeesu ïcī 'Cieeth cī Laiitto nē baa aaī ēētī umwaa 'cī alalliaa a'thiiti tōō nīngaata.

²Baa adiim Vari'thee ūgēēgī ammūda 'gōōl 'cī ūhōppōōcanēēkī Yeesu thōōth 'cī abathī nē ebehit ïnōōnnō gērrēēt, hátī hīcīnīt má aa'nyīk nēē eet nicci ūmmōōrī ho hūbūna Kōrraa cī 'Yiommaanō ho dīdī.

³Ma nīngaata, ikia uduhaak Yeesu eet 'cī alalliaa a'thiiti ho ïnnīk, "Tīnga 'jieena bīl hōrggēēna ngaatī acīnni eeta vēlēk."

⁴Ma ho, ijin nēē Vari'thei ïnnīk, "Occa abūnnaa ngaatī hadticanī 'gii 'cī abūnnaa hode 'cī abathī Kōrraa cī 'Yiommaanō? Occa hēēla rūgēt cī eeto Kōrraa cī 'Yiommaanō hode haruk thōng?" Íjjaaki hinnia nēēg vēlēk kim, hi'thihi eet 'cī ēdēcī buúk.

⁵Nīngītī ēggēlēēmī Yeesu ïhōōggō līlīēēttaa nē iittiōō hōllōngaa accamanoothīk, hīnīngītī baa ūkōmī ïhōōggō ooti. Nē uduhaak eet nicci ïnnīk, "Óōd a'thiit cunni hūulan." Nīngītī ūdī nēē a'thiit nē ūbūna a'thiiti cīnnī ho tarī!

⁶Ma adtuuha Vari'theei thõõth icci ho, iita uduhunit õõt battaalaa cī 'Cieeth cī Laiitto, nīngītī õõ atuhanī hī eet cīg Êrõõdē, 'gõõl 'cī occa aruhi nēēg Yeesu.

Lothippit cobbi 'cī anū Yeesu

⁷Ma baa õõt Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg ñīcī būlūcō, ikia ūnū lothippiti 'cī maka 'cī aku 'Galileea ñīõõnnō.

⁸Ma baa athīhī nēēg thoo'thiok vēlēk 'cīg baag adtican Yeesu ho, iita ummuddiaak eeta 'cīg mēēlīg gērrēēt ñīõõnnō. Baa au eeta cieeg looccaa cī 'Judeea hī 'Jeru'thalēma hī looccaa 'cī haī Idumeea, hī 'cīg au ñīcī uruto cī hidioo cī 'Jōrdanī nē iita ügēēgī 'taaūnnioohī cīg 'Tire hī 'Thidōõnē.

⁹Baa maka lothippiti cī eetu ho gērrēēt, nīngītī aduhaakī Yeesu nuyyiook cīgīnnīg ha'nyakta haahūl haavvi nēēnī, hātī hiittiõõ hõllõngaa ëēhõnī eeta ñīõõnnō.

¹⁰Ma baa aa'nyīk nēē eet 'cīg mēēlīg hūbūttaathō ho, iita eeta vēlēk 'cīg baag õmmõõrī, õ'ngõnytõõ 'gõõl 'cī aayyi nēēnī, aī hātī huhumta ñīõõnnō.

¹¹Ma baa acīn eeta 'cīg a'nyak loriēēt 'cīg abathī ñīõõnnō ho, iita etteedito looc nē urruuyyio ñītō, "Iīnī nii Ngeertī Nyekuci!"

¹²Nīngītī aduhaakī Yeesu ïhõõggō komiitta annēēkī, "Ma hõõ haduhaaku eet umwa hanneeku nganīt nganī naa."

Êbēra Yeesu 'thooyyiak õmmõtō hī 'ramma

(Tigil Maatteeo 10:1-4; 'Luuka 6:12-16)

¹³Ma nīngaata, ûñk aau Yeesu muuraa hujjieen nē ûtûvvū eet baag adiim nēē hiita hī ñīõõnnō.

¹⁴Nīngītī ëbēraanī nēē eet õmmõtō hī 'ramma nē akateek 'thaar 'cīg haī 'thooyyiak, hātī hūrūmtī hī ñīõõnnō nē ï'thooīk hõõt 'limmaana,

¹⁵nē aa'nyīk ïhõõggō makaa'thīt 'cī iiggiaī loriēēt 'cīg abathī.

¹⁶Eet õmmõtō hī 'ramma 'cīg ëbēra nēē ho cieegi. 'Thimõõnē 'cī akanneek Yeesu 'thaar 'cīg haī Pēētūrū,

¹⁷'Jeemith hī 'gõtõnī Yõaannē, lõhõlī cīg 'Thebedeeo 'cīg akanneek Yeesu ïhõõggō 'thaar 'cīg haī Boanereth, nīngītī aī, "Lõhõlī cīg Boroheecak."

¹⁸Andrea, Pilippo, Bartolomeeo, Maatteeo, Tomaa'thio, 'Jeemith ngeertī Aliveo, Tadeeo, 'Thimõõnē baa gõõng ñīn 'Thilot,

¹⁹hī 'Juuda Ithkarioote 'cī hatī õkõ õhõppõõcan Yeesu.

Yeesu hī 'Beelthebub

(Tigil Maatteeo 12:22-32; 'Luuka 11:14-23;
12:10)

²⁰Ma baa ûñk uduhun Yeesu 'cieeth, ikia uluttia lothippiti cobbi gērrēēt, hanyaman ñīõõnnō hī nuyyiook cīgīnnīg 'gõõl 'cī aduhēēnī.

²¹Ma baa athihī ittioonnioha cīgīnnīg thōōth icci ho, iita idiimito ūōt utugurria īnōōnnō aī hoottia īcī olu, hīnīngītī baa ammuk nēēg aī, "Adak īnōōnnō maangōnī."

²²Baa ūthōōth 'limmanniooha ūgēēgī cīg nyattal cī Mūū'tha, 'cīg baag au 'Jeru'thalēma aī, "A'nyak nēē 'Thīttaan 'cī haī 'Beelthebub īllaa cīnnī nē iiggia nēē loriēēt 'cīg abathī ho, makaa'thītaa 'cī īnnī habu cī loriēēt 'cīg abathī."

²³Ma ho, ūtūvvū Yeesu īhōōggō hiita hī īnōōnnō nē uduhaak thōōth 'cī awantoothīk anneek, "Occa gōōng iiggia 'Thīttaanī 'Thīttaanī 'gōōnī hutuno?"

²⁴Má īngērī habuccieet umwaa nē a'nyak jore īmmēn, īthaanni hatī habuccieet niccia.

²⁵Nē má e'ngerri eeta halangatōō nē urukto nyaagwaana, aitiōō hatī halang niccia hōllōngaa abīlī īthōng, īn hatī dtuurnanīt cīnnī niccia.

²⁶Má īngēr 'Thīttaanī habuccieet cīnnī hī mēēlīg, aitiōō hatī nēē hōllōngaa aalla īthōng, īthaanni hatī nē īn dtuurnanīt cīnnī niccia.

²⁷"Nē dīdī, occa hōllōngaa aduhun īētī umwaa 'cieeth cī eet 'cī attiranī nē ūūhī ijijo cīgīnnīg, hatī nga hēcēb īnōōnnō. Occa nōō īcēb nēē īnōōnnō thōng, nēēthī ībēlan ijijo cīgīnnīg.

²⁸"Haduhaakuung naa ngagiit dīdī, ūūnnothoothīk hatī eet 'thēccanēēta vēlēk hī thoo'thiok 'cīg īn doominit vēlēk 'cīg horoong aduha nēēgī, tananga habathit hēlēggī tīko gērrēēt.

²⁹Nēēthī, īētī 'cī ūdōōm Lori 'cī Īllēēmīthī, aitiōō hatī hōllōngaa ūūnnothoothīk 'thēccanēēta cīgīnnīg ūdūt, hīnīngītī īdīman nēē 'thēccan 'cī aalla ooo."

³⁰Baa ūthōōth Yeesu hoti, hīnīngītī baa aī eeta, "A'nyak nēē lori 'cī abathī īllaa cīnnī."

Aattī Yeesu hī 'gōtōōnōgī cīgīnnīg

(Tigii Maatteeo 12:46-50; 'Luuka 8:19-21)

³¹Ma nīngaata, uppwaatta aattī Yeesu hī 'gōtōōnōgī, iita ībīlīt battala nē īthōōcō eet umwa hūūk hūtūvvū īnōōnnō.

³²Baa arūmī Yeesu hī lothippit cī eetu, nīngītī annēēkī nēēg īnōōnnō, "Aī nganiit morwahit arūmī hī 'gotoonogu hī ngoonogu battala adiimmi nganiita."

³³Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Nganī 'cī īn morwahit caannī nē hīnganī 'cīg īn 'gotoonoga ho?"

³⁴Nīngītī akannī nēē hēbērī lothippit nē ūthōōth ī, "Ēīn cieeg morwahit caannī hī 'gotoonoga hī ngoonoga cīgānnīg!

³⁵Ēētī 'cī ammīnan nē ūnū thōōth cī Nyekuci, īn 'gōtōna hī ngōōna hī morwahit caannī."

Maarko 4

Thōōth cī eet 'cī ūn kattioohit

(Tigil Maatteeo 13:1-9; 'Luuka 8:4-8)

1Ikia i'thianaaī Yeesu ngaatī allimanī eet dēmētaa cī Būlūc cī 'Galileea tarī. Baa maka lothippiti 'cī baa aluttiaak ūnōonnō gērrēēt, nīngītī adukni nēē haahūlatōō nē aau lothippiti cī eetu dēmēta.

2Baa allimaneek nēē ūhōoggō thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg awantoothīk aī,

3"Ithīktō! Baa aaī ūētī umwaa 'cī ūkō athacī hinyomo manaa cīnnī.

4Ma baa athacī nēē hinyomo ho, ūthanothoothīk hinnia ūgēēgī 'gōōla nē iita uuranit hībaallī.

5Nē ūthaattoothoothīk hinyomona ūgēēgī ngaatī ūn 'thēhēk nē ubu'thia hīdīkoothong, hīnīngītī baa hōllōngaa uuthik 'thēēma.

6Ma baa ikia kōrra, ikia ūtūūth haal niccig hummuduhito ūthōng hodohohit, hīnīngītī hōllōngaa aduhun cōrrēēna huu'thīk.

7Nē ūthaattoothoothīk hinyomona ūgēēgī ngaatī ūn mōrō nē ū bīlla 'cīg alī'tha nē uruhit haal hiittiōō hōllōngaa abbiiri.

8Ma nīngaata, iita ūthaattoothoothīk hinyomona ūgēēgī tarī ngaatī ūn cooni nē ubu'thia haala hitili'thia jurrung hibbiirito. Baa a'nyak haaliti hōdēēthōng haal hēēn iyyio nē a'nyak umwaa haal hēēn tōrkōnōn nē a'nyak umwaa haal 'miia hōdēē."

9Nīngītī aduhaakī Yeesu lothippit annēēkī, "Nēēthī, ūētī 'cī a'nyak ūtat a'nyīk hīthīhō."

Inni hidticanōōī Yeesu dtēēllēn ko?

(Tigil Maatteeo 13:10-17; 'Luuka 8:9,
10)

10Ma baa aau Yeesu ūemmēn, iita ijinit eeta 'cīg baag arūmī hī ūnōonnō hī 'thoooyyiak cīgīnnīg thoo'thiok 'cīg awantoothīk ko.

11Edēcī Yeesu ūhōoggō anneek, "Baa aa'nyīhoothīhuung ngagiit thōōth 'cī ammi'thi cī habuccieet cī Nyekuci. Nē haduhaahi naa eet 'cīg battaalu thoo'thiok 'cīg awantoothīk,

12hīnīngītī " 'Acīnī hatī eeta cieeg hiriiri nē hōllōngaa acīnī, nē athīknī hatī nēēg hiriiri, nēēthī hinnia, hōllōngaa aga ūdūt, nēēthī má hagaacō, occa hatī ūbōda nēēg hī Nyekuc, nē hatī ūtūngeek Nyekuci 'thēccanēēt cīggīng.' "

Ēddēēba Yeesu dtēēllēn cīg kattiookto

(Tigil Maatteeo 13:18-23; 'Luuka 8:11-15)

13Nīngītī ajini Yeesu ūhōoggō annēēkī, "Ma hōllōngaa agayyu niig dtēēllēn 'cīg awantoothīk ko nē hatī agayyu dtēēllēn ūgī 'cīg awantoothīk hutuno?"

¹⁴Athacī kattioohiti nyeemuut 'cī ñīn thōōth cī Nyekuci.

¹⁵Aattīg eeta ūgēēgī hī hinyomona 'cīg athacoothīk 'gōōla, athīhī thōōth cī Nyekuci noho, ma hīdīkoothong, ikia 'Thīttaanī uvvucana thōōth nicci 'thinneetinii cīggīng.

¹⁶Hinyomona 'cīg athacoothīk ngaatī ñīn 'thēhēk ko, īthak'thoothīk eet 'cīg athīhī thōōth cī Nyekuci hīdīkoothong nē elemit thōōth taliitta.

¹⁷Nē hōllōngaa aduhun thōōth 'thinneetinii cīggīng jurrung nē hōllōngaa aalla ī'thōng. Nē ma ikia 'cannani hode pīrnānītī, hīnīngītī thōōth cī Nyekuci, iita ūtūngteek nēēg thōōth nīcī noho 'cōm.

¹⁸Aattīg eeta ūgēēgī hī hinyomona 'cīg athacoothīk bīllānītōō, īthak'thoothīk eeta cieeg eet 'cīg athīhī thōōth cī Nyekuci,

¹⁹nē hinnia ummuhit rūgēt cī looc nicci hī mīnnan cī baliitto hī hēlēggī vēlēk 'cīg ammūyan īhōōggō nē ē'thēcanit thōōth cī Nyekuci, iittiōō hōllōngaa abbiiri ha'nyakta hinyomo.

²⁰Nē hinyomona 'cīg athacoothīk ngaatī abūnnaa 'thēēma ho, aattīg hī eeta 'cīg athīhī thōōth cī Nyekuci nē elemita, abbiiri jurrung a'nyaha ūgēēgī haal hēēn iyyio, a'nyaha ūgēēgī haal hēēn tōrkōnōn nē a'nyakta ūgēēgī haal 'miia hōdēē."

'Loomo 'cī arim'thi dilaata

(Tigiiil 'Luuka 8:16-18)

²¹Nē uduhaak Yeesu īhōōggō tarī ñīnnīk, "Īcca occa a'nyaha eet umwaa 'loomo nē ikia aarīk ijja uruta, hode nangērēba uruta? Īcca occa hōllōngaa aarīk tērēmēējawa lokora?

²²Hīnīngītī appulanniaa hatī thoo'thioha vēlēk 'cīg ammi'thi lothippita battala nē thoo'thioha vēlēk 'cīg ammi'thi, iittiōō hatī hōllōngaa ammi'thi.

²³Má a'nyak ēētī umwaa ñīna, aa'nyīk hīthīhō."

²⁴Nē uduhaak Yeesu īhōōggō tarī ñīnnīk, "U'thuutti thoo'thiok 'cīg athiknu niig ko jurrung. 'Gii 'cī adīmaneeku niig eet umwa, adīmaneekuung hatī Nyekuci ngagīit buúk 'gōōlaa tīho dioo, komiitta 'cī ñīlōōan gērrēēt.

²⁵Ēētī 'cī a'nyak 'giimwa, īttoorothoothīk hatī hēlēggī ūgēēgī hītōō mēēlīg nē ēētī 'cī hōllōngaa a'nyak 'giimwa, attihi hatī 'gii 'cī abadtēc 'cī a'nyak nēē ho battala."

Dtēēllēn 'cīg awantoothīk hinyomooc 'cī alīthī

²⁶Nē õthōōth Yeesu tarī ñī, "Aaī habuccieet cī Nyekuci hī ēētī 'cī athacī hinyomo manatōō.

²⁷Aitiōō kattioohiti hōllōngaa iccionageek mana baalin hī waathīn. Tananga hōllōngaa aga nēē 'gōōl 'cī abūthaanī mana, abūtha nēē hatī hinyomona nē ītīlīthīt noho.

²⁸"Thēēm 'cīg aa'nyīk hinyomo hupwaanito nē aarrik haal ko.

²⁹Ma ibbiir mana, aggam ēētī habath, hīnīngītī ūdōlan kōrra cī janiitto."

Dtēēllēn 'cīg awantoothīk hinyomooc 'cī dīppīlī

(Tigiiil Maatteeo 13:31-32; 'Luuka 13:18-19)

³⁰Nē ūthōōth Yeesu tarī ū, "Occa haī naag aaī habuccieet cī Nyekuci hī nii? Thōōth iina 'cī occa hēddēēbanī ūnōōnnō?

³¹Aaī nēē hī hinyomooc 'cī dīppīlī 'cī athacoothīk 'thēēmītōō. ūn hinyomooc 'cī hidici gērrēēt loota nīngā vēlēk.

³²Nēēthī ma itiboolanī, alī'tha hatī hī hēēt 'cī maka gērrēēt 'goonoginni vēlēk manatōō. Accawana tabana 'cīg makatīg 'cīg au ūhēnytī hībaallī 'cieethi cīggīng 'riiyiyatōō cīnnī."

Thōōth cī allimaniini Yeesu dtēēllēnī

(Tigiiil Maatteeo 13:34-35)

³³Nē illimaneek Yeesu eet thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg awantoothīk ho ūthōōng hīthīhīt eeta dhoorit umwa.

³⁴Aitiōō nēē hōllōngaa aduhaak eet thōōth haaga, aduhaak thoo'thiohī 'cīg ammi'thi nē ma aau ūmmēn hī nuyyiook cīgīnnīg, ūddēēbak ūhōōggō thōōth vēlēk cūrūmūūm.

Abīllī Yeesu ngōōt

(Tigiiil Maatteeo 8:23-27; 'Luuka 8:22-25)

³⁵Ma 'jiaatīn cī kōr niccia, ikia uduhaak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg ūnnīk, "Habaaktī da būlūc hōōt dhoortaa cī baakitu."

³⁶Nīngītī ūūnnīkī nēēg lothippit cī eetu nē otodit nuyyiooha haahūl hōdēē hī Yeesu nē ūōta. Baa aattīg haahūlīta ūgēēgī buūk 'cīg ūōkōr hī ūnōōnnō.

³⁷Ma hīdīkoothong, uuhan ngōōtī 'cī attiran gērrēēt 'cī ūmmōōnnī maam hi'ngo'thia haahūlatōō hōbōktī hūmmūlūūnyanit haahūl.

³⁸Baa oongi Yeesu urutaa cī haahūlō, aruha ūō dtaabawa. Nīngītī attiranī nuyyiooha annēēkī, "Limmannioohit, hōllōngaa aga nii ngaatī hōōt hutududdi naaga?"

³⁹Nīngītī ūngaannī Yeesu 'jieena nē eggerenyeek ngōōt nē ūnnīk maam, "Ijjaaktō! ūbīlīt!" Nīngītī adaaknī ngōōtī hemmeethīk ūdūt.

⁴⁰Ma ho, ijin Yeesu nuyyiook cīgīnnīg ūnnīk, "Itieelinna niig inni? Nga aitioonnuung ngagiit lemiiniti tōō?"

⁴¹Nē baa itieelli nēēg gērrēēt, nīngītī ūthōōthī aīnnī, "Eet 'cī nganī gōōng cīeet athīhī ngōōtī hī maam thōōth cīnnī ho?"

Maarko 5

Eet 'cī a'nyak loriēēt 'cīg abathī

(Tigii Maatteeo 8:28-34; 'Luuka 8:26-39)

1Õõt abaaktī Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg Būlūc cī 'Galileea nē õõt tīcī dēmēt 'cī õbōhōõ hī looc 'cī haī 'Gerathēnē.

2Ma hīdīkoothong īcī īngōthaaī Yeesu haahūla battala, iita ommottio nēē hī eet umwa 'cī a'nyak loriēēt 'cīg abathī 'cī adukna 'lōohitī cīg daakiahu nīngaata noho 'tur.

3Baa aar ēētī 'cī a'nyak loriēēt 'cīg abathī ho nīngītī adaiini eeta ho, hīlōlō cīnnī nē aitiōõ ēētī 'cī occa ūūlū ngaatī aggamī īnōõnnō nē ēcēb nyerikooca tōõ.

4Hīnīngītī ecebbi nēē tabattī mēēlīg nē ēttēēd nyeriko 'cīg ecebiini athīna hī 'thoo hōdōõkōthī haauto cūūmō cūūmō. Hi'thihi eet 'cī ūūlū ngaatī occa aggamī īnōõnnō ūdūt, hīnīngītī attiran nēē gērrēēt.

5Arruui nēē waathīn hī baalin ngaatī adaiini eeta hī hōrōmēētī, ēggērēny nē ēttēēd ēlē cīnnī tēllēēnī.

6Ma baa acīnoothi nēē Yeesu 'rēēna ho, ukul gērrēēt nē ūūk akat huru'nyia muumaa cīnnī,

7nē okoleek ulwa tī, "Yeesu Ngeertī Nyekuc 'cī aaī hēētahujjieen, atabi nii hī nganīt neegi? Halayyi 'thīnīta 'thaarītī cīg Nyekuc 'cī īllōõan vēlēk, ma huukaanī!"

8Õthōõth nēē hoti, hīnīngītī baa uduhaak Yeesu īnōõnnō īnnīk, "Duhuna eetaa cī battala, nii lorii 'cī abathi ho!"

9Nē ijin Yeesu īnōõnnō īnnīk, "Haī 'thaar cugunnig nganī?" Ēdēcī nēē aī, "Haī 'thaar cīgannīg Lejjion, hīnīngītī hīgīnna mēēlīg."

10Ma nīngaata, ala lorii 'cī abathī ho Yeesu hiriiri īnnīk, ma hiiggiaekeeet looccaa cī battala.

11Baa obokii tēēnyī cī 'ngōõhīnyannu ēgī muuraa lōmērra nīngaata.

12Nīngītī alaī loriēēta 'cīg abathī ho Yeesu annēēkī, "Tiggiaeheeet baaī nuun ngagīt 'ngōõhīnyannītōō."

13Ma ho, ēlēmaahī Yeesu īhōõggō hōõt, nīngītī aduknaanī loriēēta 'cīg abathī ho eeta nīcī nē õõt uduhunit eleeti cīg 'ngōõhīnyannu. Ma nīngaata noho, iita õ'ngōnytōōi 'ngōõhīnya 'cīg īn aalib'nya 'ramma vēlēk 'thilo nē uumurrioothīk būlūcatōō noho paappuu hutududdi hīlōõcī 'thī.

14Nē eeta 'cīg baag ūūha 'ngōõhīnya nīngaata, iita ukulit õõt ī'thaattīk nyeemuut nicci 'taaūna hī loonyin 'cīg õbōhōõ nīngaata vēlēk. Nīngītī õõ acīnī eeta thōõth 'cī baa aaī nīngaata ho.

¹⁵Ma baa õdõlan nõõg Yeesu ho, au hinnia adtuuha eet aagõõng a'nyak loriëet 'cīg abathī õllaa cīnnī iccioloongan loota, ahimit ceremwa, ñ eet 'cī ûbūna õõ lõ'ngõõc nõ baa itieelli nõõg vëlēk gērrēet.

¹⁶Nõ eeta baag ëcīnīt thõõth icci dēedē, uduktaak eet thõõth cī eet baa a'nyak loriëet 'cīg abathī, hī thõõth cī 'ngõõhī'nyannu buúk.

¹⁷Nõngitī alaõ nõõg Yeesu hütüngeek looc cīnīng.

¹⁸Ma baa õtõd Yeesu haahūl, ikia ala õõtī baa a'nyak loriëet 'cīg abathī ho õnõõnnõ ñnnik, "A'nyaa baaõ nuun hookorit hī nganiita!"

¹⁹Baa hõllõngaa õlõmī Yeesu ngaatī õõkõrī hī õnõõnnõ, anneek hinnia, "Bodoooth ñcī olu, bīt duhaak eet cīg õlõ cunuung, thõõth 'cī adīmaneeki nganiit Makayyioohiti, hī'gõõl baa ammaanniki nõõnganiita."

²⁰Nõngitī õkõõtī õõtī ciee 'taaünnioohī' 'cīg ñn õmmõtõ, ëcīg hañ Dekapoli, aduhaakī eet thõõth baa adīmaneek Yeesu õnõõnnõ. Nõ eeta vëlēk 'cīg baag athihī thõõth icci, iita õtinaacõ thõõth cī Yeesu gērrēet.

Bühēec 'cī adaahī hī ngaa 'cī õmmõõrī

(Tigil Maatteeo 9:18-26; Luuka 8:40-56)

²¹Ma baa abaahī Yeesu haahūla tarī õõk baakītaa cī bülūcõ, uluttiaak lothippiti cobbi gērrēet õnõõnnõ, baa nga aaõ nõõd dēmētaa cī bülūcõ.

²²Ma ho, uppwaanna õõtī umwaa 'cī hañ 'Jairo eetinii 'cīg baag ñn makayyiook cīg 'Cieeth cī Laiitto. Ma acīn 'Jairo Yeesu ho, õttēed looc 'thõõnī' cīgīnnī,

²³nõ ñlaleek Yeesu ñnnik, "Õmmõõrī nganīt loholeec 'cī ngayyi 'cī hidici gērrēet. Ijjia baaõ nuun bīt huum õnõõnnõ athinī cugunnig, hātī hübūna nõ ùrūga!"

²⁴Nõngitī õõkõrī Yeesu hī õnõõnnõ. Ma nõngaata, õnõõtī lothippiti cobbi gērrēet Yeesu nõ õõt õ'ngõnytõõi eeta õnõõnnõ.

²⁵Baa aaõ ngaa umwaa 'cī õppīra gērrēet 'cī arik õlē irki'nyia õmmõtõ hī 'ramma,

²⁶nõ baa a'nyaman õgernēen vëlēk 'cīg aa'nyīk akīmīta 'cīg mēelēegī. Õdēcaak nõõd ijjo cīgīnnīg vëlēk authetaa cī mõõrīth cīnnī ho nõ hõllõngaa abūnnaa buúk, ittoorri hinnia mõõrīthi habathõõthi gērrēet.

²⁷Ma baa athihī ngaa ciee thoo'thiok cīg Yeesu ho, ikia õnõõtī nõõ õnõõnnõ lothippitatõõ nõ õõk uhum cērēm cī Yeesu ñcī bahuuco.

²⁸Hõngitī baa ammuk nõõ aõ, "Má nõõ nuun huhum cērēm cīnnī haaga, occa hatī habūnna."

²⁹Ma baa ahum nõõ cērēm cī Yeesu ho, ikia õbīl mõõrīthi 'cī arihi õnõõnnõ õlē ho hīdīkoothong, nõngitī agaõõ'thī nõõ buúk aõnnī, hübūnawa.

³⁰Ma nīngaata noho, ikia iifyiela Yeesu ngaatī ūūhī 'tirriani umwaa ēllaa cīnnī battaala, nīngītī abbuudēnī nēē lothippitatōō nē ijino Ȑ, "Nganī 'cī ahum cērēm caannī ho?"

³¹Ma ho, edecit nuyyiooha cīgīnnīg ūnōōnnō Ȑttīk, "Cīn nōō nii buúk ngaatī ēēhōnī lothippiti nē tarī ijino nii iinu, 'Nganī 'cī ahum cērēm caannī ho?'"

³²Nē baa aalla hinnia Yeesu abbuudi adiim acīn nganī 'cī ahum ūnōōnnō ho noho.

³³Baa abarrit ngaa ciee nē itiēēlī gērrēēt, nīngītī appulanaanī ēlē cīnnī, hīnīngītī agaōōthī nēē ngaatī ammanyānōōī mōōrīthī cīnnī ho nē ikia akat huru'nyia muumaa cī Yeesu nē uduhaak ūnōōnnō thōōth vēlēk 'cī Ȑn dīdī.

³⁴Ma nīngaata, Ȑnnīk Yeesu ngaa nicci, "Aa'nyi lemiiniti cunni nganiit būna, bīt taliitta nē aau lō'ngōōc pīrnattaa baa nunni."

³⁵Ma baa nga ᄀthōōth Yeesu hoti, uppwaanna hinnia eeta ūgēēgī 'cīg au ᄀlōō cī 'Jairo makayyioohit cī 'Cieeth cī Laiitto nē iita uduktaak 'Jairo Ȑttīk, "Adaak loholeeca, ma nga haccanani Makayyioohit."

³⁶Ma baa athīhī Yeesu thōōth 'cī aduhaak eeta makayyioohit cī 'Cieeth cī Laiitto ho, ikia uduhaak nēē ūnōōnnō Ȑnnīk, "Ma hiteelli, 'nyaak lemiinit diooni."

³⁷Baa hōllōngaa ēlēmī Yeesu eet umwa hūnū ūnōōnnō, baa ēlēmaakī nēē Pēētūrū hī 'Jeemith hī Yōaannē 'gōtōnī 'Jeemithi diooni hūnnēēcō ūnōōnnō.

³⁸Ma baa iita ᄀdōlanit nēēg ᄀlō cī makayyioohit cī 'Cieeth cī Laiitto ho, ammūdeek hinnia Yeesu ulwa 'cī arruuēnī eeta gērrēēt.

³⁹Nīngītī adukni nēē 'cieetōō nē ūūk uduhaak eet Ȑnnīk, "Inni urruuyyio niig gērrēēt Ȑthōng etteeddi eleeti looc ko? Nga hadaak loholeeca, ᄀhōda ū'nyaaha haaga."

⁴⁰Baa hinnia arannī eeta Yeesu thōng. Nīngītī iiggiaēēkī nēē ūhōōggō vēlēk hōōt battaala nē ikia ūūhī maa'nyī loholeeco hī aattīnnī hī nuyyiook cīgīnnīg baag Ȑn iyyio diooni, ngaatī aayyi loholeec ko.

⁴¹Ma ho, aggam Yeesu loholeec a'thiit nē Ȑnnīk, "Talitha koum!" Nīngītī aī, "Loholeeca, hanneekii naa nganiit tīngā 'jieena!"

⁴²Ma nīngaata noho, Ȑtīngā loholeec nicciee Ȑn irki'nyia ᄀmmōtō hī 'ramma ho 'jieena, nīngītī ūvvōōtī. Baa nē ubulan thōōth ciee eet gērrēēt ūdūt.

⁴³Ma ho, uduhaak Yeesu eet komiitta Ȑnnīk, "Ma hōō haduhaaku eet umwa thōōth icci ūdūt," nē uduhaak ūhōōggō tarī Ȑnnīk, "Aanyītīk loholeec 'giimwa hadak."

Maarko 6

Ūtūbūrīt eeta Yeesu Naa'tharēta

(Tigil Maatteeo 13:53-58; Luuka 4:16-30)

¹Ma baa ūtūngteek Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg nīngītī niccia, iita oboddiōōthī nēēg 'taaūnaa cī ūlō cīnīng Naa'tharēta.

²Ma Kōr cī 'Yiommaanō, i'thianaaī nēē ūūk illiman eet 'Cieethaa cī Laiitto. Baa abulan thōōth 'cī alliman nēē ho eet 'cīg mēēlīg gērrēēt, baa īthīhīt īnōōnnō. Nē othoothito ēmmēn ītō, "Ammūda baa ēētī ciee 'gēēnyīth icci vēlēk īna? 'Gēēnyīth baa 'cī aaī hutuno 'cī aa'nyīhoothīk īnōōnnō ho? Nē adtican nēē thoo'thiok 'cīg īnaat eeta ho hutuno?

³Höllōngaa nooyya īn nēē ngeertī toddoyyioohit Yothebo nē ī aattīnnī Maria? 'Gōtōnī 'Jeemithi hī Yothebo hī 'Juuda hī 'Thimōōnē? Höllōngaa nooyya harūmī naag hī ngōōnōgī ngaati thōng?" Nē baa ittiha nēē 'gēēnyīth icci aaī hoti ho īna?

⁴Nīngītī annēēkī Yeesu īhōōggō, "Itieelli eeta pōrōvētaac loonyini vēlēk nē ūtūbūrīt looccaa cīnnī hī ittioonniohī cīgīnnīg hī eet 'cīg ūlō cīnīng."

⁵Baa höllōngaa adtican Yeesu thoo'thiok 'cīg īnaat eeta nīngaata, nēēthī nēē'thēk, baa ataadīk athīn cīgīnnīg eetini ūgēēgī 'cīg baag abadtēc 'cīg ūmmōōrī nē aa'nyīk īhōōggō hūbūttaathō.

⁶Nē baa a'ngalīlī nēē gērrēēt, hīnīngītī thōōth 'cī höllōngaa a'nyahī eeta lemiinit.

īthō Yeesu nuyyiook ūmmōtō hī 'ramma

(Tigiiil Maatteeo 10:5-15; 'Luuka 9:1-6)

Nīngītī ūvvōōī Yeesu oloooyyiohī vēlēk allimanī eeta.

⁷Ma nīngaata, ikia ūtūvvū nēē 'thoooyyiak cīgīnnīg ūmmōtō hī 'ramma nē īthō īhōōggō hōōt hī 'ramma hī 'ramma nē aa'nyīk 'tirriani 'cī ūō iiggiaī loriēēt 'cīg abathī.

⁸Baa aduhaak nēē 'thoooyyiak cīgīnnīg anneek, "Ma ha'nyaku 'giimwa hēērōna cunuung ko, a'nyahit hībahī'nya cīg tohomittak diooni, ma ha'nyaku 'gēēn hode 'rabbēēt hode locoburo 'cī a'nyaku 'giimwa.

⁹Itihimit caawa diooni, ma ha'nyaku ceremwa 'ramma.

¹⁰Ma uduhuttu ūlō umwa ngaatī elemmuung eeta, aallattia ūlōō tīho īthōng hōdōlan kōrra 'cī uunniku ūlō tīho.

¹¹Nē má höllōngaa elemmuung eeta ūlōō 'cī uppwanthoothiku ho nē höllōngaa athiknuunga, ūtūngteek eet nicciag nē utuddungteeihu tuduhaac cī 'thoo cugguung nīngaata, hātī hī terethiinit cī bathi cīnīng."

¹²Ma ho, ītīngaacō 'thoooyyaha nē ūōt illimanit eet 'gōōl 'cī ūūnnīkī 'thēccanēēt cīggīng,

¹³nē ūōt itiggiaacō loriēēt 'cīg abathī eleetinii cīg eet 'cīg mēēlīg nē īnībītō eet 'cīg ūmmōōrī ho ngōōrra hūbūttaathō.

Daahīth cī Yōaannē Batitta

(Tigiiil Maatteeo 14:1-12; 'Luuka 9:7-9)

¹⁴Baa aku athihī habuui Ūrōōdē thōōth cī Yeesu ho, hīnīngītī baa ī'thaattooothīk 'thaara cīg Yeesu loonyin vēlēk. Nē baa ūthōōth eeta ūgēēgī aī, "Ūrūga Yōaannē Batitta daahītha, īnōō 'cī a'nyahī nēē 'tirriani 'cī adticanī thoo'thiok 'cīg īnaat eeta ho."

¹⁵Baa hinnia ammuk eeta ūgēēgī aī, "Īn Yeesu Eliija." Nē tarī ummuhit ūgēēgī ītō, "Īn nēē pōrōvētaac 'cī aaī hī pōrōvētaa'nya baag baarkit."

¹⁶Ma baa athihī habuui Ūrōōdē thōōth icci ho, ikia ūthōōth ī, "Yōaannē Batitta 'thēk 'cī arūgna ho, eet baa hēttēēda naa ūō!"

¹⁷Baa ūthōōth Ūrōōdē hoti, hīnīngītī baa īnōōnnō 'cī ī'thō eet hōōt haggamit Yōaannē hecebit nē aarrik baabuuthatōō. Adīman Ūrōōdē hoti, hīnīngītī baa attik nēē Erodia ngaa cī Pilippo 'gōtōnī cīnnī.

¹⁸Nē tarī baa ara Yōaannē Batitta ngaatī aduhaakī Ūrōōdē annēēkī, "Ē'thēcanuu nii gērrēēt, ngaatī attihī ngaggotonoonu Erodia."

¹⁹Nīngītī a'nyahēēkī Erodia Yōaannē mēdēr nē idium uruk īnōōnnō thōng, nēēthī hinnia, baa hōllōngaa ammūda 'gōōl 'cī occa aruhi īnōōnnō ūdūt.

²⁰Baa i'ngolli Ūrōōdē Yōaannē nē ēēla īnōōnnō, hīnīngītī baa aga aī īn nēē eet 'cī abūnnaa 'cī īllēēmīthī. Nē tarī, baa ahayūnganni Ūrōōdē gērrēēt, baa athihī nyeemuut cī Yōaannē, tananga accamana ngaatī athīknī thōōth cīnnī gērrēēt.

²¹Dtuurnattaa cīnnī, ikia ūmmūda Erodia 'rōtī 'cī aruhi Yōaannē kōr baa a'nyahī Ūrōōdē karrama cī kōr cī 'tirriaanīt cīnnī. Baa avvaa eeta 'cīg īn 'gaala 'cīg obbitig cīg ūūrūta, hī 'gaala 'cīg obbitig cīg looc cī 'Galileea vēlēk.

²²Ma baa ūrūgūm tīnaatī Erodia, ikia aa'nyīk nēē Ūrōōdē hī heerinniook cīgīnnīg haccamattoothīk. Nē ijin habuui Ūrōōdē būhēēc nicci īnnīk, "Jinaa nganīt 'giimwa 'cī adiimi niina, hātī haa'nyii naa nganiita."

²³Ēdēcī Ūrōōdē būhēēc nicci anneek, "Habūtani haini, 'Haa'nyii hatī naa 'gī 'cī ajinnaa nii nganīta, tananga hē'ngēraahii dhoorit cī looc 'cī haggami naa ho hōrggēēna bītī!'"

²⁴Ma ho, ūūk būhēēcī nicciee battala nē ūūk ijin aattīnnī īnnīk, "Ne occa hatī 'cī hōkō hajina Ūrōōdē haa'nya ho?" Ēdēcī ngaannia īnōōnnō anneek, "Bīt jina ūō cī Yōaannē Batitta."

²⁵Nīngītī ūbōdōō'thī būhēēcī nicciee hīdīkoothong hī habu nē ūūk uduhaak īnnīk, "Hadiimmii naa nganiit 'yoko noho, 'tēēdaha ūō cī Yōaannē Batitta nē aarīka hēddēēmaa cī."

²⁶Baa aa'nyīk thōōth ciee habu hōmōthī gērrēēt nē occa hōllōngaa abūrī thōōth cī būhēēcī nicci buúk, hīnīngītī baa ūbūtan nēē muumtinii cīg heerinniook cīgīnnīg ko vēlēk.

²⁷Nīngītī ī'thōōī habuui athegereeec umwa hīdīkoothong hūūk hēttēēda õō cī Yōaannē Batitta baabuuthatōō noho dtum.

²⁸Ma nīngaata, a'nyaha athēgērēēcī nicciee õō cī Yōaannē Batitta hēddēēma nē a'nyīk būhēēc nicci hūūk haa'nyīk aattīnnī.

²⁹Ma baa athīhī nuyyiooha cīg Yōaannē thōōth icci ho, iita ootti nēēg ēlē cī Yōaannē nē õōt adaacō.

Irohīt Yeesu eet aalib'nya 'tur

(Tigii Maatteeo 14:13-21; 'Luuka 9:10-17; Yōaannē 6:1-14)

³⁰Ma baa oboddia 'thooyyiaha hī Yeesu, iita uduktaak īnōōnnō thoo'thiok vēlēk 'cīg baag õō adtican nēēg, hī thoo'thiok vēlēk baag õō allimaneek nēēg eeta.

³¹Nīngītī annēēkī Yeesu īhōōggō, "Hōōt nōō haaut ngaamwaanī ngadiiha ēmmēn hiyyiomanit hīdīc." Hīnīngītī baa mēēlīg eeta gērrēēt 'cīg õō, nē iita irigitit ūgēēgī thōng, hiittiōō 'gōōl 'cī occa adahī 'thooyyiaha 'gēēn tōō.

³²Ma ho, otodit nēēg haahūl nē õōt ngaatī õō aattiyyi ēmmēn.

³³Baa mēēlīg eeta 'cīg acīn īhōōggō ngaatī ī'ngaannī õōī nē baa aga eeta niccieeg nīngītī õōī nēēg ko. Ma ho, ukulit eeta cīg 'taaūnnioohu ho vēlēk, utuattī ī'thōng hōōt hōdōlanit nīngītī õōī nēēg ko īicī ouu.

³⁴Ma baa uduhuna Yeesu haahūla battala, acīn hinnia lothippit cobbi gērrēēt nē atamaatīk īhōōggō, hīnīngītī baa aattīg nēēg hī a'tha 'cīg aitiōō tūhayyioohiti tōō. Nīngītī i'thianaanī nēē allimanī īhōōggō thoo'thiok 'cīg mēēlīg.

³⁵Ma baa okoloothīk kōrra cī 'jiaatīn niccia, iita uduktaak nuyyiooha Yeesu īttīk, "Īlī 'jiaatīn lōōcī nē īin nīngītī ciee ngadik gērrēēt,

³⁶a'nyīk eet hōōt manēēnī hī olooyyiohī 'cīg obokii nīnga ho, hātī hōōt hutuuyya 'geenniok cīggīng hadahit."

³⁷Anneek hinnia Yeesu īhōōggō, "Aanytīk eet 'gēēn niiga." Īdēcī 'thooyyiaha anneek, "Adiimmeet nii ngagīt hoottia hutuuyyiawa 'gēēn 'cī ūūppan 'dinaar'nya 'mīia'nya 'ramma, hātī haanytīha eet hadahit?"

³⁸Īdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "A'nyaku niig ūbūnēēt thōng? Õōt da īcīnīt!" Ma baa õō acīn nēēg ūbūnēēt hī ulugo tīko ho, iita uduktaak nēēg Yeesu īttīk, "Aattīg ūbūnēēta 'tur hī ulugo 'ramma diooni."

³⁹Ma ho, uduhaak Yeesu īhōōggō huduktaak eet haauto loota arteettaa 'cī cūlahī lothippi'nyaannī cūūmō cūūmō.

⁴⁰Ma nīngaata, aauto eeta loota lothippi'nyaannī 'cīg īnnī eeta 'mīia hōdēī nē ītō ūgēēgī hēēn 'tur.

⁴¹Nīngītī aggamaanī Yeesu ūbūnēēt 'cīg īin 'tur hī ulugo 'cīg īin 'ramma ho nē īdēēnyōthī hēētkujjieen nē aggatan 'gēēn nicci nē appak ūbūnēēt nē aa'nyīk

nuyyiook he'ngerrieek eet. Nīngītī ē'ngērēēkī nuyyiooha ulugo 'cīg īn 'ramma ho buúk īhōōggō vēlēk.

⁴²Baa aduhi eeta vēlēk hūūppattī.

⁴³Ma ho, uluttia nuyyiooha lohoddwa 'cīg idiongan ūmmōtō hī 'ramma 'cīg abbī'thī ūbūnēēta hī ulugo.

⁴⁴Baa īn eeta 'cīg maacīg dioo 'cīg irohīt Yeesu ho aalib'nya 'tur.

Õvvō Yeesu maamī hujjieen
(Tigil Maathee 14:22-33; Yōaannē 6:15-21)

⁴⁵Ma hīdīkoothong, uduhaak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg hotodit haahūl hutuattī habaaktī hōōt īcī Be'thaida dhoortaa cī baakitu, baa nga īthaan nēē lothippit cī eetu hūūk.

⁴⁶Ma urutaa 'cī ūtūngēēhī nēē nuyyiook, ikia ūtōd horooma nē ūūk alaō.

⁴⁷Ma baa ī lōōcī garrii garrii, ikia ūdōlan haahūlī horggeeni cī būlūcō nē baa Yeesu dioo 'cī nga ūvvō dēmēta.

⁴⁸Baa acīnoothi nēē nuyyiook ngaatī ūngōnyōōnī hī haahūl, hīnīngītī baa attīlanoothīk nēēg ngōōt 'cī uuhanniaak īhōōggō. Ma baa ūbōhī aal lōōcī, ūtō Yeesu būlūca hujjieen īthōng hōbōhī happacana īhōōggō.

⁴⁹Ma baa acīn nuyyiooha īnōōnnō ngaatī ovvooyyanī maamī hujjieen ko, baa ammuk hinnia nēēg aī miningit, nīngītī ūkōlēēkī luulu gērrēēt,

⁵⁰hīnīngītī baa ikia aggam īhōōggō tēēl'thītī cobbiēēnī. Ma hīdīkoothong, uduhaak Yeesu īhōōggō īnnīk, "Aanytīk 'thinneeti cugguung hokomit, nganīt Yeesu, ma hiteelinnaangu."

⁵¹Ma baa ūtōd Yeesu ūūk haahūlatōō, ikia ībīl ngōōtī nē ītīnaacō nuyyiooha cīgīnnīg thōōth icci gērrēēt,

⁵²hīnīngītī baa adītī ooti cīggīng pīd nē hōllōngaa aga dēēdē thōōth cī ūbūneetu nii.

Aa'nyīk Yeesu eet 'cīg ūmmōōrī hūbūttaathō
(Tigil Maathee 14:34-36)

⁵³Ma baa abaaktī Yeesu hī nuyyiook būlūc, ūtō ūdōlanit nīngītī haī 'Jēnē'tharēt, ngaatī baa ū ūcēbī nēēg haahūl.

⁵⁴Ma ho, uduhutta nēēg haahūla battaala nē iita agaacō eeta Yeesu nīcī noho.

⁵⁵Nīngītī avviri maajihī lootu looc niccia vēlēk, alūtaanī eet 'cīg ūmmōōrī nē irriongatta lotoonwēētī ha'nyakta ngaatī aayyi Yeesu.

⁵⁶Nē 'goolliohī 'cīg ūkōōtī Yeesu oloooyiohī hī 'taaūnnioohī hī manēēnī vēlēk, a'nyaha eeta eet 'cīg ūmmōōrī ho 'cuuha nē alaacō īnōōnnō haa'nyīk īhōōggō

huhumit eetoc cī cērēm cīnnī nē eeta vēlēk 'cīg baag uhumit cērēm cīnnī, iita ūbūttaathō.

Maarko 7

Thoo'thiok 'cīg tēllīg hī 'cīg īn 'riiring

(Tigil Maatteeo 15:1-9)

¹Baa au aluttiaak Vari'theei ūgēēgī hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha 'cīg baag au 'Jeru'thalēma Yeesu.

²Ma ho, au hinnia ūrōōta ngaatī adahī nuuyiooha cīgīnnīg ūgēēgī 'gēēn nga hūtūūnyītō athīn cīggīng,

³hīnīngītī Vari'theei hī eet cīg 'Judeei vēlēk, hōllōngaa adak 'gēēn, nga hūtūūnyītō athīn 'gōōlaa 'cī anūī nyepitee cī makayyiook cīggīng baarkit.

⁴Nē ma au nēēg 'cuuha hatī ū ūuta 'giimwa, hōllōngaa adak 'gii tīho nga hūtūūnyītī. Mēēlīg nyepitee'nya 'cīg anū nēēg 'cīg aattīg hī cīg ūūnyī hēddēmēēta hī hooppo'nya hī ijgio'nya hī lohilihilita.

⁵Ma ho, ijinit Vari'theei cieeg hī 'limmanniook cīg nyattaalak Yeesu īttīk, "Inni hiittiōō nuuyiooha cugunnig hōllōngaa anū nyepitee cī makayyioohu nē udukto athīnī 'cīg īn 'riiring ko?"

⁶Edēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Baa ēbēaneek pōrōvētaacī I'thaia ngaatī ēhēēdī 'Buuhaa cī Nyekuci aīnnī, hīnīngītī ngagiit olo'ngiaak, " 'Adīhī'thaa nganīt eeta cieeg utugeetini haaga, nē 'rēēttīg 'thinneeti cīggīng hī nganīta.

⁷Alayya nēēg nganīt utugeetini haaga.

'Limmanī 'cī alliman nēēg ko, īn nyepitee cī eetu haaga.'

⁸Uunniku niig tilooinit cī Nyekuci nē unuyyu nyepitee'nya cīg eetuk."

⁹Nē tarī, uduhaak Yeesu īhōōggō īnnīk, "A'nyaku niig 'gēēnyīth 'cī aa'nyuung ngagiit ūtūbūrīt tilooinit cī Nyekuci nē u'thuutti nyepitee'nya cugguung.

¹⁰Hīnīngītī baa aduha Mūū'tha aī, 'Tingōlī maa'nyu hī ngaanu,' nē 'Ēētī 'cī ūdōōm maa'nyī hode aattīnnī, occa aruhi nēē hadaak.'

¹¹Nēēthī hinnia iittu, má a'nyak ēētī umwaa 'giimwa 'cī occa ēēlī maa'nyī hode aattīnnī, ainnu hinnia ī 'gii tīho 'baaninit hī Nyekuc.

¹²Ma nga haa'nyiku eet 'cī aau noho hēēl maa'nyī hode aattīnnī.

¹³Uunniku niig tilooinit cī Nyekuci ainnu, hātī u'thuutti nyepitee'nya cugguung haaga nē mēēlīg hēlēggī 'cīg abathī 'cīg adīmannu niig gērrēēt."

Hēlēggī 'cīg aa'nyīk eet hītō 'riiring dīdī

(Tigil Maatteeo 15:10-20)

¹⁴Ma baa ūtūvva Yeesu lothippit hikia hī ūnōōnnō tarī, ikia ūnnīk nēē īhōōggō, “Īthīktaangu niig vēlēk nganīt nē agaac jurrung,

¹⁵aitiōō 'gēēn 'cī adak ēētī hōllōngaa aa'nyīk eet hī 'riiring hiittiōō hōllōngaa ala Nyekuc. Thoo'thiok 'cīg aduha ēētī 'cīg abathī, 'cīg aa'nyīk eet hī 'riiring ko.

¹⁶Nē má a'nyak ēētī umwaa ūn 'cīg athīknēēnī, a'nyīk hīthīhō.”

¹⁷Ma baa ūtūngeek Yeesu lothippit nē ūūk uduhun 'cieetōō, iita ijinit nuyyiooha cīgīnnīg ūnōōnnō huduha thōōth 'cī awantoothīk ko.

¹⁸Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, “Aggiithennu niig buúk thōng? Hōllōngaa agayyu niig aī, aitiōō 'gēēn 'cī adak ēētī hōllōngaa occa aa'nyīk eet hī 'riiring?

¹⁹Hīnīngītī hōllōngaa aduhun 'gēēn 'cī adak ēētī, ūkō 'thīnītatōō cīnnī, aduhun ūkō hēēngatōō nē uduhuna battala.” Ōthōōth Yeesu hoti, hīnīngītī uppulana nēē ū, ūn 'gēēn vēlēk 'cī abūnnaa ngaatī hadahī.

²⁰Nē aalla ōthōōth Yeesu noho aī, “Thōōth 'cī aduha ēētī, 'cī aa'nyīk ūnōōnnō hī 'riiring' ko.

²¹Hīnīngītī, muhēēnīt 'cī aku 'thīnītatōō cī eeto, 'cī aa'nyīk ūnōōnnō hīdīman thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg attihi ngaaī cīg eetuk, 'cīg igor'thiini, 'cīg aruhi eet,

²²lōbōlōbēē'thīt cī baliitto, bathi, ūlōng, 'waangī'thēēt, thōōth 'cī abūranēēkī hēlēggī cīg eetuk, tongomi 'cī olongo, thīngōōnyani, hī thoo'thiok 'cīg ōthōōth eeta 'giithētta,

²³hī hēlēggī vēlēk 'cīg abathī 'cīg adukna ēllaa cī eeto, 'cīg aa'nyīk ūnōōnnō hī 'riiring' ko.”

Lemiinit cī ngaa umwa 'cī hōllōngaa ūn 'Judeeinit

(Tigil Maathee 15:21-28)

²⁴Ma nīngaata, ītīnga Yeesu ūūk ūcī looc umwa 'cī ūbōhōō hī 'taaūn 'cī haī 'Tire. Baa ūkō aduhun nēē 'cieeth umwa nē hōllōngaa adiim hagaacō eeta ngaatī aayyi nēē nīngaata nē tarī, baa hōllōngaa ammi'thi thōōth 'cī aayyi nēē nīngaata ho.

²⁵Baa aaī ngaa umwaa 'cī a'nyak būhaanyīnī lori 'cī abathī nē baa īthīk nēē aī, aaī Yeesu nīngaata. Ma ho, ūūk ēttēēd ngaa nicciee looc 'thōōnī cīg Yeesu.

²⁶Baa ūn ngaa tīho 'Giriheenit 'cī arrittiaa looccaa 'cī haī Venicia, dhoortaa cī looc 'cī haī Thiiria. Ma nīngaata, ikia ala nēē Yeesu hūūk hitiggia lori 'cī abathī 'cī aaī ēllaa cī būhaanyīnī ho.

²⁷Nīngītī annēēkī Yeesu ūnōōnnō, “A'nyīk nōō lōhōlī hudukto hūūppattī, hīnīngītī hōllōngaa abūnnaa ngaatī hattihaanī 'gēēn cī loholeenu nē haanytīk ūthūrēēta.”

²⁸Ēdēcī hinnia ngaa nicciee Yeesu anneek, “Makayyioohit, tananga ūthūrēēta buúk, gōōng aduk thuruthur cīg loholeenu, 'cīg adhukiaa tērēmēējawa loota.”

²⁹Nīngītī aduhaakī Yeesu īnōōnnō annēēkī, “Hīnīngītī deciinit cunni ho, bodooth ūlō, ummudooothihu hatī būhaanyuni aau lō'ngōōc, hīnīngītī uduhuna lorii 'cī abathī ho ēllaa cīnnī.”

³⁰Ma ho, ūbōdōō'thī ngaa nicciee ūcī olu, ūmmūdoothīk loholeec cīnnī atangu nangērēba, uduhuna lorii 'cī abathī ho ēllaa cīnnī.

Aa'nyīk Yeesu eet 'cī adītī ūna hūbūna

³¹Ma baa ūtūngeek Yeesu 'taaūn cī 'Tire, ikia ūbōdōōthī 'gōōlaa cī 'taaūn cī 'Thidōōnē, ūūk ūcī Būlūc cī 'Galileea ū'thōng 'taaūnniook 'cīg ūn ūmmōtō 'cīg haī Dekapoli.

³²Ma nīngaata, iita a'nyaktaak eeta ūgēēgī īnōōnnō eet umwa 'cī adītī ūna nē a'nyaman ngaatī ūthōōthī. Nē alaacō nēēg Yeesu huhum īnōōnnō athīnī cīgīnnīg.

³³Ma ho, ū'nyēēhōī Yeesu eet 'cī adītī ūna ho, lothippitatōō ngadiiha nē u'thuuhik athīn cīgīnnīg ūnītōō 'cīg eetak nē ūttūūrīk ammūt, nīngītī ahumēēkī ahaataa cī eet nicci.

³⁴Ma ho, ūcīnōōthī Yeesu hēētkujjieen nē ūbōdēēhī 'thīnīt, nīngītī annēēkī eet nicci, “Ēvvatha,” nīngītī aī, “Buuhi!”

³⁵Ma hīdīkoothong, iita ubbuukti ūna 'cīg eet nicci nē ūbūna ahaatī buúk nīngītī ūthōōthī jurrung.

³⁶Ma nīngaata, uduhaak Yeesu eet niccig ūnnīk, “Ma hooyyu haduhaaku eet umwa thōōth icci ūdūt. Ma baa uduhaak nēē ūhōōggō thōōth icci ūlēk, aalla hinnia ūō athithan nēēg thōōth icci gērrēēt hīllōōan.”

³⁷Baa ūnaat eeta vēlēk baag athīhī īnōōnnō gērrēēt nē othoothito ūtō, “Adīman Yeesu hēēggī vēlēk jurrung! Aa'nyīk aattī eet 'cīg adītī ūna hīthīktō nē aa'nyīk eet 'cīg idiaddiabanni hothoothito jurrung.”

Maarko 8

Itirok Yeesu eet aalib'nya 'wec

(Tigil Maatteeo 15:32-39)

¹Kōr umwa, ikia lothippiti cobbi umwaa tarī nē kōr tīho, ūmmūdeek iittiōō 'gēēn 'cī occa adak nēēg tōō. Nīngītī avvīyyī Yeesu nuuyiook cīgīnnīg nē ūnnīk,

²“Hammaannihi naa eet niccig gērrēēt, hīnīngītī hūrūmteea hī ūhōōggō waathinniook iyyio nē aitiōō 'gēēn 'cī occa adak tōō.

³Má hī'thooihi naa ūhōōggō 'gōōl hōōt ūcī olu nga hudukto, occa hinnia hatī awaalīth ūgēēgī 'gōōla nē etteedito looc, hīnīngītī au nēēg 'rēēna gērrēēt.”

⁴Nīngītī ūdēcī nuuyiooha cīgīnnīg ko īnōōnnō annēēkī, “Ningina occa hatī ngaatī ūdōhōhī kak ko 'cī occa hammūdaanī 'gēēn 'cī ūūppan eet iccig vēlēk?”

⁵Nē ijin Yeesu īhōõggō īnnik, “A'nyaku niig ūbūnēēt thōng?” Ēdēcī nēēg Yeesu anneek, “Ha'nyaka ūbūnēēt tūkīramma.”

⁶Ma ho, uduhaak nēē lothippit haau loota. Nīngītī aggamaanī ūbūnēēt 'cīg īn tūkīramma ho nē īnnik Nyekuc īlaallē nē appaha, nīngītī aa'nyīkī nuuyiook cīgīnnīg he'ngerrieek eeta. Baa nē īdīmanit nuuyiooha hīcī aduha nēē ho.

⁷Nē tarī baa ammūdeek a'nyak nēēg ulugo 'cīg abadtēc buúk, nīngītī aggatanī Yeesu ulugo niccig nē aa'nyīk nuuyiook he'ngerrieek eeta.

⁸Ma baa udukto eeta vēlēk hūuppattī, iita uluttia nuuyiooha thuruthur 'cīg anyi'thiaa lohoddwa tūkīramma 'cīg abbī'thī.

⁹Baa īn eeta vēlēk aalib'nya 'wec, nīngītī ī'thōõikī nēē īhōõggō 'gōõl hōõt.

¹⁰Ma hīdīkoothong, otodit nēēg hī nuuyiook cīgīnnīg vēlēk haahūl, õõt īcī looc 'cī haī Dalmanutha.

Ajin Vari'theei thōõth 'cī īnaat eeta

(Tigiil Maatteeo 16:1-4)

¹¹Ma baa īthīhīt Vari'theei aī õdōlan Yeesu, iita i'thiattaaī nēēg ēppēhattōō hī īnōõnnō. Baa attīman nēēg īnōõnnō hidtican thōõth 'cī īnaat eeta 'cī aku hēetahujjieen, hētērētha makaa'thīt cīnnī.

¹²Baa õbōdēēkī Yeesu 'thīnīt gērrēēt nē õthōõth ïi, “Inni gōõng eeta cīg irki'nyia iccig hijinit thōõth 'cī īnaat eeta ho? Haduhaakuung naa ngagiita, hōllōngaa hatī heter'theehi eet iccig thōõth 'cī īnaat eeta ūdūt.”

¹³Ma ho, ūtūngeek nēē eet niccig nē õtōd haahūl abaahī būlūc ūük dhoortaa cī baakitu.

Abūūla cīg Vari'theei hī 'cīg Ērōõdē

(Tigiil Maatteeo 16:5-12)

¹⁴Baa ataarriothī nuuyiooha ngaatī a'nyahaanī ūbūnēēt hī mēēlīg, baa hinnia a'nyak ūbūnī hōdēēthōng dioo haahūlatōō.

¹⁵Ma nīngaata, uduhaak Yeesu īhōõggō īnnik, “Īcīnīt jurrung nē aaut dīkīim, ïtō 'rēettīg hī abūūla cīg Vari'theei hī cīg Ērōõdē.”

¹⁶Ma ho, othoothito nuuyiooha nyaagwaana ïtō, “Ōthōõth Yeesu hoti, hīnīngītī hōllōngaa ha'nyak naag ūbūnēēta.”

¹⁷Ma baa athīhī Yeesu thōõth 'cī õthōõth nēēg ko, ikia ijin īhōõggō īnnik, “Inni othoothit thōõth 'cī aitiōõnnī ūbūnēēta tōõ ho? Nga nooyya īcīnīt hode nga agaac niig thoo'thiok cīgānnīg? Nga aalla adītī ngagiit ooti nē nga okommuung 'thinneeti noho?

¹⁸A'nyaku niig hēbērī nē hōllōngaa acīneennu. A'nyaku īna nē hōllōngaa athīkneennu. Nē hōllōngaa ammuahoo'thu thoo'thiok baag īnaat eeta buúk inni?

¹⁹Ma kõr baa hirokti naa eet aalib'nya 'tur ūbūnēētī 'cīg īn 'tur, īn nooyya baa lohoddwaana 'cīg alūtaannu niig 'cīg ūbūnēēt 'cīg anyi'thiaa thōng?" Õdēcī nēēg aī, "Īn ūmmōtō hī 'ramma."

²⁰"Nē hī baa happahī naa ūbūnēēt tūkīramma nē he'ngereeha eet aalib'nya 'wec, īn nooyya lohoddwaana 'cīg abbī'thī 'cīg thuruthur 'cīg alūtaannu niig thōng?" Õdēcī nēēg aī, "Īn tūkīramma."

²¹Nīngītī ajini Yeesu īhōōggō annēēkī, "Nē ērēhaauung hutuno?"

Aa'nyīk Yeesu rubenniaahit hīcīnī

²²Ma baa iita nēēg ī'thōng Be'thaida, iita a'nyaktaak eeta ūgēēgī Yeesu eet umwa 'cī rubenī nē iita alaacō īnōōnnō huhum eet nicci.

²³Ma nīngaata, ikia aggam Yeesu a'thiit cī rubenniookto ho nē ūhī īnōōnnō battaalaa cī olu. Nīngītī ūkō attūūrīkī īnōōnnō ammūt hēbērēēnnī cīgīnnīg nē ataadīk athīn cīgīnnīg īllaa cī rubenniookto nē ijin īnōōnnō īnnīk, "Occa icinu 'giimwa?"

²⁴Ma ho, īcīnōōthī īētī hēētkujjieen nē ī, "Eeī, hacini eeta, hacini aattīg hī hēēna 'cīg ūvvō thōng."

²⁵Ma nīngaata, ataadīk Yeesu īnōōnnō athīn hēbērēēnnī tarī. Ma ngaati, īcīnī īētī lō'ngōōc, hīnīngītī ūbūttaathō hēbērī nē īcīn hēlēggī vēlēk jurrung.

²⁶Nīngītī ī'thōōikī Yeesu īnōōnnō 'gōōl hūūk īcī ūlō cīnnī nē uduhaak īnnīk, "Ma nga hobodoothi hōkō 'taaūna tarī."

Lemiinit cī Pēētūrū

(Tigiil Maatteeo 16:13-20; 'Luuka 9:18-21)

²⁷Baa ūvōōtī Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg oloooyyiok 'cīg ūbōhōō hī 'taaūn 'cī haī Caetharea Pilippi. Ma 'gōōla, ijin Yeesu nuuyiook cīgīnnīg īnnīk, "Aī 'thēk eeta nganīt nganī naa?"

²⁸Õdēcī nēēg aī, "Aī eeta, īnī nii Yōaannē Batitta, aī ūgēēgī, īnī nii Eliijja nē tarī, ītō ūgēēgī, īnī nii pōrōvētaac umwa."

²⁹Nē ijin Yeesu īhōōggō tarī īnnīk, "Ma 'thēk niig dēēdē, ainnu nganī naa?" Õdēcī Pēētūrū aī, "Īnī nii Krīstō."

³⁰Nīngītī aduhaakī Yeesu īhōōggō komiitta annēēkī, "Ma happulanaannangu."

Õthōōth Yeesu thōōth cī daahīth cīnnī

(Tigiil Maatteeo 16:21-28; 'Luuka 9:22-27)

³¹Ma nīngaata, i'thianaaī Yeesu illiman nuuyiook īnnīk, "Ammūda hatī Ngeertī Eeto 'cannan cobbi gērrēēt nē abūrī hatī makayyiooha cīg eetuk hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha īnōōnnō. Aruhi hatī nēē hadaak nē ūrūga tarī, urutaa cī waathinniook iyyio."

³²Baa aduha nēē thōōth icci cūrūmūūm hēbērēēnnī cīg eetuk vēlēk. Ma ho, ikia ūūhī Pēētūrū Yeesu ngadiiha nē ūūk eggerenyek īnōōnnō.

³³Ma nīngaata, ubbuudōthī Yeesu nuyyiook cīgīnnīg nē egger'nyeek Pēētūrū īnnīk, "Īnī nii 'Thīttaan! Bīt ūcī bahuc caannī." Nē tarī īnnīk, "Īn muhēēnītī cunni muhēēnīt cī eeto haaga, hōllōngaa īn cī Nyekuci."

³⁴Nīngītī avvaanī Yeesu lothippit hī nuyyiook cīgīnnīg hummuddiaak īnōōnnō nē uduhaak īhōōggō īnnīk, "Mā adiim eet umwaa īn nuyyioohit caannī, a'nyīk īnōōnnō hūtūbūr ēlē cīnnī nē irriongan hurucce cīnnī nē ūnūa nganītā.

³⁵Mā adiim ēētī umwaa ēēla rūgēt cīnnī, adhuheek hatī nēē rūgēt cīnnī ho tuu nē ēētī 'cī adhuheek rūgēt cīnnī tuu, hīnīngītī nganīt hī nyeemuut 'cī abūnnaa, ēēla hatī nēē rūgēt cīnnī.

³⁶Ne 'cī occa abūnnaa 'cī ammūda ēētī, hatī a'nyak hēlēggī cīg looc nicci vēlēk nē i'nginōōthī lorii cīnnēēnī?

³⁷Ne 'cī occa ataalōnī ēētī hī lori cīnnī?

³⁸Mā a'ngaaōn ēētī umwaa, hīnīngītī nganīt hī 'limman caannī waathinnioohī cīg eet cīg attihi eeta ngaaī cīg eetuk hī waathinnioohī 'cīg īnnī eeta 'thēccanniook ko, a'ngaaōn hatī Ngeertī Eeto buúk, hīnīngītī eet tīho, hatī ūbōda nēē bulēēttaa cī Maacōnī, hatī ookorria hī aajīlēēt 'cīg īllēēmīthī."

Maarko 9

Tūhūēēnīt cī Yeesu

¹Baa aduhaak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg hī lothippit anneek, "Haduhaakuung dīdī, aattīg eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cunuung 'cīg hatī hōllōngaa adaahī nga hīcīnīt habuccieet cī Nyekuci ngaatī akuuni 'tirriaana."

²Ma baa urutaa cī waathinniook tōrkōnōn, ikia ūūhī Yeesu Pēētūrū hī 'Jeemith hī Yōaannē, ūokōr ūō muuraa 'cī uuni ūcī ūō aattiyyi īmmēn aitiōō eeta tōō. Ma nīngaata, ūtūhūī Yeesu hēbērēēnnī cīggīng,

³hattaalito ceremwaana cīgīnnīg hītō ūōppēr hīlōōanit, hiittiōō hōllōngaa aduhōō hī 'cīg occa ūūny ēētī umwaa loota nīngaata vēlēk.

⁴Ma ho, iita uppwaattak Eliija hī Mūū'tha ūhōōggō nīngaata nē othoo'thio hī Yeesu.

⁵Nīngītī ūthōōthīkī Pēētūrū Yeesu annēēkī, "Limmannioohit, īllēēmīth gērrēēt ngaatī haattiyyi naag vēlēk ngaati, hētēhēnyta da tuggēēt iyyio, cunni hōdēī, hī cī Mūū'tha nē ūhōōthīkī Eliija."

⁶Baa ērēk Pēētūrū thōōth 'cī aī huduha, hīnīngītī baa i'ngolli nēē thōōth icci gērrēēt.

⁷Ma ho, uppwaanna diith 'cī aku ammūlūnyan īhōõggō nē īthīhīt molook umwa diithatōõ 'cī õthōõth aī, "Loholeec caannī 'cī hamīna cieeni, īthīhīt īnōõnnō!"

⁸Ma hīdīkoothong, ma abbuudi nēēg ko, ammūdeek hinnia õõt Mūū'tha hī Eliija, ñī Yeesu dioo 'cī idionganī.

⁹Ma baa ulluuccia nēēg muuraa hujjieen iita loota, ikia itilo Yeesu īhōõggō ñīnnīk, "Ma hooyyu haduhaaku eet umwa 'giiiaa acinnu niig ko, ī'thōng hūrūga Ngeertī Eeto daahītha."

¹⁰Baa a'thūunnī nēēg thōõth 'cī ilootī Yeesu īhōõggō ho, tananga baa īccaad nēēg thōõth baa õthōõth Yeesu aī, "Harūgna hatī daahītha."

¹¹Ma nīngaata, ijinit nēēg Yeesu ñīttīk, "Inni 'limmanniooha cīg nyattal cī Mūū'tha hītō, occa uw wattaa Eliija ñīcī oou nga hikia Krīstō ho?"

¹²Edēcī Yeesu īhōõggō anneek, "Occa uw wattaa Eliija ñīcī oou, hātī hikia hūkūmaneek 'gii vēlēk. Nē inni hētēhēēdī 'Buuhaa cī Nyekuci hī, adiim accananni Ngeertī Eeto nē īdīmanit eeta īnōõnnō 'buth gērrēēt ko?

¹³Nēēthī, haduhaakuung naa ngagiita, ikia Eliija ēlēk nē īdīmatteek eeta īnōõnnō thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg adiim nēēgī, hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci."

Aa'nyīk Yeesu buulenit hūbūna

(Tigil Maatteeo 17:14-20; Luuka 9:37-43a)

¹⁴Ma baa oboddia Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg ñīn iyyio ho, ummuddieek lothippit cī eetu arūmī hōdēī hī nuyyiook cīgīnnīg ūgī. Baa ēppēhanōõ 'limmanniooha cīg nyattaalak ko hī īhōõggō.

¹⁵Ma nīngaata, ukullieek eeta 'jien gērrēēt ngaatī acīnī Yeesu, nīngītī avviri õõ ī'thaaī īnōõnnō.

¹⁶Ma ho, ijin Yeesu nuyyiook cīgīnnīg ñīnnīk, "Ne 'cī ēppēhanoonnu niig hī 'limmanniook cīg nyattaalak ko?"

¹⁷Ma ngaati, õthōõth hinnia ēētī umwaa lothippitatōõ aī, "Limmannioohit, ha'nyahaakii nganiit buulenit caannī, hīnīngītī a'nyak lori 'cī abathī nē hōllōngaa õthōõthī.

¹⁸Nē ma ikia aggam lorii 'cī abathī ho buulenit, ēttēēdī īnōõnnō looc, aa'nyīk huduu ūtūgī nē aa'nyīk hadak nyīgīt nē aa'nyīk hōkōm ēlē kak. Baa haduhaahi nuyyiook cugunnig hitiggiaacō lori nicci, a'nyaman hinnia īhōõggō ūdūt."

¹⁹Ma nīngaata, uduhaak Yeesu lothippit ñīnnīk, "Niig eeta 'cīg aitioonnuung lemiiniti tōõ ho, ī'thōng 'thēk hatī ningina 'cī occa harūmēēnī naag hī ngagiit? Nē ī'thōng hatī ningina 'cī occa hemee'thuung naa ngagiit? A'nyaktahaangu nganīt buulenit ngaati!"

²⁰Nīngītī a'nyahaanī nēēg buulenit hī Yeesu. Ma baa acīn lorii 'cī abathī Yeesu ho, ikia õtōmōõõi buulenit hīdīkoothong hēttēēdī looc hēvēvvēr huduu ūtūgī.

²¹Ma ho, ijin Yeesu maa'nyi loholeeco ūnnik, "Nganingina 'cī aayyi nēē hoti ho?" Êdēcī maa'nyi buuleutto aī, "Nganīngītī hīdī'thēētō.

²²Adhuheek ūnōnnō lorii 'cī abathī ho hōdōkōthī 'gwoyyiatōō hode maamītōō hatī adiim aruk ūnōnnō. Nēēthī, má occa adīmani 'giimwa, tamaatīheet ngagīt nē eleeta."

²³Êdēcī Yeesu ūnōnnō anneek, "Inni nii ūnnīhaa nganīt occa adīmani 'giimwa ho? Ammūjī hēlēggī vēlēk hī eet 'cī a'nyak lemiinit."

²⁴Ma nīngaata, utulu maa'nyi loholeeco nīcī noho ū, "Ha'nyahi naa lemiinit 'cī hidici haaga, ēlaa nuun 'toorīka hī maka!"

²⁵Ma baa acīn Yeesu lothippit ngaatī ūjēhaanī hōbōktō hī ūhōoggō ojoonu ho, ikia eggerenyek lori 'cī abathī ho ūnnik, "Lorii 'cī adītennii ūna nē hōllōngaa othoothi ho, haduhaakii naa hanneekii, duhuna ēllaa cī loholeeco nē ma 'thēk nga haduhuni ēllaa cīnnī tarī!"

²⁶Ma ho, urruuo lorii 'cī abathī ho nē ūtōmōōi loholeec gērrēēt, nīngītī aduknaanī ūnnīkī ūnōnnō. Ma nīngaata, ikia aau loholeec hī daakiahiti nē baa ūtō eeta vēlēk nīngaata, "Adaaha!"

²⁷Nīngītī ūēlī Yeesu loholeec, aggamī a'thiit cīnnī nē ūdōng hībīl 'jieena.

²⁸Ma baa urutaa 'cī uduhutti Yeesu 'cieetōō hī nuuyiook cīgīnnīg, ūōt aauto ūmmēn nē iita ijinit nuuyiooha cīgīnnīg ūnōnnō ūcī burki ūttīk, "Inni hatī hanyamaneet ngagīt ngaatī hiiggiayya lori 'cī abathī hata?"

²⁹Êdēcī Yeesu ūhōoggō anneek, "Laiinit dioo 'cī occa iiggiayyu niig lori 'cī abathī hata."

Õthōōth Yeesu thōōth cī daahīth cīnnī tarī

(Tigil Maatteeo 17:22-23; 'Luuka 9:43b-45)

³⁰Nīngītī ūnnīkī Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg nīngītīho nē edecit 'gōōl 'cī ūkō 'Galileea. Baa hōllōngaa adiim Yeesu hagaacō eeta nīngītī ūōt nēē ko,

³¹hīnīngītī baa alliman nēē nuuyiook cīgīnnīg anneek, "Ôhōppōōcanoothīk hatī Ngeertī Eeto athīnīcīg eet 'cīg hatī ūōt aruk ūnōnnō. Nē urutaa cī waathinniook iyyio, arūgna hatī nēē daahītha."

³²Nēēthī, baa hōllōngaa athīhī nuuyiooha thōōth 'cī aduha Yeesu ho nē itieelli ngaatī ajini ūnōnnō thōōth tīho.

Nganī cobbi?

(Tigil Maatteeo 18:1-5; 'Luuka 9:46-48)

³³Ma baa iita ūdōlanit Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg 'taaūn cī Kapernaumī, ikia ūūk aau nēē 'cieetōō nē ijin nuuyiook cīgīnnīg ūnnik, "Neegi aa ūppēhanoonnu niig aangaani 'gōōla?"

³⁴Nēēthī, baa ījakaakī nēēg, hīnīngītī baa ēppēhanōō 'gōōla, hīnīngītī thōōth 'cī aī, nganī cobbi hōrggēēnaa cīnīng.

³⁵Nīngītī aayyi Yeesu loota nē ūtūvva 'thoooyyiak 'cīg ūn ūmmōtō hī 'ramma ho nē ūnnīk, "Má adiim eet umwaa uwattī, a'nyīk hudtuura nē ū dticciannioohit cī 'gōōnōgī vēlēk."

³⁶Ma ho, ittiha Yeesu loholeec 'cī hidici nē aa'nyīk hībīl hōrggēēnaa cīnīng. Nīngītī ūdōngī athīnī cīgīnnīg nē ūnnīk ūhōōggō,

³⁷"Ēētī 'cī ēlēmī loholeec 'cī hidici 'cī aaī hī cīee 'thaarī cīgānnīg, ēlēmma nganīta nē ūētī 'cī ēlēmma nganīta, hōllōngaa ēlēmma nganīt diooni, ēlēmī eet baa ūthōōanna nganīt buúk."

Eet 'cī hōllōngaa abūrreet ngagīta ūn cīnaac
(Tigiiil 'Luuka 9:49-50)

³⁸Baa aduhaak Yōaannē Yeesu anneek, "Limmannioohit, baa hadtuuhanna naag eet umwa iiggia loriēēt 'cīg abathī 'thaarī cugunnig nē hīttīha ūnōōnnō bīlō, hīnīngītī hōllōngaa ūn nēē eet cīnaac."

³⁹Nīngītī annēēkī Yeesu ūhōōggō, "Ma habīllu ūnōōnnō, hīnīngītī aitiōō eet umwaa 'cī adīman thōōth 'cī ūnaat eeta 'thaarī cīgānnīg nē ūthōōtha nganīt 'buth tōō.

⁴⁰Hīnīngītī ūētī 'cī hōllōngaa abūrreet ngagīta, ūn nēē eet cīnaac.

⁴¹Haduhaakuung naa ngagiit thōōth dīdī, má aa'nyuung ūētī umwaa maam 'cīg ahuddu 'thaarī cīgānnīg, hīnīngītī iiginnu niig cīg Krīstō, ammūda hatī eet tīho 'baaninit cīnnī."

'Timmaniinit cī 'thēccaanō
(Tigiiil Maatteeo 18:6-9; 'Luuka 17:1-2)

⁴²"Nē má aa'nyīk ūētī umwaa loholeec hōrggēēnaa cī lōhōlī iccig ēlēmma nganīt ko hīdīman 'thēccan, occa abūnnaa ngaatī hēcēbēēkī bēē cobbi i'nyiaawaa cī eet tīho nē hudhukteek būlūcatōō.

⁴³Má aa'nyi nganiit a'thiiti cunni dīman 'thēccan, 'tēēdak tuu. Mēēn ngaatī adukni rūgētaa 'cī aalla ooo a'nyahi a'thiit hōdēēthōng, hīllōōan ngaatī a'nyahī athīn vēlēk nē uuu 'gwoyyiatōō 'cī aalla ooo,

⁴⁴ngaatī 'aattiyyi huluta 'cīg hōllōngaa adaahī nē hōllōngaa adītī 'gwaa ūdūt.'

⁴⁵Nē má aa'nyi nganiit 'thōōtī cunni dīman 'thēccan, 'tēēdak tuu. Mēēn ngaatī ahuulēnī nē uduhunuū rūgēt 'cī aalla ooo, hīllōōan ngaatī a'nyahī 'thoo vēlēk nē udhuhoothihuu 'gwoo 'cī aalla ooo,

⁴⁶ngaatī 'aattiyyi huluta 'cīg hōllōngaa adaahī nē hōllōngaa adītī 'gwaa ūdūt.'

⁴⁷Má eter'theeki nganiit hēbērēēcī cunni dīman 'thēccan, 'tōkōcaak tuu, hīnīngītī mēēn ngaatī adukni habuccieet cī Nyekuci hatī a'nyahi hebereec hōdēēthōng hīllōōan ngaatī a'nyahī hēbērī 'ramma nē udhuhoothihuu 'gwoyyiaa 'cī aalla ooo,

⁴⁸ngaatī “Aattiyyi huluta 'cīg hõllõngaa adaahī nē hõllõngaa adñitī 'gwaa ūdūt.’

⁴⁹Ammūda hatī eeta vēlēk 'cannan 'gwoyyia.

⁵⁰“Iīn immilla 'gii 'cī abūnnaa, nēēthī, má iittiōō hõllõngaa ammūccarīī, occa hatī aa'nyiku niig hikia hūmmūccar tarī hutuno? A'nyahit muhēēnīt hõrggēēnaa cunuung hūbūna haau hī immilla nē aauttu lō'ngōōc hī 'goonogu.”

Maarko 10

Alliman Yeesu thõõth cī ngerootto

(Tigiil Maatteeo 19:1-12; 'Luuka 16:18)

¹Baa ikia ūtūngeek Yeesu looc cī Kapernaumī nē ūuk ūcī looc cī 'Judeea nē ūuk abaahī līl cī hidioo cī 'Jõrdanī. Baa aalla aluttiaak lothippiti cobbi gērrēēt īnōōnnō tarī, nīngītī allimanī īhõõggō hī gõōng hõdōōkōthī.

²Ma nīngāata, iita ummuddieek Vari'thee'i ūgēēgī īnōōnnō nē īttīmanit ngaatī ajini annēēkī, “Elēmī nyattalī ngaatī occa õōgī eētī ngaa cīnnī?”

³Ma ho, ēdēc Yeesu īhõõggō ūnnīk, “Aduhaakuung baa nyattalī cī Mūū'tha ngagiit annekuung neegi?”

⁴Edēcī nēēg Yeesu anneek, “Baa ēlēmaakī Mūū'tha eet 'cī maacī hētēhēēd waraga 'cī tūbūrēēttō nē õōg ngaa.”

⁵Nīngītī annēēkī Yeesu īhõõggō, “Hīnīngītī baa okommuung ngagiit ooti, īnōō 'cī eheedikuung Mūū'tha nyattal icci ho.

⁶Nēēthī, nganīngītī 'thianaanīt 'cī ēhēnytaanī Nyekuci looc, ‘Baa ēhēnyta nēē eet 'cī maacī hī ngaa 'cī ngayyi.’

⁷Nē tarī ū, ‘Hīnīngītī thõõth icci, ūunnīk hatī eētī maa'nyī hī aattīnnī nē ūt ūrūmtī hī ngaa cīnnī,

⁸nē iita ūtō eeta 'cīg ūn 'ramma ho ēlē hõdēēthōng.' Nēēthī, iittiōō nēēg hõllõngaa ūn 'ramma tarī, ūtō ēlē hõdēēthōng.

⁹Nēēthī, 'gii baa ūrūm Nyekuci ēlēk, anneek eet umwa ma he'ngeri.”

¹⁰Ma baa oboddioothī Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg 'cieetōō tarī, iita ijinit nuyyiooha īnōōnnō thõõth cī tūbūrēēttō ho.

¹¹Edēcī Yeesu īhõõggō anneek, “Eētī 'cī õōg ngaa cīnnī nē ū'thūwana umwa tarī, adīman eētī tīho 'thēccan ngaatī ūunnīkī ngaa cīnnī baa ouu.

¹²Nē 'gōōlaa cī buúk, ngaa 'cī abūrī maac cīnnī nē ūuk ū'thūwanī tarī, adīman nēē buúk 'thēccan.”

Aggatan Yeesu lõhõlī 'cīg kidicig

(Tigiil Maatteeo 19:13-15; 'Luuka 18:15-17)

¹³Baa a'nyahaak eeta Yeesu lõhõlī 'cīg kidicig, hātī hikia haggatan īhõõggõ, hataadīk athīn cīgīnnīg eleetinii cīggīng. Au hinnia egger'nyeek nuyyiooha eet thõng.

¹⁴Ma baa õrõõta Yeesu thõõth icci ho, ikia īlīlī nēē nē īnnīk nuyyiook, "Aanytīk lõhõlī hiita hī nganīta, ma halaammu īhõõggõ, hīnīngītī adiim habuccieet cī Nyekuci eet 'cīg aattīg hī lohollia cieegi.

¹⁵Haduhaakuung naa ngagiit thõõth dīdī, má hõllõngaa ēlēmī ëētī habuccieet cī Nyekuci haau hīcī ēlēmī loholeec 'cī hidiciēenī, aitiōō hatī hõllõngaa aduhun nēē habuccieet cī Nyekuci ūdūt."

¹⁶Ma nīngaata, arabūüt Yeesu lõhõlī athīnī cīgīnnīg nē ataadīk athīn ootinii cīggīng, nīngītī aggatanī īhõõggõ.

Eet 'cī aballi

(Tigil Maatteeo 19:16-30; Luuka 18:18-30)

¹⁷Ma baa i'thianaaī Yeesu weet, avvira hinnia ëētī umwaa hikia hakat huru'nyia muumaa cīnnī nē īnnīk, "Limmannioohit 'cī abūnnaa, hadīmani occa naa hutuno, hātī hūmmūda rūgēt 'cī aalla ooo?"

¹⁸Edēcī hinnia Yeesu īnōõnnō anneek, "Aüyyaa nii nganīt anneeka habūnnaa inni? Aitiōō ëētī 'cī abūnnaa tōō, Nyekuc dioo 'cī abūnnaa.

¹⁹Aga nii tilooinit 'cī aī, ma haruhi, ma hattihi ngaa cī eet umwa, ma hīgōr'thī, ma haddangaahi, ma higgooli, tingõlī maa'nyu hī ngaanu?"

²⁰Ma ho, edēc ëētī nicciee Yeesu anneek, "Limmannioohit, baa hū'thūütī naa tilooinit icci ēlēk nganīngītī halī'thaanī."

²¹Nīngītī akannī Yeesu īnōõnnō hēbērī jurrung mīnnaniitta nē īnnīk, "Adiimi nii 'gīi hōdēēthōng diooni 'cī nga uunnihi niina. Bīt tūūōī hēlēggī vēlēk 'cīg a'nyahi niina nē e'ngereeihu 'rabbēēt tīko eet 'cīg īn hullaha, nēēthī hātī a'nyahu baliinit cunni hēētahujjieen nē õbōda ikia ūnūa nganīta."

²²Ma baa athīhī ëētī nicciee thõõth icci ho, u'ngurruunyi muum cīnnī nē ūtūhūī ūūk mothiitta, hīnīngītī baa aballi nēē gērrēēt.

²³Ma ho, ubbuud Yeesu looc nē īnnīk nuyyiook cīgīnnīg, "Õkōmī gērrēēt ngaatī adukni balliooha habuccieet cī Nyekuci!"

²⁴Ma nīngaata, iita a'ngalilli nuyyiooha, hīnīngītī thõõth cīnnī ho gērrēēt. Ma ho, õthõõth Yeesu tarī ëī, "Lōhõlēētīg, õkōmī gērrēēt ngaatī adukni ëētī habuccieet cī Nyekuci!

²⁵Ammūjī ngaatī occa adukni nyaakaalī hutuli cī lībbīraaō hīllõōan ngaatī occa adukni ëētī 'cī aballi habuccieet cī Nyekuci."

²⁶Baa nē ikia ubulan nuyyiook thõõth ciee gērrēēt hīllõōan. Nīngītī ajinõōnī nēēg ēmmēn aīnnī, "Ma aaī thõõth ciee hoti, nēēthī occa hatī ëī nganī 'cī eelliaa ho?"

27 Eggēlēēm hinnia Yeesu nuyyiook nē ūnnik, “Õkōmī thōōth ciee hī eeta, nēēthī, aitiōō 'gii 'cī a'nyaman Nyekuc tōō, hīnīngītī ammūjī hēlēggī vēlēk hī ūnōonnō.”

28 Ma baa ho, ēdēc Pēētūrū ūnōonnō ūnnik, “Cīn nōō, má ngagīt baag hūtūngteeha hēlēggī vēlēk nē hunuyyi nganiit ko?”

29 Edēcī Yeesu ūhōoggō anneek, “Haduhaakuung dīdī, má ūunnik eet umwaa ūlō cīnnī, hī ngōōnōgī, hī 'gōtōōnōgī, hī maa'nyī hode hī aattīnnī, hī lōhōlī hode hī manēēn, hīnīngītī nganītī hī nyeemuut 'cī abūnnaa,

30 ammūda hatī nēē 'baaninit tabattī 'miia hōdēī, ammūda hatī manēēn hī 'gōtōōnōgī hī ngōōnōgī hī ngaaggi hī lōhōlī hī manēēna, tananga hūmmūda hatī nēē pīrnāntī buúk nē urutaa cī daahīthōō aku hatī ammūda nēē rūgēt 'cī alla ooo.

31 Nēēthī, eeta 'cīg mēēlīg 'cīg ūn 'yioko eet 'cīg oou, au hatī ūn eet 'cīg adtuurna nē 'cīg mēēlīg 'cīg adtuurna 'yioko ho, au hatī ūn eet 'cīg oou.”

Õthōōth Yeesu thōōth cī daahīth cīnnī tarī

(Tigil Maatteeo 20:17-19; Luuka 18:31-34)

32 Baa uwattī Yeesu ēdēcī 'gōōl hī nuyyiook cīgīnnīg ūō ūcī 'Jeru'thalēmī. Nē baa abulan nuyyiook thōōth 'cī ūkōōi Yeesu 'Jeru'thalēma ho gērrēēt, nīngītī abarti eeta 'cīg anūa ūhōoggō uruta buúk. Ma nīngaata tarī, ūūhī nēē nuyyiook 'cīg ūn ūmmōtō hī 'ramma ho ngadiiha nē ūūk uduhaak thoo'thiok 'cīg hatī ūō edee'nyiak ūnōonnō 'Jeru'thalēma.

33 Baa aduhaak nēē nuyyiook anneek, “Ithīktō, hōō 'yioko naag 'Jeru'thalēma, ngaatī hatī ūkō ūhōppōōcanōōthīkī Ngeertī Eeto makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha. Etteedīk hatī nēēg ūnōonnō daahīth nē aanytīk eet 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei,

34 'cīg hatī ūō ūdōōm ūnōonnō nē uttuurrik ammūt nē uukito nē ūōt uruhit hadaak thōōng. Ma hatī urutaa cī waathinniook iyyio, arūgna hatī nēē daahītha.”

Jinēēnīt cī 'Jeemithi hī cī Yōaannē

(Tigil Maatteeo 20:20-28)

35 Baa au lohollia cīg 'Thebedeeo 'Jeemithi hī Yōaannē ammūdaak Yeesu nē ijinit ūnōonnō ūttīk, “Limmannioohit, hadiimmi naag nganiit dticcaneeheet 'giimwa 'cī hajinni nganiita.”

36 Ma ho, ijin Yeesu ūhōoggō ūnnik, “Atabbu niig hī nganīt neegi?”

37 Edēcī nēēg Yeesu anneek, “Aa'nyeet ngagīt haau umwaa attiaa cunni ūcobbi nē aau umwaa ūcī a'thiit 'cī hidici bulēēttaa cī makaa'thīt cunni.”

38 Ma nīngaata, uduhaak Yeesu ūhōoggō ūnnik, aitiōō niig hōllōngaa agayyu 'gii 'cī ajinnu niig ko. Occa ūūlūyyu niig ngaatī ahuddu hooppo cī 'cannan 'cī hatī hahudi naa ho, hode occa aggamu baattithimo hīcī hatī haggami naa ho?

³⁹Nīngītī ēdēcī 'Jeemithi hī Yōaannē aīnnī, "Eeī, occa haggamma." Ma ho, uduhaak Yeesu īhōōggō īnnīk, "Abūnnaa, ahūdeennu hatī niig hooppoa 'cī hatī hahūdēēnī naana nē hatī aggamtu baattithimo 'cī haggami naana.

⁴⁰Nēēthī, aitiōō naa hōllōngaa ha'nyahi makaa'thīt 'cī occa hēbēraanī eet 'cī occa aaī īīcī a'thiit caannī cobbi, hode eet 'cī occa aaī īīcī a'thiit caannī 'cī hidici. A'nyahit dtaabīta cieeg eet 'cīg eberria īlēk nē Nyekuc dioo 'cī ībēra ho."

⁴¹Ma baa athīhī nuyyiooha 'cīg īīn ūmmōtō ho thōōth icci ho, iita iliiliyyieek nēēg 'Jeemith hī Yōaannē.

⁴²Nīngītī avvaanī Yeesu īhōōggō vēlēk hōdēē nē īnnīk, "Agayyu niig habuēētī 'cīg eet 'cīg hōllōngaa īīn 'Judeei, arratan nēēg eet cīggīng nē aanytīk makayyiooha cīggīng makaa'thīt cīnīng hagaī.

⁴³Ma haa'nyiku thōōth icci haau hōrggēēnaa cunuung. Nē ma adiim ēētī umwaa īīn makayyioohit cunuung, a'nyīk īnōōnnō hī dticciannioohit cī 'gōōnōgī vēlēk,

⁴⁴nē ma adiim ēētī umwaa uwattēēkī 'gōōnōgī, a'nyīk nōō hī appahaca cī eet vēlēk.

⁴⁵Hīnīngītī baa hōllōngaa aku Ngeertī Eeto loota nīngā, hiita hidticattoothīk eeta, baa aku nēē, hātī hidticanoothīk eet nē aa'nyīk rūgēt cīnī hēēlaī eet vēlēk."

Aa'nyīk Yeesu Bartimeeo hīcīnī

(Tigiil Maatteeo 20:29-34; Luuka 18:35-43)

⁴⁶Baa iita õdõlanit Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg 'Jeriko. Ma baa ītīngaacō nēē hī nuyyiook cīgīnnīg hī lothippit 'cī baa arūmī hī īnōōnnō ūtūngteek 'Jeriko, õōt ummuddioothīk rubenniaahit umwa 'cī haī Bartimeeo ngeertī eet 'cī haī Timeeo, iccioloongan 'gōōla ngadiiha ala eet.

⁴⁷Ma baa athīhī nēē aī Yeesu cī Naa'tharētī 'cī ōkō ho, i'thianaaī ūtūvvō moloohaa cobbi īī, "Yeesu! Ngeertī Daavide, tamaatīhaa nganīīta!"

⁴⁸Baa eggerenyeeek hinnia eeta 'cīg mēēlīg īnōōnnō anneek, "Jaahō!" Nē baa aalla avvī Bartimeeo moloohaa cobbi gērrēēt noho aī, "Ngeertī Daavide, tamaatīhaa nganīīta!"

⁴⁹Ma ho, ībīl Yeesu nē uduhaak eet īnnīk, "Utuvuyya da ho īnōōnnō hikia ngaati." Ma ho, utuvuyya eeta rubenniaahit īttīk, "Talō, tīnga 'jieena, avvīyyī Yeesu nganiita."

⁵⁰Nīngītī adhuhēēkī nēē cērēm 'cī ahimit īllaa cīnī ngadiiha nē ūtūvvō 'jieena ūūk hī Yeesu.

⁵¹Ma ho, ikia ijin Yeesu rubenniaahit īnnīk, "Adiimi nii hadaki naa nganiit neegi?" Ēdēcī nēē Yeesu anneek, "Limmannioohit, hadiimi hacīnī tarī."

⁵²Nīngītī aduhaakī Yeesu īnōōnnō annēēkī, "Bītō, aa'nyi nganiit lemiiniti cunni būna." Ma hīdīkoothong īcīnī nēēnī, nīngītī ēdēcī 'gōōl anūōō'thī Yeesu.

Maarko 11

Aduhun Yeesu 'Jeru'thalēm

(Tigiiil Maatteeo 21:1-11; 'Luuka 19:28-40; Yōaannē 12:12-19)

¹Ma baa ūbōktī Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg ūdōlanit 'Jeru'thalēm, iita uppwaattak 'taaūnniook 'cīg haī Bēthvaje hī Bēthani Muuraa cī Olivi. Ma nīngaata, ikia ū'thō Yeesu nuyyiook cīgīnnīg 'ramma hutuattī hōōt ūicī oou.

²Baa aduhaak Yeesu ūhōōggō anneek, "Ōōt ūlōō 'cī acinoo'thu hata nē ma uduhuttu, ammūdoothiku hatī thigir 'cī hidici 'cī ecebbi 'cī nga hōtōōī eet umwaa ūdūt. Ōōgta noho nē a'nyaktaau ngaati.

³Má ajinnuung eet umwaa annekuung, 'Ne 'cī adīmannu ho?' Uduktaak ūttik, 'Adiim Makayyioohiti thigir nē ūbōdaanī hatī hīdīkkoothong.' "

⁴Nīngītī ūō ammūdōōthīkī nuyyiooha cīg Yeesu ho thigir tīho dīdī, ecebbi hattūūga 'gōōla. Ma baa aī hōōgtawa nēēg thigir ko,

⁵ajin hinnia eeta ūgēēgī 'cīg baag abīlī nīngaata ūhōōggō anneek, "Ne 'cī adīmannu niig hataa? Ōōgannu thigir nicciaa inni?"

⁶Ma ho, edecit nuyyiooha 'gōōlaa ūbaa aduhaakī Yeesu ūhōōggō, nīngītī ūlēmaakī eeta tīko ūhōōggō thigir hootti.

⁷Ma baa ootti nēēg thigir a'nyaktoothīk Yeesu, ūōt ataaddik ceremwa cīggīng bahuucaa cī thigiyo, nīngītī ataadōōthīkī Yeesu bahuuca lokora.

⁸Baa mēēlīg eeta 'cīg aara ceremwa cīggīng 'cīg bungēēttak nē eteettik 'gōōla nē tarī eteettik ūgēēgī taba 'cīg ē'ngēddā mōrēēnītōō.

⁹Baa awacak eeta 'cīg baag uwattī hī 'cīg au uruta vēlēk aī, "Hubuluthit Nyekuc!" "A'nyīk Nyekuc haggatan eet 'cī aku 'thaarī cīg Makayyiookto!"

¹⁰"A'nyīk Nyekuc haggatan habuccieet 'cī hatī aku hī baangeet cīnaac Daavide!" "Hīdīhīthīt Nyekuc 'cī aaī hēētahujjieen!"

¹¹Ma baa ūdōlan Yeesu 'Jeru'thalēm, ūūk uduhun nēē 'Cieeth cī Nyekuci nē atarraaban looc hīcīn hēlēggī vēlēk. Ma baa utub lōōcī, ūōt nēēg hī 'thoooyyiak cīgīnnīg ūicī Bēthani.

Īccīn Yeesu 'mūūnīc

(Tigiiil Maatteeo 21:18-19)

¹²Ma baa loohoth cīnnī, baa ūtūngteek Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg Bēthani, ikia adak ūnōōnnō magīthī.

¹³Nīngītī acīnōō'thī 'mūūnīc umwa 'cī dhudhungik bōllōōha 'rēēna, ma aī hūūk hīcīn ko, ammūdoothīk hinnia nga hōddōngōt buúk, hīnīngītī baa hōllōngaa nyīlōk 'cī abbiirri 'mūūnī niccia.

¹⁴Ma nīngaata, īccīn Yeesu 'mūūnīc nicci īnnīk, "Hi'thihi hatī eet umwa 'cī aduki tarī ūdūt!" Nē baa athīhī nuyyiooha cīgīnnīg īnōōnnō muguruur.

Itiggia Yeesu eet 'Cieethaa cī Nyekuci

(Tigil Maatteeo 21:12-17; 'Luuka 19:45-48; Yōaannē 2:13-22)

¹⁵Ma baa ūdōlanit Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg 'Jeru'thalēm, ūūk uduhun nēē halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci nē ūūk itiggjawaak tuuyyiok 'cīg baag ūūtēnī ijgio cīggīng vēlēk battaala. Baa ebellaukan nēē tērēmēējīt cīg eet 'cīg appak 'rabbēēta hī dtaabīt cīg eet 'cīg ūūtēnī ngabuuthi'nya,

¹⁶nē hōllōngaa ēlēmaakī eet umwa ngaatī irrionganī 'giimwa halangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci.

¹⁷Nīngītī allimanī eet annēēkī, "Aī Nyekuci 'Buuhaa cīnnī, " 'Haī hatī 'Cieeth caannī, 'Cieeth cī Laiitto, 'cī alaiini eeta vēlēk cīg loonyinu.' Auunnu hinnia niig aarru hī 'nīngītī agu'thēēnī igorraaha!" "

¹⁸Ma baa athīhī makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha thōōth icci ho, iita atarrabanit 'gōōl 'cī adiim aruhi Yeesu. Nē baa itieelli nēēg īnōōnnō, hīnīngītī baa mēēlīg eeta 'cīg abulan 'limmanī cīnnī ho gērrēēt.

¹⁹Ma baa ī 'jiaatīn lōōcī, uduhutta Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg 'taaūnaa cī 'Jeru'thalēmī battaala.

'Limman cī 'mūūnīcō

(Tigil Maatteeo 21:20-22)

²⁰Ma baa loohoth cīnnī ngerrenita, baa nga ūvvō Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg 'gōōlaa, iita udtuukta nuyyiooha cīgīnnīg 'mūūnīc ngaatī ūdōhōknī ī'thōng hōdōlan cōrrēēna.

²¹Īko nēē nga ammuhoothi Pēētūrū thōōth baa accīnī Yeesu 'mūūnīc, nīngītī aduhaakī Pēētūrū Yeesu annēēkī, "Cīn nōō 'limmannioohit, 'mūūnīc baa acciinni nii ciee ūdōhōk kak ko!"

²²Ma nīngaata, uduhaak Yeesu nuyyiook īnnīk, "A'nyahit lemiinit hī Nyekuc.

²³Haduhaakuung naa ngagiit thōōth dīdī, má aduhaak ēētī umwaa muur icci anneek, 'Bīt dhuhoothīk būlūcatōō,' nē hōllōngaa akidan 'thīnītatōō cīnnī nē īlēm ī, īn hatī thōōth 'cī aduha nēē ho dīdī, aku 'thēk hatī īn thōōth tīho dīdī.

²⁴Nē haduhaakuung naa ngagiita, 'gii 'cī ajinnu niig laiitta, elemiit ītō ammūdaannu 'thēk hatīnī nē hatī ī 'gii tīho cunuung.

²⁵Nēēthī má alaiinnu, atamaattik nōō eet 'cīg adīmannuung ngagiit 'buth, hātī hatamaatihung Maa'nyu 'cī aaī hēētahujjieen ngagiit buúk, hīnīngītī 'thēccanēēt cugguung.

²⁶Nēēthī, má hōllōngaa ammaanniku niig eet 'cīg adīmannuung ngagiit 'buth, aitiōō hatī Maa'nyu 'cī aaī hēētahujjieen hōllōngaa ammaannīk 'thēccanēēt cugguung buúk."

Jinēēnīt cī makaa'thīt cī Yeesu

(Tigiil Maatteeo 21:23-27; 'Luuka 20:1-8)

²⁷Iita oboddia Yeesu hī nuyyiook cīginnīg 'Jeru'thalēma, ma nīngaata, ikia ōtō Yeesu halangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci. Nīngītī au ajini makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha hī makayyiook cīg eetuk īnōōnnō.

²⁸Baa ajin nēēg Yeesu anneek, "Makaa'thīt cī attiha nii ngaana 'cī adticanī hēlēggī iccig ko? Nganī 'cī aa'nyi nganiit makaa'thīt icci ho?"

²⁹Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Ĩ'nya da hijinuung naa buúk ngagiit thōōth hōdēēthōng. Má ēdēccaangu jurrung, haduhaakuung thī hatī naa buúk ngagiit makaa'thīt cī hadticanī hēlēggī iccig ko.

³⁰Uduktaahaangu da, aku baa baattithimo cī Yōaannē hēētahujjieen hī Nyekuc hode aku hī eet 'cī holli ūō haaga?"

³¹Nīngītī ahīkīmanī nēēg nyaagwaana aīnnī, "Hanneek occa ne? Má haī hīttīk, 'Baa aku baattithimo cī Yōaannē hēētahujjieen,' annekeet hinnia hatī, 'Nē thī baa hōllōngaa elemmu niig Yōaannē inni?'

³²Nē 'gōōlaa umwaanī, baa ēlēmī eeta cieeg ngaatī īnnī Yōaannē pōrōvētaac. Nēēthī, occa hōllōngaa haī eet cī holli ūō haaga, 'cī aa'nyīk īnōōnnō makaa'thīt cī aggamēēkī eet baattithimo ho.'

³³Ma ho, īttīk nēēg Yeesu, "Aitiōō hōllōngaa hagayyīa naaga." Nīngītī annēēkī Yeesu īhōōggō buúk, "Hōllōngaa thī haduhaakuung naa buúk ngagiit, eet iina 'cī aa'nyaa nganīt makaa'thīt cī hadticanī thoo'thiok iccig ko."

Maarko 12

Dticcianniook cīg manu

(Tigiil Maatteeo 21:33-46; 'Luuka 20:9-19)

¹Baa i'thianaanī Yeesu aduhaak makayyiook cīg 'Judeei thōōth 'cī awantoothīk anneek, "Baa aaī ēētī umwaa 'cī atiboolan hēēn cīg viinoaak, nē ūlūk araan hirriaman nē ada 'look 'cī ammacī viinonē ēttēēd lobelī 'cī behiitto. Nīngītī ūūnnīkī mana cīnnī ho kattiook nē ūūk hēērōna.

²Ma baa ūdōlanit waathinniooha cīg janittak, ikia ī'thooīk nēē dticciannioohit hūūk hī bekiook, hātī haanytīk baattī manu viino cīnnī.

³Baa ūō hinnia aggam bekiooha tīko dticciannioohit thōng nē uukito gērrēēt nē alahatteek hōbōdōōthī athīnī 'tēl.

⁴Ma ho, ī'thō baattī manu dticciannioohit umwa tarī, aalla hinnia ū ūuk niccia buúk nē ohoddia ū ūlokor, ūdōōm īnōōnnō nē īdīmanit 'buth ngaaoniitta.

⁵Baa aalla ī'thō baattī manu dticciannioohit umwa tarī noho, ū ūhinnia aruk īnōōnnō hadaak. Nē aalla aku ī'thō baattī manu dticcianniook ūgī 'gōōlaa nīcī dioo noho, ū ūhinnia ūuk ūgī nē uruhit ūgī thōng.

⁶"Baa nga a'nyak baattī manu ngeerīnī hōdēēthōng 'cī ammīnan nē ū gērrēēt. Ma baa urutaa cī thoo'thiok iccig vēlēk, ikia aattī ī'thō nē ū ngeerīnī dēēdē. Baa ammuk hinnia nē ū aī, 'Ō ū hatī i'ngolli nē ū loholeec caannī.'

⁷"Au hinnia ūthōōth bekiooha niccieeg aī, 'Loholeec aattī cīnnī dēēdē niccieeni, hiita huruhit īnōōnnō, hātī hirigitit mana cīnnīng ko hī ūcīnaac.'

⁸Ma nīngaata, iita aggamit nē ū ūngeertī baattī manu nē ūruhit īnōōnnō nē udhukteek ēlē cīnnī ho tērētēraa cī mana cī viinoo."

⁹Ma nīngaata, ikia ijin Yeesu makayyioook cīg 'Judeei ho ūnnīk, "Adīman occa hatī baattī manu bekiook cīg manu ho hutuno? Aku hatī aruk nē ū bekiook niccig vēlēk nē aa'nyīk mana nicci eet 'cīg 'rīng hebehit mana cīnnī ho.

¹⁰Ma ho, ūnnīk Yeesu ūhōōggō, nga nooyya itigiilit niig thōōth baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, " 'Bēē baa abūrī tehe'nyiooha, ikia ū bēē 'cī ūllōōan gērrēēt 'goonoginni vēlēk?

¹¹Baa Makayyioohit 'cī adīman thōōth icci ho, nīngītī athithanī eeta aīnnī, ūllēēm ngaatī hacīnī bēē icci."

¹²Ma nīngaata, iita idiimito makayyiooha cīg 'Judeei 'gōōl 'cī aggamī Yeesu, hīnīngītī baa aga nē ū ūngaatī awantēēkī nē ūhōōggō thōōth. Nēēthī, baa hinnia i'ngolli nē ū ūlohippit cī eetu, nīngītī ūūnnīkī īnōōnnō nē ammanyattī ūōta.

Jinēēnīt cī dūman cī occoro

(Tigiiil Maatteeo 22:15-22; Luuka 20:20-26)

¹³Ma baa uruta, iita ī'thōōcō makayyiooha Vari'theei ūgī hī eet ūgī 'cīg ūn lothippit cī habu ūrōōdē hōōt hotogollieek Yeesu, thoo'thiohī 'cīg ūthōōth nēēnī.

¹⁴Ma ho, ummuddieek nē ū ūYeesu nē ijinit ūttīk, "Limmannioohit, hagayyīa naag aduha nīi thōōth 'cī ūn dīdī nē ūhōōngaa itieelli thoo'thiok 'cīg ammuk eeta. Nē tarī ūhōōngaa aallahī makaa'thīt cī eetu, nēēthī, allimani eet thōōth cī Nyekuci 'cī ūn dīdī. Duhaaheet da, abathī occa nyattaalaa ūcīnaang ngaatī hadūmaneeka habu cobbi cī 'Rooma occoro, hode abūnnaa ngaatī hadūmaneeka?

¹⁵Hūdūmatta occoro hode hiittiōō ūhōōngaa hadūmanna?" Nēēthī, baa aga Yeesu ngaatī a'nyahī nē ū ū muhēēnīt 'cī abathī nē ūdēēc ūhōōggō ūnnīk, "Inni idiimit niig otogollieehaangu nganīt ko? A'nyakta da 'dinaar hōdēēthōng hīcīn naana."

¹⁶Ma ho, a'nyaktaak nēēg Yeesu 'rabbaacit 'cī hūtūrī, nīngītī ajini Yeesu īhōōggō annēēkī, "Cī nganī 'thooura ciee hī 'thaar iccig?" Ēdēcī nēēg aī, "Thoura hī 'thaar cīg habu cobbi cī 'Rooma."

¹⁷Nīngītī aduhaakī Yeesu īhōōggō annēēkī, "Aanytīk habu cobbi cī 'Rooma 'gii cīnnī nē aanytīhu Nyekuc 'gii cī Nyekuci." Ma nīngaata, iita idhirriaangtī nēēg gērrēēt, hīnīngītī thōōth cī Yeesu ho.

Thōōth 'cī harūgnaanī daahītha
(Tigiil Maatteeo 22:23-33; 'Luuka 20:27-40)

¹⁸Baa õō ajin Thadutheeī ūgēēgī 'cīg ēppēhan aī hōllōngaa arūgna eeta daahītha Yeesu anneek,

¹⁹"Limmannioohit, baa eheedīkeet ngagīt Mūū'tha nyattal icci aī, má adaahī ēētī ūūnnīk ngaa hi'thihi lōhōlī, aku 'gotonnaia nē ūlōm ngaatībōyyī nicci, hātī hittiraak lōhōlī 'cīg hatī ūn cīg 'gōtōnī 'cī adaak ko.

²⁰Nē baa aattīg eeta tūkīramma 'cīg ūn 'gōtōn, ma ho, ikia ū'thūwanōō 'gotonnaia cobbiēēnī nē adaak hi'thihi lōhōlī.

²¹Ma nīngaata, ikia ūlōm 'gotonnaia 'cī anūēēkī ngaatībōyyī tīho, aku hinnia adaahī nēē buúk nga ha'nyak lōhōlī. Aku anūēēkī 'gotonnaia 'cī ūn iyyio buúk 'gōōl nicci dioo noho.

²²Ma ho, adaahito 'gōtōnī 'cīg ūn tūkīramma ho vēlēk hi'thihi lōhōlī. Ma dtuurnattaa cīnnī, ikia adaak ngaa nicciee buúk.

²³Nēēthī, ma occa hatī kōr 'cī arūgnaanī eeta vēlēk 'cīg adaahito, ūn occa hatī ngaa nicciee 'cī nganī? Hīnīngītī baa olomit 'gōtōnī 'cīg ūn tūkīramma ho vēlēk ūnōōnnō."

²⁴Baa hinnia ēdēcī Yeesu Thadutheeī tīko anneek, "Ē'thēcannu niig, hīnīngītī hōllōngaa agayyu thōōth 'cī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci nē tarī hōllōngaa agayyu 'tirrian cī Nyekuci.

²⁵Ma ūrūgūtha Nyekuci eet 'cīg adaahito, iittiōō hatī nēēg hōllōngaa au a'thūwanni tarī, iita hatī aauto nēēg hī aajīlēēta cīg hēētkujjieen.

²⁶Agayyu niig thōōth 'cī arūgthaanī Nyekuci eet daahītha nē agayyu dtēēllēn cīg Mūū'tha hī thōōth baa atūūthēnī tumuth nē ūnnīk Nyekuci ūnōōnnō, 'Hīnī naa Nyekuc cī Abūrahāmī hī cī I'thaako nē hīna Nyekuc cī Yakobo.'

²⁷Ūn nēē Nyekuc cī eet 'cīg arūgī, hōllōngaa cī daakiahu. Nē aitiōō niig hōllōngaa athiknu thōōth icci jurrung!"

Tilooinit 'cī tiiri gērrēēt
(Tigiil Maatteeo 22:34-40; 'Luuka 10:25-28)

²⁸Baa õthōōthōō Yeesu hī Thadutheeī, baa aaī 'limmannioohiti cī nyattal cī Mūū'tha buúk nīngaata. Baa acīn nēē ngaatī ēdēcī Yeesu thōōth cīnīng ko

jurrung. Nīngītī eējēhōōthīkī nēē Yeesu nē ijin ūnnīk, "Tilooinit iina dēēdē 'cī tiiri 'goonoginni vēlēk?"

²⁹Baa ēdēcī Yeesu ūnōōnnō anneek, "Tilooinit 'cī tiiri 'goonoginni vēlēk cieeni, 'Ithīktō niig eeta cīg I'thīraēlī! ūn Makayyioohiti cīnaac Nyekuc hōdēēthōng diooni.

³⁰Mīnnan Makayyioohit Nyekuc cunni 'thīnītaa cunni vēlēk, hī loriiaa cunni vēlēk, hī muhēēttaa cunni hī 'tirriaanaa cunni vēlēk.'

³¹Nē tilooinit 'cī ūn 'ramma cieeni, 'Mīnnan eet 'cī aaronnu haau hīcī ammīnani ēlē cunni.' Aitiōō tilooiniti umwaa 'cī ūlōōan tilooinit icci ūn 'ramma ho tōō.'

³²Ma ho, uduhaak 'limmannioohiti cī nyattaalō Yeesu ūnnīk, "Ēbēaneehu 'limmannioohit! ūn thōōth 'cī aduha nii ho, thōōth dīdī 'cī aīnnī, ūn Makayyioohiti Nyekuci hōdēēthōng diooni nē aitiōō umwaa tarī tōō.

³³Haga naa aaddi ngaatī hammīnanī Nyekuc 'thīnītaa caannī vēlēk hī muhēēttaa caannī vēlēk hī 'tirriaanaa caannī vēlēk, hī ngaatī hammīnanī eet 'cī haaronna haau hīcī hammīnani ēlē caannī. ūn cieeg thoo'thiok 'cīg ūkōmī gērrēēt ūlōōan ngaatī occa hībbōōrī 'gaarriēēn 'cīg mēēlīg 'cīg adiim nyattalī."

³⁴Ma baa athīhī Yeesu ūnōōnnō ngaatī ūthōōthī 'gēēnyītha ho, ūnnīk ūnōōnnō, "Obohoonnu niig hī habuccieet cī Nyekuci. Ma baa urutaa cī, iittiōō eet umwaa 'cī nga ajin Yeesu thōōth umwa tarī tōō."

ūn Krīstō Ngeertī nganī?

(Tigiil Maatteeo 22:41-46; Luuka 20:41-44)

³⁵Ma baa nga alliman Yeesu eet halangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci, ikia ijino nēē ū, "Inni gōōng hītō 'limmanniooha cīg nyattal cī Mūū'tha, 'ūn Krīstō Ngeertī Daavide ho?"

³⁶Baa aduhaak Lorii 'cī ūllēēmīth Daavide thōōth anneek, "'Aduhaak Makayyioohiti Makayyioohit caannī anneek, "Cioloongan ngaati attiaa caannī cobbi ūthōōng huruk mīrōk cugunnig."

³⁷Má nōō aū Daavide dēēdē ūnōōnnō anneek, 'Makayyioohit,' nē occa hatī ūn Krīstō Ngeertī Daavide hutuno?" Nē tarī baa accamana eeta 'cīg mēēlīg ūnōōnnō nē ūthīhīt thōōth cīnnī ho taliitta.

Uuk Yeesu Vari'theeī hī 'limmanniook cīg nyattaalak

(Tigiil Maatteeo 23:1-36; Luuka 20:45-47)

³⁸Baa alliman Yeesu eet anneek, "Icīnīt 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha ho jurrung. ūmmēddaanī nēēg ngaatī ahimi ceremwa cīg uuttik nē idiimito hī'thaacō eeta ūhōōggō tēēl'thīta 'cuuhatōō.

³⁹Nē tarī etemeddiaā̄ ngaatī adiim iccioloonganī dtaabītī 'cīg oou 'Cieethini cīg Laiittak, hī ngaatī aattiyyi dtaabītī 'cīg obbitig ngaatī karrameetu.

40 Šin nēēg eet 'cīg arratana ngaatībōyyī'nya ijgio olooyyiohī cīggīng nē etere'thia eleeti cīggīng ngaatī a'nyahī laiinit 'cī uuni. Nēēthī, uuk hatī Nyekuci eet 'cīg aattīg noho gērrēēt!"

'Baaninit cī ngaatībōyyī

(Tigil 'Luuka 21:1-4)

41 Ma baa aa Yeesu loota ngaatī aarīkī eeta 'baaninit cīnīng, ikia ēbēk nēē eet ngaatī adhuhēēkī 'rabbēēt cīggīng cadduhaa cī 'rabbēēt cīg 'Cieeth cī Nyekuci. Baa adhuheek balliooha 'rabbēēt 'cīg mēēlīg gērrēēt.

42 Nē baa aaī ngaa umwaa buúk 'cī ūn ngaatībōyyī 'cī baa aku adhuheek 'rabbēēt 'cīg kūtūrīg 'cīg kidicig 'ramma.

43 Ma ho, ikia ūtūvvū Yeesu nuyyiook cīgīnnīg nē ūnnīk, "Haduhaakuung naa ngagiit dīdī, aarīk ngaatībōyyī ciee nucēēt 'cīg mēēlīg 'cīg ūllōōan cīg eet vēlēk.

44 Hīnīngītī aarīk balliooha 'rabbēēt 'cīg ē'ngēra 'rabbēētī cīggīng. Nēēthī, ngaatībōyyī cieeni, ēdēca nēē nucēēt vēlēk 'cīg occa arūgnī nēēnī."

Maarko 13

'Ribban cī 'Cieeth cī Nyekuci

(Tigil Maatteeo 24:1-2; 'Luuka 21:5-6)

1 Ma baa uduhuna Yeesu 'Cieethaa cī Nyekuci battala, ikia uduhaak nuyyioohiti umwaa cīnnī ūnōōnnō ūnnīk, "Limmannioohit, cīn nōō biyyiēēn 'cīg obbitig hī 'cieethi 'cīg ūllēēmīth gērrēēt ko!"

2 Edēcī Yeesu ūnōōnnō anneek, "Acini nii 'cieethi 'cīg obbitig gērrēēt ko? Arribanni hatī hī 'thī hiittiōō bēē 'cī ataadothoothīk 'goonnia tōō."

Tilooinit cī thoo'thiok 'cīg abathī

(Tigil Maatteeo 24:3-14; 'Luuka 21:7-19)

3 Ma baa uruta, ūūk iccioloongan Yeesu Muura hujjieen ūcī Olivi ngaatī abak'thōō hī 'Cieeth cī Nyekuci. Ma nīngaata, iita ijinit Pēētūrū hī 'Jeemith hī Yōaannē hī Andrea ūnōōnnō ūcī burki ūttīk,

4 "Duhaaheet da ngagīt au hatī edee'nyia thoo'thioha cieeg hatīngaan? Nē terethiinit iina 'cī hatī ūtēr'tha ngaatī obohiini thoo'thioha cieeg ko?"

5 Baa ēdēcī Yeesu ūhōōggō anneek, "Aaut dīkīm, ma haa'nyiku eet umwa higgoluung ngagiita.

6 Au hatī eeta 'cīg mēēlīg iggoolluung aī hīgīnna Krīstō. Au hatī ūthōōthī nēēg 'thaar cīgānnī haanytīk eet 'cīg mēēlīg harahanit.

7 Ma ūthīktu jōrēēn, hode ahīkīmanni thoo'thioha cīg joreenu, ma habarriittu, hīnīngītī au 'thēk hatī hēlēggī cieeg edee'nyia ūcī oou. Nēēthī, nga hatī hī ciee decciaanīt cī lootu.

⁸Aruhōō hatī loonyini hī loonyin nē urukto habucciee'nya hī habucciee'nya. Nē tarī aattīg hatī hirihidtik'nya loonyinii 'cīg mēēlīg nē aaī hatī nyarōnī buúk. Aattīg hatī hēlēggī cieeg hī huciithi cī ngaa 'cī attur 'goonnia.

⁹"Ma i'thiattaaī ēdēēnyta thoo'thioha cieegi, u'thuutti eleeti cugguung, hīnīngītī aggamiinnu hatī niig nē oottu lokihooa, nē ommokteeu 'Cieethinii cīg Laiittak. A'ngīdeennu hatī ūtīt ibīlīt muumtinii cīg makayyioohu hī ūcīg habueetu, hātī udukta lemiinit 'cī ūlēmmaangu niig nganīt ko.

¹⁰Nēēthī, ma nga hēdēēnyta thoo'thioha cieegi, illimatteek nōō nyeemuut 'cī abūnnaa loonyin vēlēk.

¹¹Ma aggamtuung eeta nē oottuung lokihooa, ma hommothiinnu thōōth 'cī occa hatī ūtī aduhaannu hatī ūdōlan kōrra tīho. Udukta nēē niig thōōth 'cī occa aduhaannu kōr tīho, hīnīngītī hōllōngaa hatī ngagiit 'cīg aduhaannu thōōth tīho ho, Lori 'cī Ellēēmīth 'cī hatī othoo'thuung ngagiit ko.

¹²"Nē kōr tīho, ūhōppōōcan hatī 'gotonia 'gōtōnī huruhi nē ūhōppōōcanit maajihī loholeenu lōhōlī cīggīng buúk hurukti. Nē tarī ūhōppōōcan hatī lohollia buúk maajihī hurukti.

¹³Aharreekuung hatī ngagiit eeta vēlēk, hīnīngītī nganīt Yeesu. Nēēthī, eet umwaa 'cī ūmmēēthī 'cannan ūthōng decciaanīt cī lootu, eelliaa hatī nēēnī.

'Gii 'cī abathī 'cī a'nyaha 'ribban

(Tigiiil Maatteeo 24:15-21; Luuka 21:20-24)

¹⁴"Kōr umwa, acinnu hatī niig "gii 'cī abathī gērrēēt 'cī a'nyaha 'ribban,' abīlī ngaatī hōllōngaa occa abīllī. Niig eeta vēlēk 'cīg agiilennu agaac jurrung, aī 'thēk thōōth ciee dēēdē ne! Nēēthī, eeta 'cīg aattīg 'Judeea, a'nyīk hivvirit hōōt muurriōhī.

¹⁵A'nyīk eet 'cī aaī 'Jeru'thalēma 'cieethaa cīnnī lokora, hiittiōō hōllōngaa alluuccia loota hūūk hittiha 'giimwa 'cieetōō hōthōhōt hūūhī.

¹⁶A'nyīk eet 'cī ayyiaa manatōō hiittiōō hōllōngaa obodoothi hūūk hittiha cērēm cīnnī ūlō.

¹⁷Abathī hatī waathinniooha tīko gērrēēt hī ngaaī 'cīg a'nyaki, hī cīg ūrōōktī lohollia!

¹⁸Nēēthī, alaac Nyekuc gērrēēt, hātī hiittiōō hēlēggī cieeg hōllōngaa au edee'nyia ūrraata,

¹⁹hīnīngītī maka hatī 'cannani waathinniook nicciag gērrēēt, ūllōōan 'cī baa edee'nyia nganīngītī ūhēnytaanī Nyekuci looc, ūthōng hī kōr hī niccieeni. Nē aitiōō hatī thōōth umwaa tarī 'cī aaī hoti tōō.

²⁰Má hiittiõõ ngaatõ õhõdõ Makayyioohiti waathinniook nicciag hõitõ huturik tõõ, occa hatõ aitiõõ õõtõ 'cõ arõgõ tõõ. Nõ hõnõngõtõ eet cõgõnnõg baag eberriaa, irritan nõõ waathinniook nicciag.

²¹"Nõ ma annekuung õõtõ umwa ngagiit, 'Krõstõ cieeni,' hode aõ, 'Ínõõnnõ caannõ!' Ma hathiknu nõ elemtu thõõth cõ eet tõho.

²²Hõnõngõtõ au hatõ uppwaanna krõstõ'nya hõ põrõvõtaa'nya 'cõg õõn olo'ngiaak 'cõg au adtican hõlõggõ 'cõg õnaat eeta, aõ hatõ higgoollia eet baag õbõra Nyekuci, hatõ õõlõ nagaatõ õggõõlõ hõõoggõ.

²³Aaut dõkõim huduhaahuung naa ngagiit thõõth võlõk, õõa 'cõ nga hikiai kõrra tõho."

Kõr 'cõ hatõ akuuni Ngeertõ Eeto

(Tigiil Maatteeo 24:29-31; 'Luuka 21:25-28)

²⁴Baa aduhaak Yeesu nuuyiook cõgõnnõg anneek, "Waathinniook nicciag urutaa cõ 'cannaanõ,' 'Adaahõ hatõ kõrra hõ nyõlõk,

²⁵nõ adhukiaa hatõ mõnyõnya nõ õtõmõõcõ hõlõggõ võlõk 'cõg aattõg hõõtahujjeen.'

²⁶"Ma kõr tõho, edeenyothi hatõ eeta Ngeertõ Eeto nagaatõ alluuccianõ dii'thiohitõõ makaa'thõtaa cobbi hõ bulõõetta.

²⁷Nõ õthõ hatõ Ngeertõ Eeto aajõõtõ cõgõnnõg hõõt huluttia eet baag õbõra Nyekuci loota nõngõ hõ hõõtahujjeen võlõk."

'Limman cõ 'mõõnõcõ

(Tigiil Maatteeo 24:32-35; 'Luuka 21:29-33)

²⁸Ma ho, uduhaak Yeesu nuuyiook cõgõnnõg õnnõk, "A'nyõõk da thõõth cõ 'mõõnõcõ hillimanuung ngagiit nõ ummuktu thõõth cõnnõ. Ma utururri bõllõõha nõ alla'thia 'cõg õõn ngeju, agayyu niig aõ õbõhõ lõõlõ.

²⁹Ma icittu niig thoo'thiok iccig õõtõ, agaac õõtõ, õbõhõ kõrra tõho aau ojoonu.

³⁰Haduhaakuung naa ngagiit dõdõ, ummuhtooth õõtõ, õõa 'cõ nga hadaaktõ eeta võlõk cõg irki'nyia iccig, edee'nyia hatõ thoo'thioha cieeg võlõk.

³¹Ammanyanni hatõ hõõtakujjeen hõ looc nõ aalla hatõ thõõth caannõ ho ooo.

Hõllõngaa agayyi kõrra 'cõ akuuni Makayyioohiti

(Tigiil Maatteeo 24:36-44)

³²"Nõõtõ kõr niccia, aitiõõ hatõ õõtõ 'cõ aga waathõn 'cõ hatõ edee'nyianõ thoo'thioha cieeg tõõ, tananga aajõõtõ cõg hõõtakujjeen hode Ngeertõ Eeto buúk hõllõngaa aga, Baaba 'cõ aaõ hõõtakujjeen dioo 'cõ aga."

³³Aaut dõkõim, hõnõngõtõ hõllõngaa agayyu niigaku kõrra tõho hatõngaan.

³⁴Aaī hatī kōrra niccia hī ēētī 'cī ōkō hēērōna, 'cī ūūnnīk dticcianniook cīgīnnīg hebehit ōlō nē e'ngereek īhōōggō vēlēk dtiicanī hōdēī hōdēī nē uduhaak eet 'cī ēbēk hattūūg haau dīkīm.

³⁵"Nēēthī, aaut niig buúk dīkīm! Hīnīngītī hōllōngaa agayyu niig kōr 'cī hatī akuuni baattī olu. Horoongaku hatī nēē 'jiaat, hode baal hōrggēēna, hode aku nga haal lōōcī, hode ōlōōha ngerrenita 'thaa 'cī ōrōhī tūhūlū'nya, hode hatī uppwaanna kōrra.

³⁶Má uppwaanna nēē nyahamalliak nga agaac niiga, abūnnaa ammūdaakuung ngagiit acīnēēnnu.

³⁷Nē thōōth 'cī haduhaakuung naa ngagiit ko, īn thōōth 'cī haduhaahi naa eet vēlēk. Úkūmattoothīk aaut dīkīm!"

Maarko 14

Adiim aruk eeta Yeesu

(Tigii Maatteeo 26:1-5; Luuka 22:1-2; Yōaannē 11:45-53)

¹Baa idiongattaa waathinniooha 'ramma ūōa cī Kōr cī Haangittōō hī kōr cī Karrama cī Ūbūnēēt 'cīg aitiōō Abūūlana tōō. Ma nīngāata, iita atabit makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha 'gōōl 'cī aggamī Yeesu nē uruhit īnōōnnō.

²Nīngītī ūthōōthī nēēg aīnnī, "Occa hōllōngaa haggam naag Yeesu Karramaawatōō, hīnīngītī horoong hatī hīkōōtha jore hī eeta."

Uudi Yeesu ūlōō 'cī haī Bēthani

(Tigii Maatteeo 26:6-13; Yōaannē 12:1-8)

³Ma baa nga aaī Yeesu Bēthani ūlōō cī eet 'cī haī 'Thimōōnē 'cī baa adak helleggeri, ikia uppwaannak ngaa umwaa īhōōggō nyapperita baa nga aduhi nēēgī. Baa a'nyaha ngaa tīho 'giimwa 'cī aaī hī deeri 'cī hidicēēnī 'cī aarīkī ngōōrrō 'cī a'nyak muyuuk 'cī ū'ngōlī īmmēdī, 'cī uuttiaa 'rabbēētī 'cīg mēēlīg gērrēēt. Ma ho, ubbuuk ngaa tīho deeri nē udduutik ngōōrrō nicci ūōaa cī Yeesu.

⁴Ma baa acīn eeta ūgēēgī 'cīg baag aattīg nīngāata īnōōnnō ho, iita ūlīllēēcō nē ūtōō, "Óōyōk occa gōōng ngaa ciee ngōōrrō inni?

⁵'Yioko aa hūtūū ūōorrā ciee thōōng, occa 'yioko aa a'nyaha 'dinaar'nya 'mīia'nya iyyio 'cīg occa aggam ūētī 'cī adticanni irkita hōdēī nē haanytīk 'rabbēēt nicciag hullaha." Ma nīngāata, iita eggerenyteek eeta tīko ngaa nicci gērrēēt.

⁶Ma ho, uduhaak Yeesu īhōōggō ūnnīk, "Ūtūngteek ngaa nicci īmmēn. Inni occa accananit īnōōnnō ho? Adīmaneeka nēē nganīt 'gī 'cī abūnnaa.

⁷Gōōng arūmeennu niig hī pīrnattiaak hōdōōkōthī nē gōōng hōllōngaa eellu īhōōggō hatī atabbu inni? Nēēthī, iitiōō hatīgōōng naa hōllōngaa harūmī hī ngagiit hōdōōkōthī.

⁸Ídīman nga ciee dtiic 'cī aga nēē ngaatī adticanī. Uud nēē ēlē caannī hūkūmaneek õōaa 'cī nga hadaõõī.

⁹Haduhaakuung naa dīdī, loonyini vēlēk īcīg hatī irrioonini nyeemuut 'cī abūnnaa, irrioonni hatī thōõth 'cī adtican nēē ho buúk, hátī hummuktaaī eeta īnōõnnō."

'Juuda hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu

(Tigil Maatteeo 26:14-16; 'Luuka 22:3-6)

¹⁰Baa īngathī 'Juuda Ithkarioote, baa īin 'thooyyiahit cī Yeesu 'goonoginnii baag īin õmmõtō hī 'ramma nē ūmmūdoothīk makayyiook cīg paadīr'nyaannu, hūük hōhōppõõcaneek Yeesu hī īhōõggō haggamit.

¹¹Ma baa athīhī nēēg thōõth 'cī aduhaak 'Juuda īhōõggō ho, iita accamattoothīk gērrēet nē elemiit ngaatī adūmanī īnōõnnō 'rabbēetī. Nīngītī i'thianaanī 'Juuda atarraabanī 'gōõl 'cī õhōppõõcanī Yeesu haggamī.

Aggatan Yeesu ūbūnī hī viino

(Tigil Maatteeo 26:17-25; 'Luuka 22:7-14, 21-23; Yōaannē 13:21-30)

¹²Ma baa i'thianaanī kōrra 'cī oou cī Karrama cī Ūbūnēet 'cīg aitiōõ Abūülana tōõ ho, iita ibboorito eeta 'gaarriēen cīg mīnyō cīg Kōr cī Haangittōõ. Ma ho, ijinit nuuyiooha Yeesu īttīk, "Adiimmeet nii ngagīt hoottia hūkūmatteeha nīngītī adahī Karrama cī Haangittōõ ho ngaana?"

¹³Ma nīngaata, īthō Yeesu nuuyiook 'ramma nē īnnīk, "Õõt 'taaūna nē õõt ommottioou hī eet 'cī a'nyak deeri cī maamu, ūnnēec īnōõnnō.

¹⁴Ma uduhun eet tīho 'cieeth, õõt ijinit baattī 'cieeth tīho īttīk, 'Aī 'limmannioohiti, 'cieeth 'cī hatī hau hadaka naag hī nuuyiook cīgannīg Kōr cī Haangittōõ inoo?

¹⁵Õkō hatī eter'theekuung nēē ngagiit 'cieeth cobbi 'cī aaī lokora 'cī ūkūmanoothīk ēlēk. Õõt ūkūmatteek 'gēēn vēlēk 'cī hau hadak nīngaata."

¹⁶Ma ho, ītingaacō nuuyiooha õõt īcī 'taaūnōõ nē õõt ummuddioothīk hēlēggī vēlēk aauto hī aa aduha Yeesu, nīngītī õõ akūmanēēkī nēēg karrama cī Kōr cī Haangittōõ ho nīngaata.

¹⁷Ma baa ī 'jiaatīn lōõcī, iita õdõlanit Yeesu hī 'thooyyiak cīginnīg īn õmmõtō hī 'ramma ho.

¹⁸Ma baa nga aduhi nēēgī, uduhaak Yeesu īhōõggō īnnīk, "Haduhaakuung naa dīdī, aaī ēetī umwaa hōrggēēnaa cunuung 'cī hatī õhōppõõcanna nganīta, eet 'cī haduheenna hī nganīt hōdēī."

¹⁹Baa aa'nyīk thōõth ciee nuuyiook homo'thi hōdēī hōdēī nē ijinit Yeesu īttīk, "Nganīt occa 'thēk?"

²⁰Ma nīngaata, ēdēc Yeesu īhōõggō īnnīk, "Aaī eet umwaa hōrggēēnaa cunuung 'cī haduheenna hī nganīt hēddēēma hōdēēthōng 'cī hatī õhōppõõcanna nganīta.

²¹Adaahī hatī Ngeertī Eeto hī baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci. Nēēthī, appīrna hatī ēetī 'cī ōhōppōōcan īnōōnnō hūmmūda daahīth ko gērrēēt! Occa baa mēēn ngaatī hōllōngaa arrittiaanī ēetī tīho!"

'Gēēn cī Makayyiookto cī 'jiaatinu

(Tigiil Maatteeo 26:26-30; 'Luuka 22:14-23;
1 Korinthia 11:23-25)

²²Ma baa nga aduhi Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg, ittiha nēē ūbūnī umwa nē aggatana nē appaha, nīngītī ē'ngērēēkī nuuyiook cīgīnnīg nē īnnīk, "Erito, ēlē caannī cieeni."

²³Ma urutaa 'cī aggatanī nēē ūbūnī ēlēk, ikia ittiha nēē hooppo nē aggatan tarī nē aa'nyīk nuuyiook vēlēk hūhūdīt.

²⁴Ma nīngaata, īnnīk īhōoggō, "Biyyi cīg lōhōt caannī cieegi, 'cīg hatī ērrēnna, hīnīngītī eet vēlēk.

²⁵Haduhaakuung naa ngagiit dīdī, iitiōō hatī naa hōllōngaa hahudi viino umwa tarī, ī'thōng hikia hūhūd 'cī īn ngeju habuccieetaa cī Nyekuci."

²⁶Nīngītī ēbēnī nēēg tegellwa nē ītīngaacō õōt īcī Muur cī Olivi.

Aduha Yeesu pēkan cī Pēētūrū

(Tigiil Maatteeo 26:31-35; 'Luuka 22:31-34; Yōaannē 13:36-38)

²⁷Ma 'gōōla, uduhaak Yeesu nuuyiook cīgīnnīg īnnīk, "Ī'thaaninnu hatī niig vēlēk ūtūngteehaangu nganīit ēmmēn, hīnīngītī ūthōōth Nyekuci 'Buuhaa cīnnī aī, "Huuki hatī naa tūhayyyioohit, hī'thaanī nyalōmaar cī a'thaannu."

²⁸Nēēthī, urutaa 'cī hūrūgaaī naa daahītha, huwwatteeakuung hatī naa ngagiit hōkō īcī 'Galileea hōōt hommottio hī ngagiit īca."

²⁹Ma nīngaata, uduhaak Pēētūrū Yeesu īnnīk, "Aitiōō hatī naa hōllōngaa huunnikii nganiit, tananga hūtūngteehi 'thooyyihaa vēlēk."

³⁰Nīngītī annēēkī Yeesu īnōōnnō, "Haduhaakii naa nganiit dīdī, baalin nicci, õōa 'cī nga hōrōhī tūhūlūc tabattī 'ramma, ēppēhannaahatī nii nganīit tabattī iyyio, aini hōllōngaa agayyaanī."

³¹Baa aalla Pēētūrū ēppēhan thōōth bacabac aī, "Tananga hadaahit naag hī nganiita, hōllōngaa hatī huunnikii naa nganiit ūdūt!" Nē baa ūthōōth 'thooyyihaa vēlēk thōōth nicci dioo noho.

Alaō Yeesu manatōō cī 'Jethemani

(Tigiil Maatteeo 26:36-46; 'Luuka 22:39-46)

³²Baa iita Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg ī'thōng nīngītī haī 'Jethemani. Ma nīngaata, ikia uduhaak nēē nuuyiook cīgīnnīg īnnīk, "Aaut nōō ngaati, nga halayyi naana."

³³Baa ūkōr Yeesu hī Pēētūrū hī 'Jeemith hī Yōaannē. Ma ho, ulubaak īnōōnnō tēēl'thītī hī mothiinit 'cī maka gērrēēt.

³⁴Nīngītī aduhaakī nēē nuyyiook annēēkī, "Homo'thi naa gērrēēt hīcī haī hadaahi. Aaut da nōō ngaati, ereeyyio dīkīm."

³⁵Ma baa ūūk nēē 'rēēna hīdīhīdīc, ūūk akat huru'nyia nē ala Maa'nyī, hātī má aaī 'gōōl umwaa 'cī occa ammiiri 'cannan cī kōr tīho, hiittiōō hōllōngaa aku hī īnōōnnō.

³⁶Nīngītī alaiini nēē aīnnī, "Baaba! Aitiōō 'gii 'cī anyamannii nganiit tōō. 'Tiik hooppo cī 'cannan icci battaala ēllaa caannī. Nēēthī, a'nyīk hīdīmanī tabiiniti cunni hīcī atabi niina, hōllōngaa hīcī hatabi naana."

³⁷Ma ho, ikia ūbōda Yeesu ūmmūdaak nuyyiook 'cīg īn iyyio ho atagguutho, nīngītī annēēkī nēē Pēētūrū, "Thimōōnē, atangu thōng? Hōllōngaa occa emmeethi nii ngaatī acīnēēnī 'thaa hōdēēthōng haaga buúk?

³⁸Aaut dīkīm nē alayyioou, hātī hiittiōō hōllōngaa attīmannuung 'Thīttaanī. Adiim lorii adtican 'gii 'cī abūnnaa nē aitiōō hinnia ēlē hōllōngaa attiranī."

³⁹Ma ho, ūbōdōōthī Yeesu ūūk alaō tarī, ūkō ūbōdēēkī laiinit aanī diooni.

⁴⁰Ma baa ūbōda nēē tarī, ūmmūdaak nuyyiook atagguutho gērrēēt nē iittiōō hōllōngaa aga ngaatī ēdēcī īnōōnnō buúk.

⁴¹Ma ho, ikia ūbōda Yeesu tabattī iyyio nē īnnīk īhōōggō, "Nga ooginnu noho nga ūūppattī? Üttūbanoothīk kōrra. Nē kōr nicci, ūhōppōōcanni Ngeertī Eeto haa'nyīhoothīk athīnī cīg 'thēccannioohu.

⁴²Ītīngaac hōōtō! Aau hoppocciaahiti caannī ojoonu."

Aggamī Yeesu

(Tigil Maatteeo 26:47-56; Luuka 22:47-53; Yōaannē 18:3-12)

⁴³Ma baa nga ūthōōth Yeesu hoti, uppwaanna hinnia 'Juuda 'thoooyyahiti cīnnī, ūōkōra hī eet 'cīg a'nyak nyetuboo'nya hī hībahī'nya. Baa eet 'cīg īthōōa makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha, hī makayyiook cīg eetuk cieegi.

⁴⁴Īko baa ūkūmatteek 'Juuda hī eet nicciag terethiinit 'cī hatī agaī nēēg Yeesu. Baa aduhaak nēē īhōōggō anneek, "Ēētī 'cī hōkō hī'tha naana, eet 'cī adiimmu niig ko niccia. Aggamit īnōōnnō u'thuutti jurrung nē oottu."

⁴⁵Ma hīdīkoothong, uppwaanna 'Juuda Ithkarioote nē edecek cūrūmūūm hūūk hīnnīk Yeesu, "Limmannioohit!" Nīngītī īthaaī īnōōnnō.

⁴⁶Ma ho, iita uluptaak eeta Yeesu nē aggamit īnōōnnō.

⁴⁷Baa ammūdeek aaī eet umwaa nīngāata 'cī ūbōhōō hī Yeesu, nīngītī avvūūcanī nyetuboot nē ēttēēda ītat cī dticciannioohit cī paadīr cobbi noho 'thalac.

⁴⁸Ma ho, ijin Yeesu īhōōggō īnnīk, "Inni iita hī nganīt nyetuboo'nyanī hī hībahī'nyannī haau hīcī hīnnī naa 'loorriahit ko?"

⁴⁹Ma gõõng harūmī naag hī ngagiit hõdõõkõthī, hatī hallimani eet 'Cieethaa cī Nyekuci waathinniook vēlēk nē gõõng hõllõngaa aggammaangu inni? Nēēthī 'yoko, ikia ūttubanoothīk thõõth baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci ïi dīdī."

⁵⁰Nīngītī akuli nuyyiooha vēlēk hūtūngteek Yeesu dioo nīngaata.

⁵¹Nē baa aaī nyahaappanī umwaa nīngaata buúk 'cī baa anū Yeesu 'cī abungēēnī ngītōõga. Ma baa aī haggamta eet ïnōõnnō ho,

⁵²alub hinnia nyahaappanī nicciee hūtūngēēhī ïhõõggō cērēm nē ukul ngūtūtūny.

Ootti eeta Yeesu lokihoora

(Tigiil Maatteeo 26:57-68; 'Luuka 22:54-55,
63-71; Yōaannē 18:13-14,
19-24)

⁵³Iita ootti eeta Yeesu a'nyaktoothīk paadīr cobbi õlõõ cīnnī ngaatī baa alütõõthīkī makayyiooha cīg paadīr'nyaannu vēlēk hī makayyiook cīg eetuk hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha.

⁵⁴Baa anuoothi Pēetūrū ïnōõnnō 'rēena hīdīc hīdīc, ï'thōng hõdõlaneek halangatōõ cī paadīr cobbi nē ūük aau loota ūrūmtī hī athegeree'nya 'cīg baag ïrraan 'gwoo nīngaata.

⁵⁵Baa adiim makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī eet 'cīg obbitig cīg lokihoora makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī eet 'cīg obbitig cīg lokihoak vēlēk, ammūda thõõth 'cī abathī 'cī ëttēēdīkī Yeesu daahīth. Nēēthī, baa hinnia hõllõngaa ammūda nēēg thõõth umwa 'cī ë'thēcan Yeesu ūdūt.

⁵⁶Baa mēēlīg eeta 'cīg aduha thoo'thiok 'cīg ïin õlõng 'cīg au abīllī ïnōõnnō nē baa hõllõngaa õokõrõõ thoo'thioha nicciag vēlēk.

⁵⁷Ma ho, ïtīngaacō eeta ûgēēgī ibilli Yeesu nē udukta õlõng 'cī aī,

⁵⁸"Baa hathīkna naag Yeesu aī, 'Hī'thaani hatī 'Cieeth cī Nyekuci 'cī ëhēnyta eeta ho nē hētēhēnyaa umwa waathinnioohī 'cīg ïin iyyio, 'cī occa hõllõngaa ëhēnyta eeta.' "

⁵⁹Nē thõõthaa cī buúk, aitiõõ hõllõngaa õokõrõõ thoo'thioha cīggīng ūdūt.

⁶⁰Ma ho, ïtīnga paadīrī cobbi hēbērēennī cīg lothippitaak vēlēk nē ijin Yeesu ïnnīk, "Aitiõõ nii hõllõngaa edeci thõõth icci? Thõõth iina 'cī abilli nganiit eeta cieeg ko?"

⁶¹Baa hõllõngaa ëdēcī Yeesu thõõth icci ūdūt. Õbõdēēkī paadīrī cobbi ajin ïnōõnnō tarī anneek, "Iñi nii Krīstō Ngeertī Eet 'cī Abuli?"

⁶²Ëdēcī Yeesu anneek, "Eei, acinnu hatī niig Ngeertī Eeto ngaatī iccioloonganī attiaa cobbi ïcī Nyekuc Gayyioohit vēlēk nē ulluuccia dii'thiohī hēētahujjieen."

⁶³Ma ho, ërrēēc paadīrī cobbi ceremwa cīgīnnīg nē õthõõth ïi, "Inni hiduimit eet ûgī 'cīg occa nga aduhaakeet thõõth umwa tarī ho?

⁶⁴Ithiktu aattī niig buúk ngaatī õdõõmī nēē Nyekuc. Ainnu 'yioko niig ne?" Ma ho, etteedlik eeta cīg lokiwooak Yeesu thõõth 'cī aī, ñīn nēē 'thēccannioohit, a'nyīñk huruhi hadaak.

⁶⁵Ma nīngaata, i'thiattaaī ūgēēgī uttuurrik Yeesu ammūta nē ecebit hēbērī cīgīnnīg cērēma nē ïddaacō athīnī nē ïttīk, "Duha da, hī nganī 'cīg ïddaayyi nganiit ko!" Nē athegeree'nya 'cīg baag aattīg nīngaata vēlēk, iita ootti Yeesu nē uukito.

Ēppēhan Pēētūrū Yeesu

(Tigil Maatteeo 26:69-75; 'Luuka 22:56-62; Yōaannē 18:15-18, 25-27)

⁶⁶Ma baa nga aaī Pēētūrū loota halangatōō cī paadīr cobbi, ikia ūmmūdaak būhēēcī umwaa 'cī ñīn dticciannioohit cī paadīr cobbi ïnõõnnō ïrraan 'gwoo nīngaata.

⁶⁷Ma baa acīn nēē Pēētūrū ho, ikia akatī ïnõõnnō hēbērī nē ïnnīk, "Baa ookoru nii buúk hī Yeesu cī Naa'tharētī."

⁶⁸Baa hinnia ēppēhan Pēētūrū aī, "Ērēka thõõth 'cī aduha nii ho." Nīngītī ïngaannī nēē õkōōī battala.

⁶⁹Ma baa adtuuha būhēēcī 'cī ñīn dticciannioohit Pēētūrū tarī ho, ikia uduhaak eet 'cīg baag abīlī nīngaata ïnnīk, "Umwa 'thēk eētī cieeni!"

⁷⁰Nīngītī ēppēhanī Pēētūrū tarī. Ma hīdīhīdīcī, iita uduktaak eeta 'cīg baag abīlī nīngaata dēēdē ïttīk, "Eet 'thēk umwa nii dīdī, hīnīngītī ñīnī nii buúk 'Galileeinit."

⁷¹Ma nīngaata, ūbūtan Pēētūrū tarī ñī, "Ērēka nganīt eet 'cī othoo'thu niig ko!"

⁷²Nīngītī õrōhī tūhūlūc tabattī 'ramma. Ma nīngaata, ummuunõõthī Pēētūrū thõõth baa aduhaak Yeesu ïnõõnnō anneek, "Õõa 'cī nga hōrōhī tūhūlūc tabattī 'ramma, ēppēhanna hatī nii nganīt tabattī iyyio." Nīngītī adtahī nēē ulwa nīngaata.

Maarko 15

Ijin Pīlaatō Yeesu

(Tigil Maatteeo 27:1-2,
11-14; 'Luuka 23:1-5; Yōaannē 18:28-38)

¹Ma baa ngaalloohoth ngerrenita, etteedito makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hōdēī hī makayyiook cīg eetuk hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha, hī eet 'cīg obbitig cīg lokiwooak thõõth cīnīng. Nīngītī ēcēbī Yeesu nē a'nyaktoothīk Pīlaatō.

²Ma ho, ijin Pīlaatō Yeesu ñīnīk, "Íñī nii habu cī 'Judeei?" Êdēcī Yeesu anneek, "Eeī, hīcī aduha nii ho."

³Baa aduha makayyiooha cīg paadīr'nyaannu thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg abīllī Yeesu.

⁴Ma ho, ijin tarī Pīlaatō Yeesu ūnnik, "Aitiōō nii hōllōngaa edeci thōōth icci ūdūt? Thīk nōō thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'rīng, 'cīg abilli nēēg nganiit ko!"

⁵Baa abūrī Yeesu ngaatī ēdēcī thōōth hōdēēthōng, nīngītī abulanī Pīlaatō thōōth 'cī ūjaaahī Yeesu ūnōōnnō ho gērrēēt.

Ūtūbūr lothippiti Yeesu

(Tigil Maatteeo 27:15-26; Luuka 23:13-25; Yōaannē 18:39-19:16)

⁶Baa gōōng a'nyak Pīlaatō authet 'cī ūōganī baabutheenit hōdēēthōng 'cī ēbēra eeta Karramaawa cī Haangittōō.

⁷Nē kōr niccia, baa aaī eet umwaa 'cī haī Barabbath baabuuthatōō hī eet 'cīg baag īkōōtha jore nē uruhit eet ūgī joratōō tīho.

⁸Ma baa aluttiaa lothippiti ho, ūōt nēē ijinit Pīlaatō authet 'cī gōōng ūōgakī nēē ūhōōggō baabutheenit hōdēēthōng karramaawa.

⁹Ma ho, ijin Pīlaatō lothippit ūnnik, "Adiimmu niig hōōgahuung habu cī 'Judeei ho?"

¹⁰Ajin Pīlaatō thōōth icci lohoroor, hīnīngītī aga nēē jurrung ngaatī a'nyahaakī makayyiooha cīg paadīr'nyaannu Yeesu ūnōōnnō, hīnīngītī a'nyahēek nēē Yeesu mēdēr.

¹¹Baa hinnia akūtan makayyiooha cīg paadīr'nyaannu ho lothippit huduktaak Pīlaatō hōōga Barabbath, hōllōngaa Yeesu.

¹²Nē tarī, ijin Pīlaatō ūhōōggō ūnnik, "Ma aaī noho, hadahī thī naa eet 'cī ainnu niig ūn habu cī 'Judeei ho ne?"

¹³Baa hinnia awacak lothippiti aī, "Toddoeek Yeesu huruccea!"

¹⁴Ma ho, ijin Pīlaatō ūhōōggō ūnnik, "Inni? Ne baa 'cī ē'tēcan Yeesu ho?" Eggērēny hinnia gērrēēt aī, "Toddoeek ūnōōnnō huruccea!"

¹⁵Hīnīngītī baa adiim Pīlaatō eet haccamattoothīk, nīngītī ūōgakī nēē ūhōōggō Barabbath. Nē uduhaak eet cīgīnnīg huukito Yeesu nē aa'nyīk hōōt hotoddyieek ūnōōnnō huruccea.

Atararri athegeree'nya Yeesu

(Tigil Maatteeo 27:27-30; Yōaannē 19:2-3)

¹⁶Baa adukni athegeree'nya Yeesu ūōt halangatōō cī habu cobbi cī 'Rooma ngaatī haī Peretorio nē utuvuyyia athegeree'nya vēlēk hiita ngaatī hōdēēthōng.

¹⁷Ma ho, iita itihimtēēhī nēē Yeesu cērēm 'cī 'rēggēē nē ētēhēnyta tēē 'cī ūn bīlla nē ūmmōktēēhī ūōa cīnnī.

¹⁸Nīngītī i'thianaanī ūthaaī ūnōōnnō annēēkī, "Hī'thaaō habu cī 'Judeei!"

¹⁹Ma ho, uukito nēēg Yeesu ūō cīnnī hībahīta nē uttuurrik ammūta nē akattieek huru'nyia ūlōngaa 'cī aī halayya ūnōōnnō.

²⁰Ma baa edecciaak nēēg authet 'cī uranganī Yeesu ho, iita uppuruccia cērēm 'cī 'rēggēē ho nē itihimtēhī baagīnnīg. Ma baa itihimtēhī nēēg Yeesu ceremwa ēlēk, iita ootti īnōōnnō īcī õõ õdōōddikī huruccea.

Õttōddōī Yeesu huruccea

(Tigiil Maatteeo 27:31-44; Luuka 23:27-43; Yōaannē 19:17-27)

²¹Ma 'gōōla, iita ommottio athegeree'nya hī eet umwa 'cī haī 'Thimōōnē, maa'nyī Alīthandoro hī 'Ruuvo, 'cī aku īcī looc 'cī haī Cireene. Ma ho, aggamit nēēg 'Thimōōnē nē īttīngatteek hirriongan hurucce cī Yeesu.

²²Iita ootti nēēg Yeesu ī'thōng nīngītī haī 'Gologoo'tha, thōōth 'cī aī, "Nīngītī ēmmēēn cī õõ cī eeto."

²³Ma nīngaata, õōt aanytīk atheregeree'nya Yeesu mērtī cī viinoo 'cī õ'ngōōtanoothīk īgērnaacī 'cī haī mīra nē baa abūrī Yeesu.

²⁴Nīngītī õdōōddikī nēēg Yeesu huruccea nē e'ngerit ceremwa cīgīnnīg 'gōōlaa 'cī baa attīmanī tooto, hetere'thia nganī 'cī occa õkōōī cērēm 'cī atab nēēnī.

²⁵Baa odooddīk nēēg īnōōnnō huruccea, baa 'thaa tūrkūwwec cī loohothu.

²⁶Nē baa eheeddi thōōth baa īttēēdīkī nēēg Yeesu daahīth huruccea hujjieen aī, "HABU Cī 'JDEE!"

²⁷Baa odooddīk nēēg igorriaak 'ramma hōdēī hī Yeesu, õdōōddī umwaa īcī a'thiit cīnnī cobbi nē õtōddōī umwaa īcī a'thiit cīnnī 'cī hidici.

²⁸Nē ikia thōōth baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci ī dīdī baa aī, "Arūmoothīk nēē hī 'thēccannoook hōdēī."

²⁹Baa arannī eeta 'cīg īttēēd nīngaata Yeesu aī, "Ac! Ma baa aini nii occa ī'thaanni 'Cieeth cī Nyekuci nē etehenyuu waathinnioohī 'cīg īn iyyio!"

³⁰Ēla thiggia ēlē cunni nē ulluuccia huruccea loota!"

³¹Baa arannī makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha Yeesu anneek, "Ma gōōng īela nēē eet ūgī nēēthī 'yioko, hōllōngaa īela ēlē cīnnī buúk inni?"

³²A'nyīk Krīstō habu cī ī'thīraēlī hulluuccia loota huruccea, hīcītta naag nē hēlēmta īnōōnnō!" Nē igorriaaha baag īn 'ramma õdōōddī hī Yeesu hōdēī, odoomito īnōōnnō buúk.

Daahīth cī Yeesu

(Tigiil Maatteeo 27:45-56; Luuka 23:44-49; Yōaannē 19:28-30)

³³Ma baa aau kōrra lokora, ikia ī lōōcī muguur ī'thōng hī 'thaa iyyio cī 'jiaatinu.

³⁴Ma 'thaa iyyio, ikia urruuo Yeesu moloohaa cobbi gērrēēt ī, "Eloī, Eloī, Lama Thabachthani?" Nīngītī aī, "Nyekuc caannī, Nyekuc caannī, ūūnnīkaa nii nganīt inni?"

³⁵Nīngītī athīknī eeta ūgēēgī 'cīg baag abīlī nīngaata nē ītō, "Īthīhīt nōō, aū nēē Eliijja."

³⁶Ma ho, ukul eet umwaa ūūk ittiha cērēm ecebeek hēēta nē ð'nyōlaneek viinoatōō 'cī ammūccarī, nīngītī ammaccēēkī ūtūgaa cī Yeesu nē ī, "Hereeyyio da hīcīnīt hatī aku aara Eliijja īnōōnnō huruccea!"

³⁷Ma nīngaata, urruuo Yeesu gērrēēt, nīngītī adaaknī.

³⁸Ma ho, appahī cērēm 'cī ē'ngēr 'Cieeth cī Nyekuci hī 'ramma i'thianaanī lokora hōdōlan looc.

³⁹Ma baa acīn 'gaalacī cī ūūrūta 'cī baa abīlī ūbōhōō hī hurucce nīngaata 'gōōl 'cī adaaknī Yeesu ho, ikia ūthōōth ī, "Īko baa īn ēētī ciee Ngeertī Nyekuci dīdī!"

⁴⁰Nē baa aattīg ngaaī ūgēēgī 'cīg ēbēha Yeesu 'rēēna. Hōrggēēnaa cīnīng, baa aattīg Maria Madalēēna hī Maria aattī 'Jeemith baa hidici hī 'Jothēth hī Thaloome nīngaata.

⁴¹Baa anū nēēg nē eelito Yeesu, baa nga aaī looccaa cī 'Galileea. Baa mēēlīg ngaaī ūgēēgī buúk 'cīg ūkōkōr hī Yeesu ūō 'Jeru'thalēma.

Adaī Yeesu

(Tigii Maatteeo 27:57-61; 'Luuka 23:50-56; Yōaannē 19:38-42)

⁴²Ma baa ūbōhī ī 'jiaatīn lōōcī, iita ūkūmattoothīk eeta, hīnīngītī baa ūbōhī Kōrraa cī 'Yiommaanō.

⁴³Nē baa aaī eet umwaa 'cī haī Yothebo cī 'taaūn cī Arimathea, 'cī baa īn eet 'cī abuli lothippitaa cī eet 'cīg obbitig cīg lokiwooak. Nē baa īn Yothebo buúk eet 'cī ereeyyi adiim acīn habuccieet cī Nyekuci. Nīngītī ūkōōī cūrūmūūm hī Pīlaatō hūūk hijin ēlē cī Yeesu.

⁴⁴Nē Pīlaatō 'cī baa nga ngaatī adaahī Yeesu, ukuleek 'jieen nē ūtūvva 'gaalacī ūūrūta hikia hijin hatī adaak Yeesu.

⁴⁵Ma baa urutaa 'cī uduhaahī 'gaalacī cī ūūrūta īnōōnnō daahīth cī Yeesu ēlēk, ikia ēlēmaahī Pīlaatō Yothebo ēlē cī Yeesu.

⁴⁶Nīngītī ūkō ūūtanī Yothebo cērēm 'cī aku amūmmūūranī ēlē cī Yeesu nē aara īnōōnnō huruccea nē ūmūmmūūraneek cērēm, nīngītī aarīkī waanya 'cī baa adayyia biyyia. Ma ho, ū'nyūūg hattūūg cī waanyō biyyiaa cobbi.

⁴⁷Baa ēbēk Maria Madalēēna hī Maria aattī 'Jothēthī thoo'thiok nicciag vēlēk muguruur nē u'thuutti nīngītī adaiini Yeesu ho jurrun.

Maarko 16

Ūrūga Yeesu daahītha

(Tigii Maatteeo 28:1-8; 'Luuka 24:1-12; Yōaannē 20:1-10)

¹Ma baa urutaa 'cī edecciaaī Kōrra cī 'Yiommaanō 'jiaat, iita ītīngaacō Maria Madalēēna hī Maria aattī 'Jeemithi hī Thaloome, õot utuuyyia ngōōrrēēn 'cīg õ'ngōlī ēmmēdī, 'cīg adiim õō uudi ēlē cī Yeesu.

²Ma baa ngaalloohoth ngerrenita lomidikaawa, baa nga uppwaanna kōrra thōng, õot nēēg ūcī waany baa adaiini Yeesu.

³Baa ajinōō nēēg 'gōōla aī, "Nganī occa hatī 'cī õkō eelleet ngagīt heehīheet bēē cī 'loohu?"

⁴Ma baa õō edeenyothi nēēg waany 'cī adayya biyyia ho, acīnoothi hinnia ē'nyēēhī bēē aau ngadiiha. Nē baa 'thēk bēē cobbi gērrēēt tīho.

⁵Ma baa õō aduhun nēēg 'loohatōō ho, acīn hinnia nyahaappan umwa 'cī ahimit ceremwa 'cīg õōppēr, iccioloongan loota 'loohatōō cī a'thiit cobbi. Baa abulan thōōth ciee ūhōōggō gērrēēt.

⁶Ma nīngaata ikia uduhaak nyahaappanī tīhō ūhōōggō ūnnīk, "Ma hi'ngolinnu. Haga naa adiimmu niig Yeesu cī Naa'tharētī baa odooddothoothīk huruccee, iittiōō nēē ngaati tōō, baa ūrūga nēēnī. ūcīnīt da nīngī baa ammūtī eeta ēlē cī Yeesu.

⁷Nē 'yioko, ītīngaac õot uduktaak nuuyiook cīgīnnīg hī Pēētūrū buúk ūttīk, 'Utuānī nēē ūūk ūcī looc cī 'Galileea, õō hatī acinnu ūnōōnnō ūca, hī baa aduhaakuung nēē ngagiita.' "

⁸Baa aggam ngaaī barriti nē atalmaanyattī gērrēēt, nīngītī aduknaanī 'loohatōō. Baa hōllōngaa aduhaak nēēg eet umwa thōōth nicci, hīnīngītī baa itieelli nēēg gērrēēt.

Ēdēēnyak Yeesu ēlē cīnnī nuuyiook cīgīnnīg

(Tigiil Maathee 28:9-10; Yōaannē 20:11-18)

⁹Ma baa urutaa 'cī ūrūgaaī Yeesu daahītha, baa lomidikaawa ngerrenita, ikia uppwaannak nēē Maria Madalēēna ūcī oou, ngaa baa iiggiaī nēē loriēēt 'cīg abathī tūkīramma.

¹⁰Ma ho, ūūk uduhaak Maria Madalēēna 'gōōnōgī 'cīg baag õōkōr hī ūnōōnnō baa ngaa alu nēēg Yeesu.

¹¹Ma baa ūthīhīt nēēg aī ūrūga Yeesu nē baa ūcīn Maria Madalēēna ūnōōnnō, baa aalla abūrī nēēg thōōth 'cī aduha Maria Madalēēna ho noho.

Uppwaannak Yeesu nuuyiook cīgīnnīg 'ramma

(Tigiil 'Luuka 24:13-35)

¹²Ma uruta, ikia uppwaannak Yeesu nuuyiook cīgīnnīg 'ramma 'gōōlaa 'cī hōllōngaa agaī nuuyiooha, baa ūtūngteek nēēg 'Jeru'thalēm.

¹³Ma baa oboddia nēēg hiita huduktaak 'gōōnōgī ūgī buúk thōōth icci, aitiōō hinnia 'goonoggia hōllōngaa ēlēmī thōōth icci buúk.

Uppwaannak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg ömmōtō hī hōdēī

(Tigiiil Maatteeo 28:16-20; Luuka 24:36-49; Yōaannē 20:19-23; Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 1:6-8)

14 Ma urutaa cīnnī vēlēk, ikia uppwaannak Yeesu nuyyiook 'cīg īn ömmōtō hī hōdēī baa nga aduhi. Baa egger'nyeek Yeesu īhōoggō, hīnīngītī aitiōō hōllōngaa a'nyak lemiinit. Hīnīngītī baa ökōmī nuyyiook 'thinneeti ngaatī ēlēmmī thōōth cī eet baag īcīnīt Yeesu, baa ūrūga nēē daahītha.

15 Ma ho, īnnīk Yeesu īhōoggō, "Öōt illimanit eet nyeemuut 'cī abūnnaa loonyini vēlēk.

16 Eētī 'cī ēlēmī nyeemuut nē aggam baattithimo, eelliaa hatī nēēnī, nēēthī, eētī 'cī hōllōngaa ēlēmī, uuki hatī nēēnī.

17 Aa'nyīhoothīk hatī lemmiook vēlēk 'tirriani 'cī adticanī thoo'thiok 'cīg īnaat eeta. Liggia hatī nēēg loriēēt 'cīg abathī 'thaarī cīgānnīg nē othoothito thōōthaa 'cī īn ngeju.

18 Aggam hatī nuyyiooha cieeg hūkaa'nya athīnī cīggīng nē aitōō hatī hūkaa'nya hōllōngaa occa adak īhōoggō. Nē ma adak nuyyiooha 'gēēn 'cī aarīk eeta ēgērnēēn 'cīg occa aruk nuyyiook, aitiōō hatī hōllōngaa adaahī ūdūt. Nē ataadīk hatī nēēg athīn cīggīng eetinii 'cīg ömmōōrī nē hatī ūbūttaathō eeta tīko."

Ödōngī Yeesu ūūk hēētahujjieen

(Tigiiil 'Luuka 24:50-53; Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 1:9-11)

19 Ma urutaa 'cī öthōōthīhī Makayyioohiti Yeesu nuyyiook ēlēk, ikia ödōngī nēē ūūk hēētahujjieen nē ūūk aau attiaa cobbi īcī Nyekuci.

20 Nīngītī öōī nuyyiooha cīgīnnīg allimanī thōōth cī Nyekuci loonyini vēlēk nē baa adticanni Makayyioohiti hōdēī hī īhōoggō nē aa'nyīk 'limman cīnnī ho, hī dīdī thoo'thiohī 'cīg īnaat eeta īcīg baag adtican nuyyiooha.

'Luuka

'Luuka 1

Terethiinit cī 'Buuk cī 'Luuka

¹Mēēlīg eeta 'cīg īttīmanit gērrēēt ngaatī ēhēēdī thoo'thiok baag adīman Nyekuci hōrggēēnaa cīnaac.

²Īn thoo'thioha baag ēhēēd nēēg ko, nyeemu'nya baag aduhaakeet ngagīt eeta baag īcīnīt hēbērēēnnī cīggīng dēēdē.

³Nīngītī harrīpanī naa buúk nyeemu'nya iccig jurrung, hi'thianaanī ū'ngeeca. Īnōō 'yoko 'cī haī hūnūaahii nganiit buúk jurrung ko makayyioohit Theovilo,

⁴hanūaakii naa nganiit thoo'thiok iccig, haini hātī gaa nii buúk jurrung thoo'thiok baag allimanoothikii nganiita.

Udukia 'tirriaanītī cī Yōaannē Batitta

⁵Baa īn Īrōōdē habu cī 'Judeea, baa aaī paadīrī 'cī haī 'Thakaria cī habuccieet cī paadīr'nya cīg Abija. Baa haī ngaa cī 'Thakaria Eli'thēbēta. Aku Eli'thēbēta hattūūgaa cī Arōōnē.

⁶Nē baa īn 'Thakaria hī Eli'thēbēta eet 'cīg abūnnaa gērrēēt muumaa cī Nyekuci, baa a'thūūnnī nēēg tilooinit hī nyattalliook cīg Makayyiooktak jurrung.

⁷Nēēthī, ammūdeek hinnia baa aitiōō Eli'thēbēta lohollia tōō nē tarī, baa atahaanyito nēēg 'rammaattīg buúk.

⁸Ma kōr umwa, baa ammūdeek adticanni lothippiti cī paadīr'nyaannu hī 'Thakaria 'Cieethaa cī Nyekuci.

⁹Nē nyattaalaa cī paadīr'nyaannu, baa eberriaa 'Thakaria kōr tīho 'gōōlaa 'cī aruhi eeta tooto, hūūk hīwaad mōhōōkac 'Cieethaa cī Nyekuci.

¹⁰Baa nga īwaaddi mōhōōkacī, baa abīlī lothippiti cobbi gērrēēt alayyi battaala.

¹¹Ma hīdīikoonthong, uppwaannak aajīlō cī Makayyiookto 'Thakaria 'cieetōō, hikia hībīl īcī a'thiit cobbi cī altaarī 'cī īwaadini mōhōōkacī ho.

¹²Ma baa acīn 'Thakaria aajīlō ho, ī torriak nē abarrit gērrēēt.

¹³Anneek hinnia aajīlō nicciee īnōōnnō, "Thakaria, ma hi'ngolinnaanī! Īthīk Nyekuci laiinit cunni. A'nyaki hatī ngaa cunni Eli'thēbēta nē ūtūhūwa loholeec 'cī maacī. Nē ma utuhuyyiaa, kateek 'thaar 'cīg kaī Yōaannē.

¹⁴Aa'nyi hatī 'tirriaanītī cīnnī 'cammanoothīk nē 'thēk hatī accamattoothīk eeta 'cīg mēēlīg buúk, hīnīngītī 'tirriaanītī cīnnī.

¹⁵Hīnīngītī ëin hatī nēē eet 'cī tiiri gērrēēt hēbērēēnnī cīg Nyekuc Makayyioohit. Ma haa'nyiku hūhūd mērtī hode viino. Ëin hatī nēē eet 'cī aañ Lorii 'cī Êllēēmīth hī ënōōnnō nganīngītī hatī arrittiaanī.

¹⁶Irrioonīk hatī nēē eet 'cīg mēēlīg looccaa cī ë'thīraēlī hoboddia hī Makayyioohit Nyekuc cīnīng.

¹⁷Uwwattēēkī hatī nēē Makayyioohit loriia hī 'tirriaana cī Eliija. Uwwattaa hatī nēē hikia haa'nyīk eet hūkūmattoothīk, nga hikia Makayyioohiti. Aku hatī aa'nyīk nēē lōhōlī harraaccio hī maajihī, hātī haauto lō'ngōōc nē irrioonīk eet 'cīg hōllōngaa athīknī, hīthīhīt 'gēēnyīth cī eet 'cīg abūnnnaa."

¹⁸Ajin hinnia 'Thakaria aajīlō anneek, "Aku occa 'thēk hatī thōōth ciee ëin dīdī? Hītta naag hī ngaa caannī morwak haaga."

¹⁹Ma ho, ēdēc aajīlō nicciee ënōōnnō ënnīk, "Haīnna nganīt 'Gaburēēlē, dticciannioohit cī Nyekuci. Hī'thooyya naa hikia huduhaahii nganiit nyemuut 'cī abūnnnaa ho.

²⁰Nē hī 'yioko hōllōngaa elemi nii thōōth 'cī haduhaakii naa ho, iittiōō hatī nii hōllōngaa othoothi ë'thōng kōr 'cī hatī arrittiaanī loholeec 'cī haduha naa ho."

²¹Ma baa nga ērē eeta 'Thakaria hōbōda 'Cieethaa cī Nyekuci, baa apuppuudii nēēg aī, inni haawua nēē ë'thōng ko.

²²Ma baa adukna nēē battala ho, a'nyaman hinnia ngaatī õthōōthī, nīngītī aku õthōōthīkī eet athīnī haaga hī ëētī 'cī adītī ëna. Ma nīngaata noho, agayyiōōthī eeta ngaatī ëcīnī nēē 'giimwa 'cī aku hī Nyekuc 'Cieethaa cī Nyekuci.

²³Ma baa edeccia kōrra cī dtiic cīnnī ho, ikia õbōdōōthī ëcī olu.

²⁴Ma urutaa cī thoo'thiok iccig, ikia a'nyahō ngaa cīnnī Eli'thēbēta, nīngītī aallanī halangatōō nyīlōhī 'tur.

²⁵Ma ngaati, ikia atal Eli'thēbēta ë, "Ëela Makayyioohiti nganīta. Eteretheeha nēē nganīt būnnai cīnnī waathinnioohī cīg. Ittik nēē ngaaoni gōōng nannī nē iittiōō hatī eeta hōllōngaa aranna nganīt tarī."

Uduha aajīlō 'tirriaanīt cī Yeesu

²⁶Ma baa ëtō nyīlōhī 'cīg a'nyahiini Eli'thēbēta tōrkōnōn, ikia ë'thooīk Nyekuci aajīlō 'Gaburēēlē 'taaūnaa cī Naa'tharētī looccaa cī 'Galileea,

²⁷hūūk hūmmūdoothīk būhēēc 'cī nga hatagguutho hī eet umwa ūdūt 'cī haī Maria. Baa anūōō Maria hī nyahaappan 'cī haī Yothebo cī hattūūg cī Daavide.

²⁸Nīngītī õkōōī aajīlō 'Gaburēēlē ë'thōng hōdōlan Maria nē ë'tha ënōōnnō ënnīk, "Hī'thaayyina loholeec ciee accamanaanni Makayyioohiti ho! Aaī Makayyioohiti hī nganiita."

²⁹Athīhī Maria thōōth icci noho nē ukuleek 'jieen ïi, "Thaainit occa gōōng 'cī aaī hutuno ciee?"

³⁰Nīngītī aduhaakī aajīlō īnōōnnō annēēkī, "Maria, ma hiteelli, accamanaai nganiit Nyekuci,

³¹a'nyaki hatī nii nē ūtūhūwa loholeec 'cī maacī nē hatī akateehu 'thaar 'cīg haī Yeesu.

³²Aku hatī ïin nēē eet cobbi gērrēēt 'cī hatī haī, Ngeertī Nyekuc 'cī īllōōan vēlēk. Aa'nyīk hatī Makayyioohiti Nyekuci īnōōnnō hī habu, hī baa maa'nyia Daavide.

³³Īn hatī nēē habu habuccieetaa cī Yakobo ūdūt. Aitiōō hatī habuccieet cīnnī hōllōngaa edeccia."

³⁴Ma ho, ijin Maria aajīlō ïnnīk, "Ha'nyaki occa hatī hutuno? Nga hatagguu'tha hī eet nganīngītī harittiaanī."

³⁵Ēdēcī aajīlō īnōōnnō anneek, "Alluucciakii hatī Lorii 'cī Īllēēmīth nganiit nē ummuti 'tirriani cī Nyekuc 'cī īllōōan vēlēk. Ma urutaa cīnnī, ūūkcaa hatī loholeec 'cī īllēēmīth 'cī hatī haī Ngeertī Nyekuci.

³⁶A'nyahō 'yioko ittioonniohit cunuung Eli'thēbēta aagōōng arannī eeta anneek cōhōlaac. ītō 'yioko nyīlōhī 'cīg a'nyahiini nēē tōrkōnōn. Tananga atahaany nēē gērrēēt, ūkō hatī a'nyak nēē buúk loholeec.

³⁷Hīnīngītī aitiōō 'gii 'cī a'nyaman Nyekuc tōō."

³⁸Ma athīhī Maria thōōth icci ho, ūthōōth ïi, "Hīnī naa dticcianniohit cī Makayyiookto, a'nyīk haau hīcī aduha nii hataa." Nīngītī ūbōdōō'thī aajīlō.

Eheronoothīk Maria Eli'thēbēta

³⁹Ma waathinniook nicciag noho, ūkūmanoothīk Maria nē ū'thūkūc ūūk ïcī 'taaūn 'cī aaī muurriōhī 'cīg 'Judeea,

⁴⁰nīngītī ūkō adukni halang cī 'Thakaria nē ūūk ï'tha Eli'thēbēta.

⁴¹Ma baa athīhī Eli'thēbēta 'Thaainit cī Maria ho, ūngōth loholeec hēēngatōō cīnnī nē ikia Lorii 'cī Īllēēmīth 'thīnītaa cīnnī.

⁴²Ma nīngaata, othoothīk Eli'thēbēta Maria moloohaa cobbi taliitta ïnnīk, "Aggatanii nganiit Nyekuci hōrggēēnaa cī ngaainu vēlēk nē aggatanī loholeec 'cī hatī ūūkca nii ho buúk!"

⁴³Inni occa gōōng aattī hēhēērōnaaha aattī Makayyioohiti caannī ho?

⁴⁴Aa ma hathihi 'thaainit cunni ho, ūngōth nganīt loholeec hēēngatōō taliitta.

⁴⁵Aggatanni nganiit Makayyioohiti, hīnīngītī elemi nii thōōth 'cī hatī adticanneeki nēē nganiit ko!"

Tēgēl cī Maria cī dīhīthēēttō

⁴⁶Ma nĩngaata, ēbẽnõ Maria ñi, "Abuluth nganñit 'thñit Makayyioohit,

⁴⁷nẽ accamanoothik lorii caannõ, hññigñtõ Nyekuc Ellioohit caannõ.

⁴⁸Hññigñtõ a'thñunna nẽ nganñit dticciannioohit cinnõ 'cĩ tarbalõ. Utuvvuyyiaa hatõ gõõng eeta irki'nyiaannõ ñttihaa, ngaa 'cĩ aggatan Nyekuci.

⁴⁹Hññigñtõ idimaneeha Nyekuci 'Tirriannioohiti thoo'thiok 'cig tiirik gerrëet. Ellëemith 'thaara cignnëegi.

⁵⁰Ammaannik nẽ eet 'cig i'ngolli ñnõõnnõ irki'nyia hõ irki'nyia.

⁵¹Idtican nẽ thoo'thiok 'cig illõõan gerrëet attiaa cinnõ. Í'thaan nẽ eet 'cig athingõõnyanõ.

⁵²Itiggia nẽ habuëet 'cig aõ hñgõnna tõrõmõ, dtaabõtõ ciggõng nẽ irigithieek eet 'cig tarbalig.

⁵³Aa'nyik nẽ eet 'cig adak magithi hñlëggõ 'cig abõnnaa, nẽ itiggia eet 'cig aõ hñgõnna balliook, hõõt athinõ 'tõl.

⁵⁴Éel nẽ dticciannioohit cinnõ Í'thiraél nẽ ummuunõõthi ngaatõ ammaannikõ nẽ

⁵⁵Abûrahaamõ hõ lõhõlõ cig lõhõlõ cignnig irki'nyia hõ irki'nyia, hõ baa aduhaak nẽ hibaangõ ciggaac."

⁵⁶Baa arumõ Maria hõ Eli'thëbëta nyilõhõ iyyio nñngñtõ õbõdõõ'thõ õlõ.

Ittirria Yõaannõ Batitta

⁵⁷Ma baa üttubattoothik waathinniooha 'cig okolliaanõ Eli'thëbëta, ikia ütuhüwa nẽ loholeec 'cĩ maacõ.

⁵⁸Ma athihõ ittioonnioha hõ eet 'cig õbõhõõ hõ ñnõõnnõ ngaatõ ammaannikõ Makayyioohiti ñnõõnnõ ho, iita accamattoothik nẽeg vëlõk gerrëet.

⁵⁹Ma baa a'nyak loholeec waathinniook turkiyyio, iita etteedito eeta ëlõ cinnõ nẽ idiimito akattieek 'thaar cig maacõnõ 'Thakaria.

⁶⁰Edëcõ hinnia ngaannia aõ, "Haõ 'thaar cignnig Yõaannõ."

⁶¹Attacan tarõ eeta aõ, "Aitiõõ eet umwaa ittioonniõhõ cugguung 'cĩ a'nyak 'thaar nicciaag tõõ."

⁶²Nñngñtõ õthõõthikõ nẽeg 'Thakaria athinõ, huduha 'thaar 'cig occa akannooothik loholeec.

⁶³Ma ho, ijin 'Thakaria ñhõõggõ haanytik ñnõõnnõ waraga, nñngñtõ ëhëedikõ waragaawa aõ, "Haõ 'thaar cig loholeecak Yõaannõ." Baa anyamüütana eet thõõth 'cĩ õõkõrõõnõ 'thaara 'cig aduha ngaannia hõ maa'nyõ ho gerrëet.

⁶⁴Ma 'thēk nīngaata noho, i'thianaaī 'Thakaria õthōōth lō'ngōōc, nīngītī adīk'thī Nyekuc.

⁶⁵Baa adhirriaangan thōōth ciee eet 'cīg ūbōhōō hī ūlō cīnnī gērrēēt nē baa athithan eeta thōōth icci looccaa cī 'Judeea hūtūrūūr.

⁶⁶Baa 'thēk īnaat eeta 'cīg athīhī thōōth icci gērrēēt aī, "Loholeec occa hatī 'cī aku īīn ne ciee hōlō?" Baa ajinōō eeta noho, hīnīngītī aga nēēg ngaatī aayyi Makayyioohiti hī īnōōnnō.

Tēgēl cī 'Thakaria

⁶⁷Ma ho, aa'nyīk Lorii 'cī ūllēēmīth 'Thakaria maa'nyī loholeeco hēddēēbak eet thōōth cī Nyekuci 'cī hatī aku edee'nyia horumwa. Baa nē ūthōōth nēē ī,

⁶⁸"A'nyīk hīdīhīthī Makayyioohiti Nyekuci cī ūthīraēlī, hīnīngītī ikia ūrūgūtha nēē eet cīgīnnīg.

⁶⁹Aa'nyeet nēē ngagīt Ellioohit 'cī attiran gērrēēt, 'cī aku habuccieetaa cī Daavide dticciannioohit cīnnī,

⁷⁰hī baa aduha pōrōvētaa'nya baag ūllēēmīth baarkit aī,

⁷¹ēēlanneet hatī nēē ngagīt athīnī cīg mīrōk cīggaac hī ūcīg eet 'cīg aaburreekeet ngagīta.

⁷²Nē ētērētha tamaati baa aduhaak nēē hībaangī cīggaac nē ummuhunōōthī lōhōt baa nīnnī ūllēēmīth,

⁷³hī baa abūtaneek nēē nyakangaan cīnaac Abūrahaamō anneek,

⁷⁴ēēlanneet hatī nēē ngagīt athīnī cīg mīrōk cīggaac, nē aa'nyeet hidticattoothīk īnōōnnō lō'ngōōc,

⁷⁵'lēēmītha hī būnnaiitta muumaa cīnnī waathinnioohī cīggaac vēlēk.

⁷⁶Nēēthī, niina loholeec caannī ho, auyyi hatī eeta anneeki pōrōvētaac cī Nyekuc 'cī ūllōōan vēlēk, hīnīngītī uwattēēkī hatī nii Makayyioohit ūkō akūmanēēkī īnōōnnō 'gōōla.

⁷⁷Nganiit hatī 'cī allimaneehi eet 'gōōl

'cī hatī aku ēēlanī Makayyioohiti ūhōōggō 'thēccanēētī cīggīng,

⁷⁸hīnīngītī tamaati cobbi cī Nyekuc cīnaac 'cī abūnnaa, 'cī hatī aku uppwannakeet kōrra ngagīt hēētahujjieen,

⁷⁹hikia hūttūhūla eet 'cīg aattīg muguratōō, hī 'cīg aattīg 'riiyyia cī daahīthōō nē eteretheheet ngagīt 'gōōl 'cī haattiyyi lō'ngōōc."

⁸⁰Nīngītī alī'thaanī loholeec ūthōōng hikia hittiran lorii cīnnēēnī, nē ūūk aau horrwaa 'cī ūdōhōhī kak, ūthōōng hūttūbattoothīk waathinniooha 'cīg aku irrioonīkī nēē eet cīg ūthīraēlī.

'Luuka 2

'Tirriaanit cī Yeesu

(Tigiiil Maatteeo 1:18-25)

1 Ma waathinniook nicciag, ikia uduhaak habuui cobbi cī 'Rooma 'cī haī Agguutto eet looccaa cī 'Rooma hūtūrūr hōōt hitigiilli.

2 Baa ūn ciee tigiilēnīt 'cī oou, baa irki'nyia 'cīg ūnnī Kwiriino makayyioohit cī looc cī Thiiria.

3 Nīngītī ūthanōthōōthīkī eeta vēlēk 'taaūnniook cīggīng cūūmō cūūmō.

4 Baa nē ūtīnga Yothebo buúk 'taaūnaa cī Naa'tharētī looccaa cī 'Galileea nē ūūk ūthōng Bētēlēm looccaa cī 'Judeea 'taaūnaa cī Daavide, hīnīngītī baa ūn nēē eet cī hattūūg cī Daavide.

5 Baa ūkōr nēē hī Maria, būhēēc baa adiim nēē hatī hī ngaa cīnnī. Ammūdeek hinnia baa ūdīddīng Maria waathinniook tīko gērrēēt.

6 Ma baa ūdōlanit nēēg Bētēlēm, iita ūttūbattoothīk Maria waathinniooha cīg tūhūyyiaattak,

7 Nīngītī ūūkcanī nēē ngeerīnī 'cī oou nē ūmūmmūūran cērēma nē aa'nyīk hatangu haahūlaa 'cī aarīkī eeta cīg 'Judeei arteenit 'cī ūēgī hēlēggī, hīnīngītī baa ummuddoothīk nēēg ūbbīt nīngītī 'cī gōōng adūman heerinniooha nē atagguu'thi.

Uppwaannak aajīlō tūhayyioook

8 Nē baa aattīg tūhayyiooha ūgēēgī 'cīg ūbōhōō hī nyadaharīt nīngaata, 'cīg ūbēēk hēlēggī cīggīng baalin niccia.

9 Ma baalin niccia, uppwaannak aajīlō cī Makayyiookto ūhōōggō nē aara bulēēnītī cī Makayyiookto hūttūhūl ūhōōggō, nīngītī itieelini nēēg gērrēēt.

10 Ma nīngaata, ūnnīk aajīlō nicciee ūhōōggō, "Ma hiteelinu, ha'nyahaakuung naa ngagiit nyeemuut 'cī abūnnaa gērrēēt, 'cī hatī aa'nyahaak eet vēlēk taliinit cobbi gērrēēt.

11 Ittirria Ellioohiti cunuung iyyieni 'taaūnaa cī Daavide, ūnōōnnō Krīstō Makayyioohiti.

12 Gōōl 'cī hatī ūō agayyu niig ūnōōnnō cieeni, ammūdoothiku hatī oongi haahūlatōō cī heleggeennu nē ūmūmmūūranī ceremwaanī."

13 Ma hīdīkoothong, uppwaanna lohippiti cobbi gērrēēt cī aajīleetu ummuddiaak aa oou nē ūdīhīthīt Nyekuc nīngaata hōdēē ūtō,

14 "Bulēēnīt hī Nyekuc hēētkujjieen, nē ganōn hī eet 'cīg accamana Nyekuci loota nīnga."

¹⁵Ma baa oboddioothī aajīlēēta niccieeg hēētahujjieen, utuhanit tūhayyiooha thōōth ñitō, "Hōōt da Bētēlēma, hātī hīcīnīt thōōth 'cī adīmanni 'cī aduhaakeet Makayyioohiti ho."

¹⁶Nīngītī a'thūkcī ëthōng hōōt hummudioothīk Maria hī Yothebo nē udtuukta ïdōlī ngaatī oongiyyi haahūlatōō cī heleggeennu.

¹⁷Ma baa ëcīnīt nēēg ïdōlī ëlēk, iita oboddioothī nēēg õōt ëthaattīk eet nyeemuut baa aduhaak aajīlō ëhōōggō.

¹⁸Baa abulan nyeemuut 'cī aduha tūhayyiooha ho eet gērrēēt.

¹⁹Nēēthī, baa a'thūunnī Maria thoo'thiok iccig vēlēk nē ummuk 'thīnītatōō cīnnī.

²⁰Nīngītī ëbōdōō'thī tūhayyiooha ñicī horggu adīkthoothi nē ubulu'thiōōthī Nyekuc 'gōōla, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg athīhī nēēg nē ëcīnīt hēbērēēnnī cīggīng ko. Baa acīn nēēg aaī thōōth ciee hī baa aduhaak aajīlō ëhōōggō dēēdē.

Aa'nyīhoothīk Yeesu Nyekuc

²¹Ma baa ëdōlanit waathinniooha ñitō turkiyyio, ikia ëttēēdī ïdōlī ëlē nē akattioothīk 'thaara 'cīg haī Yeesu, 'Thaar baag akanneek aajīlō ënōōnnō baa nga ha'nyahī hēēngatōō.

²²Ma baa edeccia waathinniooha cīg tūūnyēnīt 'cī adiim nyattalī cī Mūū'tha, ootti Maria hī Yothebo ïdōlī 'Jeru'thalēma, hūūk haa'nyīhoothīk Makayyioohit 'Cieethaa cī Nyekuci,

²³nē hīcī aduha nyattalī cī Makayyiookto aī, "Aanytīk hatī gōōng loholeec 'cī maacī 'cī arrittiaa ñicī ouu haa'nyīhoothīk Makayyioohit."

²⁴Nē itiktaau 'baaninit haau hīcī aduha nyattalī cī Makayyiookto aī, "Aanytīk hatī gōōng maajihī ëdōleetu hitikta ngabuuthi'nya 'ramma hode bolloo'nya 'ramma 'cīg nga hīdīcīg." Nīngītī adīmanī Maria hī Yothebo buúk noho.

Aduha 'Thimiōōnē thōōth cī horumwa

²⁵Baa ammūdeek aaī ëētī umwaa 'cī haī 'Thimiōōnē 'Jeru'thalēma, 'cī baa itieelli Nyekuc nē ala ënōōnnō gērrēēt üdūt. Baa ërē nēē Ellioohit hikia hēēla eet cīg ëthīraēlī, nē baa aaī Lorii 'cī Ëllēēmīth hī ënōōnnō.

²⁶Baa aduhaak Lorii 'cī Ëllēēmīth ënōōnnō anneek, aitiōō hatī nēē hōllōngaa adaahī nga hīcīn Krīstō cī Makayyiookto.

²⁷Ma baa ëō adīmaneek Maria hī Yothebo ïdōlī Yeesu nyattal cī Mūū'tha ho, ikia aa'nyīk Lorii 'cī Ëllēēmīth 'Thimiōōnē hūūk 'Cieethaa cī Nyekuci.

²⁸Ma nīngaata, ëdōng 'Thimiōōnē ïdōlī noho nē ëdīhīth Nyekuc ñ,

²⁹"Nyekuc Makayyioohit, a'nyaa nganñīt dticciannioohit cunni hadaak lō'ngōōc hī baa aduha niina,

³⁰hīnīngītī hīcīna elliaanīt cunni hēbērēennī cīgannīg dēēdē.

³¹Elliaanīt 'cī akūmanēēkī nii eet vēlēk.

³²īn nēē lanyit 'cī eter'theek loonyin vēlēk thōōth cunni, nē a'nyahaak hatī eet cugunnig ī'thīraēl bulēēnīt."

³³Baa abulan thōōth 'cī adukiaa hīnīngītī loholeec cī Maria hī Yothebo ho eet gērrēēt.

³⁴Nīngītī aggatanī 'Thimiōōnē īhōōggō nē īnnīk 'cī īn Maria aattī loholeeco, "A'nyahaak hatī loholeec ciee eet ūgī bathi nē a'nyahaak ūgī būnnai ī'thīraēla. ī'thōōa hatī Nyekuci īnōōnnō hī terethiinit, nēēthī, mēēlīg hatī eeta 'cīg abūrī īnōōnnō gērrēēt,

³⁵hātī hedee'nyia muhēēnītī cī 'thinneeti 'cīg mēēlīg. Nē acuhan hatī nyetuboot 'thīnīt cunni buúk."

³⁶Nē baa aaī ngaa umwaa 'cī īn pōrōvētaac 'cī haī Anna, 'cī baa īn tīnaatī eet 'cī haī Pannuēlē, cī habuccieet cī Aathērī. Baa atahaany nēē gērrēēt nē nganīngītī a'thūwaniini, arūmī hī maac cīnnī irki'nyia tūkīramma haaga nīngītī adaaknī maac.

³⁷Ma baa adaak maac cīnnēēnī, ikia ī ngaatībōyyī ī'thōng hōdōlanit irki'nyia cīgīnnīg hītō hēēn turkiyyio hī 'wec. Aalla alayyi nēē 'Cieethaa cī Nyekuci baalin hī waathīn nē ēdēta ēlē 'gēēna waathinniook ūgī.

³⁸Ma kōr niccia, ikia ūmmūdaak nēē buúk Yothebo hī Maria nē atal Nyekuc, nīngītī ahīkīmanaakī eet 'cīg baag ērē elliaanīt cī 'Jeru'thalēmī thōōth cī īdolo.

³⁹Ma baa edecciaak Yothebo hī Maria authet 'cī adiim nyattalī cī Makayyiookto hīdīmanī ho, iita oboddoothī 'taaūnaa cīnīng Naa'tharēta looccaa cī 'Galileea.

⁴⁰Nīngītī alī'thī loholeec hītō maka. Nē baa a'nyak nēē 'gēēnyīth hī būnnai cī Nyekuci.

Yeesu 'Cieethaa cī Nyekuci

⁴¹Irki'nyiaannī vēlēk, baa gōōng ū maa'nyī Yeesu hī aattīnnī 'Jeru'thalēma Kōrraa cī Haangittōō.

⁴²Ma baa ītīlītha Yeesu ītō irki'nyia ūmmōtō hī 'ramma, ūtō nēēg kōrraa cobbi hī gōōng hōdōōkōthī.

⁴³Ma baa edeccia karrama tīho, oboddoothī Maria hī Yothebo īcī olu. īko nēē idionganniaa Yeesu 'Jeru'thalēma nē hōllōngaa aga nēēgī.

⁴⁴Baa hinnia ammuk nēēg aī utuwattī moho Yeesu hī 'gōōnōgī. Ma baa 'jiaat, iita iifyiellia nēēg īnōōnnō, nīngītī ūtō adiimi ittioonniohī hī 'goonoginni.

⁴⁵Ma baa a'nyaman ngaatī ammūdaanī īnōōnnō ho, oboddoothī ūtō idiimto 'Jeru'thalēma.

⁴⁶Ma urutaa cī waathinniook iyyio, õõ hinnia ammūda halangatōõ cī 'Cieeth cī Nyekuci hōrggēēnaa cī 'limmannioohu, ammūdoothīk athīhī īhōõggō nē ijin thoo'thiok 'cīg ōkōmī.

⁴⁷Nē baa abulan 'gēēnyīthī cīnnī hī 'gōõl 'cī attacanī nēē thoo'thiok cīg eet vēlēk 'cīg athīhī īnōõnnō ho gērrēēt.

⁴⁸Ma baa acīn maa'nyia hī aattīnnī īnōõnnō ho, ikia anyamūütana thōõth cīe 'thinneeti cīggīng gērrēēt, nīngītī annēēkī ngaannia, "Adīmanneet occa hoti inni Yeesu? Cīn nōõ nganīt hī maa'nyu ngaatī hommothiinna, hīnīngītī hadiimmi nganiita."

⁴⁹Ēdēcī hinnia nēē īhōõggō anneek, "Adiimmaangu inni? Hōllōngaa agayyu niig ngaatī adiim haayyi naa 'cieethaa cī Baaba?"

⁵⁰Baa hinnia aitiōõ nēēg hōllōngaa aga thōõth 'cī aduhaak Yeesu īhōõggō ho.

⁵¹Nīngītī ūbōdōõ'thī nēē hī īhōõggō Naa'tharēta nē ūūk aala īthīk thōõth cīnnīng. Baa a'thūūnnī ngaannia thoo'thiok 'cīg aduha nēē ho vēlēk 'thīnītaa cīnnī nē hōllōngaa ataarrothi ūdūt.

⁵²Ma nīngaata, ītīlītha Yeesu hī makā nē ēggēēny gērrēēt. Baa ammīnan eeta īnōõnnō nē accamana Nyekuci buúk.

'Luuka 3

Ūkūmaneek Yōaannē Batitta 'gōõla

(Tigiil Maatteeo 3:1-12; Maarko 1:1-8; Yōaannē 1:19-28)

¹Ma baa irkit 'cī ūn ūmmōtō hī 'tur, 'cī ūnnī Tiberio habu cobbi cī 'Rooma hūtūrūr nē ū Ponthio Pīlaatō makayyioohit cī 'Judeea, nē ū ūrōõdē habu cī 'Galileea nē tarī ū 'gotonnaia Pilippo habu cī Iturea hī Tarakoniti nē ū Līthaniathī habu cī Abileene,

²baa ūn Annathī hī Kañava paadīr'nya 'cīg obbitig. Baa nohota, baa ūthōõthak Nyekuci Yōaannē 'cī baa aañ horrwatōõ 'cī ūdōhōhī kak. Baa hañ maa'nyī Yōaannē 'Thakaria.

³Nīngītī ūvvōõī Yōaannē looc cī 'Jōrdanī hūtūrūr, irrioonīkī eet hoboddia hī Nyekuc nē aggamit baattithimo, hātī hūtūngtoothīk 'thēccanēēta cīggīng.

⁴Haau hī baa eheeddi 'buuhaa cī pōrōvētaac I'thaia aī, "Ēggērēny mōlōõhī cī eet umwa horrwaa 'cī ūdōhōhī kak aī, 'Ūkūmatteek 'gōõl cī Makayyiookto, aanytīk 'gōõl cīnnī hūulan.

⁵Ildibaniit liilliok nē ūthaattu muurriok vēlēk hī 'thī. Aanytīk 'goolliok 'cīg mōrgōlīg hūulanit nē ūkūmattu 'goolliok 'cīg aī ngōdōngōdō hītō lūlūlūlū.

⁶Nēēthī, hatī ūcīnīt eeta vēlēk elliaanīt cī Nyekuci.' "

⁷Baa mēēlīg eeta 'cīg adiim au aggam baattithimo hī Yōaannē. Nīngītī annēēkī nēē īhōōggō, "Niig lohollia cieeg hūkaa'nyanu ho, nganī 'cī aduhaakuung aī, iita baattithimooa, hātī iliittia ukēēnīt 'cī hatī nga aku ho?

⁸Idīmanit thoo'thiok 'cīg occa ētēr'tha aī, ūtūngteehu niig 'thēccanēēt cugguung dīdī. Nēēthī, ma nga hammuku hainnu, 'Ha'nyaka baaī nēē naag baangeet cīnaang Abūrahaamō.' Nē haduhaakuung naa hanneekuung, ūlū Nyekuci ngaatī occa ūukcī biyyiēēn iccig hītō lōhōlī cīg Abūrahāmī.

⁹Nēēthī 'yioko, ūkūmanoothīk mēlēēhī cī ukēēnīt cī Nyekuci, hētēngēd cōrrēēn cīg heenu ēlēk. Hēēt 'cī hatī hōllōngaa ūddōngta 'gēēn 'cī abūnnaa, e'ngeddoothīk hatī looc nē udhuhoothīk 'gwoyyiatōō."

¹⁰Nīngītī ajini eeta īnōōnnō annēēkī, "Hīdīmatta 'yioko hutuno?"

¹¹Edēcī Yōaannē īhōōggō anneek, "Ēētī 'cī a'nyak ceremwa 'ramma, a'nyīk hē'ngēraak 'gōōnī 'cī hi'thihi cērēm nē ēētī 'cī a'nyak 'gēēn, a'nyīk hotholit hī 'gōōnī 'cī adak magīthī."

¹²Baa au aggam eeta 'cīg alūt occoro buúk baattithimo nē ijinit Yōaannē ūttīk, "Ma naag hīdīmatta hutuno 'limmannioohit?"

¹³Edēcī nēē īhōōggō anneek, "Ma hadaku eet hatī aluttu occoro."

¹⁴Nīngītī au ajini athegeree'nya ūgēēgī buúk īnōōnnō annēēkī, "Ma naag hīdīmatta hutuno?" Edēcī nēē īhōōggō anneek, "Ma harratanaannu eet 'rabbēēta, hode ma ha'ngaa'nyu eet umwa haaga. A'nyīk hūūppattuung 'rabbēēta 'cīg adaku nyīlōhēēnnī ho dioo."

¹⁵Baa ērē eeta vēlēk Krīstō hikia hīdīkoothong nē baa abūraneek nēē ngaatī agaī hatī horoong īn Yōaannē Krīstō.

¹⁶Nīngītī ēdēcī Yōaannē īhōōggō vēlēk annēēkī, "Habattithannuung naa ngagiit maamī haaga, nēēthī, aaī hatī eet umwaa cobbi 'cī aku hīdīkoothong 'cī ūlōōannaa nganīta, eet 'cī hōllōngaa hūlū naa ngaatī hōōganī lōhamūcī cīg caawa cīgīnnīg. Aku hatī aggameekuung nēē baattithimo Loriiaa 'cī ūllēēmīthī hī 'gwoyyia.

¹⁷A'nyak nēē hēddēm cī anyiitto attiaa cīnnī. Aany hatī nēē haal hilongana nē ētēgēēl haauto cūūmō cūūmō nē ūtūūth ngarrimo 'gwoyyiaa 'cī īn 'gelemit 'cī hōllōngaa adītī ūdūt."

¹⁸Baa irrioonīk Yōaannē eet 'goolliohī 'cīg mēēlīg, ngaatī aduhaakī īhōōggō nyeemuut 'cī abūnnaa.

¹⁹Ma baa eggerenyek Yōaannē habu ūrōōdē, hīnīngītī thōōth 'cī attihi ngagōtōnōōnī 'cī haī Erodia hī thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg gōōng adīman nēē ho,

²⁰ikia aarīk ūrōōdē Yōaannē baabuutha. Thōōth 'cī baa abathī gērrēēt 'cī adīman nēē niccia.

Aggam Yeesu baattithimo
 (Tigii Maatteeo 3:13-17; Maarko 1:9-11)

21Ma baa aggameek Yōaannē eet vēlēk baattithimo, ikia aggam Yeesu buúk baattithimo. Ma baa nga alayyi nēēnī, ubbuuhi hēētkujjieen

22nē ulluuccia Lorii 'cī Ņllēēmīth 'cī aaī hī bōllōōī. Nīngītī ūthōōthanī mōlōōhī umwaa hēētahujjieen aīnnī, "Iīnī nii Loholeec caannī 'cī hamīna. Haccamanannii maa'nyu gērrēēt."

Hībaangī cīg Yeesu
 (Tigii Maatteeo 1:1-17)

23Baa i'thianaanī Yeesu dtiic cīnnī baa ūbōktī ūtō irki'nyia cīgīnnīg hēēn iyyio. Baa ammuk eeta aī, ūn nēē ngeertī Yothebo, nē ūn Yothebo ngeertī Heli,

24ūn Heli ngeertī Ma'thatī ūn Ma'thatī ngeertī 'Leevi, ūn 'Leevi ngeertī Melki, ūn Melki ngeertī Jannaī, ūn Jannaī ngeertī Yothebo,

25nē baa ūn Yothebo ngeertī Matta'thiathī, ūn Matta'thiathī ngeertī Aamothī, ūn Aamothī ngeertī Nahumi, ūn Nahumi ngeertī Ethilī, ūn Ethilī ngeertī Naggaī,

26ūn Naggaī ngeertī Maathī, ūn Maathī ngeertī Matta'thiathī, ūn Matta'thiathī ngeertī Themeini, ūn Themeini ngeertī 'Jothēhī, ūn 'Jothēhī ngeertī 'Jōōda,

27ūn 'Jōōda ngeertī Yōannanī, ūn Yōannanī ngeertī 'Rēētha, ūn 'Rēētha ngeertī 'Therubbabēlī, ūn 'Therubbabēlī ngeertī Thealtiēēlī, ūn Thealtiēēlī ngeertī Neeri

28ūn Neerī ngeertī Melki, ūn Melki ngeertī Aaddi, ūn Aaddi ngeertī Kōthamī, ūn Kōthamī ngeertī ūlmadaamī, ūn ūlmadaamī ngeertī Eri,

29ūn Eri ngeertī 'Joo'thua, ūn 'Joo'thua ngeertī Elie'thērī, ūn Elie'thērī ngeertī 'Jorimi, ūn 'Jorimi ngeertī Ma'thatī, ūn Ma'thatī ngeertī 'Leevi,

30ūn 'Leevi ngeertī 'Thimiōōnē, ūn 'Thimiōōnē ngeertī 'Juuda, ūn 'Juuda ngeertī Yothebo, ūn Yothebo ngeertī 'Jōnamī, ūn 'Jōnamī ngeertī Eliaakimī,

31ūn Eliaakimī ngeertī Mēlēa, ūn Mēlēa ngeertī Mēnna, ūn Mēnna ngeertī Mattatha, ūn Mattatha ngeertī Nathanī, ūn Nathanī ngeertī Daavide,

32ūn Daavide ngeertī 'Jee'the, ūn 'Jee'the ngeertī Obeede, ūn Obeede ngeertī 'Bōathī, ūn 'Bōathī ngeertī 'Thalmōnī, ūn 'Thalmōnī ngeertī Nahathōnī,

33ūn Nahathōnī ngeertī Ammīnadabī, ūn Ammīnadabī ngeertī Adimini, ūn Adimini ngeertī Arni, ūn Arni ngeertī Hethoroni, ūn Hethoroni ngeertī Pērēthī, ūn Pērēthī ngeertī 'Juuda,

34ūn 'Juuda ngeertī Yakobo, ūn Yakobo ngeertī I'thaako, ūn I'thaako ngeertī Abūrahāmī, ūn Abūrahāmī ngeertī 'Tēra, ūn 'Tēra ngeertī Naahōrī,

35ūn Naahōrī ngeertī Theruhi, ūn Theruhi ngeertī 'Reu, ūn 'Reu ngeertī Pēlēhī, ūn Pēlēhī ngeertī ūbērī, ūn ūbērī ngeertī 'Thēēla,

³⁶īn 'Thēēla ngeertī Kaīnanī, īn Kaīnanī ngeertī Arpathadī, īn Arpathadī ngeertī 'Thēmī, īn 'Thēmī ngeertī Nōōa, īn Nōōa ngeertī Lamēhī,

³⁷īn Lamēhī ngeertī Methuthēla, īn Methuthēla ngeertī Ēēnōhī, īn Ēēnōhī ngeertī 'Jarēdī, īn 'Jarēdī ngeertī Mahalalēlī, īn Mahallalēlī ngeertī Kēnaanī,

³⁸īn Kēnaanī ngeertī Ēnōthī, īn Ēnōthī ngeertī Thēthī, īn Thēthī ngeertī Aadamī, nē īi Aadamī ngeertī Nyekuci.

'Luuka 4

'Timman cī Yeesu

(Tigii Maatteeo 4:1-11; Maarko 1:12-13)

¹Ma baa ūbōda Yeesu īcī hidioo cī 'Jōrdanī, baa aaī Lorii 'cī Ēllēēmīth hī īnōōnnō, nīngītī ūkōōī Lorii 'cī Ēllēēmīth ko īnōōnnō īcī horu 'cī ūdōhōhī kak.

²Nīngītī ūkō attīmanī habuui cī loriēēt 'cīg abathīnōōnnō waathinniook hēēn 'wec horrwaa ītīho. Nē waathinniook nicciag, baa hōllōngaa aduhi nēēnī. Ma baa edeccia thoo'thioha cieeg vēlēk, ikia adak īnōōnnō magīthī.

³Ma ho, īttīman habuui cī loriēēt 'cīg abathī īnōōnnō īnnīk, "Má īnī nii Ngeertī Nyekuci dīdī, duhaak da bēē icci hūtūhū hī ūbūnī."

⁴Ēdēcī Yeesu īnōōnnō anneek, "Aitiōō! Eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, 'Aitiōō ūētī hōllōngaa arūgī, hīnīngītī 'gēēn dioo.' "

⁵Nīngītī ūkōōī habuui cī loriēēt 'cīg abathī īnōōnnō muuraa 'cī uuni kīdak. Ma hīdīkoothong, eteretheek īnōōnnō habucciee'nya cīg lootu vēlēk.

⁶Nīngītī annēēkī habuui cī loriēēt 'cīg abathī ho īnōōnnō, "Haa'nyii hatī naa nganiit bulēēnīt cī loonyin iccig hī makaa'thīt cīnīng vēlēk, hīnīngītī baa aanyīhoothīhaa nganīta, nē occa haa'nyihi eet 'cī haccamanaa naana.

⁷Haa'nyii hatī ūhōōggō vēlēk nganiita, hatī īdīhīthaan nganīta."

⁸Ēdēcī hinnia Yeesu anneek, "Eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, 'Dīhīth Nyekuc Makayyioohit cunni nē idticanoothihuu īnōōnnō diooni.' "

⁹Ma nīngaata, ūhī habuui cī loriēēt 'cīg abathī ho īnōōnnō 'Jeru'thalēma nē ūūk ūtōdī 'Cieeth cī Nyekuci lokora ngaatī īn 'thilo nē ūūk īttīman īnnīk, "Má īnī nii Ngeertī Nyekuci dīdī, dhuhi da ngaati!

¹⁰Hīnīngītī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Aduhaak hatī Nyekuci aajīlēēt cīgīnnīg hu'thuutti nganiit jurrung;

¹¹nē alaamtaii athīnī cīggīng, hātī hiittiōō hōllōngaa aduulli bēē 'thoo."

¹²Ēdēcī Yeesu īnōōnnō anneek, "Aī 'Buuhi cī Nyekuci, 'Ma hattīmani Makayyioohit Nyekuc cunni.' "

¹³Ma baa ēdēcaak habuui cī loriēēt 'cīg abathī ho ngaatī attīmanī Yeesu 'goolliohī vēlēk, ikia ūtūngeek īnōōnnō hīdīhīdīc, ī'thōng hūmmūda kōr 'cī occa hatī aku attīmanī īnōōnnō tarī.

Dtiic cī Yeesu 'Galileeattī

(Tigil Maatteeo 4:12-17; Maarko 1:14-15)

¹⁴Nīngītī ūbōdōō'thī Yeesu ūkōōtī 'Galileea 'tirriaanaa cī Lori cī Ellēēmīthī. Baa ī'thanothoothīk nyeemuut 'cī akuuni nēē ho looc niccia vēlēk.

¹⁵Ma nīngaata, ūūk illiman nēē eet 'Cieethini cīg Laiittak nē īdīhīthīt eeta vēlēk īnōōnnō.

Ūtūbūrīt eeta Yeesu Naa'tharēta

(Tigil Maatteeo 13:53-58; Maarko 6:1-6)

¹⁶Ma baa ūdōlan Yeesu Naa'tharēt 'taaūnaa ībaa alī'thaanī nēē ho, ūūk illiman eet 'Cieethaa cī Laiitto hīgōōng hōdōōkōthī Kōrraa cī 'Yiommaanō. Ma ho, ikia ītīngā nēē ūūk itigiil 'Buuk cī Nyekuci.

¹⁷Baa aa'nyīhoothīk īnōōnnō 'Buuhi cī Pōrōvētaac I'thaia. Ma baa abbuuk nēē ho, itigiil nīngītī eheeddi aī,

¹⁸"Aa'nyīhoothīhaa nganīt Lorii cī Makayyiookto, hīnīngītī ībēraawa nēē nganīt hillimaneek eet 'cīg īn hullaha, nyeemuut cīnnī 'cī abūnnaa. ī'thōōannaa nēē hikia huduhaak baabuuthnya nyeemuut 'cī ooggianī nēēgī, hī nyeemuut cī acīnēēnī rubenniaaha, nē hikia hēēla eet 'cīg arratan 'goonoggia,

¹⁹nē huduhaaha eet hīnnīha, ikia irkit 'cī hatī ītēr'thaanī Makayyioohiti būnnai cīnnī."

²⁰Nīngītī a'nyūūgī nēē 'buuk nē ittioonīk eet 'cī īn dticciannioohit nīngaata nē ūūk aau loota. Ma nīngaata, akatti eeta vēlēk 'cīg baag aattīg 'Cieethaa cī Laiitto īnōōnnō hēbērī,

²¹nē i'thianaaī uduhaak īhōōggō īnnīk, "Thōōth aa athiknu niig hagiili naa 'Buuhaa cī Nyekuci, ikia ūttūbanoothīk kōr nicci."

²²Baa athithan eeta īnōōnnō gērrēēt nē ubulan thōōth 'cī abūnnaa 'cī aduha nēē ho īhōōggō gērrēēt. Nīngītī ajinōōnī nēēg nyaagwaana aīnnī, "Hōllōngaa nooyya ngeertī Yothebo cieeni?"

²³Baa nē uduhaak Yeesu īhōōggō īnnīk, "Haga naa ūthōō'thaangu hatī ainnu, 'Akīm, a'nyīk ēlē cunni hūbūna! Dīman da thoo'thiok baag hathīkna aī adīmani nii Kapernauma, 'taaūnaa cunni ngaati buúk.'

²⁴"Haduhaakuung dīdī, aitiōō pōrōvētaacī 'cī īlēmī eeta cīg 'taaūn cīnīng tōō.

²⁵Baa mēēlīg ngaatībōyyīnya looccaa cī ī'thīraēlī, korrioohī baag aayyi pōrōvētaacī Eliija loota nīnga. Waathinnioohī baag aitiōōnnī tammu irki'nyia iyyio hī nyīlōhī tōrkōnōn, ikia ī'thaan nyarōnī cobbi looc vēlēk.

²⁶Nēēthī, baa hōllōngaa ī'thooyyiak Eliija īhōōggō. Baa ī'thooyyi nēē hūūk hēēl ngaatībōyyī umwa 'cī aaī 'taaūnaa cī Tharēvvathī, looccaa cī 'Thidōōnē.

²⁷Nē baa mēēlīg eeta 'cīg adak helleggeri looccaa cī ī'thīraēlī korriooohī baag pōrōvētaac Elīi'thabuúk, nēēthī, baa hi'thihi 'cī eelliaa. Baa eet 'cī looc 'cī 'rīng 'cī haī Naaman cī looc cī Thiiria dioo 'cī baa eelliaa."

²⁸Ma baa athīhī eeta 'Cieethaa cī Laiitto thōōth icci ho, iita īlīllēēcō gērrēēt.

²⁹Nīngītī ī'ngaannī nē utugurit Yeesu ootti 'taaūna battaala, lōhērēhērraa cī muur 'cī ehenytiini 'taaūnī cīnīng ko nē idiumito udhuhit 'thilla.

³⁰Adukna hinnia Yeesu eetinitōō, nīngītī ōkōōī 'gōōlaa cīnnī.

Itiggiaeek Yeesu lori 'cī abathī mōrō

(Tigii Maarko 1:21-28)

³¹Nīngītī allūūcēnī Yeesu ōkōōī Kapernauma, 'taaūn 'cī aaī looccaa cī 'Galileea, nē ūūk illiman eet Kōrraa cī 'Yiommaanō.

³²Baa abulan 'limmanī cīnnī ho eet gērrēēt, hīnīngītī baa a'nyak nyeemuut cīnnī ho 'tirriani.

³³Ammūdeek baa aaī ēētī umwaa 'cī a'nyak lori 'cī abathī tōō 'Cieethaa cī Laiitto ho, nīngītī ōkōlēēkī lorii 'cī abathī ho luulu aīnnī,

³⁴"Wui! Yeesu cī Naa'tharētī, ne 'cī adiimi nii hī ngagīt ko? Akuu arukeet nii ngagīt thōōng? Hagayyi naa nganiita, īnnī nii Eet 'cī Elleemi cī Nyekuci!"

³⁵Ma nīngaata, eggerenyeeek Yeesu lori nicci īnnīk, "Jaahō kim!" Nīngītī īttanyī lorii 'cī abathī ho eet nicci looc hēbērēēnnī cīg eet vēlēk noho 'lir, nīngītī a'nginōō'thī haau ēētī lō'ngōōc.

³⁶Baa anyamūūtana thōōth ciee eet vēlēk, nīngītī ajinōōnī nyaagwaana aīnnī, "Limman occa gōōng 'cī aaī hutuno ciee, 'cī aduhaakī ēētī ciee loriēēt 'tirriaana hī makaa'thīta, nē uduhutta loriēēta eetini battaala ho?"

³⁷Nīngītī ī'thanōōthīkī nyeemuut cī Yeesu ho loonyin 'cīg obokii nīngaata vēlēk.

Aa'nyīk Yeesu eet 'cīg mēēlīg hūbūttaathō

(Tigii Maatteeo 8:14-17; Maarko 1:29-34)

³⁸Ma nīngaata, uduhuna Yeesu 'Cieethaa cī Laiitto nē ūūk ōlōō cī 'Thimōōnē. Ammūdoothīk hinnia inyitti 'Thimōōnē aaburii ēlē, nīngītī alaī eeta Yeesu hēēl īnōōnnō.

³⁹Ma ho, ūūk iggiingi Yeesu ngaatī oongiyyi morwahit nicciee ho nē eggerenyeeek abuur'thet tīho hūtūngeek īnōōnnō. Nīngītī abūnnayyī morwahit nīcī noho herehoothīk īhōōggō.

⁴⁰Ma baa okoloothīk kōrra, a'nyaktaak eeta Yeesu eet 'cīg a'nyak moori'thiook cūūmō cūūmō nē ataadīk nēē athīn cīgīnnīg ootinii cīggīng hōdēī hōdēī, nīngītī abūnnayyī nēēg vēlēk.

⁴¹Baa mēēlīg eeta 'cīg a'nyak loriēēt 'cīg abathī, nīngītī aduhaakī Yeesu īhōōggō huduhutta eleetinii cīg eetuk battala nē urruuyyiōthī īltō, "Īnī nii Ngeertī Nyekuci!" Nēēthī, hīnīngītī baa aga nēēg ngaatī īnnī Yeesu Krīstō, ikia eggerenyek nēē īhōōggō hiittiōō hōllōngaa īthōōthī.

Irrioon Yeesu 'Cieethaa cī Laiitto

(Tigil Maarko 1:35-39)

⁴²Ma baa ī lōōcī wataak, ūtūngeek Yeesu 'taaūn nē ūūk ngaatī ūkō aayyi ēmmēn, nīngītī adiimi eeta īnōōnnō gērrēēt. Nē ma baa ammūda nēēg īnōōnnō ho, īttīmanit ngaatī hōllōngaa ēlēmaakī hīnīk tarī.

⁴³Baa hinnia anneek Yeesu eet, "Hidiima naa hūūk hillimaneeha eet nyemmuut 'cī abūnnaa cī habuccieet cī Nyekuci 'taaūnnioohī ūgēēgī buúk, hīnīngītī baa thōōth 'cī hī'thooyyanī naa ho niccia."

⁴⁴Nīngītī ūkō araī allimanī eet 'Cieethini cīg Laiittak looccaa cī 'Judeea.

'Luuka 5

'Thooyyiak 'cīg oou

(Tigil Maatteeo 4:18-22; Maarko 1:16-20)

¹Baa kōr umwa abīlī Yeesu dēmētaa cī būlūc 'cī haī 'Jēnē'tharēt, alliman lothippi'nya 'cīg ū'ngōnyōōnī 'gōōl 'cī auuni hī īnōōnnō, hiita hīthīhīt thōōth cī Nyekuci.

²Nīngītī acīnōō'thī nēē haahūlīt 'ramma dēmētaa cī būlūcō, 'cīg baag ūūnnīk 'gammiooha cīg ulugoonnu 'cīg baag nga ūūny nyelelewwa'nya cīggīng.

³Ma nīngaata, ūtōd haahūl cī eet umwa 'cī haī 'Thimōōnē nē uduhaak īnōōnnō hēējēhī haahūl hīdīc būlūcatōō. Nīngītī iccioloonganī haahūlatōō nē illiman eeta.

⁴Ma baa īdēcaak thōōth, uduhaak 'cī īn 'Thimōōnē īnnīk, "Bītī haahūl ngaatī uuthiki būlūca nē udhuheehu nyelelewwa'nya maamītōō, hātī 'gaam ulugo."

⁵Ēdēcī hinnia 'Thimōōnē aī, "Makayyioohit, hīttīmatta aabaal haal, nē hi'thihi 'gii 'cī haggamma. Nēēthī, hīcī aduha nii ho, īnya mī nēē hajanēēhī naa noho."

⁶Ma baa adhuheek nēēg nyelelewwa'nya būlūcatōō ho, aggam hinnia ulugo 'cīg mēēlīg 'rīng hi'thiattaaī herreecci nyelelewwa'nya.

⁷Nīngītī avvaanī 'gōōnōgī 'cīg baag aattīg haahūlītī ūgēēgī, hiita heelito īhōōggō. Ma nīngaata, iita aarrik nēēg ulugo haahūlītī vēlēk, hībbīt hīcī aī hakuuyyia maama.

⁸Ma baa acīn 'Thimōōnē 'cī haī 'thaar ūgī Pēētūrū thōōth icci ho, akat huru'nyia muumaa cī Yeesu nē ïi, "Makayyioohit, ma hakuu hōbōktō hī nganñīta, hīnīngītī hīnīnaa 'thēccannoohit."

⁹Baa abulan ïnōōnnō hī 'gōōnōgī thōōth 'cī aggamī ulugo 'cīg mēēlīg ko gērrēēt.

¹⁰Nē ubulan 'gōōnōgī 'cīg haī 'Jeemith hī Yōaannē buúk gērrēēt. Baa ïin cieeg lōhōlī cīg eet 'cī haī 'Thebedeeo. Ma nīngaata, uduhaak Yeesu 'Thimōōnē ïnnīk, "Ma hi'ngolli 'gii umwa, i'thianaanī kōr nicci, ulutu hatī gōōng nii eet hiita hīthīhīt thōōth cī Nyekuci hīgōōng aggami ulugo."

¹¹Nīngītī agurraaki nēēg haahūlīt cīggīng ko dēmētaa cī būlūcō nē ûtūngteek 'gii vēlēk nīngaata, nīngītī anūī Yeesu.

Eet 'cī adak helleggeri

(Tigil Maatteeo 8:1-4; Maarko 1:40-45)

¹²Ma baa nga aaī Yeesu 'taaūna, uppwaanna eet umwaa 'cī adak helleggeri. Ma adtuuha ēētī nicciee Yeesu ho, ēttēēd looc muumaa cīnnī nē ala ïnōōnnō ïnnīk, "Makayyioohit, má atabi, aa'nyaa hūbūna."

¹³Nīngītī ahumi Yeesu ïnōōnnō nē ïnnīk, "Hatabbii, būna!" Ma hīdīkkoothong, i'nginōōthī helleggeri.

¹⁴Nīngītī ilootī Yeesu ïnōōnnō annēēkī, "Ma hōkō haduhaahi eet umwa thōōth icci ūdūt. Bīt teretheek paadīr ēlē cunni nē aa'nyīhuu Nyekuc 'baaninit hī baa aduha Mūū'tha, hātī hī terethiinit hī ïhōōggō 'cī aī, ûbūnauu niina."

¹⁵Baa aalla ï'thanothoothīk nyeemuut cī Yeesu ho lōkōrēēt vēlēk noho. Nīngītī au athīknī eeta ïnōōnnō nē aa'nyīk 'cīg õmmōōrī hūbūttaathō moori'thioohīnī cīggīng.

¹⁶Nēēthī, baa gōōng òkō Yeesu 'goolliohī ûgēēgī ïcīg aayyi ēmmēn nē alaō.

Aa'nyīk Yeesu eet 'cī ahuuli hūbūna

(Tigil Maatteeo 9:1-8; Maarko 2:1-12)

¹⁷Kōr umwa, baa nga alliman Yeesu eeta, iita Vari'theei hī 'limmanniook cīg nyattaalak 'cīg baag au olooyyiohī cīg 'Galileea hī 'Judeea hī 'Jeru'thalēma nē iita aauto loota nīngaata. Nē baa ammūdeek aaī 'tirriani cī Makayyiookto hī Yeesu 'cī aa'nyīkī nēē eet 'cīg õmmōōrī hūbūttaathō.

¹⁸Ma ho, uppwaatta eeta ûgēēgī 'cīg irriongana eet 'cī alalliaa ēlē lotoonwa nē ïttīmanit ngaatī adiim õōī ïnōōnnō 'cieetōō hōōt haarrik ngaatī aayyi Yeesu.

¹⁹Nē hīnīngītī baa a'nyaman ïhōōggō ngaatī õōyyī 'cieetōō hīnīngītī lothippit, otodit 'cieeth ï'thōng lokor nē õōt erreccia hutuli umwa lokora nē õyōyyōōranit eet nicci lotoonwa noho, ï'thōng hōdōlan nīngītī 'cī aayyi Yeesu.

²⁰Ma acīn Yeesu lemiinit cīnīng ko, othoothīk moorriahit ïnnīk, "Gōōna, ûtūngtoothīk nganiit 'thēccanēēta cugunnēēgī."

²¹Ammuk hinnia Vari'theei hī 'limmanniook cīg nyattaalak 'thinneetinii cīggīng aī, "Eet 'cī nganī ciee ūdōōm Nyekuc ko? Nganī umwaa 'cī occa ammaannīk 'thēccanēēt? Nyekuc dioo 'cī occa ammaannīhī."

²²Baa aga Yeesu muhēēnīt cīnīng ko, nīngītī ēdēcōōthīkī īhōōggō annēēkī, "Inni a'nyahit niig muhēēnīt 'cī abathī 'thinneetinitōō cugguung ko?

²³Ī'nya da hijinunga, ammūjī thōōth inoo, 'cī hannēēkī eet, 'Ūtūngtoothīk 'thēccanēēta cugunnēēgī,' hode ngaatī hannēēkī, 'Tīnga bītō?'

²⁴Nēēthī 'yioko, hatabi heter'theekuung agaac ngaatī ha'nyahī naa Ngeertī Eeto 'tirrian 'cī hammaannīkī eet, hīnīngītī 'thēccanēēt cīggīng loota nīngā.' Nīngītī annēēkī eet 'cī alalliaa ēlē ho, "Tīnga bītō. Thōhōt lotoonu cunni ho buúk."

²⁵Ma hīdīkoothong, ītīga ēētī nicciee hēbērēēnnī cīggīng vēlēk noho warac nē ūthōhōt lotoonu nīngītī ūkōōī ūcī olu adīkthōō'thī Nyekuc 'jieena.

²⁶Baa nē ubulan thōōth ciee lothippit niccia hūtūrūūr nē īdīhīthīt Nyekuc ūtō, "Hīcītta aattī kōr nicci 'gī 'cī gōōng nga hīcītta hōdōōkōthī."

Ūtūvva Yeesu 'Leevi

(Tigiiil Maatteeo 9:9-13; Maarko 2:13-17)

²⁷Ma uruta, ītīga Yeesu ūūk battala nē udtuuha eet umwa 'cī haī 'Leevi 'cī ūn luttieohit cī occoro iccioloongan ngaatī dtiico. Ma ho, ūnnīk ūnōōnnō, "Nūaa nganītā."

²⁸Nīngītī ūūnnīkī 'Leevi dtiic cīnnī ho noho 'cōm, nē ūnū ūnōōnnō.

²⁹Nē baa ūūk aarīhī 'Leevi Yeesu karrama cobbi gērrēēt ūlōō cīnnī. Nīngītī ūō aduhēēnī eeta 'cīg alūt occoro hī eet ūgī buúk hī ūhōōggō.

³⁰Ongoongoeek hinnia Vari'theei hī 'limmanniook cīg nyattaalak nuyyiook cīg Yeesu nē ijinit ūttīk, "Aduheennu gōōng hī eet 'cīg alūt occoro hī 'thēccanniook hōdēē inni?"

³¹Nē ēdēc Yeesu ūhōōggō ūnnīk, "Hōllōngaa eet 'cī abūnnaa 'cī adiim akīīm, nēēthī, eet 'cī ūmmōōrī 'cī adiim ūnōōnnō.

³²Baa hōllōngaa hakuu naa, hīnīngītī eet 'cīg abūnnaa. Hakuu naa hikia hēēla 'thēccanniook hūtūngteek 'thēccanēēt cīggīng."

Ijinit eeta Yeesu 'gōōl 'cī ēdētaanī eleeti

(Tigiiil Maatteeo 9:14-17; Maarko 8:18-22)

³³Nē ijinit nēēg Yeesu tarī ūttīk, "Hacīnna naag nuyyiook cīg Yōaannē hōdōōkōthī ēdēta eleeti 'gēēna nē alayyio gērrēēt. Hacīnna cīg Vari'theei buúk adīman noho nē aalla aduhi cugunnig nē uhuddi hōdōōkōthī noho inni?"

³⁴Ēdēcī Yeesu anneek, "Yioko niig occa aa'nyiku heerinniook cīg nyattaraanak hedettia eleeti hatī nga arūmī nēēg hī nyattaraan?

³⁵Nēēthī, aku hatī kōrra 'cī aggamiaanī nyattaraan hī īhōōggō, waathinniook tīko thī 'cīg hatī ēdētaanī nēēg eleeti."

³⁶Nīngītī aduhaakī nēē īhōōggō thōōth 'cī awantoothīk ko anneek, "Aitiōō ēētī 'cī occa attiha cērēm 'cī ūnūuk tōō. Nē má īdīman noho, occa hinnia ērrēēc nēē cērēm 'cī ūnūuk tōō. Nē aitiōō haburkēcī 'cī ūnūuk ko.

³⁷Nē aitiōō ēētī 'cī occa adūddeek mērtī cī viinoo 'cī nga ūnūuk hutubaawa 'cī ūnūuk tōō. Nē má īdīman noho, occa hinnia hatī alib mērta 'cī ūnūuk ho hutuba.

³⁸Occa 'thēk aarīhoothīk mērta cī viinoo 'cī nga ūnūuk hutubaawa 'cī nga ūnūuk ngeju buúk.

³⁹Nē aitiōō 'thēk ēētī 'cī occa accamana mērtī cī viinoo 'cī nga ūnūuk hīllōōan 'cī ūnūuk tōō. Õthōōth hatī nēēg aī, 'Illiōōan ītībaaī.'

'Luuka 6

Makayyioohit cī Kōr cī 'Yiommaanō

(Tigiiil Maatteeo 12:1-8; Maarko 2:23-28)

¹Kōr umwa cī 'Yiommaanō, baa ē'ngērkēēthan Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg hōrggēēnaa cī mana cī 'gēēmē, nīngītī ēttēēdanī nuyyiooha cīgīnnīg ko 'gēēmē nē ī'ngīnyta adahita.

²Ajin hinnia Vari'theezi ūgēēgī īhōōggō anneek, "Adīmannu thōōth 'cī hōllōngaa ēlēmī nyattalī Kōrraa cī 'Yiommaanō inni?"

³Nīngītī ēdēcōōthīkī Yeesu īhōōggō annēēkī, "Nga itigiilit niig thōōth baa adīman Daavide hī eet baag ūkōr hī īnōōnnō, baa adak īhōōggō magīthī?

⁴Baa aduhun nēē 'Cieeth cī Nyekuci nē ūūk uduk ūbūnēēt 'cīg a'ngirannii 'cīg aī nyattalī occa aduk paadīr'nya dioo nē ē'ngēraak ūgī eet 'cīg ūkōr hī īnōōnnō ho buúk."

⁵Nē īttoorīk Yeesu ūnnīk, "Iīn Ngeertī Eeto Makayyioohit cī Kōr cī 'Yiommaanō."

Aa'nyīk Yeesu eet hūbūna Kōrraa cī 'Yiommaanō

(Tigiiil Maatteeo 12:9-14; Maarko 3:1-6)

⁶Ma Kōr umwa tarī cī 'Yiommaanō, ūūk Yeesu 'Cieethaa cī Laiitto nē illimanōō. Ammūdeek baa aaī ēētī umwaa 'cī adaakna ūba cī a'thiit cobbi tōō nīngaata.

⁷Baa arrūppan Vari'theezi hī 'limmanniook cīg nyattaalak, 'gōōl 'cī occa adtuuhanī Yeesu ngaatī adīmanī thōōth 'cī abathī, hātī hōhōppōōcanit īnōōnnō haggamī. Nīngītī akannī nēēg īnōōnnō hēbērī jurrung, hudtuukta hatī má occa ēēla eet Kōrraa cī 'Yiommaanō ho.

⁸Nēēthī, baa ammūdeek aga Yeesu muhēēnīt cīnīng ko, nīngītī annēēkī eet 'cī alalliaa ūba cī a'thiit cobbi ho, "Ēlē, tīngā daho bīl 'jieena hicitti eeta vēlēk." Nīngītī ūngaannī ēētī noho warac nē ūbīl 'jieena nīngaata.

⁹Ma ho, iñnnik Yeesu ïhõõggõ, "I'nya da nõõ hijinuung naa ngagiita, aülan nyattaala ngaatõ hadõmanõ 'gii 'cī abünnaa Kõrraa cī 'Yiommaanõ hode ngaatõ hadõmanõ 'cī abathõ? Aülan ngaatõ hẽelanõ rūgët cī eeto, hode ngaatõ halahanëekõ hadaak?"

¹⁰Nõngitõ akannõ Yeesu ïhõõggõ vëlõk hẽbõrõ nõ iñnnik eet 'cī adaakna a'thiiti ho, "Õõd a'thiit cunni hõõlan." Ma baa ma õõd õõtõ nicciee a'thiit ko, übõna a'thiiti nõõcõ noho.

¹¹Alõõlõ hinnia nõõg hodohohit heengti kak nõ othoothito nyaagwaana iñtõ, "Hadahõ occa 'thõk Yeesu neegi?"

'Thooyyiak õmmõtõ hõ 'ramma
(Tigil Maatteeo 10:1-4; Maarko 3:13-19)

¹²Ma kõr umwa waathinnioohõ nõõcag noho, üük õtõd Yeesu muur nõ üük ala Nyekuc nõõca haal.

¹³Ma baa ñ lõõcõ wataak, õtõvva nõõ nuyyiook cõgõnnõg vëlõk nõ õbõra õmmõtõ hõ 'ramma nõ aa'nyõk hõõtõ 'thoooyyiakcõgõnnõg.

¹⁴Baa õbõra nõõ 'Thimõõnõ (nõ akateek 'thaar 'cõg haõ Põõtõrõ) nõ tarõ õbõra 'gõtõnõ Põõtõrõ 'cī haõ Andrea hõ 'Jeemith hõ Yõaannõ, hõ Pilippo hõ Bartolomeeo,

¹⁵hõ Maatteeo hõ Tomaa'thio, hõ 'Jeemith ngeertõ Aliveo hõ 'Thimõõnõ 'cī baa haõ 'Thilot,

¹⁶hõ 'Juuda ngeertõ 'Jeemithi hõ 'Juuda Ithkarioote baa hatõ aku iñn hoppocciaahit.

Ünõ lothippiti Yeesu
(Tigil Maatteeo 4:23-25)

¹⁷Ma baa ulluccia nõõg muura hujjieen, iita ïbõlõt nuyyiooha hõ Yeesu ngamwaanõ unaahatõõ. Baa irriamanee ñõõnnõ lothippiti cī nuyyiook cõgõnnõg hõ eet 'cõg mõõlõg gõrrõõt 'cõg allõnganniaa looccaa cī 'Judeea hõ 'Jeru'thalõma, hõ ügõ 'cõg au ñõõcõ dõmõt cī 'Tire hõ 'Thidõõnõ.

¹⁸Baa au athihõ eeta cieeg 'limman cõnnõ ho, nõngitõ aa'nyõkõ nõõ ïhõõggõ hõbõtaathõ moori'thioohõõ cõggõõng. Nõ baa eelliaa eeta 'cõg a'nyak loriõõt 'cõg abathõ buúk.

¹⁹Baa atab eeta vëlõk ahum ñõõnnõ, hõnõngitõ baaaku 'tirrianõ 'cī aa'nyõkõ nõõ eet hõbõtaathõ ho õllaa cõnnõ.

'Gattan hõ 'cõnnõnõt
(Tigil Maatteeo 5:1-12)

²⁰Nõngitõ akannõ Yeesu nuyyiook cõgõnnõg hẽbõrõ nõ iñnnik, "Aggatatee eu niig 'cõg iiginnu hullaha ho, iñn habuccieet cī Nyekuci cunuung.

²¹Aggatatee eu niig 'cõg adakuung magõthõ 'yioko ho, auunnu hatõ a'nyarru. Aggatatee eu niig 'cõg aluyyu 'yioko ho, au hatõ accamanoothiku uruta.

²²Aggatatteeu niig hatī aaburreekuung eeta, nē ibi'thuunga nē odoomtuung nē utuburruung aaut hī eeta 'cīg aba'thu, hīnīngītī Ngeertī Eeto.

²³"Baarkit, baa adīmaneek eeta cugguung pōrōvētaa'nya thoo'thiok 'cīg aattīg hī cieeg dēēdē. Nēēthī 'yioko, ma ēdēēnyta hī ngagiita, accamattoothīk nē i'nyiahattu taliitta! Hīnīngītī a'nyaku hatī niig 'baaninit cunuung hēētahujjieen.

²⁴"Nēēthī, pīrnānīt hī ngagiit balliook, hīnīngītī ummuddiaau niig būnnai cunuung ēlēk.

²⁵Pīrnānīt hī ngagiit eet 'cīg a'nyaku 'gēēn 'cī maka 'yioko ho, ooyyu hatī niig magītha. Pīrnānīt hī ngagiit eet 'cīg accamanoothiku 'yioko ho, au hatī arruuennu kōr umwa.

²⁶Pīrnānīt hī ngagiit eet 'cīg athithannuung eeta vēlēk aī adīmannu thoo'thiok 'cīg abūnnaa, baa 'thēk 'gōōl 'cī athithanī maajihā pōrōvētaa'nya baag īn olo'ngiaak niccia.

Mīnnan 'cī ha'nyahēek mīrōk

(Tigiiil Maatteeo 5:38-48;
7:12a)

²⁷"Nēēthī, haduhaakuung ngagiit 'cīg athīknaangu nganīt ko hanneekuung, īmmīnanit mīrōk cugguung. Īdīmanit eet 'cīg aaburreekuung ngagiit jurrung.

²⁸Aggatanit eet 'cīg accīnnuung ngagiit nē alayyiooyyu eet 'cīg adīmannuung ngagiit 'buth.

²⁹Má atabaa'ngi ēētī umwaa mūūcīc, a'nyīk hatabaang 'cī gōlla buúk. Má adiim ūkōōtī ēētī umwaa cērēm cunni hōdētī, a'nyīk hūūhī umwa tarī.

³⁰Ēēl eet 'cīg alayyi nganiita nē má ūūhī ēētī umwaa 'gii cunni, ma hadiimi hōbōdaakiina.

³¹Īdīmatteek 'goonogu thoo'thiok 'cīg occa adiimmu niig īhōōggō hīdīmatteehuung ngagiita.

³²"Má ammīnannu niig eet 'cīg ammīnannuung ngagiit dioo, occa 'thēk 'yioko ainnu īdīmattu authet 'cī abūnnaa? Tananga 'thēccanniooha buúk ammīnan eet 'cīg adīman īhōōggō jurrung.

³³Nē má adīmannu niig eet 'cīg abūnnaa hī ngagiit dioo jurrung, būnnai thī 'yioko 'thēk cunuung ko inoono? Tananga 'thēccanniooha buúk adīman noho.

³⁴Má aa'nyiku niig eet 'cīg agayyu hucuhattaauung 'giimwa, hīnīngītī agayyu ngaatī hatī au adūmanī, occa 'thēk accamanaannuung Nyekuci ngagiita? Aa'nyīk 'thēccanniooha buúk 'gōōnōgī, hīnīngītī aga nēēg aī adūmanneet hatīnī.

³⁵Nēēthī, īmmīnanit mīrōk cugguung nē īdīmatteehu thoo'thiok 'cīg abūnnaa. Nē má aa'nyiku īhōōggō 'giimwa, ma hadiimmu hoboddiaakuung tarī. īnōō 'cī hatī ammūdaannu 'baaninit 'cī maka gērrēēt nē iittu lōhōlī cīg Nyekuc 'cī īllōōan vēlēk.

Hīnīngītī tarbal nēē hī eet 'cīg īn 'thēccanniook hī 'cīg hōllōngaa atalī īnōōnnō buúk.

³⁶Atamaattik 'goonogu hīcī ammaannikuung ngagiit Baangēētī cunuung."

'Gōōl 'cī hēttēēdīkī 'goonogeet thōōth
(Tigiiil Maatteeo 7:1-5)

³⁷Ma nīngaata, irrioonīk Yeesu īhōōggō tarī īnnīk, "Ma hettediku 'goonogu thoo'thiok, hātī hiittiōō hōllōngaa etteedothonothīkuung ngagiit buúk thoo'thioha. Atamaattik 'goonogu, hātī atammaattihoothīk niig buúk.

³⁸Aanytīk 'goonogu 'baaninit nēēthī hatī aa'nyīhoothīhuung ngagiit buúk. Mā adīmannu noho, au hatī ammūdaannu niig buúk 'baaninit 'cī maka gērrēēt, 'cī abatan hī haala 'cīg acīdothonothīk lohod hībbīt hudduutti loota, hīllōōan baa aa'nyiku niig 'goonogu."

³⁹Baa nē uduhaak nēē īhōōggō thōōth 'cī awantoothīk ko īnnīk, "Yioko 'thēk eētī 'cī rubenī occa atī'thīt 'gōōnī 'cī rubenī? Hōllōngaa hinnia occa adhuhoothīk nēēg vēlēk 'woor?

⁴⁰Aitiōō loholeec cī 'thukuulo hōllōngaa īllōōan 'limmannioohit cīnnī. Nēēthī, loholeec 'cī illimanī jurrung, aduhōō hatī nēē hī 'limmannioohit cīnnī thōng.

⁴¹"Inni cīnn tahahaac 'cī mīllī'nyī hebereecaa cī 'gotonoonu nē iittiōō hōllōngaa acini iggooli 'cī aaī hebereecaa cunni ho?

⁴²Occa gōōng anneehi nii 'gotonu, "Gōtōna, īnya hittihaii tahahaac hebereecaa cunni,' nē nēē aitiōō hōllōngaa acini iggooli hebereeca cunni ēmmēn? Nii olo'ngiaahiti, 'tiha nōō iggooli hebereecaa cunni nē thī hatī icinu 'gōōl 'cī attihaanī tahahaac hebereecaa cī 'gotonoonu.

Hēēt 'cī abbiiri
(Tigiiil Maatteeo 7:17-20;
12:34b-35)

⁴³"Aitiōō hēēt 'cī abūnnaa hōllōngaa ūddōngta 'gēēn 'cī abathī nē aitiōō hēēt 'cī abathī hōllōngaa ūddōngōta 'gēēn 'cī abūnnaa.

⁴⁴Agayyi hēēt 'gēēnaa 'cī ūddōngta nēēnī. Aitiōō eeta hōllōngaa adūūca 'mūūnī hēēnī 'cīg īn bīlla, hode hēēn 'cīg abbiiri cīg viinoaak hēēnī 'cīg īn bīlla.

⁴⁵Adīman eeta 'cīg abūnnaa thoo'thiok 'cīg abūnnaa, hīnīngītī būnnai 'cī aaī 'thinneetinii cīggīng nē adīman eeta 'cīg abathī thoo'thiok 'cīg abathī, hīnīngītī bathi 'cī a'nyak nēēg 'thinneetinii cīggīng. Hīnīngītī ētēr'tha thoo'thioha 'cīg aduha ēētī 'gīi 'cī aaī 'thīnītatōō cīnnī."

Tehe'nyioohit 'cī ēggēēnyīth hī 'cī aggiithi
(Tigiiil Maatteeo 7:24-27)

⁴⁶Nīngītī annēēkī Yeesu īhōōggō, “Inni niig utuvvuyyaangu nganītī tīttīhaangu, ‘Makayyioohit, Makayyioohit,’ nē iittiōō hōllōngaa adīmannu thōōth ‘cī haduhaakuung naa ho?

⁴⁷Ī'nya huduhaahuung eet ‘cī aaī hutuno ‘cī occa aku athīhī thoo'thiok cīgannīg nē idticanōōī.

⁴⁸Aaī nēē hī ēētī ‘cī ma ēhēnyīt ‘cieeth, ada nōō ‘lōōhīt huu'thīk jurrung nē ētēhēnya loota biyyiēēnī nē ‘yioko hikia tawanī cī tammu cobbi buúk, hōllōngaa hatī arribanni ‘cieeth cīnnī ho, hīnīngītī ēhēnytī jurrung.

⁴⁹Nēēthī, ēētī ‘cī athīhī thōōth caannī nē hōllōngaa adticanīi, aaī nēē hī ēētī ‘cī ēhēnyta ‘cieeth hōllōngaa ada ‘lōōhīt huu'thīk. Nē ma ikia tawanī cobbiēēnī, arriban hatī ‘cieeth tīho looc hī lōōcī ‘thīī.’

'Luuka 7

Lemiinit cī 'gaalac cī ūūrūta

(Tigiil Maatteeo 8:5-13; Yōaannē 4:43-54)

¹Ma baa ēdēcaak Yeesu ngaatī allimanī eeta, ītīnga ūūk Kapernauma.

²Baa ammūdeek ūūmōōrī dticciannioohiti umwaa ‘cī amīna ‘gaalacī cī ūūrūta gērrēēt hōbōhī daahīthī.

³Ma baa athīhī ‘gaalacī Yeesu nīngāata ho, ikia īthō makayyioook ūgī cīg eet cīg ‘Judeei hōōt hīllallieek Yeesu hikia hēēla dticciannioohit cīnnī ho.

⁴Ma baa ūdōlan nyakangaa'nya tīko Yeesu ho, hīllallieek īttīk, “Adiimmi ‘gaalacī umwaa cī ūūrūta nganiit bītī ūla dticciannioohit cīnnī.

⁵Īlīn nēē eet ‘cī ammīnan looc cīnaac gērrēēt, īthōng hetehenyheheet ‘Cieeth cī Laiitto.’

⁶Nīngītī īngaannī Yeesu nē ookorit hī īhōōggō. Baa hōllōngaa ‘rēēn Yeesu hī ‘cieeth ‘cī īthōōanī ‘gaalacī nyakangaa'nya ho. Baa īthōōa nēē īhōōggō hiita hīttīk Yeesu, “Makayyioohit, ma haccanani ēlē cunni haaga, hīnīngītī ha'ngaaoni naa ngaatī occa aduknaanī nii halang caannī.

⁷Īnōō ‘cī adtuuhanī hōllōngaa hūūppanī ūgaatī huppwaanaki naa dēēdē ho. Nēēthī ‘yioko, duha nuun thōōth hōdēēthōng haaga, hātī hūbūna dticciannioohiti caannī ho.

⁸Hīnīngītī hīnī naa buúk eet ‘cī ha'nyahi makayyioook cīgannīg nē tarī hīna eet ‘cī haggami ūūrūta. Ma haduhaahi icci hanneehi, ‘Bītō,’ adīman ‘thēk hīcī haduhaahi naa ho. Nē ma haduhaahi iccia hanneehi, ‘Ijjia,’ aku ‘thēk hīcī haduhaahi naana. Ma haduhaahi dticciannioohit caannī hidtican dtiic icci, adtican ‘thēk ‘gōōla tīho.’

⁹Ma baa athīhī Yeesu thōōth icci ho, ikia ītīna nēē lemiinit cī eet nicci gērrēēt, nīngītī abbuudi eet ‘cīg baag anū īnōōnnō ho nē ūinnīk, “Haduhaakuunga, naa hūmmūda eet ‘cī a'nyak lemiinit ‘cī aaī hoti tananga īthīraēla.”

¹⁰Ma nīngaata, oboddioothī eeta baag ī'thooyya halangatōō, nīngītī ammūdōōthīkī dticciannioohit tīho ūbūna.

Ūrūgūtha Yeesu loholeec cī ngaatībōyyī

¹¹Ma hīdīikoothong, ītīngaacō Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg, ūt 'taaūnāa 'cī haī Nain. Baa ūökōr nēē hī lothippit cobbi gērrēēt.

¹²Ma baa ūbōktō nēē hī hattūūg cobbi cī 'taaūnōō, irrionganaka hinnia eeta buulenit umwa 'cī adaahī battaali. Baa odoyyīi buuleniti ciee adaahī ho nē ūn ngaannia ngaatībōyyī. Nē baa ūökōr lothippiti cī 'taaūnōō hī ūnōōnnō.

¹³Ma baa adtuuha Yeesu Makayyioohiti ngaatībōyyī tīho ho, atamaatīk ūnōōnnō nē ūnnīk, "Ma halu."

¹⁴Ma ho, ūbīlīt eeta 'cīg irriongan buulenit ko, nīngītī ūkō ahumi Yeesu ūnōōnnō nē othoothīk ūnnīk, "Buulenit, hanneekii tīngā 'jieena."

¹⁵Nīngītī ūngaanī buuleniti aa adaak ko noho cahūkūr haau 'jieena nē i'thianaaī ūthōōth lō'ngōōc. Nīngītī ūbōdēēkī Yeesu ūnōōnnō aattīnnī.

¹⁶Ma nīngaata, ubulan thōōth ciee eet vēlēk 'cīg aattīg nīngaata, nīngītī au adīk'thī Nyekuc gērrēēt aīnnī, "Uppwaannaheet aattī pōrōvētaacī cobbi gērrēēt. Ikia ēla Nyekuci eet cīgīnnīg."

¹⁷Nīngītī ūthanōthōōthīkī nyeemuut cī Yeesu ho 'Judeea hūtūrūūr hī loonyin vēlēk nīngaata.

Yeesu hī Yōaannē Batitta

(Tigiiil Maatteeo 11:1-19)

¹⁸Baa aduhaak Yōaannē nuuyiooha cīgīnnīg thoo'thiok 'cīg adtican Yeesu ho vēlēk. Ma ho, ūtūvvū nēē nuuyiook cīgīnnīg 'ramma,

¹⁹nē ūthō hōōt hijinit Makayyioohit Yeesu hīttīk, "Nganiit baa aī occa hatī akuuni? Hode occa nga hērēēyya eet umwa?"

²⁰Ma baa ūdōlanit nuuyiooha niccieeg Yeesu, uduktaak ūttīk, "Ūthōōanneet ngagīt Yōaannē Batitta hiita hijitti hiittihii, 'Nganiit baa aī occa hatī akuuni? Hode occa nga hērēēyya eet umwa?'

²¹Nē kōr niccia, baa ammūdeek ēēla Yeesu eet 'cīg ūmmōōrī moori'thiook 'cīg mēēlīg, hī 'cīg a'nyak loriēēt 'cīg abathī, hī 'cīg rubettīg vēlēk hūbūttaathō.

²²Nīngītī ēdēcī Yeesu nuuyiook cīg Yōaannē ho annēēkī, "Oboddiooth ūt uduktaak Yōaannē thoo'thiok 'cīg acinnu nē ūthīktu ho. Ūt ūttīk, ūcīttī eeta 'cīg rubettēēgī, ūtōōcō 'cīg ahuuli, ūbūttaathō 'cīg adak helleggeri, ūthīktō 'cīg adītī ūna, ūrūgtā daakiahā nē illimoothīk nyeemuut 'cī abūnnaa eet 'cīg ūn hullaha buúk.

²³Aggatan hatī Nyekuci eet 'cī ēlēmma nganīt, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg hadticani naa ho."

²⁴Ma baa oboddioothī nuyyiooha cīg Yōaannē, i'thianaaī Yeesu ijin lothippit thōōth cī Yōaannē anneek, "Eet baa 'cī aaī hutuno baa õō acinnu niig horrwaa 'cī õdōhōhī kak? Aaī baa nēē hī īhaōōcī aa gōōng uuni uuhan ngōōtī?

²⁵Má aitiōō nē baa oottu icittu neegi? Eet 'cī baa ahimit ceremwa 'cīg īllēēmīthī? Aattīg eeta 'cīg ahimit ceremwa 'cīg īllēēmīth nē irrianit gērrēēt õlōō cī habuuo.

²⁶Nēēthī, ne 'cī baa oyuu acinnu niig ko dēēdē? Pōrōvētaac? Eei dīdī, haduhaakuunga, pōrōvētaac 'cī īllōōan gērrēēt.

²⁷Īnōōnnō ciee baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, " 'Hī' thōōakii hatī naa Nyekuci nganiit 'thooyyiahit caannī

'cī aku akūmaneek 'gōōl cunni.'

²⁸Haduhaakuung dīdī, aitiōō ēētī umwaa 'cī arrita ngaaī cīg irki'nyia iccig 'cī īllōōan Yōaannē tōō. Nēēthī, ēētī 'cī adtuurna habuccieetaa cī Nyekuci, īllōōan nēē Yōaannē."

²⁹Ma baa athīhī eeta vēlēk hī eet 'cīg alūt occoro buúk thōōth cī Yeesu ho, iita elemiit nēēg ngaatī aūlanī thōōth cī Nyekuci, hīnīngītī baa aggameek Yōaannē īhōōggō baattithimo.

³⁰Baa hinnia abūrī Vari'theeī hī 'limmanniook cīg nyattaalak thōōth cī Nyekuci, hīnīngītī baa nga haggameek Yōaannē īhōōggō baattithimo.

³¹Ma ho, õthōōth Yeesu ïi, "Hīthak'theehi occa 'thēk naa eet cīg irki'nyia iccig neegi? Aattīg 'yioko 'thēk nēēg hī nii?

³²Aattīg nēēg hī lohollia aa gōōng urangan ngaatī tūūō nē othoo'thik 'gōōnōgī ïttīk, " 'Hadtaheekuung loboruēēt ï'thōng, nē hōllōngaa arugummu buúk, hebeneekuung tegellwa cīg lōngaanak, nē hōllōngaa aluyyu buúk.'

³³Ēdēta Yōaannē Batitta ēlē 'gēēna hī viinoa, ainnu hinnia 'A'nyak lori 'cī abathī.'

³⁴Ma baa aku Ngeertī Eeto aduhi nē ūhūd viino ho, akanneeku hinnia lōbōlōbēē'thīt hī dūūtīth nē iittihu, 'gōōnī luttiook cīg occoro hī cī 'thēccannioohu.'

³⁵Nēēthī, ētēr'thaa 'gēēnyīthī hī dīdī eetinii 'cīg īlēmī thōōth cīnnī."

Uud ngaa 'cī īin 'thēccannioohit Yeesu

³⁶Ma ho, ūtūvva Vari'theeniti umwaa Yeesu hūūk duhēētta õlōō cīnnī. Nīngītī õkōōī Yeesu hūūk hērēēō dtaabawa.

³⁷Ma baa athīhī ngaa umwaa 'cī baa gōōng ïiin 'thēccannioohit 'taaūnaa tīho aī, aduhi Yeesu 'cieethaa cī Vari'theetto nīngaata ho, a'nyaha ngōōrrō cī udēēttō 'cī a'nyak muyuuk 'cī īmmēdī gērrēēt deera,

³⁸nē ikia ūūk ūbīl ūcī bahuc cīnnī. Ma ho, utulu ūthōng hīdtīlattoothīk tilaalō 'thoo cīg Yeesu nē upuppuucan ūmanī cīgīnnīg nē ūcūūcū 'thoo cīgīnnīg nē udduutlik ngōōrrō.

³⁹Ma baa acīn Vari'theeniti baa avvī Yeesu thōōth icci ho, ummuk 'thīnītatōō ū, "Yioko hī ūētī ciee pōrōvētaac dīdī, occa 'yioko aga ngaatī ūnnī ngaa 'cī ahum ūnōōnnō ho 'thēccannioohit."

⁴⁰Nīngītī annēēkī Yeesu ūnōōnnō, "Thimōōnē, hadiimi haduhaakii thōōth umwa." Nē ūdēc 'Thimōōnē ū, "Duhaahaanī 'limmannioohit."

⁴¹Ma ho, uduhaak Yeesu ūnōōnnō ūnnīk, "Baa aattīg eeta ūgēēgī 'ramma 'cīg acuhana 'rabbēēt hī eet umwa. Acuhana umwaa 'dinaar'nya'miia'nya 'tur nē ucuhana umwaa 'dinaar'nya hēēn 'tur.

⁴²Nēēthī, baa a'nyaman ūhōōggō ngaatī adūmanī, nīngītī ūūnnīkī baattī 'rabbeetu ūhōōggō, hiittiōō hōllōngaa adūmanī. 'Yioko eetinii 'cīg ūn 'ramma ho, eet iina 'cī occa ammīnan baattī 'rabbeetu gērrēēt?"

⁴³Ēdēcī 'Thimōōnē aī, "Hammuhi occa eet baa acuhana 'rabbēēt 'cīg mēēlīg, 'cī occa atalī ūnōōnnō gērrēēt." Nē ūdēc Yeesu ūnnīk, "Ēbēaneehi."

⁴⁴Nīngītī ūūkōthōōthīkī ngaa nicci nē ūnnīk 'Thimōōnē, "Adtuuha nii ngaa icci? Nganīngītī haduknaanī naa ūlō cunni ho, nga a'nyaa maam 'cīg hacūūranī 'thoo. Nēēthī, ūtūūny ngaa ciee 'thoo cīgānnīg tilaalōnī nē upuppuucan ūmaa cīgīnnīg.

⁴⁵Nganīngītī hakuuni, nga 'thaawaa nii nganīita, nēēthī, ūthaawa ngaa cieeni nē nga 'thēk ūthaayya noho.

⁴⁶Nē nga 'duutika ngōōrrō ū ūcaannī, nēēthī, udduutlik ngaa ciee ngōōrrō 'cī a'nyak muyuuk 'cī ūmmēdī gērrēēt 'thōōnī cīgānnīg.

⁴⁷Haduhaakii naa nganiita, atamaattiothoothīk 'thēccanēēta cīgīnnīg 'cīg mēēlīg ko, hīnīngītī mīnnan cīnnī 'cī maka. Ēētī 'cī ūūnnothoothīk 'thēccanēēta 'cīg hidicig haaga, ūtēr'tha nēē buūk mīnnan 'cī hidici."

⁴⁸Nē uduhaak Yeesu ngaa nicci ūnnīk, "Atamaattiothoothīk 'thēccanēēta cugunnēēgī."

⁴⁹Ma athīhī heerinniooha ūgēēgī 'cīg baag arūmī hī ūnōōnnō nīngaata thōōth icci ho, iita othoothito nyaagwaana ūtō, "Eet occa aattī gōōng iina ciee ammaannīk eet 'thēccanēēt ko?"

⁵⁰Nē uduhaak Yeesu ngaa nicci ūnnīk, "Ēēlaii nganiit lemiiniti cunnēēnī. Bīt ūlō'ngōōc."

'Luuka 8

'Limman 'cī awantoothīk thaccioohit

¹Ma urutaa cīnnī, ītīnga Yeesu ūūk illimaneek eet nyeemuut 'cī abūnnaa cī habuccieet cī Nyekuci 'taaūnnioohī hī oloooyyioohī. Baa õökōr nēē hī 'thoooyyiak baag ūn ūmmōtō hī 'ramma,

²hī ngaaī ūgī 'cīg baag iiggia nēē loriēēt 'cīg abathī eleetinii cīggīng nē aa'nyīk hūbūttaathō moori'thioohī cīggīng. Haī ngaaī iccig 'thaarriok Maria 'cī baa haī 'thaar ūgī Madalēēna, 'cī baa iiggia Yeesu loriēēt tūkīramma 'cīg abathī ūllaa cīnnī,

³Yōaanna ngaa cī 'Cuutha, makayyioohit cī halang cī ūrōōdē, hī Thu'thaana hī 'gōōnōgī ūgī. Baa adticanoothīk ngaaī cieeg Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg.

Dtēellēn cīg eet 'cī ūn kattioohit

(Tigil Maatteeo 13:1-9; Maarko 4:1-9)

⁴Ma baa nga alūtī lothippiti 'cī aku 'taaūnnioohī cūūmō cūūmō ngaatī aayyi Yeesu ho, i'thianaaī nēē uduhaak eet 'limman 'cī awantoothīk anneek,

⁵"Baa õkō athacī kattioohiti umwaa hinyomo. Ma baa athac nēē hinyomo, iita ūtattoothoothīk ūgēēgī 'gōōla, nē iita aathito eeta nē uuranit hībaallī.

⁶Baa ūtanothoothīk ūgēēgī ngaatī ūn 'thēhēk nē ma baa ubu'thia, iita adaahito, hīnīngītī akadan cooni.

⁷Ūtanothoothīk hinyomona ūgēēgī bīllanītōō nē itili'thia hōdēī hī bīlla, nīngītī aruhi bīlla ūhōōggō.

⁸Nē baa ūthaattoothoothīk hinyomona ūgēēgī 'thēēmī 'cīg abūnnaa. Ma baa abūtha ho, iita ibbiirito jurrung hīllōōanit baag athacci ūcī ouu tabattī 'miia hōdēī." Ma baa uduha Yeesu thoo'thiok iccig ūlēk, irrioon ū, "A'nyīk eet 'cī a'nyak ūtat hīthīhō!"

Inni hidticanōōī Yeesu dtēellēn ko?

(Tigil Maatteeo 13:10-17; Maarko 4:10-12)

⁹Ma nīngaata, ijinit nuuyiooha Yeesu huduhaak ūhōōggō 'limman 'cī awantoothīk ko.

¹⁰Nīngītī ūdēcī Yeesu ūhōōggō annēēkī, "Baa elemmiakuung ngagii agaac thoo'thiok 'cīg ammi'thi cīg habuccieet cī Nyekuci ūlēk. Nēēthī, hallimani naa eet ūgī thoo'thiohī 'cīg awantoothīk ko, haini hātī, " 'hedee'nyia thōōth baa aduha 'Buuhi cī Nyekuci hī ūdēk baa aī, Tananga acīnī nēēgī, aitiōō hatī hōllōngaa adtuuha, nē tananga mā athīknī, aitiōō hatī hōllōngaa au aga.'

Uduha Yeesu thōōth 'cī awantoothīk ko

(Tigil Maatteeo 13:18-23; Maarko 4:13-20)

¹¹"Aī 'limmanī 'cī awantoothīk ko nēē, ūthak'thoothīk hinyomona 'cīg athacci ho thōōth cī Nyekuci.

¹²Hinyomona 'cīg ūtanothoothīk 'gōōla ho, ūthak'thoothīk eet 'cīg athīhī thōōth cī Nyekuci nē ikia aggama habuui cī loriēēt 'cīg abathī thōōth 'thinneetinii cīggīng, hiittiōō hōllōngaa ūlēmī Nyekuc, hātī heellia.

¹³Nē hinyomona 'cīg ī'thanothoothīk 'thēhēhī ho, īthak'thoothīk eet 'cīg athīhī thōōth cī Nyekuci taliitta nē itiwiillik ūcī deeccwaanu. Ělēmī nēēg Nyekuc 'thaa 'cī huturi haaga, maaku 'tīmmanī ho, ataarriothī thōōth cīnnī.

¹⁴"Nē tarī hinyomona 'cīg ī'thanothoothīk bīllanītōō ho, īthak'thoothīk eet 'cīg athīhī thōōth cī Nyekuci nē ikia atalmaanyan baliiniti ūhōōggō hatarriothī thōōth.

¹⁵Nēēthī, hinyomona 'cīg ī'thanothoothīk 'thēēmī 'cīg abūnnaa ho, īthak'thoothīk eet 'cīg tarbalīg 'cīg ūōrīg 'thinneeti. Eet 'cīg athīhī thōōth nē u'thuutti jurrung hī haala 'cīg alī'tha ī'thōng hibbiirito nē ajatta.

'Loomo 'cī abīlī tērēmēējawa
(Tigil Maarko 4:21-25)

¹⁶"Aitiōō ēētī 'cī attūlleek 'loomo nē aarīk ij{jia} hode tērēmēējawa uruta tōō. Occa 'thēk aarīk hībīl tērēmēējawa, hātī ma aduhun eeta 'cieetōō, ammūdoothīk attūllī.

¹⁷Hīnīngītī aitiōō hatī thōōth 'cī ammi'thi 'cī hōllōngaa aku ammuddiaa tōō. Nē aitiōō thōōth 'cī ammi'thi 'cī hatī hōllōngaa aku agayyi hode a'nyakiaa lothippita tōō.

¹⁸Nēēthī, agaac authet 'cī athīkneennu jurrung. Ēētī 'cī a'nyak 'giimwa, aa'nyīhoothīk hatī 'cī maka, nē ēētī 'cī hi'thihi 'giimwa ūdūt, aggammiaa hatī 'gii 'cī abadtēc 'cī ammuk nēē aī ha'nyahi haau athīnī 'tēl."

'Gōtōōnōgī Yeesu hī aattīnnī
(Tigil Maatteeo 12:46-50; Maarko 3:31-35)

¹⁹Baa au 'gōtōōnōgī Yeesu hī aattīnnī aī hiita hīcītta Yeesu, nēēthī, baa a'nyaman ūhōōggō ngaatī ūdōlanī ūnōōnnō, hīnīngītī baa maka lothippiti.

²⁰Nīngītī aduhaakī eet umwa Yeesu annēēkī, "Aaī nganiit morwahit hī 'gootoonogu battaala, adiim acīnni nganiita."

²¹Ēdēcī hinnia Yeesu ūnōōnnō anneek, "Morwahit hī 'gootoonoga eeta 'cīg athīhī thōōth cī Nyekuci nē idticattōōī."

Abīlī Yeesu ngōōt 'cī uuhan gērrēēt
(Tigil Maatteeo 8:23-27; Maarko 4:35-41)

²²Ma kōr umwa, ūnnīk Yeesu nuuyiook cīgīnnīg, "Habaaktī da būlūc hōōt dhoortaa cī baakitu." Nīngītī ūtōdī haahūl ūōyyī.

²³Ma baa nga ūvvō nēēg haahūla būlūcatōō, ikia ūdūng Yeesu, nīngītī oongiyi. Ma hīdīkkoothong, uuhan ngōōtī umwaa 'cī attiran gērrēēt, hōtōmōōī haahūl hi'thianaaī hiitho maamītōō. Baa abathōthī authetī hī ūhōōggō gērrēēt.

²⁴Nīngītī ūō attiran nēēg Yeesu annēēkī, "Makayyioohit, Makayyioohit, hōbōktī hutududdi!" Ma ho, ūtīngā Yeesu nē egger'nyeek ngōōt hī maam hībīlīt hīlōōcī 'thīlī.

²⁵Ma ho, ijin Yeesu nuyyiook ïnnik, "Aaĩ lemiiniti cunuung ngaana?" Ara hinnia nẽeg abarrit nẽ ubulattí haaga, nïngítí ajinõõnõ nyaagwaana aïnnõ, "Eet tihathini gõõng ciee abillõ ngõõt hõ maam buúk ko?"

Eellia ëëtõ 'cõ a'nyak loriëet 'cõg abathõ

(Tigil Maatteeo 8:28-34; Maarko 5:1-20)

²⁶Ma nïngaata, abaaktothoothõk looc 'cõ haõ 'Gerathenõ looccaa cõ 'Galileea.

²⁷Ma alluuccia Yeesu haahõla ho, au hinnia õmmõtõõ hõ eet 'cõ aku 'taaõna, 'cõ a'nyak lori 'cõ abathõ. Baa eet 'cõ õtõ arriëen irki'nyia 'cõg mõõlõg gõrrõet tõho. Ara ëgõ mõrõ nẽ aala biyyiëenõ cõg eetuk.

²⁸Ma baa adtuuha nẽõ Yeesu ho, awacak gõrrõet hõttõed looc 'thõõnõ cõg Yeesu nẽ õggõrõny ñõ, "Ne 'cõ adiimi nii hõ nganõit ko Yeesu, Ngeertõ Nyekuc 'cõ õllõõan vëlõk? Halayyi baaõ nuun thõng, ma hadõmanna 'buth!"

²⁹Nïngítí õggõrõnyõõ Yeesu lori 'cõ abathõ ho hõtõngeek eet nicci. Nẽ baa gõõng waathinniook vëlõk, ara urwacanõ eet looc haaga. Tananga õcõb eeta 'thoo hõ athõn 'thõõhõ nẽ ebehit thõng buúk, aalla õttõed lorii 'cõ abathõ ho thõõk noho nẽ õuhõ eet ngaatõ õkõ aa'nyõkõ haau õmmõn.

³⁰Ma ho, ijin Yeesu eet nicci ïnnik, "Hainni nganiit nganõ?" Õdõcõ ëëtõ nicciee aõ, "Haïnna Legion." Hïnõngítí baa uduhunit õnõõnnõ loriëeta 'cõg abathõ 'cõg mõõlõõgõ.

³¹Ma nïngaata, alaacõ loriëeta 'cõg abathõ ho Yeesu hiittiõõ hõllõngaa iiggiaeek õhõõggõ 'loohatõõ 'cõ hõllõngaa adtuurnihi.

³²Baa ammõdeek ëgõ tõõnyõ 'cõ 'ngõõhõ'nyannu muuraa lõmõrra nïngaata. Nïngítí alaõ loriëeta 'cõg abathõ ho Yeesu haa'nyõk õhõõggõ hõõt 'ngõõhõ'nyannõtõõ.

³³Ma baa adukna loriëeta 'cõg abathõ õllaa cõ eeto ho, õõt edeccieek 'ngõõhõ'nyannõtõõ. Nïngítí uumurriaanõ 'ngõõhõ'nya tiggooma, nẽ uummurrioorthõk bülõc noho wuum hutuduudi hõõlõcõ 'thõõ.

³⁴Ma acõn tõhayyiooha cõg 'ngõõhõ'nyannu thõõth icci ho, ivvirit hõdõkoothong hõõt huduktaak eet 'taaõnatõõ hõ olooyyioohõ.

³⁵Nïngítí õõ acõnõ eeta. Ma baa ammõdoorthõk nẽeg Yeesu ho, adtuuha hinnia eet aa aduknaanõ loriëeta 'cõg abathõ ho iccioloongan loota 'thõõnõ cõginnõ, itihimi õbõna, nïngítí itieelini eeta gõrrõet.

³⁶Ma nïngaata, õõt uduktaak eeta 'cõg adtuuha thõõth icci ho 'gõõnõgõ, 'gõõl 'cõ eellianõ ëëtõ 'cõ a'nyak loriëet 'cõg abathõ ho.

³⁷Nïngítí aduhaakõ eeta cõg 'Gerathenõ Yeesu hõtõngeek looc cõnõng, hïnõngítí baa ikia aggam õhõõggõ tõõl'thõõt cobbi gõrrõet. Nïngítí õtõdõ Yeesu haahõl õkõõõ.

³⁸Baa ala ëëtõ 'cõ adukna loriëeta 'cõg abathõ ho Yeesu hookorit hõdõõ, nẽõthõ hinnia, baa aduhaak Yeesu õnõõnnõ anneek,

³⁹“Bodooth ūcī olu nē ūūk uduhaahu eet thōōth 'cī īdīmaneehi Nyekuci ho.” Nīngītī ūkōōtī nē ūūk uduhaak eet 'taaūna thōōth 'cī adīmaneek Yeesu ūnōōnnō ho.

Būhēēc 'cī adaahī hī ngaa 'cī ūmmōōrī
(Tigil Maatteeo 9:18-26; Maarko 5:21-43)

⁴⁰Ma baa ūbōda Yeesu, ammūdeek hinnia lothippit umwa ērē ūnōōnnō, hīnīngītī baa aga nēēg ngaatī akuuni Yeesu.

⁴¹Ma nīngaata, ikia ēttēēd ēētī umwaa 'cī haī 'Jairo looc 'thōōnī cīg Yeesu nē ūlaleek ūnōōnnō hūūk ūlōō cīnnī. Baa ūn 'Jairo makayyioohit cī 'Cieeth cī Laiitto.

⁴²Baa adīman nēē hoti, hīnīngītī ūbōhī adaak loholeec cīnnī 'cī ngayyi 'cī ūn irki'nyia ūmmōtō hī 'ramma. Loholeec cīnnī 'cī ngayyi dioo tīho. Ma baa nga ūvvō Yeesu 'gōōla, baa atūllūngōōnī lothippiti ūnōōnnō hīcī aī haatho'tha 'thōōnī.

⁴³Nē tarī, baa ammūdeek aaī ngaa umwaa lothippitatōō 'cī arik ēlē irki'nyia ūmmōtō hī 'ramma hōllōngaa abīlī ūdūt, hīnīngītī baa aitiōō ēētī 'cī ēēla ūnōōnnō tōō.

⁴⁴Nīngītī anīhōōthīkī ngaa nicciee Yeesu ūcī bahuuco lothippitatōō nē uhum cērēm cīnnī. Ma nīngaata noho, ūhōdī terrei cī ēlē cīnnī ho noho 'lēm.

⁴⁵Ma ho, ijino Yeesu ū, “Nganī 'cī ahumma nganīt ko?” Ma baa ūppēhan eeta vēlēk ko, ēdēc Pēētūrū ūnnīk, “Makayyioohit, 'maa tarī atullungoonni lothippiti nganiit gērrēēt nē ūrrīdattii thōng buúk.”

⁴⁶Ēdēcī Yeesu aī “Uhuma 'thēk hatī ēētī umwaanī, hīnīngītī hathīknoothi ngaatī ūūhī 'tirriani umwaa ūllaa caannī battala.”

⁴⁷Ma baa aga ngaa ciee aī happulannia hatī ho, ikia aggam barriti ūcī noho, nīngītī aku ēttēēdī looc 'thōōnī cīg Yeesu, hēbērēēnnī cīg eet vēlēk nē ēddēēba thōōth 'cī ahumi nēē cērēm cī Yeesu ho. Nīngītī aduhaakī eet 'gōōl 'cī aku abūnnayyī nēē 'thaa tīho noho ho.

⁴⁸Ma ho, uduhaak Yeesu ūnōōnnō ūnnīk, “Loholeec caannī, aa'nyi nganiit lemiiniti cunni būna. Tīngā bīt lō'ngōōc.”

⁴⁹Ma baa nga ūthōōth Yeesu, ikia uppwaanna eet umwaa 'cī aku aduhaak 'Jairo makayyioohit cī 'Cieeth cī Laiitto anneek, “Iittiōō loholeec tōō ēlē, ma nga haccanani 'limmannioohit.”

⁵⁰Ma athīhī Yeesu thōōth icci ho, uduhaak 'Jairo maa'nyī loholeeco ūnnīk, “Ma hommo'thi, 'nyaak lemiinit, hātī hūbūna loholeeca.”

⁵¹Ma uppwaanni Yeesu ūlōō cī 'Jairo ho, ūūk ētēdēyēēhī eet ngaatī adukni 'cieetōō nē ēlēmaahī Pēētūrū, hī Yōaannē hī 'Jeemith dioo hī maa'nyī loholeeco hī aattīnnī.

⁵²Ma baa okoleek eeta luulu nīngaata ho, ikia irrioonīk Yeesu ūhōōggō ūnnīk, “Ma haluyyu, nga hadaak loholeeca, ūhōda ū'nyaaha haaga.”

⁵³Arannī hinnia eeta Yeesu thōng, hīnīngītī baa agaacō nēēg ngaatī adaahī loholeec ēlēk.

⁵⁴Ma ho, aggam Yeesu loholeec a'thiit nē ūnnīk, "Loholeec caannī ho, tīnga!"

⁵⁵Ma nīngaata, ūbōda lorii cī loholeeco, nīngītī arūgnaanī haau 'jieena. Nē uduhaak Yeesu eet haanytīk 'gimwa hadak.

⁵⁶Baa anyamūtana thōōth ciee 'thīnīt cī maa'nyī loholeeco hī cī aattīnnī gērrēēt. Nīngītī irrioonīkī Yeesu ūhōōggō hiittiōō hōllōngaa appulanaak eet umwa thōōth icci ūdūt.

'Luuka 9

ī'thō Yeesu 'thooyyiak ūmmōtō hī 'ramma

(Tigiiil Maatteeo 10:5-15; Maarko 6:7-13)

¹Ma baa ūtūvva Yeesu 'thooyyiak 'cīg ūn ūmmōtō hī 'ramma ho hiita ngaatī hōdēēthōng, ikia aa'nyīk ūhōōggō 'tirrian hī makaa'thīt cī iiggiaī loriēēt 'cīg abathī vēlēk heelliaī eet moori'thioohī,

²nē ī'thō ūhōōggō hōōt hillimatteek eet thōōth cī habuccieet cī Nyekuci nē aanytīk 'cīg ūmmōōrī hūbūttaathō.

³Nīngītī aduhaakī ūhōōggō annēēkī, "Oōt haaga. Ma ha'nyahi eet umwaa hībahīt hode locoburo hode 'gēēn hode 'rabbēēta hode ceremwa.

⁴Ma uduhuttu halang umwa, aallattia nīngaata ī'thōng ūtūngteek 'taaūn tīho.

⁵Nē má aburruung eeta ngaamwaanī, utuddungteek tuduhaac cī 'thoo cugguung nīngaata, hatī ūtūngteehu 'taaūn tīho, hātī hī terethiinit 'cī utuburru niig ūhōōggō."

⁶Nīngītī ī'ngaannī 'thooyyaha ūōō oloooyyiohī vēlēk nē illimanit nyeemuut 'cī abūnnaa nē aanytīk eet hūbūttaathō moori'thioohī lōkōrēēt vēlēk.

Ūmmōthī ūrōōdē

(Tigiiil Maatteeo 14:1-12; Maarko 6:14-29)

⁷Ma baa athīhī ūrōōdē habuui thoo'thiok iccig vēlēk ko, ikia ūmmōthī nēē gērrēēt, hīnīngītī baa aī eeta ūgēēgī, ūrūga Yōaannē daahītha,

⁸nē tarī ūtō ūgēēgī ūbōda Eliijja nē ūtō ūgēēgī ūrūga pōrōvētaacī umwaa 'cī baa baarkit.

⁹Baa ūthōōth ūrōōdē aī, "Baa huruha naa Yōaannē ēlēk nē nganī ciee nga hathihi naa aī, adīman thoo'thiok 'cīg aattīg hoti ho?" Nīngītī adiim acīnī nēē Yeesu.

Aa'nyīk Yeesu eet aalib'nya 'tur 'gēēn

(Tigiiil Maatteeo 14:13-21; Maarko 6:30-44; Yōaannē 6:1-14)

¹⁰Ma baa oboddia 'thooyyaha, iita uduktaak Yeesu dtiicanī 'cīg baag adīman nēēg ko. Nīngītī ūkōōī nēē ūhōōggō ūtīcī 'taaūn cī Be'thaida.

¹¹Au hinnia aga eeta thõõth icci, nõngitõ anüü õnõõnnõ. Nõ atal Yeesu õhõõggõ ngaatõ auuni nõ illimaneek õhõõggõ thõõth cõ habuccieet cõ Nyekuci nõ aa'nyik 'cig õmmõõrõ hõbüttaathõ.

¹²Ma baa iggiingi kõrra, iita 'thooyyiaha õttik Yeesu, "Duhaak eet hõõt hummuddia 'gõen olooyyioohõ 'cig obokii hõ nõngitõ ooginni, hõnõngitõ haattõ naag ngaatõ aitiõõnnõ 'gii võlõk tõõ."

¹³Edõcõ hinnia Yeesu anneek, "Aanytik niig õhõõggõ 'giimwa hadahit." Edõcõ nõõg Yeesu anneek, "Ha'nyaka naag õbünõõt 'tur hõ ulugo 'ramma haaga, occa thi mõõ nõõ hõõ hõõtanna 'gõen cõ eet iccig võlõk."

¹⁴Baa õõppan eeta 'cig maacig dioo õin aalib'nya 'tur nõngaata. Nõngitõ annõõkõ Yeesu nuyyiook cõginnõ, "Aanytik eet haauto loota hõitõ hõõt 'tur, hõõt 'tur."

¹⁵Nõngitõ adõmanõ 'thooyyiaha buúk hõcõ aduha nõõ ho.

¹⁶Ma ho, ittiha Yeesu õbünõõt 'cig õin 'tur hõ ulugo 'cig õin 'ramma ho nõ õcõnõõthõ hõõtkujjieen nõ alaõõtõ nõ õngõra. Nõngitõ aa'nyikõ nuyyiook he'ngerrieek lothippit.

¹⁷Aduk eeta 'gõen tõho õthõng hõõppattõ nõõg võlõk, huluttia 'thooyyiaha thuruthur 'cig õõppan lohoddwa õmmõõtõ hõ 'ramma.

Uppulana Põõstõrõ Yeesu

(Tigil Maatteeo 16:13-19; Maarko 8:27-29)

¹⁸Kõr umwa, baa õkõ Yeesu õicõ burki nõ õük alaõ. Ma nõngaata, iita ummuddiaak nuyyiooha cõginnõ õnõõnnõ, nõngitõ ajini nõõ õhõõggõ annõõkõ, "Aõ nõõ 'thõõ eeta dõõdõ nganõ naa?"

¹⁹Edõcõ nõõg anneek, "Aõ eeta õgõõgõ õin nii Yõaannõ Batitta, nõ õitõ õgõõgõ õin nii Eelija nõ tarõ õitõ õgõõgõ, iini moho nii põrõvõetaac umwa cõ baarkit 'cõ õrõga thõng."

²⁰Nõngitõ ajini Yeesu õhõõggõ tarõ annõõkõ, "Ma niig ainnu nganõ naa?" Edõcõ Põõstõrõ aõ, "Õin nii Krõstõ 'cõ õthõõa Nyekuci."

²¹Ma ho, itilo Yeesu õhõõggõ hiittiõõ hõllõngaa õõ aduhaak eet umwa thõõth icci õdõt.

Õthõõth Yeesu daahõth cõnnõ

(Tigil Maatteeo 16:20-28; Maarko 8:30-9:1)

²²Ma nõngaata, uduhaak Yeesu nuyyiook õinnik, "Accananni hatõ Ngeertõ Eeto õthõng nõ õtõbürõt makayyiooha cõg eetuk hõ makayyiook cõg paadõr'nyaannu, hõ 'limmanniook cõg nyattaalak nõ hatõ uruhi. Ma urutaa cõ waathinniook iyyio, arõgna hatõ nõõ daahõtha."

²³Ma ho, uduhaak õhõõggõ võlõk õnnik, "Eestõ 'cõ adiim anüyya nganõita, a'nyik hõlõmana õlõ cõnnõ nõ irriongan hurucce cõnnõ nõ õnõuaanõ.

24 Eētī 'cī adiim a'thūunnī rūgēt cīnnī, adhuheek hatī tuu, nēēthī, eētī 'cī adhuheek rūgēt cīnnī tuu, hīnīngītī nganīta, eēla hatī nēē rūgēt cīnnī.

25 Ne 'yioko 'thēk 'cī occa ammūda eētī hī 'cī aa'nyīhōōthīkī īnōōnnō lōōcī nicciee vēlēk nē udhuheek rūgēt cīnnī tuu?

26 Nē má abūrī eētī umwaa ngaatī ēlēmma nganītī hī thōōth caannī, abūrī hatī Ngeertī Eeto buúk ngaatī ēlēmmī īnōōnnō, hatī ikia nēē bulēēttaa cīnnī, hī īicī Maacōnī, hī īicī aajilēēt 'cīg īllēēmīthī.

27 Haduhaakuung dīdī, aattīg eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cunuung 'cīg hatī arūgī īthōng hīcīnīt habuccieet cī Nyekuci."

Tūhūēēnīt cī ēlē cī Yeesu

(Tigiiil Maatteeo 17:1-8; Maarko 9:2-8)

28 Ma urutaa cī waathinniook turkiyyio, ūtūvvū nēē Pēētūrū, hī Yōaannē, hī 'Jeemith nē ūuhī īhōōggō muuraa umwaanī īicī ūō alaiini.

29 Ma baa nga alayyi nēēnī, ūtūhūrī muum cīnnī hī ceremwa hattaalito hītō ūōppēr.

30 Ma hīdīkoothong, uppwaatta Mūū'tha hī Eliijja

31 bulēēttaa 'cī īllēēmīth gērrēēt, hiita hothoo'thio hī Yeesu. Baa atuhan nēēg thōōth cī 'gōōl 'cī hatī ūkō adaaknī Yeesu 'Jeru'thalēma hī baa adukiaa.

32 Ammūdeek hinnia thōōth cīee aggamta Pēētūrū hī 'gōōnōgī ū'nyaaha. Ma baa acīnī ho, adtuuha hinnia bulēēnīt cī Yeesu nē ūcīnīt eet 'ramma abīlī hōdēētī hī īnōōnnō.

33 Ma baa ūngaathī Mūū'tha hī Eliijja ūō ho, othoothīk Pēētūrū Yeesu īnnīk, "Makayyioohit, īllēēmīth ngaatī haattiyyi ngaati gērrēēt, hētēhēnyta da 'cieethi iyyio, cunni hōdēētī, cī Mūū'tha hōdēētī nē ū cī Eliijja." Baa hōllōngaa aga Pēētūrū thōōth 'cī aduha ho.

34 Ma baa nga ūthōōth Pēētūrū, uppwaanna diith umwaa nē ūmmūt īhōōggō, nīngītī itieelini 'thoooyyaha gērrēēt.

35 Ma ho, ūthōōtha mōlōōhī umwaa diithatōō ū, "Loholeec caannī 'cī hēbēra cieeni, ūthīhīt īnōōnnō."

36 Ma baa ūthōōth mōlōōhī ēlēk, iita ūcīnīt 'thoooyyaha Yeesu aau ūmmēn. Nīngītī au ammi'thēēnī nēēg thōōth icci korriook nicciag ūthōng irki'nyia ūgī.

Ēēla Yeesu buulenit

(Tigiiil Maatteeo 17:14-18; Maarko 9:14-27)

37 Ma loohoth cīnnī, ulluuccia Yeesu hī 'thoooyyiak cīgīnnīg muuraa nē iita ommottio hī lothippit cobbi gērrēēt unaahatōō.

38 Ma ninggaata noho, õthõõthak eet umwaa Yeesu lothippitatõõ ñnnik, "Limmannioohit, õlaahaa baañ nuun loholeec caannõ 'cī odoyyii ho.

39 Loholeec 'cī accananeeka lorii 'cī abathī, ara õttēedī looc hēvēvvēr õthõng huduu õtūgī. Hõllõngaa alahaneek buúk nē i'nyiathanaaha loholeec gērrēet.

40 Baa hala nuyyiook cugunnig hitiggiaacõ, aitiõõ hinnia hõllõngaa ûulü õdüt."

41 Nõngitõ annõõkõ Yeesu õhõõggõ, "Illoorru niig eeta cīg irki'nyia iccig ko gērrēet nē nga aitioonnuung lemiiniti tõõ. Adiimmu niig hõrõmtõ naag hī ngagiit õthõng hatõngaan? 'Nyaha daho loholeec cunni ho ngaati õlē."

42 Tananga baa nga õkõ buuleniti ñicī aayyi Yeesu, ara õttēedī lorii 'cī abathī ho õnõõnnõ looc noho 'lir hēvēvvēr. Ma ho, egger'nyeek Yeesu lori 'cī abathī ho, hõbõna buuleniti ñicī noho. Ma ninggaata, õbõdõehī Yeesu loholeec maa'nyi.

43 Nõngitõ abulanõ 'tirriani 'cī Nyekuci ho eet gērrēet.

Êppõeda Yeesu daahith cinni tarī

(Tigil Maatteeo 17:22-23; Maarko 9:30-32)

Ma baa nga abulan eet 'lõemithī cī thõõth 'cī adtican Yeesu ho, ñnnik nēõ nuyyiook cīgnīng,

44 "Ithihit thõõth 'cī hõppõedahuung naa ho jurrun. Õhõppõõcanoothik hati Ngeertõ Eeto athinõ cīg eetuk."

45 Baa hinnia aitiõõ hõllõngaa aga nēõg thõõth 'cī õthõõth Yeesu ho, hõnõngitõ baa ammi'thi hī õhõõggõ hiittiõõ hõllõngaa aga. Nē tarī, baa itieelli nēõg ngaatõ ajini õnõõnnõ.

Nganõ hati 'cī maka?

(Tigil Maatteeo 18:1-5; Maarko 9:33-37)

46 Ma kõr umwa, õppõhattõõ 'thooyyiaha cīg Yeesu thõõth 'cī aõ, nganõ occa hati 'cī maka hõrggõenaa cīnīng.

47 Baa aga Yeesu muhõenit cīnīng ko. Nõngitõ attihaanõ loholeec 'cī hidici nē aa'nyiõ hõbil ojoonu hī õnõõnnõ.

48 Nē irrioonik õhõõggõ ñnnik, "Eetõ 'cī õlēmõ ngatõ arõmõenõ hī loholeec icci õlõõ cīnni taliitta 'thaarõ cīgannõ, õlēmma nganõita nē eetõ 'cī õlēmma nganõita, õlēmõ eet baa õthõõanna nganõit buúk. Eetõ 'cī hidici gērrēet hõrggõenaa cunuung vēlēk, õnõõnnõ 'cī maka gērrēet."

Eet cīnaac nganõ?

(Tigil Maarko 9:38-40)

49 Ma ho, ñnnik Yõaannõ Yeesu, "Makayyioohit baa hacõnna eet umwa iiggia loriõet 'cīg abathī 'thaarõ cugunnig, nē hõttõha occa abõllõ dtiic cīnni ho, hõnõngitõ hõllõngaa ñin nēõ eet cīnaac."

50 Ëdëcī hinnia Yeesu anneek, "Ma habillu, hïnïngïtī ëëtī 'cī hõllõngaa aaburreekeet ngagïita, ïñ eet cïnaac."

Ütübürít eeta Yeesu Thamaria

51 Ma baa õbõhī kõrra 'cī odongiini Yeesu õkõõī hëëtahujjieen, ikia ïrïnyanoothïk nẽē ngaatī õkõõī 'Jeru'thalëma.

52 Nïngïtī ï' thõõī eet ügī hutuwattī hõõt õlõõ umwaanī looccaa cī Thamaria, hâtī hõõt hükümmattéehī ïnõõnnõ 'gii vëlëk.

53 Nëëthī hinnia, baa abûrī eeta cïg õlõ tîho Yeesu, hïnïngïtī baa aku edecek nẽē ïicī 'Jeru'thalëmī.

54 Ma baa adtuuha nuyyiooha, 'Jeemithi hî Yôaannë thõõth 'cī aañ hoti ho, õõt ijinit Yeesu ïttik, "Makayyioohit, adiimmeet nii ngagït hutuvvuyyaawa 'gwoo hëëtahujjieen hî baa Elijja, hikia hütüüth eet iccig?"

55 Abbuudi hinnia Yeesu nẽ eggerenyek ïhõõggõ,

56 nïngïtī õõt õlõõ 'cī 'rïng.

Kõmïith 'cī hanüi Yeesu

(Tigil Maatteeo 8:19-22)

57 Ma baa nga ëdëcī nẽēg 'gõõla, ïnnik eet umwaa Yeesu, "Hanuyyii hatī naa nganiit loonyini vëlëk ïcīg õkõõī."

58 Ëdëcī hinnia Yeesu ïnõõnnõ anneek, "A'nyak irrieerrwaana tabannwa 'cïg ooginni nẽ a'nyak hîbaallî buúk 'cieethi cïggïng, nëëthî, aitiõõ Ngeertî Eeto nïngïtī aruhaanī õõ haaga tõõ."

59 Ma ho, õbõk Yeesu eet umwa nïngaata noho nẽ ïnnik, "Ijjia nüaanī." Ëdëcī hinnia ëëtī tîho aî, "Makayyioohit, a'nyaa nõõ hûük hûmmût nyakangaan nẽ hõbôda."

60 Ëdëcī Yeesu ïnõõnnõ anneek, "A'nyïk daakiak hûmmûtít daakiak nyaagwaana. Bñt nẽē nii 'limmaneek eet nyeemuut cī habuccieet cī Nyekuci."

61 Ma nïngaata, ëdëca ëëtī umwaa tarî ï, "Makayyioohit, hanuyyii nẽë' thêk hatî naa buúk nganiita, ïnya nõõ hûük huduhaak eet cïg halang caannî."

62 Ëdëcī hinnia Yeesu ïnõõnnõ anneek, "Aitiõõ eet 'cī aggam hõllaac cī ta'ngõõ nẽ ubbuudõthî looc uruta, hõllõngaa ûppan ngaatî occa adticanini habuccieetaa cī Nyekuci."

'Luuka 10

ï' thõ Yeesu nuyyiook hëën tükïramma hî 'ramma

1 Ma urutaa cïnnî, ëbëra Yeesu Makayyioohiti nuyyiook hëën tükïramma hî 'ramma tarî nẽ ï' thõ hî 'ramma hî 'ramma, hutuwattī hõõt 'taaünnioohî hî 'goolliohî vëlëk ïcīg hatî õkõõī nẽenî.

²Baa iloot nēē īhōõggō anneek, “Ibbiir mana cobbi gērrēēt nē hīdīcīg hinnia janniooha. Alaac Makayyioohit baattī manu hī'thōōa janniook ūgī.

³Ītīngaac õõtō. Nēēthī, agayyiooth ngaatī hī'thooikuung 'yioko naa ngagiit ngaatī abathī, hī a'tha 'cīg a'ngīdoothīk ngaatī abbī'thēēnī huduumwaana.

⁴Nēēthī, ma ha'nyaku 'rabbēēt, hode locoburo hode caawa nēē haaga. Nē ma hī'thaayyu eet umwa 'gōõla ūdūt.

⁵“Ma aduhunnu halang cī eet umwa, aggatanit nōõ ūttīk, ‘A'nyīk ganōn haau halangatōõ ūcī.’

⁶Nē má aaī ūētī 'cī abūnnaa halangatōõ tīho, aggatan hatī laiiniti cunuung cī būnnaiitto ho īnōõnnō. Má aitiõõ, ūbōda hatī 'gattanī cunuung ko hī ngagiita.

⁷Aallattia halangatōõ tīho, ma hovvooyyu 'jieena ūdūt. Adahit 'gēēn 'cī aa'nyuung eeta cīg halang tīho, hīnīngītī ūūppan ūētī 'cī idticanōõ ngaatī adūmaniini.

⁸“Taaūnnaa ūcī ūõ aduhunnu nē ūlēmtuung eeta, adahit 'gēēn 'cī aa'nyuung nēēgī.

⁹Ōõt 'thēk aanytīk eet vēlēk 'cīg ūmmōõrī hūbūttaathō, nē uduktaahu iittihu, ‘Aau habuccieet cī Nyekuci ojoonu.’

¹⁰Nēēthī, 'taaūnnaa ūcī ooyyu nē utuburruung eeta, ūõt 'goolliohī cīggīng nē iittihu,

¹¹Īnya hutuddungteeha tuduhaac cī 'taaūn cunuung 'cī aaī 'thōõnī cīggaang ko loota, hī terethiinit 'cī adulothoothikuung bolloohiniti. Nēēthī, agaac jurrung ngaatī aavvi habuccieet cī Nyekuci ojoonu.’

¹²Haduhaakuunga, mēēttīg hatī eeta cīg 'Thōõdōmī kōr 'cī ūttēēdīkī Nyekuci eet vēlēk thōõth, hīllōõan eet cīg 'taaūn tīho.”

'Taaūnniook 'cīg abūrī thōõth cī Nyekuci

(Tigiiil Maatteeo 11:20-24)

¹³Ma ho, ūthōõth Yeesu ū, “Pūrnānīt hī ngagiit eet cīg Korathini hī cīg Be'thaida! Hīnīngītī 'yioko baa hī 'cī adīmaniini thoo'thioha 'cīg ūnaat eeta looccaa cunuung ko, hī 'cī baa adīmaniini 'taaūnnioohī ūcī 'Tire hī 'Thidōõnē, occa baa ūtūngteek eeta cīg 'Tire hī 'Thidōõnē 'thēccanēēt cīggīng baa hūnūük 'rīng. Occa 'yioko baa ahimit ceremwa cīg ulwaanak nē aauto hatī'theeta.

¹⁴Nēēthī, mēēttīg hatī eeta cīg 'Tire hī ūcī 'Thidōõnē kōr 'cī ūttēēdōthōõthīkī eet thoo'thioha hīllōõattuung ngagiita.

¹⁵Nē niig Kapernaumī, ammuku mōnō niig ainnu, okooyyuung hatī Nyekuci ngagiit hēētahujjieen thōng? Adhuhoothīku hatī niig looccaa cī daakiahu!”

¹⁶Ma ho, uduhaak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg ūnnīk, “Ēētī 'cī athiknuung ngagiita, athīkna nganīt buúk. Nē ūētī 'cī aburruung ngagiita, abūrra nganīt buúk. Nē ūētī 'cī abūrra nganīta, abūrī eet baa ūthōõanna nganīt buúk.”

Oboddia nuyyiooha

17 Ma baa oboddia nuyyiooha baag ïn hëen tükïramma hï 'ramma, baa atalla nëëg 'jieena gërrëët, nïngïtï au aduhaakï Yeesu annëëkï, "Makayyioohit, ïthïkteet aattï loriëëta 'cïg abathï buúk 'thaarïi cugunnig!"

18 Ëdëcï Yeesu ïhõõggõ anneek, "Baa 'thëk hacini naa buúk ngaatï adhukiaanï 'Thïttaanï hëëtahujjieen hï tammu 'cï ammadï thõng."

19 Haa'nyuung naa ngagiit 'tirriani 'cï õõ õrõrrõõcannu hûkaa'nya hï nyadokorroo'nya ëlëk, hï 'tirrian 'cï ïllõõannu mîrõk në aitiõõ 'thëk hatï 'gii 'cï adakuung tõõ.

20 Ma thï hinnia hatallu, hïnïngïtï ïthïktuung loriëëta 'cïg abathï. Atalit hïnïngïtï eteheeddi 'thaara cugguung hëëtahujjieen."

Accamanoothïk Yeesu

(Tigil Maathee 11:25-27;
13:16-17)

21 Ma nïngaata, aa'nyïk Lorii 'cï Ëllëemïth Yeesu haccamanoothïk gërrëët, nïngïtï õthõõthï Yeesu aïnnï, "Hatallii naa nganiit gërrëët Baaba, Makayyioohit cï hëëtkujjieen hï cï lootu, ngaatï ammi'thëëkï thoo'thiok iccig eet 'cïg ëggëenyïth hï 'cïg illimattï në eteretheehu lõhõlï 'cïg hidicig hï eet 'cïg nga hillimattï. Ee Baaba, baa 'thëk 'gii 'cï accamanaa nii cieeni."

22 "Baa aa'nya nganïit Baaba caannï hëlëggï vëlëk. Aitiõõ ëëtï 'cï aga Ngeerïnï tõõ, Maa'nyï dioo 'cï aga. Në tarï, aitiõõ ëëtï 'cï aga Maa'nyï tõõ, Ngeerïnï dioo hï eet 'cïg ëbëra Ngeerïnëënï 'cïg aga ïnõõnnõ."

23 Ma ho, ïgõrïthaak nuyyiook ngadiiha ïnnik, "Aggatatteeu niig ngaatï aa'nyuung Nyekuci ïcïnït thoo'thiok 'cïg acinnu niig 'yioko ho.

24 Haduhaakuung dïdï, baa mëëlïg habuëëta hï põrõvëtaa'nya 'cïg baag adiim acïn hëlëggï 'cïg 'yioko acinnu niig ko, nëëthï hinnia, nga hïcïnït ûdüt. Hode nëë ngaatï athïknï thoo'thiok 'cïg 'yioko athiknu niig ko në nga hïthihit ûdüt."

'Limman 'cï awantoothïk Thamaritaanoc 'cï abünnaa

25 Baa aku ajin ëëtï umwaa 'cï aga nyattal cï Müü'tha gërrëët Yeesu anneek, "Limmannoohit, ne occa 'thëk 'cï occa hadïmani naa, hátï haa'nya Nyekuci hûrûg ûdüt?"

26 Ëdëcï Yeesu ïnõõnnõ anneek, "Ne 'cï eheeddi nyattaala? Në ma agili nii aï ne?"

27 Ëdëcï ëëtï nicciee buúk aï, " 'Mïnnan Nyekuc Makayyioohit cunni 'thïnïtaa cunni vëlëk, hï loriiaa cunni vëlëk hï 'tirriaanaa cunni vëlëk hï muhëëttaa cunni vëlëk.' Në ï, 'Mïnnan eet 'cï aaronnu haau hïcï ammïnani ëlë cunni.' "

28 Nïngïtï annëëkï Yeesu ïnõõnnõ, "Ëbëaneehi. Bïit thï 'thëk dïman hïcï aduha nii hataa, nëëthï hatï urugu."

²⁹Baa adiim õtēr'tha õetõi nicciee ngaatõ õnni nõõ eet 'cī aga nyattal gērrēet, nīngitõ ajini nõõ Yeesu tarõ annēekõ, "Eet iina 'cī haaronna ho?"

³⁰Ma ho, õdtēbanaak Yeesu õnõõnnõ dtēellõ õgõ anneek, "Baa aaõ eet umwaa 'cī allüücī kõr umwa 'Jeru'thalēma õkõ õicī 'Jeriko. Ma 'gõõla, ommottio hī igorriaak. Ma nīngaata, uukito igorriaaha õnõõnnõ hataawaal nõ uppuruccia ceremwa, nīngitõ õunnikõ nīngaata.

³¹Ammūdeek baa aaõ paadõrõ umwaa 'cī õdēcī 'gõõl tīho buúk. Ma adtuuha eet nicci ho, awanõt hinnia ayõyying õkõ ngadiha, nīngitõ õdēcēekõ.

³²Ma nīngaata, ikia õetõi umwaa cī hattõõg cī 'Leevi 'cī gõõng adticanni 'Cieethaa cī Nyekuci. Õkõ acīn nõõ buúk eet nicci loota noho, nīngitõ õdēcēekõ.

³³"Nõõthi urutaa cīnni, uppwaanna Thamaritaanõcī umwaa nīngaata. Ma adtuuha eet nicci awaalõth loota ho, aarria õnõõnnõ 'thõnõt nõ atamaatõk eet nicci.

³⁴Nīngitõ õunyõ ngatubõ cīgõnnõ nõ uduutlik ngõõrrõ hī viino nõ õmõmmõõran jurrung. Ma nīngaata, odongeek thigiiraa cīnni nõ õcõõd õuk atan 'taauna 'cieethaa cī heerinnioohu.

³⁵Ma loohoth cīnni, ittiha 'dinaar'nya 'ramma, nõ aa'nyõk baattõ 'cieethu nõ uduhaak õnnik, 'Tananeehaa nõõ eet icci, ma hõbõda, hakuu hatõ hadõmannii 'rabbõõt vëlõk 'cīg atanõnõ õnõõnnõ ho.'

³⁶Nīngitõ ajini Yeesu eet 'cī aga nyattal gērrēet ko annēekõ, "Ma ammuhi nii nganõ eetinii 'cīg õnn iyyio ho, 'cī abak'thõõ hī eet 'cī uuk igorriaaha ho?"

³⁷Õdēcī nõõ aõ, "Eet mõõ 'thõk 'cī ammaannik õnõõnnõ ho." Nõ uhutuuraneek Yeesu õnnik, "Bõit thõ dõman nii buúk hī 'yioko hataa."

Eheronoothõk Yeesu Maarta hī Maria

³⁸Ma baa õngathõ Yeesu hī nuuyiook cīgõnnõ ko, õuk uppwaanõ õlõõ 'cī aayyi ngaa 'cī haõ Maarta. Nõ õtõvvõ ngaa nicciee õnõõnnõ õuhõ halangatõõ.

³⁹Baa a'nyak Maarta ngõõnõ 'cī haõ Maria, 'cī baa õkõ iccioloongan loota 'thõõnõõ 'cīg Makayyiooktak nõ õthõk 'limman cīnni.

⁴⁰Baa hinnia õkõ adiddil Maarta akõmaneek 'gõõn hī dtiicanõ 'cīg olu. Nīngitõ õkõ annēekõ nõõ Yeesu, "Makayyioohit, aa'nyõka occa Maria hebeheeha dtiic noho inni? Duhaaka baaõ nuun hikia nõõ hõõlaanõ!"

⁴¹Õdēcī hinnia Makayyioohiti õnõõnnõ anneek, "Maarta, Maarta, aallahi nii hõõleggi 'cīg mõõlõg gērrēet.

⁴²Gii hõdõõthõng dioo 'cī aaddi, õbõra Maria 'gii tīho, nõ 'thõk aitiõõ hatõ hõõlõngaa aggammiaa hī õnõõnnõ õdõt."

'Luuka 11

Illi Maneek Yeesu nuuyiook Iaiinit

(Tigii Maatteeo 6:9-13;
7:7-11)

¹Baa alayyi Yeesu kōr umwa ngaamwaanī. Ma baa ēdēcaak nēē laiinit ko, ikia iñnnīk nuyyioohiti umwaa cīnnī ìnōõnnō, “Makayyioohit, 'limmaneeheet ngagīt buúk 'gōõl 'cī halaiinna hī baa alliman Yōaannē nuyyiook cīgīnnīg.”

²Nīngītī annēēkī ìhōõggō, “Hatī ma alaiinnu, alayyo hoti, “ ‘Baangeet, eleet ngagīt hubulu'thia 'thaar cugunnig. A'nyīk habuccieet cunni hikia loota hīcī aañ hēetahujjieen.

³Aa'nyeet ngagīt 'gēēn waathinnioohī vēlēk.

⁴Tamaatīheet ngagīt 'thēccanēēt cīggaang, hīcī hammaannīka naag eet 'cīg adīmanneet ngagīt 'buth. Nē ma hokooyyeet ngagīt 'tīmmanniitta.’ ”

⁵Ma ho, iñnnīk Yeesu ìhōõggō, “Yioko ha'nyak ēētī umwaa hōrggēēnaa cunuung 'gōõnī nē ūūk ala ìnōõnnō hōrggēēnaa cī baalinu anneek, “Gōõna, a'nyaa baañ nuun ūbūnēēt iyyio.

⁶Ha'nyahi heerinnioohit umwa 'cī uppwaannakaa õlō ngaati aa 'yioko noho nē ammūdeeka haañ athīnī 'tēl.'

⁷“Edēcī hinnia hatī 'goonia 'cieetōõ anneek, ‘Ma haccanannaanī ēlē. Ú'nyūūgī hattūūga nē hatagguu'tha naag hī lōhōlī ēlēk. Iittiōõ hōllōngaa occa hī'ngaathi nē haa'nyii 'giimwa.’ ”

⁸Haduhaakuung dīdī, tananga 'thēk hūtūbūr ngaatī ìngaannī, ì'ngaathī 'thēk hatī nē aa'nyīk 'gōõnī ūbūnēēt 'cīg mēēlīg gērrēēt, hīnīngītī thōõth 'cī araī 'goonia aruhi hattūūg cīnnī ho.

⁹“Nē haduhaakuunga, ijinit nē hatī aa'nyīhoothīhuunga, idiimit nē hatī ummuddiaau, uruhit hattūūg, hātī hubbuuhothoothīhuunga.

¹⁰Hīnīngītī ēētī 'cī ajini, aa'nyīhoothīk hatīnī. ēētī 'cī adiimi, ammūda hatīnī. Nē ēētī 'cī aruk hattūūg, abbuuhothoothīk hatī ìnōõnnō hattūūg.

¹¹“Nganī hōrggēēnaa cunuung 'cī occa ma ajin Ngeerīnī ulugooc aa'nyīk hinnia hūkaat?

¹²Hode má ajin buurunit, aa'nyīk hinnia nyadokorro?

¹³Ma agayyu niig ngaatī aa'nyiku lōhōlī cugguung hēlēggī 'cīg abūnnaa tananga iiginnu 'thēccanniook, ma 'thēk hinnia Maa'nyu cī hēetkujjieen, aa'nyīk hatī nēē eet 'cīg ala ìnōõnnō Lori 'cī Êllēēmīth tabattī thōng?”

Yeesu hī 'Beelthebub

(Tigii Maatteeo 12:22-30; Maarko 3:20-27)

¹⁴Baa iiggia Yeesu lori 'cī abathī 'cī aa'nyīk eet hījjaahō kim. Ma baa ūtūngeek lorii 'cī abathī ho eet, ikia òthōõth ēētī lō'ngōõc, nīngītī ìnaatī lothippiti thōõth icci gērrēēt.

¹⁵Óthõõth hinnia eeta ūgẽēgĩ aĩ, "Iiggia Yeesu loriẽët 'cĩg abathĩ 'tirriaanaa cĩ 'Beelthebubi habu cĩ loriẽët 'cĩg abathĩ!"

¹⁶Nĩngítĩ attõmanĩ ūgẽēgĩ Yeesu ajini terethiinit 'cĩ aku hẽētahujjieen.

¹⁷Baa aga Yeesu muhẽēnít cĩnñng ko, nĩngítĩ aduhaakĩ ñhõõggõ annẽekĩ, "Habuccieet 'cĩ aruhõõ eeta cĩginnig õemmẽn, aduhooothik hatĩ hĩ dtõng. Nẽ õlõ 'cĩ aruhõõ eeta cĩginnig nyaagwaana, ï'thaanni hatinõ."

¹⁸Má ï'thaan 'Thitthaanõ habuccieet cĩnni õemmẽn, occa hatĩ aku abilõ habuccieet cĩnni ï'thõng hutuno? Haduha naa thõõth icci, hĩnngítĩ othoo'thu niig ainnu, 'tirrian cĩ 'Beelthebubi 'cĩ hiiggiañ naa loriẽët 'cĩg abathĩ ho.

¹⁹Má ainnu niig hiiggia naa loriẽët 'cĩg abathĩ 'tirriaanaa cĩ 'Beelthebubi, ma nuyyiooha cugguung iiggia 'tirriaanaa 'cĩ nganñ? A'nyïk hĩ ñhõõggõ 'cĩg etteedikuung ngagiit thõõth.

²⁰Nẽethĩ, má hiiggia naa loriẽët 'cĩg abathĩ 'tirriaanaa cĩ Nyekuci, ïko thĩ ikia habuccieet cĩ Nyekuci hĩ ngagiit ëlëk.

²¹"Má ëbëk ëëtĩ 'cĩ a'thõlan õlõ cĩnni, a'thõunnõ hatĩ nẽe ijgio cĩginnig jurrung.

²²Nẽethĩ, má ikia ëëtĩ umwaa 'cĩ attiran hõllõõan ñõõnnõ, õkõõi hatĩ hilib cĩ eet 'cĩ attiran ko nẽ e'ngerit ijgio cĩg baattõ olu hĩ 'gõõnõgĩ.

²³"Aharreek ëëtĩ 'cĩ hõllõngaa aañ ïicĩ dhoorit caannõ thõõth caannõ. Nẽ ëëtĩ 'cĩ hõllõngaa hajanna hĩ nganñit mana hõdëi, eet 'cĩ ï'thaan haal niccia.

Kõr 'cĩ õbõdaanõ lorii 'cĩ abathĩ

(Tigil Maatteeo 12:43-45)

²⁴"Ma uduhuna lorii 'cĩ abathĩ õllaa cĩ eeto, awanõt hatĩ horrwa 'cĩ õdõhõhõi kak ï'thõng, atarraaban nĩngítĩ occa iyyiomanõ. Nẽ ma a'nyaman ngaatõ ammûdaanõ, õthõõth hatĩ õemmẽn aĩ, 'T'nya hobodooth õlõõ baa nannõ.'

²⁵Nẽ ma õdõlan nẽ ammûdoothik tõlla,

²⁶õkõ hatĩ a'nyaha 'gõõnõgĩ tükíramma 'cĩg abathĩ hõllõõanit ñõõnnõ nẽ õõt õlõmanit nõngaata. Nĩngítĩ hatĩaku abathõõ'thõ ëëtĩ gêrrõõt hõllõõan 'gõõl baa aayyi ïicĩ ouu."

²⁷Ma baa nga õthõõth Yeesu hoti, õthõõthak ngaa umwaa ñõõnnõ lothippitatõõ ïnnik, "Aggatan Nyekuci ngaa 'cĩ baa arritaanni nganiit nẽ itirohaai ho."

²⁸Edõcĩ hinnia Yeesu anneek, "A'nyïk haggatattõ eeta 'cĩg athihõi thõõth cĩ Nyekuci nẽ elemita."

Terethiinit 'cĩ aku hĩ Nyekuc

(Tigil Maatteeo 12:38-42; Maarko 8:12)

²⁹Ma baa aluttiaa lothippi'nya nīngaata ho, irrioonik Yeesu īhōõggō ïnnik, "Aba'thu niig eeta cīg irki'nyia iccig gērrēēt. Ara adiimmu terethiinit 'cī ïnaatti, nēēthī, aitiōō hatī ēētī 'cī eter'thoothik tōō. Occa hatī terethiinit baa Yōōna diooni.

³⁰Hī baa ïn Yōōna terethiinit cī eet cīg Nineve, ïn hatī Ngeertī Eeto buúk terethiinit cī eet cīg irki'nyia iccig.

³¹Aku hatī abīlī ngaa 'cī ïn habu cī looc cī hujjieen, hōdēī hī eet cīg irki'nyia iccig kōr 'cī etteedini thoo'thioha, hīnīngītī baa aradtanga nēē looccaa cīnnī, hikia hīthīk 'gēēnyīth cī habu 'Thōlōmōōnē. Nēēthī 'yoko, aau ēētī 'cī ïllōōan 'Thōlōmōōnē ngaati.

³²Abīlī hatī eeta cīg Nineve hī eet cīg irki'nyia iccig kōr cī 'teedittōō nē etteeddihung ngagiit thōōth. Hīnīngītī baa ûtūngteek nēēg 'thēccanēēt cīggīng, nganīngītī irrioonik Yōōna īhōõggō. Nēēthī 'yoko, aau ēētī 'cī ïllōōan Yōōna ngaati.

'Loomo cī ello

(Tigil Maatteeo 5:15;
6:22-23)

³³"Aitiōō ēētī 'cī attūlleek 'loomo nē ugynyuth thōng, hode aarīk ijzia uruta tōō. Occa 'thēk aarīk tērēmēējawa, hatī hīcīnīt eeta 'cīg adukna 'cieetōō.

³⁴Ín hēbērēēcī cunni 'loomo cī ēlē cunni. Ma abūnnaa hēbērī cugunnēēgī, maka lanyit ëllaa cunni hūtūrūr. Nēēthī ma abathī, maka muguuri ëllaa cunni.

³⁵Cīn jurrung a'nyīk lanyit 'cī ammuhi nii aaī ëllaa cunni, hiittiōō hōllōngaa ïn muguur.

³⁶Nēēthī noho, má maka lanyit ëllaa cunni nē iittiōō ūbūtī 'cī ïn muguur tōō, attūllī hatī jurrung hīgōōng attuhullii lanyit cī 'loomoo."

Accīn Yeesu Vari'theei hī 'limmanniook

(Tigil Maatteeo 23:1-36; Maarko 12:38-40; Luuka 20:45-47)

³⁷Ma baa ēdēcaak Yeesu ngaatī õthōōthī, ikia uduhaak Vari'theeniti umwaa ïnōōnnō hōōt duhēētta õlōō cīnnī. Nīngītī õkōōī Yeesu hūūk hērēēō dtaabawa.

³⁸Ma baa adtuuha Vari'theeniti Yeesu ngaatī aduhēēnī nga hūtūūnyī athīn ho, ikia ikidan gērrēēt.

³⁹Nīngītī annēēkī Makayyioohiti ïnōōnnō, "Uu'nyu niig Vari'theei lohilihilit hī hēddēmī battaali dioo, nē ïttōō ïigīnnu eet 'cīg abbī'thī lōbōlōbēē'thīt hī 'thēccan dioo.

⁴⁰Niig 'gii'thaha! Nyekuci baa ēhēnyta battaali cī heddeemo, hōllōngaa nooyya baa ēhēnyta hēddēm ïttōō buúk?

⁴¹Nēēthī, aanytīk eet 'cīg appīrnna 'gii 'cī aaī hēddēēmatōō, hatī ïtō tēllīg.

42“Pīrnanīt hī ngagiit Vari'theei, īccītteu niig, hīnīngītī thōōth 'cī aa'nyiku Nyekuc 'baaninit 'cī abadtēc cī manēēn cugguung nē ūtūngteehu būnnai hī mīnnan cīnnī. Occa baa nōō adīmannu 'goonogu jurrung, nēēthī aanytīhu Nyekuc buúk 'gii 'cī abadtēc.

43“Pīrnanīt hī ngagiit Vari'theei, hīnīngītī accamanaannu ngaatī iccioloongannu dtaabītī 'cīg tiirik gērrēēt 'Cieethinii cīg Laiittak, hī ngaatī ūthaayyuung eeta 'cuuha.

44“Pīrnanīt hī ngagiita, hīnīngītī aattiyyu hī waanyīta 'cīg hōllōngaa edee'nyia 'cīg aathothi eeta, hīnīngītī hōllōngaa aga.”

45Nīngītī ēdēcī 'limmannioohiti umwaa cī nyattalō Yeesu annēēkī, “Limmannioohit, ma othoothi hoti, aañ hinnia hīcī odoomeet ngagīt buúk.”

46Ēdēcī Yeesu anneek, “Nē niig eeta 'cīg agayyu nyattal ko, pīrnanīt hī ngagiita, hīnīngītī ahiiccu eet thoo'thiohī 'cīg hōllōngaa ūlū ngaatī irrionganī nē hōllōngaa eellu ūhōōggō.

47“Pīrnanīt hī ngagiita, hīnīngītī arruubbu biyyiēēn cīg pōrōvētaa'nya baag aruk hībaangī cugguung.

48Ammuku 'yioko ainnu, adīman baa hībaangī cugguung authet 'cī abūnnaa ngaatī aruhi pōrōvētaa'nya, īnōō 'cī arruubbu biyyiēēn cīgīng ko.

49Nēēthī, hīnīngītī thoo'thiok iccig vēlēk, aduha Nyekuci 'gēēnyīthaa cīnnī aī, ‘Hī'thōōakuung hatī pōrōvētaa'nya hī 'thoooyyiak, aruku hatī ūgī nē ūhōggōōrattu ūgī thōng.’

50Nēēthī, ūcōōd hatī lohollia cīg irki'nyia iccig thōōth 'cī aruhēēnī pōrōvētaa'nya nganīngītī 'thianaanīt cī lootu ho hī otto.

51I'thianaanī biyyiēētī cīg Abeele ūthōng hōdōlan cīg 'Thakaria baa aruhi hōrggēēnaa cī altaarī 'cī ūbboorini 'gaarrieeniti hī 'Cieeth cī Nyekuci. Ee mī, haduhaakuung dīdī, ūcōōd 'thēk hatī lohollia cīg irki'nyia iccig thoo'thiok iccig vēlēk hī otto.

52“Pīrnanīt hī ngagiit eet 'cīg agayyu nyattal gērrēēt ko, hīnīngītī oottu mūhūta cī hattūūg cī 'gēēnyīth cī Nyekuci. Nē niig dēēdē, hōllōngaa aduhunnu hattūūg icci, nē hinnia alaamtu eet 'cīg adiim aduhuni.”

53Ma baa ēdēcaak Yeesu thōōth ko, i'thiattaaī Vari'theei hī 'limmanniook cīg nyattaalak adakta īnōōnnō gērrēēt hī mirohiti nē ijinit thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'rīng,

54hätī hedetit īnōōnnō hatī occa aduha thōōth umwa.

'Luuka 12

Tilooinit hī kūttan
(Tigil Maatteeo 10:26-27)

¹Baa aluttiaak eeta 'cīg ūn aalib'nya 'cīg mēēlīg ngaatī aayyi Yeesu ūthōng haathito ūgēēgī 'gōōnōgī. Nīngītī i'thianaanī nōō Yeesu irrioonīkī nuyyiook cīgīnnīg annēēkī, "Ma haa'nyiku 'limman cī Vari'theei hidiahantuunga. ūn 'limmanī cīniīng ko ūlōng.

²Aitiōō 'gii umwaa 'cī ammi'thi 'cī hōllōngaa hatī aku appulanniaa tōō, hode thōōth 'cī othoo'thi ūcī burki 'cī hatī ammi'thi ūdūt tōō.

³Thōōth 'cī othoo'thu niig muguratōō, appulanniaa hatī kōr umwa waath. Nē thōōth 'cī ongomīttu niig eet 'cieethini, adukiaa hatī moloohaa cobbi lothippita battaala."

Eet 'cī occa hiteelli naaga

(Tigil Maathee 10:28-31)

⁴Nīngītī irrioonīkī Yeesu ūhōōggō tarī annēēkī, "Haduhaakuunga 'gotoonoga hī 'goonoga, ma hiteelinnu eet 'cīg aruk ēlē diooni, nē má uruhit ēlēk, iittiōō 'gii umwaa 'cī occa ūūlū nēēg tarī tōō.

⁵Ūnya haduhaahuung eet 'cī occa itieelinnu: Itieelli Nyekuc, hīnīngītī ūnōōnnō dioo 'cī a'nyak 'tirrian 'cī occa adhuheekuung 'gwoo 'cī aalla ūdūt, urutaa 'cī uruktōōi eleeti cugguung ēlēk. Haduhaakuung dīdī, itingolli ūnōōnnō.

⁶Hōllōngaa nooyya ūūtī hībaallī 'cīg hidicig 'tur 'rabbēētī 'cīg abadtēc haaga? Nēēthī, aitiōō Nyekuci hōllōngaa ataarrothi tananga hōdēēthōng.

⁷Nē ūmana cīg ooti cugguung ko, itigiil Nyekuci vēlēk. Nēēthī, ma hiteelinnu 'giimwa, iiginnu niig tiirik ūllōōannu hībaallī 'cīg hidicig 'cīg mēēlīg.

'Gōōl 'cī haduhaanī thōōth cī Yeesu

(Tigil Maathee 10:32-33;

12:32;

10:19-20)

⁸"Haduhaahuung, ūētī 'cī ūtēr'tha ēlē cīnnī hōrggēēnaa cī eetu aī hīnī caannī, ūtēr'tha hatī Ngeertī Eeto ūnōōnnō buúk hōrggēēnaa cī aajīlēēt cīg Nyekuci.

⁹Nēēthī, ūētī 'cī abūrra nganīt hēbērēēnnī cīg eetuk, haburi hatī naa buúk ūnōōnnō hēbērēēnnī cīg aajīlēēt cīg Nyekuci.

¹⁰Haduhaakuunga, occa ūūnnoothoothīk 'thēccanēēta cīg eet 'cī ūdōōm Ngeertī Eeto, nēēthī, ūētī 'cī ūdōōm Lori 'cī ūllēēmīthī, aitiōō hatī 'thēccanēēta cīgīnnīg hōllōngaa ūūnnoothoothīk ūdūt.

¹¹"Nē ma ūō abilluung eeta 'Cieethaa cī Laiitto, hode hī 'gaala cīg looc nicci, ma homothiinnu thōōth 'cī hatī ūō aduhaannu,

¹²hīnīngītī aduhaakuung hatī Lorii 'cī ūllēēmīth kōr tīho thōōth 'cī occa aduhaannu."

Thōōth 'cī awantoothīk ballioohit

¹³Ma ninggaata, õthõõthak õõtõ umwaa Yeesu lothippitatõõ õnnik, "Limmannioohit, duhaaka baañ nuun 'gõtõna hõ'ngõraaha hõlõggõ 'cõg baag õunnikeet nyakangaan baa adaak nõenõ."

¹⁴Edõcõ hinnia Yeesu anneek, "Elõ, nganõ baa 'cõ ebõraanna nganõit hikia hõttõed thõõth cunuung hõ 'gotonu ho?"

¹⁵Nõngõtõ annõekõ lothippit, "U'thuutti eleeti! Ma hainnu ngaam ngaam, hõnõngõtõ lõbõlõbõõõ'thõt cõ hõlõggõ 'cõg looc nicci. Aitiõõ õõtõ hõllõngaa arõgõ, hõnõngõtõ baliinit cõnnõ."

¹⁶Ma ho, ikia uduhaak õhõõggõ dtõellõn iccig awantoothik ko õnnik, "Baa aañ ballioohiti umwaa 'cõ abbiiri mana gõrrõõt."

¹⁷Nõngõtõ ammuhi 'thõnõtatõõ cõnnõ aõnnõ, 'Hadõmani occa hatõ hutuno hõlõ? Aitioonna bõrõ nõngõtõ haarõkõ haal cõgannõg ko tõõ.'

¹⁸"Nõ tarõ õthõõth õmmõn õ, 'I'nya hõdõman hoti, hõ'thaani hatõ iragõõt cõgannõg nõ huruha 'cõg obbitig nõ haarõha haal hõ ijgio cõgannõg võlõk õttõõ."

¹⁹Nõõthõ hatõ hõnnõha õõtõ caannõ, "Ayyia! A'nyahu aattõ 'gõen hõ ijgio 'cõg hatõ aattõg irki'nyia 'cõg mõõlõg. Ma nga haallahi 'giimwa, übõna hatõ rõgõtõ. Duhõõ nõ ühõdõ nõ 'thõk accamanoothihuu."

²⁰"Õthõõthak hinnia Nyekuci õnõõnnõ anneek, 'Nii 'gii' thiahiti! Adaahi hatõ nii baalin nicci noho. Nganõ hatõ 'cõ õkõõõ 'gõen 'cõ ara akõmaneehi nii ho?'

²¹"Aañ 'thõk hatõ hoti buúk hõ eet 'cõg itiang' theek eleeti cõggõng baliinit cõ looc nicci nõ hõllõngaa aballi muumaa cõ Nyekuci."

Ma hommothiinnu (Tigiil Maatteeo 6:25-34)

²²Nõngõtõ annõekõ Yeesu nuyyiook cõgõnnõg, "Hoduhaakuung naa ngagiita, ma hommothiinnu rõgõtõ cunuung, hode 'gii 'cõ adaku, hode eleeti cugguung, hode ceremwa 'cõg ahimittu.

²³Illõõan rõgõtõ 'gõen nõ illõõan õõtõ cõrõm.

²⁴Ummuhuttooth da nõõ hõbaallõ, aitiõõ nõõg hõllõngaa akannõ nõ hõllõngaa a'nyak iragõõt 'cõg aarõkõ 'gõen. Nyekuc 'cõ irohõt õhõõggõ. A'thuunnuung ngagiit Nyekuci hõllõõan hõbaallõ.

²⁵Nganõ hõrgõõnaa cunuung 'cõ occa aa'nyõk mothiiniti hõttoorõk kõr hõdõõthõng haaga rõgõtaa cõnnõ?

²⁶Ma hõllõngaa uullu ngaatõ occa adõmannu 'gii 'cõ hidici haaga ho, ne thõ 'cõ occa ommothiinnu, hõnõngõtõ hõlõggõ 'cõg mõõlõg ko?

27“Ícīnīt da nōō nyettur cī heenu mōrōtōō tōō, aitiōō nēēg hōllōngaa adiddil, hātī helleemito. Nēēthī haduhaakuunga, baa hōllōngaa ahimit 'Thōlōmōōnē ceremwa 'cīg ēllēēmīth aattīg hī nyetturi cieegi.

28Nē má a'thūūnnī Nyekuci nyettur 'cī aaī kōr icci ngaati, ma lohota udhuhoothīk 'gwoyyiatōō haaga, hōllōngaa occa hatī a'thuunnuung nēē ngagiita? Inni thī a'nyahit niig lemiinit 'cī hidici haaga ho?

29Nē ma haa'nyiku 'thinneeti hummuhit 'gēēn 'cī adaku.

30Eet 'cīg hōllōngaa aga Nyekuc 'cīg alīk hēlēggī 'cīg aattīg hoti. Aga Baangēētī ēmmēn ngaatī adiimmu niig hēlēggī iccig.

31Idiimit habuccieet cī Nyekuci ñīcī ouu nē thī hatī aanytīhoothīhuung hēlēggī 'cīg ûgī ho urutaa cīnnī.

Baliinit hēētahujjieen

(Tigiil Maatteeo 6:19-21)

32“Niig nuyyiooha cīgannīg 'cīg ngatūrīg haaga ho, ma hiteelinnu, hīnīngītī accamanoothīk Maa'nyu ngaatī aa'nyuung ngagiit habuccieet cīnnī.

33Utuuyyiōō ijjio cugguung nē aanytīhu 'rabbēēt pīrnattiaak. A'nyīk baliinit cunuung hitiangīthī hēētahujjieen ngaatī occa hōllōngaa igor'thiini nē iittiōō 'thōrōhōnyīta 'cīg adak tōō.

34Hīnīngītī ngaatī aayyi baliiniti cunnēēnī, aaī 'thēk hatī 'thīnīt cunni buúk ngaatīho.

Aaut dīkīim

(Tigiil Maatteeo 24:45-51)

35“Úkūmattoothīk jurrung nē aanytīhu 'loomo'nya cugguung huttuhullioo,

36aaut hī eeta 'cīg ērēēa makayyioohit cīnīng hōbōda nyahūūtaawa. Ma ūbōda makayyioohiti nē uruk hattūūg, abbuuhik hatī nēēg ìnōōnnō hattūūg hīdīikoonthong.

37Abūnnaa hatī dticcianniooha 'cīg ma aku makayyioohiti cīnīng, ammūdeek acīnī. Haduhaakuung dīdī, aku hatī akūmanoothīk makayyioohiti nē aa'nyīk dticcianniook cīgīnnīg haauto loota nē aa'nyīk 'gēēn hudukto hī ìnōōnnō hōdēē.

38Nē abūnnaa dticcianniooha 'cīg ammūdeek makayyioohiti acīnī, tananga hikia nēē hōrggēēnaa cī baalinu, hode hatī nga ūrōk tūhūlū'nya thōng.

39“Agaac thōōth icci, má haga baattī olu kōr 'cī akuuni igorriaahiti, occa hōllōngaa aa'nyīk ūlō cīnnī hīgōrīthī.

40Aaut niig buúk dīkīim, hīnīngītī aku hatī Ngeertī Eeto kōr 'cī hōllōngaa ammuhuneeku niiga.”

⁴¹Nīngītī ajini Pēētūrū Yeesu annēēkī, "Makayyioohit, aduhaakeet nii ngagīt dioo thōōth 'cī awantoothīk ko hode eet vēlēk?"

⁴²Ēdēcī Makayyioohiti Pēētūrū anneek, "Dticciannioohit thī iina 'cī ēggēēnyīth nē idtican dtiic cī makayyioohit cīnnī jurrung, 'cī aarīk makayyioohiti hēbēk 'gōōnōgī nē aa'nyīk īhōōggō 'gēēn 'thaawaa 'cī aūlanī?"

⁴³Abūnnaa hatī dticciannioohiti 'cī ma ūbōda makayyioohiti, ammūdeek adticanni.

⁴⁴Haduhaakuung dīdī, aarīk hatī makayyioohiti cīnnī īnōōnnō hēbēk ijgio vēlēk.

⁴⁵Yioko hī 'cī ammuhi dticciannioohiti aīnnī, 'Aitiōō baa nēē hōllōngaa aku nganīt makayyioohiti hīdīkoothong,' nē i'thianaaī ūmmōg dticcianniook 'cīg ngayyig hī 'cīg maacīg vēlēk nē uduho gērrēēt nē ūhūdī hūdūūt,

⁴⁶atinya hatī dticciannioohiti makayyioohit cīnnī ho, kōrraa 'cī hōllōngaa ammuunēēkī nēē ngaatī akuuni. Aku hatī uuk makayyioohiti īnōōnnō nē itiggiaeek 'goonoginni īī gōōng hōllōngaa īīn lemmiook.

⁴⁷"Uuki hatī dticciannioohiti 'cī aga dtiic 'cī atab makayyioohiti cīnnī nē hōllōngaa akūmaneek hode hōllōngaa adtican dtiic 'cī adiim makayyioohiti ho gērrēēt.

⁴⁸Nēēthī, dticciannioohiti 'cī hōllōngaa aga dtiic 'cī occa adtican nē īdīman hēlēggī 'cīg occa uukēnī, uuki hatī nēē hīdīc haaga. Ēētī 'cī aa'nyīk Nyekuci 'gī 'cī maka, adiim hatī Nyekuci 'gī 'cī maka buúk hī īnōōnnō. Nē ēētī 'cī aa'nyīk Nyekuci hēlēggī 'cīg mēēlīg gērrēēt, adiim hatī Nyekuci hēlēggī 'cīg mēēlīg gērrēēt buúk hī īnōōnnō.

A'nyaha Yeesu ngērōōnīt

(Tigiil Maatteeo 10:34-36)

⁴⁹"Baa hakuu naa hikia hakatī looc 'gwoo nē hī 'cī haī occa i'thianaaī ēlēk!

⁵⁰Nēēthī, ha'nyahi baattithimo cī 'tīmmaanō 'cī nga aayyiaa īīcī oou, 'cī hatī haccananiini gērrēēt, ī'thōng hikia hedecchia!

⁵¹Ammuku niig ainnu, ha'nyaha baa naa ganōn looccaa nīīcī? Baa hakuu naa ha'nyaha ngērōōnīt.

⁵²I'thianaanī 'yioko, aattīg hatī eeta 'tur cīg halang hōdēēthōng nē e'ngerrio, ē'ngērōō hatī eeta iyyio hī 'ramma nē e'ngerrio eeta 'ramma hī iyyio.

⁵³Ē'ngērōō hatī nyakangaa'nya hī buul cīggīng nē e'ngerrio morwaha hī lōhōlī cīggīng 'cīg ngayyig. Ē'ngērōō hatī inyigwaana hī alawanīt buúk."

'Gōōl 'cī hagaī 'gī 'cī hadīmanī

(Tigiil Maatteeo 16:2-3;
5:25-26)

⁵⁴Nīngītī annēēkī Yeesu lothippit tarī, "Ma icittu niig diith ītīngaayyia īīcī ūkōlōōthīkī kōrra, othoo'thu ainnu, 'Itīl hatī tammu.' Nē ēbēaneeku dīdī.

⁵⁵Nē ma icittu uuhana ngōōtī 'cī aku ̄īcī hujjieen, othoo'thu ainnu, 'Aaburii hatī lōōcī kōr nicci gērrēēt.' Nē 'thēk hatī aabur dīdī.

⁵⁶Niig olo'ngiaaha! Má aganeeku niig ngaatī aduhaannu 'gōōl 'cī ūūkcēnī lōōcī hī hēētahujjieen nē anyamanuung ngaatī aduhaannu thoo'thiok 'cīg edee'nyia 'yoko ho hutuno?"

Ūkūmatteek thōōth hī 'goonu ēmmēn

(Tigil Maatteeo 16:2-3;
5:25-26)

⁵⁷Ma nīngaata, uduhaak Yeesu eet ̄innīk, "Hōllōngaa occa agayyu thōōth 'cī aūlan nē idticattu inni?

⁵⁸Hatī ma ookorru hī eet 'cī baa adīmanoonnu 'buth oyoyu lokihoa, 'tīmman gērrēēt ngaatī occa ēdēcaaku hī īnōōnnō thōōth cunuung ko 'gōōla, nga ūdōlanit 'gaadī. Má aitiōō, agurreeki hatī nēē nganiit 'gaadī, nīngītī hatī avvaanī 'gaadī boliith hudhukteehi baabuuthatōō.

⁵⁹Haduhaakiina, aitiōō 'thēk hatī hōllōngaa ooggia, ī'thōng dūman 'rabbēēt vēlēk."

'Luuka 13

Ūtūngteek 'thēccan hode adaaknu

¹Kōr niccia, baa au aduhaak eeta ūgēēgī Yeesu thōōth cī daahīth cī eet cīg 'Galileei, 'cīg baag aruk Pīlaatō nga ībboorīk nēēg Nyekuc 'gaarriēēn.

²Ajin hinnia Yeesu īhōōggō anneek, "Ammuku 'yoko niig ainna aruhi baa 'Galilee niicciag, hīnīngītī ̄in baa nēēg 'thēccanniook 'cīg abathī hīllōōanit 'Galilee vēlēk?

³Haduhaakuunga, má hōllōngaa uunniku niig 'gōōl cī 'thēccanēēt cugguung, acuddiaannu hatī hīlōōcī 'thī!

⁴Ma eeta baag ̄in ūmmōtō hī turkiyyio baag arriban 'cieeth 'Thiloama? Ammuku baa niig ainna ̄in baa nēēg 'thēccanniook hīllōōanit 'gōōnōgī ūgī 'cīg aattīg 'Jeru'thalēma?

⁵Huduhaahuung dīdī, má hōllōngaa uunniku niig buúk 'gōōl cī 'thēccanēēt cugguung, adaaknu hatī niig buúk hī nēēgī."

'Limman 'cī awantoothīk 'mūūnīc

⁶Ma ho, uduhaak Yeesu īhōōggō ̄innīk, "Baa aaī ūētī umwaa 'cī a'nyak 'mūūnīc manatōō cīnnī ūcī viinoo. Ma kōr umwa, ūūk ūcīn aī horoong oho ibbiira. Ammūdoothīk hinnia nga hōddōngōt buúk.

⁷Nīngītī aduhaakī bekioohit cī manu annēēkī, 'Ēlē, tengedeek 'mūūnīc icci tuu. ūtō irki'nyia iyyio 'cīg hara hakuuni naa ngaati, haī hikia hīcīn 'mūūnīc icci hatī ūddōngōta, hara hinnia hammūdeehi hi'thihi 'mūūnī. Inni 'yoko 'thēk hūtūngteek huranganī 'thēēm haaga ho?"

⁸“Edēcī bekioohiti nicciee anneek, ‘Makayyioohit, a’nyūk baañ nuun nōõ haau irkit hōdēi. Hudwaani hatī naa jurrung nē hūlūtaaha ‘thēēm ‘cīg abūnnaa.

⁹Má õddōngōt irkit cī ‘gōõla, abūnnaa thī hatīnī. Má aitiōõ tōõ nē thī hatī etengedeehu tuu.’”

Ēela Yeesu ngaa ‘cī ahuuli

¹⁰Ma Kōr umwa cī ‘Yiommaanō ūcī baa allimanī Yeesu eet ‘Cieethaa cī Laiitto,

¹¹baa aañ ngaa umwaa ‘cī ahuul lorii ‘cī abathī irki’nyia õmmōtō hī turkiyyio. Baa aduuli ngaa tīho harūt hanyaman ngaatī abīllī ‘cūl.

¹²Ma baa adtuuha Yeesu ūnōõnnō ho, ūtūvvū hikia ūcī oou nē ūnnīk, “Ngaa cieeni, ūbūnauu niina.”

¹³Nīngītī ahumi Yeesu ūnōõnnō hībīl ‘cūl hīdīkoothong nē i’thianaañ ūdīhīth Nyekuc.

¹⁴Ma adtuuha makayyioohiti cī ‘Cieeth cī Laiitto ngaatī adīmanī Yeesu thōõth icci Kōrraa cī ‘Yiommaanō ho, ikia ūlīlī gērrēēt, nīngītī annēēkī lothippit, “Ūn waathinniooha hōdōõkōthī tōrkōnōn cīg dtiicak. Iita eellia eleeti waathinnioohī cīg, hōllōngaa Kōrraa cī ‘Yiommaanō.”

¹⁵Edēcī hinnia Makayyioohiti ūnōõnnō anneek, “Niig olo’ngiaaha! Aitiōõ nooyyia niig hōllōngaa ooggu olī’nya cīg kanniittak, hode thigirēēt cugguung Kōrraa cī ‘Yiommaanō hōõt huhuddi?

¹⁶Occa ‘yioko adiimmu niig tīnaatī Abūrahāmī ‘cī ūcēb ‘Thīttaanī irki’nyia õmmōtō hī turkiyyio ho, hiittiōõ hōllōngaa eelliaa Kōrraa cī ‘Yiommaanō?’

¹⁷Ma baa aduha Yeesu thōõth icci ho, ikia aggam ngaaoni eet ‘cīg abūrī thōõth cīnnī ho gērrēēt nē baa accamattoothīk ‘cīg ūlēmī ūnōõnnō, hīnīngītī hēlēggī ‘cīg adīman nēõ ho.

Aañ habuccieet cī Nyekuci hī nii?

(Tigiił Maatteeo 13:31-32; Maarko 4:30-32)

¹⁸Nīngītī ajini Yeesu eet annēēkī, “Aañ habuccieet cī Nyekuci hī nii? Īcca occa hīthak’theehi ne?

¹⁹Aañ habuccieet cī hēētkujjieen hī hinyomooc ‘cī dīppīlī ‘cī atiboolan ūtētī manatōõ nē ūtīlītha hī hēēt ‘cī maka nē iita ūlōmattī hībaallī taba cīgīnnīg.”

²⁰Nē ijino Yeesu tarī ū, “Hīthak’theehi occa ‘thēk naa habuccieet cī Nyekuci ne?

²¹Aañ habuccieet cī Nyekuc hī abūñlana ‘cīg ūngōõtaneek ngaa tūkaanatōõ, nīngītī aduuyyi tūkanī vēlēk.”

Hattūūg ‘cī lūdūcī

(Tigiił Maatteeo 7:13-14,
21-23)

²²Nǐngtĩ ōkō allimanõõ'thĩ Yeesu eet 'taaūnnioohĩ hĩ olooyyioohĩ, baa ōkō nẽ īcī 'Jeru'thalẽmĩ.

²³Ma ho, ikia ijin eet umwaa īnõõnnõ īnnik, "Makayyioohit, eelliaa 'thẽk hatĩ eeta vëlẽk, hode eelliaa hatĩ eeta 'cīg abadtēc haaga?" Ëdēcī Yeesu eet tīho anneek,

²⁴"Haduhaakuung dīdī, īrrīcatta gērrēēt ngaatĩ aduhunnu hattūug 'cī lūdūcī, hīnīngtĩ mēēlīg hatĩ eeta 'cīg attīman ngaatĩ adukni nē a'nyaman hatīnī.

²⁵Ma 'thẽk ītīnga baattī 'cieethu nē ū'nyūug hattūug, abillu hatĩ 'rōta battala, ara aruku hattūug nē īllallu iittu, 'Makayyioohit, 'buuhiheet baañ nuun hattūug.' "Ëdēcī hatĩ Makayyioohiti aī, 'Aitiōõ naa hōllōngaa hagayyuunga.'

²⁶"Edeccu hatĩ anneeku, 'Ma tarī ngagīt baag gōõng haduhi hōdēī, hĩ nganiit nē illimaneet 'goolliohī cīg 'taaūnniook cīggaang ko?'

²⁷"Nēēthī, ëdēcī hinnia hatĩ nẽ āi, 'Hōlō, hōllōngaa hagayyuung naa ngagiit hĩ looc 'cī auunnu. Ammanyattī muumaa caannī, niig eeta baag gōõng adīmannu 'thēccanēēt ko!'

²⁸"Aluyyu hatĩ gērrēēt nē adaktu nyīgīt hatĩ icittu Abūrahaamō hĩ I'thaako hĩ Yakobo hĩ pōrōvētaa'nya vëlẽk habuccieetaa cī Nyekuci nē nẽ itiggayyioothihu niig battaali.

²⁹Allūnganniaa hatĩ eeta loonyinii vëlẽk, īcī uruto hĩ īcī ōkōlōõthīkī kōrra hĩ īcī holooch hĩ īcī hujjieen, hiita haauto dtaabītī cīggīng nē adahit karrama cobbi gērrēēt habuccieetaa cī Nyekuci.

³⁰Nē dīdī, aattīg hatĩ eeta 'cīg 'yioko adtuurna, 'cīg hatĩ au uwattī. Nē aattīg 'cīg 'yioko uwattī ho, 'cīg hatĩ au adtuurna."

Yeesu hĩ Ërōõdē

(Tigil Maathee 23:37-39)

³¹Ma kōr niccia, iita uduktaak Vari'theei ūgēēgī Yeesu īttīk, "Tīnga ngaati, adiim aku aruki Ërōõdē."

³²Ëdēcī hinnia Yeesu īhōõggō anneek, "Ööt uduktaak irrieer iccia īttīk, 'Nga nōõ hiiggia naa loriēēt 'cīg abathī nē hēēla eet 'cīg ōmmōõrī, kōr nicci hĩ lootha nē hatĩ hēdēcaaha dtiic caannī luhutheet.'

³³Hōkō naa 'gōõlaa caannī kōr nicci hĩ lootha, nēēthī hatĩ hōdōlana 'Jeru'thalẽm luhutheet. Nē dīdī, aitiōõ pōrōvētaacī 'cī occa aruhi battala cī 'Jeru'thalẽmī tōõ."

Ammīnan Yeesu 'Jeru'thalẽm

(Tigil Maathee 23:37-39)

³⁴Ma ho, ōppōdan Yeesu ñ, "Wui niig eeta cīg 'Jeru'thalẽmī, aruku bērē niig pōrōvētaa'nya nē ohoddiaau eet 'cīg īthooyyiakuung ngagiita. Hñidī naa hōdōõkōthī ngaatĩ hadiim halūtaanī lōhōlī cugguung ngaatĩ hōdēēthōng, hĩ gōõng alūtaak tūhūlūc lōhōlī cīgīnnīg havvuutōnītōõ, aburru hinnia niiga.

³⁵Ícīnīt nōō, ngaatī ūūnnīkī Nyekuci 'cieethi cugguung ēmmēn, haauto hī 'cieethi 'cīg uluugti eeta ēlēk. Haduhaakuung dīdī, iittiōō hatī niig hōllōngaa acīnnaangu nganīit tarī, ī'thōng othoothit ītō, 'A'nyīk Nyekuc haggatan eet 'cī aku 'thaarī cīg Makayyiookto! "

'Luuka 14

Yeesu ūlōō cī Vari'theetto

¹Kōr umwa cī 'Yiommaanō, baa ōkō aduhi Yeesu ūlōō cī Vari'theenit umwa 'cī agayyi gērrēēt. Nīngītī arūūrrī eeta īnōōnnō,

²nē baa ammūdeek abīlī eet umwaa nīngaata 'cī iii athīna hī 'thoo.

³Nīngītī ajini Yeesu Vari'theeī hī 'limmanniook 'cīg aga nyattal gērrēēt annēēkī, "Aūlan nyattaala ngaatī occa aa'nyīhōōthīkī ēētī 'cī ūmmōōrī hūbūna Kōrraa cī 'Yiommaanō?"

⁴Íjjaaki hinnia nēēg vēlēk kim, nīngītī ahumi Yeesu eet 'cī iii athīna hī 'thoo ho hūbūna nīngītī ī'thōōīkī hūūk.

⁵Ma nīngaata, ijin Yeesu īhōōggō īnnīk, "Má 'yioko huduhoothīk ngeertī eet umwa hōrggēēnaa cunuung hode olī vōhōōratōō, hōllōngaa occa agurraaku niig īnōōnnō battaali kōr tīho noho, tananga Kōrraa cī 'Yiommaanō?"

⁶Íjjaaki tarī nēēg vēlēk kim noho.

Ma hētēr'tha makaa'thīt cunni

⁷Ma baa adtuuha Yeesu hēērōn ēbēra dtaabīt 'cīg obbitig 'cīg occa aattiyyi eeta 'cīg obbitig ko, uduha thōōth 'cī awantoothīk ko ī,

⁸"Ma auyyi eet umwaa karramaawaa cī nyahūūtaaō, ma hōkō haaī dtaabawaa cobbi. Horoong 'yioko baa avva baattī olu eet umwa cobbi 'cī īllōōannii nganiita.

⁹Má ikia ēētī tīho, aku hatī baattī olu nē iinnihii, 'Ēlē, a'nyīka dako nōō dtaaba cunni hataa eet icci.' Ma nīngaata, aggammi hatī ngaaoni ngaatī ōkō aayyi dtaabawaa 'cī hidici.

¹⁰Nēēthī, ma auyyi ēētī ngaamwaanī, bīt au dtaabawaa 'cī hidici, hātī ma aku baattī olu ho, aku hatī anneeki, "Gōōna, tīngā bīt au dtaabawaa cobbi hata.' īnōō thī hatī 'cī itieelini eeta vēlēk hōrggēēnaa cī heerinnioohu nīngaata.

¹¹Ēētī 'cī ūdōng ēlē cīnnī 'goonoginni vēlēk, arritanniaak hatī looc. Nē ēētī 'cī arritan ēlē cīnnī, odo'ngi hatīnī."

¹²Nīngītī annēēkī Yeesu baattī olu, "Ma a'nyahi hatī gōōng 'gēēn ūlōō cunni, ma havva 'goonogu hode 'gootoonogu hode ittioonniok, hode balliok 'cīg arūmeennu. Má avva īhōōggō, horoong hatī au avvaanni nēēg buúk nganiit horumwa nē ūdūmanit 'gēēn baa aa'nyihi nii īhōōggō ho.

¹³Nēēthī, ma a'nyahi karrama, tūvva 'guurthettiaak hī 'ngoolliak hī rubenniaak.

¹⁴Ínõõ 'cī hatī agbatanni Nyekuci nganiita. Tananga aitiõõ nēēg hõllõngaa adūmanniina, adūmannii hatī nii kōr 'cī arūgnaanī eeta 'cīg abūnnaa daahītha."

'Limman 'cī awantoothīk karrama cobbi

(Tigil Maatteeo 22:1-10)

¹⁵Ma baa athīhī eet umwaa 'cī arūmī hī Yeesu nīngaata thõõth icci ho, ikia othoothīk nēē Yeesu ñinnīk, "Aggatanī ēētī 'cī hatī adak karrama habuccieetaa cī Nyekuci."

¹⁶Edēcī Yeesu anneek, "Baa aaī eet umwaa 'cī akūmaneek karrama cobbi gērrēēt nē ūtūvva hēērōn 'cīg mēēlīg 'rīng.

¹⁷Ma baa ūkūmanoothīk 'gī vēlēk, ì'thō dticciannioohit cīnnī hūūk huduhaak eet 'cīg adiim nēē ho hīnnīk, 'Iita, ūkūmanoothīk 'gī vēlēk.'

¹⁸"Ilōōrīth hinnia eeta 'cīg adiim nēē ho vēlēk hōdēē hōdēē. Edēcī 'cī ouu aī, 'Elē, occa hõllõngaa hakuuni, nga hūūta mana umwa aayyiohoothong noho, ì'nya nōō hūūk hīcīnō.'

¹⁹"Aī umwaa, 'Elē, nga hūūta olī'nya cīg kanniittak õmmōtō aayyiohoothong, haī 'yioko nuun hūūk hīttīman hatī occa akannī.'

²⁰"Edēcī tarī umwaa aī, 'Elē, occa hõllõngaa hakuuni, baa nga ha'ngīdī ibiaali noho.'

²¹"Nīngītī õbōdaanī dticciannioohiti aku aduhaakī makayyioohit cīnnī thõõth icci. Ma nīngaata, ikia ìlīlī makayyioohiti gērrēēt nē uduhaak dticciannioohit cīnnī ñinnīk, 'Viir hataman, bīt 'goolliohī cīg 'taaūnaak nē ūūk ūlūtaahaa hullaha hī tuhuulliak hī rubenniaak hiita.'

²²"Ma baa õbōda dticciannioohiti ho, ikia uduhaak makayyioohit ñinnīk, 'Makayyioohit, hīdīmana hīaa aduha niina, nēēthī, nga maka nīngītī 'cī occa aattiyii eeta ūgēēgī.'

²³"Nīngītī annēēkī makayyioohiti ìnõõnnō, 'Bodooth 'goolliohī hī olooyyiohī cīg aattiyiaa battala hata vēlēk nē ūlūnganaa eet hiita, hātī hībbīt 'cieeth caannī jurrung.

²⁴Aitiõõ 'thēk hatī eeta baag haavvi naa hõllõngaa atarī 'gēēn cī karrama caannī ho.' "

Pīrnānīt 'cī hīnnī nuuyiook cīg Yeesu

(Tigil Maatteeo 10:37-38)

²⁵Baa õōkōr eeta 'cīg mēēlīg gērrēēt hī Yeesu, nīngītī ūūkōthōōthīkī Yeesu ìhōōggō nē ñinnīk,

²⁶"Eētī 'cī aku hī nganīt nē nga hatarōthī maa'nyī hī aatīnnī hī ngaa cīnnī hī lōhōlī cīgīnnīg hī 'gōtōōnōgī hī ngōōnōgī, hode rūgēt cīnnī dēēdē, hõllõngaa occa ūūppan ngaatī ñinnī nuuyioohit caannī.

²⁷Nē eētī 'cī hōllōngaa irriongan hurucce cīnnī nē ūnūa nganīita, hōllōngaa īn nēē buúk nuyyioohit caannī.

²⁸"Yioko hidium hētēhēny eētī umwaa hōrggēēnaa cunuung 'cieeth, hōllōngaa occa nōō aaī loota nē ummuk, hatī má a'nyak 'rabbēēt 'cīg ūūppan ngaatī ēdēcaakī 'cieeth?

²⁹Hīnīngītī má i'thianaanī nēē ēhēnyīt 'cieeth nē hōllōngaa ūūlū ngaatī ēdēcaakī, au hatī arannī eeta īnōōnnō aī,

³⁰'I'thianaaī baa nēē'thēk eētī ētēhēnyōō nē bērē a'nyamanēēhī 'gōōla.'

³¹Má hī 'cī adiim aruhōōnī habuui 'cī a'nyak ūūrūta aalib'nya ūūmōtō haaga hī habu 'cī a'nyak ūūrūta aalib'nya hēēn 'ramma, hōllōngaa nōō occa aaī loota nē ummuk hatī occa ūūlū?

³²Má acīnoothi hōllōngaa occa ūūlū, occa 'thēk ī'thō eet cīgīnnīg, hātī nga aattiyyiaa mīrōha 'rēēna, hōōt ha'nyahit ganōn.

³³Nē 'gōōlaa cī, hi'thihi eet 'cī occa īn nuyyioohit caannī, hatī nga hūtūngeek 'gii vēlēk.

Immile hī Lanyit

(Tigil Maathee 5:13; Maarko 9:50)

³⁴"Abūnnaa immilla, nēēthī, má iittiōō mūccarōōnī cīnnī tōō, occa hatī nga aku ammūccarī tarī hutuno?

³⁵Iittiōō hōllōngaa abūnnaa ngaatī hō'ngōōtanēēkī 'thēēm hode cooni, ikia udduutoothīk tuu haaga. "A'nyīk eet 'cī a'nyak ītat hīthīhō."

'Luuka 15

'Limman 'cī awantoothīk a'theet 'cī a'nginoothi

(Tigil Maathee 18:12-14)

¹Kōr umwa, baa alūtoothīk eeta 'cīg alūt occoro hī 'thēccanniook Yeesu, hātī hīthīhīt 'limman cīnnī.

²Ma nīngaata, ūngōōngōōcō Vari'theei hī 'limmanniook cīg nyattaalak ītō, "Aū eētī ciee 'thēccanniook nē udukto hī īnōōnnō hōdēē!"

³Nīngītī aduhaakī Yeesu īhōōggō 'limman 'cī awantoothīk ko anneek,

⁴"Yioko ha'nyak eētī umwaa hōrggēēnaa cunuung a'tha 'mīa hōdēē nē i'nginōōthī hōdēēthōng, occa ūgōōn nēē hutuno? īcca occa hōllōngaa ūūnnīk a'tha 'cīg īn hēēn tūrkūwwec hī tūrkūwwec ko 'rōta nē idiomōthī 'cī īn hōdēēthōng ko, ī'thōng hūmmūda?

⁵Nē 'thēk ma ūmmūda, atalī hatī gērrēēt nē ūdōng

⁶Ūūhī īcī olu. Nīngītī hatī ūkō avvaanī 'gōōnōgī hī eet 'cīg aarōō anneek, 'līta haccamatoothīk naag vēlēk, hīnīngītī hūmmūda a'theet 'cī baa a'nginoothi.'

⁷“Haduhaakuunga, 'gōōlaa 'cī aaī hoti, aaī hatī taliiniti cobbi gērrēēt hēētahujjieen, hīnīngītī 'thēccannioohit hōdēēthōng 'cī ūtūngeek 'thēccan cīnnī, hīllōōan eet hēēn tūrkūwwec hī tūrkūwwec 'cīg abūnnaa 'cīg iittiōō hōllōngaa adiim tūngēēnīt cī 'thēccaneetu.”

'Limman 'cī awantoothīk 'rabbaacit 'cī a'nginoothi

⁸Nīngītī aduhaakī Yeesu īhōōggō tarī annēēkī, “Ma ha'nyak ngaa umwaa 'rabbēēt 'cīg kūtūrīg ūmmōtō nē i'nginōōthī hōdēēthōng, occa ūgōōn nēē hutuno? Hōllōngaa occa attūlleek 'gwoo nē itiwiila 'cieeth nē atarraaban ī'thōng hūmmūda?

⁹Nē ma ūmmūda, avva hatī 'gōōnōgī hī eet 'cīg aarōō nē ūnnīk, 'lita haccamattoothīk, hīnīngītī hūmmūda 'rabbaacit 'cī hūtūrī 'cī baa a'nginoothi.’

¹⁰Haduhaakuunga, 'gōōlaa 'cī aaī hoti, atalī hatī aajīlēēta cīg Nyekuci, hīnīngītī 'thēccannioohit hōdēēthōng 'cī ūtūngeek 'gōōl cī 'thēccaneetu.”

'Limman 'cī awantoothīk nyahaappan 'cī a'nginoothi

¹¹Ma nīngaata, uduhaak Yeesu īhōōggō tarī ūnnīk, “Baa aaī nyakangaan umwaa 'cī a'nyak buul 'ramma.

¹²Ma ho, ikia 'cī hidici ūnnīk maa'nyī, ‘Baaba, ngeraahaa nganīt ijgio 'cīg occa hatī a'nyaa nii nganīta.’ Nīngītī ē'ngērēēkī maa'nyia īhōōggō ijgio.

¹³“Ma urutaa cī waathinniook 'cīg abadtēc, ūlūt ngeerīnī 'cī hidici ho ijgio cīgīnnīg vēlēk nē ūūk uranganī baliinit cīnnī ho, looccaa 'cī 'rēēnī hī 'thī.

¹⁴Ma baa ēdēcaak nēē ijgio vēlēk, udhukia nyarōnī cobbi gērrēēt looccaa tīho hūtūrūūr, nīngītī atarrī nēē huciith cī magiithu hurruhaacī habath dtēc.

¹⁵Ma ho, ūūk idticanoothīk eet umwa cī looc tīho, 'cī baa aa'nyīk īnōōnnō hūtūha 'ngōōhī'nya.

¹⁶Baa adak nyahaappan magīthī hūbūraneek hidim hadak 'gēēn 'cī adahiini 'ngōōhī'nya. Nēēthī hinnia, baa hi'thihi eet 'cī aa'nyīk īnōōnnō 'gii umwa ūdūt.

¹⁷“Nīngītī ammuhi gērrēēt aīnnī, ‘Hammaati 'yioko 'thēk naa ngaati inni? A'nyak nōō baaba dticcianniook 'cīg mēēlīg 'rīng 'cīg aduhi jurrung!

¹⁸Hobodoothi hatī naa hī baaba nē hūūk hīnnīha, Baaba, hē'thēcana naa hēbērēēnnī cīg Nyekuc cī hēētkujjieen nē hī nganiita.

¹⁹Iittiōō naa hōllōngaa hūūppani ngaatī hīnnī ngeeruni. A'nyaa nuun haau hī dticcianniooke cunnēēnī’.

²⁰Nīngītī ī'ngaannī nē ūbōdōōthī hī maa'nyī. “Ma baa nga ovvooyya nēē 'rēēna, īcīnōōthī maa'nyia īnōōnnō, nīngītī ammaannīkī nē ivvir ūūk arabūūt nē ī'tha taliitta.

²¹“Ma nīngaata, ūnnīk maa'nyī, ‘Baaba, hē'thēcana naa hēbērēennī cīg Nyekuc cī hēētkujjieen hī nganiita. Iittiōō naa hōllōngaa hūūppani ngaatī hīnnī ngeeruni.’

²²“Othoothīk hinnia maa'nyia dticcianniook cīgīnnīg anneek, ‘Ōtōōc hataman, a'nyakta cērēm 'cī ūllēēmīth gērrēēt nē itihimteehu ūnōōnnō. Aarrihi maccīreenit attiaa nē itihimteehu caawa buúk.

²³I'ngiddia boloothit aa adīhī nīnga nē ucuhattu. Hadiim hadak karrama nē hatalit gērrēēt.

²⁴Baa loholeec 'cī aggamaawa lōōcī cieeni nē 'yioko aau hī ūētī 'cī arūgna daahītha. Baa i'nginōōthī nē 'yioko, ummuddia.' Nīngītī i'thianaanī nēēg adahī karrama.

²⁵“Baa ammūdeek nga aayyiaa ngeerīnī cobbi manatōō. Ma baa aku hōbōktō hī halang ko, athīknoothi hinnia beniinit hī rugumi halangatōō.

²⁶Nīngītī avvaanī dticciannioohit umwa nē ijin ūnnīk, ‘Ne thīnō 'cī aaī halangatōō ho?’

²⁷Ēdēcī dticciannioohiti ūnōōnnō anneek, ‘Ōbōda 'gotonu, nīngītī 'yioko acuhanēēkī maa'nyu boloothit aa gōōng haa'nyīk naag hīdīk, hīnīngītī atalī nēē ngaatī ūbōdaanī 'gotonu lō'ngōōc.’

²⁸“Ma athīhī nēē thōōth icci ho, ikia ūlīlī gērrēēt hūtūbūr ngaatī adukni halang. Nīngītī ūkō amammaayanī maa'nyia.

²⁹Ēdēcī hinnia nēē maa'nyī anneek, ‘Cīn nōō, hadticanoothikii naa nganiit irki'nyia iccig vēlēk hī appahaca nē hōllōngaa hōjōthēēkī thōōth cunni ūdūt nē 'thēk iittiōō hōllōngaa aa'nyaa tananga mī'nyōōn nēē haaga hadakta hī 'goonoga.

³⁰Ma thī 'yioko, ma aku ngeeruni baa uranganī ijgio cugunnig hī 'waa'ngiak ko, ikia ucuhaneehu olī 'cī adīhī 'cī ūn boloothit!’

³¹Ēdēcī maa'nyia anneek, ‘Ēlē, harūmī naag hī nganiit hōdōōkōthī ngaati nē ūn 'gīi vēlēk 'cī ha'nyahi naa cunni.

³²Nēēthī, hatalit nē haccamattoothīk gērrēēt, hīnīngītī baa aau 'gotonu hī ūētī 'cī adaak ēlēk nē 'yioko ūrūga daahītha. Baa i'nginōōthī nē 'yioko ummuddia.’”

'Luuka 16

'Limman 'cī awantoothīk dticciannioohit 'cī abathī

¹Ma nīngaata, uduhaak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg ūnnīk, “Baa aaī ballioohiti umwaa 'cī athīhī aī, uranganī dticciannioohiti cīnnī ijgio.

²Nīngītī avvaanī dticciannioohit tīho 'cieetōō nē ūnnīk, ‘Ne 'cī hathihi naa aī eeta adīmani nii ho? 'Nyahaahaa da 'buuk gōōng ēhēēdīkī 'rabbēēta, hīnīngītī iittiōō nii hōllōngaa occa aggami dtiic icci.’

³“Ma ninggaata, ummuk dticciannioohiti nicciee ïi, ‘Lõggõõ cieeg, hogooni occa hutuno? Itiggiawaa bẽrẽ hati baattõ dtiico nẽ hõnni õõtõ eet ‘cõ occa hõllõngaa hõõlõngaata nagaatõ hakanniini nẽ tarõ ha’ngaaõna nagaatõ occa halaõ eet buúk.

⁴Nõõtõ nõõtõ’thõk, haga naa ‘gii ‘cõ occa hadõmani, hõtõ haccamattaawa eeta olooyyiohõõ cõggõõng hati hitiggiai.’

⁵“Nõõtõ avvaanõ dticciannioohiti nicciee eet ‘cõg baag acuhan ijgio cõg makayyioohit cõnnõ ho hõdõõ hõdõõ nõ ijin ‘cõ ouu ñnnõk, ‘Ne baa ‘cõ acuhanaa nii makayyioohit caannõ?’

⁶“Edõcõ aõ, ‘Baa hacuhani naa boromiilit ‘miia hõdõõ cõg ngõõrrõ cõ olivi.’ “Nõõtõ annõõkõ ñnõõnnõ, ‘Waraga cieeni, au loota hataman nõ eteheedõhuu hõõtõ ‘tur haaga.’

⁷“Ma tarõ ho, ijin umwa ñnnõk ‘Ma nooyyia baa nii acuhani thõng?’ “Edõcõ nicciee aõ, ‘Baa hacuhani naa lohoddwa aalib hõdõõ cõg ‘gõõmõ.’ “Nõõtõ annõõkõ ñnõõnnõ, ‘Eri waraga cunni cieeni, teheedõk ‘miia’nya turkiyyio haaga.’

⁸“Ma ho, ikia accamana ballioohiti dticciannioohit ‘cõ ñn olo’ngiaahit ko gõõrreõt, nagaatõ õggõõ’nyõ nõ idõman eet ‘cõg acuhan ijgio jurrung. Nõ dõdõ, õggõõnyõth eeta cõg looc nicci, nagaatõ adõmanõ ‘gõõnõgõ’ jurrung hillõõnanit eet cõg lanyitaak.

⁹Haduhaakuunga, akattiaaõ baliinit cõ looc nicci ‘gõõnna’thõõt hõ eet cõg looc nicci, hõtõ ma edeccia baliiniti cõ looc nicci, õlõmaakuung hati Nyekuci uduhunit halang ‘cõ aalla ooo.

¹⁰“Eetõ ‘cõ a’thõõnnõ hõlõeggõ ‘cõg abadtõc, a’thõõnnõ hati ‘cõg mõõlõg buúk. Nõ eetõ ‘cõ hõllõngaa a’thõõnnõ ‘gii ‘cõ abadtõc, hõllõngaa ‘thõk hati a’thõõnnõ ‘cõ maka buúk.

¹¹Má hõllõngaa a’thuunnu niig baliinit cõ looc nicci, nganõ thõ hati ‘cõ aa’nyuung u’thuutti baliinit ‘cõ ñn dõdõ ho?

¹²Má hõllõngaa a’thuunnu niig ijgio cõg eetuk, nganõ hati ‘cõ aa’nyuung ijgio õgõ hõõtõ cugunnig ko?

¹³“Aitiõõ dticciannioohiti ‘cõ occa adticanoothõk makayyiook ‘ramma tõõ. Occa hinnia hati ammõnan hõdõõthõng nõ ahareek umwa hode occa adticanoothõk hõdõõthõng jurrung nõ appallaaran umwa. Occa hõllõngaa adticanoothiku niig Nyekuc hõ ‘rabbõõt hõdõõ.’”

Thoo’thiok õgõ cõg Yeesu

(Tigil Maatteeo 11:12-13;
5:31-32; Maarko 10:11-12)

¹⁴Ma baa athõõ Vari’theei thõõth icci ho, iita atararri nõõg Yeesu ‘buth, hõnõngõtõ ñn nõõg eet ‘cõg ammõnan ‘rabbõõta.

¹⁵Nīngītī annēēkī Yeesu īhōōggō, “Gōōng 'thēk ngagiit 'cīg athīngōnyannu ainnu abūnnayyu hēbērēennī cīg eet vēlēk. Nēēthī, aga Nyekuci 'thinneeti cugguung. 'Gii 'cī tiiri hī eeta, īn 'gii 'cī abathī hī Nyekuc.”

'Limman umwa 'cī īttoorīk Yeesu

(Tigiil Maatteeo 11:12-13; Maarko 10:11-12)

¹⁶Ma ho, irrioonīk Yeesu nuyyiook īnnīk “Baa udukiaak eet vēlēk nyattalī cī Mūū'tha hī thōōth cī pōrōvētaa'nyanu, īthōōng hikia Yōaannē Batitta. Nganīngītī irki'nyia nicciag, nga 'thēk allimanoothīk eet nyeemuut 'cī abūnnaa cī habuccieet cī Nyekuci noho nē nga 'thēk attīman eeta vēlēk kōmītha ngaatī occa adukni.

¹⁷Ammūjī ngaatī a'nginōō'thī hēētkujjieen hī looc hīllōōan ngaatī occa a'nginōō'thī nyamacaar 'cī abadtēc cī 'gaalam 'cī eheedini nyattalī.

¹⁸“Ēētī 'cī õōg ngaa cīnnī nē ū'thūwana ngaa umwa, adīman 'thēccan, nē ēētī 'cī a'thūwan ngaa 'cī õōg ēētī umwaanī, adīman nēē buúk 'thēccan.”

Ballioohit hī Laa'tharō

¹⁹Ma nīngaata, uduhaak Yeesu eet īnnīk, “Baa aaī ballioohiti umwaa 'cī ahimit ceremwa 'cīg rēggēēg 'cīg ūkōmī gērrēēt nē adak 'gēēn 'cī abūnnaa waathinniook vēlēk.

²⁰Nē baa tarī, aaī hullahaacī umwaa 'cī haī Laa'tharō, 'cī ara ala 'gēēn hattūūgaa cī araan cī eet 'cī īn ballioohit ko. Baa īn Laa'tharō eet 'cī appiik carrahulit ēlla vēlēk habath dtēc.

²¹Nē baa nuun adiim nēē aduk thuruthur 'cīg adhukiaa tērēmēējawa 'cī aduhēēnī ēētī 'cī īn ballioohit ko. Baa tarī au ēdēlan ūthūrēēta carrahulit cīgīnnīg ko buúk nīngaata.

²²“Ma baa ho, ikia adaak Laa'tharō nē iita ootti aajīlēēta īnōōnnō ngaatī aayyi Abūrahāmī. Ma urutaa cīnnī, ikia adaak ballioohiti tīho buúk nīngītī adaiini.

²³Ma looccaa cī daakiahū, ūūk accananī nēē gērrēēt. Ma baa acīnoothī hēētkujjieen ko, adtuuhothi hinnia Abūrahaamō 'rēēna arūmī hī Laa'tharō.

²⁴Nīngītī avvōō'thī nēē Abūrahaamō annēēkī, ‘Baaba Abūrahaamō! Tamaatīhaa baaī nuun! 'Thōōahaa Laa'tharō hikia hokoleek a'thiit maamītōō nē īdtīlaneeka ahaat maam halalīīthanī, hīnīngītī aaburii 'gwaa ngaati padtahac.’

²⁵“Ēdēcī hinnia Abūrahāmī īnōōnnō anneek, ‘Ēlē, muhunooth, baa īnī nī eet 'cī aanytīhoothihii hēlēggī 'cīg abūnnaa baa nga arugi nē baa accananni Laa'tharō, nēēthī 'yoko, accamanoothīk nēē ngaati nē accananī niina.

²⁶Nē nōō 'thēk dīdī, aaī 'woor 'cī uuthik gērrēēt hōrggēēnaa cīnaac 'cī alaammeet, hiittiōō ēētī 'cī occa aku nīīca hode īcī tōō.’

²⁷“Ēdēcī hinnia ballioohiti aī, ‘Má aaī nohotaa baaba, hammaannikiina, 'thooīhaa Laa'tharō hūūk ūlōō cī baaba,

²⁸hīnīngītī ha'nyahi 'gootonoga 'tur õlō. A'nyīk nuun hūük hirrioonik īhōõggō, hātī hiittiõõ hōllōngaa au nēēg buúk ngaatī 'cannaanō ho.'

²⁹"Ēdēcī Abūrahāmī anneek, 'A'nyīk 'gootonogu hitigjilito thoo'thiok baag ēhēēd Mūū'tha hī pōrōvētaa'nya, a'nyīk thoo'thiok tīko hirrioottīk īhōõggō.'

³⁰"Nīngītī annēēkī ballioohiti Abūrahaamō, 'Aitiõõ hōllōngaa occa aaī nohotaa nyakangaan, hī 'cī ōkō aduhaakī ēētī umwaa 'cī adaak ēlēk īhōõggō, occa ūnnīk nēēg 'gōõl cī 'thēccanēēt cīggīng.'

³¹"Anneek hinnia Abūrahāmī īnōõnnō, 'Má hōllōngaa athihī nēēg thōõth cī Mūū'tha hī cī pōrōvētaa'nyanu, aalla 'thēk hatī hōllōngaa athīknī noho, tanaga hī'thōõtī ēētī 'cī adaak ēlēk.' "

'Luuka 17

Lemiinit hī dtiic

(Tigiil Maatteeo 18:6-7,
21-22; Maarko 9:42)

¹Baa aduhaak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg anneek, "Aattīg 'thēk hatī gōõng hēlēggī 'cīg aa'nyīk eet hīdīmanit 'thēccan. Nēēthī, uuki hatī ēētī 'cī allabeek 'gōõnōgī hē'thēcattōō.

²Occa mēēn ngaatī ēcēbōõthīkī īnōõnnō hirriaaī i'nyiaawa nē udhuhoothīk būlūcatōō, hīllōōan ngaatī allabēēkī nēē 'gōõnōgī 'thēccan.

³Ebehit eleeti cugguung jurrung. "Nē má adīman 'gotonu 'thēccan, 'gerenyeek. Nē má ūtūngeek 'thēccan cīnnī ho, tamaatīk īnōõnnō.

⁴Má adīmannii 'gotonu 'buth tabattī tūkīramma kōr hōdēēthōng nē ūbōda tabattī tūkīramma aku anneeki 'Hē'thēcana, tamaatīhaanī, tamaatīk īnōõnnō."

Lemiinit

⁵Nīngītī alaī 'thooyyiaha Yeesu annēēkī, "Makayyioohit, 'tōõr baaī nuun lemiinit cīnaang hī makā!"

⁶Ēdēcī Yeesu īhōõggō anneek, "'Yioko 'thēk hī 'cī a'nyaku lemiinit 'cī hidici 'cī ūkī hinyomooc 'cī mīllī'nyī, occa 'thēk uuluyyu ngaatī anneeku 'mūūnīc nicci, 'Buttannia bītiboolanī būlūcatōō.' Occa 'thēk athiknuunga."

Dtiic cī dticcianniookto

⁷Ma ho, ijin Yeesu 'thooyyiak cīggīng ūnnīk, "'Yioko hī 'cī a'nyahī ēētī umwaa hōrggēēnaa cunuung dticciannioohit 'cī akannī manatōō, hode 'cī ūūha hēlēggī, ūcca occa anneek īnōõnnō hatī ūbōda, 'Deccia ijija hudukto?'

⁸Ūcca occa nōō hōllōngaa anneek, 'Kūmaneeka nōō 'gēēn nē ērēēō nga haduhi, nēēthī hatī ikia uduho niina?'

⁹Occa hõllõngaa atalī nēē dticciannioohit tīho ngaatī adticanī dtiic 'cī hatī adukiaak ko?

¹⁰Nē niig buúk, ma idticattu dtiic vēlēk 'cī baa adukiaakuunga, ñitō, 'Hīgīnna naag dticcianniook haaga, hadticanna 'gii 'cī adukiaakeeta.' "

Eet õmmõtō 'cīg adak helleggeri

¹¹Ma ho, ñtīga Yeesu ûük ñicī 'Jeru'thalēmī, ēdēcī lõkõõrī cī Thamaria hī 'Galileea.

¹²Ma õkō aduhun õlō umwa ho, ammūdoothīk hinnia eet õmmõtō 'cīg adak helleggeri. Baa abillaa eeta tīko 'rēēna

¹³nē utuvvuyyiõõ moloohaa cobbi ñitō, "Yeesu, Makayyioohit, tamaatīheeta!"

¹⁴Ma acīn Yeesu ëhõõggō ho, ñnnīk, "Õõt etere'thieek paadīr'nya eleeti cugguung." Ma baa õota, i'nginõõthī helleggeri eleetini noho matada'nyak hūbūttaathō nēēg vēlēk lō'ngõõc.

¹⁵Ma adtuuha umwaa ngaatī abūnnayyī ho, õbōda ïdīhītha Nyekuc 'jieena moloohaa cobbi.

¹⁶Nīngītī aku ëttēēdī looc 'thõõnī cīg Yeesu nē atal ñõõnnō gērrēēt. Nē baa ñin eētī tīho eet cī looc cī Thamaria.

¹⁷Ma nīngaata, ijin Yeesu ëhõõggō ñnnīk, "Hõllõngaa nooyya hatī ñin eeta 'cīg eelliaa ho õmmõtō? Õõt tūkūwwec ñna?"

¹⁸Inni hī eet cī looc cī 'rīng dioo, 'cī õbōda aku anneek Nyekuc ïlaallē ho?"

¹⁹Nīngītī annēēkī Yeesu eet nicci, "Elē, tīnga bītō, aa'nyi lemiiniti cunni būna."

Habuccieet cī Nyekuci

(Tigil Maatteeo 24:23-28,
37-41)

²⁰Ma ho, ijinit Vari'thee ugeegī Yeesu kōr 'cī occa hatī akuuni habuccieet cī Nyekuci. Ëdēcī nēē ëhõõggō anneek, "Aitiõõ habuccieet cī Nyekuci hõllõngaa aku 'gõõlaa 'cī occa acinnu niiga,

²¹hode 'gõõlaa 'cī aïnnī eeta, 'Habuccieet cī Nyekuci cieeni,' hode 'Habuccieet cī Nyekuci caanī,' hīnīngītī aau habuccieet cī Nyekuci hī ngagiit ngaati ëlēk."

²²Nīngītī aduhaakī Yeesu nuyyiook annēēkī, "Au hatī waathinniooha 'cīg adiim acinnu Ngeertī Eeto, nēēthī hinnia, aitiõõ hatī hõllõngaa acinnu.

²³Nē hatī ma annekuung eeta, 'Ínõõnnō caanī!' Hode, 'Ínõõnnō cieeni!' Ma hanūoo'thu ëhõõggō.

²⁴Hīnīngītī aañ hatī kõrra 'cī akuuni Ngeertī Eeto hī tammu 'cī ammadī nē ûttühūl hēētkujjieen hī looc vēlēk.

²⁵Nēēthī, nga hīdīmanī thōōth cieeni, accananni nōō hatī nēē gērrēēt nē ūtūbūrīt eeta cīg irki'nyia niccig.

²⁶“Ma ikia Ngeertī Eeto, aaī hatī hī waathinniooha baag Nōōa.

²⁷Baa attumanni eeta ara aduhi, ahūdī, nē ū'thūwattōō ī'thōng kōr baa adukni Nōōa haahūl nē iita ucuddia maama īhōōggō vēlēk hī lōōcī 'thīī.

²⁸“Baa aaī noho buúk, korriook baag Lōōtī. Baa 'thēk ara eeta duhēēnīt hī hūdēēnīt, hī tūūnyēnīt, hī kanniinit hī tehenyiinit.

²⁹Ma baa kōr 'cī ī'ngaannī Lōōtī 'Thōōdōma ho, udhukia 'gwaa 'cī aaburii padtahac hēētahujjieen nē ūtūūth īhōōggō vēlēk hī lōōcī 'thīī.

³⁰“Aaī 'thēk hatī hoti buúk kōr 'cī uppwaannanī Ngeertī Eeto.

³¹Kōr tīho, a'nyīk eet 'cī aaī 'cieethaa cīnnī lokora, hiittiōō hōllōngaa allūūcī aī hūūk hittiha ijgio 'cieetōō. Noho buúk, a'nyīk eet 'cī aaī manatōō hiittiōō hōllōngaa obodeek 'giimwa õlō.

³²Ummuhuttooth thōōth cī ngaa cī Lōōtī!

³³Ēētī 'cī attīman aī hū'thūūtī rūgēt cīnnī, adhuheek hatī tuu nē ēētī 'cī adhuheek rūgēt cīnnī tuu, a'thūūnnī hatīnnī.

³⁴Haduhaakuunga, eeta 'ramma 'cīg oogin 'rōōha hōdēēthōng baalin niccia, ōkōōī hatī Makayyioohiti hōdēēthōng nē ūtūngoothīk umwaanī.

³⁵Nē ngaaī 'ramma 'cīg erekī ngaatī hōdēēthōng, ōkōōī hatī Makayyioohiti hōdēī nē ūtūngoothīk umwaanī.

³⁶Ma aattīg hatī eeta 'ramma manatōō, ōkōōī hatī Makayyioohiti hōdēī nē ūtūngeek umwa."

³⁷Nīngītī ajini nuyyiooha annēēkī, “Adīmanni hatī thōōth ciee ngaana Makayyioohit?” Ēdēcī Yeesu anneek, “Ngaatī adaaknī ēētī, alūtoothīk 'thēk hatī hodobwaana.”

'Luuka 18

Ngaatībōyyī hī 'gaadī

¹Nīngītī aduhaakī Yeesu nuyyiook cīgīnnīg thōōth 'cī awantoothīk ko, hētērēth īhōōggō hatī gōōng halayyio ooo nē iittiōō hōllōngaa ūūnnīk laiinit.

²Baa aduhaak nēē īhōōggō anneek, “Baa aaī 'gaadī umwaa 'taaūnaa umwaanī 'cī hōllōngaa itieelli Nyekuc nē hōllōngaa aallak eeta.

³Nē baa aaī ngaatībōyyī umwaa 'taaūnaa tīho buúk, 'cī ōkō ūlaleek 'gaadī anneek, ‘Kūmaneeka baaī nuun thōōth 'cī abīlla ēētī ho.’

⁴“Abūrī hinnia nōō 'gaadī ngaatī ēēlī īnōōnnō. Ma uruta 'rīng, ikia ummuk ñī, ‘Tananga aitiōō naa hōllōngaa hiteelli Nyekuc, hode haallahi eeta,

⁵īnya hūkūmaneek thōōth cī ngaatībōyyī icci, hātī hiittiōō hōllōngaa ara aku accananī! ”

⁶Nīngītī annēēkī Makayyioohiti nuyyiook cīgīnnīg, “Īthīhīt thī dako nōō thōōth 'cī aduha 'gaadī 'cī ñīn 'loorriahit ko.

⁷Īcca occa 'thēk hōllōngaa ēēl Nyekuci eet cīgīnnīg 'cīg ēbēra nēē ēlēk, 'cīg ñīlaleek īnōōnnō baalin hī waathīn? Ara occa hatī iiggiaeek īhōōggō tuu?

⁸Haduhaakuunga, aa'nyīk 'thēk hatī nēē īhōōggō hummuddia eliinit hīdīkoothong. 'Yioko occa 'thēk hatī ma õbōda Ngeertī Eeto, ammūdaak occa 'thēk hatī lemiinit loota nīnga?”

'Limman 'cī awantoothīk Vari'theenit hī eet 'cī alūt occoro

⁹Baa aduhaak Yeesu 'limman 'cī awantoothīk eet 'cīg ammuk aī habūnnayya nē atararri 'gōōnōgī ūgī anneek,

¹⁰“Baa aattīg eeta 'ramma 'cīg õō alayyi 'Cieethaa cī Nyekuci. Baa ñīn hōdēī Vari'theenit nē ñī umwaa luttioohit cī occoro.

¹¹Ōkō alayyi Vari'theeniti 'jieena aī, ‘Nyekuc, hanneekii ñlaallē, hīnīngītī aitiōō naa hōllōngaa haaī hī eeta ūgēēgī. Aitiōō naa hōllōngaa hīgōr'thī nē hōllōngaa hīnī lobolobbiaahit nē hōllōngaa hattihi ngaaī cīg eetuk nē tarī hōllōngaa 'thēk haaī hī luttioohiti cī occoro ho.

¹²Hēdēta naa ēlē caannī 'gēēna waathinniook 'ramma lomidikaawa hōdēēthōng. Nē tarī, hē'ngēraakii 'gii 'cī abadtēc hōdōōkōthī, hatī hammūda.’

¹³“Baa hinnia abīllaa luttioohiti cī occoro ho 'rēēna, akannī hēbērī looc, hīnīngītī aga ngaatī ñīnī 'thēccannioohit 'cī hōllōngaa occa ūūppan ngaatī acīnōō'thī hēētkujjieen. Nīngītī ñddaaī ïyyō nē alaō ñī, ‘Nyekuc, tamaatīhaa nganīt 'thēccannioohit.’ ”

¹⁴Ma ho, uduha Yeesu ñī, “Haduhaakuung dīdī, luttioohit cī occoro ho 'cī aku accamana Nyekuci, baa ikia õbōdōōthī ñīcī olu hīllōōan Vari'theenit. Hīnīngītī ëētī 'cī õdōng ēlē cīnnī 'goonoginni vēlēk, arritanniaak hatī looc nē ëētī 'cī arritan ēlē cīnnī, odo'ngi hatīnī.”

Aggatan Yeesu lōhōlī 'cīg hidicig

(Tigīl Maatteeo 19:13-15; Maarko 10:13-16)

¹⁵Baa a'nyahaak eeta Yeesu lōhōlī 'cīg hidicig hikia huhum nēēnī. Ma baa adtuuha nuyyiooha ho, eggerenyteek īhōōggō hoboddi lōhōlī.

¹⁶Aū hinnia Yeesu lōhōlī nē ñī, “Aanytīk lōhōlī 'cīg hidicig ko hiita hī nganīta, ma halaammu, hīnīngītī ñīn habuccieet cī Nyekuci cī eet 'cīg aattīg hī 'yioko nēēg ko.

¹⁷Haduhaakuung dīdī, eētī 'cī hōllōngaa ēlēmī habuccieet cī Nyekuci hī lohollia cieegi, aitiōō hatī nēē hōllōngaa aduhun habuccieet cī Nyekuci ūdūt."

'Gaalac 'cī aballi

(Tigil Maatteeo 19:16-30; Maarko 10:17-31)

¹⁸Ma ho, ijin 'gaalacī umwaa Yeesu ūnnīk, "Limmannioohit 'cī abūnnaa, ne occa 'cī adiim hadīmani naa, hātī hūmmūda rūgēt 'cī aalla ūdūt?"

¹⁹Ēdēcī Yeesu anneek, "Inni tūvvaa nii nganīt ūnnīhaa habūnna ho? Nyekuc dioo 'cī abūnnaa.

²⁰Hōllōngaa aga nii tilooinit 'cī aī, 'Ma hattihī ngaa cī eet umwa, ma haruhi, ma hīgōr'thī, ma haddangaahi, tingōlī maa'nyu hī ngaanu!' "

²¹Ēdēcī hinnia 'gaalacī nicciee aī, "Hūnūūhīha naa ngaatī ha'thūūnnī thoo'thiok iccig vēlēk nganīngītī hīnnī hīdīca."

²²Ma baa athīhī Yeesu thōōth icci ho, ikia uduhaak ūnōōnnō ūnnīk, "Nga thī aitioonni nganiit 'gii hōdēēthōng tōō, bīt tūūōō 'gii vēlēk 'cī a'nyahi nē e'ngereehu hullaha 'rabbēēta, nēēthī, ikia ūnūaa nganīta nē hatī a'nyahu baliinit hēētahujjieen."

²³Ma athīhī 'gaalacī ciee thōōth icci ho, ikia ūmōthī gērrēēt, hīnīngītī baa ūn nēē eet 'cī aballi gērrēēt.

²⁴Nīngītī acīnī Yeesu ūnōōnnō noho nē ū, "Hōlō ūkōm ngaatī occa adukni ballioohiti habuccieet cī Nyekuci!

²⁵Dīdī, mēēn ngaatī occa adukni nyaakaalī hutuli aagōōng lībbīraaō, hīllōōan ngaatī occa adukni ballioohiti habuccieet cī Nyekuci."

²⁶Nīngītī ajini eeta 'cīg baag aattīg nīngaata Yeesu annēēkī, "Eet occa thī hatī 'cīg aattīg hutuno 'cīg occa eelliaa?"

²⁷Ēdēca Yeesu aī, "Gii 'cī a'nyaman eet, ūūlū Nyekuci."

²⁸Ma ho, ijin Pēētūrū ūnōōnnō ūnnīk, "Ma 'yioko naag 'cīg hūtūngteeha 'gii vēlēk nē hunuyyi nganiit ko?"

²⁹Ēdēcī Yeesu ūhōōggō anneek, "Haduhaakuung dīdī, eētī umwaa 'cī ūtūngeek ūlō cīnnī, hode ngaa cīnnī, hode 'gōtōōnōgī, hode aattīnnī hī maa'nyī, hode lōhōlī cīgīnnī, hīnīngītī habuccieet cī Nyekuci,

³⁰aa'nyīhoothīk hatī hēlēggī 'cīg ūlōōan loota nīnga. Aa'nyīhoothīk hatī ūnōōnnō rūgētī 'cī aalla ūdūt hēētahujjieen."

Uduha Yeesu thōōth cī daahīth cīnnī tarī

(Tigil Maatteeo 20:17-19; Maarko 10:32-34)

³¹Ma ho, ūūhī Yeesu nuyyiook cīgīnnīg ngadiiha nē ūnnīk, "Hōō 'yioko hatī naag 'Jeru'thalēma nē ū ū hatī edee'nyia thoo'thioha vēlēk baag ēhēēd pōrōvētaa'nya, hīnīngītī Ngeertī Eeto ūca.

³²Aa'nyīhoothīk hatī nēē eet 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei. Uuk hatī nēēg ūnōōnnō nē odoomito nē uttuurrik ammūta nē uruhit hadaak.

³³Ma hatī urutaa cī waathinniook iyyio, arūgna hatī nēē daahītha."

³⁴Baa hōllōngaa aga nuyyiooha thōōth 'cī ūthōōth Yeesu ho, hīnīngītī baa ammi'thi thōōth ciee hī ūhōōggō.

Aa'nyīk Yeesu eet 'cī rubenī hīcīnī

(Tigiil Maatteeo 20:29-34; Maarko 10:46-52)

³⁵Ma baa ūbōktō Yeesu hī 'Jeriko, baa aaī rubenniaahiti umwaa 'cī ala eet 'gōōla ngadiiha.

³⁶Ma baa athīhī nēē lothippit 'cī ūvvō ho, ijin eet ūnnīk, "Neegi thīnō hōlō?"

³⁷Ēdēcī eeta anneek, "Yeesu 'cī Naa'tharētī 'cī ūkō ho."

³⁸Ma athīhī rubenniaahiti nicciee ho, ūtūvvō ū, "Yeesu, Ngeertī Daavide, tamaatīhaanī!"

³⁹Egger'nyeek hinnia eeta 'cī uwattī ūnōōnnō anneek 'jaahō. Ēggērēny hinnia gērrēēt aī, "Ngeertī Daavide, tamaatīhaanī!"

⁴⁰Ma ho, ūbīl Yeesu nīngītī aduhaakī eet ha'nyakta ūnōōnnō. Ma baa a'nyakiaa ho, ijin Yeesu ūnōōnnō ūnnīk,

⁴¹"Ne 'cī adiimmaa nii nganīt hadīmaneehi?" Ēdēcī nēē aī, "Makayyioohit, hadiimi hacīnī."

⁴²Nīngītī annēēkī Yeesu ūnōōnnō, "Cīnī. Aa'nyi lemiiniti cunni būna."

⁴³Ma hīdīkoothong ūcīnī eētī nicciee nīcī noho nē ūnū Yeesu ūdīhīthōōthī Nyekuc. Ma baa acīn eeta vēlēk ko, idihi'thiōōthī nēēg buúk Nyekuc.

'Luuka 19

'Thakeeo, luttioohit cī occoro

(Tigiil Maatteeo 25:14-30)

¹Ma baa uppwaanī Yeesu 'Jeriko nē ūūk ūtō 'taaūnatōō,

²baa aaī eet umwaa 'cī haī 'Thakeeo 'cī ūn makayyioohit cī luttiook cīg occoro. Baa ūn nēē eet 'cī aballi gērrēēt.

³Baa adiim acīn nēē Yeesu, nēēthī hinnia, ahaca hutur'thēēta, hīnīngītī baa maka lothippiti gērrēēt.

⁴Nīngītī avviri ūkōōī ūcī oou nē ūūk ūtōd hēēt, hātī hīcīn Yeesu, hīnīngītī baa ūkō Yeesu ūcī 'gōōl tīho.

⁵Ma baa õdõlan Yeesu ngaatīho ho, acīnoothi hinnia 'Thakeeo hēēta lokora. Nīngītī õthōōthīkī annēēkī, "Thakeeo, luuccia hataman, hōkō aattī haaī naa õlōō cunni kōr nicci."

⁶Nīngītī alluuccianī 'Thakeeo hīdīikoonthong nē ikia ī'tha Yeesu taliitta.

⁷Ma acīn eeta vēlēk 'cīg baag aattīg nīngaata, ngaatī ī'thaaōnī Yeesu hī 'Thakeeo ho, adahit ngunungunu īitō, "Õkō bērē Yeesu õlōō cī 'thēccanniookto."

⁸Ma urutaa cīnnī, ītīnga 'Thakeeo īnnīk Yeesu, "Makayyioohit, kōr nicci, hē'ngēraahi hatī naa hullaha ijgio cīgannīg hōrggēēna nē má baa hōmmōdanaa eet umwa 'rabbēēta, hadūmani hatī īnōōnnō tabattī 'wec."

⁹Nīngītī õthōōthī Yeesu aīnnī, "Ikia elliaanītī kōr icci 'cieethaa cī, hīnīngītī īn ēētī ciee buúk ngeertī Abūrahāmī.

¹⁰Baa hakuu naa Ngeertī Eeto hikiia hidima nē hēēla eet 'cīg i'ngittōōthī."

Dticcianniook õmmōtō

(Tigil Maatteeo 25:14-30)

¹¹Ma baa nga athīhī eeta thōōth icci, ikia uduhaak Yeesu īhōōggō thōōth 'cī awantoothīk, hīnīngītī baa õbōktō nēē hī 'Jeru'thalēm nē baa ammuhuneek eeta aī, õkō hatī edee'nyia habuccieet cī Nyekuci nīcī noho.

¹²Baa aduhaak nēē īhōōggō anneek, "Baa aaī eet umwaa 'cī īn ngeertī habuuo 'cī baa õkō nīcī looc 'cī 'rēēnī, hūūk hī habu nē õbōda.

¹³Ma baa õbōhī ītīnga, ūtūvvū dticcianniook cīgīnnīg õmmōtō nē aa'nyīk īhōōggō hōdēī hōdēī 'rabbēēt 'cīg mēēlīg nē īnnīk, 'Idticattī 'rabbēēt iccīg tūjaar ī'thōng hōbōda naana.'

¹⁴"Baa ammūdeek hinnia abūrī eeta īnōōnnō ngaatī īnī habu, nīngītī ī'thōōī nyeemuut hūūk nīcī ouu anneek, 'Hōllōngaa hadiimma naag eet icci hī habu cīnaang.'

¹⁵"Ūūk nēē'thēk ī ēētī ciee habu, nīngītī õbōdaanī õlō. Ma ho, ikia ūtūvvū dticcianniook baag aa'nyīk nēē 'rabbēēt, hūmmūda hatī má ittoorri 'rabbēēta.

¹⁶"Baa aku aduhaak 'cī ouu īnōōnnō anneek, 'Makayyioohit, īttōōrī 'rabbaacit baa nunni a'nyaha 'rabbēēt ūgī õmmōtō.'

¹⁷"Ēdēcī makayyioohiti cīnnī ho anneek, 'Idticanuu jurrung ēlē. Nē hīnīngītī īnī eet 'cī a'thūūnnī 'gii 'cī hidici, iinu hatī eet 'cī aggami 'taaūnniook õmmōtō.'

¹⁸"Ma ho, ikia dticciannioohiti 'cī anūēēkī nē ī, 'Makayyioohit, īttōōrī 'rabbaacit baa nunni a'nyaha 'gōōnōgī 'tur.'

¹⁹"Ēdēcī makayyioohiti aī, "Gaam nii 'taaūnniook 'tur.'

²⁰"Ma tarī ho, ikia dticciannioohiti umwaa tarī nē ī, 'Makayyioohit, 'rabbaacit baa nunni cieeni, baa hitiangithi locoburoatōō.

²¹Baa hiteellinnii, hīnīngītī ëinī eet 'cī okomi kak. Ínī eet 'cī adiim õkōõī hēlēggī 'cīg hōllōngaa ën cugunnig nē tarī, ënī eet 'cī adiim ajanni ngaatī nga katōõī.'

²²“Edēcī Makayyioohit anneek, ‘Nii tahahaacī cieeni, etteedihuu nii ēlē cunni thōõth ēmmēn thōõthaa 'cī aduha hataa. Má aga nii ngaatī hīnnī naa eet 'cī hokomi kak nē hīna eet 'cī hōkōõyyī hēlēggī 'cīg hōllōngaa ën cīgannīg nē hajanō ngaatī nga hakatōõī,

²³nē baa hōllōngaa aarihi 'rabbaacit caannī 'bēēngīatōō inni? Occa 'yioko hūmmūdaaha ìttōõrī.’

²⁴“Nīngītī annēēkī eet 'cīg baag abīlī nīngaata, ‘Aggamta eet icci 'rabbaacit nē aanytīhu eet 'cī a'nyak õmmōtō hata.’

²⁵“Edēcī hinnia eeta tīko anneek, ‘Makayyioohit, ma tarī a'nyak 'cī umwa ho õmmōtō ēlēk ko!’

²⁶“Edēcī makayyioohiti anneek, ‘Eētī 'cī a'nyak 'gī 'cī abadtēc, aa'nyīhoothīk hatī 'gī 'cī maka nē eētī 'cī hi'thihi 'giimwa, agammiaa hatī 'gī 'cī abadtēc 'cī a'nyak nēē haau athīnī 'tēl.

²⁷A'nyakta thī mīrōk cīgannīg 'cīg hōllōngaa adiimma hī habu haggam īhōõggō ho ngaati nē uruktu hēbērēennī cīgannīg.’”

Uduhun Yeesu 'Jeru'thalēm bulēëtta

(Tigiil Maatteeo 21:1-11; Maarko 11:1-11; Yōaannē 12:12-19)

²⁸Ma baa ēdēcaak Yeesu ngaatī aduhaanī thōõth icci, ìtīngā ūūk ëicī 'Jeru'thalēmī.

²⁹Ma baa õbōktō hī olooyyiok 'cīg haī Bēthvaje hī Bēthani, Muuraa 'cī avvī eeta anneek Oliv, ì'thō nuuyiook 'ramma anneek,

³⁰“Õõt õlõõ 'cī obohoonnu ho nē ma uduhuttu, ammūdoothiku hatī thigir 'cī hidici 'cī nga hōtōõī eet umwaa ūdūt ecebbi nīngaata. Õõkta nē a'nyaktaau ngaati.

³¹Nē má ajinnuung eet umwaa annekuung, ‘Õõgannu inni?’ Ìttīk, ‘Adiim Makayyioohiti.’”

³²Ma baa õõ nuuyiooha tīko ho, ammūdoothīk 'thēk aaī hīaa adukiaak īhōõggō.

³³Ma aī hōõgtawa ho, ajin hinnia maajihī thigiirak īhōõggō anneek, “Õõgannu thigir inni?”

³⁴Edēcī nēēg maajihī thigiirak ko anneek, “Adiim Makayyioohiti.”

³⁵Nīngītī a'nyahōõthīkī nēēg Yeesu nē arrik ceremwa cīggīng bahuuca nē odongteek Yeesu hataadoothīk.

³⁶Ma baa i'thianaanī Yeesu weet ko, iita eteettik eeta ceremwa cīggīng 'gōõlaa 'cī õkōõī nēē ho.

³⁷Ma baa õdõlan nõngitõ allüücënõ 'gõõl õkõõi Muuraa cī Olivi, i'thianaaõ lothippiti cī nuyyioohu ubuluthit Nyekuc gõrrõõt taliitta, hõnõngitõ thoo'thiok baag ñaat eeta baag adõman Yeesu.

³⁸Baa ebenni nõõg aõ, "A'nyõik Nyekuc haggatan habu 'cī aku 'thaarõi icig Makayyiookto!" "A'nyõik bõnnai hõ bulõõnõt haau hõ Nyekuc hõetahujjeen!"

³⁹Aduhaak hinnia Vari'theei ügõõgõ Yeesu lothippitatõõ anneek, "Limmannioohit, 'gerenyeeek nuyyiook cugunnig ko hõijaaktõ."

⁴⁰Edõcī Yeesu anneek, "Haduhaakuunga, má õijaaktõ nõõgõ, occa hinnia hatõ ebenni biyyiõõna."

⁴¹Ma baa õbõktõ nõõ hõ 'Jeru'thalõm nõ õcõn 'taaõn, ikia utulu,

⁴²nõ õthõõth õ, "Kõr nicci, aitiõõ eeta cugunnig hõllõngaa aga 'gii 'cī hatõ a'nyahaak õhõõggõ ganõn! Nõ 'yioko, agu'thi hõ õhõõggõ hõbõõnnõ cõggõng.

⁴³Niig eeta cīg 'Jeru'thalõmõ, aku hatõ kõrra 'cī irriamaneekuung ngagiit mõrõha cugguung nõ uuktuunga. Irriamaneekuung hatõ mõrõha nõ õ'nyõõgõtõ lõkõrõõt võlõk.

⁴⁴Õrrõõõhaneekuung hatõ nõõg ngagiit looc, hõdõõ hõ lõhõlõ cugguung võlõk. Hõnõngitõ hõllõngaa hatõ õõnnõ mõrõha cugguung bõõ umwa hataadõ 'goonnia, hõnõngitõ hõllõngaa elemmu niig kõr cī elliaanõt cunuung."

Yeesu 'Cieethaa cī Nyekuci

(Tigiil Maatteeo 21:12-17; Maarko 11:15-19; Yõaannõ 2:13-22)

⁴⁵Ma nõngaata, õõk uduhun Yeesu halang cī 'Cieeth cī Nyekuci nõ itiggiawaak eet 'cīg baag õõtõõnõ ijjio battaali.

⁴⁶Nõ õnnõ, "Eheeddi thõõth aõ, 'Haõ 'cieeth caannõ, 'Cieeth cī Laiitto,' Au hinnia aarru niig hõõ 'cieeth cī igorriaahu.' "

⁴⁷Nõ waathinniook nicciag võlõk, baa gõõng alliman nõõ eet 'Cieethaa cī Nyekuci. Adiim hinnia aruk makayyiooha cīg paadõr'nyaannu hõ 'limmanniook cīg nyattaalak, hõ makayyiook cīg eetuk õõnnõ thõng.

⁴⁸Nõõtõ, baa a'nyaman õhõõggõ 'gõõl 'cī occa aruhi, hõnõngitõ baa aalla eeta võlõk nõngaata athõõ õõnnõ.

'Luuka 20

Makaa'thõit cī Yeesu

(Tigiil Maatteeo 21:23-27; Maarko 11:27-33)

¹Kõr umwa, baa alliman Yeesu eet halaangatõõ cī 'Cieeth cī Nyekuci nõ irrioon nyeemuut 'cī abõnnnaa, baa au makayyiooha cīg paadõr'nyaannu hõ 'limmanniook cīg nyattaalak hõ nyakangaa'nya cīg eetuk hõ õõnnõ,

²nē ijinit ñittik, "Duhaaheet dako jurrung, makaa'thīt tīhathini 'cī adticanī nii thoo'thiok iccig ko? Nganī baa 'cī aa'nyi nganiit makaa'thīt icci ho?"

³Edēcī Yeesu ïhōõggō anneek, "Ĩnya nōõ hijinuung naa buúk ngagiita, uduktaahaangu dako,

⁴aku baa makaa'thīt baa aggamēēkī Yōaannē eet baattithimo hēētahujjieen hode hī eeta?"

⁵Arumuth hinnia nōõ nēēg thōõth ēmmēn aī, "Má hīttik, 'Aku hēētahujjieen,' ajinneet hatī annekeet, 'Nē baa hōllōngaa elemmu ïnōõnnō inni?'

⁶Nē tarī má hīttik, 'Aku hī eeta,' atturreet hatī eeta cieeg vēlēk biyyiēēnī, hīnīngītī elemit nēēg ngaatī ñnnī Yōaannē pōrōvētaac."

⁷Nīngītī annēēkī, "Erekeet 'gōõl 'cī baa ammūdaanī Yōaannē makaa'thīt."

⁸Ma ho, ēdēc Yeesu ïhōõggō ïnnīk, "Aitiōõ thī 'thēk naa buúk hōllōngaa haduhaakuung 'gōõl 'cī hammūdaanī makaa'thīt 'cī hadīmanī hēlēggī iccig ko."

Bekiook cīg manu

(Tigil Maatteeo 21:33-46; Maarko 12:1-12)

⁹Nīngītī aduhaakī Yeesu eet thōõth 'cī awantoothīk annēēkī, "Baa atiboolan ēētī umwaa hēēn cīg viinoaak nē ūtūngēēhī bekiook ūgī hebehit nē ūuk looccaa umwaanī ñcī ūkō aayyianī ūthōng."

¹⁰Ma baa ñ korrioook cīg janittak, ikia ūthō nēē dticciannioohit umwa cīnnī, hūuk hūmmūdoothīk bekiook, hūuk ha'nyaha viino cīnnī. Ūõ hinnia uuk bekiooha dticciannioohit tīho nē itiggiaacō hōbōdōõthī athīnī 'tēl.

¹¹Ma ho, ikia ūthō nēē dticciannioohit umwa tarī, ūõ tarī ūmmōg tīho buúk hīdīmanit 'buth nē itiggiayyieek mōrō athīnī 'tēl.

¹²Ma tarī ho, ūthō baattī manu dticciannioohit umwa tarī. Ūõ hinnia uuk tīho buúk hīccīnīt ngatūbī nē udhukteek tērētēraa cī manu.

¹³"Nīngītī ammuhi baattī manu aīnnī, 'Hogooni occa hutuno hōlō? ũnya da aattī hīthō loholeec caannī dēēdē 'cī hammīnani, horoong hatī ūõ i'ngolli ïnōõnnō.'

¹⁴"Ma baa adtuuha bekiooha ngeertī baattī manu ho, urumuthit thōõth ñtō, 'Ngeerīnī thī aattī dēēdē niccieeni, huruhit ïnōõnnō, hātī hirigitit mana hī cīnaac ūdūt.'

¹⁵Nīngītī ūõ ūnōõnnō tērētēraa cī mana cī viinoo nē uruhit hadaak. "Ma ammuku niig, occa ūkō adahī baattī manu bekiook iccig ne?

¹⁶Occa ūkō aruk ïhōõggō vēlēk nē aa'nyīk mana eet 'cīg 'rīng hootti." Ma baa athīhī eeta thōõth icci ho, othoothito ñtō, "Aitiōõ hatī thōõth ciee hōllōngaa aku haau hoti."

¹⁷Nīngītī akannī Yeesu eet hēbērī īthōng nē ijin īnnīk, "Aduha 'Buuhi cī Nyekuci ne baa eheeddi aī, " 'Īi bēē baa abūrī tehe'nyiooha bēē 'cī tiiri gērrēēt'?

¹⁸Eētī 'cī hatī īttany looc biyyiaa tīho, aduuli hatī huduhoothīk hī 'thī. Nēēthī, ēētī 'cī hatī arriban bēē tīho, õrõrrōõcanni hatī hī 'thī."

¹⁹Nīngītī adiim adhuhēēkī 'limmanniooha cīg nyattaalak hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu Yeesu baabuuth nīcī noho, hīnīngītī baa aga nēēg ngaatī īnnī īhōõggō 'cīg awanteek Yeesu thōõth icci ho. Nēēthī, baa itieelli nēēg eeta.

Dūman cī occoro

(Tigil Maatteeo 22:15-22; Maarko 12:13-17)

²⁰Ma ho, iita akatti 'limmanniooha cīg nyattaalak hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu Yeesu hēbērī nē itikta eet 'cīg īn 'rootti hotogolloothīk Yeesu hī eeta 'cīg abūnnaa. Baa ēdēt nēēg Yeesu hatī aduha thōõth 'cī occa aa'nyīk īhōõggō haggamit īnōõnnō nē ootti hī 'gaalac cobbi 'cī a'nyak makaa'thīt hī 'tirrian 'cī ēcēbī eeta.

²¹Nīngītī ajini eeta 'cīg īn 'rootti ho Yeesu annēēkī, "Limmannioohit, hagayyia naag ngaatī õthōõthī nii nē illimanuu thōõth 'cī īn dīdī nē höllōngaa aallahi thoo'thiok cīg eetuk, allimani 'thēk thōõth cī Nyekuci 'gōõlaa 'cī īnnī dīdī.

²²Duhaaheet dako, aūlan occa 'thēk ngaatī hadūmaneeka naag habu cobbi cī 'Rooma occoro?"

²³Baa aga Yeesu ngaatī attīmanī nēēg īnōõnnō thōng, nīngītī annēēkī īhōõggō,

²⁴"Aanyaangu da 'dinaar umwa hīcīnō, 'cī nganī muum 'cī aaī 'dinaaraa cī ho? Nē ī cīg nganī 'thaara cieeg eheedothoothīk 'dinaaraa cī ho?"

²⁵Ēdēcī nēēg aī, "Cī habu cobbi cī 'Rooma." Nīngītī aduhaakī nēē īhōõggō annēēkī, "Aanytīk habu cobbi cī 'Rooma 'gii cīnnī nē aanytīhu Nyekuc 'gii cī Nyekuci."

²⁶Nīngītī a'nyamanī īhōõggō ngaatī occa ēdētī Yeesu, hatī aduha thōõth 'cī abathī lothippita. Ma ho, ījjaaktō kim, hīnīngītī anyamūütana thōõth 'cī occa aduhaak nēēg Yeesu.

Rūgēt urutaa cī daahīthōō

(Tigil Maatteeo 22:23-33; Maarko 12:18-27)

²⁷Baa au Thadutheeī ūgēēgī 'cīg aī, aitiōō ēētī 'cī adaak höllōngaa arūgna tarī hī Yeesu nē ijinit īttīk,

²⁸"Limmannioohit, baa eheedīkeet ngagīt Mūū'tha nyattal icci aī, má adaahī ēētī ūunnīk ngaa hi'thihi lōhōlī, aku 'gotonnaa nē õlōm ngaatībōyyī nicci, hātī hittiraak lōhōlī 'cīg hatī īn cīg 'gōtōnī 'cī adaak ko.

²⁹Baa aattīg eeta tūkīramma 'cīg īn 'gōtōn. Ikia ū'thūwanōō 'cī oou nē adaak nga hittira loholeec.

³⁰Nīngītī aku õlōmmī 'gotonia 'cī anūēēkī ngagōtōnōōnī nē ikia adaak nēē buúk nga hittira loholeec hī ngaa nicci.

³¹Ma ho, ikia õlōm 'gotonia 'cī ñīn iyyio buúk ngaa nicci. Nē 'gōōla hōdēēthōng, iita adaahito 'gōtōnī 'cīg ñīn tūkīramma ho vēlēk nga hittirria lōhōlī ūdūt.

³²Nē ma uruta, ikia adaak ngaa nicciee buúk.

³³Ma 'yioko hatī kōr 'cī arūgnaanī eeta daahītha, ñīn hatī ngaa ciee 'cī nganī, hīcī olomit 'gōtōnī 'cīg ñīn tūkīramma vēlēk ho?"

³⁴Edēcī Yeesu anneek, "Attihi eeta loota nīnga diooni.

³⁵Aitiōō eeta 'cīg hatī arūgna daahītha hōllōngaa attihi,

³⁶nē iittiōō hatī nēēg hōllōngaa adaahī, hīnīngītī aauto hī aajīlēēta. Íitō hatī nēēg lōhōlī cīg Nyekuci, hīnīngītī Íitō nēēg lōhōlī 'cīg ūrūgta daahītha.

³⁷Nēēthī, dtēēllēnī baag atūūthēnī tumutha, baa ētēr'tha Mūū'tha ngaatī arūgnaanī eeta daahītha, hīnīngītī baa avvī nēē Makayyioohit anneek, 'Nyekuc cī Abūrahāmī hī Nyekuc cī I'thaako hī Nyekuc cī Yakobo.'

³⁸Hōllōngaa ñīn nēē Nyekuc cī daakiahū, ñīn Nyekuc cī eet cīg arūgī, hīnīngītī hī ñīnōōnnō, arūgī eeta vēlēk."

³⁹Nīngītī edēcī 'limmanniooha ūgēēgī cīg nyattaalak annēēkī, "Uduha thōōth dīdī 'limmannioohit."

⁴⁰Nē iittiōō ēētī 'cī nga ajin ñīnōōnnō tarī tōō.

Íin Krīstō Ngeertī nganī?

(Tigiiil Maatteeo 22:41-46; Maarko 12:35-37)

⁴¹Ma ho, ijin Yeesu ìhōōggō ñīnnīk, "Inni hītō eeta ñīn Krīstō Ngeertī Daavide ho?

⁴²Aduha Daavide 'Buuhaa cī Tegellwaanu aī, "Aduhaak Makayyioohiti Makayyioohit caannī anneek, 'Cioloongan ngaati attiaa caannī ìcobbi

⁴³í'thōng haggam mīrōk cugunnig.' "

⁴⁴"Ma avvī Daavide ñīnōōnnō anneek, 'Makayyioohit,' nē tarī ikia ì nēē ngeertī Daavide hutuno?"

Yeesu hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha

(Tigiiil Maatteeo 23:1-36; Maarko 12:38-40; Luuka 11:37-54)

⁴⁵Ma baa 'thēk nga athīknī eeta vēlēk, irrioonīk Yeesu nuyyiook ñīnnīk,

⁴⁶"Niiga, agaac lōggōō aagōōng allimaneek eet nyattal nīnga jurrung. Amīna nēēg ngaatī irrianī ceremwaanī 'cīg òkōmī kak nē idiimito hī'thaacō eeta ngaatī tūūō hī ngaatī õō iccioloonganī dtaabītī 'cīg ouu 'Cieethinii cīg Laiittak hī ngaatī adahī eeta karramēēta.

4⁷ Íin nēēg eet 'cīg arratana ngaatībōyyī'nya 'cieethi nē ara agurreek laiinit ì'thōng, hīnīngītī adiim ētēr'tha eleeti. Uuki hatī eeta 'cīg aattīg noho gērrēēt ūdūt."

'Luuka 21

'Baaninit cī ngaatībōyyī

(Tigiiil Maarko 12:41-44)

1 Ma baa ūdōng Yeesu hēbērī ho, adtuuha hinnia balliook ūgī adhuheek 'baaninit locoburoatōõ 'cī aarīkī eeta 'rabbēēt cīg 'Cieeth cī Nyekuci.

2 Êbēk ì'thōng, nīngītī adtuuhanī ngaatībōyyī umwa 'cī ìin 'guurthettiaahit, ngaatī õkō adhuhēēkī 'rabbēēt 'cīg kūtūrīg 'cīg kidicig 'ramma.

3 Nīngītī annēēkī eet, "Haduhaakuung dīdī, adhuheek ngaatībōyyī ciee ìin 'guurthettiaahit ko, 'rabbēēt 'cīg ìllōōan cīg eet vēlēk.

4 Ê'ngēra eeta cieeg vēlēk 'baaninit 'cī adhuheek ko, 'rabbēētī cīggīng thōng, nēēthī, 'guurthetaa cī ngaatībōyyī icci, udhuheek nēē 'gii vēlēk 'cī occa arūgnī nēēnī."

'Thaaninit cī 'Cieeth cī Nyekuci

(Tigiiil Maatteeo 24:1-2; Maarko 13:1-2)

5 Baa athithan nuyyiooha ūgēēgī 'gōõl 'cī ehenyiini 'Cieeth cī Nyekuci biyyiēēnī cīg ëllēēmīth gērrēēt nē tarī, ithithanit 'baaninit 'cī aa'nyīhoothīk Nyekuc. Edecoothīk hinnia Yeesu ìhōōggō anneek,

6 "Acinnu niig biyyiēēn niccig? Aku hatī korrā 'cī ì'thaanini nēēg vēlēk hiittiōõ 'cī attatadoothik 'goonnia tōõ. Ì'thaanni hatī nēēg vēlēk hīl lōōcī 'thīl."

Pīrnānīt 'cī hatī aku

(Tigiiil Maatteeo 24:3-14; Maarko 13:1-13)

7 Nīngītī ajini nuyyiooha Yeesu annēēkī, "Limmannioohit, aku hatī edee'nyia thōōth ciee hatīngaan? Hau occa hatī hagayya kōr 'cī adīmaniini thōōth ciee hutuno?"

8 Êdēcī Yeesu anneek, "U'thuutti eleeti, hātī hiittiōõ hōllōngaa iggoolluung eeta. Au hatī eeta 'cīg mēēlīg 'thaarīi cīgannīg 'cīg au òthōōth aī, 'Hīnī naa Krīstō,' nē 'Óbōhī korrā.' Ma hanuyyu ìhōōggō.

9 Ma ìthīktu jōrēēna, ma hiteelinnu. Au nōõ hatī 'thēk edee'nyia hēlēggī cieeg ìicī ouu nga hedee'nyia dtuurnānītī cī lootu."

10 "Aruhōõ hatī loonyini hī loonyin nē urukto habucciee'nya hī habucciee'nya.

11 Au hatī hirihidtik'nya 'cīg attiran hī nyarōn hī moori'thiook 'cīg abathī dtēc nē ëdēēnya hatī hēlēggī ūgēēgī hēētahujjieen 'cīg itieelli eeta gērrēēt.

12 "Nēēthī, õõa 'cī nga hēdēēnyataī hēlēggī cieegi, aggammuung hatī nēēg ngagiit nē õhōoggōrattuunga. Ooyyuung hatī lokihēētī 'Cieethinii cīg Laiittak nē aarrihuung

baabuuthnyanī nē a'nyaktaauung hēbērēennī cīg habueetu hī 'gaala 'cīg obbitig, hīnīngītī 'thaar cīgannīg.

¹³Aku hatī ëin thōõth ciee terethiinit 'cī eter'theeku niig ëhōõggō lemiinit cunuung.

¹⁴Nēēthī, ma haallaku thōõth 'cī hatī õõ aduhaannu, hātī eelliaä eleeti cugguung lokihooa.

¹⁵Haa'nyuung hatī naa 'gēēnyīth 'cī hōllōngaa ûûlū eeta 'cīg abilluung ko, ngaatī athīknī hode ngaatī ilocanī.

¹⁶Öhōppōõcannuung hatī maaiju hī 'gootonogu hī ittioonniok hī 'goonogu dēedē nē hatī uruktuung ngagiit ügī adaahit.

¹⁷Aaburreekuung hatī eeta vēlēk, hīnīngītī nganīita.

¹⁸Nēēthī, hi'thihi hatī ëmaacit cī ooti cugguung 'cī a'nginoothi.

¹⁹Íbīlīt kōmītha hatī ummuddia rūgēt.

'Thaaninit cī 'Jeru'thalēmī

(Tigil Maatteeo 24:15-21; Maarko 13:14-19)

²⁰"Ma ëcīttu 'Jeru'thalēm irriamatteek athegerēe'nya, agayyiooth 'thēk ngaatī õbōhōõi 'ribbanī cī 'Jeru'thalēmī.

²¹Aanytīk eet cīg aattīg 'Judeea, hukulit hotodit muurriok nē aanytīhu 'cīg aattīg 'taaünatōõ hōõt battala. Aanytīk 'cīg aattiyyiaa olooyyiohī ngadiiha, hiittiōõ hōllōngaa au aduhun 'taaünatōõ.

²²Hīnīngītī ëin ciee kōr 'cī ukēenīt 'cī hatī aku hī baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci baarkit.

²³Abathī hatī gērrēet korrioohī tīko hī ngaaä 'cīg a'nyaki, hode hī 'cīg õrōõktī lohollia! Aaä hatī pīrnānītī hī ukēenīt cobbi gērrēet hī eet iccig.

²⁴Aruhi hatī eeta ügēegī nyetuboo'nyanī. Nē hatī õot ügēegī baabuutha loonyinii cīrrīng. Au hatī aggam 'Jeru'thalēm eeta 'cīg hōllōngaa ëin 'Judeei, ëthōng hūtūbanoothīk kōrra cīnīng.

Hatī uppwaanna Ngeertī Eeto

(Tigil Maatteeo 24:29-31; Maarko 13:24-27)

²⁵"Edee'nyia hatī hēlēggī 'cīg nga hēdēenyta kōrra hī nyīlōõha hī mūnyūnyī. Nē loonyini loota nīnga, itieelli hatī eeta 'gerenyi hī 'rohi 'cī ëngaanna būlūccwaanītōõ, ëthōng hanyaman 'gii 'cī occa adīmanī.

²⁶Awaalīth hatī eeta, hīnīngītī tēõ'l'thīt hī ngaatī i'ngoliini 'gii 'cī hatī aku edee'nyiak looc hūtūrūür, hīnīngītī õmmōõtī hatī 'gii vēlēk 'cī aaä hēëtahujjieen.

²⁷Ma kōr tīho, edeenyothi hatī eeta Ngeertī Eeto ngaatī alluuccianī dii'thiohī cīg hēëtkujjieen, makaa'thīta hī bulēëttaa cobbi.

²⁸Ma icittu i'thiattaañ hēlēggī cieeg ēdēēnyta, ñtīngaac aaut dīkñim, hīnīngñtī õbōhī kōrra 'cī eelliannu niiga."

'Limman cī 'mūññicō

(Tigil Maatteeo 24:32-35; Maarko 13:28-31)

²⁹Nīngñtī aduhaakī Yeesu ñhōõggō thōõth 'cī awantoothīk annēēkī, "Ummuhuttooth da 'mūññic hī hēen niccig vēlēk.

³⁰Ma icittu õõt ûtūrrūñmatta bõllõõha, agayyu iittu õbōhī ûrraatī.

³¹Noho buúk, ma icittu ēdēēnyta hēlēggī cieegi, agaac ngaatī õbōhōõi habuccieet cī Nyekuci.

³²"Haduhaakuung dīdī, aitiõõ hatī hõllõngaa adaahī eeta cīg irki'nyia niccig ko vēlēk, ñ'thōng hiita hēdēēnyta hēlēggī cieegi.

³³Aitiõõ hatī hēëtkujjieen hī looc hõllõngaa aalla ūdūt, nēëthī, aalla hatī thōõth caannī ūdūt.

³⁴"Aaut jurrung, ma hattumaniinnu 'gõõlaa 'cī ara aduunnu nē ñdīmattu thoo'thiok 'cīg abathī hī ngaatī apuppuddu, hīnīngñtī rūgēt cī looc nicci. Mā adīmannu noho, alubaakuung hinnia hatī kōrra 'cī decciaanīt cī lootu nyahamalliak hī nyerite.

³⁵Hīnīngñtī alubaak hatī 'thēk eet vēlēk 'cīg aattīg loota nīnga hūtūrūñr.

³⁶Aaut hōdōõkōthī dīkñim nē alayyioou, hātī horoong iliittia hēlēggī 'cīg au nē, hātī horoong iita uuluyyu ngaatī abillu muumaa cī Ngeertī Eeto."

³⁷Baa õkō alliman Yeesu eet 'Cieethaa cī Nyekuci waathinniook vēlēk korriook tīko, ma 'jiaat, ūñk atanguuyya Muuraa cī Olivi.

³⁸Nē baa au eeta vēlēk ngerrenita hiita hīthihīt ñnõõnnō 'Cieethaa cī Nyekuci.

'Luuka 22

Ēlēm 'Juuda ngaatī õhōppōõcanī Yeesu

(Tigil Maatteeo 26:1-5,

14-16; Maarko 14:1-2,

10-11; Yōaannē 11:45-53)

¹Ma baa õbōhī kōrra cī Karrama cī Úbūnēët 'cīg aitiõõ Abūñlana tōõ,'cī hañ Kōr cī Haangittōõ,

²iita idiiimito makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattaalak, 'gõõl 'cī occa aruhi Yeesu. Hīnīngñtī baa ammūdeek itieelli nēëg eeta.

³Nīngñtī adukni 'Thīttaanī 'Juuda 'cī hañ Ithkarioote 'thoooyyahī 'cīg ñn õmmōtō hī 'ramma ho.

⁴Ma nīngaata, ūūk ūmmūdoothīk 'Juuda makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī 'gaala cīg athegeree'nya 'cīg ēbēk 'Cieeth cī Nyekuci, nīngītī atuhanī 'gōōl 'cī hatī ūhōppōōcanī nēēg Yeesu.

⁵Ma baa athīhī nēēg thōōth cī 'Juuda ho, accamattoothīk gērrēēt, nīngītī ēlēmmī ngaatī aa'nyīkī ūnōōnnō 'rabbēēt.

⁶Nīngītī ēlēmmī 'Juuda 'rabbēēt nē atarraaban 'gōōl 'cī occa aa'nyīkī Yeesu haggamī 'gōōlaa 'cī hōllōngaa agaī eeta vēlēk.

'Gēēn cī Makayyiookto 'cī adtuurna

(Tigil Maatteeo 26:17-25; Maarko 14:12-21; Yōaannē 13:21-30)

⁷Ma baa ūdōlan Kōrra cī ūbūnēēt 'cīg aitiōō Abūūlana tōō hī kōr 'cī ūbboorini mī'nyōōn 'cī ūn 'gaarrieenit cī Kōr cī Haangittōō,

⁸ikia ūthō Yeesu Pēētūrū hī Yōaannē anneek, "Ōōt ūkūmatteek 'gēēn 'cī hadahī Kōr cī Haangittōō."

⁹Nīngītī ajini nēēg Yeesu annēēkī, "Adiimmeet 'yioko nii ngagīt hoottia hūkūmatteeha ngaana?"

¹⁰Ēdēcī nēē ūhōoggō anneek, "Ma uduhuttu 'taaūnatōō, ommotoonnu hatī hī eet umwa 'cī ilolīt deeri cī maamu. Unuyyiooth ūnōōnnō ūthōng halang 'cī ūkō adukni,

¹¹nē ūōt iittihu baattī olu, 'Aī 'limmannioohiti, aaī 'cieeth cī heerinnioohu ngaana, 'cī hatī hadaka naag hī nuyyiook cīgannīg 'gēēn cī Kōr cī Haangittōō?"

¹²Ūkō hatī eter'theekuung nēē 'cieeth cobbi lokora 'cī ūkūmanoothīk ēlēk. Ōōt ūkūmatteek 'gēēn nīngaata."

¹³Nīngītī ūōō Pēētūrū hī Yōaannē nē ummuddioothīk hēlēggī vēlēk, aattīg hīaa adukiaak ūhōoggō nē ūkūmatteek 'gēēn cī Kōr cī Haangittōō ngaatīho.

'Gēēn cī 'jiaatinu cī Makayyiookto

(Tigil Maatteeo 26:26-30; Maarko 14:22-26;
1 Korinthia 11:23-25)

¹⁴Ma baa ūttūbanoothīk kōrra, ūōt udukto Yeesu hī 'thoooyyiak cīgīnnīg.

¹⁵Nīngītī annēēkī Yeesu ūhōoggō, "Iyyia 'thēk hatabi hadahi 'gēēn cī Kōr cī Haangittōō ho, hī ngagiit hōdēēt nga haccananī.

¹⁶Hīnīngītī haduhaakuung dīdī, iittiōō hatī naa hōllōngaa haduk 'gēēn icci hī ngagiit tarī, ūthōng hikia hedee'nyia habuccieetaa cī Nyekuci."

¹⁷Ma ho, ittiha hooppo cī viinoo nē aggatana nē ūnnīk 'thoooyyiak "Erito hooppo icci ūhūdīt niig vēlēk.

¹⁸Hīnīngītī haduhaakuung dīdī, iittiōō hatī hōllōngaa hahudi viino tarī, ūthōng hikia habuccieet cī Nyekuci."

¹⁹Nīngītī attihaanī ūbūnī nē aggatana. Ma ho, ē'ngēr nē a'nyīk īhōōggō nē īnnīk, "Ēlē caannī cieeni 'cī aa'nyīhoothīkuung ngagiita, uduhit, hātī gōōng ummuktaayyaangu nganīta."

²⁰Ma urutaa 'cī edecciai 'gēēna, ittiha hooppo nē ï, "Īn hooppo ciee lōhōt 'cī īn ngeju cī biyyi cīgannīg, 'cīg hatī īrrēnna, hīnīngītī ngagiita.

²¹Nē 'yioko, harūmeenna naag hī eet 'cī hatī ūhōppōōcanna nganīt ko, tērēmēējawa 'cī haduhēēnī ho thōng.

²²Nē dīdī, adaahī nēē hatī Ngeertī Eeto hī baa 'thēk adukiaa, nēēthī, adhukiaak hatī pīrnānītī cobbi gērrēēt eet 'cī ūhōppōōcan īnōōnnō ho."

²³Nīngītī i'thianaanī 'thoooyyaha ajinōōnī nyaagwaana aīnnī, nganī occa hatī hōrgēēnaa cīnaac 'cī hatī adīman thōōth icci ho?

Ēppēhattōōi 'thoooyyaha makaa'thīt

²⁴Ma nīngaata noho, ēppēhattōō 'thoooyyaha īmmēn, hīnīngītī thōōth cī eet 'cī occa maka hōrgēēnaa cīnīng.

²⁵Nīngītī īdēcī Yeesu īhōōggō annēēkī, "Habuēēta cīg eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei attīnganeek eet 'cīg aggam nēēg thōōth nē makayyiooha 'cīg attiranī, avvī eleeti cīggīng anneek 'gōōnōgī eet vēlēk.

²⁶Nēēthī, ma hattiyu niig buük hī nēēgī. A'nyīk eet 'cī maka hōrgēēnaa cunuung, haau hī loholeec 'cī hidiciēēnī nē a'nyīk eet 'cī īn makayyioohit hōrgēēnaa cunuung, hī dticciannioohit.

²⁷Occa 'yioko eet 'cī aaī tērēmēējawa 'cī maka, hode eet 'cī adticanoothīk 'gōōnōgī? Occa hōllōngaa eet 'cī aaī tērēmēējawa? Nēēthī, haaī naa hī ngagiit hī īētī 'cī adticanoothīk 'gōōnōgī.

²⁸"Īgīnnu niig eet 'cīg harūmī hī nganīt pīrnatta caannī.

²⁹Nē 'yioko, haa'nyuung naa ngagiit ītō habuēēta, hī baa a'nyaa nganīt Baaba hī habu,

³⁰hātī iita udukto nē uhuddieeu tērēmēējawa habuccieetaa caannī nē aauttu dtaabītī 'cīg etteeddiku thōōth hattūūgēt ūmmōtō hī 'ramma cīg ī'thīraēlī."

Attīmanni hatī nuuyyiooha cīg Yeesu

(Tigil Maatteeo 26:31-35; Maarko 14:27-31; Yōaannē 13:36-38)

³¹Ma nīngaata, ï Yeesu, "Thimōōnē, Thimōōnē, adiim 'Thīttaanī egeelluung ngagiit hōdēī hōdēī hī aagōōng egeelīk jannioohiti tahaha cīg 'gēēmē tuu.

³²Nēēthī, halaooyyi naa nganiita 'Thimōōnē, hātī hōkōm lemiiniti cunnēēnī. Nē ma ūbōda hī nganīta, ēēl 'gootoonogu buük."

³³Ēdēcī hinnia Pēētūrū aī, "Makayyioohit, hakūmanoothihi naa ngaatī hōōī hī nganiit baabuutha hode daahītha."

³⁴Nē ēdēc Yeesu īnōōnnō īnnīk, "Haduhaakii dīdī, Pēētūrū, õōa 'cī nga hōrōhī tūhūlūc 'cī oou lohotha ngerrenita, ēppēhanna hatī nii nganīt tabattī iyyio, aini hōllōngaa agayyaanī."

³⁵Nīngītī ajini Yeesu īhōōggō annēēkī, "Ma baa hī'thooyyuung naa ngagiiit hi'thihi locoburēēt cīg 'rabbeetu hode lohoddwa haaga hode caawa, ōkō baa aitioonnuung 'giimwaa tōō?" Ēdēcī nēēg aī, "Aitiōō."

³⁶Nē īnnīk Yeesu īhōōggō, "Nēēthī 'yioko, má a'nyaku locoburēēt hī lohoddwa ootti. Nē má hōllōngaa a'nyaku nyetuboo'nya, utuuyyiōō ceremwa cugguung ūgī nē utuuygiaau hōdēī.

³⁷Idīmanit hoti, hīnīngītī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, 'Arūmoothīk nēē hī 'thēccanniook hōdēī.' Baa ōthōō'tha thōōth ciee nganīta nē aku 'thēk hatī edee'nyia hī dīdī hīdīkoothong."

³⁸Ēdēcī nuuyiooha īnōōnnō anneek, "Makayyioohit, cīn nōō, nyetuboo'nya 'ramma cieegi." Ēdēcī Yeesu anneek, "Ūūppanit nicciaagi."

Alaō Yeesu Muuraa cī Olivi

(Tigil Maatteeo 26:36-46; Maarko 14:32-42)

³⁹Ma nīngaata, ūūk alaō Yeesu hī gōōng hōdōōkōthī Muuraa cī Olivi. Baa anuoothi nuuyiooha cīgīnnīg buúk.

⁴⁰Ma baa ōdōlanit nīngītīho, īnnīk nēē īhōōggō, "Alayyio, hātī hiittiōō hōllōngaa attīmannuung 'Thīttaanī."

⁴¹Nīngītī eējēhī Yeesu ōkōōī ngadiiha hīdīc nē akat huru'nyia nē alaō ū,

⁴²"Baaba, má atabi, 'tiik hooppo icci pīrnattōō ho battala, nēēthī nēē'thēk, dīman hīcī atabi niina hōllōngaa hīcī hatabi naana."

⁴³Ma ho, uppwaannak īnōōnnō aajīlō 'cī aku hēētahujjieen nē ikia aa'nyīk īnōōnnō 'tirrian.

⁴⁴Baa aggam īnōōnnō tēēl'thītī, nīngītī alaiini gērrēēt ī'thōng hīdīlattaak mūlūha 'cīg aattīg hī biyyieeta looc.

⁴⁵Ma baa ūtīga nēē ngaatī alaiini ho nē ūūk ūcī aattiyyi nuuyiooha, ammūdoothīk hinnia eet 'cīg ohoddia ū'nyaaha, hīnīngītī ippiirria mothiinit.

⁴⁶Nīngītī annēēkī īhōōggō, "Utīngaac alayyio, hātī hiittiōō hōllōngaa attīmaniinnu."

Aggamī Yeesu

(Tigil Maatteeo 26:47-56; Maarko 14:43-50; Yōaannē 18:3-11)

⁴⁷Ma baa nga ōthōōth nēēnī, uppwaanna hinnia lothippiti 'cī a'nyaha 'thooyyahiti 'Juuda. Edeceek hūūk hī'tha Yeesu.

⁴⁸Ma nīngaata, ijin Yeesu īnōōnnō īnnīk, "Juuda, ōhōppōōcani nii Ngeertī Eeto 'thaaitta?"

⁴⁹Ma baa adtuuha nuyyiooha ngaatī hatī akuuni bathi ho, ijinit īnōōnnō īttik, "Makayyioohit, hi'thiattaayyia jore nyetuboo'nyanī cīggaang ko?"

⁵⁰Nīngītī annaanī nuyyioohiti umwaa ītat cī a'thiit cobbi cī dticciannioohit cī paadīr cobbi noho vōr.

⁵¹Ma ho, īnnīk Yeesu īhōōggō, "Īnēēnī!" Nīngītī auranaanī Yeesu ītat cī eet tīho nē ūbōdēēhī hūbūna.

⁵²Ma ho, ijin Yeesu makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī 'gaala cīg athegeree'nya 'cīg ībēk 'Cieeth cī Nyekuci hī makayyiook cīg eetuk īnnīk, "Inni iita hī nganīt nyetuboo'nyanī hī hībahīnyannī, hīcī hīnī naa 'loorriahit ko?

⁵³Ma gōōng harūmī naag hī ngagiit hōdōōkōthī halangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci nē hi'thihi eet 'cī ahumma buúk. Nēēthī, ī hatī kōr cunuung ciee 'cī aggamī muuguuri looc ko?"

Ēppēhan Pēētūrū Yeesu

(Tigil Maatteeo 26:57-58,
67-75; Maarko 14:53-54,
66-72; Yōaannē 18:12-18,
25-27)

⁵⁴Nīngītī aggamī nēēg Yeesu nē ootti īcī ūlō cī paadīr cobbi. Baa anuoothi Pēētūrū īnōōnnō uruta 'rēēn pee.

⁵⁵Ma baa ūō aadeek eeta 'gwoo hōrggēēna ngaatī lokihoo ho, ūūk Pēētūrū buúk, hōōt haauto hī īhōōggō hōdēēloota nīngaata.

⁵⁶Ma ho, īcīn būhēēcī umwaa 'cī īn dticciannioohit īnōōnnō ngaatī 'gwoyyio ho. Ma baa īrrīppan būhēēcī tīho īnōōnnō jurrun, ī, "Baa arūmī ēētī ciee hī Yeesu."

⁵⁷Ēppēhan hinnia Pēētūrū aī, "Ngaa cieeni, aitiōō naa hōllōngaa haga īnōōnnō."

⁵⁸Ma uruta hīdīhīdīc, annōō eet umwaa hī īnōōnnō hēbērī noho 'tur, nīngītī aīnnī, "Baa gōōng ookorru niig buúk hī Yeesu." Ēppēhan Pēētūrū noho aī, "Ēlē hammiri naana."

⁵⁹Urutaa 'cī 'thaa hōdēē, ūbōdēēkī eet umwaa tarī aī, "Hōlō, baa gōōng ūōkōr ēētī ciee hī Yeesu hōdēē dīdī, hīnīngītī īn nēē 'Galileeinit."

⁶⁰Ūbōdēēkī Pēētūrū aī, "Ēlē, ērēka thōōth 'cī othoothi nii hataa." Ma baa nga aduha nēē thōōth icci, ūrōk tūhūlūc 'cī ouu nīcī noho.

⁶¹Ma ho, ubbuudi Makayyioohiti nē īdēēnyōthī Pēētūrū, nīngītī ammuunōō'thī Pēētūrū thōōth baa aduhaak Yeesu īnōōnnō anneek, "Ōōa 'cī nga hōrōhī tūhūlūc lohatha ngerrenita, ēppēhanna hatī nii nganīt tabattī iyyio."

⁶²Ma nīngaata, ūūk Pēētūrū battala nē ūūk urruuo gērrēēt.

Atararri athegeree'nya Yeesu

⁶³Nīngītī i'thianaanī athegeree'nya uuki nē atararri Yeesu.

64Baa ammūt nēēg īnōōnnō hēbērī nē īttīk, “Duhaaheet da nganī ‘cī uuki nganii ko?”

65Nīngītī ūdōōmī īnōōnnō thoo'thiohī 'cīg mēēlīg gērrēēt.

Yeesu hēbērēēnnī cīg Pīlaatō hī Ērōōdē

(Tigil Maatteeo 26:59-66; Maarko 14:55-64; Yōaannē 18:19-24)

66Ma baa uppwaanna kōrra ngerrenita, uluttia makayyiooha cīg eetuk hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattaalak ngaati hōdēēthōng, nīngītī a'nyakiaanī Yeesu hēbērēēnnī cīggīng.

67Nē ijinit īnōōnnō īttīk, “Má īinī Krīstō dīdī duhaaheeta.” Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, “Yioko huduaahuunga, occa hōllōngaa elemmu,

68nē 'yioko, hijinuung naa ngagiita, occa hōllōngaa ēdēccaangu.

69Nēēthī, i'thianaanī kōr nicci, icciooloongan hatī Ngeertī Eeto attiaa cobbi īicī Nyekuc 'Tirriannioohit vēlēk.”

70Nīngītī ajini nēēg Yeesu annēēkī, “Īinī nii Ngeertī Nyekuci?” Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, “Ēbēaneeku.”

71Ma ho, ītō nēēg, “Inni hidimmit eet 'cīg occa nga aduhaakeet thoo'thiok ūgī tarī ho? Ma 'cī hīthīhīt uduha nēē ūtūūgaa cīnnī ēmmēn ko.”

'Luuka 23

Ijin Pīlaatō Yeesu

(Tigil Maatteeo 27:1-2,

11-14; Maarko 15:1-5; Yōaannē 18:28-38)

1Nīngītī īngaannī lothippiti cī lokihoo vēlēk nē ootti Yeesu hī Pīlaatō.

2Nē i'thiattaaī ūhōppōōcanit īnōōnnō hī Pīlaatō ītō, “Hammūdaanna eet icci adiim alullūūman eet cīggaang hīkoo'thia jore. Nē tarī, ūlullūūman eet hiittiōō hōllōngaa adūmaneek habu cobbi cī 'Rooma occoro nē ūthōōth ī, hīnī Krīstō habu.”

3Nīngītī ūkō ajini Pīlaatō Yeesu annēēkī, “Īinī nii habu cī 'Judeei?” Ēdēcī Yeesu aī, “Eei, aaī hīcī aduha nii hataa.”

4Ma ho, uduhaak Pīlaatō makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī lothippit īnnīk, “Aitiōō thōōth 'cī abathī 'cī hammūda naa ī'thēcan ēētī ciee tōō.”

5Ara hinnia attīnganeek nēēg thōōth noho aī, “Akannēēkī nēē eet 'limmaanaa cīnnī looccaa cī 'Judeea, i'thianaanī 'Galileea ī'thōng nīngītī.”

A'nyakia Yeesu hī Ērōōdē

6Ma baa athīhī Pīlaatō thōōth icci ho, ijin lothippit hūmmūda hatī īn Yeesu 'Galileeinit.

⁷Nē ma baa ammūda nēē ngaatī akuuni Yeesu ūcī 'Galileea ho, ūthooīk ūnōōnnō hūūk hī habu ūrōōdē 'cī baa aaī 'Jeru'thalēma waathinniook nicciag.

⁸Ma baa adtuuha ūrōōdē Yeesu ho, accamanoothīk gērrēēt, hīnīngītī baa gōōng adiim acīn nēē ūnōōnnō. Baa gōōng adiim nēē acīn Yeesu, hīnīngītī athīhī aī, adīman thoo'thiok 'cīg ūnaat eeta.

⁹Ma nīngaata, ijin ūrōōdē ūnōōnnō thoo'thiok 'cīg mēēlīg gērrēēt, ijjaak hinnia Yeesu ūnōōnnō kim.

¹⁰Baa abīlī makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī 'limmanniook cīg nyattaalak nīngaata, ara ðhōppōōcan ūnōōnnō thoo'thiohī 'cīg mēēlīg 'rīng.

¹¹Nīngītī uranganī ūrōōdē hī athegeree'nya cīgīnnīg Yeesu nē odoomito thōng. Ma nīngaata, itihimtēhī cērēm 'cī ūllēēmīthī ne i'thooyyik hōbōdōōthī hī Pīlaatō.

¹²Nganīngītī kōr niccia, iita agayyio ūrōōdē hī Pīlaatō, hīnīngītī baa aaburroo ūcī ouu.

Etteedothoothīk Yeesu daahīthī

(Tigiil Maatteeo 27:15-26; Maarko 15:6-15; Yōaannē 18:39-19:16)

¹³Ma ho, ūtūvva Pīlaatō makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī cīg eetuk,

¹⁴nē uduhaak ūnnīk, "A'nyahaakaangu niig nganīt eet icci ainnu alūllūūman eet hīkoo'thia jore. Nē 'yioko, hijina naa jurrung hēbērēēnnī cugguung nē hammūda ammīrī thōōthaa 'cī abillu niig ūnōōnnō ho.

¹⁵Aitiōō ūrōōdē buúk hōllōngaa ammūda thōōth umwa, ūnōō 'cī ūthōōanī ūnōōnnō hōbōda hī ngagīt ko. Icittu 'yioko niig buúk hi'thihi thōōth 'cī ē'thēcan nēē 'cī occa aruhēēnī.

¹⁶Hammuhi occa nuun hatī uuki haaga nē alahanoothīha."

¹⁷Ammūdeek baa gōōng ūoga Pīlaatō baabutheenit hōdēēthōng 'cī adiim lothippiti hooggia Kōrraa cī Haangittōō.

¹⁸Ma nīngaata, awacak lothippiti ū, "Ma huunnihi, a'nyīk 'thēk huruhi! Ōgaaheet Barabbath!"

¹⁹Baa aarīhoothīk Barabbathī baabuuth, hīnīngītī baa ūkōōtha jore 'taaūnatōō nē uruk eeta.

²⁰Baa adiim alahaneek Pīlaatō Yeesu, nīngītī ajini lothippit tarī.

²¹Aalla hinnia awacak nēēg hīdītī lōōcī pīd aī, "Toddoeek ūnōōnnō hurucceea! Toddoeek ūnōōnnō hurucceea!"

²²Nīngītī ajini Pīlaatō ūhōōggō hī tabattī iyyio annēēkī, "Inni? ūthēcan ēētī ciee neegi? Aitiōō 'gii umwaa 'cī hammūda naa 'cī ē'thēcan ēētī ciee tōō. Ma aaī noho, haa'nyihi hatī naa huuki nē alahanoothīha."

²³Awacak hinnia nēēg gērrēēt atīnganeek thōōth aī adiim 'thēk Yeesu hōtōddōī.

²⁴Nīngītī ēlēmmī Pīlaatō thōōth cīnīng ko.

²⁵Ma nīngaata, õoga eet baa aarīhoothīk baabuutha, hīnīngītī thōōth 'cī īkōōthanī jore nē uruk eeta. Eet 'cī baa adiim lothippiti hooggia ho niccia. Nē aa'nyīk Pīlaatō īhōōggō Yeesu hadaktī 'gii 'cī adiim nēēgī.

Ōtōddōī Yeesu hurucceeaa

(Tigil Maatteeo 27:32-44; Maarko 15:21-32; Yōaannē 19:17-27)

²⁶Ma baa ootti nēēg Yeesu, õōt aggamit athegeree'nya eet umwa 'cī haī 'Thimōōnē cī looc cī Cireene 'cī baa aku ūcī manu nē ūttīngatteek hirriongan hurucce hūnūī Yeesu.

²⁷Baa anuoothi lothippiti 'cī maka gērrēēt Yeesu uruta, hīccīnīt ngaaī 'cīg alluoothi 'jieena, hīnīngītī īnōōnnō.

²⁸Nīngītī abbuudi Yeesu īhōōggō nē ūnnīk, "Ngaaī cieeg 'Jeru'thalēmī ho, ma haluyyaangu nganīta. Utullēēc eleeti cugguung hī lōhōlī cugguung.

²⁹Hīnīngītī aku hatī kōrra 'cī ainnu, 'A'nyīk haggatattī ngaaī 'cīg hōllōngaa arriti, hī heethi'nya 'cīg nga hōtōrōōktī!'

³⁰Aduhaak hatī nēēg muurriok 'cīg obbitig anneek, " 'Irribatteetu!' Nē tarī ūttīk muurriok 'cīg hidicig buúk, 'Utugunyeteetu baaī nuun!'

³¹Mā hinnia ma adīman eeta 'cīg maacīg hēlēggī iccig nga cūlak hēēt ko, aaī hinnia hatī hutuno hatī õdōhōha?"

³²Baa a'nyakiaa eeta ūgēēgī 'ramma buúk 'cīg ūn 'loorriak hiita hurukti.

³³Ma baa õdōlanit nīngītī haī, "Ēmmēēn cī õō cī eeto," otoddooyieek Yeesu hurucceeaa hī 'loorriak 'cīg ūn 'ramma ho buúk. Odooddīk umwa ūcī a'thiit cobbi nē otoddooyieek umwa ūcī a'thiit 'cī hidici.

³⁴Ma nīngaata, õthōōth Yeesu ū, "Baaba, tamaatīk īhōōggō, hīnīngītī hōllōngaa aga nēēg thōōth 'cī adīman ko." Ma ho, e'ngerit nēēg ceremwa cīgīnnīg 'gōōlēē 'cī attīmanī tooto.

³⁵Baa arannī makayyiooha cīg eetuk Yeesu hēbērēēnnī cīg lothippit 'cī baa abīlī nīngaata aī, "Ma gōōng ēēla nēē eet hōdōōkōthī, a'nyīk thī da aattī hēēla ēlē cīnnī kōr nicci, hatī ūn Krīstō 'cī ēbēra Nyekuci."

³⁶Nīngītī auuni athegeree'nya buúk nē urangattī īnōōnnō nē aanytīk mērtī cī viino 'cī ammūccarī

³⁷nē ūtō, "Mā ūnī habu cī 'Judeei, ēla thī da ēlē cunni."

³⁸Ma nīngaata, eteheedlik hurucceeaa thōōth 'cī aī, "Habu cī 'Judeei cieeni."

³⁹Nīngītī ūdōōmī 'loorriahiti umwa 'cī ūdōōddī hī īnōōnnō annēēkī, "Hōllōngaa nooyyia īnī nii Krīstō? Êla thiggia ēlē cunni hī ngagīt buúk."

⁴⁰Egger'nyeek hinnia 'goonnia anneek, "Aitiōō nii hōllōngaa itieelli Nyekuc? Hōllōngaa adtuuha nii ngaatī huukēnī naag hōdēē hī eet icci?

⁴¹Aūlan ngaatī huukēnī naag, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg hadīman naaga, nēēthī, a'ngaa'nyi ēētī ciee haaga."

⁴²Nīngītī annēēkī 'loorriahiti nicciee Yeesu, "Yeesu, muhaawaa nganīt hatī uuhu habuccieetaa cunni."

⁴³Nē ēdēc Yeesu īnōōnnō īnnīk, "Haduhaakii dīdī, harūmī hatī naag hī nganiit kōr nicci paradii'thō."

Daahīth cī Yeesu

(Tigil Maatteeo 27:45-56; Maarko 15:33-41; Yōaannē 19:28-30)

⁴⁴Ma baa aau kōrra lokora, ikia ī lōōcī vēlēk muguur 'thaa'nya iyyio,

⁴⁵hīnīngītī baa ikia adaak kōrra. Nīngītī appahiini cērēm 'cī ē'ngēr 'Cieeth cī Nyekuci īttōō hōrggēēna hī 'ramma.

⁴⁶Nīngītī arruuēnī Yeesu moloohaa cobbi gērrēēt aīnnī, "Baaba, haarihi naa lori caannī attiaa cunni." Ma baa ūthōōth hoti ēlēk, ikia ēttēēd nīngaata noho.

⁴⁷Ma adtuuha 'gaalac cī ūūrūta thoo'thiok iccig vēlēk ho, īdīhīth Nyekuc nē ī, "Occa 'thēk baa īn ēētī ciee eet 'cī abūnnaa."

⁴⁸Ma baa alūtoothīk eeta nīngaata nē īcīnīt thōōth 'cī abathī ho, iita ommo'thi gērrēēt, nīngītī ūooyyī loooyyiohī.

⁴⁹Nē baa aalla abīlī eeta 'cī aga īnōōnnō 'rēēna nīngaata ēbēk thoo'thiok iccig. Baa aattīg ngaaī baag anūa īnōōnnō īcī 'Galileea buúk nīngaata.

Adaī Yeesu

(Tigil Maatteeo 27:57-61; Maarko 15:42-47; Yōaannē 19:38-42)

⁵⁰Nēēthī, baa aaī ēētī 'cī abūnnaa 'cī haī Yothebo 'cī īn eet cī lothippit cī makayyiook cī eetuk nē baa īn eet 'cī tēllī gērrēēt.

⁵¹Baa aharreek nēē thōōth 'cī adīman 'goonoggia ho. Aku Yothebo 'taaūnaa cī Arimathea looccaa cī 'Judeea nē baa ērē nēē habuccieet cī Nyekuci hikia.

⁵²Nīngītī ūkōōtī nēē hī Pīlaatō nē ūūk ijina īnōōnnō ēlē cī Yeesu.

⁵³Ma ho, ikia aara nēē ēlē cī Yeesu hurucceeaa nē ūmūmmūūran cērēmaa 'cī uuni nē ūūk aarīk waanya 'cī acci'thiaa biyyia. Baa waany 'cī nga haarīhōōthīhī ēlē cī eet umwa ūdūt tīho.

⁵⁴Baa kōr 'cī akūmanōōthīkī eeta vēlēk tīho, hīnīngītī baa ūbōhī i'thianaaī Kōrra cī 'Yiommaanō.

⁵⁵Ma ho, unuyyiõõthī ngaaõ baag õõkõra hī Yeesu ñicī 'Galileea Yothebo hõõt hīcīnīt waany hī 'gõõl 'cī aarīhõõthīkī ëlē ñttōõ.

⁵⁶Nīngītī õõyyī ñicī olu nē õõt ūkūmatteek ngõõrrēen 'cīg õ'ngõlī õmmēdī. Nē nõõ iyyiomaniit Kõrraa cī 'Yiommaanõ, hī baa aduha tilooiniti cī nyattal cī Mūõ'tha.

'Luuka 24

Ürūga Yeesu daahītha

(Tigil Maatteeo 28:1-10; Maarko 16:1-8; Yõaannē 20:1-10)

¹Lomidikaawa ngerrenita gērrēet, ñtīngaacō ngaaõ ngõõrrēenī baag akūmaneek nē ootti ñicī 'loohu.

²Ammūdoothīk hinnia e'nyeehoothoothīk bēõ baa a'nyüügēnī 'look ngadiiha,

³ma aduhun ñttōõ ho, ammūdoothīk hinnia i'nginõõthī ëlē cī Makayyioohit Yeesu.

⁴Ma baa nga ìccaad ìhõõggõ thõõth cieeni, uppwaatta eeta 'ramma 'cīg ahimit ceremwa 'cīg attaalīthī nē ìbīlīt ojoonu ngaatī aattiyyi nēõg ko.

⁵Tēel'thītaa cīnīng, akatti ngaaõ hēbērī looc nīngaata, nīngītī õthõõthīkī eeta niccieeg ìhõõggõ annēēkī, "Inni idiimit eet 'cī arūgī daakiahītōõ ho?

⁶Iittiõõ nēõ hõllõngaa aaõ ngaati. Iyyia ûrūga nēõnī. Ummuhuttooth thõõth baa aduhaakuung nēõ ngagiit baa nga arūmeennu 'Galileea aõ,

⁷'Aa'nyihoothīk hatī Ngeertī Eeto athīnī õcīg 'thēccannioohu nē õtõddōõ hurucceea. Ma kõr 'cī ñin iyyio, arūgna hatī daahītha.'

⁸Nīngītī ammuunõõ'thī nēõg thoo'thiok baaginnīg ko.

⁹Ma baa oboddia nēõg ñicī waanyõ, iita uduktaak thõõth icci 'thooyyiak baag ñin õmmõtõ hī hõdēõ hī eet vēlēk.

¹⁰Baa haõ ngaaõ iccig Maria Madalēena hī Yõaanna hī Maria aattī 'Jeemithi hī 'gõõnõgī ûgī 'cīg baag aduhaak thõõth icci 'thooyyiak.

¹¹Nēõthī, baa aaõ thõõth ciee hīcī ñin õlõng haaga hī eeta, nīngītī hõllõngaa õlēmmī thõõth tīho.

¹²Ma nīngaata, ñtīnga Pēëtürū ukul ûuk ñicī 'loohu. Ma õdõlan ko, ammūdoothīk hinnia ceremwa baag amūmmūraniini ëlē cī Yeesu diooni. Nīngītī adhirriaangini nīngaata õrēhī 'gii 'cī aõ hīdīman õdūt.

Ommottio Yeesu hī nuuyiook 'ramma

(Tigil Maarko 16:12-13)

¹³Ma kõr niccia noho, baa ñngaathī nuuyiooha 'ramma 'Jeru'thalēm õõ õlõõ 'cī haõ Emmaauth 'cī baa 'rēenī a'nyak maañl'nya türkīramma.

¹⁴Ma baa nga athithanoothi nēõg thõõth cī daahīth cī Yeesu ho,

¹⁵uppwaannak Yeesu ìhõõggõ nē ûrūmtõõthī 'thoo hõdēõ.

¹⁶Baa aitiõõ nõõg hõllõngaa aga ngaatõ õnni Yeesu 'cõ õõkõr hõihõõggõ ho.

¹⁷Nõngitõ ajini Yeesu ihõõggõ annõõkõ, "Ne thõõnõ 'cõ athithannu ho hõlõ?" Abilõ hinnia nõõg nõ õlõllõõcõ hu'ngurruuntyi muumti.

¹⁸Ma nõngata, edecoothik umwaa 'cõ haõ Kileopath õnõõnnõ õnnik, "Elõ, nganiit dioo 'cõ õnni heerinnioohit 'Jeru'thalõma 'cõ hõllõngaa aga thõõth baa adhukiaakeet waathinnioohi baag ibiaali ngaati?"

¹⁹Edõcõ Yeesu anneek, "Neogi baallõ?" Edõcõ nõõg aõ, "Thõõth cõ Yeesu cõ Naa'tharõtõ, baa õn põrõvõetaac 'cõ attiran gõrrõõt thoo'thiohõõ 'cõ õthõõthõõ nõ idtican hõbõrõõennõõ cõ Nyekuci hõi cõ eet võlõk."

²⁰Baa aggam makayyiooha cõ paadõr'nyaannu hõi makayyiook cõggaac õnõõnnõ, nõngitõ õttõõdikõ daahõõt nõ otoddooyieek hurucceeaa.

²¹Baa hinnia hammuka haõnna, occa õnõõnnõ 'cõ baa hatõ aku õõga eet cõ õ'hõiraõlõ hiita haauto lõ'ngõõc. A'nyak 'yioko thõõth ciee iyyieni waathinniook iyyio.

²²Hakuleeka 'yioko hinnia 'jieen, hõnõngitõ thõõth cõ ngaaõ õgõ 'cõ aag õlõõk aa ngerrenita hõdõlanit waany,

²³nõ iittiõõ hõllõngaa ammõdoothik õlõ cõ Yeesu. Ma ho, iita uduktaaheet õttõõheet õcõnõt nõõg aajõlõõt baag aduhaak ihõõggõ anneek ürõga nõõnõ.

²⁴Nõngitõ 'yioko õ'ngaannõ 'goonoga õgõõgõ hõõt hõcõnõt 'look. Ammõdoothik hinnia aaõ 'thõõt hõaa aduha ngaaõ dõõdõ."

²⁵Ma ho, ijin Yeesu ihõõggõ õnnik, "Aggiithennu niig hutuno hõlõ! Inni 'thinneeti cugguung hõõtõ gigigigi ngaatõ õlõmmõ thoo'thiok võlõk baag aduha põrõvõetaa'nya ho?

²⁶Erekuung baa nooyyia ngagit ngaatõ occa accananiini Krõstõ nga haa'nyõhoothik bulõõnõtõ cõnnõõnõ?"

²⁷Nõ 'thianaatta hõi Mõõ'tha hõi põrõvõetaa'nya võlõk, uduhaak Yeesu ihõõggõ thõõth baa adukiaa 'Buuhõtõ cõ Nyekuci, hõnõngitõ õnõõnnõ.

²⁸Ma baa õbõktõ nõõg hõi õlõ 'cõ õõyyõ ho, ikia õtõ Yeesu haau hõcõ adiim edecek thõõng.

²⁹Nõngitõ õlalõõkõ nõõg õnõõnnõ kõmõõtha annõõkõ, "Hõrõmtõ hõi ngagõõt ngaati, hõnõngitõ õbõhõ utub lõõcõ, okoloothiki hinnia hatõ kõrra 'gõõla.' Nõngitõ adukni Yeesu halang nõ õrõmtõ hõi ihõõggõ.

³⁰Ma baa iccioloongan Yeesu, hõtõ hudukto, ittiha übõnõ nõ aggatana nõ appak, nõngitõ aa'nyõkõ ihõõggõ.

³¹Ma nõngata noho, iita agaacõ nõõg õnõõnnõ. Ma ho, i'nginõõthõõ Yeesu noho matada'nyak.

³²Ma nīngaata, ijitto ītō, "Hōllōngaa nooyya hatī accamanoothīk 'thinneeti cīggaac aa ēdtēbanaakeet nēē thōōth 'cī eheeddi 'Buuhētī cīg Nyekuci 'gōōla?"

³³Nīngītī īngaannī nēēg hīdīkoothong nē oboddioothī 'Jeru'thalēma. Nē ūtūmuddioothīk 'thooyyiak baag īn ūmmōtō hī hōdēi hī eet 'cīg arūmī hī īhōōggō alūtoothīk ngaatī hōdēēthōng,

³⁴nē īttīk īhōōggō, "Ūrūga Makayyioohiti dīdī, iyyia ommottio hī 'Thimōōnē."

³⁵Nīngītī aduhaakī nuuyiooha 'cīg īn 'ramma ho buúk īhōōggō thōōth 'cī ūokōrī nēēg hī Yeesu 'gōōla, hī ngaatī au agaī nēēg īnōōnnō baa hatī ē'ngēr ūbūnī.

Uppwaannak Yeesu nuuyioook

(Tigil Maatteeo 28:16-20; Maarko 16:14-18; Yōaannē 20:19-23; Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 1:6-8)

³⁶Ma baa nga ūthōōth nuuyiooha thoo'thiok iccig, ikia uppwaannak Yeesu īhōōggō nē ī'tha īnnīk, "A'nyīk ganōn haau hī ngagiita."

³⁷Nīngītī abarti nēēg gērrēēt nē ummuhit ītō, miningit mōnō thōng.

³⁸Nē ijin Yeesu īhōōggō īnnīk, "Abarittu gērrēēt noho inni? īccaadduung ngagiit nii?

³⁹Īcīnīt athīn hī 'thoo cīgannīg. Nganīt 'thēk cieeni! Iita uhumtaangu nē īcīttaangu. Aitiōō miningit hōllōngaa a'nyak īemmē hī iding haau hīcī acinnu niig ha'nyahi naa ho."

⁴⁰Ma baa uduha thoo'thiok iccig īlēk, ikia eteretheek īhōōggō athīn hī 'thoo hīcīnīt.

⁴¹Baa hinnia nōō abulan īhōōggō thōōth ciee hī taliinit hiittiōō hōllōngaa īlēmī. Nīngītī ajini Yeesu īhōōggō tarī annēēkī, "A'nyaku 'giimwa 'cī occa hadahī?"

⁴²Baa nē aanytīk īnōōnnō ulugooc 'cī ogorri.

⁴³Nīngītī aggamaanī Yeesu ulugooc nicci nē adak hēbērēēnnī cīggīng vēlēk.

⁴⁴Ma nīngaata, īnnīk īhōōggō, "Baa nga harūmī naag hī ngagiita, baa gōōng haduhaakuung naa hanneekuung, edee'nyia hatī 'gii vēlēk 'cī eheeddi, hīnīngītī nganīt nyattaalaa cī Mūū'tha hī īcī pōrōvētaa'nyanu hī 'Buuhaa cī Tegellwaanu."

⁴⁵Nīngītī abbuuhi nēē ooti cīggīng hīthīhīt thōōth 'cī eheeddi 'Buuhētī cīg Nyekuci.

⁴⁶Baa aduhaak nēē īhōōggō anneek, "Thōōth 'cī baa eheeddi ho cieeni. Accananni hatī Krīstō nē ikia ūrūga daahītha kōr 'cī īn iyyio,

⁴⁷nē irrioonni hatī thōōth cī ūūnnōthōōthīkī 'thēccanēēta hī thōōth 'cī ammaannothonthīkī eeta loonyini vēlēk 'thaarī cīgīnnīg, i'thianaanī 'Jeru'thalēma.

⁴⁸Iginnu niig hēbērī 'cīg agayyu thoo'thiok iccig vēlēk.

⁴⁹Hõkõ hatĩ hĩ'thõõakuung naa ngagiit eet baa aduha Baaba. Nẽēthĩ, aallattia 'taaūnatõõ ï'thõng haa'nyõhoothõhuung 'tirriani 'cĩ aku hẽētahujjieen."

Õbõdõõthĩ Yeesu hẽētahujjieen

(Tigil Maarko 16:19-20; Dtiicanĩ cĩg 'Thooyyahu 1:9-11)

⁵⁰Ma baa ūūhĩ Yeesu nuyyiook vëlẽk Bẽthani, õdõng athĩn cõginnõg nẽ aggatan ïhõõggõ.

⁵¹Ma baa nga aggatan nẽõ ïhõõggõ, ûtõngeek ïhõõggõ nẽ õdõngi ūük hẽētahujjieen.

⁵²Nõngitõ abuluthi nẽõg Yeesu nẽ oboddioothĩ 'Jeru'thalõma taliittaa cobbi gõrrõõt.

⁵³Nõngitõ õõ aallanõ nẽõg 'Cieethaa cĩ Nyekuci nẽ ïdõhõthitõ Nyekuc.

Yōaannē

Yōaannē 1

Thōōth cī rūgētō

¹Baa 'thianaatta, baa aaī Thōōtha. Baa arūmī Thōōth hī Nyekuc nē baa īn Thōōth Nyekuc.

²Baa arūmī Thōōth hī Nyekuc baa 'thianaatta.

³Baa ēhēnytaa hēlēggī vēlēk Thōōthaa nīcī. Má baa hiittiōō nēē tōō, aitiōō baa 'gii 'cī ēhēnytaa tōō.

⁴Baa aaī rūgētī hī īnōōnnō nē baa īn rūgētī niccia lanyit cī eetu.

⁵Nē lanyit cieeni, īn lanyit 'cī aara muguratōō, nē hōllōngaa occa adīt muguuri lanyit icci ūdūt.

⁶Ma ho, ī'thōōa Nyekuci eet 'cī haī Yōaannē,

⁷'cī baa aku aduhaak eet lanyit nicci, hātī helemit eeta vēlēk īnōōnnō.

⁸Baa hōllōngaa īn Yōaannē lanyit, baa īn nēē eet 'cī ī'thooyyiaa haaga, hikia huduhaak eet lanyit nicci.

⁹Lanyit 'cī īn dīdī, 'cī aku aara hī eet vēlēk ko, aku hī eet loota nīnga.

¹⁰Baa aaī Thōōth loota nīnga, tananga baa ēhēnyta nēē looc, baa hinnia aitiōō ēētī 'cī aga īnōōnnō tōō.

¹¹Baa aku nēē looccaa cīnnī nē hōllōngaa ēlēmī eeta cīgīnnīg īnōōnnō.

¹²Baa nēē'thēk aattīg eeta ūgēēgī 'cīg ēlēmī īnōōnnō nē īthīhīt thōōth cīnnī, nīngītī aa'nyīkī nēē īhōōggō hiita hītō lōhōlī cīg Nyekuci.

¹³Baa hōllōngaa īn nēēg lōhōlī cīg Nyekuci hīgōōng arrita eeta lōhōlī cīggīng, baa Nyekuc 'cī aa'nyīk īhōōggō hittirria hiita hītō lōhōlī cīgīnnīg ko.

¹⁴Ma nīngaata, ikia Thōōth baa īn lanyit ī eet nē hūrūmtī hī ngagīt hōdēī loota nīnga. Hiita hīcīnīt naag bulēēnīt cīnnī dīdī, bulēēnīt cī Ngeertī Nyekuc Maa'nyī 'cī odoyyii. A'nyahaakeet nēē ngagīt loota nīnga, būnnai hī thōōth vēlēk 'cī īn dīdī, 'cī aku hī Nyekuc.

¹⁵Baa irrioon Yōaannē thōōth cīnnī nē ēggērēny ī, "Eet baa haduhaakuung naa baa haini, 'Anūaanna hatī eet umwaa 'cī īllōōannaa nganīta, hīnīngītī baa aau nēē ēlēk, baa nga hittirria naana.' "

¹⁶Hīnīngītī makaa'thīt cī būnnai cīnnī, hiita hummuddia naag vēlēk 'gattan tabattī mēēlīg.

¹⁷Baa aa'nyīk Nyekuci eet nyattal cīnnī, eetaa 'cī haī Mūū'tha, nē ikia būnnai hī thōōth 'cī īn dīdī hī Yeesu Krīstō.

¹⁸Nga hīcīn eet umwaa Nyekuc, Ngeerīnī 'cī odoyyii dioo, 'cī īn Nyekuc dīdī nē ūbōhōō hī Maa'nyī 'cī etere'theet ngagīt hagaac Nyekuc.

Õthōōth Yōaannē Batitta thōōth cī Yeesu

(Tigil Maatteeo 3:1-12; Maarko 1:1-8; 'Luuka 3:15-17)

¹⁹Baa ī'thō makayyiooha cīg 'Judeei 'Jeru'thalēma, paadīr'nya hī eet cīg hattūūg cī 'Leevi, hōōt hijinit Yōaannē hīttīk, eet 'cī nganī nii.

²⁰Baa hōllōngaa abūrī Yōaannē ngaatī õthōōthōnī hī īhōōggō, nīngītī ēdēcī īhōōggō annēēkī, "Hōllōngaa hīnī naa Krīstō."

²¹Nē ijinit tarī paadīr'nya hī eet cīg hattūūg cī 'Leevi īnōōnnō īttīk, "Eet iina thī nii, Eliija?" Ēdēcī nēē īhōōggō anneek, "Aitiōō naa hōllōngaa hīnī Eliija." Nīngītī ajini nēēg Yōaannē tarī annēēkī, "Īnī thī nii pōrōvētaac?" Ēdēcī nēē aī, "Aitiōō tōō."

²²Ma baa uruta, ijinit nēēg īnōōnnō tarī īttīk, "Nganī nii, hātī hoottia huduktaaha eet 'cīg ī'thōōanneet ngagīt ko thōōth cunni?"

²³Ma ho, attacan Yōaannē īhōōggō thōōthaa cī pōrōvētaac I'thaia īnnīk, "Hīnī naa molook 'cī īggērēny horrwatōō umwaanī īcī õdōhōhī kak aī, 'Ūkūmatteek 'gōōl cī Makayyiookto hūūlan! "

²⁴Baa ī'thooyyi Vari'theeī ūgēēgī hōōt hī Yōaannē,

²⁵nē õōt ijinit īnōōnnō īttīk, "Aggameehi nii eet baattithimo inni, hatī hōllōngaa īnī nii Krīstō hode Eliija hode pōrōvētaac?"

²⁶Ēdēcī Yōaannē īhōōggō anneek, "Haggameehi naa eet baattithimo maamī haaga, nēēthī, aaī eet umwaa hōrggēēnaa cunuung, 'cī hōllōngaa agayyu niiga.

²⁷Tananga baa huwwatta naa īcī oou, hōllōngaa occa hūūlū ngaatī hōōgī lōhamūcī cīg caawa cīgīnnīg."

²⁸Baa aduha Yōaannē thōōth icci, baa aggameek nēē eet baattithimo īcī uruto cī hidioo cī 'Jōrdanī, looccaa cī Bēthani.

Īn Yeesu mī'nyōōn cī Nyekuci

²⁹Ma loohoth cīnnī, udtuuha Yōaannē Yeesu ngaatī akuuni hī īnōōnnō, nīngītī õthōōthī Yōaannē aīnnī, "Īcīnīt Mī'nyōōn cī Nyekuci 'cī attik 'thēccanēēt cīg eetuk!"

³⁰Eet baa haduhaakuung naa hannekuung, 'Aku hatī eet umwaa 'cī 'rīng 'cī īllōōanna nganīt, hīnīngītī baa aau nēē īcī oou, baa nga hittirria naana.'

³¹Baa nga haga naa īnōōnnō nē haggameekuung naa ngagiit baattithimo maamī, hātī hagaacō eeta cīg ī'thīraēlī vēlēk īnōōnnō."

³²Nīngītī aduhaanī Yōaannē thōōth umwa aīnnī, "Baa hacini Lori 'cī Ellēēmīth, ngaatī alluccianī hēētahujjieen, 'cī aaī hī bōllōōō nē ikia ībīl īllaa cīnnī.

³³Occa baa nga haga naa ïnõõnnõ, hiittiõõ ngaatõ aduhaaka õõtõ baa õ'thõõannaa nganõit hikia haggameek eet baattithimo maamõ anneeka, 'Eõtõ 'cõ acini alluucciak Lorii 'cõ Õllõõmõth nõ ikia ïbõl õllaa cõnnõ ho, ïnõõnnõ 'cõ hatõ aggameek eet baattithimo Loriiaa 'cõ Õllõõmõth ko.'

³⁴Hõcõna ïnõõnnõ dõdõ nõ hagawa ngaatõ ïnnõ nõõ Ngeertõ Nyekuci."

Õbõra Yeesu nuuyiook cõginnõ 'cõg oou

³⁵Ma hõ loohoth cõnnõ tarõ, iita aauto Yõaannõ hõ nuuyiook cõginnõ 'ramma nõngaata.

³⁶Ma baa adtuuha nõõ Yeesu ngaatõ õvvõõõ nõngaata ho, õthõõth nõõ õ, "Icõnõt Mõnyõõn cõ Nyekuci!"

³⁷Ma baa athihõ nuuyiooha 'cõg õn 'ramma thõõth icci ho, iita unuyyiõõthõ Yeesu.

³⁸Ma baa abbuudi Yeesu ho, adtuuha hinnia nuuyiook 'cõg õn 'ramma ho ngaatõ anõõ ïnõõnnõ, nõngõtõ ajini õhõõggõ annõõkõ, "Anõyyiaangu inni?" Õdõcõ nõõg Yeesu anneek, "Rabbi, nõngõtõ aayyi nii ho inoo?" Aõ thõõth 'cõ aõ "Rabbi" ho Ebereiyyi, "Limmannoohit."

³⁹Õdõcõ Yeesu õhõõggõ anneek, "Iita Icõnõt!" Baa õ 'thaa 'wec baa iggiingi kõrra 'cõ õõkõrõ nõõg hõ Yeesu õõ acõõ nõngõtõ aayyi nõõ ho. Nõngõtõ arõmõõenõ hõ ïnõõnnõ nõngaata hutub.

⁴⁰Eetinii 'cõg baag õn 'ramma Icõg athihõ thõõth cõ Yõaannõ nõ ookorit hõ Yeesu ho, ïnõõnnõ Andrea, 'gõtõnõ Thimõõnõ Põõtõrõ.

⁴¹Gii 'cõ baa adõman Andrea õicõ oou, baa adiimothi nõõ 'gõtõnõ Thimõõnõ nõ uduhaak ïnõõnnõ õnnik, "Hummuddiaawa naag habu 'cõ õbõra Nyekuci, 'cõ haõ 'thaar õgõ Krõstõ."

⁴²Ma nõngaata, ikia õuhõ Andrea 'gõtõnõ Põõtõrõ hõ Yeesu. Ma ho, udtuuha Yeesu Põõtõrõ nõ õnnik, "Iõnõ nii Thimõõnõ ngeertõ Yõaannõ. Hõitõ hatõ 'thaar cugunnig, 'Ceeva, nõngõtõ aõ, Põõtõrõ."

Õbõra Yeesu Pilippo hõ Nathaniele

⁴³Ma loohoth cõnnõ, õtõngõ Yeesu õõk õicõ 'Galileea. Ma baa ommottio hõ Pilippo, uduhaak ïnõõnnõ õnnik, "Ijjia nõaa nganõita."

⁴⁴Baa au Pilippo hõ Andrea hõ Põõtõrõ 'taaõnaa cõ Be'thaida.

⁴⁵Nõngõtõ ammõdaanõ Pilippo Nathaniele nõ uduhaak õnnik, "Hummuddiaawa eet baa õheed Mõõ'tha nyattaala nõ eteheedito põõvõetaa'nya buúk õitõ, Yeesu cõ Naa'tharõtõ ngeertõ Yothebo."

⁴⁶Nõngõtõ ajini Nathaniele ïnõõnnõ annõõkõ, "Occa 'thõkaku 'gjimwa 'cõ abõnnaa Naa'tharõta?" Õdõcõ Pilippo ïnõõnnõ anneek, "Ijjia thõ da cõnõ."

⁴⁷Ma baa acīn Yeesu Nathaniele aku obokii ho, ikia õthõõth ìnõõnnõ ë, "Eet 'cī ën ë' thïraëleenit dëedē cieeni, 'cī hõllõngaa ën olo'ngiaahit."

⁴⁸Edëcī Nathaniele ìnõõnnõ anneek, "Agayya nii nganñt hutuno?" Edëcī Yeesu anneek, "Hacinnii naa nganiit aa nga hutuvvii Pilippo, iccioloongani 'mūññica uruta."

⁴⁹Nïngítõ õthõõthi Nathaniele aïnnõ, "Limmannioohit! Ënõ nii Ngeertõ Nyekuci, habu cī ë' thïraëlõ!"

⁵⁰Ma ho, ënnik Yeesu ìnõõnnõ, "Eleme nii thõõth caannõ, hïnñgítõ hanneekii, iyyia hacciinnii aa iccioloongani 'mūññica uruta. Acini hatõ nii hëlëggõ 'cig ëllõõan thoo'thiok iccig."

⁵¹Ma nïngaata, õthõõth Yeesu ë, "Haduhaakuung dïdõ, acinnu hatõ hëëtkujjieen ngaatõ abbuuhëñi nõ udruuktau aa jilëet cig Nyekuci, ngaatõ õtõdõ nõ ulluucciak Ngeertõ Eeto."

Yõaannõ 2

Üühõ Yeesu maam hõi mërtõ

¹Ma baa urutaa cī waathinniook iyyio, baa aaõ Maria aattõ Yeesu nyahüütaawa umwaanõ õlõõ 'cī haõ Kana looccaa cī 'Galileea.

²Baa avva eeta Yeesu hõi nuuyiook ciginnig buúk, hiita nyahüütaawa nõiõ.

³Ma baa edeccia mërtõ cī viinoo, ikia uduhaak Maria Yeesu ënnik, "Edecciaak eeta niccieeg mërtõ cī viinoo."

⁴Edëcī Yeesu aattõnnõ anneek, "Morwahit, nga hõdõlan 'thaa 'cī occa hadticanõ naa thõõth umwa. Ma haduhaakaa dtiic 'cī occa hadticanõ."

⁵Nïngítõ aduhaakõ Maria dticcianniook nïngaata annõõkõ, "Idõmanit nõõ niig 'gii vëlõk 'cī aduhaakuung nõõnõ."

⁶Baa aattõg ijjio'nya tõrkõnõn 'cig abbõ' thõi maama obokii nïngaata, 'cig baag occa üünyõnõ eeta, hõcī aduha nyattalõ cī 'Judeei. A'nyak ijjio hõdõõl lotorro'nya 'cig obbitig cig occa üüppan ën 'wec hode tõrkõnõn.

⁷Ma nïngaata, uduhaak Yeesu dticcianniook ënnik, "Otogooccik ijjio'nya niccig maam hõbbõtõ." Nïngítõ õgõõcõkõ nõõg maam hõbbõtõ dhõk. Ma baa hõbbõtõ ijjio'nya õlõk,

⁸uduhaak Yeesu dticcianniook ënnik, "Idtiillia maam ügõ nõ a'nyaktoothihu jayyio." Iita idõmanit nõõg hõcī aduhaak Yeesu ho.

⁹Nïngítõ atarrõ jayyiõõ maam iccig utuhuyyi ëtõ mërtõ cī viinoo, 'cī ahahat dtum. Baa hõllõngaa aga nõõ 'gõõl 'cī akuuni mërtõ niccieeni, tananga aga dticciannioha baag adtõlla maam niccig. Ma ho, ütõvva jayyiõõ nyattaraan ngadiiha

¹⁰nē ūnnik, "Gōōng hakatī mērtī cī viino 'cī ahahatī ūcī oou. Ma ūūppattī hērōnī, nēēthī, a'nyakta 'teeddiah. Agunyuthi hinnia hatī nii mērtī 'cī ahahatī ūthōng hī noho inni?"

¹¹Thōōth 'cī baa adtican Yeesu ūcī oou, 'cī ūnaat eeta ho cieeni. Baa adtican nēē thōōth icci, ūlōō cī Kana, looccaa cī 'Galileea. Ikia ūtērētha Yeesu bulēēnīt cīnnī ūlōō nīca nē iita elemit nuyyiooha cīgīnnīg ūnōōnnō, hīngītī thōōth icci.

¹²Ma urutaa cī, ūtīngaacō Yeesu hī aattīnnī hī 'gōtōōnōgī hī nuyyiook cīgīnnīg, ūōt ūcī 'taaūn cī Kapernaumī nē ūōt aauto waathinniook 'cīg abadtēc nīngaata.

liggia Yeesu tūjaarriok 'Cieethaa cīnnī

(Tigil Maatteeo 21:12-13; Maarko 11:15-17; Luuka 19:45-46)

¹³Ma baa ūbōhī Kōrra cī Haangittōō, ikia ūūk Yeesu ūcī 'Jeru'thalēmī.

¹⁴Ma halangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci, ūmmūdoothīk Yeesu eet 'cīg ūūtēnī tīn, hī a'tha, hī ngabuuthi'nya 'cīg occa ūūtī hī 'baaninit cī Nyekuci, hī eet 'cīg appak 'rabbēēt, iccioloongan tērēmēējītī loota.

¹⁵Nīngītī akūmanaanī Yeesu halli umwa 'lōōrōngītī nē itiggiaeek ūhōōggō hōdēī hī a'tha hī tīn vēlēk, hōōt battala 'Cieethaa cī Nyekuci. Ebellukan nēē tērēmēējīt 'cīg eet 'cīg appak 'rabbēēt ko nē ūthaan 'rabbēēt cīggīng 'cīg kūtūrīg.

¹⁶Ma nīngaata, uduhaak eet 'cīg ūūtēnī ngabuuthi'nya ūnnik, "Ootti ngabuuthi'nya niccig battala! Ma haarru 'Cieeth cī Baaba hī 'cuuk!"

¹⁷Nīngītī ammuhaanī nuyyiooha cīgīnnīg thoo'thiok baag eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Hammīnani naa 'cieeth cunni gērēēt ūdūt."

¹⁸Ma ho, iita ijinit makayyiooha cīg 'Judeei Yeesu ūttīk, "Thōōth iina 'cī ūnaat eeta 'cī occa eter'theekeet nii ngagīt makaa'thīt 'cī adticanī thoo'thiok iccig vēlēk ko?"

¹⁹Ēdēcī Yeesu ūhōōggō anneek, "Ūthaanit 'Cieeth icci Nyekuci ho, nē hatī hētēhēnya naa waathinnioohī 'cīg ūn iyyio hībīl tarī."

²⁰Ēdēcī makayyiooha cīg 'Judeei ūnōōnnō anneek, "Ēhēnytī 'Cieeth ciee Nyekuci ho irki'nya hēēn 'wec hī tōrkōnōn. Ne 'cī aa'nyi nganiit 'muuk ū, occa ehenyiti tarī waathinnioohī 'cīg ūn iyyio thōng ko?"

²¹Nēēthī, 'Cieeth cī Nyekuci 'cī ūthōōth Yeesu ho, ūn ūlē cīnnī.

²²Ma baa ūrūga Yeesu daahītha, iita ummuktōōthī nuyyiooha cīgīnnīg thōōth baa aduha nēē aī, hehenyiti hatī naa 'Cieeth nicci waathinnioohī 'cīg ūn iyyio haaga. Nīngītī au ūlēmmī nuyyiooha cīgīnnīg thōōth 'cī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci, hī thōōth baa aduha nēēnī.

Aga Yeesu eet vēlēk

²³Ma baa nga aaī Yeesu Kōrraa cī Haangittōō 'Jeru'thalēma, baa mēēlīg eeta 'cīg acīn thoo'thiok 'cīg ūnaat eeta 'cīg adtican nēēnī, nīngītī ūlēmmī ūnōōnnō.

²⁴Nēēthī, baa aga Yeesu thoo'thiok 'cīg 'thinneeti cīggīng nē hōllōngaa ēlēmaakī īhōōggō hīllōōanit īnōōnnō.

²⁵Baa hōllōngaa adiim Yeesu eet umwa huduhaak īnōōnnō thōōth cī eetu, hīnīngītī baa aga nēē muhēēnīt cīnīng vēlēk.

Yōaannē 3

Yeesu hī Nikodemo

¹Baa aaī eet umwaa 'cī haī 'thaar cīgīnnīg Nikodemo, 'cī baa īīn Vari'theenit nē baa īīn nēē buúk eet 'cī aku makayyioohī cīg 'Judeei.

²Ma kōr umwa baal, ūūk ūmmūdoothīk nēē Yeesu nē īīnnīk, "Limmannioohit, hagayya naag īīnī nii 'limmannioohit 'cī īthōōannii Nyekuci, aī ijjia 'limmaneet ngagītā. Aitiōō ēētī 'cī occa adīman thoo'thiok 'cīg īnaat eeta ho, hatī aitiōō Nyekuci hī īnōōnnō tōō."

³Ēdēcī Yeesu Nikodemo anneek, "Haduhaakii dīdī, aitiōō ēētī 'cī occa aduhun habuccieet cī Nyekuci, hatī nga hittirria nēē tarī tōō."

⁴Ma nīngāata, ijin Nikodemo Yeesu īīnnīk, "Īcca occa gōōng arrittiaa ēētī cobbi tarī hutuno? Dīdī occa hōllōngaa aduhun nēē hēēngatōō cī aattīnnī nē ittirria tarī!"

⁵Ēdēcī Yeesu īnōōnnō anneek, "Haduhaakii thōōth dīdī, aitiōō ēētī 'cī aduhun habuccieet cī Nyekuci, hatī nga hittirria maamī hī Loriiaa 'cī Īllēēmīth tōō.

⁶Arrita eeta lōhōlī cīggīng, nēēthī, Lori cī Nyekuci diooni 'cī occa ūūhūyyii nganiit īī loholeec cī Nyekuci.

⁷Ma hakuleehi 'jieen hatī hanneekii naa, adiim arrittiaannu niig vēlēk tarī.

⁸Lori cī Nyekuci diooni, 'cī aa'nyuung rūgēt 'cī īīn ngeju. Aaī Lorii hī ngōōtī 'cī uuhan ūkō īīcī adiim nēēnī. Occa athiknu niig ngōōt nē hōllōngaa agayyu aku īīna hode ūkēēna."

⁹Nē ijin Nikodemo Yeesu tarī īīnnīk, "Īcca occa gōōng aaī thōōth hoti hutuno?"

¹⁰Ēdēcī Yeesu īnōōnnō anneek, "Īīnī nii 'limmannioohit cī īthīraēlī nē erekti thoo'thioha cieeg nganiit hutuno?

¹¹Haduhaakii thōōth dīdī, haduhaanna naag thōōth 'cī hagayya, hīnīngītī hīcītta hēbērēēnnī cīggāang. Nēēthī hinnia, hōllōngaa elemmu thōōth 'cī haduhaanna naag ko ūdūt.

¹²Má hōllōngaa athīknaangu niig nganīt hatī haduhaakuung thoo'thiok 'cīg aattīg loota nīngā, occa hatī elemmu ngaatī haduhaakuung thoo'thiok cīg ūlō cī Nyekuci hutuno?

¹³Nga hōdōlan ēētī umwaa ūlō cī Nyekuci hēētahujjieen, nganīt dioo Ngeertī Eeto, 'cī baa halluccia hakuu loota nīnga, 'cī hōdōlana ūlō cī Nyekuci.

¹⁴Nē adiim odo'ngi Ngeertī Eeto hēētahujjieen, haau hī baa ūdōng Mūū'tha hūkaat 'cī ūn 'thiihit, horrwatōō umwaanī ūcī ūdōhōhī kak.

¹⁵Nēēthī hatī ummuddia eeta vēlēk 'cīg a'nyak lemiinit hī Ngeertī Eeto, rūgēt 'cī aalla ooo.

¹⁶"Hīnīngītī baa ammīnan Nyekuci eet cīg looc nicci gērrēēt ūdūt, ūnōō 'cī ēlēmanaanī Ngeerīnī 'cī odoyyi ēlē cīnnī, hātī hiittiōō ēētī 'cī ēlēmī Ngeerīnī hōllōngaa adaahī. Ammūda hatī ēētī 'cī ēlēmī ūnōōnnō ho, rūgēt 'cī aalla ooo.

¹⁷Baa hōllōngaa ūthōōa Nyekuci Ngeerīnī loota nīnga, hikia huuk eet cīg looc nicci thōng, baa ūthōōa nēē ūnōōnnō hikia hēēla ūhōōggō thōng.

¹⁸Hōllōngaa hatī uuki ēētī 'cī ēlēmī Ngeertī Nyekuci, nēēthī, ēētī 'cī hōllōngaa ēlēmī ūnōōnnō, ēttēēdī thōōth cīnnī ēlēk, hīnīngītī hōllōngaa ēlēmī nēē Ngeertī Nyekuci 'cī odoyyi.

¹⁹"Ikia lanyit loota nīnga ēlēk nē eeta 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg abathī, etteeddioothīk thoo'thioha 'cīg abathī ūhōōggō ēlēk, hīnīngītī ammīnan nēēg muuur hīllōōan lanyit.

²⁰Eeta vēlēk 'cīg adīman 'thēccanēēta, aaburreek lanyit nē occa hōllōngaa au hī lanyit, hīnīngītī ūngolli nēēg aī, appulanniaa hatī 'thēccanēēta cīggīng ko battala.

²¹Nēēthī, ēētī 'cī adtican thoo'thiok 'cī ūn dīdī, aku hī lanyit, hātī hētērētha hīī, baa adtican nēē thoo'thiok tīko, hīnīngītī athīhī thōōth cī Nyekuci."

Yeesu hī Yōaannē Batitta

²²Ma urutaa ūcī, ūtīngaacō Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg ūōt ūcī looc cī 'Judeea, ngaatī baa ūō aattiyyi nēēg waathinniook ūgī nē ūōt aggamteek eet baattithimo.

²³Nē baa aggameek Yōaannē buúk eet baattithimo loocca cī Aēnōnī, ngaatī ūbōhōō hī 'Thaalim, hīnīngītī baa mēēlīg maama nē baa ariha eeta 'cīg mēēlīg gērrēēt, hiita haggamit baattithimo.

²⁴Baa adīmanni thōōth ciee baa nga haarīhoothīk Yōaannē baabuuthatōō.

²⁵Ma nīngaata, ūppēhattōō nuyyiooha cīg Yōaannē hī 'Judeeinit umwa, hīnīngītī nyattal 'cī tūūnyēttōō.

²⁶Ma ho, iita ūōt nuyyiooha niccieeg hī Yōaannē nē ijinit ūnōōnnō ūttīk, "Limmannioohit, aggameek ēētī baa arūmeennu hī nganiit ūcī baakīt cī hidioo cī 'Jōrdanī buúk eet baattithimo nē ūōt eeta vēlēk hī ūnōōnnō."

²⁷Edēcī Yōaannē ūhōōggō anneek, "Aitiōō ēētī 'cī occa ammūda 'giimwa, hatī nga hēlēmaahī Nyekuci ūnōōnnō hūūk hēētahujjieen.

²⁸Nē dīdī, ammuhoo'thu niig thōōth baa hannekuung naa, 'Hōllōngaa hīnī naa Krīstō, hīnī naa eet 'cī ī' thōōannaa Nyekuci īcī oou hī īnōōnnō.'

²⁹"Hatī a'thūwanni loholeec 'cī ngayyi nyahūūtaawa, atalī 'goonnia ngaatī aayyi nīngaata, hātī hīthīk molook cī nyattaraanō. īnōō 'cī haccamanōōthīkī naa gērrēēt ko.

³⁰Yeesu 'cī hatī aku abuli hīllōōan nē hikia hīna naa eet umwa 'cī hidici haaga.

İllōōan ēētī 'cī aku hēētahujjieen eet vēlēk

³¹"Aku Yeesu hēētahujjieen nē illōōan eet vēlēk. īn ēētī 'cī aku loota nīnga, eet cī looc nicci nē ōthōōth thoo'thiok cīg looc nicci. İllōōan ēētī 'cī aku ūlōō cī Nyekuci hēētahujjieen eet vēlēk.

³²Ōthōōth nēē thōōth 'cī baa īcīn nēē nē īthīha. Nēēthī hinnia, aitiōō ēētī 'cī īlēmī thōōth cīnnī ho tōō.

³³Aduha ēētī 'cī īlēmī thōōth cīnnī aī, ōthōōth Nyekuci thōōth 'cī īn dīdī.

³⁴Hīnīngītī ēētī baa īthōōa Nyekuci, ōthōōth thōōth cī Nyekuci, hīnīngītī hōllōngaa abīlī Nyekuci ngaatī aa'nyīkī eet Lori 'cī Īllēēmīthī.

³⁵"Ammīnan Maa'nyia Ngeerīnī nē aa'nyīk īnōōnnō 'gii vēlēk.

³⁶Ammūda hatī eeta vēlēk 'cīg īlēmī Ngeertī Nyekuci rūgēt 'cī aalla ooo nē ēētī 'cī abūrī thōōth cī Ngeertī Nyekuci, hōllōngaa hatī ammūda rūgēt niccia, alīllīk hatī Nyekuci eet tīho nē uuuk īnōōnnō ūdūt!"

Yōaannē 4

Yeesu hī ngaa 'cī īn Thamaritaanoc

¹Baa athīhī Vari'theeī aī, mēēlīg nuuyiooha cīg Yeesu 'cīg aggameek nēē baattithimo hīllōōanit cīg Yōaannē.

²Nēēthī, baa hōllōngaa Yeesu 'cī aa'nyīk eet baattithimo ho, baa nuyyiook cīgīnnīg 'cīg aggameek eet baattithimo ho.

³Ma baa athīhī Makayyioohiti thōōth icci ho, ikia ūtūngeek nēē looc cī 'Judeea nē ūbōdōōthī ūūk īcī looc cī 'Galileea.

⁴Nēēthī 'yioko, ikia ē'ngērkēēthan nēē ūūk īcī looc cī Thamaria.

⁵Nīngītī ūdōlanī nēē 'taaūn umwa looccaa cī Thamaria 'cī haī Thikar, ngaatī baa ūbōhōō hī mana umwa, 'cī baa aa'nyīk Yakobo ngeerīnī Yothebo.

⁶Baa aaī wītānēēcī cī Yakobo nīngaata, nīngītī aku iyyiomānī Yeesu wītāneeca nīca, hīnīngītī baa īppīra nēē weet 'cī ūvōōī, baa aaū kōrra lokora.

⁷Ma baa aku adtīla ngaa umwaa 'cī baa īn Thamaritaanoc maam wītāneeca ho, ikia othoothīk Yeesu īnōōnnō īnnīk, "Baanaa baaī maam ūgī hūhūdī."

⁸Baa nga õõ ūüta nuyyiooha cīgīnnīg 'gēēn umwa 'taaūnatōõ.

⁹Ēdēcī ngaa nicciee Yeesu anneek, "Alayyaa gōõng ēētī 'cī ñīnī 'Judeeinit ngaa 'cī hīnī Thamaritaanoc maam hutuno?" (Baa ñīgīnnōõ eeta cīg 'Judeei hī eet cīg Thamaria mīrōk.)

¹⁰Ēdēcī Yeesu ìnōõnnō anneek, "Má gaa nii 'baaninit 'cī occa aa'nyi Nyekuci nē agau eet iina 'cī alayyi nganiit maam ko, occa 'yioko alau ìnōõnnō haa'nyi maam 'cīg rūgētaak."

¹¹Ēdēcī ngaa nicciee Yeesu anneek, "Ēētī cieeni, aitioonni nōõ uhucu 'cī adtīlanī maam tōõ nē uuthik wītaneēcī thōng buúk, attiha occa hatī maam 'cīg aa'nya rūgēt ko ngaana?

¹²Illōõani nii Yakobo baangeet cīnaang baa aa'nyeet ngagīt wītaneec icci nē uhuddiōõi nēēg hī lōhōlī cīgīnnīg hī ēētha hī a'tha cīgīnnīg vēlēk ko?"

¹³Ēdēcī Yeesu anneek, "Má ahūd eeta maam cugguung ko, aalla nga aam ìhōõggō kōrra noho.

¹⁴Nē ēētī 'cī haa'nyihi naa maam cīgānnīg, aitiōõ hatī hōllōngaa aam ìnōõnnō kōrra tarī ūdūt. Aattīg maama cīgānnīg ko hī maama 'cīg ariha ūngeecaa cī hidiovwo nē aa'nyīk eet rūgēt 'cī aalla ooo."

¹⁵Ēdēcī ngaa nicciee aī, "Makayyioohit 'baanaa baaī nuun maam tīko, hiittiōõ hōllōngaa aamma kōrra tarī nē hātī hiittiōõ hōllōngaa hakuu wītaneecaa īcī tarī."

¹⁶Ēdēcī Yeesu ìnōõnnō anneek, "Bīteek maac cunni."

¹⁷Ēdēcī ngaa nicciee aī, "Aitioonna maac tōõ." Ēdēcī Yeesu ìnōõnnō anneek, "Aduha dīdī ngaatī aīnnī aitioonni maac tōõ.

¹⁸Íñ thōõth dīdī, baa a'nyahu nii maaccwa 'tur nē ēētī 'cī arūmeennu 'yioko ho buúk, hōllōngaa Íñ maac cunni dēēdē."

¹⁹Ēdēcī ngaa nicciee aī, "Ēētī cieeni, īko iini nii pōrōvētaac.

²⁰Baa gōõng alayyi hībaangī cīggaang muuraa cī, ainnu hinnia niig eeta cīg 'Judeei, aaī nīngītī occa halaī Nyekuc 'Jeru'thalēma dioo."

²¹Ēdēcī Yeesu ìnōõnnō anneek, "Lēēm thōõth caannī ngaa cieeni, aaī hatī kōrra 'cī hōllōngaa alayyu niig Baaba ngaati, hode 'Jeru'thalēma.

²²Erekuung ngagiit eet cīg Thamaria Nyekuci 'cī alayyu ho, ngagīt eet cīg 'Judeei 'cīg hagayya ìnōõnnō jurrung, hīnīngītī aku eliiniti hī ngagīta.

²³Aaī hatī kōrra nē ikia ēlēk, 'cī hatī aa'nyīkī Lorii 'cī Êllēēmīth eet halaacō Baaba 'gōõlaa 'cī ñīn dīdī, hīnīngītī ñīn nēēg eet cīg adiim Baaba halaacō ìnōõnnō 'gōõla nīica.

²⁴Íñ Nyekuci Lori nē eeta 'cīg ala ñōõnnō buúk, abūnnaa ala ñōõnnō 'tirrianaa cī Lori cīnnī 'gōõlaa 'cī ñin dīdī."

²⁵Edēcī ngaa nicciee aī, "Haga naa aku hatī habuui 'cī ëbēra Nyekuci'cī haī Krīstō, hikia hēela eet. Ma ikia nēēnī, aku hatī aduhaakeet ngagīt thoo'thiok vēlēk."

²⁶Nīngītī aduhaakī Yeesu ngaa niccia annēēkī, "Nganīt Krīstō 'cī hōthōõthōõ hī nganiit 'yoko ho."

Ürūmtī nuyyiooha hī Yeesu tarī

²⁷Ma nīngaata noho, oboddia nuyyiooha cīg Yeesu nē ukullieek 'jieen ngaatī ammūdēēkī õthōõthōñ Yeesu hī ngaa nicci nē baa hi'thihi eet umwa hōrggēēnaa cīnīng 'cī ajin Yeesu thōõth 'cī õthōõthōñ hī ngaa nicci ho buúk.

²⁸Ma tarī ho, ïtīnga ngaa nicciee, ûtūngeek deeri cī maamu wītaneeca nīcī nē õbōdōõthī ñicī olu, ûuk uduhaak eet vēlēk ñnnīk,

²⁹"Iita ïcīnīt eet umwa 'cī aduhaaka thōõth vēlēk 'cī baa hīdīmana naana! Krīstō occa nēēnī?"

³⁰Nīngītī allūnganiini eeta vēlēk 'taaūnaa tīho õõ acīnī Yeesu.

³¹Ma baa nga ovvooyya eeta 'gōõla, iita othoo'thik nuyyiooha cīgīnnīg ñōõnnō ñittīk, "Limmannioohit, daak 'gēēn umwa 'cī abadtēc."

³²Edēcī Yeesu ïhōõggō anneek, "Ha'nyahi naa 'gēēn umwa 'cī hadahi 'cī erekung ngagiita."

³³Ma nīngaata, i'thiattaañ nuyyiooha ijitto ëmmēn ñitō, "A'nyahaak occa hatī eet umwaa ñōõnnō 'gēēn 'cī adahī?"

³⁴Nīngītī edēcī Yeesu ïhōõggō annēēkī, "Gēēn caannī 'cī hadīmanī thōõth 'cī adiim Nyekuci! Baa ñōõnnō 'cī ïthōõanna nganīta nē occa hēdēcaahi dtiic baa aa'nya nēē hidticanō.

³⁵Agayyu niig thōõth 'cī aī, 'Nga aattiyyiaa nyilõhī 'wec 'cīg janiittak.' Haduhaakuung naa hannekuung ïcīnīt, ibbiir mana ëlēk, ñi 'thaa cī janiitto.

³⁶Tananga 'yoko, ummuddia janniooha 'baaninit cīnīng ëlēk, ngaatī ajanaanī 'gēēn 'cī a'nyaha rūgēt 'cī aalla ooo. Nēēthī, eeta vēlēk baag athacī hinyomo hī 'cīg ajana 'gēēn, au hatī accamanoothīk nēēg vēlēk hōdēi.

³⁷Íñ thōõth dīdī 'cī aī, 'Akatī eet umwaa mana cīnnī nē ikia ajan ëëtī 'cī 'rīng.'

³⁸Hī'thooyyuung naa ngagiit õot ajattō manēēnī baag hōllōngaa akannu niiga. Baa idticanit eeta ûgēēgī dtiic 'cī õkōmī nē iita ajattu niig haal 'cīg mūlūk cīggīng."

Elemit eeta cīg Thamaria Yeesu

³⁹Baa au ēlēmī eeta 'cīg mēēlīg cīg Thamaria 'taaūnaa tīho Yeesu, hīnīngītī thōōth 'cī aduhaak ngaa īhōōggō anneek, "Aduhaaka ēētī ciee thōōth vēlēk 'cī gōōng hadīmani naana."

⁴⁰Ma baa au acīn eeta cīg Thamaria Yeesu ho, iita uduktaak īnōōnnō īttīk, "Hūrūmtī nōō hī ngagīta." Nīngītī arūmēēnī Yeesu hī īhōōggō waathinniook 'ramma.

⁴¹Nē hīnīngītī thōōth cī Yeesu ho, iita elemit eeta 'cīg mēēlīg īnōōnnō.

⁴²Ma baa ho, iita uduktaak nēēg ngaa nicci īttīk, "Hēlēmta naag Yeesu, hīnīngītī thōōth 'cī aduha nēē dēēdē, hōllōngaa hēlēmma, hīnīngītī thōōth baa aduhaakeet nii diooni. Hēlēmta, hīnīngītī īko īn nēē Ellioohit cī lootu dīdī!"

Aa'nyīk Yeesu ngeertī makayyiookto hūbūna

(Tigil Maatteeo 8:5-13; 'Luuka 7:1-10)

⁴³Ma urutaa cī waathinniook 'cīg īn 'ramma ho, ikia ītīga Yeesu ūūk īcī looc cī 'Galileea.

⁴⁴Baa õthōōth Yeesu aī, "Hōllōngaa itieelli eeta pōrōvētaac looccaa cīnnī, i'ngolli eeta īnōōnnō loonyinii 'cīg 'rīng diooni."

⁴⁵Ma baa õdōlan Yeesu 'Galileea, õōt ī'thaacō eeta īnōōnnō taliitta, hīnīngītī baa agaacō nēēg Yeesu Kōrraa cī Haangittōō 'Jeru'thalēma, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg īnaat eeta, 'cīg baag adtican nēēnī.

⁴⁶Ma ho, õbōdōōthī Yeesu īcī õlō cī Kana, looccaa cī 'Galileea, õlōō baa ūūhūū nēē maam hīī mērtī cī viinoo. Baa aaī 'gaalacī umwaa 'cī õmmōōrī ngeerīnī gērrēēt 'taaūnaa cī Kapernaumī.

⁴⁷Ma baa athīhī nēē aī õbōda Yeesu looccaa cī 'Galileea aku īcī 'Judeea ho, ikia ala nēē īnōōnnō, hātī haanīk ngeerīnī 'cī baa õbōhī adaak hūbūna.

⁴⁸Ma nīngaata, uduhaak Yeesu 'gaalac nicci īnnīk, "Má hōllōngaa acinnu niig thoo'thiok 'cīg īnaat eeta, hōllōngaa hatī elemmu."

⁴⁹Ēdēcī 'gaalacī nicciee Yeesu anneek, "Makayyioohit, ijjia cīneehaa loholeec nga hadaak!"

⁵⁰Ēdēcī Yeesu īnōōnnō anneek, "Bodooth īcī olu, ūrūg loholeec cunnēēnī!" Nīngītī ēlēmmī 'gaalacī nicciee thōōth cī Yeesu nē ītīga ūūk īcī olu.

⁵¹Ma baa nga hōdōlan 'gaalacī õlō cīnnī, iita ithirriamanit īnōōnnō dticcianniooha cīgīnnīg 'gōōla nē uduktaak īnōōnnō nyeemuut 'cī aī, "Ūbūna loholeec aau lō'ngōōc!"

⁵²Ma nīngaata, ijin 'gaalacī dticcianniook 'thaa 'cī baa abūnnayyī loholeec ko. Ēdēcī nēēg īnōōnnō anneek, "Ammanyanni abuur'thet cī loholeeco baalō baa 'thaa hōdēī cī waathinu."

⁵³Ma nīngaata, ikia agaōōthī baattī loholeeco ū, abūnnaa loholeec 'thaa baa aduhaakī Yeesu īnōōnnō annēēkī, "Urūg loholeeca." Nīngītī aku ēlēmmī 'gaalacī hī eet cīg halang cīnnī vēlēk Yeesu.

⁵⁴Baa thōōth 'cī adtican Yeesu 'cī īnaat eeta 'cī ūn 'ramma cieeni, baa ūbōda nēē ūcī looc cī 'Judeea nē ikia ūuk ūcī 'Galileea.

Yōaannē 5

Aa'nyīk Yeesu eet 'cī ahuuli hūbūna

¹Ma urutaa cīnnī, ikia ūuk Yeesu 'Jeru'thalēma karramaawa cī 'Judeei.

²Baa aaī bōrrōhī umwaa 'Jeru'thalēma 'cī ūbōhōō hī nīngītī haī Hattūūg cī A'thaannu, 'cī haī 'thaar ūgī Aramaayyi Be'thatha. Baa a'nyak bōrrōhī ciee tuggu 'cī a'nyak hattūūgēt 'tur.

³Tuggu 'cī baa gōōng iyyiomanī tuhulliaha hī rubenniaak hī eet 'cīg alalliaa eleeti.

⁴Nē hōdōōkōthī alluccia aajīlō cī Makayyiookto hēētahujjieen hikia hōtōmōōī maam. Nē ēētī 'cī itiman udhuhoothīk maamītōō ūcī oou ngaatī ūngōnyōōnī eeta 'gōōl ko, ikia i'nginōōthī mōōrīthī cīnnī hūbūna.

⁵Baa aaī eet umwaa nīngaata 'cī ūbōhōō hī bōrrōk, 'cī baa ūmmōōrī irki'nyia hēēn iyyio hī turkiyyio.

⁶Ma baa adtuuha Yeesu īnōōnnō ngaatī oongiyyi nīngaata nē ūmmūda ngaatī ahuulēnī irki'nyia 'cī mēēlīg ko, ikia ijin īnōōnnō ūnnīk, "Adiimi nii būna?"

⁷Ēdēcī 'ngooliahiti Yeesu anneek, "Makayyioohit, aitioonna eet 'cī ēēlla huduhoothīk bōrrōōhatōō tōō, hatī ūtōmōōcō maama. Ma nga haī huduhoothīk naana, aku hinnia atiman eet umwaa ūōa 'cī nga huduhōōthīhī naana."

⁸Nīngītī annēēkī Yeesu īnōōnnō, "Tīnga, dūhan lotoonu cunni bītō!"

⁹Ma hīdīkoothong, ūbūna ēētī. Nīngītī adūhanī lotoonu cīnnī ūkōōī. Baa ūn lōōcī Kōr cī 'Yiommaanō 'thaa 'cī aa'nyīkī Yeesu eet hūbūna ho.

¹⁰Ma baa acīn makayyiooha cīg 'Judeei eet icci a'nyak lotoonu ho, eggerenyteek īnōōnnō ūttīk, "A'nyahi lotoonu Kōrraa cī 'Yiommaanō inni? A'ngirannii nyattaala ngaatī occa a'nyahī nii lotoonu cunni."

¹¹Ēdēcī hinnia tuhuulliahiti īhōōggō anneek, "Eet aa aa'nya nganiit hūbūna 'cī anneeka, 'Dūhan lotoonu cunni bītō.' "

¹²Nīngītī ajini īnōōnnō annēēkī, "Eet iina 'cī anneeki nganiit dūhan lotoonu cunni tōō ho?"

¹³Nēēthī, baa hōllōngaa aga tuhuulliahiti nicciee eelliaa ho Yeesu, hīnīngītī baa i'nginōōthī Yeesu lothippitatōō haaga.

¹⁴Ma baa urutaa cīnnī, ūmmūdaak Yeesu eet nicci 'Cieethaa cī Nyekuci nē ūnnīk, "Cīn nōō, ūbūnauu thī 'yioko niina. Ma nga hadīmani 'thēccan nē hatī ūbōdaahi bathi 'cī ūllōōan baa oou."

¹⁵Nīngītī ūkō aduhaakī ūētī nicciee makayyiook cīg 'Judeei annēēkī, īko hatī Yeesu 'cī aa'nya nganīt hūbūna ho.

Rūgēt 'cī aku hī Ngeertī Nyekuci

¹⁶Nēēthī, baa adīman Yeesu thoo'thiok iccig Kōrraa cī 'Yiommaanō. Ma ho, iita eggerenyteek makayyiooha cīg 'Judeei Yeesu.

¹⁷Nīngītī annēēkī Yeesu ūhōōggō, "Nga hībīl Baaba caannī dtiica hī kōr hī niccieeni, ūnōō 'cī hadticanīni naa buúk ko."

¹⁸Nē 'yioko, idīmito makayyiooha cīg 'Judeei uruhit Yeesu, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg ūn 'ramma, ūcī oou, aī ūthēcan Yeesu nyattal cī Kōr cī 'Yiommaanō. Nē tarī thōōth 'cī abathī gērrēēt, 'cī ūthōōthī Yeesu aī, ūn Nyekuci Maa'nyī, thōōth 'cī aa'nyīk ūnōōnnō hudukto hī Nyekuc thōng.

'Tirrian cī Ngeertī Nyekuci

¹⁹Ma nīngaata, ūdēc Yeesu makayyiook cīg 'Judeei ūnnīk, "Haduhaakuung dīdī, aitiōō 'gii 'cī adtican Ngeertī Nyekuci ūmmēn tōō. Adīman nēē thōōth 'cī acīna hī Maa'nyī. 'Gii 'cī adīman Maa'nyia, adīman Ngeerīnī buúk.

²⁰Hīnīngītī ammīnan Maa'nyia Ngeerīnī nē eteretheek ūnōōnnō thoo'thiok vēlēk 'cīg adīman nēēnī. Nē dīdī, eter'theek hatī nēē ūnōōnnō thoo'thiok 'cīg obbitig 'cīg abulannuung ngagiit 'cīg ūllōōan iccig.

²¹Hīcī arūgtha Maa'nyia daakiak nē aa'nyīk ūhōōggō rūgēt, 'gōōlaa cī buúk, aa'nyīk hatī Ngeerīnī rūgēt eet 'cī accamana nēēnī.

²²"Hōllōngaa ūttēēd Maa'nyia thōōth cī eet umwa, hīnīngītī baa aa'nyīk nēē Ngeerīnī hēttēēd thoo'thiok cīg eet vēlēk,

²³hātī hitingolli eeta vēlēk Ngeerīnī, hīcī i'ngolli nēēg Maa'nyī. Nēēthī, ūētī 'cī hōllōngaa i'ngolli Ngeertī Nyekuci, hōllōngaa i'ngolli Maa'nyī baa ūthōōa Ngeerīnī.

²⁴Haduhaakuung dīdī, ūētī 'cī athīhī thōōth caannī nē ūlēm eet baa ūthōōanna nganītā, ammūda hatī ūētī tīho rūgēt 'cī aalla ooo nē hōllōngaa hatī uuki, hīnīngītī abaakia nēē daahītha ikia rūgēta.

²⁵"Haduhaakuung dīdī, ūbōhī kōrra nē 'yioko ikia ūlēk, 'cī hatī athīknī eeta 'cīg adaahito molook cī Ngeertī Nyekuci. Nē eeta 'cīg hatī athīhī molook tīho, arūgī hatīnī.

²⁶Hīcī a'nyak Baaba rūgēt ūllaa cīnnī, ikia aa'nyīk nēē Ngeerīnī buúk ha'nyak rūgēt ūllaa cīnnī.

²⁷Nē aa'nyīk Maa'nyia īnōōnnō makaa'thīt 'cī ēttēēdī thoo'thiok cīg eet vēlēk, hīnīngītī īn nēē Ngeertī Eeto.

²⁸"Ma hakuleeku 'jieen, hīnīngītī thōōth icci! Aku hatī kōrra 'cī athīknī eeta 'cīg adaahito vēlēk molook cīnnī,

²⁹nē hatī ūrūgta nēēg daahītha. Arūgna hatī eeta 'cīg baag adtican thoo'thiok 'cīg abūnnaa nē ūt rūgēta nē hatī ūrūgta eeta 'cīg baag adtican thoo'thiok 'cīg abathī nē uukti.

³⁰"Aitiōō thōōth 'cī hadīmani naa ēmmēn tōō, hetteedi naa thōōth hīcī hathihi hī Baaba nē thōōth 'cī hetteedi naa ho, īn dīdī, hīnīngītī hōllōngaa hadiimi naa hadihithi ēlē caannī, hadiimi hadihithi naa Baaba, baa ī'thōōanna nganītā.

Hēbērī 'cīg aduha thōōth cī Yeesu

³¹"Má hothoothi naa ēlē caannī ēmmēn, aitiōō 'gōōl 'cī occa agayyu ngaatī haduhaanī naa thōōth 'cī īn dīdī tōō.

³²Aaī eet umwaa 'cī ūthōōth, hīnīngītī nganītā nē haga naa thōōth 'cī aduha nēē ho, īn dīdī.

³³Baa ī'thooiku niig Yōaannē Batitta nuyyiook ūgī nē ūūk uduhaak Yōaannē īhōōggō thōōth 'cī īn dīdī.

³⁴Hōllōngaa haallahi naa thoo'thiok 'cīg ūthōō'tha eeta nganītā, haduhaakuung naa thoo'thiok iccig, hātī eellia niiga.

³⁵Baa īn Yōaannē 'loomo 'cī aa'nyuung lanyit nē iita eberriaau niig ngaatī accamanoothiku hīdīhīdīc, hīnīngītī lanyit cīnnī ho.

³⁶"Ha'nyahi naa thoo'thiok ūgī 'cīg aaddi īllōōan baag Yōaannē. Nē dtiici baa aa'nya nganīt Baaba hēdēcaak hīcī hadīmani 'yioko ho, ētēr'tha aī, ī'thōōanna nēē nganītā.

³⁷"Nē Baaba baa ī'thōōanna nganīt ko, ūthōōth nēē buúk, hīnīngītī nganītā. Nga īthīhīt niig molook cīnnī hode nga īcīnīt ēlē cīnnī,

³⁸hode nga haau thōōth cīnnī 'thinneetinitōō cugguung, hīnīngītī hōllōngaa elemmu niig eet baa ī'thōōa nēēnī.

³⁹"Agiillu niig 'Buuk cī Nyekuci gērrēēt, hīnīngītī ammuku ainnu ammūdaannu hatī ūgēt 'cī aalla ooo hī īnōōnnō. Ūthōō'tha 'Buuhi cī Nyekuci ho nganītā,

⁴⁰nēēthī, aburru hinnia niig ngaatī auunnu hī nganīt, hātī ummuddia ūgēt 'cī aalla ooo.

⁴¹"Hōllōngaa haallahi naa dīhīthēēnīt cī eetu,

⁴²nēēthī, hagayyuung naa ngagiita. Haga naa aitiōō niig hōllōngaa ammīnannu Nyekuc 'thinneetinii cugguung dīdī.

⁴³Baa hakuu naa 'thaarī cīg Baaba nē hōllōngaa ēlēmmaangu ūdūt, nēēthī, má hikia eet umwaa 'cī 'rīng 'thaarī cīgīnnīg, occa hinnia elemmu eet tīho.

⁴⁴Occa elemiinnu niig hutuno hatī adiimmu dīhīthēēnīt 'cī aku hī 'goonogu nē hōllōngaa aallaku ngaatī ammūdaannu dīhīthēēnīt 'cī aku hī Nyekuc 'cī odoyyii?

⁴⁵"Ma hammuku hainnu nganīt hatī 'cī habīlluung hī Baaba. Mūū'tha baa aariku niig muhēēnīt cunuung vēlēk, 'cī hatī abilluunga.

⁴⁶Má baa elemit Mūū'tha, occa 'yioko ēlēmmaangu nganīt buúk, hīnīngītī baa ēhēēd Mūū'tha thoo'thiok cīgānnīg.

⁴⁷Nē má hōllōngaa elemmu thoo'thiok baag ēhēēd Mūū'tha, occa hatī elemmu thoo'thiok 'cīg haduha naa hutuno?"

Yōaannē 6

Irohīt Yeesu eet aalib'nya 'tur

(Tigil Maatteeo 14:13-21; Maarko 6:30-44; 'Luuka 9:10-17)

¹Ma baa urutaa cī thoo'thiok iccig, ikia abaahī Yeesu būlūc 'cī haī 'Galileea, 'cī haī 'thaar ūgī Tiberia.

²Baa anū īnōōnnō lothippiti cobbi gērrēēt 'gōōlaa 'cī ūkōōī nēēnī, hīnīngītī īcīn lothippiti thoo'thiok 'cīg īnaat eeta 'cīg aa'nyīkī Yeesu eet 'cīg ūmmōōrī hūbūttaathō.

³Nīngītī ūtōdī Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg muura lōmērra nē ūtōdī aauto loota.

⁴Hīnīngītī baa ūbōhī Kōrra cī Haangittōō cī eet cīg 'Judeei.

⁵Ma baa acīn Yeesu au eeta īcī aayyi nēē ho, ijin nēē Pilippo īnnīk, "Ēlē Pilippo, hammūda occa hatī ūbūnēēt 'cīg haa'nyīk lothippit 'cī ūn noho vēlēk ko īna?"

⁶Baa ajin Yeesu Pilippo hoti, aī hīttīman īnōōnnō thōng, hīnīngītī baa aga nēē 'gī 'cī hatī ūkō adtican īlēk.

⁷Ēdēcī Pilippo īnōōnnō anneek, "Aitiōō 'dinaar'nya 'miia'nya 'ramma, hōllōngaa ūūppan ngaatī ūūtanī ūbūnēēt 'cīg īllēēnnōō hī eet iccig hōdēē hōdēē tōō."

⁸Ma nīngaata, ēdēc nuuyioohiti cīnnī umwaa 'cī haī Andrea 'gōtōnī 'Thimōōnē Pēētūrū īī,

⁹"Aaī nyahaappanī umwaa ngaati 'cī a'nyak ūbūnēēt 'tur hī ulugo 'ramma, ūūppan occa hatī 'gēēn ciee eet niccig vēlēk?"

¹⁰Ma ho, uduhaak Yeesu nuuyiook cīgīnnīg īnnīk, "Uduktaak eet haauto loota." Baa īī lōōcī nīngaata arteenit. Nīngītī au aattiyyi eeta vēlēk loota, baa occa īī eeta 'cīg maacīg dioo aalib'nya 'tur (5,000).

11 Ma nīngaata, aggama Yeesu ūbūnēēt niccig nē aggatana, nīngītī ē'ngērēēkī eeta. Ma urutaa cīnnī, ikia aggatan nēē ulugo buúk nē e'ngereek eet. Nīngītī aduhēēnī eeta vēlēk hūūppattī.

12 Ma baa udukto eeta vēlēk hūūppattī, ikia uduhaak Yeesu nuuyiook cīgīnnīg ūnnīk, "Uluttia ūbūnēēt 'cīg anyi'thiaa vēlēk, hātī hiittiōō 'cīg adhuhoothīk tuu tōō."

13 Baa alūta nuuyiooha thuruthur 'cīg anyi'thia eeta ho, abbī'thī lohoddwa 'cīg obbitig ūmmōtō hī 'ramma, ūbūnēētī cīg baag ūn 'tur ko.

14 Ma baa ūcīnīt eeta Yeesu ngaatī adīmanī thōōth icci ūnaat eeta ho, iita othoothito nēēg ūtōō, "Dīdī ūko ūn ūētī ciee pōrōvētaac 'cī hatī aku loota nīnga!"

15 Ma baa ūrōōta Yeesu ngaatī adiim aggamī eeta ūnōōnnō nē idimito ūttīngatteek haarrik hī habu cīnīng ko, ikia ūuk nēē muura hujjieen ngaatī baa adiim ūkō aayyi ūemmēn.

Õvvō Yeesu maamī hujjieen

(Tigiiil Maatteeo 14:22-27; Maarko 6:45-52)

16 Ma 'jiaatīn niccia, iita ulluucci nuuyiooha cīg Yeesu ūōt ūcī Būlūc cī 'Galileea hōōt hērēēcō Yeesu.

17 Ma baa ū baalin lōōcī nē nga hōdōlan Yeesu ūhōōggō buúk, iita otodit nēēg haahūl 'cī abaaki ūkō ūcī 'taaūn cī Kapernaumi.

18 Ma nīngaata, ikia ulubaak nuuyiook ūgōōtī 'cī attiran 'cī aa'nyīk maam hōtōmōōcō ūerrēēt ūdūt.

19 Ma baa u'thuhanit nēēg haahūl būlūcatōō ūōt maañl'nya iyyio hode iyyio hī 'nuth, iita udruukta nēēg Yeesu ovvooyya maamī hujjieen aku ūcī aayyi haahūlī nē iita itingolli nēēg ūerrēēt ūdūt.

20 Ma nīngaata, ikia uduhaak Yeesu ūhōōggō ūnnīk, "Nganūt Yeesu! Ma hi'ngolinnaangu!"

21 Baa adiim aa'nyīk nuuyiooha cīgīnnīg ūnōōnnō hōtōda haahūlatōō, ma hīdīikoonthong ūdōlan hinnia haahūlī dēmēt cī looc 'cī ūōtī ūēg ko.

Ūn Yeesu rūgēt 'cī aalla ooo

22 Ma loohoth cīnnī, ikia iiyyiela lothippiti baa aaī dēmētaa cī būlūcō baakīta aī, ootti nuuyiooha haahūl 'cī ūn hōdēēthōng dioo nē agayyiōōthī ngaatī nga hookorri Yeesu hī nuuyiook.

23 Baa au haahūlīta ūgēēgī ūcī 'taaūn cī Tiberia hiita hōdōlanit nīngītī ūbōhōō hī nīngī baa aggatanī Makayyioohiti ūbūnēēt nē udukto eeta.

24 Ma baa iiyyiela lothippiti ngaatī aitiōōnnī Yeesu hī nuuyiook cīgīnnīg tōō ho, iita otodit nēēg haahūlīt nē abaaktī ūōt ūcī 'taaūn cī Kapernaumī, ūō adiimothi Yeesu.

²⁵Ma baa õõ ammūda nēēg Yeesu baakītaa cī būlūcō ho, õõt ijinit ìnõõnnõ ìttik, "Limmannioohit, õdõlanī nii ngaati nīngaan?"

Íin Yeesu übūnī cī rūgētō

²⁶Edēcī Yeesu ìhōõggō anneek, "Haduhaakuung dīdī, adiimmaangu niig nganīt, hīnīngītī 'gēēn baa haa'nyuung ngagiit uduhit ūuppattī, hōllōngaa, hīnīngītī thoo'thiok baag ìnaattu hadīmani naana.

²⁷Ma harrīcanaannu dtiic, hīnīngītī 'gēēn 'cī uguba, nēēthī, ìrrīcatta dtiic 'cī a'nyak rūgēt 'cī aalla ūdūt, 'cī hatī aa'nyuung Ngeertī Eeto ngagiita. Baa aa'nyīk Maa'nyia Nyekuci ìnõõnnõ 'tirrian 'cī adīmanī thoo'thiok 'cīg ìnaat eeta."

²⁸Nīngītī ajini eeta Yeesu annēēkī, "Ícca occa hadīmanna hutuno, hātī hidticatta dtiicanī 'cīg adiim Nyekuci?"

²⁹Edēcī Yeesu ìhōõggō anneek, "Adiimmuung Nyekuci ngagiit a'nyahit lemiinit hī eet baa ì'thōõa nēēnī."

³⁰Nīngītī ajini nēēg Yeesu annēēkī, "Thōõth 'yioko iina 'cī ìnaat eeta 'cī occa eter'theekeet nii ngagīt, hātī helemtiina? Ne occa 'yioko 'cī occa adīmani nii?

³¹Baa aduk nyakangaa'nya cīggaang 'gēēn baa haī manna, baa õvvō nēēg horrwaa 'cī õdõhōhī kak, hīcī eheeddi 'Buuhi cī Nyekuci aī, 'Aa'nyīk Nyekuci ìhōõggō ùbūnēēt 'cīg au hēētahujjieen huduhit.' "

³²Nīngītī annēēkī Yeesu ìhōõggō, "Haduhaakuung dīdī, baa hōllōngaa Mūū'tha 'cī aa'nyuung ngagiit ūbūnēēt 'cīg au hēētahujjieen ko, baa Baaba 'cī aa'nyuung ngagiit ūbūnēēt 'cīg ìin dīdī, 'cīg au hēētahujjieen ko.

³³Nē ùbūnī 'cī aa'nyīk Nyekuci eet ko, ìnõõnnõ 'cī alluuccia hēētahujjieen hikia haa'nyīk eet cīg looc nicci rūgēt."

³⁴Nīngītī annēēkī nēēg Yeesu, "Makayyioohit! Anyeet hatī gōõng ūbūnēēt iccig hōdōõkōthī."

³⁵Ma ho, ēdēc Yeesu ì, "Hīnī naa ùbūnī cī rūgētō! Ëētī 'cī aku hī nganīta, aitiōõ hatī hōllōngaa adak ìnõõnnõ magīthī nē ëētī 'cī ëlēmma nganīta, hōllōngaa hatī aam kōrra.

³⁶Nēēthī, hīcī huduhaahuung naa ho, ìcīttaangu niig nganīt ëlēk nē aalla hōllōngaa ëlēmmaangu buúk.

³⁷Eeta vēlēk 'cīg aa'nya nganīt Baaba, au hatī hī nganīta nē ëētī 'cī aku hī nganīta, hōllōngaa hatī hiiggiaeeki tuu.

³⁸Hīnīngītī baa hōllōngaa halluuccia naa hēētahujjieen hikia hīdīman tabiinit caannī, nēēthī, baa hakuu naa hikia hīdīman tabiinit cī eet baa ì'thōõanna nganīta.

³⁹Nē tabiinit 'cī adiim ēētī 'cī ūthōōannaa nganīit ko cieeni. Occa hōllōngaa hadhuheehi eet umwa tuu, eetinii baag aa'nya nēēnī. Nēēthī, harūgtha hatī ūhōōggō kōr cī decciaanīt cī lootu.

⁴⁰Hīnīngītī tabiiniti cī Baaba, adiim eet vēlēk 'cīg acīn Ngeerīnī nē elemit ūnōōnnō, humuddia rūgēt 'cī aalla ooo nē hūrūgūthaa ūhōōggō kōr cī decciaanīt cī lootu."

⁴¹Ma nīngaata, iita ongoongoyyieek eeta cīg 'Judeei ūnōōnnō, hīnīngītī aī nēē, "Hīnī ūbūnī 'cī aku hēētahujjieen."

⁴²Nīngītī aīnnī nēēg, "Hōllōngaa nooyyia Yeesu ngeertī Yothebo cieeni, 'cī haga naag maa'nyī hī aattīnnī? Inni gōōng hī nēē, 'Hakuu hēētahujjieen ko'?"

⁴³Ma ho, edecoothīk Yeesu ūhōōggō ūnnīk, "Ibilli thōōth 'cī ongoongoonnu nyaagwaana ho.

⁴⁴Aitiōō eet 'cī aku hī nganīit, hatī nga hī'thōōa Baaba baa ūthōōannaa nganīit tōō nē harūgtha hatī naa ūnōōnnō kōr cī decciaanīt cī lootu.

⁴⁵Eheeddi 'Buuhaa cī Pōrōvētaa'nyanu aī, 'Alliman hatī Nyekuci ūhōōggō vēlēk.' Nē eeta vēlēk 'cīg athīhī Maa'nyī nē illimatta thōōth hī ūnōōnnō, au hatī hī nganīita.

⁴⁶Nga hīcīn eet umwaa Baaba, nēēthī, eet baa aku hī Nyekuc dioo 'cī ūcīn ūnōōnnō.

⁴⁷"Haduhaakuung dīdī, ēētī 'cī ūlēmma nganīita, ammūda hatī nēē rūgēt 'cī aalla ooo.

⁴⁸Hīnī naa ūbūnī 'cī rūgētō.

⁴⁹Baa aduk hībaangī baagguung baarkit 'gēēn baa haī manna horrwaa 'cī ūdōhōhī kak nē baa aalla adaahī noho.

⁵⁰Nēēthī 'yioko, ūbūnī 'cī alluuccia hēētahujjieen cieeni 'cī occa aduk ēētī nē hōllōngaa adaahī ūdūt.

⁵¹Hīnī naa ūbūnī 'cī rūgētō baa alluuccia hēētahujjieen. Eeta 'cīg aduk ūbūnī icci, arūgī hatī nēēg ūdūt. Ūn ūbūnī ciee ūlē caannī 'cī hatī haa'nyihi eet cīg looc nicci, hātī hūrūgīt."

⁵²Nīngītī ūppēhanōōnī eeta cīg 'Judeei ūmmēn aīnnī, "Occa gōōng aa'nyeet ēētī ciee ūlē cīnnī hadahit hutuno?"

⁵³Nīngītī annēēkī Yeesu ūhōōggō, "Haduhaakuung dīdī, má hōllōngaa aduku ūlē cī Ngeertī Eeto nē uhuddu biyyi cīgīnnīg, aitiōō rūgētī hī ngagiit tōō.

⁵⁴Ēētī 'cī aduk ūlē caannī nē ūhūd biyyi cīgānnīg, ammūda hatī rūgēt 'cī aalla ooo nē harūgtha hatī naa ūnōōnnō kōr cī decciaanīt cī lootu.

⁵⁵Hīnīngītī ūn ūlē caannī 'gēēn dīdī nē ūtō biyyieeta cīgānnīg biyyi 'cīg ahūdī dīdī.

⁵⁶Nē eētī 'cī aduk ēlē caannī nē ūhūd biyyi cīgannīg, aalla hatī nēē hī nganīta nē haalla hatī naa buúk hī īnōōnnō.

⁵⁷"Baa ī'thōōanna nganīt Baaba 'cī arūgī nē harugi naa buúk, hīnīngītī īnōōnnō. Nē eētī 'cī aduk ēlē caannī, arūgī hatī nēē buúk, hīnīngītī nganīta.

⁵⁸Ūbūnī baa aku hēētahujjieen cieeni. Baa aduk hībaangī cugguung manna nē aalla adaahī noho, nēēthī, eētī 'cī aduk ūbūnī icci, arūgī hatī nēē ūdūt."

⁵⁹Baa ūthōōth Yeesu thoo'thiok iccig, baa nga alliman nēē eet 'Cieethaa cī Laiitto Kapernauma.

Thoo'thiok cīg rūgēt 'cī aalla ooo

⁶⁰Ma baa athīhī nuuyiooha cīgīnnīg thōōth icci ho, iita othoothito 'cīg mēēlīg ūtō, "Ōkōmī 'limmanī ciee gērrēēt, nganī 'cī occa ēlēmī?"

⁶¹Ma baa aga Yeesu ngaatī ūngōōngōō nuuyiooha cīgīnnīg ko, ikia ūnnīk ūhōōggō, "Ītīkīanuung ngagiit thōōth ciee thōng?

⁶²Ma hatī 'yioko icittu Ngeertī Eeto ngaatī ūtōdī ūkōōtī hēētahujjieen ū baa akuuni!

⁶³Lori 'cī aa'nyīk eet rūgēt, ūn ēlē iding haaga. Nē thoo'thioha 'cīg haduhaakuung naa ho, ūn lori nē ūn rūgēt.

⁶⁴Nēēthī, aattiyyu niig ūgēēgī 'cīg hōllōngaa elemmu thōōth caannī." Baa ūthōōth Yeesu hoti, hīnīngītī baa aga nēē ūcī ouu, ngaatī aattiyyi nuuyiooha 'cīg hōllōngaa ēlēmī īnōōnnō nē aga eet 'cī hatī ūhōōppōōcan īnōōnnō ho.

⁶⁵Nīngītī ūthōōthī Yeesu aīnnī, "Īnōō 'cī haduhaakuung naa ngagiit hanneekuung, aitiōō eētī 'cī aku hī nganīt, nga hī'thōōa Baaba tōō."

⁶⁶Ma ngaati, iita ūtūbūrīt nuuyiooha ūgēēgī 'cīg mēēlīg ngaatī anūī Yeesu.

⁶⁷Nīngītī ajini Yeesu nuuyioook cīgīnnīg ūn ūmmōtō hī 'ramma ho annēēkī, "Aitiōō niig buúk hōllōngaa adiimmu ūūnnīkaangu?"

⁶⁸Ēdēcī 'Thimōōnē Pēētūrū īnōōnnō anneek, "Makayyioohit! Nganī umwaa tarī 'cī occa hooyya naag ko? Thōōth cunni dioo 'cī aa'nyeet rūgēt 'cī aalla ooo!"

⁶⁹Helemmi naag nganiit nē hagayya ngaatī ūnnī nii Loholeec 'cī Odoyyīi 'cī Elleemi cī Nyekuci."

⁷⁰Ēdēcī Yeesu ūhōōggō anneek, "Nga nooyya hēēraauung naa ngagiit 'cīg iiginnu ūmmōtō hī 'ramma ho? Nēēthī hinnia, aaī eet umwaa hōrggēēnaa cunuung 'cī ūn lori 'cī abathī!"

⁷¹Baa ūthōōth Yeesu 'Juuda, ngeertī eet 'cī haī 'Thimōōnē Ithkarioote, 'cī hatī ūhōōppōōcan īnōōnnō kōr umwa. Tananga baa aaī 'Juuda buúk nuuyiōōhī 'cī ūn ūmmōtō hī 'ramma ho.

Yōaannē 7

Yeesu hī 'gōtōōnōgī

- ¹Ma urutaa cī, ikia ūūk Yeesu 'Galileea. Baa alīt nēē looc cī 'Judeea, hīnīngītī baa adiim aruk makayyiooha cīg 'Judeei īnōōnnō thōng.
- ²Nēēthī, ma baa ūbōhī kōrra 'cī adahī eeta cīg 'Judeei Karrama cī Tuggeetu,
- ³iita īttīk Yeesu 'gotoonoggia, "Tūngeek nīngītī, bīt īcī looc cī 'Judeea, īcī hatī ūō acīnī nuyyiooha cugunnig thoo'thiok cugunnig 'cīg īnaat eeta!"
- ⁴Aitiōō ūētī umwaa 'cī adiim hīt eet cī lothippito nē utuguthi thōng tōō. Teretheek eet loonyini vēlēk, thoo'thiok 'cīg adīmani nii 'cīg īnaat eeta ho!"
- ⁵Baa ūthōōth 'gōtōōnōgī Yeesu hoti, hīnīngītī baa abūrī nēēg Yeesu.
- ⁶Nīngītī ūdēcī Yeesu īhōōggō annēēkī, "Nga hūttūbanoothīk nganīt kōrra caannēēnī. Abūnnaa hī ngagiat korriooha vēlēk.
- ⁷Aitiōō hōllōngaa aaburreekuung eeta cīg looc nicci ngagiita, aaburreeka nēēg nganīt, hīnīngītī hībbōōrahi naa īhōōggō thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg adīman nēēgī.
- ⁸Ūōt kōrra cobbi, nga hūūk naa Karramaawa, hīnīngītī nga hūttūbanoothīk kōrra caannēēnī."
- ⁹Ma baa uduha Yeesu thōōth icci īlēk, ūūk aaū nēē 'Galileea.

Yeesu karramaawa cī tuggeetu

- ¹⁰Ma baa ītīngaacō 'gōtōōnōgī Yeesu ūōt Karramaawa, ūūk īnīk Yeesu buúk ūnūōōthī īhōōggō, hīnīngītī baa hōllōngaa adiim nēē hīcīnīt eeta īnōōnnō lothippita.
- ¹¹Ma baa Karramaawatōō, ūōt idiumto makayyiooha cīg 'Judeei nē ijitto ītō, "Aaī Yeesu ngaana?"
- ¹²Baa ēppēhanōōnī eeta Yeesu lothippita gērrēēt. Baa ūthōōth ūgēēgī aī, "Īn Yeesu eet 'cī abūnnaa." Nē tarī ītō ūgēēgī, "Īggōōl nēē eet vēlēk."
- ¹³Nēēthī, baa hi'thihi eet umwa lothippita 'cī abbūūng 'thaar cīg Yeesu, hīnīngītī baa i'ngolli nēēg eet cīg 'Judeei.

Alliman Yeesu eet karramaawa

- ¹⁴Ma baa ūbōhī edeccia karrama, ikia uduhun Yeesu ūūk halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci nē i'thianaaī 'limman.
- ¹⁵Baa abulan makayyiook cīg 'Judeei 'limmanī cīnnī ho nē ijitto ītō, "Aga baa ūētī cīee thōōth gērrēēt nga hillimanī buúk ko hutuno?"
- ¹⁶Ūdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Hōllōngaa īn 'limmanī cīee caannī. Aku 'limmanī cīee hī eet baa īthōōannaā nganīta.

¹⁷Má atab ëëtī umwaa adīman tabiinit cī Nyekuci, aku hatī aga nēē maaku 'limmanī caannī ho hī Nyekuc, hode hothoothi naa ëmmēn.

¹⁸Ëëtī 'cī õthōōthī ëlē cīnnī ëmmēn, abuluth nēē ëlē cīnnī. Nēēthī, ëëtī 'cī adticanoothīk eet baa īthōōa ïnōōnnō, ïn eet 'cī aduha thōōth 'cī ïn dīdī. Aitiōō thōōth 'cī ïn õlōng 'cī aduha nēē tōō.

¹⁹Nga nooyya haa'nyuung ngagiit Mūū'tha nyattal cī Nyekuci? Nēēthī, hi'thihi eet 'cī a'thūūnnī nyattal tīho inni? Ma 'yioko nganīt, adiim aruhaannaangu ne?"

²⁰Edēcī lothippiti Yeesu anneek, "Adaki nganiit maangōnī, hīnīngītī a'nyahi lori 'cī abathī. Ne 'cī aa'nyi nganiit muhuneek ngaatī aayyi eet 'cī occa adiim aruki nganiit ko?"

²¹Edēcī Yeesu anneek, "Baa hadīmani naa thōōth hōdēēthōng 'cī ïnaat eeta nē baa abulannuung ngagiit vēlēk.

²²Baa anneekuung ngagiit Mūū'tha etteedit eleeti 'cīg lōhōlī cugguung 'cīg maacīg. Nēēthī nēē'thēk, baa hōllōngaa Mūū'tha 'cī aduhaakuung thōōth nicci ho. Baa hībaangī cugguung 'cīg aduhaakuunga, nēēthī hinnia, etteeddu lōhōlī Kōrraa cī 'Yiommaanō.

²³Má etteeddi lōhōlī eleeti Kōrraa cī 'Yiommaanō, hātī hiittiōō hōllōngaa ē'thēcanni nyattalī cī Mūū'tha, inni thī iliiliyyieehaangu niig nganīt, hatī haa'nyihi eet hūbūna Kōrraa cī 'Yiommaanō ho?

²⁴Ma hettediku 'goonogu thōōth 'gōōlēē 'cī acinnu eet battaali haaga, etteeddk eet thōōth 'cī aūlan dīdī."

Íin occa Yeesu Krīstō dīdī?

²⁵Ma nīngaata, i'thiattaaī eeta ūgēēgī cīg 'Jeru'thalēmī ijitto ïtō, "Hōllōngaa nooyya eet 'cī adiim aruk eeta ho cieeni?

²⁶Icīnīt nōō ngaatī irriōōnī lothippita nē ēbēk eeta noho. Ammuku niig occa 'thēk ïtō makayyiooha cīggAAC ko, ïn nēē Krīstō dīdī?

²⁷Íin occa nēē Krīstō hutuno? Haga naag 'gōōl 'cī akuuni ëëtī ciee ho. Ma ikia Krīstō, aitiōō hatī ëëtī 'cī aga 'gōōl 'cī akuuni nēē tōō."

²⁸Ma baa nga alliman Yeesu eet halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci, ikia ëggērēny nēē ï, "Ammuku niig ainnu agayyaangu nganīt nē agayyu nīngītī hakuuni naa ho? Baa hōllōngaa hakuu naa ëmmēn! Baa īthōōanna nganīt ëëtī 'cī ïn dīdī nē hōllōngaa agayyu niig ïnōōnnō.

²⁹Nēēthī, haga naa eet 'cī īthōōanna nganīt ko, hīnīngītī hakuu naa hī ïnōōnnō."

³⁰Ma nīngaata, atabit aggamit makayyiooha Yeesu, nēēthī hinnia, baa hi'thihi eet 'cī ahumeek ïnōōnnō a'thiit, hīnīngītī baa nga hūttūbanoothīk kōrra cīnnēēnī.

³¹Baa mēēlīg eeta 'cīg ēlēmī īnōōnnō lothippitatōō 'Cieethaa cī Nyekuci. Nīngītī aīnnī, "Ma ikia Krīstō, ammuku niig aku occa hatī adtican thoo'thiok 'cīg īnaat eeta 'cīg īllōōan 'cīg adtican ēētī cieeni?"

Aggamī Yeesu

³²Ma baa athīhī Vari'thee eet ngaatī ū'ngōmtī thōōth 'cī Yeesu lothippitatōō ho, iita ulutti hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu nē ū'thōōcō athegeree'nya 'cī ū'bēk 'Cieeth cī Nyekuci hōōt haggamit Yeesu.

³³Ma ho, uduhaak Yeesu ū'hōōggō ūnnīk, "Nga harūmī naag hī ngagiit hīdīhīdīc nē thī hatī hobodotha hī Eet baa ū'thōōanna nganīta.

³⁴Adiimmaangu hatī niig nganīta nē hōllōngaa ammūdaannaangu nē nīngītī hōkōōī naa ho, hōllōngaa occa ooyyu niiga."

³⁵Nīngītī ajinōōnī makayyiooha cīg 'Judeei ēmmēn aīnnī, "Ōkō occa hatī nēē ūna hanyamaneet hatī ngaatī hammūdaanī īnōōnnō ho? Ōkō occa hatī looccaa cī 'Girihi, ū'gōōng ū'thanōthōōthīkī eeta cīggaac eetinii cīg 'Girihi nē ūūk illiman eet cīg 'Girihi?

³⁶Ammuk 'thēk Yeesu dēēdē neegi hī, 'Adiimmaangu hatīnī nē hōllōngaa ammūdaannaangu, ūnīngītī hōllōngaa occa ooyyu niig ngaatī hōkōōī naa ho'?"

Aduha Yeesu maam cīg rūgētaak

³⁷Ma baa kōr 'cī edecciaā Karrama, ikia ūtīngā Yeesu nē irrioon molooohaa cobbi ū, "Má aam eet umwa kōrra, a'nyīk hikia hī nganīt haa'nyīk maam hūhūdī!

³⁸Ēētī 'cī ēlēmma nganīta, a'nyīk hikia hūhūdī! Hūnīngītī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, 'Ariha hatī maama cīg rūgētaak 'thīnītaa cīnnī.' "

³⁹Baa ūthōōth Yeesu thōōth cī Lori 'cī ūllēēmīthī, 'cī hatī aa'nyīhoothīk eet vēlēk 'cīg ēlēmī īnōōnnō. Baa nga haa'nyīhoothīk Lorii 'cī ūllēēmīth eet umwa, ūnīngītī baa nga haa'nyīhoothīk Yeesu bulēēnītī cīnnī vēlēk.

E'ngerrio eeta

⁴⁰Ma baa athīhī lothippiti Yeesu ngaatī ūthōōthī hoti ho, iita othoothito ūgēēgī ūtō, "Ūn ēētī ciee pōrōvētaac."

⁴¹Ūthōōth ūgēēgī aī, "Ūn nēē Krīstō!" Nē baa nga ūthōōth ūgēēgī aī, "Occa gōōng aku Krīstō 'Galileea hutuno?

⁴²Hōllōngaa nooyyia aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, arrittiaa hatī Krīstō hattūūgaa cī habu Daavide, Bētēlēma 'taaūnaa baa aayyi nēēnī?"

⁴³Nīngītī au ū'ngēēnī eeta, ūnīngītī Yeesu.

⁴⁴Baa adiim eeta ūgēēgī aggam īnōōnnō nē baa hinnia hi'thihi eet 'cī ahumeek īnōōnnō a'thiit.

Ūtūbūrīt makayyiooha cīg 'Judeei Yeesu

⁴⁵Ma baa uruta, iita oboddioothī athegeree'nya 'cīg ēbēk 'Cieeth cī Nyekuci hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī Vari'theei, 'cīg baag ajin īhōōggō anneek, "Hōllōngaa a'nyahaannu Yeesu ngaati inni?"

⁴⁶Baa ēdēcī athegeree'nya aī, "Aitiōō ēētī umwaa 'cī ōthōōth hī Yeesu tōō."

⁴⁷Ajin hinnia Vari'theei īhōōggō anneek, "Iggooluung Yeesu ngagiit buúk?

⁴⁸Yioko occa aaú makayyioohiti umwaa hode Vari'theeniti 'cī ēlēm īnōōnnō?

⁴⁹Aitiōō ūdūt! Nēēthī, eeta cieeg hōllōngaa aga nyattal ko, īccīn Nyekuci ēlēk."

⁵⁰Baa aaī eet umwaa 'cī haī Nikodemo nīngaata. Baa īn nēē buúk makayyioohit nē baa ommottio nēē hī Yeesu baa īcī ouu ēlēk, nīngītī ajini annēēkī,

⁵¹"Aī nooyyia nyattalī cīnaac occa hetteedīk eet umwa thōōth haaga, hatī nga hīthīhīt thoo'thiok 'cīg ē'thēcan nēē ho buúk?"

⁵²Ēdēcī nēēg Nikodemo anneek, "Akuu nii buúk 'Galileea? Tarraaban da 'yioko 'Buuk cī Nyekuci, occa ammūda hi'thihi pōrōvētaac hōdēēthōng 'cī aku 'Galileea."

⁵³Ma nīngaata, iita ī'thaattī eeta vēlēk õōt oloooyyiohī cīggīng.

Yōaannē 8

Ngaa 'cī aggamoothīk hī eet

¹Baa ūkō Yeesu īcī Muur cī Olivi.

²Ma baa loohoth cīnnī ngerrenita, ūūk 'Cieethaa cī Nyekuci, ngaatī baa auuni eeta vēlēk hī īnōōnnō, nīngītī aayyi loota nē illiman īhōōggō.

³Ma nīngaata, a'nyakta Vari'theei hī 'limmanniook cīg nyattaalak, ngaa umwa 'cī aggamoothīk hī eet 'cī 'rīng. Nē iita aanytīk ngaa nicci hībīl hōrggēēnaa cī lothippito.

⁴Nīngītī aduhaakī nēēg Yeesu annēēkī, "Limmannoohit, haggameeka ngaa icci oogin hī eet umwa 'cī hōllōngaa īn maac cīnnī.

⁵Nyattaala, annekeet ngagīt Mūū'tha ohoddia ngaaī 'cīg aattīg noho ho thōng. Aini 'yioko nii ne?"

⁶Baa ajin nēēg Yeesu hoti, hummuddia 'gōōl 'cī occa aggamī īnōōnnō. Nēēthī, baa aggiingi hinnia Yeesu nē ētēhēēd looc attiaa cīnnī.

⁷Ma baa aalla ajin nēēg īnōōnnō noho ho, ītīnga Yeesu 'jieena nē uduhaak īhōōggō īnnīk, "Mā aaī eet umwaa hōrggēēnaa cunuung 'cī hi'thihi 'thēccan, a'nyīk hitiman hōhōda ngaa nicci!"

⁸Nīngītī aggiingēnī Yeesu nē ētēhēēd looc tarī.

⁹Ma ho, iita īnīhīt eeta 'cīg baag athīhī thōōth icci ho hōdēī hōdēī, i'thianaanī eetinii 'cīg obbitig ī'thōng hidionganit Yeesu hī ngaa nicci dioo.

10 Nīngītī ī'ngaannī Yeesu 'jieena nē ijin ngaa nicci īnnīk, "Ōōt eeta vēlēk īna? Iittiōō eet 'cī nga abilli tōō?"

11 Ēdēcī ngaa nicciee Yeesu anneek, "Eei Makayyioohit, ōōt eeta vēlēk hi'thihi eet 'cī nga aaī." Nīngītī aduhaakī Yeesu ngaa nicci annēēkī, "Aitiōō naa buúk hōllōngaa habilli nganiita. Bītō, ma nga hōkō hē'thēcani tarī."

īn Yeesu lanyit cī lootu

12 Ma baa othoo'thio Yeesu hī eet tarī, ikia īnnīk nēē īhōoggō, "Hīnī naa lanyit cī looc vēlēk. Ēētī 'cī anūyya nganīta, aitiōō hatī nēē hōllōngaa ūvvō muguratōō, ammūda hatī nēē lanyit cī rūgētō."

13 Ēppēhan hinnia Vari'theeī īnōōnnō anneek, "Othoothi nii thōōth cī ēlē cunni ēmmēn nē thōōth 'cī aduha nii ho, hōllōngaa īn thōōth dīdī."

14 Ēdēcī Yeesu anneek, "Tananga hothoothi thōōth cī ēlē caannī ēmmēn, hothoothi thōōth 'cī īn dīdī. Hīnīngītī haga naa nīngītī baa hakuuni nē hagawa 'gōōl 'cī hōkōōī. Nēēthī, aitiōō hōllōngaa agayyu niig nīngītī hakuuni hī nīngītī hōkōōī naa ho.

15 Etteeddu niig thoo'thiok hī eeta cīg looc nicci nē hōllōngaa hetteedi naa thōōth cī eet umwa.

16 Nēēthī, ma hēttēēda naa thōōth, hetteedi jurrung, hīnīngītī hōllōngaa hetteedi ēmmēn, harūmeenna naag hī Baaba baa ī'thōōannaa nganīta.

17 Eheeddi nyattaalaa cunuung aī, adiim nyattalī eet 'ramma 'cīg aduha thōōth, hātī hagaī ngaatī īnnī thōōth dīdī.

18 Hīnī naa hebereec cī ēlē caannī nē ī Baaba baa ī'thōōannaa nganīt hebereec umwa."

19 Nīngītī ajini Vari'theeī Yeesu annēēkī, "Aaī maa'nyu īna?" Ēdēcī Yeesu īhōoggō anneek, "Aitiōō niig hōllōngaa agayyaangu nganīta, hode agayyu Baaba. Mā agayyaangu, occa 'yioko agayyu Baaba buúk."

20 Baa ōthōōth Yeesu thoo'thiok iccig baa alliman eet halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci, ngaatī ūbōhōō hī nīngītī iyyang'thī eeta 'baaninit. Nēēthī, baa aitiōō ēētī 'cī aggam īnōōnnō tōō, hīnīngītī baa nga hōdōlan kōrra cīnnēēnī.

Hōllōngaa occa ooyyu niig īcī hōkōōī naana

21 Ma tarī ho, uduhaak Yeesu īhōoggō īnnīk, "Hūūha naana. Adiimmaangu hatī niig nganīta, nēēthī, adaaknu hatī 'thēccanēētī cugguung. Aitiōō niig hōllōngaa auunnu īcī hōkōōī naana."

22 Baa aa'nyīk thōōth ciee eet cīg 'Judeei hijitto hītō, "Aruk hatī ēētī ciee ēlē cīnnī thōōng? īnōō 'yioko 'cī ōthōōthī nēē aīnnī, 'Nīngītī hōkōōī naa ho, hōllōngaa occa auunnu niiga'?"

²³Edēcī Yeesu īhōõggō anneek, “Iginnu niig eet cīg looc nicci nē hīnī naa eet cī hēētkujjieen. Iginnu niig eet cīg looc nicci nē aitiōō naa hōllōngaa hīnī eet cī looc nicci.

²⁴Inōō 'cī haduhaakuung naa ngagiit hannekuung, adaaknu hatī niig nga hūtūngtoothīk 'thēccanēēta cugguung. Má hōllōngaa ēlēmmaangu nganīit ngaatī hīnnī naa Ellioohit, adaaknu hatī nē hōllōngaa ūūnnothoothīk 'thēccanēēta cugguung.”

²⁵Ma ho, ijinit eeta cīg 'Judeei Yeesu īittīk, “Nganiit nganī?” Edēcī Yeesu īhōõggō anneek, “Nganīit eet baa haduhaakuung baa õōa hannekuung, nganīit Naana.

²⁶Ha'nyahi naa thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg occa hetteedikuung ngagiita. Nēēthī hinnia, ēētī baa ī'thōōannaa nganīit ko, īn eet 'cī aduha thōōth dīdī nē thōōth 'cī hathīkna naa hī īnōōnnō, haduhaahi eet 'cīg looc nicci.”

²⁷Baa hōllōngaa aga eeta cīg 'Judeei ngaatī aduhaakī Yeesu īhōõggō thōōth cī Maacōnī.

²⁸Nē õthōōth Yeesu tarī ī, “Má odongtu niig Ngeertī Eeto nē hatī iita agayyaangu Nganīit nganī Naa. Nē hōllōngaa hadticani 'giimwa ēmmēn, nēēthī, hothoothi thōōth baa allimaneeka Baaba.

²⁹Harūmeenna naag hī eet baa ī'thōōannaa nganīita, nga hūtūngeeha nēē nganīit ēmmēn, hīnīngītī hadīmani naa hōdōōkōthī thōōth 'cī accamana nēēnī.”

³⁰Tananga baa nga õthōōth Yeesu, iita elemiit eeta 'cīg mēēlīg īnōōnnō.

Oogguung hatī thōōth 'cī īn dīdī aaut lō'ngōōc

³¹Baa aduhaak Yeesu eet cīg 'Judeei 'cīg ēlēmī īnōōnnō anneek, “Má a'thuunnu niig 'limman caannī, iiginnu nuyyiook cīgannīg dīdī.

³²Au hatī agayyu thōōth 'cī īn dīdī nē hatī õōgauung ngagiit thōōth 'cī īn dīdī ho, aaut lō'ngōōc.”

³³Edēcī eeta Yeesu anneek, “Hīgīnna naag lōhōlī cīg Abūrahāmī nē nga hīttā appahacaa'nya cīg eet umwa ūdūt. Inni īnnīheet hooggianna hatī haautta lō'ngōōc ko?”

³⁴Edēcī Yeesu īhōõggō anneek, “Hoduhaakuung dīdī, īn eeta 'cīg adīman 'thēccanēēt appahacaa'nya cīg 'thēccaanak.

³⁵Aitiōō appahaca hōllōngaa a'nyak nīngītī 'cī aallanī halangatōō ūdūt. Loholeec cī olu dioo 'cī a'nyak nīngītī aallanī halangatōō ūdūt.

³⁶Má õōgauung ngagiit Ngeertī Eeto, iita aauttu niig lō'ngōōc dīdī.

³⁷Haga naa iiginnu niig lōhōlī cīg Abūrahāmī. Nē adiimmu hinnia arukaangu nganīit thōng, hīnīngītī hōllōngaa elemmu niig thōōth caannī.

³⁸Haduhaakuung naa ngagiit thõõth 'cī aduhaaka Baaba, haau hīcī occa adīmannu niig buúk thoo'thiok 'cīg aduhaakuung maajihu."

'Thīttaan 'cī ñin maa'nyu cunuung

³⁹Ēdēcī eeta cīg 'Judeei Yeesu anneek, "Ñin Abūrahāmī nyakangaan cīnaang!" Ēdēcī Yeesu ïhōõggō anneek, "Má ñitõ lõhõlī cīg Abūrahāmī, occa 'yoko adīmannu thoo'thiok baag adīman Abūrahāmī.

⁴⁰Hīcī aau hoti ho, adiimmu hinnia arukaangu nganñit, eet 'cī haduhaakuung thõõth 'cī ñin dīdī, baa hathīkna naa hī Nyekuc. Baa hõllõngaa adīman Abūrahāmī thoo'thiok 'cīg aattīg noho.

⁴¹Adīmannu niig thoo'thiok 'cīg adīman maa'nyu cunuung!" Ēdēcī eeta anneek, "Hõllõngaa hīgīnna naag lõhõlī 'cīg harrittiaanna battala. Nyekuc dioo 'cī ñin Baangeet cīnaang."

Lõhõlī cīg habu cī loriēēt 'cīg abathī

⁴²Nīngītī annēēkī Yeesu eet cīg 'Judeei, "Má baa hī Nyekuci Maa'nyu cunuung, occa 'yoko ammīnannaangu nganñita, hīnīngītī baa hakuu naa hī ñōõnnō nē 'yoko nganñit cieeni. Baa hõllõngaa hakuu naa ēmmēn, baa ïthōõanna nēēnī.

⁴³Inni hõllõngaa athiknu niig thõõth caannī ho? Hīnīngītī hõllõngaa uullu niig ngaatī athiknu thõõth 'cī haduha naana?

⁴⁴Ígīnnu niig lõhõlī 'cīg habu cī loriēēt 'cīg abathī nē adīmannu thoo'thiok 'cīg adiim lorii 'cī abathī ho. Baa ñin nēē eet 'cī aruk eet baarkit nē hõllõngaa aduha thõõth 'cī ñin dīdī, hīnīngītī nga huduha nēē thõõth 'cī ñin dīdī. Ma õõlõng lorii 'cī abathī, gōõng nyattal cīnnī niccia, hīnīngītī ñin nēē olo'ngiaahit 'cī ñin baattī olongo.

⁴⁵Nē hīnīngītī haduhaakuung naa thõõth 'cī ñin dīdī, hõllõngaa hinnia ēlēmmaangu niig nganñita!

⁴⁶Nganī hōrggēēnaa cunuung 'cī occa ammūda 'thēccan hī nganñita? Má haduhaakuung naa thõõth dīdī nē hõllõngaa ēlēmmaangu inni?

⁴⁷Ēetī 'cī ñin eet 'cī Nyekuci, athīhī thõõth cī Nyekuci. Nēēthī, aburru niig thõõth cī Nyekuci, hīnīngītī hõllõngaa iiginnu niig eet cīgīnnīg."

Yeesu hī Abūrahaamō

⁴⁸Ma ho, edecit eeta cīg 'Judeei Yeesu ïttīk, "Hēbēaneeka naag ngaatī haīnna, ñinnī nii Thamaritaanoc nē a'nyahi lori 'cī abathī."

⁴⁹Ēdēcī Yeesu ïhōõggō anneek, "Aitiōõ naa hõllõngaa ha'nyahi lori 'cī abathī. Hi'ngolli naa Baaba nē aburru niig ngaatī ingoliinnaangu niig nganñit buúk.

⁵⁰Hõllõngaa hadiimi naa bulēēnīt cī ëlē caannī. Nyekuc 'cī hatī abulu'thaa nganñita nē ñōõnnō 'cī ëttēēd thoo'thiok vēlēk.

⁵¹Haduhaakuung dīdī, ēētī 'cī a'thūūnnī thōōth caannī, aitiōō hatī hōllōngaa adaahī ūdūt."

⁵²Ma ngaati, ūtō eeta cīg 'Judeei, "Hagayya aattī dīdī, ngaatī a'nyahī nii lori 'cī abathī! Baa adaahito Abūrahāmī hī pōrōvētaa'nya vēlēk nēēthī hinnia, aini nii, má a'thūūnnī ēētī umwaa thōōth cunni, hōllōngaa occa adaahī ūdūt!"

⁵³Illōōani nii nyakangaan cīnaang Abūrahāamō? Baa adaak nēē ēlēk nē adaahito pōrōvētaa'nya buúk. Ammuhi 'yioko 'thēk nii nganī nii?"

⁵⁴Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Má hubuluth naa ēlē caannī ēmmēn, occa ūn thōōth niccia ūlōng. Baaba 'cī ainnu niig ūn Nyekuc cunuung ko, 'cī abulu'thaa nganīita.

⁵⁵Tananga hōllōngaa agayyu niig ūnōōnnō, haga naa ūnōōnnō. Má haini hōllōngaa haga naa ūnōōnnō, occa 'yioko hīnī olo'ngiaahit hī niiga, nēēthī, haga naa ūnōōnnō nē hū'thūūtī thōōth cīnnī.

⁵⁶Baa accamanoothīk nyakangaan cunuung Abūrahāmī gērrēēt ngaatī acīnna nganīita."

⁵⁷Ēdēcī hinnia eeta cīg 'Judeei ūnōōnnō anneek, "Nga nōō hītō irki'nyia cugunnig hēēn 'tur buúk nē baa icinu nii Abūrahāamō hutuno?"

⁵⁸Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Haduhaakuung dīdī, baa nga hittirria Abūrahāmī haau naa ēlēk!"

⁵⁹Ma nīngaata, uuratta nēēg biyyiēēn 'cīg adiim ūhōdaanī Yeesu hadaak. Nīngītī agu'thēēnī Yeesu nē uduhuna battala 'Cieethaa cī Nyekuci.

Yōaannē 9

Aa'nyīk Yeesu eet 'cī rubenī hūbūna

¹Ma baa nga ovvooyya Yeesu 'gōōla, ikia udtuuha eet umwa 'cī baa rubenī nganīngītī arrittiaanī.

²Ma nīngaata, ijinit nuyyiooha cīgīnnīg ūnōōnnō ūttīk, "Limmannioohit, inni baa hittirria ēētī ciee hī ruben ko? Ē'thēcan nēēnī, hode ē'thēcan maa'nyia hī aattīnnī?"

³Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Aitiōō hōllōngaa ē'thēcan ēētī cieeni hode maa'nyia hī aattīnnī! Adiim Nyekuci, hātī hedee'nyia dtiici cīnnī rūgētaa cī eet icci.

⁴Hīcī nga ūn lōōcī waathīn ko, hidticanit thōōth cī eet baa ūthōōanna nganīita. Ma ikia baalini, iittiōō eet 'cī adticanni tōō.

⁵Nē hīcī nga haaī naa loota nīnga ho, hīnī naa lanyit cī looc nicci."

⁶Ma baa urutaa cī uduhaaī Yeesu thōōth icci ēlēk, ikia ūttūūrīk ammūt looc nē ūngōnya doob ammūtī nē uudik hēbērēēnnī cīg eet 'cī rubenī ho.

⁷Nīngītī aduhaakī rubenniaahit annēēkī, “Bīt tūnya doob nicci bōrrōōhaa cī ‘Thiloamī.’ Nīngītī ōkō ūūnyanī rubenniaahiti doob nē īcīnī. Aī thōōth ‘cī haī ‘Thiloam ko, eet ‘cī ī’thooyyia.

⁸Ma ho, ijitto eeta aagōōng aarōō hī rubenniaahit hī eet gōōng adtuha ngaatī alaī nēē eet ītō, “Eet nēē’thēk gōōng iccioloongan nē ala eet cieeni?”

⁹Baa aī eeta ūgēēgī, “Īnōōnnō ‘thēk!’ Nē ītō ūgēēgī, “Aitiōō, aaī nēē’thēk kī nēēnī!” Ma ho, uduha ēētī nicciee ēlē ēmmēn ī, “Nganīt ‘thēk naana.”

¹⁰Nīngītī ajini eeta īnōōnnō annēēkī, “Nē īcīnī hutuno?”

¹¹Ēdēcī nēē īhōōggō anneek, “Ō’ngōnya eet umwaa ‘cī anneek eeta Yeesu doob nē uudika hēbērī cīgannīg. Ma ho, īnnīhaa, ‘Bīt tūnya doob nicci bōrrōōhaa cī ‘Thiloamī.’ Nīngītī hōkō hūūnyanī nē ‘yioko hīcīnī dīdī.’”

¹²Ma ho, ijinit nēēg īnōōnnō īttīk, “Aaī ‘yioko Yeesu tīho ngaana?’ Ēdēcī ēētī nicciee aī, “Ērēkaanī.”

Ijinit Vari'theei Yeesu

¹³Ma nīngaata, a'nyaktaak eeta niccieeg eet ‘cī rubenī ho, Vari'theei.

¹⁴Baa īn kōrra ‘cī ūngōnyaanī Yeesu doob nē aa'nyīk rubenniaahit hīcīnī ho, Kōr cī ‘Yiommaanō.

¹⁵Ma ho, ijinit Vari'theei rubenniaahit 'gōōl 'cī baa acīnēēnī nēē ho. Baa īdēcī nēē īhōōggō anneek, “Ō’ngōnya Yeesu doob umwa ammūtī cīgīnnīg nē uudika hēbērī, ma baa hūūk hūtūnya doob nicci, hikia hīcīnī.”

¹⁶Nīngītī aīnnī Vari'theei ūgēēgī, “Aitiōō ēētī ciee hōllōngaa aku hī Nyekuc, hīnīngītī hōllōngaa a'thūūnnī nēē Kōr cī ‘Yiommaanō.’ Baa hinnia ūthōōth Vari'theei ūgēēgī aī, “Aga gōōng ēētī ‘cī īn ‘thēccannoohit ngaatī adīmanī thoo'thiok ‘cīg īnaat eeta hutuno?’ Nīngītī e'ngeriini lothippiti cī Vari'theei.

¹⁷Ma ho, utuhuyyioothīk nēēg rubenniaahit tarī nē īttīk, “Aini ‘yioko nii thōōth cī eet tīho ne? Baa hēbērī cugunnig ‘cīg aa'nyīk nēē hūbūttaathō ho.’” Ēdēcī ēētī nicciee anneek, “Īn nēē pōrōvētaac.”

¹⁸Baa aalla hōllōngaa ēlēmī makayyiooha cīg 'Judeei ngaatī īnnī baa ēētī nicciee ruben, nīngītī avvaanī maa'nyī hī aattī eet nicci,

¹⁹nē ijinit īhōōggō īttīk, “Loholeec cunuung cieeni? īnōōnnō baa ainu niig arrittiaa ruben? Nē ‘yioko ikia īcīnī hutuno?’”

²⁰Baa īdēcī maa'nyia hī aattīnnī anneek, “Hagayya ngaatī īnnī loholeec cīnaang nē hagayya baa arrittiaa ruben.

²¹Nēēthī, hōllōngaa hagayya aku acīnī nēē hutuno, hode eet iina ‘cī aa'nyīk īnōōnnō hīcīnī ho. Ijinit īnōōnnō. ī nēē maka, a'nyīk huduhaahuung nēēnī.”

²²Baa ðthõõth maa'nyia hĩ aattõnnõ hoti, hññgõtõ baa i'ngolli nõõg eet cõg 'Judeei, hññgõtõ baa aarrik nõõg thõõth 'cõ iiggiaeekõ eet 'cõ õlõmõ aõ õn Yeesu Krõstõ ho, 'Cieethaa cõ Laiitto battala.

²³Ínõõ 'cõ ðthõõthi maa'nyia hĩ aattõnnõ aõnnõ, "Ílõ nõõ maka, ijinit õnõõnnõ ho."

²⁴Ma nõngaata, utuvuyya makayyiooha cõg 'Judeei eet nicci tarõ nõ õittik, "Bütan Nyekuc duha thõõth 'cõ õn dõdõ! Hagayya naag ngaatõ õnnõ Yeesu 'thõccannioohit."

²⁵Edõcõ nõõ aõ, "Hõllõngaa haga naa ngaatõ õnnõ Yeesu 'thõccannioohit hode aitiõõ. Thõõth hõdõõthõng 'cõ haga naana, baa hññõ ruben nõ 'yoiko hõcõnõ!"

²⁶Edõcõ makayyiooha õnõõnnõ anneek, "Adõmaneeki baa 'thõk nõõ nganiit ne? Aa'nyi baa nõõ nganiit cõnõ hutuno?"

²⁷Edõcõ rubenniaahiti aõ, "Iyyia huduhaahuung õlõk. Ne 'cõ nga adiimmu niig athiknu hĩ nganõit tarõ ho? Idiimtu niig buúk iittu nuuyyiook cõgõnnõ?"

²⁸Nõngõtõ õdõõmõ makayyiooha õnõõnnõ annõõkõ, "Nganiit 'cõ õnnõ nuuyyioohit cõ Yeesu! Hõigõnna naag nuuyyiook cõg Mõõ'tha.

²⁹Hagayya naag baa othoothik Nyekuci Mõõ'tha nõ erekeet ngagõitaku Yeesu õina?"

³⁰Edõcõ eõtõ õhõõggõ anneek, "Thõõth 'cõ abulanneet niccia! Erekuung ngagiit nõngõtõ akuuni nõõnõ. Nõõthõ, aa'nyõk nõõ hõbõrõ cõgõnnõ hõcõttõ.

³¹Hagayya naag hõllõngaa athihõ Nyekuci 'thõccanniook. Athihõ nõõ eet 'cõ a'thõõnnõ thõõth cõnnõ nõ õdõman tabiinit cõnnõ.

³²Nganõngõtõ õhõõntaanõ lõõcõ, nga hõthihõit eeta eet 'cõ aa'nyõk eet 'cõ arrittiaa ruben hõcõnõ.

³³Má baa hiittiõõ eõtõ ciee hõllõngaaaku hĩ Nyekuc, occa baa hõllõngaa aa'nya hõcõnõ."

³⁴Edõcõ makayyiooha anneek, "Ínnõ baa nii 'thõccannioohit nganõngõtõ arrittiaanõ! Occa 'yoiko allimanneet nii ngagõita?" Nõngõtõ iiggiaeekõ õnõõnnõ battala.

Rube'thèët cõ loriiõ

³⁵Ma ho, ikia õthõk Yeesu ngaatõ iiggiaeekõ Vari'theei rubenniaahit battala, ma baa ikia ümmüda Yeesu õnõõnnõ, ijin õnõõnnõ õnnik, "Eleme nii Ngeertõ Eeto?"

³⁶Edõcõ rubenniaahiti nicciee anneek, "Makayyioohit, duhaahaa eet tõho, hâtõ hõlõem õnõõnnõ."

³⁷Nõngõtõ aõnnõ Yeesu, "Icinu nii kõr icci eet tõho õlõk. Ínõõnnõ 'cõ othoothonnu ho."

³⁸Ma ho, õnnik rubenniaahiti Yeesu, "Makayyioohit, helemmii naa nganiita!" Nõngõtõ alaõ nõõ Yeesu nõngaata.

³⁹Nē ïnnik Yeesu ïnõõnnō, "Baa hakuu hetteedi naa thoo'thiok cīg looc nicci, hātī hīcīttī eeta 'cīg rubettīg nē ïtō rubettīg eeta 'cīg acīnī."

⁴⁰Ma baa athihī Vari'theei 'cīg baag abīlī nīngaata thōõth icci ho, iita ijinit nēēg Yeesu ïttik, "Ma naag, hīgīnna naag buúk rubettīg?"

⁴¹Edēcī Yeesu ïhōõggō anneek, "Má baa ïtō rubettīg, occa 'yioko baa hōllōngaa iiginnu 'thēccanniook. Nēēthī 'yioko, ma ainnu acīneennu ho, aalla iiginnu 'thēccanniook noho."

Yōaannē 10

Tūhayyioohit 'cī abūnnaa hī a'tha cīgīnnīg

¹Baa õthōõth Yeesu aī, "Haduhaakuung dīdī, eētī 'cī hōllōngaa aduhun logguur cī a'thaannu hattūugaa cobbi nē ïngōtha araana 'gōõlaa umwaanī huduhuna ïttōõ, ïn nēēigorriaahit.

²Ēetī 'cī adukna hattūugaa cobbi, ïn tūhayyioohit cī a'thaannu.

³Abbuuhik bekioohiti cī hattuugu tūhayyioohit cī a'thaannu hattūug nē ïthihīt a'tha molook cīnnī. Avvī tūhayyioohiti a'tha cīgīnnīg 'thaarī cīggīng cūumō cūumō nē ïngīdeek geyya.

⁴Ma baa a'nyaha nēē a'tha cīgīnnīg vēlēk battaala, ikia utuanēēhī nēē ïhōõggō nē ûnnēēcō a'tha cīgīnnīg ïnõõnnō uruta, hīnīngītī aga a'tha molook cīnnī.

⁵Aitiōõ hatī a'tha hōllōngaa occa anū eet 'cī 'rīng, avvir hinnia hatī thōng, hīnīngītī hōllōngaa aga nēēg molook cī eet 'cī 'rīng."

⁶Baa aduhaak Yeesu eet dtēellēn iccig awantoothīk ko, aitiōõ hinnia hōllōngaa athihī eeta thōõth 'cī aduhaak Yeesu ïhōõggō ho buúk.

Íin Yeesu tūhayyioohit 'cī abūnnaa

⁷Ma ho, uduhaak Yeesu eet tarī ïnnik, "Haduhaakuung dīdī, hīnī naa hattūug cobbi cī a'thaannu.

⁸Eeta vēlēk baag uwattaa hī nganīta, ïn igorriaak hī 'loorriak nē baa hōllōngaa athihī a'tha ïhōõggō.

⁹Hīnī naa hattūug cobbi. Ēetī 'cī adukna hī nganīta, eelliaa hatīnī. Adukna hatī nēē hattūug cobbi nē uduhun ūuk battaala, hī a'thēetī 'cī ōkō ēgī mudduuny.

¹⁰"Dtiic cī igorriaaktō dioo 'cī aku ïgōr'thī a'tha nē ucuhana nē ï'thaan thōng. Nēēthī, dtiic caannī 'cī hakuu haa'nyīkī a'tha rūgēt vēlēk 'cī aalla ooo.

¹¹Hīnī naa tūhayyioohit 'cī abūnnaa. Ëlēmana tūhayyioohiti 'cī abūnnaa, rūgēt cīnnī, hīnīngītī a'tha cīgīnnīg.

¹²Aitiōō tūhayyioohiti 'cī adūmanniaa thōng, hōllōngaa īn baattī a'thaannu. Nē ma udzuuha nēē huduumot, ūūnnīk hinnia hatī a'tha ēmmēn nē ivvira. Nē ikia adak huduumotī a'tha nē ī'thaan īhōōggō.

¹³Avvir hatī ēētī, hīnīngītī īn nēē tūhayyioohit 'cī adūmanniaa thōng nē hōllōngaa aallak a'tha buúk.

¹⁴"Hīnī naa tūhayyioohit 'cī abūnnaa. Haga naa a'tha cīgannīg nē agayya a'tha cīgannīg buúk nganīita.

¹⁵Hīcī agayya nganīit Baaba, haga naa buúk īnōōnnō. Nē hēlēmanaa naa rūgēt caannī, hīnīngītī a'tha cīgannīg.

¹⁶Ha'nyahi naa a'tha ūgī 'cīg nga aitiōō logguuratōō cī tōō. Hadiimi hatī halūta īhōōggō buúk hiita logguuratōō cī. Athīhī hatī nēēg molook caannī, īn hatī nyālōmaar hōdēēthōng nē ī tūhayyioohiti hōdēēthōng.

¹⁷"Ammīnanna Baaba nganīit, hīnīngītī hēlēmanaa naa rūgēt caannī hadaahō nē hatī hikia hūrūga tarī.

¹⁸Aitiōō ēētī 'cī aggamaanna nganīit rūgēt caannī tōō. Hēlēmanaa naa rūgēt caannī ēmmēn. Ha'nyahi naa makaa'thīt 'cī hēlēmanaanī rūgēt caannī nē hōbōdaaī tarī, hī baa aduhaaka Baaba."

¹⁹Ma thoo'thiohīī cīg vēlēk, iita e'ngerrio eeta cīg 'Judeei tarī.

²⁰Baa aī eeta 'cīg mēēlīg, "Eet 'cī a'nyak lori 'cī abathī niccieeni nē adak maangōnī! Inni īthīhīt īnōōnnō ho?"

²¹Nēēthī, baa õthōōth eeta ūgēēgī aī, "Aitiōō ēētī 'cī a'nyak lori 'cī abathī hōllōngaa occa õthōōth hoti. Occa gōōng aa'nyīk lorii 'cī abathī eet 'cī rubenī hīcīnī hutuno?"

Ütūbūrīt eeta cīg 'Judeei Yeesu

²²Ma baa ī lōōcī tagīth, baa aaī Yeesu 'Jeru'thalēma, adak Karrama 'cī Aggataniini 'Cieeth cī Nyekuci.

²³Kōr niccia, baa õvvō Yeesu halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci, 'Thīīmaa cī 'Thōlōmōōnē.

²⁴Ma nīngaata, uluttiaak eeta cīg 'Judeei īnōōnnō nē ijinit īttīk, "Ammi'thēēnī thōōth ī'thōng ningina? Má īnī Krīstō, duhaaheet cūrūmūūm."

²⁵Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Ma baa hoduhaahuung ēlēk nē aalla hōllōngaa ēlēmmaangu noho. Thoo'thioha 'cīg hadticani naa 'cīg īnaat eeta 'thaarīī cīg Baaba ho, õthōō'tha nganīita.

²⁶Nēēthī, aitiōō niig hōllōngaa ēlēmmaangu nganīit, hīnīngītī hōllōngaa iiginnu niig a'tha cīgannīg.

²⁷Athīhī a'tha cīgannīg molook caannī nē hagawa naa īhōōggō nē unuyya nēēg nganīita.

²⁸Haa'nyihi naa a'tha rūgēt 'cī aalla ooo nē aitiōō hatī nēēg hōllōngaa adaahī ūdūt. Nē aitiōō eet 'cī occa avvucanaanna nganīt īhōōggō athīnī cīgannīg tōō.

²⁹İllōōan Baaba baa aa'nya nganīt īhōōggō vēlēk. Aitiōō eētī 'cī occa avvucana īhōōggō athīnī cīgīnnīg tōō.

³⁰Hīgīnna naag hī Baaba hōdēēthōng."

³¹Ma nīngaata noho, uuratta makayyiooha cīg 'Judeei biyyiēēn 'cīg adiim ūhōdaanī Yeesu.

³²Anneek hinnia Yeesu īhōōggō, "Baa hīdīmana naa thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg īnaat eeta hōrggēēnaa cunuung, 'cīg au hī Baaba. Nēēthī 'yioko, thoo'thiok iiga 'cīg adiim ūhōdaannaangu niig nganīt ko?"

³³Ēdēcī eeta cīg 'Judeei Yeesu anneek, "Hōllōngaa hadiimma naag hōhōdaanni nganiit, hīnīngītī thoo'thiok iccig. Hadiimma hōhōdaanni, hīnīngītī odoomi nii Nyekuc, eētī 'cī holli ūō haaga nē idium aarihuu ēlē cunni hīi Nyekuc."

³⁴Ēdēcī Yeesu eet cīg 'Judeei anneek, "Hōllōngaa nooyya eheeddi nyattalaan cunuung aī Nyekuci, 'liginnu niig nyeku'nya?"

³⁵Hōllōngaa occa ēppēhanoonnu niig hī 'Buuk cī Nyekuci. Nēēthī, baa aū Nyekuci eet tīko anneek, 'nyeku'nya.'

³⁶Inni ahaddiahaangu īttīhaangu hadīmani 'thēccan 'cī abathī dtēc ngaatī haīnnī, hīnī Ngeertī Nyekuci ho? Nē nēē tarī, Baaba 'cī baa ēbēraanna nganīt nē ī'thōōawaa hikia loota nīnga ho.

³⁷Má hōllōngaa hadīmani naa thōōth hī baa adīman Baaba, ma thī nga hēlēmmaangu nganīta.

³⁸Nēēthī, má hadīmani naa thoo'thiok 'cīg adīman Baaba, tananga hiittiōō hōllōngaa ēlēmmaangu nganīta, elemiit 'thī nēē thoo'thiok 'cīg īnaat eeta ho, hātī agaac ītōō, aaī Baaba hī nganīta nē haau naa hī īnōōnnō."

³⁹Ma nīngaata, idiimito eeta cīg 'Judeei aggamit Yeesu tarī, alīta hinnia Yeesu īhōōggō thōng.

⁴⁰Ma ho, abaahī Yeesu hidioo cī 'Jōrdanī baakīta, ngaatī baa aggamēēkī Yōaannē eet baattithimo baa waathinnioohī 'cīg ouu.

⁴¹Nīngītī auuni eeta 'cīg mēēlīg hī īnōōnnō nē ītōō, "Tananga nga hīdīman Yōaannē thōōth umwa 'cī īnaat eeta, baa nē ikia ī thōōth 'cī aduha nēē, hīnīngītī Yeesu ho dīdī."

⁴²Ma nīngaata, iita elemiit eeta 'cīg mēēlīg thōōth cī Yeesu.

Yōaannē 11

Daahīth cī Laa'tharō

¹Baa aaī eet umwaa 'cī ōmmōōrī 'cī haī Laa'tharō ūlōō 'cī haī Bēthani, arūmī hī ngōōnōgī 'ramma, haī umwa Maria nē hītō umwa Maarta.

²Maria ciee ōmmōōrī 'gotonna Laa'tharō ho, īnōōnnō baa uuud 'thoo cīg Makayyiooktak ngōōrraa 'cī ū'ngōlī ēmmēdī nē upuppuucan īmaa cīgīnnīg.

³Nīngītī ī'thōōkī ngoonoggia Yeesu nyeemuut annēēkī, "Makayyioohit, ōmmōōrī 'goonu gōōng ammīnani."

⁴Ma baa athīhī Yeesu nyeemuut icci ho, ikia ūthōōth īī, "Aitiōō hatī mōōrīthī ciee hōllōngaa adtuurnik daahītha dioo. īīn hatī bulēēnīt cī Nyekuci, hātī hubuluthi Ngeerīnī daahītha nīcī."

⁵Baa ammīnan Yeesu Maarta hī ngōōnī hī Laa'tharō.

⁶Nēēthī, ma baa athīhī nēē aī ōmmōōrī Laa'tharō ho, ikia aau nēē ngaatī baa aayyi ho waathinniook 'ramma.

⁷Nīngītī annēēkī Yeesu nuyyiook cīgīnnīg, "Hoboddiooth nōō hōōt īīcī looc cī 'Judeea."

⁸Ēdēcī nuyyiooha cīgīnnīg īnōōnnō anneek, "Limmannioohit, iyyia nōō atab ūhōdaanni eeta cīg 'Judeei nganiit biyyiēēnī aa 'yiohoothong nē 'yioko idium obodoothu īīca tarī?"

⁹Ēdēcī Yeesu aī, "Hōllōngaa nooyyia a'nyak waathīnī 'thaa'nya ōmmōtō hī 'ramma? Aitiōō ēētī 'cī ūvvō waath hōllōngaa ēttēēd looc, hīnīngītī acīnī nēē lanyitaa cī looc nicci.

¹⁰Má ūvvō ēētī baal, aga ngaatī adaacanī īnōōnnō 'giimwaa hēttēēd looc, hīnīngītī aitiōō lanyit tōō."

¹¹Ma urutaa 'cī uduhaaī Yeesu thōōth icci īlēk, ikia ūthōōth nēē īī, "Oongi 'gōōnēētī cīnaac Laa'tharō haaga, nēēthī, hōkō naa hūūk hittiran īnōōnnō hītīngā."

¹²Ēdēcī nuyyiooha anneek, "Makayyioohit, má oongi Laa'tharō thōng, occa hatī aku abūnnaa."

¹³Baa ūthōōth Yeesu thōōth 'cī daahīth cī Laa'tharō, ammuk hinnia nuyyiooha cīgīnnīg aī, ūthōōth nēē ū'nyaak dīdī.

¹⁴Ma ho, ikia uduhaak Yeesu īhōōggō cūrūmūūm īīnnīk, "Hōlō, adaak Laa'tharō!"

¹⁵Nē hīnīngītī ngagiita, hatali naa ngaatī haitōōnnī īīca tōō, hātī iita a'nyahit niig lemiinit. Nēēthī 'yioko, hōōt hīcīnīt īnōōnnō."

¹⁶Ma ho ēdēc Tomaa'thio 'cī haī 'thaar ūgī Diidimo, nīngī gōōng haī naag hūūhū'nya, uduhaak 'gōōnōgī īīnnīk, "Hōōt naag buúk hadaahit hōdēī hī Yeesu."

Amammaayan Yeesu ngōōnōgī Laa'tharō

¹⁷Ma baa õdõlan Yeesu 'taaün cī Bēthani, ikia ūmmūda ngaatī adaõõi Laa'tharõ a'nyak waathinniook 'wec 'loohatõõ.

¹⁸Baa 'rēen Bēthani hī 'Jeru'thalēm, a'nyak maañl'nya 'ramma.

¹⁹Baa mēēlīg eeta cīg 'Judeei 'cīg au amammaayan Maarta hī Maria ulwaanaa cī 'gõtõnõõnī.

²⁰Ma baa athīhī Maarta aī ikia Yeesu ho, ikia ītīnga ūuk ithirriaman īnõõnnō. Nēēthī, baa ūūnnīk nēē Maria õlõ.

²¹Ma ho, ikia ūūnnīk Maarta Yeesu, "Makayyioohit, 'yioko baa au nii ngaati, occa baa hõllõngaa adaahī 'gõtõna.

²²Nēēthī nēē'thēk 'yioko buúk, haga naa aa'nyi hatī Nyekuci 'gii vēlēk 'cī ajini nii hī īnõõnnō."

²³Edēcī Yeesu Marta anneek, "Arūgna hatī 'gotonu tarī."

²⁴Edēcī Maarta aī, "Dīdī, arūgna hatī Laa'tharõ tarī hatī ūrūgta eeta vēlēk, kōr cī decciaanīt cī lootu."

²⁵Edēcī Yeesu tarī aī, "Nganīt 'cī harūgtha eet daahītha nē haa'nyīha rūgēt. Eētī 'cī ēlēmma nganīt tananga hadaak, arūgī hatīnī.

²⁶Nē ēētī 'cī arūgī, hīnīngītī ēlēmī thōõth caannī, hõllõngaa hatī adaahī ūdūt. Elemi nii thōõth icci?"

²⁷Edēcī Maarta anneek, "Eei, helemi Makayyioohit! Helemi naa ngaatī ūūnnī nii Krīstō Ngeertī Nyekuci, baa hammuka naag haïnna aku hatī looccaa nīcī."

²⁸Ma baa uduha Maarta thōõth icci ēlēk, ikia õbōdōõthī ūuk ūtūvva ngõõnī Maria ngadiiha nē ūūnnīk, "Aaī 'limmannioohiti ngaati, adiimmi nganiita."

²⁹Ma baa athīhī Maria thōõth icci ho, ītīnga hīdīkoothong ūuk īcīn Yeesu.

³⁰Baa nga hõdõlan Yeesu õlõ, hīnīngītī baa nga aayyiaa nēē ngaatī baa õõ õmmõtõõnī hī Maarta.

³¹Ma baa adtuuha eeta cīg 'Judeei 'cīg baag amammaayan Maria 'cieetõõ, 'gõõl 'cī ī'ngaannī nēē hataman nē uduhun battala ho, unuyyiõõthī īnõõnnō muhēëttaa 'cī aïnnī, õkõ mõnõ hatī alu nēē waanyaa cī Laa'tharõ thõng.

³²Ma baa õdõlan Maria nīngītī aayyi Yeesu ho, ikia ēttēēd looc 'thōõnī cīg Yeesu nē ūūnnīk īnõõnnō, "Makayyioohit, má baa au nii ngaati, occa 'yioko baa hõllõngaa adaahī 'gõtõna."

³³Ma baa adtuuha Yeesu Maria hī eet cīg 'Judeei 'cīg õõkõra hī īnõõnnō ngaatī arruuēnī ho, ikia uhum thōõth ciee Yeesu 'thīnīt gērrēēt.

³⁴Ma ho, ijin nēē īhõõggõ ūūnnīk, "Adayyu baa Laa'tharõ ngaana?" Edēcī nēēg īnõõnnō anneek, "Makayyioohit, ijjia hõõt hīcīnīt."

³⁵Nīngītī alui Yeesu.

³⁶Ma nīngaata othoothito eeta cīg 'Judeei ñitō, "Ícīnīt nōõ ngaatī ammīnanī Yeesu Laa'tharō!"

³⁷Baa õthōõth hinnia ūgēēgī aī, "Hōllōngaa nooyyia baa aa'nyīk Yeesu rubenniaahit hīcīnī nē baa hōllōngaa alaam nēõ daahīth 'cī Laa'tharō inni?"

Ürūgūtha Yeesu Laa'tharō daahītha

³⁸Baa alīlī Yeesu thōõth cī daahīth cī Laa'tharō gērrēēt, baa õdōlan nēõ waany 'cī acci'thiaa lōbaraba nē ū'nyūugī biyyia.

³⁹Ma nīngaata, uduhaak Yeesu īhōõggō ñinnīk, "E'nyeehit bēē nicci." Êdēcī hinnia Maarta Yeesu anneek, "Makayyioohit, õtōngōl 'yioko ēlē cīnnī gērrēēt, hīnīngītī baa adaī nēõ ibiaali 'rīng, a'nyak 'yioko waathinniook 'wec."

⁴⁰Êdēcī Yeesu ñōõnnō anneek, "Nga nooyyia huduhahii naa nganiit hiinnihi, má a'nyahi lemiinit, acini hatī bulēēnīt cī Nyekuci?"

⁴¹Nīngītī ë'nyēēhī eeta bēē. Ma ho, ícīnōõthī Yeesu hēētkujjieen nē alaō ñī, "Ílaallē Baaba ngaatī athīkna nganīita.

⁴²Haga naa gōõng athīknnaa nii nganīit hōdōõkōthī, nēēthī, haduha thōõth icci, hīnīngītī eet 'cī harūmeenna ngaati ho, hātī helemiit nēõng ngaatī ñ'thōõanna nii nganīita."

⁴³Ma baa uduha Yeesu thōõth icci ēlēk, ikia ūtūvvō nēõ moloohaa cobbi ñī, "Laa'tharō, duhuna battala!"

⁴⁴Nīngītī aduknaanī ëetī baa adaak ēlēk ko battala. Baa ecebbi athīna cīgīnnīg hī 'thoo ceremwaanī 'cīg gōõng amūmmūraniini daakiah. Baa aaī cērēm umwaa 'cī ammūt muum cīnnī buúk. Nīngītī annēēkī Yeesu eet, "Oogtīk ñōõnnō 'gōõl hūñk."

Atabit uruhit makayyiooha cīg 'Judeei Yeesu

(Tigil Maatteeo 26:1-5; Maarko 14:1-2; Luuka 22:1-2)

⁴⁵Iita elemiit eeta cīg 'Judeei 'cīg mēēlīg 'cīg baag au acīn Maria Yeesu, hīnīngītī ícīnīt nēõng thoo'thiok baag adīman nēēnī.

⁴⁶Baa hinnia õõ aduhaak eeta cīg 'Judeei ūgēēgī Vari'theei thoo'thiok 'cīg baag adīman Yeesu.

⁴⁷Nīngītī alūtēēnī makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī Vari'theei hī lothippit 'cī makayyioohu nē utuvvuyyia mōtōõnīt lokihooa nē utuhanit thōõth ñitō, "Hadīman occa hutuno? Adtican ëetī ciee thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg ñaat eeta.

⁴⁸Má hūñnīk eet icci haau hoti, ēlēmī hatī eeta vēlēk ñōõnnō nē hatī iita ñ'thaanito ūñrūtana cīg 'Rooma 'Cieeth cī Nyekuci hī looc cīnaac vēlēk."

⁴⁹Baa aaī ēētī umwaa 'cī haī Kaīava. Baa ïn nēē paadīr cobbi irkit niccia. Nīngītī annēēkī nēē 'gōōnōgī, "Aitiōō 'gii 'cī agayyu niig tōō!"

⁵⁰Hōllōngaa agayyu niig ngaatī occa mēēn hatī adaahī ēētī hōdēēthōng, hīnīngītī eet vēlēk, hīllōōan ngaatī occa acuddiaanī eeta looc vēlēk?"

⁵¹Baa hōllōngaa aduha Kaīava thōōth icci ēmmēn. Hīnīngītī baa ïn nēē paadīr cobbi irkit niccia, ikia eteretheek Nyekuci īnōōnnō huduha hīī, adaahī hatī Yeesu, hīnīngītī eet cīg 'Judeei vēlēk.

⁵²Nēēthī nēē' thēk, hōllōngaa occa adaahī Yeesu, hīnīngītī eet cīg 'Judeei diooni, baa adaahī nēē, hīnīngītī eet cīg Nyekuci 'cīg ī'thanothoothīk looc nicci vēlēk, hātī hūlūta nēē īhōōggō vēlēk ngaatī hōdēēthōng.

⁵³Nganīngītī kōr niccia, i'thiattaaī makayyiooha cīg 'Judeei utuhanit 'gōōl 'cī hatī aruhi Yeesu.

⁵⁴Hīnīngītī thoo'thiok iccig, iittiōō Yeesu hōllōngaa ūvvō lothippita cī 'Judeei. Baa nē ikia ūūk nēē ïicī looc umwa 'cī ūbōhōō hī horu 'cī ūdōhōhī kak, ïicī ūlō umwa 'cī haī Evaraim, ngaatī baa ūō aattiyyi hī nuuyiook cīgīnnīg.

⁵⁵Ma baa ūbōhī Kōrra cī Haangittōō cī 'Judeei, iita ūōt ūtūūnyītō eeta 'cīg mēēlīg 'cīg au oloooyioohī 'Jeru'thalēma, eleeti cīgīng nyattallioohī cīgīng, hūkūmattoothīk nga hōdōlan Kōrra cī Haangittōō.

⁵⁶Baa aalla adiim makayyiooha cīg 'Judeei Yeesu noho. Ma baa abīlī nēēg ngaatī ūbōhōō hī halang cī 'Cieeth cī Nyekuci ho, iita ijitto ēmmēn ïitō, "Ammuku niig ainnu ne? Höllōngaa occa hatī aku Yeesu kōrraa cobbi ho ūdūt?"

⁵⁷Nēēthī, baa ī'thōōcō makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī Vari'thee nyemuut 'cī aī, má udtuuha eet umwaa nīngītī aayyi Yeesu, a'nyīk huduha hatī haggamī.

Yōaannē 12

Uud Maria Yeesu ūlōō cī Bēthani (Tigii Maatteeo 26:6-13; Maarko 14:3-9)

¹Ma waathinnioohī 'cīg ïn tōrkōnōn ūōa cī Kōr cī Haangittōō, ikia ūūk Yeesu ïicī ūlō cī Bēthani, nga baa aa'nyīkī nēē Laa'tharō hūrūga daahītha.

²Ma nīngaata, ikia aa'nyīhoothīk 'gēēn Yeesu bulēēttaa baa arūgthaanī nēē Laa'tharō. Baa Maarta 'cī ī'ngēr 'gēēn baa aauto eeta vēlēk loota hī Laa'tharō.

³Nīngītī attihaanī Maria ngōōrrō umwa 'cī ū'ngōlī ēmmēdī nē udduutik 'thōōnī cīg Yeesu. Ma ho, upuppuucan īmaa cīgīnnīg, nīngītī allūnganī muyuuhi 'cī ngōōrrō nicci 'cieeth hūtūrūūr.

⁴Baa aaī nuuyioohiti umwaa 'cī haī 'Juuda Ithkarioote nīngaata, īnōōnnō 'cī hatī ūkō ūhōppōōcan Yeesu nē ijino ïi,

⁵“Má occa baa hūtūñi ngōõrra ciee 'dinaar'nya 'mii'a'nya iyyio nē aanytihoothīk 'rabbēëta pīrnattiaak?”

⁶Baa õthōõth 'Juuda hoti, hōllōngaa hīnīngītī ammīnan nēē eet 'cīg appīrna thōng, baa ñīn nēē igorriaahit nē ñīn eet 'cī itiangīth 'rabbēëta, gōõng attiha nēē 'rabbēët 'cīg itiang'thī, adticanī thoo'thiok 'cīg adiim nēēnī.

⁷Edēcī Yeesu ìnōõnnō anneek, “Tūngeek loholeec icci ēmmēn, baa adiim occa itiangīth nēē ngōõrrō icci, hērē kōr 'cī hatī hadaiini naana.

⁸Arūmeennu hatī niig hōdōõkōthī hī eet 'cīg appīrna, nēēthī, aitiōõ hatī hōllōngaa harūmī hī nganñīt ūdūt.”

⁹Ma baa ìthīhīt eeta cīg 'Judeei vēlēk aī õdōlan Yeesu, iita uluttia nēēg hiita hīcīnīt Yeesu hī Laa'tharō baa arūgtha nēē daahītha buúk.

¹⁰Ma ho, iita utuhanit makayyiooha cīg paadīr'nyaannu thōõth 'cī aruhi Laa'tharō buúk,

¹¹hīnīngītī thōõth baa arūgthaanī Yeesu ìnōõnnō daahītha, 'cī baa aa'nyīk eeta cīg 'Judeei 'cīg mēēlīg hūtūngteek makayyiook cīg paadīr'nyaannu nē elemit Yeesu.

Bulēenīt 'cī adukni Yeesu 'Jeru'thalēm

(Tigil Maatteeo 21:1-11; Maarko 11:1-11; Luuka 19:28-40)

¹²Ma loohoth cīnnī, ikia ìthīk lothippiti cobbi gērrēët 'cī baa aku Karramaawa aī, ovvooyyia Yeesu 'gōõla, aku aduhun 'Jeru'thalēm.

¹³Ma nīngaata, itikta nēēg taba cīg mīlīlaannu nē õõt ithirriamattōõthī Yeesu nē awacaktōõthī 'jieena ñītō, “Hīdīhīthīt Nyekuc!” “A'nyīk Nyekuc haggatan eet 'cī aku 'thaarīi cīg Makayyiookto!” “A'nyīk haggatan Nyekuci habu cī Í'thīraēlī!”

¹⁴Ma ho, ûmmūda Yeesu moolīt cī thigiiro nē ataadoothīk hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī,

¹⁵Tīnaatī 'Thionī, ma hi'ngolli, cīn nōõ habu cunni ngaatī ovvooyyanī moolītaa cī thigiiro.”

¹⁶Ílcī ouu, baa hōllōngaa aga nuuyiooha cīg Yeesu thōõth icci. Ma baa ubuluthi Yeesu ëlēk, iita agayyiõõthī nēēg ngaatī baa eheedini thōõth ciee 'Buuhaa cī Nyekuci nē ïdīmatteek eeta ìnōõnnō thoo'thiok iccig.

¹⁷Ikia ì'thaanīk lothippiti baa arūmī hī Yeesu kōr baa arūgthaanī nēē Laa'tharō daahītha, eet nyeemuut.

¹⁸Ma baa athīhī eeta 'cīg mēēlīg ngaatī adticanī Yeesu thōõth 'cī ìnaat eeta, 'cī arūgthaanī nēē Laa'tharō daahītha ho, iita õõt ommottio nēēg hī Yeesu.

¹⁹Nīngītī õthōõthōnī Vari'thee iemmēn aīnnī, “Iittiõõ 'gii 'cī occa nga hadīman naag tōõ. Ícīnīt nōõ ngaatī anūi eeta vēlēk Yeesu!”

Uduha Yeesu kōr cī daahīth cīnnī

²⁰Baa aattīg eeta ūgēēgī 'cīg īn 'Girik eetinii 'cīg baag õō alayyi Karramaawa 'Jeru'thalēma.

²¹Baa aaī ēētī umwaa 'cī haī Pilippo, 'cī aku 'taaūnaa cī Be'thaida looccaa cī 'Galileea. Nīngītī ajini nēēg īnōōnnō annēēkī, "Ēlē! Hadiimma hacīnna Yeesu."

²²Ma ho, uduhaak Pilippo Andrea thōōth nicci nē õōt nēēg vēlēk uduktaak Yeesu.

²³Nīngītī ēdēcī Yeesu īhōōggō annēēkī, "Ōdōlan kōrra 'cī occa edee'nyianī bulēēnītī cī Ngeertī Eeto.

²⁴Haduhaakuung dīdī, má hōllōngaa adhuhoothīk hinyomooc cī 'gēēmē loota nē õtōngōla, aalla hatī idiongan odoyyii noho. Nē má õtōngōla, aku hatī abūtha hītīlīth ha'nyaha 'gēēmē 'cīg mēēlīg.

²⁵Ēētī 'cī amīna rūgēt cīnnī, adhuheek hatī tuu nē ēētī 'cī aaburreek rūgēt cīnnī looccaa nīcī, a'thūūnnī hatī rūgēt cīnnī ho ooo.

²⁶Ēētī 'cī adticanooothīkaa nganīta, a'nyīlk hūnūa nganīta nē nīngītī haayyi naana, aaī hatī dticciannioohiti caannī buük nīngaata. Abuluth hatī Baaba eet 'cī adticanooothīkaa nganīta.

²⁷"Homo'thi naa 'yioko gērrēēt nē occa 'yioko hī ne? Occa 'yioko hī, 'Baaba ēlaawaa kōr nicci?" Aitiōō tōō, dīdī baa hakuu naa loota nīnga hickanānī kōr nicci.

²⁸Baaba 'nyahaak 'thaar cugunnig bulēēnīt!" Ma ho, ikia mōlōōhī umwaa hēētahujjieen 'cī õthōōth aī, "Hubulutha naa 'thaar cīgannīg ēlēk nē habuluthi hatī tarī."

²⁹Ma baa athīhī lothippiti cī eetu molook nicci ho, ammuk hinnia ūgēēgī aī, boroheec 'cī ēggērēny ho nē īitō ūgēēgī, õthōōthōō aajīlō umwaa hī Yeesu.

³⁰Nīngītī aduhaakī Yeesu lothippit annēēkī, "Īn mōlōōhī ciee athiknu niig ko, 'cī eelluung ngagiita, hōllōngaa nganīta.

³¹Ōdōlan kōrra 'cī etteedini thoo'thioha cīg eet cīg looc nicci nē itiggiaoothīk habuui cī looc nicci tuu!

³²Nēēthī, má hōdōngī naa hēētahujjieen, halūta hatī eet vēlēk hiita hī nganīta."

³³Baa aduha Yeesu thōōth icci, hēērētha 'gōōl 'cī hatī õkō adaaknī nēēnī.

³⁴Nīngītī õthōōthī lothippiti aīnnī, "Baa hathīkna naag aī nyattalī, aalla hatī Krīstō ūdūt. Nē inni ī nii odo'ngi hatī Ngeertī Eeto hēētahujjieen ko? Nganī 'cī īn Ngeertī Eeto ho?"

³⁵Ēēcī Yeesu īhōōggō anneek, "Aaī hatī lanyit hī ngagiit 'thaa 'cī huturi haaga. Õtōōc nga a'nyaku lanyit, nga hickia muuguuri hī ngagiita. Ēētī 'cī õvvō muguratōō, ērēk nīngītī õkōōī.

³⁶Elemit lanyit nga arūmeennu ho nē hatī iita iittu lōhōlī cīg lanyitaak." Ma baa ēdēcaak Yeesu thōōth, ikia ūūk nēē utuguny ēlē cīnnī.

Aalla nga abūrī eeta Yeesu noho

³⁷Tananga baa īdīman Yeesu thoo'thiok 'cīg īnaat eeta ho hēbērēennī cīggīng ēlēk, aalla nga abūrī nēēg īnōōnnō noho.

³⁸Baa aku thōōth ciee aī, hātī hikia hedee'nyia thōōth cī pōrōvētaac I'thaia baa aī, "Makayyioohit, nganī baa 'cī ēlēm nyeemuut cīnaang, nē nganī baa 'cī īcīn 'tirrian cunni cobbi?"

³⁹Baa hōllōngaa ēlēmī eeta Yeesu, hīnīngītī thōōth baa aī pōrōvētaacī I'thaia nēē,

⁴⁰"Akata Nyekuci hēbērī cīggīng, nē aa'nyīk ooti cīggīng hilloorito. Adīman Nyekuci thōōth icci, hātī hiittiōō hōllōngaa acīnī nēēgī, nē iittiōō hōllōngaa athīknī, nē iittiōō hōllōngaa ūbōda hī nganīt nē haa'nyīha īhōōggō hūbūttaathō."

⁴¹Baa aduha pōrōvētaacī I'thaia thōōth icci, hīnīngītī baa īcīn nēē thōōth cī bulēēnīt cī Yeesu horumwa nē ūthōōth bulēēnīt cī Elliookto.

⁴²Nēēthī, kōr niccia noho, baa mēēlīg makayyiooha cīg 'Judeei 'cīg ēlēmī Yeesu. Nēēthī hinnia, baa hōllōngaa ēdēēnya nēēg lemiinit cīnīng, hīnīngītī i'ngolli Vari'theei 'cīg occa iiggiawaak īhōōggō battala 'Cieethaa cī Laiitto.

⁴³Accamana makayyiooha cīg 'Judeei dīhīthēēnīt cī eetu hīllōōan dīhīthēēnīt cī Nyekuci.

Aku ēēla Yeesu eeta

⁴⁴Baa irrioonīk Yeesu lothippit moloothaa cobbi anneek, "Ēētī 'cī ēlēmma nganītā, hōllōngaa ēlēmma nganītā diooni, ēlēmī eet baa īthōōannaa nganītā."

⁴⁵Nē ēētī 'cī īcīna nganītā, īcīn eet baa īthōōannaa nganītā.

⁴⁶Baa hakuu naa loota nīnga hī lanyit, hatī hiittiōō eeta 'cīg ēlēmma nganītā hōllōngaa aattīg muguratōō.

⁴⁷"Ēētī 'cī athīhī thoo'thiok cīgannīg nē hōllōngaa a'thūūnnī īhōōggō, hōllōngaa hetteedi naa thōōth cīnnī. Hīnīngītī baa hōllōngaa hakuu naa hikia hēttēēd thōōth cī lootu, baa hakuu naa hikia hēēla looc nicci.

⁴⁸Aaī 'gaadī 'cī hatī ēttēēd thōōth cī eet 'cī abūrra nganītā nē ūtūbūr 'limman caannī. Ēttēēd hatī thōōth ciee hothoothi naa ho thōōth cīnnī, kōr cī decciaanīt cī lootu.

⁴⁹Hōllōngaa hothoothi naa ēmmēn, haduha naa thōōth 'cī aduhaaka Baaba baa īthōōannaa nganīt hikia huduha.

⁵⁰Haga naa ūkōōī thōōth 'cī aduha Baaba ho eet rūgētaa 'cī aalla ooo. Nē thōōth 'cī haduhaakuung naa ho, ūn thōōth baa aduhaaka nēē nganīt hōthōōthō."

Yōaannē 13

Üūny Yeesu 'thoo cīg nuyyiook cīgīnnīg

¹Ma õõa cī Karrama cī Kōr cī Haangittōõ, baa aga Yeesu ngaatī ūttūbanõõthīhī kōrra 'cī occa ūñnnīkī nēē looc nicci nē õbōdōõthī hī Maa'nyī. Baa ammīnan nēē nuyyiook cīgīnnīg 'cīg aattīg loota nīnga gērrēēt, ī'thōng hadaak nēēnī.

²Ma baa nga e'ngerri 'gēēn cī 'jiaatinu, ikia ūlūllūūman habuui cī loriēēt 'cīg abathī 'Juuda Ithkarioote ngeertī 'Thimõõnē Ithkarioote, hūük hōhōppõõcan Yeesu.

³Baa aga Yeesu ngaatī akuuni nēē hī Nyekuc Maa'nyī nē obodoothi hatī hī īnōõnnō. Aga tarī aī, baa aa'nyīk Maa'nyia īnōõnnō makaa'thīt vēlēk.

⁴Nīngītī ī'ngaannī Yeesu ngaatī duhēëttō ho nē aara cērēm cī lokoru nē ecebeek bithkiir nyērēngīrēëngaa cīnnī.

⁵Ma nīngaata, īcīidīk maam hēddēëma nē i'thianaaī ūtūūny 'thoo cīg nuyyiook cīgīnnīg nē upuppuucan bithkiiraa nīñcī.

⁶Ma baa õdōlan Yeesu 'Thimõõnē Pēëtūrū, ikia ijin Pēëtūrū Yeesu īnnīk, "Makayyioohit, atabi uunyi 'thoo cīgānnīg?"

⁷Ēdēcī Yeesu Pēëtūrū anneek, "Hōllōngaa occa aga nii thōõth 'cī hadticani naa 'yioko ho, aku hatī aga uruta."

⁸Ēdēcī Pēëtūrū Yeesu anneek, "Hōllōngaa occa uunyi nii 'thoo cīgānnīg ūdūt!" Ēdēcī Yeesu anneek, "Má hōllōngaa huu'nyii naa nganiita, īko thī hōllōngaa īnī eet caannī."

⁹Ēdēcī 'Thimõõnē Pēëtūrū aī, "Makayyioohit! Ma hūñ'nyaa 'thoo diooni, tūñnyaa athīn hī õõ buúk."

¹⁰Ēdēcī Yeesu anneek, "Tēlla ēlē vēlēk cī eet 'cī īrraanī, adiim nēē atillaha 'thoo diooni. Iiginnu niig vēlēk tēllīg, nēēthī hinnia, eet hōdēëthōng dioo 'cī īn 'riiring."

¹¹Baa aga Yeesu eet 'cī hatī õhōppõõcan īnōõnnō, īnōõ 'cī aīnnī nēē, "Eet hōdēëthōng dioo 'cī īn 'riiring ko."

¹²Ma baa ūtūūny Yeesu nuyyiook cīgīnnīg ēlēk, ikia itihim cērēm cīnnī nē ikia aau loota tarī. Ma ho, ijin nēē nuyyiook cīgīnnīg īnnīk, "Yioko agayyu niig thōõth 'cī hadīmani naa ho?"

¹³Aūñyyaangu niig nganīit anneekaangu 'Limmannioohit hī Makayyioohit cunuung nē ēbēaneeku, hīnīngītī hīnī eet tīho dīdī.

¹⁴Hīcī 'yioko hutuunyuung naa Makayyioohiti 'Limmannioohiti cunuung 'thoo cugguung ko, occa hatī utuunytu niig buúk 'goonogu 'thoo.

¹⁵Haa'nyuung naa ngagiit terethiinit ēlēk, õõt īdīmanit niig buúk hīcī hadīmaneekuung naa ngagiit ko.

¹⁶Haduhaakuung dīdī, aitiōō dticciannioohiti 'cī ūllōōan makayyioohit cīnnī tōō nē aitiōō ēētī 'cī ūthooyyi hōllōngaa maka hī eet 'cī ūthō ūnōōnnō ho.

¹⁷Iita 'yioko agayyu niig thoo'thiok iccig nē aggatannuung hatī Nyekuci hatī adticannu ūhōōggō.

Uduha Yeesu eet 'cī hatī ūhōōppōōcan ūnōōnnō

¹⁸"Hōllōngaa hothoo'thuung naa ngagiit vēlēk, haha naa eet baag hēbēra naana. Nēēthī, baa aku thōōth ciee, hātī hedee'nyia thōōth cī 'Buuk cī Nyekuci hī dīdī baa aī, 'Ūtūhūoothīhaa ēētī 'cī hōthōlla hī nganīt ūbūnī hēddēēma hōdēēthōng ūdīmānaa 'buth!'

¹⁹Haduhaakuung naa ngagiit thōōth icci, nga hedee'nyia thōōth tīho. Ma hatī kōr 'cī edee'nyiaī, auunnu hatī elemmu niig ainnu, NGANĪT Ellioohit.

²⁰Nē haduhaakuung dīdī, ēētī 'cī ēlēmī eet 'cī hīthōōa naana, ēlēmma nganīta nē ēētī 'cī ēlēmma nganīta, ēlēmī eet baa ūthōōanna nganīta."

Uduha Yeesu thōōth 'cī hatī adīmanoothīk ūnōōnnō

(Tigil Maatteeo 26:20-25; Maarko 14:17-21; Luuka 22:21-23)

²¹Ma baa uduha Yeesu thoo'thiok iccig ēlēk, ikia ūmmōthī nēē gērrēēt nē uduhaak nuyyiook cīgīnnīg ūnnīk, "Haduhaakuung dīdī, aaī eet umwaa hōrggēēnaa cunuung 'cī hatī ūhōōppōōcanaa nganīta."

²²Ma nīngaata, iita a'ngalilli nuyyiooha, hīnīngītī atalmaanyan thōōth 'cī aduha Yeesu ho ūhōōggō nē ēbēktō nyaagwaana.

²³Baa aaī nuyyioohiti umwaa 'cī baa gōōng ammīnan Yeesu, baa ūbōhōō nēē hī Yeesu 'thaa 'cī aduhēēnī nēēgī.

²⁴Ma ho, ikia ohodīceek 'Thimōōnē Pēētūrū nuyyioohit tīho hijin Yeesu, huduha eet 'cī hatī ūhōōppōōcan ūnōōnnō ho.

²⁵Ma nīngaata, iggiingothoothīk nuyyioohiti tīho Yeesu nē ijin ūnōōnnō ūnnīk, "Makayyioohit, nganī 'cī othoothi nii hōrggēēnaa cīnaang ko?"

²⁶Ēdēcī Yeesu nuyyioohit tīho anneek, "Hō'nyōlaneehi hatī naa ūbūnī icci 'diaatatōō nē haa'nyīha eet 'cī hothoothi naa ho." Ma ho, ūnyōlaneek Yeesu ūbūnī 'diaatatōō nē aa'nyīk 'Juuda ngeertī 'Thimōōnē Ithkarioote.

²⁷Ma baa ēdēcaak 'Juuda ngaatī aduhi ūbūnī nicci ho, ikia uduhun 'Thīttaanī ūnōōnnō nīcī noho. Nīngītī aduhaakī Yeesu ūnōōnnō annēēkī, "Bīt dīman thōōth cunni ho hataman!"

²⁸Baa ērēk nuyyiook vēlēk duhēēttatōō, thōōth 'cī ūthōōth Yeesu ho.

²⁹Hīcī baa ūn 'Juuda bekioohit cī 'rabbeetu, ammuk hinnia ūgēēgī aī, aduhaak oho Yeesu 'Juuda, hūūk hūtūūwa 'gēēn cī Karramaaō, hode haa'nyīk pīrnattiaak 'rabbēēt ūgī.

³⁰Ma baa ēdēcaak 'Juuda ūbūnī nicci, ikia uduhun nēē ūūk battaala nē baa ñ baalin lōōcī.

Tilooinit cī Yeesu 'cī ñin ngeju

³¹Ma baa ñtīngā 'Juuda ūūk battaala, ikia õthōōth Yeesu ñ, "Nēēthī 'yioko, ubuluthi Ngeertī Eeto nē ubuluthi Nyekuci buúk hī ññōōnnō.

³²Má ubuluthi Nyekuci, hīñgītī ññōōnnō, abuluth hatī Nyekuci Ngeerīñ ēmmēn nē abuluth hatī ññōōnnō hīñkoothong.

³³"Lōhōlī cīgannīg, harūmī hatī naag hī ngagiit 'thaa 'cī abadtēc haaga. Adiimmaangu hatī niig nganñīta, hī baa haduhaahi naa eet cīg 'Judeei, nēēthī 'yioko, haduhaakuung ngagiit buúk. Ícī hōkōōī naa ho, hōllōngaa occa auunnu niig buúk.

³⁴"Nē haa'nyuung naa ngagiit tilooinit 'cī ñin ngeju, ñmmīnanit eleeti cugguung hī baa hammīnannuung naa ngagiita.

³⁵Má ammīnanoonnu niiga, aga hatī eeta vēlēk aī, iiginnu niig nuyyiook cīgannīg."

Thōōth 'cī aduha Pēētūrū

(Tigii Maatteeo 26:31-35; Maarko 14:27-31; 'Luuka 22:31-34)

³⁶Ma nīngaata, ijin 'Thimōōnē Pēētūrū Yeesu ñnnīk, "Ókō hatī nii ñna Makayyioohit?" Ëdēcī Yeesu anneek, "Hōllōngaa occa akuu nii ñcī hōkōōī naa 'yioko ho, anūaanna hatī uruta."

³⁷Nē ijin Pēētūrū ññōōnnō tarī ñnnīk, "Makayyioohit, hookorit 'yioko hōdēī, hatabi naa hadaahi, hīñgītī nganiita!"

³⁸Nīngītī ëdēcī Yeesu ññōōnnō annēēkī, "Aga nii ngaatī adaaknī, hīñgītī nganñīt dīdī? Haduhaakii dīdī, hatī nga hōrōōk tūhūlūca, ëppēhanna hatī nii nganñīt tabattī iyyio, aini hōllōngaa agayyaanī."

Yōaannē 14

Amammaayan Yeesu nuyyiook cīgīnnīg

¹Baa aduhaak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg anneek, "Ma haa'nyiku 'thinneeti hupuppidit, elemiit Nyekuc nē ëlēmtaangu nganñīt buúk.

²Mēēlīg 'cieethi õlōō cī Baaba nē hōkō hatī hakūmaneekuung naa ngagiit nīngītī au aattiyyu. Má baa hiittiōō hōllōngaa ñn dīdī, occa 'yioko hōllōngaa haduhaakuung thōōth icci.

³Nē má hūūk hūkūmaneeha nīngītī cunuung ko, hōbōda hatī nē hikia huukuung hōōt hūrūmtī hōdēī nē aauttu niig buúk ngaatī haayyi naana.

⁴Agayyu niig 'gōōl cī nīngītī hōkōōī naa ho."

Ín Yeesu 'gōōl 'cī òkō hī Maa'nyī

⁵Ma ho, ēdēc Tomaa'thio īnōōnnō īnnik, "Makayyioohit, erekeet ngagīt nīngītī 'cī hatī ōkōōi nii ho, occa hagayya hatī naag 'gōōl tīho hutuno?"

⁶Ēdēcī Yeesu īnōōnnō anneek, "Hīnī naa 'gōōl hī thōōth 'cī īn dīdī hī rūgēt. Aitiōō ēētī 'cī occa ōkō hī Baaba, hatī haitiōō naa tōō!"

⁷Má baa agayyaangu niig nganīta, occa 'yioko baa agayyu Baaba buúk. I'thianaanī kōr nicci, iita agayyu niig nē icittu īnōōnnō."

⁸Ēdēcī Pilippo Yeesu anneek, "Makayyioohit, teretheet Baangeet, thōōth 'cī hadiimma niccia diooni."

⁹Ēdēcī Yeesu Pilippo anneek, "Pilippo, hūrūmtī naag hī ngagiit waathinniook 'cīg mēēlīg nē nga gawaa buúk? Má īcīna ēētī umwaa nganīta, īcīn nēē Baaba buúk. Anneekaa gōōng 'Teretheeheet Baaba inni?"

¹⁰Hōllōngaa elemi nii thōōth 'cī haini naa, haaī naa hī Baaba nē aau Baaba hī nganīta? Nē thōōth 'cī haduha naa ho, hōllōngaa aku ūōa caannī ēmmēn, Baaba 'cī aaī hī nganīt 'cī ūthōōth thoo'thiok iccig ko.

¹¹Ēlēmtaangu nganīt hatī hannekuung, haaī naa hī Baaba nē aau Baaba hī nganīta, hode elemiit nuun thoo'thiok 'cīg hadticani naa 'cīg īnaat eeta ho.

¹²Haduhaakuung dīdī, ēētī 'cī ēlēmma nganīta, adīman hatī nēē thoo'thiok baag hadīmani naana. Adīman hatī nēē thoo'thiok 'cīg īllōōan iccig buúk, hīnīngītī hūūha naa hī Baaba.

¹³Ijittaangu nganīta nē hatī hīdīmaneehuung naa thōōth 'cī adiimmu ho, hātī haa'nyīk Ngeerīnī Maa'nyī bulēēnīt.

¹⁴Ijittaangu nganīt 'gī vēlēk 'thaarī cīgannīg nē hatī hīdīmaneehuunga."

Uduha Yeesu thōōth 'cī akuuni Lorii 'cī Ēllēēmīthī

¹⁵Baa aduhaak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg anneek, "Má ammīnannaangu niig nganīta, a'thuunnu hatī thōōth 'cī haduhaakuung naana.

¹⁶Nē haduhaahi hatī naa Baaba hīthōōahuung ngagiit Ellioohit, 'cī hatī gōōng arūmēēnnu hī ngagiit ooo.

¹⁷Eter'theekuung hatī ngagiit Lorii 'cī Ēllēēmīth ko, thōōth 'cī īn dīdī. Nē hōllōngaa ēlēmī eeta cīg looc nicci īnōōnnō, hīnīngītī hōllōngaa acīn nēēg hode aga īnōōnnō. Nēēthī, agayyu niig Lori 'cī Ēllēēmīth, hīnīngītī aalla hatī nēē arūmeennu hī ngagiit ooo.

¹⁸"Aitiōō hatī naa hōllōngaa huunniikuung ngagiit aaut hī booyyioha. Hōbōdaakuung hatī naa ngagiita.

¹⁹Waathinnioohī 'cīg abadtēc, hōllōngaa hatī acīnna eeta cīg looc nicci nganīta, nēēthī, acīnnaangu hatī niiga. Arūgnu niig, hīnīngītī harugi naana.

²⁰Nē kōr niccia, au hatī agayyu niig ainnu, haaī naa hī Baaba nē aauttu niig hī nganīita nē haau naa hī ngagiita.

²¹Ēētī 'cī a'thūūnnī tilooinit caannī, īnōōnnō 'cī ammīnanna nganīita. Nē ēētī 'cī ammīnanna nganīt ko, ammīnan hatī Baaba buúk īnōōnnō, hammīnani hatī naa buúk eet tīho nē heteretheeha ēlē caannī īnōōnnō."

²²Baa aaī nuuyioohiti umwaa 'cī haī 'Juuda nē hōllōngaa īn 'Juuda Ithkarioote. Nīngītī ajini nēē Yeesu annēēkī, "Makayyioohit, inni nii teretheeheet ngagīt ēlē cunni nē hōllōngaa eter'theehi eet cīg looc nicci buúk ko?"

²³Ēdēcī Yeesu 'Juuda anneek, "Má ammīnanna eet umwaa nganīta, a'thūūnnī hatī nēē 'limman caannī. Ammīnan hatī Baaba īnōōnnō buúk nē hatī hiitaawa naag hī Baaba hētēhēnytaawa õlō cīnaang hī īnōōnnō.

²⁴Ēētī 'cī hōllōngaa ammīnanna nganīta, hōllōngaa a'thūūnnī nēē 'limman caannī. Thoo'thioha 'cīg athiknu hī nganīt ko, hōllōngaa īn cīgannīg, īn thoo'thiok 'cīg Baaba baa ī'thōōanna nganīta.

²⁵"Haduhaakuung naa ngagiit thoo'thiok iccig, nga harūmī hī ngagiita.

²⁶Nēēthī, aku hatī Ellioohiti, Lorii 'cī Ēllēēmīth, 'cī hatī ī'thōōa Baaba 'thaarī cīgannīg, hātī hikia hillimaneehuung thoo'thiok vēlēk nē ummuhaahuung thoo'thiok baag haduhaakuung naana.

²⁷Haa'nyuung naa ngagiit ganōn, nganīt dioo 'cī occa haa'nyuung ganōn icci. Aitiōō ganōnī ciee hōllōngaa aduhōō hī ganōn 'cī occa aa'nyuung eeta cīg looc nicci. Nēēthī, ma haa'nyiku 'thinneeti hupuppidit hode ma hiteelinnu.

²⁸"Baa īthīktaangu niig nganīt ngaatī haīnnī, 'Hōkō naa īimwaanī nē hatī hōbōda tarī hī ngagiita.' Má ammīnannaangu niig nganīt dīdī, accamanoothiku hatī ngaatī hōbōdōō'thī naa hī Baaba, hīnīngītī maka nēē hī nganīta.

²⁹Huduhaahuung thī 'yoko naa ngagiit thoo'thiok iccig nga hēdēēnya nē ma ēdēēnya, iita thī hatī ēlēmtaangu nganīta.

³⁰Iittiōō hatī 'yoko hōllōngaa hōthōōthōō naag hī ngagiit ī'thōng, hīnīngītī ikia habuui cī looc nicci. Nēēthī, hōllōngaa a'nyak nēē 'tirrian 'cī īllōōanna nganīta.

³¹Nēēthī, abūnnaa aga eeta cīg looc nicci ngaatī hammīnanī nāa Baaba, nē hīdīmana thōōth 'cī aduhaaka nēē nganīt dīdī. Hiita hōōtō."

Yōaannē 15

Īin Yeesu hēēt cī viinoo 'cī īin dīdī

¹Baa aduhaak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg anneek, "Hīnī nāa hēēt cī viinoo 'cī īin dīdī nē ī Baaba baattī manu.

²E'ngeddeek nēē taba 'cīg uwawatan ēllaa caannī tuu nē ūkūman taba 'cīg ūddōngōt, hātī hoddongotit jurrung.

³Iittu niig tēllīg ēlēk, hīnīngītī thōōth aa huduhaahuung naa ngagiita.

⁴Aallattia hī nganīita nē hatī haala naa hī ngagiita. Aitiōō tabaac 'cī occa ūddōngōt ēmmēn tōō, adiim aalla hēētaa cī viinoo. Nēēthī, occa hōllōngaa oddongottu niig, hatī hōllōngaa aallannu hī nganīita.

⁵"Haaī naa hī hēēt cī viinoo nē aauttu niig hī tabana cīgīnnēēgī. Má aalla ēētī hī nganīita nē haau naa hī īnōōnnō, ūddōngōt hatī nēē jurrung. Nēēthī, má haitiōō naa hī ngagiit tōō, aitiōō 'gii 'cī occa adīmannu niig tōō.

⁶Má hōllōngaa aaī ēētī umwaa hī nganīita, aaī nēē hī tabaac 'cī adhuhoothīk tuu nē ūdōhōha. Aluttiaa tabana 'cīg aattīg noho nē udhuktoothīk 'gwoyyiatōō hutuu'thi.

⁷Má aallannu niig hī nganīita nē aallattia thoo'thioha cīgannīg hī ngagiita, ijinit 'gii vēlēk 'cī adiimmu nē hatī aa'nyīhoothīhuung ngagiita.

⁸Īn thōōth ciee bulēēnīt hī Baaba ngaatī hatī oddongottu jurrung nē etere'thiaau eleeti cugguung, ngaatī iiginnu nuuyiook cīgannīg.

⁹"Hammīnnannuung naa ngagiit haau hīcī ammīnnanna Baaba nganīita. U'thuutti mīnnan caannī haala hī ngagiita.

¹⁰Má a'thuunnu niig thōōth 'cī haduha naana, aallannu hatī mīnnaanaa caannī, hīcī ha'thūūnnī naa thōōth 'cī aduha Baaba nē haala mīnnaanaa cīnnī.

¹¹Haduhaakuung naa ngagiit thōōth icci, hātī haau taliiniti caannī hī ngagiita nē hātī hūttūbanoothīk taliiniti cunuung.

¹²Aaī thōōth 'cī haduha naa hoti. Īmmīnanit 'goonogu haau hīcī hammīnnannuung naa ngagiita.

¹³Aitiōō mīnnanī 'cī īllōōan thōōth 'cī occa adaaknī ēētī, hīnīngītī 'gōōnōgī tōō.

¹⁴Iginnu niig 'goonoga hatī adīmannu thōōth 'cī haduhaakuung naana.

¹⁵Iittiōō naa hōllōngaa hauyyuung ngagiit hanneekuung dticcianniook, hīnīngītī aitiōō dticciannioohiti hōllōngaa aga dtiic cī makayyioohit cīnnī. Nēēthī 'yioko, hutuvvuung naa ngagiit hiinnihuung 'goonoga, hīnīngītī heteretheehuung naa ngagiit hēlēggī vēlēk baag aduhaaka nganīit Baaba.

¹⁶"Baa hōllōngaa ēbērannaangu niig nganīita, nganīit 'cī baa hēbēraannuung ngagiita nē hīthooung ūōt ī'thaattīk nyeemuut caannī looc. Nēēthī hatī aa'nyuung Baaba 'gii 'cī ajinnu niig īnōōnnō 'thaarī cīgannīg.

¹⁷Nē thōōth 'cī haduhaakuung naa cieeni. Īmmīnanit eleeti cugguung."

Aaburreek eeta nuuyiook

¹⁸"Má aaburreekuung eeta cīg looc nicci ngagiita, agayyiooth īitōō, baa aaburrieeha nēēg nganīit buúk īicī oou.

¹⁹Má baa ñitõ niig eet cīg looc nicci, occa 'yioko ammīnannuung eeta cīg looc nicci ngagiita. Nēēthī, iittiõõ niig hõllõngaa iiginnu eet cīg looc nicci. Baa hēbēraauung naa ngagiit, hátī ûtūngteek thoo'thiok cīg looc nicci. Ìnõõ 'yioko 'cī aaburreekuung eeta cīg looc nicci ho.

²⁰Ummuhuttooth thõõth baa haduhaakuung naa hanneekuung, 'Aitiõõ dticciannioohiti 'cī maka hīlõõan makayyioohit cīnnī tõõ.' Má baa adīmannaa nganīit eeta 'buth, adīmannuung hatī ngagiit buúk 'buth. Má baa athīhī nēēg 'limman caannī, athīhī hatī cunuung buúk.

²¹"Adīmannuung hatī nēēg buúk ngagiit 'buth, hīnīngītī nganīita, nēēthī, baa aitiõõ nēēg hõllõngaa aga Eet baa ì'thõõanna nganīita.

²²Má baa hiittiõõ naa hõllõngaa hakuu haduhaahi īhõõggõ, occa 'yioko baa hõllõngaa aga nēēg 'thēccanēēt cīggīng. Nēēthī 'yioko, iittiõõ 'gōõl 'cī nga alītanī nēēg 'thēccanēēt tõõ.

²³Ēētī 'cī aaburreeka nganīita, aaburreek nēē Baaba buúk.

²⁴Ma baa hiittiõõ ngaatī hadīmanī naa thoo'thiok 'cīg īnaat eeta hōrggēēnaa cīnīng, 'cīg nga hīdīman eet umwaa ūdūt ko, occa 'yioko nga hagaacō nēēg 'thēccanēēt cīggīng. Nēēthī 'yioko, hīcī īcīnīt nēēg thoo'thiok 'cīg īnaat eeta ho, aalla hinnia nga aaburreeka nēēg nganīit hī Baaba noho.

²⁵Ìnõõ 'cī aduhaanī 'Buuhi cī Nyekuci thõõth 'cī eheeddi nyattaalaa cīnīng aīnnī, 'Aaburreeka eeta nganīit haaga, nga hē'thēcan thõõth umwa buúk.'

²⁶"Ma ikia Tilooyyioohiti 'cī hatī hī'thõõakuung naa hī Baaba, Lori 'cī Thõõth 'cī īin dīdī 'cī aku hī Baaba, aku hatī etere'thuung ngagiit thõõth caannī.

²⁷Adium aduhaaku niig buúk eet thõõth caannī, hīnīngītī baa hūrūmtī naag hī ngagiit baa ñīcī ouu.

Yōaannē 16

¹"Haduhaakuung naa ngagiit thõõth icci, hátī hiittiõõ hõllõngaa itieelinna.

²Iiggiaeekuung hatī eeta ngagiit 'Cieethaa cī Laiitto battaala. Nē dīdī, aku hatī kōrra 'cī arukuung ēētī umwaa ngagiita nē ummuk ñī hadticanoothihi Nyekuc.

³Adīman hatī nēēg thoo'thiok 'cīg aattīg hoti, hīnīngītī nga hagaacō nēēg Baaba hode nga hagayya nganīita.

⁴Haduhaakuung 'yioko naa ngagiit thõõth icci, hátī ma ikia kōrra niccia, ammuho' thu hatī thõõth baa hiloutruung naa ngagiita.

Dtiic cī Lori 'cī Êllēēmīthī

⁵"Nēēthī 'yioko, hobodotha naa hī Baaba baa ì'thõõanna nganīita nē hi'thihi eet umwa hōrggēēnaa cunuung 'cī ajinna anneeka, 'Ókēēna buúk?"

⁶Ommothiinnu hinnia, hīnīngītī thoo'thiok baag haduhaakuung naa ngagiita.

⁷Nēēthī haduhaakuung dīdī, hōkō naa ūmwaanī, hīnīngītī būnnai cunuung. Ma hōllōngaa hōkō, aitiōō hatī Ellioohiti hōllōngaa aku hī ngagiita nē má hūūha, hōkō hatī hīthōōakuung ngagiit ūnōōnnō.

⁸"Aku hatī Lorii 'cī ūllēēmīth hikia heteretheek eet cīg looc nicci, bathi cī 'thēccaanō hī būnnai cī Nyekuci, hī thōōth 'cī ēttēēdī Nyekuci thoo'thiok.

⁹Eter'theek hatī Lorii ūhōōggō, ngaatī ūnnī nēēg 'thēccanniook, hīnīngītī baa hōllōngaa ēlēmma nēēg nganītā.

¹⁰Erēk ūhōōggō būnnai cī Nyekuci, hīnīngītī hōkō naa hī Baaba nē hōllōngaa hatī acīnnaangu nganīt tarī.

¹¹Nē erēk ūhōōggō ngaatī ēttēēdī Nyekuci thoo'thiok, hīnīngītī ēttēēd Nyekuci thōōth cī habu cī looc nicci ēlēk.

¹²"Ha'nyahi naa thōōth 'cī maka 'cī occa haduhaakuunga, 'cī hōllōngaa uuluyyu ngaatī occa athiknu.

¹³Ma ikia Lorii 'cī ūllēēmīth cī thōōth 'cī ūn dīdī, etere'thuung hatī agaac thōōth vēlēk 'cī ūn dīdī. Aitiōō hōllōngaa aduha nēē thōōth cīnnī ēmmēn, aduhaakuung hatī thōōth 'cī athīkna nēē hī Baaba diooni nē hatī uduhaahuung thoo'thiok 'cīg hatī nga au horumwa.

¹⁴A'nyahaaka hatī Lorii nganīt bulēēnīt ngaatī aku ūkōōī nyeemuut caannī nē ikia uduhaahuung ngagiita.

¹⁵Ūn hēlēggī vēlēk cī Baaba caannī. ūnōō 'cī haīnnī naa, aku hatī aduhaakuung Lorii nyeemuut 'cī athīkna nēē hī nganīt ko."

Ūukcī hatī mothiiniti hīi taliinit

¹⁶"Iitiōō hatī niig hōllōngaa acīnnaangu nganīt hīdīhīdīc, ma uruta cīnnī, au hatī acīnnaangu tarī."

¹⁷Ma ho, ijitto nuyyiooha ūgēēgī cīgīnnīg nyaagwaana ūtō, "Aī thōōth 'cī aduha Yeesu ho ne, ngaatī aīnnī, 'Hōllōngaa nōō hatī acīnnaangu hīdīhīdīc, ma hatī uruta nē iita ūcīttaangu ho,' ne 'cī aīnnī nēē, 'Nga hōkō hī Baaba ho'?"

¹⁸Baa aalla ajinōō nuyyiooha aī, "Ne 'cī ūthōōth Yeesu aī, 'Hīdīhīdīc ko?' Erekeet thōōth 'cī ūthōōth nēē ho."

¹⁹Ammūdeek baa aga Yeesu ngaatī adiim ajini nuyyiooha ūnōōnnō thoo'thiok iccig, nīngītī annēēkī ūhōōggō, "Ajinoonnu niig, hīnīngītī thōōth aa haduha naa haini, 'Hōllōngaa nōō hatī acīnnaangu hīdīhīdīc nē urutaa cīnnī, hiita hīcītōō tarī'?

²⁰Haduhaakuung dīdī, aluyyu hatī nē hinnia accamatoothīk eeta cīg looc nicci thōōng. Ommothiinnu hatīnī nē hatī ikia ūtūhūī mothiiniti cunuung ho ūtī taliinit.

²¹“Ma uttur ngaa umwa 'goonnia, a'nyak nēē huciith cobbi. Nēēthī, ma utuhuyyiaa loholeec ēlēk, ikia ataarōthī ngaa huciith nē accamanoothīk, hīnīngītī ittiraak nēē loholeec looc nicci.

²²Nēēthī, aaī hatī noho buúk hī ngagiita. Īin 'yioko ciee 'thaa 'cī ommotheinnu niiga, nēēthī, nga hatī hau hōmmōtōō tarī nē thī hatī accamattoothihu nē aitiōō hatī ēētī 'cī aggamaannuung taliinit cunuung ko tōō.

²³Kōr niccia, iittiōō hatī 'gii 'cī nga ajinnaangu niig nganīt tōō. Haduhaakuung dīdī, aa'nyuung hatī Baaba 'gii vēlēk 'cī ajinnu niig īnōōnnō 'thaarī cīgannīg.

²⁴Nga ijinit niig 'giimwa hī noho 'thaarī cīgannīg. Ijinit, hātī haa'nyīhoothīhuunga, nēēthī hatī accamattoothihu ūdūt.

²⁵“Tananga baa hadticanini naa thoo'thiok 'cīg awantoothīhī, aku hatī kōrra 'cī hōllōngaa hadticanini naa thoo'thiok 'cīg awantoothīk ko tarī, nēēthī, haduhaakuung hatī cūrūmūūm thōōth cī Baaba.

²⁶Kōr niccia, ajinnu hatī niig Baaba 'thaarī cīgannīg. Hōllōngaa haini naa hajini hatī īnōōnnō, hīnīngītī ngagiita.

²⁷Aitiōō, ammīnannuung ngagiit Baaba, hīnīngītī baa ammīnannaangu niig nganīta nē elemtu ngaatī hakuuni naa hī Baaba.

²⁸Baa hakuu naa hī Baaba hikia looccaa nīcī nē 'yioko hūtūngeeha naa looc nicci, hobodootha hī Baaba.”

²⁹Ma ho, ītō nuyyiooha cīgīnnīg, “Uduhaaheet aattī thōōth cūrūmūūm nē iittiōō hōllōngaa aduhaakeet thōōth thoo'thiohī 'cīg awantoothīhī.

³⁰Nēēthī 'yioko, hīcītta ngaatī agaī thōōth vēlēk nē iittiōō eet umwaa 'cī occa nga ajinni thōōth umwa tarī tōō. Aa'nyeet thoo'thioha cieeg vēlēk hēlēmta naag hītta, akuu nii hī Nyekuc.”

³¹Ēdēcī Yeesu īhōōggō anneek, “Elemtu aattī thōōth caannī uruta?

³²Nēēthī, aku hatī kōrra nē ikia ēlēk, 'cī hatī ī'thaaninnu niig ūōt olooyyiohī cugguung hōdēī hōdēī. Ūūnnīkaangu hatī niig nganīt īmmēn. Nēēthī, hōllōngaa hatī haai naa īmmēn, hīnīngītī aaī Baaba caannī hī nganīta.

³³Baa huduhaahuung naa thōōth icci, hātī aaut lō'ngōōc, hīnīngītī nganīta. Ammūdaannu hatī 'cannan looccaa nīcī. Nēēthī, aanytīk 'thinneeti cugguung hokomit! Hīllōōana naa looc nicci.”

Yōaannē 17

Alaō Yeesu

¹Ma baa ēdēcaak Yeesu thōōth 'cī aduhaak nuyyiook cīgīnnīg ko, ikia īcīnōōthī hēētkujjieen nē alaō ī, “Baaba, ūōlan kōrra 'cī abul'thī nii Ngeeruni, hātī hubuluthii Ngeeruni nganiit buúk.

²Hīnīngītī baa aa'nyīhuu nii īnōōnnō makaa'thīt 'cī aggamī eet vēlēk, hātī haa'nyīk rūgēt 'cī aalla ūdūt, eet baag aa'nyihi nii īnōōnnō.

³Nēēthī 'yioko, rūgēt 'cī aalla ooo cieeni, hātī hagayyi nēēg nganiit Nyekuc hōdēēthōng 'cī īnī dīdī, hī Yeesu Krīstō baa ī'thōōa niina.

⁴Baa ha'nyahaahii naa nganiit bulēēnīt loota nīnga, ngaatī hēdēcaakī dtiic baa aa'nyaa nii hidticanō.

⁵Nēēthī 'yioko Baaba, buluthaa nganīt muumaa cunni bulēēttaa baa ha'nyak naag hī nganiit, baa nga hetehe'nyiaa lōōcī.

Alaiini Yeesu nuyyiook cīgīnnīg

⁶"Heteretheehii naa nganiit eet baag aa'nyaa nii nganīt loota nīnga. Baa īn nēēg eet cugunnig, baag aa'nyaa nii nganīta nē u'thuutti nēēg thōōth cunni.

⁷Nē 'yioko, agaacō nēēg īitō, 'gii vēlēk baa aa'nyaa nii nganīta, aku hī nganiita.

⁸Hīnīngītī baa huduhaha naa īhōōggō thoo'thiok baag aduhaakaa nii nganīt nē elemita. Baa agaacō nēēg dīdī ngaatī hakuuni naa hī nganiita nē elemit ngaatī ī'thōōanna nii nganīta.

⁹Halaiini naa īhōōggō. Höllōngaa halaiini eet cīg looc nicci. Nēēthī, halaiini eet baag aa'nyaa nii nganīt, hīnīngītī īn nēēg eet cugunnig.

¹⁰Nē eeta vēlēk 'cīg ha'nyahi naana, īn cugunnig nē 'cīg a'nyahi niina, īn cīgannīg. Nē ikia bulēēnītī hī nganīt, hīnīngītī īhōōggō.

¹¹Iittiōō hatī naa höllōngaa haalla loota nīnga, nēēthī, nga aalla nēēg looccaa nīcī, nēēthī 'yioko, hikia naa hī nganiita. Baaba 'cī Ēllēēmīthī, 'thūūtī īhōōggō 'tirriaanaa cī 'thaar cugunnig, 'thaar baag aa'nyaa nii nganīta, hātī hūrūmtī nēēg hōdēē hīcī harūmī naag hī nganiita.

¹²Baa nga harūmeenna naag hī īhōōggō, baa ha'thūūnnī īhōōggō jurrung 'thaarī baag aa'nyaa nii nganīta. Nga hudhuheek umwa tuu, hōdēēthōng diooni baa aduhoothīk daahītha, hātī hikia hī thōōth cī 'Buuk cī Nyekuci dīdī.

¹³"Hikia 'yioko naa hī nganiita, nēēthī, haduha thoo'thiok iccig nga haaī loota nīnga, hātī ha'nyahit nēēg taliinit caannī vēlēk hōrggēēnaa cīnīng.

¹⁴Baa huduhaha naa īhōōggō thōōth cunni, aaburreek hinnia eeta cīg looc nicci īhōōggō thōng, hīnīngītī iittiōō nēēg höllōngaa īn eet cīg looc nicci tarī hī naana.

¹⁵Baaba, aitiōō laiiniti caannī höllōngaa 'cī hanneeki bītī īhōōggō battaalaatī cī looc nicci, nēēthī, hanneekii 'thūūtī īhōōggō, hīnīngītī 'Thīttaan.

¹⁶Aitiōō nēēg höllōngaa īn eet cīg looc nicci, hīcī höllōngaa hīnī naa eet cī looc nicci ho.

¹⁷Īn thōōth cunni thōōth 'cī īn dīdī. Nē a'nyīk thōōth cunni 'cī īn dīdī ho, haa'nyīk īhōōggō hītō eet cugunnig.

¹⁸Hīcī ū'thōōannaa nii nganīt hikia loota nīnga, hī'thō naa buúk nuyyiook hōōt looccaa nīcī.

¹⁹Hēlēmanaa naa ēlē caannī, hīnīngītī ū'hōōggō, hātī hītō nēēg ooo eet cīg thōōth 'cī ūn dīdī.

Alaiini Yeesu lemmiook vēlēk

²⁰"Hōllōngaa halaiini naa nuyyiook iccig diooni. Halaiini naa eet vēlēk 'cīg hatī ēlēmma nganīt, hīnīngītī nyeemuut 'cī hatī alliman nēēgī.

²¹Baaba, hadiimi naa lemmiook vēlēk hūrūmtī hōdēī, hīcī harūmī naag hī nganīta. Hadiimi naa ū'hōōggō buúk haauto hōdēī hī ngagīta. Hatī helemit eeta cīg looc nicci ngaatī ū'thōōannaa nii nganīta.

²²Haa'nyīha naa ū'hōōggō bulēēnīt baa aa'nyaa nii nganīta, hātī hūrūmtī nēēg hōdēī hīcī harūmī naag hī nganiita.

²³Haaī naa hī ū'hōōggō nē aau nii hī nganīta. ūn occa hatī nēēg hōdēēthōng nuun, haanytīk looc nicci haga ngaatī ū'thōōannaa nii nganīta, nē ūmmīnanuu ū'hōōggō haau hīcī ammīnannaa nii nganīt ko.

²⁴"Baaba, hadiimi naa eet vēlēk baag aa'nyaa nii hūrūmteea hī nganīt ngaatī haayyi naana, hātī hīcīnīt nēēg bulēēnīt caannī, bulēēnīt baa aa'nyaa nii nganīta, hīnīngītī ammīnannaa nii nganīt baa nga hetehe'nyiaa lōōcī.

²⁵"Baaba 'cī abūnnaa, hōllōngaa agayyi eeta cīg looc nicci nganiita. Nēēthī, hagayyī naana nē agaacō nuyyiooha cīgannīg ūtō, baa ū'thōōannaa nii nganīta.

²⁶Haa'nyīha naa ū'hōōggō hagayyi nganiita nē aalla hatī haa'nyihi ū'hōōggō hagayyi nganiit, hātī haau mīnnanī 'cī a'nyaheekaa nii nganīt hī ū'hōōggō nē hātī haau naa buúk hī ū'hōōggō."

Yōaannē 18

Aggamī Yeesu

(Tigil Maatteeo 26:47-56; Maarko 14:43-50; 'Luuka 22:47-53)

¹Ma baa ēdēcaak Yeesu laiinit, ūtīngaacō hī nuyyiook cīgīnnīg abaaktī līl cī Kidronī. Baa aattīg hēēna cīg olivi dhoortaa cī baakitu, nīngītī adukni hī nuyyiook cīgīnnīg nīngaata.

²Nēēthī 'yioko, baa aga 'Juuda hoppocciaahiti nīngīthī, hīnīngītī baa gōōng ūmmōtōō Yeesu hī nuyyiook cīgīnnīg hōdōōkōthī nīngaata.

³Ma nīngaata, ikia 'Juuda hēēnī ūtīko, ūkōra hī athegeree'nya hī makayyiook ūgī 'cīg au hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī Vari'thee. Baa attūlla nēēg 'gwoyyīēēn nē a'nya hībahī'nya hī dīla'nya.

⁴Baa aga Yeesu thōōth 'cī hatī ūkō edee'nyiak ūnōōnnō, nīngītī ajini ū'hōōggō annēēkī, "Nganī 'cī adiimmu niig ko?"

⁵Edēcī nēēg aī, "Hadiimma Yeesu cī Naa'tharētī." Edēcī Yeesu īhōõggō anneek, "Eet tīho naana!" Nē baa abīlī 'Juuda hoppocciaahiti hī eet niccig hōdēī.

⁶Ma baa ēdēcī Yeesu īhōõggō anneek, "Eet tīho naa ho," iita eejehit nēēg īcī uruto nē etteedito looc.

⁷Ikia ijin Yeesu īhōõggō tarī īnnīk, "Adiimmu niig nganī?" Edēcī nēēg aī, "Hadiimma Yeesu cī Naa'tharētī."

⁸Edēcī Yeesu īhōõggō anneek, "Iyyia huduhaahuung naa ēlēk hīnnīhuung eet tīho naana. Nēēthī, má adiimmaangu nganīta, aanytīk eet iccig ūgī ho hōōt."

⁹Baa õthōõth nēē hoti, hātī hikia thōõth baa aduha nēē hī dīdī baa aī, "Nga hudhuheek eet umwa tuu, eetinii baag aa'nya niina."

¹⁰Ma ho, ūvvūūca 'Thimōõnē Pēētūrū nyetuboot cīnnī nē a'thalacana ītat cī dticciannioohit cī paadīr cobbi. Baa haī dticciannioohit tīho Maalko.

¹¹Ma nīngaata, uduhaak Yeesu Pēētūrū īnnīk, "Bōdēēhī nyetuboot! Īcca occa hōllōngaa hahudi naa hooppo baa aa'nya nganīt Baaba ho?"

Ootti eeta Yeesu hī Annath

(Tigil Maatteeo 26:57-58; Maarko 14:53-54; 'Luuka 22:54)

¹²Ma ho, aggamit athegeree'nya hī 'gaalac cīnīng cobbi hī makayyiook cīg 'Judeei Yeesu nē ecebit īnōõnnō thōng.

¹³Nīngītī nōõ õõī īnōõnnō hī Annath, homoneec cī Kaīava, 'cī baa īn paadīr cobbi irkit niccia.

¹⁴Baa Kaīava baa irrioonīk makayyiook cīg 'Judeei anneek, "Mēēn ngaatī occa adaaknī ēētī hōdēēthōng, hīnīngītī eet vēlēk."

Ēppēhan Pēētūrū Yeesu

(Tigil Maatteeo 26:69-70; Maarko 14:66-68; 'Luuka 22:55-57)

¹⁵Ma nīngaata, unuyyiōõthī 'Thimōõnē Pēētūrū hī nuyyioohit umwa Yeesu. Baa ammūdeek aga paadīrī cobbi ho nuyyioohit tīho, nīngītī anūõõ'thī nēē Yeesu īthōng huduhun halang cī paadīr cobbi.

¹⁶Nēēthī, baa õkō idiongan Pēētūrū hattūūgaa cobbi battala. Ma ho, õbōda nuyyioohiti baa aga paadīrī cobbi nē iita othoo'thio hī loholeec umwa 'cī ngayyi, 'cī ēbēk hattūūg cobbi nē uduhunaaī Pēētūrū halangatōō.

¹⁷Ma baa ho, ikia ijin būhēēcī nicciee Pēētūrū īnnīk, "Hōllōngaa nooyya īnī nii buúk nuyyioohit cī eet iccia?" Ēppēhan Pēētūrū anneek, "Aitiōō tōō, hammiri naana!"

¹⁸Baa alalī lōōcī nē aaddieek dticcianniooha hī boliih cīg ēbēk 'Cieeth cī Nyekuci 'gwoo umwa nīngaata, 'cī īrraan nēēgī. Ma ho, uppwaanothoothīk Pēētūrū īhōõggō ngaatī īrraanī nēēg 'gwoo ho, hūük hībīl nīngaata nē īrraan nēē buúk 'gwoo.

Ijin paadīrī cobbi Yeesu

(Tigiil Maatteeo 26:59-66; Maarko 14:55-64; 'Luuka 22:66-71)

19 Ma nīngaata, ijin paadīrī cobbi Yeesu thōōth cī nuuyiook cīgīnnīg, hī thōōth 'cī allimanī nēē eeta.

20 Nēēthī, baa ēdēcī Yeesu īnōōnnō anneek, "Baa haduhaahi naa eet thōōth cūrūmūm muumtinii cīggīng vēlēk. Nē hillimana īhōōggō hōdōōkōthī 'Cieethinii cīg Laiittak hī 'Cieethaa cī Nyekuci, nga gōōng alūtēēnī eeta cīggaac vēlēk hōdēī. Nē nga huduha thōōth umwa īīcī burki.

21 Inni jinaa nii nganīt ko? Höllōngaa ajini eet gōōng athīkna nganīt inni? Aga nēēg thōōth 'cī baa huduha naana."

22 Ma baa uduha Yeesu thōōth icci, ikia atabaang bolitheeniti umwaa cī 'Cieeth cī Nyekuci īnōōnnō nē īnnīk, "Höllōngaa 'gōōl 'cī occa ēdēcī nii paadīr cobbi nicciaani!"

23 Ēdēcī Yeesu anneek, "Má hē'thēcana thōōth umwa, duhaahaanī nē má nga hē'thēcan 'giimwa, inni tabaangaa ho?"

24 Baa nga ecebbi Yeesu noho, ikia ī'thooīk Annathī īnōōnnō hī paadīr cobbi Kaīava.

Ēppēhan Pēētūrū Yeesu tarī

(Tigiil Maatteeo 26:71-75; Maarko 14:69-72; 'Luuka 22:58-62)

25 Ma baa nga abīlī 'Thimōōnē Pēētūrū īrraan 'gwoo, ijin eet umwaa īnōōnnō īnnīk, "Höllōngaa nooyya inni nii buúk nuuyioohit cī Yeesu?" Ēppēhan Pēētūrū tarī aī, "Aitiōō, höllōngaa hīnī naa nuuyioohit cīnnī!"

26 Baa aaī dticciannioohiti umwaa cī paadīr cobbi nīngaata. Baa īīn nēē ittioonnioohit cī eet baa a'thalacana Pēētūrū ītat cīnnī nē ijin dticciannioohiti nicciee Pēētūrū īnnīk, "Nga nooyya hicinii naa nganiit hēēnī cīg Olivi hī eet iccia?"

27 Ma nīngaata noho, ēppēhan Pēētūrū tarī, nīngītī örōhī tūhūlūca.

Yeesu muumaa cī Pīlaatō

(Tigiil Maatteeo 27:1-2,
11-14; Maarko 15:1-5; 'Luuka 23:1-5)

28 Ma baa ngaalloohoth ngerrenita, īfīngayyi eeta Yeesu ūlōō cī Kaīava nē ootti 'cieethaa 'cī aayyi makayyioohiti cī 'Rooma. Baa ereeyyi lothippiti cī eetu battaala. Hīnīngītī ma baa huduun eet umwaa īttōō, occa hinnia baa aku īīn 'riiring nē iittiōō eeta höllōngaa ēlēmaakī īnōōnnō hadak 'gēēn cī Kōr cī Haangittōō.

29 Nīngītī aduknaanī Pīlaatō aku ajini īhōōggō annēēkī, "Abillu niig eet icci thoo'thiohī īīgag?"

30 Ēdēcī nēēg aī, "Má hiittiōō nēē höllōngaa īīn eet 'cī īīn 'loorriahit, occa höllōngaa ha'nyahaaki nganiita."

³¹Nīngītī aduhaakī Pīlaatō īhōoggō annēēkī, "Ootti nē ūt etteeddu thōōth cīnnī niig ēmmēn nyattaalaa cunuung." Êdēcī lothippiti cī eet cīg 'Judeei aī, "Hōllōngaa ha'nyaka naag 'tirrian 'cī haruka eet umwa."

³²Baa edee'nyia thōōth ciee, hātī hētērētha thoo'thiok baag aduha Yeesu, hīnīngītī daahīth 'cī hatī ūkō adaaknī nēē hiita hītō dīdī.

³³Ma ho, ūbōdōōthī Pīlaatō 'cieethaa cīnnī nē ūtūvva Yeesu nē ūuk ijin īnōōnnō īnnīk, "Īnī nii habu cī 'Judeei?"

³⁴Êdēcī Yeesu Pīlaatō anneek, "Ajinnaa 'thēk ūōa cunni ēmmēn hode aduhaaki ēētī 'cī 'rīng thōōth caannī ho?"

³⁵Nīngītī aīnnī Pīlaatō, "Aga nii ngaatī hōllōngaa hīnnī naa 'Judeeinit! Eet cugunnig ēmmēn hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu 'cīg a'nyahaanni nganiit hī nganīta. Ne baa 'cī ē'thēcani nii ho?"

³⁶Ma ho, ūdēc Yeesu īnnīk, "Hōllōngaa īn habuccieet caannī cī looc nicci. Mā baa hī habuccieet caannī cī looc nicci, occa baa iita eelliawaa dticcianniooha cīgannīg nganīt, hiittiōō hōllōngaa aggamma eeta cīg 'Judeei. Nēēthī 'yioko, aku habuccieet caannī looccaa umwaanī."

³⁷Nīngītī aīnnī Pīlaatō, "Īnī thī mī 'thēk habu!" Êdēcī Yeesu anneek, "Êbēaneehi ngaatī aīnnī hīnnī naa habu. Nē dīdī, baa harrittia naa, hīnīngītī thōōth icci nē baa thōōth icci 'cī hakuuni naa loota nīnga ho, hātī hī hebereec cī thōōth 'cī īn dīdī. Nē eeta vēlēk 'cī ammīnan thōōth 'cī īn dīdī, athīhī thōōth caannī."

Etteedothoothīk Yeesu daahīth

(Tigiil Maatteeo 27:15-31; Maarko 15:6-20; 'Luuka 23:13-25)

³⁸Baa ajin Pīlaatō Yeesu anneek, "Thōōth iina 'cī īn dīdī ho?" Ma nīngaata, ūbōdōōthī Pīlaatō battala nē ūuk uduhaak eeta cīg 'Judeei īnnīk, "Ammīrī ēētī ciee nga hē'thēcan thōōth umwa ūdūt.

³⁹Nēēthī, gōōng a'nyaku niig nyepitee 'cī ajinnangu nganīt hōōgahuung baabutheenit umwa irkita, Kōrraa cī Haangittōō. Adiimmaangu 'yioko niig nganīt hōōgahuung, 'habu cī 'Judeei ho'?"

⁴⁰Êggērēny hinnia eeta cīg 'Judeei aī, "Aitiōō, ma hōōgakeet īnōōnnō! Õgaaheet Barabbath!" Baa īn Barabbath joreeyyiahit.

Yōaannē 19

Etteedothoothīk Yeesu daahīthī cī hurucceeo

¹Ma nīngaata, aa'nyīk Pīlaatō Yeesu huuki nyanīnna.

²Nē ētēhēnyta ūrūtana tēē 'cī īn bīlla nē aarrik ūōaa cī Yeesu. Nē itihimtēēhī īnōōnnō cērēm 'cī 'rēggēē.

³Ma ho, iita õõt hī ìnõõnnõ nē ñittik, "Hī'thaaõ habu cī 'Judeei!" Nē tarī ìddaacõ ìnõõnnõ thõng buúk.

⁴Ma nīngaata, uduhuna Pīlaatõ battala tarī nē uduhaak eet cīg 'Judeei ïnnik, "Ícīnīt nōõ, ha'nyahaakuung naa ngagiit ìnõõnnõ battala, hātī agaac ñitõ, nga hūmmūda naa thõõth 'cī ë'thēcan ëëtī cieeni."

⁵Ma baa adukna Yeesu battala ahimta tēe cī bīllanu hī cērēm 'cī 'rēggēõ ho, ikia ïnnik Pīlaatõ ìhõõggõ, "Eet tīho cieeni!"

⁶Ma baa acīn makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī boliih 'cīg ëbēk 'Cieeth cī Nyekuci Yeesu ho, iita awacahit nēõg ñitõ, "Toddoeek ìnõõnnõ huruccea, Toddoeek ìnõõnnõ huruccea!" Ëdēcī Pīlaatõ ìhõõggõ anneek, "Õõt õtoddõõc niiga! Nga hūmmūda naa 'thēccan cī eet icci!"

⁷Baa ara eeta cīg 'Judeei aī, "Ha'nyaka naag nyattal nē nyattaalaa tīho, adiim aruhi nēõ, hīnīngītī aī hīnī Ngeertī Nyekuci."

⁸Ma baa athīhī Pīlaatõ thõõth icci ho, ikia itingolli nēõ gērrēēt.

⁹Nīngītī õbōdōõ'thī halangatõõ nē ûük ijin Yeesu ïnnik, "Akuu nii ngaana?" Baa hōllōngaa ëdēcī Yeesu ìnõõnnõ buúk.

¹⁰Nē ijin Pīlaatõ ìnõõnnõ tarī ïnnik, "Hōllōngaa edeci thõõth 'cī hajinnii naa ho inni? Hōllōngaa aga nii ngaatī ha'nyahī naa 'tirrian 'cī occa hōöganni nganiit hode 'cī occa hodooddiki huruccea?"

¹¹Ëdēcī Yeesu Pīlaatõ anneek, "Má nga haa'nyi Nyekuci 'tirrian, aitiõõ 'gii 'cī occa adīmaneekaa nii nganīt tõõ. Nēõthī, ë'thēcan ëëtī 'cī a'nyahaanna nganīt hī nganiit ko gērrēēt ûdūt."

¹²Ma ho, ìttīman Pīlaatõ 'gōõl 'cī õõganī Yeesu. Ëggērēny hinnia eeta cīg 'Judeei tarī aī, "Má oogu eet icci, iittiõõ thī hōllōngaa ïnnī 'gōõnī habu cobbi cī 'Rooma! Hīnīngītī ëëtī 'cī aī hīnī habu, ïnn eet 'cī abūrī thõõth cī habu cobbi cī 'Rooma."

¹³Ma baa athīhī Pīlaatõ thõõth icci ho, ikia a'nyaha nēõ Yeesu battala nē iccioloongan dtaabawaa cī 'gaadīõõ, ngaatī haī nīngītī Arrūubī Biyyiēenī, 'cī haī Aramaayyi, 'Gaabatha.

¹⁴Ma baa aau kōrra lokora õõa cī Kōr cī Haangittõõ, ikia ïnnik Pīlaatõ eet cīg 'Judeei, "Ícīnīt habu cunuung cieeni!"

¹⁵Nēõthī, baa ëggērēny nēõg aī, "Ruuk ìnõõnnõ! Ruuk ìnõõnnõ! Toddoeek ìnõõnnõ huruccea!" Ma ho, ijin Pīlaatõ ìhõõggõ ïnnik, "Hotoddoeek habu cunuung ko huruccea?" Ëdēcī makayyiooha cīg paadīr'nyaannu anneek, "Habu cobbi cī 'Rooma dioo 'cī ïnn habu cīnaang!"

¹⁶Ma nīngaata, aa'nyīk Pīlaatõ ìhõõggõ Yeesu hōõt hotoddoyyieek huruccea.

Otoddoothīk Yeesu huruccea

(Tigil Maatteeo 27:32-44; Maarko 15:21-32; 'Luuka 23:26-43)

Nīngītī au õõī ūrūtana Yeesu.

¹⁷Baa irriongan Yeesu hurucce cīnnī ēmmēn, ì' thōōt nīngītī haī, Êmmēen cī õõ cī eeto, 'cī haī Aramaayyi 'Gologoo'tha.

¹⁸Ma nīngaata, õõt otoddyoyieek eeta Yeesu huruccea hī eet ūgī 'ramma, odooddīk umwa ìicī a'thiit cobbi nē otoddyoyieek umwa ìicī a'thiit 'cī hidici.

¹⁹Nīngītī aduhaakī Pīlaatō eet heteheeddik thōōt 'cī õhōppōõcaniini Yeesu ho huruccea lokora 'cī agili aī, Yeesu cī Naa'tharētī habu cī 'Judeei.

²⁰Baa mēēlīg eeta cīg 'Judeei 'cīg agiil terethiinit icci, hīnīngītī baa õbōhōō nīngītī odooddini Yeesu ho, hī 'taaūn nē baa eheeddi terethiiniti ciee Aramaayyi hī Laatineeyyi hī 'Giriheeyyi.

²¹Ma ho, iita ìttīk makayyiooha cīg paadīr'nya Pīlaatō, "Inni baa tēhēēd ìi, ìin eētī ciee habu cī 'Judeei ho? Occa baa eteheedīhuu ìnnīhuu, 'Baa aī eētī ciee hīnī habu cī 'Judeei.' "

²²Edēcī Pīlaatō ìhōōggō anneek, "Gii 'cī hētēhēēda naana, a'nyīk 'thēk haau hīcī hētēhēēda naa ho."

²³Ma baa õtōddōõcō ūrūtana Yeesu ēlēk, iita ootti nēēg ceremwa cīgīnnīg nē e'ngerit hītō 'goolliok 'wec, nīngītī ë'ngērēēkī eleeti hōdēī hōdēī nē ùtūngteek cērēm cī tōō diooni. Baa hōllōngaa a'nyak cērēm cī tōō ho 'gōõl 'cī occa e'ngeriini.

²⁴Nīngītī õthōōthī nēēg ēmmēn aīnnī, "Occa hōllōngaa hērrēēc cērēm icci nē he'ngerrieek eleeti. Huruhit tooto, hātī hummuddiaaī eet 'cī occa õkōõī.' Baa adticanni thōōt ciee hoti, hātī hikia thōōt baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci hī dīdī, baa aī, "Baa e'ngereek nēēg ceremwa cīgānnīg eleeti cīggīng nē uruhit tooto, hīnīngītī cērēm caannī." Nē thōōt 'cī baa adīman ūrūtana cieeni.

²⁵Ngaatī õbōhōō hī hurucce cī Yeesu ho, baa abīlī ngaannia hī iinni Yeesu hī Maria ngaa cī Koloopathī hī Maria Madalēēna.

²⁶Ma baa adtuuha Yeesu aattīnnī hī nuuyioohit baa ammīnan nēē abīlī obokii nīngaata ho, ìnnīk nēē aattīnnī, "Morwahit, ìi eētī ciee 'yioko ngeeruni"

²⁷nē uduhaak nuuyioohit nicci ìnnīk, "Ìi morwahit nicciaa 'yioko morwahit cunni." Nganīngītī kōr niccia, ikia ūūhī nuuyioohiti nicciee aattī Yeesu ìicī õlō cīnnī.

Daahīth cī Yeesu

(Tigil Maatteeo 27:45-56; Maarko 15:33-41; 'Luuka 23:44-49)

²⁸Ma baa urutaa 'cī agaī Yeesu ngaatī ëdēcaahī dtiic vēlēk, hātī hikia thōōt baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci hī dīdī, ikia õthōōth nēē ìi, "Aamma kōrra."

29Baa aaī mērta cī viino 'cī ammūccarīī umwaa deeraa loota nīngata, ma ho, itikta eeta niccieeg hapuppuud umwa nē okollieek viinoa nīcī nē iriirrik hēēta, nīngītī aa'nyīkī Yeesu ūtūūga.

30Ma baa ūcūūcū Yeesu viino nicci, ikia ðthōōth nēē ëi, "Edeccia dtiici vēlēk!" Nīngītī aggiingi ëo cīnnī nē adaaha.

Ucuuhanī 'thīnīt cī Yeesu dīlaawa

31Ma baa loohoth cīnnī, ikia ëi kōr 'cī akūmanēēkī eeta Kōr cī 'Yiommaanō. Baa ën kōrra ciee 'cī tiiri gērrēēt hī eet cīg 'Judeei. Ma ho, iita ijinit nēē Pīlaatō huduul 'thoo cīg eet 'cīg õdōōddī hurucceea nē aara eleeti cīggīng hiita loota, hīnīngītī baa abūrī eeta cīg 'Judeei eleeti cīg daakiahu ngaatī aallanī hurucciēētī Kōrraa cī 'Yiommaanō.

32Ma ho, iita ūrūtana uduulito nyepithihii'nya cīg eet 'cī ouu baa õdōōddī hī Yeesu hī cīg 'gōōnī baa umwa buúk.

33Ma baa iita ummuddieek nēēg Yeesu adaak ēlēk, iita ūtūngteek īnōōnnō iittiōō hōllōngaa aduul nyepithihii'nya cīgīnnīg.

34Baa hinnia acuhan ūrūtaacī umwaa Yeesu dīlaawa habanyit hetterria biyyieeta nē irikta maama nīcī noho.

35Aduha nyeemuut icci ēētī 'cī baa acīn thōōth icci nē ën thōōth 'cī aduha nēē ho dīdī. Aga nēē ngaatī aduhaanī thōōth 'cī ën dīdī, hātī iita elemiit niig buúk.

36Baa au edee'nyia thoo'thioha cieeg hoti, hātī hikia thōōth baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci hī dīdī baa aī, "Hi'thihi hatī īmmēēn cīnnī hōdēēthōng 'cī aduuli."

37Nē hīcī aduha 'Buuhi umwaa cī Nyekuci aī, "Acīn hatī nēēg eet baa acuhan nēēgī."

Adaī Yeesu

(Tigil Maatteeo 27:57-61; Maarko 15:42-47; 'Luuka 23:50-56)

38Ma urutaa cīnnī, ikia ijina Yothebo cī 'taaūn cī Arimathea Pīlaatō ēlē cī Yeesu. Baa ën Yothebo nuyyioohit cī Yeesu burkiitina, hīnīngītī baa i'ngolli nēē eet cīg 'Judeei. Ma ho, ikia ēlēmaahī Pīlaatō īnōōnnō hūūhī ēlē cī Yeesu.

39Baa õökōr Yothebo hī Nikodemo, eet baa aku kōr umwa ëcī ouu, hikia hīcīn Yeesu baal. Baa a'nyaha Nikodemo ngōōrrō 'cī õ'ngōōtanoothīk mīra hī īgērnaac. Baa adīddīngī ngōōrra ciee a'nyak kiilo'nya hēēn iyyio.

40Nīngītī auuni eeta cieeg ën 'ramma ho, aaranī ēlē cī Yeesu nē uudito ngōōrraa nīcī nē ūmūmmūranit cērēmaa 'cī uuni hī nyattalī 'cī adaī eeta cīg 'Judeei daakiak.

41Ngaatī baa odooddini Yeesu hurucceea ho, baa aaī mana umwaa 'cī a'nyak waany 'cī ën ngeju 'cī baa nga hadaōōi eet umwaanī.

⁴²Baa ñin kõr 'cī akūmanõõthīkī eeta cīg 'Judeei, hīnīngītī baa Kõr cī 'Yiommaanõ niccia nē tarī baa obokii waany ngaatīho, nīngītī õõ ammūtī nēēg Yeesu nīngaata.

Yōaannē 20

Ürūga Yeesu daahītha

(Tigil Maatteeo 28:1-10; Maarko 16:1-8; Luuka 24:1-12)

¹Ma baa lomidikaawa ngerrenita, baa õbõhī aal lõõcī, ikia ūuk Maria Madalēena ñīcī 'loohu. Ma baa õdõlan nēē 'look ko, ammūdõõthīk hinnia e'nyehoothīk bēē 'cī baa a'nyūugēnī 'look ko ngadiiha.

²Nīngītī avviri nēē ammūdõõthīkī 'Thimõõnē Pēetūrū hī nuyyioohit umwa baa ammīnan Yeesu nē uduhaak ñhõõggō ñnnīk, "Ammanyattōõi eeta ëlē cī Makayyiookto 'loohatōõ nē hõllõngaa haga nīngītī õõ aarīkī ëlē cīnnī!"

³Ma nīngaata, ñtīngaacō Pēetūrū hī nuyyioohit 'cī ammīnan Yeesu ho, õõt ñīcī 'loohu.

⁴Baa avvir nēēg 'rammaattīg, nēēthī hinnia, baa avvir nuyyioohiti 'cī umwa ho, hījaar Pēetūrū hūuk hitiman 'look ñīcī oou.

⁵Nīngītī õkō iiõnõõ'thī nēē 'look nē ëdëenyõthī cērēm ngaatī aayyi nīngaata, nēēthī, baa hõllõngaa aduhun nēē ñttōõ.

⁶Ma baa õdõlan 'Thimõõnē Pēetūrū baa anūa ñõõnnõ uruta ho, ikia ūuk edecek nēē 'loohatōõ. Nīngītī adtuuhanī cērēm baa amūmmūraniini ëlē cī Yeesu

⁷hī cērēm baa amūmmūraniini muum cī Yeesu buúk, ngaatī atüllüngēenī ëmmēn nīngaata.

⁸Ma urutaa cīnnī, ikia uduhun nuyyioohiti baa õdõlan 'look ñīcī oou buúk ñttōõ. Nīngītī acīnī nē ëlēma.

⁹Baa nga hagaacō nēēg thõõth cī 'Buuk cī Nyekuci baa aī, arūgna hatī Yeesu daahītha.

¹⁰Nīngītī õbõdõõ'thī nuyyiooha olooyyiohī cīggīng.

Uppwaannak Yeesu nuyyiook hī Maria Madalēena

(Tigil Maarko 16:9-11)

¹¹Baa abīlī Maria Madalēena battaalaa cī 'loohu nē utulu. Ma baa nga alu nēēnī, ikia iiõnõõthī 'look,

¹²nē utuuha aajīlēēt 'ramma 'cīg ahimit ceremwa 'cīg õõrīg, aattīg loota nga baa aarīhõõthīkī ëlē cī Yeesu. Baa aaī aajīlō umwa ñīcī oou nē aau umwaa ñīcī 'thoonu.

¹³Nīngītī ajini aajīlēēta Maria annēēkī, "Alu inni?" Ëdēcī nēē anneek, "Halu hīnīngītī ootti eeta ëlē cī Makayyioohit caannī nē hõllõngaa haga õõ aarīkī ñna?"

¹⁴Ma nīngaata noho, ubbuudi nē utuuha Yeesu ngaatī abīllī nīngaata, nēēthī hinnia, baa hõllõngaa aga nēē ngaatī ñnnī Yeesu 'cī abīlī ho.

¹⁵Ma ho, ijin Yeesu īnōōnnō īnnīk, "Alu inni? Nganī 'cī adiimi nii ho?" Baa hinnia ammuk Maria aī, baattī manu 'cī ajin īnōōnnō ho, nīngītī annēēkī, "Ēētī ciee, mā īn nganiit 'cī ōkōōī ēlē cī Makayyiookto ho, duhaahaa baaī nuun, hātī hūūk ha'nyaha."

¹⁶Nīngītī aūyyī Yeesu īnōōnnō annēēkī, "Maria." Ma ho, ubbuudi nēē nē īnnīk Yeesu Aramaayyi, "Rabboni!" nīngītī aī, 'Limmannioohit.

¹⁷Ma nīngaata, uduhaak Yeesu īnōōnnō īnnīk, "Ma nōō harabūūttaanī, nga hobodooth naa hī Baaba. Bīt nōō hī 'gotoonoga nē uduhaahu īhōōggō īnnīhuu, 'Hobodootha naa hī Baaba caannī 'cī īn Maa'nyu cunuung buúk, hī Nyekuc caannī nē ī Nyekuc cunuung buúk.' "

¹⁸Ma ho, ūūk ūmmūdoothīk Maria Madalēēna nuyyiook nē uduhaak īhōōggō nyeemuut 'cī aī, "Hīcīna naa Makayyioohit!" Nīngītī aduhaakī nēē īhōōggō thōōth 'cī baa aduhaak Yeesu īnōōnnō ho.

Uppwaannak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg

(Tigil Maatteeo 28:16-20; Maarko 16:14-18; 'Luuka 24:36-49)

¹⁹Ma baa lomidikaawa nīca 'jiaat, baa alūtī nuyyiooha ngaatī hōdēēthōng, a'nyūūg hattūūgēt, hīnīngītī baa i'ngolli nēēg eet cīg 'Judeei. Ma ho, uppwaanna Yeesu hikia hībīl hōrggēēnaa cīnīng nē ī, "A'nyīk ganōn haau hī ngagiita!"

²⁰Ma baa uduha nēē thōōth icci ēlēk, ikia eteretheek īhōōggō ngatūbī athīnī cīgīnnīg hī habanya. Baa accamanoothīk nuyyiooha gērrēēt ngaatī acīnī Makayyioohit!

²¹Nē ūbōdēēhī Yeesu ūthōōth tarī ī, "A'nyīk ganōn haau hī ngagiita! Hī baa ī'thōōanna naa nganīt Baaba, hī'thooyyuung naa ngagiit buúk."

²²Ma nīngaata, ūtūbbeek īhōōggō 'laūk nē īnnīk, "Erito Lori 'cī ūllēēmīthī.

²³Mā ammaanniku niig 'thēccanēēt cīg eet umwa, ammaannīk hatī Nyekuci buúk, mā hōllōngaa ammaanniku niig 'thēccanēēt cīg eet umwa, aitiōō hatī Nyekuci hōllōngaa ammaannīk 'thēccanēēt cīg eet tīho buúk."

Uppwaannak Yeesu Tomaa'thio

²⁴Baa aitiōō Tomaa'thio 'cī haī 'thaar ūgī Diidimo tōō, nuyyiōōhī 'cīg īn ūmmōtō hī 'ramma ho, kōr baa uppwaannanī Yeesu.

²⁵Nīngītī aduhaakī nuyyiooha īnōōnnō annēēkī, "Iyyia hīcītta naag Makayyioohit!" ūdēcī hinnia Tomaa'thio aī, "Occa hōllōngaa helemi naa thōōth icci, hatī nga hīcīn ngatūbī athīnī cīgīnnīg ūbaag ūdōōddī 'gūthūmaarītī nē huhuma ngatubeenit cī habanyit cīnnī nga baa acuhanni dīlaawa."

²⁶Ma urutaa cī lomidika hōdēē, baa iita aauto nuyyiooha 'cieetōō hōdēē tarī, baa aattī aaī Tomaa'thio buúk kōr niccia. Tananga baa a'nyūūg hattūūgēta, ikia ūbīl Yeesu hōrggēēnaa cīnīng nē ī, "A'nyīk ganōn haau hī ngagiita!"

²⁷Ma nīngaata, īnnīk nēē Tomaa'thio, "Arīk a'thiit cunni ngaati nē icinu athīn cīgannīg. Arīk a'thiit cunni ngatubeettaa caannī. Ma nga hīccaadi tarī, lēmō!"

²⁸Ma ho, īnnīk Tomaa'thio īnōōnnō, "Makayyioohit caannī hī Nyekuc caannī!"

²⁹Nīngītī aduhaakī Yeesu īnōōnnō annēēkī, "Ēlēmmaa nii nganīt, hīnīngītī īcīnaa thōng. A'nyīk haggatan Nyekuci eet 'cīg ēlēmma nganīt nga hīcīttaanī."

Thōōth 'cī īhēēdī Yōaannē 'Buuk cīnnī

³⁰Baa adtican Yeesu thoo'thiok ūgī 'cīg mēēlīg 'cīg īnaat eeta hēbērēēnnī cīg nuyyiook cīgīnnīg 'cīg nga heteheeddi 'Buuhaa cī.

³¹Nēēthī, baa eheeddi thoo'thioha cieeg, hātī elemit niig ngaatī īnnī Yeesu Krīstō Ngeertī Nyekuci. Nē má elemtu, a'nyaku hatī rūgēt 'cī aalla ūdūt 'thaarī cīgīnnīg.

Yōaannē 21

Uppwaannak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg tūkīramma

¹Ma baa uruta, uppwaannak Yeesu nuyyiook cīgīnnīg tarī dēmētaa cī Būlūc cī Tiberia. Baa aaī thōōth hoti.

²Baa arūmī 'Thimōōnē Pēētūrū hī Tomaa'thio 'cī haī 'thaar ūgī Diidimo hī Nathaniele 'cī aku 'taaūnaa cī Kana looccaa cī 'Galileea, hī 'Jeemith hī Yōaannē lōhōlī cīg 'Thebedeeo, hī nuyyiook ūgī 'ramma nīngaata.

³Ma ho, īnnīk 'Thimōōnē Pēētūrū 'gōōnōgī, "Nga hōkō haggami naa ulugo." Ēdēcī 'goonoggia anneek, "Hookorit hōdēī." Nīngītī ūtōdī nēēg haahūl ūdūt. Nēēthī hinnia, baalin niccia, baa aitiōō ulugo 'cīg aggam nēēg tōō.

⁴Ma baa ngerrenita, ikia ībīl Yeesu dēmētaa cī būlūcō nē baa hōllōngaa aga nuyyiooha cīgīnnīg ngaatī īnnī Yeesu ūdūt.

⁵Nīngītī aūyyī Yeesu īhōōggō annēēkī, "Lōggōō niccieegi! Nga aggamit ulugo ūgī buúk?" Ēdēcī nēēg aī, "Aitiōō tōō!"

⁶Ma ho, uduhaak Yeesu īhōōggō īnnīk, "Udhukteek da nyelelewwa īcī a'thiit cobbi, hātī ummuddia ūgī." Ma baa adhuheek ho, aggam hinnia ulugo 'cīg mēēlīg 'rīng, hīdīddīng nyelelewwa hanyaman īhōōggō ngaatī agurraakī haahūlatōō.

⁷Ma ho, uduhaak nuyyioohiti baa gōōng ammīnan Yeesu Pēētūrū īnnīk, "Īko Makayyioohit niccieeni!" Ma athīhī 'Thimōōnē Pēētūrū ngaatī abbūūngī aīnnī, "Īko Makayyioohit ho," ikia itihim cērēm 'cī baa aara nēēnī nē īngothoothīk maamītōō.

⁸Baa obokii haahūlī hī dēmēt, a'nyak mītīr'nya 'miia hōdēī. Nīngītī idionganī nuyyiooha ūgēēgī haahūlatōō nē utugurrieek haahūl hī nyelelewwa 'cīg abbī'thī ulugo ho īcī demeto.

⁹Ma baa adukna nuyyiooha haahūla battala ho, iita udzuukta ūbūnēēt ūgī hī 'gwoo 'cī īwaadini ulugo.

¹⁰Nīngītī annēēkī Yeesu īhōōggō, "Itaaī da ulugo aag nga aggammu thōng ūgī."

¹¹Ma ho, õtōd 'Thimōōnē Pēētūrū ūūk haahūlatōō nē utuguraak nyelelewwa dēmēta. Nyelelewwaatōō nīcī, baa īn ulugo 'cīg obbitig 'mīa hōdēī hī hēēn 'tur hī iyyio (153) nē hōllōngaa errecci nyelelewwa buúk.

¹²Nīngītī aūyyī Yeesu īhōōggō annēēkī, "Iita udukto!" Nēēthī, baa hōllōngaa aallak nuuyiooha ngaatī ajini annēēkī, "Nganī nēē?" Hīnīngītī baa agaacō nēēg ngaatī īnnī Makayyioohit.

¹³Ma ho, ikia uurana Yeesu ūbūnēēt niccig nē e'ngereek īhōōggō nē ē'ngēr ulugo buúk.

¹⁴Baa ī ciee tabattī iyyio, 'cī uppwaannakī nēē nuuyiook cīgīnnīg nganīngītī arūgnaanī nēē daahītha.

Yeesu hī Pēētūrū

¹⁵Ma baa urutaa 'cī duhēēttō, īnnīk Yeesu 'Thimōōnē Pēētūrū, "'Thimōōnē ngeertī Yōaannē, ammīnanna nii nganīt 'lōōan 'goonogu iccig?' Ņdēcī 'Thimōōnē Pēētūrū anneek, "Eei Makayyioohit, aga 'thēk nii ngaatī hammīnanni naa nganiita." Ņdēcī Yeesu Pēētūrū anneek, "Tirok a'tha cīgānnīg."

¹⁶Ma tarī ho, ijin Yeesu īnōōnnō tabattī 'ramma īnnīk, "'Thimōōnē ngeertī Yōaannē, ammīnanna nii nganīta?" Ņdēcī Pēētūrū anneek, "Eei Makayyioohit, aga nii ngaatī hammīnanni naa nganiita." Ņdēcī Yeesu anneek, "Thūūtī a'tha cīgānnīg!"

¹⁷Ma īcī īn iyyio cīnnī, ūbōdēēhī Yeesu ijin 'Thimōōnē Pēētūrū īnnīk, "'Thimōōnē ngeertī Yōaannē, ammīnanna nii nganīta?" Ma nīngaata, ikia ūmmōthī Pēētūrū gērrēēt ngaatī ajini Yeesu īnōōnnō tabattī iyyio. Nīngītī ūdēcī annēēkī, "Makayyioohit, aga nii thoo'thiok vēlēk, aga ngaatī hammīnanni naa nganiita." Ņdēcī Yeesu anneek, "Tirok a'tha cīgānnīg."

¹⁸Haduhaakii dīdī, baa nga īnī nii nyahaappan, baa gōōng ahimiti ēlē cunni ēmmēn nē uuuhu īcī adiimi niina. Nēēthī ma atahaanyu, odongi hatī athīn cugunnig nē itihimttii eeta cīrrīng nē ootti īcī hōllōngaa adiimi niina."

¹⁹Baa aduha Yeesu thōōth icci, hātī hētērētha 'gōōl 'cī hatī adaaknī Pēētūrū ha'nyahaak Nyekuc bulēēnīt. Nīngītī annēēkī īnōōnnō, "Nūaanī!"

Yeesu hī nuuyioohit baa ammīnan nēēnī

²⁰Ma baa ho, ubbuudi Pēētūrū nē udzuuha nuuyioohit baa ammīnan Yeesu ngaatī anūī īhōōggō. Baa eejehoothīk nuuyioohiti ciee Yeesu baa aduhi nēēg 'jiaat nē ijin īnōōnnō īnnīk, "Makayyioohit, nganī hōrggēēnaa cīnaang 'cī hatī ūhōppōōcannii nganiit ko?"

²¹Ma baa acīn Pēētūrū īnōōnnō ho, ijin nēē Yeesu īnnīk, "Makayyioohit, ma 'yioko nuuyioohit icci?"

²²Edēcī Yeesu anneek, “Má hadiimi naa īnōõnnō hūrūg ī'thōng hōbōda naana, ne niccia hī nganiit? Adiim anūyyaa nii nganīta.”

²³Hīnīngītī thōõth icci, iita ithithanit nuyyiooha thōõth icci ītō, iittiõõ hatī nuyyioohiti nicciee hōllōngaa adaahī. Nēēthī, baa hōllōngaa aī Yeesu, hōllōngaa hatī adaahī nēēnī. Baa aduha nēē thōõth hōdēēthōng diooni 'cī aī, “Má hadiimi naa īnōõnnō hūrūg ī'thōng hōbōda naana, ne niccia hī nganiit?”

²⁴Nuyyioohit 'cī aduha thoo'thiok iccig vēlēk ko cieeni nē eteheedīk loota. Haga naag īn thōõth 'cī aduha nēē ho dīdī.

²⁵Baa adtican Yeesu thoo'thiok ūgī 'cīg mēēlīg gērrēēt buúk. Má baa heteheedi thoo'thioha cieeg vēlēk loota, hammuhi occa baa hōllōngaa a'nyak lōōcī vēlēk, nīngītī occa aarīhōōthīkī 'buuhēta 'cīg eheeddi ho vēlēk.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 1

Õdōngī Yeesu ūuk hēētahujjieen

¹Elē Theovilo, baa hētēhēēda naa thoo'thiok vēlēk baag i'thianaanī adīman Yeesu nē illimaneek eet 'buuhaa baa nannī ūcī oou,

²ī'thōng hōdōlan kōr baa odongiini Yeesu ūkōōi hēētahujjieen, urutaa baa ētērēthī nēē 'thooyyiak baag ēbēra nēē Loriiā 'cī Ëllēēmīthī.

³Ma baa urutaa 'cī ūppūraī Yeesu ēlēk, ikia eteretheek nēē eet ēlē cīnnī thoo'thiohī 'cīg arūgnaanī nēē daahītha. Baa uppwaannak Yeesu 'thooyyiak tabattī mēēlīg waathinnioohī baag ūn hēēn 'wec nē othoothito thoo'thiok cīg habuccieet cī Nyekuci.

⁴Kōr 'cī baa aduhēēnī Yeesu hī 'thooyyiak cīgīnnīg, ikia uduhaak nēē ūhōōggō ūnnīk, "Ma huunniku 'Jeru'thalēm. Ereeyyio ī'thōng hī'thōōahuung Baaba Lori 'cī Ëllēēmīth, baa gōōng hanneekuung naa ī'thōōa hatīnī."

⁵Hīnīngītī baa aggameekuung ngagiit Yōaannē baattithimo maamī haaga. Nēēthī, waathinnioohī 'cīg idionganniaa abadtēc ko, aggammu hatī niig baattithimo Loriiā 'cī Ëllēēmīthī."

⁶Ma baa ūmmōtōō 'thooyyiaha vēlēk ngaatī hōdēēthōng ko, iita ijinit nēēg Yeesu ūttīk, "Makayyioohit, 'yioko hatī kōr nicci ūbōdēēkī nii habuēē'thīt eet cīg ī'thīraēlī?"

⁷Baa ēdēcī Yeesu ūhōōggō anneek, "Hōllōngaa ūn thōōth 'cī occa agayyu niig 'thaa hode nyīlōhī cīgīnnīg cieeni. Baaba dioo 'cī aga 'tirriaanaa cīnnī."

⁸Nēēthī, ammūdaannu hatī 'tirriani, hatī ikia Lorii 'cī Ëllēēmīth hī ngagiita. Nē hatī iittu niig hēbērī cīgānnīg 'Jeru'thalēma hī looccaa cī 'Judeea hī looccaa cī Thamaria hī looc vēlēk."

⁹Ma baa uduha Yeesu thōōth icci ēlēk, ūdōngī nēē ūuk hēētahujjieen acīn 'thooyyiaha vēlēk, nīngītī ammanyaniini nēē diithatōō.

¹⁰Ma baa nga akannī 'thooyyiaha hēbērī hēētkujjieen, uppwaatta eeta ūgēēgī 'ramma hīdīikoonthong 'cīg ahimit ceremwa 'cīg ūōppēr, hiita hībīlīt ngadiiha.

¹¹Ma nīngaata ijinit 'thooyyiak ūttīk, "Niig eeta cīg 'Galileea, abillu nīnga nē ūcīttoothu hēētkujjieen inni? Yeesu 'cī acinnu niig odongi ūkō hēētahujjieen ko, ūbōda hatī 'gōōlaa ūcī ūooccaa ūcī acinnu 'yioko niig odongiini ūkōōi hēētahujjieen ko."

Eberria Mattia hirigith nīngītī 'Juuda

¹²Nīngītī alluuccianī 'thooyyiaha Muuraa cī Olivī ūōōi 'Jeru'thalēma. Nē baa ūbōhōō muur 'cī haī Oliv ko hī 'taaūn, occa a'nyak maaīl 'cī ūn 'nuth.

¹³Ma baa õdõlanit nēēg 'taaūn, õõt otodit 'cieetha lokora ngaatī baa aattiyyi. 'Thooyyiak 'cīg baag aattīg nīngaata ho cieegi: Pēētūrū, Yōaannē, 'Jeemith hī Andrea, Pilippo hī Tomaa'thio, Bartolomeeo hī Maatteeo, 'Jeemith ngeertī Aliveo, 'Thimōōnē 'Thilot, 'Juuda ngeertī 'Jeemithi.

¹⁴Õmmõtōõ 'thooyyiaha hōdōokōthī nē alayyio ngaatī hōdēēthōng hī ngaaī ūgī, hī Maria aattī Yeesu hī 'gōtōōnōgī cīgīnnīg.

¹⁵Ma waathinniook nicciag, ītīnga Pēētūrū hōrggēēnaa cī nuuyiook cīg Yeesu vēlēk 'cīg baag īn 'mīa hōdēī hī hēēn 'ramma,

¹⁶nē õthōōth ë, "Gotoonoga hī ngoonoga, ikia thōōth baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci edee'nyia 'gōōlēē baa aduha Lorii 'cī Ëllēēmīth baarkit ūtūūgaa cī Daavide, thōōth baa ētēr'thēēkī 'Juuda Ithkarioote eet haggamit Yeesu.

¹⁷Baa īn 'Juuda Ithkarioote eet 'cī hōōkōr hōdēī lothippitaa cīnaac nē hidticattōõ hōdēī."

¹⁸Nē hīnīngītī 'baaninit 'cī ammūda nēē, hīnīngītī 'thēccan cīnnī ho, ūūk ūtūūwa mana. Ma ho, ūūk ēttēēd looc manaa cīnnī happahī hēēng hulubta hūlūttēna battala.

¹⁹Ma baa īthīhīt eeta 'Jeru'thalēma thōōth icci, iita akattieek mana tīho 'thaar 'cīg kaī, "Akeldama" nīngītī aī thōōthaa cīnīng, "Mana cī Biyyieetu."

²⁰Nīngītī aduhaanī Pēētūrū thōōth baa eheeddi 'Buuhaa cī Tegellwaanu aī, "A'nyīk 'cieeth cīnnī haau haaga, hiittiōō ēētī 'cī aayyi tōō." Nē tarī ë, "Arigth occa hatī eet umwaa dtaaba cīnnī nuun?"

²¹Nē thī 'yioko, hadiim hēbēra eet umwa eetinii 'cīg gōōng harūmī hī ngagīt, waathinniook baag gōōng hōōkōrī hī Makayyioohit Yeesu,

²²i'thianaanī kōr baa baattithimo cī Yōaannē ī'thōng hikia hōdōngī Yeesu hūūk hēētahujjieen. Hīnīngītī, hātī hikia hī ēētī 'cī hēbēra ho, hebereec cī thōōth baa arūgnaanī Makayyioohiti Yeesu.

²³Ma nīngaata, ūbbūūngītō eeta vēlēk eet 'ramma. Baa haī umwa Yothebo 'cī haī 'thaar ūgī Barthaba nē hītō 'thaar cīg Yothebo ūgī tarī Juutto nē baa hītō eet umwa tarī Mattia.

²⁴Ma ho, alayyio 'thooyyiaha vēlēk ītō, "Makayyioohit, aga nii 'thinneeti cīg eet vēlēk. Teretheeheet eet iina 'cī ēbēra nii,

²⁵hirigith dtiic cī 'thooyyiahit baa ūūnnīk 'Juuda Ithkarioote nē ūūk ngaatīnnī."

²⁶Ma nīngaata, uruhit tooto, nīngītī ēbēraanī tooto Mattiia hūrūmoothīk 'thooyyiak õmmōtō hī hōdēī.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 2

Ikia Lorii 'cī Ëllēēmīthī

¹Ma kõr cī Karrama cī Waathinniook Hēēn "Tur, baa aattīg nuyyiooha vēlēk ngaatī hōdēēthōng.

²Ma hīdīkoothong, ikia mōlōōhī 'cī aku hēētahujjieen 'cī ēggērēny aaī hī uuro, hikia hībbīt 'cieetōō 'cī aattiyyi nēēg ko.

³Ma ho, udtuukta 'gwoyyiēēn ūgī 'cīg alanya cūūmō cūūmō hiita hutuhullioo ootinii cīggīng.

⁴Ma nīngaata, ikia Lorii 'cī Ēllēēmīth hī īhōōggō vēlēk, nīngītī õthōōthī nēēg thoo'thiohī cūūmō cūūmō, hīcī aa'nyīk Lorii 'cī Ēllēēmīth īhōōggō.

⁵Baa ammūdeek aattīg eeta cīg 'Judeei 'cīg itieelli Nyekuc 'cīg allūnganniaa loonyini vēlēk 'Jeru'thalēma.

⁶Ma baa athīhī nēēg molook icci ho, ikia uluttia lothippiti ngaatī hōdēēthōng. Nēēthī, baa akuleek nēēg 'jieen, hīnīngītī baa athīhī õthōōth nuyyiooha thoo'thiohī cīggīng cūūmō cūūmō.

⁷Nīngītī abulanī thōōth ciee īhōōggō haccamatoothīk hītō, "Hōllōngaa nooyya eet gōōng õthōōth 'Galileeyyi cieegi?

⁸Nē gōōng hīthīhīt naag vēlēk cīg hau loonyinii 'cīg 'rīīng, thōōth 'cī õthōōth eeta niccieeg ko inni?

⁹Hīīgīn nōō naag ūgēēgī cīg looc cī Parthia nē au ūgēēgī looccaa cī Media hī 'cīg au Ēlama nē ītō eeta ūgēēgī cīg looc cī Methopotamia hī 'Judeea hī Kapadooccia. Nē tarī, iita eeta ūgēēgī looccaa cī Pontu hī Aa'thia,

¹⁰au eeta ūgēēgī Virigia hī Pamvilia hī Ijjiba hī looccaa cī Libia, ngaatī õbōhōō hī Cireene hī 'Rooma,

¹¹eet cīg Kerete hī cīg Arabia. Baa harrittiaa naag eeta ūgēēgī hīīgīn eet cīg 'Judeei nē baa eberria eeta ūgēēgī hīītō eet cīg 'Judeei. Nēēthī 'yoko, hīthīhīt īhōōggō ngaatī aduhaanī thoo'thiok 'cīg abulanneet, 'cīg adtican Nyekuci thoo'thiohī cīggaac cūūmō cūūmō!"

¹²Baa atalmaanyan eet vēlēk thōōth ciee hidhirriaangtī hijitto ēmmēn hīītō, "Aī occa thōōth nicciee ne?"

¹³Nē baa hinnia arannī eeta ūgēēgī nuyyiook cīg Makayyioohit Yeesu aī, "Ayyia, ūhūdīt hatī eeta cieeg mērtī cī viinoo cobbi gērrēēt."

Irrionīk Pēētūrū lothippit

¹⁴Ma ho, ītīnga Pēētūrū hī 'thooyyiak 'cīg īīn ūommōtō hī hōdēētī ho nē irrioon moloohaa cobbi īī, "Niig 'goonoga eeta cīg 'Judeei hī ngagiit vēlēk 'cīg aattiyyu 'Jeru'thalēma, aanyaangu huduhaahuung thōōth icci. īthīhīt thōōth 'cī haduha naa ho jurrung.

¹⁵Aitiõõ eeta cieeg höllõngaa adūütī hīcī ammuhuneeku niig ko. Iyyiaaku thõõth ciee aa 'thaa türkūwwec ngerrenita.

¹⁶Nēēthī, ïin ciee thõõth baa aduha põrõvõtaacī 'Jõõēlī aī,

¹⁷"Kõr 'cī decciaanīt cī lootu aī Nyekuci, haa'nyihi hatī naa Lori caannī eet vēlēk. Irrioon hatī lohollia cugguung vēlēk thõõth caannī. Nē acīn hatī nyahaappanīta cugguung hēlēggī 'cīg occa höllõngaa agayyu niiga nē a'nyak hatī eeta cugguung 'cīg atahaanyito honoo'thiak 'cīg mēēlīg.

¹⁸Waathinnioohī tīko, haa'nyihi hatī naa Lori caannī dticcianniook cīgannīg 'cīg maacīg hī 'cīg ngayyig nē illimateek eet thõõth caannī.

¹⁹Hadīmani hatī hēlēggī 'cīg īnaat eeta lokora hēētahujjieen hī loota nē aattīg hatī biyyieeta hī 'gwoo hīccīnīt būrrēt.

²⁰Adaahī hatī kōrra hīl lōōcī muguur nē ūtūhūi nyīlōhī hī biyyi, õōa 'cī nga hikiaaī bulēēnītī cī kōr cī Makayyiookto.

²¹Nē ēētī 'cī atab eliinit hī Makayyioohit, eelliaa hatīnī.'

²²"Ithīhīt thoo'thiok iccig, niig eeta cīg Íthīraēlī. Baa ïin Yeesu cī Naa'tharētī eet 'cī aku makaa'thītaa cī Nyekuci nē aa'nyīk Nyekuci īnōōnnō hidtican thoo'thiok 'cīg īnaat eeta. Nē agayyu 'thēk niig vēlēk thõõth icci, hīnīngītī baa adtican Yeesu thoo'thiok iccig hōrggēēnaa cunuung.

²³Baa aga Nyekuci muhēēnīt 'cī aa'nyuung ngagiit Yeesu. Nē tarī, au hinnia aa'nyiku niig 'thēccanniook hōtōddōōcō īnōōnnō hurucceeaa.

²⁴Nē baa ūrūgūtha Nyekuci īnōōnnō 'loohatōō, ikia iittiōō daahīthī 'cī aggam īnōōnnō tarī tōō.

²⁵Aduha habuui Daavide thõõth 'cī Yeesu aī, "Hacini naa Makayyioohit hōdōōkōthī muumaa caannī. Hīnīngītī aaī nēē attiaa caannī īcobbi, nē aitiōō hatī 'gii 'cī hiteelli tōō.

²⁶Hī 'yioko ho, õōr nganīt 'thīnīt gērrēēt. Aaī hatī ēlē caannī muhēēttaa 'cī abūnnaa,

²⁷hīnīngītī höllõngaa hatī ūūnnīkaa 'loohatōō, hode uunnihi Dticciannioohit cunni 'cī Ellēēmīth hōtōngōl.

²⁸Baa eteretheehaa nii nganīt 'gōōl cī rūgētō, nē aa'nya rūmēēnītī cunni hī nganīt taliinit 'cī maka.'

²⁹"Gotoonoga hī ngoonoga, haduhaakuung cūrūmūūm thõõth cī baangeet cīnaac Daavide. Baa adaahī hadaī nē 'yioko, aattīg biyyiēēna cīgīnnīg ngaati hī noho.

³⁰Nēēthī, baa ïn Daavide pōrōvētaac nē aga ngaatī aduhaakī Nyekuci ïnōōnnō ngaatī hatī aarīkī loholeec umwa cī hattūūg cīnnī, hikia haavvi dtaaba cīnnī hī habu.

³¹Baa acinoothi Daavide thōōth 'cī nga aayyiaa ïicī ouu, nīngītī aduhaanī rūgaanīt cī Yeesu Krīstō, ngaatī hōllōngaa ûūnnōthōōthīkī Yeesu 'loohatōō hode hōtōngōl ēlē cīnnēēnī.

³²“Urūgūtha Nyekuci Yeesu icci daahītha nē 'yioko, hīgīn naag vēlēk hēbērī cīg thōōth 'cī ïn dīdī.

³³Ödōngī Yeesu hēētahujjieen hūūk haau attiaa cobbi ïicī Nyekuci nē aa'nyīk Baangēētī ïnōōnnō Lori 'cī Ëllēēmīth hī baa aduha Nyekuci. ïn Yeesu buúk eet 'cī aa'nyeet ngagīt Lori 'cī Ëllēēmīthī, ïnōō 'yioko thōōth 'cī acinnu ngaatī õthōōthī nuuyiooha thoo'thiohī cūūmō cūūmō ho.

³⁴Baa hōllōngaa õtōd Daavide hēētahujjieen nē hōllōngaa õthōōth ēlē cīnnī baa aī, “Aduhaak Makayyioohiti Makayyioohit caannī anneek, “Cioloongan ngaati attiaa caannī ïcobby.

³⁵‘thōng haggam mīrōk cugunnig.’ ”

³⁶“Nēēthī, aanytīk hagaacō eeta cīg Í'thīraēlī vēlēk ngaatī aa'nyīkī Nyekuci Yeesu baa odooddiku niig hurucceeaa, hī Makayyioohit nē ï Krīstō.”

³⁷Ma baa athīhī eeta thōōth icci ho, ommo'thi gērrēēt nē ïttīk Pēētūrū hī 'thooyyiak ūgī, “Gotoonoga, hīdīmatta 'yioko hutuno?”

³⁸Edēcī Pēētūrū anneek, “Ütūngteek niig vēlēk hōdēī hōdēī 'thēccanēēt cugguung nē aggamtū baattithimo 'thaarī cīg Yeesu Krīstō, hātī hūtūngtoothīk 'thēccanēētaa cugguung. Nēēthī hatī aa'nyīhoothīhuung 'baaniniti cī Lori 'cī Ëllēēmīthī.

³⁹ïn thōōth ciee adukiaa ho cunuung hī lōhōlī cugguung. Nē ïn thōōth cī eet vēlēk 'cīg hatī ēbēra Makayyioohiti Nyekuci cīnaac, 'goolliohī vēlēk ïcīg aattiyyi nēēgī.”

⁴⁰Ma nīngaata, uduhaak Pēētūrū ìhōōggō thoo'thiok ūgī 'cīg mēēlīg gērrēēt. Nīngītī ìlalēēkī nē irrioonīk ïnnīk, “Eellia eleeti cugguung, hīnīngītī ïn eeta cīg irki'nyia iccīg 'thēccanniook.”

⁴¹Baa ïn eeta 'cīg elemiit nyeemuut icci nē aggamit baattithimo aalib'nya iyyio nē ittoorriothoothīk hī 'gōōnōgī cīg kōr niccia.

⁴²Nē baa alliman 'thooyyiaha ìhōōggō nē ûrūmtī hōdēī, hī eeta cīg halang hōdēēthōng. Aggatan ûbūnī buúk nē alayyio hōdēī.

Rūmēēnīt cī nuuyiooho

⁴³Baa abulan eet cīg 'Jeru'thalēmī vēlēk thoo'thioha 'cīg ïnaat eeta 'cīg adtican 'thooyyiaha.

⁴⁴Nē baa arūmī lemmiooha nē otholit 'gēēn hī ijgio 'cīg a'nyak nēēg vēlēk hōdēī.

⁴⁵Ūütēnī nēēg ijgio cīggīng nē otholit hēlēggī vēlēk 'cīg a'nyak nēēgī.

⁴⁶Waathinniook vēlēk, ūmmōtōō nēēg halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci. Aggatan ūbūnī olooyyiohī nē udukto hōdēī 'thinneetinii cīg ūrīg,

⁴⁷adīhīth Nyekuc nē accamattoothīk, hīnīngītī būnnai 'cī arūmēēnī eeta vēlēk hōdēī. Baa atalī eeta vēlēk īhōōggō nē waathīn hōdēēthōng, īttōōr Makayyioohiti lothippit cīnīng eetinii 'cīg eelliaa.

Dtiicanī cīg 'Thoooyyiahu 3

Aa'nyīk Pēētūrū tuhuulliahit hūbūna

¹Kōr umwa, baa ū Pēētūrū hī Yōaannē 'Cieethaa cī Nyekuci 'thaa cī laitto, baa 'thaa iyyio cī 'jiaatinu.

²Baa aaī eet umwaa 'cī ahuuli nganīngītī arrittiaanī, 'cī irrionganoothīk hattūūgaa cī 'Cieeth cī Nyekuci, 'cī anneek eeta Hattūūg 'cī Īllēēmīthī. Gōōng aarīhoothīk tuhuulliahiti tīho hōdōōkōthī hikia hala eet 'cīg aduhun 'Cieeth cī Nyekuci.

³Ma baa adtuuha nēē Pēētūrū hī Yōaannē ūbōktī uduhunit 'Cieeth cī Nyekuci īttōō, ikia ala īhōōggō 'rabbēēta.

⁴Nīngītī acīnī Pēētūrū hī Yōaannē īnōōnnō. Ma ho, ī Pēētūrū, "Cīneet da ngagīta!"

⁵Ma nīngaata, īcīn ēētī 'cī ahuuli ho īhōōggō muhēēttaa 'cī aī, aa'nya hatī 'giimwa.

⁶Ma ho, īnnīk Pēētūrū īnōōnnō, "Ēlē, aitioonna maccīrēēna hode 'daabī tōō. Nēēthī nēē'thēk, occa haa'nyii 'giimwa 'cī ha'nyahi. 'Thaarī cīg Yeesu Krīstō cī Naa'tharētī, tīngā bītōō."

⁷Nīngītī aggamī Pēētūrū a'thiit cobbi cī tuhuulliaktō nē ūdōng hībīl 'jieena. Ma ho, okomit eet 'thoona hī hēbērī cīg 'thoonu noho.

⁸Ma nīngaata, īngōth tuhuulliahiti hībīl 'jieena, nīngītī ūvvōōī. Nē iita ookorit hī Pēētūrū hī Yōaannē, uduhunit halang cī 'Cieeth cī Nyekuci, i'nyiahanootti nē atalōōthī Nyekuc 'jieena.

⁹Baa adtuuha eeta vēlēk īnōōnnō ngaatī ūvvōōī nē īdīhīth Nyekuc.

¹⁰Ma nīngaata, agaacō ngaatī īnnī tuhuulliahit gōōng ala eet hattūūgaa 'cī Īllēēmīth īcī halang cī 'Cieeth cī Nyekuci, nīngītī akulēēkī eeta 'jieen gērrēēt. Baa hōllōngaa aga ne 'cī aa'nyīk īnōōnnō haau noho ho.

Irrioon Pēētūrū 'Cieethaa cī Nyekuci

¹¹Ma baa nga odoknoothīk tuhuulliahiti Pēētūrū hī Yōaannē, iita eeta vēlēk 'cīg baag acīn thōōth 'cī īnaatti ho ivvirroothīk īhōōggō ngaatī haī 'Thīm cī 'Thōlōmōōnē.

¹²Ma adtuuha Pēētūrū lothippit ko, iīnnīk, "Niig eeta cīg Ī'thīraēlī, akuleeku 'jieen inni? Akanneetu ngagīt hēbērī haautta hīcī iīn 'tirrian cīnaang 'cī haa'nyīka tuhuulliahit icci hōtō ho inni?

¹³Nyekuc cī Abūrahāmī hī cī I'thaako hī cī Yakobo, Nyekuc cī hībaangī cīggAAC 'cī aggatan dticciannioohit cīnnī Yeesu baa ūhōppōōcannu niig huruhi. Baa aburru niig Yeesu hēbērēēnnī cīg Pīlaatō, tananga baa adiim alahaneek Pīlaatō īnōōnnō hūūk.

¹⁴Aburru hinnia Eet 'cī Īllēēmīth 'cī Abūnnaa 'cī iīn hōdēēthōng nē īttīngatteehu Pīlaatō hōōgahuung 'loorriahit 'cī aruk eeta.

¹⁵Urukutu eet 'cī aa'nyeet rūgēt, nēēthī, baa ūrūgūtha Nyekuci īnōōnnō daahītha. Hīgīnna 'yioko naag hēbērī cīg thōōth 'cī adtican nēē ho.

¹⁶Icittu niig tuhuulliahit icci nē agayyu īnōōnnō. Aa'nyīk lemiiniti 'cī ēlēmmī nēē Yeesu īnōōnnō hikia hūbūna, haau hīcī 'yioko acinnu niig vēlēk ko.

¹⁷"Gotoonoga hī ngoonoga, hammuhi occa erekung ngagiit 'gii baa adticannu hī baa makayyiooha cugguung.

¹⁸Nēēthī, iīn ciee 'gōōl 'cī aku ēdēēnyanī Nyekuci thoo'thiok baag aduha pōrōvētaa'nya ngaatī aīnnī, appīrna hatī Krīstō.

¹⁹Ūtūngteek 'thēccanēēt nē elemtu Nyekuc, hātī hūtūngtoothīk 'thēccanēēta, hātī haa'nyuung Makayyioohiti 'yiomman,

²⁰nē hātī hīthōōahuung Yeesu baa ēbēra nēē hī Krīstō.

²¹Nēēthī, adiim aalla Yeesu hēētahujjieen ī'thōng hikia kōrra 'cī aa'nyīkī Nyekuci hēlēggī vēlēk hītō ngeju, hī baa aduha pōrōvētaa'nya baag īllēēmīth baarkit.

²²Hīnīngītī baa aī Mūū'tha, ī'thōōakuung hatī Makayyioohiti Nyekuci cunuung ngagiit pōrōvētaac 'cī haduhoonna hī nganīt eetinii cugguung. īthīhīt thōōth vēlēk 'cī aduhaakuung nēē ngagiita.

²³Ēētī 'cī hōllōngaa athīhī thōōth cī Yeesu, aitiōō hatī ēētī tīho hōllōngaa iīn eet cī Nyekuci tarī.'

²⁴"Baa udukta Thamueele hī pōrōvētaa'nya baag au uruta buúk, thōōth 'cī 'yioko acinnu niig ko.

²⁵Nē iiginnu niig lōhōlī cīg pōrōvētaa'nyanu hī cīg lōhōt baa adak Nyekuci hī maajihu. Baa anneek nēē Abūrahāamō, 'Ammūda hatī eeta cīg loonyinu vēlēk 'gattan lōhōlēēnī cugunnig.'

²⁶Ma baa ūrūgūtha Nyekuci dticciannioohit cīnnī, baa nōō ī'thōōa nēē īnōōnnō hikia haggatanuung ngagiit hōdēī hōdēī ūtūngteek 'thēccanēēta."

Dtiicanī cīg 'Thooyyahū 4

A'nyakta Pēētūrū hī Yōaannē lokihoa

- ¹Ma baa nga irrioonik Pēētūrū hī Yōaannē eeta, uppwaatta paadīr'nya hī makayyioohit cī athegeree'nya 'cīg ēbēk 'Cieeth cī Nyekuci hī Thaduthee.
- ²Baa alīlī nēēg gērrēēt, hīnīngītī alliman 'thooyyiaha cieeg eet nē udukta thōōth 'cī arūgnaanī Yeesu daahītha.
- ³Ma ho, aggamit nēēg Pēētūrū hī Yōaannē, hīnīngītī baa ū lōōcī 'jiaatīn, nīngītī ū ū aarīkī nēēg īhōōggō baabuuthatōō, ī'thōng loohoth cīnnī.
- ⁴Nēēthī hinnia, baa īthīhīt eeta 'cīg mēēlīg nyeemuut nē elemita, nīngītī īttoorini lothippiti cī lemmioohu hītō aalib'nya 'tur (5,000).
- ⁵Ma loohoth cīnnī, ūllūngattaa makayyiooha hī eet 'cīg obbitig cīg eetuk hī 'limmanniook cīg nyattaalak hiita hommottio 'Jeru'thalēma.
- ⁶Baa aaī Annathī paadīrī cobbi hī Kaīava hī Yōaannē hī Alīthandoro hī eet ūgī 'cīg obbitig cīg halang cī paadīr cobbi.
- ⁷Nīngītī a'nyakiaanī Pēētūrū hī Yōaannē hēbērēēnnī cīggīng nē ijinit ūttīk, "Tirrian iina 'cī adīmannu niig thōōth icci nē 'thaar cīg nganī 'cīg adticaninu niig ko?"
- ⁸Baa ammūdeek aaī Lorii 'cī Īllēēmīth hī Pēētūrū, nīngītī aduhaakī nēē īhōōggō annēēkī, "Niig makayyiooha hī eet 'cīg obbitig cīg eetuk!"
- ⁹Má havvaanna naag kōr icci hiita hijitteea, hīnīngītī tarbal'thēēt 'cī eter'thoothīk tuhuulliahit hī 'gōōl 'cī abūnnayyī nēēnī,
- ¹⁰agaac thī nōō thōōth icci niig hī eet cīg ī'thīraēlī hūtūrūūr. 'Thaar cīg Yeesu Krīstō cī Naa'tharētī, baa odooddiku niig huruccea nē ūrūgūtha Nyekuci daahītha, 'cī abūnnayyī ēētī ciee abīlī muumaa cunuung ko.
- ¹¹Aaī Yeesu hī, "Bēē baa aburru niig tehe'nyiooha nē 'yioko, ū bēē 'cī abūnnaa hīllōōan 'goonoginni vēlēk."
- ¹²Yeesu dioo 'cī a'nyak 'tirrian 'cī eellianī eeta. 'Thaar cīgīnnīg dioo loota nīnga 'cīg occa ēēla eet umwa."
- ¹³Ma baa adtuuha nēēg ngaatī arīnyanaanī Pēētūrū hī Yōaannē thōōth gērrēēt nē ūtō eet 'cīg nga hillimattī ho, iita a'ngalilli nēēg nē agayyiōōthī ngaatī baa gōōng arūmēēnī Pēētūrū hī Yōaannē hī Yeesu.
- ¹⁴Nēēthī, baa hōllōngaa occa ēppēhan nēēg thōōth icci ūdūt. Baa abīlī tuhuulliahiti hī 'thooyyiak hōdēī.
- ¹⁵Nīngītī nōō aduhaakī makayyiooha īhōōggō hōōt battala cī 'cieeth cī lokihoa. Ma ho, ijitto nyaagwaana ūtō.
- ¹⁶"Hōgōōn occa eet iccig hutuno? Agaacō eeta 'Jeru'thalēma nīnga vēlēk, ngaatī ūdīmattī nēēg thoo'thiok 'cīg īnaat eeta nē occa hōllōngaa hēppēhan naaga.

¹⁷Nēēthī, ngaatī habillī thōōth icci hiittiōō hōllōngaa ī'thanothoothīk eet 'rēēna, hirrioottīk eet iccig hiittiōō hōllōngaa abbūūngīk eet 'thaar cīg Yeesu tarī."

¹⁸Nīngītī avvaanī 'thooyyiak hoboddia 'cieetōō cī lokihoo tarī nē ommokteek īhōōggō hiittiōō hōllōngaa abbūūng hode alliman eet 'thaarī cīg Yeesu.

¹⁹Baa ēdēcī Pēētūrū hī Yōaannē aī, "Ummuhit da nōō niig hatī ma aūlan hī Nyekuc ngaatī occa hathiknuung naag ngagiit hīlōōan ngaatī occa hathīkna Nyekuc.

²⁰Hīnīngītī hōllōngaa occa hījaaahinnia thōōth baa hīthīkta nē hīcītta."

²¹Nīngītī īggēr'nyēēkī makayyiooha Pēētūrū hī Yōaannē nē aanytīk hōōt. Baa hōllōngaa ammūda nēēg thōōth 'cī occa uuki īhōōggō, hīnīngītī baa adīhīth eeta vēlēk Nyekuc thoo'thiohī'cīg adtican nēēg ko.

²²Nē baa ī maka īētī 'cī ahuuli 'cī aa'nyīhoothīk hūbūna thōōthaa 'cī īnaat eeta ho, a'nyak irki'nyia 'cīg īllōōan hēēn 'wec.

Laiinit cī lemmioohu

²³Ma baa ūōgta Pēētūrū hī Yōaannē, iita edeccieek nēēg ūōt uduktaak eet cīggīng thōōth vēlēk, baa aduhaak īhōōggō makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī makayyiook cīg eetuk.

²⁴Ma baa athīhī lemmiooha thōōth icci ho, iita uluttia nēēg vēlēk ngaatī hōdēēthōng nē alaacō Nyekuc ītō, "Nyekuc Makayyioohit, baa īhēnyta nii hēētkujjieen hī looc hī būlūc hī hēētēggī vēlēk 'cīg aattiyyi īhōōggō.

²⁵Baa othoothi nii Loriiāa 'cī Īllēēmīth ūtūūgaa cī dticciannioohit cunni baangeet cīnaang Daavide aini, "Alīllōō eeta loonyinii 'cīg mēēlīg nē a'nyahit muhēēnīt 'cī atuhanī thōōth 'cī abathī 'cī aku īn ūlōng inni?

²⁶Aak habuēēta cīg lootu jore nē ulutti makayyiooha nē aaburrieek Makayyioohit Nyekuc hī Krīstō cīnnī 'cī Eberriaa.'

²⁷Nē dīdī, baa ommottio habuui Īrōōdē hī Ponthio Pīlaatō hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei hī eet cīg ī'thīraēlī 'Jeru'thalēma ngaati nē īlīhīt dticciannioohit cunni 'cī īllēēmīth Yeesu baa ībēra niina.

²⁸Baa īdīmanit nēēg thōōth baa aduha nii 'tirriaana hī 'gēēnyīthaa cunni hikia hedee'nyia.

²⁹Makayyioohit, cīn thōōth 'cī adīmanneet ngagīt eeta 'buth ko. Hīgīnna naag dticcianniook cugunnig. 'Baaneet ngagīt 'tirrian hīrrīcattaawa nyeemuut cunni.

³⁰Teretheeheet ngagīt 'tirrian cunni, hīcī haa'nyīka eet hūbūttaathō nē hīdīmatta thoo'thiok 'cīg īnaat eeta, 'thaarī cīg dticciannioohit cunni 'cī īllēēmīth Yeesu."

³¹Ma baa alayyio lemmiooha īlēk, ikia ūtōmō nīngītī alaiini nēēg ko. Ma nīngaata, ikia Lorii 'cī Īllēēmīth hī īhōōggō, nīngītī arrīcanaanī nēēg ngaatī irriōōnī nyeemuut cī Nyekuci 'tirriaana.

Otholit lemmiooha ijjo

³²Baa a'nyak lemmiooha vēlēk muhēēnīt hī 'thīnneeti, 'gōōla hōdēēthōng. Baa aitiōō ēētī 'cī a'nyak ijjo cīgīnnīg ēmmēn tōō, nēēthī, baa ðthōl nēēg hēlēggī vēlēk 'cīg a'nyahī.

³³Tirriaanaa 'cī maka, baa irrioon 'thooyyiaha thōōth baa arūgnaanī Makayyioohiti Yeesu daahītha nē baa aggatan Nyekuci lemmiook vēlēk.

³⁴Baa aitiōō ēētī 'cī appīrna hōrggēēnaa cīnīng tōō. Eeta vēlēk 'cīg baag a'nyak manēēn hode 'cieethi 'cīg obbitig, utuuuyyiōō nē a'nyaktaak 'rabbēēt,

³⁵'thooyyiak he'ngerrioothīk eet 'gōōlaa 'cī pīrnānīt 'cī a'nyak eeta cūūmō cūūmō.

³⁶Baa aaī eet umwaa 'cī haī Yothebo 'cī aku Ciporo. Baa ūn nēē eet cī hattūūg cī 'Leevi. Baa avvī 'thooyyiaha īnōōnnō anneek Baarnaba nīngītī aī, Eet 'cī akūtan 'gōōnōōgī.

³⁷Nīngītī ūūtēnī Yothebo mana cīnnī nē a'nyahaak 'rabbēēt 'thooyyiak.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 5

Anania hī Thavira

¹Baa aaī ēētī umwaa 'cī haī Anania hī ngaa cīnnī 'cī haī Thavira, 'cīg baag ūūtēnī ijjo 'cīg abadtēc.

²Ma hoti ho, iita elemit nēēg ngaatī itiang'thī 'rabbēēt ūgī nē a'nyaktoothīk ūgī 'thooyyiak.

³Ma ho, ū Pēētūrū, "Anania, alūllūmannii 'Thīttaanī nganiit 'gōōl Lori 'cī Ellēēmīth ngaatī itiang'thī 'rabbēēt aag aa'nyīhoothikii, aa ūūtēnī nii ijjo ho hutuno?

⁴Ūn cieeg ijjo cugunnig aa nga tūūōō. Nē ma urutaa 'cī ūtūūōō ēlēk, nga ūn 'rabbēēta buúk cugunnig? Nē neegi 'cī aa'nyi nganiit dīman thōōth 'cī aaī hoti ho? Hōllōngaa iggooli nii eeta, iggooli Nyekuc."

⁵Ma baa athīhī Anania thōōth icci ho, ēttēēd looc noho 'lir, nīngītī adaaknī. Ma ho, aggam tēēl'thītī eet vēlēk 'cīg baag athīhī thōōth icci gērrēēt.

⁶Nīngītī au ammūmmūūranī buul ūgēēgī ēlē cīnnī nē ūtūūtīta.

⁷Ma urutaa cī 'thaa'nya iyyio, uppwaanna ngaa cīnnī 'cī baa hōllōngaa aga ne hatī 'cī abathī hī maac cīnnī.

⁸Nīngītī ajini Pēētūrū īnōōnnō annēēkī, "Duhaahaa da nganīt, 'rabbēēt hatī 'thēk vēlēk 'cīg hatī ūūtenu niig hī Anania ijjo ho cieegi?" Ūdēcī nēē aī, "Eei, 'rabbēēt 'thēk tīko nicciaagi."

⁹Ma ho, ūnnīk Pēētūrū īnōōnnō, "Atuhannu hatī niig vēlēk 'rammaattīg hutuno ēlēmtō ngaatī attīmannu Lori 'cī Ellēēmīth ko? Cīn nōō! 'Caka'thiook cīg eet aag ada maac cunni hattūūga nē irrionganeeki hatī nganiit buúk battala."

¹⁰Ma 'thaa niccia noho, ëttëed Thavira looc 'thõõnñ cïg Pëëtûrû, nïngïtï adaaknï noho 'thël. Ma baa õbôda buul ho, ummuddieek Thavira õdõhõhõõthï ëlëk. Nïngïtï irrionganñ ïnõõnnõ nê adaacõ hõbõktõ hï maac cïnnñ.

¹¹Baa aggam lothippit cï lemmioohu tëel'thïtï cobbi gërrëet baa ïthihït thõõth icci.

Aanytik 'thooyyiaha eet 'cïg mëëlïg hübüttaathõ

¹²Baa adtican 'thooyyiaha thoo'thiok 'cïg ïnaat eeta hõrggëenaa cï eetu. Nê baa gõõng au õmmõtõõ lemmiooha vëlëk 'Thïmmaa cï 'Thõlõmõõnê.

¹³Nëëthï, baa hi'thihi eet 'cï aku hiita hürümtï hï ïhõõggõ, tananga athithan eeta nê accamatta ïhõõggõ gërrëet.

¹⁴Nëëthï nêë'thëk, baa i'thiattaaõ elemiit eeta 'cïg mëëlïg 'cïg maacïg hï ngaaõ Makayyioohit Yeesu, hittoorito lothippit cï lemmioohu.

¹⁵Hïnïngïtï authet icci, iita a'nyakta eeta moorriak hiita hatagguutho lotoonwëetï 'goolliohï, hátï huhum lorii cï Pëëtûrû hatï aku ëttëed nïngaata.

¹⁶Ma ho, uluttia lothippi'nya 'taaõnnioohï cïg õbõhõõ hï 'Jeru'thalëm, irriongatta moorriak cïggïng 'cïg a'nyak loriëet 'cïg abathï hikia haa'nyïk Pëëtûrû ïhõõggõ vëlëk hübüttaathõ.

Pïirnanit cï 'thooyyiahu

¹⁷Ma baa ho, iita iinanit paadïrï cobbi hï Thaduthee dtiic 'cï adtican 'thooyyiaha ho.

¹⁸Nïngïtï aggamõ 'thooyyiak nê arrik baabuuthatõõ.

¹⁹Ma baa baal, ikia aajïlõ cï Makayyiookto ubbuuk hattüugët cïg baabuuthak nê õõga ïhõõggõ.

²⁰Nïngïtï annëekï aajïlõ ïhõõggõ, "Öötõ, edeccieek halaangatõõ cï 'Cieeth cï Nyekuci nê õõt uduktaahu eet nyeemuut vëlëk cï rügët 'cï nga ïñ ngeju ho."

²¹Ma baa ngerrenita, uduhunit nêëg halang cï 'Cieeth cï Nyekuci hï baa adukiaak ïhõõggõ nê i'thiattaaõ 'limman. Ma baa õdõlan paadïrï cobbi hï eet cïgïnnïg ko, iita utuvuyya mõtõõnït cobbi lokihooa cï makayyiook cïg ï'thïraëlï nê ï'thõõcõ athegeree'nya hoottik 'thooyyiak baabuutha.

²²Ma baa õdõlan athegeree'nya ho, ammûdoothïk hinnia 'thooyyiak aitiõõ tõõ. Nïngïtï õbõdõõ'thï nê õõt uduktaak 'gaala ïttïg,

²³"Hõlõ, aa hooyya ngaati, hammûdoothïka õrrõhanni hattüugëta hokomit kak nê abõlï athegeree'nya buúk hattüugët. Nëëthï, ma habbuuka hattüug nê huduhutta ïttõõ ho, hammûdoothïka hinnia hi'thihi eet."

²⁴Ma baa athihï makayyioohiti cï athegeree'nya 'cïg ëbëk 'Cieeth cï Nyekuci hï makayyiook cïg paadïr'nyaannu thõõth icci ho, idhirriaangtï hanyaman thõõth 'cï occa õthõõthï.

²⁵Ma hīdīkoothong, uppwaanna ēētī umwaa hikia hī, "Hōlō, aattīg eeta baag aariku niig baabuuthatōō 'yioko abīlī halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci alliman eeta."

²⁶Nīngītī ū'ngaannī makayyioohiti cī athegeree'nyanu hī athegeree'nya nē ū'uk a'nyaha 'thooyyiak. Nēēthī, baa hōllōngaa ū'agurra ū'hōōggō 'tirriaana, hīnīngītī baa i'ngolli pee ngaatī hatī avvirriicanī eeta ū'hōōggō biyyiēēnī.

²⁷Ma baa a'nyakta 'thooyyiaha, iita arrihoothīk hībīlīt lokihoa nē ijin paadīrī cobbi ū'hōōggō ū'nnīk,

²⁸"Baa haduhaakuung naag ngagiit hannekuung ma hallimannu eet 'thaarī cīg Yeesu. ū'Cīnīt thī dako thōōth 'cī adticannu niig ko! Allimannu eet 'Jeru'thalēm hūtūrūūr nē aanyteetu ngagīt heteheellia daahīth cī Yeesu."

²⁹Ma ho, edecit Pēētūrū hī 'thooyyiak ū'gī ū'ttīk, "Hōllōngaa hathīkna naag eeta. Hathīkna naag Nyekuc.

³⁰Baa aruku niig Yeesu ngaatī odooddiku huruccee. Nēēthī, baa ū'rūgūtha Nyekuci baa ala hībaangī cīggaac baarkit ū'nōōnnō daahītha.

³¹Ōdōng Nyekuci ū'nōōnnō nē aarīk attiaa cīnnī ū'cobbi, hī habu hī Ellioohit hēlēmaahī eet cīg ū'thīraēlī hūtūngteek 'thēccanēēt hatamaatīk Nyekuci ū'hōōggō.

³²Hīgīnna naag hēbērī cīg thoo'thiok iccig hī Lori 'cī ū'LLēēmīth, baa aa'nyīk Nyekuci eet 'cīg athīhī ū'nōōnnō."

³³Ma baa athīhī paadīrī cobbi hī Thaduthee lokihoaatōō thōōth icci ho, iita ū'līllēēcō gērrēēt hatabit huruhit 'thooyyiak.

³⁴Tōjōhō eet umwa 'cī baa ū'in Vari'theenit 'cī haī 'Gamalieel. Baa ū'in 'Gamalieelī 'limmannioohit cī nyattaalō nē itieelli eeta vēlēk ū'nōōnnō. Ma ho, ū'tīnga nēē hībīl 'jieena nē uduhaak eet hootti nōō 'thooyyiak battala hīdīcī.

³⁵Nīngītī aduhaakī makayyiook cīg lokihoaak annēēkī, "Niig eeta cīg ū'thīraēlī, ummuhit da nōō jurrung 'gōōl 'cī occa adīmannu eet iccig.

³⁶Baa hūnūūk, baa aaī eet umwaa 'cī haī Theuda noho nē ū', hīnī makayyioohit, nīngītī aduknōōthīkī eeta 'miia'nya 'wec thōōth cīnnī. Ma ho, ikia uruhi nēē hī'thaattī nuyyiooha cīgīnnīg ho hī lōōcī 'thī.

³⁷Ma urutaa cīnnī, ikia eet umwaa tarī baa haī 'Juuda cī looc cī 'Galileea waathinnioohī baag agiilēnī eeta nē ū'lūt lothippit hīkōōtha jore. Ma baa ho, uruhi nēē buúk hī'thaattī eeta cīgīnnēēgī.

³⁸Nē thōōthaa cī eet cīg 'yioko ho, hōlō haduhaakuunga, ūtūngteek eet iccig ēmmēn! Aanytīk hōōt. Ma ū'in dtiici cīnīng ko, 'cī aku hī eet 'cī holli ū'ō haaga, a'nginoothi hatī ēmmēn.

³⁹Nēēthī, má aku hī Nyekuc, hōllōngaa hatī uullu ngaatī abillu eet iccig. Atinyaannu hinnia hatī ngaatī aruhoonnu hī Nyekuc thōng."

⁴⁰Nīngītī ēlēmmī makayyiooha cīg lokiwooak 'rioon cī 'Gamalieelī. Ma nīngaata, utuvuyya nēēg 'thooyyiak hoboddia 'cieetōō cī lokiwoo nē ommogit īhōōggō thōng. Ma ho, īttīngatteeek īhōōggō hiittiōō hōllōngaa alliman eet 'thaarīī cīg Yeesu, nīngītī aa'nyīkī hōōt.

⁴¹Ma baa uduhutta 'thooyyiha 'cieethaa cī lokiwoo, baa atalī nēēg gērrēēt, hīnīngītī accamana Nyekuci īhōōggō pīrnattaa cī uukēnī 'thaarīī cīg Yeesu.

⁴²Nē waathinnioohī vēlēk, ðōō allimaneek 'thooyyiha eet thōōth cī Nyekuci halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci nē ðvvō olooyyiohītōō buúk. Baa hōllōngaa abīllī nēēg ngaatī allimanī eet nyeemuut 'cī abūnnaa 'cī ñīnnī Yeesu, Krīstō.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 6

Eberria eeta tūkīramma

¹Ma baa waathinniook nicciag, iita ittoorri nuyyiooha hītōō mēēlīg, nīngītī au alīlalōōnī eeta cīg 'Judeei 'cīg ðthōōth 'Giriheeyyi hī cīg ðthōōth Ebereeyyi. Baa alīlanōō nēēg, hīnīngītī hōllōngaa aa'nyīhoothīk ngaatībōyyīnya 'cīg ðthōōth 'Giriheeyyi 'gēēn kōr 'cī e'ngeriini 'gēēn waathinnioohī vēlēk.

²Ma ho, utuvuyya 'thooyyiha 'cīg ñīn ðommōtō hī 'ramma ho nuyyioook vēlēk ngaatī hōdēēthōng nē ñīttīk, "Aitiōō hatī hōllōngaa aūlan hī ngagīt ngaatī hūññīka dtiic cī thōōth cī Nyekuci nē haautta tērēmēējītī he'ngerrīa 'gēēn.

³Gotoonoga hī ngoonoga, eberria eet tūkīramma hōrggēēnaa cunuung 'cīg i'ngolli eeta nē agayyi ngaatī a'nyahī 'gēēnyīth hī ngaatī aayyi Lorii cī Nyekuci hī īhōōggō. Haa'nyīk hatī īhōōggō haggamit dtiic icci.

⁴Nē hu'thuutti naag thōōth cī laiitto hī 'limman cī Nyekuci."

⁵Baa aa'nyīk thōōth ciee eet vēlēk haccamattoothīk gērrēēt, nīngītī ēbēraanī nēēg eet umwa 'cī haī Tēēvēnō. Baa a'nyak Tēēvēnō lemiinit 'cī maka gērrēēt nē baa aaī Lorii 'cī Ëllēēmīth hī ìnōōnnō. Ma ho, eberria nēēg eet 'cīg haī Pilippo hī Porokorio hī Nikanōōrē hī Tiimon hī Paramenath hī Nikōōla, 'cī aku 'taaūnaa cī Antiohī, 'cī baa hikia hēlēm 'gōōl 'cī alaiini eeta cīg 'Judeei.

⁶Ma baa ho, a'nyaktaak nēēg eet iccig 'thooyyiak, hiita halayyiōōi īhōōggō.

⁷Ma nīngaata, ikia ì'thanothoothīk thōōth cī Nyekuci looc vēlēk, hiita hittoorri nuyyiooha hītōō mēēlīg 'Jeru'thalēma nīngītī au ēlēmmī paadīr'nya 'cīg mēēlīg Makayyioohit Yeesu.

Aggamī Tēēvēnō

⁸Baa aa'nyīk Nyekuci Tēēvēnō būnnai hī 'tirrian 'cī adīmanī hēlēggī 'cīg ñīaat eeta.

⁹Nē baa aattīg eeta cīg 'Judeei ūgēēgī cīg 'Cieeth cī Laiitto'cīg haī Eet 'cīg Ōōgta 'cīg baag abūrī Tēēvēnō. Baa īn 'Judeei cieeg 'cīg au 'taaūnaa cī Alethandria hī looccaa cī Cireene hī 'Cilicia hī Aa'thia.

¹⁰Nēēthī, baa hōllōngaa ūlū nēēg Tēēvēnō 'cī baa ūthōōth 'tirriaana hī 'gēēnyīthaa 'cī aa'nyīk Lorii 'cī Ellēēmīth īnōōnnō.

¹¹Ma ho, ūlūlūūmanit nēēg eet ūgī hiita hītō, "Baa hathīkna Tēēvēnō aduha thōōth 'cī abathī 'cī ūdōōmī Mūū'tha hī Nyekuc."

¹²Nīngītī au aahī luulu eetini vēlēk hī makayyiook cīg eetuk hī 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha, haggamit Tēēvēnō. Ma nīngaata, iita utugurit īnōōnnō ootti hī 'gaala cīg lokiwooak.

¹³Ma ho, a'nyakta eet ūgī 'cīg baag ēlēmī ngaatī ūolōngī haddangtaak Tēēvēnō hiita hītō, "Gōōng aduha ēētī ciee hōdōōkōthī thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg ūdōōmī 'Cieeth cī Nyekuci 'cī a'ngirannii ho hī nyattal cī Mūū'tha.

¹⁴Baa hathīkna naag īnōōnnō ngaatī aīnnī aku hatī Yeesu cī Naa'tharētī hikia hirriban nīngītī nē ūtūhū nyattalliook baag aa'nyeet ngagīt Mūū'tha."

¹⁵Nīngītī akannī lothippiti 'cī baa aaī lokiwooa Tēēvēnō hēbērī nē udtuukta ngaatī aayyi muum cīnnī hīcī aa{j}lō.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 7

Thōōth 'cī aduhaak Tēēvēnō lokiho

¹Baa ajin paadīrī cobbi Tēēvēnō anneek, "Īn thoo'thioha 'cīg abilli eeta cieeg nganiit ko dīdī?"

²Ma ho, ēdēc Tēēvēnō īnnīk, "Gotoonoga hī nyakangaa'nya, īthīktaangu! Baa uppwaannak Nyekuci cīnaac cī bulēēttō baangeet cīnaac Abūrahaamō, baa nga aaī nēē looccaa cī Methopotamia baa nga huluug hūūk 'taaūnaa cī Haraanī.

³Baa anneek Nyekuci īnōōnnō, "Tūngeek looc cunni hī eet cugunnig vēlēk nē uuu looccaa 'cī hatī hōkō heter'theekii naana."

⁴"Nīngītī ūūnnīkī Abūrahāmī looc cī eet 'cīg Kaldea nē ūūk ūlōman Haraana. Ma urutaa cī daahīth cī maacōnī, ikia īthōōa Nyekuci īnōōnnō hikia haau looccaa 'cī 'yoko aattiyyu niig ko.

⁵Baa hōllōngaa aa'nyīk Nyekuci īnōōnnō nīngīmwa ngaati, tananga nēē nīngītī ēllēēnnō hī 'thooc haaga. Nēēthī, baa aduhaak Nyekuci Abūrahaamō hī lōhōlī cīg lōhōlī cīgīnnīg 'cīg hatī au aattiyyi looc icci urutaa cīnnī, tananga baa nga ha'nyak nēē lōhōlī.

⁶Baa nē tarī uduhaak Nyekuci Abūrahaamō īnnīk, 'Au hatī ūlōman lohollia cugunnig looccaa 'cī 'rīng pir. Adīman hatī eeta cīg looc tīho īhōōggō 'buth nē aarito hītō appahacaa'nya irki'nyia 'miia'nya 'wec (400).

⁷Nēēthī, hōkō hatī huuki naa eet cīg looc 'cī aa'nyīk īhōōggō hītō appahacaa'nya ho. Ma urutaa cīnnī, aluuga hatī nēēg looccaa 'cī 'rīng hata hiita halayyia nganīt ngaati.' ⁸Nīngītī aa'nyīkī Nyekuci Abūrahaamō lōhōt 'cī ēttēēdī ēlē cī eet 'cī maacī. Ma ho, ikia ittira nēē I'thaako nē aa'nyīk hēttēēdī ēlē baa ūtō waathinniooha turkiyyio. Ma uruta, ikia ittira I'thaako Yakobo nē ikia Yakobo ū maa'nyī nyahaapanīt ūmmōtō hī 'ramma, 'cīg hiita hītō hībaangī cīggaac.

⁹"Baa alīllīk hībaangī cieeg 'gōtōnī cīnīng Yothebo, nīngītī au ūtēnī ūnōōnnō hūk hī appahaca Ijjiba. Tōjōhō baa aaī Nyekuci hī ūnōōnnō,

¹⁰nē ēela ūnōōnnō pīrnattaa cīnnī vēlēk. Ma ho, aa'nyīk Nyekuci Yothebo 'gēēnyīth nē aa'nyīk haccamana habuui cī Ijjibi ūnōōnnō. Nīngītī aarīkī habuui Yothebo hī makayyioohit 'cī aggam Ijjib hī ūlō cīnnī vēlēk.

¹¹"Ma ho, ikia ūthaan nyarōnī Ijjib hī Kanaan hīccīnīt pīrnānīt, hiittiōō hībaangī cīggaac hōllōngaa ammūda 'gēēn ūdūt.

¹²Ma baa ma athīhī Yakobo ngaatī aattiyyi haala Ijjiba ho, ūthō hībaangī cīggaac hōt hutuuyyia haal nē baa ūn kōr 'cī ouu 'cī ūooyī nēēg ko niccia.

¹³Ma weet 'cī ūn 'ramma 'cī ūooyī nēēg Ijjiba, uppulanaak Yothebo 'gōtōōnōgī ēlē cīnnī, nīngītī aku agaī habuui halang cī Yothebo.

¹⁴Nē ikia ūthooīk Yothebo maa'nyī Yakobo hī halang cīnnī nyeemuut hiita. Baa ūn eeta cīg halang cīnnī ho vēlēk hēēn tūkīramma hī 'tur.

¹⁵Nīngītī ūkōōī Yakobo Ijjiba ū baa ūkō adaaknī nēē nga baa ū ūadaaknī hībaangī cīggaac.

¹⁶Baa ocooddiaa eleeti cīggīng hiita hadayyi 'Thēkēma waanyaa baa ūūta Abūrahāmī hī lōhōlēētīg Hamōrī 'rabbēētī.

¹⁷"Ma baa ūbōhī kōrra 'cī ēdēēnyānī Nyekuci thoo'thiok baag aduhaak nēē Abūrahaamō, iita ittoorri eeta cīggaac Ijjiba hītō mēēlīg gērrēēt.

¹⁸Ma ho, ikia aggam habuui umwaa Ijjib. Baa aitiōō habuui tīho hōllōngaa aga Yothebo.

¹⁹Baa adīman habuui ciee hībaangī cīggaac 'buth, ēhēc īhōōggō nē ūttīnganeek hībaangī cīggaac, hudhukteek ūdōlēēt 'cī ū ūarrittiaa thōng tuu, hātī hadaahito.

²⁰"Baa arrittiaa Mūū'tha kōr niccia, nē baa ūn nēē loholeec 'cī ūyūttī, nīngītī agu'thi maa'nyia hī aattīnnī ūnōōnnō 'cieetōō cīnīng nyīlōhī iyiyio.

²¹Ma baa aarīhoothīk Mūū'tha battaala, ikia ūūhī tīnaatī habuuo hūk hitiroha hī ūgeerīnī.

²²Baa aa'nyīhoothīk Mūū'tha 'limmanī 'cī abūnnaa gērrēēt Ijjiba. Baa ūn nēē eet 'cī attiran dtiica hī thōōtha.

²³“Ma baa a'nyak Mūū'tha irki'nyia hēēn 'wec, ikia eheronoothīk 'gōōnōgī 'cīg īīn ī'thīraēl.

²⁴Ma kōr umwa, adtuuha hinnia eet cī Ijjibi ngaatī adīmanī eet cī ī'thīraēlī 'buth. Nīngītī ēēlanī nēē 'gōōnī nē uruk Ijjibeenit hadaak.

²⁵Baa hinnia ammuk Mūū'tha aī agaacō oho eeta cīgīnnīg vēlēk ngaatī ī'thōōī Nyekuci īnōōnnō hūūk hēēla eet cīg ī'thīraēlī, īko hinnia nga hagaacō buúk.

²⁶Ma kōr 'cī 'rīīng, ikia udtuuha Mūū'tha eet cīg ī'thīraēlī 'ramma 'cīg aruhōō ēmmēn. Nīngītī attīmanī ngaatī aganīthī īhōōggō annēēkī, ‘Lōggōō, iiginnu niig vēlēk eet cīg ī'thīraēlī. Aruhoonnu occa gōōng ēmmēn inni?’

²⁷“ī'ngōtha hinnia ēētī 'cī hatī i'thianaanī jore īīcī ouu, hikia heggerenyeeek Mūū'tha hīnnīk, ‘Nganī 'cī aa'nyi nganiit makaa'thīt 'cī etteedīkeet ngagīt thōōth ko?

²⁸Adiimi nii aruka nganīt hī baa aruhi Ijjibeenit baalō?’

²⁹Nganīngītī athīknī Mūū'tha thōōth icci ho, ikia ukul ūūk īīcī Midianī, ngaatī baa ūkō īīnnī eet cī looc cīrrīng nē ūūk ū'thūwanōō ha'nyak buul 'ramma.

³⁰“Ma baa allacattī irki'nyia hēēn 'wec, uppwaannak aajīlō Mūū'tha 'gwoyyiaa 'cī aaī hīcī atūūth tumuth horrwatōō 'cī ūdōhōhī kak, ngaatī ūbōhōō hī Muur cī 'Thīnaī.

³¹Baa abulan Mūū'tha 'gii 'cī acīn ko gērrēēt. Ma baa eejehoothīk aī hūūk hīcīn ojoonu ho, athīhī hinnia molook cī Makayyiookto ngaatī aīnnī,

³²‘Nganīt Nyekuc cī hībaangī cugunnig, Nyekuc cī Abūrahāmī hī cī l'thaako hī cī Yakobo.’ Ikia abarrit Mūū'tha gērrēēt, nīngītī abūrrī ngaatī acīnī tumuth tīho.

³³Ma ho, īīnnīk Makayyioohiti īnōōnnō, ‘Pūrūca caawa cugunnig. īīn nīngītī abīllī nii ho, nīngītī a'ngirannii.

³⁴Hīcīna naa pīīrnānīt 'cī accananiini eeta cīgānnīg Ijjiba. Hīthīha ulwa cīnīng nē 'yioko hikia loota hikia hōōga īhōōggō. Nēēthī 'yioko, ijjia hī'thooii bodooth Ijjiba.’

³⁵“Baa īīn ciee Mūū'tha baa 'thēk abūrī eeta ngaatī annēēkī, ‘Nganī 'cī aa'nyi nganiit makaa'thīt 'cī etteedīkeet ngagīt thōōth ko?’ Baa ī'thōōa Nyekuci Mūū'tha hikia hī makayyioohit 'cī ūōga īhōōggō aajīlōōaa baa uppwaannak īnōōnnō tumuthaa baa atūūthī.

³⁶Nīngītī ūōganī nēē īhōōggō Ijjiba ngaatī adticanī hēlēggī 'cīg īnaat eeta Ijjiba hī Būlūcaa 'cī Marihi, hī irki'nyiaannī 'cīg baag īīn hēēn 'wec horrwaa 'cī ūdōhōhī kak.

³⁷“Mūū'tha 'cī aduhaak eet cīg ī'thīraēlī anneek, ‘ī'thōōakuung hatī Nyekuci ngagiit pōrōvētaac 'cī haduhoonna hī nganīt eetinii cugguung.’

³⁸Nīngītī a'nyahaanī Mūū'tha eet cīggaac ngaatī hōdēēthōng horrwatōō 'cī ūdōhōhī kak nē ūthōōthak aajlō ūnōōnnō Muuraa cī 'Thīnaī. Ma nīngaata, iita aanytīhoothīk Mūū'tha thoo'thioha cīg rūgētaak, hūtūngeekeet ngagīta.

³⁹"Nēēthī hinnia, baa abūrī hībaangī cīggaac ngaatī athīknī Mūū'tha. Ma ho, ūtūbūrīt ūnōōnnō nē idiimoto oboddioothī Ijjiba.

⁴⁰Ma nīngaata, uduktaak nēēg Arōōnē ūttīk, 'Dīmanaaheet hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya hetere'thieeheet ngagīt 'gōōl 'cī hooyya. Baa a'nyahaanneet Mūū'tha Ijjiba, nēēthī 'yioko, erekeet 'gī 'cī adak ūnōōnnō hi'nginōōthī ho!'

⁴¹Nīngītī ēhēnytaanī nyekuc 'cī aaī hī mōōlītī. Ma ho, ūbboorīk 'garriēēn nyekuc tīho nē accamattoothīk tēēl'thīta, hīnīngītī dtiic cī athīn cīggīng.

⁴²Nēēthī, baa ūtūbūr Nyekuci ūhōōggō nē aa'nyīk halaacō mūnyūny cīg hēētkujjieen hī baa aduha 'buuhi cī pōrōvētaa'nyanu aī, " 'Niig eeta cīg ūthīraēlī, baa hōllōngaa ūbboorīkaangu nganīt 'garriēēn nē hōllōngaa aa'nyaangu 'baaninit irki'nyiaannī baag ūn hēēn 'wec aattiyyu horrwaa 'cī ūdōhōhī kak.

⁴³Baa hinnia irriongannu niig Molek nyekuc 'cī hōllōngaa ūn dīdī, hī 'Rēvan mū'nyaac 'cī ūn nyekuc cunuung. Baa ēhēnytaannu niig hēlēggī nicciag hītō nyeku'nya nē alayyu ūhōōggō. Nēēthī 'yioko, hī'thooikuung hatī naa ūōt looccaa 'cī cīrrīng ūcī 'rēēnī hī Babiloonna.

⁴⁴"Baa a'thūūnnī hībaangī cīggaac 'Cieeth cī Nyekuci horrwaa 'cī ūdōhōhī kak. Baa ēhēnytaa 'Cieeth cīee 'gōōlaa baa aduhaak Nyekuci Mūū'tha hīdīmana hudukto hī baa adtuuha nēē thōng.

⁴⁵Ma urutaa cī irki'nyia ūgī, baa ūkōōī 'Joo'thua hībaangī cīggaac joraa baa iiggiaeēkī Nyekuci eet cīg loonyinu looccaa cī battala, baa a'nyak nēēg Tuggu cī Nyekuci ūōt looccaa 'cī ūn ngeju. Nē aala 'Cieeth cī Nyekuci horrwaa 'cī ūdōhōhī kak nīngaata, ūthōng hikia hī Daavide habu.

⁴⁶Baa accamana Daavide Nyekuc gērrēēt nīngītī ajini ūnōōnnō, hatī má occa ēlēmaakī hētēhēny 'Cieeth cī Nyekuci halayyiōōī eeta cīg ūthīraēlī.

⁴⁷Nēēthī hinnia, baa 'Thōlōmōōnē 'cī aku ehenyteek Nyekuc 'Cieeth.

⁴⁸"'Gōōlaa umwaanī, aitiōō Nyekuci 'cī ūllōōan vēlēk, hōllōngaa ūlōman 'cieethinii 'cīg ēhēnyīt eeta. Hī baa aduha pōrōvētaacī aī,

⁴⁹"'Baa aduha Makayyioohit aī, ūn hēētkujjieen dtaaba caannī nē ūlōcī nīngītī hataadīkī 'thoo cīgannīg.

'Cieeth hinnia 'cī aaī hutuno, 'cī occa ehenyteekaangu niig nganīt ko? Ningina hinnia hatī 'cī hiyyiomānnī naa?

⁵⁰Baa hētēhēnyaa naa hēlēggī vēlēk.'

⁵¹“Niig eeta 'cīg adītennuung ooti pīd ko! Aburru niig hōdōōkōthī Lori 'cī Ellēēmīth, haau hī baa abūrī maajihu cugguung.

⁵²Aaī nooyya baa pōrōvētaacī umwaa 'cī nga huruhit hībaangī cugguung? Ucuddia nōō nēēg pōrōvētaa'nya baag aduha thōōth 'cī akuuni Ēētī cī Abūnnaa. Nē 'yoko ūhōppōōcattu niig īnōōnnō nīngītī aruku.

⁵³Baa ngagiit 'cīg aa'nyīhoothīkuung nyattalī cī Nyekuci baa a'nyaha aajīlēēta, nēēthī hinnia, hōllōngaa anuyyu ūdūt.”

Ohoddia Tēēvēnō hadaak

⁵⁴Ma baa athīhī makayyiooha cīg lokiwooak thōōth cī Tēēvēnō ho, iita īlīllēēcō gērrēēt.

⁵⁵Nēēthī hinnia, baa aaī Lorii 'cī Ellēēmīth hī Tēēvēnō, nīngītī acīnōō'thī hēētkujjieen hudtuuha bulēēnīt cī Nyekuci nē īcīnōōthī Yeesu ngaatī abīlī attiaa cobbi īcī Nyekuci.

⁵⁶Nīngītī aīnnī Tēēvēnō, “Īcīnīt nōō, hadtuuha abbuhi hēētkujjieen nē abīlī Ngeertī Eeto attiaa cobbi īcī Nyekuci!”

⁵⁷Ma athīhī makayyiooha cīg lokiwooak thōōth icci ho, iita awacahit gērrēēt hīdītī lōōcī pīd. Ma ho, ulubtoothīk nēēg vēlēk Tēēvēnō,

⁵⁸nīngītī agurrēēkī īnōōnnō 'taaūna battaala nē i'thiattaaī ohoddia īnōōnnō thōng. Baa aarīk hinnia eeta 'cīg addangaak īnōōnnō ho ceremwa cīggīng haggam nyahaappanī umwaa 'cī haī 'thaar 'Thaaulo.

⁵⁹Ma baa nga ūhōda nēēg Tēēvēnō, alayyi hinnia Tēēvēnō aī, “Makayyioohit Yeesu, bītī lori caannī.”

⁶⁰Nīngītī akannī huru'nyia nē urruuo ī, “Makayyioohit, ma haa'nyihi ūhōōggō heteheelito 'thēccan icci.” Baa aduha nēē thōōth icci noho, nīngītī adaaknī.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 8

Uruk 'Thaaulo lemmiook

¹Baa abīlī 'Thaaulo nīngaata hīcīn hoddiaanīt 'cī adaaknī Tēēvēnō ho. Ma kōr niccia, itigirriaak pīrnānītī 'cī maka gērrēēt lothippit cī lemmioohu 'Jeru'thalēma. Nīngītī ī'thanōthōōthīkī nuuyyiooha vēlēk looccaa cī 'Judeea hī looccaa cī Thamaria, hidionganit 'thooyyiahā diooni.

²Ma ho, iita adaacō nuuyyiooha cīg Makayyiooktak Tēēvēnō nē utullēēcō īnōōnnō gērrēēt.

³Nīngītī i'thianaanī 'Thaaulo ī'thaanī lothippit cī lemmioohu. Ūyōyyōr 'cieethini vēlēk, agurra eet 'cīg maacīg hī ngaaī nē aarīk ūhōōggō baabuuthatōō.

Pilippo looccaa cī Thamaria

⁴Õõt illimanit nuyyiooha cīg Makayyioohit Yeesu, 'cīg baag ñ'thaattī tahatak, nyeemuut 'cī abūnnaa 'goolliohī 'cīg baag õõī nēēgī.

⁵Baa õkō Pilippo 'taaūnnaa cobbi ñicī Thamaria nē illimaneek eet thõõth cī Krīstō ñica.

⁶Ma baa athīhī lothippiti thõõth cī Pilippo nē ñcīnīt thoo'thiok 'cīg ñaat eeta 'cīg adtican nēē ho, iita ñthīhīt 'limman cīnnī ho.

⁷Nīngītī au abūnnayyī eeta 'cīg mēēlīg 'cīg a'nyak loriēēt 'cīg abathī, hī eet 'cīg ahuuli vēlēk. Baa adukna loriēēta 'cīg abathī ho eleetinii cīg eetuk, ēggēr'nya 'jieena.

⁸Ma nīngaata, iita atalit eeta 'taaūnnaa tīho gērrēēt ûdūt, hīnīngītī thoo'thiok iccig.

Ngarī 'cī haī 'Thimōōnē

⁹Ma waathinnioohī ûgēēgī, baa aaī eet umwaa 'cī ñīn ngarī 'cī haī 'Thimōōnē, 'cī baa abulan eet vēlēk ngarī'thēētaa cīnnī 'taaūnnaa cobbi ñicī Thamaria. Baa irrian 'Thimōōnē aī hīnī eet umwa cobbi gērrēēt.

¹⁰Nīngītī au athīknī balliooha hī hullaha vēlēk thõõth cīnnī nē ñitō, "Íñ ẽētī ciee 'tirrian cī Nyekuci 'cī haī 'Tirrian 'cī Maka."

¹¹Baa athīhī eeta 'Thimōōnē, hīnīngītī ûnûhīk nēē ngarī'thēēt cīnnī ho, ngaatī adticanī thoo'thiok 'cīg ñaat eeta.

¹²Ma nīngaata, iita elemiit eeta Pilippo, hīnīngītī alliman nēē nyeemuut 'cī abūnnaa cī habuccieet cī Nyekuci, hī 'thaar cīg Yeesu Krīstō. Ma ho, iita aggamit nēēg vēlēk baattithimo eetinii 'cīg maacīg ngaaīnī noho.

¹³Nē baa ikia ëlēmō 'Thimōōnē buúk, nīngītī aggamī baattithimo. Ma nīngaata, ûnū nēē Pilippo 'gōōlaa 'cī õkōōī, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg ñaat eeta 'cīg acīn nēēnī.

¹⁴Ma baa ñthīhīt 'thooyyiaha 'Jeru'thalēma ngaatī ëlēmmī eeta cīg Thamaria thõõth cī Nyekuci ho, iita i'thooyyik nēēg ìhōōggō Pēētūrū hī Yōaannē.

¹⁵Ma baa õdōlan 'thooyyiaha 'cīg ñīn 'ramma ho, iita alayyiōōī nēēg lemmiook, hātī haa'nyīhoothīk Lorii 'cī Êllēēmīth ìhōōggō.

¹⁶Hīnīngītī baa nga hikia Lorii 'cī Êllēēmīth ñicī ouu hī eet cīg Thamaria, tananga baa aggamit ûgēēgī baattithimo 'thaarī cīg Makayyioohit Yeesu.

¹⁷Ma ho, ataaddik Pēētūrū hī Yōaannē athīn ootinii cīg lemmioohu, nīngītī alluucciakī Lorii 'cī Êllēēmīth ìhōōggō.

¹⁸Ma baa acīn 'Thimōōnē ngaatī akuuni Lorii 'cī Êllēēmīth 'gōōlēē 'cī ataadīkī 'thooyyiaha athīn ootinii cīg lemmioohu ho, ikia aa'nyīk nēē ìhōōggō 'rabbēēt,

¹⁹nē ñī, "Aanyaangu da nganīt buúk 'tirrian icci, hātī haa'nyīhoothīk Lorii 'cī Êllēēmīth eet 'cī hataadihi naa athīn cīgannīg."

²⁰Edēcī Pēētūrū anneek, "Uduktoothīk hī 'rabbēēt cugunnig ko vēlēk, hīnīngītī ammuhi aini, occa ūūta 'baaninit cī Nyekuci 'rabbēētī.

²¹Occa hōllōngaa hōthōl naag hī nganiit dtiic icci, hīnīngītī hōllōngaa aūlan 'thīnīt cunni muumaa cī Nyekuci.

²²Dēēthī muhēēttaa cunni ūcī abathī ho nē alau Makayyioohit, horoong hatī ammaannikii nēē, hīnīngītī muhēēnīt 'cī abathī 'thīnītaa cunni ho.

²³Hīnīngītī hacini iinani dtiic icci nē ecebbi 'thēccanī nganiita."

²⁴Nīngītī aīnnī 'Thimōōnē, "Ēlē, laooyya baaī nuun hī Makayyioohit, hātī hiittiōō thōōth 'cī aduha nii ho hōllōngaa adaka nganīt 'giimwa."

²⁵Ma urutaa 'cī illimattēēhī Pēētūrū hī Yōaannē eet nyeemuut 'cī abūnnaa cī Makayyioohit Yeesu 'taaūna ūca ēlēk, baa nēē illimanit eet olooyyiohī 'cīg mēēlīg ūcīg Thamaria vēlēk nē oboddioothī 'Jeru'thalēma.

Pilippo hī l' thioppianeenit

²⁶Baa anneek aajīlō cī Makayyioookto Pilippo, "Dēēc 'gōōl 'cī ūkō ūcī hujjieen, 'gōōl cī horu 'cī ūdōhōhī ho 'cī ūtōd ūkō 'Jeru'thalēma ūthōng 'Gaa'tha."

²⁷Nīngītī ūngaannī Pilippo ūkōōī, ma 'gōōla, ommottio hī 'gaalac cī l' thioppia 'cī baa aarriaa. Baa 'gaalac cobbi tīho gērrēēt 'cī aggam 'rabbēēt cīg Kandaace ngaa 'cī ūn habu cī l' thioppia. Baa ūkō alayyi ūtētī ciee 'Jeru'thalēma,

²⁸nē 'yioko ūbōda ūūk ūcī ūlō cīnnī. Baa iccioloongan nēē 'gadiggadiaa cīnnī ūcī agurut nyangōōllēē'nya nē itigiil 'buuk cī pōrōvētaac l' thaia.

²⁹Ma ho, uduhaak Lorii 'cī ūllēēmīth Pilippo ūnnīk, "Bīt ūt ūbōktō hī 'gadiggadi iccia."

³⁰Ma nīngaata, ukuloothīk Pilippo 'gadiggadi nē ūthīk eet nicci ngaatī agili 'buuk cī pōrōvētaac l' thaia. Nīngītī ajini ūnōōnnō annēēkī, "Athihi 'thēk nii thōōth 'cī agili ho?"

³¹Edēcī nēē aī, "Hathihi 'thēk tarī hutuno ūlē? Ma haau eet umwaa 'cī aduhaakaanī, occa nuun hathihi." Nīngītī aduhaakī nēē Pilippo hikia hūrūmtī hī ūnōōnnō.

³²Baa agiil 'gaalacī ciee nīngītī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Baa anūī nēē hī a' thēētī 'cī ūkō etteeddi thōng. Baa emmeethīk nēē hī mī'nyōōn cī a' theeto 'cī a' thudan tūhayyioohiti ūma.

³³Baa arannī eeta ūnōōnnō lokihoa hiittiōō hōllōngaa ammūda thōōth 'cī abūnnaa. Occa hatī a'nyak nēē lōhōlī hutuno, hatī aggammia rūgētī cīnnēēnī?"

³⁴Ma ho, ijin 'gaalacī Pilippo ūnnīk, "Duhaahaa dako ūlē, nganī 'cī ūthōōth pōrōvētaacī ho, ūthōōth ūlē cīnnī ūmmēn, hode eet umwa 'cī 'rīng?"

³⁵Nīngītī i'thianaanī Pilippo aduhaakī īnōōnnō thōōth cī 'buuk cī Nyekuci nē īhīkīmanaak īnōōnnō nyeemuut 'cī abūnnaa cī Yeesu.

³⁶Ma baa nga ēdēcī nēēg 'gōōla, iita ummuddiaak nīngītī ūllōōdīkī maama nē ī 'gaalacī, "Cīn nōō, maam ūgī cieegi. Īcca occa hōllōngaa haggami baattithimo?"

³⁷Nīngītī aīnnī Pilippo, "Mā elemmi 'thīnītaa cunni vēlēk, occa 'thēk aggami." Ma ho, ēdēc 'gaalacī ī, "Helemi naa ngaatī īnnī Yeesu Krīstō Ngeertī Nyekuci."

³⁸Ma ho, uduhaak 'gaalacī eet 'cī a'thuhan 'gadiggadi hībīl. Nīngītī alluuccianī Pilippo hī 'gaalac nicci nē ikia aggameek nēē 'gaalac baattithimo.

³⁹Ma baa i'ngothia nēēg maamī battala, ikia ammanyanoōī Lorii cī Makayyiookto Pilippo noho matada'nyak, hiittiōō hōllōngaa adtuuha 'gaalacī tarī, nēēthī, baa accamanoothīk 'gaalacī gērrēēt, nīngītī ūkōōī 'gōōla cīnnī.

⁴⁰Baa nēē ikia edee'nyia Pilippo uruta looccaa 'cī haī Athotu. Baa ūyōyyōr nēē 'taaūnnioohī 'gōōlaa cī 'taaūn cī Caetharea, allimaneek eet nyeemuut 'cī abūnnaa.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 9

Ikia ī 'Thaaulo nuyyioohit cī Makayyiookto

(Tigil Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 22:6-16;
26:12-18)

¹Baa ara ērrēan 'Thaaulo nuyyioook cīg Makayyiooktak ngaatī aduhaanī thoo'thiok 'cīg adiim aruhi īhōōggō. Nē ūūk ēttēēda waragēēt hī paadīr cobbi,

²hī makayyioook cīg 'Cieethi cīg Laiittak Damaathīko. Baa adīman nēē thoo'thiok iccīg, hīnīngītī adiim aggam eet 'cīg maacīg hī ngaaī 'cīg anū 'Gōōl cī Makayyioohit Yeesu, hōōt hītō baabuuthnya 'Jeru'thalēma.

³Ma baa ūbōktō nēē hī Damaathīko hēērōnaa cīnnī ho, udhukia lanyit umwaa hēētahujjieen hīdīkoothong 'cī ammaddeek īnōōnnō.

⁴Nīngītī ēttēēdī 'Thaaulo looc nē īthīk molook umwa 'cī anneek īnōōnnō, "Thaaulo, 'Thaaulo, arukaa nii nganīt inni?"

⁵Ēdēcī 'Thaaulo anneek, "Nganiit nganī Makayyioohit?" Ēdēcī Makayyioohiti 'Thaaulo anneek, "Nganīt Yeesu 'cī aruhi nii ho.

⁶Nēēthī 'yoko, tīnga bīt 'taaūnatōō hūūk heterethoothihii thōōth 'cī hatī ūkō adīmani."

⁷Nē eeta 'cīg baag ēhēērōn hī 'Thaaulo, baa abīlī nīngaata muguruur, athīhī molook umwa, nēēthī hinnia, hōllōngaa adtuuha eet umwa ūdūt.

⁸Ma ho, ītīnga 'Thaaulo 'jieena nē ma aī hīcīnī ho, ruben hinnia thōng. Nīngītī atī'thītī eeta īnōōnnō ūyōyyī 'taaūnatōō cī Damaathīko.

⁹Baa ruben 'Thaaulo waathinniook iyyio hiittiōō nōō hōllōngaa adak 'giimwaa ūdūt.

¹⁰Baa nohota, baa aañ nuyyioohiti umwaa 'cī hañ Anania 'taañnaa ñicī Damaathīko. Baa aañ nēñ hīcī ohonoo'thi thōng nē ûtūvvū Makayyioohiti Yeesu ñoõnnō ñnnīk, "Anania!" Êdēcī Anania anneek, "Ee Makayyioohit!"

¹¹Nīngītī annēekī Makayyioohiti Yeesu ñoõnnō, "Bñt õlōõ 'cī eet 'cī hañ 'Juuda 'gōõlaa 'cī anneek eeta 'Gōõl 'cī Añlanī. Ma õdōlanuu, ammudoothihi hatī eet 'cī hañ 'Thaaulo, 'cī aku 'taañnaa cī 'Taartho. Hññgītī alayyi nēñ gērrēët.

¹²Nē 'gōõlaa 'cī aayyi nēñ hīcī ohonoothini thōng ko, baa adtuuha 'Thaaulo eet 'cī hañ Anania ngaatī akuuni nē uhum hēbērī cīgnīg hīcītī."

¹³Êdēcī hinnia Anania Yeesu anneek, "Makayyioohit, ëddēëbtahaa eeta 'cīg mēélīg gērrēët thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg aruhi ëëtī ciee nuyyiook cugunnig 'Jeru'thalēma.

¹⁴Nē 'yioko, aku nēñ ngaati, hññgītī aanytīk makayyiooha cīg paadīr'nyaannu makaa'thīt, hikia haggam eet 'cī alayyi 'thaarī cugunnig."

¹⁵Nēñthī, baa anneek Makayyioohiti Yeesu Anania, "Bñtō! Íñ ëëtī ciee eet caannī 'cī tiiri 'cī eberriaa hillimman eet 'cīg hōllōngaa ïñ 'Judeei hī habuëët hī eet cīg ï'thīraëlī thōõth caannī.

¹⁶Nganīt hatī 'cī heter'theehi ñoõnnō 'gōõl 'cī accananiini, hññgītī 'thaar cīgnīg."

¹⁷Nīngītī õkō adukni Anania õlō tīho. Ma nīngaata, ataadīk athīn cīgnīg hī 'Thaaulo nē ï, "Gōtōna 'Thaaulo, Makayyioohit Yeesu baa uppwanakii nganīt 'gōõlaa 'cī akuuni ngaati ho, 'cī ï'thōõanna nganīt, hātī cīnī nii tarī nē ûmmūda Lori 'cī Ëllēëmīthī."

¹⁸Ma hīdīkoothong, udhukta hēlēggī ûgēëgī 'cīg aattīg hī hō'thōbō cīg ulugoocak hēbērēënnī cīg 'Thaaulo, nīngītī acīnēënī. Ma ho, ïtīnga nēñ 'jieena nē aggamoothīk baattithimo.

¹⁹Ma baa adak 'gēën, ikia ûbūna ëlē cīnnēënī.

'Thaaulo 'taañnaa cī Damaathīko

Nīngītī arūmēënī 'Thaaulo hī nuyyiook 'taañnaa cī Damaathīko waathinniook 'cīg mēélīg hīdīc.

²⁰Ma hīdīkoothong, i'thianaañ nēñ irrioon thōõth 'cī ïnnī Yeesu Ngeertī Nyekuci 'Cieethinii cīg Laiittak.

²¹Eeta vēlēk 'cīg baag athīhī thōõth cī 'Thaaulo ho, ukullieek 'jieen nē ïtō, "Hōllōngaa nooyya eet baa atīkīan eet 'cīg alayyi 'thaarī cīg Yeesu 'Jeru'thalēma niccieeni? 'Yioko baa hōllōngaa aku nēñ hikia haggam ìhōõggō nē a'nyahoothīk makayyiook cīg paadīr'nyaannu?"

²²Baa irrioon 'Thaaulo 'tirriaanaa 'cī maka gērrēët hatalmanyān eet cīg 'Judeei 'cīg aattīg Damaathīko, hññgītī arīnyana ngaatī aïnnī ïñ Yeesu, Krīstō.

²³Ma baa allanganit waathinniooha 'cīg mēēlēēgī, iita utuhanit eeta cīg 'Judeei thōōth 'cī aruhi 'Thaaulo,

²⁴baa nēē aga 'Thaaulo muhēēnīt cīnīng ko. Waathīn hī baalin, baa ēbēk nēēg hattūūgēt 'cīg obbitig cīg 'taaūnaak 'gōōlaa 'cī atabī aruhi 'Thaaulo.

²⁵Tōjōhō hiita hīnīktī nuyyiooha cīgīnnīg īnōōnnō haarrik 'guuvvaa nē ōyōyyōōrattaak loota hutulaa cī araanō.

'Thaaulo 'Jeru'thalēma

²⁶Ma baa õdōlan 'Thaaulo 'Jeru'thalēma, ikia idiim uduhunoothīk nēē nuyyioook. Baa hinnia itieelli nuyyiooha īnōōnnō hōllōngaa ēlēmī ngaatī ikiaā nēē ū nuyyioohit dīdī.

²⁷Nīngītī aku ēēlī Baarnaba īnōōnnō ngaatī õkōōī hī 'thoooyyiak. Ma ho, ūūk uduhaak 'thoooyyiak 'gōōl 'cī baa adtuuhanī 'Thaaulo Makayyioohit, hī 'gōōl 'cī õthōōthīkī Makayyioohiti īnōōnnō. Baa aduhaak Baarnaba eet buúk 'gōōl 'cī baa arīnyanaanī 'Thaaulo 'limman 'thaarī cīg Yeesu 'taaūnaa cī Damaathīko.

²⁸Baa nēē õtōōcō 'Thaaulo hī nuyyioook 'Jeru'thalēma 'thinneetinii 'cīg õkōmī nē uduktaak eet vēlēk thōōth cī Makayyioohit Yeesu.

²⁹Õthōōth 'Thaaulo nē ēppēhattōō hī eet cīg 'Judeei 'cīg õthōōth thōōthaa cī 'Girihi, nīngītī adiimi aruhi eeta cieeg īnōōnnō.

³⁰Tōjōhō hiita hummuddia nuyyiooha thōōth icci, nīngītī ittiōōnī 'Thaaulo, ūthōng 'taaūn cī Caetharea. Ma ūica, i'thooyyk īnōōnnō hedecek 'taaūnaa cī 'Taartho.

³¹Baa ikia aau lothippiti cī lemmioohu ganōōna looccaa cī 'Judeea hī 'Galileea hī Thamaria nē alaacō Makayyioohit. Iita ittiranit nēēg gērrēēt, hīnīngītī eēl Lorii 'cī Ellēēmīth ūhōōggō aa'nyīk hittoorri hītō mēēlīg.

Enea hī 'Dōōrka

³²Ma baa ūyōyyōr Pēētūrū loonyini vēlēk, ikia eheronoothīk nēē nuyyioook cīg Makayyiooktak 'cīg baag aattīg 'taaūnaa cī Liidda.

³³Ma ūica, ommottio nēē hī eet umwa 'cī haī Enea. Baa ūin Enea eet 'cī alalliaa ēlē nē oongi nangērēba irki'nyia turkiyyio hōllōngaa occa ūvvō ūdūt.

³⁴Ma ho, ūnnīk Pēētūrū īnōōnnō, "Enea, aa'nyi Yeesu Krīstō nganiit būna. Tīnga kūmmaneek nangērēb cunni." Ma hīdīkkoothong, ūtīnga Enea ūicī noho.

³⁵Ma baa adtuuha eeta 'cīg mēēlīg cīg 'taaūn cī Liidda, hī cīg 'taaūn cī Thaaronī thōōth icci ho, iita elemiit Makayyioohit.

³⁶Taaūnaa cī 'Jōōppa, baa aaī nuyyioohiti umwaa 'cī ngayyi 'cī haī 'thaar Tabitha. Baa haī 'thaar ūgī cīgīnnīg 'Giriheeyyi 'Dōōrka, nīngītī aī mēggēēr. Baa adīman nēē thōōth 'cī abūnnaa ngaatī ēēlī hullaha.

³⁷Baa nohota, baa õmmõõrī Tabitha nīngītī aku adaaknī, ma ho, iita ūtūñyītō eeta ēlē cīnnī nē aarrik 'cieethaa lokora.

³⁸Baa õbõhõõ Liidda hī 'taaūn cī 'Jõõppa. Ma baa athihī nuyyiooha ngaatī aayyi Pēetūrū 'taaūnaa cī Liidda ho, i'thooyyik īnõõnnō eet 'ramma hõõt hīttik, "Tooyya baañ nuun hataman!"

³⁹Nīngītī õõkõrī Pēetūrū hī ëhõõggõ, ma baa õdõlan ko, iita ootti eeta īnõõnnō 'cieetha lokora. Baa abīlī ngaatiböyyī'nya nīngaata alu nē etere'thieek īnõõnnō koou'nya hī ceremwa ûgī 'cīg baag alūlla 'Dõõrka baa nga arūgī.

⁴⁰Ma nīngaata, ikia uduhaak Pēetūrū ëhõõggõ vēlēk hõõt nōõ battala, nīngītī akannī huru'nyia nē alaõ. Ma ho, ūtūhūoothik ngaa 'cī adaahī ho nē ënnik, "Tabitha, tīnga 'jieena." Nīngītī acīnēenī Tabitha hudtuuha Pēetūrū nē aau 'jieena.

⁴¹Aggam Pēetūrū īnõõnnō a'thiit hītīngā 'jieena. Ma nīngaata, ūtūvva Pēetūrū lemmiook hī ngaatiböyyī'nya nē eteretheek ëhõõggõ ngaatī ūrūgaaõ 'Dõõrka.

⁴²Baa ë'thanothoothik nyeemuut ciee 'Jõõppa hūtūrūr nē iita elemit eeta 'cīg mēelīg Makayyioohit Yeesu.

⁴³Ma nīngaata aala Pēetūrū 'Jõõppattī waathinniook 'cīg mēelīg õlõõ cī eet umwa 'cī attūub õlēet 'cī haõ 'thaar 'Thimõõnē.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 10

Ütūvvū Korneellio Pēetūrū

¹Taaūnaa cī Caetharea, baa aaõ eet umwaa 'cī haõ 'thaar Korneellio. Baa ën Korneellio 'gaalac cī ûürüta 'cī aggam athegeree'nya 'miia hõdēõ, baa agayyi athegeree'nya tīko haõ athegeree'nya cīg Itali.

²Baa ën nēõ hī halang cīnnī vēlēk, eet 'cīg i'ngolli Nyekuc gērrēet. Baa ëel Korneellio hullaha nē ala Nyekuc hõdõõkõthī.

³Ma kõr umwa baa iggiingi kõrra 'thaa iyyio, baa udtruha Korneellio aajīlō cī Nyekuci, ngaatīakuuni hī īnõõnnō nē ënnik, "Elē Korneellio!"

⁴Baa acīn Korneellio īnõõnnō tēel'thīta nē ënnik, "Aõ ne Makayyioohit?" Ëdēcī aajīlō anneek, "Elēmī Nyekuci laiinit cunni hī 'baaninit 'cī aa'nyihi nii hullaha ho.

⁵Nē 'yioko, 'thõõ eet ûgī hõõt 'Jõõppattī, hottieek 'Thimõõnē 'cī haõ 'thaar ûgī Pēetūrū.

⁶Arūmī nēõ hī 'Thimõõnē eet gõõng attūub õlēet nē õbõhõõ õlõ cīnnī hī dēmēt cī bülūcō."

⁷Ma baa õbõdõõthī aajīlō 'cī õthõõthõõ hī Korneellio ho, ikia ūtūvvū nēõ dticcianniook cīgīnnīg 'ramma hī athegereeec cīnnī 'cī gõõng alayyi gērrēet.

⁸Uduhaak ëhõõggõ thõõth vēlēk aa adtruha nēõnī nē ë'thõ hõõt 'Jõõppattī.

Eheeronoothīk Pēētūrū Korneellio

⁹Ma baa aau kōrra lokora waathīnaa 'cī anūēēkī īcī heeroni cīnīng ko, iita õdõlanit nēēg 'taaün cī 'Jōōppa. Ma nīngaata, ikia ītīnga Pēētūrū nē ūuk alaō 'cieetha lokora,

¹⁰nīngītī aku adahī ìnōōnnō magīthī. Ma baa nga akūmaneek eeta 'gēēn, ikia īcīn nēē 'giimwa 'cī aaī hīcī acīn honoothittatōō.

¹¹Baa adtuuha nēē ngaatī abbuuhēnī hēētkujjieen nē ulluucciak 'giimwaa looc 'cī uuni aaī hī nyatōōga 'cī abīlī kūdūlnyaannī 'wec.

¹²Baa a'nyak nyatōōga nicciee hallibī'nya cīg idi'ngwa 'cīg a'nyak 'thoo 'wec, hī hūkaa'nya hī lommorohoo'nya hī hībaallī cīg hēētkujjieen.

¹³Ma ho, ïnnīk mōlōōhī ìnōōnnō, "Tīnga Pēētūrū. Ruuk idi'ngwa iccig nē adahu."

¹⁴Ēdēcī Pēētūrū aī, "Aitiōō Makayyioohit! Gōōng nga hadak idi'ngwa 'cīg ïn 'riiring 'cīg hōllōngaa adak eeta."

¹⁵Othoothīk mōlōōhī ìnōōnnō tabattī 'ramma tarī ï, "Ma haini 'giimwa ïn 'riiring 'cī baa ēhēnyta Nyekuci tēlla."

¹⁶Baa edee'nyia thōōth ciee tabattī iyyio, ma hīdīkoothong, õdōngī nyatōōga nicciee ūuk hēētahujjieen.

¹⁷Ma baa nga adhirriaangan Pēētūrū thōōth 'cī acīn nēē ho, iita ummuddia eeta baag ï'thōōa Korneellio nīngītī aayyi õlōō cī 'Thimōōnē nē iita ïbīlīt hattūūga.

¹⁸Nīngītī avvēēnī hattūūga battala ajini eet, hātī má aaī 'Thimōōnē 'cī haī 'thaar ūgī Pēētūrū nīngaata.

¹⁹Ma baa nga ammuk Pēētūrū thōōth icci, ikia ïnnīk Lorii 'cī Êllēēmīth ìnōōnnō, "Thimōōnē, adiimmi eeta iyyio nganiita.

²⁰Tīnga hataman 'lūūcī loota. Ma haburi ngaatī ookorru hī ìhōōggō, hīnīngītī nganītī 'cī hī'thōōa ìhōōggō ho."

²¹Ma ho, ītīnga Pēētūrū ûllūūcī ūuk ïnnīk eet tīko, "Nganīt 'cī adiimmaangu ho. Auunnu niig inni?"

²²Ēdēcī eeta niccieeg aī, "Í'thōōanneet 'gaalacī umwaa cī ūūrūta 'cī haī Korneellio. Íñ nēē eet 'cī abūnnaa 'cī ala Nyekuc nē ammīnan eeta cīg 'Judeei vēlēk ìnōōnnō. Aduhaak aajīlō 'cī Êllēēmīth ìnōōnnō hutuvvii nganiit õlōō cīnnī, hātī hūuk hīthīk nēē thōōth 'cī aduhaahi niina."

²³Ma ho, ūūhī Pēētūrū ìhōōggō halangatōō, nīngītī ooginni baalin niccia nīngaata.

Pēētūrū 'cieethaa cī Korneellio

Ma loothoth cīnnī, ītīngaacō Pēētūrū hī ìhōōggō hī nuuyiook ūgī cīg Makayyiooktak 'cīg au 'Jōōppa.

²⁴Ma baa waathīn 'cī 'rīng, õdõlanit 'taaūn cī Caetharea. Baa ammūdeek ērē Korneellio īhōõggō, nīngītī avvaanī ittioonniok cīgīnnīg hī 'gōõnōgī hiita.

²⁵Ma baa õdõlan Pēetūrū õlō, iiraak Korneellio īnōõnnō nīcī noho nē akat huru'nyia tēēl'thīta 'cī alaī īnōõnnō.

²⁶Ma nīngaata, õdōng Pēetūrū īnōõnnō hībīl nē īnnīk, "Tīnga 'jieena, hīnī naa eet 'cī holli haaga."

²⁷Nīngītī adukni Pēetūrū 'cieetōō nga õthōõthōō hī Korneellio nē ūūk ūmmūdoothīk lothippit.

²⁸Ma ho īnnīk īhōõggō, "Agayyu niig vēlēk abūrī nyattalī cīnaang ngaatī arūmēenī eeta cīg 'Judeei ūgēēgī hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, hode nēē eheronoothīk īhōõggō haaga. Nēēthī, ētērēthaan ganīt Nyekuci hiittiōō hōllōngaa occa haini tēlla eet umwaanī nē ī umwa 'riiring.

²⁹Īnōō 'yioko baa ma īthōõannu eet hiitaahaanī, hikia nīcī noho. Īcca occa hōllōngaa aduhaakaangu thōõth 'cī aūūyyāangu ganīt ko?"

³⁰Ma ho, ēdēc Korneellio ī, "Waathinnioohī 'cīg īn 'wec allacattī ho, baa halayyi naa 'cieethaa caannī kōr 'cī aaī hī cieeni, baa 'thaa iyyio baa iggiingi kōrra. Ma hīdīkoothong, ikia ībīl eet umwaa 'cī attalīth ceremwaana hī õoppēr īcī muum caannī,

³¹nē ī, 'Korneellio, īthīk Nyekuci laiinit cunni nē ummuhōõthī 'baaninit gōõng aa'nyihi nii hullaha.

³²Thōõ eet hottieek 'Thimōõnē 'cī haī Pēetūrū 'taaūnaa cī 'Jōõppa. Īn nēē heerinnoohit cī õlō cī 'Thimōõnē gōõng attūub õlēēt nē a'nyak õlō cīnnī dēmētaa cī būlūcō.'

³³Nīngītī hīthōõanī eet hīdīkoothong nē abūnnaa gērrēēt ngaatī akuuni. Nēēthī 'yioko, hattiyia naag vēlēk ngaati muumaa cī Nyekuci, hīthīkta thoo'thiok 'cīg anneeki nganiit Makayyioohiti duhaheet ngagīta."

Irrioon Pēetūrū

³⁴Ma ho, i'thianaaī Pēetūrū õthōõth ī, "Nē 'yioko hagawa dīdī Nyekuc dioo 'cī hōllōngaa ahal eeta,

³⁵nēēthī, ēlēmī eet loonyini vēlēk 'cīg i'ngolli īnōõnnō nē īdīmanit thōõth 'cī aūlanī.

³⁶Īn ciee nyeemuut 'cī abūnnaa cī eet cīg īthīraēlī 'cī aī, aaī ganōnī hī Nyekuc, hīnīngītī Yeesu Krīstō 'cī īn Makayyioohit cī eet vēlēk.

³⁷Agayyu niig thoo'thiok baag aluba looccaa cī 'Judeea hūtūrūr, baa i'thianaanī 'Galileea urutaa 'cī baattithimo baa irrioon Yōaannē,

³⁸'gõõl 'cī aa'nyīkī Nyekuci Yeesu cī Naa'tharētī Lori 'cī Ņllēēmīth hī 'tirrian hī 'gõõl 'cī ūvvōōō looc vēlēk, adticanī thoo'thiok 'cīg abūnnaa, hī ngaatī ēēlanī eet 'cīg aggam habuui cī loriēēt 'cīg abathī, hīnīngītī baa aaī Nyekuci hī ūnōōnnō.

³⁹"Hīgīn naag hēbērī 'cīg thoo'thiok vēlēk 'cīg adīman Yeesu looccaa cī 'Judeei hī 'Jeru'thalēma. Baa aruk eeta 'cīg 'Judeei Yeesu nē otoddoyyieek hurucceeaa,

⁴⁰nēēthī, baa arūgtha hinnia Nyekuci ūnōōnnō daahītha, urutaa 'cī waathinniook iyyio nē ētērētha ūnōōnnō hīcīnīt eeta tarī.

⁴¹Baa hōllōngaa adtuuha eeta vēlēk Yeesu, baa ngagīt dioo 'cīg baag haduheenna nē huhuddieea hī ūnōōnnō urutaa 'cī ūrūgaā nēē daahītha, 'cīg hacīnna ūnōōnnō. Hīgīnna naag eet 'cīg ēbēranneet Nyekuci huduktaaha eet ūgī buúk thōōth cīnnī.

⁴²Aduhaakeet Nyekuci ngagīt hirrioottīha eet hīttīha, ēbēra Nyekuci Yeesu hēttēēd thoo'thiok 'cīg arūgī hī 'cīg adaahito.

⁴³Baa ūthōōth pōrōvētaa'nya vēlēk aī eeta 'cīg ēlēmī Yeesu, ūūnnothoothīk hatī 'thēccanēēta cīggīng 'thaarī cīgīnnīg."

⁴⁴Ma baa nga ūthōōth Pēētūrū thoo'thiok iccig, ikia ulluucciak Lorii 'cī Ņllēēmīth eet vēlēk 'cīg baag athīhī nyeemuut ko.

⁴⁵Lemmiooha 'cīg etteeddi eleeti 'cīg eet 'cīg maacīg, 'cīg baag ūökōra hī Pēētūrū, iita ukullieek 'jieen ngaatī akuuni 'baaniniti cī Lori 'cī Ņllēēmīth hī eet 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei.

⁴⁶Hīnīngītī udzuukta nēēg ūhōōggō ngaatī ūthōōthī thoo'thiohī 'cīg 'rīng nē ūdīhīthīt Nyekuc. Nīngītī aīnnī Pēētūrū,

⁴⁷"Icca occa 'thēk alaam eet umwaa eet iccig ngaatī occa aggamōōthīkī baattithimo maamī? Aa'nyīhoothīk ūhōōggō buúk Lori 'cī Ņllēēmīth hī baa naaga."

⁴⁸Nīngītī aduhaakī Pēētūrū ūhōōggō haggamit baattithimo 'thaarī 'cīg Yeesu Krīstō. Ma ho, uduktaak nēēg Pēētūrū hūrūmtī nōō hī ūhōōggō hōdēē waathinniook 'cīg abadtēc.

Dtiicanī 'cīg 'Thoooyyiahu 11

Uduha Pēētūrū dtiicanī cīgīnnīg

¹Ūthīhīt 'thoooyyiaha hī nuuyiook 'Judeea hūtūrūūr, ngaatī allimanōōthīkī eet 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei thōōth cī Nyekuci.

²Ma baa ūūk Pēētūrū ūcī 'Jeru'thalēmī, ūōt ūppēhattōō lemmiooha 'cīg etteeddi eleeti hī ūnōōnnō

³nē ūtō, "Ōkō aduhuni nii 'cieeth cī eet 'cīg nga hetteeddi eleeti nē uduktoou hī ūhōōggō inni?"

⁴Ma ho, i'thianaaī Pēētūrū ithithanaak īhōōggō thōōth jurrung, 'gōōlaa 'cī baa adtuuhanī nēē edee'nyianī.

⁵Baa anneek nēē īhōōggō, "Baa halayyi naa 'taaūnaa cī 'Jōōppa, ma ho, hikia hīcīna 'giimwa 'cī aaī hīcī hacini honoothittatōō, 'giimwa 'cī aaī hī ngītōōga cobbi, 'cī alluuccia hēētahujjieen nē a'nyak ōkīcēēt 'wec, hikia loota ngaatī baa haayyi.

⁶Ma baa hacini ho, hadtuha hinnia idi'ngwa cīg lootu gōōng a'nyak 'thoo 'wec, hūkaa'nya hī hībaallī cīg hēētkujjieen.

⁷Ma ho, hīthīha molook umwa 'cī anneeka, 'Tīnga Pēētūrū. Ruuk idi'ngwa niccig nē adahu.'

⁸"Hedeci hanneehi, 'Aitiōō Makayyioohit! Gōōng nga hadak idi'ngwa 'cīg īn 'riiring 'cīg aattīg noho.'

⁹"Ōbōdēēkī mōlōōhī nicciee ōthōōtha hēētahujjieen tabattī 'ramma aī, 'Ma haini 'gii 'cī ēhēnyta Nyekuci tēlla īn 'riiring!"

¹⁰Baa ōbōdēēkī thōōth ciee tabattī iyyio, nīngītī odongiini ngītōōga nicciee hēētahujjieen tarī.

¹¹"Ma nīngaata, iita ībīlīt eeta iyyio 'cīg baag auunakaa nganīt īcī 'taaūn cī Caetharea, 'cieethaa 'cī baa haayyi naa ho.

¹²Nīngītī aduhaaka Lorii 'cī Īllēēmīth hookorria hī īhōōggō. Baa hōōkōrra hī nuuyiook iccig īn tōrkōnōn ko nē hoottia huduhutta halang cī eet baa aūūyyeet ngagīta.

¹³Ma ho, uduhaaheet ēētī cī halang tīho 'gōōl 'cī baa acīnī nēē aajīlō ngaatī uppwaannanī 'cieethaa cīnnī nē ī, "Thōō eet ūgī hōōt 'Jōōppa hottieek 'Thimōōnē 'cī haī 'thaar ūgī Pēētūrū.

¹⁴A'nyahaaki hatī Pēētūrū nganiit hī halang cunni nyeemuut 'cī eelliannu niiga.'

¹⁵"Ma hi'thianaanī hothoothi ho, ikia Lorii 'cī Īllēēmīth hī īhōōggō hī baa aku hī ngagīt īcī oou.

¹⁶Nīngītī hammuhunōō'thī thōōth baa aduha Makayyioohiti Yeesu aī, 'Aggameekuung ngagiit Yōaannē baattithimo maamī haaga, nēēthī aggammu hatī niig baattithimo Loriiāa 'cī Īllēēmīthī.'

¹⁷Nēēthī, má aa'nyīk Nyekuci īhōōggō 'baaninit hōdēēthōng hī baa aa'nyeet ngagīt baag hēlēmī Makayyioohit Yeesu Krīstō, nganīt occa baa nganī 'cī occa hammuhi ngaatī baa habūrrī thōōth cī Nyekuci ho?"

¹⁸Ma baa athīhī eeta 'cīg etteeddi eleeti thōōth icci ōthōōth Pēētūrū ho, iittiōō hōllōngaa ēppēhanōō nē i'thiattaaī ubuluthit Nyekuc. Baa aī nēēg, "Ikia aa'nyīk Nyekuci eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, hūtūngteek 'thēccanēēt cīggīng nē aa'nyīk īhōōggō rūgēt 'cī aalla ooo!"

Lemmiook 'taaūnaa cī Antiohī

¹⁹Baa ī'thaanni nuyyiooha ūgēēgī, hīnīngītī pīrnanīt 'cī abathī gērrēēt baa i'thianaanī kōr baa aruhēēnī Tēēvēnō. Baa avvir nēēg õõ 'rēēna loonyinii cīg Venicia hī Ciporo hī 'taaūnaa cī Antiohī, nēēthī hinnia baa õõ aduhaak nēēg eet cīg 'Judeei dioo nyeemuut.

²⁰Nē eeta ūgēēgī cīg Ciporo hī Cireene, õõt ëicī Antiohī nē i'thiattaaī othoo'thio hī 'Girik buúk nē illimatteek īhōōggō nyeemuut 'cī abūnnaa cī Makayyioohit Yeesu.

²¹Baa aaī 'tirriani cī Makayyioookto hī īhōōggō nē iita elemit eeta 'cīg mēēlīg 'rīng Makayyioohit Yeesu.

²²Ma ho, õdōlan nyeemuut cī thōōth icci lothippit cī lemmioohu 'Jeru'thalēma, nīngītī ī'thōōanī nēēg Baarnaba hikia Antioha.

²³Ma baa õdōlan Baarnaba nē ikia udtuuha būnnai 'cī adīman Nyekuci ho, accamanoothīk nē irrioonīk īhōōggō haallattia hītō lemmiook dīdī cīg Makayyiooktak 'thinneetinii cīggīng vēlēk.

²⁴Baa ëin Baarnaba eet 'cī callī 'thīnīt, 'cī aaī Lorii 'cī Ëllēēmīth hī lemiinit hī īnōōnnō, nīngītī au ēlēmmī eeta 'cīg mēēlīg 'rīng Makayyioohit.

²⁵Ma nīngaata, ūük nēē 'Taartho hūük hidimōthī 'Thaaulo.

²⁶Ma baa õkō ammūda īnōōnnō ho, a'nyaha Antioha ngaatī õmmōtōōnī hī lothippit cī lemmioohu irkit hūtūrūr, nīngītī allimanī eet. Baa 'taaūn cī Antiohī ho, 'cī atimanī eeta akannēēkī nuyyiook 'thaar anneek Kristiaanīta.

²⁷Ma korrioohī nīcag, iita uppwaatta pōrōvētaa'nya ūgēēgī 'cīg au 'Jeru'thalēma au edecek 'taaūnaa cī Antiohī.

²⁸Hōrgēēnaa cī pōrōvētaa'nya iccig, baa aaī umwa 'cī haī Agabu. Eliittaa cī Lorioo, uduha nēē ngaatī hatī akuuni nyarōnī 'cī abathī dtēc looc cī 'Rooma hūtūrūr. Nē baa uluba nyarōnī ciee irki'nyiaannī baag ënnī Kalaudio habu cobbi.

²⁹Ma ho, ummuhit nuyyiooha 'cīg aattīg Antioha ngaatī ī'thōōīkī 'baaninit cīnīng 'gōōnōgī 'Judeea.

³⁰Nīngītī aduhaakī nēēg Baarnaba hī 'Thaaulo hootti 'baaninit cīnīng ha'nyaktoothīk makayyiook cīg lemmioohu 'Jeru'thalēma.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 12

Ivvir Pēētūrū baabuutha

¹Ma waathinniook nicciag, ikia aggam habuui Ërōōdē eet ūgī cīg lothippit cī lemmioohu, muhēētta 'cī atīkīanī īhōōggō 'cannaana.

²Baa aduhaak nēē athegeree'nya hetteeddia õõ cī 'Jeemithi 'gōtōnī Yōaannē.

³Ma baa adtuuha Ěrōōdē ngaatī accamanaanī eeta cīg 'Judeei thōōth icci ho, ūūk aggam Pēētūrū buúk. Baa aluba thōōth ciee Karramaawaa cī Ūbūnēēt 'cīg aitiōō Abūūlana tōō.

⁴Ma urutaa 'cī aggamī nēē Pēētūrū, ikia aarīk ūnōōnnō baabuuthatōō nē aa'nyīk hebehit athegeree'nya 'cīg ūn ūmmōtō hī tōrkōnōn. Baa adiim Ěrōōdē attīman ūnōōnnō lokihoa cī lothippito, urutaa cī Kōr cī Haangittōō.

⁵Nīngītī aarīhōōthīkī Pēētūrū baabuuth nēēthī, baa ala lothippiti cī lemmioohu Nyekuc gērrēēt, hīnīngītī ūnōōnnō.

Ooggia Pēētūrū baabuutha

⁶Ma ūōa cī baalin 'cī baa aī ha'nyahaai Ěrōōdē Pēētūrū lokihoa, baa oongi Pēētūrū hōrggēēnaa cī athegeree'nya 'ramma ecebbi nyerikoo'nyanī 'cīg obbitig 'ramma nē ebehit athegeree'nya hattūūg.

⁷Ma hīdīkoothong, uppwaanna aajīlō cī Makayyiookto nē ūttūhūl lanyit baabuuth. Ma ho, ūtōmōōī aajīlō Pēētūrū 'gaaū'nya, nīngītī attiranī ūnōōnnō nē ūnnīk, "Tīnga hīdīkoothong!" Ma ho, etteeddi nyerikona athīmī cīgīnnīg noho dtum.

⁸Ma nīngāata, ūnnīk aajīlō Pēētūrū, "Tihim ceremwa cugunnig hī caawa." Ma ho, ūdīman Pēētūrū noho. Nīngītī annēēkī aajīlō ūnōōnnō, "Tihim koout cunni nē ūnūaanī."

⁹Nīngītī anūaanī Pēētūrū aajīlō baabuutha battala, nēēthī hinnia, baa hōllōngaa aga Pēētūrū ngaatī ūnnī thōōth 'cī adtican aajīlō ho dīdī. Baa ammuk hinnia nēē aī hohonoo'thi thōng.

¹⁰Iita ūtūngteek aajīlō hī Pēētūrū nīngītī ebehiini athegeree'nya 'cīg ouu hī 'cīg anūēēkī buúk, nīngītī ūdōlanī hattūūg cobbi 'cī ūn 'thiihit 'cī adukni 'gōōl 'cī ūkō 'taaūnaa cobbi. Baa abbuuhi hattūūg ciee ūmmēn, nīngītī adukni nēēg ūōī. Ma baa ū'thūkūcīt nēēg 'gōōla ūtō 'rēēttīg, ikia ammanyānī aajīlō noho matada'nyak hūtūnggeek Pēētūrū ūmmēn.

¹¹Ma ho, ikia agaōōthī Pēētūrū thōōth 'cī adīman aajīlō ho nē ū, "Hagawa ngaatī hatī ūthōōanī Makayyioohiti aajīlō ūnnī hikia hōōgawaa nganīt cebiittaa cī Ěrōōdē ho, hī thoo'thiohī vēlēk ūcīg ammuk makayyiooha cīg 'Judeei."

¹²Nīngītī ūkōōī Pēētūrū 'cieethaa cī Maria aattī Yōaannē, 'cī baa haī 'thaar ūgī Maarko. Baa alūtī nuyyiooha cīg Makayyiooktak nīngāata nē alayyo.

¹³Ma nīngāata, ikia uruk Pēētūrū hattūūg cī battaalu nē ikia ubbuuk būhēēcī umwaa 'cī ūn dticciannioohit 'cī haī 'thaar 'Rōōda.

¹⁴Ma baa aku aga būhēēcī ciee molook cī Pēētūrū ho, ikia atal gērrēēt hiittiōō hōllōngaa nōō abbuuk hattūūg nē ivvir ūbōdōōthī 'cieetōō nē ūūk uduhaak eet ūnnīk, "Aaī Pēētūrū hattūūga!"

¹⁵Baa hinnia anneek eeta ïnõõnnõ, "Adaki nganiit maangõnõ!" Ma baa aalla arrõcana loholeec ciee thõõth noho ho, iita othroothito ïitõ, "Aajõlõ mõnõ cõnni thõng."

¹⁶Nõõtõ, baa aalla aruk Põetõrõ hattõõg noho, ma baa õõ abbuuk nõõg hattõõg ko, iita ukullieek 'jieen.

¹⁷Ma ho, othroothik Põetõrõ eet athõnõ hõijaaktõ nõ õddõebak ïhõõggõ 'gõõl 'cõ õõganõ Makayyioohiti ïnõõnnõ baabuutha ho. Nõ tarõ ïnnik Põetõrõ ïhõõggõ, "Uduktak 'Jeemith hõ nuyyiook ûgõ vëlõk thõõth icci." Nõngitõ õkõõl nõõ ïmwaanõ.

¹⁸Ma baa loohoth 'cõ 'rõõng, iita ommo'thi athegeree'nya baag ebeki gõrrõõt, hõnõngitõ muhõõnõt cõ thõõth 'cõ a'nginõõ'thi Põetõrõ baabuutha ho.

¹⁹Ma ho, uduhaak Ërõõdõ athegeree'nya cõgõnnõ hidimido Põetõrõ, nõõtõ hinnia, baa hõllõngaa ammõda õdõt. Nõngitõ ajini Ërõõdõ bekiook nõ aa'nyõk ïhõõggõ hurukti. Ma urutaa cõ thõõth icci, ikia ùtõngeek Ërõõdõ looc cõ 'Judeea nõõ õõk aau 'taaõnaa cõ Caetharea hõdõhõdõc.

Daahõth cõ Ërõõdõ

²⁰Baa õggõr'nyõõ habuui Ërõõdõ hõ eet cõg 'taaõn cõ 'Tire hõ eet cõg 'taaõn cõ 'Thidõõnõ gõrrõõt. Nõõtõ, baa ammõda lõõcõ cõnõng 'gõõn dhoortaa 'cõ baa aggam Ërõõdõ. Nõngitõ akuuni lothippiti eetinii cõggõng, hõõt hothoo'thio hõ Balathto 'cõ baa õõn 'gaalac cobbi makayyioohõ 'cõg adticanooothik Ërõõdõ. Iita amammaayanit eeta Balathto ha'nyahit ganõn hõrgõõnnaa cõ 'taaõn'nya cõggõng 'cõg obbitig hõ Ërõõdõ.

²¹Nõ baa eberria kõrra 'cõ au õmmõtõõnõ nõõg hõ Ërõõdõ. Ma ho, itihim Ërõõdõ ceremwa cõgõnnõ cõg habueõ'thõtaak, nõ ikia iccioloongan dtaabawa, nõngitõ õthõõthikõ eeta.

²²Baa accamanoothik eeta hawacahit hõitõ, "Iñ ciee molook cõ Nyekuci, hõllõngaa õõn cõ eeto."

²³Ma hõdõkoothong, hõnõngitõ baa hõllõngaa abuluth Ërõõdõ Nyekuc, uuk aajõlõ cõ Makayyiookto ïnõõnnõ noho puth hõttõõd looc. Ma uruta, iita adahit Ërõõdõ huluta rõgõtõõt, nõngitõ adaaknõ noho 'thõl.

²⁴Nõõtõ, baa aalla ittorri thõõth cõ Nyekuci hõ'thanothoothik lokor vëlõk noho.

²⁵Ma baa edecciaak Baarnaba hõ 'Thaaulo dtiic cõnõng baa õ'thõõl eeta hõõt hidticanit, iita oboddia nõõg õõcõ 'Jeru'thalõmõ othohotit Yõaannõ buúk 'cõ haõ 'thaar ûgõ Maarko.

Dtiicanõ cõg 'Thooyyiahu 13

Heeroni cõ Paaulo 'cõ ouu

¹Lothippitaa cī lemmiook cīg Antiohī, baa aattīg pōrōvētaa'nya hī 'limmanniook. īhōōggō Baarnaba hī 'Thimiōōnē 'cī haī 'thaar ūgī Niger, hī Luuccio cī looc cī Cireene hī Manaaen 'cī baa īn 'gōōnī habu ērōōdē hī 'Thaaulo.

²Ma baa nga abuluth nēēg Makayyioohit nē edettia eleeti 'gēēna, ikia īnnīk Lorii 'cī ēllēēmīth īhōōggō, "Eberriahaangu Baarnaba hī 'Thaaulo, hātī hidticanit dtiic 'cī havveehi naa īhōōggō ho."

³Ma baa edettia nēēg eleeti nē alayyo, iita ataaddik nēēg athīn cīggīng ootinii cīg Baarnaba hī 'Thaaulo, hī terethiinit 'cī eberriaanī nēēg hidticanit dtiic icci. Nīngītī īthōōkī īhōōggō 'gōōl hōōt.

Baarnaba hī 'Thaaulo dtuungaa cī Ciporo

⁴Ma urutaa 'cī īthōōī Lorii 'cī ēllēēmīth Baarnaba hī 'Thaaulo, õōt nēēg Theleucia. Ma nīca, otodit haahūl õōt dtuungaa cī Ciporo īcī aaī būlūca hōrggēēna.

⁵Ma baa ma õōlan nēēg 'taaūn 'cī haī 'Thalami ho, õōt illimatteek eet thōōth cī Nyekuci 'Cieethinii cīg Laiittak īcīg 'Judeei. Baa ēēl Yōaannē 'cī haī 'thaar ūgī Maarko īhōōggō dtiicaa cīnīng ko.

⁶Baa īhēērōn nēēg dtuung cī Ciporo hūtūrūr īthōōng hiita hōdōlanit 'taaūn 'cī haī Paavvo, ngaatī baa au õōmmōtōōnī hī 'Judeeinit umwa 'cī haī 'Baar-Yeesu, 'cī baa īn ngarī nē ī pōrōvētaac 'cī īn olo'ngiaahit.

⁷Nē baa adticanoothīk ngarī ciee Theerjio Paaulo, 'cī baa īggēēnyīth gērrēēt nē ī 'gaalac cobbi. Baa adiim Theerjio Paaulo athīhī nyeemuut cī Nyekuci, nīngītī īthōōī eet hottieek Baarnaba hī 'Thaaulo hiita.

⁸Nēēthī, baa abūrī 'Baar-Yeesu 'cī haī 'thaar ūgī Elimath īhōōggō. Nē baa atattaaman 'Baar Yeesu 'gōōl 'cī atalmaanyanī 'gaalac cobbi, hūtūbūr Makayyioohit Yeesu.

⁹Nīngītī aggamī Lorii 'cī ēllēēmīth 'Thaaulo 'cī haī 'thaar ūgī Paaulo hakatī Elimath hēbērī nē ī,

¹⁰"īnī nii ngeertī habu cī loriēēt 'cīg abathī nē iinu mirohit cī thōōth vēlēk 'cī aūlanī! Nē maka nganiit 'gooliniti 'cī ūgōllēēkī eeta. Hōllōngaa 'thēk occa abili ngaatī alaamī thoo'thiok 'cīg aūlan dīdī cīg Makayyiooktak?

¹¹Nē 'yioko, uuki hatī Makayyioohiti nganiit nē aa'nyi nōō ī ruben hīdīhīdīc." Ma hīdīkoothong, idiitti eet hēbērī noho dtip hī lōōcī muguur 'cī holittup hatattaaman looc hidium eet 'cī occa atī'thītī.

¹²Ma baa acīn 'gaalacī cobbi thōōth icci ho, ikia ukuleek 'jieen, hīnīngītī 'limman cī Makayyiookto. Nīngītī mīī a'nyahī nēē lemiinit hī Makayyioohit.

Paaulo hī Baarnaba 'taaūnaa cī Antiohī

¹³Ma ho, iita ūtūngteek Paaulo hī 'gōōnōgī Paavvo nē otodit haahūl õõt 'taaūnaa cī Pērga looccaa cī Pamvilia. Nēēthī, baa ūtūngeek Yōaannē Maarko īhōōggō nē ūūk 'Jeru'thalēma.

¹⁴Ma 'taaūnaa cī Pērga, õõt edeccieek nēēg ūcī 'taaūn cī Antiohī looccaa cī Pithidia. Ma Kōr cī 'Yiommaanō, õõt uduhunit 'Cieethaa cī Laiitto, nē õõt aauto loota.

¹⁵Ma urutaa cī tigiilēnīt 'cī aku nyattaala cī Mūū'tha hī ūcī pōrōvētaa'nyanu, ūthoooyya makayyiooha cīg 'Cieeth cī Laiitto eet umwa hikia huduhaak Paaulo hī Baarnaba hīnnīk, "Gotoonoga, má a'nyaku nyeemuut umwa 'cī ëēl eeta, iita nuun udukta."

¹⁶Ma ho, ūtīnga Paaulo 'jieena odongeek eet athīn 'thaaitaa nē ū, "Eeta cīg ūthīraēlī hī eet 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei 'cīg abuluth Nyekuc, ūthīctaangu nganūta!

¹⁷Ēbēra Nyekuci cī eet cīg ūthīraēlī hībaangī cīggaac nē aa'nyīk eet cīggaac hubulli gērrēēt baa aattīg Ijjiba. Ma ho, ikia uluugi Nyekuci īhōōggō 'tirriaanaa cīnnī looccaa cī Ijjibi battaala,

¹⁸nē ūthūütī īhōōggō irki'nyia hēēn 'wec horrwatōō 'cī ūdōhōhī kak.

¹⁹Baa ūthaan nēē eet cīg loonyin tūkīramma Kanaana nē aa'nyīk looc cīnnīng eet cīgīnnīg hōlōmanit ūdūt.

²⁰Baa ūkōōī thōōth ciee vēlēk irki'nyia 'miia'nya 'wec hī hēēn 'tur. "Ma urutaa cī, ikia aa'nyīk Nyekuci īhōōggō habuēēt 'cīg ëttēēd thoo'thiok, ūthōng hōdōlan kōr cī pōrōvētaac Thamueele.

²¹Nēēthī, baa hinnia adiim eeta Nyekuc haa'nyīk īhōōggō habu, nīngītī aa'nyīkī nēē īhōōggō habu 'Thaaulo, ngeertī eet 'cī haī Kīth, haggam īhōōggō irki'nyia hēēn 'wec. Baa ūn Kiithi eet cī habuccieet cī Benyemiino.

²²Ma baa ittik Nyekuci habu 'Thaaulo battaala, ikia aa'nyīk Daavide hirigith hī habu cīnnīng. Nīngītī aīnnī Nyekuci, 'Hūmmūda Daavide ngeertī 'Jee'the, eet umwa 'cī haccamana naana. Adīman hatī nēē thoo'thiok vēlēk 'cīg hatabi naa īnōōnnō hidtican.'

²³"Baa arīnyana Nyekuci ngaatī aīnnī, aku hatī eet umwaa hattūūgaa cī Daavide, hikia hī Ellioohit cī ūthīraēlī, eet tīho Yeesu.

²⁴Baa nga hikia Yeesu, baa irrioonīk Yōaannē eet cīg ūthīraēlī hūtūngteek 'thēccan, helemit Nyekuc nē aggamit baattithimo.

²⁵Ma baa īdēcaak Yōaannē dtiic cīnnī ū, 'Ammuku niig ainnu nganūt nganī? Ammuku niig ainnu hīnnī naa eet 'cī ereeyyu niig ko? Aku hatī ëētī tīho uruta nē hōllōngaa hūūlū naa ngaatī hōōgī lōhamūcī cīg caawa cīgīnnī.'

²⁶"Gotoonoga hī ngoonoga, lōhōlēētīg Abūrahāmī hī ngagiit eet 'cīg hōllōngaa iiginnu eet cīg 'Judeei nē i'ngolinnu Nyekuc ko, ngagīt vēlēk 'cīg baag i'thooyyiakeet nyeemuut ciee ellitto ho.

²⁷Baa hōllōngaa aga eeta cīg 'Jeru'thalēmī hī 'gaala cīggīng Yeesu. Nē hōllōngaa athīhī thoo'thiok cīg pōrōvētaa'nyanu 'cīg ara agiil nēēg hōdōōkōthī Kōr cī 'Yiommaanō ho ūdūt.

²⁸Tananga baa hōllōngaa ammūda nēēg 'gōōl 'cī aūlan 'cī ēttēēdīkī Yeesu daahīth, iita uduktaak nēēg Pīlaatō huruk ūnōōnnō.

²⁹Ma baa ūdīmanit nēēg thoo'thiok vēlēk 'cīg ūthōōthī 'Buuhi cī Nyekuci Yeesu, iita aarria nēēg ūnōōnnō huruccea loota nē ūt ūmmūtīta.

³⁰Nēēthī, baa ūrūgūtha Nyekuci ūnōōnnō daahītha,

³¹baa adtuuha eeta 'cīg baag ūōkōr hī ūnōōnnō 'Galileea ūō 'Jeru'thalēma ūnōōnnō, tabattī mēēlīg. ūn 'yoko eeta tīko hēbērī cīgīnnīg huduktaak eet cīggaac thōōth cīnnī.

³²"Haduhaakuung naag ngagiit nyeemuut 'cī abūnnaa. Thōōth baa aduhaak Nyekuci hībaangī cīggaac,

³³idticaneheeet Nyekuci ngagīt lōhōlī cīg hībaangī cīggaac, thōōth 'cī arūgthaanī nēē Yeesu. Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Tegellwaanu dhoortaa 'cī ūn 'ramma aī, " 'Iini nii Loholeec caannī nē 'yoko kōr nicci, hanneekii hīna naa Maa'nyu.'

³⁴Baa arūgtha Nyekuci Yeesu daahītha nē hōllōngaa aa'nyīk ūlē cīnnī hōtōngōl. Aaī 'thēk hī baa aduha Nyekuci aī, 'Haa'nyuung hatī naa ngagiit 'lēēmīth hī 'gattan 'cī ūn dīdī, haau hī baa haduhaahi Daavide.'

³⁵Nē ētēhēēdī 'Buuhaa cī Tegellwaanu ngamwaanī tarī ū, 'Hīnīngītī hōllōngaa hatī uunnihi nii Dticciannioohit cunni 'cī ūllēēmīth hōtōngōl.'

³⁶"Baa nga arūgī Daavide, baa athīhī nēē Nyekuc. Ma baa adaaha, ikia adaī biyyiēēnī cīg halang cīnnīng nē ūtōngōl ūlē cīnnēēnī.

³⁷Nēēthī, baa arūgtha Nyekuci Yeesu daahītha nē baa aitiōō ūlē cīnnī hōllōngaa ūngōlī.

³⁸"Gotoonoga hī ngoonoga, hatabbuung naa ngagiit agaac Yeesu 'cī occa ūūnnīk 'thēccanēēt cugguung.

³⁹Nē ūētī 'cī ūlēmī ūnōōnnō, ooggiaa hatī hēlēggēēnnī ūlēk ūcīg baa hōllōngaa ūūlū nyattalī cī Mūū'tha.

⁴⁰U'thuutti eleeti jurrung thoo'thiohīi baag aduha pōrōvētaa'nya, hiittiōō hōllōngaa aggammuung ngagiita. Baa aī nēēg,

⁴¹"Icīnīt niig eeta 'cīg ararru Nyekuc ko! Abarrittū hatī nē adaaktu hī ūlēcī 'thīi. Hadīmani hatī naa kōr nicci 'giimwa

'cī hōllōngaa elemmu niig ūdūt, tananga huduhaahuung eet umwaanī!"

⁴²Ma baa ūtūngteek Paaulo hī Baarnaba 'Cieeth cī Laiitto, iita alaacō eeta īhōōggō hiita hillimanit thoo'thiok iccig tarī Kōrraa cī 'Yiommaanō īcī anūēēkī.

⁴³Ma baa edeccia laiiniti, baa anū Paaulo hī Baarnaba eeta cīg 'Judeei hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, 'cīg baag iita elemiit thōōth cī Nyekuc cī ī'thīraēlī. Nīngītī aduhaakī nēēg eet hu'thuutti būnnai cī Nyekuc gōōng ammaannīk īhōōggō hōdōōkōthī.

⁴⁴Ma baa ūdōlan Kōrraa cī 'Yiommaanō ho, iita ūllūngattaa eeta vēlēk 'taaūn hūtūrūūr, hiita hīthīhīt thōōth cī Makayyioohit Yeesu.

⁴⁵Ma baa adtuuha eeta cīg 'Judeei lothippit ko, iita īlīllēēcō gērrēēt, nē odoomito Paaulo, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg aduha nēē ho.

⁴⁶Nēēthī, baa īdēcī Paaulo hī Baarnaba tōrōmēē'thīta anneek, "Baa hadiimma naag hallimaneekuung ngagiit nyeemuut cī Nyekuci īcī oou, ūa 'cī nga hillimatteeha eet ūgī, aburru hinnia niig nyeemuut tīho! īko aburru rūgēt 'cī aalla ooo. Nēēthī 'yoko, hoottia naag nyeemuut icci, hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei,

⁴⁷hīnīngītī baa aa'nyeet ngagīt Makayyioohiti tilooinit icci aī, "Haa'nyuung naa ngagiit, ītō lanyit cī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei. Ootti eliinit cī Nyekuci ūōt illimateek eet loonyini vēlēk loota nīngā."

⁴⁸Ma baa athīhī eeta 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei nyeemuut icci ho, iita accamattoothīk gērrēēt nē ubuluthit thōōth cī Makayyioookto. Nē eeta vēlēk 'cīg baag ībēra rūgēt 'cī aalla ūdūt, elemiit Makayyioohit Yeesu.

⁴⁹Nīngītī ī'thanōthōōthīkī thōōth cī Makayyioohit Yeesu looc niccia vēlēk.

⁵⁰Ma nīngaata, baa hinnia ū ūlūūman makayyiooha cīg 'Judeei eet ūgī 'cīg obbitig 'taaūnatōō, hī ngaaī ūgī 'cīg i'ngolli thōōth cī Nyekuci. Nīngītī aa'nyīkī eeta cīg 'Judeei īhōōggō hutuhuyyioothīk Paaulo hī Baarnaba nē i'thiattaaī īdīmanit īhōōggō 'buth. Nīngītī iiggiaī īhōōggō looccaa cīnīng battala.

⁵¹Ma ho, utuddungit Paaulo hī Baarnaba tuduhaac 'thōōnī cīggīng ngaatīho noho nē ūōt īcī 'taaūn 'cī haī Ikonium.

⁵²Nēēthī, baa accamanoothīk nuyyiooha 'taaūnaa cī Antiohī nē baa ikia Lorii 'cī Īllēēmīth hī īhōōggō.

Dtiicanī cīg 'Thooyyahu 14

Paaulo hī Baarnaba 'taaūnaa cī Ikonium

¹Ma 'taaūnaa cī Ikoniumī, iita ūōt Paaulo hī Baarnaba 'Cieethinii cīg Laiittak īcīg 'Judeei, hī gōōng hōdōōkōthī. Ma nīngaata, ūōt irrioottīk nēēg eet jurrung, nīngītī au īlēmmī eeta cīg 'Judeei 'cīg mēēlīg hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei thōōth cī Makayyioookto.

²Nēēthī, eeta cīg 'Judeei 'cīg baag abūrī Makayyioohit, iita ē'thēcanit eet ūgī 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei hīlīllēēcō hutuhuyyoothīk nuyyiook cīg Makayyiooktak.

³Nēēthī, baa aattīg Paaulo hī Baarnaba nīngaata ī'thōng, hillimatteek eet eliinit cī Makayyiookto 'tirriaana. Nē baa aa'nyīk Makayyioohiti nyeemuut cīnīng ko hī dīdī, ngaatī ēēlī īhōōggō hidticanit thoo'thiok 'cīg īnaat eeta.

⁴Nēēthī, baa hinnia e'ngerri eeta 'taaūna thōng. Baa ēlēmī ūgēēgī thōōth cī eet cīg 'Judeei nē elemit ūgēēgī thōōth cī 'thoooyyah.

⁵Ma ho, i'thiattaaī eeta ūgēēgī 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei hī eet 'cīg īn 'Judeei hī makayyiook cīggīng, utuhanit thōōth 'cī adīmanī Paaulo hī Baarnaba 'buth, hī ngaatī ūhōdaanī īhōōggō biyyiēēnī hadaahito.

⁶Ma baa ummuddia 'thoooyyahha thōōth icci ēlēk, iita ukulit ūt 'taaūnnioohī cīg Li'thira hī 'Derbe, dhoortaa cī looc cī Likaonia hī loonyinii 'cī ūbōhōō nīngaata,

⁷ngaatī baa aallanī nēēg irriōōnī nē illimatteek eet nyeemuut 'cī abūnnaa.

Paaulo hī Baarnaba 'taaūnnioohī cīg Li'thira hī 'Derbe

⁸Baa aaī eet umwaa 'cī ahuuli 'thoona 'taaūnaa cī Li'thira, baa ahuuli eet tīho nganīngītī arrittiaanī nē nga hōtō ūdūt.

⁹Baa athīhī ēētī ciee 'rioon cī Paaulo. Ma baa akannī Paaulo ūnōōnnō hēbērī ho, adtuuha hinnia a'nyak lemiinit hī Yeesu 'cī occa aa'nyīk ūnōōnnō hūbūna,

¹⁰ma ho, uduhaak Paaulo ūnōōnnō moloohaa cobbi īnnīk, "Tīnga bīl 'jieena!" Ma hīdīkoothong, īngōth tuhuulliahiti nicciee hībīl 'jieena nē i'thianaaī ūtō.

¹¹Ma baa adtuuha lothippiti thōōth 'cī adtican Paaulo ho, awacahit thōōthaa cī Likaonia ītō, "Utuhuyyi nyeku'nya aauto hī eeta nē iita hī ngagīt loota nīnga!"

¹²Ma ho, akattieek nēēg Baarnaba 'thaar 'cīg haī, 'Theu nē akattieek Paaulo 'thaar 'cīg haī Hēērmē, hīnīngītī baa īn Paaulo baattī thootho.

¹³Baa ūbōhōō 'cieeth cī Nyekuc 'cī haī 'Theu ho, hī hattūūg cī 'taaūnōō. Ma ho, idiom paadīrī cī 'Theu hī lothippit, ibboorrik Baarnaba hī 'Thaaulo 'gaarrieenit. Nīngītī a'nyahaanī paadīrī olī'nya ūgī hī nyettur'nya hattūūgaa cobbi īcī 'taaūnōō.

¹⁴Ma baa athīhī 'thoooyyahha cieeg haī Paaulo hī Baarnaba thōōth icci ho, iita īlīllēēcō nēēg gērrēēt ī'thōng, herreecito ceremwa cīggīng, nē ivvirit ūt eetinitōō hōrggēēna nē eggerenyit ītō,

¹⁵"Hōlō, ne 'cī adīmannu niig hoti ho? Hīgīnna naag eet haaga hī niiga. Ha'nyahaakuung naag ngagiit nyeemuut 'cī abūnnaa, hanneekuung ūtūngteek thoo'thiok iccig abathī ho, elemiit Nyekuc 'cī arūgī, 'cī īhēnyta hēētkujjieen hī looc hī būlūc hī hēlēggī vēlēk 'cīg aattiyyi īhōōggō.

¹⁶Baarkit, baa aa'nyīk Nyekuci loonyin vēlēk ha'nyahit nyepitee'nya cīggīng 'goolliohī cīggīng cūumō cūumō.

¹⁷Nēēthī, ētēr'tha Nyekuci ëllaa cīnnī, ngaatī adīmanī hēlēggī 'cīg abūnnaa. Í'thōōa nēē tammu hēētahujjieen nē aa'nyīk manēēn cugguung hitili'thia. Íbbaannuung nēē ngagiit 'gēēn nē aa'nyīk 'thinneeti cugguung haccamattoothīk."

¹⁸Tananga baa õthōōth 'thooyyiaha hoti, aalla adiim eeta íbboorīk ìhōōggō 'gaarrieenit noho.

¹⁹Ma ho, iita makayyiooha ūgēēgī cīg 'Judeei Antioha hī Ikonium hiita hūlūllūumanit lothippit hūtūbūrīt Paaulo. Õhōda ìnōōnnō biyyiēēnī nē utugurrieek 'taaūna battala, muhēēttaa 'cī aīnnī adaak oho ēlēk.

²⁰Ma baa iita uluttioothīk nuyyiooha Paaulo, ikia ìtīngā nēē õbōdōōthī 'taaūnatōō. Ma loohoth cīnnī, ookorit hī Baarnaba õōt ñīcī 'Derbe.

Oboddioothī Paaulo hī Baarnaba 'taaūnaa cī Antiohī

²¹Baa alliman Paaulo hī Baarnaba nyeemuut 'cī abūnnaa 'taaūnaa cī 'Derbe, ì'thōng helemit eeta 'cīg mēēlīg hītō nuyyiook cīg Makayyioooktak. Ma ho, oboddioothī nēēg ñīcī Li'thira hī Ikonuma hī Antioha looccaa cī Pithidia.

²²Baa aa'nyīk nēēg 'thinneeti cīg nuyyioohu hokomit nē irrioottīk ìhōōggō hu'thuutti lemiinit. Nīngītī aduhaakī ìhōōggō annēēkī, "Hippiirria 'thēk nga huduhunit habuccieet cī Nyekuci."

²³Ma nīngaata, eberria Paaulo hī Baarnaba makayyiook cīg lothippi'nya cīg lemmioohu cūūmō cūūmō. Ma ho, edettia eleeti 'gēēna nē alaacō Makayyioohit, hātī gōōng hū'thūtī makayyiook iccig.

²⁴Ma baa õdōlanit Paaulo hī Baarnaba looc cī Pithidia, õōt edeccieek ì'thōng looc cī Pamvilia,

²⁵ngaatī baa õō allimanī eet 'taaūnaa cī Pērga. Ma nīngaata, ulluucci õōt 'taaūnaa cī Attalia.

²⁶Ma 'taaūnaa cī Attalia, õōt otodit haahūl oboddioothī ñīcī Antiohī looccaa cī Thiiria, ngaatī baa alaiini eeta hū'thūtī Nyekuci ìhōōggō, hīnīngītī dtiic 'cī adtican nēēg hedecchiaak ko.

²⁷Ma baa õdōlanit Paaulo hī Baarnaba Antiok, iita uluttia nēēg lothippit cī lemmioohu vēlēk ngaatī hōdēēthōng nē uduktaak ìhōōggō thoo'thiok vēlēk 'cīg baag ëēlī Nyekuci ìhōōggō hīdīmanit, hī 'gōōl 'cī aa'nyīkī eet 'cīg hōllōngaa ñīn 'Judeei, ha'nyahit lemiinit.

²⁸Nīngītī arūmēēnī nēēg nīca hī nuyyiook waathinniook 'cīg mēēlīg.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 15

Mōtōōnīt cī makayyioohu 'Jeru'thalēma

¹Baa au eeta ūgēēgī ñīcī looc cī 'Judeea, au õō ñīcī 'taaūn cī Antiohī, hōōt hi'thiattaaī hillimanit nuyyiook 'cīg Makayyioooktak 'cīg hōllōngaa ñīn 'Judeei hītītīk,

"Höllöngaa occa eelliannu niig hatī nga hetteeddi eleeti, hīcī aduha nyattalī cī Mūū'tha."

²Nē baa aa'nyīk thōōth ciee Paaulo hī Baarnaba hēppēhattōō hī īhōōggō gērrēēt, hīnīngītī 'limman icci. Ma ho, iita eberria lemmiooha Paaulo hī Baarnaba hī eet ūgī 'cīg abadtēc nē ī'thōōcō hōōt 'Jeru'thalēma, hōōt hothoothito thōōth icci hī 'thooyyiak hī makayyiook cīg lemmioohu.

³Nīngītī ī'thōōkī lothippiti cī lemmioohu īhōōggō 'gōōl hōōt. Ma baa õdōlanit nēēg looc cī Venicia hī looc cī Thamaria, õōt uduktaak eet 'gōōl 'cī baa ēlēmmī eeta 'cīg hōllöngaa īn 'Judeei Nyekuc. Baa aa'nyīk nyeemuut ciee nuyyiook cīg Makayyioohit Yeesu haccamattoothīk gērrēēt.

⁴Ma baa õdōlanit Paaulo hī Baarnaba 'Jeru'thalēm, ikia ī'tha lothippiti cī lemmioohu hī 'thooyyiak hī makayyiook īhōōggō. Ma nīngaata, uduktaak Paaulo hī Baarnaba eet thōōth vēlēk 'cī ēēlī Nyekuci īhōōggō hīdīmanit.

⁵Nēēthī, baa iita ītō Vari'theei ūgēēgī nuyyiook cīg Makayyiooktak. Ma nīngaata, ītīngaacō nē ītō, "Eeta 'cīg hōllöngaa īn 'Judeei 'cīg ēlēmī Makayyioohit, a'nyīk hetteeddi eleeti hūnnēēcō nyattal cī Mūū'tha."

⁶Baa nē ommottio 'thooyyiaha hī makayyiook cīg lemmioohu nē irrioonito thōōth cī eet 'cīg hōllöngaa īn 'Judeei ho.

⁷Ma baa othoo'thio hī īhōōggō ī'thōng, ikia ītīnga Pēētūrū nē õthōōth ī, "Gotoonoga hī ngoonoga, agayyu niig hūnūūk ngaatī ēbēraanna nganīt Nyekuci hōrggēēnaa cunuung, hillimaneek eet 'cīg hōllöngaa īn 'Judeei nyeemuut 'cī abūnnaa. Baa adīman Nyekuci hoti, hātī hīthīktō nēēg nē elemit īnōōnnō.

⁸Aga Nyekuci 'thinneeti cīg eetuk nē ēlēm eet 'cīg hōllöngaa īn 'Judeei, ngaatī aa'nyīkī īhōōggō Lori 'cī Īllēēmīth, hī baa aa'nyeet ngagīt buúk.

⁹Baa hōllöngaa ahal Nyekuci īhōōggō hī ngagīta, hīnīngītī ūtūūny nēē 'thinneeti cīggīng hītō tēllīg, hīnīngītī lemiinit cīnīng.

¹⁰Aattiyyu occa gōōng ī'thōng nē īttīmattu Nyekuc ngaatī aa'nyiku nuyyiook dtic 'cī adīddīngī 'cī occa hōllöngaa hūūlū naag hode hībaangī cīggaac buúk inni?

¹¹Aitiōō hōlō! Hēlēmī naag ngaatī akuuni elliaanītī cīnaac būnnaiittaa cī Makayyioohit Yeesu, haau hīcī 'thēk eelliaa eeta 'cīg hōllöngaa īn 'Judeei ho."

¹²Ma ho, ījjaaktō eeta vēlēk hīthīhtō thōōth 'cī aduha Baarnaba hī Paaulo. Baa aduhaak nēēg eet 'gōōl 'cī baa aa'nyīkī Nyekuci īhōōggō 'tirrian 'cī adticanī thoo'thiok 'cīg īnaat eeta 'cīg hōllöngaa īn 'Judeei.

¹³Ma baa ēdēcaak nēēg ngaatī õthōōthī ho, ītīnga eet umwaa 'cī haī 'Jeemith õthōōth ī, "Gotoonoga hī ngoonoga, īthīktaangu nganīta.

¹⁴Ēddēbaheet 'Thimōōnē 'gōōl 'cī baa akuuni Nyekuci īcī ouu hī eet 'cīg hōllöngaa īn 'Judeei nē aa'nyīk ūgī hītō eet cīgīnnīg.

¹⁵Õõkõrõõ thoo'thioha cīg põrõvētaa'nyanu hī thõõth baa eheeddi aī,

¹⁶"Hõbõda hatī naa Makayyioohiti Nyekuci hikia hētēhēny 'cieeth cī Daavide baa irribanī. Hehenyiti 'thēk, hátī hībīl tarī.

¹⁷Au hatī loonyini ūgēēgī hī nganīit hītō eet cīgannīg 'cīg eberriaa. Nganīit Nyekuc Makayyioohit 'cī haduha thõõth icci ho.

¹⁸Baa haduha naa thõõth icci baangaani ēlēk.'

¹⁹"Gotoonoga hī ngoonoga, hammuhi occa hõllõngaa hahiic eet 'cīg hõllõngaa ñīn 'Judeei 'cīg 'yioko elemit Nyekuc ko.

²⁰Nēēthī hinnia, occa heheedīk īhõõggō waraga 'cī haduhaakī hūtūngteek ngaatī adahī 'giimwa 'cī aa'nyīhoothīk hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya. Occa adukiaak īhõõggō hiittiōõ hõllõngaa adak iding umwa 'cī acud eeta thõng, hode iding 'cī nga a'nyak biyyi. Nē occa adukiaak īhõõggō hūtūngteek 'thēccan 'cī abathī dtēc 'cī attihi ngaaī tahatak.

²¹Hummuhuttooth baa allimanni nyattalī cī Mūū'tha ūyōyyōr 'taaunnioohī irki'nyia 'cīg mēēlīg nē itigiili hīthīhīt eeta 'Cieethinii cīg Laiittak, īcīg ūmmōtōõnī eeta cīg 'Judeei Korrioohī vēlēk īcīg 'Yiommaanak."

Waraga hī lemmiook 'cīg hõllõngaa ñīn 'Judeei

²²Ma ho, ummuhit 'thooyyiaha hī makayyiook hī lothippit cī lemmioohu hūtūrūr, heberria eet ūgī cīggīng nē īthõõcō hõõt Antioha hookorit hī Paaulo hī Baarnaba. Nīngītī ībēraanī nēēg 'Juuda 'cī haī 'thaar ūgī Barthaba hī 'Thīila. Baa ñīn eeta cieeg ñīn 'ramma ho makayyiook hõrggēēnaa cī nuyyiook cīg Makayyiooktak.

²³Baa īhēēd nēēg waraga 'cī aī, Hī'thõõakuung naag 'thooyyiaha hī makayyiook 'thaainit ngagiit vēlēk eet 'cīg hõllõngaa iiginnu 'Judeei 'cīg aattiyyu Antioha hī loonyinii cīg Thiiria hī 'Cilicia.

²⁴Baa hīthīkta naag 'Jeru'thalēma ngaati aī, baa au eeta ūgēēgī eetinii cīggaang, hiita huduktaahuung ngagiit thõõth 'cī abathī gērrēēt 'cī aliiliyyu. Nēēthī baa hõllõngaa hī'thõõanna naag īhõõggō.

²⁵Nīngītī 'yioko homotoonna ngaatī hõdēēthõng nē hummukta ngaatī hēbēraanna eet ūgī nē hī'thooyyiahuung ngagiit hookorria hī Baarnaba hī Paaulo, 'goonoga cīggaang 'cīg hammīnanna.

²⁶Eet 'cīg adhuk rūgēt cīnīng, hīnīngītī 'thaar cīg Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

²⁷Hī'thõõanna naag 'Juuda hī 'Thīila buúk. Eet 'cīg hatī au aduhaakuung thõõth 'cī aduhõõ hī 'cī hēhēēdda naag waragaawa ho thõng.

²⁸Eteretheeheet ngagīt Lorii 'cī Êllēēmīth, hiittiōõ hõllõngaa occa hahiiccung ngagiit thoo'thiohī ūgēēgī ñīcīg ñillōõan iccig.

²⁹Nēēthī, ma hadaku 'giimwa 'cī aa'nyīhoothīk nyeku'nya 'cīg hōllōngaa īn dīdī. Ma hadaku iding umwa 'cī nga a'nyak biyyi, hode iding 'cī acudi thōng. Ma hadīmannu 'thēccan 'cī thoo'thiok 'cīg īn 'riiring. Má anuyyu tilooinit icci, adīmannu hatī thoo'thiok 'cīg abūnnaa. Hōlō, ūnnēēc baañ nuun tilooinit icci jurrung.

³⁰Ma ho, ītīngaacō eeta 'cīg īn 'wec ko, ūtūngteek 'Jeru'thalēm nē ūtī Antioha. Nīngītī avvaanī lemmiook vēlēk ngaatī hōdēēthōng nē aanytīk īhōōggō waraga.

³¹Ma baa agiil eeta waraga ho, iita accamattoothīk gērrēēt ūdūt, ngaatī athīknī nyeemuut cīnnī 'cī abūnnaa ho.

³²Baa īn 'Juuda hī 'Thīla pōrōvētaa'nya nē othoothito thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg ēēl nuyyiook cīg Makayyiooktak hokomit 'thinneeti.

³³Ma urutaa 'cī aautti nēēg nīca hīdīhīdīc, iita i'thooyyik nuyyiooha īhōōggō 'gattaanaa cī ganōōnō hoboddiōōthī hī eet baag ī'thōōa īhōōggō.

³⁴Baa nēē ikia idiongan 'cī īn 'Thīla dioo nīngaata.

³⁵Nēēthī, baa idionganit Paaulo hī Baarnaba Antioha, ngaatī baa allimanī nēēg hī 'gōōnōgī ūgī, nyeemuut 'cī abūnnaa cī Makayyiookto.

E'ngerrio Paaulo hī Baarnaba

³⁶Ma urutaa cī waathinniook ūgī hīdīc, īnnīk Paaulo Baarnaba, "Hoboddiooth daho nōō hōōt hīcīnīt nuyyiook 'taaūnnioohī vēlēk ī baag hallimani thōōth cī Makayyiookto. Hōōt da hīcīnīt adīman occa nēēg hutuno."

³⁷Baa atab Baarnaba ūkōōī Yōaannē 'cī haī 'thaar ūgī Maarko, hookorit hī īhōōggō.

³⁸Nēēthī hinnia, baa abūrī Paaulo, hīnīngītī baa ūkō ūūnnīk Maarko īhōōggō Pamvilia nē aala iittiōō hōllōngaa adticanni hī īhōōggō.

³⁹Nīngītī īppēhanōōnī nēēg ī'thōng he'ngerrio. Baa nēē ūūhī Baarnaba Maarko nē otodit haahūl ūtī cī Ciporo.

⁴⁰Baa ūkōōī Paaulo 'Thīla nē ūtī alayyiōōī nuyyiooha hī Makayyioohit tarbal'thēēta cīnnī hū'thūūtī īhōōggō.

⁴¹Nīngītī īngaannī ūtī adukni looc cī Thiiria hī cī 'Cilicia, hōōt hirrioottīk lothippi'nya cīg lemmioohu.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 16

Ildicattōō Timotteeo hī Paaulo hī 'Thīla

¹Ma ho, iita oboddioothī Paaulo hī 'Thīla 'taaūnnioohī cīg 'Derbe hī Li'thira, ngaatī baa aayyi nuyyioohiti umwaa 'cī haī Timotteeo. Baa īn aattī Timotteeo buúk nuyyioohit 'cī īn 'Judeeinit nē ī maa'nyia 'Giriheenit.

²Baa athithan nuyyiooha cīg Makayyiooktak 'taaūnnioohī cīg Li'thira hī Ikonium thōōth 'cī abūnnayyī Timotteeo gērrēēt.

³Nē baa adiim Paaulo ūkōr hī Timotteeo hēērōna. Nīngītī nōō ēttēēdī Paaulo ēlē cī Timotteeo, hīnīngītī eet cīg 'Judeei 'cīg arūmī hī īnōōnnō ngaatī hōdēēthōng. Baa aga eeta cīg 'Judeei cieeg ngaatī īnnī maa'nyī Timotteeo 'Giriheenit.

⁴Ma baa oyoyyorit Paaulo hī 'gōōnōgī ūgī 'taaūnnioohī, ūt uduktaak nēēg nuyyiook thoo'thiok 'cīg baag atuhan 'thooyyaha hī makayyiook 'Jeru'thalēma. Nīngītī irrioonīkī īhōōggō hūnnēēcō tilooinit icci.

⁵Ma ho, iita ittiranit lothippi'nya cīg lemmioohu lemiittaa cīnīng nē ittoorri waathinniook vēlēk.

Ohonoothīk Paaulo eet cīg looc cī Maccedoonia

⁶Baa ūvvō Paaulo hī 'gōōnōgī looc cī Virigia hī 'Galaa'thia hūtūrūrū. Nēēthī, baa hōllōngaa ēlēmaakī Lorii 'cī Ellēēmīth īhōōggō hillimattōō looccaa cī Aa'thia.

⁷Ma baa ma ūdōlan nēēg lōkōōrī cī looc cī Mi'thia ho, iita idiimito nēēg edeccieek īcī looc cī Bithinia. Baa hinnia hōllōngaa ēlēmaakī Lorii cī Yeesu īhōōggō hōōt.

⁸Nīngītī īngaannī Paaulo hī 'gōōnōgī hē'ngērkēēthanit Mi'thia, hōōt hōdōlanit 'taaūn cī Tōrōa.

⁹Ma baa baal, ūūk ohonoothīk Paaulo eet umwa cī Maccedoonia 'cī aku abīlī nē ala īnōōnnō īnnīk, "Ijjia baañ nuun eleet ngagīt looccaa cī Maccedoonia."

¹⁰Ma baa ūhōnōōthī Paaulo ēlēk, hītīngaayya hatamanhoottia Maccedoonia. Hīnīngītī hagayyiootha ngaatī aūūyyeet ngagīt Nyekuci hoottia hillimatta nyeemuut 'cī abūnnaa īca.

Ī Liidia nuyyioohit cī Makayyiookto

¹¹Ma Tōrōa, hedeccieeha īcī būlūcō, nīngītī hōō hōtōddā haahūl 'cī abaaki ūkō looccaa 'cī aañ būlūca hōrggēēna. Hañ looc tīho Thamotharace nē hoottia hōdōlatta baa kōr 'cī 'rīñg, 'taaūn 'cī hañ Neapoli.

¹²Ma nīngaata, hītīngaayya hoottia Pilippi, 'taaūnaa cobbi īcī baa aggam makayyiooha cīg 'Rooma dhoortaa cī Maccedoonia. Nīngītī hōō haattiyā nīca waathinniook 'cīg mēēlīg.

¹³Ma baa Kōr cī 'Yiommaanō, hītīngaayya huduhutta hattūūg cobbi cī 'taaūnōō, hoottia īcī hidioo 'cī baa hadiimmo'tha nīngītī laitto. Ma ho, haauttia loota nē hothoothīha ngaañ ūgī 'cīg baag alūtī nīngaata.

¹⁴Ngaaññī 'cīg hothoothonna ho, baa aañ ngaa umwaa 'cī hañ Liidia 'cī aku 'taaūnaa cobbi īcī Thiatira, 'cī baa ūtēññī ceremwa 'cīg ūkōmī 'cīg 'rēggēēg. Baa ala nēē Nyekuc gērrēēt, nīngītī abbuhi Makayyioohiti Yeesu 'thīññīt cīnnī hīthīk nyeemuut cī Paaulo.

¹⁵Ma baa urutaa 'cī aggamtī Liidia hī halang cīnnī baattithimo, ikia ūtūvveet nēē ngagīt õlōō cīnnī. Baa annekeet nēē ngagīt, "Má elemmu ngaatī hīnnī naa lemmioohit cī Makayyiookto dīdī, iita thī haauto õlōō caannī." Nīngītī mīī hēlēmma ngaatī hōōkōrra.

Arrihoothīk Paaulo hī 'Thīla baabuuth

¹⁶Ma kōr umwa 'gōōlaa 'cī baa hooyya laiitta, hiita hommottiooa hī būhēēc umwa 'cī īīn appahaca. Baa a'nyak nēē lori 'cī abathī īllaa cīnnī, 'cī aa'nyīk īnōōnnō 'tirrian 'cī aduhaanī thōōth 'cī hatī ngaaku horumwa. Baa a'nyahaak nēē dtiicaa cīnnī ho makayyiook cīgīnnīg 'rabbēēt 'cīg mēēlīg gērrēēt.

¹⁷Baa anūyyeet būhēēcī ciee ngagīt hī Paaulo nē awacak īī, "Īīn eeta cieeg dticcianniook cīg Nyekuc 'cī īllōōan vēlēk! Aduhaakuung nēēg ngagiit 'gōōl 'cī eelliannu 'thēccanēētī."

¹⁸Ara õthōōth būhēēcī ciee thoo'thiok iccig hōdōōkōthī waathinniook 'cīg mēēlīg. Ma ho, ikia īlīlī Paaulo gērrēēt, nīngītī abbuudēnī nē īīnnīk lori 'cī abathī ho, "Thaarī cīg Yeesu Krīstō, haduhaaki hanneeki, tūngeek būhēēc icci īmmēn!" Ma 'thēk nīngaata noho, ūtūngeek lorii 'cī abathī ho būhēēc tīho.

¹⁹Ma baa iiyyela makayyiooha cīg būhēēcak ngaatī iittiōōi 'gōōl aa gōōng ammūdaanī nēēg 'rabbēēt tōō ho, iita aggamit Paaulo hī 'Thīla nē utugurit 'gōōlaa cī 'cuuho ootti lokihooa.

²⁰Ma ho, uduktaak eeta makayyiook cīg lokihooak īittīk, "Īīn eeta cieeg 'Judeei nē au ngaati, hiita hīkoo'thiak 'taaūn cīnaac jore.

²¹Allimanekeeet eeta cieeg ngagīt nyepitee'nya 'cīg hōllōngaa ēlēmī nyattalī cīnaac cī eet cīg 'Rooma ngaatī occa hadīmanī."

²²Nīngītī a'nga'ngarōōthīkī lothippiti Paaulo hī 'Thīla. Ma ho, errecito makayyiooha ceremwa cīg Paaulo hī cīg 'Thīla nē aanytīk īhōōggō hudtwalattī halliēēnī.

²³Ma baa uukti nēēg gērrēēt, iita aarrihoothīk baabuuth nē udukiaak 'gaalac cī baabuutho hū'thūūtī īhōōggō jurrung.

²⁴Nīngītī mīī adīmanī 'gaalacī hīcī adukiaak īnōōnnō ho. Baa aarīk nēē Paaulo hī 'Thīla baabuuthatōō īttōō 'rīng nē ecebeek 'thoo cīggīng iggoolīnī 'cīg obbitig gērrēēt.

²⁵Ma baa baal hōrggēēna, iita alayyio Paaulo hī 'Thīla nē ebetteek Nyekuc tegellwa. Nē baa athīhī baabuuthnya ūgēēgī buúk 'cīg baag arūmī hī īhōōggō nīngaata ngaatī ebeniini.

²⁶Ma hīdīkoothong, uluba hirihidtihī umwaa 'cī attiran gērrēēt hōtōmōōi 'cieeth cī baabuutho īthōng 'goolliok cīg adayyiaanī 'cieeth buúk. Ma ho, ubbuukti hattūūgēta vēlēk noho valaha'nyak, hetteedi nyerikona 'cīg ecebiini baabuuthnya vēlēk noho dtum.

²⁷Ma baa ī'ngaathī 'gaalacī cī baabuutho nē udtuuha ngaatī abbuuhēnī hattūūgēta ho, ammuk hinnia nēē aī ukulit eeta 'cīg ecebbi īttōō ho thōng. Nīngītī avvūūcanī nyetuboot hūraraawatōō nē aī huruk ēlē cīnnī.

²⁸Tōjōhō heggerenyee Paaulo 'gaalac cī baabuutho ho hīnnīk, "Ēlē ma haruhi ēlē cunni haaga! Aitiōō ēētī 'cī avvir ngaati thōng tōō."

²⁹Ma ho, ūtūvva 'gaalacī eet hutuhulliaak īnōōnnō 'gwoo huduhuni baabuuthatōō. Baa abarrit nēē gērrēēt, nīngītī akannī huru'nyia muumaa cī Paaulo hī 'Thīila.

³⁰Nīngītī a'nyahaanī nēē Paaulo hī 'Thīila battala nē ijin īnnīk, "Makayyiook cīgannīg, hogooni occa naa hutuno hatī hēēla ēlē caannī?"

³¹Ēdēcī Paaulo hī 'Thīila anneek, "Ēlē, lēēm Makayyioohit Yeesu, hātī eellia nii hī halang cunni vēlēk."

³²Nīngītī allimanēēkī Paaulo hī 'Thīila īnōōnnō hī halang cīnnī thōōth cī Makayyioohit Yeesu.

³³Ma baalin tīho noho, ūūhī 'gaalacī īhōōggō ngaatī baa ūkō ūūnyī carrahulit cīggīng. Nīngītī aggamī nēē hī eet cīg halang cīnnī vēlēk baattithimo nīcī noho.

³⁴Ma nīngaata, ikia a'nyaha 'gaalacī Paaulo hī 'Thīila ūlōō cīnnī nē aa'nyīk 'gēēn. Baa atalī nēē gērrēēt, hīnīngītī ikia ēlēm nēē hī eet cīg halang cīnnī vēlēk Nyekuc.

³⁵Ma loooth cīnnī, ī'thooyya makayyiooha boliith ūgī hiita huduktaak 'gaalac cī baabuutho hōōga Paaulo hī 'Thīila hōōt.

³⁶Nīngītī aduhaakī 'gaalacī Paaulo annēēkī, "Uduktaaha nganīt makayyiooha hōgauung ngagiita. Nēēthī 'yioko, ūōt nuun lō'ngōōc."

³⁷Baa hinnia anneek Paaulo bolitheenit, "Hīgīnna naag eet cīg 'Rooma nē makayyiooha cīg 'Rooma, uukteet ngagīt lothippita haaga nga hijitteet buúk. Ma ho, aarriheet baabuutha. Nē 'yioko ammuk nēēg occa īgor'theekeet ngagīt 'gōōl thōng? Aitiōō hōllōngaa aī noho! A'nyīk 'thēk īhōōggō hiita hōōgtaeet ngagīt nēēgī."

³⁸Ma baa ūō aduhaak boliithi makayyiook ngaatī īnnī Paaulo hī 'Thīila eet cīg 'Rooma ho, iita abarritit gērrēēt.

³⁹Nīngītī au annēēkī īhōōggō, hōlō, baa horotoothikuung thōng. Nīngītī ūōganī nēēg Paaulo hī 'Thīila nē uduktaak īhōōggō hūtūngteek 'taaūn.

⁴⁰Ma nīngaata, edeccieek Paaulo hī 'Thīila ūōt ūlōō cī Liidia, ngaatī baa ūō ūmmōtōōnī hī nuyyiook cīg Makayyioooktak nē ūkūtatteek īhōōggō dtiic. Ma ho, ītīngaacō ūōta.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 17

Pīrnānīt 'taaūnaa cī Tē'thaloonika

¹Ma baa õõt uduhunit Paaulo hī 'gōõnõgī 'taaūn 'cī haī Amvipoli hī 'cī haī Apollonia, õõt edeccieek ī'thōng 'taaūn cī Tē'thaloonika, ngaatī baa aayyi 'Cieeth cī Laiitto cī eet cīg 'Judeei.

²Hīgōõng hōdōõkōthī, ūñk uduhun Paaulo 'Cieeth cī Laiitto nē Korrioohī cīg īn iyyio īcīg 'Yiommaanak, irrioonīk nēē eet nē uduhaak thoo'thiok 'cīg au 'Buuhaa cī Nyekuci,

³ēddēebak eet pīrnānīt cī Krīstō hī ngaatī ūrūgaaī nēē daahītha. Baa õthōõth Paaulo aī, "īn Yeesu 'cī haduhaakuung naa ngagiit ko Krīstō."

⁴Iita elemit eeta cīg 'Judeei ūgēēgī thōõth cī Paaulo hī 'Thīlla hī baa ēlēmī eeta 'cīg mēēlīg cīg 'Girihi, 'cīg itieelli Nyekuc hī ngaaī ūgī 'cīg mēēlīg 'cīg obbitig.

⁵Ma nīngaata, īllīllēēcō makayyiooha cīg 'Judeei, nīngītī alūtaanī 'loorriak 'cīg alatan ngaatī tūñō, hiita hi'thiattaaī jore 'taaūnatōō. Ma ho, ukullioothīk õlō cī eet 'cī haī 'Jaathon hōõt hidimta Paaulo hī 'Thīlla ha'nyaktaak lothippit.

⁶Ma baa hōllōngaa ammūda loorriaha cieeg īhōõggō ho, utugurria 'Jaathon hī nuuyiook ūgī cīg Makayyioooktak. Baa agurreek nēēg īhōõggō makayyioook cīg 'taaūnaak nē awacahit ītō, "Iita eeta cieeg aa gōõng ahacaakeet bathi looc nicci vēlēk ko ngaati,

⁷nē ikia aarīk 'Jaathonī īhōõggō õlōō cīnnī. Ī'thēcan nēēg vēlēk nyattalliook cīg habu cobbi cī 'Rooma ngaatī aīnnī, aaī eet umwaa 'cī īn habu 'cī haī Yeesu."

⁸Nīngītī au alīllī makayyiooha hī eet vēlēk gērrēēt baa iita īthīhīt thōõth icci.

⁹Ma ho, uduktaak 'Jaathon hī nuuyiook hūdūmanit 'rabbēēt 'cīg ooggianī nga halahatteek īhōõggō hōõt.

Elemit eeta cīg 'taaūn cī Berea nyeemuut

¹⁰Ma baa baalin niccia noho, ī'thōõcō nuuyiooha cīg Makayyioooktak Paaulo hī 'Thīlla hōõt īcī 'taaūn 'cī haī Berea. Ma baa õdōlanit īca, õõt uduhunit 'Cieeth cī Laiitto cī 'Judeei.

¹¹Baa abūnnaa eeta cīg Berea hīllōõanit cīg Tē'thaloonika nē baa accamana nyeemuut gērrēēt. Korrioohī vēlēk, agiil nēēg 'Buuk cī Nyekuci, hātī hummuddia hatī īn thoo'thioha 'cīg aduha Paaulo ho dīdī.

¹²Baa iita elemit eeta cīg 'Judeei 'cīg mēēlīg hī baa 'thēk ēlēmī eeta cīg 'Girihi 'cīg obbitig ngaaīnī noho hī eet 'cīg maacīg Makayyioohit.

¹³Ma baa īthīhīt eeta cīg 'Judeei 'taaūnaa cī Tē'thaloonika ngaatī allimanī Paaulo eet thōõth cī Nyekuci 'taaūnaa cī Berea ho, õõt nēēg buúk īcī 'taaūn tīho hōõt hulluuthito lothippit hīdīmanit Paaulo 'buth.

¹⁴Ma ho, ī'thōõcō nuuyiooha Paaulo hūñk dēmētaa cī būlūcō hidionganit Timotteeo hī 'Thīlla dioo Berea.

¹⁵Nē eeta 'cīg baag ittioon Paaulo, a'nyakta īnōōnnō ī'thōng 'taaūn 'cī haī Aathēn nē oboddiōōthī hōōt huduktaak 'Thīla hī Timotteeo hiita hummuddieek īnōōnnō hīdīkoothong.

Paaulo 'taaūnaa cī Aathēnī

¹⁶Ma baa nga ērē Paaulo īhōōggō 'taaūnaa cī Aathēnī, baa hōllōngaa accamanoothīk nēē, hīnīngītī acīn 'thoourēēt 'cīg mēēlīg cīg hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya ngaatī abbī'thēēnī 'taaūn hūtūrūūr.

¹⁷Nīngītī ūkōōtī Paaulo 'Cieethaa cī Laiitto hōōt hothoo'thio hī eet 'Judeei hī cīg 'Girik 'cīg itieelli Nyekuc. Waathinniook vēlēk, ū ūthōōthōō nēē hī eet vēlēk 'cīg aattīg ngaatī tūūō buúk.

¹⁸Baa īn eeta ūgēēgī cīg anū 'limman cī Epikurio nē ūtō ūgēēgī 'cīg anū 'limman cī eet cīg Toihī, nīngītī i'thianaanī ūppēhanōōnī hī īnōōnnō. Baa ūthōōth ūgēēgī aī, "Ne 'yioko 'thēk 'cī aī huduhaaheet ūtētī ciee aī haga thōōth vēlēk ko?" Nē ūtō ūgēēgī, "Aaī hinnia hīcī ūthōōth Paaulo 'limman cī hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya 'cīg 'rīīng!" Baa aduha nēēg thoo'thiok iccīg, hīnīngītī baa alliman Paaulo thōōth cī nyeemuut 'cī abūnnaa cī Yeesu hī thōōth 'cī arūgnaanī daahītha.

¹⁹Nīngītī ūooyī nēēg Paaulo hī makayyiook cīg lokiho 'cī haī Areopagu nē ūtō, "Duhaaheet da, aī 'limmanī cunni 'cī īn ngeju ho ne?

²⁰Hīthīkta ngaatī ūthōōthī nii hēlēggī 'cīg nga hīcītta ūdūt nē 'yioko, hadiimma hathīkna aī thoo'thioha cieeg neegi."

²¹Hīllōōan hēlēggī ūgī vēlēk, baa aattīg eeta cīg Aathēnī hūtūrūūr hī eet cīg looc cīrrīīng nē accamatta ngaatī athīknī nē othoothito 'giimwa 'cī īn ngeju.

²²Nīngītī ūngaannī Paaulo hībīl muumaa cīg makayyiook cīg lokiho cī Areopagu nē ūthōōth ū, "Niig eeta cīg Aathēnī, hutuuha naa ngaatī ūgīnnu niig eet 'cīg amīnayyu thoo'thiok cīg nyeku'nyaannu.

²³Ma hōvvōōtī naa 'taaūn cunuung nē hutuuha hēlēggī 'cīg alayyu niiga, hammūda hinnia nīngītī ūbboorini 'gaarrieeniti 'cī eheedothoothīk thoo'thioha 'cīg aī, 'Cī Nyekuc 'cī hōllōngaa agayyi.' Alayyu niig nyekuc icci, nēēthī hinnia, hōllōngaa agayyu īnōōnnō. Nē hadiimi 'yioko haduhaakuung naa ngagiiit thōōth cīnnī.

²⁴"Baa ēhēnyta Nyekuci ciee looc hī hēlēggī vēlēk 'cīg aattiyyi looc. ūn nēē Makayyioohit cī hēētkujjieen hī cī lootu nē hōllōngaa aaī 'cieethinii 'cīg ēhēnyta ūtētī 'cī holli ūō.

²⁵Aitiōō Nyekuci hōllōngaa adiim eliinit cī eet umwa. Aa'nyīk nēē eet vēlēk rūgēt hī udahi hī hēlēggī ūgī vēlēk buúk.

²⁶Baa ēhēnyta Nyekuci loonyin 'cīg 'yioko aattiyyi eeta loota nīnga ho vēlēk, eeta hōdēēthōng nē ummuk authet hī 'gōōl 'cī aattiyyi.

²⁷Adīman Nyekuci thoo'thiok iccig vēlēk, hātī hidiiimito eeta nē ummuddia īnōōnnō. Aitiōō nēē hōllōngaa 'rēēn hī ngagīit hōdēī hōdēī,

²⁸'nē aa'nyeet nēē ngagīit 'tirrian 'cī harūgnī hī 'cī hōvvōōyyī hī 'cī hīgīnnī eet ko. Hīgīn naag lōhōlī cīgīnnīg,' haau hīcī aduha teheeddioha cugguung cīg dteellenu.

²⁹"Nēēthī, hīcī 'yioko hīgīn naag lōhōlī cīg Nyekuci ho, occa hōllōngaa hīthak'theek īnōōnnō 'daab hode maccīrēēn hode bēē. Höllōngaa aaī Nyekuci hī 'giimwaa 'cī ammuk ēētī nē ētēhēnya.

³⁰Baarkit, baa ūtūngeek Nyekuci 'giithēnīt 'cī alaī eeta nyeku'nya 'cīg hōllōngaa īn dīdī, hīnīngītī baa hōllōngaa aga eeta thoo'thiok 'cīg baag adīman nēēgī. Nēēthī 'yioko, uduhaak Nyekuci eet loonyini vēlēk hūtūngeek 'thēccanēēt cīggīng.

³¹Aarīk nēē kōr 'cī hatī ēttēēdī thoo'thiok cīg lootu 'gōōlaa 'cī aūlan, eetaa 'cī ēbēra nēēnī. Baa eteretheek Nyekuci eet ngaatī arūgthaanī eet tīho daahītha."

³²Ma baa athīhī eeta thōōth 'cī arūgnaanī ēētī daahītha ho, i'thiattaaī ūgēēgī atararit nīcī noho. Baa aī ūgēēgī nēē, "Hadiim hatī hau hathīkna thōōth icci hīnganiit tarī kōr umwa."

³³Ma urutaa 'cī ēdēcaahī Paaulo 'rioon, ikia ītīnga ūtūngeek lothippit.

³⁴Baa iita elemit eeta 'cīg abadtēc thōōth cī Paaulo. Hörggēēnaa cīnīng, baa aaī eet umwaa 'cī haī Dionithio. Baa īn nēē eet cī eet cīg Areopagu. Nē baa aaī ngaa umwaa buúk 'cī haī Damarith, hī ngaaī ūgī 'cīg mēēlīg buúk 'cīg baag au ēlēmī Makayyioohit Yeesu.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 18

Paaulo 'taaūnaa cī Korinthia

¹Baa ūtūngeek Paaulo 'taaūn cī Aathēnī nē ūūk 'taaūnaa cī Korinthia,

²ngaatī baa ūmmōtōōnī hī eet 'cī haī Akwila 'cī baa īn 'Judeeinit cī looc cī Pontu. Baa nga au Akwila hī ngaa cīnnī Piriciilla looccaa cī Itali thōng, hīnīngītī baa aduhaak habuui 'cī haī Kalaudio eet cīg 'Judeei hūtūrūūr, hūtūngeek 'Rooma. Ma ho, ītīnga Paaulo ūūk īcīn Akwila hī Piriciilla,

³nīngītī ūkō ammūdaanī īhōōggō ngaatī īnnī eet 'cīg ēhēnya maccamēēta. Baa īn Paaulo buúk eet 'cī ēhēnya maccamēēta. Nīngītī arūmēēnī Paaulo hī īhōōggō nē idticattōō hōdēī.

⁴Korriooħī cīg 'Yiommaanak, baa ūkō Paaulo 'Cieethaa cī Laiitto nē ūūk ītīman ngaatī alūllūūmanī eet cīg 'Judeei hī 'Girik.

⁵Ma baa au 'Thīlā hī Timotteeo looccaa cī Maccedoonia, ikia aala Paaulo illiman eet cīg 'Judeei thōōth baa īnnī Yeesu Krīstō.

⁶Ma baa iita ūtūbūrīt eet cīg 'Judeei Paaulo nē odoomito īnōōnnō thōng, ikia utuddung nēē tuduhaac ceremwaanī cīgīnnīg nē īnnīk īhōōggō, "Eheellu hatī

niig 'gii 'cī hatī alubaakuung ngagiit ēmmēn! Höllōngaa hatī addangaaka eet umwaa nganīta. I'thianaanī 'yoiko kōr nicci, hūūk hillimmana naa eet 'cīg hōllōngaa ïn 'Judeei."

⁷Ma ho, ūūk Paaulo halangatōō cī eet umwa 'cī haī Tiito Juutto. Baa ala ēētī ciee Nyekuc nē baa ūlōman nēē ngaatī ūbōhōō hī 'Cieeth cī Laiitto.

⁸Baa ïn eet umwa 'cī haī Kirithpo makayyioohit cī 'Cieeth cī Laiitto. Ma ho, iita elemiit nēēg hī halang cīnnī vēlēk Makayyioohit Yeesu. Nīngītī au athīknī eeta ūgēēgī 'cīg mēēlīg cīg Korinthia nyeemuut icci nē eeta vēlēk 'cīg baag elemiit Makayyioohit, iita aggamit baattithimo.

⁹Ma baalin umwa, ikia uduhaak Makayyioohiti Paaulo honoothittatōō ïnnīk, "Ma hiteelli, thōōth nēē nii noho, ma hījjaaki.

¹⁰Hīnīngītī haaī naa hī nganiita nē aitiōō ēētī 'cī uuki nganiit tōō. Mēēlīg eeta cīgannīg 'taaūnaa cī gērrēēt."

¹¹Nīngītī aayyi Paaulo nīngaata irkit hōdēī hī nyīlōhī tōrkōnōn, 'cīg allimanēēkī eet thōōth cī Nyekuci.

¹²Baa nga ïn eet 'cī haī 'Gallio makayyioohit 'cī aggam looc cī Acaia, ïtīngaacō eeta cīg 'Judeei ūgēēgī aggamit Paaulo nē ootti lokihooa,

¹³nē ïtō, "Adiim ēētī ciee ūūhū eet cīggAAC halaacō Nyekuc, 'gōōlaa 'cī abūrī nyattalī cīnaang!"

¹⁴Ma baa nga hōthōōth Paaulo, ïngaathī hinnia 'Gallio nē ïnnīk eet cīg 'Judeei, "Mā abillu niig eet icci 'thēccanēētī hode thoo'thiohī ūgēēgī īcīg abathī, hathiknuung thī hatī naa ngagiita.

¹⁵Nēēthī, hīnīngītī ïn jinēēnītī ciee cī thoo'thiok hī 'thaarriok hī nyattal cunuung, agayyeek niig ēmmēn. Haburi naa ngaatī hēttēēdī thoo'thiok 'cīg aattīg hoti."

¹⁶Nīngītī iiggiaēēkī 'Gallio ūhōōggō lokihooa battaala.

¹⁷Ma ho, ïtīngā lothippiti aggam eet umwa 'cī haī Thōōthēnē, 'cī baa ïn makayyioohit cī 'Cieeth cī Laiitto nē uukito muumaa cī lokihoo. Baa nēē tarī, hōllōngaa aallak 'Gallio thōōth icci ūdūt.

Ittioonito Piriciilla hī Akwila Paaulo

¹⁸Baa aaī Paaulo 'taaūnaa cī Korinthia waathinniook 'cīg mēēlīg. Ma ho, ïtīngā nēē ūtōōd haahūl ūūk looccaa cī Thiiria. Baa ittioon Piriciilla hī Akwila ūnōōnnō. Ma baa nga hōtōōd nēē haahūl, ikia ūtūhūūc nōō ūūc cīnnī 'taaūnaa 'cī haī Cencerea, hīnīngītī lōbūtī 'cī baa abūtaneek nēē Nyekuc.

¹⁹Iita ūdōlanit nēēg Eevvetho, 'taaūn 'cī baa aku ūūnnīkī Paaulo Akwila hī Piriciilla. Ma ho, ikia ūūk nēē dioo 'Cieethaa cī Laiitto nē ūtōōt othoo'thio hī eet cīg 'Judeei.

²⁰Ma baa ñíllallieek eeta Paaulo hūrūmtī nōõ hī ñhōõggō waathinniook ūgī, baa hinnia abūrī nēēnī.

²¹Ma baa ñtīngā nēēnī, uduhaak ñhōõggō ñnnīk, "Má ëlëmaaka Nyekuci, hōbōda hatīnī." Nīngītī aggamī Paaulo haahūl Eevvetho nē ûûha.

Heeroni cī Paaulo 'cī ñin iyyio

²²Ma baa ikia õdōlan Paaulo 'taaūn cī Caetharea, ûûk nōõ ñ'tha lothippit cī lemmioohu, nēëthī, edecek ñcī 'taaūn cī Antiohī.

²³Ma urutaa 'cī aavvi nīngaata hīdīhīdīc, ikia eheronoothīk loonyin 'cīg mēēlīg 'Galaa'thia hī Virigia. Baa õkō ëel nēē nuyyiook hu'thuutti lemiinit cīnīng jurrung.

Appoolo 'taaūnaa cī Eevvetho

²⁴Baa aku eet umwaa 'cī ñin 'Judeeinit 'cī hañ Appoolo 'taaūnaa cī Eevvetho. Baa arrittiaa Appoolo 'taaūnaa cobbi ñcī Alethandria. Ñin nēē eet 'cī aganeek thothi nē aganeek thōõth cī 'Buuk cī Nyekuci gērrēēt.

²⁵Baa allimanoothīk ñnōõnnō thōõth cī 'gōõl cī Makayyiookto nē baa õthōõth nēē komiitta nē illiman thōõth cī Yeesu jurrung, tananga aga nēē baattithimo cī Yōaannē diooni.

²⁶Baa arrīcana Appoolo ngaatī õthōõthī 'Cieethaa cī Laiitto. Ma baa athīhī Akwila hī Piriciilla ho, iita ootti Appoolo õlõõ cīnīng nē eelito ñnōõnnō hīthīk 'gōõl cī thōõth cī Nyekuci jurrung.

²⁷Nīngītī adiim õkōõõ Appoolo looccaa cī Acaia. Ma ho, eteheedito nuyyiooha cīg Makayyiooktak waraga 'cī aduhaakī nuyyiook ūgī hiita hommottio hī ñnōõnnō. Ma baa urutaa 'cī õdōlanī Appoolo Acaia, ikia ñi nēē ellioohit cobbi hī eet 'cīg baag ëlēmī Makayyioohit Yeesu, hīnīngītī tarbal'thèēt cī Nyekuci.

²⁸Baa ëppēhanõõ nēē hī eet cīg 'Judeei nē lothippita, adticanini nēē thoo'thiok 'cīg au 'Buuhaa cī Nyekuci, huduha dīdī ngaatī ñnnī Yeesu Krīstō.

Dtiicanī cīg 'Thooyyahu 19

Paaulo 'taaūnaa cī Eevvetho

¹Ma baa nga aañ Appoolo 'taaūnaa cī Korinthia, ñtīngā Paaulo õyöyyõr ñ'thōng, hūûk hōdōlan 'taaūn cī Eevvetho. Ma ñica, ûûk ûmmûda nuyyiook,

²nē ijin ñhōõggō ñnnīk, "Aa'nyihoothīhuung baa Lorii 'cī Ëllēëmīth, kōr baa elemmu niig Yeesu?" Ëdēcī nēēg aī "Aitiõõ, baa nga hīthīkta ngaatī aayyi Lorii 'cī Ëllēëmīthī."

³Nīngītī ajini Paaulo ñhōõggō annēēkī, "Baattithimo 'cī baa aañ hutuno 'cī aggamu niig ko?" Ëdēcī nēēg aī "Baattithimo cī Yōaannē."

⁴Nīngītī annēēkī Paaulo nuyyiook tīko, “Baa ëin baattithimo cī Yōaannē, baattithimo 'cī ūūnnōthōōthīkī 'thēccanēēta. Baa aduhaak Yōaannē eet helemit eet 'cī ngaaku urutaa cīnnī. Nē baa ñthōōth nēē thōōth cī Yeesu.”

⁵Ma baa athīhī nēēg thōōth icci ho, iita aggamit baattithimo 'thaarī cīg Makayyioohit Yeesu.

⁶Ma ho, ataadīk Paaulo athīn cīgnīg ootinii cīggīng. Nīngītī akuuni Lorii 'cī Ëllēēmīth hī ñhōōggō nē othoothito nēēg thoo'thiohī cīg 'rīng hī ngaatī aduhaanī thoo'thiok 'cīg hatī nga au horumwa.

⁷Baa ëin eeta cieeg vēlēk õmmōtō hī 'ramma.

⁸Nē baa aduhun Paaulo 'Cieethaa cī Laiitto nē irrioon komiitta thōōth nīngaata nyīlōhī iyyio, allimaneek eet habuccieet cī Nyekuci.

⁹Nēēthī, baa hinnia ïllōōrīth eeta ûgēēgī hōrggēēnaa cīnīng nē ûtūbūrīt ngaatī ëlēmmī nyeemuut cīnnī, nē tarī othoothito lothippita nyeemuut cī Yeesu 'buth. Nīngītī ūūnnīkī Paaulo 'cieeth cī laitto nē ookorit hī lemmiook, hōōt hatī gōōng hothoo'thio hī ñhōōggō hōdōōkōthī, 'cieethaa cī 'limmaanō ëcī eet 'cī haī 'Tirannu.

¹⁰Baa ëtēttēd 'limmanī ciee irki'nyia 'ramma, hatī hīthīhīt eeta cīg 'Judeei hī cīg 'Girihi, 'cīg aattīg looccaa cī Aa'thiathōōth cī Makayyioookto.

Lōhōlēētīg Cēēva

¹¹Baa aa'nyīk Nyekuci Paaulo 'tirrian 'cī adīmanī thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg ënaat eeta,

¹²hātī ha'nyaktoothīk eeta ceremwa 'cīg baag ahimit Paaulo, eet 'cīg õmmōōrī hiita hūbūttaathō nē ûtūngteek loriëēta 'cīg abathī ñhōōggō.

¹³Ma ho, ëtīngaacō eeta cīg 'Judeei ûgēēgī i'thiattaaī ngaatī iiggiaī loriëēt 'cīg abathī 'thaarī cīg Makayyioohit Yeesu. Baa anneek nēēg loriëēt 'cīg abathī, "Thaarī cīg Makayyioohit Yeesu 'cī allimaneek Paaulo eet thōōth cīnnī ho, hanneekii duhuna battala."

¹⁴Baa adīman lōhōlēētīg eet 'cī haī Cēēva 'cī ëin paadīr cobbi cī 'Judeei thōōth icci.

¹⁵Ma kōr umwa, ënnīk lorii umwaa 'cī abathī lōhōlī cīg Cēēva ho, "Haga naa Yeesu nē hagawa Paaulo buúk. Ma niig hī nganī niig?"

¹⁶Nīngītī ëngothoothīkī ëetī 'cī a'nyak lori 'cī abathī ho ñhōōggō nē anyamūütana 'tirriaana cīnnī. Ma ho, udtwalan ñhōōggō hulubta battala 'cieetōō arriëēn heterriōōthī 'jieena habath lōōcī dtēc.

¹⁷Ma baa athīhī eeta cīg 'Judeei hī eet 'cīg 'Girihi 'cīg baag aattīg Eevvetho thōōth icci ho, iita itieelli gērrēēt hiita hubuluthit 'thaar cīg Makayyioohit Yeesu.

¹⁸Nīngītī auuni eeta 'cīg baag ëitō lemmiook, aduhaakī eet vēlēk 'thēccanēēt 'cīg baag adīman nēēgī.

¹⁹Eeta ūgēēgī 'cīg baag gōōng a'ngarrī thōng, iita a'nyakta 'buuhēt cīggīng hiita hūtūūthītō lothippita. Baa õōī 'buuhēta cieeg 'rabbēēt 'cīg kūtūrīg aalib'nya hēēn 'tur.

²⁰Nīngītī ī'thanōthōōthīkī nyeemuut cī Makayyiookto eet vēlēk, hikia hittiran gērrēēt.

'Gērēnyōōn 'taaūnaa cī Eevvetho

²¹Ma urutaa cī thoo'thiok iccig vēlēk, ummuk Paaulo ngaatī ōkōōyyī 'Jeru'thalēma adukni 'gōōlaa 'cī ōkō looccaa cī Maccedoonia hī looccaa cī Acaia. Nīngītī aīnnī Paaulo, "Ma hōdōlana īica, hōkō hatī heheeroni ī'thōng hōdōlan 'Rooma buúk."

²²Ma ho, ī'thō nēē ellook cīgīnnīg 'rammaattīg, Timotteeo hī Erathto hōōt Maccedoonia, baa nga aaī nēē looccaa cī Aa'thia hīdīhīdīc.

Jore 'taaūnaa cī Eevvetho

²³Kōr niccia, baa aaī pīrnānītī 'cī abathī dtēc, hīnīngītī 'Gōōl cī Makayyioohit Yeesu.

²⁴Baa aaī eet umwaa cī lohippongoro 'cī haī 'thaar Demetirio. Baa attura nēē 'thoourēēt 'cīg īn maccīrēēn cīg nyekuc 'cī ngayyi 'cī haī Artemi. Eeta 'cīg baag adticanooothīk Demetirio, baa ammūda 'rabbēēt 'cīg mēēlīg gērrēēt.

²⁵Ma ho, ūlūta Demetirio eet vēlēk 'cīg ūūtēnī ijgio 'cīg aduhōō hī cīgīnnīg ko thōng nē īnnīk, "Lōggōō, agayyu niig ngaatī hammūdaanī naag 'rabbēēt dtiiccaa cī.

²⁶Nēēthī, baa īthīktu niig 'gōōl 'cī alūllūūmanī ēētī ciee haī Paaulo ho eeta. Alūllūūman nēē eet Eevvetho ī'thōng loonyin vēlēk Aa'thia. Aduha Paaulo aī hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya 'cīg ēhēnyta eeta ho, hōllōngaa īn nyeku'nya 'cīg īn dīdī ūdūt.

²⁷Aaī bathi, hīnīngītī a'nyak hatī tūūēēnītī cīnaac 'thaar 'cīg abathī. Iittiōō hatī ēētī 'cī nga i'ngolli 'cieeth cī nyekuc cīnaac 'cī ngayyi Artemi, 'cī 'yioko abuluth eeta Aa'thia hī looc hūtūrūūr ko tōō. Ataarriothī hatī eeta nyekuc cīnaac."

²⁸Ma baa athīhī dticcianniooha thōōth icci ho, iita īlīllēēcō gērrēēt nē i'thiattaaī awacahit ītō, "Abuli Artemi cī eet cīg Eevvetho!"

²⁹Ma hīdīkoothong, ēggērēnytōō eeta 'taaūn hūtūrūūr, nīngītī agurri eeta ūgēēgī 'Gaio hī Aritharko, eet 'cīg baag ōkōra hī Paaulo looccaa cī Maccedoonia. Ma nīngaata, ūllūngānī lothippiti ūūk ngaatī gōōng ūmmōtōōnī eeta 'taaūna, hatī atuhan thoo'thiok.

³⁰Baa atab Paaulo hūūk hothoo'thio hī lothippit, nēēthī hinnia, baa ēdēnēēkī nuyyiooha cīg Makayyiooktak īnōōnnō ngaatī ōkōōyyī.

³¹Baa aattīg makayyiooha ūgēēgī 'cīg agaōō hī Paaulo, nīngītī ī'thōōanī eet umwa hikia huduhaak Paaulo hiittiōō hōllōngaa ōkō ngaatī ūmmōtōōnī lothippiti ho.

³²Nē tarī, baa atalmaanyanni lothippiti cī eetu vēlēk haaga. Ēggēr'nyōōnī ūgēēgī thōōth hōdēēthōng nē ēggērēnytōōī ūgēēgī 'gii 'cī 'rīng. Nē eeta 'cīg mēēlīg 'rīng, hōllōngaa aga, õō baa 'thēk nēēg ñīca hīnīngītī ne.

³³Ma ho, eektīk eeta cīg 'Judeei eet umwa 'cī haī Alīthandoro ñīcī õō cī lothippito nē uduktaak ñōōnnō thōōth 'cī occa aduha.

³⁴Ma baa adtuuha lothippiti ngaatī ñīnnī nēē 'Judeeinit ko, awacahit ñītō, "Abuli Artemi nyekuci 'cī ngayyi cī eet cīg Eevvetho!"

³⁵Ma ho, aa'nyīk teheeddiohiti cī 'taaūnōō lothippit haau loota nē ðthōōth ñī, "Eeta cīg Eevvetho, nganī looccaa nñīcī 'cī hōllōngaa aga 'taaūn cīnaac ngaatī ñīnnī hilib cobbi cī 'cieeth cī nyekuc 'cī ngayyi 'cī maka cī Artemithi? Nganī 'cī hōllōngaa aga ngaatī adhukiaanī 'thooura cī Artemi 'cī 'yoko aaī ngaati ho hēētahujjieen?"

³⁶Nēēthī 'yoko, hīcī ñīn thoo'thioha cieeg dīdī ho, aitiōō ēētī 'cī ēppēhan tōō. Adiim thī hinnia occa emmeethiku thōng, hīllōōan ngaatī adīmannu thōōth 'cī abathī.

³⁷A'nyaktaau thī 'yoko eet iccig ngaati haaga noho, tananga nga higorithit 'cieethi cīg nyeku'nyaannu, hode õdōōm nyekuc cīnaac 'cī ngayyi ho.

³⁸Má abīllī Demetirio hī dticcianniook cīgnīg eet iccig, ha'nyak naag lokiho hī habuēēt 'cī ëttēēd thoo'thiok. A'nyīk ñhōōggō hōōt bīlēta lokihoaa.

³⁹Nē ma nga aaī thōōth umwaa 'cī nga adiimmu othoo'thu, occa hatī a'nyahaannu hēttēēdī lokihoaa.

⁴⁰Ma aaī hī 'yoko ho, hīnnattaak naag eleeti thōōth 'cī abathī hī 'gaala, hīnīngītī 'gērēnyōōn 'cī hīkōōtha kōr icci ho. Aitiōō 'thēk hatī hōllōngaa hūūnnothoothīk, hīnīngītī erekeet thōōth 'cī hatī haduha, hīnīngītī 'gērēnyōōn icci ûdūt."

⁴¹Ma baa ëdēcaak Demetirio ngaatī aduhaanī thōōth icci, ikia uduhaak eet hī'thaattī.

Dtiicanī cīg 'Thooyyahu 20

Üük Paaulo Maccedoonia hī 'Girihi

¹Ma baa edeccia 'gērēnyōōnī, ûtūvva Paaulo nuyyiook nē irrioonīk ñhōōggō nē ûkūtan hu'thuutti lemiinit. Nīngītī ñ'thaaī ñhōōggō vēlēk nē ûuk looccaa cī Maccedoonia.

²Baa õyōyyōr nēē looc niccia, aduhaakī eet thoo'thiok 'cīg akūtan ñhōōggō hu'thuutti lemiinit nē ma uruta ikia õdōlan 'Girik,

³ngaatī baa aku aayyi nyīlōhī iyyio. Baa adiim Paaulo õtōd haahūl hūūk ñīcī Thiiria. Nēēthī hinnia, baa atuhan makayyooha ūgēēgī cīg 'Judeei, 'gōōl 'cī atab aruhi Paaulo. Hīnīngītī thōōth icci, ikia õbōdōōthī Paaulo 'gōōlaa cī Maccedoonia.

⁴Baa õõkõr nõõ hõ eet 'cī haõ Thopater ngeertõ eet 'cī haõ Piru 'cī aku 'taaõnaa cī Berea, hõ eet 'cī haõ Airtharko hõ eet 'cī haõ 'Thekondo 'cīg au 'taaõnaa cī Tõ'thaloonika. Baa aaõ eet umwaa tõõ, 'cī haõ 'Gaio 'cī aku 'taaõnaa cī 'Derbe nõ baa aaõ Timotteeo buúk. Nõ baa ñõ Ticiko hõ Torovimo 'cīg baag au looccaa cī Aa'thia.

⁵Baa uwattõ lõggõõ cieeg ñõcī ouu, hõõt hereeyyieet ngagõit 'taaõnaa cī Tõrõa.

⁶Ma urutaa cī Karrama cī Übõnõõt 'cīg aitiõõ Abõõlana tõõ, hotoddia haahõl 'taaõnaa cī Pilippi. Ma urutaa cī waathinniook 'tur, hommottiooa hõ ñõõggõ 'taaõnaa cī Tõrõa nõ haauttia ñõca lomidika hõdõi.

Heeroni cī Paaulo 'cī adtuurna

⁷Ma lomidikaawa, hiita homottiooa naag vělõk hõ lemmiook ngaatõ hõdõõthõng nõ hiita hudukta 'gõõn cī Makayyioookto 'cī adtuurna. Baa irrioonik Paaulo eet ñõthõng hõttõõdõ baalini, hõnõngõitõ ñõgaathõ hatõ nõõ lootho cõnni.

⁸'Cieethaa lokora 'cī baa homotoonna ho, baa attüllõ 'lõõmõõta 'cīg mõõlõg gõrrõõt.

⁹Baa iccioloongan nyahaappanõ umwaa 'cī haõ 'thaar Eutiko hutula. Ma baa nga irrioon Paaulo, adõngõ hinnia nyahaappanõ ciee, nõngõitõ oongiyi. Ma nõngaata, udhukia Eutiko õ'nyaahõtõõ 'cieethaa lokora 'cī atattaddi tabattõ iyyio ñõthõng looc. Ma baa au õdõng eeta ñõõnnõ ho, adaak nõõcī noho 'thõl.

¹⁰Nõngõitõ allõõcõenõ Paaulo hõõk hõcõn Eutiko loota. Arabõõt ñõõnnõ athõnnõ cõgõnnõ nõ ñõ, "Hõlõ, ma hi'ngoliinnu! Nga arõgõ Eutiko."

¹¹Ma urutaa 'cī õbõdõõthõ Paaulo 'cieethaa lokora, ikia appak õbõnõ nõ huduktooa hõ ngagõita. Nõngõitõ irriõõnõ ñõthõng hõ'ngõtha kõrra lokora nõ õõha.

¹²Ma ho, ootti nuuyiooha nyahaappan õlõ rõugõõtõõt nõ baa accamanoothõk nõõg gõrrõõt.

Í'tha Paaulo makayyioook cīg Eevvetho

¹³Baa õvvõ Paaulo 'thõõnõ ñõthõng 'taaõn cī Athothõ. Baa nõõ hutuwatteea naag õgõõgõ haahõla, nõngõitõ hõõ hõthõhõtta ñõõnnõ haahõla ngaatõho.

¹⁴Ma baa hõõt hommottiooa hõ ñõõnnõ Athotha, ikia õtõda haahõl nõ hedeccieeha 'taaõnaa cī Mitileene.

¹⁵Ma lootho cõnni, hiita hõdõlatta nõngõitõ õbõhõõ hõ 'taaõn cī Kiõthõ. Ma kõr 'cī 'rõng tarõ, hiita hõdõlatta 'taaõn cī Thamo. Ma urutaa cī waathõn niccia, hoottia õcõ 'taaõn cī Mileeto.

¹⁶Ma ho, ikia ummuk Paaulo 'gõõl 'cī abõrrõ ngaatõ õkõõtõ õcõ 'taaõn cī Eevvetho, hõnõngõitõ baa abõrõ nõõ ngaatõ õkõ aayyi looccaa cī Aa'thia ñõthõng. Baa aaburii ñõõnnõ 'thoona gõrrõõt, hõnõngõitõ baa adiim õdõlan nõõ 'Jeru'thalõm nga hikia Karrama cī Waathinniook Hõõn 'Tur.

Í'thaayyik makayyiooha cīg lemmioohu Paaulo 'gõõl

¹⁷Ma Mileeto, ī'thooīk Paaulo nyeemuut makayyiook cīg lothippit cī lemmiook cīg Eevvetho.

¹⁸Ma baa au ūdōlan nēēg Mileeto ho, īnnīk Paaulo īhōōggō, "Agayyu niig 'gōōl 'cī baa haayyi naa baa harūmī īcī oou, i'thianaanī kōr baa nga hakuuni naa dhoortaa cī Aa'thia thōng.

¹⁹Hadticanoothihi naa Makayyioohit tamaatitta hī 'gōōlaa 'cī hōllōngaa hamaacī eet ūgī nē hētēmēētha 'tīmman 'cī adiim aruka eeta cīg 'Judeei.

²⁰Baa agayyu niig buúk hōllōngaa haburi naa ngaatī hallimanī thōōth umwa 'cī eelluung ngagiita. Nēēthī, baa hallimanni naa eet hoyoyyori 'cieethini vēlēk.

²¹Baa hilooti naa eet cīg 'Judeei hī 'Girik helemit Nyekuc nē ūtūngteek 'thēccan nē elemiit Makayyioohit cīnaac Yeesu.

²²"Aitiōō naa hōllōngaa haga 'gii 'cī hatī ūkō edee'nyiakaa nganīt 'Jeru'thalēma, nēēthī, hadiim hathihi naa thōōth hī Lori 'cī Īllēēmīth, nē hūūha īca.

²³Haga naa 'taaūnnioohī vēlēk, aduhaaka Lorii 'cī Īllēēmīth aī, ērēēyya nganīt baabuuthi hī 'cannan.

²⁴Nēēthī, hōllōngaa haallahi naa rūgēt caannī hatī nēē hēdēcaaha dtiic baa aa'nya Makayyioohiti Yeesu ho. Nē dtiici niccia, īn dtiic 'cī haduhaanī nyeemuut 'cī abūnnaa cī būnnai cī Nyekuci.

²⁵Nēēthī 'yioko, haga naa iittiōō hatī hōrggēēnaa cunuung eeta baag hallimani naa habuccieet cī Nyekuci, hōllōngaa hatī acīnna nganīt tarī.

²⁶Nēēthī, haduhaakuung naa ngagiit kōr nicci, ngaatī hammīrrī naa biyyiēētī cīg eet vēlēk.

²⁷Hīnīngītī nga hūtūbūr naa ngaatī hallimaneekuung thōōth vēlēk cī Nyekuci.

²⁸U'thuutti eleeti cugguung nē ūtūhayyu lothippit cī lemmiook baag aa'nyuung Lorii 'cī Īllēēmīth ngagiit ūtūhaac. īltō tūhayyiook cīg lothippit cī lemmiook cīg Nyekuci, baa ūūta nēē biyyiēētī cīgīnnīg.

²⁹Haga naa uruta caannī, au hatī 'limmanniooha 'cīg īn olo'ngiaak, 'cīg aattīg hī huduumwaana 'cīg au acūda nyalōmaar, hiita huruktuung ngagiita.

³⁰Au hatī eeta ūgēēgī cugguung ēmmēn, atalmaanyan nuuyiook cīg Makayyiooktak, aduhaak nuuyiook ūlōng, hātī hūnnēēcō īhōōggō.

³¹Hōlō, ebehit eleeti jurrung! Ummuhuttooth nōō ngaatī hirrioonīkuung naa ngagiit hōdēē hōdēē irki'nyia iyyio baalin hī waathīn tilaalōnī.

³²"Nēēthī 'yioko, haa'nyuung naa ngagiit hebehuung Nyekuci. Ummuhuttooth nyeemuut cī Nyekuci 'cī maka ngaatī īnnī nēē tarbal. Occa eelluung ngagiit nyeemuut cīe nē aa'nyuung ngagiit 'gii cunuung hī eeta cīg Nyekuci.

³³Nga hūbūraneek maccīrēēn hode ceremwa cīg eet umwa ūdūt.

³⁴Agayyu niig buúk hadticanini baa naa athīn cīgannīg ēmmēn hutuno, hūmmūdaaī rūgēt caannī hī rūgēt cī 'goonoga cīgannīg.

³⁵Hēlēggēennī vēlēk īcīg hadticanī naana, heterethuung naa ngagiit idticattō gērrēēt, hātī eelit eet 'cīg appīrna. Ummuhuttooth thoo'thiok baag aduha Makayyioohiti Yeesu aī, 'Aku 'gattanī 'cī maka hatī haa'nyīk naag eet umwa eliinit, hīllōōan ngaatī aa'nyīhoothīkeet ngagīta.' "

³⁶Ma baa ēdēcaak Paaulo thōōth icci, akat huru'nyia nē alayyio hī īhōōggō.

³⁷Baa arruui nēēg vēlēk hīcī ī'thaaīk nēēg Paaulo 'gōōla.

³⁸Gii 'cī baa aa'nyīk īhōōggō hutullēēcō gērrēēt ko, thōōth 'cī aī hōllōngaa hatī nga acīn nēēg muum cī Paaulo tarī. Ma ho, ittioonito īnōōnnō ī'thōng hūūk hōtōd haahūl.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 21

Ūuk Paaulo 'Jeru'thalēma

¹Ma baa he'ngerriooa huciitha, hiita hoottia īcī būlūcō nē hotoddia haahūl hedeccieeha 'taaūnaa 'cī haī Koth. Ma waathīn 'cī 'rīīng, hoottia īcī 'taaūn cī 'Roode, ma nīngaata, hoyoyyorria ī'thōng 'taaūn cī Patara.

²Nīngītī hōō hammūdaanna haahūl 'cī ūkō īcī looc cī Venicia nē hotoddia hoottia.

³Ma urutaa 'cī hedeenyō'tha dtuung cī Ciporo 'cī aaī būlūca hōrggēēna nē hē'ngērkēēthatta hoottia īcī hujjieen, hedeccieeha ī'thōng looc cī Thiiria. Ma ho, hōōt hibillia 'taaūnaa cī 'Tire ngaatī baa ūkō adhuhaanī haahūlī cīnaang ko ijjio.

⁴Ma baa hōō hammūdaanna nuyyiook ūgī īica ho, hūrūmteea nōō hī īhōōggō lomidika hōdēē. Loriiāa 'cī Ellēēmīthī, baa irrioonīk nēēg Paaulo hiittiōō hōllōngaa ūkō 'Jeru'thalēma.

⁵Ma baa ūttūbattoothīk waathinniooha cīggaang, hoottia hedeccieeha 'gōōlaa cīnaang tarī. Baa ittioonīkeet eeta ngaaīnī hī lōhōlēēnī cīggīīng vēlēk 'taaūnatōō battala. Ma baa ūdōlatteet dēmēt cī būlūcō, hiita hakattia huru'nyia nē halayyiooa.

⁶Ma baa hī'thaayyioa ēlēk, hottoddia naag haahūl nē oboddioothī nēēg buúk olooyyiohī cīggīīng.

⁷Nīngītī hōtōdda haahūl 'taaūnaa cī 'Tire nē hoottia hulluucciawa 'taaūnaa cī Tolemai, ngaatī baa hī'thaayyia nuyyiook nē hūrūmteea nōō hī īhōōggō waathīn hōdēēthōng.

⁸Ma loooth cīnnī, hītīngaayyia hoottia 'taaūnaa cī Caetharea nē hoottia hiyyiomatta ūlōō cī Pilippo 'limmannioohit cī thōōth cī Nyekuci. Baa 'thēk īnōōnnō baa eberriaa hī eet baag īn tūkīramma, baag ēēl 'thooyyiak.

⁹Baa a'nyak nēē lōhōlī cīgīnnīg 'cīg nga ñīn buheeci 'cīg ñīn pōrōvētaa'nya.

¹⁰Baa hattiyia naag Caetharea waathinniook 'cīg mēēlīg. Ma ho, uppwaannaheet pōrōvētaacī umwaa 'cī haī 'thaar Agabu 'cī aku looccaa cī 'Judeea.

¹¹Ma nīngaata, ittiha hadēēngō cī Paaulo nē ēcēbī athīn hī 'thōō cīgīnnīg. Nīngītī mīi annekeet ngagīt nēē, "Aduha Lorii 'cī Ellēēmīth aī, 'Aattīg hatī makayyiooha ūgēēgī cīg 'Judeei 'Jeru'thalēma nē ecebit baattī hadēēngō icci. Nē tarī, hātī aanytīk ñōōnnō eet 'cīg hōllōngaa ñīn 'Judeei.' "

¹²Ma baa uduha Agabu thōōth icci ēlēk, hīllallieeha naag hī nuuyioook 'cīg baag aattīg nīngaata Paaulo, hiittiōō hōllōngaa õkō 'Jeru'thalēma.

¹³Anneekeet hinnia Paaulo nēē, "Inni urruuyyo i'thōng uduullaangu 'thīnīt caannī ho? Helemi naa ngaatī hecebiini baabuutha nē hadaaha, hīnīngītī 'thaar cīg Makayyioohit Yeesu. Hēlēma naa ngaatī hadaaknī, hīnīngītī Yeesu 'Jeru'thalēma!"

¹⁴Ma baa anyamūtanaaeet Paaulo, hitiktoothīha looc nē halayyiooa hīttā, "A'nyīk tabiinit cī Makayyiookto hīdīmanī."

¹⁵Nīngītī hakūmanoothīka nē hoottia 'Jeru'thalēma.

¹⁶Ma ho, ittiootteet nuuyiooha ūgēēgī cīg Caetharea nē a'nyaktaaeet i'thōng halang cī eet umwa 'cī haī 'thaar Mīnaathon, 'cī baa hooyya haattiyia. Baa ñīn nēē eet cī Ciporo nē baa ûnûuhīk ngaatī ñīnnī nuuyioohit nganīngītī baarkit.

Aggamī Paaulo 'Jeru'thalēma

¹⁷Ma baa hōdōlatta 'Jeru'thalēm, iita atallieet nuuyiooha cīg Makayyiooktak gērrēēt.

¹⁸Ma baa kōr 'cī 'rīng, hookorria naag vēlēk hī Paaulo hōōt hīcītta 'Jeemith nē baa aattīg makayyiooha vēlēk tōō.

¹⁹I'tha Paaulo ìhōoggō nē uduhaak 'gōōl 'cī baa adticanī Nyekuci ñōōnnō, hēēl eet 'cīg hōllōngaa ñīn 'Judeei.

²⁰Ma baa athīhī eeta vēlēk thōōth icci ho, iita atalit Nyekuc gērrēēt. Ma ho, ñīttīk Paaulo, "Gōtōna, cīn nōō 'gōōl 'cī au ñīnnī eeta cīg 'Judeei 'cīg ñīn aalib'nya 'cīg mēēlīg ko nuuyiook! Nē aalla a'thūunnī Nyattal cī Mūū'tha gērrēēt.

²¹Baa adukiaak lemmiook cīg 'Judeei 'Jeru'thalēma ngaati aī, allimani nīi eet 'cīg 'Judeei 'cīg arūmī hī eet 'cīg hōllōngaa ñīn 'Judeei vēlēk, hūtūngteek nyattal cī Mūū'tha. Nē tarī ìthīhīt aī, allimaneehi nīi ìhōoggō hiittiōō hōllōngaa ēttēēd eleeti 'cīg lōhōlī cīggīng 'cīg maacīg, hode hiittiōō hōllōngaa anū nyeppitee'nya cīg 'Judeei.

²²Hadīman 'yioko hatī hutuno? Athīhī hatī nēēg ngaatī ikiaaī niina,

²³nēēthī, dīman nīi 'gī 'cī haduhaaki naaga. Harūmeenna naag hī eet 'wec 'cīg baag abūtan lōbūtī.

²⁴Bītī eet iccig, õõt ūtūñyít eleeti cugguung hī īhōõggō nē ūdūmanuu 'rabbēēt cīg tūhūñcēttaak, hātī hutuhucci nēēgī. Nēēthī hatī iita agaacō eeta ngaatī īnnī thoo'thioha 'cīg adukiaa hīnīngītī nganiit ko, õlōng nē 'thēk hatī iita agaacō nēēg ngaatī anūñ nii nyattal.

²⁵Baa heteheeddiha naag waraga lemmiook 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, hātī hūtūngteek ngaatī adahī 'gēēn 'cī aa'nyīhoothīk hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya, hī ngaatī aamī biyyi hī ngaatī adahī idi'ngwa 'cīg acudi thōng, hī ngaatī attihi ngaañ cīg eetuk tahatak."

²⁶Ma baa loohoth cīnnī, ūhī Paaulo eet 'cīg īn 'wec ko, nē õõt ūtūñyítō hī īnōõnnō eleeti hōdēñ. Nīngītī õkōõyyī 'Cieethaa cī Nyekuci hūñk huduha kōr 'cī hatī edecciaanī waathinniooha cīg tūñyēttaak, hātī hīdīmanī 'gaarrieeniti cīnīng hōdēñ hōdēñ.

Aggamī Paaulo

²⁷Ma baa õbōktī edeccia waathinniooha tūkīramma, iita udtuukta eeta cīg 'Judeei ūgēēgī cīg dhoorit cī Aa'thia Paaulo 'Cieethaa cī Nyekuci. Ma ho, ūlūtī lothippiti, nīngītī aggami īnōõnnō,

²⁸nē urruuyyioī ītō, "Eeta cīg ī'thīraēlī, eellieetu! Eet gōõng alliman eet vēlēk lokor nicci thōõth 'cī abathī hī eet cīggaac hī nyattal cīnaac, hī halang cī 'Cieeth icci Nyekuci ho cieeni. A'nyaha nēē ngaaoni ngaatī aduknaanī eet 'cīg 'Girihi ngaatī a'ngirannii 'Cieethaa cī Nyekuci nē ē'thēcan nīngītī īllēēmīth ko."

²⁹Baa udtuukta nēēg Torovimo, eet cī 'taaūn cī Eevvetho baa ūcī oou 'taaūnaa cobbi, õõkōr hī Paaulo nē ummuhtteek ngaatī a'nyahaañ mōnō Paaulo īnōõnnō halangatōõ cī 'Cieeth cī Nyekuci thōng.

³⁰Ma ho, ī'thanothoothīk thōõth 'taaūn hūtūrūñr, nīngītī alubaanī eeta lōmmērrēēt vēlēk, hiita haggamit Paaulo nē utugurriaak īnōõnnō 'Cieethaa cī Nyekuci battala nē ū'nyūñgītō hattūñgēt ūcī noho.

³¹Ma baa nga aī hurukta nēēg Paaulo, ikia õdōlan nyeemuut 'gaalac cobbi cī ūrūta cīg 'Rooma, aī ū maka 'yōyyōhī 'Jeru'thalēma ūtōõ.

³²Nīngītī ī'ngaannī 'gaalacī cobbi hīdīñkoothong hī 'gaala hī athegeree'nya, hivvirrioothīk lothippit. Ma baa adtuuha lothippiti 'gaalac cobbi hī ūrūta ho, ībīlīt ngaatī uuki Paaulo.

³³Ma ho, ikia 'gaalacī cobbi ho nē aggam Paaulo nē uduhaak athegeree'nya hecebit īnōõnnō nyerikoo'nyanī 'cīg obbitig 'ramma. Nīngītī ajini īnōõnnō nganī nēē nē 'gii tīhathini 'cī hatī ē'thēcan nēē ho.

³⁴Baa awacak lothippiti ūcī odoyyi thōõth hōdēēthōng nē tarī awacahit ūgēēgī 'gōõla umwaanī. Baa hōllōngaa ammūda 'gaalacī cobbi thōõth 'cī ūn dīdī, hīnīngītī wacahōõn. Nīngītī aduhaakī 'gaalacī cobbi athegeree'nya hootti Paaulo õlōõ cī ūrūta.

³⁵Ma baa õbõktõ nẽēg hĩ hattūug cĩ õlõ cĩ ūrũta, ikia a'nga'ngar lothippiti gẽrrẽēt nĩngitĩ irrionganĩ ūrütana Paaulo thõng.

³⁶Baa ēggērẽny lothippiti 'cĩ anuoothi Paaulo aĩ, "Uruhit ïnõõnnõ thõng! Uruhit ïnõõnnõ thõng!"

Ētēõõī Paaulo ēlē cĩnni

³⁷Ma nga aĩ huduhutta ūrütana Paaulo halangatõõ, ikia ijin Paaulo 'gaalac cobbi ïnnik, "Icca occa nõõ hõllõngaa a'nyaa hothoo'thio hĩ nganiita?" Õdēcĩ 'gaalacĩ cobbi anneek, "Othoothi nii 'Giriheeyyi?

³⁸Hõllõngaa nooyya ïnõ nii Ijjibeenit baa attiha jore nẽ ūuhĩ 'loorriak aalib'nya 'wec (^{4,000}) horrwaa 'cĩ õdõhõhñi kak baa nõngä?"

³⁹Õdēcĩ Paaulo anneek, "Hõnõ naa 'Judeeinit nẽ harittia 'taaõnaa cobbi cĩ 'Taartho looccaa cĩ 'Cilicia. Õlē a'nyaa baaõ nuun hothoo'thioa hĩ eeta."

⁴⁰Ma baa ëlëmaahĩ 'gaalacĩ cobbi ïnõõnnõ hõthõõth, ikia ïbõl Paaulo hattūugaa nẽ ïtha eeta. Ma baa ijjaaki eeta ho, othoothiõ ïhõõggõ Aramaayyi, **Dtiicanõ cõg 'Thooyyiahu 22**

¹"Gotoonoga hĩ nyakangaa'nya, ïthihñt da thõõth 'cĩ aĩ hõelanõ naa ëlē ho."

²Ma baa athihñt lothippiti ngaatõ õthõõthi Paaulo Aramaayyi ho, iita ijjaaktõ hõõcõ 'thi. Nõngitõ aïnnõ Paaulo,

³"Hõnõ naa 'Judeeinit 'cĩ harittia 'taaõnaa cĩ 'Taartho, looccaa cĩ 'Cilicia, nõõthi, baa halõtha 'taaõnaa cĩ. Baa hõnõ naa loholeec cĩ 'thukuul cĩ 'Gamalieelõ 'cĩ hallimannia nyattaalaa cĩ nyakangaa'nya cõggaac. Nõ dõdõ, haccamanaa naa buúk Nyekuc haau hõcõ accamanaannu niig kõr nicci ho.

⁴Huruha naa nuyyiook 'cõg mõõlõg gẽrrẽēt 'cõg anõ 'gõõl cĩ Makayyiookto. Haggami ngaaõ hĩ eet 'cõg maacõg vëlõk haarõk baabuuth,

⁵nõ occa 'thõk aduhaakuung paadõrõ cobbi hĩ makayyiook cõg lokihoak, ngaatõ ïnnõ thõõth ciee dõdõ. Baa 'thõk aa'nya nõõnganõit waragẽēt ha'nyahoothiõ 'gõõnõgõ 'cõg ïn makayyiook cõg 'Judeei Damaathiko, hõõk ha'nyaha eet iccig hiita hõõtõ baabuuthnya 'Jeru'thalõma.

⁶"Ma baa aau kõrra lokora, baa hikia hoboktooa hĩ Damaathiko, udhukiaaha lanyit umwaa 'cĩ attaalõth gẽrrẽēt hõõtahujjeen.

⁷Ma ho, hõcõna haaga hõttõeda looc nõ hõthiha molook 'cĩ anneeka, "Thaaulo! Thaaulo! Arukaa nii nganõit inni?"

⁸"Nõngitõ hajini hannõõkõ, 'Nganiit nganõ Makayyioohit?' "Õdēcca anneeka, 'Nganiit Yeesu cĩ Naa'tharõtõ, 'cĩ aruhi nii ho.'

⁹Baa adtuuha eeta 'cõg hõõkõrra hĩ nganõit buúk lanyit, nõõthi hinnia, hõllõngaa athihñt molook cĩ eet 'cĩ othoothiõkaa nganõit ko.

¹⁰“Ma ho, hijina hīnnīha, ‘Hīdīman ‘yioko hutuno Makayyioohit?’ “Ēdēcī anneeka, Tīnga nē uuhu Damaathīko. Ōkō hatī adukiaaki ‘gii ‘cī adticani īca.’

¹¹Ma nīngaata, iti’thittiaa eeta cīgannīg baag hōökōrra ho ī’thōng Damaathīko, hīnīngītī ūttūhūl lanyit hēbērī cīgannīg hītō rubettīg.

¹²“Ma ho, uppwaanna eet umwaa ‘cī haī Anania hikia hīcīnaanī. Baa īn ēētī ciee eet ‘cī a’thūūnnī nyattal nē itingolli eeta cīg ‘Judeei vēlēk ‘cīg aattīg ngaatīho.

¹³Nīngītī aku abīllī nēē ngaatī haayyi ho nē ī, ‘Gōtōna ‘Thaaulo, cīnī!’ Ma ‘thēk nīngaata noho, hīcīna īnōōnnō!

¹⁴“Nīngītī anneeka, ‘Ēbēraai Nyekuci cī hībaangī cīggaac nganiit gaa tabiinit cīnnī, hātī cīn Eet ‘cī Abūnnaa nē ithihu molook cī ūtūg cīnnī.

¹⁵Īnī hatī nii hebereec cī eet vēlēk, hī cī thōōth ‘cī baa acini nē ithihu ho.

¹⁶Nēēthī, ne ‘yioko ‘cī nga ērē nii ho? Tīnga ‘gaam baattithimo nē utuunyu ‘thēccanēēt cugunnig nē alau Makayyioohit.’

¹⁷“Ma baa hōbōda ‘Jeru’thalēma nē halaō ‘Cieethaa cī Nyekuci ho, hakuu hinnia hadtuuha Makayyioohit

¹⁸nē uduhaaha īnnīhaa, ‘Tīnga hīdīkoothong tūngeek ‘Jeru’thalēm, hīnīngītī abūrī eeta thōōth caannī ‘cī allimani nii ho.’

¹⁹“Hedeci hanneehi, ‘Makayyioohit, aga eeta cieeg, baa gōōng hoyoyyori naa ‘Cieethinii cīg Laiittak, hababuuthan nē huuka eet ‘cīg elemmi nganiita.

²⁰Baa aruhi Tēēvēnō, baa habili naa nīngaata ngadīiha, hīcīneek īnōōnnō daahīth nē hēbēha ceremwa cīg eet ‘cīg aruk īnōōnnō ho.’

²¹“Nīngītī anneeka Makayyioohiti, ‘Bītō, hī’thooyyii naa nganiit bīt hī eet ‘cīg hōllōngaa īn ‘Judeei.’”

Īnī Paaulo eet cī ‘Rooma

²²Baa athīknī lothippiti ī’thōng hēdēcaak Paaulo thōōth icci. Ma ho, i’thiattaaī awacahit ītō, “Ammanyattōōī eet icci! Höllōngaa ‘thēk occa arūgī!”

²³Ma baa eggerenyit eeta huppuruccia ceremwa ‘cīg ahimit eleetinii nē utuwaanyito tuduhaac,

²⁴ikia uduhaak ‘gaalacī cobbi cī ūrūta athegeree’nya hootti Paaulo ūlōō cī ūrūta, hūūk huuki thōng. Baa adīman nēē thōōth icci, hātī hūmmūda egger’nyeek eeta Paaulo hoti inni.

²⁵Ma baa nga ēcēb ūrūtana Paaulo hātī huuki, ijin nōō Paaulo ‘gaalac cī ūrūta īnnīk, “Yioko nooyyia ‘thēk abūnnaa ngaatī occa uuki nii eet cī ‘Rooma, nga hedee’nyia thōōth ‘cī aggamiini ho buúk?”

²⁶Ma baa athihī 'gaalacī thōōth icci ho, ūūk hī 'gaalac cobbi cīnīng nē ijin īnōōnnō īnnīk, "Ne 'cī adīmani nii hoti ho? Ma 'cī īn ēētī caa eet cī 'Rooma ho!"

²⁷Ma ho, ūūk 'gaalacī cobbi ho hī Paaulo nē ijin īnnīk, "Duhaahaa da, īnī nii eet cī 'Rooma dīdī?" Ēdēcī Paaulo anneek, "Eei."

²⁸Nīngītī aīnnī 'gaalacī cobbi, "Baa hadūmani naa 'rabbēēt 'cīg mēēlīg hikia hī eet cī 'Rooma." Baa aduhaak Paaulo īnōōnnō anneek, "Nēēthī, baa harrittia naa hīnī eet cī 'Rooma."

²⁹Nē eeta 'cīg baag aī hijitta Paaulo, eejehit īcī uruto. Nīngītī abarti 'gaalacī cobbi ēmmēn, baa ikia agaōōthī ngaatī ēcēbī eet cī 'Rooma.

Ootti eeta Paaulo lokiwooa

³⁰Ma baa kōr 'cī 'rīng, idiom 'gaalacī cobbi ūmmūda, inni 'thēk hibilli eeta cīg 'Judeei Paaulo ho. Ma ho, ūūga īnōōnnō nē ūlūta makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī 'gaala cīg lokiwooak vēlēk ngaatī hōdēēthōng. Nīngītī a'nyahaanī Paaulo hikia hībīl hēbērēennī cīggīng.

Dtiicanī cīg 'Thoooyyahu 23

¹Baa nēē akatī Paaulo makayyiook cīg lokiwooak hēbērī nē ī, "Gotoonoga hī ngoonoga, kōr icci hadticanoothihi naa Nyekuc thōōthaa 'cī tēllī."

²Ma ho, uduhaak Anania 'cī īn paadīr cobbi eet 'cīg abīlī hī Paaulo nīngaata hatabaangito Paaulo ūtūg.

³Nīngītī annēēkī Paaulo īnōōnnō, "Atabaa'ngi hatī Nyekuci nganiit buúk, 'cī aaī hī dilat 'cī arrūūbī doobaa 'cī ūrī ho! Icciolooongani nīngaata ī'thōng nē etteedīhaa nganītī thōōth nyattaalaa cī Mūū'tha, īko nēē ē'thēcani nii nyattal ngaatī aduhaakī eet hatabangta nganītī!"

⁴Ma nīngaata, ītō eeta 'cīg baag abīlī hī Paaulo, "Ēlē, hōllōngaa aga nii ngaatī ūdōōmī paadīr cobbi cī Nyekuci?"

⁵Ēdēcī Paaulo aī, "Gotoonoga, iyyia mī hōllōngaa haga ngaatī īnnī nēē paadīr cobbi, hīnīngītī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, 'Ma hothoothi makayyioohit cī eet cugunnig 'buth.' "

⁶Ma baa ūrōōta Paaulo ngaatī īnnī eeta cīg lokiwooak ūgēēgī Thadutheeī nē ītō ūgēēgī Vari'theei ho, ikia ūthōōth ī, "Gotoonoga, hīnī naa Vari'theenit, ngeertī Vari'theetto. Habilī 'yioko lokiwooa, hīnīngītī muhēēnīt caannī 'cī arūk'thaanī eeta 'cīg adaahito."

⁷Ma baa uduha Paaulo thōōth icci, iita ēppēhattōō Vari'theei hī Thadutheeī, nīngītī e'ngeriiini eeta lokiwooatōō.

⁸Baa aī Thadutheeī aitiōō eeta 'cīg adaahito hōllōngaa arūgna nē hi'thihi aajīlēēt hode loriēēta. Nēēthī, baa ēlēmī Vari'theeī ngaatī arūgnaanī eeta 'cīg adaahito hī aajīlēēt hī loriēēt vēlēk.

⁹Nē baa ū maka wacahōōnī, nīngītī ūngaannī 'limmanniooha ūgēēgī cīg Nyattaalak 'cīg baag ūn Vari'theeī nē eggerenyit gērrēēt. Baa aī nēēg, "Nga hummuddiaawa naag 'giimwa 'cī abathi 'cī ē'thēcan ēētī cieeni. Horoong 'yioko baa othoothīk aajīlō hode lorii ūnōōnnō dīdī."

¹⁰Ma nīngaata, ikia abathōōthī pēkanōōnī gērrēēt habarrit 'gaalacī cobbi cī ūrūta hummuk hī, ērrēēc mōnō hatī eeta cieeg Paaulo hī gōōng cērēm thōng. Ma ho, uduhaak athegeree'nya hōōt hutugurria Paaulo hōrggēēnatōō cīnīng 'tirriaana hoboddiaā ūlōō cī athegeree'nyanu.

¹¹Ma baalin niccia, uppwaanna Makayyioohiti Yeesu hikia hībīl ngaatī aayyi Paaulo nē ū, "A'nyīk 'thīnīt hōkōm! Hīcī eteretheehu nii eet thōōth caannī 'Jeru'thalēma ho, ūkō 'thēk hatī eter'theehi 'Roomattī buúk."

Muhēēnīt 'cī adiim aruhēēnī Paaulo

¹²Ma loohoth cīnnī, iita ulutti eeta cīg 'Judeei nē ūbūtanit lōbūtī 'cī hōllōngaa aduhēēnī hode ahūdēēnī, ūthōng huruhit Paaulo.

¹³Baa mēēlīg eeta 'cīg aarīk muhēēnīt 'cī atabī aruhi Paaulo ho hīllōōanit eet hēēn 'wec.

¹⁴Nīngītī ūōō nēēg hī makayyiook cīg paadīr'nyaannu hī nyakangaa'nya nē ūōō ūtō, "Iyyia hūbūtatta naag lōbūtī 'cī a'ngirannii, 'cī hōllōngaa hadaka 'giimwa ūthōng hurukta Paaulo.

¹⁵Nē niig hī eet cīg lokihooak vēlēk, ūōō nēē niig iggoalit 'gaalac cobbi, 'gōōlaa 'cī adiim ammuddiaanī nyeemuut 'cī aūlan thōōthaa cī. Hadiimma haruka naag ūnōōnnō nga hikia ngaati."

¹⁶Ma baa ūthīk ngeerī ngōōnōnī Paaulo thōōth icci, ūūk ūcī ūlōō cī athegeree'nyanu hūūk huduhaak Paaulo.

¹⁷Ma ho, ūtūvva Paaulo 'gaalac umwa cī ūrūta ūnnīk, "Ēlē bītī nyahaappan icci hī 'gaalac cobbi, hīnīngītī a'nyak thōōth umwa 'cī atab aduhaak ūnōōnnō."

¹⁸Nīngītī a'nyahōōthīkī 'gaalacī nyahaappan nicci, 'gaalac cobbi cī ūrūta nē ūūk ūnnīk, "Aduhaaka nganīt baabutheeniti 'cī haī 'thaar Paaulo ha'nyahaahii nganiit nyahaappan icci, hīnīngītī a'nyak thōōth 'cī adiim aduhaakiina."

¹⁹Ma ho, aggam 'gaalacī cobbi nyahaappan nicci a'thiit, nīngītī ūkōōyyī ūnōōnnō ngadiiha nē ūūk ijin ūnnīk, "Thōōth 'cī aaī hutuno 'cī adiim aduhaaka nii nganīt ko?"

²⁰Edēcī nyahaappanī aī, “Ükūmatteek eeta cīg 'Judeei ūgēēgī thōōth 'cī au iggoollī nganiit 'nyaha Paaulo hikia lohota muumaa cī lokiho, 'gōōlaa 'cī adiim ammūdaanī thōōth 'cī aūlan, hīnīngītī īnōōnnō.

²¹Ma baa nuun helemi thōōth cīnīng ko, hīnīngītī au ooginneek eeta 'cīg illōōan eet hēēn 'wec īnōōnnō 'gōōla. Iyyia ūbūtanit nēēg ītō, hōllōngaa occa haduheenna hode hahūdeenna ī'thōōng hurukta Paaulo. Ükūmattoothīk nēēg ēlēk, ērēēcō thōōth 'cī attacanī nii tabiinit cīnīng ko diooni.”

²²Ma ho, uduhaak 'gaalacī cobbi ho nyahaappan nicci īnnīk, “Ma thī hōkō haduhaahi eet umwa hanneehi iyyia huduhaaha 'gaalac thōōth icci, nīngītī ī'thōōīkī 'gōōl hūūk.”

ī'thōōī Paaulo hūūk 'taaūnaa cī Caetharea

²³Ma ho, ūtūvva 'gaalacī cobbi cī ūūrūta 'gaala 'ramma, nē uduhaak īnnīk, “Ükūmatteek athegerē'nya 'miia'nya 'ramma, athegerē'nya cīg nyangōōllēē'nyanu hēēn tūkīramma hī athegerē'nya cīg dīlā'nyaannu 'miia'nya 'ramma hōōt 'taaūnaa cī Caetharea hatībaal 'thaa tūrkūwwec.

²⁴Tiha nyangōōllēē umwa kūmanēēhī Paaulo, hātī hōdōlan nēē 'gaalac cobbi Pelicce lō'ngōōc.”

²⁵Ma nīngaata, ētēhēēd 'gaalacī cobbi cī ūūrūta waraga 'cī agili aī,

²⁶Thaainit 'cī aku hī Kalaudo Lithia, 'cī ūkō hī 'gaalac cobbi Pelicce.

²⁷Baa aggam eeta cīg 'Judeei eet icci nē ūbūcatta aī hurukta īnōōnnō thōōng. Tōjōhō hookorriawa naag hī ūūrūta cīgannīg hiita heelliawa Paaulo, hīnīngītī baa hikia hagawa ngaatī īnnī eet cī 'Rooma.

²⁸Baa hatabi haga, inni hibilli nēēg īnōōnnō ho, nīngītī ha'nyahaakī 'gaadī'nya cīggīng lokiho.

²⁹Hammūda hinnia abīllī īnōōnnō, hīnīngītī nyattal cīnīng. Nēēthī, baa aitiōō 'thēk thōōth 'cī ammuddiaa 'cī occa etteedooothīk īnōōnnō 'cī aruhēēnī, hode ababuuthaniini thōōng tōō.

³⁰Ma baa aku adukiaaka ngaatī atab ooginnēēkī eeta īnōōnnō hidiumito huruhit thōōng ko, hī'thōōahii nganiit nīcī noho. Huduhaaha eet 'cīg abīllī Paaulo ho buúk, hiita hēddēēbtahii thōōth 'cī abīllī nēēg īnōōnnō ho nganiita.

³¹Nīngītī mīī athīknī athegerē'nya thōōth cī 'gaalac cobbi nē ootti Paaulo baa baal, ī'thōōng hōdōlattī 'taaūn 'cī haī Antipatiri.

³²Ma baa kōr 'cī 'rīng, iita oboddia athegerē'nya cīg 'thoonu nē ittioonito Paaulo athegerē'nya 'cīg ūvvō nyangōōllēē'nyanī diooni.

³³Ma baa ūdōlanit Caetharea, aanytīk 'gaalac cobbi waraga nē aanytīk Paaulo buúk hūūhī nēēnī.

³⁴Ma ho, itigiil 'gaalacī cobbi waraga, nē ijin Paaulo nē ūmmūda ngaatī akuuni nēē looccaa cī 'Cilicia.

³⁵Nīngītī aīnnī makayyioohiti, "Hathihi hatī naa thōōth cunni hatī iita eeta 'cīg abilli nganiit ko ngaati." Ma baa uduha thōōth icci, uduhaak eet hu'thuutti Paaulo hī baabutheenit halangatōō cī Êrōōdē.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 24

Ibilli eeta Paaulo muumaa cī Pelicce

¹Ma urutaa cī waathinniook 'tur, ītīnga paadīrī cobbi 'cī haī Anania hī nyakangaa'nya ūgī hī eet 'cī haī 'Tertullio 'cī aganeek nyattal, ūtī ūtī 'taaūn cī Caetharea. Baa au abīllī nēēg Paaulo muumaa cī 'gaalac cobbi Pelicce.

²Ma baa utuvvuyyiaa Paaulo hikia lokihoa, ītīnga 'Tertullio itigiil thōōth 'cī abīllī Paaulo ho muumaa cī Pelicce aī, "Gaalac cobbi, haccamattoothīha naag gērrēēt ganōōna, hīnīngītī nganiita. Nēēthī hoti ho, ūkūmanoothīk lōōcī aau lō'ngōōc, hīnīngītī a'thūūnnī eet 'lēēmītha.

³Hatalla gērrēēt ūdūt 'gaalac cobbi Pelicce, hīnīngītī būnnai 'cī a'nyaha nii ho.

⁴Nēēthī 'yioko, hōllōngaa occa haccanannii nganiit haaga, halayyi nuun thīheet ngagīt hīdīc.

⁵"Humuddiaawa eet icci haī Paaulo ho, ngaatī ūnnī eet 'cī abathī gērrēēt ūdūt, akannēēkī eeta cīg 'Judeei looc hūtūrūr hurukto. ūn nēē makayyioohit cī lothippit cī eet 'cīg anū Yeesu cī Naa'tharētī,

⁶baa adiim ē'thēcan 'Cieeth cī Nyekuci, ūnōō 'yioko 'cī baa haggama ūnōōnnō nē occa baa hetteeddiha thōōth nyattaala cīnaang ēmmēn.

⁷Tōjōhō hikia 'gaalacī cobbi cī ūrūta 'cī haī Lithia athegeree'nyanī noho, hikia huvvucanaeet ūnōōnnō, athīnī cīggaang hūhī nē uduhaak eet 'cīg abīllī ūnōōnnō ho, hiita hī nganiita.

⁸'Yioko 'thēk jiin ūnōōnnō buúk, occa ammūda ngaatī ūnnī thoo'thioha cīggaang ho dīdī."

⁹Nīngītī awacahī eeta cīg 'Judeei nē elemit thōōth 'cī aduha 'Tertullio ho.

Ētēōōī Paaulo ēlē cīnnī

¹⁰Ma baa uduhaak 'gaalacī cobbi Paaulo hōthōōth, ēdēc Paaulo ū, "Haga irki'nyia 'cīg mēēlīg ngaatī ūnnī 'gaadī cī looc icci nē 'yioko, haccamanoothīhi gērrēēt ngaatī heteiini ēlē caannī.

¹¹Occa 'thēk ammūda nii buúk, nga halla'nganit waathinniooha ūmmōtō hī 'ramma, baa hōkō 'Jeru'thalēma laiitta.

¹²Nga hummuddieeha eeta 'cīg abīlla ho, ngaatī baa hegernyoonna hī eet umwa 'Cieethaa cī Nyekuci hode hakannēēkī lothippit 'Cieethinii cīg Laiittak, hode nēē ngaamwaanī 'taaūna.

¹³Nē 'yioko 'thēk hōllōngaa tarī ēddēēbakii thoo'thiok 'cīg aūlan 'cīg abīlla nganīt ko buúk.

¹⁴Nēēthī 'yioko helemi dīdī, hala naa Nyekuc cī hībaangī cīggaac hī nuyyioohiti cī 'gōōl cī Makayyioohit Yeesu, 'cī akanneek nēēg ūlōng ko. Helemi thoo'thiok vēlēk 'cīg ūōkōrōō hī nyattal hī thoo'thiok 'cīg ēhēēd pōrōvētaa'nya,

¹⁵nē ha'nyahi naa buúk muhēēnīt hōdēēthōng hī Nyekuc, hīcī 'thēk a'nyak eeta cieegi. Aaī 'thēk hatī rūgaanītī cī eet 'cīg abūnnaa hī 'cīg ūn 'thēccanniook.

¹⁶Nē harrīcanaa hōdōōkōthī ngaatī ha'nyahī 'thīnīt 'cī tēllī muumaa cī Nyekuci hī muumtinii cīg eetuk.

¹⁷"Urutaa cī irki'nyia 'cīg mēēlīg 'cīg baag haitōōnnī tōō, hikia 'Jeru'thalēma ha'nyahaaha eet cīgannīg 'cīg appīrnā 'baaninit nē hikia haa'nyīha Nyekuc buúk 'baaninit.

¹⁸Baa huunyi ēlē baa au ammūdeeka eeta halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci, ngaatī hadīmanītī thōōth icci. Baa aitiōō lothippiti 'cī harūmeenna tōō, hode nēē heggernyoonna hī eet haaga.

¹⁹Nēēthī, aattīg eeta cīg 'Judeei ūgēēgī cīg looc cī Aa'thia, 'cīg occa 'yioko aattīg ngaati muumaa cunni nē a'nyakta thoo'thiok cīggīng 'cīg abīlla nganīta.

²⁰Hode eeta cieeg aattīg ngaati ho, occa 'thēk athithana 'thēccan 'cī baa ammūda hī nganīt, baa habili muumtinii cīg 'gaala cīg lokihooak.

²¹Nēēthī nēē'thēk, thōōth hōdēēthōng 'cī occa abīlla nēēg nganīt baa hēggērnyī lokihooatōō kōr baa haīnnī, 'Habili naa lokihooa kōr icci, hīnīngītī helemi haini, arūgna daakiahā daahītha.' "

²²Baa aga Pelicce 'gōōl cī Makayyioohit Yeesu. Ma ho, immiir lokiho nē ū, "Hacini hatī naa thōōth cunni, hatī uppwaanna Lithia 'gaalacī cobbi cī ūūrūta."

²³Nīngītī aduhaakī Pelicce 'gaalac cī ūūrūta hēbēk Paaulo jurrung, nēēthī, hōllōngaa occa ēcēb ūnōōnnō thōng. Aa'nyīk 'gōōnōgī hiita heelito Paaulo.

²⁴Ma urutaa cī waathinniook ūgī, ookorria Pelicce hī ngaa cīnnī Duruthilla 'cī baa ūn 'Judeeinit. Ma ho, ūtūvva nēē Paaulo nē ūthīk ūnōōnnō ngaatī ūthōōthī thōōth cī lemiinit cī Yeesu Krīstō.

²⁵Ma baa ūthōōth Paaulo thōōth cī Nyekuci 'cī aūlan hī 'gōōl 'cī ha'thūūnnī ēlē hī thōōth 'cī etteedini thoo'thioha, ikia itiēēlī Pelicce gērrēēt nē ū, "Ēlē, ūnēēnī, ūūppanit nicciaag cīg kōr icci! Būt da nōōnī. Ma hatī hammūda 'thaa kōr umwa, hauyyi hatīnī."

²⁶Kōr niccia, īko nēē baa ammuhuneek Pelicce hippirriidan Paaulo īnōōnnō thōng. Nīngītī aūyyī īnōōnnō hiriiri hiita hothoo'thio.

²⁷Ma baa allacattī irki'nyia 'ramma, irigith ēētī 'cī haī Porcio Vēēhtō, Pelicce. Nēēthī, hīnīngītī baa adiim Pelicce haccamattoothīk eeta cīg 'Judeei, ikia ūtūngeek nēē Paaulo baabuuthatōō.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 25

Paaulo muumaa cī Vēēhtō

¹Ma urutaa cī waathinniook iyyio, baa ikia irigith Vēēhtō Pelicce, ītīnga Vēēhtō 'taaūnaa cī Caetharea nē ūūk 'Jeru'thalēma.

²Ma īica, iita makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī makayyiook ūgī cīg eet cīg 'Judeei, uduktaak īnōōnnō thoo'thiok 'cīg au abīllī nēēg Paaulo.

³Ma hīdīkoothong, alaacō nēēg Vēēhtō huluugi Paaulo hūūhī 'Jeru'thalēma, hīnīngītī baa ūō ooginneek nēēg Paaulo 'gōōla.

⁴Ēdēcī Vēēhtō anneek, "Ecebbi Paaulo baabuuthatōō Caetharea nē hōkō hatī naa dēēdē īica hataman.

⁵A'nyīk makayyiook ūgī cugguung hiita hookorria hī nganīt hōdēī, hōōt hudukta thoo'thiok 'cīg abīllī nēēg Paaulo ho īica, hatī baa 'thēk ē'thēcanōō."

⁶Nīngītī aayyi Vēēhtō 'Jeru'thalēma waathinniook turkiyyio hode waathinniook ūgī ūmmōtō, nga hūūk Caetharea. Ma loohoth cīnnī, ikia ī nēē 'gaadī, nīngītī aku aduhaakī eet, ha'nyakta Paaulo lokihoa.

⁷Ma baa uppwaanna Paaulo ho, ītīngaacō eeta cīg 'Judeei baag au 'Jeru'thalēma, itigirria thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg mēēlīg 'cīg abīllī nēēg Paaulo, nē tarī hōllōngaa ētēr'tha thoo'thiok iccig ngaatī ūnnī dīdī buúk.

⁸Ma ho, ētēōōī Paaulo īlē cīnnī ī, "Nga hē'thēcan Nyattal cī 'Judeei hode cī 'Cieeth cī Nyekuci hode cī habu cobbi cī 'Rooma."

⁹Nēēthī, baa atab Vēēhtō hīmīnaacō īnōōnnō eeta cīg 'Judeei, nīngītī ajini Paaulo annēēkī, "Occa ūkō nii 'Jeru'thalēma bīt bīl lokihoa muumaa caannī, hīnīngītī thoo'thiok iccig?"

¹⁰Ēdēcī Paaulo aī, "Habili naa 'yioko lokihoa cī habu cobbi cī 'Rooma nē hōkō hatī hattīmannii 'Jeru'thalēma. Nga hē'thēcan naa 'giimwa cī eet cīg 'Judeei, hīcī 'thēk aga nii buúk īllaa cunni īemmēn ko.

¹¹Má baa hī eet 'cī hē'thēcana thōōth 'cī occa hēttēēdōōthīkī daahīth, aitiōō hōllōngaa haburi naa daahīth. Nēēthī, má īn thoo'thioha 'cīg abilla nganīt eeta cīg 'Judeei cieeg ko ūlōng, occa aitiōō ēētī 'cī aa'nyīk hoottia nēēg nganīt tōō. Hatabi 'yioko naa hūūk hīttīmanaa habuui cobbi cī 'Rooma nēē īemmēn."

¹²Ma baa othoothito Vēēhtō hī 'gōōnōgī cī lokiwooak thōōth icci, ūnnīk nēē Paaulo, "Iyyia atabi nii hūūk hīttīmanii habuui cobbi cī 'Rooma nē ōkō hatī nii hī ūnōnnō!"

Othoo'thio Paaulo hī Agirippa hī Bernicce

¹³Ma urutaa cī waathinniook 'cīg abadtēc, ikia habuui Agirippa ookorria hī Berenicce, ēhēērōttaak Vēēhtō 'taaūnaa cī Caetharea.

¹⁴Baa au aattīg nēēg nīngata waathinniook 'cīg mēēlīg, nīngītī ahīkīmanaakī Vēēhtō habu thōōth cī Paaulo. Baa anneek nēē habu, "Aaī ēētī umwaa ngaati 'cī baa ūūnnīk Pelicce baabuuthatōō.

¹⁵Ma baa hūūha naa 'Jeru'thalēma, iita makayyiooha cīg paadīr'nyaannu hī makayyiook cīg 'Judeei ibilli Paaulo nē ijitta nganīt hetteedīk ūnōnnō daahīth.

¹⁶"Nīngītī hannēēkī ūhōōggō, aitiōō hōllōngaa ūn nyepitee cī 'Rooma, 'cī occa hēttēēdīkī eet umwa thōōth, nga hibillio hī eet 'cīg abīllī ūnōnnō ho, nga hētēōōī ēlē cīnnī thoo'thiohī 'cīg abīllī eeta ho.

¹⁷Ma baa ūdōlan eeta 'cīg abīllī ūnōnnō ho, baa hōllōngaa hēdēcaahi 'tha haaga. Lootho cīnnī noho, hūūk hiccioloongana dtaabawa cī 'gaadīōō nē huduaaha eet ha'nyakta Paaulo lokiwoo.

¹⁸Ma baa ūngaathī eeta 'cīg abīllī Paaulo hothoothito ho, hōllōngaa hinnia aduha thoo'thiok 'cīg ē'thēcan nēē ho, 'gōōlēē 'cī baa hammuhuneehi naana.

¹⁹Baa hinnia aduha thoo'thiok 'cīg ēggēr'nyōōnī hī Paaulo, hīnīngītī thōōth cī Nyekuc cīnnīng hī thōōth cī eet umwa 'cī baa adaak 'cī haī 'thaar Yeesu, 'cī aī Paaulo ūrūga daahītha.

²⁰Ma ngaati, ērēha ngaatī occa hanūī thoo'thiok 'cīg aattīg hoti. Ma nīngata, hijina ūnōnnō hatī occa adiim ōkō 'Jeru'thalēma, hūūk hībīl lokiwoo thoo'thiohī ūcīg.

²¹Ma baa uduha Paaulo thōōth 'cī adiimi nēē ha'nyīhoothīk athīnī cīg habu cobbi cī 'Rooma ho, huduaaha eet hu'thuutti ūnōnnō, ūthōng hatī hī'thooīk ūnōnnō habu cobbi."

²²Ma ho, uduhaak Agirippa Vēēhtō ūnnīk, "Hatabi da naa dēēdē hathihi thōōth cī eet icci." Ēdēcī Vēēhtō anneek, "Athihi 'thēk hatī lohatha ngaalloohoth."

Othoothīk Paaulo Agirippa

²³Ma lootho cīnnī, ookorria Agirippa hī Berenicce irriana ceremwaanī 'cīg ēllēēmīt gērrēēt nē uduhunit 'cieeth cī lokiwoo, ūkōra hī 'gaala hī makayyiook cīg 'taaūnaak. Nēēthī, thōōthaa 'cī aduha Vēēhtō, ikia a'nyakia Paaulo lokiwoo.

²⁴Ma ho, irrioon Vēēhtō ū, "Habu Agirippa hī eet vēlēk 'cīg aattiyyu ngaati ho, acinnu eet icci! Eet 'cī adiim eeta cīg 'Judeei vēlēk 'cīg aattīg ngaati hī 'Jeru'thalēma, huruhi thōng cieeni."

²⁵Nē muhēēttaa caannī, aitiōō 'gii 'cī ē'thēcan ēētī ciee 'cī abathī tōō, 'cī occa aa'nyīk īnōōnnō hetteedoothīk daahīthī. Baa atab nēē thōōth cīnnī hūūk hīthīk habuui cobbi cī 'Rooma, nīngītī haīnnī naa, a'nyīk hūūk 'Roomattī.

²⁶Nē naa buúk, aitiōō 'gii dēēdē 'cī hadtuuhā hī īnōōnnō 'cī occa hēhēēdī waragaawa hī'thooīk habu cobbi cī 'Rooma tōō. Nīngītī 'yioko ha'nyahaanī īnōōnnō ngaati, ettebehini nganiit habu Agirippa, haini hatī īcīnīt niig buúk hēbērēēnnī cugguung. Nē urutaa 'cī hūnūī naa thōōth cīnnī, horoong hatī hammūda 'giimwa 'cī occa heheedi.

²⁷Hīnīngītī hammuhi hōllōngaa occa hī'thō baabutheenit haaga, hi'thihi 'giimwa 'cī edee'nyia 'cī ē'thēcan buúk.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 26

Paaulo muumaa cī Agirippa

¹Baa anneek Agirippa Paaulo, "Hēlēmaaki naa nganiit tēōōī ēlē cunni ēmmēn." Ma nīngaata, ūdōng Paaulo a'thiit cīnnī nē ētēōōī ēlē cīnnī ñ,

²"Habu Agirippa, hatali gērrēēt ngaatī aa'nya hētēōōī ēlē caannī muumaa cunni kōr icci, thoo'thiohī 'cīg ha'ngaanyinii abīlla eeta cīg 'Judeei ho.

³Aga nii hēlēggī 'cīg mēēlīg cīg nyepitee'nya cīg 'Judeei hī nyattalliook 'cīg e'ngerreet ngagīta. Nēēthī, halayyii nuun thīhaa nganīt dīkīm.

⁴"Aga eeta cīg 'Judeei vēlēk 'gōōl 'cī halī'thaanī naa ngaanīngītī hīnnī hīdīca. I'thianaanī rūgētaa caannī looccaa caannī hī 'Jeru'thalēma.

⁵Má occa ēlēmī nēēgī, aga nēēg aī, baa hīnnī naa eet cī lothippit cī Vari'thee, lothippit 'cī arrīcana thōōth cīnaac cī Nyekuci gērrēēt.

⁶Nē 'yioko, abīlla nganīt eeta ngaati, hīnīngītī ha'nyahi muhēēnīt 'cī abūnnaa thōōthaa baa aduhaak Nyekuci hībaangī cīggaac baarkit.

⁷Ín ciee thōōth 'cī baa adukiaa 'cī 'yioko ērē habucciee'nya cīggaac ñīn ūmmōtō hī 'ramma ho, baa adiim acīn nēēg hedee'nyia, hīcī arrīcana nēēg ngaatī adticanōōthīkī Nyekuc waathīn hī baalin. Habuu, addangaaka nganīt eeta cīg 'Judeei, hīnīngītī muhēēnīt icci abūnnaa ho.

⁸Inni hōkōm gērrēēt hī ngagīt vēlēk ngaatī elemmu thōōth 'cī arūgnaanī Nyekuci daakiak ko?

⁹"Baa hammuhi naa buúk haini, occa 'thēk harrīcanaa ngaatī habūrrī 'thaar cīg Yeesu cī Naa'tharētī.

¹⁰Nē thōōth 'cī baa hadīmani naa 'Jeru'thalēma niccia. Hīnīngītī thōōth 'cī aduhaaka makayyiooha cīg paadīr'nyaannu, haggam nuuyioook 'cīg mēēlīg cīg Yeesu nē haarīha baabuuthatōō. Nē baa 'thēk hēbēra naa ìhōōggō hurukti.

¹¹Baa gõõng hõkõ naa korrioohõ 'cīg mēēlīg 'Cieethinii cīg Laiittak, hūuk haa'nyīk õhõõggõ huukti, nē hīttīmana ngaatī hattīganēēkī õhõõggõ hodoomito Krīstō. Nē baa haliillihī naa õhõõggõ nē hūuhā 'taaunnioohõ cīg loonyin cīrrīng, hūuk haccanan õhõõggõ.

¹²"Habu Agirippa, kōr umwa baa hõkõ naa 'taaūnaa cī Damaathīko, ha'nyahi thõõth 'cī aduhaaka makayyiooha cīg paadīr'nyaannu.

¹³Ma baa aau kōrra lokora, baa nga hõvvõ 'gõõla habuu, hadtuuha hinnia lanyit 'cī aku hēētahujjieen 'cī attaalīth hīllõōan kōr, attūhüllaa nganīit hī eet 'cīg baag hõökõrra vēlēk.

¹⁴Hetteeddia naag vēlēk looc nē hīthīha naa molook umwa 'cī anneeka nganīit Aramaayyi, "Thaaulo! 'Thaaulo! Arukaa nii nganīit inni? Íñ 'giithēnīt ngaatī occa haruhõonī hī nganīita!"

¹⁵"Nīngītī hajini hannēēkī, 'Nganiit nganī Makayyioohit?' "Edēcī Makayyioohiti anneeka, 'Nganīit Yeesu Makayyioohit 'cī aruhi nii ho.

¹⁶Tīnga 'yioko bīl 'jieena. Huppwanakii naa nganiit nē hēbēraaii ñī dticciannioohit nē iinu hebereeec cī thõõth caannī 'cī acini nii ho, hī 'gii 'cī hatī heter'theekii naa nganiita.

¹⁷Hēēlannii hatī naa nganiit eetinii cugunnig dēēdē, hī eetinii 'cīg hõllõngaa ñīn 'Judeei. Hī'thooikii naa nganiit õhõõggõ,

¹⁸hadimmii naa nganiit bīt 'buuk õhõõggõ hēbērī cīggīng, hātī hütüngteek muuur, hōot hī lanyit nē tarī, hütüngteek 'tirrian cī 'Thīttaanō, hōot 'tirrianaa cī Nyekuci. Hātī hütüngtoothīk 'thēccanēēta cīggīng nē lemiittaa cīnīng hī nganīita, iita ñītō nēēg buúk dhoorit cīg eet 'cīg ēllēēmīth cīg Nyekuci.'

¹⁹"Nē 'yioko habu Agirippa, baa hõllõngaa haburi naa thõõth cī molook 'cī aku hēētahujjieen ko.

²⁰Baa nōō hirrioonihi eet cīg Damaathīko nē baa hūuhā 'Jeru'thalēma hī looccaa cī 'Judeea vēlēk. Nē dtuurnatta, hūuhā thī hī eet 'cīg hõllõngaa ñīn 'Judeei nē haduhaaha hütüngteek 'thēccan helemiit Nyekuc nē etere'thia lemiinit hēlēggēēnnī 'cīg adīman nēēgī.

²¹Ínōō thõõth 'cī baa aggamma eeta cīg 'Judeei nganīit halaangatōō cī 'Cieeth cī Nyekuci nē idim urukta ho.

²²Nēēthī, hī kōr hī niccieeni, õella nganīit Nyekuci, hillimman eet 'cīg kidicig hī 'cīg makatīg. Baa haduhaahi õhõõggõ thõõth baa aduha pōrōvētaa'nya hī Mūū'tha diooni, aīaku hatī edee'nyia.

²³Baa haduhaahi õhõõggõ 'gõõl baa appīrnānī Krīstō hikia hūrūga daahīthaa īcī oou, hātī ha'nyahaak eet cīgīnnīg lanyit hī eet 'cīg hõllõngaa ñīn 'Judeei."

²⁴Ma baa nga hēdēcaak Paaulo ngaatī eteiini ēlē cīnnī, īggērēny Vēēhtō ñī, "Paaulo, adaki nganiit maangōnī! A'nyahaaki nganiit 'gēēnyīthī cunni cobbi ho maangōn."

²⁵Nēēthī, baa ēdēcī Paaulo aī, "Gaalac Vēēhtō, hōllōngaa adaka nganīt maangōnī. Thōōth 'cī hothoothi naa ho, ñīn thōōth 'cī tēllī nē ñī dīdī.

²⁶Aga habuui Agirippa thoo'thiok iccig vēlēk nē occa 'thēk haduhaahi īnōōnnō lō'ngōōc. Haga ngaatī nga hataarōthī nēē thoo'thiok iccig, hīnīngītī baa hōllōngaa adīmanni thoo'thioha cieeg ñīcī burki."

²⁷Nīngītī annēēkī Paaulo, "Habu Agirippa, elemi nii pōrōvētaa'nya? Haga ngaatī ēlēmmī!"

²⁸Ēdēcī Agirippa Paaulo anneek, "Occa 'yioko ammuhi nii 'thaawaa 'cī huturi ho, occa alūllūūmannaas nganīt hikia hī Kristiaani nīcī noho?"

²⁹Ēdēcī Paaulo anneek, "Hode hutur 'thaa hode uun, hala naa Nyekuc nē hōllōngaa hīnīngītī ngagiit diooni, nēēthī, hala hīnīngītī eet 'cīg athīkna nganīt kōr 'cī iyyieni, hatī nuun hiita haauto hī naana, hōllōngaa thī hinnia hēcēbtī nyerikoo'nyanī hī naana."

³⁰Nīngītī ñīngaannī habuui Agirippa hī 'gaalac cobbi Vēēhtō hī Berenicce hī lothippit vēlēk 'jieena.

³¹Ma baa nga hōōt nēēgī, othoothito ñītō, "Nga hē'thēcan ēētī ciee thōōth umwa. Hōllōngaa occa aruhi hode aarīhoothīk baabuuth."

³²Ma ho, ñīnnīk Agirippa Vēēhtō, "Ma hiittiōō ēētī ciee ngaatī atabī ōkō abīllī muumaa cī habu cobbi cī 'Rooma tōō, occa baa alahanoothīha."

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 27

Ūūk Paaulo 'taaūnaa cobbi ñīcī 'Rooma

¹Ma baa udukia thōōth 'cī hooyyia Itali, ūūk aa'nyīhoothīk Paaulo hī baabuuthnya ūgī, 'gaalac cī ūūrūta 'cī haī Jullio. Baa ñīn Jullio eet cī aggam ūūrūta 'cīg mēēlīg cīg habu cobbi cī 'Rooma.

²Ma ho, hotoddia haahūl 'cī baa aku 'taaūnaa 'cī haī Adaramittio, 'cī baa ūbōhī ūūk ñīcī dēmēt 'cī 'goollīok 'cīg abīllī haahūlīta looccaa cī Aa'thīa, nīngītī hedeceeka ñīcī būlūcō. Baa aaī eet umwaa 'cī haī Arithtarko, 'cī baa aku looccaa cī Maccedoonia 'taaūnaa cī Tē'thaloonika.

³Ma loohoth cīnnī, hiita hōdōlatta 'taaūn cī 'Thidōōnē, ma nīngāata ikia atamaatīk Jullio Paaulo, nīngītī ēlēmaakī īnōōnnō hūūk hīcīn 'gōōnōgī, hōōt haanytīk īnōōnnō hēlēggī 'cīg adiim nēēnī.

⁴Ma nīngaata, haggamta haahūl tarī nē hē'ngērkēēthatta ngaatī ūbōhōō hī dtuung cī Ciporo 'cī aaī būlūca hōrggēēna, hīnīngītī baa uuhanniaakeet ngōōtī 'cī attiran gērrēēt.

⁵Ma baa habaaktea ngaatī ūbōhōō hī dēmēt cī būlūc cī looc cī 'Cilicia hī cī Pamvilia, hoottia hudhuktaawa dēmētaa 'cī abīllī haahūlīta 'taaūnaa cī Mīra hī 'taaūn cī Liicia.

⁶Ma nīngaata, ūmmūda 'gaalacī cī ūūrūta haahūl 'cī aku Alethandria 'cī baa ūkō Itali, nīngītī otodeekeeta.

⁷Hotooyya hīdīic hīdīic waathinniook 'cīg mēēlīg pīrnattaa cobbi gērrēēt, ī'thōng hoboktooa hī 'taaūn 'cī haī Cinido. Ma baa ikia alaameet ngōōtī ngaatī haī hedeccieha cūrūmūūm, hiita hoottia ngaatī ūbōhī hī nīngītī haī 'Thalamōōnē, 'cī aaī dtuungaa cī Kerete 'cī aaī būlūcatōō hōrggēēna.

⁸Hunuyya dēmēt pīrnatta ī'thōng hōdōlatta nīngītī haī Nīngītī Ganōōnō, ngaatī ūbōhōō hī 'taaūn cī Lathea.

⁹Ikia uduhoothīk 'thaa 'cī maka nē ē'ngējōōthī ngōōtī ngaatī hooyya haahūlaa īcī oou, hīnīngītī baa allacanī Kōrra cobbi 'cī Ammaannīkī Nyekuci eet cīgīnnīg. Nīngītī aduhaakī Paaulo makayyiook cīg haahūlaak thōōth icci.

¹⁰"Hōlō, hacinoothi naa abathī hatī weet cīnaac ko gērrēēt hatī hōō īcī oou, aa'nyeet hatī hudhuktoothīk ijjio cīggaac tuu, hī haahūl hī rūgēt cīnaac buúk."

¹¹Baa hinnia aīnana 'gaalacī cī ūūrūta ēlē cīnnī ngaatī hōllōngaa athīknī thōōth cī Paaulo nē īthīk thoo'thiok 'cīg aduhaak 'thukannoohiti hī baattī haahūlō.

¹²Hīnīngītī baa abathī dēmēt 'cī abīllī haahūlīta tagītha gērrēēt, ikia ēlēmaakeet lothippiti ngaatī hedecieka īcī oou, muhēēttaa cī hōdōlanna 'taaūn cī Venihi hoottia hedecciaaha waathinniook cīg ngōōt 'cī attiran ko īca. Baa aaī Venihi dtuungaa cī Kerete hēēngaa cī baa aitiōōnnī ngōōtī tōō.

Ngōōt būlūcatōō cobbi

¹³Ma baa i'thianaaī uuhan ngōōtī 'cī aku īcī hujjieen, ammuhuneek hinnia eeta aī, ikia kōrra 'cī hadīmanī thoo'thiok baag adiim nēēgī. Nīngītī ūdōngī 'thiihit 'cī adīddīngī 'cī abīllī haahūlī nē hedeccia dēmēt cī Kerete.

¹⁴Ma hīdīkoothong, uuhana ngōōtī 'cī attiran gērrēēt, 'cī haī "Ngōōt 'cī aku īcī uruto, hēēngaa cī uruto cī dtuungo."

¹⁵Ikia ataddaan ngōōtī nicciee haahūl gērrēēt hanyamaneet ngaatī hooyya īcī oou. Nīngītī halahaneka haahūl hūūhī ngōōtī.

¹⁶Hiita hoottia ī'thōng dtuung 'cī haī Kaūda, habanytaa cī hi'thihi ngōōt 'cī attiran 'cī aaī noho. Baa ho'ngonyoonna ngaatī hecebeeka haahūl 'cī hidici haahūlatōō cobbi, hātī hiittiōō hōllōngaa adhuhi.

¹⁷Ma baa õdõngtaak eeta haahūl 'cī hidici īttōō, iita ecebit thōng. Ma ho, u'thuuktik 'lõõrõngīt haahūlaa cobbi loota nē ecebit hiittiōō hõllõngaa alibi. Baa itieelli nēēg ngaatī a'thīkīhanoothīk haahūlī hathaac cī dēmēt cī 'Thirti. Nīngītī adhuhēēkī 'thihit 'cī adīddīngī hōtō haahūlī hīdīc huuhanōōthī ngōōtī.

¹⁸Baa ho'ngonyoonna hī ngōōt gērrēēt. Ma baa kōr 'cī 'rīng, i'thiattaaī eeta udhukteek ijgio tuu.

¹⁹Ma baa kōr 'cī īn iyyio, iita udhukteek eeta hēlēggī ūgī 'cīg adticaniini haahūlatōō būlūcatōō.

²⁰Baa hõllõngaa hacīnna kōr hode mūnyūny waathinniook 'cīg mēēlīg gērrēēt. Baa ara uuhana ngōōtī 'cī attiran gērrēēt, nīngītī hadhuka muhēēnīt 'cī occa nga harūgna ūdūt.

²¹Ma baa adak eet magīthī waathinniook 'cīg mēēlīg, ītīnga Paaulo ībīl muumtinii cīggīng nē ūthōōth ū, "Hõlō, occa 'thēk baa īthīktaangu nganīita! 'Yoko 'thēk baa aaut Kērēta, occa 'yoko hõllõngaa hōmmōtōō hī pīrnānīt hī ngaatī hadhuhēēkī ijgio tuu.

²²Nēēthī 'yoko, aanytīk 'thīnneeti hokomit, hīnīngītī iitiōō hatī niig hõllõngaa adaaknu. Haahūl hatī dioo 'cī alibi hī lōōcī 'thū.

²³Hīnī naa eet cī Nyekuci nē habuluthi naa ūnōōnnō. Ī'thōōa nēē aajīlō umwa aabaal,

²⁴hikia hīnnīhaa nganīt, 'Paaulo, ma hiteelli! Ōkō hatī abili nii muumaa cī habu cobbi cī 'Rooma. Nē hīnīngītī nganiita, ēēla hatī Nyekuci eet 'cīg ookorru haahūlatōō ho vēlēk.'

²⁵Nēēthī 'yoko, aanytīk 'thīnneeti hokomit, hīnīngītī ha'nyahi naa lemiinit hī Nyekuc! Adtican hatī nēē thōōth hī baa aduhaaka nganīta.

²⁶Nēēthī, okoyyeet hatī ngōōtī ī'thōng hūūk hilibi haahūlī dtuungaa 'cī aaī būlūca hōrggēēna."

Ilbi haahūlī

²⁷Waathinniook hī baalinniook ūmmōtō hī 'wec, uuhanooteet ngōōtī awanītteet būlūc cī Adria. Ma baa īttēēdī baalini, ummuhtteek 'thukanniooha cīg haahūlaak ngaatī ūbōhōōtī lōōcī 'cī ūdōhōhī.

²⁸Nīngītī ūōrīkī 'loorong umwa 'cī uuni 'cī attīmanī maam. Ammūda hinnia nga uuthik a'nyak mītīr'nya hēēn 'wec. Ma uruta hīdīc, īttīmanit tarī nē ummuddia nga a'nyak mītīr'nya hēēn iyyio.

²⁹Baa itieelli nēēg aī, ōkō mōnō hatī īdda haahūlī lōbarab thōng. Nīngītī ūkōlēēkī thūkī 'cīg adīddīngī 'wec uruta cī haahūlō nē alayyio hatī hikia waathīnī.

³⁰Baa adiim avvir 'thukanniooha cīg haahūlaak thōng. Nīngītī ūōgīkī nēēg haahūl 'cī hidici, hūūk maamītōō haau hīcī okoleek thūkī 'cīg adīddīngī ūcī ūō ūcī haahūlō.

³¹Ma ho, uduhaak Paaulo 'gaalac hī ūūrūta ūnnīk, "Má 'thēk hōllōngaa aattīg 'thukanniooha haahūlatōō, aitiōō 'thēk hatī hōllōngaa arūgnu ūdūt."

³²Nīngītī ēttēēdī ūūrūtana 'loorong 'cī ēcēbōōthīkī haahūlī 'cī hidici haahūl cobbi nē aanytīk hūhī ngōōtī haahūl 'cī hidici ho.

³³Ma baa nga hōbōrrōōng uruto, ikia amammaayan Paaulo eet hadahit 'gēēn 'cī abadtēc. Baa aduhaak nēē īhōōggō anneek, "Waathinnioohī cīg ūn ūmmōtō hī 'wec ko vēlēk, baa ommothiinnu gērēēt hiittiōō hōllōngaa adaku 'giimwa ūdūt.

³⁴Halayyuung nuun atarit 'gēēn 'cī abadtēc. Hīnīngītī aaī rūgētī cunuung 'gēēna. īdīmanit hoti, hatī hiittiōō ēētī 'cī adaahī tōō."

³⁵Ma baa uduha nēē thōōth icci, ittiha ūbūnī umwa, nē ūnnīk Nyekuc ūlaallē hēbērēēnnī cīggīng vēlēk. Nīngītī ē'ngērī ūbūnī nē uduk nēē umwa.

³⁶Ma nīngaata, iita okomit īhōōggō vēlēk 'thinneeti, nīngītī aduhēēnī.

³⁷Baa ūn eeta vēlēk haahūlatōō 'mīa'nya 'ramma hī hēēn tūkīramma hī tōrkōnōn (²⁷⁶),

³⁸ma baa udukto eeta ēlēk, iita udhukteek lohoddwa cīg 'gēēmē būlūcatōō hatī hōōlōl haahūlī.

ī'thaan ngōōtī haahūl

³⁹Ma baa ū waathīn lōōcī, īcīttōōthī 'thukanniooha dēmēt umwa 'cī ērēk īhōōggō, nēēthī hinnia, baa edeenyothi nēēg nīngītī 'cī tēlī 'cī abūnnaa ngaatī abūllī haahūlī. Nīngītī aīnnī, hōōt hibilli haahūl ngaata.

⁴⁰Ma baa ohodit thīk 'cīg adīddīngī, ūtūngteek īhōōggō būlūcatōō nē nīngaata noho, etteedito 'lōōrōngīt 'cīg aggam 'gōrōmōōlō 'cī athuhaniini haahūlī. Ma tarī ho, odongteek cērēm haahūla hujjieen, hātī huuhanōōthī haahūl ngōōtī hedeceehi ūcī demeto.

⁴¹A'thīkīhanoothīk hinnia haahūlī hathaac noho 'thīkīk, hiittiōō hōllōngaa ūvvō tarī. Aggam hathaac haahūl ūcī oou, hiittiōō hōllōngaa ūvvō tarī nē ī'thaanito maama uruto cī haahūlō hī 'thī.

⁴²Ma nīngaata, idiimito uruhit ūrūtana baabuuthnya, hīnīngītī baa ammuk nēēg aī, adhuhoothīk mōnō hatī būlūcatōō nē ukulit thōng.

⁴³Nēēthī, baa adiim 'gaalacī cī ūūrūta ēēla Paaulo hūrūg, nīngītī aduhaakī eet 'cīg ūūrūta hiittiōō hōllōngaa adīman thōōth 'cī ammuk nēēg ko. Ma nīngaata, uduhaak eet 'cīg aganeek maam, hudhuktoothīk maamītōō habaaktī hōōt ngaatī ūdōhōhī.

⁴⁴Nē baa uduhaak eet ūgī buúk, haggamit hibiēēt 'cīg baag avvahanniaa haahūla. 'Gōōlaa cī, iita abaaktī eeta vēlēk hōdōlanit looc 'cī ūdōhōhī ūngōōc.

Dtiicanī cīg 'Thooyyiahu 28

Õdõlan Paaulo dtuung cī Maalta

¹Ma baa hõdõlatta dẽmẽt lõ'ngõõc, hiita hummuddiaawa õko haõ dtuung tõho Maalta.

²Baa accamanaanneet maajihõ lootu gõrrõõt, nõngõtõ aadeekeet 'gwoo 'cī hõrraanna naag võlõk, hõnõngõtõ baa atõlõ tammu nõ alal lõõcõ gõrrõõt.

³Ma baa õlõta Paaulo 'rõima õgõ nõ aarõk 'gwoyyiatõõ, alangan hatõ hõkaat 'cī baa aõ 'rõmatõõ abuur'thet, nõngõtõ õgõllaanõ akuuni battala hikia hõttõranoothõk Paaulo a'thiit.

⁴Ma baa acõn maajihõ lootu ngaatõ atõttõranõõthõk hõkaat attiaa cī Paaulo ho, õtõngõmtõõ ñitõ, "Aruk gõõng õõtõ ciee eeta, tananga baa avvõran bõlõcatõõ, aruk hatõ õnõõnnõ buúk eet 'cī õttõõd thoo'thiok."

⁵Ma ho, uturureek Paaulo hõkaat 'gwoyyiatõõ nõ aau cõmõõth.

⁶Nõngõtõ ammuunõõkõ eeta õnõõnnõ ngaatõ occa iifyi õlõ hode õttõõd looc hõdõikoonthong hadaak. Ma baa ereeyyio õthõng nõ hõllõngaa acõn 'giimwa 'cī adak Paaulo buúk ko, iita ummuhit ñitõ, "Õn õõtõ ciee Nyekuc!"

⁷Baa haõ 'gaalac cī dtuungo Pubilio, baa a'nyak nõõ õlõ nõngaata. Ma ho, ikia õtõvveet nõõ ngagõõt halangatõõ cõnnõ nõ hõõt haautta waathinniook iyyio nõngaata.

⁸Õko nõõ õmmõõrõ Pubilio maa'nyia gõrrõõt, oongi 'rabacõõnnõ ahõd lajjõ nõ uhuc hõõng nõ tarõ õcõid biyyi. Ma ho, uduhunoothõk Paaulo õnõõnnõ nõ alaõõi. Ma nõngaata, ataadõk a'thiit cõnnõ õllaa cī moorriakto nõ aa'nyik õnõõnnõ hõbõna.

⁹Ma urutaa cī thõõth icci, iita moorriaha cõg dtuungak hõtõrõõr hõ Paaulo, nõngõtõ aa'nyikõ nõõ õhõõggõ hõbõttaathõ.

¹⁰Baa i'ngoliinneet eeta gõrrõõt 'goolliohõ 'cõg mõõlõg, ma baa hõkõmattoothõha hotoddia haahõl, iita eellieet hõlõggõennõ 'cõg hadiimma.

Õdõlan Paaulo 'taaõn cobbi cī 'Rooma

¹¹Ma baa urutaa cī nyilõhõ iyyio, hõtõngaaayya hotoddia haahõl 'cī baa iyyiomang dtuunga, õthõng hedecchia tagõõthõ. Baa õn haahõlõ tõho 'cīaku õcõ 'taaõn cī Alethandria, 'cī baa eceboothõk 'thoourõõta cõg nyeku'nya 'cõg õn cõõdõ ñicõ ouu, 'cõg haõ Kathto hõ Pollu.

¹²Nõngõtõ hau hõdõlanna 'taaõn 'cī haõ Thirako nõ haautta nõngaata waathinniook iyyio.

¹³Ma nõngaata, hedeccieha haahõla õthõng hõdõlatta 'taaõn 'cī haõ 'Reejio. Ma loohoth cõnnõ, i'thianaaõ uuhaniaaheet ngõõtõ 'cīaku õcõ hujjieen nõ ma baa loohoth cõnnõ, hõdõlatta 'taaõn 'cī haõ Puteli.

¹⁴Ma nīngaata, hoottia hummuddiaawa nuyyiook ūgī cīg Makayyioohit Yeesu, 'cīg baag hutuvvuyyeet hoottia nōō hūrūmteea hī īhōōggō lomidika hōdēī. Ma nīngaata, hotooyyia 'thōōnī ī'thōng hōdōlatta 'taaūn cobbi cī 'Rooma.

¹⁵Īko īthīhīt nuyyiooha cīg Makayyioohit Yeesu ngaatī hauunna, nīngītī au athirriaamanneet 'Cuuhaa cī Aappio nē tarī iita ithirriaamatteet 'cieethinii 'cīg īn iyyio, īcīg ooginni eeta. Ma baa ma acīn Paaulo eet iccig ko, atal Nyekuc, nīngītī ëkōmmī īnōōnnō 'thīnīt.

¹⁶Ma baa hōdōlatta 'Rooma, õōt ēlēmtahī 'gaala cīg 'Rooma Paaulo haau īemmēn, nēēthī, baa aa'nyīhoothīk athēgērēēcī hēbēk īnōōnnō.

Irrioonīk Paaulo eet cīg 'Judeei 'Roomattī

¹⁷Ma baa urutaa cī waathinniook iyyio, ūūk ūtūvva Paaulo makayyiook cīg 'Judeei. Ma baa uluttia nēēg vēlēk, ikia uduhaak nēē īhōōggō īnnīk, "Gotoonoga hī ngoonoga, tananga nga hīdīmaneek naa eet cīggaac 'gii 'cī abathī, hode nga hē'thēcan nyepitee'nya cīg hībaangī cīggaac, baa haggammi 'Jeru'thalēma nē ha'nyīhoothīha eet cīg 'Rooma hī baabutheenit.

¹⁸Baa iita ittiamanit 'gaala thoo'thiok 'cīg abīlla eeta lokihoa ho nē idiimito õōgtawaanī, hīnīngītī nga hē'thēcan 'giimwa 'cī occa hēttēēdōōthīkī daahīth.

¹⁹Ma baa ūtūbūrīt eeta cīg 'Judeei, hikia hīttīnganoothīha hūūk hībīl hī habu cobbi cī 'Rooma, tananga aitiōō nēē thōōth 'cī occa habīllī naa eet cīgannīg lokihoa īemmēn tōō.

²⁰Īnōō 'yioko 'cī hauyyuung hiita hothoo'thio ho. Hecebbi naa nyerikoo'nyanī īcīg, hīnīngītī muhēēnīt cī abūnnaa cī ī'thīraēlī."

²¹Baa īdēcī makayyiooha cīg 'Judeei aī, "Nga hummuddiaawa waragēēt ūgī 'cīg au 'Judeea, hīnīngītī nganiita. Nē nga ha'nyaktaaheet eeta cīggaang 'cīg au 'Judeea, nyeemuut hode thōōth umwa 'cī abathī 'cī adīmani niina.

²²Hatabba 'yioko hathīkna, aī muhēēnīt cunni neegi, hīnīngītī hagayya lokor nicci vēlēk, ðthōōth eeta lothippit 'cī nga īn ngeju ho 'buth."

²³Nīngītī aarīkī kōr umwa 'cī au ūmmōtōōnī hī Paaulo. Ma ho, iita 'thēk othohottia nēēg eet 'cīg mēēlīg ngaatī baa aayyi nēē ho. Ma kōr niccia ngerrenita ī'thōng hutub lōōcī, irrioonīk Paaulo eet nē uduhaak īhōōggō habuccieet cī Nyekuci. Baa attīman gērrēēt, ngaatī alūllūūmanēēkī īhōōggō thōōth cī Yeesu, nyattaalaa cī Mūū'tha hī thoo'thiohī 'cīg īhēēd pōrōvētaa'nya.

²⁴Ma ho, iita elemiit eeta ūgēēgī thoo'thiok 'cīg aduha Paaulo ho, nēēthī hinnia, baa abūrī ūgēēgī.

²⁵Nīngītī au īppēhanōōnī nēēg īemmēn, he'ngerrio hī'thaattī urutaa 'cī īdēcaahī Paaulo thōōth 'cī adtuurna 'cī aī, "Baa ðthōōth Lorii 'cī Īllēēmīth thōōth 'cī īn dīdī, baa aduhaak hībaangī cugguung ūtūūgaa cī pōrōvētaac I'thaia aīnnī,

²⁶“Bīt mūdoothīk eet niccig nē ūnnīhuu, “Arayyu hatī athīkneennu nēēthī hinnia, hōllōngaa agayyu ūdūt; arayyu hatī atarraabannu nēēthī hinnia, hōllōngaa ammūdaannu ūdūt.”

²⁷Hīnīngitī ūkōmī ūhōōggō vēlēk ooti; iita idiitti ūna cīggīng pīd, nē ūtō rubettīg hēbērī cīggīng.

'Yioko baa hiittiōō hōllōngaa aattīg nēēg hoti, occa 'yioko acīnī hēbērēēnnī cīggīng, nē ūthīktō ūnī cīggīng, nē 'yioko baa hagaacō 'thinneetinitōō cīggīng nē iita hī nganīta, occa thī baa hēēla ūhōōggō.'

²⁸"Nēēthī, hadiimi naa agaac niig, baa ikia nyeemuut 'cī aku ūēlanī Nyekuci eet 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei. Nē athīknī 'thēk hatī nēēgī."

²⁹Ma baa uduha Paaulo thōōth icci, iita ūtūngteek eeta cīg 'Judeei pēkan.

³⁰Baa a'nyak Paaulo irki'nyia 'ramma 'cieethaa 'cī baa adūman nēēnī, ēlēmī eet vēlēk 'cīg baag au acīn ūnōōnnō.

³¹Nīngitī arrīcanaanī Paaulo irriōōnī habuccieet cī Nyekuci nē illimaneek eet thōōth cī Makayyioohit Yeesu Krīstō nē baa hi'thihi eet 'cī ūūlū ngaatī abīllī ūnōōnnō ūdūt.

'Rooma

'Rooma 1

Waraga hī eet cīg 'Rooma

¹Nganīit Paaulo 'cī hīnī dticciannioohit cī Yeesu Krīstō. Baa ēbēraanna Nyekuci nganīit hī 'thooyyiahit nē aa'nya hirrioon nyeemuut 'cī abūnnaa cī Nyekuci.

²Nyeemuut baa aduha nēē baarkit thoo'thiohī baag aduha pōrōvētaa'nya 'Buuhaa cī Nyekuci aī,

³īn nyeemuut ciee abūnnaa ho, cī Ngeerīnī baa aku arrittiaa hī eet hī naaga, hattūūgaa cī habu Daavide.

⁴Nēēthī, baa aduha Lorii 'cī Êllēēmīth 'tirriaanaa cīnnī, ngaatī īnnī Yeesu Krīstō Makayyioohit cīnaac Ngeertī Nyekuci, hīnīngītī baa arūgtha Nyekuci īnōōnnō daahītha.

⁵Hīnīngītī īnōōnnō hī 'thaar cīgīnnīg, hiita hummuddia naag būnnai hī ngaatī hīgīnnī 'thooyyiak cīgīnnīg, hātī hutuvvuyya eet hörggēēnaa cī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, hiita hīthīhīt thōōth 'cī aku lemiitta.

⁶Aattiyyu niig buúk hörggēēnaa cī eet 'cīg avva Yeesu Krīstō hīltō cīgīnnīg ko.

⁷Hēhēēdakuung naa ngagiit vēlēk waraga icci 'Roomattī. Ammīnannuung Nyekuci ngagiit nē ēbēraauung ītō eet cīgīnnīg 'cīg ûllēēmīthī. A'nyīk būnnai hī ganōn 'cī aku hī Nyekuc Baangeet cīnaac hī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, haau hī ngagiita.

Aavvik Paaulo 'gōōl 'cī ōkōōī 'Roomattī

⁸īcī oou, hala naa Nyekuc 'thaarī cīg Yeesu Krīstō, hīnīngītī ngagiit vēlēk. Hadīmani naa hoti, hīnīngītī athithan eeta loonyini vēlēk lemiinit cunuung.

⁹īn Nyekuci 'cī hadticanoothihi naa 'thīnītaa caannī vēlēk, hirrioonīk eet nyeemuut 'cī abūnnaa cī Ngeerīnī ho, hebereec caannī 'cī aga 'gōōl 'cī hammuaannuung naa ngagiit hōdōōkōthī

¹⁰laiittaa caannī 'tha'a'nya vēlēk nē halayyi 'yoko haini tabiittaa cī Nyekuci, ubbuuhīhaa aattī nēē nganīit 'gōōl 'cī hakuu hacinnuung ngagiita.

¹¹Habūraneehi naa ngaatī hakuu hacinnuung ngagiit, hātī hiita hotholit 'gattan hōdēēthōng baa aa'nya nganīit Lorii cī Nyekuci, hātī ummuddia niig 'tirrian lemiittaa cunuung.

¹²Thōōth 'cī haduha naa ho, haini a'nyīk lemiinit cīnaac hūkūtaneet ngagīta.

¹³Gotoonoga hī ngoonoga, hōllōngaa hadiimmuung naa ngagiit herehuung ngaatī hammuhi naa tabattī mēēlīg hikia hicinuung ngagiita, nēēthī hinnia, hūlūhoothīha

hī noho, hātī hūlūllūūmana eet hōrggēēnaa cunuung helemit Nyekuc, hī baa hadīmani eetinii 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei.

¹⁴Ha'nyahi naa dtiic hī eet 'cīg 'Girihi hī 'cīg hōllōngaa īn 'Girik, hī 'cīg ēggēēnyīth, hī 'cīg hōllōngaa ēggēēnyīth buúk.

¹⁵Īnōō 'cī habūranēēkī naa ngaatī hirriōōnī nyeemuut 'cī abūnnaa hī ngagiit buúk 'cīg aattiyyu 'Roomattī ho.

'Tirrian cī nyeemuut 'cī abūnnaa

¹⁶Hōllōngaa ha'ngaaoni naa ngaatī hirriōōnī nyeemuut 'cī abūnnaa, hīnīngītī īn nēē 'tirrian cī Nyekuci 'cī eellianī eeta vēlēk 'cīg īn lemmiook, 'Judeei nōō īcī oou, nēēthī hatī ī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei uruta.

¹⁷Aduha nyeemuut 'cī abūnnaa ho, 'gōōl 'cī elemmeet Nyekuci hītō tēllīg muumaa cīnnī. I'thianaanī thōōth ciee nē ūtūbanoothīk lemiitta. Attūbanoothīk thōōth ciee 'thianaatta īthōng decciaanīt lemiitta. Hīcī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Arūgī hatī ēētī 'cī ēlēmī Nyekuci, hīnīngītī lemiinit."

Alīllīk Nyekuci 'thēccanniook

¹⁸Ētēr'tha Nyekuci liili cīnnī hēētahujjieen, 'cī a'nyaheek nēē eet vēlēk 'cīg īn 'thēccanniook, 'cīg ammūt thōōth 'cī īn dīdī 'thēccanēētī cīggīng,

¹⁹aga nēēg thōōth cī Nyekuci jurrung, hīnīngītī baa eteretheek Nyekuci īhōōggō.

²⁰Nganīngītī tehe'nyiaanīt cī lootu, iita ēdēēnyta thoo'thioha cīg Nyekuci jurrung aag gōōng hōllōngaa edee'nyia, 'tirrianaa cīnnī īcī aalla ūdūt, hī makaa'thīt cīnnī nē iita agayyi hēlēggēēnnī baag ēhēnytaa, hātī hiittiōō eeta hōllōngaa ēppēhanī.

²¹Tananga baa aga 'thēccanniooha Nyekuc, baa hōllōngaa abuluth nēēg īnōōnnō haau hī Nyekuci dīdī, hode anneek īnōōnnō īlaallē, nēēthī, ikia ē'thēcanī muhēēnītī cīnīng nē abathit 'thinneeti cīggīng.

²²Tananga baa aī nēēg hēggēē'nya, iita ītō nēēg 'gii'thiak,

²³nē ūtūngteek ngaatī alaī Nyekuc 'cī abuli 'cī aalla ooo nē alaacō 'thoourēēt 'cīg ēhēnytaa haauto hī eeta, hī hībaallī hī idi'ngwa cīg moru hī idi'ngwa 'cīg ūgōlīt loota 'cīg hatī adaahī.

²⁴Nēēthī hoti ho, ikia alahaneek Nyekuci īhōōggō hīdīmanit thoo'thiok 'cīg īn 'riiring 'cīg aa'nyīkī nēēg eleeti cīggīng ngaaoni.

²⁵Iita ūtūngteek nēēg thōōth cī Nyekuci 'cī īn dīdī nē idticattōōī thōōth 'cī īn ūlōng, ala nēēg nē idticattoothīk hēlēggī 'cīg ēhēnyta Nyekuci nē ūtūbūrīt ngaatī alaī Tehe'nyioohit 'cī adīk'thī ooo. Aamēn.

²⁶Hīnīngītī thoo'thiok iccig, ikia alahaneek Nyekuci īhōōggō hūbūratteek thoo'thiok 'cīg īn 'riiring, tananga ngaaī cīggīng buúk, iita ūtūngteek maaccwa cīggīng nē itikto hī 'gōōnōgī 'cīg ngayyig.

²⁷Nē 'gōõla hōdēēthōng, iita ūtūbūrīt eeta 'cīg maacīg buúk ngaaī cīggīng nē ittihit 'gōõnōgī 'cīg maacīg. Iita aarito nēēg 'gōõnōgī hītō ngaaī cīggīng, īnōō 'cī uuki Nyekuci īhōõggō, hīnīngītī 'thēccanēēt cīggīng ko.

²⁸Nēēthī hoti ho, hīcī ūtūbūrīt eeta cieeg ngaatī a'thūūnnī thōõth cī Nyekuci ho, ikia alahanēēhī nēē muhēēnīt 'cī abathī haggam īhōõggō, hātī hīdīmanit nēēg thoo'thiok 'cīg hōllōngaa occa adīmanni.

²⁹Iita ē'thēcattōō nēēg 'goolliohītī cīg mēēlīg nē ītō eet 'cīg abathī, īn lobolobbwaak nē idticatteek 'gōõnōgī thoo'thiok 'cīg abathī. Ehethiini hēlēggītī cīg eetuk, aruk eeta, ēppēhanōō hī 'gōõnōgī, īggōōl eet nē ummuhit ngaatī adīmanī thoo'thiok 'cīg abathī. Aangal ngaatī õ'ngōmtī 'gōõnōgī,

³⁰ōthōõth 'gōõnōgī 'buth, aaburreek Nyekuc, athīngōõnyanī nē irrianit gērrēēt nē accamatta ngaatī adīmanī thoo'thiok 'cīg abathī. Hōllōngaa athīhī maajihī hī ngaaggi.

³¹īn nēēg eet 'cīg hi'thihi muhēēnīt, hi'thihi eet 'cī ēlēmītī īhōõggō, hōllōngaa ammaannīk eet umwa nē ītō tongororriaak.

³²Tananga aga nēēg thōõth 'cī abūnnaa 'cī aduha Nyekuci aī, eeta 'cī adīman thoo'thiok 'cīg aattīg noho, occa adaahī thōng, aalla hinnia adīman thoo'thiok 'cīg aattīg noho nē accamatta 'gōõnōgī 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg abathī.

'Rooma 2

Aūlan Nyekuci hatī ēttēēd thōõth

¹Ōhōppōõcannu niig eet ūgī ainu ē'thēcan thoo'thiok. Nēēthī, aitiōō 'gōõl 'cī occa ēppēhannu niig thoo'thiok 'cīg adīmannu niig ko tōō. Má etteediku niig 'goonogu thōõth, etteediku eleeti cugguung buúk, hīnīngītī adīmannu niig buúk thoo'thiok tīko dēēdē.

²Nēēthī 'yioko, haga naag ēbēaneek Nyekuci ngaatī ēttēēdīkī eet 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg aattīg noho ho thōõth, thōõthaa 'cī īm dīdī.

³Nē 'yioko ma etteedihi nii ēētī 'cī holli ūõ haaga īhōõggō thōõth nē nēē aalla adīmani thoo'thiok tīko dēēdē, ammuhi nii aini alīita hatī ukēēnīt cī Nyekuci?

⁴Hode arannī tarbal'thēēt cī Nyekuci, hī temeethi cīnnī nē hōllōngaa iiyyelaa ngaatī okooyyi tarbal'thēēt cī Nyekuci, hātī tūngeek 'thēccanēēt cugunnig?

⁵Nēēthī, hīnīngītī 'lōõrīth cunni hī thōõth 'cī hōllōngaa abūrrī 'thēccanēēt cugunnig, athadeehi nii liili cī Nyekuci ēllaa cunni, hatī ikia kōrra 'cī alīllī Nyekuci, hatī kōr 'cī ēttēēdī nēē thōõth 'gōõlaa cīnnī ūcī aūlanī.

⁶"Adūmanneet hatī Nyekuci ngagīt hōdēēt hōdēēt, hīnīngītī dtiicanī 'cīg baag hadīman naaga."

⁷Eeta 'cīg aalla adīman thoo'thiok 'cīg abūnnaa, atarraaban bulēēnīt hī tēēl'thīt, hī thōōth 'cī adiim arūgnī ooo, aa'nyīk hatī Nyekuci īhōōggō rūgēt 'cī aalla ooo.

⁸Nēēthī, eeta 'cīg ammīnan eleeti cīggīng hī 'cīg abūrī thōōth 'cī īn dīdī nē ūnnēēcō thoo'thiok 'cīg abathī, alīllīk hatī Nyekuci īhōōggō gērrēēt.

⁹Uuki hatī 'thēccanniooha vēlēk 'cannaana, tananga eet cīg 'Judeei hode 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei.

¹⁰Nēēthī, eeta 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg abūnnaa, adūmanni hatī nēēg bulēētta hī tēēl'thīt hī ganōōna, tananga īn eet cīg 'Judeei hode 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei.

¹¹Hīnīngītī hōllōngaa ahal Nyekuci eeta.

¹²Eeta 'cīg hōllōngaa aga nyattal cī Nyekuci, nga hatī aalla uuki nēēg, hīnīngītī 'gī 'cī ē'thēcan nēēgī. Nē adticanīni hatī Nyekuci nyattal hēttēēdī thoo'thiok cīg eet vēlēk 'cīg aga thōōth 'cī aduha nyattalī.

¹³Hīnīngītī hōllōngaa eet 'cīg athīhī nyattal 'cīg aūlan thōōth cīnīng muumaa cī Nyekuci, nēēthī hinnia eet 'cīg a'thūūnnī nyattal dioo 'cīg hatī adukiaa aī, īn eet 'cīg abūnnaa.

¹⁴Nē eeta ūgēēgī 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, a'thūūnnī nyattal tananga hōllōngaa a'nyak nyattal 'cī eheeddi loota.

¹⁵Ētēr'tha nēēg aī, eheeddi nyattalī cī Nyekuci 'thinneetinitōō cīggīng, hīnīngītī eter'theek muhēēnītī cī 'thinneeti cīggīng īhōōggō thōōth 'cī abūnnaa hī thōōth 'cī abathī.

¹⁶Edee'nyia hatī thōōth ciee kōr 'cī hatī aa'nyīkī Nyekuci Yeesu Krīstō hēttēēd thoo'thiok 'cīg adīman eeta burkiitina, hīcī aduha nyeemuut caannī 'cī abūnnaa ho.

Eet cīg 'Judeei hī nyattal

¹⁷Nii 'cī aini hīnī 'Judeeinit nē aarihuu 'thīnīt cunni nyattaalaa cī Nyekuci nē tarī īthīngōōnyanuu hīnīngītī Nyekuc.

¹⁸Tigiil 'Buuk cī Nyekuci, hātī mūda authet 'cī adiimmi Nyekuci nganiit avvi hātī mūda thōōth 'cī īn dīdī nyattaalaa cīnnī.

¹⁹Aga nii ngaatī īnnī 'ti'thittioohit cī eet 'cīg rubettīg nē iinu lanyit cī eet 'cīg aattīg muguratōō,

²⁰ammuhi nii aini, occa eterethi eet 'cīg aggiithi nē illimanuu lōhōlī 'cīg hidicig thōōth cī Nyekuci. Hīnīngītī aga nii jurrunq ngaatī aa'nyi nyattalī cī Nyekuci 'gēēnyīth hūtūrūr hī thōōth 'cī īn dīdī.

²¹Nēēthī, nii 'cī allimani 'goonogu ho, hōllōngaa thī allimani ēlē cunni buúk inni? Nii 'cī irriooni thōōth cī īgoro ho, aitiōō nii hōllōngaa īgōr'thī?

²²Nii 'cī othoothi aini, ma hattihi ngaa cī eeto ho, aitiōō nii hõllõngaa attihi ngaa cī eeto? Nii 'cī aaburreehi nyeku'nya 'cīg hõllõngaa ïn dīdī ho, aitiōō nii hõllõngaa ïgõr'thī 'cieethinii cīggīng ko?

²³Nii 'cī irriani nyattal cī Nyekuci ho, hõllõngaa aburi nii thõõth cī Nyekuci, ngaatī hõllõngaa a'thūunnī nyattal cīnnī?

²⁴Aaī hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Ēlēmtahu niig eet 'cīg hõllõngaa ïn 'Judeei hodoomito Nyekuc, hīnīngītī ngagiita."

²⁵Tiir 'eediniti cī ello hatī a'thuunnu nyattal, nēēthī, má hõllõngaa a'thuunnu nyattal, au hinnia aattiyyu hīcī nga hetteeddi eleeti.

²⁶Má a'thūunnī eeta 'cīg hõllõngaa etteeddi eleeti hēlēggī 'cīg adiim nyattalī, hõllõngaa occa aga Nyekuci aī, aduhōō nēēg hī eet 'cīg etteeddi eleeti thõng?

²⁷Nēēthī dīdī, ëētī 'cī nga hēttēēdī ëlē nē û'thūütī nyattal, etteedikuung hatī ngagiit thõõth, tananga a'nyaku nyattal 'cī eheeddi loota nē etteeddi eleeti cugguung, aalla hõllõngaa a'thuunnu nyattal noho.

²⁸Hõllõngaa ïn ëētī 'Judeeinit hatī ëttēēdī ëlē cīnnī thõng diooni, ïn hīnīngītī hõllõngaa ïn 'eediniti 'gii 'cī ello diooni.

²⁹Aitiōō, ïn ëētī 'Judeeinit hatī ïn 'Judeeinit 'thīnītatōō dīdī nē hõllõngaa ïn ciee 'eedinit cī ello, ïn 'eedinit cī 'thīnītō Loriiāa 'cī Ēllēēmīthī nē hõllõngaa nyattaala 'cī eheeddi loota. Aku dīhīthēēnītī cī eet 'cī aaī hoti hī Nyekuc, hõllõngaa aku hī eeta.

'Rooma 3

A'thūunnī Nyekuci thõõth 'cī aduha

¹Būnnai thī 'cī hīgīnnī 'Judeeinit ko inoo? Hode būnnai 'cī etteedini eleeti ho inoo?

²Nē dīdī, maka 'baaniniti! Ícī oou, baa aa'nyīhoothīk ëhōõggō thoo'thioha cīg Nyekuci hu'thuutti.

³Má hatī ma aitiōō eeta ûgēēgī hõllõngaa a'nyak lemiinit, ícca occa aa'nyīk thõõth 'cī aitiōōnnī ëhōõggō lemiiniti tōō ho, hudhukia thõõth 'cī aduha Nyekuci ho haaga?

⁴Aitiōō ûdūt! A'nyīk Nyekuc hī dīdī nē ïtō eeta vēlēk olo'ngiaak. Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Aga hatī eeta ngaatī aūlanī thõõth 'cī aduha niina, nē hatī ëllōōanuu thõõth lokihoa."

⁵Nēēthī, má uppalana bathi cīnaac būnnai cī Nyekuci battaala, ícca occa 'yioko hōthõõth haī ne? Occa 'yioko hatī abathī hī Nyekuc ngaatī alīllī nē uukeet ngagīta? Hothoothi naa hī gōōng õthõõth eeta.

⁶Nēēthī hoti ho, ēttēēd Nyekuci thoo'thiok cīg eetuk 'gōōlaa 'cī aūlanī! Má baa haau nohota, occa baa ēttēēd Nyekuci thōōth cī lootu hutuno?

⁷Occa 'thēk ōthōōth eet umwaa aī, "Má aa'nyīk ōlōng caannī ho thōōth cī Nyekuci hī dīdī nē īttōōr bulēēnīt cīnnī, aalla thī nga ōthōō'tha Nyekuci aī, hīnī 'thēccannioohit noho inni?"

⁸Ongomītteet eeta ūgēēgī ngagīt ōlōng aī haīnna naag, "Hīdīmanit thōōth 'cī abathī, hātī hummuddiaā thōōth 'cī abūnnaa!" Nēēthī, abūnnaa Nyekuci, uuk 'thēk hatī nēē ūhōōggō thoo'thiohī cīggīng ko buúk.

Aitiōō ēētī 'cī abūnnaa tōō

⁹Hōthōōth occa 'thēk 'yioko thōōth icci haī ne? Haī hīgīn naag 'Judeei mēēttīg? Aitiōō ūdūt! Hīnīngītī hagaacō naag ēlēk ngaatī aduhōōnī eeta 'cīg ūn 'Judeei hī 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei 'thēccanēētī cīggīng thōng.

¹⁰Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Aitiōō ēētī 'cī abūnnaa tōō, hi'thihi tananga hōdēēthōng haaga;

¹¹Aitiōō ēētī 'cī aga Nyekuc jurrung tōō, aitiōō ēētī 'cī adiim ūnōōnnō tōō.

¹²Ūtūbūrīt eeta vēlēk Nyekuc, nē iita aba'thiōōthī nēēg vēlēk; iittiōō ēētī 'cī nga adtican thōōth 'cī abūnnaa tōō, hi'thihi hōdēēthōng haaga buúk.

¹³Aattīg loggoorwaana cīggīng hī 'lōōhīta 'cīg aattīg ngaburuur cīg eet 'cīg adaahito ēlēk; nē īmmēdda utugeeti cīggīng ngaatī ōthōōthī thoo'thiok 'cīg ūn ūlōng diooni." "Abathī thoo'thioha 'cīg ōthōōth nēēg aattīg hī madōōtī cī hūkaatō."

¹⁴"Abbī'thī 'cīnēnītī utugeetinii cīggīng hī nga'ngari ooo haaga."

¹⁵"Obokii hī ūhōōggō ngaatī aruhi eet hīdīikoonthong.

¹⁶Aīnanaak nēēg eet 'cannan nē ī'thēcanit ijgio cīg eetuk 'goolliohī cīg ūvvōōtī,

¹⁷nē īrēk 'gōōl 'cī aattiyyi lō'ngōōc."

¹⁸"Aitiōō tēēl'thītī cī Nyekuci hōrggēēnaa cīnīng tōō,"

¹⁹Nēēthī 'yioko, hagaacō naag haī, 'gii vēlēk 'cī aduha nyattalī, aduhaak eet 'cīg aattīg nyattaalatōō, hātī hiittiōō ēētī 'cī aī, nga haga Nyekuc tōō nē ītērētha Nyekuci ngaatī ūnnī eeta cīg looc nicci vēlēk 'thēccanniook.

²⁰Nēēthī hoti ho, aitiōō hatī ēētī 'cī adukiaa aī abūnnaa muumaa cī Nyekuci tōō, hatī anū nēē nyattal. Nēēthī, hīnīngītī nyattal, hiita hagaacō naag 'thēccan.

'Gōōl 'cī īlēmmī Nyekuci eeta

²¹Nēēthī 'yioko, eteretheeheet Nyekuci ngagīt 'gōōl 'cī aa'nyeet ngagīt hūbūttaath hī ūnōōnnō. Aduha nyattalī hī pōrōvētaa'nya 'gōōl 'cī aku elemmeet Nyekuci ngagīta nē hōllōngaa, hīnīngītī hanū nyattal cī Mūū'tha.

²²Nēēthī hoti ho, aku būnnai hī Nyekuc, hīnīngītī athīhī Yeesu Krīstō īnōōnnō. Nē 'yioko, iita umuddia eeta vēlēk 'cīg ēlēmī Yeesu būnnai. Aitiōō Nyekuci hōllōngaa ahal eeta,

²³hīnīngītī ē'thēcattōō eeta vēlēk nē udhukta nēēg vēlēk, iittiōō ēētī 'cī ammūda bulēēnīt cī Nyekuci tōō,

²⁴nē ikia ūōgaeet Nyekuci ngagīt vēlēk būnnaiittaa cīnnī, hīnīngītī elliaanīt baa aku hī Yeesu Krīstō.

²⁵Baa aa'nyīk Nyekuci Yeesu hikia hī 'gaarrieenit 'cī ūūnnōthōōthīkī 'thēccanēēta, hīnīngītī lemiinit biyyiēētī cīgīnnīg. Baa adīman nēē hoti, hētērētha būnnai cīnnī, hīnīngītī temeethi cīnnī 'cī hōllōngaa uuki eet baag ūicī ouu, hīnīngītī 'thēccanēēt cīggīng.

²⁶Baa adīman Nyekuci hoti, hātī hētērētha būnnai cīnnī kōr nicci noho nē uduha ūi, ūmmīrīt 'thēccannooha, hīnīngītī baa athīhī Yeesu Nyekuc.

²⁷Ne 'yioko 'rianīth tīho inoo? Hi'thihi. Hirrian occa naag, hīnīngītī hanū nyattal? Aitiōō! Hirrian naag hīnīngītī lemiinit.

²⁸Hīnīngītī haga naag ēlēmī Nyekuci eet, hīnīngītī lemiinit nē hōllōngaa ēlēmī, hīnīngītī anū nyattal.

²⁹Ūin Nyekuci Nyekuc cī 'Judeei diooni? Hōllōngaa ūin nēē Nyekuc cī eet 'cīg hōllōngaa ūin 'Judeei buúk? Eei, ūin nēē Nyekuc cī eet 'cīg hōllōngaa ūin 'Judeei buúk!

³⁰Hīnīngītī aaī Nyekuci hōdēēthōng diooni, 'cī hatī ēlēmī eet 'cīg etteeddi eleeti cīg eet 'cīg maacīg hī 'cīg hōllōngaa etteeddi eleeti, lemiittaa nīcī dioo noho.

³¹Occa 'yioko 'thēk hadhuha naag nyattal, hīnīngītī lemiinit icci? Aitiōō ūdūt! Hu'thuutti nēē naag nyattal hōkōm.

'Rooma 4

Lemiinit cī Abūrahamī

¹Hōthōōth occa 'yioko naag Abūrahaamō baangeet baa baangaani haī ūmmūda nēē neegi thōōthaa cī ēlēmmī Nyekuci īnōōnnō ho?

²Má baa ēlēmī Nyekuci Abūrahaamō, hīnīngītī 'gii 'cī baa adīman nēēnī, occa thi mī baa a'nyak nēē 'giimwa 'cī irrianī. Nēēthī, occa hōllōngaa 'gōōl cī Nyekuci niccia.

³Aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī nēē, "Baa ēlēmī Abūrahamī thōōth cī Nyekuci, hīnīngītī thōōth icci, ikia accamana Nyekuci īnōōnnō ngaatī ūnnī eet 'cī abūnnaa."

⁴Ma adticanni ēētī, hōllōngaa aa'nyīhoothīk 'rabbēēta cīgīnnīg hī 'baaniniti, aa'nyīhoothīk hī dūmanī cī dtiic cīnnī ho.

⁵Nēēthī, eētī 'cī hōllōngaa adticanni nē a'nyak lemiinit hī Nyekuc 'cī ēlēmī eet 'cīg ūnnaa, hīnīngītī a'nyak nēēthī lemiinit hī Nyekuc.

⁶Aduha habuui Daavide buúk thōōth icci diooni, ngaatī ōthōōthī taliinit cī eet 'cī acīn Nyekuci abūnnaa, tananga nga hidtican dtiic umwa.

⁷"Gattan hī eet

'cīg atamaatīk Nyekuci 'thēccanēēt cīggīng nē umummuunyattī 'thēccanēēta cīggīng.

⁸Gattan hī eet

'cī iittiōō Makayyioohiti hōllōngaa agiil 'thēccanēēt cīgīnnīg."

⁹Īn 'gattanī ciee cī eet 'cīg etteeddi eleeti dioo hode 'cīg eet 'cīg hōllōngaa etteeddi eleeti buúk? Baa gōōng hōthōōth naag haī, lemiiniti cī Abūrahāmī aa'nyīhoothīk ūnnaa, hī eētī 'cī abūnnaa.

¹⁰Nēēthī, edee'nyia baa thōōth 'cī ēlēmmī Nyekuci Abūrahāamō baa nīngaan? Edée'nyia baa ūncī ouu hode urutaa baa ēttēēdōō Abūrahāamō ēlē cīnnī ēlēk? Eei, baa edee'nyia ūncī ouu.

¹¹Baa aa'nyīk Abūrahāmī ēlē cīnnī hēttēēdī, hīnīngītī hētērētha aī, baa ēlēmī Nyekuci ūnnaa, hīnīngītī lemiinit cīnnī, tananga baa nga hēttēēdī ēlē cīnnēēnī. Thōōth 'cī aa'nyīk Abūrahāamō hī maa'nyī eet vēlēk 'cīg ēlēmī Nyekuc ko cieeni, tananga nga hetteeddi eleeti cīggīng.

¹²Nē tarī ū Abūrahāamō buúk maa'nyī eet 'cīg etteeddi eleeti nē hōllōngaa ūnnaa, maa'nyī eet 'cīg etteeddi eleeti diooni, nēēthī, ūnnaa maa'nyī eet 'cīg anū 'gōōl cī lemiinit baa a'nyak baangēētī cīnaac Abūrahāmī baa nga hēttēēdī ēlē.

Īn thōōth cī Nyekuci, cī eet 'cīg a'nyak lemiinit

¹³Baa hōllōngaa ammūda Abūrahāmī hī lōhōlī cīg lōhōlī cīgīnnīg, thōōth 'cī aduha Nyekuci, aī ūnnaa hatī nēēg 'rigi'thiook cīg lootu, hīnīngītī nyattal. Nēēthī, baa ammūda, hīnīngītī būnnai 'cī aku, hīnīngītī lemiinit.

¹⁴Má baa haa'nyīk Nyekuci Abūrahāamō hī lōhōlī cīgīnnīg thōōth 'cī arigithi nēēg looc icci, hīnīngītī a'thūūnnī nēēg nyattal, occa hinnia baa ūnnaa lemiiniti cīnnīng ko 'giimwa haaga nē occa ūnnaa thōōth 'cī aduha Nyekuci ho buúk 'giimwa haaga.

¹⁵Hīnīngītī alūnlī Nyekuci hatī ē'thēcanni nyattalī cīnnēēnī. Nē ngaatī aitiōō nyattalī tōō, aitiōō 'gii 'cī occa ē'thēcan eeta tōō.

¹⁶Nēēthī hoti ho, aku thōōth 'cī aduha Nyekuci, hīnīngītī lemiinit nē thōōth 'cī aduha nēē ho, agayyi, hīnīngītī tarbal'thēēt cīnnī cobbi. Hōllōngaa ūnnaa thōōth 'cī aduha Nyekuci ho, cī lōhōlī cīg Abūrahāmī dioo 'cīg a'nyak nyattal. ūnnaa cī lōhōlī cīg Abūrahāmī vēlēk, hīnīngītī a'nyak nēēg lemiinit hī baa nēēnī. ūnnaa Abūrahāmī baangeet cīnaac vēlēk.

¹⁷Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī nēē, "Haa'nyii naa nganiit īnu maa'nyī loonyin 'cīg mēēlīg." īn nēē baangeet cīnaac muumaa cī Nyekuci, baa ēlēmī nēē aī, aa'nyīk rūgēt daakiak nē ētēhēnya hēlēggī 'cīg īn ngeju.

¹⁸Tananga baa aitiōō hōllōngaa a'nyak Abūrahaamō muhēēnīt 'cī abūnnaa, baa aalla ēlēmī nēē aī, aku hatī īn nēē maa'nyī loonyin 'cīg mēēlīg. Hīnīngītī baa uduhaak Nyekuci īnōōnnō īnnīk, "Lōhōlī hatī cugunnig ko nicciag."

¹⁹Baa aalla ūkōmī lemiiniti cī Abūrahāmī, tananga baa ītō irki'nyia cīgīnnīg 'mīa hōdēī (100). Baa aga nēē ngaatī ūbōhōōī īnōōnnō daahīthī nē iittiōō ngaa cīnnī Thaara hōllōngaa occa a'nyak lōhōlī.

²⁰Nēēthī, baa aitiōō Abūrahāmī hōllōngaa īccaad hode ajin thōōth baa aduha Nyekuci. Baa aa'nyīk lemiiniti cīnnī īnōōnnō hōkōm 'thīnīt nē baa ikia aa'nyīk nēē bulēēnīt vēlēk Nyekuc.

²¹Baa aga Abūrahāmī ngaatī a'nyahī Nyekuci makaa'thīt dīdī, 'cī occa adīmanī thōōth baa aduha nēēnī.

²²Īnōō baa adukiaanī nēē aī, "Ikia accamana Nyekuci īnōōnnō ngaatī īnnī eet 'cī abūnnaa."

²³Thoo'thioha 'cīg aī, "Īn nēē eet 'cī abūnnaa ho," baa hōllōngaa eheeddi, hīnīngītī īnōōnnō diooni,

²⁴baa eheeddi thōōth ciee hīi cīnaac, hīnīngītī helemmi hatī naag buúk, hīnīngītī lemiiniti cīnaac hī Nyekuc, baa arūgtha Makayyioohit cīnaac Yeesu daahītha.

²⁵Baa aa'nyīk Nyekuci Yeesu hadaak, hīnīngītī 'thēccanēēt cīggaac nē ūrūgūtha īnōōnnō daahītha, hātī helemeet Nyekuci ngagīta.

'Rooma 5

A'nyaha lemiiniti taliinit

¹Nēēthī hoti ho, hī baa elemeet Nyekuci ngagīt hīnīngītī lemiinit, hiita ha'nyahit naag ganōn hī Nyekuc, hīnīngītī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō,

²nē hīnīngītī leminiti cīnaac, ikia aa'nyeet Krīstō ngagīt eliinit cī Nyekuci 'cī hōllōngaa occa hammūda, ngaatī haattiyi naag 'yioko ho. Nē haccamattoothīk ngaatī hatī hōthōlī bulēēnīt cī Nyekuci.

³Hōllōngaa noho dioo, haccamanoothīk naag buúk, hīnīngītī 'cannan cīnaac, hīnīngītī haga naag eelleet 'cannani ngagīt haallattia hidticattoothīk Nyekuc,

⁴nē má hēmmēēthī thōōth nē hokomit lemiitta, hau hatī hīgīn naag lōhōlī cīg Nyekuci 'cīg ha'nyak muhēēnīt 'cī abūnnaa cī elliaattō.

⁵Nē hōllōngaa adīmanneet muhēēnīt 'cī abūnnaa ho ngagīt 'buth, hīnīngītī aarīk Nyekuci mīnnan cīnnī 'thinneetinitōō cīggaac Lorīaa 'cī Ellēēmīthī, ī baa aa'nyeet nēē ngagīta.

⁶Baa nga aitiõõ õõt 'cī eelleet ngagīt tõõ, ikia õõlaeet Krīstō ngagīt hīdīkoothong nē adaak, hīnīngītī ngagīt 'thēccanniook.

⁷Nēēthī hoti ho, õkōmī gērrēēt ngaatī occa adaaknī eet umwaa, hīnīngītī eet 'cī Nyekuci, nēēthī nēē'thēk, occa adaahī eet umwaa dīdī, hīnīngītī eet 'cī abūnnaa.

⁸Nēēthī eteretheeheet Nyekuci ngagīt mīnnan cīnnī 'gōõlaa ūcī, baa nga hīgīn naag 'thēccanniook, ikia adaak Krīstō, hīnīngītī ngagīta.

⁹Nēēthī 'yioko, hī baa elemeet Nyekuci ngagīt, hīnīngītī biyyi cīg Krīstō, ūn occa hatī elliaanītī 'cī õõlanneet Nyekuci līlīeēttaa cīnnī, hīnīngītī Krīstō hutuno!

¹⁰Tananga baa hītō naag mīrōk cīg Nyekuci, ikia aganī'theet nēē ngagīta, hīnīngītī baa adaahī Ngeerīnī, hīnīngītī ngagīta. Nēēthī, nga aayyiaa 'giimwaa 'cī ūlōōan 'gōnna'thēēt cīnaac. Nēēthī 'yioko, hīcī hagayyiõõ naag hī Nyekuc ko, heelliaa hatī naag rūgētaa cī Ngeerīnī.

¹¹Nēēthī, hōllōngaa hoti diooni, haccamanoothīk naag buúk hī Nyekuc, hīnīngītī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, 'cī 'yioko aganī'theet ngagīt ko.

Adam hī Krīstō

¹²Ma baa õ'thēcanõõ Aadamī, ikia ū'thanothoothīk 'thēccanī eet vēlēk nē ikia daahīthī, hīnīngītī 'thēccan nē 'gōõlaa ūcī, ikia ūllūngan daahīthī eet vēlēk, hīnīngītī baa iita õ'thēcattōõ eeta vēlēk.

¹³Baa nga haa'nyīhoothīk eet nyattalī, baa aau 'thēccanī loota nīnga ēlēk. Nēēthī, hōllōngaa occa agili 'thēccanī, hatī aitiõõ nyattalī tõõ.

¹⁴Nēēthī hinnianī, ikia ūllūngan daahīthī looc ū'thianaanī hī Aadam ū'thōng hōdōlan Mūū'tha, tananga hī eet 'cīg baag nga hē'thēcanit tilooinit cī Nyekuci, hī baa õ'thēcan Aadamī baa ūthak'thoothīk 'gōõlaa umwaanī, Yeesu 'cī occa hatī aku.

¹⁵Nēēthī, maka 'baaniniti ūlōōan 'thēccan. Má baa adaahī eeta 'cīg mēēlīg, hīnīngītī 'thēccan cī eet hōdēēthōng, ūn occa hatī būnnai cī Nyekuci hī 'baaninit 'cī aku būnnaiittaa cī eet hōdēēthōng Yeesu Krīstō hutuno, hūllūnganoothīk eet 'cīg mēēlīg!

¹⁶Nē tarī, hōllōngaa aduhõõ 'baaniniti cī Nyekuci hī 'thēccan cī eet hōdēēthōng. A'nyaha 'thēccanī cī Aadamī ukēēnīt nē baa eelliaa eeta 'cīg mēēlīg, hīnīngītī aa'nyīk 'baaniniti cī Nyekuci eet hūbūttaathō hī ūnōōnnō, tananga baa ūdīmanit nēēg 'thēccanēēt 'cīg mēēlīg.

¹⁷Aggam daahīthī looc hī habuui, hīnīngītī 'thēccan cī Aadamī. Nēēthī, aitiõõ thōōth ciee hōllōngaa ūthak'thoothīk thōōth 'cī adīman Yeesu Krīstō. Baa tarbal Nyekuci hī ngagīt gērrēēt nē elemeet ngagīt, hīnīngītī Yeesu. Nēēthī hoti ho, harūgī hatī naag nē haggamit looc hī habuēēta.

¹⁸Õõ hatõ etteedothonthik eet vëlëk thoo'thioha, hññgítõ 'thëccan cõ Aadamõ. Nëëthõ, hññgítõ 'gii 'cõ abünnaa 'cõ adõman Krõstõ, elemeet Nyekuci ngagít nõ aa'nyeet 'baaninit cõ rügëtõ.

¹⁹Baa hõllõngaa athihõ Aadamõ thõõth cõ Nyekuci nõ itihñnak eet 'cig mëélíg hñtõ 'thëccanniook. Nëëthõ, baa athihõ Yeesu Nyekuc nõ aa'nyik eet 'cig mëélíg hübüttaathõ muumaa cõ Nyekuci.

²⁰Baa aku nyattalõ, hâtõ hedee'nyia 'tirriani cõ 'thëccaanõ. Nëëthõ, ngaatõ attiranõ 'thëccanõ, ikia ittiran tarbal'thëet cõ Nyekuci hñllõõan.

²¹Baa aggam 'thëccanõ eet, hññgítõ daahith. Nëëthõ 'yioko, aggam tarbal'thëet cõ Nyekuci eet nõ elemeet Nyekuci ngagít, hññgítõ Yeesu Krõstõ Makayyioohit cõnaac. Aõ thõõth ciee, ha'nyak hatõ naag rügët 'cõ aalla ooo.

'Rooma 6

A'nyaha 'thëccanõ daahith nõ a'nyaha Krõstõ rügët

¹Hõthõõth occa 'yioko haõ ne? Haraac 'yioko hõ'thecattõ noho, hâtõ hittõõrõ bünna?

²Aitiõõ õdõt! Hññgítõ 'thëccan, haauto naag hõ eeta 'cig hadaahito ëlëk nõ occa nga haalla harügõ naag 'thëccaana hutuno?

³Hõllõngaa agayyu niig aõ, eeta vëlëk 'cig õthõl baattithimo cõ Yeesu Krõstõ, õthõl daahith cõnnõ buúk?

⁴Baa haggam naag baattithimo, baa haauto naag hõ eeta 'cig hadaahito nõ hadayyi hõ Krõstõ. Nõ hõ baa arügthaa Krõstõ daahitha bulëëttaa cõ Nyekuc Maa'nyi, hau hatõ ha'nyak naag buúk rügët 'cõ ñn ngeju.

⁵Má baa hürümtõ naag hõ Yeesu daahithaa cõnnõ, occa hatõ harümõ naag hõ ñõõnnõ buúk kõr 'cõ arügnaanõ nõenõ.

⁶Haga naag haõ, otoddoyyioothik eleeti baaggaac 'rëëttig huruccee aõ Yeesu. Baa adõmanni thõõth ciee, hâtõ hiittiõõ eleeti cõggAAC hõllõngaa ñn appahacaa'nya cig 'thëccaanak tarõ.

⁷Hññgítõ ma hadaahõ naag hõdõõ hõ Krõstõ, hiita hõõgta naag 'tirriaanaa cõ 'thëccaanõ.

⁸Nëëthõ 'yioko, má baa hadaahõ naag hõdõõ hõ Krõstõ, hõlémõ naag haõ harügõ hatõ naag buúk hõ ñõõnnõ.

⁹Hññgítõ hagaacõ naag ngaanõngítõ arügnaanõ Krõstõ daahitha, iittiõõ nõõ hõllõngaa occa adaahõ tarõ, iittiõõ daahithõ hõllõngaa occa anyamüütana ñõõnnõ.

¹⁰Baa adaahõ nõenõ, baa adaahõ, hâtõ hõ'thaan 'tirrian cõ 'thëccaanõ. Nëëthõ, rügëtõ 'cõ arügnõ nõõ ho, arügõ hññgítõ bulëenõt cõ Nyekuci.

¹¹'Gõõla hõdõõthõng, ma nga haa'nyiku eleeti cugguung haggamuung 'thõccanõ. Nõõthõ hinnia, aa'nyuung Yeesu Krõstõ ngagiit rügõt nõ aauttu 'gõõlaa 'cī accamana Nyekuci.

¹²Nõõthõ hoti ho, ma haa'nyiku 'thõccan haggam eleeti cugguung 'cīg adaahõ ho, hõtõ hiittiõõ hõllõngaa abûraneeku thoo'thiok cīginnig 'cīg abathõ.

¹³Ma haa'nyiku 'goooliok õgõ cīg eleeti cugguung 'thõccan, aanytik eleeti cugguung Nyekuc, hõ eeta 'cīg õrõugta daahõtha nõ aanytihu eleeti cugguung hõ õnõõnnõ, hõtõ õdõmanit thoo'thiok 'cīg abõnnaa.

¹⁴Iitiõõ 'thõccanõ hõllõngaa aggammuung ngagiit tarõ, hõnõngõtõ hõllõngaa aggammuung ngagiit nyattalõ, nõõthõ, aauttu niig lõ'ngõõc bõnnaiittaa cī Nyekuci.

Appahacaa'nya 'cīg adtican thõõth 'cī accamana Nyekuci

¹⁵Aõ occa 'thõk thoo'thioha cieeg vëlõk ne? Ícca occa 'thõk hara 'thõccan, hõnõngõtõ hõllõngaa aggammeet nyattalõ, nõõthõ hinnia, aggammeet bõnnai? Aitiõõ õdõt!

¹⁶Hõllõngaa agayyu niig ngaatõ iiginnu appahacaa'nya cīg hõlõggõ 'cīg athiknu niiga? Occa iiginnu niig appahacaa'nya cīg 'thõccaanak nõ adaaktu, hode occa iiginnu appahacaa'nya 'cīg athiknu Nyekuc, 'cī hatõ aa'nyuung ngagiit õbõttaath rügõetaa cunuung.

¹⁷Nõõthõ 'yioko, õlaallõ hõ Nyekuc, tananga baa gõõng õgõnnu niig appahacaa'nya cīg 'thõccaanak, iita ithiktu niig 'limman baa allimanoothikuung ngagiita.

¹⁸Baa õõgtau niig 'thõccaana nõ 'yioko iita iittu appahacaa'nya 'cīg adõmannu thoo'thiok 'cīg abõnnaa.

¹⁹Hothoothi naa hoti, hõnõngõtõ hõllõngaa attirannu niiga. Hõ baa gõõng aalla aa'nyiku eleeti cugguung hõtõ appahacaa'nya cīg thoo'thiok 'cīg õin 'riiring hõ 'cīg abathõ, nõõthõ 'yioko, aanytik õhõõggõ hõtõ appahacaa'nya cīg thõõth 'cī abõnnaa 'cī okooyyuung thõõthaa 'cī õllõemõthõ.

²⁰Baa nga iiginnu niig appahacaa'nya cīg 'thõccaanak, baa hõllõngaa adiim accamanaannu Nyekuc.

²¹'Yioko baa bõnnai iina 'cī baa 'thõk ammõdaannu niig korrioohõ õõcag, hõlõggõennõ 'cīg 'yioko aa'nyuung ngagiit ngaaoni ho? Aõnanaakuung ngagiit hõlõggõ tõko daahõth.

²²Nõõthõ 'yioko, hõcī õõgtau niig 'thõccaana nõ iittu appahacaa'nya cīg Nyekuci ho, ikia 'baaniniti baa ammõdaannu niig ko, uukuung ngagiit thõõthaa 'cī õllõemõth hõ rügõetaa 'cī aalla ooo.

²³Hõnõngõtõ, dõman cī 'thõccaanõ daahõthõ, nõõthõ, 'baaninit cī Nyekuci, rügõtõ 'cī aalla ooo, hõ Yeesu Krõstõ Makayyioohit cõnaac.

'Rooma 7

Terethiinit cī 'thūaanō

¹'Gotoonoga hī ngoonoga, niig eeta 'cīg agayyu nyattal ko, hōllōngaa agayyu niig ngaatī adticanii nyattalī hī eet cīg nga arūgī diooni?

²Terethiinit umwa ciee 'cī nyattaalō, ngaa cī eeto, a'nyīk haala hī maac cīnnī dioo, hatī nga arūgī maac. Nēēthī, má adaak maac, ïi nēē ngaatībōyyī.

³Nēēthī, má aggamoothīk hī eet umwa, hatī nga arūgī maac cīnnēēnī, aū eeta ìnōõnnō anneek aggamoothīk hī eet 'cī 'rīng. Nē má ikia adaak maac cīnnī ho, iittiōō nyattalī cī 'thūwaanō hōllōngaa aggam ìnōõnnō, hatī ikia ū'thūwanī tarī.

⁴Nēēthī hoti ho, 'gotoonoga hī ngoonoga, adaaktu niig buúk nyattaala, hīnīngītī ēlē cī Krīstō, hátī ïitō eet cīg Krīstō baag arūgna daahītha nē hītō naag eet 'cīg hadticanoothīk Nyekuc.

⁵Hīnīngītī baa nga aggammeet ngagīt thōōth 'cī habūranēēkī 'thēccan, baa aa'nyeet nyattalī hūbūratteek 'thēccan eleetinii cīggaac ïcīg aīnanaanneet hadaahit.

⁶Nēēthī 'yioko, iittiōō nyattalī hōllōngaa aggammeet ngagīt tarī, hīnīngītī baa hadaahito naag, hīnīngītī nyattal nē iitiōō hōllōngaa hīgīn naag appahacaa'nya cīgīnnīg. Nēēthī 'yioko, occa hidticattoothīk naag Nyekuc, hōllōngaa 'gōōlaa 'cī ha'thūūnnī nyamacaar cī nyattal baa 'rēēnī, nēēthī, hadticanoothīk, hīnīngītī haauto naag 'gōōlaa 'cī ïin ngeju ïcī Loriio.

Jore 'cī haruhōōnī hī 'thēccan

⁷Hōthōōth occa 'yioko hatī naag nyattal haī ne? Haī ïin nyattalī 'thēccan? Aitiōō ūdūt! Nē dīdī occa baa nga haga naa ne 'cī haī 'thēccan ko, hiittiōō nyattalī tōō. Hīnīngītī occa baa nga haga thōōth 'cī haī būraneehinit ko hiittiōō nyattalī ngaatī aīnnī, "Ma habūraneehi 'gii cī eet umwa."

⁸'Thēccan, 'cī adticanii tilooinit icci hī 'gōōl 'cī aa'nya nganīt hūbūraneek thoo'thiok 'cīg mēēlīg. Má aitiōō nyattalī tōō, iittiōō 'thēccan 'tirriani tōō.

⁹Baa harugi naa baa nga haga nyattal. Ma baa hikia hagawa nyattal, ikia ittiran 'thēccanī.

¹⁰Nē hikia hūmmūda aī, ûtūhūī tilooiniti baa occa aa'nya nganīt rūgēt, ikia a'nyahaaha daahīth dēēdē.

¹¹Adticanii 'thēccanī tilooinit cī Nyekuci hīggōōlla nganīta nē hīnīngītī 'goolinit cī 'thēccaanō, hadaaha naana.

¹²Nga aalla ëllëēmīth nyattalī nē ëllëēm tilooiniti cīnnī buúk, aūlanī nē ûbūna.

¹³Ikia occa baa ûtūhūī thōōth baa abūnnaa ïi daahīth hī nganīta? Aitiōō tōō! Nēēthī, hīnīngītī, hátī hagaī 'thēccanī hī 'thēccan dīdī, ikia a'nyahaaha nganīt daahīth, hīnīngītī tilooinit 'cī abūnnaa, hátī hikia horoong habath 'thēccanī ūdūt tilooitta.

¹⁴Haga naag aku nyattalī hī Nyekuc, nēēthī, hīnī naa eet 'cī holli õõ haaga nē baa hūtūūi hīna appahaca cī 'thēccaanō.

¹⁵Aitiōõ naa hōllōngaa haga 'gii 'cī hadticani. Hīnīngītī 'gii 'cī hadiimi hadticani, hōllōngaa hinnia hadticani buúk, nēēthī, 'gii 'cī haaburreehi naana hadticani hinnianī.

¹⁶Nē má hadticani 'gii 'cī hōllōngaa hadiimi naa hadticani, helemi thī ngaatī abūnnayyī nyattalī.

¹⁷Haau hī 'yioko ho, iittiōõ hōllōngaa tīn nganīt 'cī hadīmani ho, nēēthī hinnia, 'thēccan 'cī aaī hī nganīt 'cī adīman ko.

¹⁸Haga naa aitiōõ 'gii 'cī abūnnaa hī nganīt tōõ, hīnīngītī 'thēccan caannī. Tananga habūraneehi naa ngaatī hadticanī 'gii 'cī abūnnaa, aalla a'nyamanna ngaatī hadticanī noho.

¹⁹Hīllōõan ngaatī hadticanī thōõth 'cī aūlanī, hē'thēcani hinnia thōng.

²⁰Nēēthī 'yioko, má hadticani naa 'gii 'cī hōllōngaa hadiimi hadticani, hōllōngaa nganīt dēēdē 'cī hadticani thōõth 'cī abathī ho, nēēthī hinnia, 'thēccan 'cī aaī ëllaa caannī 'cī adtican thōõth tīho ho.

²¹Eteretheeha nyattalī cī Nyekuci nganīt aī, aaī 'giimwaa 'thīnītaa caannī 'cī alaamma nganīt ngaatī hadticanī thōõth 'cī aūlanī.

²²'Thīnītatōõ caannī vēlēk, helemi naa nyattal cī Nyekuci.

²³Nēēthī hinnia, hadtuua nyattal umwa ëllaa caannī 'cī aaburroo hī nyattal cī õõ caannī, 'cī aa'nya nganīt hī appahaca cī nyattal cī 'thēccan cī ëlē caannī.

²⁴Ícīnīt nōõ pīrnanīt caannī! Nganī occa 'thēk 'cī ëélanna nganīt daahītha?

²⁵Ílaallē hī Nyekuc, hīnīngītī Yeesu Krīstō Makayyioohit cīnaac! Nēēthī hoti ho, hīna naa õõaa caannī appahaca cī nyattal cī Nyekuci, nēēthī, ëllaa caannī, hīnī appahaca cī nyattal cī 'thēccaanō.

'Rooma 8

Rūgēt Lorīiaa cī Nyekuci

¹Nēēthī 'yioko, iittiōõ thōõth 'cī etteedothoothīk eet 'cīg ūrūmtī hī Yeesu Krīstō tōõ,

²hīnīngītī aa'nyuung hatī Lorii 'cī Êllēemīth ngagiit rūgēt 'cī aku hī Yeesu Krīstō nē õõgauung 'thēccaana hī daahītha.

³Hōllōngaa occa adīman nyattalī cī Mūū'tha thōõth icci, hīnīngītī aa'nyīk thōõth 'cī habūranēēkī naag nyattal, hiittiōõ hōllōngaa attiranī. Nēēthī, baa õõgauung ngagiit Nyekuci, ngaatī ï'thōõanī Ngeerīnī hikia haau hī naag 'thēccannooha nē tī

'gaarrieenit cī 'thēccanēēt cīggAAC. Adticanī Nyekuci ēlē cī Yeesu habathanī 'thēccan.

⁴Baa adīman Nyekuci hoti, hātī hīdīmanit thōōth 'cī adiimmeet nyattalī hidticanit 'gōōlaa 'cī hathīknī Lori 'cī Ūllēēmīthī, hīllōōan ngaatī hathīknī thoo'thiok 'cīg habūraneek naaga.

⁵Eeta 'cīg aggam muhēēnītī cī 'thēccaanō, ammuk thōōth cī eleeti cīggīng diooni. Nē eeta 'cīg aggam Lorii 'cī Ūllēēmīthī, ammuk thoo'thiok cīg Lori 'cī Ūllēēmīthī.

⁶A'nyaha muhēēnītī cī eet 'cī iīn 'thēccannoohit daahīth, nēēthī, muhēēnītī cī eet 'cī aggam Lorii, iīn rūgēt hī ganōn.

⁷Aaburreek muhēēnītī cī 'thēccaanō hōdōōkōthī Nyekuc. Hōllōngaa ēlēmī nyattal cī Nyekuci nē hōllōngaa occa adīman noho ūdūt.

⁸Eeta 'cīg aggam 'thēccanēēta cīggīng, hōllōngaa aa'nyīk Nyekuc haccamanoothīk.

⁹Nēēthī, 'gōōlaa umwaanī, iittiōō niig hōllōngaa aggammung 'thēccanēēta cuggung, nēēthī hinnia, aggammung ngagiit Lorii, hatī aaī Lorii cī Nyekuci hī ngagiita. Nē má hōllōngaa a'nyak eētī umwaa Lori cī Krīstō, aitiōō nēē hōllōngaa iīn eet cī Krīstō.

¹⁰Nēēthī, má aaī Krīstō hī nganiita, arūgī hatī lorii cunni, hīnīngītī būnnai cī Nyekuci, tananga adaahī ēlē cunni, hīnīngītī 'thēccan.

¹¹Nē má aaī Lorii cī Nyekuc baa arūgtha Yeesu daahītha hī ngagiita, aa'nyīk hatī Nyekuci baa arūgtha Krīstō daahītha eleeti cuggung 'cīg occa adaahī ho, rūgēt Loriiiaa cīnnī iīcī aaī hī ngagiita.

¹²Gotoonoga hī ngoonoga, occa hōllōngaa harūgī naag, hātī hidticanit thoo'thiok 'cīg abūraneek eleeti cīggAAC.

¹³Má arūgnu niig hīnīngītī 'thēccanēēt cuggung, adaaknu hatīnī, nēēthī, má ūtūngteehu niig 'thēccanēēt cīg ēllaak 'tirriaanaa cī Lorii, arūgnu hatīnī,

¹⁴hīnīngītī eeta 'cīg ūūha Lorii 'cī Nyekuci, iīn nēēg lōhōlī cīg Nyekuci.

¹⁵Aitiōō Lorii cī Nyekuci hōllōngaa aa'nyeet ngagīt hītō appahacaa'nya 'cīg hī'ngolli Nyekuc. Nēēthī hinnia, hiita hītō naag lōhōlī cīgīnnīg nē hūtūvvēēcō ūnōōnnō hīttīk Baangeet cīnaac.

¹⁶Aa'nyeet Lorii cī Nyekuci hagaac dīdī hītō, hīgīn naag lōhōlī cīg Nyekuci.

¹⁷Nē 'yoko má hītō naag lōhōlī cīg Nyekuci hōdēī hī Krīstō, hau harigit naag 'gattan 'cī aa'nyeet Nyekuci, hī baa arigit Krīstō buúk 'gattan nē má hōthōl naag hī Yeesu pīrnanīt cīnnī dīdī, hōthōl hatī naag hī ūnōōnnō bulēēnīt cīnnī buúk.

Bulēēnīt cī horumwa

¹⁸Maka bulēenītī 'cī hatī eter'theekeet Nyekuci ngagīt īllōōan pīrnanīt 'cī 'yioko ha'nyak naag ko.

¹⁹Abūraneek hēlēggī vēlēk baag ēhēnyta Nyekuci kōr 'cī hatī ēbēraanī Nyekuci eet cīgīnnīg.

²⁰Nēēthī hinnia, nga hatalmaanyattī hēlēggī vēlēk baag ēhēnyta Nyekuci, hōllōngaa hīnīngītī adiim nēēg haauto noho. Baa ēhēnyta Nyekuci īhōōggō hoti, muhēēttaa

²¹'cī hatī ooggianī hēlēggī vēlēk 'cannaana baag ēhēnyta nēēnī, hiittiōō hōllōngaa acuddiaa hēlēggī cieegi nē iita otholit bulēenīt 'cī ooggianī lohollia cīg Nyekuci.

²²Haga naag haī, baa aguran hēlēggī vēlēk baag ēhēnyta Nyekuci huciitha, haauto hī ngaa 'cī attur 'goonnia, hī kōr kī niccieeni.

²³Aa'nyeet Lorii ngagīt hagaac dīdī authet 'cī hatī hōō haattiyyi naag horumwa. Nēēthī 'yioko, haguran naag 'thinneetinitōō muguruur, nga hērē Nyekuc heteretheeheet aī, hiita hītō naag lōhōlī cīgīnnīg. Aī thōōth ciee nēē, ooggiaa hatī eleeti cīggaac buúk haauto lō'ngōōc.

²⁴Hīnīngītī muhēēttaa 'cī abūnnaa ho, hiita heellia naaga. Nēēthī, ma edee'nyia muhēēnītī 'cī abūnnaa ho, iittiōō hōllōngaa īn muhēēnīt 'cī abūnnaa dīdī. Nganī 'cī a'nyak muhēēnīt 'cī abūnnaa 'gīaa 'cī a'nyak nēē ēlēk?

²⁵Nēēthī, má haarīk naag muhēēnīt 'cī abūnnaa 'gīaa 'cī nga ha'nyahit, hērēēc īnōōnnō temeethitta.

²⁶Nē 'gōōlaa īcī dioo, eelleet Lorii ngagīt hittiranit. Hōllōngaa haga naag 'gī 'cī hala ho, nēēthī hinnianī, alaiinneet Lorii nēē dēēdē, guraanaa 'cī occa hōllōngaa haduha utugeetini.

²⁷Nē Nyekuci 'cī aga 'thinneeti cīggaac, aga muhēēnīt cī Loriio buúk. Hīnīngītī alaiini Lorii eet 'cīg a'nyak lemiinit tabiittaa cī Nyekuci.

Hi'thihi 'gī 'cī occa e'ngerreet ngagīt mīnnaanaa cī Nyekuci

²⁸Nē haga naag buúk haī hēlēggēennī vēlēk, adtican Nyekuci 'gī 'cī abūnnaa, hīnīngītī eet 'cīg ammīnan īnōōnnō, baag avvaa tabiittaa cīnnī.

²⁹Hīnīngītī eeta baag aga Nyekuci ngaanīngītī baarkit, ikia ēbēra nēē īhōōggō hiita haauto hī Ngeerīnēēnī, hātī hikia haau nēē hī loholeec 'cī ouu 'gotoonoginnii hī ngoonogiinni īcīg mēēlīg.

³⁰Nīngītī ēlēmmī Nyekuci eet baag ēbēra nēē baa īcī ouu ēlēk nē otholit bulēenīt cīnnī hī īhōōggō.

³¹Hēdēcī occa 'yioko thōōth icci haī ne? Má īn Nyekuci Nyekuc cīnaac, nganī 'cī occa adīmanneet ngagīt 'buth?

³²Baa hõllõngaa ēdēnī Nyekuci Ngeerīnī, nēēthī, baa aa'nyeet nēē īnōōnnō ngagīta. Má baa adīman Nyekuci hoti, ūcca occa hatī hõllõngaa aa'nyeet nēē hēlēggī vēlēk haaga?

³³Nganī hatī 'cī etteedīk eet baag ēbēra Nyekuci ēlēk thōōth? Aitiōō ūdūt, hīnīngītī ēlēm Nyekuci īhōōggō.

³⁴Aitiōō eet 'cī occa etteedīkeet ngagīt thōōth tōō, hīnīngītī baa adaak Yeesu Krīstō nē ūrūga daahītha, hīnīngītī ngagīta nē iccioloongan bulēētta, attiaa cobbi ūcī Nyekuci nē alaiinneet ngagīta.

³⁵Nganī 'cī occa e'ngerreet ngagīt mīnnaanaa cī Krīstō? E'ngerreet occa pīrnānītī hode ukēēnītī hode nyarōnī hode arriēē'thīta hode bathi hode jōrēēī?

³⁶Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Hīnīngītī nganiit Nyekuc, hiita hummuudiawa naag daahīth waathinniook vēlēk. Haautta naag hī a'tha 'cīg ūōt etteeddi thōng."

³⁷Hēlēggēēnnī cīg vēlēk, hīllōōanito naag, hīnīngītī Krīstō 'cī ammīnanneet ngagīta.

³⁸Aitiōō 'gii 'cī occa e'ngerreet ngagīt mīnnaanaa cī Nyekuci tōō, hīnīngītī haga naag dīdī haī, hõllõngaa daahīth hode rūgēt, hõllõngaa aajīlēēt hode loriēēt 'cīg abathī, hõllõngaa kōr nicci hode horumwa, hode 'tirrian umwa,

³⁹'cī aku hēētahujjieen hode 'tirrian 'cī aku loota, 'cī e'ngerreet ngagīt mīnnaanaa cī Nyekuci. Hi'thihi 'gii 'cī occa e'ngerreet ngagīt hēlēggēēnnī vēlēk ūcīg īhēnytaa mīnnaanaa cī Nyekuci, hīnīngītī Yeesu Krīstō Makayyioohit cīnaac.

'Rooma 9

Ēbēra Nyekuci eet cīg ū'thīraēlī

¹Hothoothi naa thōōth dīdī cī Krīstō, hõllõngaa hoolongi thōng, aduha 'thīnīt caannī thōōth icci Lorriaa 'cī ūllēēmīthī,

²ha'nyahi naa mothiinit cobbi gērrēēt 'cī hõllõngaa edecciaa 'thīnītaa caannī.

³Hīnīngītī occa baa hadiimi naa ūllaa caannī hīccūnī nē he'ngerriooa hī Krīstō, hatī má occa ūela thōōth ciee eet cīgannīg

⁴Ū'thīraēl. Hīnīngītī baa ūn nēēg eet 'cīg ēbēra Nyekuci nē eter'theek īhōōggō bulēēnīt cīnnī. Baa adak nēē hī īhōōggō lōhōt nē aa'nyīk nyattal. Aa'nyīk nēē īhōōggō authet 'cī alaī īnōōnnō nē umuddia thoo'thiok cīgīnnīg 'cīg ūllōōanī.

⁵Ūn Abūrahamī hī ū'thaako hī Yakobo maađihi cīggīng nē baa ūn Yeesu Krīstō buúk ū'thīraēleenit hī ūetī 'cī holli ūō. Nē ūn nēē Nyekuci, 'cī aggam looc vēlēk, hātī hīdīhīthīt eeta īnōōnnō ooo! Aamēn.

⁶Nga hudhukia thōōth baa aduha Nyekuci. Hīnīngītī hõllõngaa lōhōlī 'cīg ū'thīraēlī vēlēk 'cīg ūn ū'thīraēl.

⁷Tananga ïin eeta lõhõlī cīg Abūrahamī, hõllõngaa aa'nyīk thõõth ciee ïhõõggõ vëlēk hītō lõhõlī cīg Abūrahamī dīdī. Hīnīngītī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "I'thaakohatī 'cī aku ïin maa'nyī lõhõlī baag aduha Nyekuci."

⁸Aī thõõth ciee, aitiōō lohollia cīg Abūrahamī vëlēk hõllõngaa ïin lõhõlī cīg Nyekuci.

⁹Hīnīngītī 'gõõl 'cī baa aduhaanī Nyekuci thõõth cieeni, "Ma hõbõda naa irkit cī gõlla kõr 'cī aaī hī cieeni, hūmmüdeeha hatī Thaara ûtühua loholeec 'cī maacī."

¹⁰Nē hõllõngaa thõõth tīho ciee diooni, nēēthī, ma baa ū'thūwan baangēētī cīnaac I'thaako Rēbēka, ikia ûtühua Rēbēka lõhõlī 'cīg ïin heengti.

¹¹Nēēthī, baa nga hittirria lohollia 'cīg ïin heengti ho, hode hīdīmanit 'giimwa 'cī abūnnaa hode 'cī abathī, ikia ūmmūda Rēbēka nyemuut umwa hī Nyekuc, 'cī aī, ēbēra Nyekuci eet hīnīngītī tabiinit cīnnī.

¹²Baa aduhaak Makayyioohiti Rēbēka anneek, "Adticanoothīk hatī loholeec cunni cobbi 'cī hidici." Baa aduha Makayyioohiti thõõth icci, hātī hētērētha hī, aduha nēē thoo'thiok cīgīnnīg tabiittaa cīnnī nē baa hõllõngaa hīnīngītī 'giimwa 'cī adīman nēēg 'cī abūnnaa hode 'cī abathī.

¹³Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Hammīnani naa Yakobo nē habureeha E'thaau."

¹⁴Occa 'yioko hõthõõth haī ne? Aitiōō Nyekuci hõllõngaa abūnnaa? Aitiōō ūdūt!

¹⁵Hīnīngītī baa anneek Nyekuci põrõvētaac Mūū'tha, "Hammaannihi hatī naa eet 'cīg hadiimi hammaannihi naana. Hīnī hatī tarbal hī eet 'cīg hadiimi hīnī tarbal."

¹⁶Nēēthī hoti ho, arūgī hēlēggī vëlēk tamaatittaa cī Nyekuci nē hõllõngaa hīnīngītī 'gii 'cī adiim hode adtican eeta.

¹⁷Hīnīngītī baa aduhaak 'Buuhi cī Nyekuci habu cī Ijjibi anneek, "Baa haa'nyii naa nganiit ïi habu, hīnīngītī thõõth icci, hātī heteretheehii 'tirrian caannī nē ubulu'thi 'thaara cīgānnīg looc vëlēk."

¹⁸Nēēthī hoti ho, ammaannīk Nyekuci eet 'cīg adiim ammaannīk nēēnī nē aa'nyīk 'lōōrīth eet 'cīg adiim nēē hilloorito.

¹⁹Anneeka hatī eet umwaa hõrggēēnaa cunuung nēē, "Nga etteedīkeet Nyekuci ngagīt thõõth noho inni? Hīnīngītī nganī 'cī abūrī tabiinit cīnnī ho?"

²⁰Nēēthī, nganī nii eētī 'cī occa ajini Nyekuc ko? Occa gõõng 'gii 'cī ēhēnytaa, ajin eet 'cī ēhēnytaa ïnōōnnō ho anneek, "Ēhēnytaanna baa hoti inni?"

²¹Hõllõngaa occa ēbēra tehe'nyioohiti cī ijjo'nyaannu ngaatī ēhēnytaanī ijjo'nya cīg dtiicanī 'cīg aaddi nē ïtō ūgēēgī 'cīg dtiicanī aag gõõng hõdõõkõthī haaga.

²²Baa adiim Nyekuci ētēr'tha liilii cīnnī nē ēdēēnya 'tirrian cīnnī hī eet vëlēk 'cīg occa adiim aruhi. Nēēthī hinnianī, baa ēmmēēthī nēē ïhõõggō.

²³Baa adīman Nyekuci thōōth icci, aī hātī hētērētha bulēēnīt cīnnī cobbi, hatī ammaannīk nēē eet 'cīg ēbēra nēē, hotholit bulēēnīt cīnnī.

²⁴Hīgīn naag eet 'cīg heberriaa ho, eetinii cīg 'Judeei hī īcīg hōllōngaa īn 'Judeei,

²⁵hīcī ōthōōth Makayyioohiti eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei 'Buuhaa cī pōrōvētaac Ho'thēa aī, "Eeta baag hōllōngaa īn eet cīgannīg, hūtūvva hatī 'yioko īhōōggō hīnnīha eet cīgannīg. Nē hīmmīnana eet baag nga hīmmīnan īcī ouu."

²⁶Nē, "Baa adukiaak īhōōggō kōr umwa aī, 'Hōllōngaa iiginnu niig eet cīgannīg,' nēēthī ngaatīho noho, haī hatī īhōōggō, 'Lōhōlī cīg Nyekuc 'cī arūgī.' "

²⁷Baa īggērēny pōrōvētaacī I'thaia, hīnīngītī eet cīg ī'thīraēlī aī, "Tananga hītō mēēlīg lohollia cīg ī'thīraēlī haauto hī hathaac 'cī aaī dēmētaa cī būlūcō, eelliaa hatī 'cīg idiongan 'cīg abadtēc diooni.

²⁸Hīnīngītī etteedīk hatī Makayyioohiti eet thōōth loota nīnga hēdēcaak hīdīkoothong."

²⁹Baa aduha pōrōvētaacī I'thaia buúk aī, "Má baa hiittiōō Makayyioohiti 'Tirriannioohiti 'cī īllōōan vēlēk ngaatī anyi'thiaanī lōhōlī cīggaac ūgī tōō, occa baa huduktoothīk haauto hī 'taaūnniooha cīg 'Thōōdōmī hī 'Gōmōōra."

ī'thīraēlī hī nyeemuut 'cī abūnnaa

³⁰Occa 'yioko hōthōōth haī ne? Aī thōōth ciee, baa hōllōngaa attīman eeta 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, ngaatī ammūdaanī 'gōōl cī būnnaiitto, nēēthī, iita ummuddia nēēg būnnai ngaatī a'nyahī nēēg lemiinit hī Nyekuc.

³¹Nēēthī, eeta cīg ī'thīraēlī baag anū nyattal cī thōōth 'cī aūlanī, nga hummuddia buúk.

³²Inni baa? Hīnīngītī baa attīman nēēg, hātī hēlēm Nyekuci īhōōggō 'gōōlaa 'cī a'thūūnnī nyattal, hīllōōan ngaatī a'nyahī lemiinit hī Nyekuc. Baa adhuhoothīk eeta 'cīg ī'thīraēlī biyyiaa 'cī gōōng adaaca eet hetteedito looc.

³³Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Īcīnīt nōō, haarīha naa 'taaūnnaa cī 'Thionī, bēē 'cī adaaca eet hetteedito looc. Nē ēētī 'cī a'nyak lemiinit hī īnōōnnō, hōllōngaa hatī aggam īnōōnnō ngaaoni ūdūt."

'Rooma 10

¹Gotoonoga hī ngoonoga, abūraneek nganīt 'thīnīt nē hala naa Nyekuc, hātī horoong heellia eeta cīg ī'thīraēlī.

²Hīnīngītī occa haduha naa haini, ammīnan nēēg Nyekuc, nēēthī hinnia, mīnnanī cīnīng ko, hōllōngaa aku hī 'gēēnyīth.

³Hīnīngītī hōllōngaa aga eeta cīg ī'thīraēlī 'gōōl cī būnnai 'cī aku hī Nyekuc nē idiimito ngaatī ammūdaanī 'gōōl 'cī būnnai cīnīng īemmēn nē ūtūbūrīt būnnai cī Nyekuci.

⁴Ikia ūttūbaneek Krīstō dtiic baa aa'nyīhōōthīkī eet nyattalī. Hīnīngītī thōōth icci, eeta vēlēk 'cīg ēlēmī īnōōnnō, ikia aa'nyīk Nyekuci īhōōggō hūbūttaathō.

Occa eelliaa eeta vēlēk

⁵Baa ēdtēbana pōrōvētaacī Mūū'tha būnnai 'cī aku nyattaala 'gōōlaa 'cī aī, "Ēētī 'cī a'thūūnnī nyattal icci, arūgnī hatī nēē nyattal."

⁶Nēēthī, aduha būnnai 'cī aku lemiitta aī, "Ma hothoo'thu 'thinneetinitōō hainnu, 'Nganī 'cī occa ötōd hēētahujjieen?" Nīngītī aī, hūūk ha'nyaha Krīstō loota.

⁷Hode occa ajin aī, "Nganī 'cī occa allūūcī ökō looccaa cī daakiahū?" hūūk hūrūgūtha Krīstō daahītha.

⁸Nēēthī, aī thōōth ciee ne? Aī, "Ōbōhī nyeemuut hī nganiit aau ojoonu, aau ūtūūga hī 'thīnītaa cunni." Nē aduhōō nyeemuut ciee hī lemiinit 'cī hirrioonna naag ko thōng, thōōth cī lemiinit 'cī hirrioonna naag ko niccia.

⁹Hīnīngītī má uduha nii ūtūūgaa cunni iinu, "Īīn Yeesu Makayyioohit," nē elemu 'thīnītaa cunni iinu, baa arūgtha Nyekuci īnōōnnō daahītha, eellia hatīnī.

¹⁰Hīnīngītī má elemi nii 'thīnītaa cunni aini, aa'nyi hatī Nyekuci būna nē má uduha nii lemiinit hī Krīstō ūtūgaa cunni, eellia thi niina.

¹¹Hīcī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Ēētī 'cī ēlēmī īnōōnnō, hōllōngaa hatī aggam ngaaoni ūdūt."

¹²Hīnīngītī aduhōō eeta 'cīg īīn 'Judeei hī eet 'cīg hōllōngaa īīn 'Judeei thōng, Makayyioohit hōdēēthōng dioo 'cī īīn Makayyioohit cī eet vēlēk nē aggatan eet vēlēk gērrēēt 'cīg ēlēmī īnōōnnō.

¹³Hīnīngītī, "Eeta vēlēk 'cīg ēlēmī Makayyioohit, eelliaa hatīnī."

¹⁴Nē occa ēlēmī nēēg eet 'cī nga hagaacō hutuno? Occa ēlēmī nēēg eet 'cī nga hīthīhīt hutuno? Nē occa athīhī nēēg hatī aitiōō eētī 'cī irrioonīk īhōōggō tōō hutuno?

¹⁵Occa irrioonīk nēēg eet hutuno hatī nga hī'thooyyīi nēēgī? Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Īīn occa 'lēēmīthī cī 'thoo cīg eet 'cīg a'nyaha nyeemuut 'cī abūnnaa hutuno?"

¹⁶Nēēthī, baa hōllōngaa ēlēmī eeta cīg ī'thīraēlī vēlēk nyeemuut 'cī abūnnaa ho. Hīnīngītī baa ajin pōrōvētaacī I'thaia Makayyioohit anneek, "Nganī baa 'cī ēlēm nyeemuut cīnaang?"

¹⁷Nēēthī, aku lemiiniti, hīnīngītī thīhēēnīt cī nyeemuut 'cī abūnnaa nē aduha nyeemuut ciee thōōth cī Krīstō.

¹⁸Nēēthī 'yioko, haini naa, nga baa hīthīhīt eeta cīg ī'thīraēlī? Aitiōō ūdūt, īthīhīta! Aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Baa udukia nyeemuut loonyini vēlēk loota nīnga. Baa irriōōnī looc vēlēk."

¹⁹Nēēthī, hijino hīna, athīknī baa 'thēk eeta cīg ī'thīraēlī jurrung? Eei, baa athīknī, tananga korrioohī baag Mūū'tha, baa õthōōth Nyekuci aī, "Haa'nyihi hatī naa ī'thīraēl hiinanit eet 'cīg hōllōngaa a'nyak looc. Haa'nyihi hatī naa īhōōggō hiliilliyyieek eet 'cīg hōllōngaa aga 'giimwa."

²⁰Baa hōllōngaa itieelli pōrōvētaacī I'thaia ngaatī aduhaanī thōōth cī Makayyiookto aīnnī, "Baa ummuddiaawa eeta baag hōllōngaa adiimma nganītā. Nē huppwaannahā eet baag hōllōngaa ajinna nganītā."

²¹Nēēthī, õthōōth Nyekuci eet cīg ī'thīraēlī aī, "Waathīn hūtūrūr, hodongi naa athīn cīgannīg hēētahujjieen, hīnīngītī eet 'cīg hōllōngaa athīknī nē ūtūbūrīt Nyekuc."

'Rooma 11

Nga hūtūbūr Nyekuci eet cīgīnnīg

¹Nēēthī, hajini naa thōōth 'cī haini, abūrī baa Nyekuci eet cīgīnnīg? Aitiōō ūdūt! Hīnī nōō naa eet cī ī'thīraēlī, 'cī hakuu hattūūgaa cī Abūrahāmī, cī habuccieet cī Benyemiino.

²Baa hōllōngaa abūrī Nyekuci, eet cīgīnnīg baag ēbēra nēē ūcī oou. Hōllōngaa nooyyia agayyu niig thōōth baa aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, baa ūlaleek pōrōvētaacī EliijaNyekuc hīnīngītī eet cīg ī'thīraēlī baa anneek,

³"Makayyioohit, uruhit eeta pōrōvētaa'nya cugunnig nē ūthaanito altaarī'nya 'cīg ūboorini 'gaarriēēna cugunnēēgī, ū nganīt dioo 'cī nga hidiongani nē idiimito urukta nganīt buúk"?

⁴Baa hinnia aduhaak Makayyioohiti Eliija anneek, "Nga ha'nyahi naa nuyyiook aalib'nya tūkīramma 'cīg hōllōngaa ala 'Baal."

⁵Nēēthī, aaī thōōth noho buúk waathinnioohī ūcīcīg. Nga idiongan eeta 'cīg ī'thīraēlī 'cīg abadtēc 'cīg nga anū ūnōōnnō, hīnīngītī baa tarbal Nyekuci hī ūhōōggō.

⁶Baa aaī thōōth ciee hoti, hīnīngītī tarbal'thēēt cī Nyekuci 'cī hōllōngaa ūlū eet umwaanī nē hōllōngaa, hīnīngītī dtiicanī ūgī 'cīg abūnnaa 'cīg adīman nēēgī. Occa baa hōllōngaa adīmanni noho, hiittiōō tarbal'thēēt cī Nyekuci tōō.

⁷Aī thōōth ciee nēē, eet cīg ī'thīraēlī 'cīg abadtēc haaga 'cīg eberriaa 'cīg ummuddia thōōth 'cī baa attarraaban nēēg vēlēk ko. Nē aa'nyīk Nyekuci ūgī hiditti ooti pīd,

⁸aaī hīcī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Baa aa'nyīk Nyekuci ūhōōggō hatagguutho, hātī hītō hōllōngaa acīnī, nē ūdīt ūn cīggīng hiittiōō hōllōngaa athīknī."

⁹Nīngītī õthōōthī habuui Daavide aīnnī, "Edettiōō 'gēēn cīnīng, haggam ūhōōggō, hātī huukti nēēgī.

10 Ümmütít hēbērī cīggīng! Ma haa'nyiku hīcīttī. Itihicīt bahucci cīggīng ijjiōõnnī cīg adīddīngī ūcīg occa hōllōngaa odo'ngi."

Eelliaa hatī eeta 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei

11 Haini 'yioko naa ūtūbūrīt eeta cīg ū'thīraēlī Nyekuc ūdūt? Aitiōō ūdūt! Aa'nyīk thōōth 'cī abūrrī nēēg Nyekuc, heellia eeta 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei nē aa'nyīk thōōth cīeet 'cīg ū'thīraēlī hiinanit ūhōõggō.

12 Nēēthī, má ūēl eet cīg loonyin vēlēk 'thēccanī 'cī abūrrī eeta cīg 'Judeei thōōth cī Nyekuci, ūn occa hatī 'gattanī cī Nyekuci hutuno, hatī oboddia nēēg hī ūnōõnnō tarī!

13 Hothoothikuung naa ngagīt eet 'cīg hōllōngaa iiginnu 'Judeei. Hōlō, hīcī hīññī naa 'thooyyahit cī eet 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei ho, haccamanoothihi hatī hīññgītī dtiic caannī ho,

14 ha'nyahi muhēēnīt 'cī abūnnaa hoti, haī haa'nyīk eet cīgannīg ūgī hiinanit ngaatī eellianī.

15 Baa ūtūbūrīt eeta cīg ū'thīraēlī Nyekuc, iita elemit eeta 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei ūnōõnnō. Nēēthī hoti ho, ma hatī ma ikia ūlēm Nyekuci eet cīg ū'thīraēlī, aaī hatī hīcī arūgtha nēē daakiak.

16 Má abūnnaa tūkanī 'cī o'ngo'nyi, abūnnaa hatī ūbūnēēta vēlēk. Nē má ūllēēmīth cōrrēēna cīg hēētak, ūllēēmīth thī hatī tabana buúk.

17 Aattiyyu niig eeta 'cīg hōllōngaa ūgīnnu 'Judeei hī tabana cīg hēēt cī oliv cī moru, 'cīg baag adūūppanoothīk hōdēī hī taba 'cīg oliv 'cī atiboolanni thōng. Irigi'thu niig nīngītī taba baag e'ngedoothīk tuu. Nē hīññgītī thōōth icci, iita othollu niig 'gēēn 'cī abūnnaa 'cī aku cōrrēēnī cīg hēēt cī oliv cī Nyekuci.

18 Nēēthī, ma hirriannu, hīññgītī taba tīko. Má adīmannu noho, ummuhit thōōth icci. Höllōngaa aa'nyīku niig correenit hītlīth, correenit 'cī aa'nyuung ngagīt itīlīthīt ko.

19 Horoong hatī ammuku niig ainnu, "Baa e'ngedoothīk tabana nicciag tuu, hātī hirigith naa nīngītī nīng."

20 Ūn nēē'thēk thōōth niccia thōōth dīdī. Nēēthī, baa e'ngedoothīk nēēg tuu, hīññgītī baa aitiōō nēēg hōllōngaa ūlēmī Nyekuc nē aattiyyu niig ngaatī aattiyyu ho, hīññgītī a'nyaku lemiinit hī ūnōõnnō. Nēēthī ma hirriannu thōng, itingolli Nyekuci.

21 Má baa hetengedeek Nyekuci taba nicciag tuu, occa baa hōllōngaa adīman noho hī ngagīt buúk.

22 Nēēthī hoti ho, ummuhit tarbal'thēēt hī kōmīth cī Nyekuci. Kōmīth hī eet 'cīg etteedito looc, nēēthī tarbal'thēēt hī ngagīta, hatī aallannu niig tarbal'thēētaa cīnnī. Má aitiōō, occa hinnia hatī e'ngedoothiku niig buúk tuu.

²³Má i'thiattaa ē eeta cīg ū' thīraēlī a'nyahit lemiinit, aku hatī ēlēmī Nyekuci ūhōōggō tarī. A'nyak Nyekuci makaa'thīt 'cī ūbōdaanī ūhōōggō tarī.

²⁴Baa iiginnu niig taba 'cīg e'ngeddoothīk tuu hēētaa 'cī ūn oliv cī moru ho. Má baa hidim hīdīman Nyekuci 'giimwa 'cī gōōng nga hedee'nyia hōdōōkōthī, 'gōōlaa 'cī aarīkī taba hēētaa cī oliv 'cī atiboolanni thōng ko, accamanoothīk hatī nēē ngaatī ūbōdēēkī taba baag ouu, hēētaa baa nīng.

Eelliaa hatī eeta cīg ū' thīraēlī

²⁵Gotoonoga hī ngoonoga, hōllōngaa hadiimmung naa ngagiit eet 'cīg hōllōngaa iiginnu eet cīg 'Judeei ho, irriattī eleeti cugguung. Hēdtēbanaakuung hatī naa thōōth 'cī ammi'thi baa eet cīg ū' thīraēlī. Baa iita ūtō ūgēēgī 'loorriak nē aalla hatī nēēg noho ū' thōng hūllūngattaa eeta 'cīg hōllōngaa ūn 'Judeei.

²⁶Gōōlaa 'cī aduhōō thōng, eelliaa hatī eeta cīg ū' thīraēlī vēlēk, hīcī aduha Nyekuci 'Buuhaa cīnnī aī, "Aku hatī eet umwaa 'taaūnaa cī 'Thionī hikia hēēla eeta. Nē hatī iittiōō lohollia cīg Yakobo hōllōngaa adīman thoo'thiok 'cīg abathī.

²⁷Lōhōt caannī 'cī hatī hadaka naag hī ūhōōggō cieeni, hatī hittik 'thēccanēēt cīggīng battala."

²⁸Mēēlīg eeta cīg ū' thīraēlī 'cīg 'yioko ūn mīrōk cīg nyeemuut 'cī abūnnaa nē abūnnaa thōōth ciee hī ngagiit eet 'cīg hōllōngaa iiginnu 'Judeei. Nē nga ūn nēēg eet 'cīg ammīnan Nyekuci noho, hīnīngītī baa ēbēra nēē hībaangī cīggīng Abūrahaamō hī I'thaako hī Yakobo.

²⁹Hōllōngaa ūbōdī Nyekuci 'baaninit baa aa'nyīk nēē eeta nē nga hataarōthī eet baag ēbēra nēēnī.

³⁰Baa gōōng aburru niig eeta 'cīg hōllōngaa iiginnu 'Judeei Nyekuc nē 'yioko, atamaatihuung nēē ngagiit hīnīngītī ūtūbūrīt eeta cīg ū' thīraēlī ūnōōnnō,

³¹nīngītī 'yioko au ūllōorrī nēēg buúk aī, hātī hummuddiaawa nēēg buúk tamaati cī Nyekuci, haau hī thōōth baa ammaannikuung Nyekuci ngagiita.

³²Baa ūtūbūrīt eeta vēlēk thōōth cī Nyekuci, ūnōō 'cī adīmanī nēē ūhōōggō hī eeta 'cīg ūn baabuuthnya ho. Hātī hatamaatīk ūhōōggō vēlēk.

Hīdīhīthīt Nyekuc

³³Nganī 'cī occa attīman baliinit hī 'gēēnyīth cī Nyekuci? Nganī 'cī occa aga muhēēnīt cīnnī hode nganī 'cī occa ēddēēba 'gii 'cī adtican nēēnī?

³⁴"Nganī baa 'cī aga muhēēnīt cī Makayyiookto? Hode nganī baa 'cī ūn tilooyyioohit cīnnī?"

³⁵"Nganī baa 'cī aa'nyīk Nyekuc 'baaninit umwa, hātī hūdūman Nyekuci ūnōōnnō?"

³⁶Au hēlēggī vēlēk hī Makayyioohit. Nē baa ēhēnytaa hēlēggī vēlēk, hīnīngītī ūnōōnnō nē hatī obodoothi hī ūnōōnnō. Hīdīhīthīt Makayyioohit ooo! Aamēn.

'Rooma 12

'Gaarrieenit 'cī arūgī

¹Nēēthī niig 'gotoonoga hī ngoonoga, halayyuung naa ngagiit tamaatittaa cī Nyekuci, aanytīk eleeti cugguung haauto hī 'gaarriēēna 'cīg arūgī, hī tēllīg haccamana Nyekuci, ñīn ciee 'gōõl 'cī occa alaiinnu niiga.

²Ma nga hanuyyu thoo'thiok cīg looc nicci tarī, nēēthī ūtūkēēc muhēēnīt cī 'thinneeti cugguung hītō ngeju. Ìnōō 'cī hatī uuluyyu ngaatī attīmannu nē ummuddiaau tabiinit cī Nyekuci, ngaatī abūnnayyī hīllōōan.

³Hīnīngītī būnnai baa aa'nyīhoothīkaa nganīta, haduhaakuung naa ngagiit vēlēk hannekuung, ma hathīngōonyannu gērrēēt, nēēthī ummuhit eleeti cugguung 'gōõlaa 'cī abūnnaa, 'gōõlaa 'cī attīmaneeku lemiinit baa aa'nyuung Nyekuci ngagiita.

⁴Aaī 'thēk hīcī ha'nyak naag ēlē hōdēēthōng hī dhoori'nya cūumō cūumō nē dhoori'nya cieeg vēlēk, hōllōngaa aduhōō dtiici cīnīng thōng.

⁵Nēēthī, haattīg naag buúk noho. Hīgīn naag mēēlīg nē harummiaa hīgīn ēlē hōdēēthōng hī Krīstō nē dhoori'nya cieeg vēlēk, ñīn cīg 'gōōnōgī vēlēk.

⁶Būnnaiittaa cīnnī, aa'nyeet ngagīt Nyekuci hōdēī hōdēī 'baaninit hidticattōōi jurrung. Má occa haduha thōōth 'cī hatī aku horumwa, occa hatī hadīman hīcī aduha lemiiniti 'cī ha'nyak naaga.

⁷Má occa hadticanoothīk eet ūgī, hidticattoothīk. Má ñīn 'limman, occa hallimanni.

⁸Má haga ngaatī halullūūmanēēkī 'goonogeet thōōth 'cī abūnnaa, hūlūllūūmatteek ìhōōggō thoo'thiok tīko. Má haga ngaatī hōhōaakī 'goonogeet hēlēggī ūgī, hohoyyaak 'gōõlaa 'cī abūnnaa. Má hīgīn naag makayyiook, hūtūhaac eet 'gōõlaa 'cī abūnnaa. Má ñīn thōōth 'cī hammaannīkī eeta, hatamaattik taliitta.

Mīnnan

⁹A'nyīk mīnnan 'cī ammīnannu niig 'goonogu hī dīdī. Útūbūrīt thoo'thiok vēlēk 'cīg abathī nē u'thuuttu 'gii vēlēk 'cī abūnnaa.

¹⁰Immīnanit 'goonogu haauto hī 'gotoonogu hī ngoonogu nē ubulu'thu ìhōōggō hīllōōanit eleeti cugguung.

¹¹Idticattō gērrēēt nē ma hīgīnnu nyamuttiook. Írrīcatta ngaatī anuyyu Lori 'cī Ellēēmīth nē idticattoothihu Makayyioohit.

¹²Aanytīk muhēēnīt cunuung 'cī abūnnaa haa'nyuung ngagiit accamattoothīk. Etemeethit pīrnānīt korrioohī 'cīg abathī nē ma habīllu laiinit.

¹³U'thuutti pīrnattiaak cīg Nyekuci nē aanytīhu hēērōn hiita olooyyioohī cugguung.

¹⁴Alaac Nyekuc haggatan eet 'cīg adīmannuung ngagiit 'buth. Alaac īnōōnnō haggatan īhōōggō thōng, hiittiōō hōllōngaa accīn thōng.

¹⁵Accamattoothīk hī eet 'cīg accamanoothīhī nē utuluuyyu hī eet 'cīg alu.

¹⁶Aaut jurrung hī eet vēlēk. Ma hathīngōōnyannu nē iittu eggee'nyu īllōōannu 'goonogu. Ookorrio hī eet vēlēk lō'ngōōc.

¹⁷Ma haruhaannu oolo hī eet 'cī adīmannuung ngagiit 'buth. Nē īdīmanit thoo'thiok 'cīg ammuk eeta vēlēk aī abūnnaa.

¹⁸Īttīmanit gērrēēt ngaatī aattiyyu lō'ngōōc hī eet vēlēk.

¹⁹'Gotoonoga hī ngoonoga, ma haruhaannu oolo. Aanytīk Nyekuc huruha oolo nēēnī. Aī Nyekuci, "Nganīt Nyekuc 'cī occa haruha oolo."

²⁰Ōthōōth tarī 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Má adak mīrōk cugunnig magīthī, a'nyīk 'giimwa hadahit. Nē má aam kōrra, a'nyīk maam huhuddi. Aduhōō hatī thōōth ciee hī ngaatī haa'nyīkī īhōōggō ha'ngaaonit thōng."

²¹Ma haa'nyihi bathi hīllōōanii nganiita, 'lōōan bathi 'gōōlaa 'cī adīmanī thōōth 'cī abūnnaa.

'Rooma 13

Itingolli makayyiook

¹A'nyīk eet vēlēk hōdēī hōdēī hitingolli makayyiook 'cīg aggam īhōōggō, hīnīngītī aitiōō makaa'thīt umwaa tōō, makaa'thīt baa aarīk Nyekuci diooni. Nē makaa'thīt 'cī aaī loota nīnga ho, makaa'thīt baa aarīk Nyekuci diooni.

²Nēēthī hoti ho, eeta 'cīg abūrī makayyiook, abūrī nēēg makaa'thīt baa aarīk Nyekuci. Nē eeta 'cīg adīman noho, aīnanaak hatī nēēg eleeti cīggīng ukēēnīt.

³Hīnīngītī hōllōngaa uuk makayyiooha eet 'cīg adīman thōōth 'cī aūlanī, nēēthī uuk nēēg eet 'cīg ē'thēcan thoo'thiok. Adiimmu niig hiittiōō hōllōngaa uukuung makayyiooha 'cīg aggammuung ngagiita? Īdīmanit thī thoo'thiok 'cīg aūlanī, hātī haccamattaauung nēēgī.

⁴Hīnīngītī īn makayyiooha dticcianniook cīg Nyekuci 'cīg eelluung ngagiita. Nēēthī, má ē'thēcannu niig thoo'thiok, itingolli īhōōggō, hīnīngītī a'nyak nēēg makaa'thīt 'cī occa uukuung ngagiita. īn nēēg dticcianniook cīg Nyekuci, 'cīg occa uuk eet hetere'thia lilii cī Nyekuci.

⁵Nēēthī hoti ho, abūnnaa ngaatī hathīknī makayyiook, hōllōngaa hīnīngītī ukēēnīt diooni, nēēthī, hīnīngītī īn thōōth 'cī aūlan 'cī occa hadīmanī.

⁶īnōō thōōth 'cī adūmannu niig occoro buúk ko, hīnīngītī īn makayyiooha dticcianniook cīg Nyekuci, 'cīg ūūha eet hōdōōkōthī.

⁷Ūdūmatteek makayyiook occoro hode 'rabbēēt nē itingollieeu īhōōggō.

Ímmínanit 'goonogu

⁸Aanytīk mīnnan hī̄ dtiic cunuung! Má ammīnnannu niig 'goonogu, īdīmattu niig 'gii vēlēk 'cī adiim nyattalī.

⁹Hī̄ngītī tilooiniti 'cī aī, "Ma hattihi ngaa cī eet umwa, ma haruhi, ma hī̄gor'thī, ma habūraneehi 'gii cī eet umwa," nē̄ tilooiniti ciee hī̄ ūgī vēlēk, arummiaa tilooittaa 'cī aī, "Mīnnan eet 'cī aaronnu haau hī̄cī ammīnnani ēlē cunni."

¹⁰Hōllōngaa adīman mīnnani eet 'cī haarōō 'buth. Nē̄ethī hoti ho, adtican mīnnanī thoo'thiok vēlēk 'cīg adiim nyattalī.

Kōr 'cī hatī ūbōdaanī Krīstō

¹¹Agayyu niig korriook iigia 'cīg haattiyyi naag ko, nē̄ethī hoti ho, adiim occa aattiyyu jurrung. Ma hattumaniinnu, hī̄ngītī agayyu niig ūbōhī kōrra 'cī hatī heellianī naaga, hī̄llōōan korriook baag hēlēmmī naag Makayyioohit.

¹²Ūbōhī edeccia baalini nē̄ uppwaanna hatī kōrra. Occa hōllōngaa haattīg naag hī̄ eeta 'cīg aattīg muguuratōō, hūkūmattoothīk haaut lanyita.

¹³Īdīmanit thoo'thiok 'cīg abūnnaa 'cīg accamana Nyekuci, ma hookoroonnū hī̄ eet 'cīg abathī, hode aduunnu thōng, ma hattihoonnu tahatak, hode egger'nyoonnu hode ma hiinannu hēlēggī 'cīg eetuk.

¹⁴A'nyīk Makayyioohit Yeesu Krīstō hōbōhī hī̄ ngagiit, haau hī̄ ceremwaana 'cīg ahimittu niiga, hātī ūtūngīt thoo'thiok 'cīg abūraneek eleeti cugguung.

'Rooma 14

Ma hongomīttu 'goonogu

¹Elemit eet 'cī a'nyak lemiinit 'cī hōllōngaa attiranī nē̄ ma hetteediku īnōōnnō thoo'thiok 'cīg īppēhanoonnu.

²Aa'nyīk lemiiniti cī eet umwa īnōōnnō hadak hēlēggī vēlēk, nē̄ethī, eet umwaa 'cī hōllōngaa attiran lemiiniti cīnnēēnī, aduk 'diaatīn 'cīg cūlahīg diooni.

³Ēētī 'cī adak hēlēggī vēlēk, hōllōngaa occa īmēnīt eet 'cī hōllōngaa adak 'gii vēlēk, nē̄ ēētī 'cī hōllōngaa adak 'gii vēlēk, occa hōllōngaa arannī 'gōōnī 'cī adak hēlēggī vēlēk, hī̄ngītī ēlēm Nyekuci īnōōnnō.

⁴Nganiit nganī 'cī occa etteedihi dticciannioohit 'cī eet umwa thōōth ko? Makayyioohit cīnnī dioo 'cī aduha, hatī adīman nē̄thī thōōth 'cī aūlanī nē̄ Makayyioohit hatī dioo 'cī aa'nyīk īnōōnnō hī̄dīman thōōth 'cī aūlanī.

⁵Ammuk eet umwaa aī, īllēēmīth waathīnī umwaa īllōōan waathīn umwa nē̄ ummuk umwaa īī, aduhōō waathinniooha vēlēk thōng. Aanytīk eet hōdēī hōdēī ha'nyahit muhēēnīt hī̄cī adiim nē̄ēgī.

⁶Nuyyiooha vēlēk 'cīg arrīcana waathīn hōdēēthōng hīllōōan waathinniook vēlēk, adīman noho, hātī hubuluthit Makayyioohit. Nē nuyyiooha vēlēk 'cīg adak iding, anneek Nyekuc īlaallē haauto hī eeta 'cīg hōllōngaa adak iding.

⁷Hīnīngītī hōllōngaa harūgī naag, hīnīngītī eleeti cīggaac hode hadaahī, hīnīngītī eleeti cīggaac diooni.

⁸Má harūgī naaga, harūgī hīnīngītī Makayyioohit nē má hadaahī, hadaahī hīnīngītī Makayyioohit. Nēēthī, tananga harūgī hode hadaahī, nga hīgīn cīg Makayyiooktak noho.

⁹Hīnīngītī thōōth icci, baa adaahī Krīstō nē ūrūga daahītha, hātī hī nēē Makayyioohit cī daakiahū hī cī eet 'cīg arūgī.

¹⁰Inni otongomit 'goonogu ūgī 'cīg īn lemmiook 'cīg Makayyiooktak ko? Aaī hatī kōrra 'cī aku etteedīkeet Nyekuci ngagīt vēlēk thoo'thiok.

¹¹Eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Aduha Makayyioohiti aī, 'Habūtani rūgētaa caannī haini, akatī hafī eeta vēlēk huru'nyia muumaa caannī, nē īdīhīthīt 'thaar cīgannīg!'"

¹²Nēēthī hoti ho, haduhaak hatī naag hōdēī hōdēī thōōth hī Nyekuc, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg hadtican naaga.

Ma hīkōōthaku 'goonogu thoo'thiok 'cīg abathī

¹³Nēēthī, hibilli ngaatī hēttēēdīkī 'goonogeet thōōth. Nēēthī hinnianī, hūkūmatteek muhēēnīt, hātī hiittiōō hōllōngaa hahīnak 'gotoonogeet hē'thēcattōō.

¹⁴Hī ēētī 'cī aaī hī Makayyioohit Yeesu, haga naa gērrēēt aitiōō 'gēēn 'cī a'ngirannii 'cī īn 'riiring ēmmēn tōō. Nēēthī, má ammuk ēētī umwaa aī a'ngirannii 'gēēn nē ī 'riiring, a'ngirannii thī mī 'thēk hī īnōōnnō nē ī 'riiring.

¹⁵Má hōllōngaa accamanoothīk 'goonu 'cī īn lemmioohit, hīnīngītī 'gii 'cī adahi niina, iittiōō hōllōngaa a'nyahi nii mīnnan. Ma haa'nyihi 'gii 'cī adahi nii hē'thēcan 'gotonu baa adaaknī Krīstō.

¹⁶Ma haa'nyihi thōōth cunni 'cī adahī 'gēēn, ha'nyahaak Krīstō ngaaoni.

¹⁷Hīnīngītī hōllōngaa īn habuccieet cī Nyekuci cī duhēēttō hode cī hūdēēttō, nēēthī, īn habuccieet 'cī haa'nyīkī Nyekuc haccamanoothīk nē ī 'cī haattiyyi ganōōna hī 'cī haattiyyi taliitta dīdī. Aku thōōth ciee vēlēk, hīnīngītī Lori 'cī Ēllēēmīthī.

¹⁸Má adticanoothiku niig Krīstō 'gōōlaa cī, aa'nyiku hatī Nyekuc haccamanoothīk nē itingollieeuung eeta.

¹⁹Hīttīmanit ngaatī haattiyyi ganōōna nē heelito eleeti cīggaac, ha'nyahit lemiinit 'cī attiranī.

²⁰Ma hē'thēcannu dtiic cī Nyekuci hīnīngītī 'gēēn. Tēllīg 'geennioha vēlēk, nēēthī, abathī ngaatī adahī ēētī 'gēēn 'cī aa'nyīk eet umwa hē'thēcanōō.

²¹Ellēēmīth ngaatī occa hōllōngaa hadahī iding hode hahūdī mērtī cī viinoo hode hadīmanī thoo'thiok ūgī 'cīg ahaca 'gootoonogeet 'cīg tīn lemmiook hē'thēcattōō.

²²Nēēthī, hēlēggī vēlēk 'cīg elemmu niig, hīnīngītī thoo'thiok iccig, aanytīk haauto hōrggēēnaa cunuung hī Nyekuc. A'nyīk Nyekuc haggatan eet 'cī hōllōngaa etteedīk ēlē cīnnī ēmmēn thōōth 'cī abathī.

²³Nēēthī, ēētī 'cī akidanī, etteedothonothīk thōōth hatī adak 'gēēn tīho, hīnīngītī duhēēnītī cīnnī ho, hōllōngaa aku lemiitta nē hēlēggī vēlēk 'cīg hōllōngaa au lemiitta, tīn 'thēccan.

'Rooma 15

Aanytīk 'goonogu haccamattoothīk

¹Má ōkōmī lemiiniti cīnaac, occa ha'nyak naag 'thinneeti 'cīg makatīg hī nuyyiook cīg Makayyiooktak 'cīg hōllōngaa attiran lemiiniti cīnīng. Occa haa'nyīk ūhōōggō haccamattoothīk hīllōōan ngaatī haa'nyīkī eleeti cīggaac haccamattoothīk.

²Occa haa'nyīk naag eet 'cīg haarōō haccamattoothīk, hīnīngītī būnnai cīnīng, hatī hītīlīthīt nēēg thōōthaa cī Makayyiookto.

³Tananga Krīstō, baa hōllōngaa aa'nyīk nēē ēlē cīnnī haccamanoothīk. Nēēthī, hīcī aduha Krīstō 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Nyekuc, ūdōōmta nganīt buúk eeta baag odoommi nganiita."

⁴Hīnīngītī hēlēggī baag eteheeddi loota 'Buuhaa cī Nyekuci baa hūnūūk, baa eheeddi hillimatteet ngagīt temeethi hī ngaatī akūtaneeet ngagīt, hatī ha'nyahit muhēēnīt 'cī abūnnaa.

⁵Aa'nyuung occa hatī Nyekuci temeethi hī kūttan hī lori cī rūmēēttō hōrggēēnaa cunuung hīcī anuyyu Yeesu Krīstō,

⁶hatī ūdīhīthīt niig Nyekuc Maa'nyī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, 'thīnīta hī ūtūūga hōdēēthōng nuun!

īn nyemuut 'cī abūnnaa cī eet vēlēk

⁷Nēēthī, elemiit 'goonogu 'cīg tīn lemmiook hōrggēēnaa cunuung haau hī baa elemmuung Krīstō ngagiita, hatī a'nyaktaak Nyekuc bulēēnīt.

⁸Haduhaakuung hannekuung, ikia tī Krīstō dticciannioohit cī 'Judeei, hatī hētērētha hī, tīn Nyekuci dīdī thoo'thiohī baag aduhaak maajihī cīggīng baag abuli.

⁹Nē baa aku Krīstō buúk, hatī hīdīhīthīt eeta 'cīg hōllōngaa tīn 'Judeei Nyekuc, hīnīngītī amaannīk nēē ūhōōggō. Aaī hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Nēēthī

hoti ho, hadihi thii | hatī naa nganiit hōrggēēnaa cī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei; hebeneehi hatī naa 'thaar cugunnig tegellwa."

¹⁰Nē tarī, anneek 'Buuhi cī Nyekuci eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei nēē, "Accamattoothīk hī eet cīg Nyekuci."

¹¹Nē tarī ī, "Īdīhīthīt Makayyioohit niig vēlēk eeta 'cīg hōllōngaa iiginnu 'Judeei. Úllūngatta niig loonyini vēlēk iita īdīhīthīt īnōōnnō."

¹²Aduha pōrōvētaacī I'thaia aī, "Alī'tha hatī eet umwaa 'cī aku hattūūgaa cī 'Jee'the, hikia hī habu. Aggam hatī nēē loonyin nē hatī a'nyahit eeta 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, muhēēnīt 'cī abūnnaa hī īnōōnnō."

¹³Hala naa Nyekuc 'cī aa'nyīk eet muhēēnīt 'cī abūnnaa, haggatanuung ngagiit accamattoothīk aaut ganōōna, hīnīngītī lemiinit cunuung. Nē a'nyīk 'tirrian cī Lori 'cī Ēllēēmīth haa'nyuung ngagiit muhēēnīt 'cī abūnnaa.

Paaulo dticciannioohit cī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei

¹⁴Hagawa naa ēllaa caannī 'gotoonoga hī ngoonoga hīna, a'nyaku niig eleetinii cugguung būnnai hī 'gēēnyīth 'cī maka 'cī occa allimannu 'goonogu ūgī 'cīg īn lemmiook.

¹⁵Baa hōllōngaa hiteelli naa ngaatī hēhēēdakuung ngagiit thōōth haau hīcī heter'theekuung thoo'thiok tīko tarī, hīnīngītī būnnai baa aa'nya Nyekuci nganīt,

¹⁶hātī hī dticciannioohit cī Yeesu Krīstō 'cī hadticanoothihi eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, 'cī ha'nyahi dtiic 'cī hallimanīi nyeemuut 'cī abūnnaa cī Nyekuci, hātī hītō eeta 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei 'baaninit 'cī ēlēmī Nyekuci, 'cī ūtūūny Lorii 'cī Ēllēēmīthī.

¹⁷Nēēthī hoti ho, haccamanooothihi naa hīnīngītī Yeesu Krīstō dtiicaa caannī hī Nyekuc.

¹⁸Nē dīdī thōōth 'cī hatī hothoothi naa vēlēk, hothoothi 'gōōlaa 'cī aa'nya Krīstō hōthōōth nē hidticanōōī, hātī hīthīhīt eeta 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei Nyekuc.

¹⁹Nē dīdī, haduha naa 'gōōl 'cī baa adticanī Krīstō thoo'thiok 'cīg īnaat eeta, 'tirriaanaa cī Lori 'cī Ēllēēmīthī. Baa hirrioona naa nyeemuut cīnnī 'cī abūnnaa, i'thianaanī 'Jeru'thalēma ī'thōng hōdōlan looc cī Illiriko.

²⁰Baa gōōng īn 'rianīth caannī 'cī hirrioonī nyeemuut 'cī abūnnaa gērrēēt, ngaatī nga hagaōōī Krīstō, hātī hiittiōō hōllōngaa hi'thianaanī dtiic caannī dtiicaa 'cī baa i'thianaanī eet umwaa ēlēk.

²¹Aaī 'thēk hīcī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Eeta 'cīg baag nga hudukiaak thōōth cīnnēēnī, acīn hatī īnōōnnō, nē eeta 'cīg nga hīthīhīt īnōōnnō, au hatī aga īnōōnnō."

²²Baa gōōng alaamma nganīt dtiici caannī ngaatī haī hikia hicinuung ngagiita.

Ummuk Paaulo 'gõõl 'cī õkõõi 'Roomattī

²³Nēēthī 'yioko, iittiõõ nīngītī nga hadticaniini naa loonyini īcīg tōõ nē hī baa hadiimi irki'nyia 'cīg mēēlīg ngaatī hakuu hacinnuunga,

²⁴hammuhi occa hadīmani noho, hatī hūõha looccaa cī Thīppania. Ha'nyahi muhēēnīt 'cī hēhērõnaakuung ngagiit õõaa 'cī nga hikiaaõ nīõca, hātī iita eelliaangu nganīt hēhērõnaa caannī nīõca, urutaa 'cī hiita haautti hī ngagiit hīdīhīdīc.

²⁵Nēēthī, nga hikia, adiim hōkō nōõ 'Jeru'thalēma ha'nyahoohthīk lemmiook 'baaninit ñīca.

²⁶Hīnīngītī baa accamanoothīk lemmiooha cīg looc cī Maccedoonia hī cīg looc cī Acaia, ngaatī õhõaanī 'rabbēēt ūgī, hatī heelli pīrnattiaak lemmioohīi cīg 'Jeru'thalēmī.

²⁷Baa thōõth 'cī adiim adīman nēēg cieeni. Nēēthī, 'gõõl 'cī baa õthõlī nēēg 'rabbēēt hī eet cīg 'Judeei, aaõ hinnia hīcī adūmaneek nēēg ìhõõggõ ngabolo, hīnīngītī baa otholit eeta cīg 'Judeei hī eet 'cīg hōllōngaa ñīn 'Judeei, 'gattan cī Loriio.

²⁸Nē ma hēdēcaaha dtiic icci nē hagawa ngaatī ummuddiaõ nēēg eliinit icci dīdī, heheeroni hatī hōkō looccaa cī Thīppania nē hikia hothohoteehuung hicinuung ngagiit 'gõõla.

²⁹Haga naa haini, ma hikia hī ngagiita, ha'nyaha hatī 'gattan cobbi gērrēēt cī Yeesu Krīstō.

³⁰Gotoonoga hī ngoonoga, halayyuung naa ngagiit 'thaarīi cīg Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, hī mīnnaanaa cī Lori 'cī Õllēēmīthī, othollieehaangu thōõth 'cī hadiim hakuuni nīõca, ngaatī alaiinnaangu nganīt hī Nyekuc.

³¹Alayyio, hātī heellia naa athīnīi cīg eet 'cīg hōllōngaa ñīn lemmiook, looccaa cī 'Judeea, hātī horoong hēlēmī dtiici caannī nīõca lemmioohīi cīg 'Jeru'thalēmī,

³²hātī horoong ma adiim Nyekuci hikia hī ngagiit taliitta nē hiita haccamattoothīk hī ngagiit hōdēi.

³³Halayyi naa haini a'nyñk Nyekuc 'cī aa'nyeet ganõn haau hī ngagiit vēlēk ooo. Aamēn.

'Rooma 16

I'tha Paaulo lemmiook

¹Hadiimi haduhaakuung dtiic 'cī abūnnaa 'cī baa adīman ngōõnēētī cīnaac Voebe, 'cī ñīn dticciannioohit cī lothippit cī lemmioohu 'taaūnaa cī Cencerea.

²Halayyuung naa ngagiit elemit ïnõõnnõ 'thaarïi cïg Makayyiooktak, 'gõõlaa 'cï abünnaa ïcï lemmioohu nẽ aanytïk eliinit vëlëk 'cï horoong adiim nẽõ hï ngagiita, hïnïngïtï gõõng ëõl nẽõ eet 'cïg mẽõlïg gërrëët hï nganïit buúk.

³Í'thaac Piriciilla hï Akwila, gõõng hadticaninna hõdëi dtiicaa cï Yeesu Krïstõ.

⁴Baa adhuk nẽõg rügët cïnïng, hïnïngïtï nganïita. Nẽõthï, hõllõngaa hïnïngïtï nganïit dioo, adhuk hïnïngïtï lothippi'nya cïg lemmiook cïg eet 'cïg hõllõngaa ïn 'Judeei 'cïg anneek ïhõõggõ ïlaallë.

⁵Í'thaayyihaangu lothippit cï lemmiook gõõng õmmõtõõ 'cieethaa cïnïng. Í'thaayyihaangu 'gõõna Epeneto baa atiman ngaatï ëlëmmï Krïstõ ïcï oou looccaa cï Aa'thia.

⁶Í'thaac Maria baa adticanni gërrëët, hïnïngïtï ngagiita.

⁷Í'thaac Androniko hï Junia, ittioonniok cïgannïg baag hababuuthaniinna hõdëi. ïn nẽõg eet 'cïg obbitig 'thooyyiahï nẽ baa itimanit ngaatï ëlëmmï Krïstõ õõa caannï.

⁸Í'thaayyihaangu Ampiliato, 'cï hammïnani 'thaarïi cïg Makayyiooktak.

⁹Í'thaac Urbaanõ 'gooneet baa gõõng hadticanni hõdëi, hïnïngïtï Krïstõ nẽ ï'thaayyu Thaakith buúk 'gõõna cï 'thïnïtõ.

¹⁰Í'thaac Appeeple, baa ïttïmanï nẽ ummuddia ngaatï ïnnï lemmioohit 'cï õkõmï lemiittaa nẽ ëlëm Krïstõ ïnõõnnõ. Í'thaac eet cïg halang cï Arithtobulo.

¹¹Í'thaac Herodiõnë ittioonniohit caannï. Í'thaac eet cïg halang cï Narici'thio 'cïg ëlëmï Makayyioohit.

¹²Í'thaac ngoonogeet Tirivëna hï Tirivo'tha, baag ïn dticcianniook cïg Makayyiooktak. Í'thaac Perthith buúk 'gõõna cï 'thïnïtõ, ngaa baa adticanni gërrëët 'thaarïi cïg Makayyiooktak.

¹³Í'thaac 'Ruuvo baa eberriaa 'thaarïi cïg Makayyiooktak hï aattïnnï baa ïn morwahit caannï buúk.

¹⁴Í'thaac Athinkrito, hï Velegonë hï Hëermë, hï Patoroba, hï Hëerma hï lemmiook 'cïg arumï hï ïhõõggõ.

¹⁵Í'thaac Vilologo, hï Jullia hï Nereo hï ngõõnï, hï Olimpath hï lemmiook vëlëk 'cïg arumï hï ïhõõggõ.

¹⁶Í'thaac lothippi'nya cïg lemmioohu hõrggëënaa cunuung gërrëët. Í'thaayyuung lemmiooha vëlëk cïg Krïstõ 'taaõnnioohïi cïg mẽõlïg ngagiita.

¹⁷Halayyuung naa ngagiit 'gootonoga hï ngoonoga, u'thuutti eleeti eetinii 'cïg ïkõõtha ngõõnït hõrggëënaa cunuung nẽ õhõrrattuung ngagiit 'gõõlaa 'cï hõllõngaa õõkõrõõ hï 'limman baa allimannu niiga. ïltõ 'rëëttïg hï ïhõõggõ.

¹⁸Hīnīngītī eeta 'cīg aattīg noho, hōllōngaa adticanoothīk Krīstō Makayyioohit cīnaac, nēēthī hinnia, adticanoothīk nēēg 'gii 'cī accamana nēēgī. Īggōõl nēēg eet 'cīg aggiithi ooti thoo'thiohī 'cīg ēmmēdī.

¹⁹Baa īthīhīt eeta vēlēk lemiinit cunuung nē haccamanoothihi naa gērrēēt, hīnīngītī ngagiita, nēēthī, hadiimmung naa ngagiit eggeenyit thōōtha 'cī abūnnaa nē īmmīrru thōōtha 'cī abathī.

²⁰Īllōōan hatī Nyekuci 'cī aa'nyeet ganōn 'Thīttaan nē iittiōō makaa'thīt 'cī occa īllōōannuung 'Thīttaanī tōō. A'nyīk būnnai cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō haau hī ngagiita.

²¹Ī'thaayyuung Timotteeo dticciannioohiti 'cī baa hadticaninna hōdēē, hī Luuccio hī 'Jaathon hī Thothipater ittioonniok cīgannīg 'cīg īn 'Judeei.

²²Nganīit 'Terthio teheeddiohit cī Paaulo 'cī heheedi waraga icci ho nē hī'thaayyuung naa buúk ngagiit 'thaarīi cīg Makayyiooktak.

²³Ī'thaayyuung 'Gaio ēētī 'cī callī 'thīnīt 'cī a'thūūnna nganīit hī lothippit cī lemmioohu vēlēk ngaati ngagiita. Nē ī'thaayyuung Erathto 'cī itiangīth 'rabbēēt cīg 'taaūnaak hī 'gotooneet Kwaarto buúk ngagiita.

²⁴A'nyīk būnnai cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, haau hī ngagiit vēlēk. Aamēn.

²⁵Īdīhīthīt Nyekuc! Occa aa'nyuung nēē ngagiit ittiranit nyeemuutaa caannī īcī abūnnaa, īcī īn nyeemuut cī Yeesu Krīstō. Hīnīngītī baa ammi'thi nyeemuut cīee irki'nyia 'cīg mēēlīg 'rīng.

²⁶Nēēthī 'yioko, hī baa aduha pōrōvētaa'nya nē tarī hī baa aduha Nyekuci 'cī arūgī ūdūt, ikia agaī nyeemuut cīee hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei loonyini vēlēk, hātī helemit nēēg buúk nē īthīhīt īnōōnnō.

²⁷Nēēthī 'yioko, hīnīngītī Yeesu Krīstō, occa hadīhīth naag Nyekuc 'cī īn 'gee'nyiahit dioo ooo! Aamēn.

1 Korinthia

1 Korinthia 1

'Thaainit hī laiinit cī Paaulo

¹Nganīt Paaulo baa ēbēraanna Nyekuci hī 'thoooyyahit cī Yeesu Krīstō tabiittaa cīnnī, hōdēi hī 'gotooneet Thōōthēnē.

²Hēhēēdakuung naa ngagiit waraga, lothippit cī lemmiook cīg Nyekuci 'taaūnaa cī Korinthia. Baa ēbēraauung Yeesu Krīstō ngagiit ūtō eet cīgīnnīg dēēdē nē alayyioou 'thaarī cīgīnnīg, haau hīcī 'yioko hala naag hī eet ūgī vēlēk 'cīg aū ūnōōnnō anneek Makayyioohit.

³A'nyīk būnnai hī ganōn 'cī aku hī Nyekuc Bangeet cīnaac hī Makayyioohit Yeesu Krīstō haau hī ngagiita.

īlaallē hī Nyekuc

⁴Hanneehi naa Nyekuc hōdōōkōthī ūlaallē, hīnīngītī ngagiit ngaatī aa'nyuung būnnai cīnnī 'thaarī cīg Yeesu Krīstō.

⁵Hīnīngītī ūnōōnnō, iita aballioou niig 'goolliohī vēlēk, 'gōōlaa 'cī othoo'thu hī 'gēēnyīthaa cunuung vēlēk.

⁶Nēēthī 'yioko, iita agayyu niig ngaatī ūnnī thōōth baa haduhaakuung naag ngagiit vēlēk dīdī, hīnīngītī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

⁷Nēēthī hoti ho, a'nyaku niig 'baaninit cī Loriio nga ereeinnu taliitta, huppwaanna Makayyioohiti cīnaac Yeesu Krīstō.

⁸Aa'nyuung hatī nēē ngagiit ittiranit ūthōōng kōr 'cī hatī ūbōdaanī nēēnī, hātī ūmmīrti niig kōrraa cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

⁹Nyekuci 'cī aūyyuung ngagiit iita ūrūmtī hī Ngeerīnī Yeesu Krīstō Makayyioohit cīnaac ko, ūn Nyekuc 'cī a'thūūnnī thoo'thiok.

Ngērōōnīt hōrggēēnaa cī lemmioohu

¹⁰Hammaannikuung naa ngagiit 'gootonoga hī ngoonoga, 'thaarī cīg Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, ūrūmtī baaī nuun niig vēlēk, hātī hiittiōō ngērōōnītī hōrggēēnaa cunuung tōō, hātī horoong ūrūmtī jurrung muhēētta hī 'thinneetinii cugguung.

¹¹'Gootonoga hī ngoonoga, baa aduhaaka eeta ūgēēgī 'cīg au halangatōō cī Keloe anneeka, egger'nyoonnu baa niiga.

¹²Thōōth 'cī haini naa ho cieeni, aī eet umwaa hōrggēēnaa cunuung nēē, "Hanū naa Paaulo," nē ū umwaa, "Hanū naa Appolo," nē tarī ū umwaa, "Hanū naa 'Ceeva," nē tarī nga aī umwaa, "Hanū naa Krīstō."

¹³E'ngerry nooyya baa Kr̄istō thōng? Ōdōōddī baa Paaulo hurucceeaa, h̄in̄nḡtī ngagiita? Aggammu baa niig baattithimo 'thaarī cīg Paaulo?

¹⁴Hanneehi naa Nyekuc īlaallē, h̄in̄nḡtī baa nga haggameehuung naa ngagii baattithimo. Baa Kirithpo dioo h̄i 'Gaio, 'cīg baag haggameehi naa baattithimo.

¹⁵Nēēthī, occa aitiōō eet umwaa 'cī ōthōōth aī, baa aggammu niig baattithimo 'thaarī cīgannīg tōō.

¹⁶Dīdī, baa haggameeha naa halang cī Tēēvana buúk baattithimo, h̄illōōan thōōth niccia, hōllōngaa hammuhunoothi hatī baa haggameeha eet umwa baattithimo.

¹⁷H̄in̄nḡtī baa hōllōngaa ī'thōōanna nganīt Kr̄istō hikia haggameek eet baattithimo, baa anneeka nēē nganīt 'limmaneek eet nyeemuut 'cī abūnnaa, hōllōngaa thī hinnia 'gēēnyīthaa cī eet 'cī holli ū ū haaga, hātī hiittiōō 'tirriani cī hurucce cī Kr̄istō hōllōngaa a'nginoothi.

'Gēēnyīth cī Nyekuci

¹⁸H̄in̄nḡtī īn nyeemuut cī hurucceeo 'giithēnīt h̄i eet 'cīg hatī adaahī, nēēthī, h̄i ngagīt 'cīg heelliaa ho, īn 'tirrian cī Nyekuci.

¹⁹H̄in̄nḡtī eheeddi aī, "H̄i'thaani hatī naa 'gēēnyīth cī 'gee'nyiahu, nē hē'thēcana 'gēēnyīth cī eet 'cīg ēggēēnyīthī."

²⁰Aaī ēētī 'cī ēggēēnyīth ko īna? Aaī ēētī 'cī aga thōōth gērrēēt īna? Aaī ēētī 'cī aga thōōth cī looc vēlēk h̄i rūgēt cī eeto īna? Nga nooyya baa higgiith Nyekuci 'gēēnyīth cī lootu?

²¹Baa ēggēēnyīth Nyekuci ngaatī hōllōngaa aa'nyīkī eet cīg looc nicci hidticattōō 'gēēnyīth cīnīng hagayyi īnōōnnō. Nēēthī hinnianī, baa ēbēra Nyekuci ngaatī ēēlī eet 'cīg ēlēmī nyeemuut 'cī aggiithi 'cī hallimanna naag ko diooni.

²²Adiim eeta cīg 'Judeei thoo'thiok 'cīg īnaat eeta nē idiimoto eeta cīg 'Girihi 'gēēnyīth,

²³nēēthī, hallimaneeka naag eet thōōth 'cī odooddini Kr̄istō hurucceeaa. Ōkōmī h̄i eet cīg 'Judeei thōōth cieeni nē ummuhit eeta 'cīg mēēlīg 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei ītōō, īn thōōth ciee 'giithēnīt.

²⁴Nēēthī, h̄i eet 'cīg aū Nyekuci, 'Judeei h̄i 'Girik vēlēk, īn Kr̄istō 'tirrian cī Nyekuci nē ī 'gēēnyīth cī Nyekuci.

²⁵Tananga higgiithi Nyekuci, ēggēēnyīth nēē īllōōan eet vēlēk, tananga aaī nē hīcī hōllōngaa attiranī, īko nēē attiran īllōōan eet vēlēk.

²⁶Gotoonoga h̄i ngoonoga, ummuhtooth da nōō aattiyyu baa niig hutuno, baa ēbēraannuung ngagiit Nyekuci. Baa hōllōngaa ammuk eeta cīg looc nicci aī, mēēlīg eeta 'cīg ēggēēnyīth hōrggēēnaa cunuung. Baa hīdīcīg hōrggēēnaa cunuung eeta 'cīg a'nyak makaa'thīt nē baa hīdīcīg hōrggēēnaa cunuung eeta 'cīg au hala'ngiōōhī 'cīg aballi.

²⁷Nēēthī, baa ēbēra Nyekuci thoo'thiok cīg 'giithēttaak cīg looc nicci, hātī haa'nyīk ngaaoni eet 'cīg ēggēēnyīthī nē ēbēra thoo'thiok 'cīg hōllōngaa attiran cīg lootu, hātī haa'nyīk eet 'cīg attiran ngaaoni.

²⁸Adticanī Nyekuci eet 'cīg arannī eeta cīg looc nicci aī, hōllōngaa aaddi hode aī ūn eet ūgī haaga, hī'thaanī thoo'thiok 'cīg ammuk eeta 'cīg looc nicci aī aaddi.

²⁹Adīman Nyekuci thoo'thiok iccig vēlēk, hātī hiittiōō ēētī 'cī athīngōōnyan muumaa cīnnī tōō.

³⁰Iginnu niig lōhōlī cīg Nyekuci, hīnīngītī baa ūthōōa nēē Yeesu Krīstō hikia hēēlaeet ngagīta nē aa'nyeet Nyekuci ngagīt heggeenyit. ūnōō 'cī elemmeet nēē ngagīt hītōō eet cīgīnnīg 'cīg hēllēēmīth ko.

³¹Nēēthī hoti ho, hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Má adiim ēētī umwaa irrianī, a'nyīk hirrianī Makayyioohit."

1 Korinthia 2

Nyeemuut cī Paaulo cī 'gēēnyīthōō

¹Gotoonoga hī ngoonoga, kōr baa hakuuni naa hī ngagiita, baa hōllōngaa hakuu hī ēētī 'cī haganeehi thōōth, hode hī ēētī 'cī heggeenyi thōōng, baa hakuu haduhaakuung thōōth cī Nyekuci 'cī ūllōōan 'gēēnyīth cī eetu.

²Nē dīdī, baa nga harūmī naag hī ngagiita, baa hēbēra ngaatī hōthōōthī thōōth cī Yeesu Krīstō, baa odooddothoothīk hurucceeaa diooni.

³Baa hakuu naa hī ngagiit hī ēētī 'cī hōllōngaa hattirani nē hi'ngolli nē habarrita gērrēēt.

⁴Baa hōllōngaa a'nyak nyeemuut caannī hī 'limman caannī thoo'thiok 'cīg ēggēēnyīth hī thoo'thiok cīg lūllūūmaniittak, baa hallimaniini naa 'tirrian cī Loriio,

⁵hātī horoong hiittiōō lemiiniti cunuung hōllōngaa aaī 'gēēnyīthaa cī eetu, nēēthī, haau 'tirriaanaa cī Nyekuci.

'Gēēnyīth cī Loriio

⁶Nēēthī, hōthōō'tha naag nyeemuut cī 'gēēnyīthōō lothippitaa cī eet 'cīg okomit lemiitta, nēēthī hinnia, hōllōngaa hōthōō'tha 'gēēnyīthaa cī looc nicci, hode 'gaala cīg looc nicci, 'cīg hatī a'nginoothi haaga.

⁷Aitiōō tōō, hōthōō'tha naag 'gēēnyīth cī Nyekuci 'cī ūllōōan 'gēēnyīth cī eetu, baa ēbēra Nyekuci hidticanōōī hī bulēēnīt cīnaac, baa nga hetehe'nyiaa hēētkujjieen hī looc.

⁸Baa hōllōngaa aga 'gaala cīg looc nicci 'gēēnyīth icci ūdūt. Má baa hagaacō, occa 'yoko baa hōllōngaa odooddīk nēēg Makayyioohit 'cī abuli hurucceeaa.

⁹Nēēthī, hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Gii 'cī baa ūkūmaneek Nyekuci hīcī cī eet 'cīg ammīnan īnōōnnō, īn 'gii 'cī nga hīcīn hēbērēēcī hode nga hīthīk ītatī. Nga haga õō ūdūt!"

¹⁰Nēēthī, baa eteretheeheet Nyekuci ngagīt thoo'thiok iccig Loriiaa cīnnī. Atarraaban Lorii thoo'thiok vēlēk, tananga thoo'thiok 'cīg aaddi cīg Nyekuci.

¹¹Hīnīngītī nganī hōrggēēnaa cī eetu 'cī aga muhēēnīt cī eeto hīllōōan eet tīho? Nē 'gōōlaa 'cī aduhōō thōng, aitiōō ēētī 'cī aga muhēēnīt cī Nyekuci tōō, Lori cī Nyekuci dioo 'cī aga.

¹²Hīcī humuddia naag Lori cī Nyekuci, 'cī hōllōngaa īn lori cī looc nicci, hiita hagaacō naag hēlēggī 'cī ēllēēmīth gērrēēt 'cīg aa'nyeet Nyekuci haaga.

¹³Thōōth 'cī hōthōō'tha naag ko cieeni, hōllōngaa hōthōō'tha 'gēēnyīthaa cī allimaneekeet eet umwaanī, nēēthī, hōthōō'tha 'gēēnyīthaa cī allimaneekeet Lorii, 'limmaanaa cī ētēr'tha thoo'thiok 'cīg īn dīdī cīg Loriak.

¹⁴Ēētī 'cī hōllōngaa a'nyak Lori, hōllōngaa ēlēmī thoo'thiok 'cīg au hī Lori cī Nyekuci, hīnīngītī īn thoo'thioha nicciag 'giithēnīt hī īnōōnnō nē hōllōngaa occa athīhī nēē thoo'thiok tīko, hīnīngītī athīhī īhōōggō Lorii diooni.

¹⁵Ēētī 'cī ētērēth Lorii 'cī Ēllēēmīthī, aga ngaatī ēttēēdī thoo'thiok vēlēk, nēēthī, hōllōngaa aggam īnōōnnō thōōth 'cī etteedīk eet umwaa īnōōnnō.

¹⁶Hīnīngītī, "Nganī 'cī occa aga muhēēnīt cī Makayyiookto? Hode nganī 'cī occa alliman īnōōnnō?" Nēēthī, haga naag muhēēnīt cī Krīstō.

1 Korinthia 3

'Gōōl 'cī hadticanōōthīkī Nyekuc hōdēī

¹Gotoonoga hī ngoonoga, aattiyyu niig hī eeta cīg looc nicci, īnōō cī hōllōngaa hallimannuung naa ngagiit thōōth hī eeta 'cīg agaacō thōōth cī Nyekuci dīdī, hīnīngītī nga aattiyyu niig hī īdōlēēta haaga thōōthaa cī Krīstō ho.

²Īnōō cī hallimannuung naa hī īdōlēēta 'cīg aam ira diooni, hōllōngaa hallimannuung hī eeta 'cīg agaacō thoo'thiok dīdī.

³Nga īgīnnu niig eet cīg looc nicci, hīnīngītī nga iinanoonnu niig nē eggerenytoou hōrggēēnaa cunuung, aitiōō 'yioko niig hōllōngaa aattiyyu hī eeta cīg looc nicci? Aitiōō 'yioko niig hōllōngaa adticaninnu hī eeta 'cīg hollig ooti haaga?

⁴Hīnīngītī ma aī eet umwaa, "Hanū naa Paaulo," nē ī umwaa "Hanū naa Appolo," hōllōngaa nooyyia īgīnnu niig eet 'cīg hollig ooti haaga?

⁵Nganī nooyyia 'yioko 'thēk Appolo? Nē nganī nooyyia 'yioko 'thēk Paaulo? īn nēēg dticcianniook haaga, 'cīg aa'nyuung ngagiit iita a'nyahit lemiinit, hīcī baallī aa'nyīk Makayyioohiti īhōōggō dtiic hōdēī hōdēī.

⁶Baa nganīt 'cī hathaci hinyomooc nē ikia udduutik Appolo maam, nīngītī aa'nyīkī Nyekuci hinyomooc nicci hītlīth.

⁷Nēēthī, hōllōngaa eet 'cī athacī hode 'cī adduutik maam 'cī tiirēēnī, Nyekuc dioo 'cī aa'nyīk hēlēggī vēlēk hītlīthīt 'cī tiirēēnī.

⁸Aduhōō ēētī 'cī athacī hinyomo hī 'cī adduutik maam ko thōng nē adūmanni hatī nēēg 'gōōlaa cī dtiicanī cīggīng.

⁹Hīnīngītī hīgīnna naag dticcianniook cīg Nyekuci, iiginnu niig mana hī 'Cieeth cī Nyekuci.

¹⁰Būnnaiittaa 'cī aa'nya Nyekuci nganīta, hikia hadaeha naa ōkōlaha hī ēētī 'cī haganeehi tehenyiinit nē ikia ētēhēny ēētī cīrrīng 'cieeth tīho. Nēēthī, adiim acīn eeta hōdēī hōdēī 'gōōl 'cī ehenytiini ho jurrung.

¹¹Hīnīngītī iitiōō ēētī 'cī occa adaeek ōkōlaha ūgī tarī tōō, hīnīngītī Yeesu Krīstō dioo 'cī ūn ōkōlaha tīko.

¹²Má ēhēnytī eet umwaa ōkōlak'nyaannī 'cīg occa ehenytiini nēē hēlēggī 'cīg mēēlīg 'cīg aattīg hī 'daabī hode maccīrēēna hode biyyiēēna hode hēēna hode arteeniti.

¹³Nēēthī, kōr 'cī hatī ēttēēdī Nyekuci thoo'thiok, appulana hatī 'gwaa 'gōōl 'cī baa ehenytiini ēētī. Ētēr'tha hatī 'gwaa, hatī baa adtican ēētī dtiic 'cī abūnnaa.

¹⁴Má aalla 'cieeth 'cī baa ēhēnytī nēē ho, adūmanni hatī nēēnī.

¹⁵Má atūūthī 'cieeth cīnnī ho, appīrnā hatī tehe'nyioohiti gērrēēt, tananga eellia nēēnī.

¹⁶Hōllōngaa agayyu niig aī, ūn eleeti cugguung 'Cieeth cī Nyekuci nē aaī Lorii cī Nyekuci hī ngagiita?

¹⁷Má ūthaan eet umwaa 'Cieeth cī Nyekuci, ūthaan hatī Nyekuci ūnōōnnō buúk, hīnīngītī ūlēēmīth 'Cieeth cī Nyekuci nē iiginnu niig 'Cieeth tīho.

¹⁸Ma higgollu eleeti. Má aī eet umwaa heggeenyi, hīnīngītī thōōth cī looc nicci, a'nyīk hī 'gī' thiahit, hātī hikia hēggēēny.

¹⁹Hīnīngītī ūn 'gēēnyīthī cī looc nicci 'giithēnīt muumaa cī Nyekuci. Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Aggam nēē 'gee'nyiak 'gēēnyīthaa cīnīng."

²⁰Nē tarī, "Aga Makayyioohiti aī, abathī muhēēnītī cī eet 'cīg ēggēēnyīthī." ²¹Nēēthī hoti ho, occa iittiōō hōllōngaa hathīngōōnyan, hīnīngītī eeta! ūn hēlēggī vēlēk cugunnig,

²²Tananga Paaulo hode Appolo hode 'Ceeva, hode lōōcī hode rūgētī hode daahīthī hode thōōth 'cī kōr icci hode thōōth 'cī hatī nga aku, ūn vēlēk cugguung,

²³nē iiginnu niig eet cīg Krīstō nē ūn Krīstō cī Nyekuci.

1 Korinthia 4

'Thooyyiak cīg Krīstō

¹Nēēthī, īcīttaangu nganīit hī Appoolo hī dticcianniooha cīg Krīstō, 'cīg baag aa'nyīhoothīkeet dtiici 'cī hēddēēbaka eet thoo'thiok 'cīg Nyekuci 'cīg īllōōan 'gēēnyīth cī eetu.

²Nēēthī 'yioko, adiim eeta baag aa'nyīhoothīk dtiici hidticanit dtiic cīnīng jurrung.

³Höllōngaa haallahi naa hatī etteedīkaangu niig nganīit thōōth lokiwooaa cī eetu nē dīdī, höllōngaa hettedihi naa ēlē caannī thōōth ēmmēn.

⁴Tēlla nganīit 'thīnīt, nēēthī hinnianī, höllōngaa haini naa hammiri thōng. Makayyioohit 'cī ēttēēd thōōth caannī.

⁵Nēēthī hoti ho, ma hetteeddu thōōth umwa, hatī nga hūttūbanoothīk kōrra, ereeyyio ī'thōng hikia Makayyioohiti. Aku hatī appulanaak nēē thoo'thiok 'cīg ammi'thi muguratōō battaali nē a'thalana muhēēnīt cī 'thinneeti cīg eetuk. Nē kōr niccia, ammūda hatī eeta hōdēē hōdēē dīhīthēēnīt hī Nyekuc.

⁶Nē 'yioko 'gootonoga hī ngoonoga, hidticanōōī naa thōōth icci ēllaa caannī hī Appoolo, hīnīngītī būnnai cunuung, hātī iita illimatta niig hī ngagīt thōōth 'cī aī, "Ma hooyyu allacattī thōōth 'cī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci." Nēēthī hatī iittiōō höllōngaa irriannu ainnu, iiginnu mēēttīg īllōōannu 'goonogu.

⁷Ne 'cī ēllēēmīth hī ngagiit gērrēēt ko? Ne 'cī a'nyaku niig 'cī baa nga haa'nyīhoothīhuung ko? Nē má baa aa'nyīhoothīhuung ngagiit 'gii tīho nē occa athīngōōnyannu niig hutuno?

⁸A'nyaktu niig hēlēggī vēlēk 'cīg adiimmu niiga! Iittu niig balliook ēlēk! Iittu niig habuēēt nē höllōngaa ngagīt 'cīg haa'nyuung ītō habuēēt ko! Occa hadiimmuung naa ngagiit ītō habuēēt dīdī, hātī hītta naag buúk habuēēt hōdēē hī ngagiita!

⁹Aaī hī nganīit hīcī aarīkeet ngagīt Nyekuci 'thooyyiak ngaatī abathī gērrēēt. Haattiyyia naag hī baabuuthnya 'cīg ūūt adaahito thōng. Aranneet aajīlēēta hī eet cīg looc nicci ngagīta.

¹⁰Hīgīnna naag 'gii'thiak, hīnīngītī Krīstō, nēēthī hinnia, eggee'nyu niig hī Krīstō! Höllōngaa hattiranna naaga, nēēthī hinnia, attirannu niiga! I'ngoliinnuung eeta ngagiita nē höllōngaa i'ngoliinneet ngagīta!

¹¹Hī noho, nga aalla adakeet magīthī nē aammeet kōrra, hahimteenna ceremwaanīt 'cīg 'tha'tharīg, adīmanneet eeta 'buth nē aitioonneet ūlō tōō.

¹²Hadticaninna gērrēēt athīnīt cīggaang ēmmēn. Má accīnneet eeta, haggatanna naag thōng, má adīmanneet eeta 'buth, hēmmēē'tha.

¹³Má othoo'theet eeta 'buth, hēdēcca tarbal'thēēta. Acīnneet eeta cīg looc nicci hī tahaha haaga, hī kōr hī niccieeni.

¹⁴Höllöngaa heheedi naa thoo'thiok iccig, hâtí haanytuung ngagiit ngaaoni, nêëthí, haï hitilouung naa hî lohollia cîgannîg 'cîg hammînani 'thînîta.

¹⁵Tananga a'nyahit bekiook aalib'nya õmmõtõ thôõthaa cî Krîstõ, höllöngaa a'nyaku maajihu 'cîg mêélîg nê hînîngítî Yeesu Krîstõ, hikia hîna naa maa'nyu nyeemuutaa 'cî abûnnaa.

¹⁶Nêëthí hoti ho, halayyuung naa ngagiit, hâtí ïthahî'thiaangu nganîita.

¹⁷Hînîngítî thôõth icci, hî'thôõakuung naa ngagiit Timotteeo, loholeec caannî 'cî hammîna nê a'thûunnî thôõth cî Makayyiookto. Ammuhaakuung hatî nêë ngagiit authet caannî 'cî hanûî Yeesu Krîstõ 'cî aduhôõ hî thôõth 'cî hallimanî naa lothippit cî lemmioohu 'taaunnioohî vëlék ïcîg hôkôõi naana.

¹⁸Aattîg eeta ûgêëgî hõrggêënaa cunuung 'cîg athîngôõnyan, haauto hîcî hatî höllöngaa hakuu naa hî ngagiita.

¹⁹Nêëthí, hakuu hatî naa hî ngagiit hîdîikoonthong, hatî ëlêmaaka Makayyioohiti nê hatî hikia hûmmûda, höllöngaa 'gõõl 'cî õthôõthî eeta 'cîg athîngôõnyan ko diooni, nêëthí, hakuu hâtí hikia hûmmûda 'tirrian 'cî a'nyak nêëgî.

²⁰Hînîngítî höllöngaa ïn habuccieet cî Nyekuci thôõth 'cî hõthôõth ûtûûga haaga, nêëthí, ïn thôõth cî 'tirrianõ.

²¹Ne 'cî adiimmu niig hikia hîdîmaneehuung naa hatî hõdõlanuunga? Adiimmaangu niig nganît hikia hî ngagiit hî ëëtî 'cî a'nga'ngarîi thõng, hode hî ëëtî 'cî a'nyak mînnan hî tarbal'thêët?

1 Korinthia 5

Itiggiaac 'gotonu 'cî ïn 'thêccannoohit!

¹Baa hathihi naa aî, aattîg eeta ûgêëgî 'cîg adîman thoo'thiok 'cîg ïn 'riiring hõrggêënaa cunuung. Nê dîdî, aba'thoothu niig ïllõõattu eet 'cîg höllöngaa aga Nyekuc. Aî oogin aattî ëëtî hî ngamaacõnî.

²Irriannu hinnia niig hî nîngítî 'cî occa aluyyu thõng nê itiggiayyu eet 'cî adtican thôõth 'cî aañ noho ho laiittaa cunuung battala!

³Tananga nga haitiõõ naa dêedê tõõ, aañ 'thînît caannî hî ngagiita. Nê hetteedîha eet 'cî baa adîman thôõth icci thôõth ëlêk, haau hîcî haañ naa nîica.

⁴Ma alûteennu niig 'thaarîi cîg Makayyioohit cînaac Yeesu nê haau naa hî ngagiit loriia nê aau 'tirriani cî Makayyioohit cînaac Yeesu,

⁵aanytîk eet nicci 'Thîttaan, hâtí horoong huduhoothîk thôõth 'cî abûraneek ëlê cînnî ho nê eellia lori cînnî kôr 'cî hatî õbôdaanî Makayyioohiti.

⁶Aitiõõ 'rianîthî cunuung ko höllöngaa abûnnaa. Höllöngaa nooyya agayyu niig ngaatî ïthanõthôõthîkî abûûlana 'cîg abadtêc haaga tûkan 'cî o'ngo'nyi hütûrûr?

⁷Udduutit abūula 'cīg ūnūhītō! Nēēthī hatī aauttu niig hī ūbūnēēta 'cīg nga ūn ngeju 'cīg aitiōō abūulana tōō, nēēthī, aattiyyu niig buúk hī ūbūnēēta tīko. Hīnīngtī ū Krīstō mīnyōōn cīnaac 'cī Haangittōō, baa ūbbōōrī ū 'gaarrieenit ēlēk.

⁸Nēēthī hoti ho, hu'thuutti karrama, hōllōngaa abūulanū 'cīg ūnūhītō ūcīg thōōth 'cī abathī, hode ūcī 'thēccaanō, adahit karrama ūbūnēētū 'cīg aitiōō abūulana tōō, ūbūnēēt cīg thōōth 'cī ūn dīdī.

⁹Baa hētēhēēdahuung naa ngagiit waragaawaa caannī hīnnīhuung, ma hookoru hī eet 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg ūn 'riiring.

¹⁰Nēēthī, baa aitiōō naa hōllōngaa hothoothi eet cīg looc nicci. Adiim occa uunniku niig looc nicci, hātī iliittia eet 'cīg ūn 'thēccanniook hode lobolobbiaak hode eet 'cīg ūggōōl 'gōōnōgī hode eet 'cīg ala hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya.

¹¹Nēēthī 'yoko, hēhēēdakuung naa ngagiit waraga icci, hātī hiittiōō hōllōngaa ookorru hī eet umwa 'cī aū ēlē cīnnī anneek lemmioohit, ūko nēē ūn eet 'cī adīman thoo'thiok 'cīg ūn 'riiring, ūn lobolobbiaahit nē ū eet 'cī ala hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya hode ūn olo'ngiaahit hode ūn duuttiahit hode ūn eet 'cīg ūggōōl 'gōōnōgī. Nēēthī, ma haduheennu hī eet 'cī aañ noho.

¹²Inni hettedīk naa eet 'cīg hōllōngaa ūn lemmiook thōōth ko? Hōllōngaa nooyya occa etteediku niig eet 'cīg ūn lemmiook dioo thōōth?

¹³Ēttēēd Nyekuci thōōth cī eet vēlēk. Nē aī 'Buuhi cī Nyekuci nēē, "Itiggiayyieek eet cugguung 'cīg ūn 'thēccanniook hōrggēēnaa cunuung battala."

1 Korinthia 6

Lokihēēt lothippitaa cī lemmioohu

¹Má a'nyaheek lemmioohiti umwaa 'gōōnī 'cī ūn lemmioohit liilii 'cī occa abīllī ūnōōnnō lokihoa, occa ūkō abīllī nēē ūnōōnnō lokihoa cī eet 'cīg hōllōngaa ūn lemmiook, hode occa ūkō abīllī hī eet cīg Nyekuci?

²Hōllōngaa agayyu niig aī, ēttēēd hatī eeta cīg Nyekuci thōōth cī eet cīg looc nicci? Nē má ūõ etteeddu thōōth cī looc nicci, occa hōllōngaa uuluyyu ngaatī akūmaneeku thoo'thiok 'cīg kidicig?

³Hōllōngaa agayyu niig aī, hēttēēd hatī naag thoo'thiok cīg aajīleetu? Ma aañ noho, hūnlū hatī naa ngaatī hēttēēdī thoo'thiok cīg rūgēt nicci!

⁴Nēēthī hoti ho, má a'nyaku thoo'thiok 'cīg aattīg noho, eberria 'gaadī'nya tananga eet ūgī haaga hōrggēēnaa cī lothippit cī lemmioohu!

⁵Haduha naa thōōth icci, hātī haggamuung ngagiit ngaaoni. Hi'thihi occa 'thēk eet umwa hōrggēēnaa cunuung 'cī ūggēēnyīth, 'cī occa ūttēēd thoo'thiok 'cīg ūggēr'nyōōnī lemmiooha hōrggēēnaa cunuung ko?

⁶Inni hūhī eet umwaa hōrggēēnaa cunuung 'gōōnī 'cī īn lemmioohit lokihoa cī eet 'cīg hōllōngaa īn lemmiook ko?

⁷Nē ma ōkōōī lemmioohiti umwaa 'gōōnī lokihoa, udhuktaau niig ēlēk. Occa mēēn ngaatī iggoolluung eeta nē ēbēlattuunga.

⁸Nēēthī hinnia, iggoolonnu niig ēmmēn nē īdīmattu thoo'thiok 'cīg abathī nē īdīmatteehu thoo'thiok iccig lemmiook.

⁹Hōllōngaa nooyya agayyu niig aī, hōllōngaa hatī arigth eeta 'cīg īn 'thēccanniook habuccieet cī Nyekuci? Ma higgolu eleeti! Aitiōō hatī eeta 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg īn 'riiring, hode eeta 'cīg ala nyeku'nya 'cīg hōllōngaa īn dīdī, hode eeta 'cīg attik ngaaī 'cīg 'rīng, hode 'wuaangiak 'cīg maacīg hode eet 'cīg attik 'gōōnōgī 'cīg maacīg,

¹⁰hode igorriaaha hode lobolobbiaaha hode duuttiaha hode olo'ngiaaha, hōllōngaa aduhun habuccieet cī Nyekuci.

¹¹Baa gōōng aattiyyu niig ūgēēgī nohota. Nēēthī 'yioko, utuunytuung ngagiit 'thaara cīg Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, hī 'tirrian cī Lori cī Nyekuci haanytuung ītō tēllīg nē elemuung Nyekuci.

Ütūbūrīt thoo'thiok 'cīg īn 'riiring

¹²Ainnu niig ūgēēgī, "Occa hadīman 'gii vēlēk 'cī hadiim naaga." Nēēthī haduhaakuunga, hōllōngaa abūnnaa hēlēggī vēlēk hī ngagīta. īnōō 'cī habūrrī naa ngaatī occa īllōōanna 'giimwaa nganīt ko.

¹³Nē tarī iittu niig, "Īn 'gēēn cī heengu nē ī hēēng cī 'geeno," nēēthī, aruk hatī Nyekuci īhōōggō 'rammaattīg. Hōllōngaa īn ēlē 'cī hadticanī thoo'thiok 'cīg īn 'riiring, nēēthī, īn ēlē cī Makayyioookto nē ī Makayyioohiti cī ello.

¹⁴Tirriaanaa cīnnī, baa arūgtha Nyekuci Makayyioohit cīnaac daahītha nē arūgthaneet hatī nēē ngagīt buúk daahītha.

¹⁵Aitiōō niig hōllōngaa agayyu ngaatī īnnī eleeti cugguung dhoorit cī ēlē cī Krīstō? īcca occa hattiha naa ēlē cī Krīstō nē hūrūmeeha hī cī 'waa'ngiaktō? Aitiōō ūdūt!

¹⁶Hōllōngaa agayyu niig aī, ēētī 'cī arūmeek ēlē cīnnī hī 'cī 'waa'ngiaktō, ītō nēēg ēlē hōdēēthōng? Hīnīngītī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Iita ītō nēēg 'rammaattīg ēlē hōdēēthōng."

¹⁷Nēēthī, ēētī 'cī arūm ēlē cīnnī hī cī Makayyioookto, iita ītō lorii cīnnī hī cī Makayyioookto hōdēēthōng.

¹⁸Iliittia thoo'thiok 'cīg īn 'riiring. Nē 'thēccanēēta ūgēēgī vēlēk 'cīg ē'thēcan ēētī, aattīg īllaa cīnnī battala, nēēthī, ēētī 'cī adīman 'thēccan 'cī attihi ngaaī tahatak, adīman 'thēccan cī ēlē cīnnī ēmmēn.

¹⁹Hõllõngaa agayyu niig ngaatī õnni eleeti cugguung 'Cieeth cī Lori 'cī Õllēēmīth 'cī aañ hī ngagiit baa aa'nyuung Nyekuci? Hõllõngaa õn eleeti cugguung diooni;

²⁰baa uuttiannu niig thõng. Nēēthī hoti ho, itingolli Nyekuc eleetinii cugguung.

1 Korinthia 7

Terethiinit cī 'thūwaanō

¹Nēēthī 'yioko, hattacani naa thoo'thiok baag ajinnaangu niig nganīt waragaawaa cunuung. Baa ainnu niig, "Abūnnaa occa ngaatī hõllõngaa a'thūwaniini eeta?"

²Nēēthī, hīnīngītī mēēlīg thoo'thioha 'cīg õn 'riiring, abūnnaa a'nyak ēētī ngaa cīnnī nē a'nyak ngaa maac cīnnī.

³Adiim maac hēlēm thõõth cī ngaa cīnnī hatī adiim oogini nē ngaa buúk a'nyīk hēlēm maac cīnnī hatī adiim oogini.

⁴Õn ëlē cī ngaaõ cī maac cīnnī, hõllõngaa õn ëlē cī ngaaõ diooni nē õn ëlē cī maacõ cī ngaa cīnnī, hõllõngaa õn cī maacõ diooni.

⁵Ma haburru ngaatī attihoonnu, horoong thī hatī elemoonnu ngaatī abillu 'tihõõnīt hīdīhīdīc, hātī alayyo nõõ thõng. Nēēthī hātī iittiõõ 'Thīttaanī hõllõngaa attīmannuunga, hīnīngītī hõllõngaa uullu ngaatī aggammu eleeti cugguung jurrung.

⁶Haduha naa thõõth icci, hātī eberria thõõth 'cī adīmannu niiga, hõllõngaa hattīnganeekuung thõng.

⁷Occa nuun baa iittiõõ eeta vēlēk hõllõngaa a'thūwanni hī naana. Nēēthī hinnianī, a'nyak eeta hōdēi hōdēi 'baaninit 'cī aku hī Nyekuc, a'nyak umwaa 'baaninit icci a'nyak umwaa iccia.

⁸Nē 'yioko, hanneehi naa eet 'cīg nga hū'thūwattōõ hī ngaatībōyyī'nya, mēēn hī ñhōõggō ngaatī hõllõngaa a'thūwaniini hī naana.

⁹Nē má hõllõngaa ūlū ngaatī a'thūunnī eleeti cīggīng, a'nyīk hū'thūwattōõ, mēēn ngaatī a'thūwaniini hīlōõan ngaatī abūranēēkī 'tihõõnīt.

¹⁰Thõõth 'cī haduhaahi naa eet 'cīg ū'thūwattōõ cieeni, hõllõngaa nganīt 'cī haduha ho, aduha Makayyioohiti aī, occa hõllõngaa õõg ngaa maac cīnnī.

¹¹Nēēthī, má õõg ngaa maac, a'nyīk hiittiõõ hõllõngaa a'thūwan eet umwaa tarī, hode a'nyīk hobodoothīk maac cīnnī. Nē occa hõllõngaa iiggia maac ngaa cīnnī.

¹²Erēka thõõth umwaa 'cī õthõõth Makayyioohiti, hīnīngītī 'thūan. 'Gii vēlēk 'cī occa hadīmani naana, occa haa'nyuung ngagiit tilooinit caannī. Má hõllõngaa õn ngaa cunni nuyyioohit cī Makayyioookto nē ëlēm ngaatī arūmeennu hī nganiita, ma hoogi ñõõnnō.

¹³Nē má a'nyak ngaa umwaa maac cīnnī 'cī hōllōngaa īn lemmioohit nē ēlēmī maac ngaatī arūmēēnī hī īnōōnnō, occa hōllōngaa ðōg nēē īnōōnnō.

¹⁴Maac cunni hode ngaa cunni 'cī hōllōngaa īn lemmioohit, ikia ī tēlla, hīnīngītī ū'thūwanii nganiita. Thōōth icci 'cī aa'nyīk lōhōlī cugguung buúk hītō tēllīg, hīcī 'yioko ēllēēmīth muumaa cī Nyekuci ho.

¹⁵Nēēthī, má ūtūngeek maac 'cī hōllōngaa īn lemmioohit ngaa cīnnī ho, a'nyīk hūtūngeek. Ēētī hode ngaa 'cī īn lemmioohit, occa hōllōngaa ēcēb thoo'thioha 'cīg aattīg hoti, hīnīngītī avvaanneet Nyekuci ngagīt haaut ganōōna.

¹⁶Occa aga nii ngaa hutuno ngaatī ēēlanī maac cunni, hode occa aga nii maac hutuno, ngaatī occa ēēlanī ngaa cunni?

¹⁷Adiim a'thuunnu niig hōdēī hōdēī 'gōōl baa aarikuung ngagiit Makayyioohiti nē aallattiaau hī baa avviyyuung ngagiit Nyekuci baa īcī oou. Thōōth caannī 'cī haduhaahi lothippi'nya cīg lemmioohu vēlēk hūnnēēcō cieeni.

¹⁸Má baa ēttēēdī ēlē cunni ēlēk, a'nyīk haala noho. Nē má baa nga hēttēēdī ēlē, ma nga hetteedi.

¹⁹Īnī 'teediniti cī ello hode thōōth 'cī hōllōngaa etteedini ēlē, thōōth umwa haaga. Thōōth 'cī aaddi 'cī hathīknī tilooinit cī Nyekuci dioo.

²⁰Anneek eet vēlēk aallattia 'gōōlaa ībaa aattiyyu baa aūyyuung Nyekuci.

²¹Īnī baa nii appahaca baa avvaanni Nyekuci? Ma haa'nyihi 'thīnīt hupuppuud, nēēthī nēē'thēk, má aga ngaatī ammūdaanī 'gōōl 'cī occa ðōganī ēlē cunni, ðoga.

²²Ma baa ēbēra Makayyioohiti appahacaa'nya, iita ītō nēēg eet cīgīnnīg 'cīg ðōgta. Nē ma ēbēra nēē eet 'cīg ðōgta ēlēk, iita ītō nēēg appahacaa'nya cīg Krīstō.

²³Baa ūtūuwauung Nyekuci ngagiit ēlēk, ma nga hau hiiginnu appahacaa'nya cīg eetuk tarī.

²⁴Gotoonoga hī ngoonoga, a'nyīk eet hōdēī hōdēī haallattia 'gōōlaa 'cī baa avvaanī Nyekuci.

Eet 'cīg nga hū'thūwattōō

²⁵Ērēka thōōth umwaa 'cī ðōthōōth Makayyioohiti, hīnīngītī eet 'cīg nga hū'thūwattōō. Nēēthī, occa haduhaakuung naa ngagiit thōōth 'cī hammuhi naana. Nē occa elemmu thōōth 'cī haduha naa ho, hīnīngītī ammaannīkaa Makayyioohiti nganīita.

²⁶Hīnīngītī thōōth 'cī abathī 'cī aaī 'yioko ho, hammuhi occa abūnnaa gērrēēt ngaatī aattiyyu haaga hōllōngaa a'thūwaniinnu.

²⁷Má ūtūwanō, ma hoogi ngaa. Nē má nga 'thūaanō, ma hadiimi ha'thūannii.

²⁸Hõllõngaa abathĩ ngaatĩ a'thūwaniini, tananga baa nga 'thūaanõ ïicĩ oou. Nēēthĩ, eeta 'cīg a'thūwanni, ammũda hatĩ 'cannan 'cī maka nē hadiim hēēlannuung naa ngagiit thõõthaa nīca.

²⁹Nē thõõth 'cī haini naa ho 'gotoonoga hī ngoonoga, huturig waathinniooha 'cīg nga haattiyyi naag loota nīnga ho gērrēēt. Nēēthĩ, i'thianaanĩ 'yoko, a'nyīk eet 'cīg a'nyak ngaañ haauto hīcī hõllõngaa a'nyahī;

³⁰a'nyīk eet 'cīg alu, haauto hīcī hõllõngaa alu, a'nyīk eet cīg accamanoothīk, haauto hīcī hõllõngaa accamanoothīk buúk, a'nyīk eet 'cīg ūūt ijgio, haauto hīcī hõllõngaa ūūtī;

³¹a'nyīk eet 'cīg adticanini hēlēggī cīg looc nicci, haauto hīcī hõllõngaa adticanini. Hīnīngītī edecciaa hatĩ lōōcī nicciee hīcī 'yoko hacīn naag ko.

³²Hadiimmuung naa ngagiit aaut lō'ngōōc iittiōōc hõllõngaa apuppuddu. Arrīppan ēētī 'cī nga hū'thūwanõõ thõõth cī Makayyiookto nē arrīppan 'gōōl 'cī occa aa'nyīkī nēē Makayyioohit haccamanoothīk.

³³Nēēthĩ hinnia, arrīppan ēētī 'cī ū'thūwanõõ, thoo'thiok cīg looc nicci, hī 'gōōl 'cī occa aa'nyīkī nēē ngaa cīnnī haccamanoothīk,

³⁴nē e'ngerri thoo'thioha 'cīg adiim nēēnī. Arrīcana loholeec 'cī ngayyi 'cī nga hū'thūwanī, thoo'thiok cīg Makayyiooktak. Aañ muhēēnītī cīnnī cī ello hī cī lorio vēlēk hī Makayyioohit. Nēēthĩ hinnianī, arrīcana ngaa 'cī ū'thūwanī thoo'thiok cīg looc nicci, hī 'gōōl 'cī occa aa'nyīkī nēē maac cīnnī haccamanoothīk.

³⁵Haduha naa thõõth icci, hī būnnai cunuung, hiittiōō hõllõngaa ecebbuung thõng, hātī aaut 'gōōlaa 'cī abūnnaa nē alayyu Makayyioohit hōdēī.

³⁶Nēēthĩ, má abūraneek ēētī būhēēc 'cī adiim a'thūwan nēē gērrēēt 'cī ūūppan ngaatĩ occa a'thūwanī ēētī, a'nyīk hū'thūwan ūōōnnō hīcī adiim nēēnī. Aitiōō hõllõngaa ūōōtī 'thēccan.

³⁷Nēēthĩ, abūnnaa ngaatĩ ha'thūunnī ūēlē nē hummuhit jurrung ngaatĩ occa hõllõngaa ha'thūaniini.

³⁸Abūnnaa ngaatĩ ha'thūaniini, nēēthĩ, mēēn ngaatĩ occa hõllõngaa ha'thūaniini ūdūt.

³⁹Occa aalla ngaa arūmī hī maac cīnnī ūthõng hadaak maac. Nēēthĩ hatĩ ooggia nēē hū'thūwan ēētī 'cī ūōōnuuyioohit cī Makayyiookto diooni.

⁴⁰Nēēthĩ hoti ho, muhēēttaa caannī, hammuhi occa hathihi naa thõõth cī Lori cī Nyekuci ngaatĩ haīnnī, occa accamanoothīk ngaa hatĩ aañ ūemmēn.

1 Korinthia 8

'Gēēn 'cī aa'nyīhoothīk nyeku'nya 'cīg 'rīng

¹Waragaawaa baa 'nuung, baa ajinnaangu niig nganīt thōōth cī 'gaarriēēn 'cīg aa'nyīhoothīk hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya. Haga naag vēlēk thōōth icci. Nēēthī, aa'nyeet 'gēēnyīthī hirriattī eleeti cīggaac nē aa'nyeet mīnnanī heelit 'goonogeet.

²Nē dīdī, eeta 'cīg ammuk aī hagayya thōōth gērrēēt, aitiōō hōllōngaa aga thōōth vēlēk.

³Nēēthī, ēētī 'cī ammīnan Nyekuc, aga Nyekuci ngaatī ammīnanī nēē īnōōnnō.

⁴Nēēthī hoti ho, thōōth cī hadahī 'garriēēn 'cīg aa'nyīhoothīk hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya, haha naag haī 'gii 'cī aar eeta hī Nyekuc ho, īn 'giimwa haaga looccaa nīcī nē aaī Nyekuci hōdēēthōng diooni.

⁵Horoong aattīg nyeku'nya hēētahujjieen hī loota nīnga nē ala eeta ūgēēgī nyeku'nya 'cīg hōllōngaa īn dīdī hī makayyiook 'cīg mēēlīg.

⁶Ha'nyak naag Nyekuc hōdēēthōng diooni nē īn Baangeet. Baa ēhēnyta nēē hēlēggī vēlēk nē harūgī naag, hīnīngītī īnōōnnō. Yeesu Krīstō diooni 'cī īn Makayyioohit cīnaac. Baa ēhēnytaa hēlēggī vēlēk 'thaarī cīgīnnīg nē aa'nyeet Yeesu ngagīt rūgēt.

⁷Hōllōngaa aga eeta vēlēk thoo'thiok iccig. Nē dīdī, baa itili'thia eeta 'cīg mēēlīg 'gōōlaa 'cī ēlēmmī thōōth 'cī aī, arūgī hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya ho. Nēēthī, má adak nēēg iding 'cī aa'nyīhoothīk hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya ho, accanan hinnia īhōōggō muhēēnītī cī 'thinneeti cīggīng 'cīg hōllōngaa ūkōmī.

⁸Īn dīdī, hōllōngaa aallak Nyekuci 'gēēn 'cī hadak naaga. Nēēthī, hōllōngaa habathī naag, hīnīngītī 'gēēn 'cī hadahī nē tarī, hōllōngaa habūnnaa, hīnīngītī 'gēēn 'cī hadahī.

⁹Ma haīnanaaku eet 'cī hōllōngaa attiran muhēēnītī cī 'thīnīt cīnnī, thōōth 'cī abathī, hīnīngītī agayyu niig ngaatī adaku 'geenniok vēlēk.

¹⁰Má īcīnuung eet 'cī hōllōngaa a'nyak 'thīnīt 'cī ūkōmī ngagiit eet 'cīg agayyu ngaatī adaku 'gēēn 'cieethaa cī 'gii 'cī aar eeta hī nyekuc 'cī hōllōngaa īn dīdī ho, aa'nyīk hinnia hatī thōōth cīee īnōōnnō buúk, hūūk hūbūraneek ngaatī ūkō adahī 'gēēn 'cī aa'nyīhoothīk hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya ho.

¹¹Nēēthī hoti ho, aduhoothīk hatī 'gotonu hī ngoonu baag adaaknī Krīstō nē hōllōngaa attiran lemiiniti ho, 'gēēnyīthaa cunuung.

¹²Ma ē'thēcannu niig ngaatī adīmannu 'gotoonogu hī ngoonogu 'buth 'gōōlaa īcī nē ujjuurru muhēēnīt cī 'thinneeti cīggīng 'cī hōllōngaa ūkōmī ho, ē'thēcattu niig thōōth cī Krīstō.

¹³Nēēthī hoti ho, má aa'nyīk idingi 'cī hadahi naa 'gōtōna hī ngōōna hē'thēcattōō, occa hatī hōllōngaa hadahi naa iding tīho tarī, hātī hiittiōō nēēg hōllōngaa ē'thēcanī.

1 Korinthia 9

Makaa'thīt cī 'thooyyiaktō

¹Nga nooyyia hooggia naana? Höllōngaa nooyyia hīnī naa 'thooyyiahit? Nga nooyyia baa hīcīn naa Yeesu Makayyioohit cīnaac? Höllōngaa nooyyia iiginnu niig eet 'cīg a'nyaha dtiici caannī cī Makayyiookto ho?

²Tananga hōllōngaa hīnī naa 'thooyyiahit hī eet ūgī, hīnī 'thooyyiahit hī ngagiit dīdī! Hīnīngītī iiginnu eet dēēdē 'cīg aggamoothīka nganīt dtiici 'cī hīnnī 'thooyyiahit cī Makayyiookto ho.

³Thōōth 'cī heteiini naa ēlē caannī hatī ajinna eeta 'cīg etteedīkaa nganīt thōōth cieeni.

⁴Ícca occa hōllōngaa ha'nyak naag makaa'thīt 'cī hūdēēttō hī cī duhēēttō?

⁵Ícca occa hōllōngaa ha'nyak naag makaa'thīt 'cī hōōkōrī hōdēētī hī ngaa 'cī īn lemmioohit, hīcī ūōkōr 'thooyyaha ūgēēgī hī 'gōtōōnōgī Makayyiooktak hī Pēētūrū?

⁶Hode nganīt hī Baarnaba dioo 'cīg occa hadticaninna, hātī hūrūgta?

⁷Adūman gōōng ūrūtana 'rabbēēt cīggīng ēemmēn? Aitiōō gōōng eeta 'cīg atiboolan hēēn 'cīg viinoaak hōllōngaa adak 'gēēn cī mana cī viinoo 'cī atiboolan nēēg ko ūgī? Höllōngaa nooyyia aam tūhayyiooha ira cīg ēētha cīggīng?

⁸Haduha 'yioko 'thēk naa thōōth icci hī ēētī 'cī holli ūō haaga? Höllōngaa nooyyia aduha nyattalī cī Mūū'tha thōōth icci dioo noho?

⁹Hīnīngītī eheeddi nyattaala cī Mūū'tha aī, "Ma hecebi olī ūtūg hatī athīan haala." Aallak Nyekuci olī'nya diooni?

¹⁰Dīdī, aduhaakeet nēē ngagīt thōōth icci, aitiōō 'yioko hōllōngaa aduha? Eei, baa eheeddi thōōth ciee, hīnīngītī ngagīta, nēētī ma akannī kattioohiti olla nē īthīanōō thīannioohiti thōōng, adīman nēēg vēlēk noho muhēēttaa 'cī hatī au ūthōōlī haal 'cīg ajanniaa ho thōōng.

¹¹Má baa hathaccia naag hinyomo cīg thōōth cī Nyekuci hōrggēēnaa cunuung, ūkōmī occa gērrēēt ngaatī occa hammūdaanna 'baaninit cī ijjiōonnu hī ngagiita?

¹²Má a'nyak eeta ūgēēgī makaa'thīt 'cī eellu niig ūhōōggō, hōllōngaa occa ha'nyaka naag makaa'thīt niccia hīllōōan? Baa hōllōngaa hadticaninna naag makaa'thīt icci. Nē hinnia 'gōōlaa umwaanī, hēmmēētī naag hēlēggī vēlēk, hātī hiittiōō hōllōngaa halaam nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō.

¹³Hōllōngaa agayyu niig aī, ammūda eeta 'cīg adticanni 'Cieethaa cī Nyekuci 'gēēn cīnīng 'Cieethaa cī Nyekuci nē eeta 'cīg adticanni altaarīa, ūthōōl nēēg 'gēēn 'cī aa'nyīhoothīk Nyekuc altaarīa?

¹⁴'Gõõlaa 'cī aduhõõ thõng, baa aduha Makayyioohiti aī, ammūda eeta 'cīg irrioon nyeemuut 'cī abūnnaa 'gēēn cīnīng nyeemuutaa 'cī abūnnaa.

¹⁵Nēēthī, nga hidticanõõī naa makaa'thīt caannī ho. Nē hõllõngaa heheedi naa thõõth icci, muhēēttaa 'cī hatī adīmannu niig thõõth icci, hīnīngītī nganīta. Mēēn ngaatī occa hadaaknī hīllõōan ngaatī aggamaanna eet umwaa 'rianīth icci.

¹⁶Cīnēnīt hī nganīt hatī hõllõngaa hirriooni nyeemuut 'cī abūnnaa, hõllõngaa occa hathīngõonyani, hīnīngītī hattīnganoothihi hirrioono. Pīrnānīt hī nganīt hatī hõllõngaa hirriooni nyeemuut 'cī abūnnaa!

¹⁷Má hirriooni naa hīnīngītī hadiimi naana, hadūmannii hatīnī. Nēēthī, má hõllõngaa hadiimi hirriooni naana, aalla nga ūn thõõth baa aa'nya nganīt Nyekuci hidtican noho.

¹⁸Dūman caannī ho inoo? Ínõõnnō cieeni. Má hallimani naa nyeemuut 'cī abūnnaa, abūnnaa haa'nyihi eet haaga hõllõngaa hūütēnī thõng, hātī hiittiõõ hõllõngaa hadticanīni makaa'thīt caannī, hātī hallimani eeta.

¹⁹Hõllõngaa hīnī naa appahaca cī eet umwa. Nēēthī hinnia, hikia hīnīna appahaca cī eet vēlēk, hātī hūlūllūūmana eet 'cīg mēēlīg gērrēēt helemit Krīstō.

²⁰Hī eet cīg 'Judeei, baa hikia haau naa hī 'Judeeiniti, hātī hūlūllūūman īhõõggō hītō lemmiook. Hī eet cīg nyattaalak, baa hikia haau naa buúk hī eētī 'cī anū nyattal, tananga hõllõngaa hanū naa nyattal, hātī hūlūllūūman eet cīg nyattaalak hiita hītō lemmiook.

²¹Nē má harūmeenna naag hī eet 'cīg hõllõngaa aggam nyattalī, hataarothi naa nyattal nē hūlūllūūmana īhõõggō hītō lemmiook. Nēēthī nēē'thēk, baa nga hataaroth naa thõõth cī nyattal cī Nyekuci. Nē dīdī, aggamma nganīt nyattalī cī Krīstō.

²²Hī eet 'cīg hõllõngaa õkõmī 'thinneeti, hikia haau naa buúk hī eētī 'cī hõllõngaa õkõmī 'thīnīt, hātī hūlūllūūman īhõõggō hiita hītō lemmiook. Hikia hīnīna naa 'gī vēlēk hī eet vēlēk, hātī hēēla ūgī.

²³Hadīmani naa thoo'thiok iccig vēlēk, hīnīngītī nyeemuut 'cī abūnnaa, hātī hūmmūda naa buúk 'gattan cīnnī.

²⁴Hõllõngaa agayyu niig aī ireta, avvir irettiooha nē ūmmūda eētī hōdēēthõng 'baaninit? Ukulit niig buúk noho, hātī ummuddia 'baaninit.

²⁵Allimanni irettiooha gērrēēt, hātī hīllõōanit nē hinnia allimanni nēēg nē umuddia 'baaninit 'cī hõllõngaa aalla ūdūt, nēēthī, hallimanni naag, hātī hummuddia 'baaninit 'cī aalla ūdūt.

²⁶Nēēthī, hõllõngaa hairi naa hī eētī 'cī avvir tahatak, hõllõngaa hajanī naa jore hī eētī 'cī uuk ngōōt haaga.

²⁷Ha'thūūnnī naa ēlē caannī hī irettioohiti nē haa'nyīha hī appahaca caannī, hātī hiittiōō hōllōngaa hadhukia urutaa 'cī hirriōōnīhī eet ūgī nyeemuut 'cī abūnnaa.

1 Korinthia 10

Ma halayyu nyeku'nya 'cīg hōllōngaa īn dīdī

¹Gotoonoga hī ngoonoga, hōllōngaa hadiimmung naa ngagiit herehuung thōōth baa hībaangī cīggaac, baag baangaani horrwaa 'cī ūdōhōhī kak. Baa ētērēth īhōōggō vēlēk diith 'cī uwattēēkī īhōōggō nē abaaktī nēēg būlūc ēdēcī 'gōōl 'cī ūdōhōhī.

²Baa aggam nēēg vēlēk baattithimo, hiita hītō nuyyiook cīg Mūū'tha diithatōō hī būlūcatōō.

³Baa adak hībaangī vēlēk 'gēēn hōdēēthōng cī loriio,

⁴nē ūhūdīt nēēg vēlēk maam cīg loriik, hīnīngtī baa ahūd nēēg maam cīg lōbarab baa ūōkōr hī īhōōggō nē baa īn lōbarabī niccia Krīstō.

⁵Nēēthī hoti ho, baa hōllōngaa accamana Nyekuci eet 'cīg mēēlīg hōrggēēnaa cīnīng, nīngtī īthanōthōōthīkī eleeti cīggīng horu 'cī ūdōhōhī kak.

⁶Nē 'yioko, baa edee'nyia thoo'thioha cieeg hītō terethiinit, hātī heelliaeet ngagīt, hiittiōō hōllōngaa hadīman thoo'thiok 'cīg abathī hī baa nēēgī.

⁷Ma hiiginnu eet 'cīg ala hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya hī baa ala hībaangī, hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Baa aattīg eeta loota nē udukto nē ūhūdīt mērtī nē ītīngaacō ūrūgūmīt hīdīmanit thoo'thiok 'cīg adīman eeta 'cīg hōllōngaa aga Nyekuc."

⁸Occa hōllōngaa hadīman naag buúk thoo'thiok 'cīg īn 'riiring, hī baa adīman eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cīnīng nē waathīna hōdēēthōng, iita adaahito aalib'nya hēēn 'ramma hī iyyio (23,000) hōrggēēnaa cīnīng.

⁹Occa hōllōngaa hattīman naag Makayyioohit hī baa attīman eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cīnīng nē iita adahit īhōōggō hūkaa'nya.

¹⁰Nē ma hongoongoyyu hī baa ūngōōngō eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cīnīng nē ikia uruk aajīlō cī daahīthōō īhōōggō.

¹¹Baa adīmanoothīk thoo'thioha cieeg īhōōggō, hītō terethiinit nē baa eheeddi loota hītō tilooinit 'cī ilootteet ngagīt eet 'cīg hōbōktōō hī decciaanīt cī lootu ho.

¹²Nēēthī hoti ho, má ammuku niig ainnu okommu, u'thuutti thī eleeti, hātī hiittiōō hōllōngaa etteeddu looc!

¹³Attīmaniinnu niig 'gōōla hōdēēthōng, īcī attīmaniini eeta vēlēk. Nēēthī, agayyi Nyekuci ngaatī occa hōllōngaa aa'nyuung ngagiit ītīmattī gērrēēt nē eter'theekuung hatī nēē 'gōōl 'cī occa hatī a'nyamannu 'tīmman.

Ütūbūrīt karrama cī 'gī 'cī aar eeta hī nyekuc

¹⁴'Gotoonoga hī ngoonoga, ma halayyu hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya ho.

¹⁵Hothoothikuung naa ngagiit hī eeta 'cīg agaacō thōōth 'cī hothoothi naa ho ngaatī ūnnī dīdī.

¹⁶Ma hahūdī naag hooppoa 'cī hannēēkī Nyekuc ūlaallē, hōllōngaa ūn niccia 'gōōl 'cī hōthōlī biyyi cīg Krīstō? Nē ma hē'ngēr naag ūbūnī 'cī haduk thōng, hōllōngaa ūn niccia 'gōōl 'cī hōthōlī naag ēlē cī Krīstō?

¹⁷Hīnīngītī hōthōl naag ūbūnī hōdēēthōng, hiita hītō naag ēlē hōdēēthōng, tananga hīgīn mēēlīg.

¹⁸Ummuhuttooth da nōō eet cīg ū'thīraēlī. Hōllōngaa nooyyia arūm eeta 'cīg adak 'gaarrieenit altaarīa eleeti thōng?

¹⁹Haini 'yioko naa ūn 'gaarrieeniti 'cī ūbōorothoothīk 'gī 'cī aar eeta hī nyekuc ko 'giimwa, hode haini ūn 'gī 'cī aar eeta hī nyekuc ko 'giimwa haaga?

²⁰Aitiōō ūdūt, nēēthī, 'gaarriēna cīg eet 'cīg hōllōngaa aga Nyekuc, ūbōorothoothīk loriēēt 'cīg abathī, hōllōngaa ūbōorothoothīk Nyekuc nē hōllōngaa hadiimmung naa ngagiit otholit 'gaarriēēnī hī loriēēt 'cīg abathī.

²¹Occa hōllōngaa ahūdeennu niig hooppo cī Makayyiookto nē uhuddiooyyu hooppo cī loriēēt 'cīg abathī buúk. Occa hōllōngaa othollu niig tērēmēēja cī Makayyiookto hī tērēmēēja cī loriēēt 'cīg abathī buúk.

²²Hadiim occa naag hīkōōtha nyigarthēēt cī Makayyiookto? Hattiran naag hīlōōan Makayyioohit?

Īdīhīthīt Nyekuc hōdōōkōthī

²³Ainnu niig ūgēēgī, "Occa hadīmanna 'gī vēlēk hīcī hadiimma!" Nēēthī haduhaakuung dīdī, hōllōngaa occa abūnnaa hode eelluung hēlēggī vēlēk.

²⁴Aitiōō ēētī 'cī occa adiim būnnai cī ēlē cīnnī ēmmēn tōō, nēēthī, occa adiim nēē būnnai cī 'gōōnōgī ūgī buúk.

²⁵Adahit 'gī vēlēk 'cī ūūtī 'cuuhaa cī idiingo, hīlōōan ngaatī a'nyaku muhēēnīt 'cī aī, aku baa idingi ciee ūnna.

²⁶Hīnīngītī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Ūn lōōcī hī hēlēggī vēlēk 'cīg aattīg loota nīngā cīg Makayyiooktak."

²⁷Má avvaanni ēētī umwaa 'cī hōllōngaa ūn lemmioohit 'gēēna nē idiim uuhu, bīt nēē nii daak 'gēēn vēlēk 'cī aa'nyīhoothīkiina nē ma haallahī jinēēnīt umwa 'cī aku 'thīnītaa cunni.

²⁸Nēēthī, má iinnihii eet umwaa, "Iding 'cī baa ūbōorothoothīk nyekuc 'cī hōllōngaa ūn dīdī cieeni," ma thī hadahi, hātī ūla ēlē cunni hī eet 'cī aduhaaki ho buúk.

²⁹Hõllõngaa hothoothi naa thõõth cī õlē cunni, hothoothi naa thõõth cī eet 'cī aduhaaki nganiit ko. Inni occa hatī hibilī muhēenitī cī 'thīnīt cī eet umwa, thõõth 'cī hadiim hadīmani naa hīcī hatabi ho?

³⁰Má hadahi naa 'gēēn nē hīnnīha Nyekuc īlaallē, inni hutuburriaa eeta, hīnīngitī 'gēēn 'cī hannēēkī Nyekuc īlaallē ho?

³¹Nēēthī hoti ho, má aduheennu nē uhuddieeu hode adīmannu hēlēggī 'cīg adiimmu niiga, īdīmanit īhōōggō vēlēk hītō bulēenit cī Nyekuci.

³²Ma hañanaannu eet umwa hēttēēd looc, hode 'Judeeinit hode 'Giriheenit hode lothippit cī lemmiook cīg Nyekuci,

³³Tananga hīcī hattīmani naa haal'nyīk eet haccamattoothīk 'goolliohī vēlēk. Hīnīngitī hõllõngaa hadiimi naa būnnai caannī dioo, hadiimi būnnai cī eet 'cīg mēēlīg, hātī heellia nēēgī.

1 Korinthia 11

¹Ünnēēc terethiinit caannī hīcī hanū naa terethiinit cī Krīstō.

'Gōōl 'cī halaiini

²Hirriani naa hīnīngitī ngagiita, hīnīngitī ammuhaannaangu niig nganīit hōdōōkōthī nē u'thuuttu 'limman baa hallimaneekuung naana.

³Nēēthī 'yoko, hadiimmuung naa ngagiit agaac ītō, Makayyioohit cī eet 'cīg maacīg vēlēk Krīstō nē makayyioohit cī ngaa 'cī ngayyi, ēētī 'cī maacēēnī nē Makayyioohit cī Krīstō Nyekuci.

⁴Ēētī 'cī alayyi hode aduha thõõth 'cī hatī aku horumwa nē ūmmūt õō thōng, hõllõngaa i'ngolli nēē Krīstō hī Makayyioohiti cīnnēēnī.

⁵Nē ngaa 'cī alayyi hode aduha thõõth 'cī hatī aku horumwa nē hõllõngaa ammūt õō cīnnī, hõllõngaa i'ngolli Krīstō hī Makayyioohiti cīnnēēnī, aduhōō hī ngaatī ahūūcēnī õō cīnnī thōng.

⁶Má hõllõngaa ammūt ngaa umwa õō cīnnī, a'nyīk hūtūhūūca īma cīgīnnīg nē má abathī ngaatī ahūūcanī ngaa õō cīnnī, a'nyīk hūmmūt õō cīnnī thōng.

⁷Occa hõllõngaa ammūt ēētī 'cī maacī õō cīnnī, hīnīngitī īn nēē 'thooura hī bulēenit cī Nyekuci nē ī ngaa bulēenit cī eet 'cī maacī.

⁸Hīnīngitī baa hõllõngaa aku ēētī 'cī maacī ngaawaa 'cī ngayyi, baa aku ngaa 'cī ngayyi eetaa 'cī maacī;

⁹nē baa hõllõngaa īhēnytaak Nyekuci eet 'cī maacī ngaa 'cī ngayyi, baa īhēnytaak nēē ngaa 'cī ngayyi eet 'cī maacī.

¹⁰Hīnīngitī thõõth icci nē hīnīngitī aajilēēt, a'nyīk ngaa 'cī ngayyi hūmmūt õō hētērētha aī a'nyak nēē terethiinit cī makaatīt cīnnī õōa cīnnī.

¹¹Eetinii cīg Makayyiookta, adiim ngaaī eet 'cīg maacīg nē adiim eeta 'cīg maacīg ngaaī.

¹²Hīnīngītī baa aku ngaa eetaa 'cī maacī nē 'gōōlaa cī aduhōō thōng, arrita ngaa eet 'cī maacī. Nēēthī, aku 'gii vēlēk hī Nyekuc.

¹³Ittiamanit da thōōth icci ēmmēn. Abūnnaa occa ngaatī alaī ngaa Nyekuc, hatī hōllōngaa ammūt ōō?

¹⁴Hōllōngaa nooyya abathī hī eet 'cī maacī ngaatī a'nyahī īma 'cīg uuttik?

¹⁵Nē má a'nyak ngaa īma 'cīg uuttik, aitiōō occa hōllōngaa īn bulēēnīt cīnnī? Hīnīngītī baa aa'nyīhoothīk īnōōnnō īmana 'cīg uuttik hūmmūtīt ōō cīnnī.

¹⁶Nēēthī, má ēppēhan eet umwaa thōōth icci, haini naa hōllōngaa ha'nyak naag nyepitee umwa 'cī illōōan icci nē hōllōngaa a'nyak lothippiti cī lemmiook cīg Nyekuci cīg loonyin cūūmō cūūmō buúk, nyepitee 'cī illōōan icci.

'Gēēn cī Makayyiookto

¹⁷Nēēthī, tilooittaa cī, occa hōllōngaa hadīhīthuung naa ngagiita, hīnīngītī ma ommotoonnu niiga, a'nyaku niig thōōth 'cī abathī hīllōōan būnnai.

¹⁸Īcī oou, hathihi naa aī, ma au ommotoonnu niig ngaatī hōdēēthōng hī lothippit cī lemmioohu, aku aaī ngērōōnītī hōrggēēnaa cunuung nē 'gōōlaa umwaanī, haga naa īn dīdī.

¹⁹Nē dīdī, occa 'thēk aaī ngērōōnītī hōrggēēnaa cunuung, hātī hedee'nyia nganī hōrggēēnaa cunuung 'cī ēlēmī Nyekuci.

²⁰Ma a'nyaku niig rūmēēnīt, hōllōngaa īn 'gēēn cī 'jiaatinu cī Makayyiookto 'cī aduku niig ko,

²¹Hīnīngītī ma aduheennu niiga, hōllōngaa ereeyyu eet ūgī 'cīg nga aattiyyiaa buúk. Ma adak eet umwa magīthī, adūūtī hinnia umwaa thōng.

²²Aitioonnuung ngagiiit olooyyioha 'cīg aduheennu hī 'cīg ahūdeennu tōō? Hode arannu niig lothippit cī lemmiook cīg Nyekuci nē aanytīhu ngaaoni haggam eet 'cīg hi'thihi 'gii 'cī adahī? Īcca occa hatī hanneekuung naa ngagiiit ne? Īcca occa hatī hadīhīthuung naa ngagiiit, hīnīngītī thōōth icci? Aitiōō ūdūt!

'Gēēn cī 'jiaatinu cī Makayyiookto

(Tigil Maatteeo 26:26-29; Maarko 14:22-25; Luuka 22:14-20)

²³Baa Makayyioohit 'cī aa'nya nganīt thōōth 'cī hakuu haduhaakuung ngagiiit ko. Baa attiha Makayyioohiti Yeesu ūbūnī baalin baa ūhōppōōcaniini nēēnī,

²⁴ma baa īnnīk Nyekuc ūlaallē, ikia appak nēē ūbūnī nicci nē ū, "Ēlē caannī cieeni 'cī aa'nyīhoothīkuung ngagiita, ūdīmanit thōōth icci, hātī gōōng ummuktaayyiaangu nganīta."

²⁵Nē 'gõõla hõdēēthōng, ittiha nēē hooppo cī viinoo nē ñī, "Íñ hooppo ciee cī lõhõt 'cī ñīn ngeju cī biyyi cīgannīg, ïdīmanit hatī gõõng thõõth icci, hatī ahuddu biyyi iccig, hátī ummuktaayyaangu nganñita."

²⁶Hīnñgítī ma hatī gõõng aduku ūbūnī icci nē uhuddu biyyi iccig, aduhaannu hatī daahīth cī Makayyiookto, ï'thōng hatī hõbōda nēēnī.

²⁷Nēēthī hoti ho, ëëtī 'cī aduk ūbūnī hode ahūdī hooppoaa cī Makayyiookto 'gõõlaa 'cī abathī, ë'thècan hatī nēē ëlē hī biyyi cīg Makayyiooktak.

²⁸Adiim occa attūhūl ëëtī 'thīnīt cīnnī, nga huduk ūbūnī hode hūhūd biyyi iccig.

²⁹Hīnñgítī ëëtī 'cī aduk ūbūnī icci, hode ahūd biyyi iccig nē hõllõngaa ammuk aī, ñīn ciee ëlē cī Makayyiookto, etteedīk nēē ëlē cīnnī thõõth 'cī abathī.

³⁰Ínõõ thõõth 'cī appīrnānī nē otomoorito eeta 'cīg mēēlīg hõrggēēnaa cunuung nē adaahito ügēēgī ho.

³¹Nē má hettedīk naag eleeti cīggaac thõõth jurrung, aitiõõ hatī Nyekuci hõllõngaa uukeeta.

³²Ma etteedīkeet Makayyioohiti ngagīt thõõth, ilootteet nēē ngagīt, hátī hiittiõõ hõllõngaa etteedoothīkeet ngagīt thõõth hõdēī hī eet cīg looc nicci.

³³Nēēthī, abūnnaa 'gootonoga hī ngoonoga, ma au aduheennu niig ngaatī hõdēēthōng, ërēēc nõõ 'goonogu vēlēk hiita.

³⁴Má adakuung magīthī dīdī, udukto nõõ õlō, hátī hiittiõõ hõllõngaa etteedoothīkuung thõõth hatī ommotoonnu ngaatī hõdēēthōng. Hakuu hatī hallimaneekuuung naa thoo'thiok ügī tarī hatī hikia.

1 Korinthia 12

'Baaninit cī Loriio

¹Nēēthī 'yioko, 'gootonoga hī ngoonoga, thõõth 'cī ajinnaangu niig nganñit 'baaninit cī Lori 'cī Ëllēēmīth ko, hõllõngaa hadiimmung naa ngagiit herehuung thõõth cieeni.

²Agayyu niig baa nga agaac niig Nyekuc, baa arahannuung ngagiit hēlēggī 'cīg aarru niig hītō nyeku'nya nē alayyu hēlēggī 'cīg hõllõngaa õthõõth buúk.

³Nēēthī 'yioko, hadiimmung naa ngagiit agaac ñitō, aitiõõ ëëtī 'cī occa õthõõth loriia cī Nyekuci hõllõngaa occa accīn Yeesu nē aitiõõ ëëtī 'cī occa õthõõth aī, ñīn Yeesu Makayyioohit, hatī aitiõõ Lorii 'cī Ëllēēmīth hī ñinõõnnō tōõ.

⁴Aa'nyīk Lorii 'cī Ëllēēmīth eet 'baaninit cūumō cūumō.

⁵Mēēlīg dtiicanī gērrēēt, nēēthī hinnia, odoyyi Makayyioohiti 'cī hadticanoothīk naaga.

⁶Adticanni Nyekuci 'goolliohī cīg mēēlīg nē Nyekuc nicci dioo 'cī adtican thoo'thiok hī eet vēlēk.

⁷Aa'nyeet Lorii ngagīt hōdēī hōdēī 'gōōl 'cī hadticanōōthīkī 'goonogeet.

⁸Ōthōōth eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cīnaac 'gēēnyītha nē othoothito ūgēēgī thoo'thiok 'cī aga nēēg jurrung 'cīg aa'nyīk Lorii nicciee diooni.

⁹Aa'nyīk Lorii eet ūgī lemiinit cobbi nē aa'nyīk ūgī 'tirrian 'cī ēēlanī eet 'cīg ūmmōōrī hūbūttaathō,

¹⁰nē aa'nyīk ūgī 'tirrian 'cī adticanī thoo'thiok 'cīg īnaat eeta, aa'nyīk eet umwa huduha thōōth 'cī hatī aku horumwa nē aa'nyīk eet umwa hittiaman nyeemuut 'cī aku hī Lori cī Nyekuci hode hī loriēēt ūgī haaga nē aa'nyīk eet umwa hōkōban thoo'thiok loonyini cūūmō cūūmō.

¹¹Īīn cieeg vēlēk dtiicanī cīg Lori hōdēēthōng nē aa'nyīk nēē eet hōdēī hōdēī hīcī adiim nēēnī.

Ēlē hōdēēthōng 'cī a'nyak dhoori'nya 'cīg mēēlīg

¹²Īīn ēlē hōdēēthōng, tananga ēhēnytaa ha'nyak dhoori'nya 'cīg mēēlīg nē tananga mēēlīg dhoori'nya cīgīnnēēgī, īīn nēēg vēlēk ēlē hōdēēthōng. Nē aaī ēlē cī Krīstō buúk noho.

¹³Hīnīngītī baa aggamoothīkeet ngagīt vēlēk baattithimo Loriiia, hiita hīitō naag ēlē hōdēēthōng, tananga hīgīn 'Judeei hode 'Girik hode appahacaa'nya hode eet 'cīg hōllōngaa īīn appahacaa'nya nē baa aa'nyīhoothīkeet ngagīt vēlēk Lorii hōdēēthōng 'thinneetinii cīggAAC.

¹⁴Nēēthī 'yioko, baa hōllōngaa ēhēnytaa ēlē īīn dhoorit hōdēēthōng, baa ēhēnytaa a'nyak dhoori'nya 'cīg mēēlīg.

¹⁵Nē má occa 'yioko hī 'thōōtī, "Hīnīngītī hōllōngaa hīnī naa a'thiit, aitiōō hōllōngaa hīnī naa dhoorit cī ello," hīnīngītī thōōth niccia, hōllōngaa occa nē iittiōō hōllōngaa īīn 'thōōtī dhoorit cī ello.

¹⁶Nē má occa 'yioko hī ītatī, "Hīnīngītī hōllōngaa hīnī naa hebereec, aitiōō hōllōngaa hīnī naa dhoorit cī ello," nēēthī, hīnīngītī thōōth icci, occa hōllōngaa alaam īnōōnnō ngaatī īnnī dhoorit cī ello.

¹⁷Nē má baa hī ēlē vēlēk hebereec, occa 'yioko baa aaī nīngītī thīhēēttō ngaana? Má baa hī ēlē vēlēk ītat, occa 'yioko baa aaī nīngītī coohittōō ngaana?

¹⁸Nēēthī dīdī, baa ē'thēdaneek Nyekuci dhoori'nya īlla, aarīk īhōōggō vēlēk hīcī baallī 'thēk adiim nēēnī.

¹⁹Má baa hītō nēēg vēlēk dhoorit hōdēēthōng, occa baa aaī ēlē ngaana?

²⁰Nē hī 'yioko ho, mēēlīg dhoori'nya cīg īllaak, nēēthī hinnia, odoyyii ēlē.

²¹Occa hõllõngaa anneek hẽbẽrẽcī a'thiit, "Hõllõngaa hadiimmii naa nganiita!" Nẽ occa hõllõngaa anneek õõ 'thoo, "Hõllõngaa hadiimmuung naa ngagiita!"

²²Nẽēthī dīdī, dhoori'nya ūgẽēgī cīg ēllaak 'cīg aattīg hīcī hõllõngaa attiran ko, aaddi nẽēg buúk gẽrrẽēt illõōanī.

²³Nẽēthī, harrīcana hinnia naag ngaatī hahimti dhoori'nya ūgī cīg eleeti cīggaac. Nẽ hūmmūtīt dhoori'nya ūgī cīg ēllaak 'cīg aa'nyeet ngaaoni, hiittiõõ hõllõngaa edee'nyia.

²⁴Nẽ dhoori'nya 'cīg edee'nyia, hõllõngaa haallak gẽrrẽēt. Baa arūm Nyekuci dhoori'nya vēlēk cīg ēllaak nẽ aa'nyīk dhoori'nya 'cīg hõllõngaa tiirik gẽrrẽēt hñtō 'cīg tiirik,

²⁵baa adīman nẽē hoti, haa'nyīk dhoori'nya cīg ēllaak vēlēk hidticattōõ hõdēi jurrung, 'gõõlaa 'cī a'thūnnī 'gõõnõgī ūgī.

²⁶Má ēkēdan dhooriti umwaanī, ēkēdan ēlē vēlēk. Má hõllõngaa ēkēdan dhooriti umwaanī, accamanoothīk ēlē vēlēk.

²⁷Nẽēthī 'yioko, ñgīnnu niig ēlē cī Krīstō nẽ niig hõdēi hõdēi, iiginnu dhoorit cī ēlē cīnnī ho.

²⁸Hõrggẽēnaa cī lothippit cī lemmioohu, baa ēbēra Nyekuci ñīcī oou 'thooyyiak nẽ 'ramma cīnnī, ēbēra põrõvētaa'nya nẽ ñīcī ñīn iyyio, ēbēra 'limmanniook nẽ ēbēra dticcianniook cīg thoo'thiok 'cīg ñaat eeta nẽ ēbēra eet 'cīg a'nyak 'baaninit 'cī aa'nyīkī eet hūbūttaathō nẽ ēbēra eet 'cīg ūlū ngaatī ēēlī 'gõõnõgī nẽ ēbēra eet 'cīg a'nyak 'baaninit 'cī aggamī 'gõõnõgī nẽ ēbēra eet 'cīg õthõõth thoo'thiohī cūumō cūumō.

²⁹Aitiõõ hõllõngaa ñīn eeta vēlēk 'thooyyiak. Nẽ hõllõngaa ñīn eeta vēlēk põrõvētaa'nya. Nẽ tarī, hõllõngaa ñīn eeta vēlēk 'limmanniook. Aitiõõ hõllõngaa ūlū eeta vēlēk ngaatī adticanī thoo'thiok 'cīg ñaat eeta.

³⁰Hõllõngaa ūlū eeta vēlēk ngaatī aa'nyīkī eet 'cīg õmmõõrī hūbūttaathō. Hõllõngaa ūlū eeta vēlēk ngaatī õthõõthī utugeetinii 'cīg 'rīng. Nẽ hõllõngaa ūlū eeta vēlēk ngaatī õkõbanī thõõth 'cī 'rīng hagaacō eeta.

³¹Hadiimmuung naa ngagiit ūbūratteek 'baaninit 'cī tiiri gẽrrẽēt. Nẽēthī 'yioko, heter'theekuung hatī naa 'gõõl 'cī ñellēmīth gẽrrẽēt.

1 Korinthia 13

Mīnnan

¹Má hothoothi naa utugeetinii cīg eet cīg looc nicci, hī ñīcī aajileetu nẽ hõllõngaa hammīnani eet ūgī, haañ naa hī hutuba 'cī abū ngõõtī haaga.

²Má ha'nyahi naa 'baaninit 'cī haduhaanī thoo'thiok cīg horumwa hī gaiinit cī thoo'thiok vēlēk 'cīg hōllōngaa agayyi nē má ha'nyahi lemiinit 'cī occa aa'nyīk muurriok hōtōmōōcō nē aitioonna mīnnanī tōō, hīnī 'giimwa haaga.

³Má haa'nyihi naa hēlēggī cīgannīg vēlēk eet 'cīg īn hullaha nē haa'nyīha ēlē caannī hūtūūthī nē aitioonna mīnnanī tōō, aitiōō 'thēk 'gii 'cī hammūda naa tōō.

⁴Aa'nyīk mīnnanī eet hetemeethito thōōth nē aa'nyīk hītō tarbalīg. Hōllōngaa iinan mīnnanī 'giimwa, hode athīngōōnyanī, hode irrianī.

⁵Hōllōngaa aa'nyeet mīnnanī tōngōrōrēē'thīt, hōllōngaa aa'nyīk mīnnanī eet hū'thūūtī ēlē cīnnī diooni, hōllōngaa aa'nyīk mīnnanī eet hīlīlī hīdīkoothong, hōllōngaa a'thūūnnī mīnnani mēdēr.

⁶Hōllōngaa accamana mīnnanī thōōth 'cī abathī, nēēthī, accamana thōōth 'cī īn dīdī.

⁷Eteiini mīnnanī eet hōdōōkōthī nē a'nyak lemiinit hī eet hōdōōkōthī nē a'nyak muhēēnīt 'cī abūnnaa nē aalla mīnnanī hōdōōkōthī.

⁸Aitiōō mīnnanī hōllōngaa adtuunnihi. Nēēthī, ngaatī adukiaanī thoo'thioha 'cīg hatī horumwa, au hatī abīlī nēēgī nē ngaatī ōthōōthī eeta thoo'thiohī cūūmō cūūmō, au hatī abīlī nēēgī, ngaatī aayyi 'gēēnyīthī, aku hatī a'nginoothi.

⁹Aitiōō naag hōllōngaa haga hēlēggī vēlēk nē nga hūttūbattoothīk thoo'thioha 'cīg adukiaa 'cīg hatī nga au horumwa.

¹⁰Hīnīngītī nga hūttūbanoothīk 'baaniniti cīnaac cī 'gēēnyīthōō hī 'gōōl 'cī hirriooni thōōth cī Nyekuci, nēēthī, ma ikia thōōth 'cī attūbanoothīk ko, ūūnnothoothīk hatī thōōth 'cī nga hūttūbanoothīk ko.

¹¹Baa nga hīnī naa loholeec 'cī hidici, baa hothoothi hī loholeec 'cī hidicēēnī nē ha'nyaha muhēēnīt hī loholeec 'cī hidicēēnī. Ma baa hīna maka, hikia hūtūngeeha muhēēnīt cī hīdī'thēētō.

¹²Nēēthī 'yioko, 'gii vēlēk 'cī hacīnī naag Nyekuc, aaī hīcī hacīn 'thooura cīnnī 'cī hōllōngaa edee'nyia jurrung maadaraawatōō. Nē hatī uruta, hacīn hatī naag īnōōnnō cūrūmūūm. Hōllōngaa haga naag hēlēggī vēlēk, nēēthī, haga hatīnī, hīcī agayyeet Nyekuci ngagīta.

¹³Nēēthī 'yioko, aattīg thoo'thioha iyyio, lemiinit hī muhēēnīt 'cī abūnnaa hī mīnnan. Nēēthī, thoo'thiohī cīg vēlēk, mīnnan 'cī īllōōanī.

1 Korinthia 14

'Baaninit 'cī haduhaanī thōōth 'cī horumwa

¹Ünnēēc 'gōōl cī mīnnaanō nē ūbūratteehu 'baaninit cī Lori 'cī Ellēēmīthī, ettebehini 'baaninit 'cī haduhaanī thōōth 'cī hatī aku horumwa.

²Hīnīngītī ëëtī umwaa 'cī õthōõth ūtūñgaa 'cī 'rīñg, hōllōngaa õthōõthōõ hī eeta, õthōõthōõ nēë hī Nyekuc. Nē dīdī, aitiōõ ëëtī 'cī athīhī ïnōõnnō tōõ, aduha nēë thoo'thiok 'cīg hōllōngaa agayyi loriiaa cīnnī.

³Nē ëëtī 'cī aduha thoo'thiok 'cīg hatī au horumwa, aduhaak nēë eet, hátī hokomit 'thinneeti, akūtan īhōõggō nē amammaayan thōng.

⁴Ëëtī 'cī õthōõth ūtūñgaa cīrrīñg, ëël nēë ëlē cīnnī, nēëthī, ëëtī 'cī aduha thōõth 'cī hatī aku horumwa, ëël nēë lothippit cī lemmioohu.

⁵Hadiimmung naa ngagiit othoothit thoo'thiohī 'cīg 'rīñg, nēëthī nēë'thēk, hadiimi occa aduhaannu thoo'thiok cīg horumwa. Íllōõan ëëtī 'cī aduha thoo'thiok cīg horumwa eet 'cī õthōõth ūtūñgaa 'cī 'rīñg, hatī hōllōngaa õkōbaneek eet hīthīhīt, hátī hūkūmaneek muhēëñt cī lemmioohu.

⁶Nēëthī 'yioko, 'gotoonoga hī ngoonoga, má hakuu naa hī ngagiit nē hōthōõtha thoo'thiohī 'cīg 'rīñg, occa hatī habūnna naa hī ngagiit hutuno, hatī hōllōngaa ha'nyahaakuung ngagiit terethiinit hode 'gēënyīth hode thōõth 'cī hatī aku horumwa hode thōõth cī 'limmaanō?

⁷Tananga hadtahī loboru hode huruhi bōhōl, occa hatī aga ëëtī umwaa molook iina 'cī adtaki hode iina 'cī aruhi ho, hatī hōllōngaa agayyi molookwaana 'cīg õrōk ko hōdēi hōdēi?

⁸Má hōllōngaa adtaki illieeri cī luluuo jurrung, occa hatī akūmanoothīk eeta hōõt jora hutuno?

⁹Nē aañ noho hī ngagiit buúk, hatī othoo'thu utugeetinii 'cīg 'rīñg. Má aitiōõ ëëtī 'cī athīhī thōõth 'cī othoo'thu niig ko tōõ, aañ hinnia hatī hīcī othoothiku ngōõt haaga.

¹⁰Mēélīg utugeeti 'cīg 'rīñg looccaa nīcī nē abūnnaa nēëg vēlēk.

¹¹Nēëthī, má hōllōngaa hathihi naa thōõth 'cī õthōõth eet umwaanī, hīññ hinnia naa eet cī looc cīrrīñg hī eet tīho nē ñīn nēë buúk eet 'cī looc cīrrīñg hī nganñita.

¹²Má adiimmu niig 'baaninit cī Lori 'cī Êllēëmīth dīdī, eberria thī 'baaninit 'cī hatī ëël lothippit cī lemmioohu jurrung.

¹³Nē hīnīngītī thōõth icci, a'nyīñk eet 'cī õthōõth thōõthaa 'cī 'rīñg halaõ, hátī hēël Nyekuci ïnōõnnō hōkōbaneek eet thōõth 'cī õthōõth nēë ho.

¹⁴Hīnīngītī má halayyi naa ūtūñgaa umwaanī, lori caannī 'cī alayyi ho. Nēëthī hinnia, hōllōngaa haga naa muhēëñt caannī.

¹⁵Nē hatī 'yioko hīdīmana naa hutuno? Halaayyi hatī loriiaa caannī nē hatī halaõ muhēëttaa caannī buúk, hebenni hatī loriiaa caannī nē hēbēñõ muhēëttaa caannī buúk.

¹⁶Yioko haauto tahana laiittaa cunuung, hatī adīhī'thu niig Nyekuc loriiaa cunuung nē hōllōngaa athiknuung nēēg ngagiit, occa hatī aī nēēg, "Aamēn" hutuno?

¹⁷Horoong occa alayyu niig Nyekuc 'cī abūnnaa, nēēthī hinnia, hōllōngaa ēēl laiiniti cunuung ko eet umwa buúk.

¹⁸Hanneehi naa Nyekuc ūlaallē, hīnīngītī hothoothi naa utugeetinii ūcīg 'rīng hīllōōanuung ngagiit vēlēk.

¹⁹Nēēthī, má haaī lothippitaa cī lemmioohu, occa mēēn ngaatī hōthōōthī thoo'thiok 'tur cīg 'gēēnyīthaak 'cīg athīhī eeta hatī hallimani eet ūgī, hīllōōan ngaatī occa hōthōōthī thoo'thiok aalib'nya ūmmōtō 'cīg hōllōngaa athīhī eeta.

²⁰Gotoonoga hī ngoonoga, ma ha'nyaku muhēēnīt hī lohollia 'cīg hidicēēgī. Nē thōōthaa 'cī abathī, ūmmīrīt aaut hī ūdōlēēta nēēthī, muhēēttaa cunuung, a'nyahit muhēēnīt hī eeta 'cīg obbitēēgī.

²¹Ōthōōth Makayyioohiti 'Buuhaa cīnnī aī, "Hadticaniini hatī naa eet cīg looc cīrrīng 'cīg ūthōōth utugeetinii cīg hōllōngaa aga eeta, hothoo'thik eet cīgannīg. Ūthōōthōō hatī nēēg hī ūhōōggō thōōthaa cī eet 'cīg 'rīng, nē aalla eeta cīgannīg ko, hōllōngaa athīkna nganīt noho."

²²Hōllōngaa ūn thōōth 'cī ūthōōth eeta 'cīg 'rīng ko, terethiinit cī lemmioohu, ūn cī eet 'cīg hōllōngaa ūn lemmiook nē ūn thōōth 'cī adukiaa 'cī hatī au horumwa cī lemmioohu nē hōllōngaa ūn cī eet 'cīg hōllōngaa ūn lemmioook.

²³Yioko 'thēk hothoothito eeta laiittaa cunuung thoo'thiohī 'cīg 'rīng nē iita eeta ūgēēgī 'cīg 'rīng hode 'cīg hōllōngaa ūn lothippit cī lemmioohu hī ngagiit, hōllōngaa hinnia hatī ammuk nēēg aī, adakuung ngagiit maangōnī?

²⁴Nēēthī 'yioko, udukta niig vēlēk thoo'thiok 'cīg hatī au horumwa, hatī aduknaakuung eeta 'cīg hōllōngaa ūn lemmiook hī eet 'cīg 'rīng, occa hatī au ammūda nēēg ngaatī ūnnī nēēg 'thēccannoook nē idiiimito 'gōōl 'cī ūūhūū 'thinneeti cīggīng, hīnīngītī thōōth 'cī aduhaannu niig ko.

²⁵Appulana hatī nēēg thoo'thiok 'cīg ammi'thi 'thinneetinii cīggīng. Nēēthī hatī akatit huru'nyia nē ūttīg Nyekuc, "Hagayya dīdī ngaatī aayyi nii hī eet iccīg."

Laiinit 'cī abūnnaa

²⁶Hōthōōth occa 'yioko haī ne 'gootonoga hī ngoonoga? Má alūteennu niig hōdēī, a'nyak eeta hōdēī hōdēī tēgēl hode thōōth cī 'limmaanō, hode thōōth cī terethiitto, hode ūtūg 'cī 'rīng hode thōōth 'cī occa ūkōbanni. Adiim occa adticanni thoo'thioha cieeg vēlēk, hātī haanytīk lothippit cī lemmioohu hittiran.

²⁷Má ūthōōth eet umwaa ūtūgaa 'cī 'rīng, aanytīk hothoothito eeta 'ramma hode iyyio, hōdēī hōdēī nē ūkōbanōō ūētī umwaa thōng.

²⁸Má aitiõõ õkõban thõõth tõõ, a'nyïk eet 'cī õthõõth ko hïjjaahõ lothippitaa cī lemmioohu nē õthõõthi õlē cīnnī dioo hī Nyekuc.

²⁹Aanytīk põrõvētaa'nya 'ramma hode iyyio hothoothito nē ittiamanit eeta ūgēēgī thõõth 'cī adukiaa ho jurrung.

³⁰Nē má aaī õlē umwaa 'cī iccioloongan loota 'cī aa'nyïk Nyekuci nyeemuut umwa, a'nyïk eet 'cī hati õthõõth 'jieena, hïjjaahõ nē ikia õthõõth 'cī umwa ho.

³¹Aanytīk eet hõdēi hõdēi hudukta thoo'thiok cīg horumwa, hātī illimatta niig vēlēk thõõth 'cī aduha nēēg ko hūkūtan īhõõggō.

³²Aggam loriēēt cīg põrõvētaa'nyanu põrõvētaa'nya.

³³Adiim Nyekuci hēlēggī vēlēk hidticattī lō'ngõõc 'gõõlaa 'cī abūnnaa. Ma õmmõtõõ lothippi'nya cīg lemmioohu,

³⁴occa hõllõngaa elemmiaakī ngaaī hothoothito lothippitaa cī lemmioohu. Occa ijjaaki nē īthīktō haaga, hīcī aduha nyattalī cī Mūū'tha.

³⁵Má aaī 'gii umwaa 'cī adiim aga nēēgī, occa ajin maaccwa cīggīng hati õdõlanit õlõ. Aitiõõ hõllõngaa abūnnaa hati õthõõth ngaa ngaatī õmmõtõõnī lothippiti cī lemmioohu.

³⁶I'thianaanī baa thõõth cī Nyekuci hī ngagiita? Hode ngagiit baa dioo 'cīg õdõlannuung thõõth cī Nyekuci?

³⁷Má ammuk eet umwaa aī hīnī põrõvētaac hode a'nyak 'baaninit cī Lori cī Õllēēmīthī, a'nyïk haga nēē hī, thõõth 'cī hēhēēdakuung naa ngagiit ko, īn tilooinit cī Makayyioohit Yeesu.

³⁸Má appallaaran nēē thõõth icci, appallaaran hati Makayyioohiti īnõõnnō buúk.

³⁹Nēēthī, abūnnaa 'gotoonoga hī ngoonoga, īrrīcatta ngaatī aduhaannu thoo'thiok cīg horumwa nē ma hedeneeku eet ngaatī õthõõthi thoo'thiohī cūmō cūmō.

⁴⁰Nēēthī, occa adīmanni hēlēggī vēlēk 'gõõlaa 'cī aūlan īcī abūnnaa.

1 Korinthia 15

Ürūga Krīstō

¹Nēēthī 'yioko, 'gotoonoga hī ngoonoga, hadiimi hammuaakuung nyeemuut 'cī abūnnaa baa hirrioonīkuung naa ngagiit nē nga elemmu hī noho.

²Nyeemuutaa 'cī abūnnaa ho, eelliau niig hati a'thuunnu thõõth baa hirrioonīkuung naa ngagiit jurrung. Nēēthī, má aitiõõ, īn thī lemiiniti cunuung ko 'giimwa haaga.

³Hīnīngītī baa huduhaahuung naa ngagiit nyeemuut 'cī abūnnaa 'cī tiiri, hī baa 'thēk adukiaaka nganīt baa aī, adaahī Krīstō, hīnīngītī 'thēccanēēt cīggaac, hī baa aduha 'Buuhi cī Nyekuci.

⁴Baa adayyi nēē nē ma urutaa cī waathinniook iyyio, ikia ūrūga daahītha hīcī aduha 'Buuhi cī Nyekuci.

⁵Baa nōō uppwaannak Krīstō Pēētūrū, ma ho ikia uppwaannak 'thoooyyiak 'cīg ūn ūmmōtō hī 'ramma ho buúk.

⁶Ma urutaa cī, ikia uppwaannak lemmiook 'cīg ūllōōan 'miia'nya 'tur (500) tabattī hōdēēthōng. Baa nga arūgī eeta 'cīg mēēlēēgī, nēēthī, baa adaahito ūgēēgī.

⁷Ma ho, uppwaannak nēē 'Jeemith, ma uruta, ikia uppwaannak 'thoooyyiak vēlēk,

⁸ma baa urutaa cīnnī vēlēk, ikia uppwaannahaa nganīt buúk, tananga haau hī loholeec 'cī baa arrittiaa korrioohī 'cīg abathī.

⁹Hīnī naa 'thoooyyahit 'cī adtuurna 'thoooyyahī vēlēk. Nē dīdī, baa haīnanaahi lothippit cī lemmiook cīg Nyekuci pīrnānīt cobbi gērrēēt, 'cī occa hōllōngaa avvīyya eeta nganīt anneeka 'thoooyyahit.

¹⁰Nēēthī, būnnaiittaa cī Nyekuci, hīna naa nganīt hī 'yoko ho nē baa hōllōngaa hahirangī naa būnnai cī Nyekuci haaga. Aitiōō ūdūt, baa hadticannii naa hīllōōan 'thoooyyiak vēlēk, nēēthī, baa hōllōngaa nganīt ēmmēn 'cī hadticannii ho, baa hadticannii hīnīngītī baa aaī būnnai cī Nyekuci hī nganīta.

¹¹Nēēthī, hōllōngaa abathī, tananga nganīt 'cī hirriooni hode ūhōōggō 'cīg irrioon ko. Iita elemtu niig vēlēk nyeemuut 'gōōla hōdēēthōng.

Arūgna hatī eeta cīg Nyekuci daahītha

¹²Nēēthī, má irriōōnī thōōth 'cī aī, baa ūrūga Krīstō daahītha, inni thī hothoothito eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cunuung hītō, aitiōō eeta 'cīg adaahito hōllōngaa occa arūgna ho?

¹³Má aitiōō eeta 'cīg adaahito hōllōngaa arūgna, ūko thī mīī baa nga hūrūga Krīstō buúk.

¹⁴Nē má baa nga hūrūga Krīstō, ūn thī 'limmanī cīnaang hī lemiinit cunuung ko, 'gii 'cī hōllōngaa aaddi.

¹⁵Hīllōōan thōōth niccia, hummuddiaawa naag hītta olo'ngiaak cīg thōōth cī Nyekuci, hīnīngītī baa hothoo'thia naag thōōth cī Nyekuci hītta, baa ūrūgūtha nēē Krīstō daahītha. Nēēthī, nga hūrūgūtha nēē ūnōōnnō daahītha, hatī baa nga hūrūgta daakiaha daahītha.

¹⁶Hīnīngītī, má nga hūrūgta eeta 'cīg adaahito, ngaani thī mīī baa hūrūga Krīstō buúk.

¹⁷Nē má baa nga hūrūga Krīstō, ūn 'thī mīī lemiiniti cunuung ko buúk 'giimwa haaga nē nga aallannu niig buúk 'thēccanēētī cugguung noho.

¹⁸Nē eeta baag adaahito lemiittaa cī Krīstō buúk, i'ngittōōthī.

¹⁹Má ha'nyahit naag muhēēnīt 'cī abūnnaa rūgētaa cī hī Krīstō diooni, ammannīkeet hatī eeta ngagīt hīlōōanit eet vēlēk.

²⁰Nēēthī dīdī, baa ūrūga Krīstō daahītha! Nē aa'nyeet ngagīt hagaac, ngaatī hatī arūgnaanī eeta ūgēēgī buúk daahītha.

²¹Nē hīcī acinnu niig, aaī hī baa aku daahīthī loota nīnga, hīnīngītī eet hōdēēthōng, i'thianaaī 'yioko rūgūthaanītī cī daakiahu buúk eeta hōdēēthōng.

²²Baa aīnanaakeet Aadamī ngagīt vēlēk daahīth nē a'nyahaakeet hatī Krīstō ngagīt vēlēk rūgēt.

²³Nēēthī, occa hērēēa naag vēlēk hōdēē kōr cīnaac. Baa nōō arūgtha Nyekuci Krīstō ūcī oou daahītha nē arūgthaa hatī eeta cīgīnnīg buúk daahītha hatī ūbōda nēēnī.

²⁴Nē urutaa 'cī ūlōōanī Krīstō mīrōk cīgīnnīg vēlēk, ikia thī hatī decciaanītī cī lootu nē aa'nyīk nēē habuccieet Nyekuc Maa'nyī.

²⁵Hīnīngītī aggam hatī nēē looc ūthōng haathīk mīrōk cīgīnnīg vēlēk looc.

²⁶Mirohit 'cī adtuurna 'cī hatī aruhi ho, daahīthī.

²⁷Hīnīngītī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Baa aa'nyīhoothīk ūnōōnnō 'tirriani 'cī aggamī hēlēggī vēlēk." Nēēthī 'yioko, má aī thōōth cīee, aggam hatī nēē "hēlēggī vēlēk," makaal'thītaa cīnnī, nīngītī aī, hōllōngaa arūmoothīk Nyekuci 'cī aarīk hēlēggī vēlēk makaal'thītaa cīnnī.

²⁸Ma urutaa 'cī aggamī Ngeertī Nyekuci hēlēggī vēlēk, aarīk hatī nēē ēlē cīnnī athīnī cīg Nyekuc 'cī aarīk 'gī vēlēk haggam Ngeerīnī ho. Nēēthī, ūn hatī Nyekuci nēē dēēdē, 'gī vēlēk hī eet vēlēk.

²⁹Nēēthī 'yioko, má aitiōō hōllōngaa arūgna eeta daahītha, adīman hatī eeta 'cīg aggam baattithimo, hīnīngītī eet 'cīg adaahito ho ne? Nē 'thēk má hōllōngaa arūgthaa eeta 'cīg adaahito ho ūdūt, inni thī haggamit eeta baattithimo, hīnīngītī ūhōōggō ho?

³⁰Inni hīnattaaha naag eleeti cīggaang bathi waathinniook vēlēk ko?

³¹Nē inni hommottiooa naa hī daahīth hōdōōkōthī ho? 'Rianīth 'cī ha'nyahi naa hī ngagiit, hīnīngītī Yeesu Krīstō Makayyioohit cīnaac, 'cī aa'nya nganīt huduha thōōth icci ho.

³²Má baa haruhonna naag hī eet 'cīg a'thīlan aattīg hī idi'ngwa cīg moru 'taaūnnaa cī Eevvetho, hīnīngītī thoo'thiok cīg eetuk haaga, ne 'yioko 'cī baa hammūda naa ho? Má hōllōngaa arūgthaa eeta 'cīg adaahito, "Hudukto thī nēē naag nē hūhūdīt mērtī, hīnīngītī hadaahī hatī lohatha."

³³Ma haggii'thu eleeti cugguung haaga noho. Ū'thēcannuung hatī ngagiit 'goonogu 'cīg abathī.

³⁴Udtuukta thõõth 'cī abathī nē ibillu 'thēccan, hīnīngītī aattīg eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cunuung, 'cīg nga hagaacō thõõth cī Nyekuci. Haduha naa thõõth icci, hātī haggamuung ngagiit ngaaoni.

Ēlē 'cī arūgna

³⁵Nēēthī, horoong occa ajin ēētī umwaa thõõth 'cī aī, "Arūgna hatī eeta 'cīg adaahito hutuno? Au hatī a'nyak nēēg eleeti 'cīg aattīg hutuno?"

³⁶Ma haggiithennu thõng! 'Gii 'cī athaccu niiga, hōllōngaa occa arūgna nīicī noho, adaahī nōõ thõng.

³⁷Ma athaci nii hinyomooc, aitiõõ nii hōllōngaa atiboolani ēlē cīnnī hūtūrūrū, nēēthī, athacci hinyomooc haaga horoong cī 'gēēmē hode cī 'giimwa haaga buúk.

³⁸Nēēthī, aa'nyīk Nyekuci hinyomooc ēlē hīcī baa adiim nēēnī nē aa'nyīk hinyomo eleeti cīggīng cūumō cūumō.

³⁹Ēhēnytaa eeta hī idi'ngwa hī hībaallī hī ulugo a'nyak eleeti, nēēthī, hi'thihi 'cī aduhōõ hī 'gōõnī.

⁴⁰A'nyak hēlēggī cīg hēētkujjieen vēlēk eleeti nē a'nyak hēlēggī cīg lootu buúk eleeti. Nēēthī, 'lēēmīthī cī hēlēggī cīg hēētkujjieen, aaī 'gōõlaa cīnnī ēmmēn nē 'lēēmīthī cī hēlēggī cīg looc nicci, aaī 'gōõlaa cīnnī ēmmēn.

⁴¹A'nyak kōrra 'lēēmīth cīnnī ēmmēn nē a'nyak nyīlōhī cīnnī ēmmēn nē a'nyahit mūnyūnya buúk cīnīng ēmmēn nē hōllōngaa aduhōõ 'lēēmīthī cī mū'nyaac umwa hī cī umwa.

⁴²Aaī hatī noho hatī ūrūgta eleeti cīggaac daahītha. Adaahī hatī eleeti cieegi, nēēthī, eleeti 'cīg ūrūgta, hōllōngaa hatī adaahī tarī ūdūt.

⁴³Adayyi eleeti cīggaac hīnīngītī daahīth, nēēthī, arūgthaa hatī nēēg bulēētta. Adayyi nēēg hīnīngītī hōllōngaa attiranī nē arūgthaa hatī nēēg 'tirriaana.

⁴⁴Adayyi nēēg hī eleeti cīg eetuk, nēēthī, arūgthaa hatī nēēg makaa'thīta cī Lori 'cī Ēllēēmīthī. Hīcī aattīg eleeti 'cīg looc nicci, aattīg 'thēk eleeti 'cīg hēētkujjieen buúk.

⁴⁵Baa aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Baa ïñ Aadamī eet 'cī oou nē ï eet 'cī arūgī. Nēēthī, Yeesu 'cī ïñ Aadam 'cī adtuurna ho, ïñ lori 'cī aa'nyeet rūgēt."

⁴⁶Hacīn 'yoko naag baa hōllōngaa uwattaa ēētī baa a'nyak lori. Baa anūa nēē eet 'cī a'nyak ēlē 'cī edee'nyiaa.

⁴⁷Baa ēhēnytaa ēētī 'cī oou dooba, nēēthī, baa aku ēētī 'cī uruto ho hēētahujjieen.

⁴⁸A'nyak eeta vēlēk cīg lootu eleeti 'cīg aduhōõ hī ēlē cī eet baa ēhēnytaa dooba. Nē a'nyahit eeta 'cīg aattīg hēētahujjieen vēlēk eleeti 'cīg aduhōõ hī ēlē cī eet baa aku hēētahujjieen thõng.

⁴⁹Hīcī haduhōō naag hī eet baa ēhēnytaa dooba ho, haattīg hatī naag hī ēētī baa aku hēētahujieen.

⁵⁰Hōlō, hadiimmung naa ngagiit agaac ūtō, õ'ngōlī hatī horumwa eleeti cīggaac 'cīg ūn ēlē hī biyyi ho haaga. Nēēthī, aī thōōth ciee nēē, aitiōō hatī eleeti cīggaac hōllōngaa õthōl habuccieet cī Nyekuci 'cī aalla ūdūt ko.

⁵¹Haduhaakuung hatī naa ngagiit thōōth 'cī ūllōōan 'gēēnyīth cī eetu ho. Aitiōō hatī naag vēlēk hōllōngaa hadaahī, nēēthī, hūūkcī hatī naag vēlēk haaga.

⁵²Edee'nyiaa hatī thōōth ciee hīdīkoothong, hīllōōan 'gii gōōng adtuuha hēbērēēcī hataman. Hīnīngītī adtaki hatī nyeepuu 'cī adtuurna nē ūrūgta eeta vēlēk 'cīg adaahito. Nē thī hatī hutuhuyyi naag vēlēk hiittiōō hōllōngaa hadaahī tarī ūdūt.

⁵³Ūūkcī hatī eleeti cīggaac 'cīg adaahī nē otongolit ko, hītō eleeti 'cīg hōllōngaa adaahī hode õ'ngōlī.

⁵⁴Eleeti 'cīg 'yoko ha'nyak naag ko, ūn eleeti 'cīg hōllōngaa attiranī nē adaahī. Nēēthī, ūūkcī hatī nēēg hītō eleeti 'cīg aalla ūdūt. Hatī hikia thōōth cī 'Buuk cī Nyekuci hī dīdī hī baa aī, "A'nyamanī daahīthī!"

⁵⁵"Tirrian cī daahīthōō ho inoo? Ūūk kēddanī cī daahīthōō ho ūna?"

⁵⁶A'nyaha 'thēccanī daahīth nē aa'nyīk nyattalī 'thēccan 'tirrian.

⁵⁷Nēēthī, hīttīk Nyekuc ūlaallē ngaatī aa'nyīkī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō haa'nyeet hīllōōanit!

⁵⁸Nēēthī hoti ho, 'gootonoga hī ngoonoga, aaut okomit. Ma haa'nyiku 'giimwa hotomooyyuunga. Aarrik eleeti cugguung hōdōōkōthī dtiicaa cī Makayyiookto, hīnīngītī agayyu niig aī, hōllōngaa ūn dtiici cunuung cī Makayyiookto ho 'cī haaga.

1 Korinthia 16

Lūtēēnīt cī 'rabbēēt cīg eet cīg Nyekuci

¹Nēēthī 'yoko, thōōthaas cī hoiinit cī 'rabbēēt cīg eet cīg Nyekuci, ūdīmanit thōōth baa haduhaahi naa lothippi'nya cīg lemmiook cīg 'Galaa'thia.

²Lomidikaa'nyanī vēlēk, a'nyīk eet hōdēī hōdēī hōrggēēnaa cunuung hitiangithit 'rabbēēt ūgī ngadiiha, 'rabbēētī 'cīg aggam ēētī dtiicaa cīnnī. Hātī ma hikia naana, iittiōō hatī lūtēēnītī umwaa tōō.

³Nē ma hōdōlana, haa'nyihi hatī naa eet baag ēbēraannu niig waragēēt cīg terethiittak nē ūthoooyyu ūhōōggō hootti 'baaninit cunuung 'Jeru'thalēma.

⁴Má hacini abūnnaa ngaatī occa hōkōōī naa buúk, hōōkōrra hatī hī ūhōōggō hōdēī.

Thoo'thiok 'cīg adiim Paaulo

⁵Hakuu hatī hacinnuung ngagiit urutaa 'cī hōbōdaaī looccaa cī Maccedoonia, hīnīngītī hadiimi hōkō nōō naa ūcī Maccedoonia.

⁶Horoong hatī hau harūmī nōō hī ngagiit hīdīhīdīc hode hakuu hēdēcaahi tagīthnīca, hātī iita eelliaangu nganīt hēērōnaa caannī ūcī hōkōōī.

⁷Hōllōngaa hadiimi naa hacinnuung ngagiit 'yioko nē hikia hothohoteehuung haaga, hammuhi occa hatī hau harūmī hī ngagiit hīdīhīdīc, hatī ēlēmī Makayyioohiti.

⁸Nēēthī, haaī hatī 'taaūnaa cī Eevvetho ūthōng Karrama cī Waathinniook Hēēn 'Tur, ⁹hīnīngītī ubbuuhothoothīhaa nganīt hattūug cobbi cī dtiic 'cī abūnnaa, nē aattīg eeta 'cīg mēēlīg 'cīg abūrra nganīta.

¹⁰Má ūdōlan Timotteeo, iita ūrūmtī hī ūnōōnnō jurrung. Adtican nēē dtiic cī Makayyiookto hī naana.

¹¹Ma haa'nyiku eet umwa hūtūbūr ūnōōnnō. I'thooyyiak ūnōōnnō 'gōōl lō'ngōōc, hātī hōbōda hī nganīta. Hērē naa ūnōōnnō hī 'gōtōōnōgī ūgī.

¹²Nē 'yioko, hīnīngītī thōōth cī Appolo, hadiimi naa hīthōōakuung ngagiit ūnōōnnō hookorria hī 'gōtōōnōgī. Baa aharī nēē ngaatī akuuni 'yioko, nēēthī, aku hatī nēē kōr 'cī adiim nēēnī.

¹³Aaut dīkīm, okomit lemiittaa cunuung, aanytīk 'thinneeti hokomit.

¹⁴Idticanit thoo'thiok vēlēk mīnnaniitta.

¹⁵Agayyu niig baa atiman eeta cīg halang cī Tēēvana, ngaatī au ūnnī lemmiook ūcī oou looccaa cī Acaia, nē ūrrīcatta ngaatī adticanōōthīkī lemmiook. Haduhaakuung naa ngagiit 'gotoonoga hī ngoonoga,

¹⁶elemiit eet 'cīg aattīg hoti, hī eet vēlēk 'cīg au arūmoothiku hī ngagiit nē idticattoou hōdēī.

¹⁷Baa haccamanoothihi naa gērrēēt, ngaatī ūdōlanī Tēēvana hī Vortunaato hī Acaia, hīnīngītī aanya nēēg nganīt hēlēggī baag aitiōō hī ngagiit tōō.

¹⁸Nē tarī, aanya haccamanoothīk gērrēēt, hī baa aa'nyuung ngagiit buúk accamattoothīk. ūttīk eet 'cīg aattīg noho ūlaallē.

¹⁹Ū'thaayyuung lothippiti cī lemmiook 'cīg au 'taaūnnioohī cūūmō cūūmō ūcī looc cī Aa'thia. Ū'thaayyuung Akwila hī Piriciilla gērrēēt 'thaarī cīg Makayyiookto, hōdēī hī lemmiook 'cīg ūmmōtōō 'cieethaa cīnīng.

²⁰Ū'thaayyuung 'gotoonogu hī ngoonogu 'cīg aattīg ngaati vēlēk ngagiita. Ū'thaac 'goonogu taliitta.

²¹Heheedi naa Paaulo dēēdē 'thaainit icci attiaa caannī.

²²Má hõllõngaa ammīnan eet umwaa Makayyioohit, īccīnī nēē ēlēk. Anneek baaī nuun Makayyioohit ijjia!

²³A'nyīk būnnai cī Makayyioohit Yeesu haau hī ngagiita.

²⁴A'nyīk mīnnan caannī haau hī ngagiit vēlēk 'thaarī cīg Yeesu Krīstō. Aamēn.

2 Korinthia

2 Korinthia 1

¹Nganīt Paaulo 'cī hīnī 'thooyyiahit cī Yeesu Krīstō, 'cī hēhēēdakuung waraga icci, hīnīngītī baa ēbēraawa nganīt Nyekuci thōōthaan cī. Harūmeenna hī Timotteeo 'cī ūn lemmioohit hī naa buúk. Hīthōōakuung naa ngagiit waraga icci, lemmiook cīg 'taaūn cī Korinthia hī lothippit cī lemmiook vēlēk 'cīg aattīg looccaa cī Acaia.

²A'nyīk būnnai hī ganōn 'cī aku hī Nyekuc Baangeet cīnaac, hī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō haa'nyuung ngagiit aaut lō'ngōōc.

Anneek Paaulo Nyekuc īlaallē

³Hīdīhīthīt Nyekuc 'cī ūn Maa'nyī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, 'cī ūn tamaattiohit nē ū Baangeet, 'cī aku mammaayaniiniti vēlēk hī ūnōōnnō.

⁴Amammaayanneet nēē ngagīt pīrnatta vēlēk, hātī hamammaayanit naag buúk eet 'cīg a'nyak pīrnānīt mammaayaniittaa baa hammūda naag hī Nyekuc.

⁵Hīcī hōthōl naag pīrnānīt cobbi hī Krīstō, occa hammūda mammaayaniinit 'cī maka gērrēēt hī ūnōōnnō buúk.

⁶Má happīrnanna naaga, ūn mammaayaniinit hī elliaanīt cunuung. Má baa amammaayanneet Nyekuci ngagīta, ūn mammaayaniinit cunuung 'cī aa'nyuung ngagiit etemeethit pīrnānīt nicci happīrnanna naag buúk ko.

⁷Nē ūkōmī muhēēnītī cīnaang hī ngagiita, hīnīngītī hagayya naag haīnna hōthōl naag hī ngagiit pīrnānīt cīnaang ko hōdēī, haau hīcī hōthōl eliinit 'cī aku hī Nyekuc hōdēī.

⁸Niig 'gootonoga hī ngoonoga, hadiimmuung naag ngagīt agaac pīrnānīt baa happīrnanna naag looccaa cī Aa'thia. Baa ha'nyaka naag pīrnānīt 'cī maka gērrēēt 'cī ūnōōan 'tirrian cīnaang nē hiita hummukta hiita, hadaakta hatīnī.

⁹Nē dīdī 'thinneetinii cīggaang, hummukta hīttā hoottia hatī hadaakta thōng. Nē baa edee'nyia thōōth cīee, hātī hiittiōō naag hōllōngaa ha'nyaka lemiinit eleetinii cīggaang ēmmēn, hātī ha'nyakta naag lemiinit hī Nyekuc 'cī arūgtha eet daahītha.

¹⁰Nē baa ēlaaeet Nyekuci ngagīt tēēl'thītaa cī daahīthōō nē haga naag nga hatī aalla eelleet nēē ngagīt noho.

¹¹Nē hīcī eellieetu niig ngagīt laiittaa cunuung ko, mēēlīg hatī eeta buúk 'cīg anneek Nyekuc īlaallē, hīnīngītī ēdēcī Nyekuci laiinit cunuung hīnīngītī ngagīta.

Ūtūhū Paaulo muhēēnīt cīnnī

¹²Nē 'yioko, ūn cīee 'rianīth cīnaang nē aduha 'thinneeti cīggaang 'gōōl baa harūmēēnī hī ngagiita nē dīdī baa gōōng harūmī naag hī ngagiit lō'ngōōc. Baa

būnnai cī Nyekuci 'cī aa'nyeet hīdīmatta noho, hōllōngaa 'gēēnyīth cī looc nicci 'cī hadīmanna noho ho.

¹³Baa hōllōngaa hēhēēdakuung naag ngagiit waraga 'cī occa hōllōngaa agiillu hode athiknu. Hammuhi kōr umwa, au hatī athīkneetu niig ngagīt jurrung,

¹⁴Tananga hōllōngaa athīkneetu ngagīt 'yioko. Ma hatī kōr 'cī ūbōdaaī Makayyioohiti Yeesu, au hatī irrianneetu niig ngagīt haau hīcī hirriannuung naag ngagiit ko.

¹⁵Baa hagaoothi naa 'rianīth cunuung hīnīngītī ngagīta nē hikia hummuha ngaatī hēhēērōnaakuung ngagiit ūcī oou. 'Gōōlaa cī, iita ummuddiaau niig 'gattan 'cī hēhēērōnaakuung naa tabattī 'ramma.

¹⁶Hummuhā ngaatī hēhēērōnaakuung ngagiit 'gōōlaa cī hōkōōī naa looccaa cī Maccedoonia. Nē hatī aanyaangu niig nganīt eliinit 'cī hadiimi, hātī hūūk looccaa cī 'Judeea.

¹⁷Ma baa hakūmaneehi naa thōōth icci ho, hammuhi hōllōngaa happallaaraneehi thōng. Hode hakūmaneehi thoo'thiok cīgannīg hī eeta cīg looc nicci, hode haai hī ēētī aagōōng aī, "Eei," hode, "Aitiōō," hātī haccamattaawa eeta?

¹⁸Nēēthī dīdī, hīcī a'thūūnnī Nyekuci thōōth, hōllōngaa ūn nyeemuut cīnaang hī ngagiit, "Eei hode aitiōō."

¹⁹Hīnīngītī Yeesu Krīstō Ngeertī Nyekuci baa hallimaneekuung naag ngagiita, hōllōngaa aī pang pang thōōthaa 'cī ūn dīdī, hode ūcī hōllōngaa ūn dīdī. Ūnōōnnō baa haduhaakuung naag hī 'Thīlla hī Timotteeo Nyeemuut cīnnī 'cī Abūnnaa. Ūn thoo'thioha 'cīg aduha Nyekuci vēlēk dīdī nē adīman hōdōōkōthī thōōth 'cī aduha nēēnī.

²⁰Tananga hī mēēlīg thoo'thioha 'cīg aduha Nyekuci ūn nēēg vēlēk "Dīdī" hī Krīstō. Nē hīnīngītī ūnōōnnō, hiita hītō naag vēlēk, a'nyīk haau noho bulēēttaa cī Nyekuci.

²¹Nē 'yioko, Nyekuc 'cī aa'nyeet ngagīt hī ngagiit hībīlīt komiitta hī Krīstō ho, ēbēraaeet nēē ngagīta,

²²nē aa'nyeet ngagīt nyamacar cīnnī 'cī hīgīnnī naag cīgīnnīg nē aarīkeet Lori 'cī Ellēēmīth 'thinneetinii cīggaac, hētērētha ngatī hīgīnnī naag cīgīnnīg.

²³Baa haari naa Nyekuc hī hebereec caannī. Ūnōō 'cī hōllōngaa hōbōdaanī naa 'taaūnaa cī Korinthia tarī haini, hātī hiittiōō hōllōngaa hakuu hiloottuung ngagiita.

²⁴Nē hōllōngaa hīgīnnī makayyiook cīg hattīnganeekuung ngagiit 'gii 'cī occa elemmu. Hadticanni naag hī ngagiit hōdēē, hīnīngītī taliinit cunuung, hātī iita okomit niig lemiittaa cunuung.

2 Korinthia 2

¹Ínōō 'cī hūūhūū naa muhēēnīt caannī hiittiōō hōllōngaa a'nyahaakuung heeroni caannī huciith umwa tarī haau hī baalēēnī.

²Má ëin nganñīt dēēdē 'cī haa'nyuung ngagiit aaut mothiitta, nganī hatī 'cī aku aa'nya nganñīt haccamanoothīk? Ngagiit 'cīg haa'nyuung naa mothiinit ko? Ngagiit 'thēk dēēdē 'cīg hatī aa'nyaangu nganñīt haccamanoothīk.

³Baa hēhēeda waraga baalī, hātī ma hikia, hiittiōō eeta 'cīg aa'nya haccamanoothīk, hōllōngaa aa'nya hōmōthī. Baa õkōmī nganñīt 'thīnīt, hīnīngītī ngagiit vēlēk 'cīg hatī othollu taliinit caannī.

⁴Hīnīngītī hēhēēdakuung pīrnatta hī mothiitta, cobbi hī tilaalōnī, hātī hiittiōō hōllōngaa haa'nyuung naa ngagiit huciith, hātī agaac ñītō, maka mīnnanī caannī hī ngagiit gērrēēt.

Atamaattik eet 'cī ëin 'thēccannoohit

⁵Má adīman ëētī umwaa eet umwa 'buth, nga hīdīmanaa nēē nganñīt 'buth hīcī adīmaneekuung nēē ngagiit vēlēk. Ahummung 'thēccanī cīnnī ngagiit gērrēēt hīllōōan.

⁶Mēēlīg eeta hōrggēēnaa cunuung 'cīg udukta 'thēccan 'cī baa adīman ëētī tīho, ëin niccia ukēēnīt 'cī ūūppan thōōth 'cī baa adīman nēēnī.

⁷Nēēthī hinnia 'yioko, occa ammaanniku niig ïnōōnnō nē amammaayattu ïnōōnnō, hātī hiittiōō hōllōngaa anyamūütana huciithi cī 'thēccaanō eet nicci.

⁸Haduhaakuung naa ngagiit dīdī haini, etere'thieek ïnōōnnō mīnnan cunuung.

⁹Thōōth baa hēhēēdakuung naa ngagiit waraga haini, hātī hūmmūda nē hagawa dīdī, hatī ma anuyyu niig thoo'thiok vēlēk 'cīg haduha naana.

¹⁰Má ammaanniku niig eet umwa hammaannihi hatī naa buúk ïnōōnnō, hatī aaī 'giimwaa 'cī occa hammaannihi. Nē má hatamaatīha 'thēccanēēt iccig, hammaannihi muumaa cī Krīstō hīnīngītī ngagiita,

¹¹hātī hiittiōō hōllōngaa aku ïllōōanneet ngagīt 'Thīttaanī. Hīnīngītī haga naag muhēēnīt cīnnī gērrēēt.

Dticciannoohit cī lōhōt 'cī ëin ngeju

¹²Ma baa hūūha 'taaūnaa cī Tōrōa, hūūk hillimaneeha eet nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō, hummudoothiha Makayyioohit ubbuuhīhaa baa 'gōōl ēlēk.

¹³Baa nga apuppuddii nganñīt 'thīnīt ngaatī hōllōngaa hammūdōōthīkī 'gōtōna Tiito, nīngītī hannēēkī ïhōōggō ïlaallē nē hedeceeha hūūha ñīcī looc cī Maccedoonia.

¹⁴Ïlaallē hī Nyekuc ngaatī aa'nyīkī Krīstō hutuanōōi nyeitee. Eelleet ngagīt Nyekuci buúk, ngaatī hōō hī'thaanīka nyeemuut cī Krīstō 'cī ēmmēdī loonyini vēlēk nē ð'ngōlī nyeemuut ciee haau hīgōōng mōhōōkacī.

¹⁵Hīnīngītī haattīg naag hī mōhōōkac 'cī ū'ngōlī ēmmēdī 'cī ūkō aa'nyīk Krīstō Nyekuc, 'cī ū'thanothoothīk eet baag eelliaa hī eet baag ūbōktī adaahito.

¹⁶Nē eeta 'cīg i'ngittōōthī, ū'ngōlī nyeemuut 'cī abūnnaa hī ūhōōggō, muyuuk 'cī ū'ngōlī daahīth, nē hī eet cīg eelliaa, ū'ngōlī nyeemuut hī ūhōōggō, muyuuk cī ūrūgētō nē nganī 'thēk 'cī occa ūūlū ngaatī adticanī dtiic icci aaddi ho?

¹⁷Adiim eeta 'cīg mēēlīg ammūda baliinit, hīnīngītī aduhaak nēēg eet nyeemuut cī Nyekuci nē hōllōngaa haattiyyia naag buúk hī nēēgī. Hīgīnna naag 'thoooyyiak cīg Nyekuci dīdī, nēēthī, makaa'thītaa cī Krīstō, hōthōō'tha naag nyeemuut cīnaang 'cī ūin Nyekuci hebereec cīnaang.

2 Korinthia 3

¹Hi'thiattaayyia 'yioko naag ngaatī haduhaanna eleeti cīggaang 'rianītha tarī? Hode hadiimma waragēēt 'cīg ētēr'tha eleeti cīggaang hī ngagiita? Hode hadiimma naag waragēēt hī ngagiit 'cīg ētērēth eet ūgī eleeti cīggaang?

²Aattiyyu niig hī waraga 'cī eheeddi 'thinneetinii cīggaang, 'cī aduhaak eet vēlēk thōōth cī Nyekuci 'cī hadticanna naaga.

³Aattiyyu niig hī waraga 'cī ēhēēd Krīstō nē ha'nyaktaawa naaga. Hīnīngītī hōllōngaa eheedinnu niig 'gaalama, hode biyyiēēnī cīg 'thabalīg. Baa eheedīk Lorii cī Nyekuc 'cī arūgī waraga icci 'thinneetinii cīg eetuk.

⁴Thōōth 'cī ūin dīdī 'cī hagayyia naag hī Nyekuc cieeni, má aggamtū niig nyeemuut cīnaang ko, eelluung hatī Krīstō aaut hīcī adiim Nyekuci.

⁵Aitiōō ngagīt 'tirriani 'cī occa haīnna hidticatta thoo'thiok vēlēk nyaagwaana tōō. Nyekuc 'cī aa'nyeet ngagīt makaa'thīt vēlēk 'cī hadticanna hēlēggī vēlēk 'cīg hadiimma hadticanna.

⁶Aa'nyeet nēē ngagīt 'tirrian vēlēk 'cī hīgīnna dticcianniook cīg lōhōt 'cī ūin ngeju 'cī aku hī Lori 'cī ūllēēmīth, 'cī hōllōngaa aku hī nyattal baa eheeddi loota. Nēēthī, a'nyaha nyattalī daahīth nē a'nyaha Lorii rūgēt.

Bulēēnīt cī lōhōt 'cī ūin ngeju

⁷Baa aku a'nyaha nyattalī cī Mūū'tha daahīth, tananga baa eheeddi nyattalī ciee biyyiēēnī nē aa'nyīhoothīk eet cīg ūthīraēlī 'gōolaa cī tiiri gērrēēt. Nē baa aalla nyattalī aa'nyīk muum cī Mūū'tha hattaal gērrēēt haau hī kōrra, hiittiōō eeta cīg ūthīraēlī hōllōngaa occa ūbēk ūnōōnnō, tananga baa ūin ciee bulēēnīt 'cī hatī a'nginoothi.

⁸Hōllōngaa occa hatī a'nyaha dtiici cī Lori 'cī ūllēēmīth bulēēnīt cobbi gērrēēt hīlōōan nyattal baa Mūū'tha?

⁹Má occa a'nyaha nyattalī daahīth nē aa'nyīhoothīk bulēēnīt cobbiēēnī, ma lōhōt 'cī ūin ngeju 'cī aa'nyeet būnnai hī Nyekuc ko, hōllōngaa occa aa'nyīhoothīk bulēēnīt cī ūlōōan cobbi ho?

¹⁰Nēēthī, ēllēēmīth lōhōt 'cī ñin ngeju ho gērrēēt, hīllōōan bulēēnīt cī nyattal baa eheeddi ñicī oou.

¹¹Baa aa'nyīhoothīk nyattal bulēēnītī baa a'nginoothi haaga. Nē maka bulēēnītī cī lōhōt 'cī ñin ngeju ho gērrēēt hīllōōan, hīnīngītī aitiōō nēē hōllōngaa a'nginoothi.

¹²Hīcī ha'nyak naag muhēēnīt icci dīdī, occa hōllōngaa hi'ngolli naag ngaatī hadticanī thōōth cī Nyekuci.

¹³Hōllōngaa haattīg naag hī Mūū'tha baa ammūt muum cīnnī hiittiōō eeta cīg ī'thīraēl hōllōngaa acīn lanyit cī bulēēnīt cī Nyekuci, ngaatī hatī ōkō a'nginōō'thī.

¹⁴Nēēthī hinnia, nga adītī īhōōggō ooti pīd hī kōr hī niccieeni, hiittiōō hōllōngaa acīn thōōth 'cī ñin dīdī, hatī agili lōhōt baa baarkit. Nē Krīstō dioo 'cī occa abbuuk hēbērī cīggīng hīcīttī.

¹⁵Tananga agil eeta nyattal cī Mūū'tha hī kōr hī niccieeni, aalla nga adītī ooti cīggīng noho.

¹⁶Nē má ēlēm ēētī umwaa Makayyioohit Yeesu, īnōōnnō dioo 'cī hatī abbuuk hēbērī cīg eet tīho.

¹⁷Nēēthī 'yioko, ñin Makayyioohiti Lori 'cī īllēēmīthī nē nīngītī aayyi Lorii cī Makayyiookto, aattīg eeta ngaatīho lō'ngōōc.

¹⁸Nē naag nuyyiooha cīg Krīstō, 'cīg hōllōngaa ammūtī muumti, hedeenyothi naag bulēēnīt cī Makayyiookto nē ūtūhūet Lori cī īllēēmīth hiriiri, haaut hī Makayyioohiti cī abuli.

2 Korinthia 4

Baliinit 'cī aaī lohilihili'nyanītōō

¹Nēēthī, hīnīngītī tamaati cī Nyekuci, hiita hidticatta naag dtiic cīnnī, īnōō 'cī hōllōngaa hūūnnīka dtiic cīnaang ko.

²Nēēthī hinnianī, haharreeka naag thoo'thiok 'cīg adīman eeta burkiitina 'cīg ñin ngaaoni. Nē hōllōngaa hīggōōlla eet umwa, hode hōllōngaa hūūhūyya thōōth cī Nyekuci. Ìñ Nyekuci hebereec cīnaang 'cī aga ngaatī hōthōō'tha naag thōōth 'cī ñin dīdī. Haduhaanna naag thōōth 'cī ñin dīdī muumaa cī Nyekuci nē aga eeta vēlēk 'cīg aduha thōōth 'cī ñin dīdī, thōōth icci.

³Nē má agu'thi nyeemuut cīnaang 'cī abūnnaa ho, agu'thi hī eet 'cīg arahanit diooni.

⁴'Thīttaan 'cī aggam looc nicci. Nē īnōōnnō 'cī adītī ooti cīg eet 'cīg hōllōngaa aga lanyit 'cī ñin bulēēnīt cī nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō, 'cī ñin 'thooura cī Nyekuci ho.

⁵Höllöngaa hirrioonna naag thõõth cī eleeti cīggaang, aī nyeemuut cīnaang nēē, ñīn Yeesu Krīstō Makayyioohit. Í'thõõanneet nēē ngagīt hiita hīttta appahacaa'nya cugguung, hīnīngītī ñōōnnō.

⁶Baa aduha Nyekuci aī, "A'nyīk lanyit haara muguratōō." Nē 'yioko, aara lanyit cīnnī 'thinneetinii cīggaac, lanyit tīho 'cī aa'nyeet hagaac hītō, edee'nyia bulēēnītī cīnnī hī Yeesu Krīstō.

⁷Haattīg naag hī lohilihilita 'cīg itiangthiini baliiniti ciee ho. Aku 'tirriani 'cī ñīn dīdī hī Nyekuc, höllöngaa aku hī ngagīta.

⁸Baa hummuddiaawa naag pīrnānīt 'goolliohī vēlēk nē nga huduktoothīha, tananga baa höllöngaa hagayya naag 'gī 'cī hadticanna, nga hūtūngteeha naag dtiic cī Nyekuci.

⁹Ma haattīg naag pīrnatta, aaī Nyekuci hī ngagīta, nē ma hēttēēd looc, aalla hīngaathī 'jieena noho.

¹⁰Ha'nyak naag hōdōōkōthī daahīth cī Yeesu eleetinii cīggaac, hātī hedee'nyia rūgētī cīnnī eleetinii cīggaac.

¹¹Hīnīngītī ngagīt 'cīg nga harūgī ho, haa'nyīhoothīk naag daahīth, hīnīngītī ñōōnnō, hātī hedee'nyia rūgētī cīnnī hī ngagīta.

¹²Aī thõõth ciee nēē, adticanni daahīthī eleetinii cīggaang nē idticanōō rūgētī hī ngagiita.

¹³Aī 'Buuhi cī Nyekuci nēē, "Baa helemi naa Nyekuc, ñōō 'cī hōthōōthī naa ho." Nē ha'nyak naag buúk lemiinit icci, hātī hothoothit,

¹⁴hīnīngītī haga naag haī, baa arūgtha Nyekuci Makayyioohit Yeesu daahītha. Arūgthaneet hatī Nyekuci ngagīt buúk hī ngagiit daahītha, hī baa arūgtha nēē Yeesu. Nē a'nyahaanneet hatī nēē ngagīt ngaatī aayyi nēēnī, hūrūmtī hōdēī hī ñōōnnō.

¹⁵Íñ ciee vēlēk 'baaninit cunuung, hātī hagaacō eeta 'cīg mēēlīg gērrēēt būnnai cī Nyekuci nē ëdhīthīt ñōōnnō tēēl'thīta.

Lemiinit hī Makayyioohit

¹⁶Höllöngaa haa'nyīka naag 'thinneeti cīggaang hupuppidit, tananga adaaknothi eleeti cīggaang, aalla nēē ittoori kōmīthī cī 'thinneeti cīggaang waathinnioohī vēlēk.

¹⁷Nē pīrnānītī ciee ha'nyak naag abadtēc ko, ñīn 'cī akūmanekeeet ngagīt, hātī hummuddia bulēēnīt 'cī maka 'cī aalla ooo.

¹⁸Hēlēggī 'cīg hacīn naag thōng ko, ñīn hēlēggī 'cīg höllöngaa aalla ooo nē hēlēggī 'cīg höllöngaa hacīn naaga, ñīn hēlēggī 'cīg aalla ooo. Nē 'yioko hubbuuhit hēbērī cīggaac, hātī hīcīnīt hēlēggī 'cīg höllöngaa edee'nyia ho, hīnīngītī aalla hatī nēēg ooo.

2 Korinthia 5

Eleeti cīggaac 'cīg ūn ngeju

¹Aattīg eleeti cīggaac hī tuggēēta 'cīg haattiyyi naag loota nīnga. Nē má irribattī tuggēēta cieegi, haga naag haī aa'nyeet hatī ngagīt Nyekuci hōdēī hōdēī nīngītī 'cī haattiyyi. ūn hatī oloooyyioha cieeg 'cīg hōllōngaa ēhēnya eētī 'cī holli ūō. Aattīg oloooyyioha cieeg hēētahujjieen nē aalla hatī ūoo.

²Ma nga haattīg naag loota nīnga, nga hara haguran, hīnīngītī hadiim hōō naag haattīg ūlō hēētahujjieen hī Nyekuc.

³Hīnīngītī, ma hitihimti naaga, hōllōngaa hatī hammuddiaa ngaatī haattiyyi arriēēn.

⁴Tuggēēta cieeg haattiyyi naag ko, aduhōō hī guran cī pīrnānīt 'cī maka 'cī ha'nyak naaga ko. Nē hōllōngaa hadīman noho haī, hātī hūtūngteek eleeti 'cīg hatī adaahī haaga ho. Hadiim naag hūūhū eleeti iccig, hātī hiittiōō hōllōngaa adaahī.

⁵Nyekuc 'cī aa'nyīk thoo'thiok iccig vēlēk haauto ho. ūnōōnnō 'cī aa'nyeet ngagīt Lori 'cī Ellēēmīth 'cī aa'nyeet hagaac aī adtican hatī nēē thōōth icci.

⁶Nēēthī, haanytīk 'thinneeti cīggaac hokomit. Ma nga harūgī naag loota nīnga, nga 'thēk hīgīn 'rēēttīg hī Makayyioohit.

⁷Harūgī naag hīnīngītī hēlēmmī Makayyioohit, hōllōngaa hīnīngītī hēlēggī 'cīg hacīn naag thōng.

⁸Haaut hokomit, hīnīngītī mēēn ngaatī hadaaknī loota nīnga nē hōōt ūlō hēētahujjieen hūrūmtī hī Makayyioohit.

⁹Tananga haaut ūlō hēētahujjieen hī Makayyioohit hode nga harūgī naag loota nīnga, nga 'thēk hadiim naag Makayyioohit haccamanoothīk.

¹⁰Hīnīngītī aku hatī Krīstō iccioloongan dtaabawa nē ēttēēd thoo'thiok cīggaac cūūmō cūūmō, hī dtiicanī 'cīg baag adīman eētī baa nga arūgī loota nīnga, adīman baa nēē thoo'thiok 'cīg abūnnaa hode thoo'thiok 'cīg abathī.

A'nyīk eet vēlēk hagayyo hī Nyekuc

¹¹Haga naag thōōth 'cī aī, hitingolli Makayyioohit nē huduktaak eet vēlēk hiita hī ūnōōnnō. Agayyeet Nyekuci ngagīt ngaatī hīgīnnī eet 'cīg haattīg hutuno nē hammuhi agayyu niig buúk ngaatī hīgīnnī naag eet 'cīg haattīg hutuno.

¹²Hōllōngaa hattīmanna naag ngaatī hirrianna eleeti cīggaang. Hadiimmung naag ngagiit irrianit, hīnīngītī ngagīta, hatī arūmeennu hī eet 'cīg hōllōngaa aduha thoo'thiok 'cīg ūn dīdī nē ūthīngōōnyanit, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg ammuhuneek eeta ūhōōggō.

¹³Má haattiyyia naag hī eeta 'cīg aitiōō muhēēnītī tōō, ūn thōōth cīnaang hī Nyekuc. Nē má aūlan muhēēnītī cīnaang, aūlan hātī heelluung ngagiita.

¹⁴Aggammeet ngagīt mīnnanī cī Krīstō. Haga naag haī baa adaahī Krīstō, hīnīngītī eet vēlēk, ētēr'tha thōōth ciee aī, õthōl eeta vēlēk daahīth cīnnī.

¹⁵Nē baa adaahī Krīstō, hīnīngītī eet vēlēk, hātī hiittiōō eeta 'cīg arūgī hōllōngaa arūgī, hīnīngītī eleeti cīggīng diooni. Abūnnaa arūgī nēēg, hātī haccamattoothīk hī Krīstō baa adaahī nē ūrūga tarī, hīnīngītī ūhōōggō.

¹⁶Nēēthī, i'thianaanī kōr nicci, hadiim naag hiittiōō hōllōngaa hetteedīk eet thoo'thiok hī eeta cīg looc nicci. Tananga baa hetteeddik naag Krīstō thōōth 'gōōlaa cī, iittiōō hōllōngaa occa hadīman noho tarī.

¹⁷Nēēthī, má ikia ēlēm ēētī umwaa Krīstō, ikia ūtūhūī rūgētī cīnnī ū ngeju. Ataarōthī nēē thoo'thiok cīg rūgēt cīnnī baa 'rēēnī. Nē ammanyānī rūgētī baa 'rēēnēēnī nē ikia 'cī ūn ngeju!

¹⁸Nyekuc 'cī adtican thoo'thiok iccig vēlēk, ngaatī ūthōōanī Krīstō Ngeerīnī hikia haganītheet ngagīt hī Nyekuc nē aa'nyeet hītō eet 'cīg hadtican ganōn ngaatī haduhaakī eet helemit ūnōōnnō.

¹⁹Aī thōōth ciee nēē, aaī Nyekuci ūllaa cī Krīstō, ngaatī aa'nyeet ngagīt hagayyo hī ūnōōnnō, ūnōō 'cī hōllōngaa agiilikeet ngagīt 'thēccanēēt cīggaac. Nē aa'nyeet dtiic 'cī hōthōlī nyeemuut cī ganōōnō.

²⁰Hītō naag 'thooyyiak cīg Krīstō nē alauung Nyekuci ngagiit aī, ūthīhīt nyeemuut cīnnī 'cī ūn ngeju ho. Hōthōō'tha naag nyeemuut cī Krīstō nē dīdī hadiimmung naag ngagiit agayyo hī Nyekuc.

²¹Tananga baa hōllōngaa ūn Krīstō 'thēccannioohit, baa aa'nyīk Nyekuci ūnōōnnō hī 'gaarrieenit, hīnīngītī 'thēccanēēt cīggaac, hātī hūbūttaath naag nē eleemeet Nyekuci.

2 Korinthia 6

¹Hīcī hadticanni naag hōdēī hī Nyekuci, halayyuung naag ngagiit haīnna, idticattōōi būnnai cī Nyekuci 'gōōlaa 'cī abūnnaa.

²Aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Ma ikia kōrra baa haccamanaa naana, hikia hatī hīthīhuunga nē ma kōr 'cī adiimmu eliinit, hakuu hatī heellunga." Nē 'yioko, haduhaakuung dīdī, ikia kōrra 'cī eelluung Nyekuci ngagiita.

'Cannan 'cī ammūda Paaulo

³Baa hōllōngaa hōhōōrranna naag 'gōōl cī eet umwa, hātī hiittiōō bathi 'cī ammuddiaa dtiicaa cīnaang ko tōō, ūnōō 'cī hattīmanna gērrēēt ngaatī hōllōngaa hahīnanna thōōth umwa 'cī abathī.

⁴Nēēthī, hēlēggēēnnī hī 'goolliohī vēlēk, hadiim hētēr'tha naag haī hīgīn appahaca'a'nya cīg Nyekuci. Baa gōōng hēmmēēthī naag pīrnānīt hī 'cannan, tananga baa hummuddia mothiinit.

⁵Baa huuktea naag nē haarrihoothīha baabuuthatōō nē uukeet lothippiti ngagīt tabattī mēēlīg. Hidticattooa naag gērrēēt nē hacīneenna haal hi'thihi 'gēēn.

⁶Hadiim hētēr'tha naag haī hīgīn appahacaa'nya cīg Nyekuci, ngaatī hīgīnnī tēllīg nē hagaacō thōōth cī Nyekuci dīdī, hī ngaatī hēmmēē'thī 'cannan nē hītō tarbalīg. Aau Lorii 'cī Ëllēēmīth hī ngagīta nē baa īn mīnnanī cīnaang thōōth dīdī.

⁷Hadiim hētēr'tha naag haī, hīgīn appahacaa'nya cīg Nyekuci, ngaatī hōthōōthī thōōth 'cī īn dīdī nē ikia idticanōō 'tirriani cī Nyekuci hī ngagīta. Nē 'gōōlaa 'cī ho'ngonyoonna hī dtiic cīnaang, hiita hidticatta thōōth 'cī aūlan athīnī 'rammaattīg.

⁸Tananga baa hitingollieet eeta ūgēēgī ngagīta, hode hōllōngaa i'ngoliinneeta, hode abulu'theeta, hode accīnneeta, hode aī hīgīnna naag olo'ngiaak, aalla hōthōō'tha naag hōdōōkōthī thōōth cī eleeti cīggaang 'cī īn dīdī ho noho.

⁹Hōllōngaa agayyeet ngagīt eeta ūgēēgī nē agayyeetu niig ngagīt jurrung. Haautta naag hīcī hadaakta ēlēk, aalla nga harūgna noho. Baa huuktea naag nē nga hurukteea,

¹⁰nē haccamanoothīka ooo tananga korrioohī cīg pīrnattaak. Nē tananga hīgīnna naag hullaha, haanytīha naag eet 'cīg mēēlīg gērrēēt baliinit, tananga hi'thihi 'gii 'cī ha'nyaka naaga, īn hēlēggī vēlēk cīggaang.

¹¹Niig 'gotoonoga hī ngoonoga cīg 'taaūn cī Korinthia, baa hothoothikuung naag ngagiit cūrūmūūm 'thinneetinii 'cīg tēllīg dīdī.

¹²Hōllōngaa hīcaaccuung naag ngagiit mīnnan cīnaang nē ngagiit dioo 'cīg īcaacceetu ngagīt mīnnan cunuung.

¹³Hothoothikuung naa ngagiit hīcī hothoothihi lōhōlī cīgannīg nē haini ubbuuktīheetu ngagīt 'thinneeti cugguung.

'Cieeth cī Nyekuc 'cī arūgī'

¹⁴Illiittia eet 'cīg hōllōngaa īn lemmiook cīg Krīstō. Occa gōōng ūkōrōō eeta 'cīg abūnnaa hī eet 'cīg abathī? Hode aduhōō gōōng lanyit hī muguur?

¹⁵Ganōn iina 'cī occa a'nyak Krīstō hī Belial? Hode ne gōōng 'cī ūthōl lemmiooha cīg Krīstō hī eet 'cīg hōllōngaa īn lemmiook?

¹⁶Ganōn iina 'cī a'nyak 'Cieeth cī Nyekuci hī hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya ho? Hīnīngītī hīgīn naag 'Cieeth cī Nyekuc 'cī arūgī. Hīcī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Haaī hatī naa hī ūhōōggō nē hookorria hī ūhōōggō. Hīnī hatī naa Nyekuc cīnīng nē ūtō nēēg eet cīgannīg."

¹⁷Nēēthī hoti ho, "Aī Makayyioohiti nēē, "Ūtūngteek niig eet 'cīg hōllōngaa īn lemmiook e'ngerrio hī ūhōōggō, ma hahummu hēlēggī 'cīg īn 'riiring nē hatī helemuung naa ngagiita."

¹⁸“Hī̄na hatī̄ naa Maa’nyu cunuung nē iittu hatī̄ niig lōhōlī̄ cīgannī̄, haduha naa Makayyoohiti ‘Tirriannioohiti ‘cī̄ hī̄llōōani vēlēk.”

2 Korinthia 7

¹Gotoonoga hī̄ ngoonoga, hī̄cī̄ ha’nyahit naag thoo’thiok ‘cī̄ tiirk ‘cī̄ aduha Nyekuci ho, haaut ‘rēēna hēlēggēēnnī̄ vēlēk ī̄cī̄ occa aa’nyī̄k eleeti hī̄ loriēēt cīggaac hī̄tō̄ ‘riiring. Hadiim hī̄ngī̄n eet ‘cī̄ abūnnaa nē ha’nyahit authet ‘cī̄ hi’ngoliini Nyekuc.

Accamanoothī̄k Paaulo

²Ubbuuktī̄heetu ngagī̄t ‘thinneeti cugguung. Hī̄nī̄ngī̄tī̄ hōllōngaa hadī̄manna naag eet umwa ‘buth. Hōllōngaa hī̄gōrī̄tha ‘gii cī̄ eet umwa nē hōllōngaa harratanna eet umwa.

³Hōllōngaa haduha naa hoti, hātī̄ hī̄dī̄manuung ‘buth, nēēthī̄, baa huduhahuung naa ngagiit baa ī̄cī̄ ouu hī̄nnī̄huung, hammī̄nannuung naag ngagiit ‘thinneetinii cīggaang dī̄dī̄, tananga harūmī̄ hōdēī̄, hode hadaahī̄ hōdēī̄ hī̄ ngagiita.

⁴Ha’nyahi naa lemiinit hī̄ ngagiit ‘thī̄nī̄taa caannī̄ dī̄dī̄. Hirriannuung naa ngagiit gērrēēt buúk nē nga ðkōmī̄ ‘thī̄nī̄t caannī̄ gērrēēt. Tananga nga ha’nyahi pī̄rnānī̄t, aalla haccamanoothihi naa gērrēēt noho.

⁵Ma baa hiita hōdōlatta looc cī̄ Maccedoonia, iita ippiorria eleeti cīggaang gērrēēt nē baa hammūdaanna pī̄rnānī̄t ‘goolliohī̄ vēlēk tahatak hī̄ mī̄rōk cīggaang, hī̄ mothiinit ‘cī̄ aaī̄ ‘thinneetinii cīggaang.

⁶Nēēthī̄, Nyekuc ‘cī̄ amammaayan eet ‘cī̄ ahayūngattī̄ ‘thinneeti, amammaayneet ngagī̄t ngaatī̄ ī̄thōōakeet Tiito.

⁷Ee mī̄ ‘thēk, haccamanoothī̄ka naag ngaatī̄ hacī̄nna Tiito nē ‘gii dēēdē ‘cī̄ aa’nyeet ngagī̄t hatallia gērrēēt, ‘goōl baa aa’nyiku niig ī̄nōōnnō haccamanoothī̄k. Baa ikia uduhaaheet nēē ngagī̄t ‘goōl baa ommothiinnu niiga nē ī̄rrīcattaawangu nganī̄ta. Ikia aa’nya thōōth ciee nganī̄t haccamanoothī̄k gērrēēt.

⁸Tananga haa’nyuung ngagiit waraga caannī̄ ho mothiinit, hōllōngaa homo’thi naana. Tananga nēē ‘thēk homo’thi, hacinoothi aa’nyuung waraga caannī̄ ho liili hī̄dī̄c haaga.

⁹Nēēthī̄ ‘yoko, haccamanoothī̄ha naana nē hōllōngaa haccamanoothihi, hī̄nī̄ngī̄tī̄ hadī̄mannuung ngagiit ‘buth. Haccamanoothihi, hī̄nī̄ngī̄tī̄ baa ittiha Nyekuci huciith cunuung ko, hī̄ ‘goōl ‘cī̄ obodoo’thu niig hī̄ ī̄nōōnnō nē baa aitiōō ēētī umwaa hōrggēēnaa cunuung ‘cī̄ hī̄dī̄matta naag ‘buth tōō.

¹⁰Ma aa’nyuung ngagiit Nyekuci mothiinit gērrēēt, aī̄ nēē, hātī̄ oboddiooth niig hī̄ ī̄nōōnnō, hātī̄ heellia eleeti cugguung, occa aitiōō ‘gii umwaa ‘cī̄ ommothiinnu niig tōō, hī̄nī̄ngī̄tī̄ thōōth icci. Nēēthī̄, ma aa’nyuung ngagiit lōōcī̄ ciee mothiinit, aku hinnia a’nyahaakuung ngagiit daahī̄th.

¹¹Nē īcīnīt dako nōō 'gii 'cī adtican Nyekuci ngaatī a'nyahaakuung ngagiit mothiinit. Adiim ētēr'thaannu niig dīdī, ngaatī ammīrru niiga. Alīlīyyu niiga, akuleeku niig 'jieen nē ūmūyanuung ngaatī acinnu thōōth 'cī īn dīdī ngaatī adticanii nē etere'thiaau iittu, aūlannu niig thōōthaa cī vēlēk dīdī.

¹²Tananga baa hēhēēdakuung naa ngagiit waraga, baa hōllōngaa hēhēēda, hīnīngītī eet 'cī baa ē'thēcan thōōth hode hēēla eet 'cī baa īdīman 'goonnia 'buth 'cannaana. Baa hēhēēda, hātī heteretheehuung ngagiit Nyekuci 'gōōl 'cī aallakeetu niig ngagīta.

¹³Nē ikia ūkūtaneet ngagīt thōōth cunuung gērrēēt. Nē Tiito 'cī baa aku aalla īttoorīkeet ngagīt taliinit gērrēēt, hīnīngītī hīcītta naag īnōōnnō ngaatī accamanōōthīkī gērrēēt, hīnīngītī baa iita aanyīthu niig vēlēk muhēēnīt cīnnī hiyyiomā.

¹⁴Baa hirriannuung naa ngagiit hī īnōōnnō, tananga baa hōllōngaa aa'nyaangu niig nganīt ngaaoni. Nēēthī, thoo'thioha baag haduhaaka naag īnōōnnō vēlēk hīnīngītī ngagiita, iita ēdēēnyta ītō dīdī nē ikia edee'nyia 'rianīthī cīnaang buúk hī Tiito ī dīdī.

¹⁵Ammīnnannuung ngagiit Tiito gērrēēt hatī ammuhoothi 'gōōl baa i'ngoliinnu niig īnōōnnō nē abarritu tēēl'thīta, ngaatī ēlēmaaku niig īnōōnnō hikia hī ngagiita.

¹⁶Haccamanoothihi naa 'yoko gērrēēt, hīnīngītī ūkōm 'thīnīt caannī hēlēggēēnnī cīg adticannu niiga.

2 Korinthia 8

'Baaninit 'cī alūta lemmiooha

¹Gotoonoga hī ngoonoga, hadiimmuung naag ngagiit agaac būnnai 'cī baa aa'nyīk Nyekuci lothippi'nya cīg lemmiook cīg looc 'cī Maccedoonia.

²Tananga baa ha'nyahit nēēg authet 'cī ūkōmī nē tarī ītō pīrnattiaak, baa accamanoothīk nēēg nē itikta 'baaninit taliitta.

³Nē haduha dīdī haini, baa attiha nēēg 'baaninit 'cī maka hīllōōan 'cī occa baa attiha nēēg ēmmēn. Hīnīngītī baa adiim nēēg adīman noho.

⁴Iita alayyeet lemmiooha ngagīt aī, hātī hēlēmtaaha naag īhōōggō ha'nyahit taliinit, ngaatī attihaanī 'rabbēēt cīggīng nē eelli lemmiook cīg Nyekuci 'Jeru'thalēma.

⁵Iita itikta nēēg 'baaninit 'cī maka hīllōōan baa hammuhuneeka naaga. Atiman nōō nēēg ngaatī aa'nyīkī eleeti cīggīng hī Makayyioohit Yeesu, hī ngagīt buúk, haau hī baa adiim Nyekuci īhōōggō hidticanit.

⁶Baa Tiito 'cī baa 'thēk aa'nyuung i'thiattaaī dtiic icci abūnnaa ho. Nīngītī haduhaaka īnōōnnō heeluung ngagiit edecciaak dtiic baa i'thianaannu niig ko.

⁷Adticanii nu niig gērrēēt hīllōōan eet vēlēk. A'nyaku niig lemiinit 'cī ōkōmī, othoo'thu niig jurrung nē agayyu thōōth 'cī maka. Hōllōngaa appīrnannu ngaatī aa'nyiku 'baaninit hī Nyekuc nē īmmīnatteetu niig ngagīt buúk jurrung. Nēēthī 'yioko, hadiimma aa'nyiku 'baaninit taliittaa cī 'thinneeti cugguung hīllōōan eet vēlēk.

⁸Hōllōngaa hattīnganeekuung naa ngagiit ngaatī haī idticanit hoti, hadiimi hattīmannuung naa ngagiit thōng, hatī 'thēk īn mīnnanī cunuung dīdī, ngaatī īthak'theeku mīnnan cunuung hī būraneehinit 'cī ētēr'tha eeta ūgēēgī.

⁹Agayyu niig būnnai cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, ngaatī ūūnnīkī baliinit cīnnī hēētahujjieen nē ikia ī hullahaac, hātī habalithuung ngagiita.

¹⁰Nē tilooinit caannī cieeni, irkit baa gōlla baa ngagiit 'cīg i'thianaannu 'baaninit īcī ouu nē baa attihaannu niig 'baaninit icci, hīnīngītī baa adiimmu niiga.

¹¹Nē 'yioko, edecciaak dtiic cunuung baa i'thianaannu ho. Mā aa'nyiku niig 'baaninit cunuung hī baa aggatannuung Nyekuci, au hatī agayyu niig 'baaninit tīho hī baa abūraneeku niig 'thinneetinii cugguung.

¹²Mā adiimmu niig aa'nyiku 'baaninit cunuung 'thinneetinii cugguung dīdī, elemmi hatī 'baaniniti hēlēggēēnnī cīg a'nyaku niiga, hōllōngaa hīnīngītī hēlēggī 'cīg aitiōō hī ngagiit tōō.

¹³Hōllōngaa haini naa a'nyīk rūgēt hūmmūc hī eet ūgī nē haa'nyīha hōkōm hī ngagiita, nēēthī, occa 'thēk aduhōō thōōth hī ngagiit vēlēk thōng.

¹⁴Ma a'nyaku niig hēlēggī 'cīg mēēlīg, otholit hī īhōōggō hatī a'nyak 'cīg abadtēc haaga nē hatī uruta, ma a'nyahit nēēg buúk hēlēggī 'cīg mēēlīg, au hatī othollu hī ngagiita, nēēthī hatī uduktoou niig vēlēk thōng.

¹⁵Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Ēētī 'cī a'nyak hēlēggī 'cīg mēēlīg, hōllōngaa a'nyak 'cīg mēēlīg gērrēēt nē ēētī 'cī a'nyak hēlēggī 'cīg hidicig, hōllōngaa hatī a'nyak hēlēggī 'cīg kidicig gērrēēt."

Tiito hī 'gōōnōgī

¹⁶Hatali naa Nyekuc 'cī aa'nyīk 'thīnīt cī Tiito hīrrīcanaauung ngagiit haau hīcī harrīcanaannuung naa ngagiit ko.

¹⁷Baa halayya Tiito, hātī hēhēērōnaahuung ngagiita, baa īdī nēē ngaatī akuuni, hīnīngītī aallakuung nēē ngagiit gērrēēt.

¹⁸Hī'thōōanna naag Tiito hookorria hī 'gōōnī umwa 'cī īn nuyyioohit cī Makayyiookto hī nēēnī, 'cī agayyi lothippi'nyaannī cīg lothippit cī lemmioohu, ngaatī irriōōnī nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō.

¹⁹Hōllōngaa nohotaa diooni, baa ēbēra lothippi'nya cīg lemmioohu īnōōnnō, hātī hookorria hī ngagīta, hīcī ha'nyaka naag 'baaninit icci 'cī hatī aa'nyīk Makayyioohit dīhīthēēnīt nē ētērētha ī, habūraneeka naag ngaatī heelluunga.

²⁰Hõllõngaa hadiimma eet umwa hongoongoeheet ngagñit 'gõõlaa 'cī hē'ngērra 'baaninit icci, baa attihaannu niig 'thinneetinii 'cīg abūnnaa ho.

²¹Nē hadiimma naag hadticanna 'gii 'cī aa'nyīk Makayyioohit hatal nē aa'nyīk eet hummuhit hītō aūlan thōōth cieeni.

²²Nē thōōth umwa cieeni, hīthōōanna naag 'gotooneet cīnaang umwa hī Tiito, hī nuuyioohit cī Makayyioookto. Hīttīmatta naag 'gotooneet icci tabattī mēēlīg nē hummuddiaawa ñīn nēē eet 'cī a'nyak authet 'cī occa eelluung ngagiita nē 'yioko, adiim nēē eelluung ngagiit hīlloōan, hīnīngītī aarihuung nēē ngagiit 'thīnīta dīdī.

²³Nēēthī, Tiito, ñīn nēē eet 'cī hadticaninna hōdēī hī ngagīta, hīnīngītī ngagiita nē 'gootonoga 'cīg ñīn 'ramma hataa, ñīn nēēg 'thooyyiak 'cīg ī'thōōa lohippi'nya cīg lemmiook cīggīng cūūmō cūūmō looccaa cī Maccedoonia. A'nyahaak Krīstō bulēēnīt thoo'thiohī cīg adtican nēēgī.

²⁴Idīmanit īhōōggō jurrung, 'gõõlaa 'cī occa acīnī lohippi'nya cīg lemmioohu mīnnan cunuung, hātī hiita hagaacō nēēgī, inni hirriattuung naag ngagiit ko.

2 Korinthia 9

'Rabbēēt cīg eet cīg Nyekuci

¹Hõllõngaa occa hēhēēdakuung naa ngagiit waraga, hīnīngītī thōōth cī 'baaninit cunuung 'cī aa'nyiku lemmiook 'cīg aattīg 'Jeru'thalēma ho.

²Haga naa ngaatī adiimmu niig aa'nyiku 'baaninit cunuung lemmiook 'cīg aattīg 'Jeru'thalēma nē hirrianī naa 'baaninit icci ngaatī haduhaaki lemmiook cīg looc cī Maccedoonia, nganīngītī irkit baa gōlla, hanneehi akūmanoothiku niig looccaa cī Acaia, ngaatī attihaannu 'baaninit nē deciiniti cunuung 'cī attihaannu 'baaninit ko, akūtan īhōōggō buúk hitikta 'baaninit.

³Nēēthī, hīthōōa naa 'gootonoga iccig, hātī hiittiōō 'rianīthī cīnaang hīnīngītī ngagiit, hõllõngaa ñīn olongit, nēēthī hinnianī, ūkūmattoothīk niiga, hīcī haini naa occa 'thēk akūmanoothiku ho.

⁴Má hookorriawa naag hī lemmiook cīg Maccedoonia nē hummuddiaahuung nga ūkūmattoothīk, ha'ngaaoni hatī ngaatī baa haarikuung naa ngagiit 'thīnīt. A'ngaaonnu hatī niig buúk gērrēēt ngaatī hõllõngaa attihaannu 'baaninit cunuung.

⁵Nīngītī hakuu hammuhi nē huduhaha 'gootonoga hutuattaa nēēg hiita hī ngagiit ñīcī ouu, nga hikia naana, hatī hūkūmatteek nēēg 'baaninit cunuung baa aduhaannu niiga. Nēēthī hatī ñī cīee 'baaninit dīdī 'cī ērēēō 'cī attihaannu 'thinneetini dīdī, 'cī hõllõngaa attīnganoothikuung thōng.

⁶Ummuhuttooth thōōth umwa cieeni, ēētī 'cī athacī hinyomo 'cīg abadtēc haaga, ajana hatī nēē buúk haal 'cīg abadtēc nē ēētī 'cī athacī hinyomo 'cīg mēēlīg, ajana hatī nēē buúk haal 'cīg mēēlīg.

⁷A'nyūk eet hōdēī hōdēī hittikta 'baaninit cīnīng 'gōōlaa cī muhēēnīt cī 'thinneeti cīggīng, hōllōngaa 'gōōlaa 'cī aitiōō hōllōngaa adiim nēēgī hode attīnganōōthīkī thōng, hīnīngītī ammīnan Nyekuci eet 'cīg attiha 'baaninit taliitta.

⁸Nē aa'nyuung hatī Nyekuci ngagiit vēlēk būnnaiittaa cīnnī, 'gīi 'cī adiimmu niiga. Nēēthī hatī gōōng a'nyaktu hēlēggī vēlēk 'cīg adiimmu niiga, hinyigi'thiaa 'cīg mēēlīg 'cīg occa othollu hī 'goonogu.

⁹Eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Ittiha ēētī 'baaninit cīnnī 'cī maka aa'nyūk eet 'cīg īīn pīrnattiaak nē aalla hatī dticanī cīgīnnīg 'cīg aūlan ko ooo."

¹⁰Nyekuc 'cī aa'nyūk kattiook hinyomo hathacit nē aa'nyūk 'gēēn buúk. Íttōōr hatī nēē 'gīi vēlēk 'cī a'nyaku niiga, hatī īttoorru niig buúk 'baaninit 'cī aa'nyiku 'goonogu 'cīg appīrna.

¹¹Aggatannuung hatī ngagiit Nyekuci gērrēēt 'goolliohī 'cīg mēēlīg nē hatī gōōng u'thuuttu niig buúk 'gōōl 'cī eellu 'goonogu 'cīg appīrna nē hatī īdīhīthīt eeta 'cīg mēēlīg Nyekuc hatī ha'nyaktoothīha naag lemmiook 'baaninit cunuung.

¹²Nē dtiici 'cī adticannu niig ko, hōllōngaa īīn 'baaninit 'cī haa'nyūk eet cīg Nyekuci diooni, īīn 'baaniniti 'gīi 'cī aa'nyūk eet 'cīg mēēlīg haccamatoothīk gērrēēt ngaatī atallī Nyekuc.

¹³Nē hīnīngītī 'baaninit 'cī aa'nyiku niig lemmiook ko, adīhīth hatī nēēg Nyekuc. Hīnīngītī 'baaniniti cunuung 'cī aa'nyiku niig īhōōggō hī lemmiook vēlēk ko, ētēr'tha thōōth 'cī athiknu niig nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō.

¹⁴Alaiinnuung 'yioko nēēg ngagiit nē adiim acīnnuung, hīnīngītī aa'nyuung ngagiit Nyekuci būnnai, hātī aggatanit īhōōggō gērrēēt.

¹⁵Hatalit Nyekuc, hīnīngītī 'baaninit cunuung 'cī maka gērrēēt īllōōan, 'cī hōllōngaa occa athithan ēētī umwaa ūdūt!

2 Korinthia 10

Eteiini Paaulo dtiic cīnnī

¹Haini naa Paaulo ammuku niig ainnu hīnī naa teelliahit hatī harūmī hī ngagiita nē ha'thīlani hatī hayya 'rēēna? Halayyuung naa ngagiit dīdī haini īthīktō, hīnīngītī baa tarbal Krīstō nē alal 'thīnīt cī nēēnī.

²Óthōōth eeta ūgēēgī aī, hidticanit naag thoo'thiok ūgī 'cīg abathī hī 'cīg adtican eeta cīg looc nicci. Nē ma hōdōlana naana, hammuhi hakuu hatī hothoothi komiitta hī 'gōōlaa 'cī attiranī thoo'thiohī 'cīg hatī hakuu haduhaahi naa īhōōggō. Hōlō, ma haa'nyaangu nganīt hīdīmanuung ngagiit 'gōōla nīīca.

³Tananga nga haattīg naag loota nīīga, hōllōngaa hadtican hēlēggī 'cīg adtican eeta cīg looc nicci,

⁴hode hõllõngaa hadticanna naag jore dõla'nyaannõ cīg looc nicci. Nēēthī, hadticaninna 'tirrian cī Nyekuci 'cī hõllõðanõ mõrõk cīginnõg. Hī'thaanna naag muhēenõt 'cī abūrrī eeta Nyekuc.

⁵Hī 'gii vēlēk 'cī ñīn 'rianñith 'cī õhõõrran eet ngaatī agaī thõõth cī Nyekuci. Haggamma naag muhēenõt cī eetu nē haanytīha õhõõggõ hitingolli Krīstō.

⁶Nē hakūmanoothīka hatī naag ngaatī huuka eet vēlēk 'cīg adtican hēlēggī 'cīg hõllõngaa õlēmī Krīstō, hatī elemtu niig Krīstō dīdī.

⁷Akannu niig hēbērī hēlēggī 'cīg acinnu niig battaali thõng diooni. Má ammuk õõtī umwaa aī hīnī eet cī Krīstō, a'nyñk hummuunõõthī nēē hī, hīgīnna naag buúk eet cīg Krīstō hī nēēnī.

⁸Hirriana mõnõ naa gērrēēt, hīnīngitī makaa'thīt baa aa'nya nganõt Makayyioohiti, hātī heelluung ngagiit lemiittaa cunuung ko thõng nē hõllõngaa haini, hātī hīdīmanuung ngagiit 'buth. Occa hatī hõllõngaa ha'ngaaoni naa ngaatī hirriani.

⁹Nē hõllõngaa hadiimi naa hattīmani ngaatī haa'nyuung ngagiit itingolli waragēēt cīgannõg.

¹⁰Ainu niig eeta õgēēgī, "A'nga'ngarī waragēēta 'cīg heheedi naa ho nē attiranī. Nē ma haaī naa hõrggēēnaa cunuung, aarra eeta hīnī 'giimwa haaga 'cī ērēka thõõthaa. Nē thõõth 'cī hothoothi naa lothippita ho, hõllõngaa athihī eeta."

¹¹A'nyñk eet 'cīg aattīg noho hagaacō hītō, 'gii 'cī hēhēēdanna naag waragēētī cīggaang ko, aduhõõ hī ngaatī hõthõõthõnī hatī harūmī thõng.

¹²Hõllõngaa hatī haallaka naag ngaatī hīthak'theeka eleeti cīggaang hī eet 'cīg ammuk thoo'thiok cīg eleeti cīggīng gērrēēt. Nē aggiithi ngaatī õthak'thēēkī eleeti cīggīng hī eleeti cīggīng õmmēn.

¹³Hõllõngaa hatī hirrianna naag 'gii 'cī aitiõõ dtiicaa cīnaang tōõ. Hirrianna hatī naag dtiicaa ñībaa õthõõanneet ngagīt Nyekuci hidticatta nē iiginnu niig buúk eet cīg dtiic tīho.

¹⁴Hõllõngaa occa hirrianna naag gērrēēt. Nē baa 'thēk ngagīt baag ha'nyahaakuung ngagiit nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō.

¹⁵Baa hõllõngaa hirrianna naag dtiic 'cī adtican eeta õgēēgī, haau hī dtiici 'cī hadticanna naaga. Nē muhēettaa cīnaang, hīcī ikia õttõõrī lemiiniti cunuung ñī maka ho, hau hatī haduhaak naag eet 'cīg mēēlīg nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō. Nē ñīn ciee dtiic cīnaang 'cī hammuka hõdõõkõthī hidticatta.

¹⁶Hatī hillimatteeha naag eet nyeemuut 'cī abūnnaa 'cī Krīstō loonyinii õgēēgī, õcīg nga hõdõlan nyeemuut 'cī ñīn Ngeju ho. Hõllõngaa hirrianna, hīnīngitī dtiic 'cī idticanit eeta õgēēgī õlēk.

¹⁷Aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Má adiim ēētī umwaa irrianī, a'nyīk hirrianī Makayyioohit." ¹⁸Ma ūgīnnu niig 'rianniook, occa hōllōngaa aduhaannu niig eleeti cugguung ēmmēn, nēēthī 'yioko, Makayyioohit diooni 'cī occa aduha aī, adticannu niig 'gii 'cī abūnnaa.

2 Korinthia 11

Paaulo hī 'thooyyiak 'cīg hōllōngaa ūn dīdī

¹Hammuhi occa emmee'thu 'giithēnīt caannī, nēēthī nēē'thēk, ūdīmattu nohotaa ēlēk.

²Harrīcanaannuung naa ngagiit hī Nyekuci, hīnīngītī baa aattiyyu niig hī būhēēcī 'cī nga hū'thūwanī 'cī hēbēraahi naa Krīstō diooni.

³Nēēthī, homo'thi naa haini iggoolluung hatī 'Thīttaanī baa ūn hūkaat baa ūggōōl Eēvva, nē arahannuung hatī ngagiit, hātī hiittiōō hōllōngaa anuyyu thōōth 'cī tēlī 'cī ūn dīdī cī Krīstō.

⁴Baa hillimatteehuung naag ngagiit nyeemuut cī Yeesu nē iita elemtu nyeemuut cīnaang nē aggamtu Lori 'cī ūllēēmīthī. Nē iita aanytīhu eet ūgī hillimatteehuung nyeemuut 'cī abūnnaa cī Yeesu. Nē 'yioko, iita ūkūmattoothihu niig ngaatī elemmu nyeemuut umwa 'cī abūnnaa nē aggamtu lori 'cī 'rīng.

⁵Nēēthī, hammuhi occa haduhoonna naag buúk, hī eet 'cīg avvī eleeti cīggīng aī hīgīnna 'thooyyiak 'cīg tiirk ko thōng.

⁶Tananga hōllōngaa hothoothi naa jurrung hī nēēgī, ha'nyahi 'gēēnyīth 'cī hagaī thōōth. Baa hillimatteehuung naag ngagiit thōōth icci ēlēk jurrung 'goolliohī vēlēk.

⁷Hē'thēcana occa baa naa ngaatī haa'nyīkī ēlē caannī hī hīdīc nē hōdōngaaauung ngagiit, ngaatī hallimaneekuung nyeemuut 'cī abūnnaa cī Nyekuci haaga?

⁸Baa aa'nya nganīt lothippi'nya cīg lemmioohu ūgēēgī 'baaninit cīnīng, hātī heeluung naa ngagiita. Harratanaa occa baa naa ūhōōggō 'baaninit thōng?

⁹Tananga baa happīrna naa hi'thihi 'gii 'cī ha'nyahi baa harūmī hī ngagiita, baa hōllōngaa hatīkīannuung naa ngagiita. Lemmiook baag au looccaa cī Maccedoonia dioo, baag au a'nyahaaka 'baaninit nē nga hītīkīan eet umwa hōrggēēnaa cunuung 'gōōlaa umwaanī nē haalla hatī hadīmani noho ūdūt.

¹⁰Hīcī aaī thōōth cī Krīstō dīdī hī nganīt ko, aitiōō hatī ēētī 'cī abīllī 'rianīth caannī ho looccaa cī Acaia, ngaatī hallimanī thōōth cī Nyekuci haaga tōō.

¹¹Inni? Hīnīngītī hōllōngaa hammīnannuung naa ngagiita? Aga Nyekuci ngaatī hammīnannuung naa ngagiita!

¹²Nē haalla hatī naa hadticani thoo'thiok gōōng hadticani hōdōōkōthī, hátī hībilī eet 'cīg adiim ammūda 'gōōl 'cī īthak'thēēkī dtiic cīnīng irrianī ho, hī dtiic cīnaang.

¹³Íin eeta 'cīg aattīg noho 'thooyyiak 'cīg hōllōngaa ïin dīdī, oolongeeket aī hīgīnna 'thooyyiak cīg Krīstō.

¹⁴Aitiōō hōllōngaa occa hakuleek naag 'jieen, hīnīngītī 'Thīttaan dēēdē 'cī ōōlōng aī, hīnī aajīlō 'cī hakuu hī Nyekuc.

¹⁵Nēēthī hoti ho, aitiōō hōllōngaa hakuleek 'jieen, hatī mā iggoolleet 'Thīttaanī ngagīt ngaatī ōōlōngī dticcianniooha cīgīnnīg aattiyyi hī dticcianniooha 'cīg abūnnaa. Ammūda hatī nēēg 'gī 'cī adiim dtiici cīnīng ko kōr umwa.

Accananni Paaulo hīnīngītī Krīstō

¹⁶Hōbōdēēkī tarī, hōllōngaa hadiimmung naa ngagiit ummuhit ïtō hīnī naa 'gī'thiahit. Nēēthī, mā ammuku nohotaa, ïnya 'thī da haau hī 'gī'thiahiti, hátī hirrian naa buúk hīdīhīdīc.

¹⁷Nē baa ha'nyahi naa 'rianīth icci, ha'nyahi hī 'gī'thiahiti haaga, hōllōngaa ha'nyahi, hīnīngītī Makayyioohit.

¹⁸Nē hīcī irrianit eeta 'cīg mēēlīg 'gōōlaa cī eet cīg looc nicci ho, hirriani hatī naa buúk.

¹⁹Ammuku niig ainnu iiginnu eet 'cīg eggee'nyu gērrēēt nē aalla nga anu'thaannu 'gī'thiahit noho!

²⁰Nē dīdī, nga aalla anu'thaannu niig eet 'cīg aarruung ngagiit ïtō appahaca'a'nya noho, arratannunga nēigorithit ijgio cugguung nē tarī ōdōng eleeti cīggīng hīllōōattuung ngagiita nē atabaangtuung muumti cūrūmūūm nīcī noho.

²¹Aggamma nganīt ngaaoni ngaatī occa haīnnī, hōllōngaa hattiran naag ngaatī occa hadīmanī thoo'thiok tīko. Nē mā irrian ēētī, occa hirriani naa buúk.

²²Irrian nēēg aī, hīgīnna Ebereei? Hīnī naa buúk. Irrian nēēg aī hīgīnna eet cīg ï'thīraēlī? Hīnī naa buúk Ebereeinit. Irrian nēēg aī, hīgīnna lōhōlī cīg Abūrahāmī? Hīnī naa buúk loholeec cīg Abūrahāmī.

²³Irrian nēēg aī hīgīnna dticcianniook cīg Krīstō? Hīnī hinnia naa 'gī'thiahit hatī hothoothi hoti, hīnīngītī hīllōōani naa īhōōggō. Hīnīngītī hidticanoothīha naa Nyekuc gērrēēt, haarīhoothīha baabuuth tabattī mēēlīg nē huuki halliēēnī tabattī mēēlīg, hīnīngītī Krīstō nē hoboktooa hī daahīth tabattī mēēlīg.

²⁴Nē tarī, uukta makayyiooha cīg 'Judeei buúk tabattī 'tur halliēēn hēēn iyyio hī tūrkūwwec.

²⁵Hohoddia hībahīta tabattī iyyio nē hohoddia biyyiēēnī tabattī hōdēī. Ilibti haahūlīta 'cīg baag hōvvōōi buúk tabattī iyyio nē haau būlūcatōō cobbi, baalin hōdēī hī waathīn hōdēī.

²⁶Nē weetaa caannī hōvvōōyyī ho vēlēk, hammūda naa pīrnanīt ngaatī habaahinii hidiowwēēn, homotoonna hī igorriaak nē hūmmūda pīrnanīt hī eet cīg looc caannī dēēdē nē tarī, hūmmūda pīrnanīt hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei. Baa hammūda naa pīrnanīt 'taaūnnioohī 'cīg obbitig nē hūmmūda pīrnanīt battaalliohī 'cīg ōdōhōhī hī būlūccwaanī 'cīg obbitig, hī eetinii 'cīg aī hīgīnna nuyyiook cī Makayyiookto.

²⁷Baa hadticanii naa gērrēēt nē ha'nyaha baalinniook 'cīg mēēlīg hi'thihi ū'nyaak nē haau uraa, aamma kōrra, hi'thihi 'gii 'cī hadahi. Ahūdda lajjō hīnīngītī hi'thihi ceremwa 'cīg habungēēnī jurrung, hatī alalī lōōcī.

²⁸Nē thoo'thiohī 'cīg vēlēk, baa atīkīnnāa nganīt thōōth cī lothippit cī lemmiook 'cīg 'taaūnniook vēlēk hōdōōkōthī.

²⁹Ma aitiōō eeta ūgēēgī hōllōngaa a'nyak 'tirrian, aitiōō thī 'thēk hī nganīt buúk tōō. Ma īggōōl eeta eet ūgī harahanit nē ē'thēcattōō, hakuu halīlī naa gērrēēt.

³⁰Nē má hirriana naana, abūnnāa hirrianī hēlēggī 'cīg ētēr'tha aī, aitiōō nganīt 'tirriani tōō.

³¹Nyekuc Maa'nyī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, 'cī aga aī hōllōngaa hoolongi naana nē a'nyīk hīdīhīthī nēē ooo!

³²Makayyioohit cī Damaathīko 'cī baa aa'nyīk ūūrūta cīgīnnīg hebehit hattūūgēt 'cīg obbitig, aī hatī haggama nganīta, korrioohī baag īnnī Arēētathī habu.

³³Tōjōhō hiita hōyōyyōōrattaawa 'gootonoga ūgēēgī hutulaa cī araanō, nīngītī hanīhī nīngaata halītanī īnōōnnō.

2 Korinthia 12

Thoo'thiok 'cīg ētēr'tha Makayyioohiti honoothittatōō

¹Occa 'thēk hirriani naa thōng, nēēthī, aitiōō hinnia 'gii 'cī hammūda naa hī 'rianīth tōō. Nēēthī, occa hirrianī naa honoothi hī hēlēggī ūgī 'cīg eter'theeka Makayyioohiti nganīta.

²Haga naa nuyyioohit umwa cī Krīstō baa ōdōng honoothi īnōōnnō nē ūūhī ūlōō cī Nyekuci hēētukujjieen, irki'nyiaannī baag allacattī īn ūmmōtō hī 'wec. Aitiōō naa hōllōngaa haga ngaatī baa ūkōōi nuyyioohiti tīho ēlla noho hode aitiōō, Nyekuc dioo 'cī aga.

³Hī baa haduha naana, Nyekuc dioo 'cī aga, hatī baa ūkō ūētī tīho hēētahujjieen ēllaa cīnnī noho.

⁴Nēēthī, baa ūkōōi honoothi īnōōnnō hēētahujjieen ngaatī baa ūkō athīknī hēlēggī 'cīg ūllēēmīth gērrēēt, 'cīg anyamanneet ngaatī hathithanī.

⁵Hirrianī hatī naa eet tīho, hōllōngaa hatī hirrianī ūlē caannī nē hatī hōthōōtha pīrnanīt cī ūlē caannī diooni.

⁶Tananga má hēbēra naa 'rianīth, hōllōngaa hatī haggiithi. Haduhaakuung naa ngagiit thōōth dīdī nē hīttīmana ngaatī hōllōngaa haduhaakuung thōōth 'cī maka gērrēēt. 'Gōōlaa cī, aitiōō hatī ēētī 'cī ammuhaanna nganīt gērrēēt hīllōōan tōō, hīnīngītī īcīttu niig 'gii vēlēk 'cī hadīmani naana nē huduha.

⁷Ee mī 'thēk, hothoothi naa 'yioko hēlēggī 'cīg baag ēllēēmīth baag hīcīna naana. Ī'thōōa 'Thīttaanī aajīlō cīnnī 'cī īn lori 'cī abathī, hātī hikia ha'nyaha pīrnānīt 'cī ēkēdan aaī hīgōōng akatī eet bīllēētī, hātī hiittiōō hōllōngaa hirriani gērrēēt.

⁸Baa hala naa Makayyioohit tabattī iyyio, hātī hatamaatīhaa nganīt hittik pīrnānīt 'cī ha'nyahi ho battaala.

⁹Nē ikia ēdēca nēē nganīt īnnīhaa, "Būnnai caannī dioo 'cī adiimi niina. Hīnīngītī maka 'tirriani caannī hatī appīrna niina." Nēēthī, hatali hatī naa gērrēēt hatī aa'nya Krīstō nganīt 'tirrian cīnnī, hīnīngītī appīrna ēlē caannēēnī.

¹⁰Eei, haccamanoothihi naa ngaatī happīrnānī, hī ngaatī hodoominii, hī ngaatī huukēnī, hī ngaatī homothiini hī ngaatī haccananiini, hīnīngītī Krīstō. īnōō 'cī ma happīrna, hattirani.

A'thūūnnī Paaulo nuyyioook cīg Makayyioooktak

¹¹Baa haarīha naa ēlē caannī haau hī 'gii'thiahiti nē baa ngagiit 'cīg attīnganeekaangu nganīt hīdīman noho ho, hīnīngītī occa baa ngagiit 'cīg ēēllaangu nganīta. Tananga haau naa hī 'giimwa haaga, habūnna hinnia naa buúk huduktooa hī 'thooyyiak 'cīg tiirk ko thōng.

¹²Baa nga harūmī naag hī ngagiita, baa hemmeethi nē hidticana thoo'thiok 'cīg īnaat eeta, 'cīg ētēr'tha aī, hīnī naa 'thooyyiahit cī Krīstō dīdī.

¹³Iita abaccu niig 'gattan hōdēēthōng 'cī baa ammūda lothippi'nya cīg lemmiook cīg Krīstō loonyinii ūgēēgī. īnōō thōōth 'cī haīnnī naa, baa hōllōngaa hajinnuung naa ngagiit hanneekuung eelliaangu nganīta. Nē atamaattihaangu nganīt, hīnīngītī bathi icci.

¹⁴Hadiimi ha'nyahaakuung heeroni caannī 'cī īn iyyio. Nē hōllōngaa hatī hadiimi naa eliinit umwa hī ngagiita. Hadiimmuung naa ngagiit dioo ītō lemmiook cīg Krīstō, hōllōngaa hīnīngītī hēlēggī 'cīg a'nyaku niiga. Hōllōngaa occa lōhōlī 'cīg kidicig 'cīg occa ēēl maajihī hī ngaaggi, īhōōggō 'cīg occa ēēl lōhōlī cīggīng.

¹⁵Haccamanoothihi hatī naa gērrēēt hatī hōthōl hēlēggī vēlēk 'cīg ha'nyahi naana hī ēlē caannī, 'cīg eelluung ngagiit ītō lemmiook cīg Nyekuci. Nē má hammīnannuung naa ngagiit gērrēēt, īcca occa hatī ammīnannaangu niig nganīt hīdīc?

¹⁶Baa elemtu niig iittu, hōllōngaa naa ha'nyahaakuung ngagiit pīrnānīt. Nēēthī, baa ammuk eeta ūgēēgī aī, hakuu naa halūllūūmannuung ngagiit 'gēēnyīthaan caannī ngaatī hogolleekuung thōng.

¹⁷Au baa iggoolluung eeta baag hī'thōōakuung naana?

¹⁸Baa haduhaahi naa Tiito hikia hēhēērōnaahuung ngagiita, īnōōnnō hī 'gotooneet umwa. Baa hōllōngaa iggoolluung Tiito ngagiit thōng, iggooluung baallī? Höllōngaa baa haattiyia naag 'gōōla hōdēēthōng hī nēēnī?

¹⁹Unuuktihu baa niig ngaatī ammuku aī, hēēlanna naag eleeti cīggaang? Baa hōthōō'tha thoo'thiok 'cīg aga Nyekuci buúk aī, hīgīnna nuyyiook cīg Krīstō. Nē 'gootonoga hī ngoonoga, 'gii vēlēk 'cī hadticanna naaga, hadticanna, hātī hōkōm lemiiniti cunuung hī Krīstō.

²⁰Homo'thi naa haini ma hikia naana, hōllōngaa hatali ngaatī hammūdaakuung ngagiit aattiyyu 'gōōlaa 'cī hōllōngaa hadiimi naana nē aitiōō hatī niig buúk hōllōngaa atallu 'gōōl 'cī haayyi naana. Nē hi'ngolli naa ngaatī occa a'nyaku 'gerenyi, hī inan hī līlīēēnīt hī voggongi hī tongomi hī 'rianīth hī tahahaat'hīt.

²¹Hiteelli naa haini ma hōbōda tarī, aa'nya hatī Nyekuci nganīt ngaaoni hōrggēēnaa cunuung. Nē homo'thi hatī naa, hīnīngītī mēēlīg eeta 'cīg nga hūtūngteek 'thēccanēēt cīggīng baag 'rēēttīg. Nga mēēlīg eeta 'cīg adīman hēlēggī 'cīg īn 'riiring, 'waangīth, hī thoo'thiok 'cīg hōllōngaa aūlan lothippita, hī thoo'thiok 'cīg aa'nyeet ngaaoni.

2 Korinthia 13

Tilooinit hī 'thaainit 'cī adtuurna

¹Īn hatī ciee heeroni caannī 'cī īn iyyio, 'cī hēhēērōnaakuung ngagiita. "Ma othoo'thi thōōth umwaa tarī, athīhī hatī eeta 'cīg īn 'ramma hode iyyio hatī īn dīdī."

²Baa hitiloouung naa ngagiit ēlēk, baa hēhēērōnaakuung ngagiit hēērōnaa caannī ī baa īn 'ramma. Nē haduha 'yioko tarī, nga hīgīnnōō 'rēēttīg. Ma hōbōda, hakuu hatī huuki eet baag ē'thēcattōō īcī oou ēlēk, hode eet ūgī 'cīg nga ē'thēcanoothi thoo'thiok noho.

³Nē hīcī adiimmu niig agayyu ngaatī ūthōōthī Krīstō hī nganīta, aitiōō nēē hōllōngaa appīrnani 'tirrian cīnnī, hatī adiim ammiirannuung ngagiit 'thēccanēētī cugguung nē maka 'tirrianī cīnnī hōrggēēnaa cunuung.

⁴Tananga baa odooddoothōthīk nēē huruccea, aaī hīcī baa appīrna 'tirriani cīnnēēnī. Nē 'yioko, arūgī nēē 'tirriaanaa cī Nyekuci. Noho, happīrna hatī naag buúk hī baa Krīstō. Nēēthī nēē'thēk, acinnu hatī harūgī naag hī īnōōnnō 'tirriaanaa cī Nyekuci nē hatī hidticattoothihuung ngagiita.

⁵Iiyyielit eleeti cugguung hātī ummuddia, má a'nyaku lemiinit cī Krīstō 'cī īn dīdī. Īttīmanit eleeti cugguung nē má īllōōattu 'tīmman icci, ammūdaannu hatī ngaatī aayyi Yeesu Krīstō hī ngagiita nē má hōllōngaa aaī Krīstō hī ngagiita, udhuktaau thī'thēk niig 'tīmman icci.

⁶Nē hammuhi occa hatī hōllōngaa ammūdaannu aī, hudhukta naag 'tīmmaana.

⁷Nē 'yioko, halayya naag Nyekuc, hátī hiittiōō hõllõngaa adīmannu niig hēlēggī 'cīg abathī. Hõllõngaa hīnīngītī acīn eeta aī hīttīmmateea naag ēlēk, ën hīnīngītī adticannu niig thoo'thiok 'cīg aūlanī, tananga haau hīcī hudhuktaawa naag 'tīmmaanaa ëcī.

⁸Hīnīngītī occa hõllõngaa hadīmanna naag thoo'thiok 'cīg hõllõngaa ën dīdī 'cīg abūrī nyeemuut cī Krīstō.

⁹Haccamanoothīka naag hatī okommu niiga nē hippiirriawa naaga. Nē halaiinna naag gērrēēt haīnna, a'nyīk lemiinit cunuung hōkōm haau hī hēēt 'cī ëiga.

¹⁰Ínōō 'cī hēhēēdakuung naa ngagiit thoo'thiok iccīg nga haayyia 'rēēna, hátī ma hikia, hiittiōō hõllõngaa hothoothikuung komiitta makaa'thītaa caannī, ë baa aa'nya Makayyioohiti. Baa aa'nyīhoothīkaa nganīt makaa'thīt cīee, hátī heelluung ngagiita nē baa hõllõngaa aa'nyīhoothīkaa, hátī hīthannuung ngagiit thōng.

'Thaainit cī Paaulo 'cī adtuurna

¹¹Dtuurnattaa caannī, 'gotoonoga hī ngoonoga, ëlaallē, hūūha naana. A'nyīk lemiinit cunuung hōkōm haau hī hēēt 'cī ëiga, ëthīhīt ëlaali caannī, a'nyahit muhēēnīt hōdēēthōng, aaut niig vēlēk lō'ngōōc. Nē hatī au ganōnī cī Nyekuci hī mīnnan cīnnī hī ngagiita.

¹²Í'thaac 'goonogu taliitta.

¹³Í'thaayyuung lemmiooha cīg Nyekuci vēlēk ngagiita.

¹⁴A'nyīk būnnai cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō hī mīnnan cī Nyekuci hī rūmēēnīt cī Lori 'cī Ëllēēmīth, haau hī ngagiit vēlēk.

'Galaa'thia

'Galaa'thia 1

'Thaainit 'cī aku hī Paaulo

¹Nganīt Paaulo 'thooyyiahit 'cī ī'thōōannaa Yeesu Krīstō hī Nyekuc Baangeet, baa arūgtha Yeesu daahītha. Baa hōllōngaa ī'thōōannaa nganīt eeta hode ēētū umwaa haaga.

²Nē hī'thaayyuung naag hōdēī hī 'gotoonoga hī ngoonoga, ngagiit lothippi'nya cīg lemmiook cīg 'Galaa'thia. Waraga 'cī eheedothoothīk lemmiook 'taaūnnioohī cīg looc cī 'Galaa'thia.

³Hala naa Nyekuc Baangeet hī Makayyioohit Yeesu Krīstō, hātī haggatattuung ngagiit ītō tarbalīg nē aauttu lō'ngōōc.

⁴Hīnīngītī athīhī Yeesu Krīstō Nyekuc Baangeet cīnaac, īnōō 'cī aku aa'nyīkī nēē ēlē cīnnī hī 'gaarrieenit cī 'thēccanēēt cīggaac ko, hatī hēēlaeet ngagīt looccaa cī 'thēccaneetu.

⁵Aa'nyīhoothīk hatī bulēēnītī Nyekuc 'cī aalla ooo. Aamēn.

Nyeemuut dīdī 'cī odoyyii

⁶Homo'thi naa thōōth 'cī utuburru niig Nyekuc hīdīkoothong, hīnīngītī baa ēbēraauung nēē ngagiit būnnaiittaa cī Krīstō, nēēthī, ma heemmu nyeemuut umwa cīrrīng,

⁷'cī hōllōngaa īn dīdī. Nēēthī, aattīg eeta ūgēēgī 'cīg aa'nyuung ngagiit pīrnānīt nē adiimmuung ngagiit ūtūbūrīt nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō.

⁸Hala naa Nyekuc hīccīn eet umwa hode aajīlō 'cī aku hēētahujjieen, hatī irrioon nyeemuut 'cī abūnnaa 'cī 'rīng 'cī hōllōngaa aaī hī baa hirrioonna naaga.

⁹Baa huduha naa ēlēk nē nga hōbōdēēkī tarī. Hammuhi accīn hatī Nyekuci eet 'cīg irrioon nyeemuut 'cī hōllōngaa īn nyeemuut 'cī abūnnaa, baa elemtu niig ēlēk.

¹⁰Hōllōngaa haini naa, hātī hatalit eeta, hadiimi naa hatal Nyekuci. Ammuku niig ainnu hadiimi naa hatalit eeta? Má baa hīdīman naa noho, occa 'yoko hōllōngaa hīnī appahaca cī Krīstō.

Utūvva Nyekuci Paaulo

¹¹'Gotoonoga hī ngoonoga, hadiimmuung naa ngagiit agaac ītō, nyeemuut 'cī abūnnaa 'cī hirriooni naa ho, hōllōngaa īn nyeemuut 'cī aku hī eet cī holli õō.

¹²Baa hōllōngaa hammūda naa nyeemuut icci hī eet umwa haaga, baa eter'theeka nganīt Yeesu Krīstō Nyeemuut icci.

¹³Íthíktu niig baa hīnī naa 'Judeeinit 'cī baa haga nyattal cī nyakangaa'nya cīggaang gērrēēt. Baa haruhi naa eet 'cīg īn lemmiook cīg Yeesu nē hīttīmana ngaatī hī'thaanī lothippit cī lemmiook cīg Nyekuci.

¹⁴Baa hīnī naa 'Judeeinit 'cī habūnna gērrēēt, ngaatī ha'thūūnnī nyepitee baa aarīk nyakangaa'nya cīgannīg, hīllōōan eet 'cīg halī'thaanna hī nganīt hōdēē vēlēk.

¹⁵Nēēthī, baa nga hittirria naana, baa ēbēraawa Nyekuci nganīt nē ūtūvvaawa būnnaiittaa cīnnī. Nīngītī accamanōōthīkī nēē

¹⁶ngaatī eter'theeka nganīt ngeerīnī, hātī huduhaak eet vēlēk 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei nyeemuut cīnnī 'cī abūnnaa nē nga hijina eet umwaa nyeemuut icci ūdūt.

¹⁷Nē nga hūūk 'Jeru'thalēma, hūūk hijin 'thooyyiak cīg Yeesu, baag uwattaa hī nganīt thōōth umwa. Hōkō hinnia hedeceehi cūrūmūūm īcī battaali cī Arabia, ma baa uruta, hikia hobodotha īcī 'taaūn cī Damaathīko.

¹⁸Ma baa urutaa cī irki'nyia iyyio, hikia hidimotha Pēētūrū 'Jeru'thalēma nīngītī hau harūmeenna waathinniook ūmmōtō hī 'tur.

¹⁹Baa aitiōō hōllōngaa homotoonna hī 'thooyyiak baag ūgī, 'Jeemith dioo 'gōtōōnōgī Makayyioohit cīnaac Yeesu, 'cī baa homotoonna.

²⁰Habūtani Nyekuc dīdī, thōōth 'cī heheedi naa ho, īn thōōth dīdī 'cī hi'thihi ūlōng.

²¹Ma baa uruta, hūūha īcī looc cī Thiiria, nīngītī hōyōyyōrī ūthōng hōdōlan looc cī 'Cilicia.

²²Nē korrioohī nīcīag buúk, baa nga hagayya lothippi'nya 'cīg lemmiook cīg Yeesu Krīstō cīg looc cī 'Judeea ho nganīta.

²³Athīhī nuun nēēg haaga aī ngaana, ūtūhū ūtarī ūētī baa gōōng arukeet nīngā, ikia irrioon nyeemuut 'cī abūnnaa, baa nga adiim acūda nēē eet loota nīngā.

²⁴Nīngītī au adīk'thī nēēg Nyekuc, hīnīngītī nganīta.

'Galaa'thia 2

Elemit 'thooyyiaha Paaulo

¹Ma baa urutaa cī irki'nyia ūmmōtō hī 'wec, hikia hobodotha 'Jeru'thalēma. Kōr niccia, hiita hookorria hī Baarnaba nē baa haggameehi Tiito buúk a'thiit.

²Baa hōkō naa īca, hīnīngītī baa uppalanaaha Nyekuci heeroni niccia hūūhō. Ma baa hōdōlana 'Jeru'thalēm, hōōt hutuhatta thōōth hī makayyiook 'cīg obbitig 'cīg baag īn 'Judeei nīngāata, nyeemuut 'cī abūnnaa cī Yeesu, tuhan umwa 'cī baa ha'nyaka ngadiiha. Nīngītī hēdtēbanaanī thōōth cī Yeesu 'cī hallimaneehi eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei ho. Baa hōkō haduhaahi ūhōōggō, hīnīngītī baa hōllōngaa hadiimi naa 'limman icci hō'thōdanoothīk haaga.

³Nē tananga Tiito baa haggameehi a'thiit buúk, nga hīttīnganoothīk ngaatī ēttēēdī ēlē, tananga baa ïn nēē 'Giriheenit.

⁴Baa hooyyia naag 'Jeru'thalēma, hīnīngītī eet 'cīg ūolōng aī, hīgīnna lemmiook nē īnīktaaheet hī hoppoccwaana 'cīg au orootteet aī, haggamtaetu thōōth 'cī haattiyia lō'ngōōc thōōthaa cī Yeesu Krīstō, adiim aarreet hītta appahacaa'nya cīggīng.

⁵Baa hōllōngaa hedecoothīka naag īhōōggō, tananga hīdīhīdīc haaga buúk, hīnīngītī haīnna haala nyeemuut 'cī abūnnaa 'cī ïn dīdī ho hōrggēēnaa cunuung.

⁶Nē eeta 'cīg baag aattīg hī makayyiooha, baa hōllōngaa haallahi naa īhōōggō, hīnīngītī etteedīk Nyekuci eet thōōth 'goolliohī 'cīg aattiyyi nēēgī nē hōllōngaa īttoorīk nēēg thōōth umwa 'limmaanaa caannī.

⁷Iita īcīnīt 'thooyyiahā aī, baa 'thēk aa'nya Nyekuci nganīt dtiic 'cī hallimanēēkī eet 'cīg hōllōngaa ïn 'Judeei nyeemuut 'cī abūnnaa cī Yeesu Krīstō, haau hī baa aa'nyīk nēē Pēētūrū hillimaneek eet cīg 'Judeei.

⁸Nyekuc 'cī aa'nya nganīt 'tirrian 'cī hīnnī 'thooyyiahit cī eet 'cīg hōllōngaa ïn 'Judeei, hī baa aa'nyīk nēē Pēētūrū hī 'thooyyiahit cī eet cīg 'Judeei.

⁹Nē dīdī, baa agayyi 'Jeemithi hī Pēētūrū hī Yōaannē, ngaatī ïnnī hitiirwa cīg lothippit cī lemmioohu. Baa agaoothi nēēg 'baaninit baa aa'nya nganīt Nyekuci nē īlēmta nēēg nganīt hī Baarnaba hidticattooa hōdēī. Ma ho, iita ūkūtatteet nēēg ngagīt hoottia hillimatta eet 'cīg hōllōngaa ïn 'Judeei nē ūt illimanit nēēg eet 'cīg ïn 'Judeei.

¹⁰Nē uduktaaheet thōōth hōdēēthōng 'cī aī, u'thuutti eet 'cīg ïn pīrnattiaak hōrggēēnaa cunuung, thōōth 'cī baa hadiimi harrīcanaa naa dēēdē ho niccia.

Ēppēhattōō Paaulo hī Pēētūrū

¹¹Ma baa īhēērōna Pēētūrū ikia Antioha, baa happulanaahi naa īnōōnnō thōōth cīnnī 'cī abathī lothippita cūrūmūūm, haduhaahi thōōth 'cī ūkōmī thōōthaa 'cī adtican nēēnī, hīnīngītī baa adtican nēē thōōth 'cī abathī gērrēēt.

¹²Ma baa nga ūdōlan Pēētūrū thōng, iita udukto hī Kristiaanīt 'cīg hōllōngaa ïn 'Judeei. Ma urutaa ībaa iitaaī 'gōōnōgī 'Jeemithi, iittiōō Pēētūrū hōllōngaa aduhi hī eet 'cīg hōllōngaa ïn 'Judeei tarī. Baa īngolli nēē 'gōōnōgī 'Jeemithi 'cīg baag ara ūthōōth aī, adiim Kristiaanīt 'cīg hōllōngaa ïn 'Judeei hetteeddi eleeti.

¹³Ma baa adtuuha eeta cīg 'Judeei ūgēēgī 'cīg baag aattīg nīngaata Pēētūrū ngaatī adīmanī hoti ho, iita īthahithit nēēg buúk īnōōnnō, Baarnaba buúk nīngaata ataddaanī haaga, nīngītī anūī nēē buúk 'gōōl cīnīng ko.

¹⁴Ma baa hacini ngaatī arahanī Pēētūrū thōōthaa 'cī ïn dīdī īcī nyeemuut 'cī abūnnaa ho, hikia heggerenyeeha īnōōnnō hōrggēēnaa cī eet vēlēk hīnnīha, "Īnī nii 'Judeeinit nē aau hī ēētī 'cī hōllōngaa ïn 'Judeeinit. Inni gōōng nii 'tinganeek eet 'cīg hōllōngaa ïn 'Judeei hūnnēēcō nyattalliook cīg 'Judeei ho?"

¹⁵"Tirriaatta, hīgīn naag 'Judeei nē hōllōngaa hīgīn 'thēccanniook hī eeta 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei.

¹⁶Haga naag ngaatī ēlēmmī Nyekuci eet 'cīg ēlēmī Yeesu Krīstō diooni, aitiōō ēētī 'cī occa aa'nyīk Nyekuc haccamanoothīk tōō, hatī athīhī thoo'thiok cīg nyattalak diooni. Hēlēmī naag Yeesu Krīstō, hīnīngītī athīhī nēē Nyekuc, īnōō 'cī elemeet Nyekuci ngagītī, hīnīngītī lemiinit cīnaac ko.

¹⁷"Má baa nga hadiim naag 'Judeei hummuddia 'gōōl 'cī elemmeet Krīstō ngagīta, hiita hummuddia naag buúk ngaatī hīgīnnī 'thēccanniook. Aī occa thōōth ciee Krīstō 'cī aa'nyeet hītō 'thēccanniook ko? Aitiōō ūdūt!

¹⁸Má occa hīthaan naa 'gīmwa baa hūtūngeeha ēlēk nē hētēhēnya tarī, hammuddia hinnia hīnī eet 'cī hē'thēcanō baa īcī ouu.

¹⁹Nyattal 'cī baa aruka nganīt hadaak ko nē ūōgawaa nganīt, hātī hūrūg naa hī Nyekuc.

²⁰Baa hadaakta naag hī Krīstō huruccea ēlēk nē 'yioko, ī īnōōnnō dioo 'cī arūgī ēllaa caannī. Nē rūgētī 'cī ha'nyahi naa ēllaa caannī ho, harugi naa hīnīngītī lemiinit cī Ngeertī Nyekuc baa ammīnanna nganīt nē adaak, hīnīngītī nganīta.

²¹Nga hūtūbūr naa būnnai cī Nyekuci. Má helemit naag ngaatī heellianī 'gōōlaa 'cī hanūī nyattal, īko thī mī baa adaak Krīstō haaga!"

'Galaa'thia 3

Lemiinit dioo 'cī heellianī naaga

¹Niig 'gīi'thiaha cīg 'Galaa'thia ho! Abuuyuung occa 'thēk ngagiit nganī? Baa odooddothoothīk Yeesu Krīstō huruccea hēbērēēnnī cugguung vēlēk.

²Hadiimi naa haga 'gīi hōdēēthōng diooni hī ngagiita. Ammūdaannu baa niig Lori 'cī Ēllēēmīth, hīnīngītī a'thuunnu nyattal cī Mūū'tha, hode hīnīngītī elemtu thōōth baa allimanoothikuung ngagiita?

³Adītenu niig noho inni? Má i'thiattaayyu niig ngaatī anuyyu Lori 'cī Ēllēēmīth, inni 'yioko idiimit edecciaak thōōth baa i'thianaā Lori 'cī Ēllēēmīth niig ēmmēn ko?

⁴Accanatteeu niig gērrēēt, hīnīngītī Nyeemuut cī Abūnnaa, īcca 'yioko ūkō 'cannani niccia haaga? Akannōō hatī 'cannani niccia hī ne?

⁵Aa'nyuung ngagiit Nyekuci Lori 'cī Ēllēēmīth nē idtican thoo'thiok 'cīg īnaattu niiga. Adtican nēē thoo'thiok iccig, hīnīngītī anuyyu niig nyattal cī 'Judeei hode, hīnīngītī īthīktu niig nē elemtu Yeesu Krīstō?

⁶Ōthōōth 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Baa ēlēmī Abūrahāmī thōōth cī Nyekuci, hīnīngītī thōōth niccia, ikia accamana Nyekuci īnōōnnō ngaatī īnnī eet 'cī abūnnaa."

⁷Nē agaac ītō, eeta 'cīg ēlēmī Nyekuc, īn nēēg lōhōlī cīg Abūrahāmī.

⁸Baangaani, baa eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī nēē, aga hatī Nyekuci eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, hatī ēlēmī nēēg īnōōnnō. Nīngītī aduhaakī Nyekuci Abūrahaamō nyeemuut 'cī abūnnaa annēēkī, "Haggatani hatī naa eet loonyini vēlēk, hīnīngītī nganiita."

⁹Nēēthī, aggatan hatī Nyekuci eet 'cīg ēlēmī īnōōnnō, hī baa aggatan nēē Abūrahaamō, eet baa ēlēmī īnōōnnō.

¹⁰Nē accīn hatī Nyekuci eet 'cīg anū nyattal cī Mūū'tha, hīnīngītī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Accīn hatī Nyekuci eeta vēlēk 'cīg hōllōngaa aalla anū thōōth vēlēk 'cī eheeddi 'Buuhaa cī Nyattaalō."

¹¹Nē edee'nyia 'thēk jurrung aī, aitiōō Nyekuci hōllōngaa ēlēmī eet umwa, hatī anū ēētī tīho nyattal cī Mūū'tha, hīnīngītī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Arūgī hatī ēētī 'cī abūnnaa, hīnīngītī ēlēm Nyekuci lemiinit cīnnī."

¹²Aitiōō nyattalī cī Mūū'tha hōllōngaa õōkōrōō hī lemiinit cī Nyekuci, hīnīngītī aī nyattalī nēē, "Ēētī 'cī a'thūūnnī nyattal icci, arūgnī hatī nēē nyattal."

¹³Ikia ēēlaeet ngagīt Yeesu Krīstō 'cīnēttaa cī a'nyaha nyattalī, ngaatī aku ōkōōī nēē 'cīnēnīt cīnaac hī baa aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Aggam 'ngīllama eet 'cīg aruk eet nē irimitheek hēēta"

¹⁴Ikia ēēlaeet Yeesu Krīstō ngagīt, hātī haa'nyīhoothīk eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, 'gattanī baa aa'nyīk Nyekuci Abūrahaamō, 'thaarī cīg Yeesu Krīstō, hātī hummuddia naag Lori 'cī Īllēēmīth lemiitta, hī baa aduha Nyekuci aī, hī'thōōa hatīnī.

Nyattal hī thōōth 'cī aduha Nyekuci

¹⁵Gotoonoga hī ngoonoga, īnya da huduhahuung thōōth 'cī agayyu niig vēlēk. Ma adak eeta lōhōt, aitōō thōōth 'cī occa ēgēēranni urutaa cīnnī tōō. Aaī thōōth 'cī hothoothi naa ho buúk noho.

¹⁶Baa aduhaak Nyekuci Abūrahaamō hī loholeec cīnnī thōōth 'cī hatī aggatanī nēē eet loonyini vēlēk, hīnīngītī Abūrahaamō. Nē agaac ngaatī hōllōngaa aduhaanī 'Buuhi cī Nyekuci aīnnī, "Hōllōngaa ōkō 'gattanī cīee hī lōhōlī cīgīnnīg," 'cīg mēēlīg, īko aī ōkō, "Hī loholeec cīnnī," nē īn loholeec niccia Krīstō.

¹⁷Haī hī naa hoti hōlō. Aitiōō nyattalī cī Mūū'tha baa aku urutaa cī irki'nyia 'mīia'nya 'wec hī hēēn iyyio (430), hōllōngaa aku e'nyeehīk lōhōt baa aa'nyīk Nyekuci Abūrahaamō ngadiiha nē umummuunyan thōōth baa aduha Nyekuci.

¹⁸Mā hanū naag nyattal hātī hummuddia 'gattan hī Nyekuc, aitiōō 'gattanī nicciee hōllōngaa aku, hīnīngītī thōōth 'cī aduha Nyekuci. Nē Nyekuc dioo būnnaiittaa cīnnī, 'cī baa aa'nyīk Abūrahaamō 'gattan icci ho, thōōthaa baa aduhaak Nyekuci īnōōnnō.

¹⁹Nēēthī 'yioko, dtiic baa 'thēk cī nyattaalō dēēdē nii? Baa aarīhoothīk nyattalī, hātī hagaac hītōō, hē'thēcan naaga. Nē occa baa aalla thōōth cīee ī'thōōng hikia

Yeesu, 'cī baa adukiaak thōōtha. Baa aa'nyīk Nyekuci nyattal cīnnī aajīlēēt, hātī haanytīk Mūū'tha, 'cī baa ūn jayyio cī Nyekuci hī eeta.

²⁰Nēēthī, hōllōngaa ūthōōthī jayyiōōi eet hōdēēthōng diooni, ūn nēē eet 'cī ūthōōthī eet 'ramma. Nēēthī, aitiōō Nyekuci hōllōngaa adiim jayyio.

Appahacaa'nya hī lōhōlī

²¹Occa aaburroo nyattalī hī thōōth baa aduha Nyekuci? Aitiōō ūdūt! Má baa haa'nyeet nyattalī rūgēt 'cī ūn ngeju, occa baa aa'nyeet Nyekuci ngagīt hūbūttaath ngaatī hathīknī nyattal.

²²Nēēthī, aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, ūn eeta vēlēk baabuuthnya cīg 'thēccaanak, hātī hikia haa'nyīhoothīk thōōth baa aduha Nyekuci, eet 'cīg hatī ēlēmī Yeesu Krīstō.

²³Baa nga hedee'nyia lemiiniti cieeni, baa hīgīn naag baabuuthnya cīg nyattaalak, 'cīg haattīg baabuuthatōō, ūthōng hikia hōōgaeet lemiiniti cī Yeesu Krīstō.

²⁴Baa ūn nyattalī 'limman 'cī aa'nyeet ngagīt hagaac Krīstō, hātī hikia helemeet Nyekuci ngagīta, hīnīngītī hēlēmī naag ūnōōnnō.

²⁵Nēēthī 'yioko, hiita ha'nyahit naag lemiinit niccia, iittiōō hōllōngaa aggammeet ngagīt nyattalī tarī, ūdūt.

Iittu niig lōhōlī cīg Nyekuci

²⁶Iittu niig vēlēk lōhōlī cīg Nyekuci, hīnīngītī elemtu Yeesu Krīstō,

²⁷nē niig vēlēk 'cīg aggamtu baattithimo 'thaarīī cīg Yeesu Krīstō ho, iita ūrūmteeu niig buúk hī ūnōōnnō.

²⁸Aa'nyuung lemiiniti 'cī a'nyaku niig, hīnīngītī Yeesu Krīstō, udukto niig vēlēk aaut 'gōōla hōdēēthōng, tananga ūnī 'Judeeinit, hode 'Giriheenit, tananga ūnī appahaca, hode eet 'cī hōllōngaa ūn appahaca, tananga ūnī eet 'cī maacī, hode ngaa 'cī ngayyi.

²⁹Nē ma iittu niig eet cīg Krīstō, iita iittu niig eet cīg halang cī Abūrahāmī. Nē iita hatī ummuddiaau niig 'gattan cī thōōth baa aduhaak Nyekuci Abūrahāamō.

'Galaa'thia 4

¹Haini naa thōōthaa cī nēē, ma nga hīdīc loholeeca, aduhōō hī appahaca thōng, tananga arigth loholeec ūlō cīnīng hatī adaak maa'nyia.

²A'thūūnnī tilooyyiohiti loholeec, ūthōng hikia kōrra 'cī hatī aduhaanī maa'nyia aīnnī, ūūppan loholeec ngaatī aggamī ūlō.

³Baa haattīg naag 'Judeei buúk noho, baa hīgīn naag buúk appahacaa'nya nyattaalaa cī looc nicci hī lohollia 'cīg hidiciēēgī.

⁴Ma baa õdõlan kõrra niccia dẽēdẽ, ikia ï'thõõa Nyekuci Ngeerõnõ, 'cī baa ūukca ngaa baa a'thūunnõ nyattal cī Mūõ'tha,

⁵hikia hõõgaaet ngagõit nyattaalaa cī Mūõ'tha, hõitõ lõhõlõ dīdī 'cīg harigith 'gii vēlēk õlõõ cī Nyekuci.

⁶Nõõthõ, hõnõngõtõ hõitõ naag lõhõlõ cīgõnnõg, ikia ï'thõõa Nyekuci Lori cī Ngeerõnõ, hikia haau 'thinneetinii cīggaac. Nõ aduhaakeet Lorii cīnnõ annekeet, "Õin Nyekuci Baangeet."

⁷Nõõthõ 'yioko, iittiõõ niig hõllõngaa iiginnu appahacaa'nya tarõ, hõnõngõtõ iittu niig lõhõlõ cīg Nyekuci, nõ hõnõngõtõ iittu lõhõlõ cīgõnnõg, iita ñitõ hõlõggõ cīgõnnõg vēlēk cugguung.

Arricana Paaulo eet cīg 'Galaa'thia

⁸Baa hõnõõk, baa nga agaac niig Nyekuc, baa nga iiginnu niig appahacaa'nya cīg hõlõggõ 'cīg aar eeta hõitõ nyeku'nya.

⁹Nõõthõ, hõcī 'yioko agayyu niig Nyekuc ko, hode ï'nya da hõi naa, ikia agauung Nyekuci ngagiita, inni idiimit oboddiooth ñitõ appahacaa'nya tarõ cīg loriõõt 'cīg hõllõngaa attiran, 'cīg abathõ dtõc cīg looc nicci ho?

¹⁰A'thuunnu niig korriook 'cīg obbitig, hõ nyõlõhõ hõ irki'nyia karramõõtõ cīg 'Judeei.

¹¹Hiteelinnuung naa ngagiit, hõnõngõtõ haini, aaõ hõcī hatõ hõppõraõ dtiic caannõ baa tiiri ho hõ ngagiit haaga inni?

¹²Gotoonoga hõ ngoonoga, halayyuung naa ngagiit aaut hõ naana, hõnõngõtõ, hikia haau naa buúk hõ niiga. Nõ nga ïdõmatteehaangu niig nganõit thõõth 'cī abathõ.

¹³Dīdī, agayyu niig aõ, baa hommoori naa baa hakuu hallimaneekuung nyeemuut 'cī abõnnnaa ñõcī ouu.

¹⁴Nõ tananga baa hommoori gõrrõõt, baa hõllõngaa aa'nyuung ngagiit mõõrõthõ caannõ 'cannan nõ tarõ hõllõngaa appallaarannaangu hode iiggiayyaangu thõng buúk. Baa akõmaneekaangu hinnia haau hõcī akõmaneeku aajõõ cī Nyekuci, hode akõmaneeku Yeesu Krõstõ dẽēdẽ.

¹⁵Üük taliiniti baa gõõng haccamanõõthõkõ naag ñõna? Haga naa occa baa õttõccakaangu niig nganõit hõbõrõ cugguung hõcõnõõõ naa waathinnioohõ nõõcag, má baa hõbõna ngaatõ occa adõmannu noho.

¹⁶Hikia 'yioko hõna naa mirohit cunuung ngaatõ haduhaakuung thõõth 'cī ñõn dīdī ho?

¹⁷Nõ 'limmanniooha 'cīg ñõn olo'ngiaak 'cīg adiim alüllümannuung ngagiit ko, hõllõngaa adiim bõnnai cunuung. Aõ nõõg, hâtõ he'ngerrio naag hõ ngagiit nõ iita elemtu thõõth cõnõng.

¹⁸Abūnnaa hatī gōōng aattiyyu hōdōōkōthī dīkīm nē īdīmattu thōōth 'cī abūnnaa, tananga hī naa 'rēēn hī ngagiita.

¹⁹Lohollia cīgannēēgī! Ahuccieeka nganīt thōōth cunuung 'cī ūtūngteehu thōōth 'cī īn dīdī, haau hī ngaa 'cī attur 'goonnia nē aalla hatī huciithi ciee īthōng iita elemiit niig Yeesu Krīstō rūgētaa cunuung dīdī.

²⁰Nē hūbūranneeha hīna, occa nuun nōō aa hūrūmtī hī ngagiit hōdēē 'yioko, hātī hī tarbal hī ngagiita. Nē 'yioko hīcī nga haayyia 'rēēna ho, ērēha thōōth 'cī occa hadīmani buúk!

Hagaar hī 'Thaara

²¹Īthīktaangu dako niig nganīt eeta 'cīg adiimmu anuyyu nyattal cī Mūū'tha ho. 'Yioko 'thēk agayyu niig thōōth 'cī aduha nyattalī ho?

²²Eheeddi 'Buuhaa cī Nyattaalō aī, baa a'nyak Abūrahāmī lōhōlī 'ramma. Arritaak loholeec umwa ngaa 'cī īn appahaca nē ittira umwa ngaa cī olu.

²³Baa arrita ngaa 'cī īn appahaca ho loholeec cīnnī, hīgōōng hōdōōkōthī nē ittira ngaa cī olu ho loholeec cīnnī, hī baa aduhaak Nyekuci Abūrahaamō.

²⁴Eter'theekeet thōōth cī ngaaī 'cīg īn 'ramma ho, lōhōtnya 'ramma cīg Nyekuci. īthak'thoothīk Hagaarī ngaa baa īn appahaca Muur cī 'Thīnaī, nga baa au īnī eeta appahacaa'nya cīg nyattal cī Mūū'tha īcī oou.

²⁵Nēēthī 'yioko, īthak'thoothīk Hagaarī Muur cī 'Thīnaī 'cī aaī looccaa cī Arabia nē īthahīthoothīk eet cīg 'Jeru'thalēmī, hīnīngītī īn nēēg hī lōhōlī cīgīnnīg vēlēk appahacaa'nya cīg nyattaalak.

²⁶Nē īthak'thoothīk 'Thaara ngaa cī olu ho, 'Jeru'thalēm cī hēētkujjieen nē īn nēē morwahit cīnaac.

²⁷Thōōth baa aduha pōrōvētaacī I'thaia ho niccia, baa ūthōōth aī, "Cammanoothīk nii ngaa

'cī aitiōō lohollia tōō ho! Bēēn tēgēl cī taliitto molooaha cobbi, tananga nga 'tira loholeec umwa, hīnīngītī a'nyak ngaa baa aitiōō lohollia tōō ho, lōhōlī 'cīg īllōōan 'gōōnī baa a'nyak maaca."

²⁸Nē niig 'gootonoga hī ngoonoga, iittu niig lōhōlī 'cīg aduhoonnu hī I'thaako thōng, hī thōōth baa aduha Nyekuci.

²⁹Baa kōr niccia, loholeec 'cī arrittiaa hī gōōng hōdōōkōthī, ikia accanan loholeec 'cī arrittiaa 'tirriaanaa cī Lori 'cī Īllēēmīthī. Nēēthī 'yioko, aaī thōōth ciee buúk noho.

³⁰Ma 'Buuhi cī Nyekuci aī ne? "Tiggia appahaca nicci hī ngeerīnī vēlēk hōōt, hīnīngītī aitiōō loholeec cī ngaa icci hōllōngaa occa ūthōl hī loholeec caannī baliinit 'cī hatī arigit ngeertī ngaa cī olu ho."

³¹Nēēthī, 'gotoonoga hī ngoonoga, iittiōō hõllõngaa hīgīn naag lõhõlī cīg ngaa 'cī ñīn appahaca ho, hītō naag lõhõlī cīg ngaa cī olu ho.

'Galaa'thia 5

Õõganneet Krīstō

¹Nēēthī 'yioko, õõgaaet ngagīt Yeesu Krīstō haaut lõ'ngõõc. Nē tarī, u'thuutti thõõth 'cī aattiyyu lõ'ngõõc ko jurrung, ma nga hīgīnnu appahacaa'nya cīg nyattal cī Mūū'tha tarī.

²Íthihīt thõõth caannī! Haduhaakuung naa Paaulo hanneekuung, má nga aa'nyiku eleeti cugguung hetteeddi, iittiōō thī mīl Krīstō hõllõngaa ñīn eet 'cī tiiri hī ngagiit vēlēk.

³Ma adīman ëētī umwa noho, anneek eet tīho nūū nyattal cī Mūū'tha hūtūrūūr.

⁴Nē ma adiimmu niig hataluung Nyekuci 'gõõlaa 'cī anuyyu nyattal cī Mūū'tha, e'ngerrioou niig hī būnnai cī Krīstō 'cī ïllõõan vēlēk.

⁵Nēēthī, aa'nyeet Lorii 'cī Êllēemīth hagaac ngaatī aa'nyeet Nyekuci hūbūttaath, hīnīngītī helemit naag Krīstō.

⁶Aitiōō Yeesu Krīstō hõllõngaa a'nyak thõõth umwa hī eet 'cī ëttēedī ëlē, hode nga hëttēedī ëlē. Aaddi lemiiniti dioo 'cī hammīnanõõnī naaga.

⁷Baa elemtu niig ngaatī ookorru hī Yeesu Krīstō nē ñī nganī 'cī occa aku ataddaannuung ngagiit 'gõõlaa 'cī elemmu thõõth 'cī ñīn dīdī ho?

⁸Aitiōō hõllõngaa aku ëētī 'cī ataddaannuung ko, hī Nyekuc baa ëbēraannuung ngagiit ñītō lõhõlī cīgīnnīg.

⁹Aattīg eeta ûgēegī hõrggēenaa cunuung, 'cīg alliman thõõth 'cī ñīn õlõng, 'cīg ì'thanothoothikuung ngagiit haau hīcī ì'thanothoothīk abūñlana 'cīg abadtēc mērtī vēlēk.

¹⁰Nēēthī, iiginnu niig eet cīg Makayyiooktak. Nē haini naa dīdī, anuyyu hatī niig thõõth 'cī haduha naana nē utuburru nyeemuut 'cī aduha eet umwaanī. Nēēthī, uuk hatī Nyekuci eet 'cī ataddaannuung ngagiit ko.

¹¹Gotoonoga hī ngoonoga, má nga hallimani naa thõõth 'cī occa etteedini eleeti cīg eet 'cīg maacīg, inni haccanattaa eeta cīg 'Judeei nganīt ko? Occa hõllõngaa ñīn nyeemuut cī hurucceeo, thõõth umwa 'cī abathī, hatī nga hanneehi naa eet etteedit eleeti.

¹²Haini naa aitiōō hatī eeta 'cīg aa'nyuung ngagīt ìlñillēēc ko, hõllõngaa ëttēēd eleeti diooni, e'ngerrio hī ìhõõggō ûdût.

Rūgēt Loriiāa

¹³Niig 'goonoga cieegi, baa ëbēraauung Nyekuci ngagiit aaut lõ'ngõõc. Nēēthī, ma hõ'ngõõtaneeku rūgēt 'cī aattiyyu lõ'ngõõc ko, hī authet cī 'thēccaanō,

idticattoothīk 'gotoonogu hī ngoonogu cugguung 'gōōlaa 'cī ammīnanoonnu thōng.

¹⁴Arummiaa nyattalī vēlēk hī hōdēēthōng aī, "Mīnnan eet 'cī aaronnu haau hīcī ammīnani ēlē cunni."

¹⁵Nē má õyōyyōōhanoonnu nyaagwaana nē adaktu eleeti ēmmēn hī idi'ngwaana cīg moru, aaut jurrung! Acūdaannu hatī ho eleeti ñitō 'thī.

Rūgēt 'cī aa'nyeet Lorii 'cī Ūllēēmīthī

¹⁶Nēēthī, hīna naa nēē, a'nyahit rūgēt cunuung Loriiā 'cī Ūllēēmīthī, nēēthī hatī iittiōō hōllōngaa adticannu 'thēccanēēt 'cīg abathī 'cīg abūraneeku niiga.

¹⁷Adiim ēlē baa 'rēēnī 'thēccanēēt 'cīg abathī, 'cīg hōllōngaa adiim Lorii 'cī Ūllēēmīthī. Aruhōō Lorii 'cī Ūllēēmīth hī ēlē baannaac 'rēēnī nē iittiōō hōllōngaa adīmani nii thōōth 'cī adiimi niina.

¹⁸Nē má adticannu niig thoo'thiok 'cīg aduha Lorii 'cī Ūllēēmīthī, occa aitiōō nyattalī hōllōngaa aggammuung ngagiita.

¹⁹Muhēēnīt 'cī abathī 'cī aa'nyīk eet helemit thoo'thiok 'cīg ñīn 'riiring, hī dtiicanī 'cīg abathī.

²⁰Ala nēēg hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya, adtican thoo'thiok cīg ngaritu, aaburreek 'gōōnōgī nē ēppēhan thoo'thiok, abūraneek hēlēggī cīg eetuk, alīlī gērrēēt, athīngōōnyanī, ē'ngēr eeta nē ðtōōcō ēmmēn,

²¹iinan hēlēggī cīg eetuk nē ñīn duuttiak nē adīman thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg aattīg hī cieeg karramēētī. Ñ'nya da huduhahuung thōōth umwa tarī hī baa haduhaakuung baa ñīcī oou, eeta 'cīg adtican thoo'thiok iccig, hōllōngaa hatī aduhun nēēg habuccieet cī Nyekuci nē ñītō lōhōlī cīgīnnīg.

²²Nēēthī, aa'nyeet Lorii 'cī Ūllēēmīth hīmmīnattō, haccamattoothīk, haaut lō'ngōōc, ha'nyahit 'thinneeti 'cīg makatīg, hītō tarbalīg, hūbūttaath, hu'thuutti lemiinit,

²³nē hītō tarbalīg, hu'thuutti eleeti. Nē má adticannu niig thoo'thiok iccig, hōllōngaa ē'thēcannu niig nyattal.

²⁴Eeta cīg Yeesu Krīstō, ñīn eet 'cīg otoddyoyieek thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg abūraneek nēēg vēlēk hurucceeaa.

²⁵Aa'nyeet ngagīt Lorii 'cī Ūllēēmīth rūgēt nē 'yioko hūnnēēc naag buúk Lori 'cī Ūllēēmīthī.

²⁶Nēēthī 'yioko, occa hōllōngaa hathīngōōnyan, nē hongoongoyyiōō ngaatī haīnnī hīllōōan 'goonogeet.

'Galaa'thia 6

Heelit eet vēlēk

¹'Gotoonoga hī ngoonoga, má ē'thēcanōō ēētī umwaa hōrggēēnaa cunuung, oboddiaañ niig 'cīg okomtu Loriiaa cī Nyekuci ho eet nicci nē irrioottihu haau 'gōōlaa 'cī abūnnaa. Ma hataarro' thu ngaatī occa ē'thēcannu niig buúk kōr umwa.

²Eellio nyaagwaana hatī adīddīngī thoo'thioha nē 'gōōlaa cī, adīmannu thoo'thiok 'cīg õthōōth nyattalī cī Yeesu Krīstō.

³Má ammuk ēētī umwaa aī hīllōōani 'gōōnōgī nē hōllōngaa ëllōōan buúk, ëggōōl eet tīho ëlē cīnnī.

⁴Dticcian dtiic cunni jurrung, nēēthī hatī irrianu. Nē ma hīthak'theehi ëlē cunni hī cī 'goonogu ûgī.

⁵Hadiim naag hōdēē hōdēē, hu'thuutti dtiicanī cīggaac.

⁶Abūnnaa eeta 'cīg allimanoothīk thōōth cī Nyekuci ngaatī õthōlī hēlēggī vēlēk 'cīg abūnnaa, hī eet 'cīg alliman ëhōōggō ho.

Tiboolaniinit hī janiinit

⁷Ma higgoollu eleeti cugguung ëmmēn. Aitiōō ēētī 'cī occa aggiith Nyekuc tōō, hīnīngītī ajana hatī ēētī 'gī 'cī baa 'thēk athacī nēēnī.

⁸Ëētī 'cī athacī hinyomo cīg thoo'thiok 'cīg abathī, hīnīngītī abūraneek ëlē cīnnēēnī, ajana 'thēk hatī nēē bathi. Nēēthī, ëētī 'cī athacī hinyomo, hātī hatal Lorii 'cī Ëllēēmīthī, ajana 'thēk hatī nēē rūgēt 'cī aalla ooo.

⁹Ma haharru ngaatī eellu 'goonogu, hīnīngītī ajanaannu hatī niig 'baaninit, kōr 'cī uduhaañ Nyekuci, hatī hōllōngaa aireeku dtiic cīnnī.

¹⁰Nēēthī, hīdīmanit eet vēlēk jurrung, hatī hummuddia 'rōtī 'cī hadīmanī ëhōōggō jurrung, ettebehini hatī ëñ nēēg eet 'cīg ëlēmī Makayyioohit Yeesu.

Tilooinit cī Paaulo 'cī adtuurna

¹¹Akatti hēbērī 'gōōl 'cī hēhēēdakuung naa ngagiit waraga nyamacaarwaanī 'cīg obbitig attiaa caannī ho jurrung.

¹²Eeta 'cīg aduhaakuung ngagiit annekuung etteedit eleeti cīg eet 'cīg maacīg ko, adiim nēēg ëtēr'tha makaa'thīt cī eleeti cīggīng. Nē adiim alīita nēēg ukēēnīt 'cī allimanī thōōth cī hurucce cī Krīstō.

¹³Aitiōō eeta 'cīg etteeddi eleeti hōllōngaa anū nyattal nē adiimmuung nēēg ngagiit etteeddi, hātī hirrianit nēēg, hīnīngītī eleeti cugguung.

¹⁴Occa hirriani, hīnīngītī hurucce cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō diooni, hīnīngītī hurucce cīnnī, ikia adaak lōōcī hī thoo'thiok 'cīg abathī vēlēk hī nganīta nē hadaaha naa buúk hīnīngītī thoo'thiok 'cīg abathī cīg looc nicci.

¹⁵Aitiōō hōllōngaa aaddi hatī etteeddi ēētī hode nga hēttēēdī, thōōth 'cī aaddi hī Nyekuc diooni, 'cī occa hīgīnnī naag ngeju.

¹⁶Aa'nyīk hatī Nyekuci eet vēlēk 'cīg anū thōōth icci, authet 'cī aattiyyi lō'ngōōc hī tamaati cīnnī, tananga eet cīg Ī'thīraēlī cīg Nyekuci.

¹⁷Nēēthī, dtuurnattaa cīnnī, hōllōngaa hadiimi eet 'cī accanannaā nganīīta, hīnīngītī ha'nyahi naa ēllaa caannī carrahulit, hīnīngītī hanū Yeesu.

¹⁸'Gotoonoga hī ngoonoga 'cīg iiginnu lemmiook cīgannīg ko, a'nyīk būnnai cī Makayyioohit Yeesu Krīstō haau loriēētī cugguung vēlēk. Aamēn.

Eevvetho

Eevvetho 1

Í'tha Paaulo lemmiook cīg Eevvetho

¹Waraga ciee 'cī aku hī nganñit Paaulo, eet 'cī ēbēraanna Nyekuci tabiittaa cīnnī, hī 'thooyyiahit cī Yeesu Krīstō. Heheedihi naa waraga icci eet 'cīg ellenemīth cīg Nyekuci 'taaūnaa cī Eevvetho. Eet 'cīg a'thūūnnī thōōth cī Yeesu Krīstō nē ñitō nuyyiook cīgīnnīg.

²Halayyi naa, hātī hītō Nyekuci Baangēētī hī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, tarbalīg hī ngagiit nē aggatattuung ngagiit ganōōna.

A'nyaha Krīstō 'gattan Loriia

³Hīdīhīthīt Nyekuc Maa'nyī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō 'cī a'nyahaakeet ngagīt 'gattan hēētahujjieen.

⁴Baa nga hētēhēnya Nyekuci looc, baa ammīnanneet nēē ngagīt nē aa'nyīk Krīstō hēbēraet ngagīt hītō eet cīgīnnīg 'cīg hēllēemīth 'cīg hammīrī muumaa cī Nyekuci. Hīnīngītī baa ammīnanneet Nyekuci ngagīta,

⁵ikia ēbēraet nēē ngagīt baa hūnūūk nē aareet hītō lōhōlī cīgīnnīg, hīnīngītī Yeesu Krīstō.

⁶Baa tarbal nēē gērrēēt hī ngagīt, ngaatī aa'nyeet Ngeerīnī 'cī ammīnan nēē gērrēēt, nēēthī hoti ho, occa hadīhīth naag Nyekuc.

⁷Abal Nyekuci tarbal'thèēt hī būnnai hī 'gēēnyīth nē ûtūūwa oggiaanīt cīnaac biyyiēētītī cīg Ngeerīnī nē ûtūngeek 'thèccanēēt cīggaac.

⁸Aa'nyeet Nyekuci ngagīt būnnai cīnnī cobbi gērrēēt hōdēētī hī 'gēēnyīth hī thīhēēnīt, hātī hagaac thōōth cīnnī.

⁹Nēēthī 'yioko, eteretheeheet Nyekuci ngagīt hagaac muhēēnīt cī thoo'thiok cīgīnnīg 'cīg illōōan 'gēēnyīth cī eetu, hīnīngītī Krīstō, muhēēnīt 'cī attūbanēēkī nēē thōōth cīnnī 'cī abūnnaa.

¹⁰Nēēthī, muhēēnīt tīho cieeni. Ma ûttūbanoothīk kōrra, aa'nyīk hatī Nyekuci Krīstō haggam hēlēggī vēlēk cīg hēētkujjieen hī cīg lootu.

¹¹Adīman Nyekuci hōdōōkōthī hēlēggī vēlēk 'cīg adiim nēēnī, ìnōō 'cī aa'nyīkī nēē Krīstō hēbēraet ngagīt baa hūnūūk ko.

¹²Baa adīman nēē hoti, hātī hidihī'thia naag 'Judeei ìnōōnnō, hitimatta ngaatī ha'nyaka muhēēnīt 'cī abūnnaa hī Krīstō.

¹³Ikia a'nyahaahuung Krīstō buúk ngagiit thōōth 'cī ìin dīdī, 'cī ìin nyeemuut 'cī abūnnaa 'cī occa eelliannu niiga. Baa aarrihu niig lemiinit cunuung hī Krīstō nē

aa'nyihoothihiung nyamacaar cī Lori 'cī Ūllēēmīth baa adukiaa, hātī hedee'nyia ngaatī iiginnu niig eet cīg Nyekuci.

¹⁴Aa'nyeet Lorii 'cī Ūllēēmīth ngagīt buúk hagaac hītō, hammūda hatī naag thoo'thiok vēlēk 'cīg itiang'theek Nyekuci eet cīgīnnīg. Nēēthī hatī heellia naaga, hātī hīdīhīthī Nyekuci, hīnīngītī bulēēnīt cīnnī.

Laiinit cī Paaulo

¹⁵Ngaanīngītī hathīknī naa thōōth 'cī elemmu niig Makayyioohit Yeesu hī mīnnan 'cī ammīnannu eet vēlēk cīg Nyekuci,

¹⁶nga hībīl naa ngaatī hannēēkī Nyekuc īlaallē, hīnīngītī ngagiita, hammuhaannuung naa ngagiit hatī halayyi.

¹⁷Hara naa hala Nyekuc Baangeet 'cī abuli cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, hātī haa'nyuung Lori 'cī Ūllēēmīthī. Aa'nyuung hatī Lorii 'cī Ūllēēmīth ko ngagiit eggeenyit nē agayyu thōōth 'cī hagaī Nyekuc jurrung.

¹⁸Halayyi naa haini a'nyīk lanyit cī Nyekuci hūttūhūl 'thinneeti cugguung, hātī agaac thōōth cī muhēēnīt 'cī abūnnaa, baa aa'nyuung Nyekuci kōr baa ēbēraannuung nēē ngagiita. Nēēthī hatī ummuddiaau 'gattan 'cī abuli 'cī hatī īn cunuung hōdēī hī eet cīg Nyekuci vēlēk.

¹⁹Hadiimmuung naa ngagiit agaac 'tirrian hī makaa'thīt 'cī a'nyaheekeet Nyekuci ngagīt 'cīg hēlēmī īnōōnnō. īn ciee 'tirrian baa adticanini Nyekuci,

²⁰hūrūgūtha Krīstō daahītha nē aa'nyīk īnōōnnō haau attiaa cīnnī īcobbi hēētahujjieen.

²¹Aggam Krīstō hēlēggī vēlēk 'cīg attiran hī 'cīg a'nyak makaa'thīt hī 'cīg aggam loonyin vēlēk. Aggam nēē hēlēggī vēlēk cīg looc nicci nē hatī aggam cīg looc 'cī hatī horumwa buúk.

²²Aa'nyīk Nyekuci Krīstō 'tirrian haggamī hēlēggī vēlēk, hātī hēēlī lothippit cī lemmioohu, nē aa'nyīk īnōōnnō hī Makayyioohit cī hēlēggī vēlēk.

²³Nē īn lothippiti cī lemmioohu ēlē cī Krīstō nē aa'nyīk Krīstō īhōōggō hēlēggī vēlēk.

Eevvetho 2

Harūgī naag hīnīngītī Krīstō

¹Nēēthī, baa adaaktu niig, hīnīngītī 'thēccanēēt cugguung,

²gōōlaa baa gōōng aattiyyu nē unuyyu thoo'thiok cīg looc nicci nē īthīktu 'Thīttaan makayyioohit cī makaa'thīt cī looc 'cī hōllōngaa edee'nyia. īn 'Thīttaanī lori 'cī adticanī 'thinneetinii cīg eet 'cīg hōllōngaa athīhī Nyekuc.

³Baa gõõng haattīg naag vēlēk noho, ngaatī hanūī hēlēggī 'cīg abūraneek eleeti cīggaac. Nē hīnīngītī thoo'thiok baag hadīman naaga, ikia īlīllīeeheet Nyekuci ngagīt haau hīcī alīllīk eet vēlēk.

⁴Nēēthī, hīnīngītī mīnnan cīnnī cobbi 'cī a'nyaheekeet nēē ngagīta, ikia Nyekuci 'cī a'nyak tamaati 'cī maka,

⁵aa'nyeet ngagīt hūrūgīt hōdēī hī Krīstō. Tananga baa hadaahito naag hīnīngītī 'thēccanēēta, iita eelliau niig būnnaiittaa cīnnī.

⁶Nīngītī arūgthaneet Nyekuci ngagīt daahītha, hōdēī hī Krīstō nē aa'nyeet hūrūmtī hī Yeesu Krīstō hēētahujjieen.

⁷Baa adīman Nyekuci thōōth icci hoti, hātī horumwa heteretheeheet ngagīt 'gōōl 'cī īnnī būnnai cīnnī maka nē ī tarbal hī ngagīt dīdī, hīnīngītī thōōth 'cī īdīman Yeesu Krīstō.

⁸Baa eelliannu niig, hīnīngītī elemmu Nyekuc 'cī a'thūūnneet ngagīt jurrung, hīllōōan 'gī 'cī hadīim naaga. 'Baaninit cī Nyekuci hī ngagiit cieeni nē hōllōngaa īn 'giimwa 'cī baa adīmannu niig ēmmēn.

⁹Hōllōngaa īn elliaanītī dūman cī dtiicanī 'cīg baag hadīman naaga, nē occa aitiōō ēētī 'cī irrian, hīnīngītī elliaanīt tōō.

¹⁰Hīīgīn naag eet 'cīg ēhēnyta Nyekuci 'cīg īn ngeju, baag hēhēnytaa haaut hōdēī hī Yeesu Krīstō, hātī hīdīmanit dtiicanī 'cīg abūnnaa baag ūkūmaneeheet Nyekuci ngagīt baa īcī ouu hīdīmanit.

Arūmmeet Krīstō hītō hōdēēthōng

¹¹Ma hataarro'thu ngaatī baa iiginnu niig eet 'cīg hōllōngaa iiginnu 'Judeei. Baa gõõng aūūyyuung eeta cīg 'Judeei annekuung, "Eet 'cīg nga hetteeddi eleeti 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei," baa gõõng irrian nēēg, hīnīngītī ēttēēd eleeti cīggīng.

¹²Baa nohota, baa erekung ngagiit Krīstō. Baa iiginnu eet cīg looc cīrrīng looccaa cī īthīraēlī nē hōllōngaa othollu lōhōt baa adak Nyekuci hī īhōōggō. Baa aattiyyu niig loota nīnga, baa aitiōō Nyekuci hī ngagiit tōō nē iittiōō muhēēnītī 'cī abūnnaa buúk tōō.

¹³Nēēthī 'yoko, urumtu niig eleeti cugguung hōdēī hī Yeesu Krīstō. Baa gõõng iiginnu niig 'rēēttīg hī Nyekuc, nēēthī 'yoko, iita oboktoou niig hī īnōōnnō, hīnīngītī biyyi cīg Krīstō.

¹⁴Hīnīngītī a'nyaha Krīstō ganōn cīnaac, ikia ūrūm nēē eet cīg 'Judeei hī 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, hītō hōdēēthōng īllaa cīnnī ībaa ūdōōddī huruccea. Baa īthaan nēē araan 'cī e'ngerreet ngagīt haaburro.

¹⁵Daahītha cīnnī, ībīlī nēē 'gōōl 'cī adticanī nyattalī cī Mūūltha hī tilooinit cīnnī vēlēk. Ikia īdīman nēē ganōn hōrggēēnaa cī eet cīg 'Judeei hī 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, ngaatī arūmī īhōōggō hītō hōdēēthōng.

¹⁶Nē õllaa nīcī dioo, ikia aganīth Krīstō īhōõggō hī Nyekuc, ngaatī adaaknī hurucceea nē ībilī mēdēr cīnīng.

¹⁷Baa a'nyahaakuung nēē ngagiit Nyeemuut icci Abūnnaa cī ganōnōō ho, eet 'cīg hōllōngaa iiginnu 'Judeei, baa iiginnu 'rēēttīg hī īnōõnnō nē a'nyahaak ganōn eet cīg 'Judeei 'cīg õbōhōō hī īnōõnnō.

¹⁸Nē hīnīngītī Krīstō, hiita hummuddia naag 'Judeei hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, 'gōõl 'cī hōõi hī Baangeet Loriiia nīcī dioo.

¹⁹Hīnīngītī thōõth icci, iittiōō niig hōllōngaa iiginnu eet cīg looc cīrrīng, iittu niig eet cīg halang cī Nyekuci,

²⁰hōdēī, hīthakthoothīk naag 'cieeth cīnnī 'cī īhēnytī nē aauto 'thoooyyaha hī pōrōvētaa'nya hī õkōlak'nya nē aau Yeesu Krīstō hī miirihi.

²¹Krīstō 'cī arūm 'cieeth nicci hī hōdēēthōng nē aa'nyīk hītīlīth hī 'cieeth 'cī īllēēmīth cī Makayyiookto ho.

²²Nē iiginnu niig dhoorit cī 'cieeth tīho, 'cī baa īhēnytī Krīstō hī nīngītī aayyi Lorii cī Nyekuci.

Eevvetho 3

Paaulo 'limmannioohit cī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei

¹Hikia hīna naa Paaulo baabutheenit cī Krīstō, hātī heeluung ngagiit eet 'cīg hōllōngaa iiginnu 'Judeei.

²Dīdī, occa ithiktu niig tarbal'thēēt cī Nyekuci ngaatī ībēraanna nganīt hikia heeluung ngagiita.

³Nē baa hēhēēdakuung naa ngagiit waraga 'cī huturi, 'cī eter'theeka Nyekuci nganīt thoo'thiok cīgīnnīg 'cīg baag gōõng ammi'thi.

⁴Hīcī agiillu niig waraga icci, ammūdaannu hatī jurrung 'gōõl 'cī hathīknī naa thōõth cī Krīstō 'cī ammi'thi.

⁵Baa nga haga eet umwaa thōõth icci ammi'thi ho, ī'thōng hikia huduhaak Lorii cī Nyekuci 'thoooyyiak hī pōrōvētaa'nya cīgīnnīg 'cīg īllēēmīthī.

⁶Nē muhēēnīt 'cī īllōōan 'gēēnytīh cī eetu ho cieeni. Hīnīngītī Yeesu Krīstō, aa'nyīk nyeemuut 'cī abūnnaa eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, hotholit hī eet 'cīg īn 'Judeei vēlēk, baliinit 'cī hatī arigit lohollia cīg Nyekuci. Au hatī īn eeta cīg 'Judeei hī eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei vēlēk, īlē hōdēēthōng nē accamanoothīk hatī nēēg vēlēk 'gattaana, hīnīngītī iita ītō nēēg vēlēk eet cīg Yeesu Krīstō.

⁷'Baanittaa cī būnnai cī Nyekuci hī 'tirriaanaa cīnnī ūcobbi, aa'nyīhoothīhaa nganīt dtiici 'cī hadticanōõthīkī īnōõnnō nē hillimana nyeemuut 'cī abūnnaa.

⁸Tananga hīnī naa eet umwa haaga eetinii cīg Nyekuci vēlēk, baa aa'nyīhoothīkaa nganīit būnnai ciee, hátī hillimaneek eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei baliinit cobbi gērēēt 'cī aaī hī Krīstō.

⁹Baa heberria naa, hátī hēddēēbak eet vēlēk thoo'thiok 'cīg īllōōan 'gēēnyīth cī eetu, baag agunyuth Nyekuci Tehe'nyioohiti cī hēlēggī vēlēk, ngaanīngītī 'thianaattō.

¹⁰Baa tabiinit cī Nyekuci vēlēk 'cī baa adticanini nēē lothippit cī lemmioohu, hētērēthaak 'gēēnyīth cīnnī 'cī aaī cūmō cūmō, makayyiook hī habuēēt 'cīg hōllōngaa edee'nyia 'cīg aggam hēētkujjieen.

¹¹Baa muhēēnīt cī Nyekuci ciee baa nga hētēhēnya nēē looc. Nē baa ūūlū Nyekuci ngaatī ēdēcaakī dtiic baa ammuk nēē, hīnīngītī hēlēggī vēlēk baag adīman Yeesu Krīstō Makayyioohiti cīnaac.

¹²Nēēthī 'yioko, ikia ūkūtaneet Krīstō ngagīt, hīnīngītī athīhī nēē Nyekuc nē occa iittiōō hōllōngaa hi'ngolli naag ngaatī hōōī hī Nyekuc cūrūmūūm muumaa cīnnī.

¹³Īnōō 'cī occa hōllōngaa aduulēnī ngagiit 'thinneeti, hátī haccanannii naa hīnīngītī ngagiit ko. Nēēthī nēē'thēk, a'nyahaakuung hatī ngagiit 'cannani caannī ho bulēēnīt.

Mīnnan cī Krīstō hīnīngītī ngagīta

¹⁴Ma hammuhi thoo'thiok iccig vēlēk, hakati huru'nyia nīngītī halaī Baangeet,

¹⁵Tehe'nyioohit 'cī akanneek 'thaar eet cīg halang cīnnī vēlēk hēētahujjieen hī loota.

¹⁶Īllōōan Nyekuci nē abuli. Halayyi naa haini, a'nyīk haa'nyuung Lorii cīnnī ngagiit, ītō nuyyiook 'cī attirannu,

¹⁷hatī haau Krīstō 'thinneetinii cugguung, hīnīngītī lemiinit cunuung. U'thuutti thōōth cīnnī jurrung nē okomit mīnnanaa cīnnī.

¹⁸Halayyi naa haini, a'nyīk Nyekuc haa'nyuung agaac niig hī eet vēlēk cīg Nyekuci thōōth 'cī aī, maka mīnnanī cī Krīstō īllōōanī.

¹⁹Hadiimmung naa ngagiit agaac thōōth vēlēk cī mīnnan cī Krīstō, tananga īllōōan 'gēēnyīth 'cī occa appiimanni, nēēthī hatī aau Nyekuci rūgētaa cunuung.

²⁰Nē 'yioko, a'nyīk bulēēnīt vēlēk haau hī Nyekuc. īnōōnnō 'cī ūūlū ngaatī occa adticanī thoo'thiok 'cīg īllōōan ngaatī occa hajini īnōōnnō hode hammuhi, 'tirrianaa 'cī adticanini nēē eleetinii cīggaac.

²¹A'nyīk lothippit cī lemmioohu hī Yeesu Krīstō haanytīk Nyekuc bulēēnīt irki'nyia hī irki'nyia! Aamēn.

Eevvetho 4

Rūmēēnīt īllaa cī Krīstō

¹Halayyuung naa ngagiit baabutheeniti cī Makayyiookto, aaut 'gōōlaa 'cī abūnnaa hī baa ēbēraauung Nyekuci ngagiit ïtō eet cīgīnnīg.

²Ítō tarbalīg gērrēēt nē a'nyaktu 'thinneeti 'cīg alalī, a'nyahit 'thinneeti 'cīg makatīg hī 'goonogu nē etemee'thu thoo'thiok vēlēk mīnnaniitta.

³Íttīmanit ngaatī a'thuunnu rūmēēnīt cī Lori cī Nyekuci 'thinneetinii cugguung. Ídīmanit hoti, 'gōōlaa 'cī aattiyyu lō'ngōōc.

⁴Iginnu niig vēlēk eet cīg ēlē hōdēēthōng. Ín Lorii cī Nyekuci hōdēēthōng, hī baa a'nyuung ngagiit Nyekuci muhēēnīt hōdēēthōng 'cī abūnnaa.

⁵Ha'nyak naag Makayyioohit hōdēēthōng diooni hī lemiinit hōdēēthōng hī baattithimo hōdēēthōng.

⁶Aaī Nyekuci hōdēēthōng 'cī ïn Maa'nyī eet vēlēk. Höllōngaa ïllōōan nēē eet vēlēk diooni, adticaninneet nēē ngagīt vēlēk nē aaī nēē hī ngagīt vēlēk.

⁷Baa e'ngereeheet Krīstō 'thīnītaa cīnnī 'cī callī 'baaninit ngagīt vēlēk.

⁸Hīcī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Ma baa ūūk nēē lokora ngaatī uuni gērrēēt, ikia ūūhī nēē baabuuthnya 'cīg mēēlīg nē aa'nyīk eet 'baaninit."

⁹Ma aī, "Baa õtōd nēē hēētahujjieen," aī thōōth ciee, baa aaī Krīstō loota nīnga.

¹⁰Nē tarī ï thōōth ciee buúk, ēētī baa aaī loota, ïnōōnnō 'cī õtōd hūūk hēētahujjieen ko, hātī haau nēē hēētahujjieen hī loota vēlēk.

¹¹Baa ïnōōnnō 'cī ēbēra eet ūgī hītō 'thoooyyiak nē ēbēra ūgī hītō pōrōvētaa'nya nē ēbēra ūgī hītō eet 'cīg allimaneek eet thōōth cī Nyekuci nē ēbēra ūgī hītō paadīr'nya hī 'limmanniook,

¹²hillimanit eeta cīg Nyekuci 'gōōl 'cī adticanōōthīkī eet ūgī, hātī hītīlīth ēlē cī Krīstō hittiran.

¹³Ókō hatī dtiici ciee ïcī ouu ïthōng hūrūmeet lemiiniti nē hagaacō Ngeertī Nyekuci. Nēēthī hatī hiita hītīlīthīt naag hītō makatīg, lemiittaa hī Yeesu Krīstō nē hiita haauto naag hī nēēnī.

¹⁴Occa höllōngaa haattīg naag hī lohollia 'cīg hidiciēēgī. Occa höllōngaa haa'nyīk eet 'cīg ïn olo'ngiaak higgoolleet 'limmaanaa cīnīng ïcī ïn ðlōng, ïcī aaī hī ngōōtī 'cī uuhan tahatak.

¹⁵Nēēthī hinnianī, ma hōthōōth naag thōōth 'cī ïn dīdī mīnnaniitta, halīthī hatī naag thoo'thiohī vēlēk, hiita haauto hī nēē 'cī ïn Makayyioohit, ïnōōnnō Krīstō.

¹⁶Arūm Krīstō ēlē cīnnī ho hī hōdēēthōng nē aa'nyīk hidticattōō dhoori'nya vēlēk jurrung, hīcī alīthī hokomit hīnīngītī mīnnani.

A'nyaha Yeesu rūgēt 'cī ïn ngeju

¹⁷Hī nuyyioohiti cī Makayyiookto, haduhaakuung hanneekuung ibilli authet 'cī aattiyyu hī eeta 'cīg aggiithi 'cīg hōllōngaa aga Nyekuc.

¹⁸Adītī īhōōggō ooti pīd nē ītō 'rēēttīg hī authet cī Nyekuci, hīnīngītī aggiithi nēēg nē aalla ðkōmī īhōōggō ooti kak.

¹⁹Aitiōō īhōōggō ngaaoni tōō. Ara nēēg adīman thoo'thiok 'cīg īn 'riiring nē aalla arīnyaneek ngaatī adīmanī thoo'thiok 'cīg īn 'riiring vēlēk ko diooni.

²⁰Nēēthī niiga, baa hōllōngaa au agayyu niig Krīstō 'gōōlaa nīca.

²¹Dīdī, iita agayyu niig īnōōnnō nē baa illimatteeu niig thōōthaa cīnnī 'gōōlaa cī thōōth 'cī īn dīdī, 'cī aaī hī Yeesu.

²²Udhukteek authet baalluung 'thēccaneetu baa 'rēēnī tuu, 'cī ē'thēcan thoo'thioha 'cīg īn 'riiring hī ūlōng.

²³Aanytīk muhēēnīt cunuung hūtūhūī hī ngeju,

²⁴nē aa'nyuung ītō eet 'cīg īn ngeju. Baa ēhēnytaannuung Nyekuci ngagiiit aaut hī nēēnī, abūnnaa adīmannu thoo'thiok 'cīg adiim nēēnī nē elleemtu dīdī.

Nyattalliook cīg rūgēt 'cī īn ngeju

²⁵Ma nga hoolongeeku 'goonogu, i'thiattaaī uduktaak īhōōggō thōōth 'cī īn dīdī, hīnīngītī hīgīn naag ūbūtī cī ēlē hōdēēthōng.

²⁶Ma haa'nyīku liili hīnanaahuung 'thēccan. Ma hooyyu ū'nyaahī līlīēētta,

²⁷nē ma hēlēmaaku habu cī loriēēt 'cīg abathī huduhunaahuung ngagiita.

²⁸Ēētī 'cī baa gōōng īgōr'thī, a'nyīk hūtūngeek īgōr, adiim 'thēk adtican ēētī dtiic 'cī occa ēēl īnōōnnō athīnī cīgīnnīg ēmmēn, hātī hūmmūda 'gī 'cī occa ūthōl hī pīrnattiaak.

²⁹Ma hothoo'thu thoo'thiok 'cīg abathī. Aanytīk thoo'thiok 'cīg aduhaannu hī 'cīg abūnnaa, hātī hēēl eet 'cīg athiknuunga.

³⁰Nē ma haa'nyiku Lori 'cī ūllēēmīth cī Nyekuci hīlīlī, Lori baa amacaaraniinnu niig, hīnīngītī kōr 'cī hatī ooggianu 'thēccanēētī cugguung.

³¹Ūtūngteek tōngōrōrēē'thīt hī liili hī ngoongoi hī jore hī thōōth 'cī othoo'thu 'goonogu 'buth hī thoo'thiok vēlēk 'cīg abathī.

³²Nēēthī hinnianī, ītō tarbalīg nē atamaattihu 'goonogu, hī baa ammaannikuung Nyekuci ngagiiit, hīnīngītī Krīstō.

Eevvetho 5

'Gōōl 'cī haattiyyi lanyita

¹Nēēthī hoti ho, īthahithit Nyekuc hī lohollia cīgīnnīg 'cīg ammīnan nēēnī

²nē īmmīnattoou hī baa ammīnanneet Krīstō ngagīt nē ēlēmana ēlē cīnnī hī 'gaarrieenit 'cī ū'ngōlī ēmmēdī, 'cī abūnnaa 'cī aa'nyīhoothīk Nyekuc.

³Ma haa'nyiku thoo'thiok 'cīg ūn 'riiring hēdēēnya hōrggēēnaa cunuung hode ainnu ngaam ngaam, hīnīngītī ūn cieeg thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg occa hōllōngaa adīman eeta 'cīg ēllēēmīth cīg Nyekuci.

⁴Hode ma hothoo'thu thoo'thiok 'cīg ūn 'riiring 'cīg occa a'nyaha ngaaoni, hode thoo'thiok 'cīg occa hōllōngaa eelluunga, 'cīg hōllōngaa abūnnaa, nēēthī, othoothit thoo'thiok 'cīg occa anneeku Nyekuc īlaallē.

⁵Hīnīngītī thoo'thiok iccig agaac jurrung ūtō, aitiōō ēētī 'cī adīman hēlēggī 'cīg ūn 'riiring hode ēētī 'cī aī ngaam ngaam, hōllōngaa hatī arigth 'giimwa habuccieetaa cī Krīstō hī īcī Nyekuci, hīnīngītī ala eet 'cī aaī hoti, hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya.

⁶Ma haa'nyiku eet umwa higgooluung ūlōnga haaga, hīnīngītī thoo'thiok iccig, alīllīk Nyekuci eet 'cīg hōllōngaa athīhī thōōth cīnnī.

⁷Nēēthī hoti ho, ma hadīmannu thoo'thiok 'cīg adīman nēēgī.

⁸Hīnīngītī baa gōōng aattiyyu niig hī eeta 'cīg aattīg muuuratōō, nēēthī 'yioko, iittu eet cīg lanyitaak, hīnīngītī iittu eet cīg Makayyiooktak. Nēēthī 'yioko, aaut hī lohollia cīg lanyitaak,

⁹hīnīngītī a'nyaha lanyit ciee aaī hī ngagiit ko, thōōth 'cī abūnnaa hī 'cī aūlanī hī 'cī ūn dīdī diooni.

¹⁰Nē ummuddia thōōth 'cī aa'nyīk Makayyioohit haccamanoothīk.

¹¹Ūtūbūrīt thoo'thiok cīg muuurak 'cīg a'nyaha thoo'thiok 'cīg hōllōngaa abūnnaa, etere'thieek eet vēlēk hagaacō bathi cīnīng.

¹²Hīnīngītī thoo'thioha 'cīg adīman eeta 'cīg hōllōngaa athīhī Nyekuc burkiitina, ha'ngaaōn ngaatī occa habbūūngī.

¹³Nē 'gii vēlēk 'cī attūhūl lanyita, appulanniaa hedee'nyia,

¹⁴hīnīngītī lanyit 'cī aa'nyīk 'gii vēlēk hedee'nyia. īnōō 'cī aīnnī 'Buuhi cī Nyekuci, "Anneek u'nyaakiahit tīnga, rūga daahītha, hātī haa'nyi Krīstō lanyit."

¹⁵Nēēthī, īcīnīt authet 'cī aattiyyu jurrung. Ma haattiyyu hī 'gii'thiaha, aaut hī 'gee'nyiaha.

¹⁶Īdīmanit thoo'thiok 'cīg abūnnaa hōdōōkōthī, hīnīngītī ūn cieeg korriook 'cīg abathī.

¹⁷Nē ma haggiithennu, agaac tabiinit cī Makayyiookto.

¹⁸Aanytīk Lori 'cī Šllēēmīth haggam rūgēt cunuung. Ma hi'nyiathanaannu eleeti dūūtītha, hīnīngītī añanaakuung dūūtīthī īdīmanit thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg abathī.

¹⁹Ma alūteennu hōdēi laiitta, ebenit tegellwa cīg laittak nē idihī'thu Makayyioohit 'thinneetinii cugguung vēlēk.

²⁰Īttīk Nyekuc Baangeet ūlaallē hōdōōkōthī, hīnīngītī thoo'thiok vēlēk, 'thaarī cīg Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

Ngaaī hī maaccwa

²¹Īthīhīt 'goonogu 'cīg ūn lemmiook tēēl'thītaa cī Krīstō.

²²Īnōō 'cī occa athiknu niig ngaaī maaccwa cugguung, haau hīcī occa athiknu Makayyioohit ko.

²³Hīnīngītī maac 'cī ūn makayyioohit cī ngaa cīnnī, hīcī ūn Krīstō makayyioohit cī lothippit cī lemmiook 'cīg ūn ēlē cīnnī nē ū Ellioohit cīnīng.

²⁴Hīcī athīhī lothippiti cī lemmioohu Krīstō, noho buúk a'nyūk ngaaī hīthīhīt maaccwa cīggīng thoo'thiohī vēlēk.

²⁵Niig maaccwaana, īmmīnanit ngaaī cugguung hī baa ammīnan Krīstō lothippit cī lemmioohu nē ēlēmana ēlē cīnnī, hīnīngītī ūhōōggō.

²⁶Baa aa'nyūk Krīstō lemmiook helleemito ngaatī ūnyūk ūhōōggō maamī, 'tirriaanaa cī thōōth cī Nyekuci.

²⁷Baa adīman Krīstō hoti, hātī haa'nyūk lothippit cī lemmioohu 'cī ūn ēlē cīnnī, hī ūlothippit 'cī abuli 'cī ūllēēmīthī, 'cī aitiōō thoo'thioha 'cīg ūn 'riiring 'cīg abathī tōō. Nēēthī hinnia, ūllēēmīth hatī nēē nē iittiōō bathi tōō.

²⁸Gōōlaa 'cī aduhōō thōōng, adiim ammīnan maaccwaana ngaaī cīggīng, haauto hīcī ammīnan nēēg eleeti cīggīng. Īētī 'cī ammīnan ngaa cīnnī, ammīnan nēē ēlē cīnnī buúk.

²⁹Nēēthī nēē'thēk, aitiōō īētī 'cī occa aaburreek ēlē cīnnī tōō, nēēthī hinnia, occa a'thūūnnī īētī ēlē cīnnī nē itirok haau hīcī a'thūūnnī Krīstō lothippit cī lemmiook cīgīnnī,

³⁰hīnīngītī hīgīn naag dhoori'nya cīg ēlē cīnnī.

³¹Hīcī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Ūūnnīk hatī īētī maa'nyūk hī aattīnnī nē ūōt ūrūmtī hī ngaa cīnnī hītōō ēlē hōdēēthōōng."

³²Īn ciee thōōth 'cī ūllōōan 'gēēnyīth cī eetu, nēēthī, hothoothi naa Krīstō hī lothippit cī lemmioohu.

³³Nēēthī 'thēk, adiim ammīnan maac ngaa cīnnī hīcī ammīnan nēē ēlē cīnnī, nē adiim i'ngolli ngaa maac cīnnī.

Eevvetho 6

Lōhōlī hī maajihu hī ngaaggi

¹Niig lohollia, īthīhīt maajihu hī ngaaggū cugguung, hīnīngītī, thōōth 'cī aūlan 'cī occa adīmannu niig cieeni.

²"Itingolli maajihu hī ngaaggū," tilooinit 'cī īn hōdēī 'cī aduha Nyekuci cieeni:

³Nēēthī, má i'ngoliinnu niig maajihu hī ngaaggū, "Accamanoothiku hatī nē ūrūgtu looccaa nīcī īthōng."

⁴Niig maajihu loholeenu, ma hōhōggōōrannu lōhōlī cugguung. Illimanit īhōōggō ngaatī eter'theeku thōōth cī Makayyiookto.

Appahacaa'nya hī Makayyiook

⁵Niig appahacaa'nya, īthīhīt makayyiook cugguung cīg looc nicci. Itingolli nē īthīktu īhōōggō, haau hīcī occa athiknu Krīstō.

⁶Īthīhīt īhōōggō, hōllōngaa hīnīngītī haccamatoothīk nēēg hatī ebekuung ngagii thōng diooni, nēēthī, īthīhīt īhōōggō hī appahacaa'nya cīg Krīstō 'cīg adīman tabiinit cī Nyekuci 'thinneetini dīdī.

⁷Idticattoothīk makayyiook cugguung taliitta, hīcī occa adticanoothiku Makayyioohit, hōllōngaa adticanoothiku eet haaga.

⁸Hīnīngītī agayyu niig ngaatī hatī adūmanī Makayyioohiti eet hōdēī hōdēī, hīnīngītī dtiicanī 'cīg abūnnaa 'cīg baag adīman nēēgī, tananga eet 'cī baa īn appahaca hode 'cī hōllōngaa īn appahaca.

⁹Nē niig makayyiooha, īdīmanit niig buúk appahacaa'nya cugguung jurrung. Ma hadīmannu īhōōggō 'buth, hīnīngītī agayyu niig a'nyak nēēg buúk Makayyioohit 'cī aaī hēētahujjieen 'cī aduhōō hī 'cī a'nyaku niiga, makayyioohit 'cī hōllōngaa ahal eeta.

Jore 'cī haruhōōnī hī loriēēt 'cīg abathī

¹⁰Nē thōōthaa 'cī adtuurna, aanytīk 'tirrian cobbi gērrēēt cī Makayyiookto haa'nyuung ittiranit.

¹¹Itihimit ijgio cīg joraak 'cīg aa'nyuung Nyekuci, hātī eteyyiōōī eleeti cugguung hatī iggoolluung habuui cī loriēēt 'cīg abathī.

¹²Hīnīngītī hōllōngaa haruhōō naag hī mīrōk 'cīg īn eeta. Haruhōō naag hī mīrōk 'cīg īn loriēēt hī makayyiook 'cīg abathī 'cīg attiran nē a'nyahit makaa'thīt loonyini hēētahujjieen.

¹³Nēēthī hoti ho, itihimit ceremwa cīg joraak 'cīg aa'nyuung Nyekuci ngagiit, hātī eteyyiōōī eleeti cugguung. Ma hatī ikia kōrra cī bathiitto, agayyu hatī ngaatī eteiinnu eleeti cugguung. Ma hatī edecca jōrēēī, ammūdeek hatī nga okommu.

¹⁴Ükūmattoothīk! Itihimit thōōth 'cī ūn dīdī haau hī hadēēngō nē aanytīhu būnnai cī Nyekuci heteoooyyuung ngagiit hatī ooyyu jora.

¹⁵Itihimit ganōn 'cī aku nyeemuutaa 'cī abūnnaa hī caawa, hātī ūkūmattoothīk jurrung.

¹⁶Aanytīk lemiinit cunuung haau hī hiliba, hātī ibilli lī'thaanīt cīg 'Thīttaanak 'cīg alanyīt ūn 'gwoo.

¹⁷Aanytīk 'tirrian cī Nyekuci 'cī ēēlanneet ngagīt, haau hī tēmēdēhī 'cī ūn na'ngaala nē aanytīhu nyeemuut cī Nyekuci 'cī aku hī Lori cīnnī, haau hī nyetuboota.

¹⁸Nē alayyio hōdōōkōthī hīcī etere'thuung Lorii 'cī Ellēēmīthī. Aaut dīkñm nē alayyiooyyu lemmiook vēlēk.

¹⁹Alayyiooyyaangu nganīt buúk, hātī haa'nya Nyekuci nyeemuut 'cī hothoothi nē hillimmana thōōth cī nyeemuut 'cī abūnnaa baa ammi'thi 'thīnītaa 'cī ūkōmī,

²⁰hīnīngītī hīnī naa 'thooyyahit 'cī hecebbi baabuutha. Alayyiooyyaangu, hātī hillimanō 'thīnītaa 'cī ūkōmī hīcī occa hallimannii.

'Thaainit 'cī adtuurna

²¹Aduhaakuung hatī Ticiko 'gōtōōnēētī cīnaac 'cī ūn dticciannioohit 'cī abūnnaa cī Makayyiookto thōōth vēlēk, hātī agaac niig buúk 'gōōl 'cī haayyi naa hī dtiic 'cī hadticani.

²²Thōōth icci dēēdē 'cī hī'thōōakuung naa ngagiit ūnōōnnō ho, hātī agaac niig 'gōōl 'cī haattiyyia naaga, hātī hūkūtanuung Ticiko ngagiita.

²³A'nyīk ganōn hī mīnnan hī lemiinit 'cī aku hī Baangeet Nyekuc hī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō, haau hī ngagiit 'gotoonoga hī ngoonoga.

²⁴A'nyīk Nyekuc hī tarbal hī eet vēlēk 'cīg aalla ammīnan Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

Pilippi

Pilippi 1

'Thaainit hī laiinit cī Paaulo

¹Waraga 'cī aku hī nganīt Paaulo hī Timotteeo 'cīg hīgīnna dticcianniook cīg Yeesu Krīstō cieeni. Eheedothoothīk waraga ciee eet vēlēk cīg Nyekuci 'cīg ūnnyyiook cīg Yeesu Krīstō 'taaūnaa cī Pilippi, hī makayyiook cugguung hī elliook cīggīng.

²Halayyi naa haini, a'nyūk Nyekuc Baangeet hī Makayyioohit Yeesu Krīstō, hītō tarbalīg hī ngagiit nē agatattuung ngagiit ganōōna!

Alaiini Paaulo lemmiook cīg Pilippi

³Hanneehi naa Nyekuc hōdōōkōthī īlaallē hatī hammuhaannuung ngagiita.

⁴Ma halayyi naana, halaiinnuung ngagiit vēlēk hōdōōkōthī taliitta,

⁵hīnīngītī gōōng otholeekaangu niig nganīt ngaatī hallimanēēkī eet nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō, nganīngī baa athiknu ūcī oou ī'thōng hī noho.

⁶Nē haga naa Nyekuc baa i'thianaanī dtiic icci abūnnaa hōrggēēnaa cunuung ko, aalla hatī adticanoothi dtiic cīnnī ho, ī'thōng hūttūbanoothīk kōrra 'cī hatī ūbōdaanī Yeesu Krīstō.

⁷Hammuhaannuung naa ngagiit 'thīnītaa caannī gērrēēt. Nēēthī hoti ho, abūnnaa hī nganīt ngaatī haarikuung ngagiit vēlēk 'thīnīt 'gōōlaa cī. Baa otholeekaangu niig nganīt būnnai cī Nyekuci, baa haaī baabuutha, hī thōōth 'cī heteiini thōōth 'cī ūn dīdī hī nyeemuut 'cī abūnnaa.

⁸Nyekuc 'cī aga dīdī, ngaatī hadiim hakuu hacinnuung naa ngagiita. Aga nēē ngaatī ha'thuunnuung naa ngagiit, hīcī a'thuunnuung Yeesu Krīstō ngagiita.

⁹Halayyi naa, hātī haala hītīlīth mīnnanī cunuung hūūk ūcī oou nē agayyu nē tarī īthīktu jurrung.

¹⁰Hīnīngītī hadiimmuung naa ngagiit agaac 'gōōl 'cī ēbēraannu thoo'thiok 'cīg aūlanī, hātī nuun a'nyahit rūgēt 'cī tēllī nē iittu eet 'cīg ammīrru, ī'thōng kōr 'cī hatī ūbōdaanī Krīstō.

¹¹Aa'nyuung hatī Yeesu Krīstō aallattia idticanit dtiicanī 'cīg abūnnaa, 'cīg a'nyahaak Nyekuc bulēēnīt hī dīhīthēēnīt.

ī'thanothoothīk nyeemuut 'cī abūnnaa looc

¹²Nēēthī 'yioko, 'gootonoga hī ngoonoga, hadiimmuung naa ngagiit agaac ngaatī ēēlī pīrnānītī baa adhukiaaka nganīt ngaati nyeemuut 'cī abūnnaa hī'thanothoothīk looc.

¹³Hīnīngītī thōōth icci, iita agaacō athegeree'nya 'cīg ēbēk ūlō cī habu cī 'Rooma hī eet ūgī vēlēk, ngaatī hecebiini naa, hīnīngītī hadticanoothihi Krīstō.

¹⁴Nēēthī 'yioko, hīnīngītī hecebbi naa baabuutha, iita okomit nuyyiook cīg Makayyiooktak 'thinneeti nē ī'thīlanit ngaatī irriōōnī nyeemuut cī Nyekuci.

¹⁵Īn dīdī, aattīg eeta ūgēēgī 'cīg alliman thōōth cī Krīstō 'gōōlaa 'cī iinanneet ngagīt nē ēggērēnytōō, hīnīngītī ngagīta nē tarī illimattōō ūgēēgī 'thinneetinii 'cīg abūnnaa.

¹⁶Eeta 'cīg alliman nyeemuut 'cī abūnnaa 'thinneetinii 'cīg īn dīdī, ammīnan nēēg Krīstō nē agaacō ītōō, haaī naa ngaati, hātī hētēēōō nyeemuut cīnnī 'cī abūnnaa.

¹⁷Nēēthī, eeta 'cīg iinannaa nganīta, alliman nyeemuut cī Krīstō 'gōōlaa 'cī himmaarrianōōnna hī nganīt 'limman. Adiim aīnanaaka nēēg nganīt pīrnānīt, nga haaī baabuuthatōō.

¹⁸Nēēthī, ne 'cī abathī hatī irrioon eeta nyeemuut cī Krīstō? Thōōth 'cī aaddi dioo, 'cī illimanōōtī thōōth cī Krīstō 'goolliohī vēlēk, tananga muhēēttaa 'cī abūnnaa hode īcī abathī. Nē hīnīngītī thōōth cī 'limman icci, haccamanoothīha naana.

Abuluth Paaulo Yeesu rūgēta hī daahītha

Eei, haalla hatī naa haccamanoothihi,

¹⁹hīnīngītī haga naa laiittaa cunuung hī eliinit 'cī aku hī Lori cī Yeesu Krīstō, 'gii baa adīmanoothīkaa nganīta, aku hatī ūūkcī hī thōōth 'cī heellianīt naana.

²⁰Hammuhuneehi naa haini, hōllōngaa hatī ha'ngaoni ūdūt, nēēthī, aalla hatī ūkōmī nganīt 'thīnīt, hīnīngītī Krīstō, haau hī gōōng hōdōōkōthī. Nē haga naa haini, a'nyahaak hatī rūgētī caannī Krīstō bulēēnīt, tananga harugi hode hadaahi.

²¹Má harugi naana, harugi, hīnīngītī hidticanoothīk Krīstō nē má hadaahi, mēēn ngaatī occa hadaaknī, hīnīngītī harūmeenna hatī hī īnōōnnō.

²²Nēēthī, má haalla harugi naa īllaa, occa hatī hadticani dtiicanī 'cīg abūnnaa. Nēēthī, hōllōngaa haga iina 'cī occa hēbēra.

²³Ē'ngērra nganīt thoo'thioha 'cīg īn 'ramma ho hōrggēēna. Habūraneehi ngaatī hammūdōōthīkī Krīstō, thōōth 'cī occa abūnnaa gērrēēt hī nganīt niccia.

²⁴Nēēthī, mēēn ngaatī haalla harūgnī, hātī heeluung ngagiita.

²⁵Hīnīngītī hagawa thōōth icci, haga naa haini haalla hatī harugi nē harūmī hatī hī ngagiit vēlēk, hātī heeluung ngagiit ītilīthīt nē accamatoothihu, hīnīngītī lemiinit cunuung,

²⁶īnōō cī hātī, ma hikia hēhēērōnaahuung tarī, au hatī irriannu niig Yeesu Krīstō gērrēēt nē accamatoothihu, hīnīngītī nganīta.

²⁷Thoo'thiohī vēlēk, aaut 'gōōlaa 'cī a'nyahaaku nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō bulēēnīt. Tananga hēhēērōnaakuung hode aitiōō, hathīkna hatī aī, a'nyaku niig

vēlēk muhēēnīt 'gōōla hōdēēthōng. Nē hatī hagawa hīna, adticaninu niig vēlēk hōdēī nē attīmannu gērrēēt ngaatī a'nyahaannu eet ūgī hiita helemit nyeemuut 'cī abūnnaa,

²⁸'gōōlaa 'cī hōllōngaa i'ngoliinnu mīrōk cugguung ūdūt. Īn ciee terethiinit hī īhōōggō 'cī aī, aitiōō hatī hōllōngaa ēēla Nyekuci īhōōggō, ēēlannuung hatī nēē ngagiita,

²⁹nē aggatanuunga. Hōllōngaa aggatannuung, hīnīngītī a'nyaku niig lemiinit hī Krīstō diooni, nēēthī, aggatannuung, hīnīngītī accananiinnu niig buúk, hīnīngītī īnōōnnō.

³⁰Baa īcīttaangu niig nganīt ngaatī haccananiini nē aalla athiknu aī, nga haccanannii noho. Nēēthī 'yioko, accanattī niig buúk 'gōōlaa baa haccananiini naana.

Pilippi 2

Aaut hī Krīstō

¹Akūtannuung Krīstō ngagiita nē amammaayanuung mīnnani cīnnēēnī. Arummuung Lorii cī Nyekuci ngagiita nē u'thuuttu 'goonogu.

²Nēēthī 'yioko, adiim aa'nyaangu niig nganīt haccamanoothīk jurrung 'gōōlaa 'cī arūmeennu lō'ngōōc hī ngaatī ammīnnannu 'goonogu. Ūrūmīt 'thinneeti nē idticattoou hōdēī.

³Ma hīgīnnu muru'thiook nē ma hathīngōōnyaneeku 'goonogu. Irritatta eleeti cugguung hītō hīdīcīg nē icittu 'goonogu haauto hīcī īllōōannuung ngagiita.

⁴Abūnnaa aallaku 'goonogu hīcī occa aallaku eleeti cugguung.

⁵Aanytīk muhēēnīt cunuung hudukto hīcī Yeesu Krīstō thōng.

⁶Tananga baa īn Krīstō Nyekuc dīdī, baa hōllōngaa aa'nyīk nēē ēlē cīnnī hudukto hī Nyekuc thōng.

⁷Baa hinnia ēlēmana nēē 'gii vēlēk 'cī īnnī Nyekuc, nē ikia aau hī dticciannioohiti nē ittirria hī ēētī cī holli ūō.

⁸Ma baa aau nēē hī ēētī 'cī holli ūō, ikia ūbōdaaī nēē ēlē cīnnī hī hīdīca, nē īthīk thōōth īthōng hēlēm daahīth cī hurucceeo buúk.

⁹Nīngītī aa'nyīkī Nyekuci īnōōnnō nīngītī cobbi gērrēēt cī bulēēttō nē akateek 'thaar 'cīg īllōōan 'thaarriok vēlēk.

¹⁰Hātī hakatit eeta vēlēk, 'cīg aattīg hēētahujjieen hī 'cīg aattīg loota nīnga hī 'cīg aattīg looccaa cī miningu huru'nyia 'thaarīī cīg Yeesu,

¹¹nēēthī, aduha hatī eeta vēlēk aī īn Yeesu Krīstō Makayyioohit bulēēttaa cī Nyekuc Bangeet.

Lanyit looccaa nīcī

12'Gotoonoga hī ngoonoga, baa gōōng athīkneennu niig baa gōōng harūmī hī ngagiita. Hī 'yioko hīna naa 'rēēn hī ngagiit ko, īthīktō gērrēēt hīllōōan. Nēēthī hoti ho, tēēl'thīta hī barritēētta, aaut 'gōōlaa 'cī ētēr'tha aī, īn elliaanītī cunuung dīdī.

13Hīnīngītī adticanni Nyekuci hī ngagiit, haa'nyuung accamatta tabiinit nē aa'nyuung 'tirriani 'cī uuluyyu ngaatī adīmannu thōōth 'cī accamana nēēnī.

14Īdticanit thoo'thiok vēlēk 'gōōlaa 'cī hōllōngaa ongoongoyyu hode ēppēhanoonnu thōng,

15hātī īmmīrīt nē iittu lōhōlī cīg Nyekuci 'cīg tēllīg 'cīg aitiōō 'thēccanī tōō. Aattiyyu niig looccaa cī eet 'cīg īn 'loorriak 'cīg abathī, nēēthī, aanytīk thoo'thiok 'cīg abūnnaa 'cīg adīmannu niig ko, hatalanyit haauto hī mūnyūnya.

16U'thuutti thōōth 'cī a'nyaha rūgēt jurrung, hātī ma ūbōda Krīstō, hirriani hatī naa gērrēēt haini, īko baa hōllōngaa hadticannii haaga, īko baa abūnnaa dtiici caannēēnī.

17Aaī lemiiniti cunuung hī dtiic cunuung hī 'gaarrieeniti 'cī aa'nyīhoothīk Nyekuc. Tananga hudduuttoothīk biyyieeta cīgannīg buúk hī 'gaarrieenit hōdēī, hatali hatī gērrēēt hī ngagiita.

18Nē 'gōōlaa 'cī aduhōō thōng, occa haccamanoothīk hī nganīt hōdēī.

Timotteeo hī Epavorodito

19Má adiim Makayyioohiti Yeesu, hammuhi hīthōōa hatī naa Timotteeo hīdīkoothong, hikia hēhēērōnaahuung ngagiita. Nē hatī aa'nya nēē nganīt haccamanoothīk ngaatī aku aduhaaka authet 'cī aattiyyu niiga.

20Aitiōō eet umwaa 'cī ha'nyahi naa 'cī aallakuung ngagiit hī nēē tōō.

21Aallak eeta ūgēēgī thoo'thiok 'cīg adiim nēēgī, hōllōngaa aallak thōōth cī Yeesu Krīstō.

22Nēēthī, agayyu niig īn Timotteeo eet 'cī aaī hutuno. Hidticattooa naag hī īnōōnnō hī loholeec caannēēnī, ngaatī hīthaanīka nyeemuut 'cī abūnnaa eet.

23Nēēthī hoti ho, hammuhi hīthōōakuung hatī īnōōnnō hīdīkoothong, hatī hūmmūda 'gii 'cī hatī aku edee'nyiakaa nganītta.

24Nē haga naa dīdī haini, ēlēmaaka hatī Makayyioohiti nganīt buúk hikia hīdīkoothong.

25Hammuhi occa abūnnaa ngaatī hīthōōakuung ngagiit Epavorodito hōbōda hī ngagiit tarī, īn nēē 'gōtōna, dticciannioohit nē ī ūrūtaac 'cī hadticaninna hōdēī, 'cī īn 'thoooyyahit cunuung baa īthōōannnu niig hikia hūthūttta nganīta.

²⁶Hī'thōōakuung naa ngagiit īnōōnnō, hīnīngītī baa abūraneek nēē ngaatī aku acīnnuung ngagiita, baa ommo' thi nēē gērrēēt, hīnīngītī aga aī, udukiaahuung ngagiit nyeemuut cī mōōrīth cīnnī.

²⁷Nē dīdī, baa ūmmōōrī Epavorodito gērrēēt hōbōhī hadaak. Nē baa ammaannīk Nyekuci īnōōnnō hī nganīt buúk, hēēlawaa nganīt mothiitta cobbi.

²⁸Nēēthī hoti ho, hidiuma 'thēk hī'thōōahuung Epavorodito hōbōda hī ngagiit tarī, hātī ma icittu īnōōnnō tarī, atallu hatī nē ikia īī hīdīc nganīt buúk pupudi.

²⁹Iita ūrūmtī hī īnōōnnō hōrggēēnaa cunuung lō'ngōōc hī lemmioohiti cī Makayyiookto nē itingollieeu eet 'cī aaī hī nēēnī,

³⁰hīnīngītī baa ūbōhī Epavorodito adaak thōōthaa cī dtiic cī Krīstō, ikia ēlēmana nēē rūgēt cīnnī hidticaneeha nganīt thōōth 'cī occa baa hōllōngaa adīmaneekaangu niig nganīt, hīnīngītī iiginnu 'rēēttīg.

Pilippi 3

'Gōōl 'cī elemmeet Nyekuci

¹Gotoonoga hī ngoonoga, thōōthaa 'cī adtuurna vēlēk, accamattoothīk, hīnīngītī iittu niig eet cīg Makayyiooktak. Hōllōngaa hahari naa ngaatī hēhēēdakuung ngagiit thōōth baa īcī ouu tarī nē dīdī, hēhēēdakuung hīnīngītī būnnai cunuung.

²Īcīnīt eet 'cīg aattīg hī eeta 'cīg hōllōngaa īn lemmiook hataa jurrung, īn nēēg 'thēccannoook nē anneekuuung adiim etteeddu eleeti, hātī eellia.

³Hīnīngītī ngagīt dēēdē 'cīg halayyi Loriiaa cī Nyekuci 'cīg etteeddi 'thinneeti Loriia dīdī. Hirrianī naag thoo'thiok baag īdīmaneeheet Yeesu Krīstō ngagīt ēlēk. Hōllōngaa hirrian, hīnīngītī hēlēggī 'cīg hīdīmanit naaga,

⁴Tananga ha'nyahi naa thoo'thiok 'cīg occa hirrianī. Mā irrian eet umwaa, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg īdīman nēēnī, ha'nyahi naa 'cīg īllōōan cīg eet tīho.

⁵Baa etteeddi nganīt ēlē baa nga ha'nyahi waathinniook turkiyyio haaga. Hīnī eet cī ī'thīraēlī pir cī habuccieet cī Benyemiino. Nē tarī hīnī Ebereeinit dēēdē hōrggēēnaa cī Ebereei vēlēk. Nē baa hīnī Vari'theenit 'cī ha'thūūnnī nyattal cī Mūū'tha jurrung.

⁶Nē baa hēmmēdaanī naa ngaatī hēhēcī lothippit cī lemmiook cīg Krīstō ūgī nē huruha ūgī. Baa hadīmani naa thoo'thiok vēlēk 'cīg adiim nyattalī jurrung hammuhi hinnia haini, hātī haccamanoothīk Nyekuci.

⁷Nēēthī 'yoko, eteretheeha Krīstō nganīt ngaatī īnnī thōōth baa gōōng hammuhi naa haini tiir, thōōth umwa haaga.

⁸Nē dīdī, īllōōan thōōth 'cī hagaī Makayyioohit Yeesu Krīstō 'gii vēlēk. īnōō baa hacīnī naa hēlēggī vēlēk hī tahaha haaga, hātī hūnū Krīstō,

⁹nē hīnā eet cīnnī. Hōllōngaa occa ēlēmma Nyekuci ngaatī habūnnayyī 'gōōlaa 'cī hanūī nyattal, hīnīngītī 'gōōl 'cī elemmeet Nyekuci ngagīt hūbūttaath, aañ lemiitta.

¹⁰Hadiimi haga naa Krīstō hī 'tirrian cī Nyekuc baa arūgtha īnōōnnō daahītha. Hadiimi haccanannii naa buúk hī baa accananni nēēnī nē hadaaha hī baa adaahī nēēnī,

¹¹hātī hūrūga naa buúk 'gōōlēē umwaanī, hī baa arūgna nēēnī.

Iret 'cī hammūdaanī rūgēt 'cī nga aayyiaa ūcī oou

¹²Aitiōō naa hōllōngaa haini, hūmmūda hēlēggī iccig vēlēk hode haini hēdēcaaha dtiic cī Nyekuci. Nēēthī, nga 'thēk harrii'nyi ī'thōng haau 'gōōlaa 'cī adiimma Yeesu Krīstō kōr baa aūyyaanī.

¹³Gotoonoga hī ngoonoga, nga hēdēcaak naa dtiic icci, nēēthī 'thēk, nga hodonnoothihi noho. Hataarothi hēlēggī 'cīg allacattī nē hīrrīcanaa 'cīg nga aattiyyiaa ūcī oou.

¹⁴Havviri naa, hātī hēdēcaak iret nē hātī hūmmūda dūman 'cī avvaanna Nyekuci hūūk hēētahujjieen, hīnīngītī 'gī 'cī adīman Yeesu Krīstō.

¹⁵A'nyīk eet vēlēk 'cīg okomit lemiitta, helemit thoo'thiok iccig. Nē má hōllōngaa elemmu thōōth umwa, haga naa aa'nyuung hatī Nyekuci agaac thōōth tīho.

¹⁶Nēēthī 'yioko, adiim occa haalla ha'thūūnnī naag thōōth 'cī ūn dīdī 'cī ha'nyahit ēlēk ko.

¹⁷Gotoonoga hī ngoonoga, hadiimmung naa ngagiit aaut hī naana nē ūcītta thōōth hī eet baag anū terethiinit cīnaang.

¹⁸Baa gōōng hiloottuung naa ngagiit tabattī mēēlīg nē hōbōdēēkī tarī, tilaalōnī hēbērēēnnī cīgannīg hanneekuung, mēēlīg eeta 'cīg ūn mīrōk cīg hurucce cī Krīstō.

¹⁹Hanneekuung, aduhoothīk hatī nēēg 'gwoyyiaa 'cī aalla ūdūt! Ala nēēg hēlēggī 'cīg abūraneek eleeti cīggīng hī nyekuc cīnnīng nē irrianit, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg adīman nēēgī. Hēlēggī vēlēk 'cīg ammuk nēēgī, ūn hēlēggī cīg looc nicci.

²⁰Nēēthī, hīgīn naag eet cīg hēētkujjieen ngaatī aayyi Yeesu Krīstō. Nē habūraneek naag ngaatī hērēī īnōōnnō hōbōda hī Ellioohit cīnaac.

²¹Ōkōōī hatī nēē eleeti cīggaac 'cīg hōllōngaa attiran 'cīg adaahī ho nē ūtūhū īhōōggō hītō eleeti 'cīg abuli haauto hī ēlē cīnnēēnī, makaa'thītaa 'cī hatī aggamī nēē hēlēggī vēlēk.

Pilippi 4

¹Nēēthī hoti ho, 'gotoonoga hī ngoonoga 'cīg hammīnani, aallattia u'thuutti thōōth cī Makayyiookto jurrung. Hammīnannuung naa ngagiit nē hadiimi hakuu hacinnuunga. Hirriani naa hōdōōkōthī nē hatala, hīnīngītī ngagiita.

Akūtan Paaulo nuyyiook cīg Makayyiooktak

²Niig Euodia hī Thīntice, ūgīnnu niig eet cīg Makayyiooktak, halayyuung ibilli thōōth cunuung 'cī ūppēhanoonnu ho.

³Nē nii 'gōōna cī 'thīnītō 'cī hadticanni hōdēī ho, halayyii ēēl ngaaī nicciaag ūn 'ramma hataa. Baa hadticaninna hōdēī hī ūhōōggō ngaatī hallimanna nyeemuut 'cī abūnnaa. Baa adticanni nēēg hōdēī hī Kelementiino hī dticcianniook ūgī cīgannīg, 'cīg eteheeddi 'thaarrioha cīggīng 'buuhaa cī rūgētō.

⁴Accamattoothīk hōdōōkōthī, hīnīngītī Makayyioohit! Hōbōdēēkī tarī haini, accamattoothīk.

⁵Ūtītō tarbalīg hī eet vēlēk hōdōōkōthī, hīnīngītī aku hatī Makayyioohiti hīdīkoothong.

⁶Ma hapuppuddu, hīnīngītī 'giimwa, alaac Nyekuc thoo'thiok vēlēk. Alaac ūnōōnnō 'thinneetinii 'cīg anneku ūlaallē.

⁷Nē amūdaannu hatī ganōn cī Nyekuci, 'cī ūllōōan 'gii vēlēk 'cī occa aga eeta. A'thūūnnī hatī ganōnī cīnnī muhēēnīt cī 'thinneeti cugguung, hīcī aattiyyu niig hōdēī hī Yeesu Krīstō ho.

⁸Nēēthī 'yioko, 'gootonoga hī ngoonoga, thōōthaa 'cī adtuurna, ummuhit thoo'thiok 'cī ūn dīdī hī thoo'thiok 'cīg hi'ngolli hī thoo'thiok 'cīg aūlanī, hī thoo'thiok 'cīg tēllīg hī thoo'thiok 'cīg occa hammīnanī hī thoo'thiok 'cīg accamana 'thinneeti. Ummuhit thoo'thiok 'cīg ūllēēmīth gērrēēt 'cīg occa hadīhīthī.

⁹Agayyu niig 'limman baa haa'nyuung naana nē agayyu thoo'thiok baag athīknaangu niig nganīt hothoothi nē ūcīttaangu nganīt ngaatī hadīmanī. Ūnnēēc terethiinit baalannī. Nē hatī aau Nyekuci cī ganōōnō hī ngagiita.

Atalī Paaulo lemmiook cīg Pilippi

¹⁰Aa'nya nganīt Makayyioohiti haccamanoothīk gērrēēt, hīnīngītī eelliaangu aattī niig nganīta. Nē dīdī, baa gōōng ammukaangu niig nganīt hōdōōkōthī, nēēthī, baa aitiōō 'gōōl 'cī occa ūtēr'thaannu tōō.

¹¹Hōllōngaa hothoothi naa thōōth icci hīcī hadiimi 'giimwa, hīnīngītī hillimmana naa ngaatī haa'nyīkī 'gii 'cī ha'nyahi hūūppanaanī.

¹²Haga naa 'gōōl 'cī occa harūgnī, tananga hi'thihi 'gii 'cī occa hadahi hode abatan 'gēēna. Nē hillimmana 'gōōl 'cī harūgnī korrioohī vēlēk, tananga ha'nyari hode adaka magīthī, hode ha'nyahi 'gēēn 'cī maka hode 'cī abadtēc haaga.

¹³Occa hadticani 'gii vēlēk, hīnīngītī Krīstō 'cī aa'nya nganīt 'tirrian ko.

¹⁴Nē baa abūnnayyu niig ngaatī ēēllaangu nganīt baa haaī pīrnatta.

¹⁵Gotoonoga hī ngoonoga cīg Pilippi, ammu hoo'thu niig aaī baa hutuno baa hi'thianaanī naa ngaatī hirrioonī nyeemuut 'cī abūnnaa looccaa cī Maccedoonia. Ma baa hītīngaawa nīngaata, baa lothippit cunuung cī lemmioohu dioo baa ēēllaangu nganīta.

¹⁶Tananga baa nga haaī naa 'taaūnaa ūcī Tē'thaloonika, baa ūthōōakaangu eliinit tabattī hiriiri.

¹⁷Hothoothi naa hoti hōllōngaa, hīnīngītī hadiimi 'baaninit umwa hī ngagiita, nēēthī, hadiimmuung naa ngagiit ummuddia dūman cī tarbal'thēēt cunuung.

¹⁸Nē 'yioko, ha'nyaha naa 'gii vēlēk 'cī hadiimi hīllōōan. Aanyaangu niig nganīt 'baaninit 'cī maka baa ūthōōakaangu ha'nyahaaha Epavorodito. Aaī 'baaniniti ciee hī'gaarrieeniti 'cī ūngōlī ūmmēdī 'cī accamana Nyekuci.

¹⁹Hala naa Nyekuc, hātī haa'nyuung 'gii vēlēk 'cī adiimmu 'gattaanaa 'cī ūllōōan vēlēk ūcī aku hī Yeesu Krīstō.

²⁰A'nyīk Nyekuc Baangeet cīnaac hīdīhīthī ooo. Aamēn.

'Thaainit 'cī adtuurna

²¹Ū'thaayyihaangu eet vēlēk cīg Krīstō. Ū'thaayyuung nuyyiooha cīg Makayyiooktak 'cī harūmēēnna ngaati buúk ngagiita.

²²Ū'thaayyuung eeta cīg Nyekuci vēlēk, ettebehini dticcianniook cīg ūlō cī habu cobbi cī 'Rooma.

²³A'nyīk būnnai cī Makayyioohit Yeesu Krīstō haau hī ngagiita. Aamēn.

Koloo'the

Koloo'the 1

Ĩ'tha Paaulo lemmiook cīg Koloo'the

¹Waraga 'cī hēhēēda naa Paaulo, ēētī baa ēbēraanna Nyekuci tabiittaa cīnnī hī 'thoooyyahit cī Yeesu Krīstō cieeni. Hēhēēdanna hōdēē hī 'gotooneet Timotteeo.

Ala Paaulo Nyekuc nē īnīk īlaallē

²Hēhēēdakuung naag ngagiiit waraga eet 'cīg elleemmu nē aallannu elemmu thōōth cī Nyekuci, 'gotoonoga hī ngoonoga cīg Krīstō 'taaūnaa cī Koloo'the. A'nyīk būnnai hī ganōn 'cī aku hī Nyekuc Baangeet cīnaac haau hī ngagiita.

³Hanneeka naag hōdōōkōthī Nyekuc Maa'nyī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō īlaallē, hatī halaiinnuung ngagiita.

⁴Baa hīthīkta naag ngaatī elemmu niig Yeesu Krīstō nē īmmīnattu eet vēlēk cīg Nyekuci,

⁵hīnīngītī muhēēnītī 'cī abūnnaa 'cī a'nyaku niiga, itiangthoothikuung ngagiiit hēētahujjieen. Baa ithiktu niig muhēēnītī 'cī abūnnaa ho īcī oou, baa elemmu nyeemuut 'cī īn dīdī, 'cī īn nyeemuut 'cī abūnnaa,

⁶ĩ'thanothoothīk nyeemuut ciee loonyin vēlēk 'gōōlaa 'cī abūnnaa gērrēēt. Nē ikia ītīlīth 'gōōla hōdēēthōng hōrggēēnaa cunuung, nganīngītī kōr baa athiknu niig thōōth 'cī īn dīdī cī tarbal'thēēt cī Nyekuci, thoo'thiohī vēlēk īcīg īn dīdī.

⁷Iita illimattaau niig nyeemuut 'cī abūnnaa hī 'gooneet cīnaang Epavarato. Hadticanoothīka naag Krīstō hī īnōōnnō hōdēē, īn nēē eet 'cī abūnnaa 'cī a'thūūnnī dtiic cī Krīstō, hīnīngītī ngagīta.

⁸Baa uduhaaheet nēē ngagīt thōōth 'cī ammīnannu eet ūgī, mīnnaanaa ībaa aa'nyuung Lorii 'cī Īllēēmīth ngagiita.

Krīstō hī dtiicanī cīgīnnīg

⁹Hīnīngītī thōōth icci, ngaanīngītī baa hathīkna naag thōōth cunuung, nga hibillia ngaatī halaiinnuung ngagiita. Halayya naag Nyekuc haa'nyuung agaac tabiinit cīnnī, 'gēēnyītha hī gaiittaa cī Loriio.

¹⁰Nē hatī a'nyaktu rūgēt 'cī adīhī'thu Makayyioohit nē aanytīhu īnōōnnō haccamanoothīk hōdōōkōthī, ngaatī adīmannu dtiicanī 'cīg abūnnaa. Au hatī agayyu niig Nyekuc hīllōōan.

¹¹Halaiinna naag, hātī okomit niig bulēēttaa cī 'tirrian cīnnī, hātī a'nyahit temeethi vēlēk 'cī adiimmu niiga. A'nyīk Nyekuc haa'nyuung taliinit.

¹²Halayyi naa, hātī īttīk Nyekuc Baangeet īlaallē, ngaatī aa'nyuung ngagiit otholit hī īnōōnnō thōōth baa aduhaak nēē eet 'cīg aattīg habuccieetaa cī lanyito.

¹³Ikia ēēlæet Nyekuci ngagīt habuccieetaa cī 'Thīttaanō nē a'nyahaaeet habuccieetaa cī Ngeerīnī 'cī ammīnan nēēnī,

¹⁴baa õōganneet nēē ngagīt haaut lō'ngōōc nē ūtūngeek 'thēccanēēt cīggaac.

Makaa'thīt cī Krīstō

¹⁵Aaī Krīstō hī Nyekuci 'cī hōllōngaa hacīn naaga. Baa arrittiaa nēē ūcī ouu nē ūn nēē habu cī hēlēggī vēlēk 'cīg ēhēnytaa.

¹⁶Hīnīngītī baa ēhēnytaa hēlēggī vēlēk Krīstōa, hēlēggī cīg hēētkujjieen hī cīg lootu, hēlēggī 'cīg hacīnī hī 'cīg hōllōngaa hacīnī, 'cīg aattīg hī habuēēta hode habuccie'nya hode makayyiooha 'cīg aggam looc hode 'cīg a'nyak makaa'thīt, baa ēhēnytaa hēlēggī vēlēk Krīstōa hītō cīgīnnīg.

¹⁷Baa aaī nēē baa nga hētēhēnytaa hēlēggī vēlēk nē aggam nēē hēlēggī 'cīg ēhēnytaa vēlēk haauto hōdēī.

¹⁸Ūn Krīstō Makayyioohit cī lothippit cī lemmioohu. Nē ūn lothippiti ciee ēlē cīnnī. Atiman nēē ngaatī arūgnaanī daahītha, hātī hī Makayyioohit cī eet vēlēk hī hēlēggī vēlēk.

¹⁹Baa accamanoothīk Nyekuci ngaatī aayyi nēē hūtūrūūr ūllaa cī Ngeerīnī.

²⁰Nē baa accamana Nyekuci ngaatī aganīthī hēlēggī vēlēk loota nīnga hī hēlēggī cīg hēētkujjieen hoboddia hī ūnōōnnō. Baa adīman nēē ganōn icci biyyiēētī cīg Krīstō ū baag ērrēnna huruccea.

²¹Baa gōōng iiginnu niig 'rēēttīg hī Nyekuc. Baa aa'nyuung muhēēnītī cunuung ngagiit ūtō mīrōk cīg Nyekuci nē ūdīmattu thoo'thiok 'cīg abathī.

²²Nē 'yioko, ikia aganīthuung nēē ngagiit, hātī agayyio hī ūnōōnnō daahītha cī Krīstō. Nē hīnīngītī thōōth icci, a'nyahaauung nēē ngagiit muumaa cīnnī nē iittu eet 'cīg ūllēēmīth cīg Nyekuci 'cīg ammīrī 'cīg abillu muumaa cīnnī hi'thihi 'thēccan umwa.

²³Nēēthī, má aallannu elemmu nē okomtu thōōth 'cī ūn dīdī, ma hē'ngēlannu thōōthaa baa ūn dīdī ūbaa ithiktu niig nyeemuutaa 'cī abūnnaa. Baa irrioonni nyeemuut 'cī abūnnaa ho looc vēlēk nē naa Paaulo, baa ūbēraawa Nyekuci hī dticciannioohit 'cī hirriooni thōōth icci.

Dtiic cī Paaulo lothippitaa cī lemmioohu

²⁴Haccamanoothihi naa hatī haccanannii hīnīngītī ngagiit ūllaa caannī, hīnīngītī hōthōlla naag hī Krīstō 'cannan cīnnī 'cī aalla, hīnīngītī ēlē cīnnī 'cī ūn lothippit cī lemmioohu.

²⁵Baa adiimma nganīt Nyekuci hī dticciannioohit cī lothippit cī lemmioohu nē idium ūthōōwa nganīt, hātī hillimaneehuung ngagiit nyeemuut cīnnī vēlēk.

26Íñ thõõth ciee thõõth 'cī ïllõõan 'gẽenyïth cī eetu, baa hõllõngaa agayyi irki'nyia 'cīg mẽélïg, nẽéthï 'yioko, ikia uppalanniaak eet cīg Nyekuci.

27Hõnõngitõ baa adiimmung ngagiit Nyekuci eet 'cīg hõllõngaa ñiginnu 'Judeei, agaac ngaatõ ñnnõ baliiniti hī bulõenitõ cī Krõstõ cunuung buúk. Thõõth 'cī ammi'thi ho cieeni. Aaõ Krõstõ hī ngagiita. Aa'nyuung thõõth ciee ngagiit agaac ngaatõ hatõ othollu niig bulõenitõ cīnnõ.

28Hirrioonika naag eet nyeemuut cī Krõstõ nẽ hidticattooyya 'gẽenyïth vëlëk hillimatta eet hī ngaatõ hilootta eet vëlëk, hâtõ hiita hõtilõthõt nuyyiooha cīg Krõstõ vëlëk hokomit lemiitta.

29Ínõõ cī hadticanii naa gõrrõõt 'tirriaanaa cīnnõ ñbaa aa'nya nẽé nganõõt ko.

Koloo'the 2

1Hadiimmung naa ngagiit agaac ngaatõ hadticanii naa gõrrõõt, hõnõngitõ ngagiit hī eet 'cīg aattõ 'taaõnaa cī Laodicea hī 'cīg nga homottiooa hī nganõõt vëlëk.

2Hadiimi hakütani naa ñhõõggõ, hâtõ hürümtõ hõdõõt nẽ immõnanit eleeti cõggõng gõrrõõt. Nẽ hadimi naa ñhõõggõ ha'nyahit muhõõnenit 'cī abõnnaa 'cī agaõ thõõth cī Nyekuci 'cī ïllõõan 'gẽenyïth cī eetu, ñnõõnnõ Krõstõ.

3Agu'thi 'gẽenyïth hī gaiinit vëlëk hī ñnõõnnõ.

4Haduhaakuung naa thoo'thiok iccig, hâtõ hiittiõõ õõtõ 'cī õmmõdannuung ngagiit thõõthaa 'cī aaõ hõcī ñn dõdõ tõõ.

5Tananga hõnõ naa 'rõõn hī ngagiita, haalla hammukuung ngagiit hõdõõkõthõ. Nẽ hatali ngaatõ hathõknõ aõ, aattiyyu 'gõõlaa 'cī abõnnaa nẽ elemtu Krõstõ komiitta.

A'nyaha Yeesu rûgõt dõdõ

6Nẽéthõ 'yioko, hõcī elemtu niig Yeesu Krõstõ hī Makayyioohit cunuung ko, aallattia ûnnõõt diooni.

7Aanytõk lemiinit cunuung hõtilõth hī Krõstõ nẽ aanytõhu ñnõõnnõ haau hī miirihi cī rûgõt cunuung. Okomit lemiittaa cunuung hī baa allimanoothikuung ngagiit hâtõ atalit ñnõõnnõ gõrrõõt.

8Ma haa'nyiku eet umwa higgoaluung thoo'thiohõ 'cīg hõllõngaa ñn dõdõ. Aattõ 'thoo'thioha cõggõng ko hõcī ñn dõdõ, nẽéthõ, hõllõngaa occa õõl eet umwa, ñn nyepitee cõnnõng ko 'cī aku hī eet 'cī holli õõ haaga. Aku nyepitee cõnnõng ko 'gẽenyïthaan cī looc nicci, hõllõngaa aku hī Krõstõ.

9Hõnõngitõ aaõ Nyekuci hõtõrõõt õllaa cī Krõstõ.

10Nẽ baa iita itili'thu niig jurrung lemiittaa cunuung, hõnõngitõ iittu eet cīg Krõstõ 'cī ñn Makayyioohit 'cī aggam 'tirrian hī makaa'thõt vëlëk.

¹¹Baa iitiaau niig hī Krīstō, iita ūtūngtoothīk ngagiiit 'thēccanēēta cugguung buúk, nēēthī, höllōngaa īn 'teediniti ciee, 'cī etteeddiakī ēlē cī eet 'cī maacī tuua, īn 'teedinit 'cī ēttēēdī Krīstō 'thēccanēēt eleetinii cugguung.

¹²Baa adayyieeu niig hī Krīstō hōdēī kōr baa aggammu baattithimo nē ūrūgtaau hōdēī lemiittaa cunuung īcī a'nyaku niig 'tirriaanaa cī Nyekuci, ī baa arūgnaanī Krīstō daahītha.

¹³Baa adaaktu niig, hīnīngītī baa iiginnu 'thēccanniook nē baa höllōngaa iiginnu eet cīg Nyekuci. Nēēthī, baa aa'nyīk Nyekuci Krīstō haa'nyuung ngagiiit ūrūgta tarī, ngaatī ūūnnīkī 'thēccanēēt cīggaac vēlēk.

¹⁴Ikia umummuyan Nyekuci thoo'thiok 'cīg abathī baag etteedothoothīkeet ngagīt, hīnīngītī thōōth 'cī habūrrī nyattal cī Mūū'tha. Baa ittik nēē īhōōggō battala nē otoddoek huruccea.

¹⁵Ma baa īllōōan nēē 'tirrian hī makaa'thīt vēlēk 'cīg īn mīrōk cīgīnnīg, ikia a'thalana nēē īhōōggō lothippita thōōthaa 'cī īllōōanī nēē īhōōggō huruccea.

¹⁶Nēēthī hoti ho, ma haa'nyiku eet umwa hettedihuung thōōth, hīnīngītī 'gēēn 'cī adaku hode, hīnīngītī 'gīi 'cī ahuddu, hode hīnīngītī karrama cī irkito, hode hīnīngītī karrama cī nyīlōk 'cī nga ē'nyērkī thōng, hode hīnīngītī Kōr cī 'Yiommaanō.

¹⁷Ōthōōth thoo'thioha cieeg vēlēk thōōth 'cī īn dīdī ūnōōnnō Krīstō.

¹⁸Ma haa'nyiku eet 'cīg athīngōōnyan aī hīgīnna tarbalīg nē alaacō aajīlēēt, higgoolluung ngagiita. Irrian nēēg aī hīcītta thoo'thiok 'cīg eter'theek Nyekuci īhōōggō honoothitatōō. Nēēthī, īn thōōth cīnīng ko ölōng haaga, hīnīngītī abbī'thī muhēēnītī cī thoo'thiok 'cīg abathī 'thinneetinii cīggīng.

¹⁹Iittiōō eeta cieeg höllōngaa īn dhoorit 'cī ēlē cī Krīstō 'cī īn Makayyioohit cī ello, hīnīngītī arūm nēē dhoori'nya cīg ēllaak vēlēk hītō hōdēēthōng hītīlīth 'tirriaanaa cī Nyekuci.

Rūgēt 'cī īn ngeju hī Krīstō

²⁰Baa adaaktu niig hī Krīstō, hīnīngītī 'limman cī eet cīg looc nicci ēlēk nē tarī, aalla nga anuyyu niig 'limman cīnīng 'cī aī,

²¹"Ma haggammu 'gīi icci! Ma hatarru 'gēēn iccia! Ma hahummu 'gīi iccia!" Noho Inni?

²²Aku hatī edecciaa 'limmanī ciee vēlēk, hīnīngītī aarīk ēētī 'cī holli ūō haaga.

²³Aaī thōōth 'cī ha'thūūnnī 'limman icci hī thōōth 'cī abūnnaa 'cī occa hadīmanī. Aaī nēē hīcī aa'nyuung ngagiit īmmīnanit Nyekuc gērrēēt nē iittu tarbalīg nē u'thuuttu eleeti cugguung. Nēēthī nēē'thēk, höllōngaa a'nyak nēē 'tirrian 'cī occa aa'nyeet hūtūngteek thoo'thiok 'cīg īn 'riiring 'cīg habūraneek naaga.

Koloo'the 3

'Gõöl 'cī haattiyi rūgētaa 'cī ïn ngeju

¹Baa ūrūgūthaauung Nyekuci ngagiit hōdēi hī Krīstō daahītha. Nēēthī 'yioko, aarrik 'thinneeti cugguung hēlēggēennī cīg hēētkujjieen, ngaatī aggamī Krīstō looc attiaa cobbi ïcī Nyekuci.

²Ummuhit thoo'thiok cīg hēētkujjieen, ma hammuku hēlēggī cīg looc nicci.

³Hīnīngītī baa aauttu niig hīcī adaaktu ēlēk, nē 'yioko iyyang'thī rūgētī cunuung 'cī ïn ngeju hī Krīstō 'cī aaī hī Nyekuc.

⁴Ma õbōda Krīstō 'cī aa'nyuung ngagiit ūrūgīt ko, au hatī arūmeennu niig hī ïnōonnō bulēētta.

⁵Nēēthī hoti ho, ūtūngteek thoo'thiok 'cīg ïn 'riiring 'cīg abūraneek eleeti cugguung. Thoo'thiok 'cīg aattīg hīcīg attihōōnī eeta tahatak, muhēēnīt cī thoo'thiok 'cīg ïn 'riiring, thōōth 'cī abūraneeku thoo'thiok 'cīg abathī, hode ma hainnu ngaam ngaam, aduhoo thoo'thioha cieeg hī ngaatī alayyu nyeku'nya 'cīg hōllōngaa ïn dīdī thōng.

⁶Aku hatī uuk Nyekuci eet nga'ngaritta, hīnīngītī thoo'thiok iccig.

⁷Baa gōōng adīmannu niig thoo'thiok iccig, baa nga aattiyyu rūgētaa cī looc nicci.

⁸Nēēthī 'yioko, ūtūbūrīt thoo'thiok 'cīg aattīg hī cieegi. Liili hī ngaatī aaburreeku 'goonogu nē idīmattu thoo'thiok 'cīg abathī hī ngaatī addangaaku eet ūgī, hī ngaatī othoo'thu thoo'thiok 'cīg abathī.

⁹Ma nga hoolongeeku 'goonogu, hīnīngītī utuburru niig rūgēt cunuung baa 'rēēnī hī thoo'thiok vēlēk cīgīnnīg.

¹⁰Iittu niig vēlēk eet 'cīg ïn ngeju. Üühūyyuung ngagiit Nyekuci hōdōōkōthī aaut hī nēē Tehe'nyioohiti cī rūgēt cunuung 'cī ïn ngeju, nē iita hatī agayyu ïnōonnō jurrung.

¹¹Rūgētaa 'cī ïn ngeju ho, aduhoonnu niig vēlēk thōng, hatī iiginnu 'Girik hode iiginnu 'Judeei hode etteeddi eleeti cīg eet 'cīg maacīg hode nga hetteddi eleeti. Hode iiginnu eet 'cīg 'rīng hode eet 'cīg nga illimattī, hode iiginnu appahacaa'nya hode eet 'cīg hōllōngaa ïn appahacaa'nya. Krīstō dioo 'cī tiirēēnī nē aaī nēē hī ngagīt vēlēk.

¹²Nēēthī hoti ho, ammīnannuung Nyekuci ngagiit nē ūbēraauung ïtō eet cīgīnnīg 'cīg ūllēēmīthī. Nēēthī, atamaattik 'goonogu nē iittu tarbalīg, ma hathīngōōnyannu, etemeethit thoo'thiok.

¹³Adanganit 'goonogu 'cīg adīmannuung ngagiit 'buth nē atamaattihu ūhōōggō hī baa ammaannikuung Makayyioohiti ngagiita.

¹⁴Nē thoo'thiohī cīg vēlēk, tiir mīnnanī illōōan 'gii vēlēk, īnōōnnō 'cī arūm hēlēggī vēlēk hōdēī.

¹⁵Aanytīk ganōn cī Krīstō haggamuung 'thinneeti cugguung, hīnīngītī baa utuvvuyyiaau niig, hātī aaut ganōōna, hī eeta cīg ēlē hōdēēthōng. Nē iittihu īnōōnnō īlaallē.

¹⁶Aanytīk nyemmuut cī Krīstō haau hī ngagiit rūgētaa cunuung vēlēk, hīcī adticaninu 'gēēnyīth cunuung vēlēk ngaatī allimannu 'goonogu. Ebenit tegellwa cīg laiittak taliitta nē iittihu Nyekuc īlaallē.

¹⁷Nē 'gii vēlēk 'cī adīmannu, hode thōōth 'cī othoo'thu, īdīmanit, hīnīngītī Makayyioohit Yeesu, ngaatī atallu Nyekuc Baangeet 'thaarī cīg Krīstō.

Nyattalliook cīg rūgēt cī lothippit cī lemmiooho

¹⁸Niig ngaaī, īthīhīt maaccwa cugguung 'gōōlaa 'cī adiim Makayyioohiti.

¹⁹Niig maaccwaana, īmmīnanit ngaaī cugguung nē ma haūrrūūhannu īhōōggō thōng.

²⁰Niig lohollia, īthīhīt maajihu hī ngaaggu thoo'thiohī vēlēk, hīnīngītī ma adīmannu hoti, accamanoothīk Makayyioohiti gērrēēt.

²¹Niig maajihu loholeenu, ma hōhōggōōrannu lōhōlī nē hatī iita uduulli 'thinneeti.

²²Niig appahacaa'nya, īthīhīt thoo'thiok vēlēk 'cīg aduhaakuung makayyiooha cugguung cīg looc nicci, hōllōngaa hīnīngītī ebekuung nēēg ngagiit thōng, hode hatī accamanaannuung ngagiit thōng diooni, īthīhīt īhōōggō 'thinneetini dīdī hī tēēl'thītaa cī Makayyioookto.

²³Gii 'cī adīmannu niig vēlēk, idticanit 'thinneetinii 'cīg ūōrīg, haau hīcī adticanoothiku Makayyioohit, hōllōngaa haau hīcī adticanoothiku makayyiook cīg looc nicci.

²⁴Ummuhuttooth ītō, ammūdaannu hatī niig thoo'thiok 'cīg arigi'thu hī Makayyioohit hī 'baaninit cunuung. Nē Makayyioohiti 'cī adticanoothiku niig ko, īnōōnnō Krīstō.

²⁵Nēēthī, ēētī 'cī adīman thōōth 'cī abathī, adīmanoothīk hatī īnōōnnō buúk thōōth 'cī abathī nē aitiōō haliiniti tōō.

Koloo'the 4

¹Niig makayyiooha, īdīmatteek appahacaa'nya cugguung thoo'thiok 'cīg abūnnaa 'cīg aūlanī, hīnīngītī agayyu niig buúk ngaatī a'nyaku Makayyioohit cunuung hēētahujjieen.

Kūttan cī laiitto

²Irriċatta laiinit, aaut dīkīm nē īttīhu Nyekuc īlaallē.

³Alayyiooyyeetu ngagīt buúk, hátī hubbuuhiheet Nyekuci ngagīt 'gōõl, hátī hōõt huduktaaha eet thōõth cī Krīstō 'cī īllōõan 'gēēnyīth cī eetu, 'cī 'yioko hecebiini naa baabuutha ho.

⁴Alayyiooyyaangu nganīt, hátī hūük hilliman eet jurrung, hīnīngītī dtic caannī niccia.

⁵Aaut jurrung hatī arūmeennu hī eet 'cīg hōllōngaa īn lemmiook, illimatteek īhōõggō nyeemuut cī Nyekuci hatī ammūdaannu 'gōõl 'cī arūmeennu hī īhōõggō.

⁶Aanytīk thōõth 'cī othoo'thu niig hōdōõkōthī haa'nyīk eet 'cīg athiknuung ngagiit haccamattoothīk, hátī agaac ngaatī occa attacannu eet vēlēk 'cīg ajinnuung ngagiit 'gōõlaa 'cī abūnnaa.

'Thaainit 'cī adtuurna

⁷Aduhaakuung hatī Ticiko nyeemu'nya cīgannīg vēlēk. īn nēē 'gotooneet 'cī hammīna naa gērrēēt 'cī īn lemmioohit, dticciannioohit 'cī hadticanooothīka Makayyioohit hōdēē jurrung.

⁸Hī'thōõakuung naa īnōõnnō, hátī agaac niig authet cīnaang nē hátī haa'nyīk nēē 'thinneeti cugguung hokomit.

⁹Öökōra Ticiko hī Onethimo 'gotooneet 'cī a'thūñnnī thōõth cī Nyekuci nē hammīnanna naag gērrēēt, īn Onethimo buúk eet cī 'taaūn cunuung. Au hatī athithanaakuung nēēg thōõth vēlēk 'cī aañ ngaati.

¹⁰ī'thaayyuung 'gōõna Aritharko 'cī harūmeenna baabuutha hōdēē ngagiita, ī'thaayyuung Maarko midinni Baarnaba buúk. Baa ithiktu niig nyeemuut 'cī akuuni Maarko hī ngagiit ēlēk, ma õdōlanuunga, ūrūmtī hī īnōõnnō lō'ngōõc.

¹¹ī'thaayyuung Yeesu 'cī hañ 'thaar ūgī Juutto buúk ngagiita. Eet 'cī īn lemmiook eetinii 'cīg īn 'Judeei dticciannioohī cīgannīg īcīg habuccieet cī Nyekuci dioo cieegi nē amammaayattaa nēēg nganīt haccamanoothīk dīdī.

¹²ī'thaayyuung Epavarato cī lothippit cunuung ngagiita, 'cī īn dticciannioohit cī Yeesu Krīstō. Alayyi nēē hōdōõkōthī gērrēēt, hīnīngītī ngagiita, hátī okomit lemiittaa cunuung nē īdīmattu tabiinit cī Nyekuci jurrung.

¹³Hīcīna naa thōõth 'cī adticanīi nēē gērrēēt, hīnīngītī ngagiita, hī lemmiook cīg 'taaūn cī Laodicea hī cīg Hierapoli buúk.

¹⁴ī'thaayyuung akīmī cīnaac 'Luuka hōdēē hī 'Dēēma.

¹⁵ī'thaayyihaangu lemmiook cīg 'taaūn cī Laodicea hōdēē hī ngooneet Nyīmva hī lothippit cī lemmiook 'cīg alayyi õlōõ cīnnī.

¹⁶Ma itigiillu waraga icci, aanytīk hitigiili lothippitaa cī lemmiook cīg 'taaūn cī Laodicea buúk nē itigiillu niig buúk waraga baa hī'thooihi naa īhōõggō.

¹⁷Uduktaak Arkippo ïttik, “Dëcaak dtiic baa aa'nyihoothikii nganiit 'thaarïi cïg Makayyiookto.”

¹⁸Hêhëédakuung naa Paaulo 'thaainit icci athïnïi cïgannïg. Ma hataarro'thu thõõth 'cï hecebiini naa baabuutha ho. A'nyïk bïnnai cï Nyekuci haau hï ngagiita.

1 Tē'thaloonika

1 Tē'thaloonika 1

'Thaainit cī Paaulo

¹Nganīt Paaulo, hī 'Thīla hī Timotteeo 'cīg hēhēēdakuung ngagiit lothippit cī lemmiook cīg 'taaūn cī Tē'thaloonika waraga icci ho. Hēhēēdakuung ngagiit eet 'cīg iiginnu eet cīg Nyekuc Baangeet cīnaac hī Makayyioohit Yeesu Krīstō. A'nyīk būnnai cī Nyekuci hī auth2et 'cī aattiyyu lō'ngōōc, haau hī ngagiit vēlēk.

Lemiinit cī nuyyiook cīg Tē'thaloonika

²Hanneeka naag Nyekuc hōdōōkōthī īlaallē, hīnīngītī ngagiit vēlēk nē habbu'nguung ngagiit laiittaa cīnaang.

³Gōōng haduhaaka naag Nyekuc Baangeet hōdōōkōthī thōōth cī lemiinit cunuung hī dtiic cunuung cī mīnnaanō, 'cī īn dīdī hī īnōōnnō, hī ngaatī a'nyaku muhēēnīt 'cī ūkōmī hī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

Lemiinit hī terethiinit cī eet cīg Tē'thaloonika

⁴Gotoonoga hī ngoonoga, hagayya naag ngaatī ammīnannuung Nyekuci ngagiit nē ībēraauung īitō eet cīgīnnīg,

⁵hīnīngītī baa hōllōngaa ha'nyahaakuung naag ngagiit nyeemuut 'cī abūnnaa ho utugeetini haaga, baa ha'nyahaakuung 'tirriaanaa 'cī aku hī Lori 'cī Ellēēmīthī, hī muhēēnīt 'cī ūkōmī. Agayyu niig 'gōōl baa haattiyia naag hōrggēēnaa cunuung, hīnīngītī ngagiita.

⁶Ma baa iita elemtu niig Nyeemuut cī Yeesu, iita aauttu niig buúk hī naaga nē aauttu hī Makayyioohiti Yeesu. Tananga baa ummuddiaau niig pīrnānīt cobbi gērrēēt thōōthaa cī, ikia aa'nyuung Lorii 'cī Ellēēmīth ngagiit accamatoothīk.

⁷Nē iita etere'thieehu niig vēlēk lemmiook cīg Makayyiooktak looccaa cī Maccedoonia hī looccaa cī Acaia īttīhu, iiginnu niig lemmiook 'cīg abūnnaa.

⁸Nē hīnīngītī ngagiita, ikia ī'thanothoothīk thōōth cī Makayyiookto loonyini vēlēk hōllōngaa Maccedoonia hī Acaia dioo nē ikia agaī lemiiniti cunuung cī Nyekuci loonyin vēlēk, nē occa 'thēk iittiōō hōllōngaa hathithan thōōth icci thōng buúk.

⁹Nē tarī, baa athithan eeta vēlēk thōōth 'cī elemmeetu niig ngagīt, kōr baa hēhēērōnaakuung, hī 'gōōl baa uunniku niig hēlēggī 'cīg ala eeta hītō nyeku'nya nē idticattoothihu Nyekuc dīdī 'cī arūgī.

¹⁰Nē athithan tarī eeta 'gōōl 'cī ereeyyu niig Ngeertī Nyekuci, 'cī hatī aku hēētahujjieen, baa arūgtha Nyekuci daahītha, īnōōnnō Yeesu 'cī hatī aku ēēlanneet ngagīt līlīēēttaa cī Nyekuci, kōr 'cī hatī aku ēttēēdī nēē thoo'thiok cīg eetuk, hatī kōr 'cī decciaanīt cī lootu.

1 Tē'thaloonika 2

Dtiic cī Paaulo 'taaūnaa cī Tē'thaloonika

¹Gotoonoga hī ngoonoga, baa agayyu niig aī, baa hōllōngaa hēhēērōnaakuung naag ngagiit haaga.

²Baa hippiirriawa naag nē hodoomea 'taaūnaa cī eet cīg Pilippi, nēēthī, eliittaa cī Nyekuci, iita okomit 'thinneeti cīggaang nē hillimattuung ngagiit nyeemuut cīnnī 'cī abūnnaa, tananga baa abūrreet eeta 'cīg mēēlīg ngagīta.

³Hōllōngaa haaunna naag hallimannuung ngagiit, hātī hōmmōdattuung hode hallabtuung thōng.

⁴Baa accamanoothīk Nyekuci ngaatī aa'nyeet ngagīt nyeemuut cīnnī 'cī abūnnaa nē baa hōllōngaa hōthōō'tha naag, hātī haccamattoothīk eeta, Nyekuc dioo 'cī aga thōōth cī 'thinneeti cīggaang, īnōōnnō 'cī hadiimma naag haccamanoothīk.

⁵Agayyu niig buúk nga hīttīmatta naag ngaatī hīggōolla eet umwa. Aga Nyekuci buúk ngaatī aitiōōnnī thōōth baa hadīmanna naag, hōllōngaa īn 'gii 'cī hammūtta lōbōlōbēē'thīt cīnaang.

⁶Baa hōllōngaa hadiimma naag dīhīthēēnīt cī eetu nē hōllōngaa hadiimma hī ngagiit hode hī eet umwa. Nēēthī, hī 'thoooyyaha cīg Krīstō, occa hinnia baa hau hajinnuung ngagiit eliinit.

⁷Nē haaunna hinnia hīgīnna tarbalīg hōrggēēnaa cunuung, haautta hī morwahit gōōng a'thūūnnī lōhōlī cīgīnnīg 'cīg kidicig.

⁸Baa hammīnannuung naag ngagiit gērrēēt nē haccamattoothīha ngaatī haattiyyia jurrung, hōllōngaa hīnīngītī hōthōl nyemuut 'cī abūnnaa cī Nyekuci hī ngagiit diooni, haccamanoothīka hīnīngītī hōthōl rūgēt cīnaang buúk.

⁹Nē dīdī 'gotoonoga hī ngoonoga, occa nēē'thēk ammuhoo'thu pīrnānīt baa harayya naag dtiic 'cī ōkōmī waathīn hī baalin, hātī hiittiōō hōllōngaa ha'nyahaaka eet umwa heciinit nga hallimannuung nyeemuut 'cī abūnnaa cī Nyekuci.

¹⁰Iginnu niig vēlēk hī Nyekuc hēbērī cīggaang, 'cīg agayyu ainnu, hīgīnna naag eet 'cīg ēllēēmīthī nē tēllīg 'thinneeti, hi'thihi thōōth umwa 'cī abathī hī ngagiit lemmiook cīg Makayyiooktak.

¹¹Agayyu niig buúk ngaatī ha'thuunnuung naag ngagiit hōdēī hōdēī jurrung, hīgīnna a'thūūnnī nyakangaan hī morwahit lōhōlī cīgīng.

¹²Baa haduhaakuung naag ngagiit hanneekuung aaut jurrung nē hiittihuung ūnnēēc thōōth cī Nyekuci, hī ngaatī hamammaayanuung ngagiit aaut 'gōōlaa 'cī accamana Nyekuci, hīnīngītī īnōōnnō 'cī ēbēraannuung ngagiit aī iita otholit hī īnōōnnō bulēēnīt cī habuccieet cī ōlō cīnnī.

¹³Hanneeka naag Nyekuc hōdōōkōthī īlaallē, hīnīngītī elemtu niig thōōth cīnnī baa hallimannuung naaga. Baa aku thōōth cīee hī īnōōnnō nē baa hōllōngaa aku

thõõth ciee hī eet cī holli õõ haaga. Nēēthī 'yoko, hī baa elemtu niig thõõth cīnnī ho, idticanõõ nēē hī ngagiit 'cīg iiginnu lothippit cī lemmiook cīgīnnīg.

¹⁴Nēēthī hoti ho, 'gotoonoga hī ngoonoga, baa accanattuung ngagiit eeta cīg looc cunuung ēmmēn. 'Gōõlaa cī, īyah'i'hu niig lothippi'nya cīg lemmiook cīg Nyekuci looccaa cī 'Judeea, baag accanan 'Judeei cīggīng ēmmēn, hīnīngītī ēlēmī nēēg Yeesu Krīstō.

¹⁵'Judeei tīko baag aruk Makayyioohit Yeesu hī pōrōvētaa'nya nē itiggiayyieeheet ngagīt buúk mōrō. Aitiõõ thoo'thioha cīggīng ko, hōllōngaa aa'nyīk Nyekuc haccamanoothīk nē tarī, iitiõõ eētī 'cī ēlēmī thõõth cīnīng ko tōõ.

¹⁶Alaammeet nēēg ngagīt ngaatī hallimaneeka eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei thõõth cī Krīstō, hātī heellia nēēgī. Nē 'gōõlaa cī, aalla eeta cīg 'Judeei 'cīg hōllōngaa īn lemmiook cīg Yeesu, ittoorothi 'thēccanēēt cīggīng noho. Nīngītī hatī aku alīlīkī Nyekuci īhōõggō uruta.

Õkō acīn Paaulo lemmiook cīg Tē'thaloonika

¹⁷'Gotoonoga hī ngoonoga, baa nōõ he'ngerrio naag hī ngagiit hīdīhīdīc. Nēēthī hinnia, nga hatarrio'thuung naag ngagiit 'thinneetinii cīggaang. Hammuka gērrēēt 'gōõl 'cī haau hacinnuung ngagiit tarī, īnōõ 'cī hattīmanna gērrēēt 'gōõl 'cī hōbōdaanna ho.

¹⁸Baa hadiimma ngaatī haau hacinnuung dīdī nē baa hattīmani naa Paaulo dēēdē tabattī hiriiri ngaatī hakuuni, alaammeet hinnia ngagīt 'Thīttaanī ngaatī hauunna.

¹⁹Ma uppwaanna Makayyioohiti Yeesu, ngagiit hatī dioo 'cīg aa'nyeetu ngagīt muhēēnīt 'cī abūnnaa hī taliinit nē aauttu hī bulēēnītī cīnaang.

²⁰Eei, ngagiit dioo 'cīg aa'nyeetu hirriatta bulēētta nē haccamatoothīha.

1 Tē'thaloonika 3

Ummuk Paaulo heeroni cī Tē'thaloonika

¹Ma baa ūūppanneet thõõth 'cī hē'ngērōõnī ho gērrēēt, hiita hummukta hīttta, īnya hidiongatta naag dioo ēmmēn 'taaūnaa cī Aathēnī,

²nē hī'thooyyiahung 'gotooneet Timotteeo hikia hicinuunga. īn nēē 'gotooneet 'cī hadticanoothīka Nyekuc hōdēī, thõõthaa 'cī hallimannuung nyeemuut 'cī abūnnaa cī Krīstō. Baa hī'thōõanna naag īnōõnnō hikia hūkūtanuung ngagiit, hātī hokomit 'thinneeti cugguung lemiitta.

³Hōllōngaa hadiimma naag eet umwa hūtūngeek thõõth cī Nyekuci, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg abathī baag hammūdaanna naaga. Baa agayyu niig buúk jurrung ngaatī hatī haccananiini naaga.

⁴Nē dīdī, baa gōōng haduhaakuung naag ngagiit baa nga harūmī hī ngagiit hanneekuung, haccananni hatī naaga. Nē 'yioko, hiita haccanattī dīdī hīcī 'thēk agayyu niig buúk ko.

⁵Ínōō 'cī hōllōngaa hēmmēē'thī naa thōōth cī heeroni icci ho nē hī'thōōa Timotteeo, haī hikia hūmmūda hatī nga a'thuunnu lemiinit cunuung hī Nyekuc. Baa hi'ngolli haini, ikia mōnō lūllūūmannioohiti 'Thīttaanī ūlūllūūmanuung 'gōōlaa umwaanī nē hatī ikia dtiici baa naang ko, ñ̄ olongit haaga.

A'nyaha Timotteeo nyeemuut 'cī abūnnaa

⁶Ma baa ōbōda Timotteeo ōdōlaneet ngagīt ngaati, ikia a'nyahaahheet nyeemuut 'cī abūnnaa 'cī aku hī ngagiit 'cī aī, nga a'thuunnu niig lemiinit hī mīnnan cunuung cī Nyekuci gērrēēt noho. Nē tarī ñ̄, accamanoothiku gērrēēt, hatī ammuhaanneetu ngagīt ammuku ainnu, hommottio occa! Haau hīcī hammuka naag buúk ngaatī haīnna, hommottio occa!

⁷Nēēthī, 'gotoonoga hī ngoonoga, aa'nyeetu niig ngagīt hītō 'thinneeti 'tiee, hīnīngītī nga a'thuunnu lemiinit cunuung hī Nyekuc, tananga ha'nyaka pīrnānīt cobbi hī ukēēnīt cī 'yioko ho.

⁸Aaī nyeemuut 'cī nga a'thuunnu niig lemiinit cī Makayyioohit Yeesu jurrung ko, hīcī aa'nyeet ngagīt ha'nyakta rūgēt 'cī ñ̄n ngeju.

⁹Hanneeka occa hatī Nyekuc ūlaallē hutuno, hīnīngītī taliinit 'cī a'nyahaakeetu niig ngagīt muumaa cī Nyekuc cīnaac ko?

¹⁰Halaiinna naag waathīn hī baalin hōdōōkōthī 'thinneetinii cīggaang dīdī, hātī haa'nyeet Nyekuci hommottio tarī, hātī hiita haanytuung ngagiit thoo'thiok 'cīg nga aitiōō lemiittaa cunuung ūcī Nyekuci.

¹¹Nēēthī 'yioko, a'nyīk nuun Nyekuc Baangeet cīnaac hī Makayyioohit Yeesu Krīstō, hubbuktīheet 'gōōl 'cī haau hacinnuung ngagiit hīdīkoothong.

¹²A'nyīk nuun Makayyioohit, hīttōōr mīnnan hōrggēēnaa cunuung, hī cī eet vēlēk hītīlīth hī maka gērrēēt, haau hīcī hammīnannuung naag ngagiita.

¹³Halayyi naa haini, a'nyīk 'thinneeti cugguung hokomit, hātī hītō tēllīg muumaa cī Nyekuc Baangeet cīnaac, kōr 'cī hatī akuuni Makayyioohiti cīnaac Yeesu Krīstō, hī eet cīgīnnīg vēlēk 'cīg ūllēēmīthī.

1 Tē'thaloonika 4

Authet 'cī aa'nyīk Nyekuc hatal

¹'Gotoonoga hī ngoonoga, baa haduhaakuung naag authet 'cī abūnnaa 'cī haa'nyīk Nyekuc hatal dīdī, hīcī aattiyyu niig 'yioko ho. Hannekuung ngagiit ūdīmanit hoti hīllōōan 'thaariī cīg Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

²Ummuhuttooth thõõth baa hallimannuung naag ngagiit 'thaarī cīg Makayyioohit Yeesu.

³Adiimmuung ngagiit Nyekuci a'nyahit 'thinneeti 'cīg ēllēēmīthī nē ma hattihoonnu tahatak.

⁴Nē niig hõdēī hõdēī, illimanit ngaatī occa i'ngoliinnu eleeti cugguung 'gōõlaa 'cī ēllēēmīthī.

⁵Ma hiigginnu appahacaa'nya cīg thoo'thiok 'cīg abūraneeku niiga, hī eeta 'cīg hõllõngaa aga Nyekuc.

⁶Nēēthī, niig lemmiooha, ma higgoolonnu 'gōõlaa cī igori'thu ngaaī cīg 'goonoginnu, hīnīngītī baa huduktaahuung naag ngagiit jurrung hiittihuung, uuk hatī Nyekuci eet 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg ën 'riiring 'cīg aattīg nohotaa.

⁷Baa avvaanneet ngagīt Nyekuci hiita hītō eet 'cīg ēllēēmīth, 'cīg haburi thoo'thiok 'cīg ën 'riiring.

⁸Nē ēētī 'cī ēdēcēēkī 'limman icci, hõllõngaa ēdēcēēkī 'limman cī eeto, ēdēcēēkī 'limman cī Nyekuc 'cī aa'nyuung Lorii 'cī Ēllēēmīthī.

⁹Nē 'yioko, occa hõllõngaa hēhēēdakuung naag ngagiit waraga 'cī hannekuung īmmīnanit eleeti, hīnīngītī baa illimaneehuung ngagiit Nyekuci thõõth cī mīnnanõ ēlēk.

¹⁰Nē dīdī, ammīnnanu niig 'gootonogu hī ngoonogu lokor cī Maccedoonia ho vēlēk. Nē hannekuung īrrīcatta gērrēēt ittoorrik hīlōōan mīnnan gōõng hōdōōkōthī.

¹¹Emmee'thik aaut lō'ngōōc olooyyiohī, u'thuutti authe'nya cugguung nē idticattō athīnī cugguung gērrēēt, hī baa haduhaakuung naaga.

¹²Nēēthī hatī 'gōõlaa cī, au hatī i'ngoliinnuung eeta cīg battalu 'cīg nga hagaacō thõõth cī Makayyiookto nē hatī iittiōō hõllõngaa alihinnu 'giimwa hī eet umwa tarī.

Bōdaanīt cī Makayyiookto

¹³Gotoonoga hī ngoonoga, aitiōō hõllõngaa hadiimmuung naag ngagiit ëtō eet 'cīg hõllõngaa agayyu thõõth cī 'goonogu baag adaahito ēlēk, hātī hiittiōō hõllõngaa arruennu gērrēēt, hī eeta 'cīg hõllõngaa a'nyak muhēēnīt.

¹⁴Hēlēmī naag haī, baa adaak Yeesu nē ūrūga tarī nē tarī hēlēmī haī, ma hatī ūbōdaaī Nyekuci Yeesu tarī, ūkōra hatī nēē hī eet baag ēlēmī īnōōnnō baa nga hadaahito nēēgī.

¹⁵Hīcī aduha thõõth cī Makayyiookto, haduhaakuung naag ngagiit hannekuung, naag 'cīg nga harūgī ī'thōng kōr 'cī ūbōdaanī Makayyioohiti ho, aitiōō hatī hõllõngaa huwwattēēkī 'goonogeet baag adaahito ēlēk.

¹⁶Alluuccia hatī Makayyioohiti hēētahujjieen ēggēr'nya molooaha cobbi nē ēggēr'nya mōlōōhī cī habu cī aajīleetu, hī molook cī tūūrī 'cī avvēēnī Nyekuci. Ma nīngaata, arūgna hatī eeta baag adaahī lemiittaa cī Krīstō, iīcī oou.

¹⁷Nēēthī hatī naag eeta 'cīg nga harūgī kōr niccia, hūrūmtoothīk hī eet 'cīg arūgna ho nē hōōt hommottio hī Makayyioohit diitha hēētahujjieen. Nēēthī hatī kōr niccia, hōōt hūrūmtī naag hī Makayyioohit ooo.

¹⁸Nēēthī, ūkūtanit 'goonogu thoo'thiohī cīg.

1 Tē'thaloonika 5

Ūkūmattoothīk, ūbōda hatī Yeesu

¹'Gotoonoga hī ngoonoga, ma iīn kōr 'cī hatī ūbōdaanī Makayyioohiti tarī, hōllōngaa occa adiim hēēdakuung waraga thōng buúk,

²hīnīngītī agayyu niig buúk jurrung ainnu, adhukiaakeet hatī kōrra 'cī ūbōdaanī Makayyioohiti hī gōōng anīhaakeet igorriaahiti baal.

³Ma ammuk eeta aī, "Haattiyia lō'ngōōc 'lēēmītha," adhukiaak hinnia hatī pīrnānītī 'cī iīthaan īhōōggō haau hī gōōng alubaak ngaa huciithi 'cī atturi 'goonnia. Nē aitiōō hatī nēēg hōllōngaa alīta.

⁴Nē niig 'gotoonoga hī ngoonoga 'cīg hōllōngaa aattiyyu muguratōō ho, ma haa'nyiku kōr 'cī hatī ūbōdaanī Yeesu ho, hukuleehuung 'jieen hī igorriaahiti 'cī aku baal.

⁵Iittu niig vēlēk lōhōlī cīg lanyitaak nē iittu lōhōlī cīg waathīnaak nē hōllōngaa hīgīn naag cīg baalinu hode cīg muuurak.

⁶Nēēthī hoti ho, occa hōllōngaa hattumanni naag hoogin hī eeta 'cīg oogin ko, hīcītī nē haauto dīkīm hu'thuutti eleeti.

⁷Nē eeta 'cīg oogini, oogin baal nē eeta 'cīg adūūtī, adūūtī baal.

⁸Nē naag eeta 'cīg haattīg lanyita ho, ha'nyahit muhēēnīt 'cī tēllī nē eteiinneet hilib cī lemiitto hī cī mīnnaanō nē hitihimit na'ngala cī eliinit cīnaac.

⁹Baa hōllōngaa ēbēranneet ngagīt Nyekuci hatī huukeet līlīēēttaa cīnnī, baa adiim nēē hiita hummuddia naag eliinit hī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

¹⁰Baa adaahī nēē, hīnīngītī ngagīta, hātī hōōt hūrūmtī hī īnōōnnō ūdūt, tananga nga harūgī hode hadaahito ēlēk.

¹¹Nēēthī hoti ho, ūkūtanit 'goonogu ngaatī eelonnu nyaagwaana, irrioottīk, hātī hokomit īhōōggō 'thinneeti, haau hīcī 'thēk adīmannu 'yioko ho.

Ēdēcaak Paaulo 'rioon

¹²Hõlõ, halayyuung 'thinneeti cugguung, itingolli makayyiook cugguung 'cīg ūūhayyuung nē idticattōõ gērrēēt hõrggēēnaa cunuung nē illimatteeahuung ngagiit thõõth cī Makayyioohit Yeesu ho.

¹³Itingolli nē īmmīnattu īhõõggō gērrēēt, hīnīngītī dtiic 'cī adtican nēēg ko. Nē niig buúk hõrggēēnaa cunuung, aaut hī 'goonogu lō'ngōōc.

¹⁴Haduhaakuung thõõthaa 'cī õkōmī gērrēēt hõlõ, itilooc eet 'cīg īn nyamuttiook hidticattōõ hī eeta vēlēk, uduktaak teelliak hokomit 'thinneeti, eelit pīrnattiaak nē īdīhattu thoo'thiok hõrggēēnaa cunuung.

¹⁵Īcīnīt jurrung, ma haruhaannu oolo, ītō tarbalīg hī lemmiook hōdōōkōthī hī eet vēlēk.

¹⁶Accamattoothīk hōdōōkōthī.

¹⁷Alayyo hōdōōkōthī.

¹⁸Īittīk Nyekuc īlaallē hōdōōkōthī, hīnīngītī 'gōōl 'cī adiimmuung nēē ngagiit aautti hī lemmiooha ho cieeni, niig eeta 'cīg elemmu Yeesu Krīstō.

¹⁹Ma hadiittu Lori 'cī Īllēēmīthī,

²⁰ma habbeeku thoo'thiok 'cīg aduha pōrōvētaa'nya cīg Nyekuci ōlōng,

²¹Īttīmanit hēlēggī vēlēk. Nē akatti hēbērī thoo'thiok iccig jurrung nē u'thuutti thõõth 'cī abūnnaa diooni.

²²Ūtūbūrīt thoo'thiok vēlēk 'cīg abathī.

Alaōōī Paaulo lemmiook

²³A'nyīk Nyekuc cī ganōōnō 'cī aa'nyeet ngagīt vēlēk haaut lō'ngōōc, haa'nyuung hītō tēllīg loriēēta cugguung hī eleeti cugguung thoo'thiohī vēlēk nē aa'nyuung ngagiit vēlēk aaut hi'thihi 'thēccan umwa ūdūt, ī'thōng hōbōda Makayyioohiti cīnaac Yeesu Krīstō.

²⁴Nē Nyekuci baa ēbēraannuung ngagiit ītō lōhōlī cīgīnnīg ko, a'nyak lemiinit dīdī 'thīnīta nē adīman 'thēk hatī thõõth icci.

²⁵Hõlõ, 'gotoonoga hī ngoonoga, alayyooyyeetu niig buúk ngagīta.

²⁶Ī'thaac 'gotoonogu hī ngoonogu nīngaata vēlēk gērrēēt ūdūt 'thaaitaa cī mīnnaanō.

²⁷Nē haduhaakuung naa ngagiit komiitta 'thaarī cīg Makayyioookto, itigiillik waraga icci lemmiook vēlēk.

²⁸A'nyīk būnnai cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō haau hī ngagiit vēlēk.

2 Tē'thaloonika

2 Tē'thaloonika 1

¹Nganīt Paaulo 'cī hēhēēdakuung waraga icci ho, hēhēēdakuung ngagiit lothippit cī lemmiook cīg 'taaūn cī Tē'thaloonika, 'cīg iiginnu eet cīg Nyekuc Baangeet cīnaac hī Makayyioohit Yeesu Krīstō. Ī'thaayyuung 'Thīla hī Timotteeo buúk ngagiita.

²A'nyīk būnnai cī Nyekuc Baangeet cīnaac hī Makayyioohit Yeesu Krīstō, haggatanuung ngagiit aaut lō'ngōōc.

Kūttan korrioohī cīg 'cannaanak

³Gotoonoga hī ngoonoga, hēbēaneeka naag hōdōōkōthī ngaatī hanneeka Nyekuc īlaallē, hīnīngītī ngagiita. Hīnīngītī alīthī lemiiniti cunuung 'cī elemmu Nyekuc hī mīnnan 'cī ammīnnannu niig 'goonogu hōdōōkōthī.

⁴Īnōō 'cī hirriannuung naag ngagiit hī lothippi'nya cīg lemmiook cīg Nyekuci loonyini vēlēk. Haduhaaka naag īhōōggō thōōth 'cī emmee'thu niig pīrnanīt hī thōōth 'cī aallannu niig elemmu Nyekuc, tananga a'nyaku 'cannan hī pīrnanīt cobbi gērrēēt.

⁵Īn ciee vēlēk thōōth 'cī ētēr'tha aī, aūlan thōōth 'cī ēttēēd Nyekuci nē ūkūmaneehuung nēē ngagiit eliitta, ngaatī othollu hī Nyekuc habuccieet cīnnī, hīnīngītī 'cannan 'cī emmee'thu niig 'yioko ho.

⁶Aūlan hatī thōōth cī Nyekuci 'cī hatī uuki nēē eet 'cīg aa'nyuung ngagiit ippuirria 'yioko ho,

⁷nēēthī, ūōgannuung hatī nēē ngagiit 'cannaanaa cunuung. Nē ūōganneet hatī ngagīt buúk, hatī ūbōda Makayyioohiti Yeesu hēētahujjieen, ookorria hī aajīlēēt cīgīnnīg 'cīg attiranī,

⁸'cīg a'nyak 'gwoo 'cī alanyītī. Uuk hatī Makayyioohiti cīnaac Yeesu, eet 'cīg hōllōngaa aga Nyekuc nē hōllōngaa athīhī nyeemuut cīnnī 'cī abūnnaa.

⁹Uuk hatī Nyekuci īhōōggō nē aa'nyīk haccanattī ooo, nē hatī ū'nyūūgtoothīthīk nēēg battala hītō 'rēēttīg hī Makayyioohit, hiittiōō hōllōngaa acīn īnōōnnō hī bulēēnīt hī 'tirrian cīnnī.

¹⁰Ma ūbōda Yeesu kōr niccia, abuluth hatī nē īdīhīthīt īnōōnnō eeta cīgīnnīg 'cīg īllēēmīthī. Aattiyyu hatī niig buúk tōō kōr tīho, hīnīngītī elemtu niig thōōth cīnnī baa hallimaneekuung naaga.

¹¹Īnōō 'cī halaiinnuung naag ngagiit hōdōōkōthī haīnna, a'nyīk Nyekuc haa'nyuung eet baag ībēraauung nēē īlēk ko, u'thuutti thōōth cīnnī authetaa 'cī aattiyyu. A'nyīk īnōōnnō heeluung ngagiit 'tirriaanaa cīnnī ūbūttaath nē elemtu thōōth cīnnī.

¹²Halaiinna naag hañna a'nyñk 'thaar cīg Makayyioohit Yeesu hubulu'thi hī ngagiita nē a'nyaktaau niig buúk bulēenīt cunuung hī īnōonnō, hīnīngītī tarbal'thēēt cī Nyekuci, hī cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

2 Tē'thaloonika 2

Kōr 'cī hatī ūbōdaanī Yeesu

¹Nēēthī 'yioko, 'gootonoga hī ngoonoga, hummuddia da jurrung 'gōöl 'cī hatī ūbōdaanī Makayyioohiti cīnaac Yeesu Krīstō, hī 'gōöl 'cī hatī halūttiaanī naag hōōt hommottio hī īnōonnō. Nē hannekuung naag ngagiit nēē,

²ma haa'nyiku eet 'cīg aī, "hīgīnna pōrōvētaa'nya" higgoolluung hīttīhuung, ikia Makayyioohiti ēlēk. Horoong iggoolluung hatī nēēg annekuung īn thōōth ciee, 'cī hathīknaanna cūrūmūm hī Lori 'cī Ellēēmīthī, hode hī eet umwa hode aī, haggilanna waragēētī baag heheedi naa Paaulo.

³Ma haa'nyiku eet umwa higgoolluung ūdūt, hīnīngītī hōllōngaa hatī aku kōrra niccia nga hedee'nyia jōrēēi. Nē tarī hōllōngaa aku kōrra niccia nga hedee'nyia ēētī 'cī abūrī thōōth cī Nyekuci, nēēthī, eet 'cī hatī aruk Nyekuci ho niccia.

⁴Irrian hatī ēētī tīho nē ūtūbūr hēlēggī vēlēk 'cī ellēēmīth hode 'cīg a'ngirannii. Nēēthī tarī, iccioloongan hatī nēē 'Cieetōō cī Nyekuci nē uduha ī hīnī Nyekuc.

⁵Hōllōngaa ammuuhoo'thu niig thōōth baa haduhaakuung naa baa nga harūmī hōdēē ho?

⁶Nēēthī 'yioko, agayyu niig 'gii 'cī alaam eet 'cī abūrī thōōth cī Nyekuci ho, hatī ūttūbanoothīk kōrra 'cī akuuni nēēnī.

⁷Hīnīngītī adticanīni hatī nēē 'tirrian cīnnī 'cī ammi'thi cī 'thēccaanō. Nēēthī, ēētī 'cī 'yioko alaam 'tirrian cī eet 'cī aī hīnī Nyekuc ko, aalla hatī alaam ī thōōng hē'nyēēhī 'gōōla.

⁸Nē ma edee'nyia ēētī 'cī abūrī thōōth cī Nyekuci ho, aruk hatī Makayyioohiti Yeesu īnōonnō 'laūhēēnnī cīgīnnīg nē tarī, uruk bulēēttaa 'cī ūbōdaanī nēēnī.

⁹Ma ikia ēētī 'cī abūrī thōōth cī Nyekuci ho, aku hatī adtican dtiic cī 'Thīttaanō nē īdīman thoo'thiok 'cīg īnaat eeta hī terethiinit 'cī īn ūlōng.

¹⁰Aku hatī īggōöl nēē eet cīg i'ngittōōthī, hīnīngītī thoo'thiok cīgīnnīg 'cīg abathī. Uuk hatī Nyekuci eet 'cīg īggōöl 'Thīttaanī ho, hīnīngītī baa abūrī nēēg ngaatī ammīnanī thōōth 'cī īn dīdī, 'cī occa baa aa'nyñk Nyekuc hēēla īhōōggō.

¹¹Hīnīngītī thōōth icci, ī thōōak hatī Nyekuci īhōōggō ūlōng 'cī attiran gērrēēt, hātī helemit nēēg ūlōng.

¹²Uuk hatī Nyekuci īhōōggō vēlēk, hīnīngītī ēlēmī nēēg thōōth 'cī hōllōngaa īn dīdī nē accamatta 'thēccan.

Íbīlīt okomit

¹³Nēēthī, hadiimma naag hanneeka Nyekuc hōdōōkōthī ūlaallē 'gotoonoga hī ngoonoga, hīnīngītī ammīnnannuung Makayyioohiti Yeesu ngagiita nē ēbēraauung Nyekuci ngagiit dtiicaa cī Lori cī Ellēēmīthī hī ngaatī elemmu thōōth cī ūn dīdī.

¹⁴Avvaannuung nēē ngagiit nyeemuutaa 'cī abūnnaa ūcīnaang, hātī otholit bulēēnīt cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

¹⁵Nēēthī, 'gotoonoga hī ngoonoga, ūnōō 'cī hannekuung, ūbīlīt okomit nē u'thuuttu thoo'thiok baag hallimaneekuung naag jurrung, hode haduhaakuung ūtūūgaa hode hēhēēdakuung waragaawa.

¹⁶A'nyīk Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō hī Nyekuc Baangeet cīnaac 'cī ammīnnanneet ngagīt būnnaiitta cīnnī nē aa'nyeet kūttan 'cī aalla ooo hī muhēēnīt 'cī abūnnaa,

¹⁷hūkūtattuung hokomit 'thinneeti nē eelluung hōdōōkōthī ūdīmanit thoo'thiok 'cīg abūnnaa nē uduktaau thoo'thiok 'cīg ūn dīdī.

2 Tē'thaloonika 3

Alayyiooyyeetu ngagītā

¹Nē thōōth 'cī adtuurna 'gotoonoga hī ngoonoga, alayyiooyyeetu ngagīt, hātī hī'thanothoothīk thōōth cī Nyekuci looc vēlēk hīdīnkoothong, hātī hīthīhīt eeta thōōth cīnnī haau hīcī athiknu niig ko.

²Alayyiooyyeetu ngagīt, hātī hū'thūtteet Nyekuci eetinii 'cīg abathī ūcīg ūn 'loorriak hī ūcīg ūn 'thēccanniook, hīnīngītī aitiōō eeta vēlēk hōllōngaa a'nyak lemiinit hī Nyekuc.

³Nēēthī, a'thūūnnī Makayyioohiti thōōth, hātī haan'nyuung hokomit 'thinneeti nē u'thuuttuung ngagiit hiittiōō hōllōngaa ommotoonnu hī bathi cī 'Thīttaanō.

⁴Ha'nyakta naag lemiinit hī Makayyioohit 'cī aduhakeet ngagīt aī, a'thuunnu niig thoo'thiok baag hallimaneekuung naag ngagiit nē hatī aalla a'thuunnu noho.

⁵Hala naa Makayyioohit, hātī heteretheehuung ngagiit a'nyahit mīnnan 'thinneetinii cugguung, haau hīcī a'nyak Nyekuci nē etemee'thu thoo'thiok aauto hī Krīstō.

Egger'nyeek Paaulo nyamuttiook

⁶Nē 'yioko niig 'gotoonoga hī ngoonoga, haduhaakuung dīdī 'thaarī ūcīg Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō hannekuung, ma hookorru hī lemmiook 'cīg ūn nyamuttiook, 'cīg abūrī 'limman baa hallimaneekuung naag ngagiita.

⁷Abūnnaa agayyu niig jurrung ngaatī occa ūthahī'theetu ngagītā nē unuyyu thoo'thiok baag hadīmanna naaga. Baa hōllōngaa hīgīnna naag nyamuttiook, baa nga harūmī hī ngagiita.

⁸Nē nga huduktooa athīnī cīg eet ūgī haaga, īnōō baa hadticaninna naag waathīn hī baalin gērrēēt, hātī hiittiōō hōllōngaa haccananna eet umwa hōrggēēnaa cunuung.

⁹Baa nēē'thēk hōllōngaa haīnna naag occa habūrra eliinit cunuung, nēēthī hinnianī, hiita hidticattooa, hīnīngītī hadiimma hetere'thuung ngagiit, hātī īcītta niig 'gōōl 'cī adticaninna hī ngagīt hatī unuyyieetu.

¹⁰Baa nga harūmī naag hī ngagiita, baa gōōng haduhaakuung naag hanneekuung, "Má hōllōngaa adticanni ēētī, edettia īnōōnnō 'gēēna."

¹¹Hōthōō'tha naag hoti, hīnīngītī hathīkna aī, aattīg eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cunuung, 'cīg alatan haaga nē hōllōngaa adticanni nē ara ngaatī ēdtēbanī 'gōōnōgī dioo.

¹²Nēēthī hoti ho, haduhaanna naag dīdī 'thaarī cīg Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō haīnna, eeta 'cīg aattīg noho ho, anneek aaut loota nē i'thiattaayyu ngaatī adticanaannu 'geenniok cugguung, hātī ūrūgīt hī eeta vēlēk.

¹³Gotoonoga hī ngoonoga, ma happīrnannu ngaatī adticannu thoo'thiok 'cīg abūnnaa ūdūt.

¹⁴Icīnīt eet 'cīg abūrī thōōth 'cī hēhēēdanna naag waragaawaa cī ho jurrung. Iliittia eet tīko thōng, a'ngaaōn hatī nēēg ēmmēn.

¹⁵Ma hinnia hainnu ītō nēēg mīrōk. Irrioottīk nēē'thēk īhōōggō hīcī occa irrioonīku 'gotoonogu hī ngoonogu 'cīg ēlēmī thōōth cī Nyekuci.

Laiinit cī Paaulo 'cī adtuurna

¹⁶Halayyi naa haini, a'nyīk Makayyioohit cī ganōōnō haa'nyuung ngagiit ganōn waathinniook vēlēk hī 'goolliohī vēlēk. A'nyīk Makayyioohit haau hī ngagiit vēlēk.

¹⁷Nē 'yoko, 'thaainit caannī 'cī heheedi naa Paaulo attiaa caannī cieeni. Gōōng heheedi waragēēt vēlēk hoti dtuurnatta, hātī agaac aī īn waragēēt cīgannīg dīdī.

¹⁸A'nyīk būnnai cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō haau hī ngagiit vēlēk.

1 Timotteeo

1 Timotteeo 1

Í'tha Paaulo Timotteeo

¹Nganñit Paaulo 'thooyyiahit cī Yeesu Krīstō, 'cī hēhēeda waraga icci ho. Baa ëbēraanna nganñit Nyekuci Ellioohiti hī Yeesu Krīstō 'cī aa'nyeet ngagñit muhēenñit 'cī abūnnaa.

²Heheedihi naa waraga Timotteeo, loholeec caannī dēdē lemiitta. A'nyīk Nyekuc Baangeet cīnaac hī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō hatamaattihii nē aanyti būnnai hī ganōn.

Tilooinit cī 'limmanniook 'cīg ñīn olo'ngiaak

³Ma baa hūha naa ñicī Maccedoonia, baa haduhaakii nganiit hanneekii au nōõ 'taaūnaa cī Eevvetho, hātī bīlī eet 'cīg allimaneek eet thōõth 'cī hōllōngaa ñīn dīdī.

⁴Duhaak eet hūtūngteek thoo'thiok 'cīg ara nēēg athithan, õthōõthī dtēellēn 'cīg ñīn õlōng hī ngaatī agilanī hattūugēt baag maajihī cīggīng baag baangaani, 'cīg aa'nyīk ìhōõggō hēppēhattōõ haaga nē hōllōngaa aa'nyīk ìhōõggō hidticanit thōõth cī Nyekuci, 'cī hammūda 'gōõlaa 'cī hēlēmmī thōõth cīnnī diooni.

⁵'Limman eet ha'nyahit mīnnan 'thinneetini dīdī nē a'nyahit 'thinneeti 'cīg tēllīg hī lemiinit dīdī.

⁶Ütūngteek eeta ûgēegī thoo'thiok iccig ñīn dīdī ho nē araacō othoothito thoo'thiok 'cīg ñīn õlōng.

⁷Êhēggēenyan aī hadiimma hagaiinna hīgīnna 'limmanniook cīg nyattal cī Mūū'tha nē hōllōngaa aga thōõth 'cī õthōõth nēēg ko, tananga hummuhit hītō hōthōõ'tha thōõth 'cī ñīn dīdī.

⁸Haaga nēē'thēk naag haī, abūnnaa nyattalī, hatī hanū jurrung 'gōõlaa 'cī ñīn dīdī.

⁹Nē haaga naag tarī haī, hōllōngaa êhēnytaa nyattalī hī cī eet 'cīg abūnnaa, êhēnytaa hī cī eet 'cīg abūrī nyattal hī eet 'cīg ñīn 'loorriak hī eet 'cīg hōllōngaa aga Nyekuc nē ē'thēcan thoo'thiok, aruk eet tahatak, tananga maajihī hode ngaaggi.

¹⁰Êhēnytaa nyattalī hīnīngītī eet 'cīg ajanī tirrii tahatak, hode eet 'cīg õdōra 'gōõnōgī 'cīg maacīg aar hī ngaaī, hī eet 'cīg ìgōrīth 'gōõnōgī õõ ūtēnī thōng, hī olo'ngiaak, hī eet gōõng hōllōngaa aduha thōõth 'cī ñīn dīdī lokihooa, hī eet ûgī buúk 'cī ëppēhan 'limman 'cī ñīn dīdī,

¹¹ammuddiaa 'limmanī niccia nyeemuutaa 'cī abūnnaa, ïcī aa'nya nganñit Nyekuci 'cī abuli nē ëllēem gērrēēt.

Būnnai cī Makayyiookto hī Paaulo

¹²Hatali naa Yeesu Krīstō Makayyioohit cīnaac baa aa'nya nganīit 'tirrian, hīnīngītī acīnna nēē nganīit ngaatī ha'thūūnnī thōōth 'cī hadticanī dtiic cīnnī dīdī.

¹³Tananga baa gōōng hothoothi naa thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg hōdōōmī Nyekuc, hī 'cīg huuki lemmiook cīgīnnīg gērrēēt, aalla ammaannīkaa nēē nganīit noho, hīnīngītī baa nga hēlēm naa īnōōnnō nē nga haga thōōth 'cī hadticani ho buúk.

¹⁴Baa tarbal Makayyioohiti cīnaac Yeesu Krīstō hī nganīita. Baa aggatan nēē rūgēt caannī lemiitta, hī mīnnaanaa haau hī loholeec cīnnēēnī.

¹⁵Īn thōōth cīee thōōth dīdī 'cī occa hēlēmī dīdī. Baa aku Yeesu Krīstō loota nīnga, hātī hēēla 'thēccanniook nē 'thēccannioohit umwa naa buúk 'cī baa habathi gērrēēt.

¹⁶Nēēthī hinnia, baa aalla Nyekuci ammaannīkaa nganīit 'thēccannioohit 'cī habathi noho, aī hātī hētērēth eet ngaatī ēmmēē'thī Yeesu Krīstō thoo'thiok ooo nē iita elemiit eeta īnōōnnō, hātī hummuddia rūgēt 'cī aalla ooo.

¹⁷A'nyīk eet hīdīhīthīt nē ubuluthit Nyekuc cīnaac irki'nyia hī irki'nyia. īn nēē habu 'cī aalla ūdūt, 'cī hōllōngaa edee'nyia nē hōllōngaa adaahī. īn nēē dioo Nyekuc. Aamēn.

Dtiicanī cīg Timotteeo

¹⁸Nii Timotteeo loholeec caannī ho, thoo'thiok 'cīg hadiimi haduhaakii nganiit cīeegi. Ma hataarro'thi thoo'thiok baag aduha eeta baag īn pōrōvētaa'nya baag hūnūūk, hīnīngītī nganiita. 'Thūūtī thoo'thiok iccig, hātī dticcan jore jurrung.

¹⁹'Thūūtī thōōth cī lemiinit cunni nē a'nyahu 'thīnīt 'cī tēllī, hīnīngītī aauto eeta ūgēēgī 'cī arahanit lemiittaa cīnīng, hīnīngītī hōllōngaa athīhī nēēg molook cī Nyekuci 'cī othoothīk īhōōggō 'thinneetinitōō cīggīng nē ē'thēcanit lemiinit cīnīng hī Nyekuc.

²⁰Ūgī aak haī hī Himeneeo hī Alīthandoro, hūlūnganēēhī naa īhōōggō 'Thīttaan, hātī hūtūngteek nēēg thoo'thiok 'cīg ūdōōmī Nyekuc ūdūt.

1 Timotteeo 2

'Gōōl 'cī occa halaī Nyekuc

¹Nēēthī īcī ouu, hanneekii nōō naa laōōī eet vēlēk. A'nyīk Nyekuc hēēl nē aggatan īhōōggō vēlēk nē duhaak Nyekuc 'gōōl 'cī annēēkī īnōōnnō īlaallē, hīnīngītī īhōōggō vēlēk.

²Laōōī habuēēt 'cīg obbitig hī 'gaala vēlēk, hātī haaut naag vēlēk lō'ngōōc, 'gōōlaa 'cī hi'ngoliini Nyekuc nē hu'thuutti thōōth cīnnī.

³Laiinit 'cī abūnnaa 'cī aa'nyīk Nyekuc 'cī īn Ellioohit cīnaac hatal cieeni.

⁴Adiim Nyekuci eet vēlēk heellia, hātī hiita hagaacō thōōth 'cī īn dīdī.

⁵Hīnīngītī aaī Nyekuci hōdēēthōng diooni nē Yeesu Krīstō dioo 'cī īn jayyio 'cī a'nyaha eet hī Nyekuc.

⁶Baa ēlēmana nēē ēlē cīnnī, hātī hōōga eet vēlēk haauto lō'ngōōc. Nyeemuut ciee 'cī aa'nyīk Nyekuci eet loonyini vēlēk, hatī ūttūbanoothīk kōrra tīho.

⁷Nē baa ēbēraanna Nyekuci nganīt hī eet 'cī hirriooni nyeemuut 'cī abūnnaa nē hīna 'thooyyiahit 'cī hallimaneehi eet 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei, nyeemuut cī lemiitto hī cī thōōth 'cī īn dīdī. Hōllōngaa hittoorihi naa thōōth umwa, haduha thōōth 'cī īn dīdī.

⁸Hadiimi naa eet 'cīg maacīg loonyini vēlēk, halayyo hodongit athīn cīggīīng 'cīg ēllēēmīth 'jieena, hiittiōō liili hode pēkanī tōō.

⁹Hadiimi naa ngaaī hitihimti jurrung 'gōōlaa 'cī abūnnaa nē abathī ngaatī ahimtēēnī tahatak 'gōōlaa 'cī ēhēnytī īma hode ngaatī ahimti dihidok 'cīg īn 'daab hode pēal'nya hode ceremwa 'cīg adahī 'rabbēēt 'cīg mēēlīg.

¹⁰Nē ngaaī 'cīg aī halayya nē hīmmīnatta Nyekuc, a'nyīk hīdīmatteek 'gōōnōgī thoo'thiok 'cīg abūnnaa.

¹¹Abūnnaa alliman ngaaī thōōth ngaatī aattiyyi dēē nē īthīktō muguruur.

¹²Hōllōngaa hēlēmaakī naa ngaaī hillimanit eet 'cīg maacīg, hode ngaatī a'nyahēēkī īhōōggō makaa'thīt, a'nyīk hījjaaktō muguruur.

¹³Hīnīngītī baa ēhēnytaa Aadamī īcī oou, ma uruta, etehe'nyiaa Ēēvva.

¹⁴Baa hōllōngaa Aadam 'cī īggōōl 'Thīttaanī ho, baa Ēēvva 'cī īggōōl 'Thīttaanī hē'thēcanōō ho.

¹⁵Nēēthī, ēēla hatī Nyekuci ngaaī hittirria lōhōlī, hatī a'thūūnnī nēēg lemiinit cīnīng hī mīnnan hī 'lēēmīth hī ngaatī aattiyyi jurrung.

1 Timotteeo 3

Makayyiook cīg lothippit cī lemmioohu

¹Īn thōōth ciee thōōth dīdī. Má adiim ēētī umwaa īn makayyioohit cī lothippit cī lemmioohu, occa hītō ūbūraneek eet tīho dtiic 'cī abūnnaa gērrēēt.

²Abūnnaa īn makayyioohiti cī lothippit cī lemmioohu, eet 'cī a'nyak ngaa hōdēēthōng, eet 'cī a'thūūnnī ēlē cīnnī nē ī eet 'cī i'ngolli eet, abūnnaa īn eet 'cī i'ngolli hēērōn nē aga ngaatī allimanī eet.

³Abūnnaa īn eet 'cī hōllōngaa īn duuttiahit hode ahaattiohit, abūnnaa īn eet 'cī alalī 'thīnīt. Abūnnaa īn eet 'cī arūmī hī eet vēlēk lō'ngōōc nē hōllōngaa ammīnan 'rabbēēta.

⁴Nē abūnnaa makayyioohiti cī lothippit cī lemmioohu īn eet dīdī 'cī a'thūūnnī ūlō cīnnī jurrung nē irrioonīk lōhōlī cīgīnnīg hīthīhīt nē itingolli thōōth 'cī aduha nēēnī.

⁵Má hōllōngaa aggam makayyioohiti ūlō cīnnī jurrung, occa hatī a'thūūnnī nēē lothippit cī lemmiook cīg Nyekuci hutuno?

⁶Abūnnaa īn makayyioohiti cī lothippit cī lemmioohu eet 'cī ūnūūhīk lemiinit hī Nyekuc, hīnīngītī ma athīngōōnyanī, aīnanaak hinnia habuui cī loriēēt 'cīg abathī īnōōnnō hē'thēcanōō.

⁷Abūnnaa īn eet 'cī accamana eeta vēlēk dīdī, hātī hiittiōō hōllōngaa a'nyak 'thaar 'cīg abathī nē udhuhoothīk thoo'thiok 'cīg abathī cīg habu cī loriēēt 'cīg abathī.

Dticcianniook cīg lothippit cī lemmioohu

⁸Abūnnaa dticcianniooha cīg lothippit cī lemmioohu buúk, īn eet dīdī 'cīg itieelli eet nē hōllōngaa a'nyak utugeeti 'ramma, hōllōngaa aangal mērta gērrēēt nē iittiōō hōllōngaa ammīnan 'rabbēēta.

⁹Abūnnaa īn eet 'cīg a'thūūnnī thōōth cī Nyekuci dīdī nē elemiit 'thinneetinii cīg tēllīg.

¹⁰Abūnnaa attīmanni nōō nēēg ūōa 'cī nga hidticattōōtī nē má aitiōō thōōth 'cī abathī 'cī ammuddiaa hī īhōōggō tōō, nēēthī hatī aa'nyīhoothīk dtiici hidticattōō.

¹¹Nē 'gōōlaa cī buúk, abūnnaa i'ngolli ngaaī cīggīng eet nē udukta thōōth 'cī īn dīdī nē hōllōngaa ūngōōmīt eeta, hode hōllōngaa īn duuttiak nē aanytīk hu'thuutti thoo'thiok vēlēk 'cīg abūnnaa 'cīg adīman nēēgī.

¹²Abūnnaa 'thēk ēētī 'cī adticanni lothippitaa cī lemmioohu, a'nyak ngaa hōdēēthōng nē īn eet 'cī a'thūūnnī ūlō hī lōhōlī cīgīnnīg jurrung.

¹³Nē eeta 'cīg adticanni lothippitaa cī lemmioohu jurrung, au hatī ammūda nēēg būnnai 'cī ūkōmī hī mēdīīth lemiittaa 'cī a'nyak nēēg, hīnīngītī Yeesu Krīstō.

'Gōōl 'cī occa aattiyyi eeta cīg Nyekuci

¹⁴Nēēthī 'yioko, hēhēēdakii naa nganiit waraga icci, tananga hammuhi ngaatī hakuuni hī nganiit hīdīīkoonthong.

¹⁵Má hōllōngaa hakuu hīdīīkoonthong, etere'thii hatī waraga cīee 'gōōl 'cī occa haattiyyi naag lothippiti cī lemmiook cīg halang cī Nyekuci jurrung, hīnīngītī hīgīn naag halang cī Nyekuci 'cī arūgī, 'cī īn hitiir 'cī ūkōmī 'cī hammūdaanī thōōth 'cī īn dīdī.

¹⁶Aitiōō jinēēnītī tōō, īn cīee thōōth cobbi gērrēēt, 'cī illōōan 'gēēnyīth cī eetu lemiittaa cīnaac. Baa arrittiaa Yeesu loota nīnga hī eet hī naaga nē ikia ētērētha Lorii 'cī Ellēēmīth aī, aa'nyīk nēē Nyekuc hatal gērrēēt nē īcīnīt aajīlēēta buúk īnōōnnō, ma nīngaata, ikia ūūhī Nyekuci īnōōnnō bulēētta hēētahujjieen.

Allimanoothīk thōōth cīnnī eet loonyini vēlēk, nīngītī au ēlēmmī eeta thōōth cīnnī.

1 Timotteeo 4

Íggōõl hatī 'limmanī 'cī ñīn õlōng eeta

¹Aduha Lorii 'cī Êllēēmīth jurrung aī, aattīg hatī eeta ūgēēgī waathinnioohī 'cīg adtuurna, 'cīg au abūrī ngaatī ēlēmmī Nyekuc nē iita ìthīhīt nē ūnnēēcō 'goolinit hī 'limman cī thōōth cī loriēēt 'cīg abathī.

²Íggōõl hatī ïhōõggō olo'ngiaaha 'cīg ūtūbūrīt thōōth cī Nyekuci nē iittiōō 'thinneeti cīggīng hōllōngaa athīhī thōōth cī Nyekuci.

³Êdēnēēkī olo'ngiaaha tīko eet ngaatī a'thūwaniini, hī ngaatī aduhi 'geenniok baag ēhēnyta Nyekuci, hātī huduhit eeta taliitta, eeta 'cīg ēlēmī Nyekuc nē agaacō thōōth 'cī ñīn dīdī.

⁴Hīnīngītī abūnnaa hēlēggī vēlēk baag ēhēnyta Nyekuci nē má hīttīk naag Nyekuc ïlaallē, occa haaga ngaatī haduhi 'geenniok vēlēk,

⁵hīnīngītī aggatan Nyekuci 'geenniok vēlēk thōōthaa cīnnī hī laiitta.

Itilo Paaulo Timotteeo

⁶Má allimaneehi nii eet thoo'thiok iccig, aku hatī ñīnī dticciannioohit 'cī abūnnaa cī Yeesu Krīstō, 'cī alī'tha thoo'thiohī 'cīg ñīn dīdī hī lemiittaa cī Nyekuci, hī 'limmaana 'cī abūnnaa 'cī ēlēmmī nē ūnūñ ïnōõnnō.

⁷Ma hadticanīni dtēellēn 'cīg hōllōngaa ñīn dīdī, 'cīg hōllōngaa õökōrōō hī thōōth cī Nyekuci, gōõng accamana ngaañ 'cīg atahaanyito, haī haaga nēē, 'rūhūñlana ngaatī allimanīth thōōth cī Nyekuci.

⁸Abūnnaa nēē'thēk ngaatī hallimanēēkī eleeti dtiic, nēēthī hinnia, ïllōõan dtiici cī Nyekuci thoo'thiok vēlēk. Aa'nyeet rūgēt 'cī abūnnaa baa adukiaa, hīnīngītī rūgēt cī 'yoko ho, hī cī hatī horumwa.

⁹Íñ thōōth 'cī haduha naa ho dīdī nē adiim occa hēlēmī,

¹⁰nē hadticanīinna gērrēēt, ngaatī haarīka muhēēñt cīnaang hī Nyekuc 'cī arūgī, 'cī ñīn Ellioohit cī eet vēlēk, hī dēēdē eet 'cīg elemiit ïnōõnnō.

¹¹'Limmaneek ïhōõggō thoo'thiok iccig nē uduhaahu ïhōõggō hu'thuutti jurrung.

¹²Ma haa'nyihi eet umwa hatamaaci, hīnīngītī aī nga ñīnī hīdīca. A'nyīk lemmiook hīcītta hī nganiit 'gōõl 'cī anūñ nēēg thōōth cī Nyekuci, 'rioona cunni, hī authetaa 'cī aayyi jurrung, hī 'gōõlaa 'cī ammīnanī eet, hī ngaatī ēlēmmī thōōth cī Nyekuci, hī 'gōõlaa 'cī hōllōngaa adīmani thoo'thiok 'cīg ñīn 'riiring.

¹³'Thūñtī ngaatī allimanēēkī nē itigiiliuu eet 'Buuk cī Nyekuci lothippita laiittatōō, ï'thōng huppwaannahii naana nē ma habili ngaatī irrioonīkī nē illimanuu ïhōõggō.

¹⁴Dticcianõõi 'gẽenyõth baa aa'nyi nganiit Lorii 'cī Êllõõmõth kõr baa aggatanni makayyiooha cīg lemmioohu, hī baa aduha nẽeg thõõthaa baa aa'nyik Nyekuci õhõõggõ.

¹⁵'Thõõtõ nē õdõmanuu thoo'thiok iccig jurrung, hâtõ hõcõtta eeta 'gõõl 'cī adticanõi nii thoo'thiok 'cīg abõnnnaa.

¹⁶'Thõõtõ authet cī rügõt cunni hī thõõth 'cī allimaneehi eet jurrung! Ala dõman thoo'thiok iccig jurrung, hõnõngõtõ má a'thõõnnõ, õela hatõ õlõ cunni nē hatõ õela eet 'cīg athikni nganiit buúk.

1 Timotteeo 6

Itingolli makayyioook cugguung

¹Má aaõ appahaca 'cī õin lemmioohit cī Nyekuci, occa itieelli nẽeg makayyioohit cinnõ gõrrõt üdõt, hâtõ hiittiõõ hõllõngaa aa'nyik 'thaar cīg Nyekuci hī 'limman cinnõ ngaaoni.

²Má a'nyaku niig eeta 'cīg iiginnu appahacaa'nya makayyioook cugguung 'cīg õin lemmioook cīg Nyekuci, ma hamaaccu makaa'thõt cīnõng, hõnõngõtõ õin nẽeg 'gootonogu 'thaarõi 'cīg Yeesu nē ammõnannu niig buúk õhõõggõ. 'Limman thoo'thiok iccig jurrung.

Mõnnan cī 'rabbeetu

³Má alliman õõtõ umwaa thõõth 'cī 'rõng, 'cī hõllõngaa õõkõrõõ hī 'limman 'cī õin dõdõ 'cī aku hī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krõstõ ho,

⁴aduul õlõ cinnõ haaga nē õrõk thõõth 'cī aga buúk. Õmmõõrõ õõ cinnõ, adiim õppõhanõõnõ hī 'gõõnõgõ thoo'thiok 'cīg a'nyaha bathi, hī ngaatõ alõlõ hõlõggõ cīg 'goonoginni,

⁵hī jore hī ngaatõ õdõõmõ 'gõõnõgõ hī muhõõnõt 'cī abathõ nē a'nyak nẽeg õõ 'cī abathõ, 'cī hõllõngaa agaõ thoo'thiok 'cīg õin dõdõ. Ammuk nẽeg aõ, õin thõõth cī Nyekuci 'cī hammõdaanõ 'rabbõõta.

⁶Haballi naag dõdõ, hatõ hi'ngolli thõõth cī Nyekuci nē he'nyeenenit hõlõggõõnnõ 'cīg ha'nyahõ.

⁷Hõnõngõtõ baa hi'thihi 'giimwa 'cī baa ha'nyaha naag loota nõnga, ma hatõ kõr umwa, hi'thihi hatõ 'giimwa 'cī hõõõt buúk.

⁸Nõõtõ, má nẽeg ha'nyak 'gõõnõgõ hī ceremwa, õõpanneet 'thõk hõlõggõ nicciag ngagõõta.

⁹Eeta 'cīg adiim baliinit, adhuhoothõk nẽeg 'tõmman, 'gõõlaa 'cī õdõõtõ õhõõggõ thoo'thioha 'cīg abathõ 'cīg abõraneek nẽeg, 'cīg aa'nyik õhõõggõ hõ'thõcattõ.

¹⁰Hõnõngõtõ má haangal 'rabbõõtõ, hau hadtican thoo'thiok vëlõk 'cīg abathõ. Aauto eeta õgõõgõ 'cīg 'thõk ummuhit 'rabbõõt diooni nē ataarriothõ thõõth cī lemiinit cī

Nyekuci nē aa'nyīk īhōõggō hiita haccanattī nē ummuddia pñrnanīt 'cī ahuci gērrēēt haaga noho.

'Thūūtī thōõth cī Nyekuci

¹¹Nē nii Timotteeo, ïnī nii eet cī Nyekuci, ma hadīmani thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg aattīg noho, 'timman gērrēēt ngaatī adīmanī thōõth cī Nyekuci, hātī būna au hī nēēnī, lēēm ïnōõnnō, mīnnan ïnōõnnō nē etemeethu thoo'thiok 'cīg a'nyahaaki nēēnī nē ïi tarballioohit.

¹²Tīmman gērrēēt ngaatī anūī thōõth cī Nyekuci, hātī mūda rūgēt 'cī aalla ooo, baa auyyi nganiit Nyekuci, kōr baa aduhaanī lemiinit cunni cī thōõth cī Nyekuci lothippitaa cī eet 'cīg mēēlīg.

¹³Haduhaakii muumaa cī Nyekuci ïcī aa'nyīk hēlēggī vēlēk hūrūgīt, hī muumaa cī Yeesu Krīstō 'cī baa aduhaak Ponthio Pīlaatō lemiinit cīnnī lothippita,

¹⁴būtan ïi athihi hatī thōõth 'cī haduhaaki naa ho vēlēk jurrung, ïthōng kōr 'cī hatī õbōdaanī Makayyioohiti cīnaac Yeesu Krīstō,

¹⁵'cī hatī a'nyaha Nyekuci kōr 'cī hatī ēbēra nēēnī, Nyekuc 'cī abuli, 'cī ïn Makayyioohit 'cī odoyyii, Habu cobbi cī habueetu, Makayyioohit cobbi cī makayyioohu.

¹⁶Ínōõnnō dioo 'cī arūgī ūdūt, aaī nēē lanyitatōō 'cī hōllōngaa occa õdōlan eētī umwaa hōbōktō. Nga hīcīn eet umwaa Nyekuc nē aitiōō hatī eet umwaa 'cī acīn ïnōõnnō ūdūt tōō. Hīdīhīthīt Nyekuc, aalla hatī makaa'thīt cīnnī ooo, Aamēn!

¹⁷Duhaak balliook cīg looc nicci thōõthaa 'cī õkōmī anneek, ma hathīngõõnyannu eleeti baliitta 'cī hatī a'nginoothi hīdīkoothong. A'nyīk haarrik muhēēnīt cīnnīng hī Nyekuc, 'cī aa'nyeet ngagīt hēlēggī vēlēk 'cīg haccamanōōthīkī.

¹⁸Duhaak īhōõggō hīdīmanit thoo'thiok 'cīg abūnnaa 'cīg mēēlīg, hītō tōrōmī, hotholit baliinit cīnnīng hī eet 'cīg appīrna.

¹⁹Gōõl 'cī hatī aarīkī nēēg baliinit cīnnīng õlōō cī Nyekuci ïcī hatī horumwa cieeni, nēēthī hatī ummuddia rūgēt 'cī ïn dīdī 'cī aalla ooo.

²⁰Ēlē Timotteeo, 'thūūtī thoo'thiok baag aduhaaki Nyekuci, ma hathihi thoo'thiok 'cīg õthōõth eeta 'cīg hōllōngaa õõkōrōō hī thōõth cī Nyekuci nē ēppēhattii ïitō, hēggēē'nya gērrēēt, ïko nēē aitiōō tōō.

²¹Aauto eeta ūgēēgī 'cīg ūtūbūrīt ngaatī ēlēmmī thōõth cī Nyekuci, ngaatī anūī thoo'thiok 'cīg aattīg hī cieegi. A'nyīk Nyekuc haggatanii nganiita.

2 Timotteeo

2 Timotteeo 1

¹Nganīt Paaulo 'thooyyiahit cī Yeesu Krīstō. Baa Nyekuc 'cī ēbēraanna nganīt nē aa'nya rūgēt baa aduha nēē aī, aku hī Yeesu Krīstō.

²Timotteeo, ūnī nii loholeec caannī cī 'thīnītō.

'Nyaak būnnai hī tamaati hī authet 'cī aayyi lō'ngōōc, 'cī aku hī Nyekuc Baangeet hī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō.

Ma ha'ngaaoni Makayyioohit Yeesu Krīstō

³Hanneehi naa Nyekuc 'cī hadticanoothihi 'thīnītaa 'cī tēllī ho ūlaallē, hī baa anneek nyakangaa'nya cīggaac ūnōōnnō ūlaallē. Hammuhaannii naa nganiit baalin hī waathīn hiriiri, hatī hala Nyekuc.

⁴Hammuoothi kōr baa adhukiaanī nganiit tilaalō nē hadiimi gērrēēt ngaatī hakuu hacinni tarī. Haccamanoothihi hatī gērrēēt kōr 'cī hōmmōtōōnī.

⁵Hummuootha lemiinit cunni 'cī ūn dīdī, baa a'nyak morwahit cunni Yunitha, hī morwahit cunni cobbi Loi'tha nē 'yioko hagawa jurrung, a'nyahi nii buúk lemiinit tīho.

⁶Nē thōōthaa cī, hanneekii dticccianōōi 'baaninit baa aa'nyi Nyekuci nganiit kōr baa hataadiki naa nganiit athīn cīgannīg nē halaooyyiina.

⁷Hīnīngītī höllōngaa aa'nyeet Nyekuci lori cī hiteelini thōng. Aa'nyeet nēē ngagīt lori cī 'tirriaanō hī cī mīnnaanō hī 'gōōl 'cī hilōōtī eleeti jurrung.

⁸Ma ha'ngaaoni ngaatī aduhaakī eet thōōth cī Makayyioohit cīnaac, hode ma ha'ngaaoni, hīnīngītī nganīt buúk, tananga haaī baabuutha, hīnīngītī hadticanoothihi Krīstō. Dticccianōōi 'tirrian baa aa'nyi Nyekuci nē hotholit hī nganīt pīrnānīt 'cī hammūda naag, hatī haduhaak eet nyeemuut 'cī abūnnaa.

⁹Baa ēēlāeet ngagīt Nyekuci nē ēbēraaeet hītō eet cīgīnnīg 'cīg haattīg authetaa 'cī ēllēēmīthī. Adīman Nyekuci hoti, höllōngaa, hīnīngītī thōōth 'cī hadīman naaga, adīman nēē noho, hīnīngītī būnnai cīnnī. Baa aa'nyeet Nyekuci ngagīt būnnai, 'thaarītī cīg Yeesu Krīstō, baa nga hetehe'nyiaa lōōcī.

¹⁰Nēēthī 'yioko, ikia eteretheeheet ngagīt Ellioohiti cīnaac Yeesu Krīstō tarbal'thēēt cī Nyekuci. ūlōōan nēē daahīth nē eteretheeheet lanyit cī rūgēt 'cī aalla ooo jurrung, nyeemuutaa 'cī abūnnaa.

¹¹Nē baa ēbēraanna nganīt Nyekuci hītō 'thooyyiahit cīnnī 'cī hakuu hallimaneehi eet thōōth cīnnī 'cī ūn ngeju.

¹²Ūnōō 'cī happīrnānīt naa hītō 'yioko ho. Nē höllōngaa ha'ngaaoni, hīnīngītī haga naa Krīstō 'cī helemi naa dīdī nē ūkōmī nganīt 'thīnīt haini, ūnōōnnō 'cī occa a'thūūnna nganīt dtiicaa cīnnī, ūlōōtī kōr 'cī hatī ūbōdaanī nēēnī.

¹³"Thūūtī thōōth baa hallimaneekii naa, lemiitta nē īmmīnanuu Yeesu Krīstō.

¹⁴"Thūūtī thōōth cī Nyekuci baa aa'nyīhoothikii nganiit, eliittaa cī Lori 'cī Īllēēmīthī, īcī aaī eleetinitōō cīggaac.

¹⁵Aga nii buúk, ūtūngteeha nganīit eeta ūgēēgī cīg looc cī Aa'thia, tananga Vijeelo hī Hermojeno buúk ūtūngteehaanī.

¹⁶A'nyīk Nyekuc hatamaatīk Onethivoro hī halang cīnnī, hīnīngītī īnōōnnō 'cī baa aa'nya hōkōm 'thīnīt, baa hōllōngaa a'ngaaōn nēē ngaatī aku acīnna nganīit, baa haaī baabuuthatōō.

¹⁷Ma baa uppwaanna 'Roomattī ho, aku adiimma nganīit lōkōrēēt vēlēk ī'thōng hūmmūdaawaanī.

¹⁸A'nyīk Makayyioohit Yeesu Krīstō hatamaatīk īnōōnnō, kōr 'cī hatī īttēēdī nēē thoo'thiok cīg lootu. Aga nii buúk gērrēēt, ngaatī baa īella nēē nganīit 'goolliohī 'cīg mēēlīg, baa haaī 'taaūnaa cī Eevvetho.

2 Timotteeo 2

Ūūrūtaac cī Krīstō

¹Nē nii loholeec caannēēnī, kōōm būnnaiittaa 'cī aaī hī Yeesu Krīstō.

²Hī hēleggī baag athihi nii haduha naa hēbērēēnnī cīg eet 'cīg mēēlīg, hātī bītī 'limmaneek nii buúk eet 'cīg occa ūūlū ngaatī allimanī 'gōōnōgī.

³Hetemeethit hī ngagīt pīrnānīt hōdēēt au hī ūūrūtaacī cī Yeesu Krīstō.

⁴Hōllōngaa ūūrūtaacī aduknoothīk dtiicanī cīg eet 'cīg hollig, adiim 'thēk nēē haa'nyīk makayyioohit cīnnī haccamanoothīk.

⁵'Gōōlaa 'cī aduhōō thōng, má anū irettioohiti thoo'thiok 'cīg aggam hirangi cī ireto, aku hatī īllōōan nēē ireta nē aggam 'baaninit.

⁶Kattioohiti 'cī akannī gērrēēt, īnōōnnō 'cī atiman ngaatī ammūdaanī 'gēēn īicī ouu.

⁷'Muuk thōōth baa haduhaakii naa ho jurrung, hīnīngītī eelli hatī Makayyioohiti gaa thoo'thiok iccig vēlēk.

⁸Muhunooth Yeesu Krīstō, baa arūgtha Nyekuci daahītha, baa arrittiaa nēē hattūūgaa cī habu Daavide. Nyeemuut 'cī abūnnaa 'cī hallimani naa ho cieeni,

⁹'cī happīrnānītī ngaatī hecebiini baabuutha hī 'thēccannoohiti. Nē occa hōllōngaa ecebbi thōōth cī Nyekuci baabuutha.

¹⁰Īnōō cī hēmmēē'thī naa thoo'thiok vēlēk, hīnīngītī eet baag ībēra Nyekuci, hātī hummuddia nēēg buúk elliaanīt 'cī aaī hī Yeesu Krīstō bulēēttaa 'cī aalla ooo.

¹¹Thõõth 'cī ñin dīdī cieeni, "Má baa hadaahito naag hī Krīstō, harūgī hatī naag hī ñoõnnō buúk.

¹²Má hëmmëethī naag 'cannan, haggam hatī naag looc hõdēī hī ñoõnnō. Má haburi naag ñoõnnō, abürreet hatī nēē buúk ngagīta.

¹³Má hīccaad naag lemiinit cīnaac, aalla nēē elemmeet Yeesu ngagīt ūdūt noho, hīnīngītī hõllõngaa occa ìggõõl nēē ēlē cīnnī."

Dticciannioohit 'cī abūnnaa

¹⁴Nii Timotteeo, ma haa'nyihi eet umwa hataarõthī thoo'thiok iccig, tilo ìhõõggõ muumaa cī Nyekuci, hiittiõõ hõllõngaa õppēhanõõnī thoo'thiok. Aitiõõ pēkanī hõllõngaa ēēl eet umwa, ē'thēcan hinnia eet 'cīg athīknī nē aa'nyīk ìhõõggõ pīrnanīt.

¹⁵Dticcianõ gērrēēt, hātī ñi dticciannioohit 'cī ēlēmī Nyekuci, 'cī ñin ñi dticciannioohit cīnnī 'cī hõllõngaa a'ngaaõn ngaatī a'thūunnī thõõth cīnnī jurrung, nē illimaneehu eet thõõth cīnnī 'cī ñin dīdī.

¹⁶Awwua 'rēena hī eet 'cīg õthõõth thoo'thiok 'cīg hõllõngaa ñin cīg Nyekuci, hīnīngītī aa'nyīk thoo'thioha cieeg ìhõõggõ, hūtūbūrīt Nyekuc.

¹⁷Í'thanothoothīk hatī 'limmanī ciee looc haau hī carrahula 'cī abubuurana ëlla nē hõllõngaa alalī buúk. Nē eetinii cīg, Himeneeo hī Vileeto 'cīg allimaneek eet thoo'thiok 'cīg aattīg hoti,

¹⁸'cīg arahanit thõõthaa cī Nyekuci ìcī ñin dīdī. Aī nēēg, ûrûgta eeta baag adaahito ēlēk. Nē ñin thõõth ciee õlõng, 'cī ë'thēcan ooti cīg eet ûgī 'cīg elemit thõõth cī Nyekuci.

¹⁹Nēēthī, abīlī thõõth 'cī Nyekuci õkõmī kak, a'nyūûgī nē ëtēhēedī battala thõõth 'cī aī, "Aga Makayyioohiti eet cīginnīg." Nē, "Eeta 'cīg aī hīnginna eet cīg Makayyiooktak, a'nyīk hūtūngteek thoo'thiok 'cīg ñin 'thēccan."

²⁰Cieetõõ cobbi, aattīg hēddēmī 'cīg tiirik 'cīg adīmanniaa 'daaba, hode maccīrēenī dioo nē aattīg 'cīg adamanniaa hēenī nē ëtēhēnytaa ûgēëgī dooba. Hadticanī ûgī korrioohī 'cīg obbitig nē hidticattõõi ûgī waathinnioohī vēlēk.

²¹Má tēlla eētī thoo'thiohī 'cīg, occa hatī aar Makayyioohiti ñoõnnō haau hī hēddēmī cīnnī 'cī adticanī dtiic 'cī ëllēemīth 'cī tiiri hī Makayyioohit nē ûkūmanoothīk, hatī hidticanī vēlēk 'cīg abūnnaa.

²²Līita thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg abûraneek nyahaappanīta hī buheeci. Nūñ thõõth 'cī abūnnaa hõdõõkõthī, 'nyaak lemiinit cī Nyekuci hī mīnnan nē aau lõ'ngõõc nē laa Makayyioohit hõdēī hī eet 'cīg tēllīg.

²³Ma hedecoothihi thoo'thiok 'cīg õppēhanõõnī eeta cīg 'giithēttaak, hīnīngītī a'nyahaaki thoo'thioha nicciag jore.

²⁴Êetí 'cī adticanoothīk Nyekuc, hōllōngaa occa ñīn nyeppekiaahit. Abūnnaa ñīn eet 'cī tarbalī hī eet vēlēk nē ñī limmannioohit 'cī abūnnaa, 'cī a'nyak 'thīnīt 'cī maka.

²⁵Nē tarī, abūnnaa ñīn eet 'cī tarbalī buúk, hātī hētērēth eet 'cīg ēppēhanōō hī ñīnōonnō. Horoong hatī ûuhū Nyekuci eet niccig, hūtūngteek 'thēccanēēt cīggīng nē elemit thōōth cīnnī 'cī ñīn dīdī,

²⁶nē hatī iita ummuddia nēēg thōōth dīdī 'cī alīitanī detiinit cī habu cī loriēēt 'cīg abathī, 'cīg baa aa'nyīk ëhōōggō hītō appahacaa'nya 'cīg adticanoothīk ñīnōonnō.

2 Timotteeo 3

Korriook cīg decciaanīt cī lootu

¹Elē Timotteeo, gaooth ñī nēē, õkōmī hatī authetī gērrēēt, korriooohī cīg decciaanīt cī lootu.

²Ammīnan hatī eeta eleeti cīggīng ēmmēn nē ìmmīnanit 'rabbēēt, athīngōōnyan nē uduulito eleeti, odoommi tahatak nē iittiōō hōllōngaa athīhī maajihī nē hōllōngaa anneek eet ìlaallē nē ùtūbūrīt ngaatī anūī thōōth cī Nyekuci.

³Aitiōō ëhōōggō mīnnanī tōō, hōllōngaa ammaannīk eet 'cīg adīman ëhōōggō 'buth, ëmēddaanī ngaatī õ'ngōmtī 'gōōnōgī, hōllōngaa a'thūūnnī eleeti cīggīng, ñīn tongororriaak nē ùtūbūrīt thoo'thiok vēlēk 'cīg abūnnaa.

⁴Au hatī ëhōoppōōcan 'gōōnōgī, ajanī thoo'thiok tahatak, attik i'nyiaati nē accamattoothīk, hīnīngītī ammīnan ngaatī adīmanī thoo'thiok 'cīg adiim nēēgī nē ùtūbūrīt ngaatī ammīnanī Nyekuc.

⁵Tananga õõlōng aī hīgīnna eet cīg Nyekuci, aitiōō hatī thōōth cīnnīng ko, hōllōngaa ñīn dīdī, ma hookoru hī eet 'cīg aattīg noho.

⁶Íñ eeta nicciag, eet 'cīg maacīg 'cīg õvvō hala'ngiōōhī cīg eetuk, nē ûlûllûumanit ngaaī 'cīg hōllōngaa attiran, 'cīg ë'thēcattōō 'cīg aggam muhēēnītī 'cī abūranēēkī thoo'thiok vēlēk 'cīg abathī.

⁷Ëmēddaanī ngaaī niccieeg ngaatī allimanaanī thoo'thiok 'cīg ñīn ngeju hōdōōkōthī nē hōllōngaa adiim aga thōōth 'cī ñīn dīdī buúk.

⁸Hī baa ēppēhan eeta baag haī hī 'Jaannēthī hī 'Jambere thōōth cī Mūū'tha, abūrī eeta cieeg thōōth 'cī ñīn dīdī, ñīn nēēg eet 'cīg ë'ngējī ooti nē hōllōngaa ñīn lemiiniti cīnnīng dīdī.

⁹Aitiōō hatī nēēg hōllōngaa õō nīngīmwa, hīnīngītī aga hatī eeta ngaatī ñīnnī thōōth cīnnīng ko vēlēk 'giithēnīt, haau hī baa ammuddiaa 'Jaannēthī hī 'Jambere.

Aduhaak Paaulo pīrnānīt cīnnī Timotteeo

¹⁰Elē Timotteeo, agau nii thōōth baa hallimaneehi naa eet hī authet 'cī haayyi naana. Aga nii thōōth 'cī hadiimi hadticani naana, hī thōōth 'cī helemi, hī 'gōōl 'cī hēmmēē'thī naa 'cannan, hī ngaatī hammīnanī eeta, hī ngaatī hadīhanītī thoo'thiok.

¹¹Agayyaa nii nganīt baa hemmeethi naa pīrnanīt 'taaūnaa cī Antiohī hī 'taaūnaa cī Ikoniumī hī ūcī Li'thira nē aalla Nyekuci ēēlla nganīt thoo'thiohī cīg vēlēk.

¹²Nēēthī 'thēk, ēētī umwaa 'cī adiim aī haau authetaa 'cī anūī thōōth cī Yeesu Krīstō, ammūda hatī 'cannan.

¹³Nē eeta 'cīg ē'ngējī ooti hī 'cīg ūlōng aī hagayyia thōōth nē hōllōngaa aga dīdī buúk ko, au hatī abathoothi nēēg gērrēēt, ūggōōl 'gōōnōgī nē ūggōōl eeta ūhōōggō buúk.

¹⁴Nēēthī niina, ala 'thūūtī thoo'thiok baag allimanoothikii nē elemmu dīdī. Hīnīngītī aga nii hīngānī baag allimannii nganiita.

¹⁵Nganīngītī hīdī'thēētō, agau nii thoo'thiok 'cīg eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci ūcī ūllēēmīthī, 'cīg aa'nyi nganiit 'gēēnyīth 'cī agaī 'gōōl 'cī aku eellianī, hīnīngītī lemiinit 'cī a'nyahi hī Yeesu Krīstō.

¹⁶Aku thōōth vēlēk 'cī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci, hī Nyekuc 'cī abūnnaa 'cī eelleet hillimanit eet thōōth 'cī ūn dīdī nē eelleet heterethit eet 'gōōl 'cī abathī, hī ngaatī hallimanēēkī eet 'gōōl 'cī aattiyyi 'limmaanaa 'cī abūnnaa.

¹⁷Hatī haga ēētī 'cī alliman thōōth cī Nyekuci ho, ngaatī adticanī thoo'thiok vēlēk 'cīg abūnnaa.

2 Timotteeo 4

¹Haduhaaki dīdī muumaa cī Nyekuci, hī ūcī Yeesu Krīstō 'cī hatī aku ēttēēd thoo'thiok 'cīg eet 'cīg adaahito, hī 'cīg nga arūgī vēlēk, hatī uppwaanna Yeesu hī habuccieet cīnnī, haa'nyii tilooinit icci.

²'Limmaneek eet thōōth cī Nyekuci jurrung, tananga ammūjī hode ūkōmī ngaatī adīmanī noho, raa 'limmaneek eet thōōth cī Nyekuci ooo, tērēth eet 'goollīok 'cīg abathī, 'gerenyeek 'thēccanniook, a'nyīk 'thinneeti cīggīng hokomit nē 'limmanō 'thīnītaa cī ūkōmī.

³Aaī hatī kōrra 'cī au aharrēēkī eeta 'limman 'cī ūn dīdī cī Nyekuci ho nē utuhuyyi ūnnēēcō hēlēggī 'cīg abūraneek eleeti cīggīng haaga nē atabtōōthī 'limmanniook 'cīg aduhaak ūhōōggō thoo'thiok 'cīg adiim athīhī nēēgī.

⁴Au hatī abūrī eeta thōōth cī Nyekuci 'cī ūn dīdī nē utuhuyyi ūnnēēcō dtēēllēn 'cīg baangaani.

⁵Nēēthī niina, 'thūūtī ēlē cunni jurrung hōdōōkōthī. Ma haireehi pīrnanīt dtiica cī Nyekuci. Dticcian dtiic hī 'limmannioohiti cī nyeemuut 'cī abūnnaa nē dēcaak dtiic 'cī aa'nyi Nyekuci ho jurrung.

⁶Nēēthī 'yioko, aau nganīt rūgētī caannī hī mērta 'cī aanytīhoothīk Nyekuc ēlēk nē hoti buúk, ūbōhī kōrra 'cī hadaaknī naana.

⁷Baa hidticana naa jore 'cī abūnnaa, hēdēcaaha iret buúk nē hū'thūūtī lemiinit dīdī.

⁸Nē 'thaa icci, ereeyyi nganīt 'baaniniti caannī 'cī abūnnaa, 'cī hatī aa'nya Makayyioohiti 'cī ēttēēd thōōth jurrung kōr 'cī hatī ūbōdaanī nēē loota nīnga. Nē hōllōngaa 'baaninit caannī diooni, aa'nyīk hatī nēē 'baaninit eet vēlēk 'cīg accamana nē ērēēcō īnōōnnō kōr 'cī hatī uppwaannanī nēēnī.

Thoo'thiok 'cīg aduhaak Paaulo Timotteeo

⁹Ēlē Timotteeo, ijjia dōlanaa hīdīkkoothong,

¹⁰hīnīngītī īmmīnan 'Dēēma hēlēggī cīg looc nicci ūtūngeeha haau ēmmēn, ītīngā ūūk 'taaūnaa cī Tē'thaloonika. Nē tarī ītīngā Kerethenī buúk ūūk looccaa cī 'Galaa'thia, ūkō adtican dtiic cī Makayyiookto nē ūūk Tiito looccaa cī Dalamatia.

¹¹'Luuka 'yioko dioo, 'cī harūmeenna ngaati. Diima Maarko ookorria thōng, hīnīngītī ēēlla nēē nganīt dtiicaa caannī.

¹²Baa tarī hī'thōōa naa Ticiko hūūk 'taaūna cī Eevvetho.

¹³Nē ma ikia, thōhōtaaha cērēm cī lajjō baa huunnihi ūlōō cī Karpo, 'taaūnaa cī Tōrōa, hī 'buuhēt buúk, ettebehini 'buuhēt aag adīmanniaa 'rōōhaa cī ta'ngōō.

¹⁴Idīmanaa tarī Alīthandoro, ēētī gōōng attur thīk lohippongora, 'buth gērrēēt. Adūman hatī Makayyioohiti thōōth 'cī adīmaneeka nēē nganīt ko.

¹⁵Bēēk nii buúk īnōōnnō muguruur, hīnīngītī īn nēē eet 'cī arūhūūlana ngaatī ēppēhanī thōōth vēlēk 'cī halliman naag ko.

¹⁶Baa ūōyyīa eeta nganīt lokihooa, baa hi'thihi eet 'cī aku ēēlanna nganīt, hīnīngītī iirrieeha eeta vēlēk haau ēmmēn. A'nyīk Nyekuc hatamaatīk īhōōggō, hīnīngītī thōōth icci.

¹⁷Nēēthī, baa Makayyioohit dioo 'cī abīlī dhoortaa caannī nē aa'nya 'tirrian, hātī hillimaneek eet nyeemuut cī Nyekuci nē īthīhīt eeta 'cīg hōllōngaa īn 'Judeei vēlēk, hīnīngītī nganīta nē heellia ūtūūgaa cī 'maaō.

¹⁸Ēēlanna 'thēk hatī gōōng nganīt Makayyioohiti thoo'thiohī vēlēk, īcīg abathī nē hatī ūūka nganīt habuccieetaa cīnnī hēētahujjieen lō'ngōōc. Haau bulēēnītī hī īnōōnnō ooo! Aamēn.

'Thaainit cī adtuurna cī Paaulo

¹⁹'Thaaīhaa Piriciilla hī Akwila hī eet vēlēk cīg halang cī Onethivoro.

²⁰Idionganniaa Erathto 'taaūnaa cī Korinthia nē hūtūngeeha Torovimo 'taaūnaa cī Mileeto, hīnīngītī baa ūmmōōrī nēē thōng.

²¹Tooyya hataman, nga hōdōlaneehi tagīīthī. ī'thaayyi Eubulo hī Puden, hī Liino, hī Kalaudia, hī lemmiook vēlēk 'cīg aattīg ngaati.

²²A'nyīk Makayyioohit haau loriiaa cunni. A'nyīk būnnai cī Nyekuci haau hī ngagiita.

Tiito

Tiito 1

Hī'thaayyio Tiito

¹Waraga 'cī hēhēēdakii naa Paaulo nganiit cieeni. Nganīt appahaca cī Nyekuci nē hīñī 'thooyyiahit cī Yeesu Krīstō. Baa hī'thooyya naa hikia hēēl eet baag ēbēra Nyekuci lemiitta hī 'gēēnyītha cī thōōth 'cī ñn dīdī, hātī hiita haauto nēēg hī Nyekuci,

²ñn ciee lemiinit hī 'gēēnyīth 'cī aañ muhēēttaa 'cī abūnnaa ñicī rūgēt 'cī aalla ooo, baa aduha Nyekuci baangaani. Aitiōō Nyekuci hōllōngaa õõlōngī.

³Ma kōr baa ēbēraanna nēē nganīta, ikia uppulanaaha Nyekuci Ellioohiti cīnaac nyeemuut icci, 'limmaanaa baa aa'nyīhoothīkaa nganīta.

⁴Elē Tiito, hēhēēdakii naa nganiit waraga icci, aau nii hī loholeec caannēēñ, hīñīngītī helemiit naag hī nganiit thōōth cī Nyekuci hōdēē. A'nyīk Nyekuci Baangeet cīnaac hī Makayyioohit Ellioohit cīnaac Yeesu Krīstō, haanyti būnnai nē aau lō'ngōōc.

Dtiic cī Tiito dtuungaa cī Kerete

⁵Baa huunnikii naa nganiit dtuungaa cī Kerete, hañ dēcaak dtiic baa nga idionganī nē ēbēra makayyiook cīg lemmioohu 'taaūnnioohī vēlēk.

⁶Abūnnaa ñn makayyioohiti cī lothippit cī lemmioohu, eet 'cī aitiōō thoo'thioha 'cīg abathī tōō nē a'nyak ngaa hōdēēthōng nē abūnnaa ñn lohollia cīgīnnīg buúk lemmiook 'cīg abūnnaa, 'cīg hōllōngaa a'nyaha ngaaoni hī 'riiring nē ëthīhīt thōōth cī maacōnī hī aatīñīng.

⁷Hīñīngītī aa'nyīk Nyekuci makayyioohit cobbi cī lothippit cī lemmioohu, hidticanoothīk ìnōōnnō. Abūnnaa ñn eet 'cī aitiōō thōōth 'cī abathī tōō. Abūnnaa hōllōngaa ñn eet 'cī athīngōōnyanī, abūnnaa ñn eet 'cī hōllōngaa aaburii 'thīñīt. Abūnnaa ñn eet 'cī hōllōngaa ñn duuttiahit, hode aangal jora, hode adiim 'rabbēēt 'cīg mēēlīg 'gōōlaa 'cī abathī.

⁸Abūnnaa ñn eet cī eetu 'cī ammīnan thōōth 'cī abūnnaa. Abūnnaa ñn eet 'cī a'nyak muhēēnīt 'cī abūnnaa nē ñ eet 'cī a'thūūnnī elē, 'cī ëllēēmīthī.

⁹A'nyīk hū'thūūtī thōōth baa ñn dīdī baa allimanoothīk ìnōōnnō, hātī hēēl 'limmanī cīnnī 'cī ñn dīdī ho 'gōōnōgī nē itilo eet 'cīg adiim abūrī thōōth icci.

¹⁰Hīñīngītī nga mēēlīg eeta 'cīg abūrī thōōth cī Nyekuci, ìggōōl 'gōōnōgī 'gōōlaa 'cī òthōōthī thoo'thiok 'cīg ñn õlōng, ettebehini eet baag ēlēmī nyattal cī Mūū'tha 'gōōlaa 'cī ëttēēdī eleeti cīggīng.

¹¹Bilī 'limman cīnīng abathī ho, hīñīngītī accanan 'limmanī cīnīng ko hala'ngiok 'cīg mēēlīg nē aduha nēēg õlōng cīnīng ko, hātī hummuddia 'rabbēēta.

¹²Baa aduha pōrōvētaacī umwaa cīnīng dēdē aī, "Iīn eeta cīg Kerete hōdōōkōthī olo'ngiaak nē Iīn eet 'cīg abathī gērrēēt, Iīn lobolobbiaak nē Iītō nyamuttiook buúk."

¹³Iīn ciee thōōth 'cī Iīn dīdī, nēēthī, 'gerenyeek īhōōggō gērrēēt, hātī helemit Nyekuc 'gōōlaa 'cī attiranī,

¹⁴nē ūtūngteek nyeemu'nya 'cīg hōllōngaa Iīn dīdī cīg eet cīg 'Judeei, hī tilooinit cī eet 'cīg ūtūbūrīt thōōth 'cī Iīn dīdī.

¹⁵Tēlla thōōth vēlēk hī eet 'cīg tēllīg 'thinneeti. Nēēthī, eetinii 'cīg ē'ngējī ooti nē ūtūbūrīt thōōth cī Nyekuci, aitiōō thōōth 'cī abūnnaa tōō, hīnīngītī ē'thēcattī īhōōggō ooti hī muhēēnīt cīnīng vēlēk.

¹⁶Ōōlōng eeta 'cīg aattīg noho ho aī, hagayya Nyekuc nē nēē aduha thoo'thioha 'cīg adtican nēēg ko aī, hōllōngaa aga nēēg Nyekuc dīdī. A'nyak nēēg mēdēr 'thinneetinitōō cīggīng hī thōōth 'cī abūrrī thōōth cī makayyioohu. Hōllōngaa occa adtican nēēg thōōth 'cī abūnnaa.

Tiito 2

'Limman cī eet cūūmō cūūmō

¹Nē nii Tiito, 'limman thōōth 'cī ūkōrōō hī 'limman 'cī Iīn dīdī.

²'Limman eet 'cīg obbitig hillimanit ngaatī a'thūūnnī eleeti cīggīng, a'nyīk ha'nyahit authet 'cī i'ngoliini eeta īhōōggō, abūnnaa a'nyak lemiinit 'cī Iīn dīdī hī mīnnan hī 'gōōl 'cī ēmmēēthī thoo'thiok.

³Nē 'gōōlaa nīcī dioo, 'limman morwak buúk, haauto 'gōōlaa 'cī accamana Nyekuci. A'nyīk hiittiōō hōllōngaa addangaak eet umwa haaga nē ma hahuddu mērtī gērrēēt. A'nyīk hillimanit thōōth 'cī abūnnaa cī Nyekuci.

⁴Occa alliman nēēg ngaaī 'cīg Iīn carama hīmmīnanit maaccwa hī lōhōlī cīggīng,

⁵hātī hu'thuutti eleeti nē ūtūbūrīt thoo'thiok 'cīg Iīn 'riiring, hītō ngaaī 'cīg a'thūūnnī oloooyiok cīggīng nē īthīhīt thoo'thiok cīg maaccwa cīggīng, hātī hiittiōō eeta 'cī ūthōōth thōōth cī Nyekuci 'buth tōō.

⁶Nē 'gōōlaa nīcī dioo, kūttan nyahaappanīt hu'thuutti eleeti cīggīng jurrung.

⁷Nē nii buúk, 'rīccana ngaatī ētēr'thēēkī eet 'gōōl 'cī adīmanīi thōōth 'cī abūnnaa. 'Limman eet 'thīnīta dīdī hī 'gōōlaa 'cī ūkōmmī eeta.

⁸'Limmaneek eet thōōth cī Nyekuci 'cī Iīn dīdī jurrung, hātī hiittiōō hōllōngaa ēppēhan eet umwaanī. A'ngaaōn hatī mīrōha cugunnig, hīnīngītī aitiōō thōōth 'cī abathī 'cī ammūda hī nganiit hode hī ngagīt tōō.

⁹'Limman appahaca'a'nya buúk hīthīhīt thoo'thiok cīg makayyiook cīggīng nē idticattoothīk īhōōggō jurrung, abathī ngaatī ēdēcōōnī hī īhōōggō thōng,

¹⁰hode īgōrīth hēlēggī cīggīng. Abūnnaa īn nēēg eet 'cīg i'ngolli thoo'thiok cīg makayyiook cīggīng, hātī haanytīk 'limman cī Nyekuc 'cī īn Ellioohit cīnaac hubuluthi.

¹¹Hīnīngītī eteretheeheet būnnai cī Nyekuci 'gōōl 'cī eellianī eeta vēlēk būnnaiitta cīnnī.

¹²Allimanneet thōōth cī Nyekuci 'cī abūnnaa, hūtūbūrīt thoo'thiok 'cīg īn 'riiring cīg looc nicci nē hu'thuutti eleeti cīggaac hūnnēēc 'limman cī Nyekuci dioo, hīcī adiim nēēnī;

¹³nga ha'nyak muhēēnīt 'cī hērēēī kōr cī decciaanīt cī lootu 'cī hatī edee'nyianī bulēēnītī cī Yeesu Krīstō 'cī īn Nyekuc hī Ellioohit cīnaac.

¹⁴Baa ēlēmana nēē ēlē cīnnī hadaak hīnīngītī ngagīta, hātī hōōgaaet 'thēccanēētī vēlēk nē aa'nyeet hītō eet cīgīnnīg 'cīg ūtūūnyeet nēē hītō eet cīgīnnīg, 'cīg hadiim hadtican thoo'thiok 'cīg abūnnaa dīdī.

¹⁵Nēēthī, hēlēggī 'cīg occa allimani nii cieegi, tilo īhōōggō thoo'thiohī 'cīg abathī makaa'thīta vēlēk nē eteretheehu īhōōggō thoo'thiok 'cīg abūnnaa. Nēēthī, ma haa'nyihi eet umwa hatamaaciina.

Tiito 3

Idīmanit eet vēlēk jurrung

¹Duhaak eet cugunnig hīthīhīt thōōth 'cī aduha makayyiooha cīg 'gaala, hiittiōō hōllōngaa õjōthēēkī thōōth cīnīng. A'nyīk hūkūmattoothīk nēēg hatī hīdīmanit thōōth 'cī abūnnaa hōdōōkōthī,

²duhaak anneek ma hongomīttu 'goonogu, ītō tarbalīg nē ummuktu īhōōggō īcī oou, ma hathīngōōnyannu hī eet vēlēk hōdōōkōthī.

³Baa gōōng haggiithi naag hōjōthēēkī thōōth cī Nyekuci, hīnīngītī hōllōngaa haga nē hītō appahaca'a'nya 'cīg habūraneek thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg iggooleet ngagīta. Baa gōōng hīgīn eet 'cīg habathī nē halīlī hēlēggī cīg eetuk, aaburreekeet eeta nē haaburreek naag buúk eet vēlēk.

⁴Nēēthī, ma baa edee'nyia tarbal'thēēt hī mīnnan cī Nyekuc Ellioohit cīnaac,

⁵ikia eeleet nēē ngagīta, hōllōngaa hīnīngītī thōōth umwa 'cī abūnnaa 'cī hadtican naaga, aku ēēlanneet hīnīngītī ammaannīkeet ngagīt nē ūtūūny 'thēccanēēt cīggaac vēlēk. Aa'nyeet nēē ngagīt hittirria tarī nē ha'nyahit rūgēt 'cī īn ngeju Loriiiaa 'cī Īllēēmīthī,

⁶īcī aa'nyeet haggatattī jurrung, hīnīngītī Ellioohit cīnaac Yeesu Krīstō,

⁷hātī helemeet Nyekuci ngagīt būnnaiittaa cīnnī nē horumwa hummuddia rūgēt 'cī aalla ooo õlōō cīnnī.

⁸Thōõth 'cī ñin dīdī cieeni, thoo'thiok 'cīg abūnnaa cieeg hī eet vēlēk. 'Rīccana 'limmaneek eet hūnnēēcō thoo'thiok iccig, hātī hidticanit eeta 'cīg ēlēmī thōõth cī Nyekuci, thoo'thiok 'cī abūnnaa.

'Gōõl 'cī arūmēēnī lemmiooha lō'ngōõc

⁹Aitiõõ hōllōngaa abūnnaa ngaatī haruhōõnī hoti, hīnīngītī hōllōngaa eelleet jōrēētī nē ma hēppēhanoonnu 'thaarriok cīg nyakangaa'nya cugguung baangaani, hode hegernyoonnu hode aruhoonnu thōõth cī nyattal cī Mūū'tha. Abathī thōõth 'cī hēggērnyōõnī hode haruhōõnī hoti.

¹⁰Rioonīk eet 'cīg attiha jore tabattī 'ramma, ma urutaa cīnnī, ma nga hedecoothihi tarī.

¹¹Ē'ngējī eet 'cīg aattīg noho ho ooti, aduha 'thēccanēēta cīggīng bathi cīnīng ko ēmmēn.

Thōõth 'cī adtuurna

¹²Hī'thōõa naa Artema hode Ticiko hikia hī nganiita. Ma õdõlaniina, tīngaayya nīcī noho hiita hommottio 'taaūnaa cī Nikopoli, haī hūūk haau tagīth icci ñica.

¹³Ma ëtīngaacō 'Thēēna, ëētī 'cī ñin 'gaadī hataa hī Appoolo, ëēl ëhōõggō 'giaa vēlēk ëcī adiim nēēg hēērōnaa cīnīng, hātī hiittiõõ hōllōngaa appīrna 'gōõla.

¹⁴Abūnnaa adticanni eeta cīggaac jurrung, hātī ha'nyahit hēlēggī vēlēk 'cīg adiim nēēgī, hīnīngītī abathī ngaatī ñinī nēēg nyamuttiook.

¹⁵Í'thaayyi eeta 'cīg harūmeenna hī nganīt ngaati vēlēk nganiita. 'Thaa eet vēlēk 'cīg ammīnanneet ngagīt lemiittaa cī Nyekuci. Nē a'nyūk Nyekuc haa'nyuung būnnai ngagiit vēlēk!

Vilõmẽenõ

Vilõmẽenõ 1

Í'tha Paaulo Vilõmẽenõ

¹Waraga 'cī aku hī nganīt Paaulo hī 'gotooneet Timotteeo cieeni, haaī naa baabuutha hīnīngītī hirriooni nyeemuut cī Yeesu Krīstō. Hēhēēdakii naa nganiit Vilõmẽenõ, 'cī hammīnannii nē hidticattōõ hōdēi waraga icci,

²hī ngooneet Aappia hī Arkippo, eet 'cī adticanoothīk Makayyioohit hī naaga, hī lothippit cī lemmioohu 'cī alayyi õlōõ cunni.

³Halayyi naa, hātī hītō Nyekuci Baangēētī cīnaac hī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō tarbalīg hī ngagiit nē aggatattuung ganōōna!

Mīnnan hī lemiinit cī Vilõmẽenõ

⁴Elē Vilõmẽenõ, hanneehi naa Nyekuc hōdōõkōthī īlaallē hatī halaiinni nganiita.

⁵Hathihi naa thōõth cī lemiinit cunni 'cī a'nyahi nii hīnīngītī Makayyioohit cīnaac Yeesu, hī mīnnan 'cī ammīnanī nii eet cīg Nyekuci vēlēk.

⁶Halayyi naa, hātī hīttōõrī rūmēēnītī cī lemiinit 'cī othollu niig hī 'goonogu lemmiook, hātī gaa nii hēlēggī vēlēk 'cīg abūnnaa 'cīg ha'nyak naag hī Krīstō.

⁷Gōtōna, aa'nya mīnnanī cunni nganīt haccamanoothīk gērrēēt nē amammaayanaa, hīnīngītī aa'nyīk tarbal'thēēt cunni eet cīg Nyekuci haccamattoothīk.

Uduhaak Paaulo Vilõmẽenõ thōõth cī Onethimo

⁸Aa'nya Krīstō nganīt hōkōm 'thīnīt huduhaaki nganiit 'gii 'cī occa adticanī niina.

⁹Nē hīnīngītī mīnnan cīnaac, occa hanneekii 'muuk thōõth icci haau hī jinēēnītī 'cī aku hī nganīt Paaulo, 'cī hatahaanya nē 'yioko hīna baabutheenit, hīnīngītī Yeesu Krīstō buúk,

¹⁰halayyī gērrēēt ēēl loholeec caannī Onethimo. Hikia hīna naa maa'nyī, lemiittaa baa nga haaī baabuuthatōõ.

¹¹Baa õoa, baa gōõng nga īn nēē eet umwa haaga hī nganiita, nēēthī 'yioko, ikia ī nēē tiir hī nganīt nē ī tiir hī nganiit buúk.

¹²Hī' thōõakii naa nganiit Onethimo 'gōõna cī 'thīnītō, hōbōda hikia hī nganiita.

¹³Hadiimi occa hūrūmteea hī nganīt ngaati, hirigit nīngītī nunnī hēēla nganītī nga hababuuthannii, hīnīngītī hirriooni nyeemuut 'cī abūnnaa ho.

¹⁴Nē hōllōngaa occa hadīmani 'giimwa ēmmēn nga lēēm nii īcī oou. Hadiimi ēlēmana nii 'thīnītaa cunni ēmmēn, hōllōngaa hīnīngītī attīnganoothīkii thōng.

¹⁵Horoong 'yioko baa e'ngeroonnu niig hī Onethimo hīdīhīdīc, hātī iita ūrūmtī niig hī īnōōnnō ūdūt uruta.

¹⁶Iittiōō nēē hōllōngaa aaī hī appahaca hī ngagiit tarī. Ìllōōan nēē appahaca, hīnīngītī ñ nēē 'gotooneet 'cī hammīnan nē hīmmīnana naa buúk dīdī. Nē 'yioko, ikia ñ nēē eet 'cī tiiri gērrēēt hī nganiit nē aau hī 'gōtōōnēētī Makayyiookta.

¹⁷Má acīnnaa nii nganīit hī 'goonu, hīnīngītī Krīstō, a'nyīk Onethimo hikia haau hī nganiit, hīcī occa baa hau harūmī naag hī nganiita.

¹⁸Má baa iggooli nēē nganiit hode a'nyak ngabolo umwa cunni, ñ'nya hūdūman naana.

¹⁹Nganīit Paaulo 'cī heheedi waraga icci attiaa caannī dēēdē. Hadūmannii hatī naa Paaulo nganiita. Nē occa hōllōngaa hothoothi haini, 'yioko baa hiittiōō ngaatī heelli naa nganiit tōō, occa baa nga mūda rūgēt 'cī ñīn ngeju hī Krīstō!

²⁰Elē 'gōōna, dīmaneehaa thōōth icci, hīnīngītī Makayyioohit. A'nyaa nganīit kūttan icci, hīnīngītī Krīstō.

²¹Hīcī heheedi naa waraga icci ho, haga naa ngaatī hatī adīmanīi thōōth 'cī hajinnii ho jurrung nē occa hatī adīmani hīllōōan.

²²Kūmaneeka 'cieeth umwa hikia haavvi. Ha'nyahi muhēēnīt 'cī abūnnaa haini, ēdēcī hatī Nyekuci laiinit cunni nē aa'nya hikia hicinii hīdīkoothong.

'Thaainit hī Iaiinit cī Paaulo 'cī udtuura

²³Epavarato ciee harūmeenna baabuutha hōdēī ho, hīnīngītī ñīn nēē nuyyioohit cī Yeesu Krīstō. Í'thaayyi nēē buúk nganiita,

²⁴Í'thaayyi Maarko buúk hī Aritharko hī 'Dēēma hī 'Luuka, 'cīg hadticaniinna hōdēī nganiita.

²⁵A'nyīk būnnai cī Makayyioohit Yeesu Krīstō haau hī ngagiita.

Ebereei

Ebereei 1

Othoothīkeet Nyekuci 'thaarī cīg Ngeerīnī

¹Baangaani, baa gōōng othoothīk Nyekuci hībaangī utugeetinii cīg pōrōvētaa'nyanu tabattī mēēlīg 'goolliohī cūūmō cūūmō.

²Nē 'yioko waathinnioohī 'cīg adtuurna ho, ikia othoothīheet Nyekuci ngagīt 'thaarī cīg Ngeerīnī baa ēhēnytaanī nēē looc, baa ēbēra Nyekuci īnōōnnō hikia hirighth hēlēggī vēlēk baag ēhēnyta nēēnī.

³Īn Ngeerīnī lanyit cī bulēēnīt cī Nyekuci nē aduhōō nēē hī Nyekuc 'giiia vēlēk. Aggam nēē looc vēlēk kōmīthaa cī thōōth cīnnī. Ma baa ūtūūny nēē 'thēccanēēt cīg eetuk ēlēk, ūūk iccioloongan hēētahujjieen attiaa cobbi makaa'thītaa cī Nyekuci.

⁴Ikia ū maka nēē īllōōan aajīlēēt makaa'thītaa cīnnī, hīnīngītī akattioothīk īnōōnnō 'thaara 'cīg īllōōan 'thaarriok vēlēk cīg aajīleetu.

Maka Ngeertī Nyekuci īllōōan aajīlēēt

⁵Baa nga hīnnīk Nyekuci aajīlō umwa, "Iini nii Loholeec caannī, nē 'yioko kōr nicci, hīna naa Maa'nyu." Hode anneek, "Hīnī hatī naa Maa'nyī nē ūn hatī nēē Loholeec caannī."

⁶Ma baa ūthōōa Nyekuci Ngeerīnī 'cī odoyyi hikia loota nīnga, ikia ūthōōth Nyekuci ū, "A'nyīk aajīlēēt cīgannīg vēlēk hakattieek Loholeec caannī huru'nyia nē ubuluthit īnōōnnō."

⁷Ma baa ho, ikia ūthōōth Nyekuci thōōth cī aajīleetu ū, "Haa'nyīha naa aajīlēēt cīgannīg haauto hī ngōōtī nē haa'nyīha dticcianniook cīgannīg haauto hī lanyit cī 'gwoyyio."

⁸Nē uduha Nyekuci thōōth cī Ngeerīnī ū, "Iini nii Nyekuc nē aggami hatī looc ū habu ooo nē tarī, a'nyahaak hatī makaa'thīt cunni eet būnnai loota nīnga.

⁹Baa ammīnani nii thōōth 'cī abūnnaa nē aaburreehu thoo'thiok 'cīg abathī, nēēthī, hēbēraaii naa Nyekuci cunni nganiit 'lōōan 'goonogu vēlēk, nē hiniibii ngōōrraa cī taliitto."

¹⁰Baa aduhaak Nyekuci Ngeerīnī anneek, "Makayyioohit, baa 'thianaatta, nganiit 'cī baa ēhēnyta looc hī hēētkujjieen athīnī cugunnig.

¹¹A'nginoothi hatī hēētkujjieen kī looc vēlēk nē uduktoothīk hī ceremwaana 'cīg ūnūūhītō nē aalla hatī nii ooo.

¹²Appūrcca hatī nii hēētkujjieen kī looc hī cērēm gōōng happūrcca nē hudhukteek tuu, nē hōlōngaa hatī adtuurnik irki'nyia cugunnēēgī, aalla hatī nii ooo nē hōlōngaa ahaanyi ūdūt."

¹³Baa nga hīnnīk Nyekuci aajīlō umwa, “Au attiaa caannī īcobbi ī'thōng hīllōōan naa mīrōk cugunnig.”

¹⁴Nēēthī hoti ho, īn aajīlēēta loriēēt haaga 'cīg ī'thooyyiaa, hiita hidticattoothīk eet 'cīg hatī eelliaa.

Ebereei 2

Aaut dīkīim

¹Hu'thuutti naag thōōth baa illimanoothīheet nē hīthīhīt jurrung, hātī hiittiōō hōllōngaa hī'thanni tahatak nē hūtūngteek thōōth 'cī īn dīdī.

²Hīnīngītī thōōth baa aduha aajīlēēta, īn thōōth dīdī nē má baa ē'thēcan ēētī umwaanī, uuki eet tīho thōng.

³Nēēthī, má hūtūbūrīt naag thōōth icci tiiri 'cī a'nyaha Makayyioohiti Yeesu 'cī occa heellianī ho, occa hatī halīta naag ukēēnīt nicci hutuno? Makayyioohit Yeesu 'cī baa aduha īcī ouu thōōth 'cī heellianī naag ko, nē uduktaaheet eeta baag īthīhīt īnōōnnō īttīheet, īn thōōth ciee thōōth dīdī.

⁴Aduha Nyekuci nēē dēēdē aī thōōth 'cī īn dīdī cieeni, 'gōōlaa 'cī adticanī thoo'thiok 'cīg mēēlīg 'cīg īnaat eeta nē aa'nyīk eet Lori 'cī Ellēēmīth hī 'baaninit hīcī adiim nēēnī.

⁵Baa hōllōngaa aajīlēēt 'cīg aa'nyīk Nyekuci haggamit looc 'cī īn ngeju 'cī hōthōōth naag 'cī hatī aku horumwa ho.

⁶Nēēthī, aaī nīngīmwaa 'cī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, “Inni nii Nyekuci 'muuk eet gērrēēt nē ū'thūūtī ngeertī eet 'cī holli ū̄ buúk gērrēēt ko?

⁷Hīnīngītī irritanaa nii īnōōnnō hīdīhīdīc hīllōōan aajīlēēt nē itihimēēhī īnōōnnō temedek cī bulēēttō hī 'cī i'ngoliini eeta īnōōnnō.

⁸Aa'nyīhuu nii īnōōnnō 'tirrian 'cī aggamī hēlēggī vēlēk." Aggam nēē hēlēggī vēlēk 'yioko, nē nga hūtūngeek Nyekuci 'giimwa battala. Nēēthī nēē'thēk 'yioko, nga hīcīnīt hēlēggī vēlēk 'cīg aggam nēē ho, ngaatī edee'nyianī.

⁹Hīcīnīt naag Yeesu baa arritanniaa hīdīhīdīc hīllōōan aajīlēēt. Nēēthī 'yioko, itihimoothīk īnōōnnō tēmēdēhī cī bulēēttō hīcī tēēl'thītōō, hīnīngītī baa adaak nēēnī. Būnnaiittaa cī Nyekuci dīdī, ikia atar Yeesu daahīth hīnīngītī eet vēlēk.

¹⁰Baa Nyekuc 'cī ēhēnyta hēlēggī vēlēk 'tirriaanaa cīnnī nē ikia ēbēan nēē dioo ngaatī aa'nyīkī Yeesu hūbūna 'cannaana, hātī hūūppan Yeesu ngaatī ēēlanī eet nē otholit bulēēnīt cīnnī.

¹¹Yeesu hī eet 'cīg aa'nyīk nēē helleemito ho, odoyyii Maa'nyia. īnōō 'cī hōllōngaa a'ngaaōnnī Yeesu ngaatī avvīyyī īhōōggō annēēkī 'gōtōōnōgī hī ngōōnōgī.

¹²Baa anneek Yeesu Nyekuc nēē, “Haduhaahi hatī naa lothippit cī lemmioohu 'thaar cugunnig nē hēbēna dīhīthēēnīt cunni, hatī au alayyi nēēg nganiita.”

¹³Nē uduha Yeesu ñī, "Haarihi hatī naa 'thīnīt caannī hī ñōōnnō." Nē tarī, ðthōōth Yeesu ñī, "Nganīt ciee hī lōhōlī baag aa'nya Nyekuci."

¹⁴Hīgīn naag vēlēk eet 'cīg ha'nyak eleeti. Ínōō 'cī aku ñīnnī Yeesu eet hī naag ko. Baa adaahī nēē, hātī huruk habu cī loriēēt 'cīg abathī, baa a'nyak 'tirrian 'cī aruhi eet.

¹⁵Nē 'gōōlaa cī, occa õōga eet baag aalla ñīn appahacaa'nya ūdūt, hīnīngītī i'ngolli nēēg ngaatī adaaknī.

¹⁶Nē dīdī, baa hōllōngaa aku nēē aī hēēla aajīlēēt, baa aku ēēla lōhōlī cīg Abūrahāmīvēlēk.

¹⁷Nēēthī hoti ho, baa ikia aau nēē hī 'gootoonoggia hī ngōōnōgī 'goolliohī vēlēk, hātī hikia hī nēē tamaattiohit nē ū'thūūtī thōōth hī paadīrī cobbi dtiicca cī Nyekuci, hātī hībbōōr 'gaarrieenit 'cī ūūnnōthōōthīkī 'thēccanēēta cīg eetuk.

¹⁸Hīnīngītī baa accananni nēē baa attīmanni, occa ūūlū nēē ngaatī ēēlanneet ngagīt buúk hatī hattīmanni.

Ebereei 3

Maka Yeesu ñillōōan Mūū'tha

¹Niig 'gootoonoga hī ngoonoga cieegi, ēbēraauung Nyekuci ngagiit ñītō eet cīgīnnīg 'cīg ēllēēmīthī. Nēēthī, ummuhit Yeesu 'cī hanneek naag 'thooyyiahit cī Nyekuci nē ñī paadīr cobbi 'cī hēlēmī naag ko.

²Baa athīhī Yeesu Nyekuc baa ēbēra ñōōnnō, haau hī baa athīhī Mūū'tha Nyekuc, ngaatī adticanōōthīkī eet vēlēk cīg Nyekuci.

³Nēēthī, adiim Yeesu bulēēnīt 'cī maka hīllōōan Mūū'tha, haau hīcī adiim ēētī 'cī ēhēnyīt 'cieeth dīhīthēēnīt, hīllōōan ngaatī hadīk'thī 'cieeth ēlē cīnnī.

⁴Hīnīngītī a'nyak 'cieethi vēlēk tehe'nyioohit, nēēthī, eet 'cī ēhēnyta hēlēggī vēlēk Nyekuci.

⁵Baa ēlēmī Mūū'tha ngaatī adticanōōthīkī eet 'Cieethaa cī Nyekuci nē uduha cūrūmūūm thoo'thiok 'cīg hatī au edee'nyia horumwa.

⁶Nēēthī, ñīn Krīstō Ngeertī Nyekuci 'cī aggam eet cīg Nyekuci. Nē hīgīn naag eet tīko, hatī haalla ha'thīlan nē hu'thuutti muhēēnīt 'cī abūnnaa.

'Yiomman cī eet cīg Nyekuci

⁷Nēēthī, hīcī aduha Lorii 'cī Êllēēmīth aī, "Má ithiktu molook cī Nyekuci kōr nicci,

⁸ma haburru, hī baa abūrī eeta cīg I'thīraēlī, baag attīman Nyekuc horrwatōō 'cī õdōhōhī kak,

⁹nga baa attīmanna nganīt nyakangaa'nya cugguung, tananga baa īcīnīt nēēg thoo'thiok 'cīg ñīaat eeta, baag hadticanī naa irki'nyia hēēn 'wec.

¹⁰Ínōō 'cī baa halīllīkī naa eet tīko irki'nyia nicciag, nē hīna nēē, 'Gōōng abūrra nēēg nganīta. Nē ūtūbūrīt thōōth 'cī haduhaahi naa īhōōggō hidticanit.'

¹¹Nē hūbūtana līlīēetta hīna, 'Aitiōō hatī nēēg höllōngaa aduhun nīngītī hiyyiomanī naana.' "

¹²Gotoonoga hī ngoonoga, īcīnīt jurrung ma hakidannu hode ha'nyaku 'thinneeti 'cīg abathī 'cīg aa'nyuung ūtūngteek thōōth cī Nyekuc 'cī arūgī.

¹³Eellio nyaagwaana hōdōōkōthī hīcī 'yioko adukiaakeet kōr nicci ho, hātī hiittiōō ēētī 'cī hatī īggōōl 'thēccanī nē ōkōm ngaatī athīknī thōōth cī Nyekuci tōō.

¹⁴Hīnīngītī má ha'thūūnnī naag thōōth cī Nyekuci ī'thōng hadaahit, haau hī baa hēlēmī īcī oou, hōthōl hatī hēlēggī vēlēk cīg Krīstō hōdēī.

¹⁵Nē aī 'Buuhi cī Nyekuci nēē, "Má ithiktu molook cī Nyekuci kōr nicci, ma haburru, hī baa abūrī eeta cīg ī'thīraēlī."

¹⁶Hī nganī baa 'cīg īthīhīt molook cī Nyekuci nē ūtūbūrīt ko? Höllōngaa nooyyia eet baag a'nyaha Mūū'tha looccaa cī Ijjibi baag abūrī molook cī Nyekuci ho?

¹⁷Hī nganī nooyyia baag aa'nyīk Nyekuc hīlīlī ī'thōng irki'nyia hēēn 'wec ko? Höllōngaa nooyyia īhōōggō eeta baag ī'thēcattōō nē adaahito horrwatōō 'cī ūdōhōhī kak nēēgī?

¹⁸Hī nganī baag abūtaneek Nyekuci irki'nyia hēēn 'wec anneek, höllōngaa hatī aduhun nēēg nīngītī aayyi nēē, hātī hōōt hiyyiomanit, höllōngaa nooyyia īhōōggō eeta baag abūrī thōōth cī Nyekuci?

¹⁹Hīcīnīt naag ngaatī höllōngaa adukni nēēg nīngītī 'yiommaanō ho, hīnīngītī abūrī nēēg thōōth cī Nyekuci.

Eberei 4

Kōr cī 'Yiomman cī eet cīg Nyekuci

¹Nga abūnnaa thōōth baa aduha Nyekuci aī 'cī hadukni nīngītī 'yiommaanō nē adiim harrīcana naag, hātī hiittiōō höllōngaa abacī eet umwaa ngaatī adukni nīngītī 'yiommaanō ho hōrggēēnaa cunuung.

²Baa hīthīhīt naag nyeemuut 'cī abūnnaa ho, hī baa athīhī eeta cīg ī'thīraēlī. Nē baa ūtūbūrīt nēēg thōōth baa īthīhīt īlēk. Ma ho, iittiōō nyeemuut cīe höllōngaa īlēl īhōōggō, hīnīngītī höllōngaa a'nyak nēēg lemiinit.

³Ngagīt 'cīg hēlēmī Nyeemuut icci īn Ngeju ho, 'cīg occa haduhun nīngītī 'yiomman tīho, hī baa aduha Nyekuci aī, "Hūbūtana līlīēetta hīna, 'Aitiōō hatī nēēg höllōngaa aduhun nīngītī haayyi naa hiita hiyyiomanit.' " Baa aduha Nyekuci thōōth icci, tananga baa īdēcaak nēē ngaatī īhēnytaanī looc.

⁴Ōthōōth Nyekuci kōr 'cī īn tūkīramma 'Buuhaa cīnnī aī, "Ikia iyyioman Nyekuci dtiicaa cīnnī."

⁵Nē tarī uduha ïi, "Aitiōō hatī nēēg hōllōngaa aduhun nīngītī haayyi naa hiita hiyyiomaniit."

⁶Nga abbuuhi nīngītī 'yiommaanō ho, hātī huduhunit eeta ūgēēgī, aitiōō eeta baag īthīhīt nyeemuut 'cī abūnnaa nē ūtūbūrīt hōllōngaa aduhuni.

⁷Nēēthī tarī, aarīk Nyekuci kōr umwa 'cī hadukni nīngītī 'yiomman cīnnī nē ïn kōrra niccia, "Kōr nicci." Baa aduha Nyekuci thōōth icci ūtūugaa cī Daavide uruta 'rīng, hī baa adukiaa thoo'thiohī 'cīg oou aī, "Má athiknu molook cī Nyekuci kōr nicci, ma haburru."

⁸Má baa aa'nyīk 'Joo'thua baa ïn lemmioohit īhōōggō 'yiomman, occa hōllōngaa ūthōōth Nyekuci kōr umwa cī 'yiommaanō tarī.

⁹Nēēthī, baa uduhaaheet Nyekuci ngagīt ïnnīheet haa'nyuung hatī Kōr cī 'Yiommaanō, 'cī hatī hiyyiomani naaga, tananga nga hikia kōrra tīho.

¹⁰Kōr tīho, iyyiomani hatī eeta cīg Nyekuci dtiicanēennī cīggīng, hīnīngītī uduhunit nēēg nīngītī 'yiomman cī Nyekuci, hī baa iyyiomani Nyekuci dtiicca cīnnī.

¹¹Nēēthī 'yoko, hidticatō gērrēēt, hātī huduhunit nīngītī 'yiomman tīho, hiittiōō ēētī 'cī abacī tōō. Nēēthī, má habūrī Nyekuc hī baa abūrī eeta cīg ī'thīraēlī, hadhukiaa hatīnī.

¹²Hīnīngītī arūgī thōōth cī Nyekuci nē attiranī. 'Lēhēd hīllōōan nyetuboot 'cī 'lēhēdī gērrēēt, ēttēēd thōōth cī Nyekuci loriēēt hōdōlan lobulēēt hī ōnyō, ī'thōōng hūmmūda mūyan hī muhēēnīt cī 'thinneeti cīggAAC.

¹³Aitiōō 'gii baa ēhēnya Nyekuci hōllōngaa occa agu'thi hēbērēennī cīgīnnīg, acīn nēē 'gii vēlēk cūrūmūūm, hīnīngītī haduhaak hatī naag īnōōnnō thōōth 'cī ïn dīdī 'cī baa hidticanit naaga.

Íñ Yeesu paadīr cobbi 'cī ïllōōan vēlēk

¹⁴Nēēthī, ha'nyak naag paadīr cobbi 'cī ūūk hēētahujjieen, īnōōnnō Yeesu Ngeertī Nyekuci. Ínōō 'cī haī, hu'thuutti thōōth 'cī haduha naag, hīnīngītī hēlēmī īnōōnnō.

¹⁵Aga paadīrī cobbi pīrnānīt cīnaac vēlēk, hīnīngītī baa īttīmanī nēē pīrnatta 'goolliohī vēlēk hī naaga, nēēthī aitiōō īnōōnnō 'thēccanī tōō!

¹⁶Hōōt naag vēlēk dtaaba cī bulēēttō cūrūmūūm, hātī hummuddia tamaati hī būnnai 'cī eelleet nēē ngagīt, hatī hadiim eliinit.

Ebereei 5

¹Eberriaa paadīrī cobbi lothippitaa cī eetu hī dticciannioohit cī Nyekuci, haa'nyīk Nyekuc 'baaninit hī 'gaarriēēn 'cīg ūūny 'thēccanēēt cīg eetuk.

²Íñ paadīrī cobbi buúk eet haaga 'cī hōllōngaa attiranī nē aga ngaatī ammaannīkī eet 'cīg ērēk thōōth nē arahanita.

³Ínõõ cī ñbbõõrīkī nēõ Nyekuc 'gaarriëen 'cīg adūman 'thēccanēet cīg eetuk hī 'thēccanēet cīginnīg buúk ko.

⁴Aitiõõ ëetõ 'cī occa ëbēraak ëlē cīnnī makaa'thīt hī paadīr cobbi ëmmēn tōõ, Nyekuc dioo 'cī ëbēra ñõõnnō hī baa ëbēra Arõõnē.

⁵Ínõõ baa hõllõngaa attihi Krīstō makaa'thīt cī paadīr cobbi ëmmēn, Nyekuc 'cī baa aduhaak ñõõnnō anneek, "Iini nii Loholeec caannī nē 'yoiko kōr nicci, hanneekii hīnī naa Maa'nyu."

⁶Adukiaa ngaamwaanī 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Iinu nii paadīr 'cī aalla ûdūt hī Melkithēdēhī."

⁷Waathinnioohī ïbaag aayyi Yeesu loota nīnga, baa ala nēõ Nyekuc nē ënnīk ïlaallē nē utuluuik Nyekuc 'cī occa ëela ñõõnnō daahītha. Ma ho, ïthīk Nyekuci ñõõnnō, hīnīngītī baa ëlēmī Yeesu thõõth 'cī aduhaak Maa'nyia.

⁸Tananga baa ïn Yeesu Ngeertī Nyekuci, ikia illiman 'cannanī cīnnī ñõõnnō hīthīk Nyekuc.

⁹Nē 'gõõlaa cī, ikia aa'nyīk 'cannani Yeesu hūbūna, nēõ aga ngaatī ëelī eet vēlēk cīg athīhī ñõõnnō ooo.

¹⁰Nīngītī aku ëbēraanī Nyekuci ñõõnnō hī paadīr cobbi haau hī baa Melkithēdēhī.

Tilooinit hīnīngītī hütübürīt thõõth cī Nyekuci

¹¹Tananga hī maka thõõth 'cī adukiaakuung ngagiit 'cī aduhõõnī Krīstō hī Melkithēdēk, a'nyamanaa nganīt 'gõõl 'cī hēddēebakuung ngagiit thõõth icci, hīnīngītī hõllõngaa athīkneennu niig hīdīkoothong.

¹²Baa iittu niig lemmiook baangaani 'rīng. Nēõthī, occa 'yoiko baa illimattu 'goonogu thoo'thiok 'cīg ïn dīdī cīg Loriak. Nēõthī, ïko hinnia nga adiimmu eet umwa hillimanuang ngagiit thoo'thiok 'cīg tiirik cīg Nyekuci? Nga aattiyuu niig hī ïdõlēeta 'cīg nga adiim aam ira nē hõllõngaa occa nõõ aa'nyihoothīk ahata. Aitiõõ niig nga ûkūmattoothīk hīnīngītī 'limman 'cī õkõmī 'cī aañ hī ahat 'cī aduk ëetī cobbiëenī.

¹³Ëetī 'cī nga alliman thõõth 'cī õõlõlī ho, hõllõngaa aku aga thõõth 'cī thoo'thiok 'cīg abünnaa, aañ nēõ hī ïdõlī 'cī adiim ira.

¹⁴Íñ ahat 'cī õkõmī cī eet cobbi nē aala illiman ngaatī ittiamanī 'gii 'cī abünnaa hīcī abathī.

Ebereei 6

¹Nēõthī, hütüngteek ngaatī hõbõdēekī 'limman cī Krīstō baa oou hiriiri. Hõõt ïcī oou, hâtī heggeenyit hagaac 'limman cī Krīstō. Nē dīdī, occa hõllõngaa hadiim

hi'thianaanī tarī ngaatī, hallimanī thoo'thiok 'cīg tiirik 'cīg haduhaanī 'thēccanēēt nē helemit Nyekuc.

²Occa hōllōngaa hara hallimaneekuung ngagiit thōōth cī baattithimoo, hī 'gattan cī Lori 'cī Ëllēēmīth hī rūgūthaanīt cī daakiahu hī 'teedinit cī thoo'thiok 'cīg aalla ooo.

³Nē 'yioko, má ēlēmī Nyekuci, hūnnēēc 'limman 'cī tiiri 'cī allimanneet thōōth cī Krīstō nē occa 'thēk hadīman hoti.

⁴Hīnīngītī ūkōmī hatī gērrēēt hī eet baag agaacō thōōth cī Nyekuci ēlēk, ngaatī ūbōdaanī hiita hūtūngteek 'thēccan, eet baag ummuddia 'baaninit cī hēētkujjieen nē otholit Lori 'cī Ëllēēmīthī,

⁵nē atarit mēdīth cī thōōth cī Nyekuci, hī makaa'thīt cī rūgēt 'cī hatī aku horumwa,

⁶nē 'yioko ūtūbūrīt Nyekuc. Ūkōmī gērrēēt ngaatī ūūnnīkī eeta 'cīg aattīg noho 'thēccanēēt cīggīng, hīnīngītī ūtūbūrīt nēēg Ngeertī Nyekuci nē aauto hīcī odooddīk ūnōōnnō huruccea tarī nē aanytīk ngaaoni lothippita.

⁷Aggatan Nyekuci mana huruk tammu nē ibbiir jurrung, hātī hajana maa'nyia haal 'cīg mēēlīg.

⁸Nē mana 'cī adak 'dwaanī nē uwuatana, ūnī mana 'cī accīnī thōng nīngītī atūūthēnī.

⁹Gotoonoga hī ngoonoga, tananga hōthōō'tha naag hoti, hagayya naag ngaatī adīmannu hēlēggī 'cīg abūnnaa 'cīg adīman eeta hatī eellia.

¹⁰Aitiōō Nyekuci hōllōngaa ahaleek eet umwa tuu, ūnōō 'cī hōllōngaa ataarrō'thī nēē dtiicanī cugguung hī mīnnan 'cī ētēr'thaannu niig ngaatī eellu eet cīgīnnīg, hīcī nga aalla eellu noho ho.

¹¹Hadiimmuung naag ngagiit hōdēī hōdēī eellio nyaagwaana ooo ūthōng decciaanīt cī lootu, hātī hikia muhēēnītī cunuung 'cī ammuku Nyekuc, hī dīdī.

¹²Hōllōngaa hadiimmuung naag ngagiit ūtō nyamuttiook, hadiimmuung ūthahithit eet baag a'nyahit lemiinit hī temeethi nē iita ummuddia thōōth baa aduha Nyekuci.

Ūnī thōōth 'cī aduha Nyekuci dīdī

¹³Baa aaī thōōth 'cī aduhaak Nyekuci Abūrahaamō. Hīnīngītī baa aitiōō ēētī 'cī maka 'cī baa occa adukiaak thōōth tīho tōō, ūbūtan Nyekuci 'thaarī cīgīnnīg ēmmēn,

¹⁴Ūnī, "Haggatannii hatī naa nganiit dīdī nē haa'nyii lōhōlī 'cīg mēēlīg gērrēēt."

¹⁵Ma ho, ikia ērēēō Abūrahāmī ūthōng hikia hēdēēnya Nyekuci thōōth baa aduha.

¹⁶Nēēthī 'yioko, má abūtan eeta ūgēēgī lōbūtī, a'nyīk hūbūtanit eet 'cī maka 'cī illōōan īhōōggō, hātī hu'thuutti lōbūtī tīho. A'nyīk hu'thuutti lōbūtī tīho hiittiōō jinēēnītī tōō.

¹⁷Nē tarī, a'thūūnnī Nyekuci ēllaa cīnnī ēmmēn lōbūtī, hātī hagaacō eeta baag aduhaak nēē lōbūtī ngaatī īnnī thōōth cī Nyekuci dīdī.

¹⁸Nēēthī, aa'nyeet Nyekuci thōōth 'cī aduha nēē hī lōbūtī cīnnī. Aalla thoo'thioha 'cīg īn 'ramma ho 'gōōla hōdēēthōng hīnīngītī hōllōngaa occa īn thōōth 'cī aduha Nyekuci òlōng. Nēēthī, naag baag hōō hūūk hutugunyeet Nyekuci ho, òkōmī 'thinneeti hīnīngītī hērē muhēēnīt 'cī abūnnaa 'cī nga aayyiaa īcī oou.

¹⁹Ha'nyak naag muhēēnīt cīnaac 'cī abūnnaa dīdī 'cī aggammeet ngagīīta. Aduhun muhēēnītī cīnaac 'cī abūnnaa ho cērēm 'cī ē'ngēr 'Cieeth cī Nyekuci hōdōlan Nīngītī A'ngirannii 'cī Ēllēēmīth Gērrēēt.

²⁰Utuwaneekeet Yeesu ngagīīt īca ēlēk. Ikia ī nēē Paadīr cīnaac cobbi 'cī aalla ūdūt hī baa Melkithēdēhī.

Ebereei 7

Paadīr Melkithēdēk

¹Baa īn Melkithēdēhī habu cobbi cī 'taaūn cī Thaalemī nē ī paadīr cī Nyekuc 'cī illōōan vēlēk. Melkithēdēk baa õō õmmōtōō hī Abūrahaamō, nīngītī aggatanī nēē Abūrahaamō baa õbōda joraa baa õō aruhōōnī hī habuēēt 'cīg mēēlīg nē illōōan īhōōggō.

²Nē ikia aa'nyīk Abūrahaamō Melkithēdēk hēlēggī ūgī 'cīg abadtēc baag ammiira jora. Nē 'thaara 'cīg haī Melkithēdēk ko, nīngītī aī, "Būnnai." Nē haī Melkithēdēk 'thaar ūgī buúk, "Habu cī Ganōōnō." Nēēthī, aī 'thaara 'cīg haī Thaalem ko, Ganōōn.

³Baa aitiōō hōllōngaa agayyi maa'nyī Melkithēdēhī hode ngaannia hode maajihā cīg baarkit hode 'tirriaanītī hī daahītī cīnnī. Ikia aala nēē ī paadīr ūdūt haau hī Ngeertī Nyekuci.

⁴Ummuhit nōō makaa'thīt cī Melkithēdēhī, ē'ngēraak aattī Abūrahāmī īnōōnnō 'gī umwa hēlēggēēnnī baag ammiira jora.

⁵Nē 'yioko adiim nyattalī cī Mūū'tha paadīr'nya 'cīg hattūūg cī 'Leevi, huluttia 'baaninit 'cī abadtēc eetini vēlēk īcīg ī'hīraēlī, īcīg īn nēēg buúk lōhōlī cīg lōhōlī cīg Abūrahaamō.

⁶Baa aitiōō hōllōngaa īn Melkithēdēhī eet cī hattūūg cī 'Leevi. Ma ho, ikia ē'ngēraak Abūrahāmī īnōōnnō 'baaninit 'cī abadtēc, hēlēggēēnnī baag ammiira Abūrahāmī jora. Nīngītī aku aggatanī Melkithēdēhī Abūrahaamō baa a'nyak thoo'thiok 'cīg aduhaak Nyekuci.

⁷Nēēthī, hi'thihi eet 'cī akidan ngaatī aggatanī ēētī cobbi eet 'cī hidici.

⁸Paadīr'nya 'cīg alūta 'baaninit 'cī abadtēc ko, ñīn eet 'cīg hatī adaahī, nēēthī, maka Melkithēdēhī ïllōōan ïhōōggō, hīnīngītī adukiaakeet aī arūgī Melkithēdēhī ûdūt.

⁹Occa horoong hōthōōth haī, eeta cīg 'Leevi 'cīg alūta 'baaninit 'cī abadtēc ko, adūmaneek Melkithēdēk 'baaninit tīho hī baa adūmaneek Abūrahāmī baangēētī cīnīng,

¹⁰hīnīngītī baa nga hittirria 'Leevi baa õmmōtōō Melkithēdēhī hī Abūrahaamō.

Aduhōō Yeesu hī Melkithēdēk

¹¹Má baa ummuddia eeta ngaatī ûñyī 'gaarriēēna cīg paadīr'thēēt cī hattūūg cī 'Leevi 'thēccanēēt hī baa aduha nyattalī cī Mūū'tha, inni thī hidim Nyekuci hīthōōa paadīr umwa hattūūgaa cī Melkithēdēhī nē hōllōngaa ïthōōa hattūūgaa cī Arōōnē baa ñīn paadīr 'cī oou ho?

¹²Nē ma ēgēēranni 'gōōl 'cī eberriaanī paadīr'nya, adiim ēgēēranni nyattalī buúk.

¹³Paadīrī 'cī hōthōōth naag ko, ñīn eet cī hattūūg cīrrīng 'cī nga hidticattōō eeta cīgīnnīg altaariā hī paadīr'nya.

¹⁴Haga naag vēlēk aku Makayyioohiti cīnaac hattūūgaa cī 'Juuda nē nga huduha Mūū'tha thōōth 'cī occa auuni paadīr'nya hattūūgaa cī 'Juuda ûdūt.

¹⁵Baa agaī gēēraniiniti cīee baa ikia edee'nyia paadīrī cīrrīng 'cī eberriaa 'cī aduhōō hī Melkithēdēhī thōng.

¹⁶Ikia ñī Yeesu paadīr, hōllōngaa hīnīngītī ñīn nēē eet cī hattūūg cī 'Leevi, nēēthī, aku ñīn nēē paadīr 'tirriaanaa cī rūgēt 'cī aalla ûdūt.

¹⁷Uppulana 'Buuhi cī Nyekuci ñī, "Inu nii paadīr 'cī aalla ûdūt hī Melkithēdēhī."

¹⁸Ikia ûtūngoothīk 'gōōl 'cī 'rēēnī baa gōōng eberriaanī paadīr'nya, hīnīngītī baa iittiōō hōllōngaa attiranī nē hōllōngaa adticanni.

¹⁹Hīnīngītī baa hōllōngaa akūmaneek nyattalī 'gīi umwa hūbūna. Nēēthī 'yoiko, okomit ngagiit 'thīnneeti, hīnīngītī muhēēnīt 'cī abūnnaa 'cī hiita hōbōktōōi naag hī Nyekuc.

²⁰Baa aku 'gōōl 'cī ñīn ngeju 'cī eberriaanī paadīr'nya ho, lōbūtīaa 'cī abūnnaa. Baa au ñīn lohollia cīg lōhōlī cīg Arōōnē paadīr'nya haaga hi'thihi lōbūtī,

²¹nēēthī, baa aaī lōbūtī cī Yeesu. Hīnīngītī baa anneek Nyekuci ñōōnnō, "Baa abūtan Makayyioohiti nē hōllōngaa ë'thēcan lōbūtī cīnnī 'cī aī, 'Inu nii paadīr 'cī aalla ûdūt!"

²²Nē hīnīngītī lōbūtī icci, ikia aa'nyeet Yeesu lōhōt 'cī abūnnaa hī Nyekuc.

²³Baa mēēlīg paadīr'nya 'cīg baag adticaniini nyattal baa 'rēēnī, hīnīngītī baa daahīth 'cī alaam ïhōōggō ngaatī adticaniini ïthōng.

²⁴Nēēthī, Yeesu 'cī arūgī ûdūt ko, aalla paadīr'thēēt cīnnī buúk ûdūt.

²⁵Nēēthī hoti ho, ūūlū Yeesu ngaatī ēēlanī eet 'cīg ēlēmī Nyekuc hīnīngītī īnōōnnō.

²⁶Īn Yeesu paadīr cobbi 'cī hadiim naag, hīnīngītī ēllēēmīth nēēnī, tēlla nē hi'thihi 'thēccan. Aitiōō Yeesu 'thēccanī tōō nē aa'nyīhoothīk nīngītī cobbi cī bulēēttō hēētahujjieen.

²⁷Aitiōō Yeesu höllōngaa occa ībbōōr 'garrieenit hōdōōkōthī hī gōōng ībbōōr paadīrī umwaa cobbiēēnī. Ībbōōr paadīrī cobbi 'gaarriēēn, hīnīngītī 'thēccanēēt cīgīnnīg ūicī oou nē ikia ībbōōr, hīnīngītī 'thēccanēēt cīg eetuk uruta. Nēēthī 'yioko, ēlēmana Yeesu ēlē cīnnī tabattī hōdēēthōng hī 'gaarrieenit, hīnīngītī 'thēccanēēt cīg eetuk.

²⁸Nēēthī, baa ēbēra nyattalī paadīr'nya 'cīg ūin eet haaga 'cīg höllōngaa attiranī. Ma baa aa'nyīhoothīk eet nyattalī, ikia ēbēra Nyekuci Ngeerīnī lōbūtīa nē ikia ū Ngeerīnī paadīr cobbi 'cī īllōōan paadīr'nya vēlēk ūdūt.

Ebereei 8

Īn Yeesu paadīr cīnaac cobbi

¹Thōōth dēēdē 'cī aaddi 'cī aī nēē, ha'nyak naag paadīr cobbi, īnōōnnō Yeesu 'cī iccioloongan attiaa cobbi dtaabawa, makaa'thītaa cī Nyekuci hēētahujjieen.

²Adticanni nēē hī paadīrī cobbi 'Cieethaa cī Nyekuci ūcī ūin dīdī, 'Cieeth 'cī baa ēhēnyta Nyekuci nē höllōngaa ēhēnyta ēētī 'cī holli ūō haaga.

³Nēēthī, ma eberriaa paadīrī umwaa cobbi haa'nyīk Nyekuc 'baaninit hī 'gaarriēēn, occa aa'nyīk paadīrī cīnaac cobbi buúk Nyekuc 'gaarrieenit cīnnī.

⁴Má baa haau nēē loota nīnga, occa baa höllōngaa ūin paadīr, hīnīngītī baa aauto paadīr'nya loota nīnga 'cīg aa'nyīk Nyekuc 'baaninit hī 'gaarriēēn, hī baa aduha nyattalī cī Mūū'tha.

⁵Hīnīngītī baa adticanni nēēg 'Cieetōō cī Nyekuci horrwaa 'cī ūdōōhōhī kak, 'Cieeth 'cī ūin 'thooura 'cī ūthak'thoothīk 'Cieeth cī Nyekuci hēētahujjieen. īnōō baa annēēkī Nyekuci Mūū'tha baa idiim ētēhēny 'Cieeth cī Nyekuci nēē, "Gaooth ūi, tēhēny 'cieeth hī baa heter'theekii naa nganiit muuraa cī 'Thīnāi."

⁶Nēēthī 'yioko, eberria Yeesu paadīrī cīnaac cobbi nē aa'nyīhoothīk dtiici 'cī īllōōan dtiic cī paadīr'nya baag oou, hīnīngītī ūi nēē jayyio 'cī othoo'theet ngagīt hī Nyekuc jurrung, thōōthaa cī lōhōt 'cī ūin ngeju baa aduha Nyekuci.

⁷Má baa hūbūna lōhōt baa oou, occa 'yioko iittiōō höllōngaa hadiim lōhōt umwa tarī.

⁸Nēēthī, baa hinnia aku ammūda Nyekuci 'thēccan hī eet, nīngītī ūthōōthī Makayyioohiti aīnnī, "Aku hatī kōrra, 'cī haarīkīi naa lōhōt 'cī ūin ngeju hī eet cīg ūthīraēlī hī cīg 'Juuda buúk.

⁹Aitiōō hatī lōhōt ciee hōllōngaa aaī hī baa hadaka naag hī hībaangī cīggīng baa haluuganī īhōōggō Ijjiba, hikia hūtūbūra naa īhōōggō, hīnīngītī baa hōllōngaa a'thūnnī nēēg lōhōt caannī ho.

¹⁰Nēēthī, aduha Makayyioohit aī, lōhōt caannī ciee 'cī īn ngeju 'cī hatī hadaka naag hī eet 'cīg ī'thīraēlī kōr tīho. Haarihi hatī naa nyattal caannī ootinii cīggīng nē heteheedīha 'thinneetinii cīggīng. Hīnī hatī naa Nyekuc cīnīng, nē ītō nēēg eet cīgannīg.

¹¹Iittiōō hatī ēētī 'cī nga alliman eet 'cī aarōō hode alliman 'gōtōnī anneek, 'Gaa Makayyioohit tōō.' Hīnīngītī agayya hatī nganīt eeta vēlēk loholeecaa 'cī hidici ī'thōng hōdōlan eet 'cīg obbitig.

¹²Nē hammaannihi hatī naa 'thēccanēēt cīggīng nē hataarotha 'thēccanēēt tīko ūdūt.'

¹³Ma ūthōōth Makayyioohiti thōōth cī lōhōt 'cī īn ngeju ho, ūthōōth nēē aī, iittiōō lōhōt baa 'rēēnī hōllōngaa adticanni. Nē 'yioko, ūbōhī uduhoothīha nē i'nginōōthī hatī hīdīkoothong.

Ebereei 9

Laiinit 'cī hūnūük hī 'cī īn ngeju

¹Nē 'yioko, lōhōt 'cī ouu baa aarīk Nyekuci hī eet cīg ī'thīraēlī, a'nyak nyattalliook 'cīg laiittak, nē tarī, a'nyak 'Cieeth cī Nyekuci horrwaa 'cī ūdōhōhī kak.

²Baa īhēnytī 'Cieeth ciee Nyekuci ho, ha'nyak 'goolliek 'ramma. A'nyak 'cī ouu 'thiihit 'cī a'nyak 'lōōmēēt hī tērēmēēja 'cī ataadōōthīkī ūbūnī 'cī a'ngirannii cī Nyekuci nē baa haī nīngītī icci, Nīngītī 'cī ūllēēmīth.

³Nē 'Cieetōō ūcī gōlla, baa aaī cērēm 'cī ī'ngēr 'cieeth hōrggēēna nē cērēmaa ūcī gōlla, aaī Nīngītī A'ngirannii 'cī ūllēēmīth Gērrēēt.

⁴A'nyak nīngītī ciee altaarī 'cī īn 'daab 'cī ūwaadini mōhōōkacī nē a'nyak cadduk 'cī īn 'daab cī lohoto. Nē cadduha ūtō, a'nyak hutuba 'cī īn 'daab 'cī abbī'thī 'gēēn 'cī haī manna, nē baa aaī hībahītī cī Arōōnē 'cī appuuha bōllōōk, nē aauto biyyiēēna cīg lōhōtaak tōō.

⁵Cadduhaa cī lohoto ho lokora, abīlī aajīlēēta 'ramma cīg bulēēttak nē ībbētaanito havvuuto hithidit loriēēta cīggīng cadduk 'cī urwacanoothīk biyyieeta 'cī ūūnnōōthōōthīkī 'thēccanēēta nē occa hōllōngaa hēddēēba thoo'thiok iccig vēlēk 'yioko.

⁶Nē 'gōōl 'cī baa aattiyyi hēlēggī vēlēk cieeni. Aduhun paadīr'nya hōdōōkōthī Nīngītī ūllēēmīth ko, hōōt halayyo thōng.

⁷Nēēthī, baa paadīr cobbi dioo 'cī aduhun Nīngītī A'ngirannii 'cī ūllēēmīth Gērrēēt ko tabattī hōdēēthōng irkita. A'nyak paadīrī biyyi 'cī ūkō a'nyūk Nyekuc hūtūūny 'thēccanēēt cīgīnnīg hī cīg eetuk, 'thēccanēēt baag adīman nēēg nē hōllōngaa aga.

⁸Nē 'gōōlaa cī, ētēr'tha Lorii 'cī Ŋllēēmīth aī, aitiōō ēētī 'cī occa aduhun Nīngītī A'ngirannii 'cī Ŋllēēmīth Gērrēēt ko, nga abīlī 'Cieeth cī Nyekuci tōō.

⁹Nē kōr nicci buúk, ētēr'tha thōōth ciee aī, hōllōngaa naag hūūny 'thinneeti hītō tēllīg, 'gōōlēē 'cī haa'nyīkī 'baaninit hī ngaatī hībbōōrīkī Nyekuc 'gaarriēēn.

¹⁰Íñ nyattalliooha cieeg 'gōōl 'cī adahī eeta 'geenniok hī cīg ahūdēēnī hī tūūnyēnīt cī eleetinu haaga. Nē nyattalī cī tūūnyēnīt cī eleetinu, adticanni hatī hīdīhīdīc haaga, ì'thōng hikia hēgēēran nyattalī 'cī ìñ ngeju.

Biyyi cīg Krīstō

¹¹Nēēthī 'yioko, ikia ìí Krīstō paadīr cobbi cī hēlēggī vēlēk 'cīg abūnnaa 'cīg aauto loota nīnga ho. Nē aduhun nēē 'Cieeth cī Nyekuci hēētahujjieen, 'cī baa hōllōngaa īhēnyta ēētī 'cī holli òō nē hōllōngaa ìñ dhoorit cī looc 'cī īhēnytaa thōng ko.

¹²Aitiōō hōllōngaa aduhun Krīstō Nīngītī A'ngirannii 'cī Ŋllēēmīth Gērrēēt ko, biyyiēētītī cīg ēēthak hī cīg maala 'cīg ìñ 'gaarriēēn. Baa aduhun Krīstō nīngītī nicci tabattī hōdēēthōng biyyiēētītī cīgīnnīg, hātī hōōgaaet ngagīt 'thēccanēētītī cīggaac ûdūt.

¹³Nyattaala baa 'rēēnī, baa gōōng adticaniini eeta biyyi cīg ēēthak hī cīg olīnyaannu hī hati'theet 'cī ìwaadini moolītī, hūtūūnytī 'thēccanēēt eleetinii cīg eetuk.

¹⁴Ummuhit dako nōō 'gōōl 'cī ūūnyī biyyieeta cīg Krīstō muhēēnīt cī 'thinneeti cīggaac, hīnīngītī 'thēccanēēt 'cīg hadīman naag, hātī halaac Nyekuc 'cī arūgī ûdūt. 'Tirrianaa cī Lori 'cī aalla ûdūt, ikia ēlēmana Yeesu ēlē cīnnī hī 'gaarrieenit 'cī īllēēmīth, hīnīngītī 'thēccanēēt cīggaac.

¹⁵Ínōō 'cī ìnnī Yeesu jayyio 'cī òthōōthī eet hī Nyekuc lōhōtaa 'cī ìñ ngeju, hātī hiita hummuddia eeta vēlēk baag avvaa, rūgēt 'cī aalla ooo baa aduha Nyekuci. Hīnīngītī baa 'thēk adaahī Krīstō, hātī hōōga ìhōōggō ukēēttaa cī 'thēccanēēt baag adīman lōhōtaa baa 'rēēnī.

¹⁶Nēēthī 'yioko, má ūūnnīk eet umwaa lōhōt, adiim agayyi jurruna ngaatī adaahī ēētī 'cī baa aarīk lōhōt ko.

¹⁷Aku adticanni lōhōt urutaa cī daahīth cī eet 'cī baa aarīk lōhōt ko. Má nga arūgī ēētī 'cī baa aarīk lōhōt ko, aitiōō lōhōt buúk hōllōngaa adticanni.

¹⁸Ínōō 'yioko baa aarīhōōthīkī lōhōt baa ouu, hidticanōō biyyiēētītī cīg idiingak ko.

¹⁹Urutaa baa itigiilihi Mūū'tha nyattalliook cīg Nyekuci eet vēlēk, ikia ittiha nēē biyyi cīg maala hī cīg ēēthak hī maam urwacanī 'buuk cī nyattal cī Nyekuci hī eet buúk. Baa urwacaniini Mūū'tha cērēm 'cī òlōō hī bōllōōk.

²⁰Ma ho, uduhaak eet ìnnīk, "Biyyi cīg lōhōtaak cieegi, baa aduhaakuung ngagiit Nyekuci anneekuuung u'thuutti."

21'Gõõlaa nñicī dioo, ikia urwacan Mūū'tha 'Cieeth cī Nyekuci horrwaa 'cī õdõhõhñi kak, hī hēlēggī vēlēk 'cīg adticanīni paadīr'nya laiitta.

22Nē dīdī nyattaalaa cī Mūū'tha, ūūnyī hēlēggī vēlēk biyyiēētī. Ma nga ibboorria biyyieeta, aitiōō hõllõngaa ūūnnothoothīk 'thēccanēēta.

23Ínōō 'cī ūūnyēnī hēlēggī 'cīg aattīg 'Cieethaa cī Nyekuci horrwaa 'cī õdõhõhñi kak, 'cīg īthak'thoothīk hēlēggī 'cīg aattīg hēētahujjieen, biyyiēētī cīg idi'ngwaanu ho. Nēēthī, hēlēggī 'cīg ūūn dīdī 'cīg aattīg hēētahujjieen, ūūnyī nēēg 'gaarriēēnī 'cīg ēllēēmīth ūūn dīdī 'cīg ūūn tabattī hōdēēthōng irki'nyia hī irki'nyia ho.

24Ínōō baa hõllõngaa adukni Krīstō 'Cieeth cī Nyekuci, baa īhēnyta eētī 'cī holli ūō nē 'cieeth tīho, īthak'thoothīk 'cieeth 'cī ūūn dīdī. Nēēthī, baa aduhun Krīstō hēētahujjieen nē 'yioko arūmī nēē hī Nyekuc heeleet ngagīta.

25Baa hõllõngaa aduhun Krīstō hēētkujjieen hūūk hēēmana ēlē cīnnī tabattī hiriiri, hī paadīrī cobbi loota nīnga 'cī aduhun Nīngītī A'ngirannii 'cī Ēllēēmīth Gērrēēt, biyyiēētī cīg idi'ngwaanu noho tabattī hōdēēthōng irki'nyia hī irki'nyia ho.

26Má baa hēēmana Yeesu ēlē cīnnī irki'nyia vēlēk, occa baa appīrna nēē tabattī mēēlīg nganīngītī īhēnytaanī lōōcī. Nēēthī, baa ēlē cīnnī tabattī hōdēēthōng diooni dtuurnattaa cī kōr tīho, hātī hī ūūn 'gaarrieenit 'cī ūūny 'thēccanēēta.

27Hīgōōng adaahī eētī tabattī hōdēēthōng nē eētēēd Nyekuci thōōth cīnnī,

28adaahī thī Krīstō buúk tabattī hōdēēthōng hī 'gaarrieenit 'cīg attik 'thēccanēēt cīg eet 'cīg mēēlīg. Õbōda hatī Krīstō tarī, hõllõngaa õbōda hikia hittik 'thēccanēēt cīggaac diooni, õbōda Krīstō a'nyaha elliaanīt cīg eet 'cīg ērē ūūn.

Ebereei 10

Odoyyii 'gaarrieenitī cī Yeesu

1Aaī nyattalī cī Mūū'tha hī lorii cī hēlēggī 'cīg abūnnaa 'cīg hatī ūō au horumwa. Nē nyattalī 'cī aaī hī lorii ho, hõllõngaa ūūn hēlēggī 'cīg abūnnaa eleetinii cīggīng īemmēn, hīnīngītī hõllõngaa ūūny eet 'thēccanēētī cīggīng, hīnīngītī 'garriēēn 'cīg ibboorri hiriiri irki'nyia hī irki'nyia.

2Má baa hūtūūnyītō 'gaarriēēna cieeg 'thēccanēēt cīg eet 'cīg ala Nyekuc, occa 'yioko iittiōō eeta hõllõngaa adiim 'gaarriēēn ūūn tarī, 'cīg ūūny 'thēccanēēt cīggīng.

3Nēēthī, 'gaarriēēna nicciag, ammuhaak hinnia eet 'thēccanēēt cīggīng irki'nyia vēlēk.

4Hīnīngītī hõllõngaa occa ūūny biyyieeta cīg olī'nyaannu hī cīg ēēthak 'thēccanēēt cīg eetuk.

⁵Ínõõ baa akuuni Kr̄istõ loota nõnga, hikia h̄iinnik Nyekuc, "Baa hõllõngaa adiimi nii 'gaarriëen cīg idi'ngwaanu hode atabi 'baaninit 'cī ūūny 'thēccanēet. Nēethi, baa aa'nyaa nii nganñit ëlē caannī hēlēmana h̄i 'baaninit.

⁶Baa iittiõõ nii hõllõngaa accamanoothihi, h̄inñgītī idi'ngwa h̄i 'gaarriëen 'cīg ñwaaddi, h̄inñgītī 'thēccanēeta.

⁷Nēethi h̄iina naa nēe, 'Nyekuc, baa hakuu naa hikia h̄idīman tabiinit cunni, haau h̄icī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci.' "

⁸Aduha Kr̄istõ ñicī ouu aī, "Baa hõllõngaa accamanoothihi nii, h̄inñgītī 'baaninit h̄i 'gaarriëen 'cīg baag aa'nyihoothikii nganiit, h̄inñgītī 'thēccanēeta" tananga baa hidim nyattalī haanytihoothihii nganiit 'gaarriëena h̄i 'baaninit.

⁹Nē tarī uduha Kr̄istõ ñi, "Cīn nõõ, hikia h̄idīmana naa thõõth baa adiimi niina." Ikia ëgëēran Kr̄istõ lõhõt baa 'rēenī nē irigitheek lõhõt 'cī ñin ngeju.

¹⁰Nē tabiittaa nñica, hiita helleemito naag, h̄inñgītī ëlēmana Yeesu Kr̄istõ ëlē cīnnī ûdūt h̄i 'gaarrieenit tabattī hõdēethõng, h̄inñgītī eet vēlēk.

¹¹Nyattaala baa 'rēenī, abīlī paadīrī hõdōökõthi ngaatī ñiboorini 'gaarrieeniti, h̄ibbōõr 'gaarriëen 'cīg aduhõõ thõng tabattī hiriiri, 'cīg hõllõngaa attik 'thēccanēet cīg eetuk battala.

¹²Nēethi, baa ëlēmanaak Kr̄istõ paadīrī cīnaac ëlē cīnnī Nyekuc, h̄i 'gaarrieenit hõdēethõng 'cī attik 'thēccanēeta. Ma ho, ûük iccioloongan nēe ngaatī bulēettō ñicī a'thiit cobbi cī Nyekuci.

¹³Nēngītī õkõ ereeini Kr̄istõ nõngaata, ñthõng hikia h̄illõõan Nyekuci mīrōk cīgīnnīg.

¹⁴H̄inñgītī 'gaarrieenit cīnnī 'cī odoyyii ho, ikia õoga Kr̄istõ eet 'cīg a'nyahaak nēe Nyekuc 'thēccaana.

¹⁵Nē aduhaakeet Lorii 'cī Êllēemīth buúk ngagīt aī,

¹⁶"Ma ikia kõrra tīho, lõhõt 'cī ñin ngeju cieeni, 'cī hatī hadaka naag h̄i eet cīgannīg. Haa'nyihi hatī ñhõõggõ hu'thuutti nyattal caannī ootini nē a'nyahit 'thinneetini."

¹⁷Nē ñittoorīk thõõth icci ñi, "Hataarothi hatī naa 'thēccanēet cīggīng h̄i thoo'thiok cīggīng 'cīg abathī."

¹⁸Ma ûtõngeek Nyekuci 'thēccanēet vēlēk, iittiõõ thī 'gaarriëena 'cīg ibboorri, h̄inñgītī 'thēccanēet tōõ.

'Gõõl 'cī ñin ngeju 'cī hadukni õlō cī Nyekuci

¹⁹Gotoonoga h̄i ngoonoga, akütanneet biyyieeta cīg Yeesu ngagīt ngaatī hadukni Nēngītī A'ngirannii 'cī Êllēemīth Gērrēet.

²⁰Ubbuuuhīheet Yeesu daahīthaan cīnnī ngagīt 'gōōl 'cī ën ngeju 'cī aa'nyeet rūgēt. Nē aa'nyeet huduhunit Nīngītī A'ngirannii 'cī Ëllēēmīth Gērrēēt, ngaatī ērrēēcī cērēm 'cī ē'ngēr 'Cieeth cī Nyekuci ho hōrggēēna.

²¹Nē hīcī ha'nyak naag paadīr cobbi 'Cieetōō cī Nyekuci,

²²hōōt muumaa cī Nyekuci 'thinneetinii 'cīg ën dīdī īcīg hēlēmmī ënōōnnō. Hīnīngītī ûtūūnyī muhēēnītī cī 'thinneeti cīggaac cīg 'thēccaanak, biyyiēētī cīg Krīstō, haanyteet ngagīt hītō tēllīg nē ûtūūnytī eleeti cīggaac buúk maamī 'cīg tēllīg.

²³Hīrrīcatta naag ngaatī ha'nyahī muhēēnīt cīnaac nē hōkōmtī thōōth baa aduhaakeet Nyekuci ngagīta, hīnīngītī adīman hatī nēē thōōth baa aduha nēēnī.

²⁴Hu'thuutti ngaatī hakūtanī eleeti 'gōōlaa 'cī hammīnanōōnī nē hīdīmanit thoo'thiok 'cīg abūnnaa.

²⁵Hommottio hōdōōkōthī ngaatī laitto nē occa hōllōngaa hadiim hīthahīth eet gōōng abūrī ngaatī adīmanī noho, nēēthī, adiim hakūtan eleeti hōdōōkōthī, hātī gōōng homottio hī 'yioko ho, hīcī acinnu niig buúk, õbōhī kōrra 'cī õbōdaanī Makayyioohiti ho.

²⁶Hōlō, mā hara harīnyaneek naag 'thēccan noho baa hīthīhīt 'gēēnyīth 'cī thōōth 'cī ën dīdī, iittiōō 'gaarrieeniti 'cī hatī attik 'thēccanēēt 'cīg nga idiongan tōō.

²⁷Hitingolli naag thōōth 'cī etteedini thoo'thioha dioo, hī 'gwoo 'cī hatī atūūth mīrōk 'cīg aharrieek Nyekuc.

²⁸Nē ëētī 'cī baa abūrī nyattal baa Mūū'tha, aruhi hi'thihi tamaati hēbērēēnnī cīg eet 'cīg ën 'ramma hode iyyio.

²⁹Ummuhit dako nōō ngaatī ahucci ukēēnītī 'cī hatī uukēēnī eeta 'cīg abūrī thōōth cī Ngeertī Nyekuci nē ûtūbūrīt biyyi cīg lōhōtaak 'cīg aa'nyeet ngagīt helleemit. Arannī nēēg biyyi cīg lōhōtaak, haau hīcī hōllōngaa ëllēēmīth nē tarī, odoomito Lori 'cī Ëllēēmīth 'cī a'nyahaakeet ngagīt tamaati cī Nyekuci.

³⁰Hīnīngītī haga naag Nyekuc baa aduha aī, "Nganīt Nyekuc, 'cī occa haruha oolo." Nē tarī uduha ë, "Ëttēēd hatī Makayyioohiti thoo'thiok cīg eet cīgīnnīg."

³¹Ahuci ukēēnītī gērrēēt athīnī cīg Nyekuc 'cī arūgī.

³²Ma hataarro'thu waathinniook baag oo, baag athiknu niig thōōth cī Yeesu, ummukta tarī 'gōōl baa elemmu niig thōōth cīnnī, tananga baa hī maka pīrnānītī cunuung gērrēēt.

³³Baa gōōng odoommuung eeta ngagiit lothippita waathinnioohī ûgēēgī nē uuktuung thōōng buúk. Nē tarī, baa eelliou nyaagwaana waathinnioohī ûgēēgī īcīg pīrnattiaak.

³⁴Baa ippiiriau niig hōdēī hī eet baag aarīhoothiku baabuuthatōō. Ma baa ootti eeta ijio cugguung vēlēk, baa ēlēmaaku taliitta. Baa agayyu niig ngaatī ereeyyuung ngagiit hēlēggī cugguung 'cīg abūnnaa 'cīg aalla ūdūt.

³⁵Ínōō 'cī haī, ma hadhuheeku kōmīth cī lemiinit cunuung tuu, hīnīngītī ūbōdaakuung hatī ngagiit 'baaniniti cobbiēēnī.

³⁶Adiim emme'thu thoo'thiok, hātī idticanit tabiinit cī Nyekuci. Nēēthī hatī ummuddiaau thōōth baa aduha nēēnī.

³⁷Hīnīngītī, "Óbōhī ikia ēētī 'cī hatī aku nē hōllōngaa hatī aayyiaa ū'thōng.

³⁸Nēēthī, arūgī hatī ēētī caannī 'cī abūnnaa, hīnīngītī lemiinit. Nē aitiōō hatī naa hōllōngaa haccamanoothihi, hatī aaī ēētī umwaa
'cī abūrra nganīta."

³⁹Hōllōngaa haattīg naag hī eeta baag ūtūbūrīt Ínōōnnō ho, ha'nyak naag lemiinit cī daahīth cī Yeesu baa aku ēēlanneet ngagīta.

Eberei 11

Eet baag a'nyak lemiinit 'cī maka

¹Aa'nyeet lemiiniti hagaac muhēēnīt 'cī abūnnaa 'cī ha'nyak naaga nē etere'theet 'gii 'cī hōllōngaa hacīnī.

²Baa aa'nyīk lemiiniti hībaangī cīggaac haccamana Nyekuci.

³Hīnīngītī lemiinit, haga naag haī, baa ēhēnytaa lōōcī thōōthaa 'cī aduha Nyekuci. Nē tarī haga naag haī, baa ēhēnytaa 'gii 'cī hacīn naag 'yioko ho, 'giiaa 'cī hōllōngaa edee'nyia.

⁴Baa lemiinit cī Abeele 'cī aa'nyīk Nyekuc hēlēm 'gaarrieenit cīnnī, hīllōōan cī Kaiino. Baa aa'nyīk 'baaniniti Abeele hī eet 'cī abūnnaa nē ēlēm Nyekuci 'baaninit cīnnī. Tananga adaak Abeele hūnūūk, nga hōthōōthōō naag hī Ínōōnnō terethiittaa cī lemiinit cīnnī.

⁵Baa lemiinit 'cī aa'nyīk Êēnōk hūūk hēētahujjieen rūgētēēt ko, "Baa a'nginoothi nēē, hīnīngītī Nyekuc 'cī baa ūkōōī Ínōōnnō ho." Baa nga hūūk Êēnōhī hēētahujjieen, baa agayyi nēē ngaatī ūnnī eet 'cī aa'nyīk Nyekuc haccamanoothīk.

⁶Má hi'thihi lemiinit, aitiōō ēētī 'cī occa aa'nyīk Nyekuc haccamanoothīk tōō. Hadiim hēlēmī naag haī, aaī Nyekuci dīdī nē hēlēmī ngaatī adūmanī Nyekuci eet vēlēk 'cīg adiim Ínōōnnō.

⁷Nē tarī, baa lemiinit 'cī aa'nyīk Nōōa hētēhēnya haahūl cobbi, hēēla halang cīnnī hiittiōō hōllōngaa arūddī tawaanatōō. Baa athīhī nēē Nyekuc baa egger'nyeek Ínōōnnō thoo'thiohī 'cīg nga hēdēēnya ūdūt. Lemiittaa cīnnī, ikia ūtūbūr nēē eet cīg lootu vēlēk nē ikia ū eet 'cī abūnnaa, hīnīngītī lemiinit.

⁸Lemiinit 'cī baa aa'nyīk Abūrahaamō hīthīk Nyekuc, baa aduhaak Nyekuci īnōōnnō hūtūngeek òlō cīnnī nē ūük looccaa umwaanī iīcī hatī aa'nyīk Nyekuci īnōōnnō hūük hirigit. Baa ajanī nēē weet haaga nē hōllōngaa aga 'gōōl 'cī òkōōī ho.

⁹Hīnīngītī baa a'nyak Abūrahaamō lemiinit, aau nēē hī tahanit looccaa baa aduhaak Nyekuci īnōōnnō. Baa òlōman nēē tuggēētī hī baa òlōman I'thaako hī Yakobo buúk, baag ippotaneek Nyekuci looc nicci dioo noho.

¹⁰Baa adīman Abūrahāmī hoti, hīnīngītī baa ērē nēē 'taaūn cobbi 'cī aalla ooo, baa ammuha Nyekuci nē ētēhēnya.

¹¹Baa lemiinit 'cī aa'nyīk Thaara ha'nyak loholeec, tananga baa hōllōngaa a'nyaki nēēnī nē baa atahaany gērrēēt. Baa ēlēmī nēē thōōth baa aduhaak Nyekuci īnōōnnō.

¹²Baa òbōhī adaak maac cīnnī Abūrahaamō, nēēthī, baa ikia ī nēē maa'nyī eet 'cīg mēēlīg 'rīng. Nēēthī hoti ho, iita ittirria lohollia 'cīg mēēlīg gērrēēt 'cīg aduhōō hī mūnyūny cīg hēētkujjieen hode 'cīg aduhōō hī hathaac cī dēmēt cī būlūcō.

¹³Baa adaahito eeta cieeg vēlēk nē nga ēlēmī thōōth baa aduhaak Nyekuci īhōōggō. Baa nga hummuddia nēēg thōōth baa aduhaak Nyekuci īhōōggō, nēēthī, baa accamanoothīk nēēg ngaatī acīnōō'thī thoo'thiok tīko 'rēēna nē elemita. Baa ēlēmī nēēg ngaatī īnnī tahan nē ītō tūhayyiook loota nīngā.

¹⁴Nē dīdī, eeta 'cīg òthōōth hoti, adiim nēēg 'gōōl 'cī ammūdaanī looc cīnīng dēēdē.

¹⁵Má baa hummukta nēēg looc baa aauuni, occa baa oboddioothī looccaa tīho.

¹⁶Nēēthī, baa adiim nēēg looc 'cī abūnnaa 'cī aaī hī hēētkujjieen. īnōō 'cī hōllōngaa a'ngaaōnī Nyekuci hatī avvī nēēg īnōōnnō annēēkī Nyekuc cīnīng, hīnīngītī baa etehenyeek Nyekuci īhōōggō 'taaūn cobbi.

¹⁷Baa lemiinit 'cī aa'nyīk Abūrahaamō hittiha I'thaako hī 'gaarrieenit, baa attīman Nyekuci īnōōnnō. Abūrahaamō baa ūmmūda thōōth baa aduha Nyekuci ho, ikia ēlēm ngaatī ībbōōrīkī ngeerīnī 'cī odoyyii I'thaako Nyekuc hī 'gaarrieenit,

¹⁸tananga baa aduhaak Nyekuci īnōōnnō anneek, "I'thaako ngeeruni, 'cī hatī arrittiaanī lohollia cīg lōhōlī cugunnig."

¹⁹Baa ammuk Abūrahāmī aī, má adaak I'thaako, arūgtha hatī Nyekuci īnōōnnō tarī. Nē dīdī, òbōdaahī Nyekuci Abūrahaamō ngeerīnī haau hīcī arūgthaa daahītha.

²⁰Baa lemiinit 'cī aa'nyīk I'thaako huduha thōōth 'cī hatī aggataniini Yakobo hī E'thaau horumwa ho.

²¹Ma baa õbõhī Yakobo adaaha, ikia iitirōōī hībahīt cīnnī cī tohomiiitto nē ala Nyekuc. Nē hīnīngītī lemiinit cīnnī, ikia aggatan nēē lõhõlī cīg Yothebo hōdēī hōdēī.

²²Nē õoaa 'cī nga hadaahī Yothebo, baa ēlēmī nēē Nyekuc aī, aluugi hatī Nyekuci eet cīg Í'thīraēlī Ijjiba. Nīngītī aduhaakī ëhõõggō hothohotit ēmmē cīgīnnīg hatī uluugito.

²³Hīnīngītī lemiinit 'cī maa'nyī hī aattī Mūū'tha, iita utugunyit nēēg Mūū'tha Í'thōng hītō nyõlõhī iyyio. Baa acīn nēēg ngaatī ëllēemmī loholeec cīnīng ko gērrēēt, nē iittiōō hõllõngaa i'ngolli ngaatī abûrrī thõõth baa habuuo.

²⁴Ma baa Ítīlītha Mūū'tha ñī maka, ikia aa'nyīk lemiiniti cīnnī ënõõnnō hūtūbūr ngaatī ñīnī ngeertī tīnaatī habu cī Ijjibi.

²⁵Baa ēlēmī nēē ngaatī appīrnānī hī eet cīg Nyekuci hōdēī, hīllõōan ngaatī accamanõõthīkī 'thēccaana hīdīhīdīc.

²⁶Baa ammuk Mūū'tha aī, mēēn ngaatī appīrnānī nēē hīnīngītī Krīstō, hīllõōan ngaatī ammūdaanī baliinit cī Ijjibi, hīnīngītī ërē nēē dūman cīnnī cobbi 'cī hatī aku horumwa.

²⁷Hīnīngītī lemiinit cīnnī, ikia ûtūngeek Mūū'tha Ijjib. Baa adtuuha Mūū'tha Nyekuc 'cī hõllõngaa edee'nyia nē hõllõngaa i'ngolli liili cī habuuo.

²⁸Baa aa'nyīk lemiiniti Mūū'tha hadak Karrama cī Kōr 'cī Haangittōō. Baa urwacaneek nēē biyyi cīg heleggeennu hēēnī cīg hattūūgetu, hātī hiittiōō hõllõngaa aruk Nyekuci lõhõlī 'cīg maacīg 'cīg oou cīg Í'thīraēlī.

²⁹Hīnīngītī lemiinit cīnīng, iita abaaktī eeta cīg Í'thīraēlī Būlūc 'cī Marihi 'gõõlaa 'cī õdõhõhī. Ma baa aī habaaktawa eeta cīg Ijjibi ho, adūddī hinnia thõng.

³⁰Hīnīngītī lemiinit, baa awanīt eeta cīg Í'thīraēlī 'taaūn cobbi cī 'Jeriko waathinniook tūkīramma, nīngītī aku arribaniini araanī cī 'taaūnōō hīlōocī 'thī.

³¹Baa ñīn Rahabī 'waa'ngiahit umwa, nēēthī, baa a'nyak nēē lemiinit nē ikia utuguny hoppoccwa baag au Í'thīraēla. Ma ho, iittiōō hõllõngaa aruhi nēē hī eet baag abûrī Nyekuci.

³²Occa 'yioko haini naa ne? Aitiōō 'thaa 'cī occa hēdtēbanaanī thõõth cī 'Jideõõnē hī Barak hī Thamthõõnē hī 'Jevatha hī Daavide hī Thamueele hī põrõvētaa'nya tōō.

³³Êēl lemiiniti cīnīng ëhõõggō haggamit habucciee'nya nē hīnīngītī adīman thõõth 'cī aülanī, umuddia thõõth baa aduha Nyekuci nē ecebit utugeeti cīg 'maaītu,

³⁴nē iliittia lanyit cī 'gwoyyio nē iliittia nyetuboo'nya cīg mīrōk cīggīng. Tananga baa appīrnā nēēgī, baa aa'nyīhoothīk ëhõõggō makaa'thīt hī 'tirrian 'cī iiggiai mīrōk cīggīng hukulit.

³⁵Ma ho, iita ūrūkta maaccwaana cīg ngaainu daahītha. Nēēthī, baa accananni eeta cieeg ūgēēgī gērrēēt nē ūtūbūrīt ngaatī ooggianī baabuuthatōō. Baa aga nēēg jurrung ngaatī hatī ammūdaanī dūman 'cī mēēn, hatī ūrūgta eeta vēlēk daahītha.

³⁶Baa arannī eeta ūgī nē ommogit ūgī thōng nē ecebit ūgī nyerikoo'nyanī baabuuthatōō.

³⁷Nē baa aalla ohoddiaa ūgēēgī biyyiēēnī hadaahito, hode appaki ūgēēgī hītō 'ramma hode aruhi nyetuboo'nyanī. Baa hi'thihi ūgī ceremwa nēēthī, baa ahimit nēēg ceremwa cīg a'thaannu hī cīg ēēthak. Baa ën nēēg hullaha nē accanattī, nē uukti thōng buúk.

³⁸Baa abūrī lōōcī eet iccig abūnnaa ho, eet baag urwatan horrwaa 'cī ūdōhōhī kak hī muurriōhī nē baa aauto ilomēētī nē utugu'thi 'lōōhītītōō.

³⁹Nē baa aa'nyīk nēēg vēlēk Nyekuc hatal, hīnīngītī lemiinit cīnīng! Baa adaahito nēēg nga hummuddia thōōth baa aduha Nyekuci.

⁴⁰Baa aaī thōōth ciee hoti, hīnīngītī baa iyyiangtheekeet Nyekuci ngagīt 'gii 'cī mēēn. Nē baa hōllōngaa adiim Nyekuci īhōōggō hōdōlanit rūgēt 'cī aalla ooo, nga haitiōō naag tōō.

Ebereei 12

Terethiinit cī authet cī Yeesu

¹Nēēthī hoti ho, irriamaneekeet ngagīt lothippiti cobbi cī eet 'cīg ën hēbērī cīg rūgēt cī lemiitto. Hadiim hūnnīk naag hēleggī vēlēk hī 'thēccanēēt 'cīg alaammeet 'gōōlaa 'cī hōdōlanī rūgēt 'cī aalla ooo. Hetemeethit thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg alaammeet ngagīt ngaatī hanūū 'limman cī Yeesu.

²Hakatti naag Yeesu hēbērī, ënōōnnō 'cī uwwatteekeet ngagīt nē aa'nyīk lemiinit cīnaac hūttūbanoothīk. Hīnīngītī taliinit 'cī ērē ënōōnnō, ikia ētēmēēth nēē ngaaoni cī huruccee. Nē 'yoko, iccioloongan nēē ëcī a'thiit cobbi cī Nyekuci dtaabawaa cī bulēēttō.

³Ummuhuttooth thōōth baa ēmmēē'thī Yeesu doominit 'cī ūdōōmī eeta 'cīg ën 'thēccannoook ënōōnnō. Nēēthī, aitiōō hōllōngaa hatī appīrnannu nē ūtūngteehu lemiinit cunuung.

⁴Nēēthī, 'gōōlaa 'cī o'ngonyoonnu niig kī 'thēccanēēta, nga adaahit niiga.

⁵Ataarrio'thu occa niig thoo'thiok baag akūtannuung Nyekuci hī lohollia cīgīnnēēgī? Baa aduha nēē aī, "Má hamaaccu tilooinit cī Makayyiookto, nē ma huunniku lemiinit hatī etere'thuung nēēnī.

⁶Hīnīngītī iloot Makayyioohiti eet 'cīg ammīnan nēēnī, nē uuk eet vēlēk 'cīg ēlēmī nēē hī lohollia cīgīnnēēgī."

⁷Etemeethit 'cannan haau hī tilooiniti, iloottuung Nyekuci ngagiit hī lohollia cīgīnnēēgī. Nganī occa gōōng 'cī nga hitilo maa'nyia?

⁸Iloot Nyekuci lōhōlī cīgīnnīg vēlēk nē má aitiōō hōllōngaa iloottuung nēēnī, īko thī hōllōngaa iiginnu lōhōlī cīgīnnīg dīdī.

⁹Nēēthī, hi'ngolli naag nyakangaa'nya cīggaac hatī ilootteeta. Nēēthī 'yioko īcca occa aitiōō hōllōngaa hi'ngolli naag Baangeet 'cī loriēēt cīggaac 'cī arūgī ooo hēētahujjieen hatī ilootteeta?

¹⁰Hīnīngītī ilootteet ngagīt nyakangaa'nya loota nīnga irki'nyia 'cīg abadtēc haaga, 'gōōlaa 'cī aga nēēg aī mēēn. Nēēthī, abūnnaa hī ngagīt hōdōōkōthī hatī ilootteet Nyekuci, hātī hotholit 'lēēmīth cīnnī.

¹¹Ahuci hōdōōkōthī hatī nga ilootteet eeta thōng. Má hillimanit ngaatī hathīknī thōōth hatī nga ilootteet eeta, hadīman hatī thōōth 'cī aūlanī nē haauto lō'ngōōc.

¹²Nēēthī 'yioko, ma habarrittu, aanytīk ībaati hī huthungti cugguung hittiranit.

¹³"Ūkūmatteek 'gōōl hūbūna," hātī hiittiōō eeta 'cīg hōllōngaa attiran hī 'cīg ahuuli lemiittaa cīnīng, hōllōngaa ēttēēd looc.

Tilooinit hatī habūrī Nyekuc

¹⁴Īttīmanit gērrēēt ngaatī aattiyyu lō'ngōōc hī eet vēlēk! Aaut rūgētaa 'cī tēllī. Ma hōllōngaa adīmannu noho, aitiōō hatī hōllōngaa acinnu Makayyioohit.

¹⁵U'thuutti eleeti cugguung, hātī hiittiōō ēētī 'cī abacī būnnai 'cī īllēēmīth cī Nyekuci tōō. Ma haa'nyiku eet umwa hīlīlī nē īkōōthahuung thoo'thiok 'cīg abathī.

¹⁶Ma hēlēmaaku eet umwa 'cī adīman thoo'thiok 'cīg īīn 'riiring nē ūtūbūr Nyekuc hī baa E'thaau, baa ūtēnī 'gattan cīnnī cī 'tirriaattō, hīnīngītī ahat 'cī baa aduk tabattī hōdēēthōng.

¹⁷Agayyu niig urutaa cīnnī ikia idim E'thaau haggatan maa'nyia īnōōnnō, aku hinnia abūrī maa'nyia thōng. Nēēthī, baa a'nyaman E'thaau ngaatī amammaayanī maa'nyī hōbōdaaī 'thīnīt haggatan īnōōnnō, tananga baa arruui nēē gērrēēt.

¹⁸Nga iita niig ngaatī aaī hī muur 'cī 'Thīnaī, 'cī occa hacīn nē huhumita. Aitiōō 'gwaa 'cī alanyīt hode diith 'cī īīn muguur hode ngōōtī 'cī attiran,

¹⁹hode tūūrī 'cī adtaki tōō. Baa athīhī eeta cīg ī'thīraēlī molook 'cī ūthōōthī. Nēēthī, baa alaacō nēēg molook tīho hījjaahō,

²⁰hīnīngītī baa i'ngolli nēēg ngaatī athīknī thōōth 'cī aduha mōlōōhī ho. Nē tarī, baa adukiaak īhōōggō aī, "Uruhit iding umwa 'cī ahum muur."

²¹Baa abarrit Mūū'tha gērrēēt nē īī, "Habarriti naa tēēl'thītaa cobbi."

²²Nē 'yioko, iitiaau niig muuraa cī 'Thionī hī õlōō cī Nyekuci 'Jeru'thalēma. 'Taaūn cobbi cī Nyekuc 'cī arūgī cieeni, nīngītī au adahī aajīlēēta 'cīg īn aalib'nya hī aalib'nya karrama.

²³Nē 'yioko, iitiaau niig lothippiti cī lemmiook 'cīg ammīnan Nyekuci gērrēēt, 'cīg īgīnnu lōhōlī 'cīg oou 'cīg eteheeddi 'thaara cugguung hēētahujjieen. Iitiaau niig hī Nyekuc 'cī ēttēēd thoo'thiok vēlēk cīg eetuk. Nē tarī, iitiaau hī loriēēt cīg eet 'cīg abūnnaa hēētahujjieen, 'cīg 'yioko aanytīhoothīk hūbūttaathō.

²⁴Nē iitiaau niig hī Yeesu 'cī īn jayyio 'cī õthōōthī lōhōt 'cī īn ngeju hōrggēēnaa cī Nyekuci hī eeta, hī biyyi 'cīg urwacanni 'cīg a'nyaha tūngēēnīt cī 'thēccaneetu, hōllōngaa a'nyaha oolo haauto hī biyyieeta baag Abeele.

²⁵Icīnīt jurrung nē ma haburru ngaatī athiknu Nyekuc 'cī õthōōth ko. Baa hōllōngaa avvir eeta cīg ī'thīraēlī, baag abūrī ngaatī athīknī eet baa othoothīk īhōōggō muuraa cī 'Thīnaī. Ammuku niig ainna occa avvirru, hatī aburru ngaatī athiknu eet 'cī õthōōtha hēētahujjieen?

²⁶Ma baa õthōōth Nyekuci īcī oou, baa ūmmōōnnī mōlōōhī cīnnī looc diooni. Nē 'yioko aduha nēē aī, "Hōmmōōnnī hatī looc hī hēētkujjieen vēlēk."

²⁷Aī thōōth ciee nēē, ūmmōōnnī hatī Nyekuci hēēggī vēlēk baag īhēnytaa hi'ngittōōthī, hātī hidionganit hēēggī 'cīg hōllōngaa ūmmōōtī diooni.

²⁸Hīcī hummuddia naag habuccieet 'cī hōllōngaa ūmmōōtī ho, hatalit nē hīdīhīthīt Nyekuc ngaatī halaī īnōōnnō tēēl'thītaa 'cī īllēēmīthī hī bulēētta.

²⁹Hīnīngītī, "Īn Nyekuci 'gwoo 'cī adūhan looc hī 'thīlī."

Ebereei 13

Dtiic 'cī aa'nyīk Nyekuc hatal

¹Aallattia īmmīnanit 'goonoggu haauto hī 'gootoonogu hī ngoonogu.

²Ma hatarro'thu ngaatī avvaannu eet 'cīg īn tahan hatī au õlō, hīnīngītī eeta ūgēēgī 'cīg baag avva tahan, īko hinnia avva aajīlēēt nē hōllōngaa aga ngaatī īnnī aajīlēēt buúk.

³Ummukta 'goonogu 'cīg aattīg baabuuthatōō, haau hīcī ababuuthaniinnu hī īhōōggō hōdēī. Ummuhuttooth 'goonoggu 'cīg īhēc eeta hippiirria nē má uuki nēēgī, a'nyīk haau hīcī uukennu niig buúk.

⁴A'nyīk maac hī ngaa hūrūmtī ūdūt. Aallattia ūrūmtī ūdūt, hīnīngītī uuk hatī Nyekuci eet 'cī adīman thoo'thiok 'cīg īn 'riiring 'thūwaana.

⁵Ma haangallu 'rabbēētī, aa'nyīk 'rabbēēt 'cīg abadtēc 'cīg a'nyaku hūūppattuunga. Hīnīngītī baa aī Nyekuci 'Buuhaa cīnnī, "Hōllōngaa hatī halahaneekuung nē hudhuheehuung tuu."

⁶Occa aa'nyuung thõõth ciee othoothit ïitõ, "Õin Makayyioohiti ellioohit caannõ! Inni occa hatõ hitingõlõ naa thõõth 'cõ adõmaneeka eeta haaga ho?"

⁷Ummuhuttooth makayyiook cugguung baag allimaneekuung ngagiit thõõth cõ Nyekuci. Ummuhuttooth thoo'thiok 'cõg abõnnnaa baag adõman nõõg rõgëtaa cõnõng nõ unuyyu terethiinit cõ lemiinit cõnõng.

⁸Aitiõõ Yeesu Krõstõ hõllõngaa õgõõranni. Aaõ nõõ baalõ hõ kõr nicci nõ aalla ooo.

⁹Nõõthõ, ma haa'nyiku 'limman 'cõ abathõ higgooluung ngagiita. Mõõn ngaatõ hammõdaanõ 'tirrian tarbal'thõõttaa cõ Nyekuci, hõllõõan 'geenniok õgõ 'cõg hadahõ. Nõõthõ, aitiõõ 'geennioha cieeg hõllõngaa õel eet 'cõg adak ko.

¹⁰Ha'nyak naag altaarõ 'cõ hõllõngaa aduhõõnõ paadõr'nya 'cõg adticanni 'Cieethaa cõ Nyekuci.

¹¹Baa õkõõõ paadõrõ cobbi biyyi cõg heleggeennu hõitõ 'gaarriõen cõg 'thõccaneetu 'Cieetõõ cõ Nyekuci, Ngaatõ A'ngirannii Õllõõmõth Gõrrõõt nõ õwaaddi hõlõggõ niccieeg õthõng huturumit hõi hati'theet, battala ngaatõ aitiõõ eeta tõõ.

¹²Baa accananni Yeesu nõõ buúk battalaas cõ 'taaõn cobbi, hâtõ haanytõk biyyieeta cõgõnnõ eet helleemito.

¹³Õnõõ 'cõ adiim hõõõ naag buúk battalaas cõ 'taaõnõõ hõõt hummuddioothõk Yeesu, hâtõ hotholit põõnanõt cõnnõ.

¹⁴Hõnõngõtõ aitiõõ lõõcõ ciee hõllõngaa õn õlõ cõnaac 'cõ aalla õdõt, nga hõrõ naag õlõ 'cõ nga aayyiaa.

¹⁵Nõõthõ hoti ho, haanytõk Nyekuc 'gaarrieenit 'cõ hadõk'thõ õnõõnnõ nõ huduktaak hõittõk hathõhõ naag õnõõnnõ.

¹⁶Nõ ma hatarro'thu ngaatõ eellu 'goonogu nõ othollu ijgio cugguung hõ õhõõggõ. Aduhõõ thõõth ciee hõi ngaatõ aa'nyiku Nyekuc 'garrieenit 'cõ atalõ nõõ thõng.

¹⁷Niig lemmioha, õthõhõt makayyiook cugguung nõ õdõmattu thoo'thiok 'cõg aduhaakuung nõõgõ. Ebekuung nõõg ngagiit nõ Nyekuc 'cõ hatõ õttõõd thoo'thiok cõggõng. Nõõthõ, ma haa'nyiku õhõõggõ hõngõõngõõcõ dtiicaa cõnõng. Aanytõk õhõõggõ haccamatoothõk, hõnõngõtõ aitiõõ hinnia hatõ hõllõngaa eelluung ngagiit õdõt.

¹⁸Alayyiooyyeetu ngagõita. Tõllõ 'thinneeti cõggaang nõ hattõmanna hõdõõkõthõ ngaatõ hadõmanna thoo'thiok 'cõg aulanõ.

¹⁹Hadiimi naa laiinit cunuung hõ Nyekuc, hâtõ hõhõõrõnaahuung ngagiit tarõ hõdõõkoothong.

²⁰A'nyõk Nyekuc cõ ganõõnõ baa arõgtha Makayyioohit cõnaac Yeesu, 'cõ õn tõhayyioohit cobbi cõ a'thaannu, hikia hadak lõhõt 'cõ aalla õdõt hõ eet cõgõnnõ.

²¹Halayyi naa haini, a'nyīk Nyekuc haa'nyuung īthīhīt īnōōnnō nē hatī gōōng īdīmattu thoo'thiok 'cīg aūlanī. A'nyīk Yeesu heeluung īdīmanit thōōth 'cī aa'nyīk Nyekuc haccamanoothīk. A'nyīk bulēēnīt haau hī Yeesu Krīstō ooo! Aamēn.

²²Gotoonoga hī ngoonoga, hēhēēdakuung naa ngagiit waraga 'cī huturi haaga, hátī hūkūtanuung ngagiita nē halayyuung ngagiit īthīhīt thōōth 'cī haduha naa ho jurrung.

²³Hadiimmuung naa ngagiit 'yioko agaac ūtō, ooggia 'gōtōōnēētī cīnaac Timotteeo baabuutha. Má ikia nēē ngaati hīdīkoothong, hōthōkta hatī īnōōnnō hikia hicinuung ngagiita.

²⁴Hōlō, ī'thaayyihaangu makayyiook cugguung hī eet cīg Nyekuci vēlēk. ī'thaayyuung lemmiooha cīg Nyekuci 'cīg aattīg Itali buúk ngagiita.

²⁵Hala naa Nyekuc hī tarbal nē aggatanuung ngagiit vēlēk.

'Jeemith

'Jeemith 1

'Thaainit 'cī aku hī 'Jeemith

¹Waraga 'cī aku hī 'Jeemith, dticciannioohit cī Nyekuci hī cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō cieeni. Hehedihī naa waraga icci habucciee'nya 'cīg īn ūmmōtō hī 'ramma cīg eet cīg 'Judeei 'cīg īn lemmiook 'cīg ī'thanothoothīk loonyin vēlēk.

'Timman cī lemiitto

²Gotoonoga hī ngoonoga, má attīmaniinnu niig 'goolliohī cūmō cūmō, aanytīk hī 'gōōl 'cī occa accamanoothiku niig gērrēēt.

³Hīnīngītī agayyu niig aī, má īttīmanī lemiiniti cunuung, occa hatī ammūda temeethi cunuung 'gōōl 'cī alī'thī.

⁴Nē illimanit ngaatī emmee'thu thoo'thiok vēlēk ūdūt, hātī ītīlīthīt okomit dīdī nē iitiōō 'gii 'cī occa a'nyamannuung tōō.

Laiinit lemiitta

⁵Má adiim eet umwaa hōrggēēnaa cunuung 'gēēnyīth, a'nyīk hala Nyekuc 'cī aa'nyīk eet vēlēk 'gēēnyīth 'thīnītaa 'cī alalī nē hōllōngaa egger'nyeek eet umwa, nēēthī hatī aa'nyīhoothīk īnōōnnō.

⁶Nēēthī, má alayyu niig Nyekuc 'giimwa, adiim elemmu aī, aa'nyuung hatī nēē 'gii tīho dīdī. Ma hīccaaddu thōōth umwa, hīnīngītī ēētī 'cī īccaad thōōth, aaī nēē hī maama cīg būlūcaak 'cīg uuhan ngōōtī.

⁷Nēēthī, ēētī 'cī īccaad thōōth, occa hōllōngaa ammuk aī, hammūda hatī 'giimwa hī Nyekuc;

⁸hīnīngītī a'nyak nēē muhēēnīt 'goolliok 'ramma nē iitiōō hōllōngaa ūūlū ngaatī occa adīmanī 'gii 'cī aūlanī.

Hullaha hī balliook

⁹Lemmiooha 'cīg īn hullaha, a'nyak 'giimwa 'cī occa irrianī, hīnīngītī ēlēm Nyekuci īhōōggō.

¹⁰Nēēthī, eeta 'cīg aballi, occa irrian nēēg, hīnīngītī aa'nyīk Nyekuci īhōōggō hītō eet 'cīg hōllōngaa tiirik, adaahī hatī nēēg hī nyetturi cīg moru.

¹¹Hīnīngītī uppwaanna kōrra hī abuur'thet nē ūtūūth hēēt, hutururriaa bōllōōha 'cīg nga allaa'tha thōōng nē ī'thaanī 'lēēmīthī cīnnēēnī. 'Gōōlaa nīcī dioo, a'nginoothi hatī ballioohiti hī baliinit cīnnī vēlēk.

'Timman cī 'Thīttaanō

¹²Aggatan Nyekuci eet 'cīg a'nyaman 'tīmman, hīnīngītī má ìllōōanit nēēg 'tīmman tīho, ammūda hatī nēēg dūman cī rūgētō, baa aduhaak Nyekuci eet 'cīg ammīnan īnōōnnō.

¹³Ma attīmaniinnu niiga, occa aitiōō ēētī 'cī òthōōth aī, "Attīmannaa Nyekuci nganīt tōō." Hīnīngītī hōllōngaa occa attīman 'Thīttaanī Nyekuc, hode aitiōō Nyekuci hōllōngaa occa attīman eet umwa.

¹⁴Aku 'tīmmanī hī ngagīt, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg habūraneek naaga, 'cīg arahanneet ngagīt nē edettieet hē'thēcattō.

¹⁵Nēēthī, ahīnakeet thoo'thioha 'cīg abathī ho ngagīt hē'thēcattō nē ma ītīlīth 'thēccanī īi maka, ikia ītīhīnaheet daahīth.

¹⁶Gotoonoga hī ngoonoga, ma haa'nyiku eet umwa higgoluung ngagiita.

¹⁷Aku 'baaniniti 'cī abūnnaa 'cī tēllī hēētahujjieen hī Baangeet 'cī īhēnyta lanyit cī hēētkujjieen, aalla nēē hōdōōkōthī 'gōōla hōdēēthōng nē hōllōngaa ūūkcī hī 'riiyyiēta.

¹⁸Adiimmeet Nyekuci ngagīt hītō eet cīgīnnīg nē īthōōa nyeemuut 'cī īīn dīdī haa'nyeet ngagīt rūgēt 'cī īīn ngeju.

Thōōth cī hathīknī nyeemuut cī Nyekuci

¹⁹Gotoonoga hī ngoonoga, īthīhīt thōōth icci, a'nyīk eet hōdēī hōdēī hīthīktō hīdīkoothong nē ma hothoo'thu hīdīkoothong nē ma haliilliyyu hataman.

²⁰Hīnīngītī hōllōngaa a'nyaha liili cī eeto rūgēt 'cī aūlan 'cī accamana Nyekuci.

²¹Nēēthī hoti ho, ūtūngīt thoo'thiok vēlēk 'cīg īīn 'riiring hī bathi 'cī ūdaan looc ko, ma hathīngōōnyannu, elemit nyeemuut baa allimanoothikuung ngagiit 'cī hatī ēēlannuung ngagiita.

²²Nēēthī, ma hathiknu thōōth cī Nyekuci thōōng diooni. Adiim adīmannu thōōth 'cī adukiaa ho. Má aitiōō hōllōngaa adīmannu, iggoollu hinnia eleeti cugguung haaga.

²³Ēētī 'cī athīhī thōōth nē hōllōngaa adtican 'gii 'cī aduha thōōth ko, aaī hinnia hī ēētī 'cī acīn muum cīnnī maadaraawa.

²⁴Nē ma īcīn muum cīnnī maadaraawa ēlēk, ūūk nīcī noho nē ataarōthī aaī hatī muum cīnnī hutuno.

²⁵Nēēthī, ēētī 'cī arrīcanaa ngaatī ammūdaanī thōōth 'cī aduha nyattalī 'cī abūnnaa, baa ūōga eet haauto lō'ngōōc nē aala īdīman thōōth icci nē hōllōngaa ataarrothi thōōth baa athīhī nēēnī nē īdīmana, aggatan hatī Nyekuci īnōōnnō, hīnīngītī thōōth 'cī adīman nēē ho.

²⁶Má ammuk eet umwaa aī hīnī eet cī Nyekuci nē òthōōth tahatak, īggōōl nēē ēlē cīnnī nē iittiōō hōllōngaa adticanni thōōth cī Nyekuci hī īnōōnnō.

²⁷Thõõth cī Nyekuci 'cī tēllī 'cī ēlēmī Nyekuci Baangēētī cieeni, 'cī ha'thūūnnī booyyiok hī ngaatībōyyī'nya pīrnattaa cīnīng nē hu'thuutti eleeti ngaatī ē'thēcanneet lõõcī niccieeni.

'Jeemith 2

Ma hammīnannu balliook hī eet 'cīg attiranī

¹Gotoonoga hī ngoonoga, hīcī hēlēmī naag Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō 'cī abuli ho, ma hahallu eeta.

²Má occa hikia ballioohiti umwaa 'cī ahimit ceremwa 'cīg ēllēēmīth hī 'ralit 'cī ën 'daab, nē ikia eet umwaa 'cī ën hullahaac buúk 'cī ahimit ceremwa 'cīg 'tha'tharīg;

³má arrīcanaannu niig eet 'cī ahimit ceremwa 'cīg ēllēēmīth ko nē iittihu, "Avvi dtaaba 'cī abūnnaa cieeni," nē iittihu hullahaac, "Bīl nīngaata hode 'cioloongan loota ngaati,"

⁴nga thī ahalit niig eleeti hōrggēēnaa cunuung nē etteeddu thoo'thiok muhēēttaa 'cī abathī?

⁵Gotoonoga hī ngoonoga ëthīktō. Ëbēra Nyekuci hullaha nē aa'nyīk ëhōõggō lemiinit 'cī maka loota nīnga. Nē uduhaak ëhōõggō buúk thõõth 'cī hatī õthõlī nēēg hī ënõõnnō habuccieet cīnnī, 'cī hatī aa'nyīk nēē eet vēlēk 'cīg ammīnan ënõõnnō.

⁶Nēēthī, baa hinnia odoommu niig hullaha thōng. Höllōngaa nooyya balliook 'cīg arratannuung ngagiita? Höllōngaa nooyya ëhōõggō 'cīg agurreekuung ngagiit lokihooa?

⁷Höllōngaa nooyya ëhōõggō 'cīg arannī 'thaar 'cīg abuli cīg Makayyioohit cunuung?

⁸Má a'thuunnu niig nyattal 'cī aaddi 'cī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci 'cī aī, "Mīnnan eet 'cī aaronnu haau hīcī ammīnannu eleeti cugguung," occa thī adīmannu thõõth 'cī aūlanī.

⁹Nēēthī, má accamanaannu niig eet ūgī hīllōõanit 'gōõnōgī, ë'thēcannu nē allimanneet nyattalī cī Nyekuci aī, ë'thēcannu.

¹⁰Hīnīngītī ëētī 'cī a'thūūnnī nyattalliook vēlēk nē ë'thēcan hōdēēthōng, ë'thēcan nēē nyattalliook cīg Nyekuci vēlēk.

¹¹Hīnīngītī Nyekuc 'cī aduha aī, "Ma hattihi ngaa cī eet umwa," nē tarī ë, "Ma haruhi." Má höllōngaa attihi ngaa cī eeto, nē uruhu eet, nga 'thēk ë'thēcannu nyattal noho.

¹²Othoothit nē idticattu thoo'thiok hī eeta 'cīg hatī etteedothoothīk thoo'thioha nyattaalaa 'cī õõga eet haauto lõ'ngõõc,

¹³hīnīngītī aitiōō hatī hōllōngaa ammaannooothīk ēētī 'cī baa hōllōngaa ammaannīk 'gōōnōgī. Nēēthī, má baa ammaannihi nii 'goonogu, ammaannikii hatī Nyekuci nganiit kōr 'cī hatī ēttēēdīkī nēē eet thoo'thiok.

Lemiiniti 'cī aitiōō dtiicanī 'cīg abūnnaa tōō adaahī

¹⁴'Gotoonoga hī ngoonoga, ne 'cī occa abūnnaa, hatī aī ēētī ha'nyahi lemiinit nē hi'thihi dtiicanī 'cīg abūnnaa 'cīg adtican nēēnī? Occa 'yioko 'thēk ēēla īnōōnnō lemiiniti cīnnī ho?

¹⁵Má haau 'gōtōōnēētī hode ngōōnēētī 'cī hōllōngaa a'nyak ceremwa hī 'gēēn,

¹⁶nē īnnīk eet umwaa hōrggēēnaa cunuung, "Bītō, bīt au lō'ngōōc, tihimi nē uduho jurrung," nē hōllōngaa ībbaan īnōōnnō 'gii 'cī adiim nēē ūdūt, būnnai 'yioko cī thōōth cīnnī ho nii?

¹⁷'Gōōlaa 'cī aduhōō thōōng, má hōllōngaa ūkōrōō lemiiniti hī dtiicanī 'cīg abūnnaa, īn lemiiniti 'cī adaaha.

¹⁸Nēēthī, occa ūthōōth eet umwaa aī, "A'nyahi nii lemiinit nē ha'nyahi naa dtiicanī 'cīg abūnnaa." Teretheehaa daho lemiinit cunni 'cī aitiōō dtiicanī 'cīg abūnnaa tōō ho, nē heteretheehii naa lemiinit caannī dtiicanēēnnī 'cīg abūnnaa īcīg hadīmani naa ho.

¹⁹Elemmu niig ngaatī aayyi Nyekuci hōdēēthōng. Abūnnaa! Īlēmī loriēēta 'cīg abathī buúk thōōth icci nē aa'nyīk īhōōggō habarritit tēēl'thīta.

²⁰Nii 'gii'thiahiti, adiimi nii heterethoothihii thōōth 'cī aī, hōllōngaa ēēlannii nganiit lemiiniti 'cī aitiōō dtiicanī 'cīg abūnnaa tōō?

²¹Hōllōngaa nooyyia agayyi Abūrahāmī baangēētī cīnaac, ngaatī īnnī eet 'cī abūnnaa, hīnīngītī thōōth baa occa ībbōōrī nēē ngeerīnī I'thaako hī 'gaarrieenit altaarīa?

²²Īcīnīt nōō lemiinit cīnnī ngaatī adticanīi hōdēī hī dtiicanī cīgīnnī 'cīg abūnnaa. Ikia ūttūbanoothīk lemiiniti cīnnī, hīnīngītī dtiicanī 'cīg abūnnaa baag adīman nēēnī.

²³Nīngītī aku edee'nyianī thōōth baa aduha 'Buuhi cī Nyekuci dīdī 'cī aī, "Baa īlēmī Abūrahāmī thōōth cī Nyekuci nē hīnīngītī thōōth icci, ikia accamana Nyekuci īnōōnnō ngaatī īnnī eet 'cī abūnnaa." 'Gōōl 'cī baa aku īnnī Abūrahāmī 'gōōnī Nyekuci ho niccia.

²⁴Nēēthī hoti ho, hētēr'tha naag ngaatī habūnnayyī hī Nyekuc, hīnīngītī dtiicanī 'cīg abūnnaa 'cīg hadīman naaga, hōllōngaa hīnīngītī lemiinit diooni.

²⁵Nēēthī hoti ho, hōllōngaa nooyyia baa agayyi 'waa'ngiahiti baa haī Rahab ngaatī abūnnayyī, hīnīngītī thōōth baa avvaanī nēē eet baag īn 'rootti, nē utuguny ī' thōōng nē ī'thooīk hīnīhīt 'gōōlaa 'cī 'rīng?

²⁶Hī ëlē 'cī adaahī hīnīngītī aitiōō lorii tōō, nēēthī, lemiiniti 'cī aitiōō dtiicanī 'cīg abūnnaa tōō, ñīn lemiinit 'cī adaaha.

'Jeemith 3

'Gōōl 'cī ha'thūūnnī ūtūg

¹Gotoonoga hī ngoonoga, occa hōllōngaa au ñīgīnnu niig vēlēk 'limmanniook lothippitaa cī lemmioohu, hīnīngītī, naag 'cīg hallimanna eet ko, etteedothonthīkeet hatī thōōth 'gōōlaa 'cī õkōmī gērrēēt.

²Nē dīdī, hē'thēcattōō naag vēlēk thoo'thiohī 'cīg mēēlīg. Hīnīngītī, 'yioko hu'thuutti naag utugeeti cīggaac, occa habūnnaa gērrēēt nē occa ha'thūūnnī eleeti cīggaac 'goolliohī ûgēēgī buúk.

³Má ecebeek ëētī 'thiihit 'cī hidici ūtūugaa cī nyangōöllēēō, occa aa'nyīk eet hūjjūhan nyangōöllēē hūūk 'gōōlaa 'cī adiim nēēnī.

⁴Hode a'nyīk haahūl hī terethiinit. Adiim ngōōt 'cī attiran haa'nyīk haahūl cobbi hōtōō, nēēthī, adticanii 'thukannioohiti 'thiihit 'cī hidici haaga, heteretheek haahūl 'gōōl 'cī õkōōī.

⁵'Gōōla hōdēēthōng, ñīn ahaatī 'gii 'cī hidici ëlla, nēēthī, irrianī eeta ìnōōnnō ngaatī aduhaanī thoo'thiok 'cīg obbitig. Agayyiooth ngaatī occa atūūthī 'gwaa 'cī dīppilī haaga mōrō cobbi 'rīng hī 'thī!

⁶Aaī ūtūgī buúk hī 'gwaa, ñīn nēē 'gii 'cī abathī ëllaa cī eeto. Ë'thēcan nēē ëlē cī eeto hūtūrūr, adhuheek rūgēt cī eeto hūtūrūr 'gwoyyiatōō, nē ūtūthī nēē buúk 'gwoyyiaa 'cī aalla ûdūt.

⁷Occa abal eeta idi'ngwa cīg moru vēlēk, hībaallī hī hēlēggī 'cīg õgōlīt loota, hī hēlēggī 'cīg aattīg būlūcatōō.

⁸Nēēthī hinnianī, aitiōō ëētī 'cī occa a'thūūnnī ahaat tōō, ñīn nēē 'gii 'cī hōllōngaa iyyiomā nē abathī, abbī'thī ahaat madōōtī 'cī aruk eeta.

⁹Hadīhīth naag Makayyioohit cīnaac hī Baangeet ūtūuga nē tarī, haccīnī ūtūg eet 'cīg ëhēnytaa haauto hī Nyekuci ho buúk.

¹⁰Aku dīhīthēēnītī hī 'cīnēnīt ūtūuga hōdēēthōng. 'Gotoonoga hī ngoonoga, occa hōllōngaa aaī noho.

¹¹Ícca occa ariha maama 'cīg tēllīg hī 'cīg ammūccarīt hebereeca cī hidioo hōdēēthōng?

¹²'Gotoonoga hī ngoonoga, 'yioko 'mūūnīcī occa õddōngta oliv, hode õddōngta hēēt cī viinoo 'mūūnī? Hode occa hōllōngaa ariha maama 'cīg abūnnaa û'ngeecaa cī hidioo 'cī ammūccarīt.

Aku 'gēēnyīthī 'cī ñīn dīdī hī Nyekuc

¹³Nganī hōrggēēnaa cunuung 'cī ēggēēnyīth nē aga hēlēggī vēlēk? A'nyīk hētērētha 'gēēnyīth cīnnī ho rūgētaa cīnnī ūcī abūnnaa, ngaatī hōllōngaa athīngōōnyanī, hīnīngītī ēggēēnyīth nēēnī.

¹⁴Nē má abbī'thī iniaani 'cī abathī hī thīngōōnyani 'thīnītaa cunni, ma hatali hode ma hammuti thōōth 'cī ūn dīdī.

¹⁵Hīnīngītī hōllōngaa aku iniaani hī muru'thēēt 'gēēnyīthaa cī Nyekuci. Īn nēēg hēlēggī cīg lootu nē ūn cīg habu cī loriēēt 'cīg abathī.

¹⁶Má iinanōō eeta nē ūtō muru'thiook, adīman nēēg thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg mēēlīg.

¹⁷Nēēthī ūcī oou, tēlla 'gēēnyīthī 'cī aku hēētahujjieen. Abbī'thī tamaati hī dtiicanī 'cīg abūnnaa. Hōllōngaa ahal eeta nē aduha thōōth 'cī ūn dīdī hōdōōkōthī.

¹⁸Ma irrioon eeta cīg ganōōnaak ganōn, ammūda hatī nēēg būnnai.

'Jeemith 4

Aanytīk eleeti cugguung Nyekuc

¹Ne 'cī ūkōōtha jore hī 'gēēnyōōn hōrggēēnaa cunuung ko? Hōllōngaa nooyya au nēēg hēlēggēēnnī 'cīg abūraneeku niig ūcī aruhōō 'thinneetinii cugguung?

²Adiimmu niig hēlēggī 'cīg hōllōngaa a'nyaku, nē atattaamattu 'gōōl 'cī occa ammūdaannu. Occa aruku eet, hātī ummuddia 'gīi tīho. Nēēthī, aalla hōllōngaa occa ammūdaannu hēlēggī 'cīg adiimmu ho noho, nē occa hōllōngaa ammūdaannu jora hode nyappēha. Adiim occa alayyu Nyekuc, hātī ummuddia 'gīi 'cī adiimmu ho.

³Nē má alayyu Nyekuc, hōllōngaa ammūdaannu 'gīi tīho, hīnīngītī alayyu ūnōōnnō 'thinneetinii 'cīg abathī, hātī udukteek 'gīi 'cī ammūdannu 'goolliohī 'cīg atabbu niiga.

⁴Niig eeta 'cīg adīmannu hēlēggī 'cīg ūn 'riiring ko, hōllōngaa agayyu niig ngaatī aa'nyuung 'gōōnna'thēēt cī lootu ūtō mīrōk cīg Nyekuci? Nē má eberriaau ngaatī ūginnu 'gōōnōgī lootu, iittu niig mīrōk cīg Nyekuci.

⁵Īccaaddu niig thōōth 'cī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "A'thūūnnī Nyekuci lori baa aarīk nēē 'thinneetinii cīggaac jurrung?"

⁶Nēēthī, aa'nyeet Nyekuci ngagīt tarbal'thēēt cobbi. ūnōō 'cī aīnnī 'Buuhi cī Nyekuci, "Abūrī Nyekuci eet 'cīg athīngōōnyanī nēēthī, aa'nyīk nēē eet 'cīg hōllōngaa athīngōōnyan būnnai."

⁷Aanytīk eleeti cugguung Nyekuc! A'nyamanit habu cī loriēēt 'cīg abathī, hātī hukul hutungeehuung ngagiita.

⁸Iita ūbōktō hī Nyekuc, hātī hikia nēē buúk ūbōktō hī ngagiita. Niig 'thēccanniooha, ūtūūnyīt authet cunuung 'cī aattiyyu. Ītīllahit 'thīnneeti

cugguung, hīnīngītī e'ngerri 'thinneeti cugguung ngaatī athiknu Nyekuc hī looc nicci.

⁹Ommo'thi nē ahayūngatteeu nē okollieehu ulwa. Ma nga hararru i'thiattaaī ulwa. Ahayūngattī, hīnīngītī accamanoothiku thōōt.

¹⁰Ma hathīngōōnyannu muumaa cī Nyekuci, hātī hodonguung nēē ūtō makatīg.

Bathi 'cī hēttēēdīkī eet ūgī thōōth

¹¹'Gotoonoga hī ngoonoga, ma hetteediku 'goonogu thoo'thiok. Ēētī 'cī etteedīk 'gōōnī thōōth, aaī hīcī etteedīk nyattal cī Nyekuci thōōth. Ma etteedihi nii nyattal thōōth, aitiōō hōllōngaa a'thūūnnī nyattal, nēēthī, aburi ngaatī anūū ūnōōnnō.

¹²Nyekuc dioo, baa aa'nyīk eet nyattal 'cī ēttēēd thōōth. ūnōōnnō dioo 'cī a'nyak 'tirrian 'cī ēēlanī eet, hode aruhi eet hadaahito. Thōōth iina 'cī aūlan 'cī a'nyahi nii, 'cī occa ēttēēdīkī eet 'cī aaronnu thōōth ko?

Tilooinit cī thīngōōnyaniitto

¹³Īthīktō da nōō niig eeta 'cīg ainnu, "Hooyya hatī naag kōr nicci hode lohatha 'taaūnaa nīcī hode 'taaūna cobbi. Hōō hatī hadīmanna tūūēnīt ūca irkit hōdēī hummuudiawa 'rabbēēt 'cīg mēēlīg."

¹⁴Ne 'cī agayyu niig cī lohatha ho? īcca occa agayyu niig aaī hatī rūgētī cunuung lohatha hutuno? Aaī rūgētī cunuung hī 'rī'nyaati aa gōōng uppwaanna ngerrenita hīdīhīdīc nē ikia i'nginōōthī haaga.

¹⁵Occa othoo'thu niig ainnu, "Má adiim Makayyioohiti, harūgī hatī nē hīdīmanit hēlēggī 'cīg hadiimi."

¹⁶Nēēthī, athīngōnyannu hinnia niig, hīnīngītī muhēēnīt cunuung, abathī thīngōōnyani 'cī aaī noho.

¹⁷Nēēthī, ēētī 'cī aga thōōth 'cī abūnnaa 'cī occa adīman nē hōllōngaa adīmanī, ūn 'thēccannoohit.

'Jeemith 5

Tilooinit hī balliook 'cīg arratan eet

¹Nēēthī 'yioko, īthīktō niig balliooha, utullēēc, hīnīngītī thōōth 'cī abathī 'cī hatī adhukiaakuung ngagiita.

²Ōtōngōl ngagiit baliiniti cunuung ēlēk nē adahit 'thōrōhōnyīta ceremwa cugguung hathathaarri haaga.

³Ohonoo'thi ngagiit maccīrēēna cugguung hī 'daab. Adticanini hatī Nyekuci honoothi cī 'daabō hī cī maccīrēēnu ho, hī terethiinit 'cī hatī ukēēnīt cunuung, 'cī atūūthēnī eleeti cugguung 'gwoyyia. Baliiniti ciee athaddu niig ko, ūn hatī ukēēnīt cunuung kōr 'cī ēttēēdīkī Nyekuci eet thoo'thiok.

⁴Íthíktō! Íthihít ulwa cī dticcianniook cīg manēén cugguung, baag iggoollu hõllõngaa adūmannu 'rabbēét cīggīng. Allweekuung ngagiit 'rabbēéta tīko, baag edennu niiga. Õdōlan ulwaanī cī dticcianniook cīg manēén cugguung, Makayyioohit cī ūrūta cī hētkujjieen.

⁵Baa nga aattiyyu niig loota nīnga, baa ammuku heengti cugguung diooni nē accamattoothihu. Nēéthī 'yioko, īdīktu aauttu hī merukwaa'nya 'cīg ūt etteeddi thõng.

⁶Etteediku niig eet thoo'thiok nē uruktu eet 'cīg ammīrī, tananga ēlēmī thoo'thiok cugguung.

Etemeethit thoo'thiok 'cannaana

⁷Gotoonoga hī ngoonoga, ereeyyo īthõng hōbōda Makayyioohiti. Aaut hī kattiooha cīg maneenu aag gōōng ereeyyi īthõng hītīl tammu nē tarī, ereeyyo īthõng hibbiir mana.

⁸Adiim ereeinnu niig buúk. Aanytīk 'thinneeti hokomit, hīnīngītī ūbōhī ikia Makayyioohiti.

⁹Gotoonoga hī ngoonoga, ma hongoongoeeku 'goonogu, hode etteedoothīkuung hinnia hatī ngagiit thõõtha. Hīnīngītī ūbīl 'gaadī 'cī ūttēēd thõõth hattūūga.

¹⁰Hõlō, ūnnēēc terethiinit baa pōrōvētaa'nya baag ūthõõth thõõth cī Makayyioookto. Baa adīhan nēēg 'cannan korriohī baag accananiini nēēgī.

¹¹Hadīhīth naag eet baag adīhan 'cannan. Íthīktu niig 'cannan cī 'Jōōbī nē icittu 'gii 'cī aku adīmaneek Makayyioohiti ūnōōnnō uruta. A'nyak Makayyioohiti tamaati cobbi.

¹²Gotoonoga hī ngoonoga, thoo'thiohī vēlēk, ma habūtannu 'thaarī cīg hēētkujjieen hode īcīg looc nicci hode īcīg 'giimwa. Udukta thõõth 'cī aī eei hode aitiōō, hātī hiittiōō hõllõngaa ē'thēcannu hode etteedoothīkuung hinnia hatī thõõtha.

Laiinit cī lemiitto

¹³Ma a'nyaku niig 'cannan umwa, occa alaiinnu. Nē má aattiyyu lō'ngōōc, ebenit tegellwa cīg dīhīthēēttak.

¹⁴Ma ūmmōōrī eet umwaa hōrggēēnaa cunuung, a'nyīk hūtūvva makayyioook cīg lothippit cī lemmioohu, hiita halayyiōō ūnōōnnō nē ūnībītō ngōōrra 'thaarī cīg Makayyioooktak.

¹⁵Aa'nyīk hatī laiiniti cī lemiinit cunuung eet 'cī ūmmōōrī ho hūbūna. Aa'nyīk hatī Makayyioohiti ūnōōnnō hītīngā haau 'jieena. Ma baa ūn eet 'cī ūtēccanōō, ūnūnnīk hatī Makayyioohiti 'thēccanēēt cīgīnnīg.

¹⁶Má baa ūtēccattoou niiga, occa aduhaaku 'goonogu 'thēccanēēt 'cīg baa adīmannu ho. Nēéthī, alayyiooyyu eleeti hōdēī, hātī hūtūngeek Makayyioohiti

'thēccanēēt cugguung. Attiran laiiniti cī eet 'cī abūnnaa nē aga ngaatī eelluung ngagiit gērrēēt.

¹⁷Baa ïin Eliija eet 'cī aaī hī naaga. Baa alayyi nēē gērrēēt aī hiittiōō hōllōngaa atñilī tammu, nēē'thēk iittiōō tammu hōllōngaa atñilī looccaa tīho irki'nyia iyyio hī nyñlōhī tōrkōnōn.

¹⁸Ma baa alaō nēē tarī, ikia ïtñil tammu dīdī haa'nyīk haal hubu'thia.

¹⁹Gotoonoga hī ngoonoga, má baa arahan eet umwaa hōrggēēnaa cunuung thōōthaan 'cī ïin dīdī, immiirria ïnōōnnō.

²⁰Nēēthī, ummuhuttooth thōōth icci. Ëētī 'cī ammiira 'thēccannoohit 'gōōlaa 'cī abathī, ëēla ëētī tīho ïnōōnnō daahītha nē ûmmūt 'thēccaneēēt 'cīg mēēlīg gērrēēt.

1 Pēētūrū

1 Pēētūrū 1

'Thaainit hī laiinit cī Pēētūrū

1 Waraga 'cī aku hī nganīt Pēētūrū 'thooyyiahit cī Yeesu Krīstō cieeni. Heheedihi naa waraga icci eet 'cīg ēbēra Nyekuci 'cīg aattīg hī tahana loonyinii cīg Pontu hī 'Galaa'thia hī Kapadooccia hī Aa'thia hī Bithinia.

2 Baa agauung Nyekuci Baangēētī ngagiiit nē ēbēraauung baa hūnūūk nē aa'nyuung Lorii cīnnī ngagiiit elleemit. Nē hīnīngītī thōōth icci, īthīktu niig īnōōnnō nē utuunyuung nēē ngagiiit biyyiēētī cīg Yeesu Krīstō. A'nyīk Nyekuc haa'nyuung būnnai hī ganōn 'cī maka gērrēēt.

Muhēēnīt 'cī abūnnaa cī rūgēt 'cī aalla ūdūt

3 Hīdīhīthīt Nyekuc Maa'nyī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō. Tamaatittaa cīnnī īcobbi, aa'nyeet Nyekuci ngagīt rūgēt 'cī īn ngeju hī muhēēnīt 'cī abūnnaa 'cī aalla ūdūt, ngaatī arūgthaanī Yeesu daahītha.

4 A'nyak Nyekuci 'giimwa 'cī iyyiangtheekuung ngagiiit hēētahujjieen, ngaatī hōllōngaa occa ë'ngōllī hode ë'thēcanniini hode a'nginōō'thī.

5 Nē hīnīngītī lemiinit cunuung ko, a'thuunnuung hatī ngagiiit Nyekuci 'tirriaanaa cīnnī, īlōng ummuddia elliaanīt icci, 'cī ereeyyi, hātī hetere'thiaa kōr cī decciaanīt cī lootu, hātī hīcīnīt eeta vēlēk.

6 Nēēthī, accamattoothīk dīdī. Nga 'thēk aayyiaa taliiniti cobbi gērrēēt īcī oou, tananga occa nga emme'thu 'tīmman 'goolliohī 'cī mēēlīg hīdīhīdīc.

7 Etēr'tha hatī 'tīmmanī ciee ngaatī īnnī lemiiniti cunuung dīdī. Attīmanni hatī lemiiniti cunuung hī 'daabī 'cī attīmanni 'gwoyyia, tananga tiir lemiiniti cunuung gērrēēt hīlōōan 'daab 'cī occa aduhoothīk haaga. Nēēthī, má aalla ūkōmmī lemiiniti cunuung hatī attīmanni 'tīmmaanaa 'cī maka, occa hatī a'nyahaakuung ngagiiit dīhīthēēnīt hī bulēēnīt 'cī maka kōr 'cī akuuni Yeesu Krīstō.

8 Ammīnnannu niig Yeesu tananga nga īcīnīt īnōōnnō. Tananga hōllōngaa acinnu īnōōnnō 'yoiko, elemmu niig īnōōnnō nē accamattoothihu taliittaa 'cī a'nyak bulēēnīt 'cī hōllōngaa athithanni.

9 Īn hatī dūmanī 'cī elemmu niig īnōōnnō, elliaanīt cī loriēēt cugguung.

10 Thōōthaa cī elliaanīt icci, pōrōvētaa'nya baag aduha būnnai 'cī occa baa aku hī ngagiiit, 'cīg aduha elliaanīt cunuung 'cī aaddi gērrēēt, 'cī akūmanoothīk, hīnīngītī ngagiiita.

11 Baa aaī Lorii cī Krīstō eleetinii cīggīng, 'cī baa aduhaak īhōōggō 'gōōl 'cī hatī accananiini Krīstō nē aa'nyīhoothīk bulēēnītī cobbiēēnī. Nē baa adiim nēē aga eet occa hatī iina 'cī aku īn Krīstō ho nēē aga eet occa hatī nēē hatīngaan.

¹²Baa adukiaak ñhõõggõ aĩ, adticanoothikuung ngagiita, hõllõngaa adticanoothõk eleeti cõggõng õmmõen. Nõ 'yioko, irrioonikuung ngagiit eeta 'cõg allimannuung 'tirriaanaa cõ Lori 'cõ Õllõõmõth, baa õthooyyia hõetahujjeen. Nõ baa ñn nyeemuut cõnõng ko, cunuung diooni, tananga baa adiim aajõlõõta aga nyeemuut tõho.

Aaut hõ eeta 'cõg õllõõmõth cõg Nyekuci

¹³Aaut dõkiim nõ aanytõk muhõõnõt cunuung hõõlan. Aarrik muhõõnõt cunuung 'cõ abõnnaa võlõk 'gõõlaa 'cõ hatõ ñnnõ Nyekuci tarbal hõ ngagiit hatõ uppwaanna Yeesu Krõstõ.

¹⁴Aaut 'thõk hõ lohollia cõg Nyekuci 'cõg athõknõ. Ma nga hobodoothõku thoo'thiok baag 'rõõttõg abathõ, baa gõõng adõmannu niig baa nga erekung thõõtha.

¹⁵Nõõthõ, hõcõ õllõõmõth õetõ baa aõõyyuung ngagiita, elleemit niig buúk thoo'thiohõ võlõk õcõg adõmannu niiga.

¹⁶Hõnõngõtõ eheeddi 'Buuhaa cõ Nyekuci aĩ, "Adiim elleemmu niig, hõnõngõtõ hõõnõ naa Nyekuc 'cõ helleemi."

¹⁷Ummuhutooth ngaatõ hõllõngaa ahalõ Nyekuci baangõõtõ cunuung cõ hõõtkujjeen 'cõ alayyu niig ko eeta. Etteedõk hatõ nõõ eet hõõdõõ hõõdõõth nõ õdõuman 'gõõlaa 'cõ baa thoo'thiok 'cõg adõman õetõ loota nõngõ. Nõõthõ hoti ho, adiim i'ngollinnu Nyekuc nga aattiyyu looccaa 'cõ aattiyyu hõcõ iiginnu tahan ko.

¹⁸Hõnõngõtõ agayyu niig baa õelannuung ngagiit Nyekuci rõõgõtõ 'cõ abathõ, õbaa allimanaannu hõ maajihu cugguung baangaani. Nõ agayyu niig baa hõllõngaa õelannuung ngagiit Nyekuci maccõõnõtõ hode 'daaba 'cõ hõllõngaa aalla õdõtõ.

¹⁹Baa eelliannu niig biyyiõtõ 'cõg aaddi õcõg Krõstõ, mõnyõõn cõ Nyekuci 'cõ hi'thihi 'thõccan nõ aitiõõ nyakõmõõr tõõ.

²⁰Baa õbõra Nyekuci õnõõnnõ hõõ ellioohit cunuung, baa nga hetehe'nyiaa lõõcõ. Nõõthõ 'yioko, ikia eteretheehuung Nyekuci õnõõnnõ ngagiit waathinnioohõ 'cõg adtuurna ho, hõnõngõtõ ngagiita.

²¹Nõ hõnõngõtõ Krõstõ, iita elemtu niig Nyekuc nõ a'nyaktu lemiinit cunuung hõ muhõõnõt 'cõ abõnnaa hõ Nyekuc baa arõgtha Krõstõ daahõtha nõ aa'nyõõk õnõõnnõ bulõõnõt cobbi gõrrõõt.

²²Baa õtõõnytau niig 'thõccanõtõ cugguung baa elemmu thõõth 'cõ ñn dõdõ, nõõthõ 'yioko, ammõnanoonnu niig dõdõ. Nõ adiim aallattia õmmõnanit eleeti cugguung 'thinneetini dõdõ.

²³Baa aa'nyuung Nyekuci ngagiit rõõgõtõ 'cõ ñn ngeju 'cõ hõllõngaa aku 'giiaa 'cõ occa adaahõ, nõõthõ, aku 'giiaa 'cõ hõllõngaa occa adaahõ. Baa ittirriaau niig tarõ, nyeemuutaa cõ Nyekuci õcõ arõgõ õdõtõ.

²⁴Hīcī ōthōōth 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Aattīg eeta vēlēk hī arteeniti, nē aaī bulēēnītī cīnīng hī nyetturi cī manu. Aattīg nēēg hī arteeniti 'cī ammuduuhith nē bulēēnītī cīnīng, arurri hī nyetturi.

²⁵Nēēthī, aalla thōōth cī Makayyiookto ūdūt." Nē ūn thōōth tīho nyeemuut 'cī abūnnaa baa allimanoothikuung ngagiita.

1 Pēētūrū 2

Rūgēt 'cī aalla ūdūt

¹Nēēthī hoti ho, ma nga haaburreeku eet ūgī nē ma haggii'thu eeta, nēēthī i'thiattaaī udukta thōōth 'cī ūn dīdī. Ma hanyigaranoonnu hode ma hothoo'thu 'goonogu 'buth.

²Aaut hī ūdōlēēta 'cīg adiim ira 'cīg tēllīg 'cīg au hī Nyekuc diooni, 'cī occa eelluung ngagiit ūtīlīthīt elliaattaa cunuung,

³nē 'yioko, ummuddiaau niig ngaatī abūnnayyī Makayyioohiti dīdī.

Aaī Makayyioohiti hī bēē 'cī arūgī

⁴Iita hī Yeesu Krīstō. Ūn nēē Makayyioohit 'cī aaī hī bēē 'cī arūgī, 'cī baa abūrī eeta baag ūbēra Nyekuci nē aaddi hī ūnōōnnō gērrēēt.

⁵Iiginnu niig buúk biyyiēēn 'cīg arūgī, 'cīg ūhēnytī Nyekuci 'cieeth cī loriio. Nē tarī, iittu niig buúk lothippit cī paadīr'nya 'cīg ūllēēmīthī. Eelluung hatī Yeesu Krīstō ngagiit aanytīk Nyekuc 'gaarriēēn 'cīg accamana Nyekuci.

⁶Hīcī eheeddi 'Buuhaa cī Nyekuci aī, "Icīnīt nōō, haarihi naa bēē 'Thiona, bēē 'cī tiiri 'cī eberriaa 'cī aarīhoothīk ūkīca, nē ūētī 'cī ūlēmī ūnōōnnō, hōllōngaa hatī aggam ngaaoni ūdūt."

⁷Nē niig eeta 'cīg elemmu ūnōōnnō ho, aaddi bēē ciee gērrēēt. Nēēthī, hī eet 'cīg hōllōngaa ūlēmī, "Ikia ūn bēē 'cī tiiri gērrēēt,"

⁸nē, "Bēē 'cī adaaca eet hī bēē 'cī aa'nyīk ūhōōggō hetteedito looc." Baa adaaca ūhōōggō bēē, hīnīngītī baa hōllōngaa ūlēmī nēēg nyeemuut nē tabiinit 'cī baa adiimik Nyekuci ūhōōggō niccia.

⁹Nē ūgīnnu niig eet 'cīg eberriaau iittu paadīr'nya cīg habuuak, cīg looc 'cī ūllēēmīthī nē tarī, iittu eet cīg Nyekuci, hātī illimatteek eet dīhīthēēnīt cī eet baa avvaannuung ngagiit muguuratōō iita lanyitaa cīnnī ūcī ūllōōanī.

¹⁰Baa nga ūtō niig eet cīg Nyekuci baa ūcī oou, nēēthī 'yioko, iittu eet cīgīnnīg. Baa nga hatamaatihuung eet umwaa ngagiita, nēēthī 'yioko, ikia atamaatihuung Nyekuci ngagiita.

¹¹Gotoonoga hī ngoonoga, haduhaakuung naa ngagiit hanneekuung, iiginnu niig eet cīg looc 'cī ūrīng hī tahana loota nīnga. Nēēthī hoti ho, halayyuung naa ngagiit ūtūngteek hēlēggī 'cīg abūraneek eleeti cugguung 'cīg aruhoonnu hī ngagiit ko.

¹²Aaut jurrung hatī arūmeennu hī eet 'cīg nga helemit Nyekuc, tananga ūhōppōōcannuung nēēg ngagiit thoo'thiohī 'cīg abathī. Ma hatī kōr 'cī ēttēēdī Nyekuci thoo'thiok, adīhīth hatī nēēg Nyekuc ngaatī aduhaanī thoo'thiok 'cīg abūnnaa 'cīg baag acīn adīmani niina.

'Gōōl 'cī hathīknī makayyiook 'cīg aggammeet hī 'cīg allimanneeta

¹³Adiimmuung Makayyioohiti ngagiit īthīhīt thoo'thiok cīg 'gaala cugguung vēlēk, ettebehini habu cobbi 'cī aggam eet vēlēk.

¹⁴Adiim athiknu 'gaala 'cīg obbitig buúk, hīnīngītī baa īthōōa habuui cobbi īhōōggō hiita huukito eet 'cīg ē'thēcan thoo'thiok nē īdīhīthīt eet 'cīg abūnnaa.

¹⁵Adiimmuung Nyekuci ngagiit ibilli eet 'cīg ūthōōth thoo'thiok cīg 'giithēttaak, 'gōōlaa 'cī adīmannu thoo'thiok 'cīg aūlanī.

¹⁶Hīnīngītī ūōgtau niig aauttu lō'ngōōc, nēēthī, nga iiginnu appahacaa'nya cīg Nyekuci noho, nēēthī, ma hadticaninnu thōōth 'cī ooggianu aaut lō'ngōōc ko, īdīmattī thoo'thiok 'cīg abathī.

¹⁷Itingolli eet vēlēk nē īmmīnattu 'gootonogu hī ngoonogu 'cīg īn lemmiook. Itingolli Nyekuc nē itingollieeu habu cunuung.

Terethiinit cī 'cannan cī Krīstō

¹⁸Niig appahacaa'nya īthīhīt makayyiook cugguung nē itingollieeu īhōōggō hōdōōkōthī. īdīmanit hoti, hōllōngaa hī eet 'cīg tarbalīg nē ūbūttaathō thōng diooni, nēēthī, īdīmatteek eet 'cīg īn tongororriaak hī ngagiit buúk.

¹⁹Accamanannuung hatī Nyekuci ngagiit, hatī adīmannu thoo'thiok 'cīg agayyu niig ainnu aūlan nē etemee'thu thoo'thiok 'cīg adīmannuung ngagiit makayyiooha 'cīg abathī 'buth, hīnīngītī agayyu Nyekuc.

²⁰Aitiōō 'gii 'cī ammūdaannu niig hatī uukenne, hīnīngītī thōōth 'cī ē'thēcannu thōng tōō. Nēēthī, aggatannuung hatī Nyekuci hatī emmee'thu 'cannan, hīnīngītī adīmannu thōōth 'cī abūnnaa.

²¹Hīnīngītī baa ēbēraauung Nyekuci ngagiit hātī accanattī, hīcī anuyyu 'cannan baa Krīstō baa ētēr'tha nēē ngaatī accananiini hīnīngītī ngagiita.

²²Baa hōllōngaa ē'thēcan Krīstō thōōth umwa hode aduha ūlōng.

²³Tananga baa ūdōōm eeta īnōōnnō, baa hōllōngaa aruha nēē oolo. Ma baa accananni nēēnī, baa hōllōngaa egger'nyeek nēē eet umwa. Nēēthī hinnianī, baa aalla a'nyak nēē lemiinit hī Nyekuc 'cī ēttēēd thoo'thiok cīg eetuk jurrung.

²⁴Baa ēhēēl Krīstō 'thēccanēēt cīggaac. Baa ododdothoothīk nēē hurucceea, hātī hiittiōō hōllōngaa hē'thēcan naag tarī nē hātī hīthīhīt thōōth 'cī aūlanī. Aa'nyuung nēē ngagiit ūbūttaath ngatūbēēnnī cīginnīg.

²⁵Baa arahattu niig aauttu hī a'tha 'cīg i'ngittōōthī thōng, nē 'yioko, oboddiaau hī tūhayyyioohit cunuung 'cī a'thuunnuung ngagiita.

1 Pēētūrū 3

Ngaaī hī maaccwa

¹Nēēthī, má ññī ngaa cī eeto, adiim athihi thōōth cī maac cunni. Tananga abūrī nēē nyeemuut cīnaang, aa'nyihi hatī nii ññōōnnō hikia hī lemmioohit 'gōōlaa 'cī adīmanī thoo'thiok 'cīg abūnnaa. Iittiōō hatī eet umwaa 'cī occa aduhaak ññōōnnō thōōth 'cī aku ññī nēē Lemmioohit tōō,

²hīnīngītī acīn hatī nēē 'gōōl 'cī adīk'thī nii Nyekuc nē aau 'gōōlaa 'cī aūlanī.

³Ma haallaku 'lēēmīth 'cī aaī hīcī ìma 'cīg ēhēnytī helleemito, hode ngaatī ahimittu hēbbēēn cīg 'rianññthak 'cīg ññ 'daab, hode ceremwa 'cīg uuttiaa 'rabbēētī 'cīg mēēlīg ìcīg aa'nyuung elleemit.

⁴A'nyñk 'lēēmīth 'cī aku 'thinneetinii cugguung haa'nyuung ngagiit aaut lō'ngōōc nē iittu tarbalīg. Íñ ciee 'lēēmīth 'cī aalla ì'thōng nē accamana Nyekuci gērrēēt.

⁵Baa gōōng 'gōōl 'cī aattiyyi ngaaī 'cīg ala Nyekuc nē aarrik 'thinneeti cīggīng hī ññōōnnō cieeni, baa aa'nyñk nēēg eleeti cīggīng helleemito 'gōōlaa 'cī athīknī maaccwa cīggīng.

⁶Baa athīhī Thaara Abūrahaamō nē ùtūvvū ññōōnnō ññīk makayyioohit cīnnī. Iginnu niig lōhōlī cīgīnnīg dīdī, hatī adīmannu thōōth 'cī aūlanī nē hōllōngaa i'ngoliinnu thōōth umwa.

⁷Nē niig maaccwaana 'gōōlaa 'cī aduhōō thōng, ûrûmtī hī ngaaī cugguung jurrung, itingolli ìhōōggō hī 'goonogu 'cīg hōllōngaa attiran haauto hī niiga, hīcī othollu 'baaninit cī rūgēt 'cī ññ ngeju, ìdīmanit ìhōōggō jurrung, hātī hiittiōō 'gii 'cī occa alaam laiinit cunuung tōō.

'Cannan hīnīngītī thōōth 'cī abūnnaa

⁸Dtuurnatta, aaut niig vēlēk hōdēī lō'ngōōc, ìtō tarbalīg nē atamaattik 'goonogu buúk, ìmmīnanit 'gotoonogu hī ngoonogu nē ma hathīngōōnyannu.

⁹Ma haruhaannu oolo thoo'thiohī 'cīg abathī, hode ma hodommu 'goonogu 'cīg odoommung ngagiita. Nēēthī hinnianī, aggatanit eet 'cīg odoommung thōng. Thōōth baa avvaannuung Nyekuci ngagiit ìdīmanit cieeni nē aggatannuung hatī nēē, hīnīngītī thōōth icci.

¹⁰Hīnīngītī aduha 'Buuhi cī Nyekuci aī, "Ammīnannu 'thēk niig rūgēt dīdī? Adiimmu 'thēk niig accamanoothiku? Ma thī nga hothoo'thu thoo'thiok 'cīg abathī nē ma nga hothoo'thu thoo'thiok 'cīg ññ òlōng.

¹¹Adiim uunniku thoo'thiok 'cīg ññ 'riiring nē ìdīmattu thoo'thiok 'cīg abūnnaa; hīcī adiimmu nē unuyyu

'gõõl 'cī ammūdaannu ganōn.

¹²Hīnīngītī ēbēk Makayyioohiti eet 'cīg abūnnaa nē īthīk laiinit cīnīng, abūrī Makayyioohiti eet 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg abathī."

¹³Nganī 'cī occa adīmannuung ngagiit 'buth hatī abūraneeku ngaatī adīmannu thōōth 'cī abūnnaa?

¹⁴Nēēthī, má occa accananiinnu niig, hīnīngītī adīmannu thōōth 'cī abūnnaa, adūmannuung hatī Nyekuci, hīnīngītī thōōth tīho. "Ma hapuppuddu hode hi'ngollinnu thoo'thiok 'cīg occa adīmaneekuung nēēg ngagiita."

¹⁵Itingolli Krīstō nē aanytīhu hī Makayyioohit rūgētaa cunuung. Má ajinnuung eet umwaa thōōth cī lemiinit cunuung, ūkūmattoothīk hōdōōkōthī, hātī attacanit, nēēthī, īdīmanit thōōth icci tarbal'thēēta hī ngaatī i'ngoliinnu īnōōnnō.

¹⁶Attacanit īhōōggō 'thinneetinii 'cīg alalī nē aanytīk muhēēnīt cī 'thinneeti cugguung hī tēlla. Má othoo'thuung eeta 'buth, aggam hatī īhōōggō ngaaoni hatī acīn rūgēt cunuung 'cī abūnnaa, hīnīngītī iiginnu niig cīg Krīstō.

¹⁷Mēēn ngaatī accananiinnu, hīnīngītī adīmannu thōōth 'cī abūnnaa, hatī adiim Nyekuci haau noho, hīllōōan ngaatī accananiinnu, hīnīngītī adīmannu thōōth 'cī abathī.

¹⁸Hīnīngītī baa adaahī Krīstō tabattī hōdēēthōng, hīnīngītī 'thēccanēēt cīggaac. Baa nga hē'thēcan nēē thōōth umwa ūdūt, nēēthī, baa adaahī nēē, hīnīngītī 'thēccanniook, hātī huukuung ngagiit hī Nyekuc. Baa aruhi nēē hadaak, nīngītī aa'nyīkī Nyekuci īnōōnnō hūrūga Loriia.

¹⁹Ma ho, aa'nyīk Nyekuci Krīstō hūūk hirrioonīk loriēēt 'cīg aattīg baabuutha,

²⁰loriēēt cīg eet baag hōllōngaa athīhī Nyekuc baangaani, baa ērē Nyekuci hūtūngteek 'thēccanēēt cīggīng waathinnioohī baag nga ēhēnytī Nōōa haahūl thōng. Baa eet turkiyyio thōng, 'cīg baag eelliaa tawaanaa ībaa maka gērrēēt.

²¹Īthak'thoothīk maama cīg tawaanak ko, baattithimo 'cī 'yioko ēēlannuung ngagiit ko. Nēēthī, īllōōan baattithimo tūūnyēnīt cī 'riiring cīg īllaak. īn baattithimo 'gōõl 'cī ūbōdaanī eeta hī Nyekuc 'thinneetinii 'cīg abūnnaa, hīnīngītī baa ūrūga Yeesu Krīstō daahītha.

²²Nēēthī 'yioko, ūūk Krīstō hēētahujjieen. Icciolongan nēē 'yioko bulēētta attiaa cobbi īcī Nyekuci nē ēlēmī aajilēēta hī makayyiook hī makaa'thīt vēlēk cī hēētkujjieen, ngaatī īnnī nēē Makayyioohit cīnīng.

1 Pēētūrū 4

'Gōõl 'cī hathīknī Nyekuc

¹Nēēthī hoti ho, hī baa accananni Krīstō loota nīnga, adiim akūmanoothiku, hātī agaac ngaatī hatī accananiinnu niig buúk hī baa nēēnī. Hīnīngītī ētēr'tha 'cannani ngaatī ūtūngteeihu niig 'thēccan.

²Ētēr'tha thōōth ciee aī ūtūngteeihu niig hēlēggī 'cīg ūdī 'thinneeti cugguung nē idiumtu ithiktu thōōth cī Nyekuci rūgētaa cunuung vēlēk.

³Baa unuuktihiu niig ngaatī aattiyyu hī eeta 'cīg hōllōngaa aga Nyekuc. Baa iiginnu niig 'thēccanniook nē unuyyu thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg abūraneeku niiga. Baa adaku karramēēt 'cīg adīmannu thoo'thiok 'cīg ūn 'riiring nē tarī, uhuddieeu ūdūūtīt tahatak. Nē dīdī, alayyu hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya nē iittiōō hōllōngaa a'ngaonnu buúk.

⁴Nē 'yioko, ukullieek 'goonogu baag gōōng ookorru 'jieen, hīnīngītī iittiōō hōllōngaa ookorru niig hī ūhōōggō, ngaatī adīmannu thoo'thiok 'cīg abathī nē odoomtuung nēēg ngagiit, hīnīngītī thoo'thiok iccig.

⁵Nēēthī, attacan hatī nēēg Nyekuc 'cī aga ngaatī ēttēēdī thōōth cī eet 'cīg arūgī hī 'cīg adaahito.

⁶Baa illimanoothīk nyeemuut 'cī abūnnaa eet 'cīg adaahito, hātī má etteedoothīk ūhōōggō thōōth, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg baag ūdīmanit nēēg rūgētaa cī, arūmī hatī loriēēta cīggīng hī Nyekuc.

⁷Obōhī decciaanītī cī lootu. Nēēthī hoti ho, u'thuutti eleeti nē ūrrīcattaau laiinit jurrung.

⁸Hīllōōan vēlēk, ūmmīnattō gērrēēt, hīnīngītī ūūny mīnnanī 'thēccanēēt 'cīg mēēlīg 'rīng.

⁹Aanytīk hēērōn 'cīg au olooyyiohī cugguung, nīngītī ū'nyaahu hī 'gēēn 'cī adahī nē ma hongoongoeeku ūhōōggō.

¹⁰A'nyīk eet hōdēēt hōdēēt hidticattōōtī 'baaninit 'cī baa aa'nyīk Nyekuci ūhōōggō heelli 'gōōnōgī. Idticattōōtī būnnai cī Nyekuci 'cī maka gērrēēt 'gōōlaa 'cī abūnnaa.

¹¹Má a'nyahi 'baaninit 'cī ūthōōthī, duhaak eet thōōth cī Nyekuci. Má a'nyahi 'baaninit 'cī ūēēlī eeta, dticccian 'thēk noho 'tirriaanaa ūbaa aa'nyi Nyekuci. Adiim occa adticanni hēlēggī vēlēk 'gōōlaa 'cī occa a'nyahaakī Nyekuc bulēēnīt, hīnīngītī Yeesu Krīstō 'cī abuli nē ittiran irki'nyia hī irki'nyia. Aamēn.

'Cannan cī lemiitto

¹²Gotoonoga hī ngoonoga, ma hakuleeku 'jieen hode ma habarrittu hatī attīmaniinnu 'gōōlaa 'cī abathī, haau hīcī adhukiaakuung daahīthī.

¹³Accamattoothīk ngaatī accananiinnu hī baa Krīstō. Akūmaneekuung hatī 'cannani ciee ngagiit umuddia taliinit 'cī maka, hatī ūbōda nēē bulēēttaa cīnnī.

¹⁴Nēēthī hoti ho, accamattoothīk hatī odoommuuung eeta, hīnīngītī ūgīnnu Lemmiook, hīnīngītī aaī bulēēnītī cī Lori cī Nyekuci hī ngagiita.

¹⁵Má accananiinnu niiga, occa hõllõngaa accananiinnu hõnõngitõ aruku eet, hode hõnõngitõ õgõr, hode hõnõngitõ õkõõthannu thoo'thiok 'cõg abathõ, hode aduknoothõku thoo'thiok cõg eet ûgõ.

¹⁶Nõõthõ, aitiõõ hõllõngaa õin ngaaoni hatõ accananiinnu niig, hõnõngitõ iiginnu Kristiaanõta. õdihõthõ Nyekuc, hõnõngitõ iiginnu eet cõginnõ.

¹⁷I'thianaaõ Nyekuci õttõõd thoo'thiok cõg eet cõginnõ õlõk. Má i'thianaanõ hõ ngagitõ, aaõ occa hinnia hatõ hõ eet 'cõg abûrõ nyeemuut cõnnõ 'cõ abûnnaa hutuno?

¹⁸Eheeddi 'Buuhaa cõ Nyekuci aõ nõõ, "Má õkõmõ hõ eet 'cõg abûnnaa ngaatõ eellianõ, aaõ occa hinnia hatõ hutuno hõ eet 'cõg hõllõngaa i'ngolli Nyekuc hõ 'thõccanniook?"

¹⁹Nõõthõ hoti ho, má accananniinnu niig 'gõõlaa 'cõ aa'nyõk Nyekuc haccamanoothõk, aallattia õdõmanit thoo'thiok 'cõg aulan nõ akattu Nyekuc baa õhõnytaannuung hõbõrõ rûgõetaa cunuung, hõnõngitõ aitiõõ hatõ nõõ hõllõngaa õõnnikuunga.

1 Põõstõrõ 5

Tilooinit hõ makayyiook hõ nyahaappanõta

¹Nõ 'yioko, ha'nyahi thõõth 'cõ hadiim haduhaakuung ngagiit makayyiook cõ lothippit cõ lemmioohu. Hõõnõ naa buúk makayyioohit nõ hõõna hebereec cõ 'cannan cõ Krõstõ nõ hõthõlla hatõ naag buúk hõ õnõõnnõ bulõenõt cõnnõ, hatõ ikia õbõda nõõ loota nõõga. Halayyuung ngagiit hõ makayyioohiti 'cõ haduhõõ hõ ngagiit thõng.

²Õtõhaac eet 'cõg aa'nyuung Nyekuci ngagiita. Idticattoothõk õhõõggõ jurrung hõllõngaa hõnõngitõ attõnganooothikuung thõng, nõõthõ, hõnõngitõ accamanaannu ngaatõ adticanooothiku Nyekuc, hõllõngaa hõnõngitõ hátõ ummuddia 'rabbõõta.

³Ma harratannu eet 'cõg aggammu niiga, nõõthõ, etere'thieek õhõõggõ hillimatta thõõth 'cõ abûnnaa hõ ngagiita.

⁴Ma õbõda Krõstõ tõhayyioohiti 'cõ õin habu, ammõdaanu hatõ dõman cõ bulõenõt 'cõ hõllõngaa edecciaa õdõt.

⁵'Gõõlaa 'cõ aaõ hoti, niig nyahaappanõta, itingolli eet 'cõg õitõ makatõ hõ ngagiita, õthõõth cõnõng. Nõ idticattoothõk niig võlõk 'goonogu 'thõneetinii 'cõg tarbalõg, hõnõngitõ, "Abûrõ Nyekuci eet 'cõg athõngõõnyanõ nõõthõ, aa'nyõk nõõ eet 'cõg hõllõngaa athõngõõnyan bõnnai."

⁶Õitõ tarbalõg muumaa cõ Nyekuc 'cõ a'nyak makaa'thõt 'cõ õllõõan võlõk, hátõ hodonguung nõõ kõr 'cõ adiim nõõenõ.

⁷Aanytõk pupudi cunuung võlõk Nyekuc, hõnõngitõ õnõõnnõ 'cõ a'thuunnuung ngagiita.

⁸U'thuutti eleeti nē aauttu dīkīm. Awanīt mirohiti cunuung habuui cī loriēēt 'cīg abathī looc hī 'maa 'cī arruuk adiim eet 'cī aruhi.

⁹A'nyamanit īnōōnnō nē okomtu lemiittaa cunuung, hīnīngītī agayyu niig ngaatī accananiini lemmiooha ūgēēgī buúk looc nicci vēlēk hī 'yioko niig ko.

¹⁰Tarbal'thēētaa cīnnī, baa ūtūvvaauung ngagiit Nyekuci, hātī otholit bulēēnīt cīnnī 'cī aalla ūdūt, hīnīngītī Yeesu Krīstō. Nēēthī, urutaa 'cī accanatteeu hīdīhīdīc, ēēlannuung hatī nēē ngagiit nē aa'nyuung okomit lemiittaa cunuung.

¹¹A'nyīk haau 'tirrianī hī īnōōnnō irki'nyia hī irki'nyia. Aamēn.

'Thaainit 'cī adtuurna

¹²Ēella 'Thīla nganīt hētēhēēdahuung waraga icci huturi ho, īn nēē nuyyioohit 'cī a'thūūnnī thōōth cī Makayyiookto jurrung. Hadiimi hakūtannuung nē huduhaahuung 'gōōl 'cī īnnī Nyekuci tarbal dīdī, hātī aallattia a'nyahit lemiinit hī īnōōnnō.

¹³Ī'thaayyuung nuyyiooha 'cīg Makayyiooktak 'cīg aattīg Babiloonia. īn nēēg eet 'cīg ēbēra Nyekuci. Nē ī'thaayyuung Maarko 'cī aaī hī loholeec caannī buúk ngagiita.

¹⁴Ī'thaayyo gērrēēt mīnnaniitta. A'nyīk ganōn haau hī ngagiit vēlēk 'cīg īgīnnu eet cīg Krīstō.

2 Pēētūrū

2 Pēētūrū 1

'Thaainit hī laiinit cī Pēētūrū

¹Aku waraga ciee hī nganīt 'Thimōōnē Pēētūrū dticciannioohit hī 'thooyyiahit cī Yeesu Krīstō. Hēhēēdakuung naa waraga icci ngagiit eet 'cīg hōthōl lemiinit 'cī ha'nyak naag ko. Baa aa'nyīhoothīkeet lemiiniti ciee ngagīt, hīnīngītī būnnai cī Yeesu Krīstō, 'cī ūn Nyekuc nē ū Ellioohit cīnaac.

²Halayyi naa, hātī hī Nyekuci tarbal hī ngagiit nē aa'nyuung aaut ganōōna 'cī abūnnaa gērrēēt! Aallattia agaac 'tirrian cī Nyekuci hī cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō hōdōōkōthī.

'Gōōl 'cī occa aattiyyi nuuyiooha cīg Makayyiooktak

³Tirriaanaa cīnnī, aa'nyeet Nyekuci ngagīt hēlēggī vēlēk 'cīg hadiim naag haautti rūgētaa 'cī aa'nyīk Nyekuc haccamanoothīk. Hammūda naag hēlēggī iccig vēlēk ngaatī hau hagaī īnōōnnō, baa aūūyyeet nēē ngagīt hiita hī īnōōnnō bulēēttaa cīnnī ūcī ūllōōan nē ūllēēm gērrēēt.

⁴Nē hīnīngītī bulēēnīt hī būnnai 'cī ūllēēmīth gērrēēt ko, ikia uduhaaheet nēē ngagīt thoo'thiok 'cīg obbitig 'cīg tiirk. Adukiaa thoo'thioha cieeg, hātī haanytuung ngagiit otholit authet cīnnī nē iliittiau thoo'thiok 'cīg abathī cīg looc nicci, 'cīg ūkōōtha thoo'thioha 'cīg abathī 'cīg abūraneeek eeta.

⁵Hīnīngītī thoo'thiok 'cīg ūdīmaneeheet Nyekuci ngagīt ko vēlēk, ūttīmanit gērrēēt ngaatī athiknu thoo'thiok 'cīg aduha Nyekuci. Ittoorrik lemiinit cunuung būnnai nē ittoorrihu būnnai 'gēēnyīth;

⁶nē ittoorrihu 'gēēnyīth authet cī ha'thūūnnī eleeti jurrung nē ittoorrihu authet 'cī ha'thūūnnī eleeti temeethi nē ittoorrihu temeethi 'gōōl 'cī haa'nyīkī Nyekuc haccamanoothīk;

⁷nē ittoorrihu 'gōōl 'cī haa'nyīkī Nyekuc haccamanoothīk 'gōōl 'cī hīgīnnī tarbalīg hī 'gootonogeet hī ngoonogeet, nē ittoorrihu tarbal'thēēt hī 'gootonogeet hī ngoonogeet mīnnan cī eet vēlēk.

⁸Má aalla ali'thu niig 'gōōlaa cī, ūtēr'tha hatī aī eeluung ngagiit thōōth 'cī agayyu Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō nē aa'nyīk rūgēt cunuung hī tiir.

⁹Má hōllōngaa ali'thu niig 'gōōlaa cī, aattiyyu hinnia hī eeta 'cīg rubettēēgī nē ataario'thu thōōth 'cī aī, ūtūngtoothīk 'thēccanēēta cugguung baag 'rēēttēēgī.

¹⁰Nēēthī 'yoko 'gootonoga hī ngoonoga, ūttīmanit gērrēēt ngaatī ūtēr'thaannu aī aattiyyu niig hōrggēēnaa cī eet baag avva nē ūbēra Nyekuci. Má aallannu adīmannu thōōth icci, aitiōō hatī hōllōngaa ūūnnīku lemiinit cunuung.

¹¹Nē hatī elemuung ngagiit Makayyioohiti Ellioohiti cīnaac Yeesu Krīstō bulēētta nē aa'nyuung uduhunit habuccieetaa cīnnī ūcī aalla ooo.

Thōōth 'cī horumwa cī 'Buuk cī Nyekuci

¹²Nēēthī hoti ho, hammuhaakuung hatīgōōng naa ngagiit thoo'thiok iccig, tananga agayyu niig ūhōōggō ēlēk nē okomtu thōōthaa 'cī ūn dīdī, ū baa allimanoothikuung ngagiita.

¹³Nē dīdī, hammuhi occa abūnnaa ngaatī hammuhaakuung ngagiit thōōth icci, nga harugi naa ho.

¹⁴Hīnīngītī eteretheeha Makayyioohiti cīnaac Yeesu Krīstō ēlēk, ngaatī hidium hūtūngēēhī naa rūgēt cī looc nicci.

¹⁵Nē hattīmani hatī gērrēēt ngaatī haa'nyuung ngagiit ummukta thoo'thiok iccig hōdōōkōthī, urutaa 'cī hūūhī naana.

Bulēēnīt cī Krīstō

¹⁶Baa hōllōngaa haduhaakuung naag dtēēllēn 'cīg haddangaanna thōng korriooħī baag haduhaakuung makaa'thīt hī bōdaanīt cī Makayyioohit cīnaac Yeesu Krīstō nē ngagīt 'cīg hīgīnna hēbērī cīg makaa'thīt cīnnī ho.

¹⁷Ma baa aggam nēē dīhīthēēnīt hī bulēēnīt 'cī aa'nyīk Nyekuci Maa'nyia, ikia ūthōōth mōlōōhī cobbi cī bulēēnīt cī Nyekuci ū, "Loholeec caannī 'cī hamīna cieeni, haccamanoothihi naa gērrēēt, hīnīngītī ūnōōnnō."

¹⁸Hīthīkta naag dēēdē molook 'cī aku hēētahujjieen ko, baa harūmeenna hī ūnōōnnō muuraa 'cī a'ngirannii.

¹⁹Nēēthī hoti ho, haga naag jurrung, ngaatī haarīkī 'thinneeti cīggaac nyeemuuta cī Nyekuci ū baa irrioon pōrōvētaa'nya. Aaī nyeemuut ciee hī 'loomo 'cī attūllī muguratōō, alanyīt ūthōng haal lōōcī nē attūllī lanyit cī Krīstō 'thinneetinii cugguung, haau hīcī attūhūl cōōbōōcī cī ngerrenito looc. Adticannu hatī 'gī 'cī abūnnaa, hatī athiknu nyeemuut icci jurrung.

²⁰Nēēthī, adiim occa agayyu niig jurrung ainnu, aitiōō ūtēētī umwaa 'cī occa aga thōōth 'cī aduha pōrōvētaa'nya 'Buuhaa cī Nyekuci ūmmēn tōō.

²¹Baa hōllōngaa addanga pōrōvētaa'nya thoo'thiok iccig ūmmēn, baa ūtēētī ūhōōggō Lorii 'cī ūllēēmīth hī Nyekuc.

2 Pēētūrū 2

'Limmanniook 'cī ūn olo'ngiaak

¹Nē baa aattīg pōrōvētaa'nya 'cī ūn olo'ngiaak buúk eetinitōō, hīcī hatī aattīg 'limmanniooha 'cī ūn olo'ngiaak hōrggēēnaa cunuung. I'thianaanī hatī nēēg ngaatī allimanī thoo'thiok 'cīg abathī 'cī ūn ūlōng burkiitina nē ūppēhanit

Makayyioohit cobbi baa ūūta īhōōggō nē ūnattaak eleeti cīggīng daahīth hīdīkoothong.

²Mēēlīg hatī eeta 'cīg anū īhōōggō nē īthahi'thia thoo'thiok cīggīng 'cīg abathī nē ūnattaak 'gōōnōgī hudukta thoo'thiok 'cīg ūn ūlōng 'limmaanaa 'cī ūn dīdī.

³Ūn hatī nēēg lobolobbiaak 'cīg adiim eet 'cīg anū īhōōggō nē iggoolluung thoo'thiohī 'cīg ēmmēdī. Nēēthī, baa idiim uuk Nyekuci īhōōggō baangaani nē uuk hatī nēē īhōōggō dīdī.

⁴Hīnīngītī baa hōllōngaa ammaannīk Nyekuci aajīlēēt baa ē'thēcanī. Baa ēcēb nēē īhōōggō muguuratōō nē udhuheek 'gwoyyiaa 'cī aalla ūdūt, ī'thōng kōr 'cī hatī ēttēēdī nēē thoo'thiok cīggīng.

⁵Nē korrioohī baag Nōōa, baa hōllōngaa ammaannīk Nyekuci eet 'cīg abūrī īnōōnnō loota nīnga. Baa aruk nēē īhōōggō tawaana nē ēēla Nōōa hī eet tūkīramma halaangatōō cīnnī, hīnīngītī baa ūn Nōōa eet 'cī irrioon thōōth 'cī aūlanī.

⁶Baa uuk Nyekuci eet cīg 'taaūnniook 'cīg obbitig cīg 'Thōōdōmī hī 'Gōmōōra, ngaatī atūūthī īhōōggō hītō hati'theet nē aa'nyīk īhōōggō hītō terethiinit 'cī 'gīi 'cī hatī edee'nyiak eet vēlēk 'cīg hōllōngaa i'ngolli Nyekuc.

⁷Nē baa ēēla Nyekuci Loot buúk 'taaūnaa 'cī 'Thōōdōmī, hīnīngītī baa ūn nēē eet 'cī abūnnaa 'cī baa accanan thoo'thioha 'cīg abathī 'cīg adīman eeta 'cīg abūrī nyattal, 'cīg baag arūmī hī īnōōnnō.

⁸Dīdī, baa 'thēk ūn Lōōtī eet 'cī abūnnaa, 'cī baa accananni 'thīnītatōō cīnnī, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg adtuuha nēē nē īthīk waathinnioohī vēlēk.

⁹Nēēthī acinnu, aga Nyekuci ngaatī ēēlanī eet 'cīg athīhī thōōth cīnnī thoo'thiohī 'cīg attīmaniini nēēgī, tananga nga aa'nyīk nēē eet 'cīg ūn 'thēccanniook haauto ukēētta ī'thōng kōr 'cī hatī etteedini thoo'thioha.

¹⁰Ūn thōōth ciee thōōth 'cī ūn dīdī, eetinii 'cīg anū thoo'thiok 'cīg abūraneek nēēg 'cīg abathī nē odoomito eet 'cīg ūn makayyiook cīggīng. A'thīlan nēēg nē īthīngōōnyanita, nē hōllōngaa i'ngolli ngaatī accīnī aajīlēēt cīg hēētkujjieen.

¹¹Tananga hittiranit aajīlēēta hīlōōnanit eet iccig abathī ho, aitiōō nēēg hōllōngaa occa ūūlū ngaatī ūhōppōōcanēēkī īhōōggō Makayyioohit.

¹²Aattīg 'limmanniooha cieeg ūn olo'ngiaak ko hī idi'ngwaana cīg moru 'cīg aitiōō muhēēnītī tōō, 'cīg arrittiaa, hātī hagamtī nē urugti thōng. Ūthōōth nēēg thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg hōllōngaa aga buúk. Nēēthī, aduheek hatī īhōōggō dtiicanī cīggīng 'cīg abathī ho ēmmēn hītō 'thī.

¹³Acuddiaa hatī nēēg, hīnīngītī thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg adīman nēēg ko. Aangal nēēg ngaatī adīmanī karramēēt nē idīmanit thoo'thiok 'cīg ūn 'riiring waath 'cīg

abūraneek eleeti cīggīng. Ín nēēg eet 'cīg a'nyahaakuung ngagiit thoo'thiok 'cīg abathī hōrggēēnaa cunuung.

¹⁴Thōōth vēlēk 'cī ammuk nēēgī, ammuk thōōth 'cī adiim ooginni hī maac hode ngaa cī 'gōōnōnī. Aitiōō nēēg hōllōngaa ūūnnīk 'thēccanēēt ūdūt. Allabeek nēēg eet 'cīg aggiithi hē'thēēcattōō nē abbīlthī ooti cīggīng muhēēnītī 'cī aīnnī ngaam ngaam diooni. Nēēthī, īccīn Nyekuci īhōōggō ēlēk.

¹⁵Ütūngteek nēēg 'gōōl 'cī abūnnaa nē edecit 'gōōl 'cī abathī 'cī anūī 'limman cī pōrōvētaac 'cī haī Balaam ngeertī eet 'cī haī Beor, baa ammīnan hēlēggī 'cīg ammūda nēē 'gōōlaa 'cī abathī.

¹⁶Nēēthī, baa eggerenyeeek thigiri īnōōnnō hūtūngeek thōōth icci abathī ho. Baa aduhaak thigiri īnōōnnō thōōth moloohaa cī eeto nē aa'nyīk īnōōnnō hībīlī 'giithēnīt cī pōrōvētaacō ho.

¹⁷Aattīg eeta cieeg hī hēbērī cīg hidioowwaak 'cīg odohohit vēr nē tarī, aauto hī dīi'thioha 'cīg uuhan ngōōtī. Baa ūkūmanēēhī Nyekuci īhōōggō nīngītī īn muguur 'cī hollitup.

¹⁸Athīngōōnyan nēēg, hīnīngītī 'giithēnīt cīnīng ko. Nē alūllūūman eet 'cīg baag nga ūūnnīk thoo'thiok 'cīg abathī thōng, ngeatī allimanī īhōōggō annēēkī, aitiōō thōōth 'cī īn 'riiring hōllōngaa abathī hatī adīmannu niig thoo'thiok 'cīg adiim eleeti cugguung.

¹⁹Iggōōl nēēg īhōōggō anneek haa'nyuung aaut lō'ngōōc nē īn nēē nēēg appahacaa'nya cīg 'thēccaanak, hīnīngītī īn eeta appahacaa'nya cīg hēlēggī 'cīg aggam īhōōggō.

²⁰Nē ma iliittia eeta bathi cī lootu 'gōōlaa 'cī agaī Makayyioohit Ellioohit cīnaac Yeesu Krīstō nē ītō appahacaa'nya cīg 'thēccaanak tarī, au hatī abathoothi nēēg hīllōōanit authet cīnīng baa īcī ouu.

²¹Occa baa mēēn hī īhōōggō ngeatī hōllōngaa agaī 'gōōl cī būnnaiitto, hīllōōan ngeatī au agaī 'gōōl dīdī, ma uruta nē ūtūngīt tilooinit 'cī īllēēmīth baa allimanoothīk īhōōggō.

²²Aku hatī edee'nyiak īhōōggō thōōth 'cī īn dīdī 'cī aī, "Aduk ūthūrī 'thaha cīgīnnīg tarī." Abubbuulaniini 'ngōōhītī 'cī ūtūūnyī ēlēk tōrrōny.

2 Pēētūrū 3

Kōr 'cī hatī ūbōdaanī Makayyioohiti

¹Gotoonoga hī ngoonoga, waraga 'cī hēhēēdakuung naa ngagiit 'cī īn 'ramma cieeni. Hēhēēdakuung, hātī hūkūtanuung haa'nyuung a'nyahit muhēēnīt 'cī īn dīdī.

²Hadiimmung naa ngagiit ummuhuttooth thoo'thiok baag aduha pōrōvētaa'nya baag ēllēēmīth baag baarkit, hī tilooinit cī Makayyioohit Ellioohit cīnaac baa allimaneekuung 'thoooyyiaha cugguung.

³Iīcī oou, abūnnaa agayyu ainnu, kōr cī decciaanīt cī lootu, au hatī eeta 'cīg arannuung ngagiit nē ūnnēēcō thoo'thiok 'cīg abūraneek nēēgī.

⁴Ōthōōth hatī nēēg aī, "Aau thōōth baa aī, ūbōda hatī Yeesu tarī hutuno? Nganīngītī adaaknī hībaangī, aalla 'gii vēlēk nganīngītī ēhēnytaanī Nyekuci looc."

⁵Aduha hatī nēēg thōōth icci, hīnīngītī adiim ataarrothi ngaatī baa ēhēnytaanī Nyekuci hēētkujjieen hī looc thōōthaa 'cī aduha nēēnī. Baa ēhēnytaa lōōcī maamī nē irriamatteek maama looc.

⁶Nīngītī aku acūdaanī Nyekuci looc baa baarkit tawaanaa cobbi gērrēēt.

⁷Nē thōōthaa nīca dioo, aduhaak Nyekuci hēētkujjieen hī looc hereeyyio ūthōng kōr cī decciaanīt cī lootu. Nēēthī, adhuhoothīk hatī nēēg 'gwoyyiatōō nē urukti eeta 'cīg hōllōngaa athīhī nyeemuut cī Nyekuci.

⁸Nēēthī, 'gootonoga hī ngoonoga, ma hataarro'thu thōōth icci. Hī Makayyioohit, aduhōō kōrra hōdēēthōng hī irki'nyia aalib hōdēētōō thōng nē irki'nyia aalib hōdēētōō, aduhōō hī kōr hōdēēthōng thōng.

⁹Hōllōngaa iidoceek Makayyioohiti ngaatī adīmanī thōōth baa aduha nēēnī, hīcī ammuk eeta ūgēēgī. Maka 'thīnīt cī Makayyiookto hī ngagiita, ngaatī hōllōngaa adiimi eet umwa hadaak, adiim nēē eet vēlēk hūtūngteek 'thēccanēēt cīggīng.

¹⁰Anīhaakeet hatī kōrra cī Makayyiookto hī igorriaahiti. A'nginoothi hatī hēētkujjieen moloohaa cobbi nē hatī ūbō 'gwaa loonyin vēlēk. Nēēthī hatī ūtūūthī lōōcī hī hēēlgī vēlēk 'cīg aattīg loota.

¹¹Má atūūthī hatī hēēlgī vēlēk hoti, adiim occa iiginnu niig eet 'cīg aattiyyu hutuno? Adiim a'nyaku niig authet 'cī ūllēēmīthī 'cī athiknu Nyekuc,

¹²hīcī nga ereeyyu hikia kōrra 'cī akuuni Nyekuci nē ūbūratteek ngaatī occa akuuni hīdūūkoothong. Kōr niccia, atūūth hatī nēē hēētkujjieen 'gwoyyia nē hatī obooyyi hēēlgī vēlēk abuur'theta.

¹³Nēēthī, hērē naag hēētkujjieen hī looc 'cī ūn ngeju, baa aduha Nyekuci, looc 'cī abbīthī būnnai cī Nyekuci.

¹⁴Nēēthī hoti ho, 'gootonoga hī ngoonoga, hīcī nga ereeyyu thōōth icci ho, idticanit thōōth vēlēk 'cī aa'nyuung ngagiit ūtōō tēllīg, hi'thihi thōōth 'cī abathī nē aauttu lō'ngōōc hī ūnōōnnō.

¹⁵Má hataarro'thu ngaatī ereeini Makayyioohiti, hīnīngītī adiim nēē eet vēlēk heellia. Thōōth baa aduha 'gōtōōnēētī cīnaac Paaulo buúk ciee, baa ēhēēdakuung waraga 'gēēnyītha baa aa'nyīk Nyekuci ūnōōnnō.

¹⁶Õthõõth Paaulo thoo'thiok iccig vëlẽk waragẽëtī cīginnīg nē õkõmī thoo'thioha ūgẽëgī 'cīg aduha nēenī. Aruk eeta ūgẽëgī 'cīg aggiithi eleeti cīggīng, ngaatī õ'ngõõtanī thõõth 'cī aduha Paaulo. Adīman nēeg hoti hī thoo'thiok cīg 'Buuk cī Nyekuci ūgī buúk.

¹⁷Nēethī hoti ho, 'gotoonoga hī ngoonoga, hīcī agayyu niig thõõth icci ēlēk ko, aaut dīkñīm, hātī hiittiōõ hõllõngaa idiahannuung eeta 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg abathī nē ūtūngteehu authet 'cī abūnnaa.

¹⁸A'nyīk būnnai hī gaiinit 'cī aku hī Makayyioohit hī Ellioohit cīnaac Yeesu Krīstō, heelluung ngagiit ītilīthīt. Ídīhīthīt Yeesu 'yioko hī ooo! Aamēn.

1 Yōaannē

1 Yōaannē 1

Thōōth 'cī rūgētō

¹Haduhaakuung naa ngagiit eet 'cī baa aaī baa 'thianaattaa cī lootu, baa hathīkna nē hīcītta īnōōnnō hēbērēēnnī cīggaang nē huhumta athīnī cīggaang dēēdē. īn nēē Thōōth cī rūgēt 'cī hirrioonna naag ko.

²Baa uppwannakeet ēētī ciee īn rūgēt ko ngagīt nē hīcītta īnōōnnō. Nē 'yioko, hīttta naag 'cīg haduhaakuung ngagiit thōōth cīnnī ho, hēbērī cīgīnnīg 'cīg hanneekuung, īn nēē rūgēt 'cī aalla ooo. Baa arūmī nēē hī Maa'nyī nē uppwaannaheet ngagīta.

³Haduhaakuung naag ngagiit thōōth 'cī hīcītta nē hīthīkta, hātī iita hūrūmtī hī ngagīt hōdēī. Nē hūrūmtī hōdēī hī Baangeet hī Ngeerīnī Yeesu Krīstō.

⁴Hēhēēdakuung naag thoo'thiok iccig, hātī haccamattoothīha naag dīdī.

Haaut lanyita

⁵Nyeemuut baa hathīkna naag hī Yeesu cieeni nē 'yioko, huduktaahuung ngagiit hīttīhuung, īn Nyekuci lanyit nē aitiōō muuguuri umwaa hī īnōōnnō tōō ūdūt.

⁶Má haī naag hōthōl rūgēt hī Nyekuc nē aalla nga haattīg muguuratōō noho, hōōlōng naag thōng nē hōllōngaa haattīg thōōthaa 'cī īn dīdī.

⁷Má haattīg naag lanyita hīcī aaī Nyekuci, hōthōl naag rūgēt hī 'goonogeet thōng. Nē ūtūūnyītō biyyieeta cīg Yeesu 'thēccanēēt cīggaac vēlēk.

⁸Má haī naag nga hē'thēcattō, hīggōōl naag eleeti cīggaac thōng, nē aitiōō thōōth 'cī īn dīdī 'thinneetinii cīggaac tōō.

⁹Nē má haduhaak 'thēccanēēt cīggaac Nyekuc, haga ngaatī haarīkī 'thinneeti cīggaac hī īnōōnnō haīnnī, aūlan nēē ngaatī ammaannīkeet ngagīt 'thēccanēēt cīggaac nē ūtūūnyeet thoo'thiohī 'cīg abathī vēlēk.

¹⁰Má haī naag nga hē'thēcattō, haa'nyīk naag Nyekuc haau hī olo'ngiaahiti, nē aitiōō nyeemuut cīnnī 'thinneetinii cīggaac tōō.

1 Yōaannē 2

Eelleet Krīstō ngagīta

¹Lōhōlī cīgannīg, hēhēēdakuung naa ngagiit waraga icci, hātī hiittiōō hōllōngaa adīmannu 'thēccanēēt. Nēēthī, má īdīmattu 'thēccan, adīman Yeesu Krīstō Ēētī 'cī Abūnnaa hōdōōkōthī, thōōth 'cī aūlanī nē aduhaak hatī nēē Maa'nyī hūtūngeek 'thēccanēēt cīggaac.

²īn Krīstō 'gaarrieenit 'cī attik 'thēccanēēt cīggaac battala. Nēēthī, hōllōngaa attik 'thēccanēēt cīggaac diooni, attik 'thēccanēēt cīg eet cīg lootu vēlēk.

³Má hathihī naag tilooinit cī Nyekuci jurrung, haga naag ngaatī hagaī īnōōnnō dīdī.

⁴Nē má hōthōōth naag haī haga īnōōnnō, nē hōllōngaa hathihī thōōth cīnnī, haduha naag õlōng nē aitiōō thōōth 'cī īn dīdī 'thinneetinii cīggaac tōō.

⁵Nēēthī, má a'thūūnnī eētī umwaa thōōth cī Nyekuci, aku edee'nyia mīnnanī cī Nyekuci ngaatī īnnī dīdī hī īnōōnnō.

⁶Má hōthōōth naag haī hīgīn cīgīnnīg, abūnnaa hanū terethiinit cī Krīstō.

Tilooinit 'cī īn ngeju

⁷'Gotoonoga hī ngoonoga, hōllōngaa hēhēēdakuung naa tilooinit 'cī īn ngeju. Hēhēēdakuung tilooinit baa oou baa illimanoothihuung ngagiita, nē īn nyeemuut baa ithiktu niig ēlēk.

⁸Nēēthī, īn tilooinit 'cī īn ngeju dīdī, nē agayyu niig thōōth cīnnī 'cī īn dīdī haau hīcī aga Krīstō. Occa icittu niig ēlēk ngaatī a'nginōō'thī muguri nē ūttūhūlōō lanyit 'cī īn dīdī ēlēk.

⁹Má haī naag haattīg lanyita nē haaburreek eet umwa, nga haattīg naag muguuratōō.

¹⁰Nē má hammīnan 'goonogeet, haattīg naag lanyita nē aitiōō thōōth 'cī abathī 'cī hahīnak īhōōggō tōō.

¹¹Má haaburreek naag 'goonogeet hī ngoonogeet, haattīg naag nē hōtōōcō muguuratōō nē hōllōngaa haga 'gōōl 'cī hōōlī, hīnīngītī hōllōngaa occa hacīnī muguuratōō.

¹²Hēhēēdakuung naa ngagiit lōhōlī cīg Nyekuci waraga icci, hīnīngītī ūtūngtoothīk 'thēccanēēta cugguung, hīnīngītī Krīstō.

¹³Hēhēēdakuung naa ngagiit nyakangaa'nya hī morwak waraga, hīnīngītī agayyu niig Krīstō baa aaī baa nga hetehe'nyiaa lōōcī. Nē tarī, hētēhēēdahuung waraga ngagiit nyahaappanīt hī buheeci, hīnīngītī illōōattu niig 'Thīttaan.

¹⁴Hēhēēdakuung naa waraga ngagiit lōhōlī, hīnīngītī agayyu niig Baangeet. Hēhēēdakuung naa ngagiit waraga nyakangaa'nya hī morwak, hīnīngītī iita agayyu niig Krīstō, baa aaī baa nga hetehe'nyiaa lōōcī. Hēhēēdakuung ngagiit nyahaappanīt hī buheeci, hīnīngītī attirannu niiga. Ōkōmī thōōth cī Nyekuci 'thinneetinii cugguung nē illōōattu niig 'Thīttaan.

Ma hammīnannu looc nicci

¹⁵Nēēthī hoti ho, ma hammīnannu looc nicci hode hēlēggī cīg looc nicci. Hīnīngītī má ammīnannu niig looc nicci, aitiōō thī hōllōngaa occa ammīnannu Baangeet.

¹⁶Hīnīngītī aku thīngōōnyani cī 'giithēnīt cīnaac looccaa cī nē aku muru'thēēt 'cī habūranēēkī naag hēlēggī 'cīg hacīn thōng ko buúk, looccaa cī. Aitiōō hēlēggī cieeg vēlēk hōllōngaa au hī Baangeet.

¹⁷A'nginoothi hatī lōōcī ciee hōdēī hī thoo'thiok vēlēk 'cīg abūraneek eeta. Nēēthī, ēētī 'cī adīman thōōth 'cī accamana Nyekuci, arūgī hatī nēē ūdūt.

Mīrōk cīg Krīstō

¹⁸Niig lohollia cīgannēēgī, korriook 'cīg adtuurna cieegi. Baa īthīktu niig aī uppwaanna hatī mirohitī cī Krīstō korriooohī cīg, tananga 'yioko, uppwaatta mīrōha cīg Krīstō 'cīg mēēlīg ēlēk. Nē 'gōōl 'cī hagaī ngaatī ī korriook 'cīg adtuurna ho cieegi.

¹⁹Baa ūtūngteek eeta cieeg lothippit cīnaac, nēēthī hinnia, baa hōllōngaa īn nēēg eet cīg lothippit cīnaac dīdī. Má baa hītō nēēg eet cīg lothippit cīnaac, occa baa aalla nēēg lothippitaa cīnaac. Nē hinnianī, baa ūtūngteeheet nēēg ngagīta, īnōō 'cī hau hagaī naag haīnnī, hōllōngaa īn nēēg eet cīg lothippit cīnaac ko.

²⁰Nēēthī, hōllōngaa aattiyyu niig hī nēēgī, hīnīngītī aa'nyuung ngagiit Krīstō 'cī Ēllēēmīth Lori cīnnī nē iita agayyu niig vēlēk thōōth 'cī īn dīdī.

²¹Nēēthī hoti ho, hōllōngaa hēhēēdakuung naa ngagiit waraga icci, hīnīngītī hōllōngaa agayyu niig thōōth 'cī īn dīdī. Nēēthī, hēhēēdakuung, hīnīngītī agayyu thōōth 'cī īn dīdī hīcī īn ūlōng nē tarī, agayyu ngaatī hōllōngaa akuuni thōōth 'cī īn dīdī thōōthaa 'cī īn ūlōng.

²²Nē olo'ngiaahit ēētī 'cī ūthōōth aī, hōllōngaa īn Yeesu, Krīstō dīdī. Nē ēētī 'cī abūrī Baangeet hī Ngeerīnī, īn mirohit cī Krīstō.

²³Ēētī 'cī abūrī Ngeertī Nyekuci, abūrī nēē Maa'nyī buúk. Nēēthī, ēētī 'cī ēlēmī Ngeertī Nyekuci, ēlēmī nēē Maa'nyī buúk.

²⁴Aallattia ummuhit nyeemuut baa athiknu īcī ouu nē hatī ūrūmteeu hōdēī hōdōōkōthī 'thinneetinitōō hī Ngeertī Nyekuci hī Maa'nyī buúk.

²⁵Baa uduhaaheet Ngeerīnī ngagīt rūgēt 'cī aalla ooo.

²⁶Hēhēēdakuung naa ngagiit thoo'thiok iccīg, hātī agaac eet 'cīg hatī adiim arahannuung ngagiita.

²⁷Nē aggatannuung Krīstō ngagiit Loriiia 'cī Ēllēēmīthī. Nēēthī 'yioko, aau Lorii hī ngagiit nē occa hōllōngaa adiimmu 'limmanniook ūgī tarī. Hīnīngītī aduha Lorii thōōth 'cī īn dīdī nē illimanuung 'gī vēlēk. Nēēthī hoti ho, aallattia ūrūmīt 'thinneeti hī Krīstō, hī baa illimaneehuung Lorii ngagiit ūdīmanit.

Lōhōlī cīg Nyekuci

²⁸Niig lohollia, aallattia ūrūmtī hī Krīstō 'thinneetinitōō cugguung. Nē ma ūbōda nēēnī, ūkōmī hatī 'thinneeti cugguung nē iittiōō thōōth 'cī agu'theennu ngaaoniitta tōō.

²⁹Hīcī haga naag haī, adīman Krīstō thōōth 'cī aūlanī, haga naag buúk haī ñīn eeta vēlēk 'cīg adīman thōōth 'cī aūlan, lōhōlī cīg Nyekuci.

1 Yōaannē 3

¹Ícīnīt nōō ngaatī ammīnanneet Baangēētī ngagīt gērrēēt, aūūyyeet nēē ngagīt annekeet lōhōlī cīgīnnīg, nēē'thēk hīgīn naag lōhōlī cīgīnnīg dīdī! Nēēthī, aitiōō eeta cīg looc nicci hōllōngaa aga ngaatī hīgīnnī naag lōhōlī cīg Nyekuci, hīnīngītī hōllōngaa aga nēēg ñōōnnō.

²Gotoonoga hī ngoonoga, hītō naag lōhōlī cīg Nyekuci ēlēk, nēēthī hinnia, nga heteretheeheet nēē ngagīt 'gōōl 'cī hatī haattiyi, hatī uppwaanna Krīstō. Nēēthī, haga naag haī, haattīg hatī naag hī nēēnī, hīnīngītī hacīn hatī naag ñōōnnō dēēdē.

³Aa'nyeet thōōth 'cī haarīkī 'thinneeti thōōth icci ho, helleemit hīcī ēllēēmīth Krīstō.

⁴Ēētī 'cī adīman 'thēccan, ē'thēcan nyattal cī Nyekuci, hīnīngītī aduhōō 'thēccanī hī ngaatī habūrrī nyattal cī Nyekuci thōng.

⁵Nē agayyu niig aī baa aku Krīstō, hātī hittik 'thēccanēēt battala nē aitiōō 'thēccanī hī ñōōnnō tōō.

⁶Nē eeta 'cīg aalla arūmī hī ñōōnnō 'thinneetinii cīggīng, hōllōngaa aalla adīman 'thēcan. Nēēthī, ēētī 'cī ara 'thēccan, hōllōngaa aga nēē Krīstō dēēdē nganī.

⁷Niig lohollia, ma haa'nyiku eet umwa higgoluung thōōthaa cī. Ma adīman eeta thōōth 'cī aūlanī, ētēr'tha thōōth tīho aī, ñīn nēēg eet 'cīg abūnnaa, hīcī abūnnaa Krīstō.

⁸Ēētī 'cī aalla adīman 'thēccan, ñīn eet cī habu cī loriēēt 'cīg abathī. Baa ē'thēcanōō 'Thīttaanī baa 'thianaatta, nēēthī, baa aku Ngeertī Nyekuci hikia hōōga eet dtiicanēēnnī vēlēk īcīg abathī īcīg 'Thīttaanak.

⁹Hōllōngaa occa aalla adīman lohollia cīg Nyekuci 'thēcan. Hīnīngītī aaī 'tirriani cī Nyekuci 'cī aa'nyīk īhōōggō rūgēt nē aa'nyīk īhōōggō hītō lōhōlī cīgīnnīg, hātī hiittiōō hōllōngaa ara adīman 'thēccan.

¹⁰Gōōl 'cī occa hagaī naag lōhōlī cīg Nyekuci, hī lōhōlī cīg habu cī loriēēt 'cīg abathī cieeni. Ēētī 'cī hōllōngaa adīman thoo'thiok 'cīg aūlanī, hōllōngaa ñīn loholeec cī Nyekuci nē ēētī 'cī hōllōngaa ammīnan 'gōtōnī, hōllōngaa ñīn nēē buúk loholeec cī Nyekuci.

Ímmīnanit eleeti cugguung

¹¹Nyeemuut baa athiknu niig baa ñīcī oou cieeni. Adiim hammīnanōō naaga.

¹²Ma haattiyyu hī Kaiino baa ñīn loholeec cī 'Thīttaanō nē uruk 'gōtōnī. Aruk occa baa nēē 'gōtōnī inni? Baa aruk nēē 'gōtōnī, hīnīngītī baa adīman nēē thoo'thiok 'cīg abathī nē ïdīman 'gotonnia thoo'thiok 'cīg aūlanī.

¹³'Gotoonoga hī ngoonoga, ma hakuleeku 'jieen hatī aaburreekuung eeta cīg looc nicci.

¹⁴Má hammīnan naag 'gotoonogeet hī ngoonogeet, ētēr'tha thōōth ciee aī, hūtūngteek naag daahīth hiita rūgēta. Nēēthī, ēētī 'cī hōllōngaa ammīnan 'gōtōnī hode ngōōnī, nga aalla nēē daahītha.

¹⁵Ēētī 'cī aaburreek 'gōtōnī hode ngōōnī, ñīn nēē 'rukioohit dēēdē 'thīnītatōō cīnnī. Nē agayyu niig aitiōō 'rukiooha hōllōngaa hatī ammūda rūgēt 'cī aalla ooo.

¹⁶'Gōōl 'cī hagaī naag mīnnan cieeni. Baa ēlēmana Yeesu Krīstō ēlē cīnnī, hīnīngītī ngagītā. Nē adiim occa hēlēmana naag buúk eleeti cīggaac, hīnīngītī 'gotoonogeet hī ngoonogeet.

¹⁷Má ha'nyak naag hēlēggī vēlēk 'cīg hadiim naaga nē hīcīnīt eet cīggaac 'cīg appīrna, adiim occa hammaannīk naag eet tīko, má aitiōō, occa hōllōngaa haī naag aaī mīnnanī cī Nyekuci hī ngagītā.

¹⁸Niig lohollia, hōllōngaa occa hammīnan naag eleeti cīggaac thōōthaa 'cī hōthōōth ûtūūga haaga, hīmmīnattō dtiicanēēnnī hī thōōthaa 'cī ñīn dīdī.

¹⁹Má hammīnan naag 'gotoonogeet hī ngoonogeet, haga naag haī hīgīn eet cīg thōōth 'cī ñīn dīdī nē haattīg lō'ngōōc muumaa cī Nyekuci.

²⁰Tananga hōllōngaa haattīg lō'ngōōc muumaa cīnnī buúk, ìllōōan Nyekuci thoo'thiok 'cīg hammuk naaga nē aga nēē hēlēggī vēlēk.

²¹'Gotoonoga hī ngoonoga, má haattīg naag lō'ngōōc muumaa cī Nyekuci, òkōmī hatī ngagīt 'thinneeti ngaatī haauuni hōbōktō hī ìnōōnnō.

²²Aa'nyeet hatī nēē ngagīt 'gii vēlēk 'cī hajin naag ìnōōnnō, hīnīngītī hathīhī naag thōōth cīnnī nē hīdīmanit thoo'thiok 'cīg accamana nēēnī.

²³Adiimmeet Nyekuci ngagīt helemit Ngeerīnī Yeesu Krīstō nē hīmmīnanit eleeti cīggaac. Thōōth baa ilootīkeet Nyekuci ngagīt hīdīmanit cieeni.

²⁴Má hathīhī naag tilooinit cī Nyekuci, harūmī hatī naag 'thinneetinii cīggaac hī ìnōōnnō nē hatī aau nēē 'thinneetinii cīggaac. Eter'theekeet Lorii baa aa'nyeet nēē ngagīt ngaatī hīgīnnī naag hōdēēthōng hī ìnōōnnō.

1 Yōaannē 4

'Gōōl 'cī hattīmanī loriēēta

¹'Gotoonoga hī ngoonoga, ma helemmu eet vēlēk 'cīg aī ha'nyaka Lori cī Nyekuci. Ìttīmanit ìhōōggō vēlēk, hātī ummuddia, hatī a'nyak nēēg lori 'cī aku hī Nyekuc dīdī. Mēēlīg pōrōvētaa'nya 'cīg ñīn olo'ngiaak 'cīg ì'thaattooothīk looc nicci ēlēk.

²'Gōōl 'cī occa agayyu niig Lori cī Nyekuci ho cieeni. Má aduha ēētī 'cī ēlēmī aī, aku Yeesu Krīstō loota nīnga hī ëētī 'cī holli õō, a'nyak ëētī tīho Lori 'cī aku hī Nyekuc.

³Nēēthī, má õthōōth ēētī umwaa aī, hīnī pōrōvētaac ne iitiōō hōllōngaa ēlēmī thōōth 'cī ūn dīdī cī Yeesu ho, aitiōō ēētī tīho hōllōngaa aku hī Nyekuc. A'nyak ēētī tīho lori 'cī abūrrī thōōth cī Krīstō, lori baa ūthīktu niig aī, aku hatī loota nīnga nē dīdī ikia ēlēk.

⁴Niig lohollia, ūgīnnu niig cīg Nyekuci nē ūllōōattu pōrōvētaa'nya 'cīg ūn olo'ngiaak ko. Hīnīngītī ūllōōan Lorii 'cī aaī hī ngagīit ko, lori 'cī aaī loota nīnga ho.

⁵Ūn eeta tīko eet cīg looc nicci nē õthōōth nēēg thoo'thiok cīg looc nicci nē athīhī eeta cīg looc nicci ūhōōggō.

⁶Hīgīn naag eet cīg Nyekuci nē athīkneet hatī eeta vēlēk 'cīg aga Nyekuc ngagīita. Nēēthī, hōllōngaa occa athīkneet eeta 'cīg hōllōngaa aga Nyekuc ngagīita. 'Gōōl 'cī occa hammūdaanī Lori 'cī aduha thōōth 'cī ūn dīdī hī lori 'cī aduha ūlōng cieeni.

Mīnnan cī Nyekuci hī cīnaac

⁷Gotoonoga hī ngoonoga, hīmmīnanit eleeti cīggaac, hīnīngītī aku mīnnanī hī Nyekuc. Ūētī 'cī a'nyak mīnnan, ūn nēē loholeec cī Nyekuci nē aga nēē Nyekuc.

⁸Ūn Nyekuci mīnnan nē ūētī 'cī hōllōngaa ammīnan 'gōōnōgī, nga haga Nyekuc.

⁹'Gōōl 'cī baa eter'theekeet Nyekuci mīnnan cīnnī cieeni, kōr baa ūthōōanī Ngeerīnī 'cī odoyyi hikia hī 'gaarrieenit 'cī attik 'thēccanēēt cīggaac battala, hōllōngaa hīnīngītī hammīnan naag Nyekuc.

¹⁰Mīnnan 'cī ūn dīdī 'cī ammīnnaneet Nyekuci ngagīit, ngaatī ūthōōanī Ngeerīnī 'cī odoyyi hikia hī 'gaarrieenit 'cī attik 'thēccanēēt cīggaac battala, hōllōngaa hīnīngītī hammīnan naag Nyekuc.

¹¹Gotoonoga hī ngoonoga, hīcī ammīnnaneet Nyekuci ngagīit ko, adiim hammīnan naag buúk eleeti cīggaac.

¹²Nga hīcīn eet umwaa Nyekuc. Nēēthī, má hammīnan naag eleeti cīggaac, aaī Nyekuci eleetinii cīggaac nē edee'nyia mīnnanī cīnnī ho hī ngagīit, 'gōōlaa 'cī hammīnanī eet ūgī.

¹³Haga naag ngaatī haattiyyi hī ūnōōnnō nē aau nēē hī ngagīta, hīnīngītī aa'nyeet nēē ngagīt Lori cīnnī.

¹⁴Baa ūthōōa Nyekuci Ngeerīnī hikia hī Ellioohit cī eet cīg looc nicci. Baa hīcītta naag Ngeerīnī nē 'yoko huduktaaha naag eet thōōth cīnnī.

¹⁵Arūmī Nyekuci hōdēī hī eet vēlēk 'cīg aduha lothippita aī, ūn Yeesu Ngeertī Nyekuci. 'Gōōl 'cī harūmēēnī hōdēī hī Nyekuc ko niccia,

¹⁶nēē haga naag nē helemit dīdī hītō, ammīnnaneet Nyekuci ngagīta. Ūn Nyekuci mīnnan. Má haalla hammīnan naag eleeti cīggaac, haalla hatī harūmī naag 'thinneetinii cīggaac hōdēī hī Nyekuc nē hatī aala nēē hūrūmtī hī ngagīta.

¹⁷Má hammīnan naag eleeti cīggaac dīdī nē haauto hī baa aaī Yeesu loota nīnga, hōllōngaa hatī hi'ngolli kōr 'cī etteedini thoo'thioha kōr cī decciaanīt cī lootu.

¹⁸Aitiōō tēēl'thītī mīnnaana tōō. Nēēthī, mīnnanī 'cī ēllēēmīth gērrēēt, iiggia tēēl'thīt battala, hīnīngītī a'nyaha tēēl'thītī ukēēnīt. Nē ētēr'tha tēēl'thītī aī, nga hillimanit naag 'gōōl 'cī hammīnanōōnī dīdī.

¹⁹Hammīnanōō naag, hīnīngītī baa itiman Nyekuci ngaatī ammīnanneet ngagīt baa ūcī ouu.

²⁰Má aī eet umwaa hammīnani Nyekuc nē hōllōngaa ammīnan 'gōtōnī hode ngōōnī, ūn ēētī tīho olo'ngiaahit. Hīnīngītī ēētī 'cī hōllōngaa ammīnan 'gōtōnī hode ngōōnī 'cī acīn nēēnī, hōllōngaa occa ammīnan nēē Nyekuc 'cī nga hīcīn nēēnī.

²¹Nē aa'nyeet nēē ngagīt tilooinit icci. Eeta 'cīg ammīnan Nyekuc, a'nyīk hīmmīnanit 'gōtōōnōgī hī ngōōnōgī.

1 Yōaannē 5

Lemiinit loholeecaa cī Nyekuci

¹Ēētī 'cī ēlēmī ngaatī ūnnī Yeesu, Krīstō, ūn nēē loholeec cī Nyekuci nē ēētī 'cī ammīnan Maa'nyī, ammīnan nēē ngeerīnī buúk.

²Má hammīnan naag Nyekuc nē hīthīhīt ūōnnō, 'gōōl 'cī occa hagaī naag haīnnī, hammīnan naag lōhōlī cīgīnnīgī buúk niccia.

³Heter'theek naag Nyekuc mīnnan cīnaac 'gōōlaa 'cī hathīknī tilooinit cīnnī nē hōllōngaa ūkōmī tilooiniti cīnnī ho.

⁴Aga lohollia cīg Nyekuci vēlēk, ngaatī occa ūlōōanī looc nicci 'thēccaanō ho nē hammūda naag 'lōōani icci lemiittaa cīnaac.

⁵Hōllōngaa occa ūlōōan eet umwaa looc cī 'thēccaanō ho, hatī hōllōngaa ēlēmī aī, ūn Yeesu Ngeertī Nyekuci.

Yeesu nganī?

⁶Baa ūrrēnna maama hī biyyi habanytaa cī Yeesu Krīstō. Hōllōngaa maam diooni baa biyyi tōō. Lori 'cī ūllēēmīth 'cī aduha thōōth icci ho, hīnīngītī aduha nēē thōōth 'cī ūn dīdī.

⁷Ūn hēlēggī iyyio 'cīg aduha thōōth icci ho.

⁸Lori 'cī ūllēēmīthī hī maam hī biyyi nē ēlēmmōō nēēg vēlēk.

⁹Hēlēmī naag thōōth 'cī aduhaakeet eeta. Nē occa haarīk 'thinneeti thōōth 'cī aduhaakeet Nyekuci hīlōōan nē Nyekuc 'cī ūthōōth thōōth cī Ngeerīnī ho.

¹⁰Má hēlēmī naag Ngeertī Nyekuci, helemit naag thōōth 'cī aduha Nyekuci, hīnīngītī Ngeerīnī. Nē má hōllōngaa hēlēmī naag thōōth 'cī aduha Nyekuci, hīnīngītī Ngeerīnī, aduhōō ngaatī occa hakannēēkī Nyekuc ūlōng thōōng.

¹¹Baa uduha Nyekuci buúk aĩ aa'nyeet nẽõ ngag̃it rūg̃et 'cĩ aalla ooo nẽ Ngeerñi 'cĩ a'nyahaakeet rūg̃et icci ho.

¹²Nẽõthi, ëëtĩ 'cĩ a'nyak Ngeertĩ Nyekuci, a'nyak nẽõ rūg̃et. Nẽ ëëtĩ 'cĩ hõllõngaa a'nyak Ngeertĩ Nyekuci, hõllõngaa a'nyak rūg̃et.

Thõõth 'cĩ hagaĩ rūg̃et 'cĩ aalla ooo

¹³Hõhõedakuung naa ngagiit thoo'thiok iccig eet 'cĩg elemmu 'thaar cĩg Ngeertĩ Nyekuci, hâtĩ agaac ngaatĩ a'nyaktu niig rûg̃et 'cĩ aalla ooo.

¹⁴Haga naag jurrung haĩ, õlõmõi hatĩ Nyekuci laiinit cïnaac, hatĩ hajin naag õnõõnnõ thõõth 'cĩ accamana nẽõnõ.

¹⁵Nẽ má hõlõmõi naag haĩ, athikneet Nyekuci hatĩ hala õnõõnnõ, haga naag jurrung haĩ attacan nẽõ laiinit cïnaac õlõk.

¹⁶Má acõi lemmioohiti umwaa 'gõtõnõi hode ngõõnõ adõman 'thõccan 'cĩ occa hõllõngaa a'nyaha daahõth, alayyiõõi õnõõnnõ, hâtĩ haa'nyik Nyekuci eet tõho rûg̃et 'cĩ aalla ooo. Nẽõthi, aa'i 'thõccan 'cĩ a'nyaha daahõth nẽ hõllõngaa haini naa alayyiõõi eet 'cĩg adõman 'thõccan tõho ho.

¹⁷Õin 'gi 'võlõk 'cĩ abathõ 'thõccan nẽ hõllõngaa a'nyaha 'thõccanõõta 'võlõk daahõth.

¹⁸Haga naag jurrung haĩ, hõllõngaa aalla lohollia cĩg Nyekuci õ'thõcan thoo'thiok. Hõnõngõtõ eteini Ngeertĩ Nyekuci õhõõggõ nẽ hõllõngaa occa adõman 'Thõttaanõ õhõõggõ 'buth.

¹⁹Haga naag jurrung haĩ, hau naag hõi Nyekuc nẽ aggam 'Thõttaanõ eet 'võlõk 'cĩg abathõ 'cĩg looc nicci.

²⁰Hagaacõ naag buúk haĩ, ikia Yeesu Krõstõ Ngeertĩ Nyekuci nẽ eteretheeheet ngag̃it Nyekuc 'cĩ õin dõdõ. Nẽ haattõ naag hõi õnõõnnõ 'cĩ õin dõdõ nẽ tarõ, hõrõmtõ hõi Loholeec cõnnõ Yeesu Krõstõ 'cĩ õin Nyekuc dõdõ nẽ aa'nyeet ngag̃it rûg̃et 'cĩ aalla ooo.

²¹Niiga lõhõlõõtõ, õtõbõrõt hõlõeggõ 'cĩg aar eeta hõitõ nyeku'nya.

2 Yōaannē

2 Yōaannē 1

'Thaainit hī laiinit

¹Waraga 'cī aku hī nganīt Yōaannē makayyioohit cī lothippit cī lemmioohu cieeni. Hēhēēdahi naa waraga ngaa 'cī baa ēbēra Nyekuci hī lōhōlī cīgīnnīg vēlēk 'cīg hammīnani naa thōōthaa 'cī ūn dīdī, haau hīcī ammīnan ūnōōnnō eeta vēlēk 'cīg aga thōōth 'cī ūn dīdī.

²Hammīnannuung naag ngagiit, hīnīngītī aau thōōth 'cī ūn dīdī 'thinneetinitōō cīggaac nē aala hatī gōōng hī ngagīt ooo.

³Halayyi naa, hātī hītō Nyekuci Baangēētī hī Ngeerīnī Yeesu Krīstō tarbalīg nē atamaattiheet ngagīta! A'nyīk nuun haanyteet ngagīt ganōn, hī thōōth 'cī ūn dīdī, hī mīnnan.

Thōōth 'cī ūn dīdī hī mīnnan

⁴Baa haccamanoothihi naa gērrēēt ngaatī hathīknī aī, anū loholia cugguung ūgēēgī thōōth 'cī ūn dīdī, hī baa aduhaakeet Baangēētī cīnaac hīdīmanit.

⁵Nēēthī 'yioko, 'goonoga cīgannīg, hōllōngaa hēhēēdakuung naa tilooinit 'cī ūn ngeju, hēhēēdakuung thōōth baa hillimaneehuung baa ūcī oou ēlēk.

⁶Aī thōōth 'cī haī mīnnan ko nēē, hīdīmanit thōōth baa aduhaakeet Nyekuci ngagīta. Baa aduhaakeet nēē annekeet hīmmīnanit 'goonogeet, haau hī baa hathīhī naag ūcī oou.

⁷Haduhaakuung naa ngagiit thōōth icci, hīnīngītī ū mēēlīg olo'ngiaaha 'cīg aauto looccaa ūcī gērrēēt. Ēppēhan nēēg aī, baa hōllōngaa a'nyak Yeesu Krīstō ēlē cī eet 'cī holli ūdī. Ūn eeta 'cīg aattīg noho, olo'ngiaak nē ūn mīrōk cīg Krīstō.

⁸Ēcīnīt jurrung, hātī hiittiōō hōllōngaa ammanyannu thōōth baa hadticanīni gērrēēt haī hummuddiaaī dūman ko. Idticattō gērrēēt, hātī ummudia dūman hūtūrūūr.

⁹Ma arayyu uuhuyyu thōōth cī Krīstō baa allimoothikuung ngagiita, occa hinnia hatī hōllōngaa aaī Nyekuci hī ngagiit tarī. Nēēthī, má a'thūūnnu thōōth baa Krīstō baa allimoothikuunga, aattīg thī hatī Baangēētī hī Ngeerīnī hī ngagiita.

¹⁰Má uppwannakuung eet umwaa lothippitaa cunuung nē hōllōngaa allimman thōōth 'cī ūn dīdī cī Krīstō, ma haa'nyīku eet tīho huduhuna hala'ngiōōhī cugguung, hode ma hakūtannu thōng.

¹¹Ēētī 'cī akūtan eet 'cīg aattīg noho, ūthōl nēē hī ūhōōggō thoo'thiok cīggīng 'cīg abathī ho hōdēī.

'Thaainit 'cī adtuurna

¹²Ha'nyahi naa thõõth 'cī maka gērrēēt 'cī haī huduhaahuunga, nēēthī, hõllõngaa hadiimi heheedi waragaawa. Hadiimi hakuu hacinnuung hīdññkoothong nē hiita hothoo'thioo jurrung, nēēthī hâtī haccamattoothīk dīdī.

¹³Ĩ'thaayyi lohollia cīg ngoonu baa ēbēra Nyekuci gērrēēt.

3 Yōaannē

3 Yōaannē 1

'Thaainit 'cī ōkō hī 'Gaio

1 Waraga 'cī heheedi naa Yōaannē makayyioohiti cī lothippit cī lemmioohu cieeni. Heheedihi waraga 'gōōna 'Gaio eet 'cī hammīnani gērrēēt thōōtha 'cī ïn dīdī.

2 Ęlē 'gōōna, hammuhi aaī lō'ngōōc nē hummuha hīna attirani ēlla haau hīcī attirani loriia.

3 Baa haccamanoothihi gērrēēt ngaatī hathīknī hī 'gotoonogeet ūgī 'cīg au aduhaaka anneeka, a'thūūnnī nii thōōth cī Nyekuci jurrung nē unuu thōōth 'cī ïn dīdī.

4 Aitiōō taliiniti umwaa 'cī ha'nyahi naa hīllōōan ngaatī hathīknī aī, a'thūūnnī lohollia cīgannīg thōōth 'cī ïn dīdī tōō.

'Gōōl 'cī ha'thūūnnī dticcianniook cīg Makayyiooktak

5 Gōōna cī 'thīnītō, abūnna nii gērrēēt ngaatī a'thūūnnī thōōth cī Nyekuci hōdōōkōthī 'gōōlaa 'cī ēēlī nuyyiook ūgī cīg Makayyiooktak, tananga ïn nēēg tahan hī nganiita.

6 Uduktaak nēēg lothippit cī lemmioohu mīnnan cunni. Athithan nēēg aī, baa abūnna nii gērrēēt ngaatī aa'nyīkī īhōōggō hiita halangatōō cunni nē ī'thooihuu īhōōggō hōōt dtiicaa cīnīng 'gōōlaa 'cī occa ī'thooini dticcianniooha cīg Nyekuci.

7 Ma baa ītīngaacō nēēg ūt uduktaak eet ūgī thōōth cī Makayyiookto, baa abūrī nēēg ngaatī ēlēmmī eliinit umwa hī eet 'cīg hōllōngaa ïn lemmiook cīg Nyekuci.

8 Adiim occa ngagīt 'cīg hēēl eet 'cīg aattīg hī nēēgī, hātī hidticattō hōdēī hī īhōōggō 'gōōlaa 'cī hallimanēēkī eet thōōth cī Nyekuci 'cī ïn dīdī.

9 Baa heteheedīha naa lothippit cī lemmioohu waraga, nēēthī hinnia, baa accamana Diotereve ngaatī adiim ïnnī makayyioohit nē hōllōngaa adiim occa athīkneet ngagīta.

10 Mā hikia naana, hakuu hatī haduha thoo'thiok ūgī 'cīg baag adtican nēēnī, hī thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg adīmanneet nēē ngagīt 'buth. Nē baa hōllōngaa abūrī nēē ngaatī ēlēmmī lemmiook thōōng diooni, baa alaam nēē eet ūgī buúk, hiittiōō hōllōngaa ēēl īhōōggō. Nē tarī, alaam lemmiook 'cīg adiim ēēl īhōōggō nē itiggia īhōōggō lothippitaa cī lemmioohu.

11 Gōōna cī 'thīnītō, ma hīthak'tha thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg adīman eeta ūgēēgī! Nūū terethiinit cī eet 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg abūnnaa diooni. Gaooth ï, eeta 'cīg adīman dtiicanī 'cīg abūnnaa, ētēr'tha nēēg ngaatī ïnnī lōhōlī cīg Nyekuci. Nē eeta 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg abathī, ētēr'tha nēēg ngaatī nga hagayyi nēēg Nyekuc.

¹²Athithan eeta vēlēk būnnai cī Demetirio nē aduha thōōth 'cī ūn dīdī ho buúk. Hothoothi naa buúk ūnōōnnō jurrung nē agayyu niig ngaatī ūnnī thōōth 'cī haduhaanna naag ko dīdī.

'Thaainit 'cī adtuurna

¹³Ha'nyahi thōōth cobbi gērrēēt 'cī haī huduhaahuunga, nēēthī hinnia, hōllōngaa hadiimi hēhēēdakuung waragaawa.

¹⁴Hammuhi hakuu hatī hacinnuung hīdīkoothong nē thī hatī hiita hothoo'thio hōdēē.

¹⁵Halayyi naa haini, a'nyīk Nyekuc haggatanuung ganōōna! Ī'thaayyuung 'goonogu 'cīg aattīg ngaati. Ī'thaayyihaangu 'goonogeet nīca hōdēē hōdēē.

'Juud

'Juud 1

'Thaainit 'cī aku hī 'Juud

¹Waraga 'cī heheedi naa 'Juudi dticciannioohiti cī Yeesu Krīstō 'cī hīnī 'gōtōnī 'Jeemithi cieeni. Heheedihhi naa waraga icci eet vēlēk 'cīg baag ūtūvva Nyekuci Baangēētī 'cī amīnnannuung ngagiit tūhaiittaa cī Yeesu Krīstō.

²Halayyi naa, hātī haggatanuung Nyekuci gērrēēt tamaatitta hī ganōōna hī mīnnaana.

Bathi cī 'limmanniook 'cīg ūn olo'ngiaak

³Gotoonoga hī ngoonoga, baa habūraneehi naa gērrēēt ngaatī hēhēēdakuung ngagiit thōōth cī elliaanīt cī Nyekuci 'cī hatī hōthōl naag vēlēk ko. Nēēthī 'yoko, hummuha hīnīna hidiima hētēhēēdahuung thōōth umwa cīrīng, hātī hūkūtanuung eteyyiōōi lemiinit baa aa'nyīk Nyekuci eet cīgīnnīg vēlēk 'cīg ēllēēmīth tabattī hōdēēthōng.

⁴Haduha naa thōōth icci, hīnīngītī ūnkta eeta ūgēēgī 'cīg hōllōngaa ēlēmī Nyekuc hōrggēēnaa cunuung 'cieethaa cī laiitto, 'cīg ūthōōth aī, ēlēmaakeet Nyekuci ngagīt būnnaiittaa cīnnī, ngaatī hadīmanī thoo'thiok 'cīg ūn 'riiring. Baa ētēhēēdī ukēēnītī cī eet 'cīg abūrī Nyekuc ko baa hūnūūk ēlēk. Hīnīngītī baa ēppēhan nēēg 'Tirriannioohit cīnaac 'cī odoyyii, ūnōōnnō Makayyioohiti Yeesu Krīstō.

⁵Ma hatarro'thu thōōth cī eet baag ēēla Makayyioohiti Ijjiba. Baa hōllōngaa ēlēmī nēēg ūgēēgī Nyekuc, nīngītī aruhi nēē ūhōōggō baa uruta.

⁶Nē agayyu niig buúk thōōth cī aajīlēēt baag hōllōngaa adtican dtiic cīnīng, nīngītī ūūnnīkī nīngītī nīng cī dtiico. Baa ēcēb Nyekuci ūhōōggō nyerikoo'nyanī 'cīg aalla ooo nē 'yoko nga aalla aa'nyīk Nyekuci ūhōōggō haauto 'lōōhītī 'cīg ūn muuur, ūthōōng hatī kōr cī decciaanīt cī lootu, 'cī hatī aku ēttēēdī nēē thoo'thiok 'cīg eetuk.

⁷Nē ma hatarro'thu thōōth baa 'taaūn cī 'Thōōdōmī hī 'Gōmōōra, hī 'taaūnniook ūgī baag ūbōhōō hī ūhōōggō, baa adīman eeta cīg 'taaūnniook iccig thoo'thiok vēlēk 'cīg abathī 'cīg ūn 'riiring. Nīngītī aku atūūthī Nyekuci 'taaūnniook tīko 'gwoyyia, hī tilooinit 'cī uuki nēē eet 'gwoyyiaa 'cī aalla ooo.

⁸Aattīg eeta 'cīg hothoothi naa ho, hī eeta 'cīg ohonoo'thi nē ē'thēcanit eleeti cīggīng ngaatī adīmanī thoo'thiok 'cīg ūn 'riiring. Abūrī nēēg makaa'thīt vēlēk nē odoomito aajīlēēt cīg Nyekuci.

⁹Tananga Mikaīlē habuui cī aajīleetu buúk, baa hōllōngaa ūūlū ngaatī ūdōōmī habu cī loriēēt 'cīg abathī baa ēppēhanōōnī nēēg 'rammaattīg ēlē cī Mūū'tha. Thōōth vēlēk 'cī baa ūthōōth Mikaīlē dioo 'cī aī, "Uuki hatī nganiit Makayyioohiti!"

10 Ődõõm hinnia eeta cieeg makaa'thõt cī hõõtkujjieen 'cī hõllõngaa aga nõõgī. Aattīg nõõg hī idi'ngwaana 'cīg hõllõngaa a'nyak muhõõnīt, adīman nõõg hõlõggī 'cīg aduhaak muhõõnītī cīnnīng, nõngītī õkõõthakī eleeti cīggīng daahīth ēmmēn.

11 Nõõthī 'yioko, ikiaak õhõõggō pīrnantītī cobbi gõrrēet. Ünnõõcō nõõg terethiinit cī Kaiino baa aruk 'gõtõnī nē idīmanit 'thõccan baa adtican Balaamī, ngaatī arrõcanaanī thõõth cī 'rabbeetu diooni. Nē tarī, õtubürīt Nyekuc buúk hī baa abūrī Kõõra. Hõnõngītī thoo'thiok iccig vëlēk, aruk hatī Nyekuci õhõõggō.

12 A'nyak eeta cieeg ooti 'cīg abathī nē ë'thõcanit 'gõõn 'cī adaku hõdētī hī õhõõggō, dtiicanõõnnītī cīggīng õcīg ngaaoniittak hī õcīg muru'thõõtak. Aattīg nõõg hī dii'thioha 'cīg uuhan ngõõtī, nē hõllõngaa a'nyaha tammu buúk. Aattīg nõõg hī hõõna 'cīg aitiõõ bõllõõha tõõ 'cīg ubbutattaa õlēk nē aitiõõ hõõna 'cīg abbiiri tõõ.

13 Attiran eeta 'cīg abūrī Nyekuc aattīg hī tawanī, 'cī attarraak tahaha dõmētaa cī liilu. A'nyaha dtiicanī cīggīng 'cīg abathī ho, ngaaoni. Aattīg nõõg hī mõnyõnya 'cīg arahanit 'cīg õõt udtuuttīk muguuraa cobbi gõrrēet õicī aalla ooo.

14 Baa õin Õõnõhī eet 'cī õin tükiramma ngaatī anõõõ'thī Aadam, nē baa õthõõth nõõ thõõth cī eet iccig aī, "Õcīnīt nõõ! Aku hatī Makayyioohiti õõkõõra hī aalib'nya cīg aajõlēet 'cīg õllõõmīt 'cīg occa hõllõngaa agiili,

15 'cīg au õttēed thoo'thiok cīg eet vëlēk. Uuk hatī Makayyioohiti 'thõccanniook 'cīg hõllõngaa õlēmī õnõõnnō, hõnõngītī 'thõccanõõtītī 'cīg baag adīman nõõg hī 'cīg õdõõmī Nyekuc."

16 Òngõõngō eeta cieeg nē aauto thoo'thiohītī 'cīg abûraneek nõõg diooni. Athõõnyan nõõg nē iggoalito eet õgī, hâtī hummuddia thoo'thiok 'cīg adiim nõõgī.

Tilooinit umwa tarī

17 Gotoonoga hī ngoonoga, ummuhtooth tilooinit baa aduhaakuung 'thoooyyaha cīg Makayyioohit cīnaac Yeesu Krõstō baa õicī oou.

18 Baa aduhaakuung nõõg aī, ma õbõhī decciaanītī cī lootu, aattīg hatī eeta 'cīg arannī Nyekuc nē õrrīcatta thoo'thiok 'cīg abûraneek eleeti cīggīng dioo rügētaa cīnnīng.

19 Nē 'yioko, õin eeta cieeg eet 'cīg arumu'thuung ngagiit urukto nyaagwaana. Ammuk nõõg thoo'thiok cīg looc nicci dioo nē aitiõõ Lorii cī Nyekuci hī õhõõggō tõõ.

20 Nõõthī, 'gotoonoga hī ngoonoga, aallattia u'thuutti lemiinit thõõthaa õbaa õllõõmītī allimanoothikuung ngagiita, hõcī eelluung Lorii 'cī Õllõõmītī ngagiit alayyio ho.

21 U'thuutti 'gooolliok cīg mõnnan cī Nyekuci, hõcī nga ereeyyu Makayyioohit cīnaac Yeesu Krõstō hõtõrõtha tamaati cīnnī ngaatī aa'nyuung rügēt 'cī aalla ooo.

²²Atamaattik eet 'cīg īccaad thōōth cī lemiinit cīnīng.

²³Eellia eet 'cīg adiim eelliaa 'gwoyyiaa 'cī aalla ūdūt. Nē tēēl'thītaa cī 'thinneeti cugguung, atamaattik eet 'cīg adiim tamaati cunuung. Nēēthī, īcīnīt jurrung, umuddia 'gōōl 'cī occa aburru 'thēccanēēt 'cīg ē'thēcan rūgēt cīnīng.

Laiinit 'cī udtuura

²⁴Nē 'yioko, a'nyīk bulēēnīt vēlēk hūūk hī Nyekuc, 'cī ūūlū ngaatī a'thuunnuung ngagiit 'gōōlaa 'cī occa arahannu, nē a'nyahaauung ngagiit taliittaa cobbi gērrēēt iita ngaatī aayyi nēē bulēēttaa cīnnī ūcī hi'thihi 'thēccan umwa.

²⁵A'nyīk bulēēnīt vēlēk hūūk hī Nyekuc 'cī odoyyii, hīnīngītī Yeesu Krīstō Ellioohit Makayyioohit cīnaac. ūin bulēēnītī vēlēk hī makaa'thīt cīgīnnīg, ngaanīngītī baarkit hī 'yioko, hī irki'nyia vēlēk! Aamēn.

Terethiinit

Terethiinit 1

Eter'theek Yeesu Yōaannē thoo'thiok cīg horumwa

1 Thōōth 'cī aduhaak Nyekuci Yeesu Krīstō, hātī huduhaak dticcianniook cīgīnnīg thoo'thiok 'cīg occa au hīdīkoothong. Nīngītī ī' thōōanī Krīstō aajīlō cīnnī hikia huduhaak nyeemuut dticciannioohit cīnnī Yōaannē.

2 Nē ikia uduha Yōaannē thoo'thiok vēlēk 'cīg baag acīn nēē nyeemuutaa cī Nyekuci, hī thoo'thiok vēlēk 'cīg baag aduha Yeesu Krīstō, hī 'cīg adīmanī.

3 Aggatan hatī Nyekuci eet vēlēk 'cīg agiilik 'gōōnōgī thōōth 'cī aduha Nyekuci 'buuhaa cī ho nē aggatan hatī Nyekuci eet 'cīg athīhī nē elemit thōōth 'cī adukiaa 'buuhaa cī. Ōbōhī kōrra 'cī hatī au edee'nyianī thoo'thioha cieeg vēlēk.

Ī'tha Yōaannē lemmiook

4 Halaiinnuung naa Yōaannē ngagiit lothippi'nya cīg lemmioohu 'cieethinii cīg laiittak, 'cīg iiginnu tūkīramma looccaa cī Aa'thia. Aggatanuung Nyekuci 'cī aa'yoko, 'cī baa aalla baarkit hī 'cī hatī aku horumwa, ītō tarbalīg nē aauttu lō'ngōōc hī loriēēt 'cīg īn tūkīramma, 'cīg aattīg muumaa cī Nyekuci nē irriamatteek dtaaba cīnnī.

5 A'nyīk Yeesu Krīstō 'cī aduhaakeet thōōth 'cī īn dīdī cī Maacōnī, haa'nyuung ngagiit ītō tarbalīg nē a'nyaktu authet 'cī aattiyyu lō'ngōōc. Baa Yeesu 'cī atiman ngaatī arūgnaanī daahītha nē aggam habuēēt vēlēk cīg looc nicci. Ammīnanneet Yeesu Krīstō ngagīt nē ūōgaaet 'thēccanēētī, biyyiēētī cīgīnnīg.

6 Aa'nyeet nēē hītō habuēēt hī paadīr'nya hī eet 'cīg hadticanoothīk Nyekuc Maa'nyī. A'nyīk hubuli nēē ha'nyak 'tirrian 'cī aalla ooo! Aamēn.

7 Īcīnīt da 'yoko! Ōökōra nēē hī diith hēētahujjieen, acīn hatī eeta vēlēk īnōōnnō, nē 'thēk adtuuha hatī eeta baag acuhan īnōōnnō buúk. Alu hatī eeta vēlēk loota nīnga īnōōnnō. Dīdī, aaī hatī thōōth cieeni! Aamēn.

8 Ōthōōth Makayyioohiti Nyekuci aī, "Nganīt 'cī hi'thianaanī nē hudtuura. Baa haalla haaī baangaani nē nga haalla noho nē hakuu hatī tarī. Nganīt 'Tirriannioohit 'cī hīllōōani vēlēk."

Eet 'cī aaī hī Ngeertī Eeto

9 Nganīt 'gotonu Yōaannē 'cī hīnnī 'thoooyyahit cī Krīstō, hōthōl naag hī ngagiit temeethi cī 'cannan 'cī ammūda eeta cīg habuccieet cī Nyekuci thōōng. Baa hiiggiaoothihi naa dtuungaa cī Patamo, hīnīngītī hirriooni thōōth cī Nyekuci hī thōōth 'cī īn dīdī, baa ētēr'tha Krīstō.

10 Ma baa kōr 'cī halaiinna naag lemmiooha, ikia aggama Lorii 'cī Ellēēmīth nganīt nē hīthīha molook cobbi 'cī ēggērēny īcī bahuc caannī haau hī mōlōōhī cī tūūrī.

¹¹Othoothīkaa mõlõõhī tīho anneeka, "Teheedīk 'buuhatōõ thoo'thiok 'cīg acini nii vēlēk nē õ'thooihuu lothippi'nya cīg lemmiook 'cīg õñn tūkīramma ho. 'Thooõk Eevvetho hī Thīmīrna hī Pērgamo hī Thiatira hī Thaardith hī Viladelvia hī Laodicea."

¹²Ma habbuudi haī hīcīn eet 'cī othoothīkaa ho, hadtuuha hinnia 'thīk tūkīramma 'cīg õñn 'daab, 'cīg a'nyak 'lõõmēõt.

¹³Nē hõrggēõnaa cī 'thīk tūkīramma 'cīg a'nyak 'lõõmēõt niccig ko, abīlī eet umwaa 'cī aaī hī Ngeertī Eeto ahimit cērēm 'cī uuni õkõ 'thoo nē ammarūõk cērēm 'cī õñn 'daab õyyõõaa cīnnī.

¹⁴Õõr õõ hī õma cīgīnnīg haauto hī õmana cīg a'theetak nē udukto hī diith 'cī õõrī nē aauto hēbērī cīgīnnīg buúk hī lanyit cī 'gwoyyio.

¹⁵Attalīth 'thoona cīgīnnīg haauto hī 'thīha 'cīg maattīg 'cīg õwaaddi lohippongora nē õrõk mõlõõhī cīnnī hī maama 'cīg arik thõng.

¹⁶Aggam nēõ mūnyūny tūkīramma, attiaa cīnnī õcobbi nē uluba nyetuboot 'cī 'lēhēdī õtūõgaa cīnnī, attalīth muum cīnnī haau hī kõrra gõõng aara.

¹⁷Ma baa hadtuuha õnõõnnõ ho, hēttēõda looc 'thõõnī cīgīnnīg haau hī õõtī 'cī hadaaha õlēk. Nõngītī ataadīka a'thiit cīnnī cobbi nē õnnīhaa, "Ma hi'ngolli! Nganīt 'cī hi'thianēõkī hēlēggī vēlēk nē nganīt 'cī hadtuurna.

¹⁸Nganīt 'cī harugi, baa hadaaha, nē 'yioko, hūrūga õdūt nē ha'nyahi mūhūtēõt 'cīg daahīthaak hī cīg looc cī daakiahu.

¹⁹"Tēhēõd thoo'thiok vēlēk 'cīg acīnī nii ho loota, hī hēlēggī 'cīg aattīg 'yioko, hī hēlēggī 'cīg hatī au urutaa 'cī thoo'thiok iccig.

²⁰Haduhaakii 'yioko thõõth cī mūnyūny 'cīg õñn tūkīramma, 'cīg acini nii aattīg õcī a'thiit caannī cobbi ho, hī 'thīk tūkīramma 'cīg õñn 'daab, 'cīg a'nyak 'lõõmēõt ko buúk. Abīlī mūnyūnya 'cīg õñn tūkīramma ho nõngītī aajīlēõt 'cīg lothippi'nya cīg lemmioohu, 'cīg õñn tūkīramma ho nē ibilli 'thīha 'cīg õñn tūkīramma 'cīg a'nyak 'lõõmēõt ko, nõngītī lothippi'nya cīg lemmioohu."

Terethiinit 2

Waraga hī lemmiook cīg Eevvetho

¹Nē õnnīhaa Yeesu nēõ, "Teheedīk waraga aajīlō cī lothippit cī lemmioohu 'taaõnaa cī Eevvetho. "Duhaak anneek,aku nyeemuut nicciaa hī eet 'cī aggam mūnyūny tūkīramma attiaa cobbi, nē õtõ hõrggēõnaa cī 'thīk tūkīramma 'cīg õñn 'daab, 'cīg a'nyak 'lõõmēõt.

²"Haga naa hēlēggī vēlēk 'cīg adīmannu niiga nē hīcīna ngaatī adticaninu gērrēõt, hī ngaatī emmee'thu thoo'thiok. Nē tarī, hagawa ngaatī hõllõngaa anu'thaannu eet 'cīg abathī. Ittiamattu niig eet 'cīg õõlõng aī, hīgīnna

'thooyyiak nē īko nēē hōllōngaa īn 'thooyyiak dīdī. Ummuddiaau niig dīdī, ngaatī īnnī nēēg olo'ngiaak.

³Baa emmee'thu niig thoo'thiok nē accanatteeu gērrēēt, hīnīngītī nganīita nē aalla nga ippiirria ūdūt.

⁴"Nē aaī 'gii hōdēēthōng 'cī nga abaccu niiga. Iittiōō niig hōllōngaa ammīnannaangu nganīit hode 'goonogu haau hī baa 'rēēna.

⁵Īcīnīt nōō, ī 'rēēn nīngītī adhukiaannu niig gērrēēt! Oboddia hī nganīita nē īdīmattu thoo'thiok baag adīmannu baa īcī ouu. Mā hōllōngaa ūbōdaannu, hakuu hatī hōkōōī 'thiihit cunuung 'cī a'nyak 'loomo ngaatī aayyi hataa nē hōbōdī.

⁶Aaī 'gii hōdēēthōng 'cī adīmannu jurrung. Aaburreeku niig thoo'thiok 'cīg abathī 'cīg adtican eeta 'cīg anū thōōth cī eet cīg Nikōōla, hīcī haaburreehi naa buūk.

⁷"Mā athīkneennu, īthīhīt thōōth 'cī aduhaak Lorii 'cī Ellēēmīth lothippi'nya cīg lemmioohu ho jurrung. Haa'nyihi hatī naa eet 'cīg abūrī thoo'thiok 'cīg abathī, huduhit hēēt cī rūgētō 'cī aaī ūlōō cī Nyekuci."

Waraga hī lemmiook cīg Thīmīrna

⁸Nē īnnīhaa Yeesu nēē, "Teheedīk waraga aajīlō cī lothippit cī lemmioohu, 'taaūnaa cī Thīmīrna. "Duhaak anneek, nyeemuut nicciaa 'cī aku hī eet 'cī baa i'thianaanī hēlēggī vēlēk nē udtuura. Baa adaaha nē 'yoko kōr icci ūrūga.

⁹Haga naa pīrnanīt cunuung hī tamaati 'cī iiginnu hullaha nē abalinnu nēē'thēk pee. Nē haga ngaatī odoommung eeta 'cīg aī hīgīnna 'Judeei ho nē hōllōngaa īn nēēg 'Judeei dīdī. īn nēēg lothippit cī 'Thīttaanō.

¹⁰Nē ma hi'ngolinnu 'gōōl 'cī hatī ūō accananiinnu. Aggammung hatī habuui cī loriēēt 'cīg abathī nē aarihuung baabuuthatōō, accananiinnu hatī gērrēēt waathinniook ūmmōtō, 'gōōl 'cī hatī attīmannuung habuui cī loriēēt 'cīg abathī ho niccia. Ma huunniiku thōōth cī Nyekuci ūdūt, tananga adiim arukuunga habuui cī loriēēt 'cīg abathī ho. Haa'nyuung hatī naa 'baaninit 'cī rūgēt 'cī aalla ooo, hīnīngītī ūlōōattu niig 'tīmman cī 'Thīttaanō.

¹¹"Mā athīkneennu, īthīhīt thōōth 'cī aduhaak Lorii 'cī Ellēēmīth lothippi'nya cīg lemmioohu ho jurrung. Nē ēētī 'cī abūrī thōōth cī 'Thīttaanō ūdūt, aitiōō hatī ēētī tīho hōllōngaa ūkō accananni 'gwoyyiaa 'cī aalla ooo, hīnīngītī daahīth 'cī uruto niccia."

Waraga hī lemmiook cīg Pērgamo

¹²Ma ho īnnīhaa Yeesu nēē, "Teheedīk waraga aajīlō cī lothippit cī lemmioohu, 'taaūnaa cī Pērgamo. "Duhaak anneek, nyeemuut 'cī aku hī eet 'cī a'nyak nyetuboot 'cī 'lēhēdī gērrēēt nicciaani.

¹³Haga naa nīngītī aattiyyu niig ko, īn 'taaūn 'cī aayyi habuēē'thīt cī 'Thīttaanō, nēēthī, nga aalla a'thuunnu niig thōōth caannī noho. Tananga baa aruhi Antipa, ēētī baa īn heberee caannī hōrggēēnaa cunuung, 'taaūnaa cī 'Thīttaanō hataa, aalla nga ēlēmmaangu niig nganīt noho.

¹⁴"Ha'nyahi naa thoo'thiok 'cīg abadtēc 'cīg hatabi haduhaakuunga, 'cīg nga adīmannu niig 'gōōlaa 'cī abathī. Aattīg eeta ūgēēgī hōrggēēnaa cunuung 'cīg anū 'limman cī Balaamī, eet baa eter'theek Balak haa'nyīk eet cīg ī'thīraēlī hīdīmanit thoo'thiok 'cīg abathī. Baarkit, baa alūllūūmaneek Balaamī eet hē'thēcattōō 'gōōlaa 'cī aduhi 'geenniok 'cīg aa'nyīk eeta hēlēggī 'cīg aar nēēg hītō nyeku'nya hatī alayyi. Nē ūlūllūūmaneek hitikto tahatak.

¹⁵Nē tarī, aattiyyu niig ūgēēgī 'cīg anuyyu 'limman cī eet cīg Nikōōla.

¹⁶Haduhaakuunga, ūtūngteek 'thēccanēēta, má hōllōngaa uunniku, hakuu hatī hīdīkoothong hiita huruktooa hī eet 'cīg adīman 'thēccanēēta. Haruhi hatī īhōōggō nyetubootaa 'cī ha'nyahi ūtūūga ho.

¹⁷"Má athīkneennu, īthīhīt thōōth 'cī aduhaak Lorii 'cī Ellēēmīth lothippi'nya cīg lemmioohu ho jurrung. Nē haa'nyihi hatī naa eet 'cī a'nyaman 'goolinit cī 'Thīttaanō, 'gēēn 'cī haī manna 'cī haggunyuthi naa ngaamwaanī hēētahujjieen. Nē tarī, haa'nyihi hatī eet hōdēē hōdēē, bēē 'cī ūōrī cī eheedini 'thaara 'cīg īn ngeju, 'cīg aitiōō ēētī 'cī aga 'thaar tīko tōō, aga hatī baattī 'thaaru diooni."

Waraga hī lemmiook cīg Thiatira

¹⁸Nē īnnīhaa Yeesu nēē, "Teheedīk waraga aajīlō cī lothippit cī lemmioohu, 'taaūnaa cī Thiatira. "Duhaak anneek, nyeemuut nicciaa 'cī ī'thōōa Ngeertī Nyekuci, 'cī alanyīt hēbērī haauto hī lanyit cī 'gwoyyio nē attaalito 'thoona hī 'thīīha 'cīg attalīthī.

¹⁹Haga naa hēlēggī vēlēk 'cīg adīmannu niiga. Haga mīnnan cunuung hī lemiinit cunuung hī dtiic cunuung hī 'gōōl 'cī emmee'thu thoo'thiok. Nē haga ngaatī adticannu thoo'thiok jurrung waathinnioohīī cīg, hīllōōan baag adticannu baa 'rēēna.

²⁰"Aaī thōōth hōdēēthōng diooni 'cī hatabi haduhaakuunga. Alahatteeihu tarī niig ngaa 'cī haī 'Je'thebeela hataa, hoolongeek eet gērrēēt, aī hīnī pōrōvētaac cī Nyekuci nē illimaneek eet ūlōng nē tarī, ūlūllūūmaneek dticcianniook cīgannīg, huduhit 'gēēn 'cī aa'nyīk ngarīta hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya nē illimaneek hidticanit thoo'thiok 'cīg īn 'riiring buúk.

²¹Haa'nyīha naa īnōōnnō kōr 'cī ūūnnīkī 'thēccanēēt cīginnīg 'cīg adīmani 'waangī'thēēt ko nē aitiōō hinnia hōllōngaa adiim ūūnnīk nēē thoo'thiok cīginnīg 'cīg īn 'riiring ko buúk.

²²"Nē 'yioko, hadhuheehi hatī naa Jethbeela nangērēbaa cī 'cannaanō nē haa'nyīha eet 'cīg adīman hī īnōōnnō thoo'thiok 'cīg īn 'riiring ko hippirria gērrēēt, hatī hōllōngaa ūūnnīk 'thēccanēēt cīggīng ko.

²³Haruhi hatī naa nuyyiook cīgīnnīg hadaahito nē hatī iita agaacō lothippi'nya cīg lemmioohu vēlēk, ngaatī ūnnī nganīt 'cī hatarraabani muhēēnīt hī thoo'thiok vēlēk 'cīg a'nyak eeta 'thinneetinii cīggīng. Nē hatī hūdūmana naa eet hōdēī hōdēī 'gōolaa 'cī adticaniiini nēēgī.

²⁴Nē thī nēē'thēk niig ūgēēgī 'taaūnaa cī Thiatira ho, hōllōngaa anuyyu thōōth 'cī abathī 'cī allimaneekuung ngaa nicciee ho. Nē hōllōngaa agayyu thōōth 'cī anneek nuyyiooha cīgīnnīg, "Gii dīdī 'cī ammi'thēēnī 'Thīttaanī.' Nē hanneekuung, iittiōō hatī hōllōngaa hatattadeekuung pīrnānīt umwa tarī.

²⁵U'thuutti thōōth cī Nyekuci jurrung ī'thōng hikia naana.

²⁶"Nē haa'nyihi hatī naa eet 'cī ūtūbūr thōōth cī 'Thīttaanō nē ū'thūūtī lemiinit caannī ūdūt, makaa'thīt 'cī aggamī loonyin vēlēk, ī'thōng decciaanīt cī lootu.

²⁷"Aggam hatī nēē loonyin vēlēk hībahītaa 'cī ūn 'thīhit, ī'thaan hatī nēē loonyin iccig haauto hī ijgio'nya 'cīg alibi.' Haa'nyihi hatī ūnōōnnō 'tirrian 'cī aduhōō hī baa aa'nya nganīt Baaba caannī thōng.

²⁸Nē tarī, haa'nyīha ūnōōnnō coobooc hī terethiinit 'cī ūllōōanī mīrōk.

²⁹"Má athīkneennu, īthīhīt thōōth 'cī aduhaak Lorii 'cī Ellēēmīth lothippi'nya cīg lemmioohu ho jurrung."

Terethiinit 3

Waraga hī lemmiook cīg Thaardithi

¹Nē ūnnīhaa Yeesu nēē, "Teheedīk waraga aajīlō cī lothippit cī lemmioohu 'taaūnaa cī Thaardithi. "Duhaak anneek, ūn ciee nyeemuut 'cī aku hī eet 'cī a'nyak Loriēēt cīg Nyekuci tūkīramma, hī mūnyūny tūkīramma, 'Haga naa thoo'thiok vēlēk 'cīg adīmannu niiga. Ammuku oho ainnu nga arūgnu niiga, īko nēē adaaktu ēlēk.'

²Ītīngaac ūkūmatteek 'tirrian 'cī abadtēc 'cī nga idiongan ko, hīnīngītī ūbōhī edeccia. Nēēthī hoti ho, īttīmanit gērrēēt, hatī ittiranit. Baa hūmmūda naa ngaatī hōllōngaa athiknu niig Nyekuc.

³Ummuhuttooth thoo'thiok baag allimanoothikuung ngagiit nē u'thuutti jurrung. Ūtūbūrīt thoo'thiok 'cīg abathī. Má attumaniinnu, hanīhaakuung hatī naa hī igorriaahiti kōrraa 'cī hōllōngaa agayyu niiga.

⁴"Nē nga a'nyaku niig eet ūgī lothippitaa cī lemmiook cīg Thaardithi, 'cīg nga hīdīmanit thōōth 'cī abathī. Hōōkōrra hatī hī ūhōōggō, ahimit ceremwa 'cīg ūōrīg, hīnīngītī abūnnaa nēēgī.

⁵Nē eeta 'cīg ūllōōan thōōth cī 'Thīttaanō, ahimit hatī nēēg ceremwa 'cīg ūōrīg, nē iitiōō hatī 'thaara cīggīng hōllōngaa amummunyanniaa 'buuhaa cī rūgētōō. Haduhaahi hatī naa Baaba hī aajīlēēt cīgīnnīg hanneehi, 'Nuyyiook cīgānnīg cieegi.'

⁶Má athīkneennu, īthīhīt thōōth 'cī aduhaak Lorii 'cī Īllēēmīth lothippi'nya cīg lemmioohu ho jurrung."

Waraga hī lemmiook cīg Viladelvia

⁷Nē īnnīhaa Yeesu nēē, "Teheedīk waraga aajīlō cī lothippit cī lemmioohu 'taaūnaa cī Viladelvia. "Duhaak anneek, īn ciee nyeemuut 'cī aku hī eet 'cī īllēēmīth 'cī īn dīdī, 'cī a'nyak mūhūta cī Daavide. Má ubbuuk nēē hattūūg, aitiōō ēētī 'cī occa a'nyūūg tarī tōō nē má ū'nyūūga, aitiōō ēētī 'cī abbuuk tōō.

⁸Haga naa thoo'thiok vēlēk 'cīg adīmannu niiga. Hubbuuhihuung naa ngagiit hattūūg 'cī aitiōō ēētī 'cī occa a'nyūūg tarī tōō. A'nyaku nēē'thēk 'tirrian 'cī abadtēc, hīnīngītī nganīta nē nga aalla a'thuunnu thōōth caannī nē nga ēppēhanit 'thaar cīgannīg ūdūt.

⁹Īcīnīt nōō, hattīnganeehi hatī naa eet cīg 'cieeth cī 'Thīttaanō, hiita hakattieehuung ngagiit huru'nyia, īn nēēg olo'ngiaak 'cīg ūthōōth aī, hīnīgnna eet cīg 'Judeei nē īko hōllōngaa īn eet cīg 'Judeei dīdī. Au hatī aga nēēg ngaatī iiginnu niig eet 'cīg hammīnannuung naana.

¹⁰Hīnīngītī īthīktu niig tilooinit caannī nē etemee'thu pīrnānīt, ha'thuunnuung hatī naa buúk ngagiit kōr 'cī hatī attīmaniini eeta cīg lootu vēlēk.

¹¹"Hakuu hatī naa hīdīlkoothong, u'thuutti thōōth caannī baa allimanoothikuunga, hātī hiittiōō ēētī 'cī hatī aggamaannuung 'baaninit 'cī haa'nyuung naa ho tōō.

¹²Nē ēētī 'cī ūtūbūr thōōth cī 'Thīttaanō ūdūt, haa'nyihi hatī naa īnōōnnō hī miirik cī 'Cieeth cī Nyekuc caannī nē iittiōō hōllōngaa aduhun battala tarī ūdūt. Heheedihi hatī naa 'thaar cīg Nyekuc caannī eleetinii cīggīng, īn hatī nēēg eet cīg 'taaūn cobbi cī Nyekuc caannī, īnōō 'Jeru'thalēmī 'cī īn ngeju 'cī hatī ī'thōōa Nyekuci caannī hēētahujjieen hikia loota nē hatī heteheedīha naa 'thaar cīgannīg buúk eleetinii cīggīng.

¹³Má athīkneennu, īthīhīt thōōth 'cī aduhaak Lorii 'cī Īllēēmīth lothippit cī lemmioohu ho jurrung."

Waraga hī lemmiook cīg Laodicea

¹⁴Nē īnnīhaa Yeesu nēē, "Teheedīk waraga aajīlō cī lothippit cī lemmioohu 'taaūnaa cī Laodicea. "Duhaak anneek, aku nyeemuut ciee hī eet 'cī haī Aamēn, eet 'cī īlēmī Nyekuc nē ī hebereec 'cī īn dīdī, īn nēē eet 'cī aggam looc 'cī īn ngeju 'cī nga īhēnyta Nyekuci thōōng.

¹⁵Haga naa thoo'thiok vēlēk 'cīg adīmannu niiga nē aitiōō hōllōngaa edee'nyia ngaatī alallu hode aaburru niig lemiittaa cī Nyekuci. Haccamana naa ngaatī occa alallu hode ngaatī aaburru niiga.

¹⁶Nē hīnīngītī hōllōngaa aaburru hode alallu, ha'thīncannuung hatī naa ngagiit hī ammūta.

¹⁷Ainnu habaliinna nē ha'nyaka 'gii vēlēk nē hōllōngaa adiimmu 'giimwa tarī nē hōllōngaa adtuuhannu tamaati cunuung, ammaannu niig iiginnu hullaha, nē iittu rubettīg nē aauttu ngūtūtūnny.

¹⁸Haī hitiloouung naa ngagiit utuuyyia hī nganīt 'daab 'cī ūwaadī 'gwoyyia ū ūtēlla, hātī aballio nē itihimtu ceremwa 'cīg ūōrīg, hātī ūmmūtīt ngaaoni 'cī aattiyyu ngūtūtūnny nē utuuyyiau ēgērnaac cī hebereennu, hātī haa'nyuung ngagiit ūcītītī jurrung.

¹⁹"Hilooti naa eet 'cīg hammīnani, nēēthī 'yioko, ūtūngteek 'thēccanēēt cugguung.

²⁰Nē ūthīktaangu nganīt jurrung ciee habili hattūugaa cunuung nē huruha, mā ūthīk eet umwaa molook caannī nē ubbuuk hattūug, hadukna hatī nē hiita huduktooa hōdēī hī ūnōōnnō.

²¹"Ēētī 'cī ūllōōan thōōth cī 'Thīttaanō, haattiyia hatī hī nganīt dtaabawaa caannī hōdēī, hī baa hīllōōani naa 'Thīttaan nē hōōt haautta hī Baaba dtaabawaa cīnnī.

²²Má athīkneennu, ūthīhīt thōōth 'cī aduhaak Lorii 'cī ūllēēmīth lothippi'nya cīg lemmioohu ho jurrung."

Terethiinit 4

Laiinit halangatōō cī Nyekuci

¹Ma nīngaata, hīcīna hattūug cī ūlō cī Nyekuci hēētahujjieen ubbuuhi nē ikia mōlōōhī 'cī baa hīthīha ūcī oou ūlēk, ēggēr'nya hī ūtūrī nē ūnnīhaa, "Ijjia da ngaati, hātī heteretheehii thoo'thiok 'cīg hatī edee'nyia urutaa cī thoo'thiok iccig."

²Ma hīdīkoothong, hudtuuha Lori ūcī muum caannī hī dtaaba cī hēētkujjieen, 'cī iccioloonganī ūētī umwaanī.

³Nē aaī ūlē cī eet 'cī aayyi dtaaba ho, hī biyyiēēna 'cīg attalīth 'cīg haī 'Jatheper hī karnelia nē irriamaneek lanyit dtaaba 'cī aayyi nēē ho, haau hī ūtōōlōngēēcī 'cī aaī hī bēē 'cī haī ūmēral.

⁴Baa irriamaneek dtaaba 'cī aayyi nēē ho, dtaabīta ūgēēgī tarī, 'cīg ūn hēēn 'ramma hī 'wec 'cīg aattiyyi makayyiooha ūgēēgī 'cīg ūn hēēn 'ramma hī 'wec buúk, 'cīg ahimit ceremwa 'cīg ūōppēr nē a'nyahit ūtēdēhīt 'cīg attalīth 'cīg adīmanniaa 'daaba.

⁵Nē dtaabawa ūcī, ammadī ūlōcī nē ūggērēny bōrōhēēcī ūgēēt. ūcī muum cī dtaaba nicci, alanyīt 'gwoyyiēēna ūtūramma 'cīg ūn Loriēēt cīg Nyekuci.

⁶Nē ūcī muum cī dtaaba nicci, attalīth 'giimwa 'cī aī 'thalak 'thalak hī maama cīg hidiowwaak. Nē irriamaneek dtaaba nicci hēlēggī ūgēēgī 'cīg arūgī ūn 'wec, 'cīg a'nyak hēbērī muumtini hī ūcī deeccwaanu vēlēk.

⁷Edee'nyia 'giimwaa 'cī arūgī 'cī oou, aaī hī 'maa nē anūēēkī 'cī aaī hī olī nē 'cī īn iyyio, a'nyak muum hī ēētī nē 'cī īn 'wec, aaī hī 'thuuti 'cī alilliaan thōng.

⁸Nē a'nyak hēlēggī 'cīg arūgī īn 'wec ko vēlēk, havvuuto tōrkōnōn. Havvuutōnī nīcīg, a'nyak hēbērī īttōō hī battala vēlēk nē aalla ebenni hēlēggī niccieeg arūgī ho, baalin hī waathīn aī, "Ellēēmīth, ellēēmīth, ellēēmīth, Makayyioohiti Nyekuci 'Tirriannioohiti 'cī illōōan vēlēk, baa aaī īcī oou nē aaī 'yoko nē ūbōda hatī tarī."

⁹Baa aalla ebeneek hēlēggī niccieeg arūgī ho, eet 'cī aaī dtaabawa ho, tegellwa 'cīg adīk'thī īnōōnnō hī 'cīg abul'thī eet 'cī aalla arūgī ooo ho nē īttīk īnōōnnō īlaallē.

¹⁰Ma ho, akatit makayyiooha 'cīg īn hēēn 'ramma hī 'wec ko huru'nyia nē alaacō Nyekuc 'cī aaī dtaabawa nē īn nēē Nyekuc 'cī aalla ooo. Nē itikta tēmēdēhīt cīggīng aarrik loota muumaa 'cī dtaaba nicci nē ītō,

¹¹"Makayyioohit hī Nyekuc cīnaang, iini nii eet

'cī occa aa'nyīhoothikii dīhīthēēnītī hī bulēēnīt hī 'tirrian vēlēk, hīnīngītī baa īhēnyta nii hēlēggī vēlēk, baa ītēhēnytaa nēēg tabiittaa cunni, nē aa'nyīhuu īhōōggō rūgēt."

Terethiinit 5

Mī'nyōōn hī 'Buuk

¹Nē hudtuuha 'buuk attiaa cobbi īcī eet 'cī aaī dtaabawa ho, 'cī eheeddi īttōō hī battala vēlēk nē idili 'goollion tūkīramma.

²Nē tarī hīcīna aajīlō cobbi 'cī attiran gērrēēt 'cī īggērēny aī, "Nganī 'cī ūūlū ngaatī avvahanī 'buuk icci adili ho nē ubbuuha?"

³Baa aitiōō eet umwaa loota nīnga hode hēētahujjieen, hode 'thēēmītōō, 'cī occa abbuuk nē itigil 'buuk nicci tōō.

⁴Ma ho, hutuluua gērrēēt, hīnīngītī baa aitiōō ēētī 'cī ammuddiaa 'cī occa ūūppan ngaatī abbuuhi nē itigil 'buuk nicci tōō.

⁵Ma ho, ūthōōthahaa makayyioohiti umwaa hōrggēēnaa cī makayyiook 'cīg īn hēēn 'ramma hī 'wec ko īnnīhaa, "Ma halu! Cīn nōōnī, aaī ēētī 'cī attiran 'cī haī 'Maa, īnōō Yeesu 'cī arrittiaa habuccieetaa cī 'Juuda, hattūūgaa cī habu Daavide 'cī illōōana. īnōōnnō dioo 'cī occa aga ngaatī avvahanī 'buuk 'cī adili 'goollion tūkīramma ho nē ubbuuha."

⁶Ma nīngaata, hudtuuha Mī'nyōōn, abīlī hōrggēēnaa cī dtaabaō, irriamaneeek hēlēggī 'cīg īn 'wec 'cīg arūgī, hī makayyiook 'cīg īn hēēn 'ramma hī 'wec, haau hī ēētī baa aruhi. Baa a'nyak nēē otto tūkīramma hī hēbērī tūkīramma buúk, 'cīg īn loriēēt tūkīramma cīg Nyekuci, 'cīg īthōōak nēē looc vēlēk.

⁷Aku Mī'nyōōn noho, nē aggama 'buuk īcī a'thiit cobbi cī eet 'cī iccioloongan dtaabawa.

⁸Ma baa aggama nēē 'buuk nicci ho, uruhit hēlēggī 'cīg arūgī īn 'wec hī makayyiook 'cīg īn hēēn 'ramma hī 'wec ko, looc nē akattieek Mī'nyōōn huru'nyia. Baa a'nyak nēēg vēlēk addungēēt hī lohilihilit 'cīg īn 'daab, 'cīg abbī'thī mōhōōkacī 'cī īn laiinit cī eet cīg Nyekuci.

⁹Nē ebenit nēēg tēgēl 'cī īn ngeju 'cī aī, "Nganiit dioo 'cī occa ōkōōī 'buuk nē avvahanuu dileēnīt cīnnī, hīnīngītī baa aruhi niina, iita eellia biyyieeta cugunnig eet hītō eet cīg Nyekuci habucciee'nyanī hī utugeetinii 'cīg ōthōōth eeta vēlēk cūūmō cūūmō hī eet loonyini vēlēk.

¹⁰Aa'nyīhuu nii īhōōggō hiita hītō habueēt hī paadīr'nya 'cīg adticanoothīk Nyekuc. Aggam hatī nēēg looc nicci."

¹¹Ma tarī ho, hīthīha molook cī aajlēēt 'cīg mēēlīg 'rīng 'cīg īn aalib'nya hī millio'nya, ebenni nē irriamatteek dtaaba cobbi ho, hī hēlēggī 'cīg īn 'wec 'cīg arūgī ho, hī makayyiook 'cīg īn hēēn 'ramma hī 'wec ko.

¹²Baa ebenni nēēg moloohaa cobbi aī, "Adiim Mī'nyōōn baa aruhi haggam 'tirrian hī baliinit hī 'gēēnyīth hī tingoli hī bulēēnīt hī dīhīthēēnīt."

¹³Ma nīngaata, hīthīha hēlēggī vēlēk 'cīg aattīg hēētahujjieen hī loota hī 'thēēmītōō, looccaa cī miningu hī būlūccwaanītōō vēlēk ebenni aī, "Hadihi'thii nganiit gērrēēt 'cī aaī dtaabawa ho hī Mī'nyōōn, a'nyīk haau dīhīthēēnītī hī tēēl'thīt hī bulēēnīt hī 'tirrian vēlēk hī nganiit ooo."

¹⁴Nīngītī ēdēcī hēlēggī 'cīg arūgī īn 'wec ko aīnnī, "Aamēn!" Ma ho, akatit makayyiooha 'cīg īn hēēn 'ramma hī 'wec ko huru'nyia nē alaacō Nyekuc hī Mī'nyōōn.

Terethiinit 6

Ubbuuk Yeesu 'buuk

¹Ma ho, hudtuuha Mī'nyōōn ngaatī avvahanī waraga 'cī ouu waragēētī ībaag īn tūkīramma adili doollianga nē hīthīha molook 'cī ouu hēlēggēēnnī 'cīg īn 'wec arūgī ho, ēggērēny hī bōrōhēēcī aī, "Ijjia!"

²Ma ho, hīcīna 'thukannioohit cī nyangōōllēē 'cī ūōrī, a'nyak irigi nē itihim temedek 'cī baa aa'nyīhoothīk īnōōnnō nē nga adiim ngaatī īllōōanī noho.

³Ma baa awaanyana Mī'nyōōn doolliang 'cī adil waraga 'cī īn 'ramma ho, ēdēcī 'gii 'cī arūgī 'cī īn 'ramma ho aī, "Ijjia!"

⁴Ma ho, uppwaanna nyangōōllēē 'cī marihēēnī, ūtōd 'thukannioohiti 'cī aa'nyīhoothīk 'tirriani 'cī attihaanī jōrēēn loota nīnga, hātī hurukto eeta ēmmēn nē baa aa'nyīhoothīk īnōōnnō nyetuboot cobbi buúk.

⁵Ma nīngaata, awaanyana Mī'nyōōn doolliang 'cī īn iyyio. Ma ho, ēdēc 'gii 'cī arūgī 'cī īn iyyio ho ī, "Duhuna!" Nīngītī akuuni nyangōōllēē 'cī holliēēnī, ēcērma eet 'cī a'nyak 'raatil attia.

⁶Nē hīthīha molook 'cī aku hōrggēēnaa cī hēlēggī 'cīg arūgī ūn 'wec ko nē ōthōōth ūn, "Ūūppan lokirriaacī cī 'gēēmē cī dtiic cī kōr hōdēēthōng hode lokirriaa'nya iyyio cīg haal 'cīg haī 'barli, dūman cī dtiic 'cī ōkōmī cī kōr hōdēēthōng. Nē ma hurangannu ngōōrrō cī olivi hode cī viinoo."

⁷Ma baa awaanyan Mī'nyōōn doolliang 'cī ūn 'wec ko, ēdēcī 'gii 'cī arūgī 'cī ūn 'wec ko aī, "Ijjia!"

⁸Hīcīnootha looc hēētahujjieen nē hudtuuha nyangōōllēē 'cī 'thōllī. Haī 'thaar cīg 'thukanniooktak, Daahīth nē ūnūa Habuccieet cī Daahīthōō ūnōōnnō uruta. Baa aa'nyīhoothīk ūhōōggō makaa'thīt 'cī aggamī dhoorit 'cī abadtēc loota nīnga nē uruhit eet nyetuboo'nyanī hī magī'thiōōhī hī moori'thioohī nē uruhit eet hēlēggēēnnī 'cīg arūgī ūcīg moru.

⁹Ma baa awaanyan Mī'nyōōn doolliang 'cī ūn 'tur ko, hadtuuha hinnia loriēēt 'cīg aattīg altaarīa loota cīg eet baag aruhi vēlēk, hīnīngītī baa ēlēmī nēēg nē othoothito thōōth cī Nyekuci.

¹⁰Eggērēny nēēg moloohaa cobbi aī, "Makayyioohit 'cī elleemi nē iinu dīdī, hōllōngaa aruha oolo, nē etteedu nē uuku eet baag arukeet ngagītī thōng inni?"

¹¹Baa aanytīhoothīk eet 'cīg urukti vēlēk ceremwaana 'cīg ūōrēēgī. Baa adukiaak ūhōōggō thōōth hiyyiomanit nōō hīdīhīdīcī, ūthōng hūttūbanoothīk 'liimira cī 'gōtōōnōgī hī ngōōnōgī cīggīng, 'cīg ūn dticcianniook cīg Yeesu 'cīg hatī nga aruhi, 'cīg nga hummuddioothīk ūhōōggō.

¹²Ma baa awaanyan Mī'nyōōn doolliang 'cī ūn tōrkōnōn ko, ikia uluba hirihidtihi cobbi gērrēēt nē ūtūhūī kōrra hī hollia haau hī cērēm 'cī holliēēnī nē ūtūhūī nyīlhī hī marik, hudukto hī biyyi.

¹³Ma ho, udhukta mūnyūnya hiita looc, haauto hī 'mūūnī 'cīg arurra ngōōtī nga hibbiirito.

¹⁴Ma ho, i'nginōōthī hēētkujjieen. Ma nīngaata, eejehit muurrioha hī dtuunganī nga gōōng aattiyyi.

¹⁵Ma ngaati, iita utugu'thi habuēēta cīg lootu hī makayyiook hī 'gaala cīg ūūrūta hī balliook hī eet 'cīg tiirk, hī appahaca'nya hī eet baag hōllōngaa ūn appahaca'nya vēlēk, ilomēētītōō hī biyyiēēnī muurriohītōō.

¹⁶Ma ho, urruuyōō nēēg muurriok hī biyyiēēn ūttīk, "Irribatteetu nē utugunyeteetu. Ma haa'nyiku hīcīneet ūtītī 'cī iccioloongan dtaabawa nē utugunyeteetu, hiittiōō hōllōngaa alīllīkeet Mī'nyōōna.

¹⁷Hīnīngītī ikia aattī kōrra cī liilii cīnīng, nē nganī occa hatī 'cī akannēēkī hī ūnōōnnō ho?"

Terethiinit 7

Eelliaa hatī eeta cīg Nyekuci

¹Ma baa ho, hudtuuha aajilēēt 'wec 'cīg abīlī kūdūlnyaannī 'cīg īn 'wec, īcīg lootu. Abīlī hōdēēt īcī uruto, abīlī hōdēēt īcī ōkōlōōthīkī kōrra, abīlī hōdēēt īcī hujjieen nē ībīl umwaa īcī holooc. Alaam nēēg ngōōtanī 'wec, hātī hiittiōō hōllōngaa uuhan looc hode būlūccwa hode hēēna.

²Ma nīngaata, hīcīna aajilō umwa 'cī aku īcī uruto, 'cī a'nyak 'giimwa cī Nyekuc 'cī arūgī, 'cī ammacaaranī eet. Ma ho, eggerenyeeek aajilēēt 'cīg īn 'wec baag a'nyīhoothīk 'tirriani 'cī aruhi looc hī būlūc īnnīk,

³"Ereeyyio da nōō, ma hē'thēcannu looc hī būlūc hī hēēna, ī'thōng hamacaaratta muumti cīg dticcianniook cīg Nyekuci."

⁴Ma nīngaata, hikia hīthīha lothippit cī eet 'cīg amacaaranni muumti ho. īn nēēg vēlēk aalib'nya 'miia hōdēēt hī hēēn 'wec hī 'wec (144,000), 'cīg eberriaa hattūūgētī cīg eet cīg ī'thīraēlī.

⁵Baa ammacaaranni eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī 'Juuda. Nē ammacaarattī eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī 'Ruubenī. Ammacaaranni tarī eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī 'Gaadi.

⁶Nē ammacaarattī eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī Aathērī. Ammacaaranni tarī ūgēēgī alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī Navtali. Nē ammacaarattī eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī Manaa'the.

⁷Ammacaaranni eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī 'Thimiōōnē. Nē ammacaarattī eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī 'Leevi. Ammacaaranni tarī eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī I'thakarī.

⁸Nē tarī, ammacaarattī eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī 'Thebuluni. Ammacaaranni eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī Yothebo. Nē ammacaarattī eeta alibnya ūmmōtō hī 'ramma (12,000) habuccieetaa cī Benyemiino.

Lothippit cobbi cī eetu

⁹Ma ngaati, hudtuuha lothippit cobbi gērrēēt cī eet 'cīg a'nyamanna ngaatī hagiili buúk, eet 'cīg eberriaa habucciee'nyanī cīg loonyin vēlēk 'cīg ūthōōth thoo'thiohī cūūmō cūūmō, abīlī muumaa cī Nyekuci hī īcī Mī'nyoono, ahimti nēēg vēlēk ceremwaanī 'cīg ūōrīg nē aggamit urwo athīnī.

¹⁰Ēggērēny nēēg vēlēk aī, "Aku eliiniti vēlēk hī Nyekuc cīnaac 'cī aaī dtaabawa ho nē aku hī Mī'nyōōn."

¹¹Nē baa abīlī aajilēēta vēlēk hī makayyiook hī hēlēggī 'wec 'cīg arūgī ho, irriamaneeek Nyekuc nē akattieek huru'nyia, aggiing muumti cīggīng nē alaacō Nyekuc ītō,

¹²“Aamēn! Aalla dīhīthēēnītī hī bulēēnīt, hī 'gēēnyīth hī taliinit hī 'tirrian vēlēk hī Nyekuc cīnaac ooo. Aamēn!”

¹³Ma nīngaata, ikia ijina makayyioohiti umwaa eetinii 'cīg īn hēēn 'ramma hī 'wec ko īnnīhaa, “Eet 'cīg nganī niccieeg ahimti ceremwaanī īcīg õōppēr ko? Au eeta niccieeg īnna?”

¹⁴Nē hēdēca hīnnīha, “Aga niina.” Nīngītī aduhaaka anneeka nēē, “Eet baag ēmmēēthī 'cannan baa obbi gērrēēt niccieegi. Ītīlahit nēēg ceremwa cīggīng biyyiēētī cīg Mī'nyōōnāk.

¹⁵Īnōō 'yioko cī, “Abīllī nēēg muumaa cī dtaaba cī Nyekuci nē alaacō īnōōnnō baalin hī waathīn 'Cieetōō cīnnī ho. Nē ēētī 'cī iccioloonganī dtaaba ho, ēbbēttaanīk hatī nēē cērēm cīnnī hubung īhōōggō vēlēk.

¹⁶Iittiōō hatī īhōōggō hōllōngaa adak magīthī tarī, hode aam kōrra tarī. Iittiōō hatī kōrra 'cī nga atūūth īhōōggō tarī tōō.

¹⁷Hīnīngītī ī Mī'nyōōn 'cī abīllī hōrggēēnaa cī dtaabaō ho tūhayyioohit cīnīng. Ōkōōī hatī nēē īhōōggō ngaatī aattiyyi maama cīg rūgēt 'cī aalla ooo. Attūmūny hatī Nyekuci tilaalō cīggīng.”

Terethiinit 8

Awaanyana Mī'nyōōn doolliang 'cī īn tūkīramma

¹Ma baa awaanyan Mī'nyōōn doolliang 'cī īn tūkīramma ho, ikia ījaaahō lōōcī hēētahujjieen ūlōō cī Nyekuci hīdīhīdīc 'thaa 'cī īn 'nuth.

²Nē hīcīna aajīlēēt 'cīg īn tūkīramma abīllī muumaa cī Nyekuci ho, ngaatī aa'nyīhōōthīkī tūrēna hōdēē hōdēē.

³Ma ho, uppwaanna aajīlō umwaa 'cī a'nyaha lohilihili 'cī ēhēnytaa 'daaba 'cī īwaadini mōhōōkac nē ikia ībīl altaarīa. Baa aa'nyīhoothīk aajīlō mōhōōkacī 'cī maka 'cī īn 'baaninit hī laiinit cī eet cīg Nyekuci altaarīaa 'cī īn 'daab, muumaa cī dtaaba cī Makayyiookto.

⁴Nīngītī īngaannī būrrētī cī mōhōōkacōō hī laiinit cī eet cīg Nyekuci, athīnī cīg aajīlō nicci nē ūtōō ūūk hēētahujjieen muumaa cī Nyekuci.

⁵Ma nīngaata, ittiha aajīlō lohilihili cī mōhōōkacōō nē ūttūhūla 'gwoo altaarīa nē ammarkiihak looc. Ma ho, ikia ēggērēny tammu nē ammad gērrēēt hī hirihidtik cobbi 'cī ūmmōōnnī looc vēlēk.

Tūrēn 'cīg oou 'cīg īn 'wec

⁶Ma ho, ūkūmattoothīk aajīlēēta 'cīg īn tūkīramma ho ngaatī adtahī tūrēn cīggīng.

⁷Ma baa adtahī aajīlō 'cī oou tūūrī cīnnī ho, adhukiaa hinnia tēllēēna hī 'gwoo 'cī õ'ngōōtanni hī biyyi, hiita loota nīnga nē ūtūūthī lōōcī ūcī odoyyii hī hēēn hī arteenit vēlēk hī 'thī.

⁸Ma adtahī aajīlō 'cī ūn 'ramma tūūrī cīnnī ho, ikia udhukia 'gwaa umwaa 'cī ūkī muur nē udhuhoothīk būlūcatōō nē ūtūhū ūlūc ūcī odoyyii ū biyyi,

⁹nīngītī adaaknī hēlēggī 'cīg gōōng arūgī būlūcatōō ūcī odoyyii hī 'thī nē ilibti haahūlīta 'cīg aattīg būlūcatōō ūcī odoyyii buúk hī 'thī.

¹⁰Ma baa adtahī aajīlō 'cī ūn iyyio tūūrī cīnnī ho, udhukia mū'nyaac umwaa cobbi 'rīng 'cī alanyīt aaī hī batarria nē udhuhoothīk hidiovwēēn hī ū'ngī cīggīng ūcī odoyyii.

¹¹Baa haī 'thaar cīg mū'nyaac nicci Hahati nē utuhuyyi maama ūcī odoyyii ahahatit dtum nē iita adaahito eeta 'cīg mēēlīg 'rīng, hīnīngītī hahati cī maam niccig.

¹²Ma baa adtak aajīlō 'cī ūn 'wec tūūrī cīnnī ho, ikia ammanyānī lanyit cī korro ūcī odoyyii nē ammanyānī lanyit cī nyīlooho buúk ūcī odoyyii nē iita ammanyattī mūnyūnya ūgēēgī buúk ūcī odoyyii nē iita ūtō nēēg vēlēk muguur ūcī odoyyii. Ma baa waath, aitiōō kōrra hōllōngaa aara 'thaa'nya 'wec nē aitiōō nyīlōhī buúk hōllōngaa aara baal 'thaa'nya 'wec.

¹³Ma ho, hīcīna 'thuuti umwa 'cī alilliaan hēētahujjieen ēggērēny gērrēēt aī, "Pīrnānīt, pīrnānīt, pīrnānīt cobbi gērrēēt hī eet cīg looc nicci, hatī adtahit aajīlēēta 'cīg ūn iyyio 'cīg adtuurna tūūrēn cīggīng."

Terethiinit 9

¹Ma baa adtak aajīlō 'cī ūn 'tur tūūrī cīnnī, hadtuuha hinnia mū'nyaac ngaatī adhukiaanī hēētahujjieen hikia loota. Nē baa aa'nyīhoothīk mū'nyaac nicci mūhūta cī 'gōōl 'cī aduhun 'loohatōō 'cī uuthik hi'thihi dtuurnanīt.

²Ma baa abbuuk nēē hattūūg cī 'look nicci ho, aluba būrrēētī umwaa cobbi gērrēēt 'cī aaī hī gōōng atūūthī mōrō cobbi nē ikia ūtūhū būrrēētī kōr hī ngōōt hītō muguur.

³Ma ho, itigirriaa 'girooc būrrēētatōō nīcī hūmmūlūūnyan looc nē aa'nyīhoothīk 'girooc 'tirriani 'cī ūccaāī eet, 'cī aduhōō hī 'tirrian 'cī a'nyak nyadokorroo'nya thōng.

⁴Baa adukiaak 'girooc nicci thōōth 'cī aī, ma hegeyyu arteenit hode hēēn hī hēlēggī vēlēk 'cīg abūtha, abūnnaa ūccaayyu eet 'cīg hōllōngaa a'nyak nyamacaar cī Nyekuci muumtinii cīggīng.

⁵Nē tarī, udukiaak 'girooc thōōth 'cī aī, ma haruku ūhōōggō thōng, uukit ūhōōggō nyīlōhī 'tur huciithaa 'cī aaī hīgōōng ūccaayyeet nyadokorro.

⁶Nē waathinnioohī ūtīko, adiim hatī eeta daahīth nē hōllōngaa ammūda. Ma hatī abūraneek nēēg daahīth, alīita hinnia hatī daahīthī ūhōōggō thōng.

⁷Baa aaī 'girooc nicciee hī nyangōōllēē'nya 'cīg akūmanoothīk ūō jora nē baa ahimit nēēg vēlēk tēmēdēhīt 'cīg ūn 'daab nē a'nyahit muumti 'cīg aattīg hīcīg eetuk.

⁸Nē ūtō uuttik ūmana haauto hīcīg ngaa 'cī ngayyi nē a'nyahit nyīgīt 'cīg aattīg hīcīg 'maawak.

⁹Baa ahimit nēēg hilibbwa 'cīg ūn 'thīk iyyootinii cīggīng nē eggerenyit havvuuto cīggīng haauto hī 'gadiggadi'nya 'cīg agurut nyangōōllēē'nya cīg ūūrūta 'cīg icciodianoothīk jore.

¹⁰Baa a'nyak nēēg vēlēk huulli 'cīg aattīg hī cīg nyadokorroo'nyanu nē a'nyak 'tirriani 'cī ūccaaī eet hippiirria nyīlōhī 'tur.

¹¹Baa habu cīnīng aajīlō 'cī ūn makayyioohit cī 'look 'cī uuthik hi'thihi dtuurnanīt ko. Baa haī 'thaar cīgīnnīg Ebereeiyyi Abaddon nē thōōthaa cī eet cīg 'Girihi, haī Apollion, nīngītī aī, eet 'cī acūda hode aggīra eet.

¹²Nē thī 'yioko, allacanī pīrnānītī 'cī oou nē nga au ūgēēgī 'ramma 'cīg abathī gērrēēt ūdūt uruta.

¹³Ma ho, adtak aajīlō 'cī ūn tōrkōnōn tūūrī cīnnī, nē hīthīha molook 'cī ūthōōth ūttōōnnī 'cīg ūn 'wec ūcīg altaarī 'cī ūhēnytaa 'daaba, 'cī abīlī muumaa cī Nyekuci.

¹⁴Nē ūnnīk mōlōōhī nicciee aajīlō 'cī adtak tūūrī ho, "Ōga aajīlēēt 'cīg ūn 'wec ecebbi dēmētaa cī hidoo cī Euvaratēthī ho."

¹⁵Nīngītī ūōganī nēē aajīlēēt 'cīg ecebbi ūn 'wec ko nē ūkūmattoothīk 'thaa niccia kōr tīho, nyīlōk hī irkit niccia noho, hātī hiita huruhit eet cīg lootu ūcī ūdūt uruta.

¹⁶Nē ngaatī hathīknī, baa agiili ūrūtana cīg nyangōōllēē'nya 'cīg joraak ūn millio'nya 'mīia'nya 'ramma (200,000,000).

¹⁷Baa hadtuuha naa nyangōōllēē'nya hī 'thukanniook cīggīng aattiyyi nyangōōllēē'nya. Baa a'nyak nyangōōllēē'nya ooti hī 'maaīta, nē uudakta 'gwoo hī būrrēt utugeetinii cīggīng.

¹⁸Baa aruk 'gwaa hī būrrēt hī 'gelemit 'cī aaburii padtahac 'cī uudaha nyangōōllēē'nya niccieeg ko, eet 'cīg mēēlīg loota nīngā ūcī ūdūt uruta.

¹⁹Nē uruhit nyangōōllēē'nya niccieeg eet 'gwoyyiaa hī būrrēētaa 'cī audaha nēēg utugeetinii cīggīng nē uukito eet hadaahito huullinii 'cīg a'nyak ooti hī hūkaa'nya 'cīg abathī.

²⁰Nē eeta 'cīg baag nga arūgī nē hōllōngaa ūūnnīk 'thēccanēēt cīggīng ko buúk, aalla ala loriēēt 'cīg abathī noho hī hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya 'cīg adīmanniaa 'daaba, hī maccīrēēnī, hī biyyiēēnī, hī 'cīg adamanniaa hēēnī. Nē cieeg

vēlēk, ūn hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya 'cīg hōllōngaa acīnī hode athīknī hode ūvvō.

²¹Baa aitiōō hōllōngaa ūūhū eeta cieeg 'thinneeti cīggīng hī authet 'cī aruhi eet. Baa aalla ēlēmī nēēg hēlēggī 'cīg ūn ōlōng, hī thoo'thiok cīg 'waangī'thēētak hī īgōr cīnīng.

Terethiinit 10

Aajīlō hī 'buuk 'cī hidici

¹Nē hudtuuha aajīlō umwa 'cī attiran gērrēēt 'cī alluccia hēētahujjieen aku loota. Baa ammūta īnōōnnō diith nē ohoorranoothīk tōōlōngēēcī ū ūn cīnnī. Baa aara muum cīnnī haau hī kōrra nē a'nyak 'thoo 'cīg aattīg hī lanyit cī 'gwoyyio.

²Baa a'nyak nēē 'buuk 'cī hidici 'cī ubbuuhi ēlēk attiaa cīnnī. Baa abīlī nēē aarīk 'thooc cī a'thiit cobbi būlūcatōō nē ataadīk 'thooc 'cī hidici 'thēēmī lokora.

³Ēggērēny nēē moloohaa cobbi ūcī aaī hī gōōng arruukan 'maa nē ma ēggērēny ko, iita eggerenyit bōrōhēēna 'cīg ūn tūkīramma ho buúk.

⁴Ma baa ībīlīt molookwaana cīg bōrōhēēn 'cīg ūn tūkīramma ho nē haī hēētēhēēd thōōth 'cī aduha nēēg ko loota, anneeka hinnia mōlōōhī umwaa hēētahujjieen nēē, "Ma heheedi thoo'thiok nicciag loota, migithōōī."

⁵Ma ho, hudtuuha aajīlō aa aarīk 'thooc hōdēēthōng būlūcatōō nē aarīk umwa 'thēēmī lokora, ūdōng a'thiit cīnnī cobbi 'jieena.

⁶Nē ūbūtan aajīlō 'thaarīī cīg Nyekuc 'cī īhēnyta hēētkujjieen hī looc hī hēlēggī vēlēk 'cī arūgī ū ū, "littiōō Nyekuci hōllōngaa ereeyyi tarīī."

⁷Uduhaak Nyekuci eet baag ūn pōrōvētaa'nya cīgīnnīg thoo'thiok baag ammi'thi nga hagayyi, hatī ūttūbaneek aajīlō 'cī ūn tūkīramma ngaatī adtahī tūrī cīnnī.

⁸Nē ūthōōthahaa mōlōōhī aa hēētkujjieen tarī ūnnīhaa, "Bīt 'gama 'buuk 'cī ubbuuhi hata, 'cī a'nyak aajīlō 'cī abīlī nē ataadīk 'thooc hōdēēthōng būlūcatōō nē aarīk umwa 'thēēmī lokora hata."

⁹Ma ho, heejehoothīha aajīlō nicci nē hīnnīha, a'nyaa 'buuk 'cī hidici ho. Ēdēcca hinnia anneeka, "Eri 'buuk icci dahō, īmmēdī hatī ūtūūgatōō aaī hī lōtēēcī ma hēēngatōō ūkō ammūccarīī."

¹⁰Ma ho, haggama aajīlō nicci 'buuk nē ma hadahi ho, īmmēdī hinnia ūtūūgatōō aī ūlī ūlī aaī hī lōtēēcī, ma haku ho, ūūkcī hinnia hūmmūccar hēēngatōō.

¹¹Nīngītī anneeka mōlōōhī nicciee, "Tērēth eet thoo'thiok 'cīg hatī au. Duhaak 'thēk ūhōōggō vēlēk tarī, loonyinii cīggīng hī eet 'cīg ūthōōth thoo'thiohī cūūmō cūūmō, hōdēī hī habueēt cīggīng vēlēk."

Terethiinit 11

Põrõvõtaa'nya 'ramma 'cīg ñin hēbērī

¹Ma ho, aa'nya aajilō nicciee hēēt 'cī aaī hīgōōng hattīmanī looc nē ñnnīhaa, "Bīt 'tīmman 'Cieeth cī Nyekuci, hī altaarī nē itigiilu eet vēlēk 'cīg alayyi nīngaata.

²Nēēthī, ma hattīmani looc battala 'Cieethaa cī Nyekuci. Tūngeek haau noho, hīnīngītī baa aa'nyīhoothīk eet 'cīg nga hagaacō Nyekuc nē au hatī aggam nēēg 'taaūn 'cī õllēēmīth cī Nyekuci ho, nyīlōhī hēēn 'wec hī 'ramma.

³Haa'nyihi hatī naa makaa'thīt caannī põrõvõtaa'nya 'ramma 'cīg ñin hēbērī cīgannīg 'cīg aattīg hati'theeta ho, hōōt hirrioottīk eet waathinnioohī 'cīg ñin aalib hōdēī hī 'mīia'nya 'ramma hī hēēn tōrkōnōn (1,260)."

⁴Hēēna cieeg ñin 'ramma cīg olivi, hī 'thīk 'cīg ñin 'ramma 'cīg a'nyak 'lōōmēēt, 'cīg abīlī muumaa cī Makayyioohit cī looc vēlēk ko, īthak'thoothīk põrõvõtaa'nya 'cīg ñin hēbērī 'cīg ñin 'ramma ho.

⁵Má adiim mīrōha ūgēēgī aruk īhōōggō, aku 'gwaa utugeetinii cīggīng nē ūtūūth mīrōk hī 'thī, 'gōōl 'cī hatī adaaknī nēēg niccia.

⁶Baa a'nyak eeta 'cīg ñin 'ramma ho 'tirriani 'cī abīllī tammu, hātī hiittiōō hōllōngaa atīlī waathinnioohī 'cīg nga irrioonīkī nēēg eet thōōth cī Nyekuci. Nē má idimito nēēgī, occa aga ngaatī ūūhūī maam hī biyyi nē a'nyaktaak eet pīrnānīt cobbi gērrēēt loota nīnga.

⁷Ma hatī edecciaak aajilēēta 'cīg ñin 'ramma 'cīg ñin hēbērī ho dtiic 'cī irrioonīkī eet thōōth cī Nyekuci, adukna hatī nyaharahaahī 'cī aaī 'loohaa cī hi'thihi dtuurnānīt ko nē ikia īllōōan jore, nīngītī aruhi īhōōggō.

⁸Ibbaattīg hatī eleeti cīggīng loota, 'taaūnaa ībaa ūdōddōthōōthīkī Makayyioohiti cīnīng huruccee. Nē 'taaūnī niccia, aduhōō hī 'Thōōdōm hī Ijjib thōng.

⁹Waathinnioohī 'cīg ñin iyyio hī 'nuth, acīn hatī eeta cīg loonyin vēlēk hī habucciee'nya hī hattūūgēt, eleeti cīggīng nē hōllōngaa ēlēmaanī hadayyi.

¹⁰Accamanoothīk hatī eeta cīg lootu nē ūrūgūmīta, aa'nyīk hatī 'gōōnōgī 'baaninit, hīnīngītī thōōth baa adīmanoothīk põrõvõtaa'nya 'ramma, baag ñin hēbērī baag a'nyahaak īhōōggō pīrnānīt loota nīnga.

¹¹Ma urutaa cī waathinniook iyyio hī 'nuth, aku hatī Nyekuci aa'nyīk īhōōggō hūrūgīt tarī, nīngītī ī'ngaannī 'jieena. Abulan hatī thōōth ciee eet baag acīn īhōōggō nē itingolli gērrēēt.

¹²Ma ho, īthīhīt põrõvõtaa'nya 'cīg ñin hēbērī baag ñin 'ramma ho, molook cobbi 'cī aku hēētahujjieen 'cī aī, "Iita lokora ngaati." Ma baa ūdōng diith īhōōggō ūkōōtī hēētahujjieen ko, ēbēk hinnia mīrōha cīggīng ko noho.

¹³Ma nīngaata noho, uluba hirihidtihi cobbi gērrēēt, 'cī alib 'taaūn ūcī odoyyi hadaahito eeta aalib'nya tūkīramma. Nē iita abarritit eeta ūgēēgī 'cīg baag nga arūgī, nīngītī abul'thī nēēg Nyekuc 'cī aaī hēētahujjieen, taliittaa cobbi.

¹⁴Nē thī 'yioko, allacanī pīrnānītī 'cī īn 'ramma nē ōbōhī ikia 'cī īn iyyio.

Tūūrī 'cī īn tūkīramma

¹⁵Ma baa adtahī aajīlō 'cī īn tūkīramma tūūrī cīnnī ho, iita awacahit molookwaana ūgēēgī 'cīg mēēlīg hēētahujjieen ītō, "Nē 'yioko, ikia ī habuccieet cī looc nicci, cī Makayyioohit Nyekuc cīnaac hī Krīstō cīnnī, aggam hatī nēē habuccieet cīnnī irki'nyia hī irki'nyia."

¹⁶Ma ho, iita akatit makayyiooha baag īn hēēn 'ramma hī 'wec iccioloongan dtaabītī cīg muum cī Nyekuci ho huru'nyia nē alaacō īnōōnnō.

¹⁷Baa alayyi nēēg aī, "Nyekuc Makayyioohit, 'Tirriannioohit 'cī īllōōani vēlēk, 'cī aaī nē baa aaī dīdī, hīnīngītī idticanōōi nii 'tirrian cobbi nē i'thianaaī ngaatī aggami looc.

¹⁸Baa alīllī eeta cīg loonyin vēlēk nē ikia iliiliuu nii buúk! Nē 'yioko, ikia kōrra 'cī etteedini thoo'thioha cīg daakiahu. Nē ikia kōrra 'cī aa'nyīkī nii dticcianniook cugunnig 'cīg īn pōrōvētaa'nya 'baaninit, hī eet vēlēk baag adīhīt 'thaar cugunnig, eetinii 'cīg kidicig hī īcīg obbitig vēlēk. Ikia kōrra 'cī aruhi Nyekuci eet vēlēk baag acūda looc."

¹⁹Ma nīngaata, ikia ubbuuhi hattūūg cī 'Cieeth cī Nyekuci hēētahujjieen nē edee'nyia cadduk 'cī iyyang'thī nēē lōhōt cīnnī 'Cieetōō cīnnī. Ma ho, ammad lōōcī nē īccaaō bōrōhēēcī habath dtēc huluba hirihidtihi cobbi gērrēēt hīccīnīt tēllēēn 'cīg adhukiaak looc.

Terethiinit 12

Ngaa hī 'buuk 'cī a'thīlanī

¹Ma ho, hudtuuha 'giimwa 'cī īnaat eeta 'cī edee'nyia hēētahujjieen. īn ngaa umwa 'cī ahimit ceremwa 'cīg īn kōr, abīlī nyīlōōha nē itihim temedek 'cī a'nyak mūnyūny ūmmōtō hī 'ramma.

²Baa attur ngaa nicci 'goonnia nē urruuo gērrēēt, hīnīngītī huciith cī loholeeco.

³Ma hīdīkkoothong, ikia edee'nyia 'giimwaa hēētahujjieen tarī, 'cī aaī hī 'buuhi cobbi 'cī marihi 'cī a'thīlan A'nyak ooti tūkīramma, hī otto ūmmōtō nē a'nyak ooti 'cīg īn tūkīramma ho vēlēk tēmēdēhīta.

⁴Ma ho, ūrōrrōōcan 'buuhi nicciee mūnyūny īcī odoyyi huulaa cīnnī hēētahujjieen, hudhuktaak looc. Nē ībīleek 'buuhi ngaa 'cī attur 'goonnia ho, aī hātī hadak loholeec, hatī utuhuyyiaa.

⁵Ma nīngaata, ūtūhūa ngaa nicciee loholeec 'cī maacī 'cī occa aku aggam loonyin vēlēk hībahītaa 'cī īn 'thiihit makaa'thītaa cī habuuo. Ma ho, ikia uvvucan aajīlō loholeec nē ūhī hī Nyekuc nē ūūk aarīk dtaabawaa cīnnī.

⁶Nīngītī avviri ngaa nicciee ōkōōtī horrwatōō umwaanī īcī ōdōhōhī kak, ngaatī baa akūmaneek Nyekuci aī 'cī hatī ōkō a'thūūnnī īnōōnnō waathinniook aalib hōdētī hī 'mīia'nya 'ramma hī hēēn tōrkōnōn (1,260).

⁷Ma ho, uluba jōrēētī hēētahujjieen. Baa aruhōō habuui cī aajileetu 'cī haī Mikaīlē hōdētī hī aajīlēētī cīgīnnīg vēlēk, hī 'buuk 'cī a'thīlan aajīlēētī cīgīnnīg noho.

⁸Ma ngaati, ikia īllōōan Mikaīlē 'buuk 'cī a'thīlan ko hī aajīlēētī cīgīnnīg vēlēk, nīngītī iaggiawaanī īhōōggō battala ūlōō cī Nyekuci hēētahujjieen.

⁹Nē 'buuhi ciee obbi a'thīlan gērrēēt ko, īn hūkaat baa 'rēēnī baa haī habu cī loriēēt 'cīg abathī, hode 'Thīttaan, gōōng īggōōl looc hūtūrūr, itiggiayyaak looc aajīlēētī cīgīnnīg vēlēk.

¹⁰Ma nīngaata, hīthīha molook umwa 'cī aku hēētahujjieen 'cī ōthōōth aī, "Ikia kōr icci eliiniti hī makaa'thīt hī habuccieet cī Nyekuc cīnaac, hī makaa'thīt cī Krīstō cīnnī, hīnīngītī hoppocciaahit cī 'gotoonogeet cīggaac, 'cī ōhōppōōcan īhōōggō muumaa cī Nyekuc cīnaac baalin hī waathīn, nīngītī adhukiaakī looc noho hararac.

¹¹Baa īllōōan eeta 'Thīttaan biyyiēētī cīg Mī'nyōōnak, nē īllōōanit ngaatī īnī nēēg hēbērī cīg lemiinit cīnīng hī Nyekuc. Baa hōllōngaa ammīnan nēēg rūgēt cīnīng gērrēēt, īnōō 'cī hōllōngaa itieelini nēēg daahīth ko.

¹²A'nyīk hēētkujjieen hatal nē atalit niig vēlēk eeta 'cīg aattiyyu nīngaata! Pīrnānīt hī hēlēggī 'cīg aattīg loota nīnga hī būlūccwaanītōō, hīnīngītī udhukia habuui cī loriēēt 'cīg abathī ikia loota nīnga nga'ngaritta, hīnīngītī aga nēē aī, ha'nyaha 'thaa 'cī abadtēc haaga."

¹³Ma aku atinya 'buuhi 'cī a'thīlan ko, aī hitiggiaoothīha loota ho, ikia ūnūōōthī ngaa baa ūūkca loholeec 'cī maacī.

¹⁴Baa aa'nyīhoothīk ngaa nicci havvuuto 'ramma 'cīg obbitēēgī, 'cīg aattīg hīcīg 'thuutiaak 'cīg baag ēēl īnōōnnō hukul hūūk īcī baa ōkō aayyi horrwatōō umwaanī īcī ōdōhōhī kak, ngaatī hōllōngaa ōdōlanī 'buuhi niccieeni nē utuguthi nīica irki'nyia iyyio hī 'nuth.

¹⁵Ma nīngaata, ata'thaha 'buuhi maam 'cīg ūkī tawan, aī hātī hūmmūlūūnyan ngaa nicci.

¹⁶Nē baa ēēla ngaa nicci lōōcī, hīnīngītī baa acūda 'thēēma tawan 'cī a'thakna 'buuhi nicciee ūtūūga ho.

¹⁷Ma ho, ikia ūlīlīeek 'buuhi nicciee ngaa nicci gērrēēt ūdūt, nīngītī aahī jore nē ūōt urukto hī lōhōlī cīg ngaa nicci, īhōōggō eeta 'cīg athīhī tilooinit cī Nyekuci nē elemiit thoo'thiok 'cīg alliman Yeesu.

¹⁸Baa nē ūūk ūbīl 'buuhi nicciee, ērēēō dēmētaa cī būlūcō.

Terethiinit 13

Nyaharahaak'nya 'ramma

¹Ma ho, hudtuuha nyaharahaak umwa 'cī adukna būlūcatōō 'cī a'nyak ooti tūkīramma hī otto ūmmōtō. A'nyak otto 'cīg īn tūkīramma ho vēlēk tēmēdēhīt nē eteheeddi 'thaara 'cīg ūdōōm Nyekuc ootinii 'cīg īn ūmmōtō ho vēlēk.

²Nē nyaharahaahī 'cī hacini naa ho, a'nyak ēlē hī hēēlangī nē aattīg 'thoona hīcīg nyemumuak nē a'nyak ūtūg hī 'maa. Ma ho, aa'nyīk 'buuhi dtaaba hī 'tirrian hī makaa'thīt cīnnī vēlēk, nyaharahaak nicci.

³Baa a'nyak ūō cī nyaharahaak nicci umwaa carrahula cobbi gērrēēt, 'cī occa hōllōngaa alalī, nēēthī, baa ikia alala. Ma ho, ikia ubulan thōōth ciee eet vēlēk loota nīnga, nīngītī anūi nēēg nyaharahaak nicci.

⁴Baa au ala eeta 'buuk nicci, hīnīngītī aa'nyīk nēē nyaharahaak makaa'thīt cīnnī. Nīngītī au alaī eeta nyaharahaak buúk aīnnī, "Nganī 'cī aduhōō hī nyaharahaak icci nē nganī 'cī occa aruhōō hī ūnōōnnō ho?"

⁵Ma ho, ēlēmaahī Nyekuci nyaharahaak nicci hōdōōm ūnōōnnō nē aa'nyīk hidticanōōī makaa'thīt cīnnī ho nyīlōhī hēēn 'wec hī 'ramma.

⁶Nē ikia ūdōōm nyaharahaahī nicciee Nyekuc, hī 'thaar cīgīnnīg hī ūlō cīnnī hī eet vēlēk 'cīg arūmī hī ūnōōnnō hēētahujjieen.

⁷Ma ho, ikia ēlēmaahī Nyekuci nyaharahaak nicci hurukto hī eet cīgīnnīg, hātī hīllōōan nēē ūhōōggō. Nē baa aa'nyīk Nyekuci nyaharahaak nicci buúk, makaa'thīt 'cī aggamī looc eetini noho hī habucciee'nya hī hattūūgēt vēlēk.

⁸Nīngītī au alaī eeta vēlēk cīg looc nicci nyaharahaak nicci, eeta baag hōllōngaa eheeddi 'thaara cīggīng 'Buuhaa cī Mī'nyōōn baa aruhi baa nga hetehe'nyiaa lōōcī.

⁹Nē ēētī 'cī a'nyahi īna, thīhōō jurrung.

¹⁰Má adiim Nyekuci eet umwa haggamī hūūk baabuutha, aggammi 'thēk hatīnī, nē má adiim Nyekuci eet umwa huruhi, aruhi 'thēk hatīnī. Aī thōōth ciee nēē, aa'nyīk eet cīg Nyekuci hetemeethito 'cannan nē elemit thōōth cīnnī.

Nyaharahaak 'cī īn 'ramma

¹¹Ma ho, hudtuuha nyaharahaak umwa tarī, 'cī adukna loota nīnga, 'cī a'nyak otto 'ramma hī mī'nyōōna, ngaatī ūthōōthōnī hī 'buuk 'cī a'thīlan ko.

¹²Adticanīnī nēē 'tirrian cī nyaharahaak baa ouu baa a'nyak ngatubeenit ūōa 'cī alal ēlēk. Nē ūttīnganeek eet makaa'thītaa cīnnī loota nīnga, halaacō nyaharahaak baa ouu.

¹³Nē baa adtican nyaharahaahī ciee hēlēggī 'cīg īnaat eeta, gōōng aa'nyīk 'gwoo hikia hēētahujjieen hōdōlan looc, ēbēk eeta noho.

¹⁴Baa īggōõl nyaharahaahī nicciee eet loota nīnga, ngaatī adīmanēēkī eet thoo'thiok 'cīg īnaat eeta cīg nyaharahaak baa oou. Ma nīngaata, ikia uduhaak eet hētēhēnyta 'thooura cī nyaharahaak 'cī baa hōllōngaa adaahī, baa īn botohit baa acuhanni nyetuboota.

¹⁵Ma ho, ēlēmaahī Nyekuci īnōõnnō hūtūbbeeek 'laūk 'thooura nicci, hātī hōthōōth. Nē eeta vēlēk 'cīg abūrī ngaatī alaī 'thooura nicci, aruhi hadaahito.

¹⁶Ma nīngaata, ikia īttīnganeek nyaharahaahī ciee eet vēlēk 'cīg abuli hode hōllōngaa abuli, balliook hī hullaha, appahacaa'nya hī eet 'cīg hōllōngaa īn appahacaa'nya, hamacaaranit muumti hode athīn cīggīng 'cīg obbitig.

¹⁷Nē ēētī 'cī hōllōngaa a'nyak nyamacar nicci, aitiōõ hōllōngaa aa'nyīhoothīk īnōõnnō hūtūūōi ijgio cīgīnnīg, hode hūtūūwa ijgio ūgī buúk. īn nyamacar nicciee 'thaar cīg nyaharahaak nicci hī 'liimira 'cī 'thaar cīgīnnīg.

¹⁸Adiim eggeenyi, hātī gaa 'liimira cī nyaharahaak nicci! Nēēthī, ma eggeenyi, occa aga ngaatī adticanī thōōth icci. īn 'liimira cī nyaharahaak nicci 'mīia'nya tōrkōnōn hī hēēn tōrkōnōn hī tōrkōnōn (666) nē īn 'liimira ciee cī nyaharahaahō.

Terethiinit 14

Mī'nyōõn hī nuyyiook cīgīnnīg

¹Nē hudtuuha Mī'nyōõn abīllī muuraa 'cī haī 'Thion, arūmī hī eet 'cīg īn aalib'nya 'mīia hōdēī hī hēēn 'wec hī 'wec (144,000), 'cīg a'nyak 'thaar cīgīnnīg hī cīg Maacōnī muumtinii cīggīng.

²Ma ho, hīthīha molook umwa 'cī aku hēētahujjieen 'cī īggērēny hī maama cīg tawaanak, hode aaī hīgōõng īccaayyi bōrōhēēcī hatī atīllī tammu nē gōõng ūrōk hī addungēēta 'cīg aruk benniooha.

³Nē ībēnī tēgēl 'cī īn ngeju muumaa cī dtaaba cī Nyekuci hī muumaa cī idi'ngwa baag īn 'wec ko buúk, hī makayyiook. Baa hi'thihi eet 'cī aga tēgēl nicci ūdūt. Aga tēgēl tīho eeta 'cīg īn aalib'nya 'mīia hōdēī hī hēēn 'wec hī 'wec (144,000) ko diooni, eet baag eelliaa loota nīnga.

⁴Baa īn nēēg vēlēk eet 'cīg tēllīg 'thinneeti, 'cīg nga hataggutho hī ngaaī tahatak. Nē anū Mī'nyōõn ooo, 'gōõlaa 'cī ūkōōī, hīnīngītī baa eelliaa nēēg hōrggēēnaa cī eet vēlēk loota nīnga, hātī haanytīhoothīk Nyekuc hī Mī'nyōõn, hītō 'baaninit cīnīng 'cī oou.

⁵Eet 'thēk 'cīg nga hoolongit ūdūt nē occa hōllōngaa a'ngaa'nyi haaga.

Thoo'thiok cīg aajlēēt 'cīg īn iyyio

⁶Ma ho, hudtuuha aajīlō umwa 'cī alilliaan hēētahujjieen, a'nyaha nyeemuut 'cī abūnnaa 'cī aalla ūdūt cī Nyekuci, 'cī aku aduhaak loonyin hī habucciee'nya hī hattūūgēt vēlēk 'cīg ūthōōth thoo'thiohī cūumō cūumō loota nīnga.

⁷Baa ēggērēny aajīlō ciee gērrēēt aī, “Itingolli Nyekuc nē alaac īnōōnnō! Ōbōhī kōrra ‘cī’ aku ēttēēdī nēē thoo’thiok cīg eetuk. Alaac īnōōnnō, hīnīngītī baa ēhēnyta nēē hēētkujjieen hī looc, hī būlūccwa hī hidiovwēēn vēlēk.”

⁸Nē ūnūa aajīlō nicci ‘goonnia umwaa ‘cī’ īn ‘ramma ‘cī’ ēggērēny aī, “Irribanī ‘taaūnī’ cobbi cī Babiloonna! Hīnīngītī aa’nyīk eet vēlēk hūdūūtītō mērtaa cī viinoo nē īdīmanit thoo’thiok ‘cīg’ īn ‘riiring, ‘cīg’ ooginni hī ngaaī tahatak. Nēēthī ‘yoko, īlīlī Nyekuci nē irriban Babiloonna.”

⁹Ma ho, ūnūa aajīlō ‘cī’ adtuurna ‘cī’ īn iyyio nē ēggērēny nēē buúk ī, “Ēētī ‘cī’ ala nyaharahaak hī ‘thooura cīnnī’ nē ēlēm ngaatī aarīkī nyamacar cī nyaharahaahō muuma, hode attiaa cīnnī,

¹⁰ahūd hatī nēē viino ‘cī’ adduuttiak battaali līlīēēttaa cī Nyekuci. Accananni hatī nēē ‘gwoyyiatōō’ ‘cī’ aaburii padtahac, ēbēk Mī’nyōōn hī aajīlēēt cīgīnnīg ‘cīg’ ēllēēmīth noho.

¹¹Má ala ēētī umwaa nyaharahaak hī ‘thooura cīnnī’ nē ēlēm nyamacarwa cīg ‘thaar cīgīnnīg, accananni hatī nēē baalin hī waathīn. Nē ī’ngaathī hatī būrrētī cī ‘cannan cīnnī’ ho, hūk hēētahujjieen ooo haaga nē hōllōngaa hatī iyyioman ‘cannaana ūdūt.’

¹²Aī thōōth ciee, adiim ēmmēēthī eeta cīg Nyekuci ‘cannan nē u’thuutti tilooinit cī Nyekuci ho nē u’thuutti lemiinit cīnīng hī Yeesu ūdūt.

¹³Nīngītī hathīknī molook cī aku hēētahujjieen aī, “Tēhēēd thōōth icci loota. I’thianaanī kōr nicci, aggatan hatī Makayyioohiti eet ‘cīg’ adaahī, hīnīngītī ēlēmī nēēg īnōōnnō.” Ēdēcī Lorii ‘cī’ Ēllēēmīthī aī, “Eei, ammūda hatī nēēg ‘yiomman dtiiccaa cīnīng ūkōmī’ ho nē tarī, hatī aa’nyīhoothīk īhōōggō ‘baaniniti ‘cī’ adūman dtiiccaa cīnīng.”

Ibbiir Iōōcī nē ajanī

¹⁴Ma ho, hudtuuha eet umwa ‘cī’ aaī hī Ngeertī Eeto, iccioloongan diithaa ‘cī’ ūōppēr nē itihim temedek ‘cī’ īn ‘daab nē aggam thērēthērē cī janiitto attiaa cīnnī.

¹⁵Ma ho, uduhuna aajīlō umwaa battaala ‘Cieethaa cī Nyekuci, ‘cī’ egger’nyeek eet ‘cī’ iccioloongan diithaa ho anneek, “Thianaaā janiinit thērēthērēaa cunni ‘lēhēdī ho, hīnīngītī ibbiir mana nē ūttūbanoothīk kōrra cī janiitto loota nīngā.”

¹⁶Nīngītī attihaanī ēētī ‘cī’ iccioloongan diithaa ho, thērēthērē cīnnī nē i’thianaaā ajanī looc ‘cī’ ibbiir ko.

¹⁷Ma ho, uduhuna aajīlō umwaa tarī, battaala ‘Cieetōō cī Nyekuci hēētahujjieen, ‘cī’ a’nyak thērēthērē ‘cī’ ‘lēhēdī’ buúk cī janiitto.

¹⁸Ma uruta, uduhuna aajīlō umwaa altaarīa, ‘cī’ a’nyak ‘tirrian ‘cī’ aggamī ‘gwoo ‘cī’ aruhi looc nē uduhaak aajīlō umwa īnnīk, “Tiha thērēthērē cunni ‘cī’ ‘lēhēdī’ hataa nē ajanī hēēn cīg viinoak loota nīngā, hīnīngītī ibbiirito.”

¹⁹Nīngītī ēttēēdī aajīlō viino 'cīg abbiiri ho, thērēthērēaa cīnnī. Ma nīngaata, ūlūteek aajīlō nicciee viino 'cī abbiiri ho 'loohatōō 'cī ammacciini, hī terethiinit cī liili cī Nyekuci.

²⁰Baa aaī 'look 'cī ammacciini viino ho, battala ngadiihaa cī 'taaūn cobbi. Ma baa amaccī viino nicciee ho, ariha hinnia biyyieeta. Ma ho, utuhuyyi biyyieeta hītō hidioo 'cī aarīk hīi uun gērrēēt, ha'nyak maaīl'nya 'miia hōdēi hī hēēn turkiyyio (180) nē uuthik occa ūūppan ngaatī ammūlūūnyanaanī nyangōōllēē.

Terethiinit 15

Aajīlēēt tūkīramma hī 'thereeni tūkīramma

¹Ma uruta, hudtuuha 'giimwa hēētahujjieen 'cī abulan eet nē ūtiir gērrēēt. Ma ho, iita aajīlēēta tūkīramma 'cīg a'nyaha 'thereeni tūkīramma 'cīg adtuurna nē ma edeccia 'thereeni cieegi, ūttūbanoothīk thī liili cī Nyekuci.

²Ma ho, hudtuuha 'giimwa 'cī attalīth aaī hī gīlaathī 'cī maka ūkī būlūc nē ūngōōtanoothīk hī 'gwoo. Baa abīlī eeta baag ūlōōan nyaharahaak hī 'thooura hī 'liimira 'cī ētēr'tha 'thaar cīg nyaharahaahō, gīlaathaa 'cī maka ūkī būlūc ko. Baa aggam nēēg vēlēk addungēēt, 'cīg baag aa'nyīk Nyekuci ūhōōggō.

³Nē ebenit tēgēl cī Mūū'tha baa ūn dticciannioohit cī Nyekuci nē ebenit tēgēl cī Mī'nyōōnak buúk ūtō, "Makayyioohit Nyekuc 'Tirriannioohit 'cī ūlōōani vēlēk, abulanneet thoo'thioha 'cīg adticani nii 'cīg ūn dīdī. Aggami nii eet vēlēk jurrung, nii Habuui cī irki'nyia vēlēk ko.

⁴Makayyioohit, nganī occa 'cī hōllōngaa i'ngoliinni nganiit nē ubuluth 'thaar cugunnig? Hīnīngītī nganiit dioo 'cī elleemi. Au hatī eeta cīg loonyin vēlēk alayyi nganiita, hīnīngītī ēdēēnyta dtiicanī cugunnig 'cīg ūllēēmīth ko ēlēk."

⁵Ma uruta, hudtuuha 'Cieeth cī Nyekuci hēētahujjieen abbuhi haau ngaburuur.

⁶Ma ho, uduhutta aajīlēēta baag ūn tūkīramma ho, 'Cieetōō cī Nyekuci battala, a'nyaha 'thereeni tūkīramma buúk. Baa ahimit nēēg ceremwa 'cīg ūōppēr nē amarūūhītō ceremwa 'cīg ūn 'daab iyyōōtini.

⁷Ma nīngaata, ikia 'giimwaa 'cī arūgī hōrggēēnaa cī hēlēggī 'cīg ūn 'wec ko, e'ngereek aajīlēēt niccig lohilihilit 'cīg ūn 'daab. Baa abbī'thīi liili cī Nyekuc 'cī arūgī ooo, lohilihilitii ūīcīg.

⁸Ma ngaati, ūmmūlūūnyan būrrētī 'Cieeth cī Nyekuci, 'cī aku bulēētta hī 'tirrianaa cī Nyekuci. Nē baa aitiōō ēētī 'cī aduhun 'Cieeth cī Nyekuci ho tōō, ūthōōng hedecchiaak aajīlēēta 'cīg ūn tūkīramma ho, ngaatī uumurēēkī 'thereeni 'cīg ūn tūkīramma ho, battala 'Cieethaa cī Nyekuci.

Terethiinit 16

Lohilihilit cīg liili cī Nyekuci

¹Ma ho hīthīha molook cobbi 'cī aku 'Cieethaa cī Nyekuci 'cī aduhaak aajīlēēt tūkīramma ho anneek, “Ōōt udduuttik lilii cī Nyekuci 'cī aaī lohilihilitii 'cīg ūn tūkīramma ho, eetinii vēlēk ūcīg abūrī thōōth cī Nyekuci loota nīnga.”

²Ma nīngaata ūcīdak aajīlō 'cī oou moori'thiook 'cīg a'nyak nēē lohilihila cīnnī ho eet loota nīnga. Ma hīdīkoothong, ulubta carrahulita 'cīg abathī nē ēkēdanit gērrēēt, eetinii cīg eet 'cīg a'nyak nyamacar cī nyaharahaahō nē alaacō 'thooura cīnnī ho.

³Ma tarī ho, ūcīdak aajīlō 'cī ūn 'ramma moori'thiook cīg lohilihili cīnnī būlūcatōō cobbi. Ma ho, ūtūhū ūlūc ū biyyi 'cīg aattīg hī biyyieeta 'cīg eet 'cī adaak ēlēk, nīngītī adaaknī hēlēggī 'cīg aattīg būlūcatōō cobbi vēlēk.

⁴Ma hīdīkoothong, ūnūēēhī aajīlō 'cī ūn iyyio ūcīdak moori'thiook cīg lohilihili cīnnī, liilliohī vēlēk ūcīg arik loota nīnga. Ma ho, utuhuyyi maama liilliohī vēlēk hītō biyyi.

⁵Ma ngaati, hīthīha aajīlō umwa 'cī aggam maam vēlēk ūthōōth ū, “Ini nii Nyekuc 'cī etteedi thoo'thiok jurrung nganīngītī baarkit nē aalla elleemi noho, hīnīngītī etteedi nii thoo'thiok jurrung 'gōōlaa 'cī aūlanī.”

⁶Baa uruhit eeta baag abathī eet cugunnig 'cīg ēllēēmīth hī pōrōvētaa'nya cugunnig. Nē baa uuku nii ūhōōggō, hīnīngītī ūn 'gii 'cī akīny nēēgī.”

⁷Nē hīthīha molook altaaria 'cī ūthōōth aī, “Eei, Makayyioohit Nyekuc 'Tirriannioohit 'cī ūlōōan vēlēk, etteedi nii thoo'thiok jurrung 'gōōlaa 'cī aūlanī.”

⁸Ma ho, udduutik aajīlō 'cī ūn 'wec lohilihili cīnnī kōrratōō nīngītī atūūthī abuur'thet cī korro 'cī aaī hī 'gwaa eet gērrēēt.

⁹Baa atūūth abuur'thet cī korro ho, eet baag abathī hippirria gērrēēt, nīngītī accīnī eeta 'thaar cīg Nyekuc baa a'nyak makaa'thīt cī 'thereeni 'cīg abathī dtēc ko. Nēēthī, baa aalla abūrī nēēg ūthōōth cī Nyekuci nē hōllōngaa abuluth ūnōōnnō buúk.

¹⁰Ma ho, ūūk udduutik aajīlō 'cī ūn 'tur lohilihili cīnnī dtaabawaa cī nyaharahaahō, ma hīdīkoothong, ūtūhū ūlōōcī cī habuccieet cīnnī ū muuur, nīngītī adahī eeta ahaatwa cīggīng huciitha.

¹¹Nē hīnīngītī huciith cī carrahulit cīggīng ko, aalla nēēg accīn Nyekuc cī hēētkujjieen nē tarī, aalla adīman nēēg thoo'thiok 'cīg abathī noho.

¹²Ma nīngaata, ikia udduutik aajīlō 'cī ūn tōrkōnōn lohilihili cīnnī ūlīlaa cobbi ūcī Euvaratēthī, nīngītī ūdōhōknī ūlīl cīee, hī ūgōōl 'cī ovvooyyanī habuēēta 'cīg au ūcī uruto.

¹³Ma nīngaata, hīcīna loriēēt iyyio 'cīg abathī 'cīg aattīg hī lōkīdōdōknya. Adukna hōdēē ūtūūgaa cī 'buuk 'cī a'thīlan ko nē uduhuna umwaa ūtūūgaa cī

nyaharahaahō nē tarī, uduhuna umwaa ūtūugaa cī eet 'cī ūõlōng aī, hīnī pōrōvētaac ko.

¹⁴Nē loriēēta 'cīg abathī īn iyyio ho, a'nyak 'tirrian 'cī adticanī thoo'thiok 'cīg īnaat eeta. Ma ho, ūōt uduktaak habuēēt cīg lootu vēlēk, hulutti ngaatī doyyii, hātī hōōt joraa cī kōr cobbi, 'cī hatī ēttēēdī Nyekuci 'Tirriannioohiti 'cī illōōan vēlēk, thoo'thiok, kōr 'cī decciaanīt cī lootu.

¹⁵Ummuhuttooth thōōth baa aduha Yeesu aī, "Ma hikia naana, akuleeku hatī 'jieen, hanīha hatī naa hī igorriaahiti! Aggatan hatī Nyekuci eet 'cī aaī dīkīm nē a'nyak cērēm ēlla, hātī hiittiōō hōllōngaa ūvvō ngūtūtūny nē aa'nyīk ēlē cīnnī ngaaoni."

¹⁶Alūta hatī loriēēta 'cīg abathī ho habuēēt cīg lootu hī ūūrūta cīggīng vēlēk ngaatī odoyyi, haī nīngītīho Ebereeyyi, Aramageddon.

¹⁷Ma ho, udduutik aajīlō 'cī īn tūkīramma lohilihili cīnnī ngōōta. Ma nīngaata, ēggērēnya Nyekuci moloohaa cobbi dtaabawa 'Cieethaa cīnnī ī, "Hūttūbaneeha thōōth vēlēk!"

¹⁸Ma nīngaata, ammad lōōcī hīccaaō bōrōhēēcī looc nicci vēlēk nē uluba hirihidtihi buúk cobbi gērrēēt, 'cī gōōng nga hikia irki'nyiaannī vēlēk.

¹⁹Nīngītī aku alibiēēnī 'taaūnī cobbi cī Babiloonia hī iyyio nē tarī, iita ilibti 'taaūnniooha cīg loonyin vēlēk buúk hī 'thī. Nīngītī ammuhaanī Nyekuci 'thēccanēēt cīg eet cīg Babiloonia vēlēk nē uuik ihōōggō līlīēētta.

²⁰Nē baa iita ūmmūlūūnyanit maama dtuunganī vēlēk 'cīg aattīg būlūccwaanītōō nē irribattī muurrioha vēlēk.

²¹Nē tarī, udhukta tēllēēna ūgēēgī 'cīg obbitig cīg tammwaak 'cīg ūkī hī cūaal cī haalu nē ohoddia eet loota nīnga gērrēēt ūdūt. Ma ho, ūccīnītō eeta Nyekuc gērrēēt haaga noho, hīnīngītī baa ūhōda tēllēēna niccieeg eet hippiirria gērrēēt ūdūt.

Terethiinit 17

Ngaa 'cī īn 'waa'ngiahit hī Nyaharahaak

¹Ma ho, ikia aajīlō umwaa 'cī īn tūkīramma 'cī baa ūthaanīk 'thērēt 'cī a'nyak lohilihiliiaa cīnnī looc vēlēk ūnnīhaa, "Ijjia da ngaati, hatī heteretheehii 'gōōl 'cī hatī ūkō uuki Nyekuci ngaa 'cī īn 'waa'ngiahit cobbi gērrēēt, 'cī iccioloongan būlūccwaanī 'cīg mēēlīg.

²Atagguutho nēē hī habuēēt vēlēk loota nīnga. Nē ngaaoni cīnnēēnī, aau hīcī eet 'cīg ahūd viino hūdūūtītō nē idticanit thoo'thiok 'cīg īn 'riiring loota nīnga."

³Nīngītī ūkōōyya aajīlō Loriia horrwatōō 'cī ūdōhōhī kak. Ma ūica, hūūk hīcīna ngaa umwa 'cī iccioloonganī nyaharahaak 'cī marihi 'cī a'nyak ooti tūkīramma hī

otto õmmõtõ nē baa eheedothoothik doominiti 'cī õdõõmī Nyekuc ēlē cīnnī hūtūrūr.

⁴Nē baa ahimit ngaa nicciee ceremwa 'cīg õllēemīth 'cīg 'thorrialik nē õitõ marihik nē a'nyak dihidok 'cīg attalith 'cīg adīmanniaa 'daaba nē tarī, a'nyak biyyiēēn 'cīg aaddi hī pēal'nya. A'nyak nēē hooppo 'cī õin 'daab athīnī cīgīnnīg, 'cī abbī'thī hēlēggī 'cīg õ'ngõlī õin 'riiring 'cīg gōong adīman nēēnī.

⁵Nē muumaa cīnnī, eheedothoothik 'thaara 'gōolaa 'cī ammi'thi 'cīg aī, Hīnī naa 'taaün cobbi cī Babiloonia, aattī thoo'thiok vēlēk 'cīg õin 'riiring loota nīnga. Nē hīnī aattī hēlēggī vēlēk 'cīg abathī gērrēēt loota nīnga.

⁶Nē ma hadtuuha, adūütī ngaa tīho gērrēēt, hīnīngītī biyyi 'cīg acūdaanī nēē eet baag ēlēmana eleeti cīggīng anūi Yeesu. Nē baa abulanna thōõth ciee gērrēēt ūdūt.

⁷Ma ho, õnnīhaa aajīlō nēē, "Akuleehi 'jieen noho inni? Hēddēebakii hatī naa thōõth cī ngaa nicci nē hēddēebahii thōõth 'cī ammi'thi cī nyaharahaak 'cī a'nyak ooti tūkīramma hī otto õmmõtõ, 'cīg iccioloonganī ngaa nicciee ho buúk.

⁸Õin nyaharahaahī 'cī baa acini nii ho, nyaharahaak 'cī baa arūgī baarkit nē 'yioko, adaaha, adukna hatī 'loohatõõ cī daahīthõõ nē ūük uduhoothīha. Nē eeta 'cīg looc nicci, 'cīg baag nga heteheeddi 'thaara cīggīng 'buuhaa cī rūgētō baa nga hetehe'nyiaa lōōcī, akuleek hatī 'jieen ngaatī uppwaannanī nyaharahaahī baa adaak ēlēk.

⁹"Aga ēētī 'cī õggēenyīth aī, õin ooti 'cīg õin tūkīramma 'cīg iccioloonganī ngaa nicciee ho, muurriok tūkīramma nē tarī, õthak'toothik ooti cieeg buúk habuēēt 'cīg õin tūkīramma ho.

¹⁰Adaahito habuēēta 'cīg õin 'tur ēlēk nē nga aaī hōdēī, 'cī nga aggam looc 'yioko nē nga hatī aku umwaanī. Nē má ikia tīho, aku hatī aggam looc hīdīhīdīc haaga nē i'nginõõthī.

¹¹Nē nyaharahaahī baa adtuuha nii arūgī nē 'yioko i'nginõõthī ho, õin habu 'cī õin turkiyyio, urutaa cī habuēēt 'cīg õin tūkīramma ho, aruhi hatī nēē buúk, hī'nginõõthī haaga.

¹²"Nē otto 'cīg õin õmmõtõ ho, õin habuēēt õmmõtõ ūgī tarī, 'cīg hatī au aggam habuēē'thīt cīnīng hī nyaharahaak hōdēī kōr hōdēēthōng haaga.

¹³Ēlēmī hatī nēēg vēlēk ngaatī aa'nyīkī nyaharahaak nicci 'tirrian hī makaa'thīt cīnīng.

¹⁴Nē aak hatī habuēēta niccieeg vēlēk jore 'cī õõ aruhōonī hī Mī'nyōõn. Íllōõan hatī Mī'nyōõn õhōõggō, hīnīngītī õin nēē Makayyioohit cī makayyioohu nē õi Habu cī habuēēt vēlēk. Arūmī hatī Mī'nyōõn hī eet baag avva nēē nē ēbēra, hīnīngītī baa athīhī nēēg õnõõnnō nē u'thuutti thōõth cīnnī."

¹⁵Nē ïnnïhaa aajïlō nēē, "Būlūccwaana 'cīg acini nii iccioloonganī ngaa 'cī ïn 'waa'ngiahit ko, īthak'thoothïk lothippit cī habucciee'nyanu hī hattūgēt cīg loonyin vēlēk 'cīg õthōōth thoo'thiohī cūmō cūmō.

¹⁶Aku hatī nyaharahaahī 'cī a'nyak otto 'cīg ïn õmmōtō ho, i'thianaanī ngaatī aaburrēēkī ngaa 'cī hōllōngaa a'ngaaõn buúk ko. Appūrcca hatī nēēg ceremwa 'cīg ahimit ngaa nicciee ho vēlēk nē ūtūngteek ïnōōnnō haau ngūtūtūny nē hatī adahit ēlē cīnnī nē itikta thuruthur cīg ēlē cīnnī ho, udhukteek 'gwoyyiatōō hutuu'thi hī 'thī.

¹⁷Nyekuc 'cī aa'nyīk habuēēt niccig hōdōō muhēēnītī cīnīng, ïnōō 'cī ēlēmaakī nēēg vēlēk 'tirrian cīnīng nyaharahaak nicci ho. Adīman 'thēk hatī nēēg noho ï'thōng, hikia thōōth baa aduha Nyekuci hī dīdī.

¹⁸"Nē ngaa 'cī adtuuha nii ho, īthak'thoothïk 'taaūn cobbi 'cī aggam habuēēt cīg lootu vēlēk."

Terethiinit 18

Irribanī 'taaūnī cī Babiloonia

¹Ma urutaa cī thoo'thiok iccig vēlēk, hudtuuha aajïlō umwa 'cī alluuccia hēētahujjieen 'cī a'nyak 'tirriani cobbi gērrēēt nē aara ēlē cīnnī hūttūhūl looc vēlēk, hīnīngītī bulēēnītī.

²Ma ho, ikia ēggērēny aajïlō tīho gērrēēt ï, "I'thaanī Babiloonia 'taaūnī cobbi hirribanī hī 'thī! Ikia ï õlō cī loriēēt 'cīg abathī, nē aautti loriēēta 'cīg abathī hī hībaallī hī idī'ngwa 'cīg abathī vēlēk.

³Ühūdīt loonyini vēlēk viino cī thoo'thiok cīgīnnīg 'cīg ïn 'riiring. Iita atagguutho habuēēta cīg looc vēlēk hī ngaa nicci. Nē tarī, iita aballio tūjaarrioha cīg looc nicci vēlēk buúk, hīnīngītī ngaa nicci."

⁴Ma ho, hīthīha molook umwa 'cī aku hēētahujjieen 'cī õthōōth aī, "Niig eeta cīgannēēgī, uduhutta battala 'taaūnaa cī Babiloonia, hātī hiittiōō hōllōngaa othollu 'thēccanēēt hī ïnōōnnō, nē tarī, hātī hiittiōō hōllōngaa uukennu hōdēē hī ïnōōnnō.

⁵Hīnīngītī athaddi 'thēccanēēta cīg Babiloonia gērrēēt ūdūt hōdōlanit hēētkujjieen, nē agaōōthī Nyekuci 'thēccanēēt cīgīnnīg.

⁶Dīmaneek ngaa nicci thoo'thiok baag adīmaneek nēē buúk eet. Uuk ïnōōnnō hakattio hī 'thēccanēēt cīgīnnīg. Uuk ïnōōnnō ukēēttaa 'cī ūūppan 'thēccanēēt cīgīnnīg.

⁷A'nyīk ïnōōnnō ukēēnīt hī huciith 'cī ïllōōanī, hī baa abuluth nēē ēlē cīnnī nē abalō. Aī nēē 'thīnītaa cīnnī nēē, 'Haayyi naa dtaaba nē hīnīhabu 'cī ngayyi, hōllōngaa hīnīngaatībōyyī nē hōllōngaa hatī homo'thi ūdūt.'

⁸Nēēthī hoti ho, atinya hatī nēē 'cannan hī magīth hī daahīth kōr hōdēēthōng haaga. Aaī hatī nēē ulwaanaa cobbi gērrēēt. Atūūth hatī 'gwaa ēlē cīnnī hī 'thī, hīnīngītī ēttēēd Makayyioohiti Nyekuci 'Tirriannioohiti thōōth cīnnī ēlēk."

⁹"Au hatī alu habuēēta cīg lootu vēlēk baag oegin nē accamattoothīk hī ngaa nicci, ngaatī acīnī 'gwoo hī būrrēt 'cī atūūthēnī ngaa niccieeni.

¹⁰Aa'nyīk hatī pīīrnānītī cī 'taaūn nicci obbi ho īhōōggō hittingolli nē ibillia 'rēēna nē īitō, "Pīīrnānītī tīhathini nicciee 'taaūn cobbi ho! Babiloonia, 'taaūn cobbi 'cī attiranī! Aku cuddiaanītī cunni 'thaa hōdēēthōng haaga!"

¹¹"Alu hatī tūjaarrioha cīg looc nicci vēlēk īnōōnnō, hīnīngītī iittiōōtī hatī ēētī 'cī nga ūūt ijgio cīggīng tōō.

¹²Iittiōōtī hatī eeta 'cīg nga ūūt 'daab, hī maccīrēēn hī tēllēēn 'cīg attalīth hī pēal'nya hī ceremwa 'cīg īllēēmīth hī buuya 'cī 'rēggēē hī cērēm 'cī ahīggīrī hī cērēm 'cī marihi hī abaaū'nya hī hēlēggī 'cīg adīmanniaa nyīgītēē cīg o'ngollwaanu hī abaaū'nya 'cīg ūkōmī ngaatī hūūtanī hī 'thīk hī biyyīēēn 'cīg attaalīth tōō.

¹³Iittiōōtī hatī ēētī 'cī nga ūūt hēlēggī 'cīg aa'nyīk 'gēēn hēmmēd hī mōhōōkac hode viino hode ngoōrrō cī olivi hode haala hode 'gēēmē hode tīīna hode a'tha hode ēētha hode nyangōōllēē'nya hode 'gadiggadi'nya hode appahacaa'nya tōō.

¹⁴"Nē urruuyyo nēēg īitō, 'Babiloonia! Iliittiaii hēlēggī baag abūraneehi nii vēlēk, ammanyānī 'cannani hī bulēēnīt cunni ūdūt.'

¹⁵Baa aballio tūjaarrioha gērrēēt, hīnīngītī 'taaūn cī Babiloonia obbi ho. Ma baa acīn nēēg pīīrnānītī cīnnī ho, iita utullēēcō nēēg nē ibillia 'rēēna

¹⁶nē īitō, "Pīīrnānītī hī 'taaūn cobbi cī Babiloonia, baa gōōng ahimti ceremwaanī 'cīg anyūttī īcīg 'thorrialīk, nē itihim maccīrēēn 'cīg attalīth 'cīg adīmanniaa 'daaba hī biyyīēēnī 'cīg īn tēllēēn hī pēal'nya.

¹⁷I'nginōōthī baliiniti cī 'taaūn nicci obbi ho, kōr 'cī odoyyi noho matada'nyak.' "Nē 'gaala cīg haahūlaak, hī 'thūahīt hī eet vēlēk 'cīg ūtōd haahūl hī tūjaarriok cīg būlūccwaanu vēlēk, ibillia 'rēēna.

¹⁸Ma baa īcīttōōthī nēēg būrrēt 'cī atūūthēnī 'taaūnī nicciee obbi ho, iita eggerenyit nēēg īitō, 'Baa aitiōōtī 'taaūnī loota nīnga vēlēk cobbi gērrēēt, 'cī ūllōōan icci tōō.'

¹⁹"Ma nīngaata, atu'thaanīk hatī nēēg ooti cīggīng tuduhAAC nē aauto ulwaana nē othoothito īitō, "Pīīrnānītī hī 'taaūn cobbi cī Babiloonia! Aballio eeta vēlēk baag a'nyak haahūlīt būlūccwaanī, hēlēggēēnī 'cīg 'taaūn nicci obbi ho. Ma hīdīkoothong, i'nginōōthī 'taaūnī nicciee obbi ho kōr 'cī odoyyi.

²⁰Accamattoothīk niig eeta cīg Nyekuci hēētahujjieen hī 'thoooyyiak hī pōrōvētaa'nya cīgīnnīg vēlēk, hīnīngītī uuk Nyekuci 'taaūn nicci hakattio hī 'gōōl baa adīmannuung nēē ngagiiit buúk."

²¹Ma nīngaata, ōdōnga aajīlō umwaa 'cī attiran gērrēēt bēē cobbi nē udhuheek 'tirriaana būlūcatōō, nē ōthōōth ū, "Gōōl 'cī hatī ū'thaanini 'taaūnī cī Babiloonia ciee hiittiōō hōllōngaa edee'nyia tarī.

²²Iittiōō hatī addungēēta hī benniook hī loboruēēt hī tūrēn 'cīg nga athīknī hī nganiit tarī tōō. Iittiōō hatī dticcianniooha 'cīg nga ēhēnyīt dūkaanīt hī nganiit tarī tōō, nē iittiōō hatī hirriēēta

'cīg nga athīknī hī nganiit tarī tōō.

²³Iittiōō hatī 'loomo 'cī nga alanyīt hī nganiit tarī tōō. Iittiōō hatī mōlōōhī cī nyattaraanō, hōllōngaa athīknī hī nganiit tarī. Baa ūn tūjaarrioha cugunnig eet 'cīg obbitig gērrēēt loota nīnga. Nē ngarī'thēēt cunni ho, ikia aa'nyīk eet cīg loonyin vēlēk harahanit.

²⁴Baa nganiit 'cī aīnanaa eet baag ūn pōrōvētaa'nya, hī eet 'cīg ēllēēmīth cīg Nyekuci, hī eet vēlēk baag aruhi loota nīnga, hudduutti biyyieeta loota."

Terethiinit 19

Taliinit cobbi ōlōō cī Nyekuci

¹Ma uruta, hīthīha molook cī lothippit cobbi hēētahujjieen 'cī ēggērēny aī, "Hadihi'thii naag nganiita Nyekuc! Aku 'tirrianī cobbi vēlēk hī nganiit 'cī ēēlanneet ngagīta,

²etteedi nii thoo'thiok 'gōōlaa 'cī aūlan dīdī, hīnīngītī uuku nii ngaa baa ūn 'waa'ngiahit 'cī ē'thēcan looc 'waangī'thēēta hī ngaaoniitta. Etteedi nii thōōth cīnnī nē aa'nyīhuu hūdūman dticcianniook cugunnig baag aruk nēēnī."

³Nē iita eggerenyit nēēg tarī ūtō, "Hīdīhīthīt Makayyioohit! A'nyīk būrrēt cī 'gwoo 'cī atūūth ngaa nicci ho, haala ooo!"

⁴Ma uruta, akatit makayyiooha 'cīg ūn hēēn 'ramma hī 'wec, hī hēlēggī 'cīg ūn 'wec arūgī ho, huru'nyia muumaa cī dtaaba cobbi cī Nyekuci nē alaacō ūnōōnnō ūtō, "Aamēn! Hīdīhīthīt Makayyioohit!"

Karrama cī nyahūūta cī Mī'nyoono

⁵Nē hīthīha molook umwa 'cī aku dtaabawa 'cī aī, "Hīdīhīthīt Nyekuc, dticcianniooha cīgīnnīg vēlēk, eeta vēlēk 'cī i'ngolli ūnōōnnō, i'thianaanī eetinii ūcīg obbitig hī ūcīg kidicig vēlēk."

⁶Ma nīngaata, hīthīha molook umwa cī lothippit cobbi 'cī ēggērēny hī tawanī cobbi nē ūccaaō hī bōrōhēēcī, ēggērēny mōlōōhī nicciee gērrēēt aī, "Hatalit nē hīdīhīthīt Makayyioohit Nyekuc 'Tirriannioohit 'cī ūlōōan vēlēk gērrēēt ūdūt. ūn nēē habu cobbi 'cī aggam looc vēlēk.

⁷Haccamatoothīk nē hubuluthit ūnōōnnō, hīnīngītī ikia kōrra cī nyahūūta cī Mī'nyoono nē ūkūmanoothīk ngaa cīnnī ūlēk.

⁸Ahimtoothīk hatī ngaa nicci ceremwaana 'cīg ōōppēr 'cīg anyūttī.' Nē ceremwaana 'cīg ōōppēr 'cīg ahimit nēē ho, īthak'toothīk thoo'thiok 'cīg abūnnaa baag adīman eeta cīg Nyekuci loota nīngā.

⁹Ma ho, ōthōōthahaa aajīlō īnnīhaa, "Tēhēēd thōōth nicciaa loota. Aggatan hatī Nyekuci eet vēlēk 'cīg au nyahūūtaawaa cī Mī'nyoono." Nē ōthōōthahaa aajīlō tarī īnnīhaa, "Īn thoo'thioha cieeg vēlēk 'cīg aduha Nyekuci dīdī."

¹⁰Ma baa hakanneehi aajīlō huru'nyia nē halawa īnōōnnō ho, anneeka hinnia, "Ma halayya nganīta! Hīnī naa eet umwa 'cī hīnī dticciannioohit cī Nyekuci haaga hī nii buúk nē haduhoonna hī 'gootoonogu 'cīg ēlēmī Yeesu thōng. Laa nii Nyekuc diooni! Hīnīngītī ēētī 'cī allimaneek 'gōōnōgī thōōth cī Yeesu, allimanni 'tirriaanaa cī Lori 'cī Ellēēmīthī."

'Thukannioohit cī nyangōōllēē 'cī ōōrī

¹¹Ma ho, hīcīnotha hēētkujjieen ngaatī abbuuhēnī tarī, haau ngaburuur nē hudtuuha nyangōōllēē 'cī ōōrī 'cī a'thuhan 'thukannioohiti 'cī haī 'thaar cīgīnnīg Lemmioohit, hī Thōōth 'cī īn Dīdī. Gōōng ēttēēd nēē thoo'thiok jurrung, hatī aduha thōōth umwa hode hatī ōkō jora.

¹²Baa alanyīt hēbērī cīgīnnīg aattīg hī 'gwaa nē itihim tēmēdēhīt 'cīg mēēlīg. Nē eheeddi 'thaara ēllaa cīnnī 'cīg hōllōngaa aga eet umwaanī, aga nēē dioo.

¹³Nē tarī, itihim cērēm 'cī uudothoothīk biyyieeta nē haī 'thaar cīgīnnīg, "Thōōth cī Nyekuci."

¹⁴Nē baa anū īnōōnnō ūūrūtana 'cīg au hēētahujjieen, 'cīg a'thuhan nyangōōllēē'nya 'cīg ōōrīg nē itihimit ceremwa 'cīg ōōppēr 'cīg anyūttī.

¹⁵Baa adukna nyetuboot umwaa 'cī lēhēdī gērrēēt ūtūūgaa cīnnī, 'cī ē'ngēddī nēē eet cīg loonyinu. "Aggam hatī nēē loonyin hībahītaa 'cī īn 'thiihit." Adduuta hatī nēē liili cobbi cī Nyekuc 'Tirriannioohit vēlēk, haau hī viino 'cī ariha 'loohaa 'cī amacciini.

¹⁶Nē baa eheeddi cērēm cīnnī athaana thōōth 'cī aī, "Habu cī habuēēt vēlēk nē Makayyioohit cī makayyioook vēlēk."

¹⁷Ma nīngaata, hudtuuha aajīlō umwa 'cī abīlī kōrra nē ūtūvvū hodobwa 'cīg alilliaan ngōōtatōō vēlēk īnnīk, "Iita adahit karrama cobbi 'cī aarīk Nyekuci,

¹⁸hātī adahit idī'ngwa cīg habuēēt 'cīg obbitig cīg ūūrūta, cīg appahacaa'nyanu, cīg eet 'cīg avvir nyangōōllēē'nyanī, hī idī'ngwa cīg nyangōōllēē'nyanu buúk, hī eleeti cīg eet vēlēk cīg adaahito."

¹⁹Ma ho, hīcīna nyaharahaak hī habuēēt cīg lootu hī ūūrūta cīgīnnīg ngaatī alūtēēnī, aī hātī huruktooa hī eet 'cī ūvō nyangōōllēēaa 'cī ōōrī ho, hī ūūrūta cīgīnnīg.

²⁰Ma joraa nīca, ikia aggamī nyaharahaahī hī pōrōvētaac cīnnī 'cī ūn olo'ngiaahit, 'cī baa adtican thoo'thiok 'cīg ūnaat eeta gērrēēt, hīnīngītī nyaharahaak. Baa adtican nēē thoo'thiok tīko, aī hātī hīggōōl eet baag a'nyak nyamacaar cī nyaharahaahō nē alaacō 'thooura cīnnī. Ma ho, udhuktoothīk nyaharahaahī hī pōrōvētaac cīnnī 'cī ūn olo'ngiaahit ko buúk 'gelemit cī 'gwoo 'cī aaburii padtahac 'cī aalla ooo.

²¹Ma nīngaata, ūcūda nyetuboot 'cī 'lēhēdī baa adukna ūtūūgaa cī eet 'cī avvir nyangōōllēēaa 'cī ūōrī ho, ūūrūta cīg nyaharahaahō hī 'thītī nē ūtūngēēhī hodobwa hadahit eleeti cīggīng.

Terethiinit 20

Irki'nyia aalib hōdēī

¹Ma ho, hudtuuha aajīlō umwaa 'cī alluuccia hēētahujjieen, 'cī a'nyaha mūhūta cī 'look 'cī uuthik hi'thihi dtuurnanīt, hī nyerikooc 'cī adīddīngī ūrēēt.

²Ma nīngaata, ikia aggam aajīlō tīho 'buuk 'cī a'thīlan ko, nē ūcēb irki'nyia aalib hōdēī. Baa haī 'buuk 'cī a'thīlan ko baa ūcī ūou, hūkaat baa 'rēēnī, 'cī ūn 'Thīttaan, nē ūtī ūhabu cī loriēēt 'cīg abathī.

³Ma ho, udhuheek aajīlō ūnōōnnō 'loohatōō nē ū'nyūūgīk haala nīngaata, irki'nyia aalib hōdēī, hātī hiittiōō hōllōngaa aku ūggōōl eet 'cīg lootu tarī. Nēēthī, aku hatī ūōga aajīlō ūnōōnnō tarī, hikia ūnōō hiyyiomān hīdīhīdīc.

⁴Ma nīngaata, hudtuuha dtaabit 'cīg aattiyyi eeta 'cīg aa'nyīhoothīk makaa'thīt 'cī ūttēēdī thoo'thiok 'cīg eet 'cīg lootu. Nē ūtarī, hudtuuha eet baag aruhi, hīnīngītī irrioon thōōth cī Yeesu hī thōōth cī Nyekuci. Baa ūga halaacō ūnēē nyaharahaak hode 'thooura cīnnī ūnēē abūrī ūgaatī amacaaranī athīn hī muumti cīggīng. Arūgna hatī ūnēē ūita haggamit looc hōdēī hī Yeesu Krīstō irki'nyia aalib hōdēī.

⁵Eet 'cīg arūgna ūcī ūou cieegi. Nē lothippiti vēlēk cī daakiahū, aitiōō hōllōngaa arūgna ūthōōng hūttūbattoothīk irki'nyia 'cīg ūn aalib hōdēī ho.

⁶Aggatan Nyekuci eet 'cīg ūllēēmīt 'cīg arūgtha ūnēē daahīthaa 'cī ūou. Aitiōō daahīthī 'cī uruto hōllōngaa a'nyak 'tirrian hī ūhōōggō. Nēēthī, au ūhatī ūn ūnēē ūaadīr'nya 'cīg Nyekuci hī ūcī Krīstō, aggam ūhatī ūnēē ūloc ūdēī hī ūnōōnnō irki'nyia aalib ūdēī.

Ūlōōan Nyekuci 'Thīttaan

⁷Ooggiaa ūhatī 'Thīttaanī baabuuthatōō, ūhatī ūttūbattoothīk irki'nyia 'cīg ūn aalib ūdēī ho.

⁸Ōkō ūhatī ūggōōl ūnēē eet 'cīg loonyin 'cīg 'Googī hī ūcī Magōōgī 'cīg aattīg dtuurnattaa cī ūlootu ūnēē ūlūta ūhōōggō ūūhī ūjora. Mēēlīg ūhatī ūeta ūniccieeg ūrēēt, ūhaauto hī ūhathaac cī ūdēēt cī ūbūlūcō.

⁹Óvvõ hatõ nõõg looc vëlëk nõ irriamatteek eet cõg Nyekuci, hõ eet cõg 'taaün cobbi 'Jeru'thalõm, 'cõ ammõnan eeta cõginnõõgõ. Nõõthõ, baa hinnia adhukiaa 'gwaa hõõtahujjeen, hikia hõtõõth mõrõk tõko hõ 'thõ.

¹⁰Nõngitõ adhuhõõthõkõ habuui cõ loriõõt 'cõg abathõ baa õggõõl õhõõggõ ho, 'gelemit cõ 'gwoo 'cõ aaburii padtahac, hõõt hutuu'thi hõdõõ hõ nyaharahaak hõ põrõvõtaac cõnnõ baa õn olo'ngiaahit. Accananni hatõ nõõg õica waathõn hõ baalin ooo.

Ukõõnõt cõ Nyekuci 'cõ adtuurna

¹¹Nõ hudtuuha dtaaba cobbi gõrrõõt 'cõ õõrõ, hõ eet 'cõ iccioloonganõ dtaaba tõho. Baa aireek lõõcõ hõ hõõtkujjeen dtaaba nicci, aitiõõ hinnia nõngitõ õõ agu'thõõnõ nõõg tõõ.

¹²Nõ tarõ, hudtuuha eet baag adaahito 'cõg hidicig hõ 'cõg obbitig, abõõlõ muumaa cõ dtaaba nicci. Nõ ubbuukti 'buuhõta 'cõg mõõlõõgõ nõ ikia ubbuuhi 'buuhõ cõ rõõtõõ, nõngitõ etteedini thõõth cõ eet baag õn daakiak, hõ baa 'thõõk adtican nõõg 'gõõlaa 'cõ eheeddi 'buuhatõõ.

¹³Ma ho, a'nyaha bõlõc daakiak cõginnõõ nõ a'nyaha daahõthõ hõ habuccieet cõnnõ buúk, daakiak cõginnõõ. Ma nõngaata, iita etteeddi thoo'thioha cõggõõng vëlëk 'gõõlaa cõ thoo'thio 'cõg baag adõman nõõgõ.

¹⁴Ma ngaati, udhuheek Nyekuci daahõthõ hõ looc cõ daakiahu 'gelemtaa cõ 'gwoo 'cõ aalla ooo. Nõ bõlõc cõ 'gwoyyio ho, õn daahõthõ 'cõ uruto.

¹⁵Nõ eeta vëlëk 'cõg baag hõllõngaa eheeddi 'thaara cõggõõng 'buuhaa cõ rõõtõõ, iita udhuktoothõk 'gelemtaa cõ 'gwoo 'cõ aalla ooo ho.

Terethiinit 21

'Jeru'thalõm 'cõ õn ngeju

¹Ma ngaati, hudtuuha hõõtkujjeen 'cõ õn ngeju hõ looc 'cõ õn ngeju buúk, hõnõngitõ baa i'ngittõõthõ hõõtkujjeen hõ looc baag õnõõhõtõ. Nõ i'nginõõthõ bõlõc buúk.

²Ma ho, hudtuuha 'taaün 'cõ õllõõmõth, 'Jeru'thalõm 'cõ õn ngeju, ngaatõ alluuccianõ hõ Nyekuci hõõtahujjeen, haau hõ bõhõõcõ 'cõ ahimti hõllõõm 'cõ a'ngiddiaak maac.

³Nõ hõthõha molook 'cõ õeggõr'nya dtaabawaa cõ Nyekuci aõ, "Nõ 'yoiko õ'thõng üdõt, ikia õlõ cõ Nyekuci õrõmtõ hõ eet cõginnõõ. Õn hatõ eeta, eet cõginnõõ nõ õõ Nyekuci, Nyekuci cõnnõõng. Nõ dõdõ aarõk hatõ Nyekuci õlõ cõnnõõ hõrggõõnaa cõ eet cõginnõõ.

⁴Attõmõny hatõ Nyekuci tilaalõ vëlëk hõbõõennõõ cõggõõng. Nõ hatõ iittiõõ õõtõõ 'cõ nga ommo'thi, hode accananni hode alu hode adaahõ tarõ tõõ, hõnõngitõ i'ngittõõthõ hõõtõõggõ cieeg baag ouu ho vëlëk üdõt."

⁵Ma ho, ikia õthõõthahaa Nyekuci 'cõ iccioloongan dtaabawa ho õnnõhaa, "Haa'nyihi hatõ naa hõõtõõggõ vëlëk hõõtõõ ngeju!" Nõ tarõ, õthõõthahaa õnnõhaa,

"Tēhēēd thōōth 'cī haduhaakii naa ho loota, hīnīngītī haduhaakii thōōth 'cī ñīn dīdī, 'cī occa elemi niina."

⁶Nē õthōōthahaa tarī ñinnīhaa, "Edeccia dtiici! I'thianaanī hēlēggī vēlēk hī nganīīta nē adtuurnik hī nganīīta. Haa'nyihi hatī naa eet 'cī aam kōrra hūhūd maam cīg rūgēt 'cī aalla ooo, hōllōngaa ûūta thōng buúk.

⁷Aggatanni hatī eeta vēlēk 'cīg ēmmēēthī 'cannan nicci nē hīnī hatī naa Nyekuc cīnīng nē ñītō nēēg eet cīgannīg.

⁸Haduhaakii hatī naa 'gii 'cī edee'nyiak eet 'cīg ñīn teelliak hī eet 'cīg hōllōngaa ëlēmī thōōth caannī hī 'thēccanniook hī eet 'cīg aruk 'gōōnōgī hī eet 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg ñīn 'riiring, hī 'cīg adtican thoo'thiok cīg ngaritu hī eet 'cīg ala hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya hī olo'ngiaak vēlēk. Adhuhoothīk hatī nēēg 'gelemit cī 'gwoo 'cī aalla ooo. Nēēthī, ñīn niccia daahīth 'cī ñīn 'ramma."

⁹Ma nīngaata, ikia aajīlō umwaa 'goonoginnii ñībaag ñīn tūkīramma, baag a'nyak lohilihilit 'cīg abbī'thī 'thereeni 'cīg abathī gērrēēt nē ñinnīhaa, "Ijjia da ngaati! Hadiimi heter'theekii ngaa cī nyattaraanō 'cī hatī ñīn ngaa cī Mī'nyoono."

¹⁰Ma ho, ûūka aajīlō nicciee Loriiaa 'cī Êllēēmīth, ñīthōng muur umwa 'cī uuni gērrēēt nē ûūk eteretheeha 'taaūn cobbi 'cī ñīllēēmīth cī 'Jeru'thalēmī, 'cī alluuccia ñīlō cī Nyekuci hēētahujjieen aku loota.

¹¹Baa attūhūl bulēēnītī cī Nyekuci 'taaūn. Baa alanyīt 'taaūnī haau hī bēē 'cī ñīllēēmīth 'cī haī 'Jatheper nē attaal haau hī gīlaathī.

¹²Baa maka dilat cī araanō nē ñī uun nē aarrihoothīk hattūūgēta õmmōtō hī 'ramma, 'cīg obbitēēgī 'cīg ëbēk aajīlēēta õmmōtō hī 'ramma buúk. Nē baa eheeddi 'thaarrioha cīg habucciee'nya cīg ñīthīraēlī 'cīg ñīn õmmōtō hī 'ramma hattūūgētī nīcīg vēlēk hōdēī hōdēī.

¹³Baa e'ngerri hattūūgēta cieeg hoti, aarīhoothīk iyyio ñīcī uruto nē aarrihoothīk iyyio ñīcī õkōlōōthīkī kōrra nē aarrihoothīk iyyio ñīcī hujjieen nē iyyio ñīcī holooc.

¹⁴Baa ëhēnytī dilat cī araanō biyyiēēnī 'cīg ñīn õmmōtō hī 'ramma. Nē baa eheedothoothīk 'thaara cīg 'thooyyiak cīg Mī'nyōōnak biyyiēēnī cīg hōdēī hōdēī.

¹⁵Baa a'nyak aajīlō 'cī othoothīkaa ho 'giimwa 'cī ñīn 'daab 'cī attīmannī 'taaūn nicci hī hattūūgēt hī dilat cī araanō buúk.

¹⁶Baa ëhēnytaa 'taaūnī nicciee ha'nyak dhoori'nya 'wec 'cīg aduhōō thōng, ma baa attīmanni ho, ammuddiaa hinnia dhoori'nya cieeg vēlēk hōdēī hōdēī a'nyak maaīl'nya 'cīg uuttethaak dioo, aalib hōdēī hī 'mīa'nya 'wec (1,400) nē ma appiimanni hēētkujjieen cī 'taaūnōō buúk, baa aduhōō thōng.

¹⁷Ma baa appiimanni dilat cī araanō ho, ammuddiaa hinnia dtikiri cī dilaatō dioo ñīn mītīr'nya hēēn tōrkōnōn hī 'tur. Baa appiimaniini aajīlō hēēt 'thēk 'cī aaī hī gōōng hattīmanaanī naag 'cieeth 'cī attīmanniaa 'thōōnī.

¹⁸Baa ēhēnytaa dilat cī araanō, biyyiēēnī 'cīg attalīth haī 'Jatheper nē ētēhēnyī 'taaūnī 'daaba hattaal haau hī gīlaathī.

¹⁹Nē baa ēhēnytaa uruto cī dilat cī araan nicci loota biyyiēēnī 'cīg attalīth cūūmō cūūmō, īcīg īn ūmmōtō hī 'ramma nē ūkūmanī biyyiēēnī 'cīg īllēēmīth gērrēēt. Baa haī bēē 'cī oou 'Jatheper nē hītō bēē 'cī īn 'ramma thavire nē hītō 'cī īn iyyio calcedoonia nē hītō 'cī īn 'wec ēmēral,

²⁰nē hītō 'cī īn 'tur thardonik nē hītō 'cī īn tōrkōnōn karnelia nē hītō 'cī īn tūkīramma kiri'tholait nē hītō 'cī īn turkiyyio beril nē hītō 'cī īn tūrkūwwec tōpath nē hītō 'cī īn ūmmōtō kirithoparia nē hītō 'cī īn ūmmōtō hī hōdēī 'Jacith nē hītō 'cī īn ūmmōtō hī 'ramma amethit.

²¹Akūmanni hattūūgēta 'cīg īn ūmmōtō hī 'ramma ho, pēal'nyannī. Nē arūūbī 'gōōl 'taaūnatōō 'daaba hītītīl haau hī gīlaathī.

²²Baa aitiōō hōllōngaa hacini 'Cieeth cī Nyekuci 'cī alaiini eeta, hīnīngītī ītō Makayyioohiti Nyekuci 'Tirriannioohiti 'cī īllōōan vēlēk hī Mī'nyōōn cīnnī, 'Cieeth cī Nyekuci.

²³Nē aara 'taaūnī vēlēk thōng. Aitiōō eeta hōllōngaa atab kōr hode nyīlōk, hīnīngītī aara bulēēnītī cī Nyekuci 'taaūn vēlēk nē Mī'nyōōn 'cī īn lanyit.

²⁴Övvō hatī eeta cīg lootu vēlēk lanyitaa 'cī aara ho nē au hatī habuēēta cīg lootu vēlēk, a'nyaha baliinit cīnīng nīngaata.

²⁵Nē 'taaūna nīcī, aitiōō hattūūgēta hōllōngaa a'nyūūgī waath hode baal, hīnīngītī aitiōō baalini tōō, aara lōōcī ooo haaga.

²⁶A'nyahaak hatī eeta loonyini vēlēk Nyekuc baliinit hī bulēēnīt cobbi 'taaūna nīcī.

²⁷Aitiōō hatī hōllōngaa īlēmaakī Nyekuci 'gii 'cī abathī huduhun 'taaūn nicci. Nē aitiōō hatī hōllōngaa īlēmaakī eet 'cī ala hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya hī eet 'cīg īn olo'ngiaak huduhunit. Nēēthī, aduhun hatī eeta 'cīg eteheeddi 'thaara cīggīng 'Buuhaa cī Rūgētō īcī Mī'nyoono dioo.

Terethiinit 22

Hidioo cī rūgētō

¹Ma ho, eteretheeha aajīlō hidioo umwa 'cī ariha maama dtaabawaa 'cī aayyi Nyekuci hī Mī'nyōōn. Līlī 'cī attalīth maama nē ītō tēllīg thōng. īn maama tīko maam 'cīg aa'nyeet rūgēt.

²Ariha hidiaa nicciee hōrggēēnaa cī 'taaūnōō nē ūnū 'gōōl cobbi cī 'taaūn nicci. Dēmētwaanī cīg hidioo nicci, aaī hēēt cī rūgētōō, 'cī ūddōngōt nyīlōhēēnnī vēlēk. Ūddōngta hēēt nicciee hēēn 'cīg abbiiri ūmmōtō hī 'ramma nē bōllōōha cīgīnnīg buúk īn ēgērnaac 'cī ahūd eeta loonyini vēlēk hūbūttaathō ūdūt, hātī hiittiōō mōōrīthī tōō.

³Aitiõõ hatõ 'cīnēnītī hõllõngaa aa'nyīk 'giimwa 'cī abathī, haggam eet cīg 'taaūn nicci. Aalla hatõ Nyekuci dtaabawaa nīcī hī Mī'nyōõn buúk nē iita eeta vēlēk 'taaūnaa nīcī, idticattoothīk ñõõnnõ.

⁴Au hatõ acīnõõ eeta hī Nyekuc muumtini nē hatõ eteheeddi 'thaara cīgīnnīg muumtini cīggīng.

⁵Iittiõõ hatõ hõllõngaa adiim eeta kõr, hode 'giimwa 'cī attüllēenī, hīnīngītī iittiõõ hatõ baalini tõõ. Makayyioohit Nyekuc dioo 'cī hatõ ikia ñī lanyit cīnīng nē hatõ ñītõ nēēg makayyiook hī Nyekuc ooo.

⁶Nīngītī anneeka aajīlõ nēē, "Ēbēan thoo'thioha 'cīg haduhaakii naa ho nē ñīn dīdī nē aitiõõ ēētī 'cī abūrī tõõ, Makayyioohit Nyekuc cī loriēēt cīg pōrōvētaa'nyanu diooni 'cī ñīthō aajīlēēt cīgīnnīg huduktaak dticcianniook cīgīnnīg thoo'thiok 'cīg hatõ au irki'nyiaannī hīdīikoonthong."

Õbõda hatõ Yeesu hīdīikoonthong

⁷"Icīnīt nōõnī! Haini naa hakuu hatõ hīdīikoonthong! Aggatan hatõ Nyekuci eet 'cīg athīhī nē u'thuutti thõõth 'cī aduha 'buuhi ciee ho!"

⁸Baa nganīt Yōaannē 'cī hathihi nē hīcīna thoo'thiok iccig. Ma baa hīthīha nē hīcīna thoo'thiok iccig, hakata huru'nyia nē halaõ muumaa cī aajīlõ 'cī aku eter'theeka thoo'thiok iccig ko.

⁹Anneeka hinnia nēē, "Ma halayyaa nganīta, laa Nyekuc, hīnī naa dticciannioohit cī Nyekuci haaga hī nii buúk nē hīnī dticciannioohit hī 'gotoonogu pōrōvētaa'nya cīgīnnēēgī, hī eet vēlēk 'cīg athīhī nē elemit thõõth 'cī eheeddi 'buuhaa cī ho."

¹⁰Nē uduhaaha tarī ñīnīhaa, "Ma hammi'thēenī thoo'thiok 'cīg aduha 'buuhi cieeni, hīnīngītī edee'nyia hatõ hēlēggī cieeg vēlēk hīdīikoonthong.

¹¹Ēētī 'cī adīman thoo'thiok 'cīg abathī, a'nyīk haala hīdīman thoo'thiok 'cīg abathī noho nē ēētī 'cī ara 'thēccan, a'nyīk hara 'thēccan. Nē ēētī 'cī adtican thoo'thiok 'cīg abūnnaa, a'nyīk haala hīdīman thoo'thiok 'cīg abūnnaa nē a'nyīk eet 'cī ñēlēēmīth haala hēlēēm ūdūt."

¹²"Cīn nōõnī, hakuu naa hīdīikoonthong! Hakuu hatõ hadūmani eet vēlēk hī baa adtican nēēg thoo'thiok 'cīg abūnnaa.

¹³Nganīt 'cī huwwatta nē Nganīt cī hadtuurna, Nganīt 'cī hi'thianaanī hēlēggī vēlēk nē Nganīt 'cī hēdēcaahi hēlēggī vēlēk."

¹⁴"A'nyīk haggatan Nyekuci eet vēlēk 'cīg ūūny ceremwa cīggīng biyyiēētī cīg Yeesu. Ëlēmaakī hatõ nēē ñhōõggō huduhunit hattūūgēt cīg 'taaūn cobbi nē aa'nyīk huduhit hēēt 'cī abbiiri cī rūgēt 'cī aalla ooo.

¹⁵Ma battala 'taaūna, baa aattīg eeta 'cīg aattīg hī ûthūrēēta 'cīg adīman thoo'thiok 'cīg ñīn 'riiring, hī buuyyiak hī ngarīta hī eet 'cīg adtican thoo'thiok 'cīg ñīn 'riiring, 'cīg ooginni hī ngaaī 'cīg eetuk tahatak, hī eet 'cīg aruk 'gōõnōgī, hī 'cīg

ala hēlēggī 'cīg aar eeta hītō nyeku'nya, hī eet 'cīg accamana ngaatī ūthōōthī ūlōng ooo haaga nē otongomit 'gōōnōgī.

¹⁶"Nganīt Yeesu! Nē nganīt 'cī hīthōōakii nganiit aajīlō caannī ho, hikia huduhahih thoo'thiok iccig, hātī hīthīhīt lothippi'nya cīg lemmioohu vēlēk. Hīnī naa habuccieet cī hattūug cī ūlō cī Daavide. Nē Hīnī coobooc gōōng aara ngerrenita."

¹⁷Nē othoothito Lorii 'cī Ellēēmīth hī lothippit cī lemmioohu ūtō, "Ijjia!" A'nyīk eet 'cī athīhī thōōth icci hī, "Ijjia!" Má atab ēētī umwaa maam 'cīg ahūdī, a'nyīk hūhūd maam 'cīg rūgēt 'cī aalla ooo.

¹⁸Nē naa Yōaannē, hiloottuung ngagiit vēlēk 'cīg athiknu 'rioon cī 'buuk icci ho. Má ūttoorīk ēētī umwaa thōōth umwa cīnnī, uuk hatī Nyekuci ūnōōnnō 'theretwaanī 'cīg abathī gērrēēt eheeddi 'buuhatōō cī ho.

¹⁹Nē má udhuheek ēētī thōōth umwa tuu, hōllōngaa hatī ūlēmaakī Nyekuci eet tīho, huduk hēēt 'cī abbiiri 'cī aa'nyīk rūgēt 'cī aalla ooo ho nē ūdēnēēkī hatī nēē ūnōōnnō ngaatī adukni 'taaūn cīnnī 'cī Ellēēmīth adukiaa 'buuhaa cī ho.

²⁰Nē ēētī 'cī ūn hebereec cī thoo'thiok iccig vēlēk aī, "Eei, hakuu naa hīdīikoothong!" Aamēn! Ijjia Makayyioohit Yeesu!

²¹A'nyīk būnnai cī Makayyioohit Yeesu haau hī eet 'cīg Ellēēmīth cīg Nyekuci.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil

Capa: Floresta em Região Tropical. Trata-se de imagem disponibilizada na internet, dentre as que não informam haver restrição ao uso.